

یکی عثمانلی تاریخی

بر مدخل ایله عثمان غازی زماننده مراد خان خامسك جلوسنه
قدر داخلی وخارجی وقایع دولت علیه‌یی حاویدر .

اثر

متقاعدین فریقاندن

محمد شاکر

تمثیل اولی

استانبول

۱۳۳۰ – ۱۹۱۱

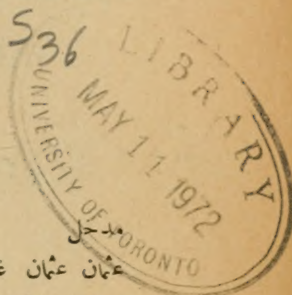
[مطبعهٔ خیریه] و شرکاسی

يكى تاريخ عثمانى

جلد ۱

دور اوّل

دور تشكل وتأسس دولت

مدخل

عثمان غازى (۱۳۰۰ ـ ۱۳۲٦) ـ (٦۹۹ ـ ۷۲٦)
اورخان غازى (۱۳۲٦ ـ ۱۳٦۰) ـ (۷۲٦ ـ ۷٦۱)
مراداول خداوندكار (۱۳٦۰ ـ ۱۳۸۹) ـ (۷٦۱ ـ ۷۹۱)
سلطان يلديرم بايزيد (۱۳۸۹ ـ ۱٤۰۳) ـ (۷۹۱ ـ ۸۰٥)

دردست طبع اولان ايكنجى جلد

دور انتباه وتأيد وتجدد بنيانه دولت

يوست غوغالرى (۱٤۰۳ ـ ۱٤۱۳) ـ (۸۰٥ ـ ۸۱٦)
سلطان چلبى محمد خان اول (۱٤۱۳ ـ ۱٤۲۱) ـ (۸۱٦ ـ ۸۲٤)
سلطان مراد خان ثانى (۱٤۲۱ ـ ۱٤٥۱) ـ (۸۲٤ ـ ۸٥٥)
دور اولده مدنيت عثمانيه

عثمان غازینك تاریخ استقلالی اولان ٦٩٩ـ١٢٩٩ سنه‌سندن اعتباراً (١٣٣٠ـ١٩١٢) سنه‌سنه قدر سنین هجریهٔ قمریه محرمی غره‌سنك سنین شمسیهٔ افرنجیه‌نك (میلاد) هانكی كونه مصادف اولدیغنه دائر جدولدر .

اشارات : ما = مارت ، نی = نیسان ، مس = مایس ، حز = حزیران ، تم = تموز ، غ = اغستوس ، ا = ایلول ، تل = تشرین اول ، تی = تشرین ثانی ، كل = كانون اول ، كی = كانون ثانی ، ش = شباط .

٦٩٩	١٢٩٩	ا	٢٨
٧٠٠	١٣٠٠	»	١٦
١	١٣٠١	»	٦
٢	٢	غ	٢٦
٣	٣	»	١٥
٤	٤	»	٤
٥	٥	تم	٢٤
٦	٦	»	١٣
٧	٧	»	٣
٨	٨	حز	٢١
٩	٩	»	١١
٧١٠	١٣١٠	مس	٣١
١	١	»	٢٠
٢	٢	»	٩
٣	٣	نی	٢٨
٤	٤	»	١٧
٥	٥	»	٧
٦	٦	ما	٢٦
٧	٧	»	١٦
٨	٨	»	٥
٩	٩	ش	٢٢

٧٢٠	١٣٢٠	ش	١٢
١	١	كی	٣١
٢	٢	»	٢٠
٣	٣	»	١٠
٤		كل	٣٠
٥	٤	»	١٨
٦	٥	»	٨
٧	٦	تی	٢٧
٨	٧	»	١٧
٩	٨	»	٥
٧٣٠	٩	تل	٢٥
١	١٣٣٠	»	١٥
٢	١	»	٤
٣	٢	ا	٢٢
٤	٣	»	١٢
٥	٤	»	١
٦	٥	غ	٢١
٧	٦	»	١٠
٨	٧	تم	٣٠
٩	٨	»	٢٠
٧٤٠	٩	»	٩

٧٤١	١٣٤٠	حز	٢٧
٢	١	»	١٧
٣	٢	حز	٦
٤	٣	مس	٢٦
٥	٤	»	١٥
٦	٥	»	٤
٧	٦	نی	٢٧
٨	٧	»	١٣
٩	٨	»	١
٧٥٠	٩	ما	٢٢
١	١٣٥٠	»	١١
٢	١	ش	٢٨
٣	٢	»	١٨
٤	٣	»	٦
٥	٤	كی	٢٦
٦	٥	»	١٦
٧	٦	»	٥
٨		كل	٢٥
٩	٧	»	١٤
٧٦٠	٨	»	٣
١	٩	تی	٢٣

٧٦٢	١١	تى	١٣٦٠	٧٩٦	٦	تى	١٣٩٣	٨٣٠	٢	تى	١٤٢٦
٣	٣١	تل	١	٧	٢٧	تل	٤	١	٢٢	تل	٧
٤	٢١	»	٢	٨	١٦	»	٥	٢	١١	»	٨
٥	١٠	»	٣	٩	٥	»	٦	٣	٣٠	ا	٩
٦	٢٨	ا	٤	٨٠٠	٢٤	ا	٧	٤	١٩	»	١٤٣٠
٧	١٨	»	٥	١	١٣	»	٨	٥	٩	»	١
٨	٧	»	٦	٢	٣	»	٩	٦	٢٨	غ	٢
٩	٢٨	غ	٧	٣	٢٢	غ	١٤٠٠	٧	١٨	»	٣
٧٧٠	١٦	»	٨	٤	١١	»	١	٨	٧	»	٤
١	٥	»	٩	٥	١	»	٢	٩	٢٧	م	٥
٢	٢٦	م	١٣٧٠	٦	٢١	م	٣	٨٤٠	١٦	»	٦
٣	١٥	»	١	٧	١٠	»	٤	١	٥	»	٧
٤	٣	»	٢	٨	٢٩	حز	٥	٢	٢٤	حز	٨
٥	٢٣	حز	٣	٩	١٨	»	٦	٣	١٤	»	٩
٦	١٢	»	٤	٨١٠	٨	»	٧	٤	٢	»	١٤٤٠
٧	٢	»	٥	١	٢٧	ما	٨	٥	٢٢	مس	١
٨	٢١	مس	٦	٢	١٦	»	٩	٦	١٢	»	٢
٩	١٠	»	٧	٣	٦	»	١٤١٠	٧	١	»	٣
٧٨٠	٣٠	نى	٨	٤	٢٥	نى	١	٨	٢٠	نى	٤
١	١٩	»	٩	٥	١٣	»	٢	٩	٩	»	٥
٢	٧	»	١٣٨٠	٦	٣	»	٣	٨٥٠	٢٩	ما	٦
٣	٢٨	ما	١	٧	٢٣	ما	٤	١	١٩	»	٧
٤	١٧	»	٢	٨	١٣	»	٥	٢	٧	»	٨
٥	٦	»	٣	٩	١	»	٦	٣	٢٤	ش	٩
٦	٢٤	ش	٤	٨٢٠	١٨	ش	٧	٤	١٤	»	١٤٥٠
٧	١٢	»	٥	١	٨	»	٨	٥	٣	»	١
٨	٢	»	٦	٢	٢٨	كى	٩	٦	٢٣	كى	٢
٩	٢٢	كى	٧	٣	١٧	»	١٤٢٠	٧	١١	»	٣
٧٩٠	١١	»	٨	٤	٦	»	١	٨	١	»	٤
١	٣١	كل		٥	٢٦	كل		٩	٢٢	كل	
٢	٢٠	»	٩	٦	١٥	»	٢	٨٦٠	١١	»	٥
٣	٩	»	١٣٩٠	٧	٥	»	٣	١	٢٩	تى	٦
٤	٢٩	تى	١	٨	٢٣	تى	٤	٢	١٩	»	٧
٥	١٧	»	٢	٩	١٣	»	٥	٣	٨	»	٨

٨٦٤	٢٨	تل	١٤٥٩	٨٩٨	٢٣	تل	١٤٩٢	٩٣٢	١٨	تل	١٥٢٥
٥	١٧	»	١٤٦٠	٩	١٢	»	٣	٣	٨	»	٦
٦	٦	»	١	٩٠٠	٢	»	٤	٤	٢٧	ا	٧
٧	٢٦	ا	٢	١	٢١	ا	٥	٥	١٥	»	٨
٨	١٥	»	٣	٢	٩	»	٦	٦	٥	»	٩
٩	٣	»	٤	٣	٣٠	غ	٧	٧	٢٥	غ	١٥٣٠
٨٧٠	٢٤	غ	٥	٤	١٩	»	٨	٨	١٥	»	١
١	١٣	»	٦	٥	٨	»	٩	٩	٣	»	٢
٢	٢	»	٧	٦	٢٨	تم	١٥٠٠	٩٤٠	٢٣	تم	٣
٣	٢٢	تم	٨	٧	١٧	تم	١	١	١٣	»	٤
٤	١١	»	٩	٨	٧	»	٢	٢	٢	»	٥
٥	٣٠	حز	١٤٧٠	٩	٢٦	حز	٣	٣	٢٠	حز	٦
٦	٢٠	»	١	٩١٠	١٤	»	٤	٤	١٠	»	٧
٧	٨	»	٢	١	٤	»	٥	٥	٣٠	مس	٨
٨	٢٩	مس	٣	٢	٢٤	مس	٦	٦	١٩	»	٩
٩	١٨	»	٤	٣	١٣	»	٧	٧	٨	»	١٥٤٠
٨٨٠	٧	»	٥	٤	٢	»	٨	٨	٢٧	نی	١
١	٢٦	نی	٦	٥	٢١	نی	٩	٩	١٧	»	٢
٢	١٥	»	٧	٦	١٠	»	١٥١٠	٩٥٠	٦	»	٣
٣	٤	نی	١٤٧٨	٧	٣١	ما	١	١	٢٥	ما	٤
٤	٢٥	ما	٩	٨	١٩	»	٢	٢	١٥	»	٥
٥	١٣	»	١٤٨٠	٩	٩	»	٣	٣	٤	»	٦
٦	٢	»	١	٩٢٠	٢٦	ش	٤	٤	٢١	ش	٧
٧	٢٠	ش	٢	١	١٥	»	٥	٥	١١	»	٨
٨	٩	»	٣	٢	٥	»	٦	٦	٣٠	کی	٩
٩	٣٠	کی	٤	٣	٢٤	کی	٧	٧	٢٠	»	١٥٥٠
٨٩٠	١٨	»	٥	٤	١٣	»	٨	٨	٩	»	١
١	٧	»	٦	٥	٣	»	٩	٩	٢٩	کل	١
٢	٢٨	کل	٦	٦	٢٣	کل	٩	٩٦٠	١٨	»	٢
٣	١٧	»	٧	٧	١٢	»	١٥٢٠	١	٧	»	٣
٤	٥	»	٨	٨	١	»	١	٢	٢٦	تی	٤
٥	٢٥	تی	٩	٩	٢٠	تی	٢	٣	١٦	»	٥
٦	١٤	»	١٤٩٠	٩٣٠	١٠	»	٣	٤	٤	»	٦
٧	٤	»	١	١	٢٩	تل	٤	٥	٢٤	تل	٧

٩٦٦	١٤	تل	١٥٥٨	١٠٠٠	١١	تل	١٥٩١	١٠٣٤	١٤	تل	١٦٢٤
٧	٣	»	٩	١	٣	»	٢	٥	٣	»	٥
٨	٢٢	ا	١٥٦٠	٢	٢٣	ا	٣	٦	٢٢	ا	٦
٩	١١	»	١	٣	١٤	»	٤	٧	١٢	»	٧
٩٧٠	٣١	غ	٢	٤	٣	»	٥	٨	٣١	غ	٨
١	٢١	»	٣	٥	٢٢	غ	٦	٩	٢١	»	٩
٢	٩	»	٤	٦	١٤	»	٧	١٠٤٠	١٠	غ	١٦٣٠
٣	٢٩	تم	٥	٧	٤	»	٨	١	٣٠	تم	١
٤	١٩	»	٦	٨	٢٤	تم	٩	٢	١٩	»	٢
٥	٨	»	٧	٩	١٣	»	١٦٠٠	٣	٨	»	٣
٦	٢٦	حز	٨	١٠١٠	٢	»	١	٤	٢٧	حز	٤
٧	١٦	»	٩	١	٢١	حز	٢	٥	١٧	»	٥
٨	٥	»	١٥٧٠	٢	١١	»	٣	٦	٥	»	٦
٩	٢٦	مس	١	٣	٣٠	مس	٤	٧	٢٦	مس	٧
٩٨٠	١٤	»	٢	٤	١٩	»	٥	٨	١٥	»	٨
١	٣	»	٣	٥	٢	»	٦	٩	٤	»	٩
٢	٢٣	نی	٤	٦	٢٨	نی	٧	١٠٥٠	٢٣	نی	١٦٤٠
٣	١٢	»	٥	٧	١٧	»	٨	١	١٢	»	١
٤	٣١	ما	٦	٨	٦	»	٩	٢	١	»	٢
٥	٢١	»	٧	٩	٢٦	ما	١٦١٠	٣	٢٢	ما	٣
٦	١٠	»	٨	١٠٢٠	١٦	»	١	٤	١٠	»	٤
٧	٢٨	ش	٩	١	٤	»	٢	٥	٢٧	ش	٥
٨	١٧	»	١٥٨٠	٢	٢١	ش	٣	٦	١٧	»	٦
٩	٥	»	١	٣	١١	»	٤	٧	٦	»	٧
٩٩٠	٢٦	کی	٢	٤	٣١	کی	٥	٨	٢٧	کی	٨
١	١٦	»	٣	٥	٢١	»	٦	٩	١٥	»	٩
٢	٤	»	٤	٦	٩	»	٧	١٠٦٠	٤	»	١٦٥٠
٣	٢٣	کل	٥	٧	٢٩	کل		١	٢٥	کل	
٤	١٣	»		٨	١٩	»	٨	٢	١٤	»	١
٥	٣	»	٦	٩	٨	»	٩	٣	٢	»	٢
٦	٢٣	تی	٧	١٠٣٠	٢٦	تی	١٦٢٠	٤	٢٢	تی	٣
٧	١٢	»	٨	١	١٦	»	١	٥	١١	»	٤
٨	١	»	٩	٢	٥	»	٢	٦	٣١	تل	٥
٩	٢٢	تل	١٥٩٠	٣	٢٥	تل	٣	٧	٢٠	»	٦

١٠٦٨	٩	تل	١٦٥٧
٩	٢٩	ا	٨
١٠٧٠	١٨	»	٩
١	٦	»	١٦٦٠
٢	٢٧	غ	١
٣	١٦	»	٢
٤	٠	»	٣
٥	٢٥	تم	٤
٦	١٤	»	٥
٧	٤	»	٦
٨	٢٣	حز	٧
٩	١١	»	٨
١٠٨٠	١	»	٩
١	٢١	مس	١٦٧٠
٢	١٠	»	١
٣	٢٩	نی	٢
٤	١٨	»	٣
٥	٧	»	٤
٦	٢٨	ما	٥
٧	١٦	»	٦
٨	٦	»	٧
٩	٢٣	ش	٨
١٠٩٠	١٢	»	٩
١	٢	»	١٦٨٠
٢	٢١	کی	١
٣	١٠	»	٢
٤	٣١	کل	
٥	٢٠	کل	٣
٦	٨	»	٤
٧	٢٨	تی	٥
٨	١٧	»	٦
٩	٧	»	٧
١١٠٠	٢٦	تل	٨
١	١٥	»	٩

١١٠٢	٥	تل	١٦٩٠
٣	٢٤	ا	١
٤	١٢	»	٢
٥	٢	»	٣
٦	٢٢	غ	٤
٧	١٢	»	٥
٨	٣١	تم	٦
٩	٢٠	»	٧
١١١٠	١٠	»	٨
١	٢٩	حز	٩
٢	١٨	»	١٧٠٠
٣	٨	»	١
٤	٢٨	مس	٢
٥	١٧	»	٣
٦	٦	»	٤
٧	٢٥	نی	٥
٨	١٥	»	٦
٩	٤	»	٧
١١٢٠	٢٣	ما	٨
١	١٣	»	٩
٢	٢	»	١٧١٠
٣	١٩	ش	١
٤	٩	»	٢
٥	٢٨	کی	٣
٦	١٧	»	٤
٧	٧	»	١٧١٥
٨	٢٧	کل	
٩	١٦	»	٦
١١٣٠	٠	»	٧
١	٢٤	تی	٨
٢	١٤	»	٩
٣	٢	»	١٧٢٠
٤	٢٢	تل	١
٥	١٢	»	٢

١١٣٦	١	تل	١٧٢٣
٧	٢٠	ا	٤
٨	٩	»	٥
٩	٢٩	غ	٦
١١٤٠	١٩	»	٧
١	٧	»	٨
٢	٢٧	تم	٩
٣	١٧	»	١٧٣٠
٤	٦	»	١
٥	٢٤	حز	٢
٦	١٤	»	٣
٧	٣	»	٤
٨	٢٤	مس	٥
٩	١٢	»	١٧٣٦
١١٥٠	١	»	٧
١	٢١	نی	٨
٢	١٠	»	٩
٣	٢٩	ما	١٧٤٠
٤	١٩	»	١
٥	٨	»	٢
٦	٢٥	ش	٣
٧	١٣	»	٤
٨	٣	»	٥
٩	٢٤	کی	٦
١١٦٠	١٣	»	٧
١	٢	»	٨
٢	٢٢	کل	
٣	١	»	٩
٤	٣٠	تی	١٧٥٠
٥	٢٠	»	١
٦	٨	»	٢
٧	٢٩	تل	٣
٨	١٧	»	٤
٩	٧	»	٥

١١٧٠	٢٦	ا	١٧٥٦	١٢٠٤	٢١	ا	١٧٨٩	١٢٣٨	١٨	ا	١٨٢٢
١	١٥	»	٧	٥	١٠	»	١٧٩٠	٩	٧	»	٣
٢	٤	»	٨	٦	٣١	غ	١	١٢٤٠	٢٦	غ	٤
٣	٢٥	غ	٩	٧	١٩	»	٢	١	١٦	»	٥
٤	١٣	»	١٧٦٠	٨	٩	»	٣	٢	٥	»	٦
٥	٢	»	١	٩	٢٩	م	٤	٣	٢٥	م	٧
٦	٢٣	م	٢	١٢١٠	١٨	»	٥	٤	١٤	»	٨
٧	١٢	»	٣	١	٧	»	٦	٥	٣	»	٩
٨	١	»	٤	٢	٢٦	حز	٧	٦	٢٢	حز	١٨٣٠
٩	٢٠	حز	٥	٣	١٥	»	٨	٧	١١	»	١
١١٨٠	٩	»	٦	٤	٥	»	٩	٨	٢٢	مس	٣
١	٣٠	مس	٧	٥	٢٥	مس	١٨٠٠	٩	٢١	»	٣
٢	١٨	»	٨	٦	١٤	»	١	١٢٥٠	١٠	»	٤
٣	٧	»	٩	٧	٤	»	٢	١	٢٩	نی	٥
٤	٢٧	نی	١٧٧٠	٨	٢٣	نی	٣	٢	١٨	»	٦
٥	١٦	»	١	٩	١٢	»	٤	٣	٧	»	٧
٦	٤	»	٢	١٢٢٠	١	»	٥	٤	٢٧	ما	٨
٧	٢٥	ما	٣	١	٢١	ما	٦	٥	١٧	»	٩
٨	١٤	»	٤	٢	١١	»	٧	٦	٥	ما	١٨٤٠
٩	٤	»	٥	٣	٢٨	ش	٨	٧	٢٣	ش	١
١١٩٠	٢١	ش	٦	٤	١٦	»	٩	٨	١٢	»	٢
١	٩	»	٧	٥	٦	»	١٨١٠	٩	١	»	٣
٢	٣٠	کی	٨	٦	٢٦	کی	١	١٢٦٠	٢٢	کی	٤
٣	١٩	»	٩	٧	١٦	»	٢	١	١٠	»	٥
٤	٨	»	١٧٨٠	٨	٤	»	٣	٢	٣٠	کل	
٥	٢٨	کل		٩	٢٤	کل		٣	٢٠	»	٦
٦	١٧	»	١	١٢٣٠	١٤	»	٤	٤	٩	»	٧
٧	١	»	٢	١	٣	»	٥	٥	٢٧	تی	٨
٨	٢٦	تی	٣	٢	٢١	تی	٦	٦	١٧	»	٩
٩	١٤	»	٤	٣	١١	»	٧	٧	٦	»	١٨٥٠
١٢٠٠	٤	»	٥	٤	٣١	تل	٨	٨	٢٧	تل	١
١	٢٤	تل	٦	٥	٢٠	»	٩	٩	١٥	»	٢
٢	١٣	»	٧	٦	٩	»	١٨٢٠	١٢٧٠	٤	»	٣
٣	٢	»	٨	٧	٢٨	ا	١	١	٢٤	ا	٤

١٢٧٢	١٣	ا	١٨٥٥	١٢٩٢	٧	ش	١٨٧٥	١٣١٢	٥	تم	١٨٩٤
٣	١	»	٦	٣	٢٨	كى	٦	٣	٢٤	حز	٥
٤	٢٢	غ	٧	٤	١٦	»	٧	٤	١٢	»	٦
٥	١١	»	٨	٥	٥	»	٨	٥	٢	»	٧
٦	٣١	تم	٩	٦	٢٦	كل		٦	٢٢	مس	٨
٧	٢٠	»	١٨٦٠	٧	١٥	»	٩	٧	١٢	»	٩
٨	٩	»	١	٨	٤	»	١٨٨٠	٨	١	»	١٩٠٠
٩	٢٩	حز	٢	٩	٢٣	تى	١	٩	٢٠	نى	١
١٢٨٠	١٨	»	٣	١٣٠٠	١٢	»	٢	١٣٢٠	١٠	»	٢
١	٦	»	٤	١	٢	»	٣	١	٣٠	ما	٣
٢	٢٧	مس	٥	٢	٢١	تل	٤	٢	١٨	»	٤
٣	١٠	»	٦	٣	١٠	»	٥	٣	٨	»	٥
٤	٥	»	٧	٤	٣٠	ا	٦	٤	٢٥	ش	٦
٥	٢٤	نى	٨	٥	١٩	»	٧	٥	١٤	»	٧
٦	١٣	»	٩	٦	٨	»	٨	٦	٤	»	٨
٧	٣	»	١٨٧٠	٧	٢٨	غ	٩	٧	٢٣	كى	٩
٨	٢٣	ما	١	٨	١٧	»	١٨٩٠	٨	١٣	»	١٩١٠
٩	١١	»	٢	٩	٧	غ	١	٩	٢	»	١٩١١
١٢٩٠	١	»	٣	١٣١٠	٢٦	تم	٢	١٣٣٠	٢٢	كل	
١	١٨	ش	٤	١	١٥	»	٣				

تاریخلرمزده ذکر اولنوب الیوم نام آخرله معروف اولان بلاد ومواقع اسامیسی لغتیدر .

اسامیٔ عتیقه	اسامیٔ جدیده	اسامیٔ عتیقه	اسامیٔ جدیده
آتنیکی	آتنه جواری	الاجه حصار	قروشواچ (صربستانده)
اتیل	وولغا نهری	الا طاغ	طوروس طاغلری
احیولی	آنشیالو	الاشهر	فلادلفیا
آخی کریه	جهانتماده قاریود اطه‌سی	آندره	آندروس (اطه)
اراس	اراقس(نهر،وان‌قربنده)	اوچ کلیسا	آچمیازین
اردل	ترانسیلوانیا	اوزی	اوچاقوف (روسیه‌ده)
اردل بلغرادی	ویسنبورغ (مجارستانده)	اوزی نهری	دینیه‌پر
ارنوداسکندریه‌سی	اشقودره	اوسك	ئه‌سه‌ك (مجارستانده)
اژدرخان	آستراقان (روسیه‌ده)	اولاخ	افلاق
استانکوی	قوش اطه‌سی	اووار	پترونل (ویانه‌قربنده)
استرغون	غران (مجارستانده)	اویووار	نوی هویزل
استروبالیه	استامپالیا (اطه)	ئه‌پیر	یانیه ولایتی
استفه	تب (یونانستانده)	اچ ایلی	سیلیسی
اسطونی بلغراد	استول ویسنبورغ	ایلبا	لبرغ پولونیاجه لووو
اسکندریه	اشقودره	ایلکی	ایلیاکی (اطه)
اسکی استانبول	تروا	ایلریا	شمالی وجنوبی ارنودلق
اسکیری	اسکیروس اطه‌سی	اینه‌بختی	لپانطه (موره‌ده)
اسلوبوچچه	اسلابوزی(رومانیاده)	پاتموز	پاتینوز (اطه)
آشایی	موره شمالی	باغچه سرای	راجین
اغاج دکزی	قراقوویچ (بغدانده)	بافلاغونیا	قسطمونی ولایتی
افلاق	والاشی . اولاخ	باللی بادرا	پاطراس (یونانستانده)
آقچه حصار	قروئیا (ارنودلقده)	بالیابادرا	پاطراس
آقصو	بوغ (روسیه‌ده)	بامفیلی	
آقکرمان	بیالوغراد (روسیه‌ده)		

اسامیٔ عتیقه	اسامیٔ جدیده
بانونی	طونه، دراوا وصاوا اره‌سنده‌کی اراضی
پچه	فونفکرکن
پچه	اوستریا
پراق اطه‌سی	سابیانچا
بسارابیا	بوجاق
پساروچه	پاسساروچه
پسپریم	وسپریم
پسیدی	انطالیه جواری
بغدان	مولداویا
بندر	تهین (روسیه‌ده)
بنفشه	مالوازیا
بوئه‌تی	آتنه شمالی
بوبوجه	بابوجه (مجارستانده)
بوجاق	بسارابیا
بودین	اوفه‌ن (پشته‌قارشیسنده)
بوزبابا اطه‌سی	آیا استراتی
بوزجه اطه	تندوس
بوزه	ریمنیك
بوقووینیا	اوستریاده برقطعه
بوکوردلن	جورجنفلد (مجارستانده)
بوکوردلن	شاباچ »
بتینی	بروسه‌نك شرق جهتی
بیرام اطه‌سی	آسوس
تپه‌دلن	سن طوماس‌غران قارشیسنده
تتره	تونرا (مجارستانده)

اسامیٔ عتیقه	اسامیٔ جدیده
تراسیا	ادرنه‌ولایتنك نامقدیمی
ترحاله	تریقالا(یونانستانده)
تین	دون (نهر)
جان قورتاران	آدونی (مجارستانده)
چتالجه	فرساله (یونانستانده)
چرپانلی	قاشوط (اطه.جهانماده)
چرنیك	راخنه
جکردلن	بارقانی (مجارستانده)
چوخه اطه‌سی	چریغو
خاچ اووه‌سی	کره‌چ
خالسیدی	سلانیك شبه‌جزیره‌سی
خلومیچ	قالاماته
خوجه‌بك	اوده‌سا
خیارس	مونامبازیا (موره‌ده‌لیمان)
دالماچیا	وندیك دکزینك شرق ساحلی
دیوان اصفی	صدراعظم دیوانی
دکرمنلك	میلو اطه‌سی
رشید	روزه‌ت (مصرده)
ریجه	رجیو و بوغازی(ایتالیاده)
زادرا	زارا (دالماچیاده)
زمون	زملین(بلغرادقارشیسنده)
زیتون	لامیا (یونانستانده)
سانتورون	سانتورین
سرمه	سرمیا (مجارستانده)
سمادیرك	ساموترا (اطه)
سمندره	غروچقه
سیقه	سیسه‌ك

اسامئ عتيقه	اسامئ جديده
سوريحصار	استروويچ (صربستانده)
سوريحصار	پرامه (كريدده)
سيليسى	اطنه ولايتى
شهركوى	چاربرود
شيقلوش	سيقلوس
صپيون	براق اطه‌سنك نام ديكرى
صامسون	آميسوس
صووانلق	زولنوق (مجارستانده)
صولى دربند	صوججى (بلغارستانده)
طاش ايلى	سيليسى پتره
طوپليجه	طوپوليچه
طورله	دينيستر (نهر) روسيه‌ده
طوزله	لارنقا (قبريسده)
طوقماق حصار	تارسوس (موره‌ده)
طيغان	طاغانروق (روسيه‌ده)
فالجى	فالقسه‌ن (دوبريجه‌ده)
غالاتى	انقره جوارى
فتح الاسلام	قلادووا
فرات	اوفرات
فريژى (فريكيا)	كوتاهيه جوارى
فوچه اطه‌سى	فوشه
فيلك	فوله‌ك
قارينتى	اوستريا‌ده برقطعه
قارينول	تريسته‌نك شمالى
قرتال	قاهول (دوبريجه‌ده)
قارلوفچه	قارلوويچ (معاهدهٔ مضره‌سى مشهور)
قانيچه	قانيژه
قره فريه	پروثيا
قپادوسا	قزيل ايرماغك شرق حوضه‌سى
قزل حصار	قاريستوس (اغريبوزده)
قلوربه	قالابريا
قولچ	قوويلوويچ (مجارستانده)
قومران، قوماروون	قومورن
قيون اطه‌لرى	اسپالماتورى (ساقزله ازمير اره‌سنده)
كرپه (اطه)	اسقرپانتوس
كرمه حصار	هكزا ميليون
كفه	قافا (قريمده)
كموش حصار	نووا بردا (پرشتنه جوارنده)
كورده‌س	قورنت (موره نيم جزيره‌سى اغزنده)
كوكرجينلك	قالوماچ . قلومباچ
لسبوس	مدللى اطه‌سى
لش	آلشيو (ارنودلقده)
لفقوشه	نيقوژى (قبريسده)
لوغوش	لارغوش
لى‌توآنى	روسيه‌ده برقطعه
ليديا	مغنيسا جوارى
ليسى	انطاكيه جوارى
ليقا اونى	قونيه جوارى
ماغوسه	فاماغوسته (قبريسده)
ماكدونيا	سلانيك وقوصوه ومناستر ولايتنك برقسمى

اسامیٔ عتیقه	اسامیٔ جدیده
یسوری	مزامبریا
مهادیه	مغادیه
مه‌سی	شمدیکی بلغارستان ایله صربستان
مکریلیه	مینغره‌لی (ارمنستانک بر برقسمی
مه‌اوتی	آیدین جواری
نقشه	ناقسوس (اطه)
نمیراوا	نیه‌میروف
نهرالشریعه	ژوزدان
نووی	نووا (فیومه جوارنده)
نووی	قاستل نوو
واچ	وایچه‌ن (مجارستانده)
وارات	پترو وارادین
وارات	غروش وارادین
وارادین	زانطه
واسوار	آیزنبورغ
ویره‌کل	دره‌ره‌لی (ویسه‌غرادده)
هرکه	هرکیت (اطه)
یاش	یاسسی
یالووه	یلاق آباد
یانق	راب
یایق	اورال (نهر)
یکیشهر	لاریسیا
یکی صربستان	بوغودینیه‌پر ارهسنده‌کی دیل
یکی قلعه	سرین‌وار قانیچه‌جوارنده
یوندا	نیو اطه(ایوالق‌جوارنده)

تاریخلرمزده ذکر اولنان بعض اصطلاحاتك تعریف وشمدیکی مقابللری

ابنای سپاهیان — دوشیرمه وسرای ایله وزرا نزدنده تربیه کورن اسرادن تشکیل اولنان بلوکلر .

احتساب اغاسی ـ تجارت ناظری ـ ذخیره ناظری

استانبول اغا ـ عجمی اوغلانلر قوماندانی

اسکی اوطه‌لر ـ ایکی موقعده‌کی یکیچری قشله‌لرندن شهزاده باشنده‌کیلر

اسکی سرای ـ شمدیکی حربیه نظارتی

اشاغی بلوکلر ـ سواری اوجاغندن غرباء یمین ویسار

اشکنجی ـ عساکر موظفه‌دن وعلوفه الانلردن غیریسی

اشکنجی تیماری ـ (تیمار) لرك الك کلیتلوسی . متصرفلری الای بکیسی سنجاغی التنده سفره (اشر)

اغابلوکلری ـ بوزطقسان‌التی اورته‌دن برنجیدن التمش برنجی‌یه قدر اولان اورته‌لر

اغا قپوسی ـ یکیچری اغاسنك مقامی ـ حربیه نظارتی، شمدیکی مقام مشیخت برنده ایدی .

اغایان بکتاشیان ـ یکیچری ضابطانی

آقنجی ـ چاپولجی تخریبجی . ایالت سواری عسکریمز

آلاجه بیراق ـ سواری بلوکلرندن (اورته) و (اشاغی) بلوکلر

آلای بکی ـ میرالای .

انکروس ـ مجار

اوتوراق اوتوراقلی ـ متقاعد ـ تقاعدیه

اوجاق ـ صنف، یکیچری هیئتی، یکیچری، سپاهی ، جبه‌جی اوجاقلری .

اوجاقلق ـ بعض قلعه وحصاریرلی نفراتنه مخصوص واردات ، اعشار وجزیه وکمرکدن ویریلوردی .

آوجی ـ سکبان بلوکلرندن ۳۳ نجی بلوك

اورطه ـ یکیچری طابورلری یاخود بلوکلری جزؤنامی اولاً ۱۶۵ صکره ۱۹۶ بلوك ایدی اورطه‌لر ۱۰۰ ویا ۲۰۰ ویا ۴۰۰ نفردن عبارت ایدی .

اورطه بلوکلر ـ سواری اوجاغندن صاغ وصول علوفه‌جیلری

اوطه ـ اورطه‌لرك اقامتکاهی قشله

اولاق ـ خبرجی. سفرده اوامرك ایصالنه مأمور ، پوسته‌جی

ایالت عسکری ـ تیمارلی سپاهی. ژاندارمه.

باش اسکی ـ اورطه‌ده ألك اسکی ، الك قدملی .

باش اشکنجی ـ اورطه‌لرده الك قدملی

باش چاوش ـ مابین مشیری ، بشنجی اورطه آمری .

باش چاوش اورطه‌سی ـ بشنجی اغا بلوکی

اش بلوكلر ـ سوارى اوجاغندن ايكى اولكى يعنى سپاه وسلحدار بلوكلرى

باليوس ـ ونديك مأمورر سيسى ، سفيرى .

بان ـ اردل پرنسلرينه مخصوص عنوان .

بچ ـ اوستريا .

پادشاه ديرلكى ـ هر نوع علوفۀ يوميه وخاص وتيمار وزعامت .

برلر قپوسى ـ اسكى اوطه‌لرك شهزاده باشنده اخيراً قالديريلان عثمان باباتربه‌سى اتصالنده‌كى سوقاغك باشنده‌كى قپو

پشماق بها ـ حرم همايونه مخصوص عائدات .

پطرونه ـ قاليون ايكنجى قوماندانى

بلوكليلر ـ يكيچريلرك منقسم اولديغى اوچ صنفدن (بلوك اورته‌لرى)

پنچك ـ هر اسير ايچون غازيلردن النان خمس شرعى

بوروك ـ يكيچرى كلاهى ـ سرپوشى

بوستانجى ـ استانبول وادرنه‌ده‌كى حدايق سلطانيه باغچوانلرى . سراى جلادلرى .

ترسانه امينى ـ بحريه مستشارى .

ترقى ـ ضم . ضم معاش . وظيفه‌يه ضم خدمت وفدا كارلغه مقابلدر .

ترلك بها ـ حرم همايونه مخصوص عائدات .

تعليم خانه جيلر ـ ٥٤ نجى بلوك . يكيچرى مكتبى .

تكه‌لى كوشكى ـ اغا قپوسنده اوجاغك مشورت محلى ، شيخ الاسلاملرك شمديكى عرض اوطه‌سى

تيمار ـ اراضينك ايكى‌يه تقسيمندن غازيلر و شجعان حصه‌سى . حاصلاتى اوچ بيك اقچه‌دن يكرمى بيك اقچه‌يه قدر (ديرلك)

تيمارلى سپاهى ـ (ايالت عسكرى) يعنى ژاندارمه

جبه‌لو ـ هر (خاص) صاحبى تيمارينك هر بشبيك اقچه‌سنه مقابل تسليح ايتديكى سوارى .

چالق ـ صنفندن مطرود

چاوش ـ رومجه‌دن النمش . تشريفاتجى

جماعت ـ بردن يوزبره‌قدر يوزبر اوطه‌نك اسمى

چركه ـ الايه مخصوص برنوع چادر .

چركه‌جى ـ اوتاغ همايون اوكنده چادر قورانلر .

چورباجى ـ يكيچرى ضابطى . ميرالاى رتبه‌سنه معادل .

چيقمه ـ سرايدن چراق اولمه .

حربه‌جى ـ ٥٦ نجى اورطه‌دن (قپو)ده محضر اغاايله برابر بولنان يوزكشى

خاص ـ اراضينك ايكى‌يه تقسيمندن شهزادكان ، بكلر بكى مير لوا حصه‌سى حاصلاتى يوزبيك اقچه‌دن زياده اولان ديرلك .

خاص همايون ـ خاصلرك تفريقندن صكره خزينۀ دولته براغيلان تيمار .

خاصكى ـ ١٤ و ٤٩ و ٦٦ و ٦٧ نجى جماعتلر .

خدمت تيمارى ـ اوچنجى درجه‌ده (تيمار)

در. سرحدات جامعلرى امامت وخطابتنه ، سراى خدمه‌لرينه مخصوصدر
خرجلقجى ـ تيمارلرى حاصلاتندن كنديلرينه پاره كتورمك ايچون سنجاق سپاهيلرينك كوندردكلرى آدملر
خطمان ـ قزاق رئيسى عنوانى
دائره اغالرى ـ ١٨ نفردن عبارت يكيچرى اركانى ـ قطار اغالريده دينور
دال قليچ ـ فدايى .
دسپوت ـ والئ مستقل ، خديو .
دفتردار ـ ماليه ناظرى
دفترلى ـ سفرده اثبات وجود ايدن سپاهى وياجبه‌لى
دوبر ونديك ـ راغوزه
دوژ ـ دوقه‌دن النمش ونديك رئيس جمهورى
ديرلك ـ معاش ـ مدار معيشت
ديرلك چالنمق ـ قطع معاش ـ ترقين قيد
ديل ـ دشمندن طوتيلان اسير
ديوان همايون خواجه‌لرى ـ اردو محاسبه‌جيسى ، مكتوبجى ، بكلكجى . مصرف وواردات محاسبه‌جيسى
رجب ـ اوچ ايلق (ربيع الاول وجماذى الاول وجماذى الآخر) آيلرى بو آيلرك علوفه‌سى
رئيس الكتاب ـ خارجيه ناظرى
رش ـ اوچ ايلق (رجب ، شعبان ، رمضان)
زعامت ـ حاصلاتى يكرمى بيك اقچه‌دن يوز بيك اقچه‌يه قدر اولان ديرلك
زغرجى ٦٤ نجى جماعت اورطه‌سى .
پادشاهك كوپكلرى محافظلرى .
زنبركجى ـ ٨٢ نجى جماعت اورطه‌سنك افرادى . اوقجيلر
سادات ناظرى ـ بايزيد اول زماندن مقدم نقيب الاشراف
سپاهى اغا ـ عموم سوارى قوماندانى
سردن كچدى ـ صوك درجه فدايى (دال قليچ) لردن انتخاب اولنور .
سر شكارى ـ (آوجى آمرى) .
سفره اشمك ـ محاربه‌يه كيتمك
سكبان ـ محافظهٔ كلاب . عثمان و اورخان غازيلر زماننده پياده
سكبان باشى ـ اولا يكيچرى اغاسى وظيفه‌سنى كورردى . اغالق تأسيسندن صكره اكامعاون اول اولدى . ضبطيه ناظرى
سكبان بلوكلرى ـ بردن اوتوز دردنجى اورطه‌يه قدر اولان اورطه‌لر
سوارى بلوكلرى ـ التى بلوك ايدى ١ ـ سپاه ـ ٢ سلحدار ـ ٣ و ٤ صاغ وصول علوجيان ٥ و ٦ صاغ و صول غربا
سيمن ـ سكباندن محرف
شهنامه‌جى ـ وقعه‌نويسلك تأسيسندن اول بووظيفه‌يى كورن
صاحب ارض ـ خاص و تيمار اصحابى . اراضينك حقوق شرعيه‌سى متصرفى
صاحب دولت ـ صدر اعظم
صارى بيراق ـ سوارى اوجاقلرندن سلحدار بلوكى

صدارت کتخداسی ـ ملکیه ناظری ـ داخلیه ناظری ـ مؤخراً صدارت مستشاری .
طاس پاره‌سی ـ علوفه توزیعنده یوزده اوچ بش غروش توقیف اولنه‌رق اورطه صندیغنه قونیلان پاره
طبل ـ کوچك طاوول
طابور ـ نظام حرب
طوپجی باشی ـ طوپخانه مشیری
طوپراق سورمك ـ حفر واملا ایله طوپراغی ایلری سوروب قلعه‌یه تقرب ایتمك
طوپراقلی سواری ـ جبه‌لی عسکره‌ده دینور. دولت بونلره طوپراق ویررردی
طورناجی ـ ٦٨ نجی اورطه
صولاق ـ ٦٠ الی ٦٣ نجی جماعت اورطه‌لری
ضابطان اقلام ـ دیوان همایون خواجه‌لری
عجمی اوغلانی ـ التی سنه صکره یکیچری اولمغه نامزد عجمی نفر ـ گنج اوغلان
عزب ـ بیکارلردن متشکل عسکر یاخود الك اسکی کمیجیلر
عساکر خاصه ـ یکیچری وسپاه اوجاقلری
عسس باشی ـ صلب واعدام جزالرینه واستانبولك مرکزنده‌کی حبسخانه‌یه نظارت ایدن
علوفجیان یمین و یسار ـ سپاه و سلحدار بلوکلرینه مؤخراً علاوه اولنان ایکی بلوك
عوارض ـ رسم منضم ـ فوق العاده ویرکو ـ طرخونجینك تأسیسی در
غالریا ـ قدرغه
غالریا ـ استحکام فننده طوموز طامی
غرباء یمین ویسار ـ سپاه وسلحدار بلوکلرینه علاوه اولنان ایکی بلوك
قالیون ـ زمانه کوره نوایجاد کمی
قالیونجی ـ کورکله کیدن کمیلره تفوق ایدن کمیجیلر
قبه نشین ـ مجلس وکلایه مأمور اوچ صکره دردت بش ذات اولدی
قپوجی ـ قرنادن بری
قپوجیلر کتخداسی ـ سر قرین
قپودانه ـ قالیون باش قوماندانی
قپودان دریا ـ بحریه ناظری
قپو قولی ـ عساکر خاصه : یکیچری وسپاهی وترسانه خلق وعلی العموم علوفه الان : عساکر موظفه
قرمزی بایراق ـ سواری اوجاقلرندن سپاه بلوکی
قرق بیك قول اغاسی ـ یکیچری اغاسنك بر عنوانی
قرق دردت قپوسی ـ اسکی اوطه‌لرك چقور چشمه طرفنده‌کی قپو
قره قوللقجی ـ اشجی چراغی . استانبول اغا معاونی
قطار اغالری ـ ۱۸ نفردن عبارت یکیچری ارکانی ـ دائره اغالریده دینور .
قلفات ـ یکیچری اغاسنك باشنه کیدیکی شی . رنکی قرمزی ایدی .
قلیچ ـ سنجاق سپاهیلرندن پك اختیار وعمل مانده اولنلرینك تیمارلری مساعد ایسه تیمارلرینك ترقیسیله تقاعد ایدیلانلر

وبوترقى وقتنده ١٠١٠٠٠ نفره‌قدر
جيقدى‌دها صكره ٢٠٠,٠٠٠ه‌واصل
اولدقدن‌صكره مقدارلرى تنزيل‌ايدلدى
قليج تيمارى ـ تيمارلرى اوچ بيك اقچه‌دن
صكره هر اوچ بيك اقچه‌يه تصرف
اولنان تيمار . هرقليج تيمارى برجبه‌لى
كتورردى . ايكى قليج تيمارى اولان
ايكى جبه‌لى كتورردى .
قوروجى ـ معلولين عسكريه
قول كتخداسى ـ خاصه مشيرى ـ يكيچرى
اغاسنك معاون ثانيسى
كاتب سكبانان ـ سكبان بلوكلرندن
١٨ نجى بلوك
كتخداييلر ـ ٣٣ نجى اورطه
كتخداى سكبانان ـ سكبان بلوكلرندن
يكرمنجى بلوك
كوس ـ اك بيوك طاوول
كيسه ـ اوائلده ايكى درلو ايدى : ١ ـ
كيسهٔ رومى بشيوز غروش ايدى .
٢ ـ كيسهٔ ديوانى ٤٤٠ وكسور
غروشدن مركب ايدى .
متسلم ـ شمديكى متصرفلر
متصرف ـ وزرادن الويه‌يه متصرف اولان
مجوزه ـ پاشالرك صاردينى برنوع صاريقلى
كلاه
محافظ ـ سرحدلرده اولورسه والى .
قلعه‌لرده قوماندان
محضر اغا ـ صدارت دائره‌سنك محافظه‌سنه
مأمور وعلى العموم يكيچريلرك صدارتده
وكيلى يعنى ژورنال امينى .
محضر اغا اورطه‌سى ـ ٢٧ نجى اورطه
مستحفظ تيمارى ـ ايكنجى درجه‌ده
(تيمار) منسوب اولديغى قلعه محا
فظه‌سنده بولنور .
مسلم ـ والى وكيللرى
مصر ـ اوچ آيلق (محرم ، صفر ،
ربيع الاول)
معمار باشى ـ ابنيه مديرى ـ نافعه ناظرى
مفتى ـ مفتى الانام ـ محمود اول زماننه قدر
شيخ الاسلام عنوانى
منصوره ـ اردو مشيرلرى تشكيلنده
درسعادتده برفرقه ـ استانبول اردوسى
نزل امينى ـ مهمات حربيه صكره مصرف
ناظرى
نقيب الاشراف ـ سادات كرامك سلسله
نامه‌لرينى ضبط ايدن
نمچه ـ اوستريا
وزيراعظم ـ باش وكيل ـ صدر اعظم ـ
اولجه بروزير وارايدى ييلديرم بايزيد
زماننده مقدارى برقاچ اولنغله صدر
اعظملره وزير اعظم دينلدى .
ويره ـ برقلعه‌نك صلحاً تسليمى ـ شرائط
صلحيه‌سى
ويركوامينى ـ دفترخانه ناظرى
وينق ـ سفرلرده نقليه ايچون اجرتله طوتيلان
خرستيانلر
ويووده ـ شمديكى متصرفلر . ياخود
متصرف وكيلى

له - پولونیالی

لهستان - پولونیا

یایا - ایالك پیاده عسکریمز

یایا بکار - (جماعت) اوطه‌لری

یرلی قولی - ولایات وسنجاق بکارینك قوماندالری التنده‌کی عسکر. بونلر بعض ولایتلرده بولنان یکیچری وصنوف عسکریه‌دن بلوکلر

یکی اوطه‌لر - استانبولده ایکی موقعده بولنان یکیچری، قشله‌لرندن بر موقعده کیلر

یکیچری - پیاده عساکر نظامیه وموظفه‌سی

یکیچری اوجاغی - (جماعت) (بلوك) (سکبان) نامیله اوچ قسم پیاده.

یکیچری کاتبی - سرعسکر، حربیه ناظری مستشاری

یماق - یکیچری اغالری وسردارلری معیتنده وقلاع خاقانی‌ده‌کی مستحفظ نفرات

یورتلق - حدود محافظلرینه تعیین اولنان واردات

بسم الله الرحمن الرحيم

افادهٔ محرر

بعد ادای ماوجب علینا ــ كرك احوال داخليه ومناسبات خارجيه وكرك داخلی وخارجی وقوعاتك حسن ترتيبی وهر وقعه ويا شخصك اهميتنه كوره تفصيلات اعطاسی وهرهانكی بر وقعه پارچه‌لنميه‌رق ضبطنده سهولت اولمق ايچون طوپليجه بر محلده ذكروبيانی صورتيله وهر كسك اكلايه‌بيله‌جكی بر طرز افاده ايله يازلمش بر تاريخدن ملتمز بوكونه قدر محروم قالمشدر . موجود تاريخلرمزده هله ايلك يازيلانلرده هرهانكی وقوعات يعنی سور ، محاربه ، او ، نفی ، اعدام هر نه‌دن عبارت ايسه وقوعات جدولی . ياخود تقويم التواريخ طرزنده بر بری آلتنه تحرير ايدلمش وعادتا حكايه‌لره بوغولمش ، طرفدارلقدن ؛ ايام رئيسلكندن كنديني قورتاره‌مامش واورخان غازی زاده شهزاده خليلك اسارتی ومراد اول زماننده كابيولينك برسنه قدر روملر طرفندن استردادی كبی وهلم جرا شان سلطنته براز تماس ايدن وقوعاتدن اصلا بحث ايدلمامش وبعض مورخلرده زيدوه طوروق ــ زيدوه بوغازی معاهدهٔ مشئومه‌سی كبی ــ كه بر زمانلر اوروپايه دهشت ويرن فتوحاتمزله شماله طوغری

اولان دور استیلامزه نهایت ویردیکمزی و آرتق انحطاطه طوغری
الك بیوك برخطوه آتدیغمزی اوروپایه اعلان و آندن بر عصر صکره
یاپیله‌جق (قارلوویچ ـ قارلوفچه) معاهده‌سنه برزمین فلاکت احضار
ایتمشدر ـ برباد بر عهدنامه‌یی دولتك بر موفقیتی کبی کوسترمشدر .

مکملیت آنجق جناب خالقه مخصوصدر دست عاجز بشردن
نقصانسز وواصل غایه وکمال اولمش برایش چیقمیه‌جغی مسلم اولدیغندن
بوکون کمال عجز وافتقار ایله انظار ملته عرض ایتدیکم اثرك نقصاندن
عاری اولمدیغنی و دائره‌سی پك کنیش بر صحرا اولان تاریخ عثمانی
دکل بنم کبی بر عاجزك حتی یوزلرجه مقتدر محررك توحید مساعی
ووقت ونقد صرف ایتملریله انجق وجوده کله‌بیله‌جك مشکل بر ایش
اولدیغنی اعتراف ایله برابر اوته‌دن‌بری برشوق وارزوی مخصوص ایله
تدقیق و تتبعنه چالیشدیغم مدونات تاریخیه‌یی اساس اتخاذ ایله بو بابده
نتیجۀ تتبعاتمك ١٣٢٥ تاریخنده حکمفرما اولان حالت روحیه‌یه تبعاً
بالالتزام وقوعبولان تکلیفه سرفرو ایتمه‌رك اختیارمله و فقط کمال
تأسفله استحصال تقاعد [١] ایلدیکم زماندن اعتباراً جمع و تلفیقنه
بر سعی و اجتهاد تام ایله اوغراشه‌رق وجوده کتوردیکم شو اثره
[ایلك عثمانلی تاریخی] دیه بیله‌جکمیده بیاندن کندیمی آله‌مم .

[١] حربیه ناظر اسبق برنجی فریق رضا پاشا حضرتلری زماننده اسکوب نظامیه فرقه‌سنه
تعیین اولنمش ایکن خلاف قانون وبلا سبب آچیغه چیقارلمشدم . مؤخراً مشارالیه کبی حربیه
نظارتندن اعیانلغه نقل ایدن میرلوا صالح پاشا زماننده وکانون اول ٣٢٥ ده وان فرقه‌سی
قوماندانلغنه مأمور ایدلدم او موسمده وانه کیتمك ایچون یوله چیقمق کندینی آلداتمق دیمك
اوله‌جغندن بیهوده یوللرده قالمامق اوزره قیشین کیدیله‌بیله‌جك برمحله تعیینمی ویا ینه وانه کیتمك
اوزره کشایش هوایه قدر مأذون عد ایدلمکلکمی ومعاشمله تقاعد اوله‌بیله‌جکمدن مقصدم آیاق
اولمیوب خدمت اولدیغنی پاشای مومی الیهه یعنی حربیه ناظرینه سویلدکده سزی شورای عسکری تعیین
ایتمش اورایه مراجعت « بیوروك» دیدی شورای عسکری‌یه واوراده بولنان فریق محمود شوکت
پاشا حضرتلرینه مراجعتمده استدعامی رد ایتملریله کمال تأسفله تقاعدلکمی اوکون استحصال ایلدم .

تاریخلر بی رحم و شفقت وفقط عادل ، حقشناس ، بی طرف بر حاکم اولدیغندن اثر ناچیزده اویولده یازلمش یعنی حقیقتی تصویر والک یوکسک طبقه‌ده بولنانلر دخی داخل اولدیغی حالده اسملری بالمناسبه کچن ذواتک طرز اداره وحرکت واحوال خصوصیه‌لری واوته‌دنبری تعقیب ایده‌کلمکده اولدیغمز مشوش پولتیقه والحاصل عنعنات تاریخیه‌مز طرفکیرلکدن تجرید ایدیله‌رک یازلمش اولدیغندن طرز افاده ومحاکماتمدن بدبین بر آدم اولدیغمه حکم ایدلمامسنی رجا ایدرم . نه یاپه‌یم ؟ طوغری سویلک واکری بی طوغری کورمامک اوزره یارادیلان آدملر تشکلات دماغیه‌سنی تغییر ایتمک اقتدارینه هنوز مالك اولمامشدر . بوجهتله محاکمات واشعاراتمده بعضاً تصادف ایدیله‌جک شدت ، حسن نیت واستقامتمه باغشلانیر صانیرم .

بر قاعده واصول اتخاذیله یازیلان شو اثر مطالعه ووقوعاتی خلاصه و حافظه‌ده ضبطنده کوستریلان سهولتدن بشقه دها بر طاقم فوائدی جامعدر . مثلا تکمیل سلاطین عثمانیه عهد سلطنتلری ابتدالرنده بیان اولنان ترجمهٔ حاللریله احوال خصوصیه و زمانی و قوعاتنک خلاصة الخلاصه‌سی و صدر اعظملرله رجال و ارکان دولتک تاریخ عمریلری بریره جمع اولندقده بر [تاریخ سلاطین عثمانیه] و [تاریخ ریاست امور ورجال دولت] وهر هانکی بر دولتله وقوعبولان محاربه ویا داخلی اختلال وبحران وحتی مناسبات خارجیه‌مزدن بر اثر حصوله کتوریله‌رک باحث اولدیغی مواد حقنده خصوصی بر تاریخ میدانه کتورلمش اولور .

تاریخ کتابلری آثار ادبیه ویا حکایه مجموعه‌لری اولمقدن زیاده وقایع ماضیه‌یی قارئنک حافظه‌سنده سهولتله ضبط و هر صنف خلقك اکلایه‌بیلمه‌سی ایچون غایت آچیق عباره ایله یازلمق ولزومی ووقعه‌نك

اهمیتی درجه‌سنده محاکمه‌لی اولمق لازمکلدیکندن اثر ناچیزده بو نقطهٔ نظردن یازلمش و اثنای مطالعه‌ده اوقویانلرك حسیاتنی اوخشامق ، آنی تزیید ایتمك ایچون تعبیراته ، جمله‌لره فرانسزلرك (برودری) دیدکلری کلیشی کوزل چکی دوزنلر ویرلمك ، جمله‌لری تزیین ایتمك مسلکنی کلیاً ترك ایله مأخذلرده‌کی تعبیرات زمانمز اصولنه تحویل ایدلمش اولدیغندن اشبو اثرده هرهانکی بر وقعه‌ده استعمال ایدیلان تعبیراتده اصلا مبالغه‌ایدلمیه‌رك حال وکیفیت نه اعظام ونه‌ده حائز اولدیغی اهمیتدن دون کوسترلمامشدر. هرنه طبقه‌دن اولورسه اولسون ذاتك ، شخصك اهمیتنه کوره واونسبتده تفصیلات‌ویرلدی. سورهمایونلر، آواکانجه‌لری، رؤیالر ، عالم غیبدن اخبار کبی شیلر ، تاریخجه اوقدر اهمیتی اولمیان رجال وذواتك احوال خصوصیه‌لریده اشعاردن صرفنظر قیلندی .

موجود آثار تاریخیه‌مزك همان کافه‌سنده سنین قمریهٔ هجریه استعمال اولنمش اولوب بوخصوص برچوق محاذیری داعی اولدیغی محتاج عرض وبیان اولمامغله تاریخ عاجزیده براساس صحیح اوزرینه مؤسس اولان تاریخ میلادی استعمال اولندی . معهذا آره‌صره سنهٔ قمریهٔ هجریه‌لر آیریجه کوسترلدی . وبو بابده هر سنهٔ قمریهٔ هجریه غرهٔ محرمنك سنهٔ میلادیه‌نك‌هانکی آینك هانکی کوننه تصادف ایتدیکنه دائر برده‌جدول علاوه قیلندی .

بو اثر ، اختصار طریقی کوزه‌تیله‌رك کمال بك مرحومك دیدیکی کبی برنج اوزرینه فاتحه یازمق قیلندن اوله‌رق تحریر اولنمشدر. بوقسه تاریخ عثمانی تاریخله پك اولقدر مناسبتی اولمیان وقوعات بیان ایدلمامك اوزره مفصلاً یازلمق لازمکلسه دست قارئده بولنان شوجلد قدریوزلرجه جلدلر طولدیرلمق لازمکلیر . یالکز قانونی سلطان سلیمان خان مرحوم

زماننده ظهور ایدن مسائل شرقیه یه دائر صحیفه‌سی بیوك غزته‌لریمز
صحیفه‌سنك نصفی قدر جسامتده in-4 درت بیوك جلد حصوله کتورلمش
اولدیغنی بیان ایله اثبات مدعا ایدرم .

تاریخ عثمانینك یوقاری طرفلری حکایه و مثل قبیلندندر . حتی
استانبولك فتحنه قدر اولان وقوعات بیله اولقدر اهمیتی حائز دکلدر.
اصل تاریخمز ، بزه نمونهٔ عبرت وانتباه اوله‌جق وقوعات استانبولك
فتحندن صکره باشلار وقانونی زماننده میدانه چیقوب زیدوه بوغازی
معاهده‌سندن صکره بتون بتون تظاهر ایدر . نه چاره که بز ترتیبی
بوزمامق اوزره عثمان غازیدن باشلیه‌رق صره‌یی تعقیبه مجبور اولدق .
محمود خان ثانی زمانه قدر اولان تاریخمز کاملاً یازلمش و صره ایله
مطبعه‌یه ویرلمك اوزره احضار ایدلمش اولدیغندن توفیق باری رفیق
اولورسه علی التوالی نشر ایدیله‌جکدر .

مراجعت ایتدیکم مأخذلره کلنجه ازنست لاویسك طرز ترتیبی ،
حامر وسائر تاریخلرك والکصکره هنوز نشر اولنمقده اولان یورغا تاریخی
و عالم مطبوعاتده موجود اولوب یدیمزه کچن تواریخ اجنبیه و ترکجه
تاریخلر مأخذ اتخاذ اولندی . جدی بر اثرده هر فقره مأخذه‌لرینك
ارائه‌سی (documenter) اقتضا ایدرسه‌ده بونلرك کافه‌سنی اشعار ایله
صحیفه‌لرك برربعی اشغال ایدیله‌جکندن بوکبی وثیقه ودلائل یعنی مأخذلر
الك مهم وبادئ شبهه اوله‌جق بحثلره حصر ایدلمشدر .

جملهٔ استطرادیه و افادهٔ عاجزی یه خاتمه اوله‌رق شونیده عرض
ایتمك ایسترمکه معلم محترم مرادبك افندینك [تاریخ ابوالفاروق] نده
وقوعات ـ کندیلری طرفندنده بیان بیورلدیغی وجهله ـ پك اولقدر

تفصيل وتصوير ايدلميه‌رك وقعه‌نك حكمتى يازمش يعنى سياست ومدنيت اعتباريله حكمت اصليه تحريسنه تشبث طرفنى التزام بيورمش واثرينى عوامدن زياده خواصه يعنى تاريخ شناسلره حصر وتخصيص ايتمش وعبد عاجزده انى نمونه اتخاذ و اصول تحرير آندن استفاضه ايديله‌رك يازلمش اولديغندن [يكى تاريخ عثمانى] اثر محترم مذكورك لازم غير مفارقى ويا رحلهٔ تدريسنده استفاضهٔ انوار ايتمش ، زمانه ، وقت وحاله كوره كينمش ، قوشانمش ، اجازت آلوب ميدانه آتيلمش غيور برشاكردى كبى تلقى اولنمليدر .

بانقالى ٢٦ تشرين ثانى ٣٢٧ م . ش

مدخل

خلاصه

سنهٔ قمریهٔ هجریه و میلادیه جدولی — تاریخلرمزده مندرج بعض اصطلاحات — اسامئ بلاد —

١ — اسلاولر

ظهور دولت علیه یه قدر اسلاولر . طونه ووندیك دکزی اسلاولری - اوروپایه وصوللری - یرلشملری - وضعیت تاریخیه لری - منشألری - صرب استیلاسی - بالقان ییم جزیره سنك اشغالی - طونه حوضهٔ وسطیه سی اسلاولری . بیزانسده اسکانلری .

٢ — بلغارلر

بلغارستانه وصوللری . تأسیس حکومت - چار سیمئون : بلغارستانك شوکت وسطوتی . اسباب انحطاط ، زوال - اولاخ وبلغار ایمپراطورلغنك تأسیسی - چار یوحانچیا واخلافی - ایکنجی آساندن صکره بلغار چارلری .

٣ — صربلولر

صربستانده صورت اسکانلری - استفان ماینا زمانی ، صربستان اتحادی - صرب قراللری . بیوك اوروش . دراغوتین . میلوتین - استفان دوشان - بیوك صربستان - بشنجی اوروش ، صربستانك انقسامی - صربستان جنوبی ایله عثمانلیلر - جنوبی صربستانك ممالك عثمانیه یه الحاقی . قوصوه محاربه سنه قدر صربستان .

٤ — رومنلر

رومنلرك اصلی - رومنلرله عثمانلیلر مصادماتی - رومنلرك طونه یالیسنده ایلك یرلشمکلری - افلاق (اولاخ) لك تأسیسی - بغدانك تأسیسی .

٥ — روما شرقی ایمپراطورلغی

روما شرق ایمپراطورلغی ویونانلیلق - شرق ایمپراطورلغی عائلهٔ حکمدارانی - تراس ، تئودوس ، ژوستینین وهراقلیوس خاندانلری .

٦ — بیزانس ایمپراطورلغی

١ - ایزوریا عائله سی - نیسه قونسیلی - ٢ - ماکدونیا خاندانی ، استردادمصادماتی .

٧ — بیزانسك زوال وانحطاطی

٣ ـ (قوم نه‌ن) خاندانی ، اسلامك اناطولی‌یه وصولی ، ایساق آنژ غائله‌سی ـ ٤ ـ ضعف وطن‌پروری ، تعجیل انقسام سلطنت .

٨ — استانبولده لاتین ایمپراطورلغی

٥ ـ لاتین ایمپراطورلغی ، بیزانسك تقسیمی ـ ایمپراطورلغك تجدید وترجیحی ، طربزون وازنیك ایمپراطورلقلری ئه‌پیر دسپوتلغی .

٩ — استانبولك روملر طرفندن تکرار ضبطی

ایکنجی آندرونیك ، آراغون بلوکلری ، داخلی اختلالر ، قانتا کوزه‌نك اغتصابی ـ ایمپراطور بشنجی ژان پاله اولوغ ومخدوملری

١٠ — ترکلر — سلجوقیلر

ترکلرك غربه طوغری هجرتلری ، قبول اسلام ـ آناطولیده وعربستانده سلجوق سلطنتنك تأسیسی .

١١ — قایی خانلی عشیرتی وخوارزم سلطنتی

قایی‌خانلرك خوارزملرله مناسبتی ، خوارزم حکومتی وجنکیز خان استیلاسی زماننده قایی خانلر

١٢ — سلیمان شاه

قایی خان عشیرتنك آناطولی‌یه وصولی ـ سلیمان شاه

ارطغرل وسلجوقیلر

ارطغرل غازی — سلجوقیلر وارطغرل ایله عثمان بك

طوائف ملوك و روملر

طوائف ملوك ـ عثمانلیلرك ظهورنده روم ایمپراطورلغی وایمپراطورلری

١٣ — سنجاق بکی عثمان غازی

اوچ بکلکی ، ازدواج مسئله‌سی ، ارمنی بلیله قولاجه‌حصار مصادمه‌لری ـ اکیزجه وقعه‌سی ، مالخاتون ـ قره‌جه حصارك ضبطی ـ عثمان شاهك امارتندن استقلاله قدر اجرآآتی .

١

ظهور دولت عليه‌يه قدر اسلاولر

وباخصوص

طونه و ونديك اسلاولرى

اوروپايه وصوللرى ـ يرلشملرى ـ وضعيت تاريخيه‌لرىله منشألرى

اوروپا قطعه‌سنى بينلرنده تقسيم ايدن اجناس مختلفه‌نك الك جمعيتليسى اسلاولردر. مع هذا بو جنس تاريخدن زياده خريطه اوزرنده برحدوده مالك ايدى. اسلاولرك مقدرات ومدنيتى ومدنيتده ترقيدن زياده وجودلرينى اكا سپر ايتمكله وقت كچيرملرى ايكى تأثير نتيجه‌سى ايدى: اولاً بونلر اوروپاده‌كى اجناس سائره‌دن صكره اورايه يرلشدكلرى كبى لاتينلرك برخيلى زمان اول قطعهٔ مذكوره‌يه يرلشوب دها اول ترقيات ومجدد شرفنه مظهر اوللرى وجرمنلرله (سلت) لر يونان ولاتين وخرستيانلق نفوذى آلتنه كيرمش اولدقلرى حالده اسلاولرك هنوز حال ابتدائيده يشاملرى، ثانياً ينه اسلاولر اوروپانك شرقنده اسكان ايله اوقطعه‌نك بر نوع پيشدارى مقامنده اولدقلرندن آسيا خلقنك استيلالرينه مقاومتله مشغول اوله‌رق قوتلى برحكومت تأسيسنه موفق اوله‌مامارى

كبی ايكی تأثير آلتنده قالمش ومدنيتی مدافعه ايله وقت كچيروب ترقی ايده‌مامشلردر .

اسلاو قومی بيوك برعائله تشكيل ايدن (آری‌يه‌ن) يعنی هند اوروپائی نسلنه منسوب اولديغی بوكون غير قابل اعتراض درجه‌ده محققدر . بيوك روسيه كبی بعض اسلاو جمعيتلری (آری‌يه‌ن) عنصرندن غيری اجناس ايله مخلوطدر . ملل مختلفه‌يه منسوب برطاقم هيئتلرك هند اوروپائی شجرهٔ اصليه‌سندن نوجهله ايرلدقلری هنوز تحقق ايتمامش ايسه‌ده اسلاولرك (آری‌يه‌ن ـ جرمن ـ اسلاو) شعبه‌سنه تابع اولدقلريده محققدر . (جرمن) لر ايرلدقدنصكره اسلاولر (لی‌تو آنی) لرله برابر يشامش وموجوديتلری كورنمكه باشلديغی هنگامده اوروپای وسطی حوضه‌سنی، تين، ويستول ، اوزی نهرلری جهتلرينی اللی‌بش درجه طول شمالی‌يه قدر اشغال ايدوب ممر استيلا اولان بحر سياه ساحلنده پك چوق زمان صكره كورنمشلردر .

اسلاولرك بومواقعی (طونج دوری) زمانلرينك نهايتلرنده اشغال ايتدكلرينی اشعار ايدرسه‌ك اوروپايه زمان وصوللری حقنده بر فكر پيدا ايدلمش اولور . غرب وشرق وجنوب اسلاولری بيننه عارض اولان تفرقه‌ده دورمز كورده حاضرلانمغه باشلاديغی بعض احواله نظراً ظن اولنمقده‌در .

اسلاولرله رومنلر

بونلر ايركنجه موقعلرندن غربه طوغری حركتله (قارپات) طاغلرينی كچوب وسطی طونه ساحلنی اشغال ايتديلر . فنك حال حاضرينه نظراً داچياليلرك اسلاو جنسنه تبعيتلری مشكوكدر حتی بومسئله حل

اولنمه‌رق اولدیغی کبی قالمسیده مأمولدر . معهذا شوده محققدر که اسلاولر (ده‌سه‌بال) زماننده (ته‌ئیس) نهرندن (طورله ـ دینیستر) ه وطونه‌دن قارپات طاغلرینه قدر ممتد اولان (داچیا ـ داس) ممالك وسیعه‌سنده بولنورلرمش . روس قدمای مورخیننده‌ن اولوب (١١١٥) ده ارتحال ایدن نستور نام ذاتك روایته کوره افلاقلیلر [١] طونه ساحلرنده اسلاولره هجوم ایدرك اورایه اسکان و آنلری کندیلرینه اطاعته مجبور ایتمشلردر . بوراده موضوع بحث اولان افلاقلر (سلت) لرك هجومی اولمیوب (ترایان) جهتی انسانلری وباشلرنده بولنانك نامیده (ده‌سه‌بال) اولدیغی آشکاردر ترایان نهایت اسلاو مدفن مشاهیرینه قبول اولندی وروممن یعنی افلاق الایلرینك قارپات طاغلرنده کورنمسی دخی اسلاو جنسنك ایلری طوغری حرکتنه سبب اولدی .

صرب استیلاسی ـ بالقان نیم جزیره‌سنك اشغالی

اسلاولر کندیلرینه سلووان، سلووه‌ن، اسلووان دیو تسمیه ایدرلر ایدی . نهایت طقوزنجی عصره طوغری شیمدیکی اسلاو نامنی المشلردر .

بونلرك بالقان نیم جزیره‌سنی اشغاللری بحثنه کلنجه جنوب واوروپای وسطی‌یه طوغری ایلریلملری حضرت مسیحك ایکنجی عصری نهایتلرینه طوغری وقوعبولمشدر . بونلر اولا جنوبه وبالقان نیم جزیره‌سنه طوغری الى زیاده توجیه غیرت ایدرك بلامقاومت وکورولتیسزجه بوش بولدقلری اراضی‌یی اشغال ودرت عصر قدر برزمان آقینلری وتخریباتیله بیزانس تاریخنی مشغول واولا اورتاقجیلق ویا اسیر ومؤخراً فاتح صفتیله امپراطور اراضیسنه تسلط ایتدیلر . بشنجی عصردن باشلیه‌رق بیزانس ارکانی

---

[١] افلاقلیلر (وه‌لهخ ، لاتین ، رومن) دن بشقه بر قوم دکلدر (ولاخ ـ اولاخ) ده رومن جنسنك برشعبه‌سیدر .

میاننده برطاقم اسلاولر کورنمکه باشلدی. حتی روما ایمپراطورلرندن (ژوستینین) زماننده اسلاو عنصرینه تابع برطاقم جنراللربیله واردی بیزانس ممالکنك اصل استیلاسی بشنجی عصر نهایتلرینه طوغری و (استروغوت) لرك ایتالیایه حرکتندن صکره باشلمشدر. آندن صکره ایکی عصر قدر اسلاولر ایمپراطورلق اراضیسنه آقینلر اجراسنه قدر ایلری کیتدیلر تکمیل بالقان نیم جزیره‌سنده‌کی اشبو تخریبات پك چوق دفعه‌لر تکرر ایتمش وایستریا وطونه اغزلرینه وحتی موره قطعه‌سنك سواحل جنوبیه‌سنه قدر یاییلمشلر ایدی. استیلالرینه نقطهٔ حرکت (داچیا) یعنی (ترانسیلوانیا ـ اردل) وشیمدیکی افلاق وبغدان ایدی اوره‌لین طرفندن (داچیا) نك ترکی اوزرینه روما مهاجرلری بوتقسیمده طاغیلمش وکوزدن نهان اولمش اولدیغندن اودیه وصحاری کاملاً اسلاولر النه کچمش ایدی. یدنجی عصر اواسطنه طوغری تکمیل بالقان نیم جزیره‌سی اسلاو مهاجرلریله مسکون اولمشدر. بونلر نیم جزیرده چوق زمانلر اقامت ایدرك تراسیا، ماکدونیا، تسالیانك قسم اعظمی اسلاو اولمش وفقط الکزیاده شیمدیکی یونانستانده طوپلانمش ایدی. اونجی عصرده ایمپراطور قسطنطین (پورفیروژنت) بتون موره‌نك اسلاو وباربارلرله مسکون اولدیغنه تأسف ایلمش ایدی. بوراده‌کی اسلاولر ٥٨٧ سنه‌سندن ٨١٥ سنه‌سنه قدر استقلاللرینی محافظه ایتدیلر. (ماینا) لرك اصلیده اسلاودر. اون بشنجی عصرده (تایجت) وادیلرنده بیله اسلاولر بولندیغندن بحث اولنیور. اشبو فاتح جدیدلر دفعات کثیره‌ده استانبول وسلانیکی بیله تهدید ایتدیلر. بونلر مؤخراً قره دکز قزاقلرینك (شایقه) دیدکاری قایقلره راکباً اطه‌لر دکزینی، سیقلاد اطه‌لرینی تخریب واناطولی سواحلنی یغما

ایتمشلردر . بونلرك بو مثللو آقینلری بتون شرقده اشتهارلرینی
موجب اولمشدی .

طونه حوضهٔ وسطیه‌سی اسلاولری ـ یزانسده اسلاولرك اسکانی

اسلاولر آسیادن آقوب کلان استیلاکرلرك شاهراه حرکتنده
اسکان ایتمش اولدقلرندن بو استیلادن اك اول کندیلری متأثر اولدیلر.
بناءً علیه (آوار ـ آبار) لرك تعقیبلرندن قورتیلمق ایچون التنجی عصر
میلادی نهایتلرنده (بانونی) قطعه‌سنده یرلشمش اولدقلری حالده طونه
شرق ساحلنی تعقیب و ٥٦٨ ده (لومباردیا) لیلرك ایتالیایه مرورینی
متعاقب ایستریا ، قارینتی ، قارنیول طرفلرینی اشغال و (موز) صوینی
تا منبعنه قدر چیقوب (وینروالد) و (الپ) ارەسنده‌کی مواقع جبالیه‌ده
اسکان ایتدیلر . بونلرك غربه طوغری ایلریلری یدنجی عصرده
(باویرا) قبیله‌سی طرفندن توقیف اولندی . آلتنجی عصر نهایتلرینه
طوغری دیکر اسلاو قبیله‌لری (تیرول) ه کیروب فریول وایستریایه
داخل اولدی .

صاوا و دراوا نهرینك اشاغی طرفلری شمالدن وطونه اشاغیلرندن
کلان اسلاولر طرفندن کشت وکذار اولندی فقط بورالرك جداً اشغالی
ایمپراطور هراقلیوس زماننده (٦١٠ ـ ٦٤١) وقوعبولمشدر . عین
زمانده خرواتلرله صربلیلر دالماچیا وانی غرباً تحدیدن مواقعده اسکان
ایتمشلردی . معهذا بونلرك نره‌لردن کلدکلرینه دائر فن حاضر شیمدی‌یه
قدر بیان فکر و معلومات ایتمکدن عاجز قالمشدر . دها صکره‌لری خرواتلر ،
خرواتستان وایستریا ایله شمالی دالماچیا جهتلرینی وصربلولرده شرق وجنوب
جهتنده بلغراد ویکی‌پازار ودراجه قدر یرلشمش وروما ایمپراطورلغیده
ساحلده بعض شهرلرله اطه‌لره منحصر قالمش ایدی . اسلاولرك تخریب

ایتدکلری بعض بلاد اهالیسی قرون وسطیده مشهور اولان (دوبرو وندیك) و (راغوزه) شهرلرینی تأسیس ایتدیلر .

اسلاو ملتنك بیزانس ایمپراطورلغی اراضیسنده اسکانه کلنجه ایمپراطورلق اوروپاده‌کی استیلالره [۱] مقاومت ایدیور ایدیسه‌ده باربار عنصرلرینك بیزانس اراضیسنه وقوعبولان رشحاتنی مدافعه ایده‌میور ایدی . حتی دکل مدافعه بعضاً بونلرك لزوم وجودینی حس ایدرك وانلرله دشمن اولمقدن ایسه متفق دوست اولمسنی منفعتنه موافق بوله‌رق بیزانس حاکمیتنی تصدیق ایتمك ویرکو وعسکر ویرمك شرطیله بیزانس اراضیسنده اسکانلرینه موافقت ایدیورایدی . بوندن طولاییدرکه ۶۵۹ سنه‌سندن اعتباراً سلانیك جوارنده اسلاو قبیله‌لری کورولدی . دها براز صکره تسالیاده ، ئه‌پیرده ، دها آشاغی یونانستانده (آت‌تیك) ده تکمیل موره نیم‌جزیره‌سنده برساحلدن دیکرساحله وکچن استیلالردن طولایی بوش قالان یرلرده کوروندیلر . حالبوکه بونلر کندیلرندن دوچارخوف وهراس اولانه‌بیله‌جك حریت وسربستی عاشقلری، هرزمان اختلاله حاضر وآماده مزعج مسافرلر اولدی چونکه ۶۷۵ ـ ۶۸۱ سنه‌لرنده سلانیك اسلاو وبلغارلرطرفندن محاصره بیله اولندی. ایشك صربه صاره‌جنی اکلاشیلمغله بونلردن ۶۸۸ ده ۳۰,۰۰۰ نفری آسیایه‌کوندریلوب شهرلرندن محافظه اولنمغه وتسالیا وموره‌ده یونانلری ۷۸۹ ده ویرکویه ربطه چالیشلدی . فقط ۸۰۷ ده موره‌ده اختلال ایدرك پاطراسی عربلرله متفقاً محاصره ایتدیلر وبلغار ایمپراطورلغنك بیوك اولدیغی زمانلرده اورالرده بولنان صربلولر بلغار تابعیتنه کیردیلر .

---

[۱] بیزانس ایمپراطورلغی بحثنده (ماکدونیا خاندان ایمپراطوریسی) ماده‌سنه مراجعت

بیزانس ایمپراطورلغی ولایات شمالیه‌سنده وباخصوص تراسیا ایله ماکدونیاده یونانیلق یالکز سواحل شمالیه‌یه منحصر قالوب یکی مهاجرلر بتون ممالک شمالیه صاحب مستقل اولدی. حتی بیوك شهرلردن کوجك قریه‌لره قدر اسلاو نامنی آلدی. خرستیانلق یونانستانده بولنان اسلاولر طرفندن ایرکنجه قبول اولندی . (البه) وادیلرنده‌کی اسلاولره کلنجه بونلر بالطاق جهتلرینه قدر بیله کیتمشلردی . پولونیالیلر، چکلر، پولاپلر، موراویالیلر ومجارستان شمالنده‌کی ایسلوواکلر بیله اسلاو جنسنه‌تابعدرلر.

زمان استیلاده شرق وجنوب اسلاولری (روس) (اسلووه‌ن) یاخود (اویوغوسلاو ـ جنوب اسلاوی) نامیله ایکی شعبه‌یه آیرلمش ایدیکه بلغارلر یاخود بلغارلشان (اسلاولر) (صربلولر) (خرواتلر) بو شعبه‌یه عائددر .

داچیادن جنوبی مجارستانه وبالقان نیم جزیره‌سنه اینان اسلاولرك مقداری کثیر اولوب طونه‌نك صول ساحلنده وپشته‌دن (دراوا) نهرینه وبونهرلرك صاغ جهتنده وقره‌دکزدن موراوا نهرینه‌قدر انتشار ایتمشلر و قسم اعظمی وولغا نهرینك قسم وسطیسنده قالان بلغارلر طرفندن ضبط اولنملریله (بلغار) نامنی آلمشلردرکه بوکونکی بلغارلرده بونلردر .

دینلرینی بیزانس ایله رومادن آلان خرواتلرله صربلولر بوکون عین لسانله تکلم ایدرلر . فقط الفبالری بشقه‌در . بونلرك قسم اعظمی اوستریاده دیکر قسملریده صربستان و قره طاغ ایله بوسنه وهرسکده‌در [١]

[١] ارنست لاویس تاریخ عمومی جلد ١ ص ٦٤٧ و ٦٨٨ ـ ٦٩٨

— ٢ —

بلغارلر

بلغارستانه وصوللری — تأسیس حکومت

روسیه اسلاولری کبی مه‌سی Mesie یعنی شیمدیکی بلغارستان ایله صربستان اسلاولریده تشکیلات سیاسیه‌لریله دینلرینی فاتحان اجنبیه‌دن آلمش وروسیه‌ده اولدیغی کبی برپرنس بیوك برسلطنت تشکیل ایتمشدر. بلغارلر دفعات کثیره‌ده طونه ساحللرینی تخریب ایدرك نهایت ٦٧٩ ده و (آسپاروش) زماننده (مه‌سی) ده اسکان ایتمشلردر. بلغار قانون اساسیسی اول امرده پك اصلزاده‌لات طرزنده وخلقده عادتا اسارت حالنده ایدی. صکره‌لری بیزانس نفوذینك تأثیریله بوحال برحکومت مطلقه ومستبده حالنه تبدل ایتدیکه بوده بلغار سلطنتنك تنزل وانحطاطنی موجب اولدی. بلغارلرك علم تعریف بشر نقطهٔ نظرندن اسلاولر اوزرینه اولان نفوذیده پك ضعیف ایدی. بونلر غالب اولدقلری حالده آ زمانده مغلوبلرله ایچه اختلاط ایدرك انلرك اخلاقی، لسانی، قبول ایتدکارندن نفوذلری اسلاولراوزرینه تأثیر ایده‌مزاولشدی. طقوزنجی عصر میلادینك قسم ثانیسنده (قروم) و (اوموزتاق) نام ایکی بلغار دره بکی بیزانسلیلر اوزرینه غلبه ایدرك استانبولی بیله تهدید ایتمش ایدی. بو موفقیتلریله آیین خرستیانیده مملکتلرینه نفوذه باشلدی. چونکه کندیلریله (مه‌سی) یه کتوردکلری اسرا میاننده برچوق خرستیان بولنیور ایدی. حکمدارلرندن بوریس (٨٥٢ — ٨٨٨) خرستیانلغی قبول وامپراطور اوچنجی میشل‌ده واقتیز مراسمنده اکا

صاغدیحلق ایتدی (۸٦٥) بوریس [۱] برزمانلر ساعت رقاصی کبی
کاه روما وکاه استانبول کلیسالرینه میل ایدر وهانکی طرف شرائط
نافعه ارائه ایدرسه انی قبول ایلردی . ۸۷۰ تاریخنده بتون
استانبول جهتنی یعنی شرق کلیساسنی قبول ایتدی .

يار سيمئون — بلغارستانك شوكت وسطوتى — اسباب انحطاط . زوال

(بوریس) لك اوغلی (سی‌مئون) (۸۹۲ ـ ۹۲۷) بلغارلرك برنجی
چاری اولوب زمانی بلغار سلطنتك كوكبهٔ اقبالی ایدی . زماننده روملر
برباد و پریشان اولوب ساحللرده بر آوچ یرلری قالمش واستانبول
دفعاتله تهدید اولنمش ایدی . تکمیل بالقان شبه‌جزیره‌سی ومجارستان
ایله افلاقك برقسمی آنك ید ادارەسنه کچمش ایدی . حتی صربلولرده
آنك حاکمیتی تصدیق ایتمش وبیزانسلیلردن کیری قالمامق ایچون قرال
یرینه (چار) عنوانی طاقنمش، صنایع ومعارفی ترقی ایتدرمش ایدی .
فقط بلغارستانك شرف وعظمتی کندی حیاتیله باقی قالدیغندن (سی‌مئون)
سطح ارضدن غائب اولنجه شوکت وعظمت مملکتده چوق زمان باقی
قالەمیوب اوده تپه طاقلاق اولدی . بیوك تیمارلره مالك اولان بویارلر
استقلال هوسنه دوشدی . تهدید صره‌سی روملره انتقال ایدرك قوجه
بلغارستان بو دفعه‌ده انلرك تضییقی آلتنده قالدی . حتی مجارلردن ،
پەچەنکلردن ، روسلردن ، همجوارلرندن طیاق یمکه باشلادی ، حقوق
سیاسیه‌سنی ضایع ایتدی .

(سی‌مئون) لك اوغلی وخلفی چار پترو (۹۲۷ ـ ۹٦۸) زماننده
اختلافات دینیه ظهوریله ایش بتون قاریشدی . سی‌مئونك ارتحالی

[۱] خرستیانلغی قبول ایدن ایلك حکمدار (بوریس) نامنده اولدیغندن
شمدیکی ایلك قرالده اوغلنه بو نامی بونك ایچون ویرمش اولملی .

يارم عصر كچمدن (٩٧١) ده ايكنجي واسيل زماننده بلغارستان ارتق رومله بيون اكدى وانلرك ربقهٔ اطاعتنه كچدى . مع هذا بلغارستانك غرب جهتى يعنى ماكدونيا ايله ارنودلق بلغارستان غربى ناميله برخيلى زمانلر مقاومت ايتدى . فقط چار ولاديسلاو دراج اوكنده تلف ايدلمكله ١٠١٨ ده تكميل بلغارستان روملر اداره‌سنه انتقال ايتدى . حتى خروات وصرب پرنسلرى بيله روملره بيون اكردى . بلغار پطريقلكى لغو ايدلدى . حريت مذهبيه‌لرينى محافظه ايدن بلغارلر كليساسنه بلغارستان غربى‌يه پايتختى اولان (اوخرى) مركز اولدى . برقاچ سطر اشاغيده بيان اولنديغى وجهله اختلالر چيقوب نهايت برچق عصر قدر روم اسارتندن صكره ١١٨٦ تاريخنده بلغار ايمپراطورلغى يكيدن جانلندى . نشو ونما بولدى . چونكه واسيلك بلغارستانده‌كى تخريباتندن برى بو مملكت سكون واسايشنى محافظه ايده‌مامش واختلال قزغانلرى قاينامقده بولنمش ايدى . حتى ١٠٤٠ سنه‌سنده بيله (ده‌ليان) نام كمسنه چارنامنى آلمش و ٤٠,٠٠٠ قدر اختلالجى‌يى سوق ايدوب سلانيكى محاصره بيله ايتمش ايدى . فقط مؤخراً بوذات مغلوب ايديله‌رك يقالنوب كوزلرى اويولدى (١٠٤١) مؤخراً يعنى ١٠٧٣ ده صربيه ايالك قرالنك مخدومى بودين بلغارستانى استيلا ايلدكده بلغارلر انى برمحيي وناجى صفتيله قبول ايدرك چارلغنى اعلان ايتديلرسه‌ده (نيش) جوارنده مغلوب وسرانى تخريب وپرسپا كولى اوزرنده‌كى (آيا آشيل) مناستريده بيزانسليلر اداره‌سنده بولنان فرنك اجرتلى اشخاص طرفندن يغما وغارت وبلغار بويارلرندن (وويتيج) استانبولده قامچى آلتنده تلف ايدلدى . [١]

[١] ارنست لاويس جلد ٢ ص ٨٢٩ ـ ٨٣٠

افلاق و بلغار ایمپراطورلغنك تأسیسی

اون ایکنجی عصر میلادیده بالقانلر و حتی (مه‌ی) یعنی شمدیکی صربستان ایله بلغارستان افلاق خلقی ایله‌اولدرجه‌اسکان ایدلمش ایدیکه مه‌سی خلقنه مقدما (مه‌سیا) لیلر دینلوز ایکن افلاقلیلر دنیلمه درجه‌لرینه کلمش، صحاری اسلاولرله بلغار النده قالمش ایدی. بیزانس ایمپراطورلرندن (ایزاق آنژ ـ ملك ایزاق) (١١٨٥ـ١١٩٥) بو مملکت اوزرینه بر ویرکو طرح ایتمك ادعالرنده بولندیغی صره‌ده افلاق جنسندن (آسان) و (پترو) نامده ایکی برادر ایمپراطور نزدینه کیدرك عرض شکایت وویرکونك تنزیلی و کندیلری ایچون بر عنوان عسکری ایله بالقانلرده بر تیمار اعطاسنی استدعا ایتدکلرنده مسئوللری رداولنمغله (آسان) بعض مرتبه زباندرازلقده بولنمغه قالقشدی وبیزانس مأمورلرندن بری‌ده کندیسنی طوقاتلدیغندن حدت ایدرك مملکتلرینه عودتلرنده خلقی اختلال ایتدردی وخلقك برقسمنده تعلل کوزملریله ایشه برغلیان دینی ویروب رنکنی طرنوده‌ده آیادیمتری کلیساسنی انشا ایدرك افلاق ایله بلغارستانك ربقهٔ ظلمدن خلاصی بر امر الهی طرزنده ارائه و (نورماندیا) لیلرك یغمالرندن سلانیکده بولنان (آیادیمتری) نك ارتق طرنوده‌یه کلوب یرلشدیکنی اعلان ایتدیلر. بونك اوزرینه بتون مملکت آیاقلندی و(پترو) چار اوله‌رق اعلان اولندی. اختلالجیلر بلغارستان وتراسیا اوولرینه یاییلوب یغما کرلکه باشلادی. ایمپراطور بالذات بونلر اوزرینه حرکتله بالقانلرك اوته‌سنه آنلری طرد ودفع وفقط مستحکم کویلری ضبط وتخریبدن فراغتله محصولاتی افنا واحراق ایدرك ١١٨٦ ده بیزانسه عودت ایتدی. رؤسای اختلال طونه‌یی کچوب قومان Kouman اراضیسنه التجا ایتمش

و بو مملکت سواریلری طرفندن تقویه اولنمش اولدیغندن بلغارستانه تکرار
چوب تراسیایی ضبط ایتدیلرسه‌ده ایمپراطور بونلری اسکی زغره طرفنده
ینه پریشان ایتدی فقط بو دفعه اختلالجیلری طونه نك دیکر طرفنه
چکیره‌مدی . ایمپراطورك عودتنده آتش اختلال ینه علو ریز اشتعال اولدی .
بو دفعه صرپلو (نه‌مانیا) ده انلرك دائرهٔ اتفاقنه کیرمکله مقدما اولدیغی
کبی مه‌سی و بلغار ایمپراطورلغی یعنی (سی‌مئون) زماننده‌کی بلغارستانی
احیا ایتمکه قالقشدیلر ۱۱۸۷ ده ینه محاربه‌لر اولدی بو دفعه ایمپراطور
(ایزاق) جدی بر نتیجه استحصال ایده‌مدی چونکه (لوبیچه) محاصره‌سنده
اوچ آی ضایع ایتمکله (اسان) ایله (پترو) رهن ویریله‌رك متارکه
اولندی . فره‌دریق باربا روس ۱۰۰,۰۰۰ نفرلك بر اردو سیله واوچنجی
اهل صلیبی یاپمق اوزره صلاح الدین یوسف ابن نجم الدین ایوب مرحوم
اوزرینه حرکت ایدرکن (۱۱۸۹) (اسان) و (پترو) و (نه‌مانیا)
انکله اتفاق و ۴۰,۰۰۰ قدر عساکر معاونه اعطا ایدرك چارلقلرینی
تصدیق ایتدیردیلر . المانیا ایمپراطورینك مروردن صکره روملرله
محاربه ینه تجدد ایتدی (۱۱۹۰) بلغارلر ، افلاقلیلر مظفر اوله‌رق ایمپراطور
ایزاق آنز کوچلکله تخلیص نفس ایده‌بیلدی (وارنه) (نیش) (فابه)
(صوفیه) (ادرنه) یغمایه میدان اولدی . بو راده (آیایانی سه‌ریل) ك
ضمنی بوله‌رق پایتخت اتخاذ ایتدکلری طرنوویه کوتوردیلر و(ایزاق)ك
خلعنی انتاج ایدن بحراندن بالاستفاده تکرار نائل فوز و ظفر اولدیلر
و کندیلریله صلح ایدلمك ایچون غاصب تخت (آلکسی) نك تکلیفاتنه
غیر قابل قبول شرائط درمیان ایتدیلر . مع هذا چارلق اراضیسنده‌ده
بیزانس ایمپراطورلغی کبی سکون و آسایش بر دوام دکلدی . چونکه
(آسان) بویارلری سلاحله ضبط ایدیوردی . بر مملکت سلاحله تحت

اطاعتده طوتیلمز عدالت ایستر (آسان) ده عدالتسزلك ایدیوردی . بو بویارلردن (ایوانقو) آسانی قتل ایدرك طرنوه‌یی ضبط وچارلغی اعلان ایتدی . (آسان) لك برادری ده ایوانقویه غلبه ایله طرنوه‌یی استرداد وچارلغی اعلان والك کوچك برادرنی سلطنته تشریك ایتدی . بو ذاتك اسمنه ملل مختلفه بیننده یوحانیچا ، یوحانیسیوس ، یوحانیقوس ، قالیانچو دینلور ایدی .

چار یوحانیچانك اخلافی

مومی الیه (پترو)ده نوبت اعدامه تصادف ایتمکله سلطنتده (یوحانیچا) یالکز قالدی . فقط بو آدم اوله‌جه بر چوق زمانلر استانبولده قاله‌رق تربیه واخلاق وطبیعتنه روم جلاسی ویرمش ایسه‌ده ینه رومله بغض وعداوتندن کیرو قالمدی وانلری بتون بتون محو ایچون محاربات‌باشلیوب (وارنه)یی ضبط وخلقنی قلعه خندقلرنده تلف ایتدی . بیزانس ایمپراطورلرندن (واسیل) بلغار قاتلی عنواننی الدیغی کبی بوده (قاتل روم) نامنی اکتساب ایتدی . روم قاتلنك الك زیاده بغض وعداوت بسلدیکی روم پاپاسلری ایدی . اننه کچنی قیاقجه اولدردی پك آزینی صاغ براقدی ویقه‌لدیغی (امانات مقدسه) یی طرنوه‌یه آشیردی .

ایمپراطورلردن اوچنجی آلکسی (١١٩٥-١٢٠٣) عاصی تبعه‌سنك معاونتنه شتاب ایدرك ماکدونیاده‌کی بلغارلردن دوبرومیر Strez نام بویار - که استرومنیچاده بولنوب عین زمانده هم بلغارلره وهمده ایمپراطوره قارشی مدافعه ایدییوردی - ایله اتفاق ومتأهل ایکن برادرزاده‌لرندن بر قزی اکا تزویج ایله بویاری تعدد زوجاته مظهر ایتدی . دیکر طرفدن غاصبلردن (ایوانقو) ده بیزانسه التجا ایتمش اولدیغندن اکاده

عسکر ویریله‌رك بلغارلراوزرینه سوق اولنوب (ردوپ) استحکاملرینی
ضبط ایتدکده اوده اوراده استقلالنی اعلان وصکره چارله اتفاق
ایلدیکندن روملر طرفندن یقه‌لنوب ایشی کورولدی (۰۰ ۱)
نهایت (یوحانیچا)، بحرانی، آتش فترتی باصدیروب صربلولره غلبه
ومجارلرله محاربه ایدرك مملکتنی (بلغراد) ه‌قدر توسیع وپاپاطرفندن چارلق
تاجنی اخذ و۷ تشرین ثانی ۱۲۰٤ ده اسکوبه ونیش و ودین جهتلرینه
باش راهبلر تعیین ایتدردی. [۱] بیزانس ایمپراطورلغنك تقسیمی صره‌سنده
یعنی قسم اعظمی لاتینلره کچدیکی هنکامده و (یوحانیچا) نك زمان
سلطنتنده (تسالیا) ده (بیوك اولاخ) امارتی تشکل ایتمش و (بلغار
اولاخ) ایمپراطورلغی سلاحبدست قالمش ایدی. فقط تراسیاده‌یرلشان
فرنکلر یعنی لاتینلر (یوحانیچا) یه مراجعت ایتملریله اوده دیمتوقه‌ده
بولنان فرنکلر اوزرینه هجوم ایدرك انلری قتل وادرنه‌ده‌کیلری طرد
ایلدی. بومواقعی استرداد ایچون فرنکلرك غیرتی عقیم قالمشیدی حتی
۱٤ نیسان ۱۲۰٥ ده ادرنه‌ده وقوعبولان برمیدان محاربه‌سنده برچوق
تلفات ویرملرینی موجب اولدیغی کبی ایمپراطور تعیین ایتدکلری
بودووین Baudovin یوحانیچانك النه کچدی، (سیروز) ی فلبه‌یی،
تکفورطاغنی، ازکلی‌یی، چورلی‌یی وبونلر اره‌سنده‌کی مواقعی تخریب
ایتدی. چاره مطیع اولان روملر کندیسنی ترك ایتمکله بوده اسلاو،
اولاخ وقومان وحشیلرینی تراسیا، ماکدونیا، تسالیایه سوق ایدوب
سلانیکی ضبط وبرچوق خلقی اسیر الەرق (مه‌سی) یه سوق ایلدی.
یوحانیچا. الندن نزع ایدیلان سلانیکی ضبط ایچون محاصره ایلدیکی
صره‌ده زوجه‌سنك عاشقی (قومان ماناستراس) طرفندن قتل ایدلمکله

[۱] ارنست لاویس - تاریخ عمومی جلد۲ ص ۸۲٥ الی ۸۳۸

تشکيل ايتديکی جسيم ايمپراطورلق انقسامه اوغرامغه باشلدی وخلفی و يکنی (بوريل) (چار) عنوانی محافظه ايدرك (طرنوه) ده قالدی وبلغار ممالکنی استردادە چالشديسه‌ده ۱۲۰۸ ده فرنك اهل صليبی ايله فلبه جوارنده ۳۳,۰۰۰ عسکريله ۱۸,۰۰۰ فرنکه مغلوب واسير اولوب لاتين ايمپراطورينك چيزمه‌سی اوپديرلدی و (دسپوت) عنوانی الدی . بو تاريخلر روما شرق ايمپراطورلغنك لاتينلر وفرنك اهل صليبی طرفندن ضبط اولندينی تاريخلردر . لاتين ايمپراطورينك ارتحالی وايکنجی بودوين ناميله اون بر ياشنده برچوجغك ايمپراطور تعيينی اوزرينه کنديسنه وصی اولەرق (بلغار ايکنجی آسان) ك نصبی سويلنمش ايکن فرنکلردن (ژان دوبريين) ك تعيينی اوزرينه (ايکنجی آسان) حدتلنوب برچوق روسلرك اعانه‌سيله موروث پدر اولان ايمپراطورلغی ضبط و (بوريل) ی خلع وکوزلرينی قلع ايلدی؛ (۱۲۱۸) بوذات ايی بر آدم اولديغندن تبعه‌سی کنديسنه (بيوك) و(مرحمتشعار) عنوانی ويردی. استانبولده‌کی فرانسزلرله قطع مناسبات ايتديکندن صکره (تراسيا) اوزرينه يوکلندی. بيزانس قيصری ايی آفوروز ايتديسه‌ده (۱۲۳٦) آلدرمدی . (ژان دوبريين) J. de Brienne ۱۲۳۱ ده ايمپراطورلغنی اعلان ايلدکده ايکنجی آسان ايله سلانيك وئه‌پير دسپوتی تؤدور وديکر بری طرفندن تشکيل اولنان اتفاق مثلث قارشيسنده بولندی ۱۲۳۷ ده ژانك ارتحالی آسانی طريق ائتلافه سوق ايدرك فرنکلرك چورلی‌يی محاصره‌سنده انلره معاونتده بيله بولندی .

(برين) ه خلف اولان ايکنجی بودوين زمانی (۱۲۲۸-۱۲٦۱) لاتين حکومتنك طول مدت دوام ايدن حال احتضاری اولدی . [۱]

---

[۱] ارنست لاويس جلد ۲ ص ۸٥٤ ومتعاقبی صحيفه‌لر

لاتين ايمپراطورلغنك ١٢٦١ ده انقراضيله بيزانس قيصرلكنك تكرار تأسسى اسلاو حكومتلرينك توسعنه مانع اولهميوب بيزانسليلر ضررينه توسيع ملك ايتدى طوردى وصربلولرله بلغارلر بالقان شبه جزيره‌سنده اسلاو سطوتنى بردوام قيلدى. بونلر دكل يالكز بيزانسليلر حتى مجارلرله بيله چارپشدى . مجارلر بر خيلى زماندنبرى (صاوا) نهرينك صول جهتنده خرواتستان ايله اسلاوونيايه متصرف اولوب نهر مذكورك صاغ جهتنه تصرفيده ادعا ايديور وبوسنه‌يى و(رودنيك) ايله (ماچوا) تعبير اولنان درينا ارەسنده‌كى اراضى‌يى ودالماچياى شماليى كوزه كسديريور ايدى . فقط بوجوار خلقنك مقاومتلرى پك شدتلى ايدى : ونديك دكزى ساحللرنده، (ئه‌پير) ده و (زارا) دن (پارغه) يه قدر اسكى روما اداره‌سى بولنيور ايدى. دالماچياده ونديكلولره تصادف ايدلدى . بوسنه‌ده و (ماچوا) ده صرب قراللريله بوشناقلر بولنيور ايدى. خلاصه اسلاولرك يعنى صرب وبلغارلرك اشغال ايتدكارى اراضى (ادرياتيك ـ ونديك)دكزندن قره‌دكزه وصاوا نهرينك شمال حوضه‌سيله طونه حوضه‌لرى شمالاً وجنوباً بالقان شبه جزيره‌سيله (ريلو) و (شار) كومه طاغلرى ايله محدود ايدى . (موراوا) حوضه‌سنك شرق جهتى بلغارلرك وغرب جهتى‌ده صربلولرك ايدى . بلغارلر قره دكزه ، صربلولرده (اش) و (راغوزه) يه قدر متصرف ايديلر . هرايكى ملت بالقان نيم جزيره‌سنده جنوبه ودوچار هرم وپيرى اولان بيزانس اراضيسنه طوغرى ايلرلمك ايستيوردى. بلغارلر پك واسع اولان (مريچ) حوضه‌سنه اينوب اورادن ودسپوت طاغلرندن (استروما) و واردار نهرينه طوغرى صارقمق ارزو ايديوردى. فقط شو ايكى نهر حوضه‌سنه صربلولرده كوزديكمش اولديغندن بوحال شو ايكى اسلاو حكومتى ارەسنده مصادمه‌لر

ظهورینه سبب اولدی . بو مصادمه‌لر اون اوچنجی عصر نهایتلرینه طوغری قرال میلوتینک زماننده صربلولره مساعد ایدی . [١]

ایکنجی آسان دنصکره بلغار قراللری

(ایکنجی آسان)ك ١٢٤١ده ارتحالی بلغارستانك شعشعهٔ اقبالی دیکر کون ایدرك نجم استقبالی غروبه توجه ایتدی بونك اوغلی (برنجی قولومان) طقوز یاشنده اولوب روم ایمپراطورلغیله محاربه‌یه باشلامق اوزره ایکن وفات ایلدی . (١٢٤٦) روملر بوندن بالاستفاده بلغارلری ماکدونیا، تراسیا، استروما حوضه‌سندن طرد ایتدیلر (١٢٥٤-١٢٥٧) بو زمانلرده بلغارستان تختنده صربستان قرالی برنجی اوروشك دامادی وایکنجی (اسان)ك دیکر اوغلی میشل آسان (١٢٤٤-١٢٥٧)جالس ایدی . بو ادمك قتلی بلغارستانی بر بحران عظیم ایچنده براقدی، پوست غوغاسنه باشلندی . بو غوغالرده قوم نجیب عثمانینك بلغارستانی استیلاسنه قدر دوام ایتدی. (١٢٥٨-١٢٧٧) سنه‌لری ارهسنده اجرای حکومت ایدن (قسطنطین تیخ)ك زمانی بلغارستان امور سیاسیه‌سنده بر تعدیل یاپمدی بلغارلر طونه ساحللرندمریج حوضه‌لرنده، (ویطوش) کنارلرنده و(ریلو) طاغلرنده اسکان ایدیورلردی. بو قرالك خسته‌لغی، قاریسنك انتریقه‌لری یکرمی سنه‌لك اغتشاشی موجب اولدی . لاحاناس دینلان (ئی‌وائه‌ل) بیزانسلیلرك محمیسی اولان اوچنجی آسان (سی‌وتسلاو) (یورکی ته‌رته‌ر) (سمیله‌چ) بر برینی متعاقب بحرانی تسکین ایده‌مدن جلوس ایتدیلر. چوکی‌خان قوماندانسنده اولان تاتارلر ایلك دفعه اوله‌رق بلغارستانی استیلا ایلدی حال بوکه قسم غربیسی وودین جهتلری چار

[١] ارنست لاویس جلد ٣ ص ٨٩٥ و ٨٩٦ .

(سیشمان) ایله طرز اخرده اداره اولنیور ایدی . (یورکی تەرتەر) ایله (تئودور سی‌وتسلاو) بلغارستان وسطی‌نی تأسیس ایدرك ۱۲۹۵ سنه‌سندن ۱۳۲۲ سنه‌سنه قدر اجرای احکام ایدیورلر ایدیکه بو تاریخ عثمان غازینك امارتیله استقلالی مدتنك قسم اعظمنه تصادف ایدیور ایدی . بو زمانلرده عثمانیلر هنوز روم ایلی جهتنه توجیه انظار فاتحانه ایتمامشدی . ایکنجی (تەرتەر)ك برسنه دوام ایدن مدتنده بیزانسلیلر مضرتنه برموفقیته مظهر اوله‌مدی . بلا ولد وفات ایتدیکندن ودین چاری میشل سیشمان (۱۳۲۳-۱۳۳۰) اکا وارث اولدی . بو آدم حریص ، حرصنده بدبخت ، صربلولرك ترقیاتنی استرقاب ایلرو بیزانسلیلرك اتفاقنی ارار ایدی . حتی صربلولره کوستردیکی بغض زوجه‌سی وصرب قرالی اوچنجی اورشك همشیره‌سنی بیله تطلیقه سبب وبوافتراق نتایج وخیمه‌یی موجب اولدی . بونك یکنی وخلفی (یورکی آلکساندر) ك استفان دوشانك همشیره‌سیله ازدواجی صربلولر ایله بلغارلر اره‌سنده ائتلافی موجب اوله‌رق یکی بر دورهٔ سیاسی ظهورینه بادی اولمشدر . یورکی آلکساندر زماننده اورخان غازی جالس اورنك عثمانی ایدی .

استفان دوشان ایله یورکی آلکساندر بیننده حاصل اولان صهریت ایکی مملکتی برلشدیره‌رك (بیوك) عنوانه مظهر اولان دوشان اداره‌سنه کچیردیکندن بوندن صکره یعنی دوشانك ارتحالنه قدر (۱۳۳۱-۱۳۵۵) صرب وبلغار ملتلری اتحاد وعظمت وشوکتلری ترقی ایتدیسه‌ده انك خلفی بشنجی (اوروش) زماننده ایشلر ینه فنالشدی . نتکم آتیده کوریله‌جکدر . [۱]

[۱] ارنست لاویس ، تاریخ عمومی جلد ۳ ص ۹۰۹ و ۹۱۰

— ٣ —

صربیلر

صربستانه صورت اسکانلری

اسلاو ملتی میلادك اوتنجی واون برنجی عصرلرنده بر چوق شعباته ایریلهرق بر قسمی (البه) ساحللرنده و برازی (پانونی) و پولونیا و بوهمیاده اسکان ایتدکلری صرهده شرق اسلاولرندن صربلولرله خرواتلر شمدیکی صربستان دیدیکمز (راچی ـ راشی) ده قره طاغده هرسکده وادریاتیك دکزی ساحللرنده اسکان ایتمشلر سهده تاریخلری پك محقق دکلدر . اشبو مختلف قبائلك بر طاقم پرنسلره تابعیتلری ده پك اولقدر جدی دکلدی . اسکی صربستانده و (یکی پازار) ده اك بیوك پرنسلری بولندیغندن بشقه برشی بیلنهمیور . مع هذا اشبو دور مدیدده بونلر بلغارلر و بیزانسلیلرله چاربشمشلر و نوبتله ادارهلرینی تأسیس ایتمشلردر . بونلردن (پرنس میشل) پاپا یدنجی غرهغواردن قراللق تاجنی اکتسا ایتدیسهده صرپ حکومتنك اصل تأسسی (نهمانیا) سلالهسی زماننده و ١١٦٢ تاریخلرینه طوغری وقوعبولدی . دالماچیادهکی خرواتلر ، اسلاونیالیلر ، قره یوواسیلر وغربی مجارلر (چتینه) یه قدر ایلرولیوب اورالری ایکی ادارهیه تقسیم و پرنسلری کاه فرنکلره وکاه بیزانسلیلره تبعیت ایتمشلردی .

تاریخ نظرنده صربستان برطاقم منطقهلره تقسیم اولنوب انلرده موراواجهتنده طونه صربستانی یاخود سرمیا صربستانی اولوب مرکزی

بلغراد، دیکری ارنودلق شمالنده (زتا ـ زانطا) و دیوقله (قره‌طاغ) وهرسك وشو ایکی منطقه ارەسنده (راسقا) دنیلان شمدیکی یکی پازار مرکز اولمق اوزره دیکر برمنطقه موجود ایدی .

چار بیوك (سی‌مؤن) زماننده صربلولر بلغار تجاوزلرینی دفعه موفق اولمشلر و اصل استقلاللرینی بلغار و بیزانس قوتلرینك توازنی حالنده استحصال ایتمشلردر . ایمپراطور ایکنجی واسیل بلغارستانی استیلا ایتدکده مواقع منیعه‌سی مستثنا اوله‌رق صربستانی‌ده اله کچورمش ایدی .

بیزانس ایمپراطورلغی دوچار ضعف اولنجه قره‌طاغ منطقه‌سنده امارهٔ استقلال وتجددحکومت کورنمکه باشلدی . (١٠٤٠)ده(استفان بوغیسلاو) بیزانس والیسی‌طرد ورومل‌ری مغلوب ایلدی. انك‌اوغلی بیوك (جوبان میشل) بیزانسلیلره قارشی بلغارستاندن مظاهرت کوره‌مدیکندن رومایه مراجعتله عنوان سلطنتی استحصال ایتدی . (١٠٧٨) بونك اوغلی (قسطنطین بودیل) بلغارلرله تپشمکه‌قالقشدی. بونك سلاله‌سی منقرض اولدقده (ولقان) نام کمسنه ظهور ایدرك بیزانسلیلرله طاغ محارباتی یاپدی ١١٢٠ سنه‌لرینه طوغری (به‌لا اوروش) نام کمسنه ولقانلر ویاخود بودین سلاله‌سیله‌مناسبت پیداایدرك عنوان قرال‌لی استحصال ایتدیسه‌ده مجارایلردن ایکنجی استفان‌بونك الندن بلغرادی آلدی . الحاصل ١١٨٥ سنه‌سنه قدر ایکنجی (به‌لا) وبونك ایکی مخدومی (به‌لا اوروش)، و (که‌دومیل) واوروشك بر دامادی، (بویابه‌لوش) وبونك قرداشی (پری‌پیسلاو) دن بعضیسی‌نوبتله جالس تخت اولدی نهایت (به‌لا اوروش) ك دیکر اوغلی (چه‌مومیل) مجارلره قاوق‌صاللادیغندن ایمپراطور (ئه‌مانوئل) طرفندن خلع‌اولندی

وبونك مخدومی ویاحفیدی (استفان نه‌ماینا) جلوس ایدرك صربستانی برسلطنت جسیمه‌یه مالك ایلدی .

(استفان نه‌ماینا) زمانی ـ صربستان اتحادی. انك اخلاقی

بوذات ماهر بر قهرمان ایدی. وحشت حالنده استقلال اوزره بولنان صربلولری اتحاد ایتدیرمکه چالشدی اولاً برادرینی محاربه‌ده نفی ایله عائله غائله‌سنی بعدالدفع خروانستان ودالماجیایی ضبط ایتمسی ایمپراطور (ئه‌مانوئل قومنن) ایله اردولرینی شکرزنك ایتدی واستفان اکادخالته مجبور اولدی (۱۱۷۳) ایمپراطورك وفاتنده (۱۱۸۰) تکرار سلاحه صاریلوب روملردن (نیش) ی ضبط وایمپراطورلغی دالماچیاده (قطارو) اغزلرینه وهرسکه، قره‌طاغه، طونه صربستانه قدر ایصال ایتدیسه‌ده بوسنه‌یه کیره‌مدی ۱۱۸۹ ده المانیا ایمپراطوری فره‌دریق بارباروسك صلاح‌الدین ایوبی علیهنه وقوعبولان حرکتنده اکامعاونتده بولندی. آینه‌روسده (قلانجار) و(چارسقالاوزا) مناسترلرینی تأسیس ایتدی. نهایت ۱۱۹۵ ده پاپاسلغه سلوك ایله انلرك اعزه‌لرندن صایلدی و ۱۲۰۰ اخرته‌سفر ایتدی. بوآدمی صربلولر (آیاسیمون) دیو قبول ایتمشلردر.

(نه‌ماینا) نك اوچنجی اوغلی (راچقو) ده باباسی کبی پاپاس اولدی و(آیاصاوا) نامنی آلدی . بوده اغزه‌لر صره‌سنده کچدی . استانبول طریقی آیاصاوایی آرشه‌وك اوله‌رق ۱۲۲۱ ده قبول ایتمش اولدیغندن صربستان سیاسی اولدیغی کبی برده دینی ومذهبی امتیازه نائل اولدی.

(نه‌ماینا) بیوك جوپان، قونت اولدیغی حالده اوغلی برنجی استفان ایلك دفعه اوله‌رق (قرال ـ قارول ـ قورول) عنوانی آلدی (۱۲۱۷) وبرپاپا مأموری تاج قرال‌لیی کندیسنه اکسا ایتدی (۱۲۲۲) .

بو وجهله صربستان بر وضعیت سیاسیه آله‌رق برطرفدن بیزانس ایمپراطورلغی ، دیکر طرفدن مجار قراللغی و آلمان ایمپراطورلغی ودین نقطهٔ نظرندنده پاپا ایله استانبول پطریقی بیننده بولنیوردی . اشبو وضعیتلردن طولانی صربستان وصربلولر شرقه منسوب ایدیسه‌ده غربك نفوذینه اچیق برحالده ایدی قسم اعظمی اورتودوقس اولدیغی حالده صربلولر قاتولیکلکی حمایه ایلیور ایدی. ایلاك (نه‌ماینا) لرك آثار سیاسیه‌لری اون دردنجی عصر میلادیده صربستان ایمپراطورلغی شوکت وعظمتنی احضار نقطهٔ نظرندن پك مهم ایدی . هله آثار دینیه‌لری تشبثات سیاسیه‌لرندن دها مهم ودها مدید اولوب سلطنت وقرالیتك الغاسی حالنده بیله صرپ کلیساسی باقی قالدی. صرپ حکومتی دوچار محو و اندراس اولدیغی زمانلرده بیله (آیاسیمون) ١٢٢٤ پاپاس اولان (برنجی استفان) و(آیاصاوا) معجزه‌لری(١٣٣٦) خاطرهٔ ملتده منقوش قالدی. [١]

صرب قراللری (بیوك اوروسه) ودراغوتین و میلوتین

قرال برنجی استفانك کوچك اوغلی (اوروش) برادری ولادیسلاوه خلف اوله‌رق ١٢٤٢ سالنده قرال نصب اولندقده زمانی سعادت و بختیاری ایله کذران ایدرك ١٢٧٦ سالنه قدر امتداد ایدن مدت سلطنتده بیزانسلیلرك رقیبلرینه معاونتدن خالی قالمدی . و بلغارلرله مناسباتی تحکیم ضمننده کریمه‌سنی ایمپراطور سکزنجی میشله تزویج وشمالاً کندینی تأمین و(ماچوا)یی اشغال ایچون مخدومی دراغوتینه‌ده اصلاً مجارلی اولان پرنسس قاترینی نکاحله الدیغی کبی کندیسیده ناپولی‌ده

[١] ارنست لاویس ـ تاریخ عمومی جلد ٢ ص ٨٢٦ الی ٨٢٩

(آنژو) خاندانندن بر فرانسز قزی اولان پرنسس (ئەلن) ایله تزوج ایدی. اشبو مناسبات صهریه استانبول علیهنه اولان مخاصمه ومعاداتده ایشنه یرادی. وپك بیوك موفقیتلره مظهر اولهمدیسهده عاقلانه ومدید بر پولتیقه اساسنی احضار ایلدیکندن (بیوك) عنوانه مظهر اولدی وممکتك ثروتی تزییدو صنایع معدنیهیی اختراع ایله آسان زماننده ازتق توسعدن قالان بلغارستانه رجحان کسب ایلدی. فقط اوغلی دراغوتین طرفندن احضار ایدیلان بر سرای اختلالی اوزرینه ۱۲۷۶ ده خلع نفس ایدرك مومیالیه دراغوتین یرینه کچدی. فقط یاپدیغی جنایتك تأثیری آلتندهقلوب اوده برادری میلوتین نامنه ۱۲۸۱ ترك سلطنت وصربستان شمالی و(ماچوا)یی وبونك بوسنهیه ملاصق اولان قسمنی محافظه وطول مدت ایفای سلطنتله اسلاو وبیزانس مدنیتی احیا ایلدی.

(میلوتین) زماننده (۱۲۸۱ - ۱۳۲۱) صربستان اتحادی دها زیاده ایلریلدی. وبیزانسلیلر ضرزینه (قرهطاغ) ك ایلروسنه وشار طاغلرینه، واردار حوضهسنه صرب تحکمنی ایصال ایلدی.

(میلوتین) ئەپیر دسپوتلغی وناپولی قرالغی ایله متفق ومجارستان جهتندن برادری (دراغوتین) واسطهسیله امین اولدیغندن استرومچه حوضهسنه اینهرك (سیروز) ایله (قواله)یی اشغال وصرب اردولری ایلك دفعه اولهرق اطهلر دکزی ساحللرینه مواصلت ایتدی (۱۲۸۲ ۱۲۸۳) براز صکره اوخری و (پرسپا) کولی منطقهلرینی اله کچوردی. میلوتین بلغار ایمپراطوری (یوزکی تەرتەرا) نك کریمهسیله ازدواج ایدرك بلغارستان جهتندن صلحی تأمین ایتمك جهتنی دوشندیسهده حسابنده یاکیلوب ۱۲۹۱ سنهسنده کسب قوت ایتمکه باشلیهرق اطرافه خوف وهراس نشر ایدن ودین بلغار پرنسی (سیشمان) ه قارشی مدافعهیه

مجبور اولدی. مع هذا سیشمان مغلوب اولدیسه‌ده میلوتین بلغارلرله سکون واسایش اوزره یشامنی ایستدیککندن مغلوبنی حسن اداره وآکا ارکان دولتندن برینك قیزینی تزویج ایتدی. اشبو صهریتدن متحصل حسن امتزاجی‌ده کندی کریمه‌سی (نه‌دا) نك سیشمان زاده‌یه تزویجیله تحکیم وتقویه ایلدی.

صربلولرله بیزانسلیلر اره‌سنده‌کی مصادمات ۱۲۹۷-۱۳۹۶ سنه‌لری اره‌سنده تکرار باشلیوب شمالی ارناودلق ضبط اولنه‌رق صرب قراللغی ماکدونیا جهتنده توسعه باشلدی. ایکنجی آندرونیك اناطولیده عثمانلیلرله مشغول اولدیغندن اوروپا جهتنده صلحی تحری ایدرك غالبی اولان (میلوتین)ه کریمه‌سیٔ (سیمونید)ی تزویج ایله مصالحه میلوتینك وفاتنه قدر دوام ایتدی. بو آدمك عهد سلطنتی صربستان حقنده موجب شرف وافتخار اولوب صربستان تابعیتی بر طرفدن بوسنه‌دن ریلو طاغی واستروما نهرینه و دیکر طرفدن (صاوا) وطونه‌دن ماکدونیاده استرومنیچا وپرلپه‌یه قدر ممتد ایدی.

میلوتینك اوغلی (اوچنجی اوروش ده‌چانسکی) نامنی آلان استفان شرق جهتنده‌کی صرب حکومتیله محاربه‌یه طوتشدیغی کبی قائم برادری بلغار چاری سیشمان زاده‌ده مومی الیها (نه‌دا) یی رد وتطلیق ایدرك بر بیزانسلی پرنسس ایله ازدواجه قرار ویردی. ذاتاً کرك بیزانسلیلر وکرکسه صربلولرك همجواری اولان ممالك انلرك شوکت وعظمتلرینی استرقاب ایتمکده اولدقلرندن صربستانك کسر نفوذ وشوکتی ایچون اوچنجی اوروش علیهنه تشکیل اولنان اتفاق عمومی بلغار اردوسنك (وایوج)ده پریشانیتیله نتیجه‌لندی. مع هذا صربلولر وبلغارلرله حبل اتفاقی ربط ایتمك ایستدکارندن صرب ولیعهدی (دوشان) چار میشلات

همشیره‌سیله تزوج ایتدی. فقط دوشان دیکر ایکنجی بر زوجه‌دن متولد برادرینك ولیعهد انتخاب اولنمسندن قورقه‌رق پدری علیهنده علم افراز عصیان اولدی. (١٣٣٦)

استفان دوشان - بیوك صربستان (١٣٣١ - ١٣٥٥)

استفان دوشان صربستانك شارلمانی، عثمانلیلرك قانونیسی اولمش، صربستانی قرون وسطیده نائل اوله‌مدیغی وسعت اراضیء مالك ایتدیکی کبی بو مملکتی یکیدن تشکیل ایتمش، اوروپانك منتهای حدود شرقیه‌سنده عثمانلیلره قارشی بر سد آهنین اولمش. بالقان شبه جزیره‌سنده اختیار ایلان بیزانسلیلر یرینه صرب و بلغار سلطنتی تشکیل ایدرك (بیوك) عنوان مفخرتی اکتساب ایتمشدر. فی الواقع بیزانس سلطنتك ایکی سنه اول تجدد ویکیدن تأسسنی متعاقب ظهور ایدن بحران داخلی وعثمانلیلرك اطرافه عکس ایتدردیکی آوازهٔ دهشتی بیزانس سلطنت جدیده‌سنی ارتق صوك درجه جان چکشمك حالنه کتورمش اولدیغی حالده اسلاو ملتلری یعنی بلغارلرله صربلولر بالعکس اره‌لرنده‌کی مصادماته نهایت ویروب هر ایکی قوم بیننده اتحاد واتفاق حصول بولدی ودوشانك ذکا ودرایت فوق العاده‌سی اشبو اتفاقده صربلولری بلغارلره تفوق و تقدم ایتدیره‌رك صربلولرك بیزانس حکومتی ایله وقوعبوله‌جق مصادمه‌لرنده‌کی موفقیتلرینه براعت استهلال اولدی و نتایج حسنه بخش ایدن محاربات قرالیتك حدودینی جنوباً ماکدونیانك ضبطیله اطه‌لر و ارنودلغك الده ایدلمسیله ونديك دکز ینه قدر ایصال وسلانیك شبه جزیره‌سیله موردده صرب ممالکنه انضمام ایتدیکندن صربستان بیزانس ممالکنك همان همان ولایات غربیه‌سنی بلع ایتدی.

١٣٤٥ سنه‌سی ابتدالرنده صرب حدودی سیروز قارشیسنده
[١] استرومایه قدر ایمش ایدی . دوشانك متفق اولان بلغارستان مریج
نهری یوقاریلرینك صاغ طرفنی بکیور وسیروز و زدوب و آطه‌لرد کزی
ومریج منصبی جهتلری مستقل بر صورتده یشایان بر طاقم صرب
سرسریلرینه وبونلردن (مومچیلو) یه تابع بولنیور ایدی . بیزانس
ایمپراطورلغی ویا اکا قالان اراضیده اصل تراسیا ایله آناطولی ساحلندن
آز برمقدار یردن عبارت ایدی . تشرین اول ١٣٤٥ ده (مومچیلو)
وفات ایتدیکندن صرب حدودی مریج منصبنه قدر وارمش ایدیسه‌ده
دوشان (سیروز) و (قواله) یی اشغال ایتمکله آرتق (قرال) عنوانی
کندیسنه لایق کورمیه‌رك (رومانیا وصربستان چاری) عنوانی آلدی .
و ١٦ نیسان ١٣٤٦ ده (اسکوب) آرشوکلری واسطه‌سیله چارلغی
تقدیس اولندی و بیزانس ایمپراطورلغنك یوم‌ارتحالنه انتظاراً خارجده‌کی
نفوذینی تزیید وداخلده‌وکنج اسلاو ایمپراطورلغنده اصلاحات اجراسیله
اشتغال و ١٣٤٩ ده مشهور قانونامه‌سنی تنظیم ایلدی . مع هذا بیزانس سلطنتی
دوشانك مأمولی کبی هنوز محو ومنقرض اولمیوردی . فقط بو ایمپراطورلغك
محوی یعنی سلانیکله استانبولك ضبطی بهمه‌حال بردونما ایله اوله‌بیله‌جکنی
درك ایتمکله وندیکلولرك اتفاقنه مراجعت ایلدی . حالبوکه بو جمهوریت
کهنه لشان بیزانس حکومتی مقامنه توتلی بر اسلاو ایمپراطورلغی قائم
اولدیغنی کورمك ایستمیوردی . بوندن بشقه دوشانك بیزانسلیلرله اولان
مصادماتنده روم عسکری یرینه هر یرده انلرك کرك متفق وکرك اجرتلی
عسکری اوله‌رق برطاقم ترکلری کورمکده‌وبونلری یقه‌لقده‌دوشان ایچون

---

[١] آشاغیلرده اورخان غازی عهد سلطنتده [استانبولده قانتاکوزن-
سلیمان پاشا روم ایلی‌یه نصل کچدی؟] ماده‌سنه مراجعت

پك مشكل اولوب بونلرده عین دوشانك فكرینی تعقیب ایتمكده اولق كبی بر مشكل قارشیسنده بولنیور ایدی . عثمانلی قومنه منسوب اولان بو تركلر ١٣٥٤ ده كلیبولی‌یی ضبط ایله بحر سفید بوغازینی سد ایدرك اسلاولره استانبول طریق بحریسنی قپادمش ایدی . چار بو جهتدن قطع امید ایدنجه یه‌ا استانبوله بر هجومه حضرلنورکن ٢٠ كانون اول ١٣٥٥ ده وفات ایلدی . [١]

بشنجی اوروش — صربستانك انقسامی .

دوشان وفات ایدر ایتمز یرینه اون طقوز یاشنده اولان (بشنجی اوروش) قائم اولدیسه‌ده بو كنج ایمپراطور حكمدارلقدن زیاده پاپاسلغه لایق دیندار ، حلیم ، فكراً ضعیف غیر فعال یعنی طبیعت واخلاق جهتیله پدری دوشانك عكسی اولدیغندن دكل پدرینك تشبثاتنی ادامه وایلری كوتورمك حتی ایمپراطورلغك استقبالنی تهلكه‌یه دوچار ایلدی . دوشانك دور استیلاسی اوقدر یكی ایدیكه ایمپراطورلق دیمك دوشان دیمك ایدی . بو حالده دوشان ایمپراطورلغه لازم غیر مفارق ایدی . دوشان اصلاحات داخلیه‌یی ایجه تأسیسه ، فكر اتحادی خلق قفالرینه ایجه یرلشدیرمكه ، استانبول ضبط اولنمدیغندن ایمپراطورلغه بر مركز ، بر مركز طبیعی یاپمغه وقت بوله‌مامش و بر طاقم دره بكلری كندی منطقه‌لرینی كندی كندیلرینه اداره ایتمكده بولنمش ایدی . بر برندن پك فرقلی اوله‌رق بر طاقم ناحیه‌لرك جبال منیعه ایله آیرلمسندن متحصل اراضینك طبیعتی ، طوپراغك تأثیراتی ، نواحینك بعدیتی صربستانی اداره جدیده آلتنده

[١] آرنست لاویس — تاریخ عمومی جلد ٣ ص ٩٠٦ و ٩٠٧ و ٩١٠ الی ٩١٣ .

انحطاطه سوق ایدیور ایدیسه‌ده بو حال بردنبره باشلمدی . بعض طرفده ضایعات اولدیسه‌ده صرب اتحادی باقی اولوب بو حال دوشانك ارتحالندن اون سنه قدردها دوام ایده‌بیلدی . طبق قانونینك ارتحالیله اوغلی سلیم ثانینك اداره‌سزلکی وصقوللینك وفاتی متعاقب دولت انحطاطه باشلیوب اصل انحطاط اون اون بش سنه صکره وقوعبولدیغی کبی صربستانده‌ده عین حال وقوعبولدی . مراد اول خداوندکار (۱۳۶۰ – ۱۳۸۹) طرفندن تراسیاده (ادرنه‌ولایتی) ایدیلان تشبثات جدیه وغازیلر طرفندن صربلولرك درامه وسیروز ورودوپ بالقانلری و آطه‌لر دکزی واسطه‌سیله جنوب شرقیدن صیقشدیریلوب مریچ واسطه‌سیله ماکدونیایه تقربلری بونلره پك بهالی اولدی. اصل غربی صربستان ایمپراطورلغنك جنوب جهتی بو یله عثمانلیلر النه کچوب طورمقده ایکن صربستان مرکزیده‌کی اصلزادکان جنوب دینداشلرینه سیرجی طوریور و ایمپراطور بشنجی اوروشده مخاطره‌ده قالان وطنی تخلیص ایچون فکر اتحاد و وظیفهٔ عمومیه‌یه خلقی دعوت یولنی بیله‌میور ایدی .

صربستانه جنوبی ایله عثمانلیلر .

جنوبی صربستاندن صربلولر ارتق امیدلرینی قطع ایتملی ایدی چونکه دهشت آوراولان استیلامز برسرعت فوق‌العاده‌ایله ایلریلیوب صرب ممالکی بربری ارقه‌سنه عثمانلیلر طرفندن ضبط اولنه کلمکده ایدی . جنوب جهتنه کلنجه ماکدونیایی اداره و (پرزرین) ی مقر سلطنت اتخاذ ایلیان (ووقاچین) ایمپراطور بشنجی اوروشدن آیرلدی و کندیسنی ۱۳۶۶ ده (صرب قرالی) اوله‌رق اعلان ایلدی بونك برادری اولوب سیروز ودرامه وساحل بحری اشغال ایدن (اوغلیه‌چا) یه‌ده (دسپوت)

عنوانني اعطا ايتدى و عثمانليلرله مصادمه‌يى كوزه الدردى بو حالده قوجه صرب ايمپراطورلغى ايكى‌يه آيريلوب شمال جهتى بشنجى اوروش ايله كنديسنه تابع ولايات ممتازه اركانى الندهوجنوب طرفيده (ووقاچين) ايله برادرى (مه‌رنيا وچه‌ويچ) اداره‌سنده بولنيوردى . ايكى برادرلر عثمانليلره مقاومت يولنده فداكارلقلر ايدرك آنلرك اوروپايه‌مرورلرينى منع ايچون تشبثات جديده‌ده بولنديلر معهذا (اوغليه‌چا) نك قهرمانانه فداكارلغى مراد اول خداوندكارك ادرنه‌يى ضبطنه مانع اوله‌مدى . ١٣٧١ ده ايكى قرداش صوك برغيرت وفداكارلغى ياپمغه قالقيشه‌رق عثمانليلرك روم ايلى‌يه مرورلرندن برى كورمدكلرى بر قوت اوله‌رق اوزره روم وصربلولرى طوپليوب مريج جوارنده صرب صنديغى محاربه‌سنده (٢٦ ايلول ١٣٧١) [١] ووقاچين ايله «اوغلى‌يه‌چا» محو وتلف اولدلريله صربستان جنوبينك ارتق ايشى بتمش و ايلر طوتار يرى قالمامش ايدى . بوجهتـده سعهٔ استيلامز استروما و واردار واديلرينه وپرسپا واوخرى كوللرينه قدر ايرشدى . بو مصادماتك تفصيلاتى مراد خداوندكار عهد سلطنتى وقوعاتى ميانندهذكراولنمشدر چار بشنجى اوروشه كانجه اوده ووقاچين‌دن صكره انجق اوچ آى قدر برحيات قالدى .

جنوبى صربستانك ممالك عثمانيه‌يه الحاقى وقوصوه محاربه‌سنه قدر شمالى صربستان

صرب صنديغى محاربه‌سنى متعاقب صربستان جنوبى استقلالى كاملاً محو اوله‌مدى . ماكدونيا صرب عائله‌سنى تشكيل ايدن قسطنطين ايله (دراغاش ديانوويچ) تابعيت عثمانيه‌يه كيرديسـه‌ده تبعه‌لرى بو

[١] دور مراد اولده (ايلك اهل صليب وصرب صنديغى محاربه‌سى) ماده‌سنه مراجعت .

تابعیتی قبول ایتمامشدی. (مارقو قرالیه‌ویچ) ده (١٣٧١ - ١٣٩٤)ده سلطان مراد اولك حمایه‌سی آلتنده عنوان قرالیغی محافظه ایلدی. هیچ بر قهرمان خلقك محبت وحرمتنه بوقدر مظهر اولمیوب چار لازار ایله هرایکیسنك مفاخر انسانیتکارانه‌سی اسلاولر بیننده زبانزد اوله‌رق قالمشدی. اصل غریبی (مارقو) قدر بارکیریده عموملك محبتنه مظهر اولمشدی. مارقو پك ایو قیلیچ صاللادیغی کبی قیاق بر صورتده‌ده ایچکی ایچردی. (مارقو قرالیه‌ویچ) پادشاهمزك صادق بنده‌لری صره‌سنه کچوب غزاة عثمانیه ایله وصرب اجرتلی عسکرلریله محاربه ایدر ایدی. مارقو و دوستی قسطنطینك وفاتلریله برابر جنوبی صربستان وماکدونیا ایله ملحقاتنك استقلال ظاهریلری محو اوله‌رق تیمار وزعامت اوله‌رق طوغریدن طوغری‌یه دولت علیه اداره‌سنه انتقال ایتدی. [١]

(ووقاچین) ی ادرنه‌ده اوکنده یالکزجه محاربه ایتمکه براقدیغندن طولایی صربستان شمالی بیوك بر قباحت ایتمش ایدی. بوحال عینیله شمالی صربستانده‌ده وقوعبولدی چونکه (زه‌تا) صاحبی (بالشیچ) لر و (نارنتا) ایله (لیم) ارەسنده‌کی مواقع جبالیه صاحبلری (آلتومانوویچ) لر ایمپراطورلقدن آیرلدی. صربستان مرکزی، ایکی موراوا ممالکی، (ایبار) وسیتینیچا پرنس لازار ایله انك دامادی (ووق برانقوویچ - یلق اوغلی) بشنجی اوروشه صادق قالدیلر سه‌ده بوده صرب صندیغی بوزغونلقدن براز صکره و ٢ کانون‌اول (١٣٧١ده) وفات ایدوب بروارث براقدیغندن (لازار) ایله

---

[١] قوصوه ومارقو قرالیه‌ویچ حقنده (قوصوه محاربه‌سی) نامی آلتنده (آ. داوریل) لك بر اثری ١٨٦٨ ده نشر اولنمشدر، شایان مطالعه‌در.

ووق برانقوویچ ، مشهور دوشان ایمپراطورلغنك الڭ مهم نقطه‌سنه‌حاكم اولمشلر ایدی . قرائن حالیه‌یه نظراً (لازار ـ لاس اوغلی) بشنجی اوروشك وارثی اولمق استمش وصرب ایمپراطورلغنی احیایه قالقشمش ایدی. لکن بوکاموفق اوله‌مدی زیرا برطاقم دره‌بکلری استقلاللرینی محافظه ایچون (لازار)ڭ سوزلرینه‌قولاق ویرمدی. حتی آلتومانوویچ سلاحه صاریلوب لازار ایله قوزلرینی پایلاشمغه بیله قالقشدی . دیگر دره‌بکلری (لازار) ه اطاعت اوزره بولندقلرندن صربستان شمالی اولدقجه مقتدر برادارهٔ مرکزیه‌یه تصرف ایدرك یکیدن احیا اولنمه درجه‌لرینه کلدیکی صرده‌مراد اول خداوندکارده نیم‌جزیره‌داسیلاسنك اکمانه‌قرار ویردی فقط بودفعه قارشیسنده یالکز صربلولردکل لازارك اتفاقی جلبه موفق اولدیغی بوسنه قرالی ایله انك عساکری ١٥ حزیران ١٣٨٩ ده لازارڭ قوتیله قوصووده ابراز وجود ایلدی . هنگام محاربه‌ده صرب اصلزاده‌لرندن (میلوش اوبیلوویچ) پك زیاده ایلریایه‌رك خط رجعتی قطع اولنمش کورمکله هر شیٔ کوزه الدیردی . نزی خداوندکاره قدر تقرب وخنجریله کندیسنی شهید ایلدی . لازارده خارق‌عاده شجاعتلر کوسترەرك اسیر دوشوب حال احتضارده‌بولنان شهیدغیوراوکنه‌کتوریله‌رك قفاسی یردیوارلندی.[١]

---

[١] ارنست لاویس جلد٣ ـ ص ٩١٦ و ٩١٧

— ٤ —

رومنلر

رومنلرك اصلی

اوروپا جنوب شرقیسنده اون ایکنجی عصر میلادینك الك بیوك وقعه‌سی لاتینجه‌یی تکلم ایدن ولاتین ملتنه تابع اولوب زمانمزده (افلاق ـ اولاخ) دنیلان رومن نام بیوك برملتك ظهوری اولمشدر.

اسلاولر لاتینلره ولوخ Vlokh دیدکلرندن مرورزمان ایله رومنلره والاق وعثمانلیلرده (ولوخ) دن مشتق اولمق اوزره (اولاخ) دیمشلردر.

روما ایمپراطورلرندن مشهور (ترایان) (٩٨ـ١١٧) اسکی تراسیا اهالیسیله قرابتلری اولمسی مأمول اولان وشمدیکی ترانسیلوانیا واولاخ وبغدان (رومانیا) وبسارابیا وبوقووینا ومجارستان شرقیدن عبارت اراضیده اسکان ایلیان (داچ) لره غلبه ایلدکده تحت اداره‌سنه کچن مجارستانك شرقی وترانسیلوانیاده پك چوق روما مهاجرلرینی اسکان ایتمش وبونلر بالطبع اهالئ مغلوبه ایله قاریشه‌رق اسکان ایلدکلری ممالکه روماطرز معیشت واداره‌سنی ادخال واعطا ایلمشدر. ترایانك خلفی واولاد معنویسی آدری‌ئین (١١٧ ـ١٣٨) زماننده (غوت) لرك استیلاسنه قارشی پك زیاده مشکلات ایله (روما داچیا) سنك ترقیسی تصور اولنمش ایسه‌ده ایمپراطورك مشاور خاصی آنی بوفکردن فراغت ایتدرمشدر. نهایت ایمپراطور (اوره‌لی‌ئین) ـ ٢٧٠ ـ ٢٧٦ ـ زماننده و ٢٧٤ سالنده اورانك ترکنه قطعیاً قرار ویردی. ایشته بو زماندن صکره

(داچیا) نامی (معمی) قطعه‌سنك بر قسمنده ودها صكره‌لری صاوا وطونه نهرلری جنوبنده ایشیدلمکه باشلادی وبش ولایت اوله‌رق تعداد اولندی.[۱]

دور استیلاده برچوق عصرلر اسیا قبائل وحشیه‌سی یکدیکرینی متعاقب صحرالرده کورینجه ترایان مهاجرلری اولادواحفادی محصولدار اووه وصحرالری ترك ایله‌وادیلرك یوقریلرینه طوغری التجا ایتدی . و (اولاخ) نامیله مؤخراً طاغلق اراضیده ظهور وسکون واسایش اعاده اولندقده (ترانسیلوانیا- اردل) و(بوغوونیا) وبسارابیا واولاخ وبغدان جهتلرینه نزول ایلدی . اشبو قومك بوکون تکلم ایتدکلری لسان کندیلرینك (ترایان) مهاجرلرندن عبارت اولدیغنی بلااعتراض قبول ایتدیرر احوالدندر . اولاخ لسانك اونده التیسی لاتین واونده ایکیسی اسلاو وباقیسی روم وعثمانلی ومجار والمان لسانلرندن عبارتدر.

رومانیالیلر بالاخره کندیلرینه برمعبود ویاخارج طبیعت برقهرمان اتخاذ ایتدکلری ایلك مؤسسلرینی بیلورلرمش. بونلر ترایان کوپریسی، ترایان کچیدی، شاهراه ترایان، اودیهٔ ترایان دیوبرطاقم شیلری صایمقده وحتی قبهٔ سماده کوریلان کهکشانی ترایانك ممری، صاعقه‌یی انك قامچی، وانك کورولتیلرینی صداسی اولمق اوزره ادعالرده بیله بولنیورلرمش بونلر یورطیلرده ، ازدواجده ، جنازه مراسمنده روما لیلرك عادات قدیمه‌لرینی قبول ایلمشلردر .

---

[۱] برنجیسی شمدیکی صربستاندن ایکنجیسی انك جنوبنده وبالقان نیم جزیره‌سنك وسطنده یعنی موراوا ودرینا ووارداز نهرلرینك منبعنده وپرشتنه ایله اسکوبدن اوچنجیسی غرب جهتنده ونديك دکزینه قدر اشقودره‌دن دردنجیسی جنوب غربیده نیش وصوفیه طرفلرندن بشنجیسی ده دردنجی قسمك شمالنده وطونه بویندن عبارت ایدی .

رومنلر اون ایکنجی واون اوچنجی عصر میلادیده تکمیل ترانسیلوانیا جهتنده ظهور وقارپات طاغلرینک شرق سطح مائللرینه طوغری انتشار ایدرك اوراده بر طاقم کوچك پرنسلکلر ، ادارەلر تشکیلیله بوکون افلاق وبغدان یعنی رومانیا دیدیکمز هیئتی وجوده کتورمشلردر .

افلاق ١٢٩٠ تاریخنده رادونغرو (قره رودولف) طرفندن تشکل اولنەرق (قامپولونغو) یی پایتخت اتخاذ، بغدانه کلنجه بوده ١٣٤٩ سالنده (بغدان) نام کمسنه طرفندن میدانه کتوریلوب (سوچاوا) یی مرکز تعیین ایتدی. بوایکی قسم خلق اوروپاقطعەسنك جنوب شرقیسنده تصادف اولنان اولاخلر اولیوب بونلردن برقسمیده ردوپده (دسپوت طاغی) وبالقانده وحتی (پونەتی) وآتنه وموردەده بولنور ایدی . فقط اون ایکنجی عصرده تسالیا قطعەسی آرتق (بیوك اولاخلق)عنوانی ضایع ایلدیکی کبی (آرقانی) و (ئەتولی) ده کوچك اولاخلق ویانیه شمالرنده وارنودلقده (یوقاری اولاخلق) تشکل ایتدی . بو (اولاخلر) ترایان مهاجرلری احفادی دکللر ایدی . دالماچیا ساحللری وبعض شهرلرلەبرابر بوقوم طرفدن اسکان اولنمش وونديك ساحلری رومنلری دور استیلاده طونه یالیسی خلقنی تقلیداً طاغلره التجا ایتمشلردر .

بوندن صکره براز یوقاریده بیان اولندیغی وجهله [افلاق وبلغار ایمپراطورلغی] تأسس ایلدی .

رومنلرله عثمانلیلر مصادماتی

١٢٩٠ — ١٥١٣

اوروپانك هدف اولدیغی استیلالرك الك مدهشی اولان عثمانلی استیلاسی هنگامنده طونه‌نك شمالنده وعثمانلیلرك اوروپا استیلاسی ایچون تعقیب ایده‌جکلری ایکی شاهراه اوزرنده شمدی‌یه قدر فعلاً هیچ بر شیئه اشتراك ایتمیان رومنلردن عبارت ایکی حکومت ظهور ایلدی. یوقاریده بیان اولندیغی وجهله (اوره‌لی ین) دالماچیایی ترك ایلدکدنصکره رومن وداچیا خلقی قارپات طاغلرینه چکلمش واوراده کندیلرینی اراضیٔ منیعه‌ده ارایوب بولان اسلاولرك استیلاسنه هدف اولمشلردر فقط رومنلر اسلاو عنصرینی کاملاً بلع ایلدکدن وباخصوص بلغارلر ترانسیلوانیاده آوارلر (آبارلر) اوزرینه تحکم ایتدکدن صکره (٦٧٨) طاغلرندن اینوب بلغارلرك تحت تابعیتنده اوله‌رق (٦٧٨-١٠١٨) سنه‌لری ارەسنده طونه‌نك ایکی طرفنده بر حکومت تشکیل ایتدیلر. رومنلر حیات سیاسیه‌سنك اشبو مقدماتی مجارلرك ٨٩٨ ده وقوعبولان بر استیلاسیله دوچار تأخر اولدی که اشبو استیلا (٩٩٧-١٠٣٨) سنه‌لرنده ارەسنده سن ئه‌تین واسطه‌سیله تصرف قطعیدن صکره الك زیاده (ترانسیلوانیا - اردل)ه ضرر ویردی.

بناءً علیه بودفعه‌ده بر رومن حکومتنك توسعی بر مجار حکومتی واسطه‌سیله توقف ایلدی. مجارلر قتولیك مذهبنی قبول ایدنجه اورتودوقس قالان رومنلرك قفالرینی ازمکه، انلر داشکنجه‌لر ایتمکه باشلدیلر که بوحال بالاخره قارپات طاغلرینك اوته یقاسندن اینوب طونه یالیسنه وبحر سیاه ساحلنه اینه‌رك (افلاق) و(بغدان) نامیله ایکی پرنسلك تشکیلنی انتاج ایلدی.

رومنلرك طونه يالیسنده ایلك پرنسلكاری

قارپات طاغلرندن اینه‌رك كندیلرینه ملجأ ومسكن تحری ایدن بوقوم هجرت ایتدكلری اراضی‌یی بالطبع حالی بوله‌مدیلر. بورالرده ایكی ملت اسكان ایدیورایدی كه بری اووه‌لرده اسكان ایدن (اسلاو) عنصری دیكریده قارپات طاغلری اتكلرنده تعیش ایلیان (رومن) لر ایدی. بوایكی قوم (وویوودا) نامی التنده برطاقم پرنسلر واسطه‌سیله اداره اولنیور ایدی. اسلاو عنصری شمدیكی بغدان جنوبنده (برلات) ووسطنده (یاش-یاسی) ورومن عنصریده ۱۲٤۷ سنه‌سنده (اولته‌نی-كوچك افلاق) دیكریده سه‌نسلاو نام وویووده اداره‌سنده بیوك افلاق پرنسلكنی تشكیل ایتمشدی. بونلردن بشقه برده شیمدیكی (پوتنا) ده (ویرانچا) نامیله بر پرنسلك اولدیغی پاپانك ۱۲۳۲ تاریخلی بر اشعارندن مستبان اولمش ودها كوچك بر طاقم دره‌بكلكلر شیمدیكی (یاقائو) (ینامچ) (قامپولونغو) و (بوقووینا) ده‌وحتی‌دهایوقاریلرده (قارایچیا) ده تشكل ایتمش ایدی. ایشته ترانسیلوانیانك اسلاو و (رومن) مهاجرلری بو خلق ایچنه كیروب یرلشدی، متفرق اولان بو پرنسلكاری اتحاد ایتدیره‌رك طاغلرده‌كی لاتین عنصرینی اووه‌لره‌قدرایندردی، اسلاولره كندی‌ملیتلرینی فراموش ایتدیره‌رك مذكور پرنسلكلره رومن اخلاق وعاداتنی اعطا ایتدی.

افلاقك تأسیسی

اولاخ وبغدان بكلكلرندن افلاق قسمی اولجه تأسیس ایتمشدر. (توغومیر باسساربا) و ۱۲۹۰ سنه‌سنده مجار قرالی اولان (ولادیسلاو قومان) نك تابعلرندن ترانسیلوانیاده قاغاراش دوقه‌سیده دینلان (رادو

نغرو) بر چوق ارکان مملکتی ومسلح آدملریله پرنسلکنی ترك ایدرك شیمدیکی (افلاق) ه ایندی و (قمپولونغو) ده براز توقف واورا اهالیسنی قزانمق ایچون بعض امتیازات اعطا (١٢٩٢) ایدرك مجار تابعیتندن چیقدی وبونلرك شرندن قورتیلمق وکندیسنه بر استنادگاه اولمق ایچون جنوبی طونه پرنسلرینه مراجعت وصرب قرالی (استفان میلوتین) ه کریمه‌سنی تزویج و (١٢٩٠) مجارستانده ظهور ایدوب قرال مومی الیهك تلفنی موجب اولان بحراندن بالاستفاده مملکتی تحکیم وتقویه ایتدی و ١٣٠١ ده مجار قرالیتنه ناپولی خاندانندن (شارل روبرت) تعیین اولندقده افلاق حکومت جدیده‌سنك ینه مجارستانه الحاقی تشبثنده بولندیسه‌ده (رادول)ك خلفی (آلکساندر باسارابا) طرفندن (١٣٣٠) ده شدتله ردومدافعه اولندی وبوحال قرال مشار الیهك خلفی زماننده‌ده تکرر ایتدی نهایت ١٣٧٧ ده وایکنجی رادو زماننده افلاقك استقلال تامی حصول بولدی. اولاخ قومنك اشبو مصادمه ومدافعه‌لرنده جنوبی طونه اسلاو وبلغار وصرب قرالرینکده همت ومعاونتلری وقوع بولمشدی. (رادونغرو)نك خلفلری ده الك پولتیقه‌سنی تعقیب ومرقوم قرالرله صمیمیت پیدا ایتدیلرکه بوحال (بیوك) عنوانی آلان (میرچه آ) زماننه قدر (١٣٨٦) دوام ایتدی . وبونك زماننده دین آخردن اولان ملت یعنی عثمانلیلرله مصادمات بدأ ایلدی . [١] بونك زماننده افلاق پرنسلکی بحر سیاه ساحلنه وطونه اغزلرینه شیمدیکی دوبریجه ؛ وسلستره‌یه وحتی بساربیانك بر قسمنه قدر ممتد ایدی. ذاتاً (بسارابیا ـ بوجاق)بونامده اولان اولاخ عائلهٔ حکمداری زماننده اله کچدیکندن انك اسمنه نسبت ایدلمشدر .

[١] بایزید خان اولده (افلاق ومجارستان استیلاسی) ماده‌سنه مراجعت

بغدانك تأسيسی

بغدان، افلاقك تأسيسی زماننده تشكل ومجار ولايتلرينك برندن اينان (دراغوش) واسطه‌سيله تأسس ايتدی . بو ويووده (رادو نغرو) كبی مجار تابعيتندن چيقميوب آنلره صادق قالمش واوغلی ايله حفيديده اثرجده تبعيت ايتمشدر . حفيدی (بالق) ـ قالق وزننده ـ زماننده مذكور مجار ولايتدن (بغدان) نامنده ديكر بر ويووده مجار ايلره عصيان وافلاقليلرك اصولنی تعقيب ايدرك برچوق آدملريله طاغلری آشوب بغدان ولايت مستقله‌سنی تشكيل ايتدی و (بالق)ه هجوم ايدرك متبوع مفخمی مجار قرالی (بيوك لوئی) نك معاونتی خلافنه بالق مغلوب اولدی. مع هذا بغدان حكومتنك صورت تنظيم وتقويه‌سی افلاقككندن دها مشكل اولدی. چونكه مجار قرالی مومی اليه (لوئی)پك مقتدر وقوتلی اولديغندن مولدوانلرك هيچ بر وجهله كندی تابعيتندن انفكاكنه راضی اولمدی وانلرك قفالرينی ازمك ايچون هرسنه سفرلر ايتدی. (بغدان) هرنقدر تبعه‌سنك معاونتيله مقاومت ايديور ايديسه‌ده ينه پولونيا قراللرينك معاونتنی استجلابه مجبور اولدی وكندی تابعيتلرينه كيرمك شرطلريله معاونت كوره بيله‌جكی جوابنی آلدی . بو حالده اولاخلر استقلاللرينی استحصال ايتدكلری هنكامده بغدانلر هنوز مجار ربقهٔ اداره‌سندن خلاص اوله‌مامشلردی . عاقبت مجار بيوندريغندن قورتيلديلرسه‌ده پولونيا اداره‌سنه بيون اكديلر . بوندن بشقه بغدان عائلهٔ حكمداريسيده انك اوغلی (لاچقو) ايله ١٣٧٤ تاريخنده منطفی اولديغندن بغدانليلر اولا (لی‌تو آنی)لردن ١٣٧٥ وصكره برادرلری اولان افلاقليلردن بر پرنس ارامغه مجبور اولديلر . وبونلردن (پترو

موشاق) نام کمسنه‌یی انتخاب ایتدیلر. (١٣٧٥-١٣٩١) موشاق عائله‌سی بغدانه برتاقم مشهور پرنس اعطا ایتدیسه‌ده بونلرك ادارهٔ اولیه‌لری بحران ایچنده گچدی (١٤٠١ - ١٤٣٣) نهایت بغدان بر محکومیت مثلثه (مجار، پولونیا و ١٤٥٦ ده عثمانلی) آلتنه دوشه‌رك اشبو ١٤٥٦ ده (پترو آرون) ایلك دفعه اوله‌رق دولت علیه‌یه جزیه گذار اولدی. مؤخراً بیوك استفان زماننده (١٤٥٧- ١٥٠٢) اشبو انحطاط وزوالدن براز قورتیلدی. نتکم آتیده برتفصیل اشعار اولنمشدز.

— ٥ —

روما شرقی ایمپراطورلغی

٣٩٥ — ١٤٥٣

روما شرقی ایمپراطورلغی، ویونانیلر

روما ایمپراطورلرندن برنجی تئودیوس (٣٧٩ - ٣٩٥) حکومت جسیمه‌یی ایکی‌یه آییروب غربده اولانی بر اوغلی (هونوریوس) ه وشرق قسمنی دیکر مخدومی آرقادیوسـه اعطا ایتدکدن صکره ١٧ کانون ثانی ٣٩٥ سالنده ارتحالی روما عالم قدیمنك آرتق نهایت بولندیغی وزماننده خرستیانلق حائز غلبه اوله‌رق دین حکومت اولوب مذهب قدیم سیاسی ورسمی مفسوخ وحکمسز اولدیغنی ارائه ایدن ودیکر طرفدن برقاچ دفعه‌لر تفریقه تشبث ایدیلان ایمپراطورلغك فی مابعد برلشمامك اوزره

ایکی‌یه آیرلمسنك کسب قطعیت ایتمش اولمسنیده ارائه ایتمك كبی تاریخ عالمده بیوك بر تبدل کوسترن بر تاریخدر . (خریطه نومرو ۱)

غرب ایمپراطورلغی داخلاً دوچار ضعف اوله‌رق حقیقی بر مرکزه مالك اوله‌مامقله برابر جدی و غیور رؤسادن ده مهجور اولدیغندن خارجدن قوپوب کلان و کندیسنی تهدید ایلیان فرطنه‌یه مقاومت ایده‌میه‌رك آز زمانده جرمانیا قراللقلرینه تقسیم ایدلدیکی حالده شرق ایمپراطورلغی بعضاً کوکبهٔ اقباله واصل و بعضاً ده زوال و انحطاطه میل ایتمشسه‌ده ینه قرون وسطی آخرینه قدر باقی قاله بیلمشدر . بو ایمپراطورلق موجودیتی ایچون هر نوع اجتهاددن کری طورمدی، صنایع و تجارتله بالاشتهار اوروپا ایچریلرینه قدر اجرای نفوذ ایدن پارلاق و زبده بر مدنیته مرکز اولمشدی .

روما شرق ایمپراطورلغنك وضعیت جغرافیه‌سی شیمدیکی حدودلر کبی نه سلاسل جبال و نه‌ده انهار واسطه‌سیله محدود و معین دکلدی . حدودی بشنجی عصر ابتدالرنده شمالاً طونه و شمال غربیدن (قاطارو) بوغازندن باشلیوب درین و صاوا نهرلرینه قدر ممتد اولان بر خط مستقیم ایله تفریق اولنان قسمنك شرق طرفندن قالان قسمی ایله آسیا، اناطولی ، سوریه، افریقا ، مصر ، یوقاری لیبیا و پانطاپول قطعه‌لرینی حاوی و برینك مرکزی استانبول دیکرینککی سلانیك اولمق اوزره ایکی بیوك پرده‌فه‌لکه یعنی خدیویته منقسم ایدی . پرده‌فه‌لر ادارهٔ عسکریه‌یه مداخله ایده‌مزدی هر پرده‌فه‌لکده طبیعی بر طاقم اقسامه و هر قسم ولایتلره تفریق اولنمشدی .

بشنجی عصر میلادیدن اعتباراً طونه و بالقان استیلاکرلرینه مقاومت ایدن موانع طبیعیه بر طرف ایدیله‌رك اسلاو و (فین نوا) هجماتی باشلیوب

توجه شرق ایمپراطورلغی آز زمانده دوچار زوال اولدی ممتاز طبیعت برموقعه مالك اولان وقسطنطین طرفندن کندی نامه نسبت ایدیلان (استانبول) شهری ایمپراطورلغك وسطنده واوروپا ایله اسیا فصل مشترکنده وهرایکی قطعه‌نك ثروت وعناصری مرکزنده. سرحدلردن بعید، قره هجوملرینه غیر مساعد، قپالی بر دکزله محفوظ اوله‌رق بحراً برهجوم ایله تسخیری مشکل، شرق ایله غربك طبیعی برتجارت انباری مثابه‌سنده ایدی.

شرقده روما نفوذینه رغماً یونانیلك Hellénisme باقی قالدی، شرق ایله غربك اره‌سنده واسطهٔ ارتباط اولدی. لساناً، فکراً، اخلاقاً دکل عالم رسمیده وکبارلر میانده، خلقك الا اشاغی طباقاتی بیننده بیله حقیقی برجمعیت، برهیئت تشکیل ایدیوردی. روما اداره‌سی زماننده روم مدنیتی یکی بررونق آلمش، ینه روملر واسطه‌سیله خرستیانلق اقالیم بعیده‌یه انتشار ایتمش وشرق ایمپراطورلغی نهایت روم نفوذینه بیون اکمشدر. مع هذا روملر رومامراسم وتشریفاتی محافظه ایتمش وحکمداران قرون وسطی اواسطنه قدر (روما ایمپراطوری) عنوانی آلمش ایسه‌ده قوتی حقیقتده ایلك کونلردن بری دینی اورتوقس اولان یونانیلقدن آلمشدی.

روم ایمپراطورلغی مقدارتی اداره ایدنلر یالکز (روملق) نقطهٔ نظرندن حرکت یعنی یالکز کندی جنسلرینه تخصیص ایتمیوب کندیلرینه عرض وجود ایدن بتون عناصری کندیلرینه ایصندیرمق، کندیلریله توحید ایتمك چاره‌لرینی تحریدن کیری طورمامشلردر. خلاصه بیزانس (استانبول حکومتی) عنعنات قدیمه‌سیله، رجحان مدنیتیله شرقده اسکان ایدن ویکدیکریله چارپیشوب اسلاو، بلغار، مجار، پچه‌نك، خزار،

ارمنی ، ترك ، عرب کبی عناصر مختلفه‌یه تابع اولان ملتلره تحکم ایتمك ایستیوردی . روم جنسی دوچار ضعف اولمغه باشلدیغی حالده مدنیتی باقی قالیوروایمپراطورلری اجناس مختلفه‌یی روماشدرمغه غیرت ایدیوردی . خصمای قدیمه اولان اجنبیلر روم اردولرینی اشغاله و آنلرك اولادی جنراللق ، اداره مأمورلغی وحتی ایمپراطورلق ایتمکه بیله باشلیورایدی . ایشته بوندن طولاییدرکه بیزانس ایمپراطورلغی « یکرمی مختلف ملتی اداره ایدن صنعی برخلقتدر » دینلدی .

بیزانس ایمپراطورلری دائما بر ذکای سیاسی ودهای حربی دکل ایدیسه‌لرده پك چوغی ایمپراطورلغك منافعنی تقدیرایدر ذواتدن ایدی . حالبوکه غرب ایمپراطورلری قرن وسطاده عالمی اداره ایتمك خیالرینی تعقیب ایلیور ایدی . ایمپراطور (زوستینین)دن غیریسی ایمپراطورلغك روم اولدیغنی بیلیور وغربی استیلا هوسنك بوش برفکر ایدوکنی تقدیر ایدیور ایدی .

مع هذا بو پولتیقه‌یی تعقیب ایتمکله برابر ینه روم قورنازلغندن کندیلرینی الەمیور وایچلرنده برایکی قهرمان محارب ظهور ایتمشسه‌ده همان کافه‌سی بالترجیح شیطنته وحیله‌کارلغه مراجعت ایلیوردی . [١] بشنجی والتنجی عصردن باشلیه‌رق تدابیر حیله‌کارانه‌ایله واساسی قورنازلق اولان پولتیقه‌لریله ، انتریقه‌لریله باربارلری شاشیرتمق صنعتنی ایفایه باشلمشلر ایدی .

خلاصه بیزانس ایمپراطورلغی کندی عزم قطعیسی اثری اوله‌رق پایدار اولمیوب انی محو وافنایه قرار ویرن استیلاکرانه تصادف ایدەمامسیله وبعض اسباب جدیدیه مالك اولمسیله اوزونجه بر حیات

---

[١] ارنست لاویس جلد ١ — ص ١٦٠ الی ١٦٥

سورمش ایدی. فقط اشبو ایکی سبب مؤخراً دکیشه رك ایمپراطورلق اولاً پارچه لنمغه باشلمش ومؤخراً یکدیکرینی تعقیب ایدن فلاکت ومصائب حربیه دن صکره حکومات مندرسه صره سنه کچمشدر. دردنجی عصردن سکزنجی عصره قدر مدهش تجربه لر کچیروب سکزنجی واون برنجی عصرلر اره سنده نجم اقبالی پرتو افشان اولمغه باشلمش ایسه ده اون برنجی عصرده زوال قطعی دوری ابتدا ایلمشدر. بوسلطنت اوچ عصراق قدر برحال احتضارده بولندقدن صکره شرقدن طلوع ایدن خورشید درخشان عثمانیان چکه سنی باغیلوب جنازه سنی استانبولده (وفا) محله سی صرتلرینه دفن ایلمشدر.

شرق ایمپراطورلغی عائلهٔ حکمدارانی

ارقادیوسك جلوسندن استانبولك فاتح محمد ثانی طرفندن فتحنه قدر (١٤٥٣) کچن زمانده ١٠٧ ذات صندالیٔ ایمپراطوری یه جلوس ویا ایمپراطورلغه اشتراك ایتدی بونلردن ١٢ نفری کندی ارزوسیله ویا جبراً خلع نفس و ١٢ نفریده یامحبسده ویامناسترده وفات ایتدی ٢ نفری اچلقدن ١٨ نفری پارچه پارچه ایدلمك ویا کوزلری اویولمقله تلف اولدی و ٢٠ نفری هر هانکی بر سببدن طولایی اعدام ایدلدی ٨ نفریده محاربه ده ویا قضاءً وفات ایتدی و یالکز اوتوز دزت نفری حلول اجل موعودلریله یتاقلرنده عازم دیار آخرت اولدی بو تلفاتده روما شرق وبیزانس ایمپراطورلقلرنده توارث قاعده سی براصول متینه ربط واستناد ایتدیرلمیوب تخت سلطنت برطاقم سرسری ومثلا طوموز چوبانی، قصاب، اکمکجی کبی ادملرك تغلبلری التنده قالمسندن نشأت ایتدیکنه شبهه یوقدر.

روما شرق ایمپراطورلغی اول امرده اوچ عائلهٔ سلطنت طرفندن اداره اولندی . برنجیسی ٦٠ سنه دوام ایدن تراس وتئودوس ، ایکنجیسی ٥١٨ دن ٦١٠ سنه‌سنه قدر ژوستینین ، اوچنجیسی ٦١٠ دن ٧١٧ تاریخلرینه قدر هراقلیوس خاندانی طرفندن اداره اولندی .

١ — بونلرك اولی آرقادیوس (٣٩٥ — ٤٠٨) اولوب برنجی بیوك تئودوسك اوغلی ، آلچق ، لیاقتسز اهلیتدن محروم وبر سرسرینك قزیله ازدواج ایدرك ادارهٔ مملکتی بوزمش ایدی . سرسری اولدیغی قدر انتریقه‌جی اولان قائم پدری (روفن) قزینك هانکی ترلانك نه کبی بر محصولی اولدیغنی نظر عالمدن کتم واختفا ایچون کوزدن غائب اولدقده حرم اغاسی اوتروب ایمپراطوره تقرب وبرفرنك جنرالی اولان (بوطو)نك قزی (اودوقزی)نی افندیسنه تزویج ایلدکده روفن ظهور ایدرك انتقام المق ایچون باربارلری ایمپرا- طورلغه دعوت ایتدی . معهذا ایمپراطورله اویوشوب کندیسنی (سزار) تعیین ایتدیره‌جکی صرده‌ده قتل اولندی . حرم اغاسی (اوتروب) ده ابی بریادکار دکلدی منظرهٔ کریهه‌سندن خلق نفرت ایتمش ، فسادندن بزمش ، اوصانمش اولدیغی حالده ایمپراطوری (هرنوع خدمتیله) اکاندر- دیکندن ٣٩٩ ده قونسول بیله تعیین اولندی . نهایت کندی محمیسی اولان (اودقزی) طرفندن اورته‌دن قالدیرلدی . فقط ایمپراطورلقده شایان مرحمت بر حاله کلوب اودوقزی سلطنت سوریور ایدی . ارقادیوسك ارتحالنده اوغلی ایکنجی تئودوس (٤٠٨ — ٤٥٠) یدی یاشنده حکمدار اوله‌رق سرایی بر مناستر حالنی آلدی . سرایی همشیره‌ی و وصیه‌سی اداره ایدر ایدی . بوقادین برادرینی بر اویونجاق مثابه‌سنه و ایمپراطور یرینه الای اونیفورمه‌لی بر قوقله حالنه قویدی .

بوده جاهل، لیاقتسز بر آدم اولوب چکمسنه صوقشدیریلان کاغدلری همان امضا ایدر ایدی. نهایت (هون)لردن (آت تیلا)نك خراجگذاری اولدی. ایکنجی تئودوسه خلف اولان (مارسی یه‌ن) (٤٥٠ - ٤٥٧) مومی الیها طرفندن جلوس ایتدیرلدکدنصکره فراش ازدواجنه گیردی. جسارتله مشهور اولان بوذات رومانی هونلردن تخلیص ایتدی فقط بوده جاهل بر آدم ایدی.

٤٣١ ده نستوریوس حضرت مریمه (والدهٔ یزدان) عنوانی لایق کورمدیکندن (آیاثولوغ) قونسیلنده محکوم اولدیغی کبی ٤٥١ ده عقد ایدیلان خالکه دون قونسیلندهده (اونی شش) حضرت مسیحه یالکز بر (طبیعت) اسناد ایدلدیکندن آنکده چاره‌سی کورولدی. برنجی لئون (٤٥٧ - ٤٧٤) زمانده ادارهٔ مملکت بر طاقم سرسریلر النه گچدی. زه‌نون (٤٧٤-٤٩١) لئونك دامادی ایدی. زمانده ایمپراطورلق دها زیاده انحطاطه میل ایتدی. زه‌نونك متروکه‌سی طرفندن ایمپراطور تعیین اولنان (آناستاش) ٤٩١-٥١٨ سلفندن مقتدر، حسن نیت صاحبی، ایدیسه‌ده سرای انتریقه‌لرینه مقاومت ایده‌مدی. استانبول سورینی بو آدم ٥١٨ ده یاپدرمش ایدی. استانبول سماسی آلتنده سرایلر هر زمان بیوك اویونلر اوینامشدر.

٢ - زوستی نیه‌ن (٥١٨-٦١٠) خاندانه کلنجه بونلردن زوسته‌ن (ایللاریا) دن ٤٩٨ ده استانبوله کلمش، عسکره یازلمش بر اسلاو ایکن اسمنی لاتین نامنه تبدیل ایدرك آز زمانده ایمپراطور اولمشدر (٥١٨- ٥٢٧ ارتحالندیکنی (اوپراودا) زوستی نیه‌ن (٥٢٧-٥٦٥) ایرانیلرله، واندالرله محاربه واسکی بر دوست وقپاتمه‌سی اولان تئودورا ایله ازدواج ایتدی. مستبد، قصقانج، حیله‌کار، حریص اولان بو آدم اساساً روم

اولدیغندن اسکی روما ایمپراطورلغی احیایه چالیشوب تکمیل قوتنی بو جهته حصر ایتدی ایسه‌ده ذاتاً روما شرق ایمپراطورلغی حدودینی محافظه ایتمك بیله مشکل اولدیغندن مساعئ واقعه‌سی نتیجه‌لنه‌مدی. صقالنی کندی آدملری النه ویردیکی حالده ظهور ایدن مشکلات کبر وعظمته غلبه ایتدی. الك عادی تفصیلات ایله اوغراشیر و بیهوده‌یه پاره‌لر صرف ایدر ایدی. تئودورایه گلنجه آت جانبازی اویونجیلرندن و فحشیات ایله مشهوره‌لردن ایدیسه‌ده ایمپراطوریجه اولدیغنده بر عزم مغرورانه ایله حرکت ایتدی. حتی بر بحرانده زوجی فراره حاضرلنورکن اکا [قاچقمی؛ سلطنت سنك ایچون الك ایو بر مزاردر] دیمسی شایان عبرتدر. بوذکاسنه رغماً ینه برباد بر قادین و قانونی سلطان سلیمان خانك زوجه‌سی خرم سلطان عیارنده قرون وسطیده بر نمونه ایدی. بو ایمپراطور ایرانیلرله محاربه‌لر ایدرك برنجی کیخسروه خراجگذار اولدی.

(جرمن) لردن ایمپراطورلق ولایات قدیمه‌سنی استرداده چالشدی وقاتولیك اولان (فرانق) لرله اتفاق ایتدیسه‌ده (واندال) لر و (استروغوت) و (ویزیغوت) لرله اوزون اوزادی‌یه حرب ایتدی ٥٣٤ ده افریقا ساحللرینی و ٥٣٦ ده ایتالیایه گیدەرك (اوستروغوت) لردن روما و ناپولی‌یی ضبط و التی سنه‌دنبری تجدیداً انشا آتنه کمال اقدام ایله چالیشیلان کلیسا انشاآتی ختام بولمغله اعزهٔ نصارادن ایاصوفیه نامنه اوله‌رق معبد مذکور ٢٧ کانون اول ٥٣٧ ده تقدیس اولندی بونك ایچون تکمیل استانبول هیئت رهبانیه‌سی آیا آناستاس کلیساسندن چیقدی و پطریق منّاس ایمپراطورك مراسمه مخصوص ایکی تکرلکلی عربه‌سنه راکب اولدیغی و ایمپراطورده بتون ملتی باشنده بولندیغی حالده عربه یاننده یایا یوریدیکی و (شرف و حرمت اول معبوده‌کی

اشبو مؤسسهٔ مقدسه‌نك اکمالنی بزلره نصیب ایتدی) دیو صوت بلند ایله باغره‌رق و اره‌صره کبر و عظمتنه غلبه ایده‌میوب « ای صاحب خاتم اولان سلیمان سکاده غلبه ایتدم » دیو نعره‌لر آته‌رق رسم کشاده عزیمت اولنیور ایدی . بوندن بشقه اشبو موفقیتك برخاطره‌سی اولمق اوزره ایاصوفیه میدانه برستون رکز ایتدیروب برطاقم مدافعه آلاتی حامل واسب سوار وصول الده، اوزرنده برصلیب اشارتی اولان کرهٔ مصنعه‌یی ایرانیلرك شرقه طوغری ایلرولمرینی مدافعه ایتدیکنی مخطر اولمق اوزره شرقه طوغری اوزاتمش اولدیغی حالده براستاتوسنی وضع ایتدرمش ایدی. بوهیکل مؤخراً ترسانه‌یه نقل و اذابه ایدیله‌رك طوپه تحویل ایدلمشدر . مع هذا ایمپراطورك اشبو تهدیدانه رغماً کیخسرو اول ٥٤٠ ده سوریه‌یی ضبط ورقیبنی آنفاً بیان اولندیغی وجهله خراجه ربط ایتدی. ٥٣٩ ــ ٥٤٠ اره‌سنده هونلر وندیك دکزندن استانبول جوارینه قدر اوزته‌لغی قان ایله آتش ایچنده براقدی و ١٢٠,٠٠٠ نفرده اسیر الدی وبعضیلری چناق قلعه بوغازینی بالمرور آناطولی ساحللرینی ویونانستانی تخریب ایتدی . ٥٥٢ ده طواشی جنسندن نرسس (اوستروغوت) لرله بربیوك محاربه یاپه‌رق رومانی تکرار ضبط ایتدیکه رومانك بومحاصره‌سی ١٦ سنه‌ده التنجی دفعه‌سی ایدی . بومحاربه‌ده پاپا (ویجیله) اسیر ایدیلوب استانبوله کتورلدی. و ٥٥٣ ده تکمیل ایتالیا روملرك و (نرسس) لك ادارەسنه کچوب ١٥ سنه انك طرفندن اداره اولندی ٥٥٩ اسلاولرله هونلر استانبول قپولرینه قدر کلدیلرسه‌ده برجنرالك همتیله خرابیدن قورتیلدی. نهایت، ایمپراطور مملکتی غرب جهتندن فوق العاده توسیع ایلدیکی وهر طرفی استحکامات ومؤسسات عالیه وشهرلری تطهیرات وتنظیفات ایله تزیین

ویکنی ایکنجی ژوستینین عنوانیله خلف تعیین ایدرك مملکت پاره‌سز-
لکدن قاصوب قاورولدیغی حالده ٥٦٥ ده ارتحال ایلدی .

ایکنجی ژوستینین زماننده خلفنك اجراآت و تشبثاتی یونانلیلق
مقدرات وطبیعتنه مخالف اولدیغندن پك چابك محو اولمغه محکوم
ایدی . حتی یکی ایمپراطور ایلك دفعه خلقه کوروندکده خلق یوزینه
قارشی « امان بزه مرحمت » دیو باغریشیورلر واقراضات جبریه‌نك
اعاده‌سنی وقادینلرده پاره ویرمدکلرندن طولانی محبسه قونیلمش اولان
زوج واولادلرینك اطلاقنی استدعا ایدیورلردی . ایمپراطور عدل واحسان
پولتیقه‌سنی تعقیب ایده‌جکم دیو بوش وعدلرده بولنه‌رق خلقی آلدا-
تدیسه‌ده بوحال، بحرانی تشدید ایتمکدن بشقه بر نتیجه ویرمه‌مدی .
باربارلره جزیه‌لریده تأدیه ایتمدیکندن انلرده ایمپراطورلق علیهنه
یوریدی شمالده بحر خزر ساحللرندن کلان (آوار - آبار) جنسی
(لومباردیا) لیلرله بالاتفاق ایمپراطوردن جزیه ایستیوب ویرمدیکندن
انك اوزرینه یوریدیلر . وپانونی یه کلدیلر واوراده یغمایه باشلدیلر
لومباردلرده (اودر) نهرندن اشاغی اینه‌رك طونه ساحللرینه کلوب
ایمپراطورك متفق اولان هونلره غلبه ایتدی مؤخراً هونلر (آوار) لره
توجه ایدرك ایتالیایی و (پو) نهری ساحلنی اشغال ایتدیلر . شرقده
ایرانیلرده مصرلیلره قارشی عثمانلیلرك مغلوب اولدیغی (نزیب ده
٥٧١ ده روملره غلبه ایدرك کیخسرو سوریه‌یی تکرار ضبط ایلد-
یکندن ایمپراطورك جسارتی منکسر اوله‌رق عساکر خاصه‌سی رئیسی
(تیبر) ی سلطنته اشتراك ایتدیردی (٥٧٤) بوده مؤخراً ٥٧٨ده
مستقلاً ایمپراطور قالدی وایرانیلر علیهنه شدتله محاربه ایدرك حائز
غلبه اولنجه جنرالی اولان (موریس) ه کریمه‌سنی اعطا وانی کندینه

خلف تعيين ايله (٥٨٢) ده وفات ايتـدى . موريس شمالدن (آوار) لرله اسلاولرى دفعه تشبث ايتديسه‌ده ٥٧٧ ده ١٠٠,٠٠٠ قدر اسلاو شمالدن تراسيا و جنوبدن شمديكى يونانستانى تخريب ايلديكندن زمانى محاربه وظفر ومغلوبيتله مرور ايتدى [١]

خلق وعسكر اختلال ايدرك استانبول قانلر ايچنده قالدى. (فوقاس) نام كمسنه ايمپراطور اعلان وكوزى اوكنده اولا بش اوغلى ومؤخراً كنديسى يعنى (موريس) اعدام اولندى. (٦٢٠) (فوقاس) (٦٠٢- ٦١٠)ده قبا برعسكر ايدى. سلطنت بونك كوزلرينى بويايوب كنديسنى عشرته، باهياته، جنبشلره ويردى ، خلقه ضم ايتدى ، ايران تكرار محاربه‌يه باشلدى.بونلره مغلوب اولدى. (٦٠٤) كيخسرو پافلاغونيا، قپادوسيا، وحتى ٦٠٩ده استانبول اوكلرينه قدر كلدى . اسپانياده ، ايتالياده مغلوب اولدى روما الدن كيتدى.ظلم والچقلغندن تنفر ايديلان (فوقاس) ده افريقا اكسارقى هه‌راقليوسك بر دونما ايله استانبوله كوندرديكى اوغلى پايتختى ضبط وايمپراطورلغنى اعلان وفوقاسى اعدام ايدرك (٦١٠) هراقليوس عائلهٔ خاندانى حكومته باشلدى.

٣ — هراقليوس خاندانى— هراقليوسك جلوسنده روما شرق ايمپراطورلغى مشكل برموقعده بولنيورايدى. ايرانيلر استيلا وفتوحاتده دوام ايدرك سوريه‌ده اورفه (آپامه)يى ضبط ايله انطاكيه‌يه قدر كلمشلر ايدى. ديكر برمحاربه‌ده شامى الوب فلسطينى تخريب و٦١٤ده قدسه، مهد عيسى‌يه كيرمشلر و صليب حقيقى اغاجنى آلمشلر و ايرتسى سنه‌ده مصرى ضبط ايله افريقايى تهديد ايتمشلر ايدى. كيخسرو ثانى

[١] دره‌ئيس جلد ١ وازنست لاويس جلد ١ ص ١٦٦ الى ١٩٤ ولوبو جلد ٩ ص ٥٠١ و ٥٠٢ خلاصه .

آنقره‌یه‌قدر کلوب استانبولی‌بیله تهدید التنده براقدی (۶۱۹-۶۱۰) هراقلیوس افریقایه‌فرار ایدرك مرکز سلطنتی (قارتاژ)ده تأسیس ایتمکی قوردی . دیکر طرفدن ایمپراطورلغك شمال شرقیسی (آوار)لرك بر اویونجاغی، آتلرینك جولانکاهی‌اولدی . بوزمانه‌قدر حال‌عطالتده‌قالان هراقلیوس بردنبره اویقودن اویانیرجه‌سنه (آوار)لرله اویوشوب بیوك بر اردویی قوماندا‌سنه الەرق ۶۲۲ ده قاپادوسیایه کیردی وایرانیلری مغلوب ایدرك برسنه قدر انلرله اوغراشدقدن صکره استانبوله‌عودت ایتدی . ۶۲۳ و ۶۲۴ و ۶۲۵ سنه‌لرنده ینه مظهر موفقیات اولدی . فقط کیخسرو کندینی طوپلایوب ۶۲۶ده اسلاولری، آوارلر خانی، بلغارلری سوق ایله استانبولك تسلیمنی طلب ایلدکده هراقلیوس اوچ اردو احضار وبریله استانبولی مدافعه ، دیکریله ایرانه سفر او بریله آوارلر علیهنه‌حرکت وخرواتلری دالماچیاده اسکان وخرستیانلغی‌انلره قبول وصرپلولری شمالی (مه‌سی)ده واشاغی (داچیا)ده و(داردانی)ده اسکان ایدوب آوارلری تهدید وبالذات قره دکزدن طربزونه کیدرك ایرانی استیلا و(نینوا) قربنده ایرانلویی وکیخسروی مغلوب وپریشان وکیخسروك تسمیمنده خلفی اولان مخدومی (سیروئەز) ی اعدام (۶۲۸) ایدرك دشمن النه کچن ممالکی استرداد ایله مصالحه وصلیب اغاجنی ینه قدسه اعاده ایلدی. [۱] ایشته هراقلیوس اون سنه ظرفنده

---

[۱] حضرت‌مسیحك اوزرینه‌صلب اولندیغی اشبوصلیب اغاجی‌صلاح‌الدین ایوبی رحمه‌الله قدسی فتح ایتدکده مرحومك النه کچمش وانکلتره قرالی (ارسلان یورکلی ریشار) و فرانسه قرالی (فلیب اوکوست) طرفندن طلب اولندقده (آنی سزه ویرمك براودون پارچه‌سنه اسنادقدسیت‌ایتمك دیمکدر. بوده الزدن کلمز) دیه جواب ویرمش ایدی .

خرستیانلغی وایمپراطورلغی قورتاردی. فقط صکره غیرت خرستیانیه‌سی ضایع اوله‌رق آوازه بر ایمپراطور اولدی. بوزمانلرده ایدی که نور اسلام بطحای عربدن طلوع ایدرك (٦٢٢) مجاهدین دین احمدی روما شرق ایمپراطورلغی اوزرینه سیف جلادتلرینی صالدیرمغه باشلمش وازنادین محاربه‌سندن صکره دمشق الشام (تموز ٦٣٤ده) فتح اولندیغی صره‌ده ایمپراطور انطاکیه‌دن فرارله (الوداع سوریه صوك دفعه سکا الوداع) دیوب استانبوله کلمشدر. قادسیه محاربهٔ مشهوره‌سی ایرانیلردن ساسانیا سلاله‌سنه نهایت ویردیکی کبی (یرموك) ساحللرنده رومارك (٦٣٦ اغستوس) مغلوبیتی اوزرینه (نیسان ٦٣٧) ده جناب عمر الفاروق (رضی) قدسه داخل اوله‌رق آز زمانده سوریه ایدیٔ اسلامه کچدی. مصرده عمرو ابن العاص نام دهای زمان طرفندن استیلا اولندی قهرمان عمرو ابن العاصك چادری بشقه محله رکز ایچون ییقلمق لازمکلدکده اوزرنده بر قومرینك یووا یاپمش اولدیغی کورلمکله اکاضرر ویرلمامك ایچون چادرك اولدیغی کبی براقیلمسی مصرده‌کی قبط قومنه اسلامك نه‌کبی بر فکر مرحمتشعاری‌یه مالك اولدیغنی اکلاتدی. نهایت بعضاً پرتو افشان اولان قیصر هراقلیوسك عهد سلطنتی شرم وحجاب ایچنده انك شباط ٦٤١ده وفاتیله نهایتلندی.

هراقلیوسك ارتحالندن (ایزوری یه‌ن) خاندانك رأس کاره وصولنه قدر (٧١٧) بیزانس ایمپراطورلغی بر بحران عظیم ایچنده قالدی. اقتدار سلطنت اولجه هراقلیوس خاندانده ایدیسه‌ده بیك درلو انتریقه‌لر ایچنده ایدی. اردو، دونما، حتی بازبارلر بیله صره ایله قیصرلر تعیین ایتدی. هله ایکنجی (ژوستی نی ین) عدم اقتدار کوستردی. ٦٨٥ ده ١٦ یاشنده اولان ایمپراطورده استانبول اصلزاده‌لری، خلق

وبطریق قیام ایتدی . ۶۹۵ده انی آشیردیلر . برونی بیله کسدیلر .
ویرینه(لئونتیوس) تعیین اولندی. بو ارالق (ژوستی نین) محبسندن فرار
وبلغارلری استانبوله سوق ایدرك ۷۰۵ ده شهره داخل وایمپراطورك
بوغازینه ایاقلریله باصدیغی صره‌ده خلق سن ایاغك التنده دراغون ایله
ارسلانی ازیورسك دیو باغریشیورایدی. ۷۱۱ ده کرسون اهالیسی فلیپ
باربانی‌یی ایمپراطور نصب و(ژوستینین) ی سینوب‌ده بوغازلدی. ایکی
سنه‌صکره‌ده‌فلیپك‌ده کله‌سی اوچورولدی.(۷۱۳) بونك کاتبی (ایکنجی
آناستاش) عنوانیله صندالئ ایمپراطوری‌یه جالس اولدیسه‌ده از زمانده
اوده محو اولوب‌دونمانك نامزدی (اوچنجی تئودوس) قیصر اولدی.
(۷۱۵ - ۷۱۷)

اشبو اهلیتسز ویکدیکریله بوغازلشان ایمپراطورلر زماننده ایمپراطورلق
نه حالده ایدی : ایتالیاده (لومباردیا) ایلر ایکوری Ligurie سواحلنی
روملردن ضبط ایتدکاری کبی ۶۳۸ده‌یاناروساحللرنده‌ده‌بیوك بر مظفریته
مظهر اولدیلر. شمال طرفندن (آوار) لرك او لقدر دهشتلی کورنمورایسه‌ده
اسلاولرله بلغارلر ایمپراطورلق اوزرینه ایمدن ایی‌یه چوللانمشدی .
هراقلیوس بلغارلرله اتحاد ایدرك آوارلر اوزرینه یوکلندی وحتی
دکرسزلردن برینی پاتریس بیله تعیین ایلدی . فقط بو دفعه بلغارلر
مخاطره‌لی کورنمکه باشلیه‌رق روم اردولرینه ۶۸۹ ده غلبه ایتدیلر .
وایمپراطورلق اراضیسنده‌بولنان اسلاو قبیله‌لرینی‌ده‌اطاعته اجبار ایدرك
جسیم بر بلغار سلطنتی وجوده کتوردیلر. بلغار ایمپراطورلغی بو یله‌جه
درت عصر قدر دوام ایتدی وروملر النده قالان اوروپا قسمنده‌بیله
یونانلیلق اسلاو عنصرینه قارشی رجعته باشلدی .

اشبو عصرده یونان ایمپراطورلغنك الك مدهش عدوسی اجیال عرب

ایدی. هراقلیوسك ارتحالندن صکره اولادعربك فتوحاتی دوام ایدرك ٦٤٧ ـ ٦٤٨ ده قبریس وردوسی ضبط ایله افریقا داخللرینه نفوذه باشلدیلر استانبولده کندندن نفرت ایدیلان (ایکنجی قونستان) ـ ٦٤١ ٦٦٨ ایتالیایه و رومایه کیدرك اوراده برلشوب آن واحدده هم لومباردیانی وهمده آفریقایی ضبط ایدن اسلام علیهنه حرکت ایتمکه قرار ویردی و ٦٦١ ده سوقیاتده بولندیسه ده جدی برایش کورمدن ٦٦٨ ده قتل اولندی.

ایمپراطور قونسطنطین پوغوناا (٦٦٨ ـ ٦٨٥) زماننده هجوملر تکرر ایتدی استانبول ایلك دفعه اوله رق ٦٦٩ دن ٦٧٥ سنه سنه قدر بك چوق دفعه لر اولاد عرب یعنی (یزید ابن معاویه) طرفندن محاصره ایدلدی. فقط برسوریه لی طرفندن اختراع ایدیلان غردغواز آتشی استانبولی قورتاردی. عربلر فتوحاتده دوام ایدیورلردی: قره دکز ساحلنده کی ازکلی یی ۷۰۸ ده وصاموصاتی Samosate ایله اماسیه یی ۷۱۲ ده، انطاکیه ایله پسیدی Pisidie یی ۷۱۳ ده ضبط و ۷۱٤ غلاتی یی تخریب ایدرك صره استانبوله کلمش ایکن (اوچنجی لئون) (۷۱۷ ـ ۷٤۱) جلوس ایدوب (ایزوریا) خندانی تأسیس و ایمپراطورلغی عربلرك کشور کشالغندن خلاص ایتدی.

بیزانس ایمپراطورلغی

۱ ـ ایزوریا عائد حکمدارانی (نیس) قونسیلی

آنفاً بیان اولندیغی اوزره هراقلیوس خندان ایمپراطورلیی عهد سلطنتنده ایمپراطورلق حال احتضاره کلمش کبی ایدی. اوروپاجهتی بعضاً

ینه روملر طرفندن دعوت ایدیلان اسلاولر و آوارلردن دها مدهش اولان بلغارلرطرفندن دوچارهجوم اولمش، عربلرده ایکی ایمپراطورلغك اك منبت وزنکین ولایتلری اولان سوریه، مصر، افریقای شمالی یه مالك اولەرق اناطولی یی تخریب ایتمش واستانبول قارشیسنده مظفرانه ابراز وجود ایتمش ایدی. بو ایمپراطورلغك ایتالیایی مدافعه ایچون صرف قوت ایتمسندن صرف نظرله کندینه چکی دوزن ویروب بر درجه‌یه قدر طوبلندقدنصکره ایمپراطور باشده اولدیغی حالده خارجی اعدا ایله مصادمه وکمال متانتله داخلده اداره ایتمسی اشبو (ایزوریا) خاندان حکمداریسنه نصیب اولمش وانك مؤسسی اولان اوچنجی لئون (٧١٧-٧٤١) جلوسنك ایلك کوننده اعتباراً بونقطهٔ نظردن حرکت ایتمشدر. بوآدم صنوف بشریه‌نك اك اشاغی مرتبه‌سنده بولندیغی حالده قافقاسیا محاربه‌سنده یارارلق کوستروب شرق اردوسنه جنرال تعیین ومؤخراً بوزمانلرده نادر کوریلان بر استحقاق ایله بر جنایت یاپمدن بیزانس سلطنتنه اجلاس ایدلدی. عربلر اسباب مدافعه‌یی تأخیرویاابطال ایدن بحران عظیمدن بالاستفاده مسلمه قومانداسیله تراسیایه کلمش و (اغستوس ٧١٧) ده استانبولی براً ابلوقه ایتدیکی حالده وزیر سلیمانده بحراً محاصره ایتمش ایدی. آبلوقه و محاصره پك کوزل بر صورتده ترتیب و اداره اولندیسه‌ده لئون متانتنی غائب ایتمیه‌رك عربلری منهزماً رجعته مجبور ایتدی. و بو موفقیتی غربده بیله باعث اشتهاری اولدی. لئون ایله اخلافندن بر قاچی ایقونوقلاست یعنی کاسر اصنام ایدیلر. بتلره پرستشی منع ایتدیلر. بو ممنوعیت ٧٢٦ دن باشلیوب ٨٤٢ تاریخنه‌قدر برعصردن زیاده امتداد ایتدی. بتلری قیرمق، یاقمق ایستدیلر. اختلالار چیقدی الی نهایت ایمپراطور تئوفیلك متروکه‌سی

تئودورا طرفندن بتلرك تأسیسنه مساعده ایدلدی . قوم نجیب عرب ۷۲۷ و ۷۳۲ ده یتی ، قپادوسیا وارمنستانی یعنی اناطولی‌یی استیلا ایتدیسه‌ده ۷٤۰ ده بیوك بر محاربه‌ده مغلوب اولدیلر . لئونك مخدومی (دردنجی قسطنطین قوپرونیم) (۷٤۱-۷۷۵) پدری کبی ذکی، غیور، حکومتك، مملکتك تعالی شرفی حقنده حس و جود ایلر، شرقك چوقدنبری کورمدیکی بر ایمپراطور ایدی . بوده عربلرله اوغراشدی . ۷٤٦ دە آنلردن قومانه‌ژ Comanege بلده‌سنی استرداد و ۷٤۸ ده قبریسی ضبطه تشبث ایدن بر عرب دونانماسنی محوایتدی . ۷۵۱ و ۷۵۲ ده ملاطیه‌ایله ارضرومی استرداد و ۷۵٦ ده (قپادوسیا) یی استیلایه حرکت ایدن ۸۰,۰۰۰ کشیلك قوتله سوریه والیسنی رجعته و بلغارلری طونه اوته‌سنه کیری چکلمکه اجبار ایتدی . بوندن صکره ابواب فلاکت کندیسنه اچیلدیسه‌ده مؤخراً ینه کندیسنی طوپلیوب پارلاق بر مظفریت اوزرینه بلغارلر ۷۷٤ ده استدعای صلح ایلدی . قسطنطین ۷۵٤ تاریخنده بتون شرق پاپاسلرینی بر (قونسیل - جمعیت رهبانیه) یه‌دعوت ایدرك موجود ۳۳۸ پاپاس آلتی بچق ماه مذاکره و مباحثه‌دنصکره بتلرك قالدیرلمسنه وعزیزلر (اولیای نصارا) ایله والدهٔ باکره‌دن استعانه واستمداد کیفیتنك ابقاسنه قرار ویرلدی . بوندن اکلاشیلیورکه بو ایمپراطورده پدری کبی کلیسا نفوذینی کسر ایتمك ایستیور ایدی . بوده پولتیقه‌شناس اولدیغنه دلالت ایدر ایدی . فقط بوحاللر شرق وغرب کلیسالرینك آیرلملرینی انتاج ایدرك قتولك اولان ایتالیا اختلال ایتمکله (راونا) اکسارق عساکرینی دوچار هزیمت ایلدیکی کبی ایمپراطور علیهنه‌ده پاپالق مقامی الپ طاغلرینك اوته‌سنده برحامی اردیه‌رق نهایت شارلمانی برایمپراطور یانچه‌یه‌قدر (په‌په‌ن) ی قرال انتخاب ایلدی .

(دردنجی لئون خازار) (٧٧٥ـ٧٨٠) پك اولقدر بتلر علیهنده
دکلدیسه‌ده طرفدارده دکلدی حالبوکه زوجه‌سی آتنه‌لی (ئی ره‌ن)
بالعکس بتلری سراینه‌قدر کتوردی . بوده‌ایمپراطورك غضبنی دعوت
ایتمکله سرای ارکانندن پك چوغنی قامچیلتدی وزوجه‌سنی نفی و کندیسیده
خسته‌لقدن وفات ایتدی .

(بشنجی قسطنطین) (٧٨٠ ـ ٧٩٠) اون یاشنده اولدیغندن
والده‌سی (ئی ره‌ن) انك نامنه اون سنه اجرای سلطنت ایلمشدر .
زماننده مناسبات خارجیه برباد بر حاله کلوب خلفای عباسیه‌دن
هرون الرشید ایله یاپدیغی محارباتده بر چوق مغلوبیتلردن صکره
٧٨٣ ده سنوی ٧٠,٠٠٠ التون جزیه ویرمك‌اوزره مشارالیهله صلح
ایده‌بیلدی .

(نیسه — ازنیك)ده بر (قونسیل)دها تشکیل اولنه‌رق بونه (بت)
مسئله‌سی موضوع بحث اولوب بونلرك کلیسایه قونمسی عسکرك
مقاومتنه رغماً قبول اولندیسه‌ده انلره پرستش ایدلمسی‌ده منع‌ایدلدی.
غریب بر قرار ایدی . (٧٨٧) مؤخراً ایمپراطوریچه‌یه ایشدن ال
چکدیرلدیسه‌ده (قسطنطین)ك بلغار و آوارلر علیهنه وقوعبولان محاربه‌ده
مغلوبیتندن بالاستفاده اوغلنك کوزلرینی اویدردی (٧٩٧) و کندیسیده
مخالفین طرفندن خلع‌اولنه‌رق غران‌اغوتت نیسه‌فور (برنجی نیسه‌فور)
نامیله اجلاس ایدلدی (٨٠٢) بوده ایلك دفعه اوله‌رق کلیسالره‌ویرکو
تعیین ونفوذ سابقلرینی استردادە چالیشان پاپاسلره دفعاتله‌هجوم ایتدی.
غربده پاپالرله فرنکلر بیزانس ایمپراطورلغی علیهنده اتفاق ایتمش
وحتی ٨٠٣ده شارلمان بروضع خصومتکارانه المشه‌ده بر روم فیلوسی
فتوحاتنی توقیفه موفق اولمشدر . (٨٠٩ — ٨١٠) نهایت بلغارلرك

تراسیانی استیلالرنده نیسه‌فور تلف اولوب برنجی رانغابه‌نك جلوسنده (٨١١ — ٨١٣) شارلمانك ایمپراطورلغی تصدیق ودالماچیا داخلی اكا ترك اولنمق اوزره صلح اولندی. رانغابه‌نك خلفی اولان بشنجی ارمنی لئون (٨١٣ — ٨٢٠) زماننده بیتمز توكنمز (بت) غوغالری ینه باشلدی بو آدمده بت طرفداری ایدی ٨٢٠ده تلف ایدیلوب ایكنجی میشل (٨٢٠ — ٨٢٩) ومخدومی تئوفیل (٨٢٩ — ٨٤٢) زماننده ینه مسئلهٔ اصنام‌دوام ایدرك بوذات بالجمله‌مناسترلرك سدنی امروظلملر ایتدی‌نهایت كندیسنی آچلقدن تلف ایتدیكنده اوغلی میشل (اوچنجی) پك كنج اولدیغندن زوجه‌سی (بت) لرك تأسیسیله كلیسالره وضعنه مساعده ایدرك ایشك ایچندن چیقدی (٨٤٢) كیزلیجه آیین روحانی اجراسیچون (ایدا) طاغلرینه، (اولیمپ) زرودلرینه، اینه‌روز تپه‌لرینه التجاایدن دیندار پاپاسلر سوینجلرندن اتكلری زیل چاله‌رق استانبوله قوشه‌قوشه‌كلدیلر، ایاصوفیه‌تزیین‌ایدلدی، (بت)لر قوندی‌چاغریشلدی، باغریشلدی ٨٥٠ سنه صكره یاپیلان حضرت مسیح‌ایله اعزهٔ‌نصارانك رسملری تقدیسه باشلانیلدی وبوكونه قدر دوام ایتدی . ایمپراطو- ریچه‌نك موجود بولندیغی مدبدب بر ضیافتده احتمالكه بتلرله ادارهٔ اقداح اولندی .

اوچنجی سرخوش میشل (٨٤٢ — ٨٦٧) نامنه خدمت ایدن ایمپراطوریچه تئودورانك كوستردیكی متانتدن بلغار قرالی بوغوریس حیرتلرده قالوب ٨٤٤ده روملرله صلح‌ایتمكه مجبورارلدی. تئودورا ده ایمپراطورك عمجه‌سی سزاربارداس طرفندن محبسه قونیلدی سرخوش میشلده‌سزاری ٨٦٦ ده ارمنی‌الاصل واسیل‌واسطه‌سیله قتل‌ایتدیروب انی سلطنته تشریك ایلدی . نهایت واسیلده بر طاقم الچقلق وخیانتله

سرخوش میشلی قتل، سلطنتی غصب ایله ماکدونیا خاندان ایمپراطوریسنی تأسیس ایتدی. (۸٦۷)

۲ ـ ماکدونیا خاندان ایمپراطوریسی ـ استرداد محارباتی

اشبو خاندان طبقات بشریه‌نك الڭ اشاغی جنسندن اولدیغی حالده ۸٦۷ سنه‌سندن ۱۰۵۷ سنه‌سنه قدر بختیارانه ایفای سلطنتله اسلافه تفوق ایتمشدر.

بوخاندانك مالك اولدیغی حکمداران شونلر ایدی:

برنجی واسیل (۸٦۷ — ۸۸٦) بعده مخدوملری
التنجی قسطنطین والتنجی لئون (۸۸٦ ـ ۹۱۲)
یدنجی قسطنطین پورفیروژه‌نه‌ت (۹۱۲ ـ ۹۵۹)
ایکنجی رومن له‌قاپه‌ن (۹۵۹ — ۹٦۳)
برنجی نیسه‌فور فوقاس (۹٦۳ — ۹٦۹) ایکنجی رومنك زوجه‌سنی ازدواج ایدرك حکمدار اولدی. قتل.
ژان زی‌می‌سه‌س (۹٦۹ — ۹۷۵) قتل
ایکنجی واسیل ـ بولغاروفون (۹۷۵ — ۱۰۲۵) ایکنجی رومنك اوغلی
طقوزنجی قسطنطین (۹۷۵ — ۱۰۲۸)
رومن آجیر (۱۰۲۸ — ۱۰۳٤) قسطنطینك زوجه‌سی زوئه ایله ازدواج ایتمشدر.
دردنجی میشل (۱۰۳٤ ـ ۱۰٤۱) زوئه‌نك ایکنجی زوجی
بشنجی میشل ـ قالفات (۱۰٤۱ ـ ۱۰٤۲) زوئه طرفندن (قبول) اولنمش.
طقوزنجی قسطنطین مانومارق (۱۰٤۲ ـ ۱۰۵۵) زوئه‌نك اوچنجی زوجی.
تئودورا (۱۰۵۵ ـ ۱۰۵٦) زوئه‌نك همشیره‌سی.
التنجی میشل استراتیوتیك (۱۰۵٦ ـ ۱۰۵۷) تئودورا طرفندن ایمپراطور انتخاب اولندی.

اشبو خاندانك ایلك ایمپراطوری مقدما اولدیغی کبی بیوك چوجقلرینی سلطنته اشتراك ایتدیرمیوب یکدیکرینی متعاقب وحتی ولادتلریله برابر بتون اولادلرینی ایمپراطورلغه تشریك ایتدیلر . بونلرك سلطنتلری بالفعل بر اشتراك اولیوب ارتحال ظهورنده توارث سلطنت ضمننده قبول اولنمش برفکر اولدیغی متواتردر .

آلتنجی لئون زماننده عربلرك قاپادوسیاده‌کی استیلالری توقیف اولنمشسه‌ده سیلیسی ، سلفکه ، لمنی انلر طرفندن ضبط ایدلمش و طرابلسدن حرکت ایدن برعرب دونانماسی استانبولی تهدید وبعده سلانیکه یوکلنوب ٢٢٠٠٠ اسیر الەرق عودت (٩٠٤) وبر یونان دونانماسیده سیسام جوارنده ٩١١ ده محو ایتمشدر . فقط صکره‌لر بغداد خلافتی سیاسی وداخلی بربحران ایچنده بولندیغی هنکامده ایمپراطورلق بلغارلرله مصالحه‌اوزره بولنه‌رق ٢٢سنه ظرفنده(٩٢٠-٩٤٢) اناطولیده بیك قدر قلعه‌یی ضبط ومصادمه‌یی فرات ودجله ساحللرینه قدر نقل و٩٢٣ ده لیمنده برعرب دونتماسی محو و ٩٢٨ ده ارضرومی ٩٣٤ده‌مدللی‌یی٩٤٢ده (دارا) ایله نزیبی ٩٥٧ده‌شط‌العرب اوزرنده‌عمیدایی Amida یی٩٥٨ده‌فرات‌اوزرنده (صمصات) ی ضبط ایتمشلردر . ٨٣٤تاریخنده‌کریده‌یرلشه‌رك اورالرینی کندیلرینه برترسانه ویغما وغارتلریله‌الدقلری‌اسرایه بربیوك بازار تجارت ایدینان اندلس عربلرینی‌بش التی‌تجربه‌دن صکره‌نهایت ٩٦١ده ینه‌بیزانس‌ایمپراطوری ایکنجی رومن اورادن طرد ایلدی . وبونك جنرالی فوقاس آسیایه کچه‌رك روایته کوره ٦٠ شهری برسفرده ضبط وحلبی تسخیرو٩٦٤ده ایمپراطور اولدقده اطنه وآنازارب Anazarbe) ی و٩٦٥ طرسوسی ضبط و٩٦٩ده‌انطاکیه‌یی‌استیلا والحاصل حلب ، صور ، شامدن‌ماعدا

سوریه کاملاً ٩٩٥ بیزانسلیلر اداره‌سنه انتقال ایدرك بیزانس ایمپراطورلغی
حدود قدیمه‌سنه نائل اولمه درجه‌لرینه کلمش وارنست لاویسك بیاننه
کوره روم دونتماسی بحر سفید شرق حوضه‌سنه حاکم اوله‌رق
«استانبول اهالیسی (سیرك ـ Cirque) لرده اسرای عربك الایله کچورلدیکنی
کورمکه الفت پیدا ایتمشدر» بو حال ترك استیلاسنه قدر دوام ایلدی.

اوروپایه کلنجه بلغارلردن دها مدهش اولان (فین نوا) لر جنوبه
طوغری اینه‌رك شهردن شهره ایمپراطورلغی یوتمغه باشلیوب تراسیاده
وماکدونیاده روملر النده ساحلده شریت کبی بریر قالمشدر. بونلر
دها اشاغی طوغری اینه‌رك تسالیادن کچوب یانیه‌یی‌ده الده ایتدیلر.
بلغار ایمپراطورلغی‌ده روم ایمپراطورلغی دکزه قدر تعقیب ایلدی.
٨١١ده رئیس و آمرلری اولان قروم Krum استانبولی تهدید و برنجی
نیسه‌فوری قتل و قفا طاسنی شراب قدحی یاپه‌رق انکله ایچکی ایچدی.

التنجی لئون اسلاولرله طوتیشوب ایلك مغلوبیتی متعاقب مجارلیلری
معاونته جلب ایدرك بلغارستانی استیلا ایتدردی. فقط ضرر کندیلرینه
ترتب ایتدی. چونکه ٨٩٢ ده بر روم اردوسی بلغارلر طرفندن مغلوب
ایلدی. و ٨٩٣ده بلغارلر استانبول سورینه قدر تقرب و ٩١٤ده ادرنه‌یی
ضبط و ٩١٧ ده دیکر برغلبه‌یه مظهر اوله‌رق ارتق استانبولك صوك
کونلری تقرب ایتمش وسیمئون ٩٢٤ ده استانبول اوکنه قدر کلمش
و بولتیقه‌ده بر تبدل آنی ظهوراتیله ایمپراطور ایکنجی رومن ایله کوریشوب
عودت ایتمشدر. برقاچ سنه صکره دانك خلفی (پترو) ایمپراطورك حفیده‌سیله
٩٢٧ده ازدواج ایدرك طرفین برمدت سکون و آسایشی محافظه ایتدی.
بو حال ٩٥٩ سنه‌سنه قدر دوام ایدوب نیسه‌فور فوقاس زماننده بلغارلره

اعطا اولنه کلان ویرکوبی ویرمامکه وروسلری کندی معاونتنه جلب ایتمکه باشلدقده مصادمه ینه باشلمشدر . هله اوخری کولی ساحلنده پرسپانی کندینه پایتخت اتخاذ ایدن چار ساموئل ایله ایکنجی واسیل بیننده محاربه‌لر هرایکی طرفدن برینک محوی کبی برعناد‌له باشلامش وتسالیا وشمدیکی یونانستان الدن کیتمش وسلانیکده تهدید التنده قالمشدر. اشبو فلاکت اوزرینه ایکنجی واسیل بالذات اردوسی باشنه کچه‌رك (٩٩٩) بلغار ایمپراطورلغنه داخل اوله‌رق سروی Servia و وودینه (١٠٠١) و ودینی (١٠٠٢) ضبط و برمدت صکره ساموئلی فراره اجبار و بلغارلردن ١٥٠٠٠ اسیر اخذ و بونلرك کوزلرینی اویدیروب اخذ انتقام ایتدی (١٠١٤) و بلغارستانه ، صربستانه، ارمنستانه روم مهاجرلرینی نقل و ١٠١٨ ده تکمیل بلغارستان روملر اداره‌سنه کچدکدن صکره ایکنجی واسیل ولایاتی تفتیش ایدرك آتنه‌یه قدر کیدوب بارتنونی روم کلیساسنه تبدیل و(بلغاروفون ــ بلغار قاتلی) لقبنی اخذ ایتدی.

طونه مجراسنك شمال طرفلرندن دنیه‌پر نهرینه قدر (پچه‌نك) نامیله ترك جنسنه منسوب خیمه‌نشین وطقوزنجی عصر نهایتنه طوغری اولغا و اورال طرفلرندن کلوب یرلشمش برقوم وار ایدی روملر بونلری روسلره، مجارلره و بلغارلره قارشی استخدام ایدرلرکن مؤخراً بونلرده مجارلر کبی روم ولایاتنی ٩٣٤ ده استیلایه باشلمغله ٩٤٦ ده علیهلرینه عسکر سوق اولنه‌رق تربیه ایدلدیلرسه‌ده مؤخراً ینه قیام ایتمکله ١٠٥٣ ده اوتوز سنه‌لك برمتارکه عقد ایدلدی .

پچه‌نکلرك شمالنده و روریك قوماندا‌سیله ٨٦٢ ـ ٨٧٩ سنه‌لری [illegible]رده‌سنده (نووغورود) ده کله‌رك یرلشمش اولان روسلر جنوبه طوغری [illegible]ـارقش (کیف) ده بر ایجه دوغما نیله یاپمغه ، استانبول ایله مناسباته

بيله باشليوب برده سفير كوندردكدن صكره بعضاً ياپدقلری قايقلرله
روم سواحلنه صارقينديلق ايتمكده بولنمشلر ونيسه‌فور فوقاس زمانده
روملرك بلغار سفرلرنده كنديلرينه معاونت ايتمشلر ايكن مؤخراً
ايمپراطورلغی تخريبه باشلملريله ژان (زی‌می‌سس) انلری طرد وبر
مصالحه عقد ايتدی . (٩٧١) فقط ايكنجی واسيل زماننده روسلر
الك مشهور روم شهرلرندن اولان (كرسون) ی ضبط ايتدكارندن
(٩٨٨) ايمپراطور همشيره‌سنی انلره تزويج ايله غائله‌نك اوكنی الدی
وبومناسبتله بوقادينك زوجی واسطه‌سيله خرستيانلق وبيزانس نفوذی
قطعياً روسلر طرفندن قبول اولندی . بو وقعه تاريخچه پك مشهور
اولوب ايكی ملت اره‌سنده‌كی مصادماتی منع ايده‌مدی . حتی ١٤٠٣
سالنده‌روسلر استانبول عليهنه برسفره بيله تشبث ايتديلرسه‌ده موفق
اوله‌مديلر .

٧

بيزانس ايمپراطورلغنك زوال وانحطاطی

٣ — (قومنه‌ن)خاندانی ـ اسلامك آناطولی‌يه‌وصولی ـ ايساق آنژ عائله‌سی

صباح شوكت وعظمتی زوال وانحطاطك مظلم كيجه‌لری تعقيب
ايتدی . ماكدونيا خاندان ايمپراطوريسی ايمپراطورلغه بالنسبه برحيات
سياسی ويرمش ايديسه‌ده ١٠٥٧ سالنده بوده محو اولوب كيتدی .
ومدهش بربحران وفترت باشلدی كه بوراده ذكری پروغراممز خارجنده

اولدیغندن صرف نظر اولندی . بوعائلەدن ١٠٥٧ الی ١٠٨١ سنەسنه
قدر بش ایمپراطوز جلوس ایتدیلرکه آنلرده

برنجی ایساوە قومنن (١٧٥٠ - ١٠٥٩)
قسطنطین دوقاس (١٠٥٩ - ١٠٦٧
رومن دیوژن (١٠٦٨ - ١٠٧١)
برنجی میشل (١٠٧١ - ١٠٧٨
نیسەفور بوطونیاط (١٠٨٧ - ١٠٨١

اشبو حکمداران زماننده هر شی شکل وانتظامنی غائب ایتدی.
دیکر طرفدنده فلاکت ومخاطرات اجنبیه تضاعفه باشلدی . مهارتسز
جەسنەبیزانس ویرکولرینه تابع طوتیلمق ایستنان صربستان ١٠٤٠ دە
اختلال ایدرك ١٠٤٣ دە بر بیزانس اردوسنی محو وپریشان ایلدی .
عین سنەدەروسلر ولادمیرقوماندا سیلە استانبوله قدر بر سفر وپەچەنکلر
١٠٤٩-١٠٥٢ دە تەپیری تخریب و١٠٦٤-١٠٦٥ دە یکیجەظهورایدن
ترکلر ٦٠,٠٠٠ مقدارنده اولدقلری حالدە طونەیی مرور ورومهلری
مغلوب وسلانیکه قدر ممالکی یغما ایتدیلر . معمافیه بونلر مؤخراً ینه
چکیلوب کیتدی و برازی ایمپراطوره تابع اولدی .

اناطولیدە سلچوق نامامیر معیتندە اولان ترکلر عین زماندە عرب
وبیزانس سلطنتلری اوزرینه یوکلنمکەباشلدی . ١٠٣٠ دە آلپ ارسلان ایله
سلچوق (اوقزوس) نهرینی مرور وخراسانی ضبط ایله غزنه
حکومتی ممالکنی واورادن ارمنستانی استیلا ایدرك بیزانسلیلرە ١٠٤٨ دە
تصادف ایلدی. ١٠٦٤ دە (آنی) یی ضبط ایتملری اوزرینه ایمپراطور
(رومن دیوژن)بالذات اناطولی یی مدافعه ایتمك غیرتیله تشبث ایتدیکی

اوچ سفرده مقاومته چالشمش ایسه‌ده اردوسنده اتحاد اولمدیغندن ۱۰۷۱ ده مغلوب وسلچوقك حفیدی الپ ارسلانه اسیر وفدیهٔ نجات وجزیه ویره‌رك خلاص اولدی؛ فقط مملکتنه عودتنده دیکر بر ایمپراطوری (برنجی میشل) سلطنتده کوردی. آنکله اوغراشه‌میوب کوزلری اویولدی.

اصل قومنن خاندانی ۱۰۸۱ سنه‌سنده آلکسی قومنن طرفندن تأسیس ایدلمشدر. بوذات (۱۰۵۷ـ۱۰۵۹) سنه‌سنده ایساق قومنن ایله بالاشتراك اجرای سلطنته باشلمش ایدی. مقتدر، جسور، بر کیمسه اولوب برقاچ سفری اداره ایتمش، میدان محاربه‌سی قزانمش ایدی. سلچوقیلرله اوغراشه بیله‌جك بر اقتداری حائز ایدیسه‌ده غرب جهتنده‌کی (ایتالیا) اعداسی بیزانس ایمپراطورلغی بیله بلع ایتمکه حاضرلنیور ایدی. حتی بونلر ۳۰,۰۰۰ نفرله دراچه قدر کلمش اولدیغندن آلکسی ترکلرله اویوشمغی ودیکر طرفدن کلی پاره‌لر وهدیه ویره‌رك هاجمك یکننی انك علیهنه سوق ایتمکی دوشندی. بو ایشده ونديكلولرده معاونت ایدرك استانبولده بعض امتیازات تجاریه‌یه مظهر اولدی. آلکسی ۷۰,۰۰۰ قدر قوتیله دراچ اوزرینه حرکتنده موفق اوله‌میوب مغلوب (۱۰۸۲) اولدیغندن نورماندیالیلر تهپیر وتسالیاده بولنان مواقع وقلاعی محاصره ایتملریله کلیسالرده‌کی التون واشیایی اریدوب پاره‌یه قلب ایدرك ترکلرده‌ده مراجعتله دراچی استرداد ایلدی.

بوارالق پچه‌نکلرده ۱۰۸۵ده تراسیایی تخریب ایدوب وقوعبولان محاربه‌ده ینه ایمپراطور مغلوب اولدی. و قومان باربالری اعانه‌سیله

پەچەنکلردن قوزتیلدیسەدە بودفعەدە (قومان)لر مسلط اولدی . فقط بونلردە دفع ایدلدی . (۱۰۹٤)

بو عائلەنك دفعندە آلکسی مسلمانلرکدە ایشنی کورمکی دوشنوب الب ارسلانك خلفی ملکشاە (۱۰۷۲ـ ۱۰۹۲) رومل‌لە محاربە ایدرك اناطولیدە برخدیویت تشکیل اتمسنە یکنی سلیمان شاهی مأمور اتمش ایدی . یدنجی میشل مشارالیە سلیمان شاە ایلە یاپدیغی مقاولەایلە شاهك اشغال ایتدیکی مواقعی اکا ترك ایلدی کەاودە (سیزیك ـ آیدنجق)ی الدە ایدوب (نیسە ـ ازنیك)ی کندینە مقر حکومت اتخاذ وقونیە سلطنتی تأسیس ایلدی . (۱۰۸۱) بوجهتلە مسلمانلر استانبول ایلە قارشی‌قارشی‌یە بولنیور ایدی. سلیمان شاهك خلفی و قلیج ارسلانك قائم پدریدە ۱۰۹۲دە قلازومن ، فوچە . ساقز ، لسبوس ، سیسام ردوس وازمیری ضبط ایتدی. دیکر امرای اتراکدە برعصردن بری کرك مصر خلیفەلرینك اشغال ایتدکلری سوریەیی وکرك ۱۰۸۵ سنەسنە قدر روملر الندە قالان انطاکیەیی ضبط ایدرك انطاکیەدە شامدە ، حلبدە ، طرابلس شامدە سلجوقیلر ایودن ایویە یرلشدی.

ایشتە ملکشاهك ارتحالندە (۱۰۹۲)دە ممالك سلجوقیە بوحالدە اولوب وفاتی متعاقب مملکت اختلال وبحران ایچندە قالغلە تشکیل اونان بر اهل صلیب بیزانسە تقربندە ایشە یارایەجق برقز ویاقادین براقدی. هپسی دفعاتلەالدن کچردی و بونلر بیزانس ایلەروملری خلاصە کلمش ایکن کندی دینلرندە برر عدوی سربکمین اولدی ، بیزانسی مدافعە ایدەجکلری یردە انك محوی اسبابنی تسهیل واحضار ایلدی .

اصل قومنن خاندانی شونلردر .

آلکسی قومنن (١٠٨١ـ١١١٨) صکره مخدومی

ژان قالو یان (١١١٨ـ١١٤٣)

برنجی مانوئل (١١٤٣ـ ١١٨٠)

ایکنجی آلکسی (١١٨٠ـ ١١٨٣)

برنجی آندرونیك (١١٨٣ـ ١١٨٥)

ژان قولویان مکیك کبی لاینقطع اناطولی حدودندن اوروپاسر حدینه کیدر کلور ، پچەنکلری بوزار (١١١٢) ، صربیلیلری طاغیتیر (١١٢٣) مجارلیلری رجعته مجبور ایدر (١١٢٤) واناطولی‌یه کله‌رك سلچوقیلرك ضبط ایتدکلری ممالکی استردادە چالیشور (١١٢٦ـ١١٣٧) ارمنیلرله اوغراشیر (١١٣٧) ایدی نهایت سی‌لیسی سفرنده ایکن ارتحال ایلدی. بوذات بردهای عسکری ایدی. بو فضیلت اوغلی مانوئلده دها زیاده مرئی اولمشدر. چونکه جلوس ایدر ایتمز قونیه سلچوقیلری اوزرینه یوکلنوب انلری پریشان ایتدی. (١١٤٦) قورفو یی شدتله محاصره ایدرك استرداد (١١٤٩) وایرتسی سنه بردنبره پچەنکلر طرفندن صاولدیغی حالده سلچوقیلرله یاپدیغی محاربەده اولدیغی کبی یارەلنەرق دشمنی یاروب خلاص اولدی . ١١٧٦ ده قونیه سلچوقیلری علیهنه وقوعبولان بر محاربەده عساکر اسلامیه روملری بر بوغازده صقشدیروب روملرك پیاده وسواریلری بربرینه قارشدیغی وبربرینی تلفه باشلیوب بالجمله رؤسا تلف اولدیغی حالده ظلمت لیلدن بالاستفاده دشمن صفلرینی یاروب قورتیلدی . واوروپا دولت معظمه‌سیله قز آلوب ویره‌رك انلرله پك بیوك مناسبت پیدا ایتدی . بوذاتك جسارتی وعائله‌سنك فنون سیاسیه‌ده

مهارتی سایه‌سنده ایمپراطورلق حدودی اولدیغی کبی باقی قالدیغندن بشقه بعض جهتده ضایع ایدلمش اولان مواقعیده استرداد ایدلدی. فی الواقع ایتالیای جنوبی ایله سیچلیا وناپولیدن واز کچلمش وبونلر (نورماند)لره ١١٣٨ ، وخرواتستانده مجارلره قپوسنی آچمش و دالماچیا بونلرله وندیکلیلر بیننده موجب مناقشه اولمش، صربستان استقلالنی محافظه ایتدیکی حالده بلغارلر بیزانس تحت اطاعتنده قالوب طونه نهری ایمپراطورلغك حدودینی تشکیل ایتمکده بولنمش ایدی. تکمیل اطه‌لر دکزی اطه‌لری حتی کرید، ردوس، قبریس بیله بیزانسلیلره اطاعت ایدیور وقره دکزك شرق وجنوب ساحللری وقریمده (کرسون)دن قافقاسیه‌یه وسلچوقیلرك ساحلده متصرف اولدقلری یالکز صامسوندن قافقاسیه‌یه وینه صامسوندن بوغاز ایچنه قدر ممالك دخی بیزانسلیلرده بولنور ایدی. روملرك اناطولیده‌کی ممالکنه کلنجه هر نقدر قونیه جهتندن حدودلری اکثریا دوچار تبدل اولیور ایسه‌ده اماسیه‌یه قدر ممتد اولیور وبروسه‌یی و(مه‌آندر) حوضه‌لرینی کچوب (سی لیسی) دخی روملر ایله ارمنیلر بیننده سنك بنم دینیور ایدی.

بوحال بر بحران واختلال ایله نهایت بولدی وئه‌مانوئلك وفاتنده (١١٨٠) ایمپراطورلق اون ایکی یاشنده بولنان اوغلی ایکنجی آلکسی ایله کنج والده‌سنه (انطاکیه‌لی ماریا) یه انتقال ایتدکده وبرطاقم خلوصکاران کنج وکوزل ایمپراطوریچه‌نك اطرافنی صاردقده مشارالیها بونلردن (پروتو سه‌باست) رتبه‌سنه مالك اولان دیکر بر (آلکسی) یی انتخاب ایلدیکنده تکمیل عائلهٔ ایمپراطوری ایاقلنوب اختلال وقوعبولدی وبونلردن متوفی ایمپراطورك عمی (آندرونیك قومنن) سائقهٔ حرص وجاه ایله بر قاچ دفعه ایکنجی آلکسی‌یی

تلف ایتمکه قالقدی. نهایت مجارلرو ترکلر اعانه‌سیله بتون بتون آیاقلندی، بودفعه‌ده‌عفو اولندی . ایمپراطوریچه‌نك کوزده‌سی (پروتو سه‌باست) لك کوزلرینی اویدردی . ایمپراطوریچه‌یی‌ده دکزه آتدردی . عائله‌دن برقاچیده بو یولده محو اولدی . اولا ایمپراطورلغه اشتراك بعده ایمپراطوریده یتاغنده بوغدیروب مستقلاً سلطنتده قالدی. اوکنه کلانی اصدی کسدی ، اورته‌لغی قان ایله آتش ایچنده براقدی خلق جوار ممالکه هجرت ایدرك سجلیا قرالنی، پاپایی، المانیا ایمپراطورینی، مجار قرالنی، قونیه سلطانی، فلسطین پرنسلرینی معاونته چاغردیلر حالبوکه آندرونیك ظلمنی کیتدکجه آرتیریور ایدی . (ایساق آنژ ـ ملك ایساق) نیسه‌ده محصور قالوب ایمپراطور متارکه وعفو عمومی اعلانیله شهره داخل اولدقده (آنژ) دن ماعداسنی قتل ایتدی . استانبول خلقیده بو حاللردن توحش ایده‌رك اختلال ایدوب (ایساق آنژ) ی ایمپراطور تعیین ایلدی. (١١٨٥) ایمپراطور مخلوعه برطاقم اشکنجه‌لر ایدیلوب اولاً صقالی یولوندی ، دیشلری قیرلدی ، اللری کسیلدی ، کوزلری اویولدی ، چیر چپلاق ایدیله‌رك بر قپالی قفسه قونیلوب وحشی بر دوه اوزرنده شهرده تشهیر اولندقدنصکره قاینار صوایله تلف ایدلدی .

(ایساق آنژ ده‌برعائلهٔ سلطنت تشکیل ایتدیکه اسملریده شودر:

ایساق آنژ ــ « ١١٨٥ - ١١٩٥

اوچنجی آلکسی ـ (١١٩٥ - ١٢٠٣)

ایکنجی ایساق / ١٢٠٣ - ١٢٠٤ / قورقوسندن فوت
دردنجی آلکسی / / اختناق اولندی

بشنجی آلکسی دوقاس (مورزوف) ١٢٠٤ اهل صلیب طرفندن قتل .

(آندرونیك قومنن) لك بیزانس ایمپراطورلغنه ویردیکی ضربه بومدهش ایمپراطورلغی بردها بلنی بوکه‌میه‌جك ومحو وانقراض ابدی‌یه سوق ایده‌جك درکه‌یه کتورمش اولدیغندن اشبو انقلاب جسیمده قومنن عائلهٔ خاندانیسندن بشقه برعائله‌یه ومقتدر بر ایمپراطوره لزوم کورونمش ایسه‌ده رأس کاره کلان (ایساق آنژ) بومتانتی، بواقتداری، آنجق جلادلر النده حیاتنك هدر اولندیغی کون کوسترەبیلمشدر . بونك برادری آلکسی، ایمپراطور ایساقك جمع ایتدیکی اردوبی قزاندقدن صکره ایساق آنژ طوتیلوب محبسه ادخال وکوزلری اویولدقدن صکره اوغلی آلکسی ایله برابر سرایده برقله‌یه طیقلمشدر. اوچنجی آلکسی اختلال رؤساسنی تلطیف ایچون ایمپراطورلغی یغمایه براقدی و زمان سلطنتی مدهش برفترت وبحران حالنده کچدی . اختلاللر، کیزلی فتنه‌لر ولی ایتدی . خلق بر قاچ کیمسه‌یی بر برندن صکره ایمپراطور تعیین ایتدی . اغنیا خانه‌لری یغما ایدلدی . تحملکداز برحال بیزانس مقر سلطنتنده اجرای احکام ایتدیکی صرەده لاتین اردوسی باش کوستردی. بونلر ایکنجی ایساقی محبسدن چیقاروب اوغلی دردنجی آلکسی ایله سلطنت ایتدیردی. التی ماه صکره مورزوفی نصب ایتدیلرسه‌ده اوچ آیده بونیده اعدام ایتدیلر. استانبولك ایکنجی دفعه اهل صلیب طرفندن ضبطی اشبو عائله‌ها ئله‌لرینه نهایت ویره‌مدی . آندرونیکی ایکنجی ایساق و بونی اوچنجی آلکسی قتل ایتدی. دردنجی آلکسی ده اوچنجی آلکسی‌یی آشیروب پوستی قاپمق ایچون لاتینلری استانبوله جلب ایتدی. بشنجی آلکسی‌ده دردنجی آلکسی‌یی اخناق ایلدی. بشنجی آلکسی‌ده اوچنجی آلکسی طرفندن دوچار عمی ایدلدی. بو آلکسی‌لر برباد کیمسه‌لر ایدی. ایشته (آنژ) لر عهد سلطنتی وعائلهٔ ایمپراطوریسنك مختصر تاریخچه‌سی بوندن عبارتدر.

اون ایکنجی عصر میلادی نهایتنده ظهور ایدن اشبو اختلاللرك نظر دقتمزی اڭ زیاده جلب ایلدیکی ماده بونك مقدملری اولدیغی کبی نه (سنا) ونه‌ده کلیسا ویاسرای رجالی ویاخود آزچوق ملت نامنه حرکت ایدن اردو طرفندن اولمیوب اهالی یعنی استانبول سکانی طرفندن ایقاع ایدلمیدر . بو خلق ایدیکه آندرونیکی غاصبانه تشویق صکره آندن نفرت و (ایساق آنژ) ك سلطنتی غصبنه معاونت وآندرونیکك دوچار اولدیغی اشکنجه‌لری احضار ایتمش والحاصل هر شیٔ یاپمش و خلقدن صوکره بو ایشلره عسکرده پرمغنی صوقمشدر .

ضعف وطن پروری ـ تعجیل انقسام سلطنت .

یواش یواش (روما یونان) وطن پرورلکی ضایع اولمقده ایدی . هیچ برزمان بوقوجه ملت اجنبیلرك قوجاغنه آتیلمامش ایدی . بوزمانك اڭ بیوك مصیبتی، اڭ مدهش فلاکتی اهل صلیب اولوب بوده ایکنجی ایساقك اوغلی دردنجی آلکسی طرفندن ایمپراطورلغه تسلیط ایدیلان بر بلا و یوقاریده بیان اولنان حکومات غربیه ایله ایدیلان صهریت نتیجه‌سی ایدی . بو صهریت (آنژ) خاندان ایمپراطوریسی زماننده‌ده دوام ایدرك (ایکنجی ایساق آنژ)ك مجار قرالی اوچنجی بلانك کریمه‌سی مارغریت ایله تزوج ایتمسی وقزینی دخی المانیا ولیعهدی و ایمپراطور فردریق بارباروسك اوغلی فلیب دوق سوآبه ویرمسی ایدی .

بیزانس ایمپراطورلغی ولایاتیله ارتباط و مناسبات حسنه‌ده بولنان یونانیلق بیله یواش یواش نفوذینی غائب ایدیوردی . یونانیلق اوروپا جهتنده صربلیلرك ، اشکیتارلرك ، اولاخلرك ، اسلاولرك ، بلغارلرك

ضرزینه ترقی ایده‌میوردی. بوغاز ایچنك شرقنده پافلاغونیا، غالاتیا، سوریه، قاپادوسیا الدن کیتمش ایدی.

(آنژ) اختلالجی خاندان ایمپراطوریسی (قومنن) عائلهٔ مقتدره‌سنه خلف اولدیغی کبی هر طرفدن مختاریت اداره آوازه‌لری طنین انداز اولمغه باشلادی. بلغار واولاخ اختلالندن صرف نظر بر (قومنن) قبریسده ایمپراطورلغنی اعلان ایتدی. بر ده طربزون سلطنتی ظهور ایتدی. اشکپتارلر وموره اسلاولری، ماینوتلر آیاقلندی. ارکان ورجال دولت ولایتلری یغمایه باشلادی. بری (لاسه‌ده‌مونیا) یی وسائرلری اوته‌یی بری‌یی ضبط ایلدی. قانتاکوزنلرده تراسیانك برقسمنه تصاحب ایتدی. اوروپادن آقوب کلان اهل صلیب، قارشیلرنده قلعه، استحکام، ایمپراطور اردولری کوره‌جکی یرده هر بری ادعای سلطنت ایدن ایمپراطور جنراللرینی کوردی.

— ٨ —

استانبولده لاتین وعکره روم ایمپراطورلغی

٥— استانبولده لاتین ایمپراطورلغی، بیزانسك تقسیمی

دردنجی اهل صلیب قدر هیچ براستیلا استانبوله ضرر ویرمامش ایدی. ایکی محاصره، ایکی محاصره ایچنده وقوعبولاق ایکی حریق کبیر، استانبول محلات کثیره‌سنی محو و خراب ایتمش ایدی. روملرك خانه‌لری یغما ایدلمش، قاریلرینه قزلرینه هر نوع خاطر و خیاله کلمز تجاوزلر، شناعتلر، معبدلری، مواقع مقدسه‌لر تلویث کلیسالرده‌کی اشیای نفیسه سرقت ایدلمشدی. مع هذا چوق کچمدن

بری قاتولیك دیگری اورتودوقس اولان ایکی ملت بیننده ائتلاف واتحاد حاصل اولدی .

قوجه ایمپراطورلق اناطولی وجزایر بحرسفیدله برابر اوچه تقسیم ایدلدی . بیوجك بر قطعه یه یعنی ایمپراطورلغك ربع درجه سنده بر قسمنه وندیك تصرف ایتدی . نفس استانبول بیله یه وندیكلولرله فرانسزلر و یکی ایمپراطور اره سنده اوچه پارچه لندی . پارچه لردن سلانیك ایله کرید برقرالیت اتخاذ اولندی . کرید مؤخراً وندیكلویه فروخت اولندی که عثمانلولر طرفندن ضبطنه قدر انلر النده قالدی . غربده کی فئوداليته یعنی تیمار اصولی روم ایمپراطورلغنه ادخال، آتنه یه ده بر دوقه یرلشدیرلدی . بو ایشده الڭ کارلی وندیك اولوب چونکه شمدیکی جزائر سبعهٔ یونانیه یی، استانبول جوارنده بعض سواحلی ، واغریبوز، اوبه وسیقلاداطه لرندن اکثریسنی، اسپورات اطه لرندن بعضیسنی والحاصل موره سواحلنده قورون، (مودون ــ متون) وداخلده ارنودلغك، وآقارنانی وته ئولی نك برقسمنی تصرفه چالشدی . وندیك بو وجهله بیوك والڭ ایو قطعاته تصرفدن طولایی (بربچق چاریکلك حکومت) نامنی آلدی بو جمهوریت بوقدر بیوك اراضی یی وبرچوق اطه لری طوغریدن طوغری یه اداره ایده میه جکندن کریدن ماعدا جزایری الڭ زنکین والڭ جسور آدملرینه تیمار اوله رق اعطا ایلدی . مثلا مارقو سانودو ناقسوس اطه سنی الهرق (آرشیپل ــ جزایر بحر سفید) دوقه سی و (اورسینی) لر کفالونیا وزانطه، (قارچه ر) لر اغریبوز اطه سی بکی اولدی . اهل صلیب برطاقم قاریشقلقلر ایچنده (آنژ) خاندانی ولدطبیعیلرندن بری ئه پیر دسپوطلغنه یوکلندی . قومننلر ایکی قرداشیده طربزون ایمپراطورلغنی استحصال ایلدی . (تئودور لاسقاریس) نیسه ده، دیکر بری فیلادلفیاده (الاشهر)

ایمپراطورلغنی اعلان ، بریده زدوسده استقلالنی ، بریسیده موزه ده آناپولیده مختاریت ادارەسنی نشر ایتدی . شمال طرفنده بلغار وافلاق ایمپراطورلغی سلاح بدست انتظار اولیور وتسالیاده بربیوك اولاخ حكومتی تشكل ایدوب هر طرفده یكیجه تشكل ایدن لاتین حكومتلری حكومات محلیه ایله چارپشمغه باشلیەرق نیسه و الاشهر ایمپراطورلرینه قارشی مغلوب اولیور ایدی . یوقاریده بیان اولندیغی اوزره لاتینلر افلاق وبلغار ایمپراطورلغیله مصادماتده بولندی . بومصادمه ومناقشەلربالذات لاتینلر بیننده ده باشلدی رومله یواش یواش عقللرینی باشلرینه طوپلیوب تەبیر جهتنده بر و نیسەده دیكر بر ایمپراطورلق تشكیل ایتدیلر . بزده طربزون ایمپراطورلغی وار ایدی . ایكی اولكی ایمپراطورلق ۱۲۲۳ ده آیری آیری فرانسزلر اوزرینه یوریدیلر ادرنه یی اولا بری ضبط ایتدی . مؤخراً دیكری كلوب ادرنه اكا قسمت اولدی . بو زمانلرده لاتینلر قاری غوغاسی ایدیور و حتی (مادمازل نوویل) نام برقزجغز پاپلاشیلەمدیغندن رقیبلردن بری انك برونی ودوداقلرینی كسیور وازدواجنه انكل اولان والدەسنی بوغاز ایچی دكزینه آتیور ایدی . لاتینلرله بلغار واولاخ ایمپراطورلغی اره سنده ۱۲۲۹ سنه سنده مصادمات ینه تجدد ایتدی وایمپراطور ایكنجی آسان ایچه ایشلر كوردی . لاتین ایمپراطوری (بودوین) ك ارتحالنده (۱۲۳۷) ایكنجی آسان لاتینلردن زیاده روملری اوركوتمكه باشلامشدی . حتی فرنكلره (چورلو) محاصرەسنده معاونت بیله ایتدی . آسانك ۱۲٤۱ ده ارتحالی بلغار ایمپراطورلغنك زوال وانحطاطنی موجب اولوب كرك بلغار وكرك لاتین ایمپراطورلغی مضرتنه ایكی روم ایمپراطورلغی فتوحاتنده دوام ایدیور ایدی . (بودوین) ه خلف اولان ایكنجی بودوین زمانی (۱۲۲۸–

١٢٦١) ـ كه اوزونجه برمدتدر لاتين ايمپراطورلغنك دوچار اولديغى حال احتضاردن عبارت اولوب بومدت ظرفنده ايمپراطور دست كشاى تسأل اولەرق ونديكده رومادەفرانسەدە قاستيلده انكلترەدە طولاشيور ايدى. واصل غريبى الەجغى پارەومعاونت ايچون اوغلى فليپى برثروت كرانبها ايمش كبى بربانقەيه ترهين واوكنه كلانه رتبەلر، عنوان مفخرت صاچيور ودها برطاقم ميراث يديلكلرده بولنيور ايدى . بوايمپراطور اولقدر زوكورتلەمش ايديكه طاملردن قورشون طوپلدوب انكله (قورشون پاره) ضرب وسرايننك بعض يرلرينك اخشاب انشا آتى ييقديروب آنى ياقەرق ايصينيور ايدى . خلاصه حالى يكى جامع ديلنجيلرندن يكده يوقارى دكلدى . بولاتين ايمپراطورلغى شرقده اهميتنى غائب ايتديكى كبى استانبول ينه روملر النه كچدكده غربدەكى وطنداشلر، ديندا شلر، شوسائل ليل ونهاره بيق بوكوب كوليور ايدى .

روم ايمپراطورلغنك ترجيع وتجددى ـ طربزون
وازنيك ايمپراطورلقلرى ـ ئەپير دسپوطلغى

بيزانس ايمپراطورى بشنجى آلكسى سلطنتدن دور ايديلەرك فرار وغربدن آقوب كلان لاتينلرده بيزانس ايمپراطورلغنه هجومه ابتدار ايلديكى هنكامده تاج ايمپراطورى دعواسيله برى دوقاس ديكرى (تئودور لاسقاريس) ناميله ايكى مدعى ظهور ايتدى اوزمانلرده نه سنا ، نه ملت قالمديغندن پاپاسلر اياصوفيه معبد جسيمنده لاسقاريسك سلطنتنى اعلان ايتديلرسەده اوارالقده لاتينلر استانبولى ضبط ايتدكلرندن حكمدار جديد پيلى پرتينى طوپلايوب اناطولىيه فرار وپطريق ايله پاپاسلرده انى تعقيب ايدرك (نيسه ـ ازنيك) ه كيدوب اوراده قرار ونيسه

ایمپراطورلغی بو وجهله تشکل والا شهرده ظهور ایدن دیکر برمدعیده آزبرزمانده لاسقاریسه اطاعت ایتدی . و (قسطنطین آنژ) ك ولد طبیعیسی (میشل) نام کمسنه‌ده یونانستانده (ئه‌تولی) وارنودلقده ئه‌پیر دسپوطلغنی وغاصب سلطنت (آندرونیك قومنن) ك حفیدیده طربزون ایمپراطورلغنی تأسیس ایتدیکه بونلرك کافه‌سی ۱۲۰٤ سالی وقوعاتیدر .

نیسه ایمپراطورلری شونلردن عبارت ایدی .

۱ — تئودور لاسقاریس (۱۲۰٤ ـ ۱۲۲۲)
۲ — اوچنجی یانی واطاطزس (۱۲۲۲ ـ ۱۲۵۸)
۳ — ژان لاسقاریس (۱۲۵۵ ـ ۱۲۵۸)
۳ — سکزنجی میشل پالهاولوغ (۱۲۵۹ ـ ۱۲۸۲)
٥ — ایکنجی آندرونیك پالهاولوغ (۱۲۸۲ - ۱۳۲۸)
٦ — اوچنجی آندرونیك پالهاولوغ (۱۳۲۸ ـ ۱۳٤۱
۷ — بشنجی ژان پالهاولوغ (۱۳٤۱ـ۱۳۹۱) وخانه غازینك باجناغی
۸ — التنجی ژان قانتاکوزن (۱۳٤۱ ـ ۱۳٥٤) اورخانه غازینك قائم پدری
۹ — ماتیو قانتاکوزن (۱۳٥٤ - ۱۳٥٥)
۱۰— ایکنجی مانوئل (۱۳۹۱ ـ ۱٤۲٥)
۱۱— سکزنجی ژان (۱٤۲٥ ـ ۱٤٤٥)

لاسقاریس طربزون ولاتین ایمپراطورلقلرینه مقاومت ایتدکدن بشقه بلغار و اولاخ ایمپراطورلغی ارەسنه‌ده تفرقه قویمغه موفق اولدی وبیزانس روملرینی کاملاً ازنیکه جلب ایدرك سلچوقیلرله مصادمه‌دن

صکره انلرله اتفاق ولاتین ایمپراطورلغنك ضعفنه انتظاراً ایفای سلطنت ایلدی . [خریطه نومرو ۲ مراجعت]

اوچنجی (یانی واطاطزه‌س) زماننده بلغارلرله لاتین ایمپراطورلغی انحطاطه میل ایدیوردی . بردفعه لاتینلره قانلی برمصادمه‌ایله غلبه‌ایلدی. بوده قوتی آزالان لاتین ایمپراطورلغنه یاپیلمش کوچك برعملیات جراحیه ایدی . بونکله لاتینلر الندە بولنان اناطولی مواقعی ازنیك ایمپراطورلغنه انتقال ایتدی. حتی ۱۲۳۵ کلیبولی بیله اللرندن آلندی. فقط استانبوله وقوعبولان تعرض نتیجه‌لنه‌مدی . مع هذا لاتین ایمپراطورلری حال احتضاره کیرمش ایدی . (واطاطزه‌س) لك ئه‌پیرده اشعالنه موفق اولدیغی آتش اختلال وانی متعاقب تسالونیکی ضبط ایتمسی کندیسنه لاتین ایمپراطورلغنه مساعد برحال احضار وسلچوقیلرله تدافعی وتعرضی بر اتفاق عقد وبلغارلردن (منلك) (اسکوب) ایله ماکدونیانك قسم اعظمنی ضبط ولاتینلردن چورلی‌یی استردادوایکی کلیسانك اتحادی حقنده پاپایی اشغال ایدرك ارتق استانبولی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایتمکی قوردی. فقط بوکا موفق اوله‌میه‌رق ۱۱۵۵ ده وفات ایتدی. (واطاطزه‌س) اثمار غیرتنی تئودورلاسقاریسك مخدومی اقتطاف ایده‌مدی. چونکه میشل پاله‌او- لوغ غاصب سلطنت اوله‌رق میدانه‌چیقدی وژان لاسقاریسه‌وصی اوله‌رق برابرجه اجرای سلطنت ایدوب ژان لاسقاریسك ۱۲۵۸ ده ارتحالی اوزرینه ۱۲۵۹ده رسم تتوجنی ایفا ایتدیردی. بوذات کرچه غاصب سلطنت ایدی فقط فصاحت ومهارت عسکریه ودرایت سیاسیه‌سیله کسب اشتهار ایدوب افکار ملیه‌یه مالك اولدیغی بالاثبات لاتین ایمپراطورینك تسالونیکی ترك ایتمسی مأموریتیله کوندردیکی سفیره « استانبولی بیله براقمیه‌جغم » دیدکدنصکره [اکر لاتینلر استانبولده اسکان ایتمك طرفنی ترجیح ایدیورلرسه بکا

جزیه و خراج ویرملیدر] دیوسنیری اعاده ایلدی. و ۱۲۵۸ ده تهپیرلیلری وموره وپلاغونیا فرانسزلرینی مغلوب ایلدکده اخائیا (موره شمالی) ده بولنان اك مهم استحکاماتك کندیسنه ترکنه اجبار ایتدی. وبالذات (تراسیا) یه کچه‌رك سه‌لیمبریا Selimberia وغلطه‌یی ضبط ایتدیکی صره‌ده اناطولیده تاتارلر کورنمکله لاتینلرله برسنه‌لك متارکه عقدیله اناطولی‌یه کچدی. روم ایمپراطورلغنك شرقنده بولنان سلجوق سلطنتی تاتارلر طرفندن تخریب اولنمش اولدیغندن سلطان سلجوق رکن الدین‌ده بالذات میشلدن حسن معامله کوردی.

— ۹ —

استانبولك روملر طرفندن تکرار ضبطی (۱۲۶۱)

لاتین ایمپراطورلریله متارکه دوام ایدیوردی. ایمپراطور میشل کندیسنه عرض انقیاد ایتمسی حقنده بلغار قرالنه وقوعبولان تکلیفی قبول اولنمامغله ایمپراطور ۸۰۰ نفرله مرور ایدرك استانبول جوارینی کشف ایتمك اوزره (سزار آلکسی ایستراته غوپولو) یی کوندرمش ایدی. بووقت کابیولی‌یه چیقارچیقمز ۲۰ الی ۲۵۰۰۰ روماویا (قومان) کوکللیلری انلره التحاق ایتمش واستانبولده بولنان وندیك وفرانسز محافظلری بحر سیاه ساحلنه وشهردن قرق فرسخ مسافه‌یه نقل ایدلمش اولدیغنی خبر المش اولدقلرندن کیجه استانبوله تقربلرنده قلعه دیوارلرینك التندن داخله نفوذ ایدیله‌بیلور برمر اولدیغنی تحقیق ایدرك اورادن اللی نفری شهره داخل وانلر واسطه‌سیله ینه کیجه قپولردن بری کشاد ایدلمکله عسکر کاملاً شهره کیرمشدر. شهرده بولنان برطاقم روملرده کندیلرینه معاونتده بولندقلرندن موجود بیزانسلیلر قلیجدن کچیرلدی. بیزانس

لاتین ایمپراطوریده قایقله قاچدی ، لاتینلرك اسکان ایتدکلری محلات احراق اولندی ، بونك سببیده دونما ایله کمال سرعتله واصل اولان ٦٠٠٠ قدر لاتینی شاشرتمق ومحاربه یرینه محلات محترقه خلقنی قورتارمق چاره‌سنی آنلره دوشندیروب او آنه‌قدر کندیلریده تدابیر لازمه اتخاذ ایتمك ایدی . روملر بو حیله یه‌ده موفق اولدیلر . ٦٠٠٠ لاتینده نتیجه‌نك قهر وپریشانی اولدیغی واوله‌جغنی بیلدکلرندن دفع اولوب کیتدی .

بونك اوزرینه پاپا طرفندن دیکر بر اهل صلیب تشکیلی شایع اولدیغنده سکزنجی میشل بوندن دوچار هیجان اوله‌رق بر طرز دیندارانه ایله ایکی کلیسانك برلشدیرلمسی حقنده پاپا ایله مذاکراته کیریشوب انی اشغال ایتمکه چالشدی . حتی بوبابده (لیون) شهرنده و ١٢٧٤ سالنده بر قونسیل عقد اولنه‌رق آنده ایمپراطور مأمورلری روح‌القدسك Proecssion نی وپاپانك بالجمله رهبانه تفوقنی قبول وتصدیق ایلدی . فقط مؤخراً روما ایله آچیلان ابواب مذاکرات سد اولندی . ٣٠٠٠ قدر لاتین ئه‌بیره چیقارق سلانیك اوزرینه یوریمکه باشلدیسه‌ده سکزنجی ژان دها بیوك برقوتله انلری قارشیلیه‌رق بعضیسنی تلف بعضیسنی اسیر ایتدی . (١٢٨١)

سکزنجی میشلك محضا لاتینلرك تکرار بر اهل صلیب تشکیلنه مخالفت ایتمك فکریله تشبث ایتدیکی مذاکرات ، تعقیب ایلدیکی پولتیقه خلق ورهبانك خوشنه کیتمدیکندن ١٢٨٢ کانون اولنده ارتحالی خلقی سویندردی .

سکزنجی میشل بیزانس ایمپراطورلغنك صوك قهرمانی ، صوك دیپلوماتی ، صوك وطن پرور بر ایمپراطوری ایدی .

جنوه‌لیلر مومی الیه سکزنجی میشل زماننده تحکیم ایدلمامك شرطیله

غلطه وبك‌اوغلنده يرلشمليرينه مساعده استحصال ايتمشلر ايديكه فاتح طرفندن ضبطنه قدر بونلر اوراده بولنديلر .

سكزنجى ميشل استانبولى استرداد ايتديسه‌ده اناطولى ولاياتى سلجوقيلردن، طربزونى ايمپراطورلغندن واوروپا ولاياتى بلغارلردن و اطه‌لرى اوته‌كندن بريكندن استرداد ايده‌مدى بو حالده سكزنجى ميشل زماننده‌كى روم ايمپراطورلغى اسكى ايمپراطورلغك برولايتى قدر قالمش ايدى . بوندن بشقه الده قالان شهرلر داخلنده‌ده يا بروندك وياجنوه شهرى بولنورايدى . يعنى حكومت ايچنده حكومتلر متشكل ايدى . روم ايمپراطورلغى قوهٔ عسكريه‌سنى نه‌يردن . طربزوندن ، هللاددن وبورالرده‌كى تيمار اربابندن تدارك ايتديكى وبورالرى الحالةهذه ايمپراطورلقدن انفكاك ايلديكى جهتله روم ايمپراطورلغى فى مابعد اجنبى عسكرينك همت و مرحمتنه قالدى . بونلرده كنديلرندن منتخب قوماندانلر اداره‌سنده اولديغى حالده روملردن زياده كندى منفعت مخصوصه‌لرينه خدمت ايدر وبعضاً مملكتى بر دشمن اقليمى كبى يغما ايدر وبعضاً حكومتى كوكندن صارصه‌جق درجه‌ده بينلرنده مصادمه‌لر ايلر ايدى . بحريه جهتنجه‌ده پك بى چاره ايدى . دكل اوزاقلره سفر ايده‌جك بردونمايه تصرف حتى جنوه‌ليلره ويا ونديكلولره مقاومت ايچون ينه بونلردن برينك دونماسنى استعمال ايدر ايدى .

دهشتلى بيزانس ايمپراطورلغى ارتق حقيقتاً كهنه‌لشمش وميشل زماننده ارطغرل غازى اناطوليده مصادمه‌لره باشلامش ايدى .

ايكنجى آندرونيك ـ قانتاكوزه‌نك اغتصابى

بيزانس ايمپراطورلغنك اشبوضعفى سكزنجى ميشلك خلفى ايكنجى

آندرونیك زماننده دها زیاده کورنمکه باشلدی اناطولیده ترکلرك توسعنی
منع ایچون روم جنسندن یالکز برجنرال موجود ایدی. حالبوکه بونك
اردوسنده رومدن زیاده برطاقم ترك سرسریلری وار ایدی . بونلرده
قیلقلرینی الهمدقلرندن بر شهری ضبط ایتدکلرنده اوراسنی یغما
ایدرلردی . خلاصه بو جنرال محاربه‌یی ینه محاربه ایله بسلردی .
بو اراالق وندیکلولرله جنوه‌لیلر محارب بولنیورلر وجنوه دونماسی
اودرجه‌یه قدر ایمپراطورلق دونماسی کبی طانیلمیور ایدی . بوجهتله
وندیکلولر خصمی دونماسنی طاغتدقدنصکره بك اوغلی، غلطه‌یی محاصره
وروم خانه‌لرینی احراق ایتدیلر (١٢٩٦) آندرونیك بر متارکه عقد
ایتدرمکه موفق اولدیسه‌ده جنوه‌لیلر استانبولده بولنان وندیکلولر
ووزرینه یوکلنوب انلری قتل ایتدیلر. بونك ایچونده ایمپراطور وندیکه
سفیر کوندردی فقط اعتذاری کمال حقارتله رد اولندی .
بو اراالق یعنی ١٣٠٢ ده یعنی عثمان غازینك اعلان استقلالندن
ایکی اوچ سنه صکره سجلیا قرالی فردیناند عساکر معاون اوله‌رق
آراغونلی، قاتالانلی وسائر ملتدن ٨٠٠٠ قدر ادم استانبوله کوندرمش
بونلره (آراغون بلوکلری دینمش) و استانبوله بر بیانجی شهر دها
ادخال قلنمش ایدی . بونلرده یغماکراندن بشقه بر شی اولمیوب
جنوه‌لیلرله بوغوشمغه باشلادی . بر بلغار استیلاسنه مقاومت ایچون
جلب اولنان (آلەن)ـ روس وقافقاسیه‌لیـلرده آراغونلرله چارپشدی.
٣٠٠٠ قدر آراغونلی اراالقده قاریشقلغه کیتدی . اناطولی جهتندەده
بوکبی بیانجیلر کورنمکده وبونلر بیننده‌ده مصادمه‌لر وقوعه کلمکده
ایدی . ایکنجی آندرونیك کندیسنی بر بیانجی مملکتنده ظن ایدیور
ایدی . بوکبی اعدادن بشقه سلطنته اشتراك ایدوب ادرنه ولایتنده

یونان اوغلی ئه‌مانوئل بیله کندیسنه اظهار عداوت ایدیوردی. یرلی، واجبی نهایت آراغونلر اوزرینه یوکلندی. ئه‌مانوئل بونلرله یاپدیغی بر محاربه‌ده آز قالدی یقه‌یی اله ویریور ایدی. اناطولیه‌ده‌کی اسلام ایمپراطورك امدادینه چاغرلدی. بوجهتله برطاقم اسپانیا سرسریلری واناطولینك اسلام وقتولیك اهالیسی قارغه کبی ایمپراطورلغی نخنغه‌ـ لیورلردی. (آلن) لر پاره المه‌دقلرندن ایمپراطوری ترك ایدرك بلغارستانه طوغری کیدوب ماکدونیایی یغمایه قویولدیلر. قاتالانلرده بونلرك ارقه‌سندن کیدرك انلری بتوردی.

بوکبی احوال برطاقم اختلالات داخلیه‌یی وبوده برطاقم سلطنت غصبلرینی میدانه کتوردی. الك اولاً ایکنجی آندرونیکك حفیدی (اوچنجی کنج آندرونیك) لك بیوك پدری علیهنه وقوعبولوب (غران دومستیك ـ مابین مشیری یاخود سرقرین) قنتاکوزن (اورخان‌غازینك قاین پدری) طرفندن یاردم ایدیلان اختلال اولدی. قنتاکوزن الك ایو والك فنا بربیزانسلی وروم ایدی چونکه کندیسی عالم، ذکی، زمانك ماهر بر دیپلوماتی، عصرینك الك مکمل بر مورخی، نهایت درجه‌ده حریص جاه ومنصب، لکن دبدبه‌وداراتی ترك ایله بر مناستره قپانمغه مستعد، بوزجیلر کبی اخلاقسز بر آدم ایدی. ایکنجی آندرونیك حفیدی کنج آندرونیك طرفندن ١٣٢٨ ده سرایك برطرفنه حبس ایدیله‌رك اوچ سنه قدر اوراده‌پاپاس قیافتیله یشادی.

(اوچنجی آندرونیك) مستقلاً اجرای سلطنته باشلدقده‌جسارتلر ابراز ایتدیسه‌ده نه عثمان ونه‌ده‌اورخان غازیلرك اناطولیه‌ده‌کی‌فتوحاتی توقیف ونه‌ده عساکر عثمانیه‌نك روم ایلی‌یه کچه‌جکلرینی حساب

یده‌مدی (ئه‌پیر) فتوحاتنی اکمال والحاصل بالقانده همجوارلریله صلح
ومواخات اوزرنده یشامسنی بیله‌مدی . اوچنجی آندرونیك ١٣٤١ ده
ارتحالنده اوغلی (بشنجی ژان) ی زوجه‌سی آننانك تحت وصایتنده
براقدی . قانتا کوزن آننا ایله اوغلنی اولاً محافظه ایدرکبی کوروندی
فقط نهایت ینه ١٣٤١ ده آلتنجی ژان عنوانیله قیلیج قوشاندی [١] قانتاکوزن
صرپ قرالی استفان، واموربك ایله اتحاد ایتدی . ایمپراطوریچه آننا
اورخان غازی‌یی دعوت ایتدیسه‌ده قانتاکوزن دها اول طاورانوب
کریمه‌سی تئودورایی‌ده اکا تزویج ایتدی . نته‌کیم آتیده کوریله‌جکدر .
نهایت ایمپراطوریچه آننا ایله قانتاکوزن بیننده ائتلاف حاصل اوله‌رق
قانتاکوزنك ایمپراطورلغی تصدیق واعلان اولندیسه‌ده (١٣٤٧) مؤخراً
ایکی طرف غیرتکشلری ایشی آزیتدی ایشك ایچنه جنوالیلرده قارشدی .
(١٣٤٨-١٣٥٨) سالنه قدر امتداد ایدن محاربه‌ده روملر وندیکلولر
و(قاتالان) لر دعوت اولنوب وقوعبولان قانلی بر محاربه‌ده سورقسطنطنیه
آتشلر ایچنده قالدی قانتاکوزنده مغلوب اولوب عرض تسلمیت ایلدی .
بونی متعاقب حرب داخلیده باشلدی . اورخان غازینك مخدومی سلیمان
پاشاده ١٣٥٣ ده روم ایلی‌یه ١٠،٠٠٠ عسکرله کچدی . خوش بومرورده
قانتاکوزن سبب اولدی یعنی انك دعوتیله یاپلدی بر یاندن حرب داخلی
دیکر طرفدن صرپ وبلغارك هجومی قیصری عاجز براقدیغندن بویله بر
قوتك کوندرلمسنی دامادی اورخان غازیدن نیازایتدی بوقوتك عودتنده
احتیاطاً وینه قانتاکوزنك توصیه‌سیله چمپه‌ده ٣٠٠٠ قدر عسکر براقلمش
ایدی . بو وقعهٔ مهمه‌یی مورخلرمز اوکوز دریسندن یاپیلان ایپلرله

[١] ژان قانتاکوزن حقنده عهد اورخان غازیده (روم ایلیده فتوحات)
ماده‌سنده معلومات مفصله واردر .

باغلیوب تشکیل اولنان معهود صال حکایه‌سی کبی کوانج بر شکله قویمشلردر.

مارت ۱۳۵٤ ده کالیبولی ایله استانبول اره‌سنده وقوعبولان حرکت ارضی متعاقب سلیمان پاشانك اوراره برده اچیقسامق اوزره یرلشدیکی زمانلردن برمدت صکره یعنی سنه نهایتنده بشنجی ژان پالهاولوغ جنوه لیلرك اعانه‌سیله قانتاکوزنی باصدیرنجه بو ذات ارتق ایش ایشدن کچدیکنی اکلایوب پاپاسلغه قرار ویره‌رك ترك دنیا ایلدی. فقط بودفعه اوغلی مایتوقانتاکوزن ایاقلنمغله بشنجی ژان پالهاولوغ ایله ایمپراطورلق دعواسنه، پوست غوغاسنه باشلدیلر و اورخان غازی یه مراجعت ایتدیلر [۱] شهزاده خلیل مسئله‌سی اورخان غازی یی ایمپراطور بشنجی ژان پالهاولوغ طرفنه جلب ایلدی. چونکه مایتو اورخان غازینك اتفاق ومظاهرتی جلب ایلدیکی حالده فلبه جوارنده ژان پاله اولوغ ایله وقوعبولان محاربه ده مغلوب واسیر اولدیغندن اورخان غازینك حدت و غضبندن اورکدرك اکا عرض خدمت ایتمش و شهزاده خلیل مسئله سندن طولایی غازیٔ مشارالیهده ایمپراطورك خدمتنه لزوم کورمش ایدی [۲]

ایمپراطور بشنجی ژان پاله‌اولوغ ومخدوملری

بو حالده التنجی ژان قانتاکوزن پاپاس و اوغلی مایتوده اسیر اوله‌رق بشنجی ژان پاله اولوغ مستقلاً اِفای سلطنته باشلمش ایسه‌ده ایمپراطورلق اشبو اختلالات داخلیه ایله پك برباد برحاله کلمش، تضمینی غیرقابل پك چوق پاره‌لر وانسانلر، اراضی ضایع ایتمش روم موروثی

---

[۱] اورخان غازی زماننده [چمپه و کالیبولیده وبورالریله استانبول اره‌سنده عثمانلیلر] ماده‌سنه مراجعت.

[۲] شهزاده خلیلك اسارت و تخلیصی اورخان غازی زماننده بر مادهٔ مخصوصه ایله تفصیل اولنمشدر.

و حتی سلانیك جواری کندی کندینه یشامغه باشلمش و عثمانلیلرك تعقیب ایده‌جکی طرق استیلا انلره ارائه اولنمشدر .

غازی مراد اول خداوندکار (۱۳۶۰-۱۳۸۹) زماننده غربده بر اهل صلیب تشکلی تحت تذکرده ایدی . بشنجی ژان پاله اولوغ بو فورطنه‌یی کندی دشمنلری و بالخاصه خداوندکار غازی علیهنه چویرمکه چالیشوب اوروپاده چالمدق قپو براقمدی . (۱۳۶۹) فقط کیمسه‌ده اوازهٔ شکایتنی استماع ایتمدی حتی‌پاپا برپاره ویره‌مدی چونکه کندیسی محتاج صدقه ایدی . ایمپراطور فوق‌الحد دیونه کرفتار اوله‌رق برقاچ وندیکلو مرابحه‌جینك النه دوشوب وندیکده حبسه‌بیله قوندی .

بشنجی ژان، ایکی مخدومندن بیوکی آندرونك پدریله سلطنته اشتراك ایتمش کوچکی ئه‌مانوئل‌ده سلانیك جهتنه تعیین‌اولنمش‌ایدی. ژان بیوك اوغلندن پاره ایستینجه یالکنزجه پوست صاحبی اولمق ایچون قوری برجواب ایله باباسنی مرابحه‌جیلر النده براقدی . ئه‌مانوئل دها یموشاق بر قلبه مالك اولدیغندن املاکنی بالترهین مبالغ مقتضیه‌یی کوندروب باباسنی اله‌جقلیلر الندن قورتاردی . ژان استانبوله عودتنده آندرونیکی رفاقت‌سلطنتدن‌عزل‌واسقاط وانك‌یرینه مکافاةً ئه‌مانوئلی نصب‌ایتدی. آندرونیکده ساووجی بکله بالاتحاد هرایکیسی باباlرینه عصیان ایلدی. [۱] ایمپراطورژان ییلدیرم بایزیدزماننده و۱۳۹۱سالنده ارتحال‌ایتدی. ویرینه اوغلی ایکنجی ئه‌مانوئل ایمپراطوراولدی وبوندن‌صکره بیزانس ایمپراطورلغی وعثمانلی دولتی تاریخلری بربرینه‌قاریشوب نهایت بیزانس

[۱] خداوندکار غازی زماننده [قیصرله پاپا ـ ساووجی بکله آندرونیك] ماده‌سنه مراجعت .

یعنی استانبول فاتح محمد خان ثانی طرفندن (۱٤٥۳) ده ضبط اولنه‌رق روم و بیزانس ایمپراطورلغی حکومات مندرسه و منقرضه صره‌سنه کچدی.

— ۱۰ —

ترکلر - سلجوقیلر

ترکلرك غربه طوغری هجرتلری — قبول اسلام

خرستیانلغك برنجی عصرندن بوکونه قدر دین، مذهب، جنس، ملت، قوم، لسان وحکومت نقطهٔ نظرندن اسیا قطعه‌سی اوروپادن زیاده تعدیلاته دوچار اولمشدر. اشبو تبدلاتده الڭ زیاده بشنجی واون اوچنجی عصرلر ارەسنده وقوعه کلش ودیکر تبدلر ایلك اولکیلر نتائج طبیعیه‌سندن بولنمشدر. اشبو تعدیلات وتحولاتك عنصر حقیقی واساسیسیده اسکی ترك قومیدر.

ترك ملتنك اصلی وانلرڭ (۱۱٤۸ - ٥٤۳) تاریخنه طوغری مغول استیلاسی ابتدالرینه قدر افعال وحرکاتی مطالعه اولنه‌رق اسیا قطعهٔ جسیمه‌سی حیاتی حقنده وضوح تام ایله بر فکر ایدینه‌بیلنور.

ابو الغازینك روایتنه کوره ازمنهٔ قدیمه‌ده یعنی حضرت مسیحدن اول ترکلر قپچاق، اویغور، قنقلی (قالق وزننده) قلاچ یاخود قال آچ وقارلق نامیله بش ملتدن عبارت ایدی. بونلردن ایلك ایکیسنك اسمی اوصاف ممیزه‌یی حاوی یعنی طرز معیشتلری مرئی اولوب قپچاق، چول و(اویغور)ده اویمق فعلندن اویغون، ایومش، مطیع، تجمع ایتمش، طوپلنمش دیمك اولوب برنجیسی چول وصحاری انسانلرندن

دیکریده طوپلنمش تجمع ایتمش، برقانونه اطاعت ایتمش، زمانه کوره مدنی اولمش جمعیت بشریه‌دن عبارتدر.

ترك حکمدارلری میلادك بشنجی عصرینه طوغری (یعنی ظهور اسلامدن ایکی عصر اول) چینلیلر والتنجی عصرنده روملرجه معلوم ایدی. حتی چینلیلر بو ترکاره (طوکیو) وروملر (طورخیو) دیرلر ایدی. هرایکیسی ترك دیمکدر. ٥٦٩ سالنده بر طوکیو حکمداری چین ایمپراطورینه وعین سنه‌لرده بیزانس ایمپراطوریده (طورخوی) حاکمنه بر هیئت سفارت اعزام ایتمش اولملرندن تاریخ مذکورده ترکلرك آنلرجه طانمش اولدیغی تحقق ایدر. بشنجی عصر میلادی ابتدالرینه طوغری (اورال) و (وولغا) نهرلری اره‌سنه مالك اولان قیپچاق ترکلری (وولغا ــ اتیل) دن طونه نهرینه قدر ممتد اولان وادی وصحرالره آقینلر ایتمکه باشلادیلرکه بونلرك (هون) دینلان پیشدارلری کلدکلری ویرلشدکلری اراضیدن ممنون قاله‌رق قافقاسیه شمالنده‌کی چوللرده، قوبان، تەرك اودیه ومزرعه‌سنی وولغاایله (قاما) اره‌سنده‌کی تلالی مرکز اجتماع اتخاذ ایتدیلر. ایشته بورالردن طالع حربه تبعیتله غرب‌اوزرینه یوری‌یه‌رك مشجراق، باشکیر، بلغار، آوار یاخود آبار (مؤخراً قزاق) قبیله‌لریله قافقاسیه وادیلرینه واززاق بطاقلقلرینه کلوب یرلشدیلر واوراده چینلیلرك (آسو) دیدکلری اسیا خلقیله انسیت پیدا ایتمکه وانلرله قارشمغه باشلادیلرکه ینه‌عصر مذکورده (قانقلی) و (قالاچ ــ قال ــ آچ، خلج) لرده اشبو قیپچاق قبیله‌سی میانه کیرمکه باشلدی.

میلادك یدنجی عصری ربع اولنده اشراق عیون عالمیان ایدوب جهات اربعهٔ اصلیه‌یه پرتو صالان نوراسلام، اسیا ملتلری حیاتی حقنده

بحران عظیم اولان برزمان ایدی . بو نور اولا ساسانیلر ایمپراطورلغنی وایرانیلر ممالکنی تحلیل وتشکیلات اساسیه‌سنی تغییر ایتدکدن صکره اناطولی وسوریه وترك مهاجرلرینك طریق حرکتلری اولان اوقزوس وبحرخزر شمالنه وحتی چینه تأثیرله دین احمدی‌یی اوزالره ایصال ایلدی.

خرستیانلق دها دردنجی عصر میلادیده خراسان وماوراءالنهر واسطه‌سیله اسیاده بولنسان ترکلر ممالکنه داخل اولمش وحتی ٣٣٤ سالنده (بارصابا ـ بژسبا) نامنده بر سوریه‌لی خراسانده (مرو) ه پاپاس تعیین اولنمش ایدی. غزات عرب (٦٣٥ـ١٤) سالنده (قادسیه) معرکه‌سنده عجملری پریشان ایتدکدن اوتوز سنه صکره ایران ذکرجلیل توحیده وعربلرده اساسی وحدانیت زبدن عبارت دین احمدی‌یی (اوقزوس ـ امدیا) نك اوبر طرفنه نقله باشلمشدر . عربلر بورادن یعنی ام دریا جنوبندن کچه‌رك ترك ممالکی اولان فرغانه ، مرو و بلخی استیلایه باشلادیلر . بوجهتده دین جدیده براز مقاومت کوسترلدیسه‌ده نهایت غلبه ینه عربلرده قلوب (٧١٢ـ٩٤) سالنده بخاراده ایلك جامع شریفی تأسیس ودین مبینی (تبت)ه وچین حدودینه قدر ایصال ایتدیلر . تبتیلرك اسلامی قبول ایتملری ترکلر علیهنده عربلره بر قوت الظهر اولمغله بونلرله عربلر (٩٤٧ — ٣١٦) تاریخنده دربند بوغازلری کچه‌رك اویغور وترکلر ممالکنی استیلا ایلدی .

فقط بو ارالق ممالك جنوبیه‌ده ظهور ایدن بحران بو آنه قدر شمال غربی‌یه طوغری توجیه حرکت ایدن ترکلرك مهاجرتی جنوب غربی‌یه یعنی آذربیجان وماوراءالنهر واناطولی وسوریه ، و(روم)دنیلان ممالك اسلامیه یه توجیه ایتدی. وعباسیلرك ظهورینی موجب اولان اختلالده بومهاجرتی تسریع وترکلر حکومات اسلامیه خدمتنی قبول ایتدکجه قواعددینیه یه

عایتیده اکتساب وفقط هنوز آمرینه اطاعتی بیلمیان یکی بر عسکر
ری کبی خدمتی قبول ایتدی. ترکلر پك مدهش برقوم اولدقلرندن
دمتلرندن کندیلرینی تجرید ایده‌میان خلفای عرب بونلرك قلنجلری
یه‌سنده غربه طوغری حرکتلرنده استحصال ایده‌جکلری، قزانه‌جقلری
شیئی کندیلرینه ترك ایتمك پولتیقه‌سنی تعقیب ایدرك بیزانس یعنی
وما شرق ایمپراطورلغی اراضیسنده تیمارلره نائل بووجهله بو ترك
اجرلرینی سوریه‌نك شمالنده واناطولیده (اسیای صغرا) بر طاقم
عه ومستحکم مواقعه مالك دره بکلری نصب ایتدیلر . ترکلرك ضبط
تدکاری مواقع چوغالدقجه خلفای عربدن نائل اولدقلری عنوان
خرتده تزاید ایتمکده ایدی . بو ترکلر غربه طوغری بووجهله
لریلدکجه ماوراءالنهرده ترك ایتدکاری مواقع کندیلری کبی جنکاور،
ید استقباللری پك آچیق دیکر ترکلر طرفندن اشغال اولنیور
چین ایله ترکستاندن بربری ارقه‌سنه آقوب کلدکجه بونلرك ارقه‌سی
ه‌میه‌جنی وعباسیلرك ایرانده حائز اولدقلری غلبه‌دنبری غربه بر
ك یاغموری نزول ایتمکده اولدیغی ظن ایدیلور ایدی. نهایت غربده یعنی
وریه واناطولیده بردفعه یرلشوب اراضی‌یه مالك وخدمات عسکریه‌یه
مور اولان ترکلر ایلك فرصتده آمرلرینی، قپو طیشاری ایدرك یرینه
ندیلرندن ضابط تعیین ایدرلردی . ایشته بووجهله غزنه‌ویلر هنده
سلجوقیلرده خلافت ایله اناطولی‌یه مالك اولدیلر . اخشیدیلر ،
ولونیلر، خوارزمیلرده بو قبیل ترکلردن ایدی .

اناطولیده وعربستانده سلجوقیه سلطنتنك تأسیسی

سلجوق عرق ترکه منسوب یعنی اوغوز خان نسلندن ایدی.

خراسانی ضبط ایتمش، عباسیلر خدمتنده بولنه‌رق نائل امتیاز اولوب کسب قوتله بر طرفدن روما شرق ایمپراطورلغنه دیکر طرفدن خلافت عباسیه‌یه رقیب اولمغه باشلمش ایدی. سلجوق نامنی آلان عشیرت جسیمه (اوقزوس — امدریا) نهرینی کچوب خراسانی وبعده جوار ولایاتی وغزنه ممالکنی ضبط وارمنستانی استیلادن صکره (۱۰٤۸ — ٤٤۰) تاریخنده بیزانسلیلره تصادفلرنده روما شرق ایمپراطورلرندن (رومن دیوژن) ایله سلجوقك حفید زاده‌سی (الپ ارسلان) (۱۰٦۳ — ۱۰۷۲) [۱] چارپیشه‌رق حائز غلبه اولدقدن بشقه ایمپراطوری اسیر بیله ایتمش ایدی. (۱۰۷۱) خلفای عباسیه‌دن قائم بامرالله شیعی مذهبنده امراسندن اوصانوب بیقه‌رق پك زیاده دیندار و سنی اولان وهفته‌ده ایکی دفعه صائم بولنان سلجوقیلردن آلپ ارسلانك سلفی طغرل [۲] بکی (۱۰۳۷ — ۱۰٦۳) دعوت ایدرك بغداده وصولنده خلیفه حکومت جسمانیه‌یی اکا ترك ایله (سلطان شرق وغرب) دیو اعلان ایتمش وبوندن صکره سلطنت عباسیه طغرل بك وانك شجیع خلفلرینه انتقال ایتمشدر. [۳] مع هذا خلافت عباسیه ایچون ینه بعض امیدلر پرورده اولنورکن (۱۲۵۸–٦۵٦) تاریخلرنده

[۱] سلجوقك اوغلی میکاییل بونك اوغلی داود بك بونك اوغلی آلپ ارسلان.

[۲] سلجوقك اوغلی میکائیل بونك اوغلی طغرل بك یعنی آلپ ارسلانك عمی.

[۳] طغرل بکك روملرله وقوعبولان محاربه‌سنده اسیر دوشن بیزانس رجالندن بررومی منت ومجاناً اطلاق وارسال ایتمکله ایمپراطور بغایت ممنون اولوب کندیسنه برچوق هدیه‌لر ارسال ومقدما مسلمه‌نك استانبوله کلدیکی هنکامده بنا ایلدیکی مسجدی که غلطه‌ده عرب جامعیدر تعمیر ایدوب نامنه خطبه اوقوتمشدر. (صحائف الاخبار جلد ۲ ص ٥۲٤)

مغوللرك یعنی جنکیز زاده هلاکو خانك امریله صوك خلیفهٔ بغداد احتاق اولنه‌رق خلافت عباسیه سلاطین مندرسه صره‌سنه کچمشدر .

الپ ارسلانك ۱۰۷۲ ده ارتحالنده وارثلری بیننه تفریق دوشمکله قوجه سلطنت برچوق حکومتلره پارچه‌لندی وفقط هر بری ینه بر (ترك)ك زیر اداره‌سنده بولندی. بو حکومتلرده (عراق) (کرمان) (شام) (روم) سلجوقیلری دنیلدی .

(سلجوقیهٔ روم) سلیمان شاه [۱] قونیه‌یی مقر سلطنت اتخاذیله بیزانس روملرندن اناطولیده نه‌قالمش ایسه انی ضبط ایتدی. و ۱۰۸۱ ده (نیسه ـ ازنیك) ی مؤخراً مرکز اداره اوله‌رق تعیین ایلدی [۲].

شام سلجوقیلریده ملکشاه ابن آلب ارسلان طرفندن شامه تعیین اولنوب ضبط ایده‌جکی ممالك کندیسنك اولمق اوزره ارسال قلنان تاج الدوله تتش ابن آلب ارسلان طرفندن تشکیل اولنمشدر که بو ده حلب، طرابلس، شام وانطاکیه‌یی ضبط وفتح ایتمشدی .

ینه سلالهٔ سلجوقیه‌دن (قاورت) یاخود قره ارسلان دنیلان ذاتده [۳] کرمان سلجوقیلرینی ، تشکیل ایتدی . بو ده بصره جوارینه حکم ایدر ایدی عراق ویا ایران سلجوقیلرینی ده طغرل بك ابن میکاییل ابن سلجوقه تشکیل ایتدی . تاریخلر بونلرك کافه‌سنه (فروع سلجوقیه) نامنی ویررلر .

---

[۱] سلیمان شاه سلجوقك حفید زاده‌سی ایدی پدری قلتمش بیوك پدری اسرائیلدر .

[۲] بوقاریده (قومن خاندانی ـ اسلامك آناطولیه وصولی) ماده‌سنه مراجعت

[۳] قاورت بن جغری بك داود بن میکاییل بن سلجوق

ایشته قرون وسطیده اسیای صغرا بونامی المش وعنوانی (روم ایمپراطورلغی) نه تبدل ایدن روماشرق ایمپراطورلغنه تابع ویاسلچوقیلر طرفندن ضبط وتسخیر ایدیلان ممالك دخی (روم) عنوان عمومیسی التنده زبانزد اولمشدر .

فقط بوسلطنت چوق زمان دوام ایدمدی. بیزانس تاریخچه‌سنده بیان اولندیغی اوزره بیزانس ایمپراطورلرندن (قومن) عائله‌سی ساچوقیلراوزرینه غلبه‌یه باشلدی. هله برنجی ئه‌مانوئل زماننده(۱۱٤۳ـ ۱۱۸۰) مرکز سلطنت اتخاذ ایدیلان ازنیك ایله سائر برطاقم بلاد بزانس روملرینك النه کچدی .

(۱۲۰٤ ـ ٦۰۱) سنه‌سنده لاتینلرك تشکیل ایتدکلری دردنجی اهل صلیب زماننده اناطولی خریطهٔ اساسیه‌سی یکیدن تبدل ایدرك استانبول ایله شیمدیکی بیغا سنجاغی ، قپو طاغی شبه جزیره‌سی ، سقاریه نهرینك غرب طرفنه تصادف ایدن ازمید سنجاغنك برقسمی ، وتکمیل اضه‌لر دکزی ، سلوری وادرنه ایله سلانیك ، غلوص ، آتنه وتکمیل شمدیکی یونانستان لاتینلر النه کچدیکی وبرلاتین ایمپراطورلغی تشکیل اولندیغی صره‌ده[۱]روم ایمپراطورلغی مرکزی (نیسه ـ ازنیك) اولمق وانقره داخل اولمامق اوزره سقاریه وادیسی اسکیشهر ، الاشهر ، ایاثولوغ ، وازمیردن عبارت قالدی سلطنت اسلامیه‌ده اناطولینك سائر مواقعندن وپایتخت قونیه اولمق اوزره انقره ، قیصری ، سیواس ،ملاطیه ، ارزنجان ، ارضروم ، وساحلده انطالیه ومکری جهتلرندن وقره‌دکز ساحلنده یالکز صامسوندن عبارت ایدی .

---

[۱] خریطه نومرو ۲

— ١١ —

قايى (عثمانلى) عشيرتى وخوارزم سلطنتى

قايى خانلرك خوارزميلرله مناسبتى

مغول خانلرندن اوغوز خانه منسوب بش آيماق يعنى قبيلهاولوب
آنلردن يالكزاويغور قبيلهلرينك عمود نسبيسى اوغوزه منتهى اولديغى
حالده قانقلى (قايى خانلى ، كى خانلى) وقيپچاق وقالاج (قال-آچ)
وقارلق نامنده اولان درت قبيلهده خانمذكورك يالكز نامنه منسوب
ايديلر.

بونلردن قالاچ قبيلهسى ماوراءالنهرده وخراسانده تركمنلر ميانده
اسكان ايدردى. قيپچاقلرده هرزمان تين، ئهتيل، يايىق (دون، وولغا،
اورال) نهرلرى حوضهلرنده يرلشمشلر، قانقلى قبيلهسيده تركمنلرله برابر
(لاند) [١] جهتنده اسكان ايتمش ايكن تركمنلرك شهرده اسكان ايچون
حركتلرنده (قانقلى)لرده اسّى كول وطالاش (تهكز، ايلا) نهرلرى
حوضهلرنده پك چوق زمان يرلشمشلردر. اجدادى پك چوق زمانلر
خوارزم حكومتى تحت اسارتنده بولندقدن صكره حكومت مذكوره
نامنه خوارزمى اداره ايدن ومؤخراً خوارزم سلطنتنه نائل اولان بر
پرنس قانقلى قبيلهسندن (ترخان) نامنده برقادينله ازدواج ايدرك آندن
مؤخراً سلطان محمد خوارزمشاه نامنى آلان بر اولاده مالك اولمش
بوده يوقاريده بيان اولنديغى وجهله بر سلطنت جسيمهيه رياست

[١] لاند اراضيسى اسى كول وطالاش نهرلرينك منبعلرى جهتى

ایتمش ایدی. سلطان محمد خوارزمشاه پدرینك عهداً تسویه‌سنه مجبور اولدیغی سنوی ۲۰۰۰۰ دینار جزیه‌یی پدرینك ارتحالیله نائل سلطنت اولدقده تسویه‌دن استنکاف ایدنجه ایلیق خان طرفندن دوچار هجوم اولدرق صیقشدقده قانقلی قبیله‌سنه التجا ایتمش اولدیغندن بر طرفدن اشبو عشیرتدن کوردیکی معاونت ودیکر طرفدن والده‌سنه حرمتاً آنك منسوب اولدیغی قانقلی عشیرتی هر نوع تسهیلاته مظهر وانی الطافه مستغرق قیلمش وحتی والده‌سنك برادری کندیسنی زیارته کله‌رك دین اسلامی قبول ایلدیکنده آنی مجلس وکلاسی ریاستنه تعیین وموما الیهانك اقرباسندن دیکر بریسنه‌ده کذلك دین احمدی‌یی قبول ایتدیروب اکاده ترکستانی تفویض و(قاچر خان) عنوانی اعطا وینه قانقلی عشیرتندن حسن صیته مالك اولان (کوك) نام کمسنه‌ده شاه مشار الیهی زیارته کله‌رك اظهار اسلام ایلدیکنده خانلق عنوانیله بیوك بخارایی اکا اعطا ایلدی . محمد خوارزمشاهك قانقلی قبیله‌سیله بو وجهله قرابتی وقبیله رجالنك شاه طرفنه چمسنی تکمیل قبیله‌نکده (۵۰.۰۰۰ الی ۶۰۰۰۰) محمد خوارزمشاهه اطاعتی ایجاب ایتدیردی . فقط بونلردن ۱۰.۰۰۰ قدری (استی کول) و (طلاش) نهرلری حوضه‌لرنده اسکان ایدلمش اولدقلرندن مؤخراً جنکیز خانك آتیده ذکر اولنان استیلاسنده بواون بیك نفر کاملاً قیلیجدن کچورلمشدر . ووقوعاتك طرز جریانه نظراً قانقلی قبیله‌سنك بقیه‌سی جنکیز استیلاسنده محمد شاهك مخدومی جلال الدین خوارزمشاه معیتنده بولنمش وحتی جلال الدینك سلطان خان مالیق ایله وقوعبولان بر اختلاف افکارده معیتنده بولنان قانقلی قبیله‌سیله (کرمان) طاغلرینه چکلمشلردر . [۱]

---

[۱] ابوالغازی بهادرخان ترجمه‌سی. ۸۳ الی ۸۹ و ۱۲٤ و ۱۲۵ و ۲۹٤

برده مغول تاريخنك محمد و جلال الدين خوارزمشاه ايله قانقلى
شيرتى حقنده‌كى روايتى مطالعه ايده‌لم :

وارزم حكومتى و جنكيزخان استيلاسى زماننده قايى خان عشيرتى

خوارزم سلطنتى پك بيوك برپادشاهلق ايدى . جنوباً (هرمز)
غازندن شرقه طوغرى كيديله‌رك (هندوس ــ سند) نهرى منصبلرينه
ــر عمان دكزى و منصب مذكوردن شماله طوغرى (پيشاور) ه
ورادن كاشغره و بورادن بحر خزر ساحل شماليسى استقامتنه قدر شرق
دودنى و اورالردن غربه طوغرى دونه‌رك بحر مذكور ساحل شماليسى
قاريلرينه باشكيرلره قدر شمال حدودنى و بحر خزرك ساحل شرقيسى
تقامتنجه اشاغى اينوب (روميه) و (وان) كوللرى اره‌سندن جنوب
رقى يه طوغرى هرمز بوغازينه قدر غرب حدودنى تشكيل ايتمك
زره مديا، ايران، خراسان، كرمان، لارستان، افغانستان، بلوجستان،
ارا ، عراق عجم ودها برچوق قطعه‌لرى حاوى ايدى .

محمد خوارزم شاه خطهٔ چينده بيوك غلبه‌لره مظهر اولان مغول
كمدارى جنكيز خانك برسفيرينى اعدام وايكى رفيقى‌ده طرد ايتدر ـ
كندن جنكيز بونك انتقامنى المق اوزره (۱۲۱۹ ــ ٦۱٦) تاريخلرنده
وم ژاپونيا اداره‌سنه كچن (قوره) دن يارم مليون وبر روايتده
۷۰۰,۰۰ تاتار عسكرى وودرت مخدوميله شاه مشاراليه اوزرينه يعنى
وللرله مجوس اولان تركلرك (طاجق) ــ طاى كلمه‌سندن مشتقدر ــ
دكارى اسلام عليهنه يوريديكنده محمد شاه جبانت كوستر ديكندن
نكيز بلامقاومت (سيحون ــ سيردريا) صوى ساحللريله و (طاشكند) ك
النده (اوطرار) نام قصبه‌يه قدر واصل اولوب ماوراءالنهر يعنى

(سمرقند) ك تام مرکزنده بولنوب سیحون وجیحون (ام دریا) نهرلرینك سقی وارواییلدیکی ممالکه هجوم ضمننده تدارکاتده بولندی.

ماوراءالنهر میلادك یدنجی وهجرتك برنجی عصری قرن اولنده اسلامی قبول ایله خلفایه تابع اولمش وبرچوق عصرلردنبری اوراارده یرلشمش ترکلرله مسکون ایدی. برچوق ایرانیلرله عربلرده ماوراءالنهر شهرلرنده اسکان ایدرك پك زیاده ترقی ایتمش ایدیلر . ترکلره گلنجه عشیرت حالنده اوله‌رق حیوانلریله ماوراءالنهرك غربنه وخوارزم کولنك شرقنه اصابت ایدوب تا خزر دکزینه قدر ممتد اولان قوم صال اراضیده گشت وگذار ایدرلردی . ایشته اجدادمز واوغوز قبیلهٔ جسیمه‌سنك بر شعبه‌سی اولان (قایی خان، قانقلی) عشیرتیده بوترکلر میاننده و (مروشاهجان) جهتنده بولنیوردی . مؤرخلرمزدن بر چوغنك روایتنه نظراً بونلر سلجوقیلرله برابر اقصای شرقدن یعنی ترکستان چینیدن گلمشلردی. صحائف الاخبار روایته کوره [قایی خانلی برمدت سلجوقیلرله برابر سمرقندو بخارا طرفلرنده ساکن اولدیلر اوراالق اوغوزقبائلی اوزرینه اسرائیل بن سلجوق حاکم ایدی ٤٠٠ تاریخندن صکره (محمود سبکتکین) ك رخصتیله جیحونی گچوب خراسان دیارینه گلدیلر. صکره محمود، اسرائیل بن سلجوقدن خوفه دوشه‌رك حبس ایلدکده طائفهٔ مذکوره اطرافه طاغیلوب هر قبیله‌ازدلرنده برکیمسه‌یی حاکم نصب وتعیین واسرائیل حبسندن دکره سلجوقیلرك اطاعتندن خروج ایدرك قایی خانلی قبیله‌سی خراسانده وشاهجان اعمالندن ماهان حوالیسنده اسکان ایدرك ینه سلجوقیلره اطاعت ایدرایدیسه‌ده مؤخراً سلجوقیلره ضعف طاری اولمغله انلرك بکلری استقلال بولوب عاقبت سلطان سنجره غلبه واوغوز طائفه‌سی کاملاً اطاعتدن خروج وتخریب

بلاده مشغول اولدی. بوندن صکره جمعیتلری پریشان اولوب ماهانده انجق قایی خانلی قبیله‌سی قالدی] [۱]

جنکیز ، ماوراءالنهره هجوم ایچون ۲۰۰،۰۰۰ موجودلی اردوسنی درده آییردی . برینی خط رجعتنی تأمین ایچون مذکور (اوطرار) قصبه‌سنده مخدوملری (چغتای) و (اوغوتای) قوماندا‌سنده براقدی. دیکرینی بیوك اوغلی (جوچی) اداره‌سیله غربه وخوارزم کولی‌ساحل شرقیسنده (جند) واوبرینی جنوبه و (طاشکند) ك براز شمالنده (بنافت) استقامتنه سوق ایتدیکی صره‌ده کندیسیده کوچك اوغلی (طولوی) و دردنجی قسمیله جنوب غربی‌یه (بخارا) اوزرینه‌یوریدی. بو ترتیبله خوارزم کولندن تا بخارایه قدر بر (سورکون) آوی یاپاز کبی برقاچ بیك کیلو مترولق بیوك برخط حرب‌ودارالحرکات تشکیل ایتمشدی . بوراده جنکیز خان ومغول تاریخنی یازمیه‌جغمز جهتله درت بش بیوك جلدلك وقوعاتی بر ایکی صحیفه‌یه صقشدیره بیلمك ایچون خلاصة دیه بیلورز که بومدهش اردو ، ضبط وربطی یولنده، کور کورینه اطاعته ، کرم وسرد هوایه آلشمش ، محاربه ومضاربه‌ده برقاچ‌سنه‌درپشمش اولدیغندن احوال روحیه‌سی حکمدارینك لیاقتسزلك ویا خونخوارلغندن طولایی بوزوق اولان بر مملکتده اوکنه کلانی یاقدی ییقدی . اورته‌لغی قان ایله آتش ایچنده براقدی یوز بیکلرله انسان کسدی . بونلرك کافه‌سیده مغول دینی اولان مجوسی دینه تابع اولمیوب اسلام ایدی. مغول کلیوز دیان قاچدی. (اوطرار)ی(بخارا)یی (سمرقندی) ، ماوراءالنهری تسخیر ایتدی . ایکیوز بیك موجودلی اردو (سمرقند) ده اجتماع ایتدی . محمد خوارزمشاه اردوسی ـ

[۱] منجم باشی تاریخی جلد ۳ ص ۲۶۸

دڭز یوز بیك قدر ایمش ـ جنكیز اردوسندن پك ده آز اولدیغی حالده حرب و ضربه یرامامز ، انتظامسز بر انسان سوریسی اولدیغی كبی پادشاهده ضعیف بر آدم اولدیغندن جنكیز اوكندن قاچدی . محمد شاهك اوغلی دلاور جهان اولان شهزاده جلال الدین نتیجه‌نك پك مخاطره‌لی اولدیغنی اكلایه‌رق چوله و كوركنج یاخود (اوركنج) ه طوغری فرار ایله بر اردو تهیه‌سنه تشبث ایچون خوارزمك جنوبنه تصادف ایدن (كابل) اشاغیلرینه قدر فرار ایتدی ، (نیسان ١٢٢٠ ـ ٦١٧) دار الحربدن اوزاقلاشدی .

محمد شاه اوراده‌ده دیكیش طوتدیره‌میوب غربه طوغری خراسانه و (نیشاپور) ه كیدی . و (تشرین ثانی ١٢٢٠ ـ ٦١٧) ده نساییلره و مرو شاهجانیلره امراسندن برینی كوندروب كلان دشمنك بیلدكلری كبی بر دشمن اولمیوب چاره‌ٔ نجات چوللره وطاغلره التجاده قالدیغی و مغوللر یغما ایله كوزلری طویدقدن صكره دینه مملكتلرینه چكیله‌جكلرندن كندیلرینده یوردلرینه عودت ایده‌بیله‌جكلرینی سویلتدی . قایی خانیلر یاخود قنقلیلر مرو شاهجانه پك یقین ماهان ناحیه‌سنده اسكان ایتدكلرندن پادشاهك بو خبرندن طبیعی كندیلرینه‌ده حصه چیقمش و اغلب احتماله كوره مغوللرله محاربه ایدرك عاقبت قوۂ كلیه‌یه عدم مقاومتله رجعت ایدوب جنكیزك (١٨ اغستوس ١٢٢٧ ـ ٦٢٥) ده ارتحالندن صكره اشاغیده كوریله‌جكی وجهله رئیسلری سلیمان شاهك خراسانه عودتی ینه محمد شاهك بروجه مذكور توصیه‌سی نتایجندن بولنمشدر . هر نه ایسه مغوللر تقرب ایتدكجه خلق قاچدی . مغوللر (نسا) یه كلوب ضبط ایتدیلر واوراده وجوارنده ٧٠٠٠٠ اسلام كسدیلر . محمد شاه تعقیبده كوردیكی تضییق اوزرینه دائما غربه طوغری فرار

ايدرك بحر حزرك ساحل جنوبيسنده اولان (مازندران) و(كيلان)ه
كتديكندن مغوللرده (نيشاپور) و (سبزه‌وار) ى ضبط ايله بوراده
رخى ٧٠٠٠٠ قدر تلفات ويردرديلر. مروشاهجانه هجوملرنده خلقك
ر قسمى طاغيلوب دائما غربه طوغرى رجعت ايتمكه باشلدى. ديكر
سمى الدانوب (مرو)ده قالدى. بونلر اوزرينه ٧٠٠٠٠ قدرمغول
هجوم ايدرك شهر خارجنده يوقاريده بيان اولنان ١٠٠٠٠ قدر قايى
خانلى عشيرتنه منسوب انسانى محو ايتدى. شهر وجوار خلقنى طوپليوب
٧٠٠٠٠٠ قدر اولدقلرى حالده فجيع بر صورتده اتلاف اولندى.
[بعض مورخين اشبو مقتولين مقدارينى ١،٣٠٠،٠٠٠ نفره قدر يوكسلتير]
(نيسان ١٢٢١ـ٦١٨) نيشاپورده، هراتده عين حال وقوعبولدى. كسيك
فالردن اهراملر ياپيلوب اوزرينه طوپراق دوكيله‌رك اريه ذرع ايدلدى.
محمد شاه دائما تعقيب اولنيوردى. بحر حزر ساحل جنوبيسنه كلدكده
خسته‌لنوب وفات ايدرك بر اطه‌يه كندى كوملكيله دفن اولندى.
(١٢٢١ ـ ٦١٨)

محمد خوارزمشاه حين ارتحالنده (اوزلاق شاه) (جلال الدين
شاه) (آقشاه) نام اوچ اوغلندن نجدت وجسارت وشجاعت خارق عاده
يله ممتاز ايكنجى اوغلى جلال الدين شاهى كنديسنه خلف اولمق اوزره
تعيين ايتمشدى. جنكيزخان اطراف وجوارى و (اوركنج)ى ١٢٢٠ده
بدخشانى، بلخى، نيشاپورى، مروى، هراتى، طوسى (١٢٢١)ده
ضبط ايتديكى صره‌ده جلال الدين عسكر طوپليوب ايرانك جنوبنى
مرور ايدرك غزنه و (كابل)ى اختلال ايتدردى. بو ذات عالى شان
كلمه‌نك تام قوتيله بر قهرمان. بردلاور زمان ايديسه‌ده جنكيز خانك
كوندرديكى تاتارلره وبيوك والده‌سى ترخان خاتونك چيقارديغى شقاق

ونفاق داخلی‌یه مقاومت ایده‌مدی. (١٠ شباط ١٢٢١–١٥ ذی‌الحجه ٦١٧) ده (نسسا) ده ٧٠٠ موجودلی جنکیز سواری مفرزه‌سنی یوز قدر سواریسیله هفت پروان نام محلده تپه‌لیه‌رك نیشاپوره کیدوب یه‌ٔنی قورتاردی. (١٢٢١) (مشارالیهك اشبو موفقیتی اسلامك مغول اوزرینه ایلك غلبه‌سیدر) فقط دیکر بر محاربه‌ده ایکی برادری تلف اولدی. پایتخت اولان خوارزمده الدن کیتدی، برچوق محاربه‌لر یاپدی، عاقبت معیتنده بولنان بعض قبائل طرفندن ترك اولنوب برقسم عسکریله غزنه‌یه اورادن (سند ـ هندوس) نهری ساحللرینه‌قدر واردی جنکیزخان جلال‌الدینك اوزخان‌خان قوماندانسنده کی دمدارینی‌چارپوب اردوسی‌ده کلیاً محووپریشان اولدیغی صرده جلال‌الدین تسلیم اولمیه‌رق بر متانت فوق‌العاده ایله بر النده سنجاغی دیکر النده قالقانی اولدیغی حالده حیوانیله کندیسنی نهره آتدی. او کرداب بلادن، او مدهش نهردن کچدی. جنکیز بو منظره‌یی کوردکده اوغللرینه کوستروب [ایشته انسان، متانت، غیرت بوکادیرلر. یازقکه عسکرینی قیردق] دیدی. وعسکرینی صویه آتیلوب جلال‌الدینی تعقیبدن منع ایتدی. جلال‌الدین بوزغونلقله سند نهری ساحلنه کلدکده حرمی، والده‌سی وسائر برطاقم قادینلری [اه عشقنه بزی اولدیر. اسارته براقمه] دیو تضرعلرده بولنملریله [١] جلال‌الدین بونلرك کافه‌سنی صویه آتدقدن صکره بروجه مذکور صویی یوزه‌رك کچدی. [٢] فقط

---

[١] بوروایت یالکز جلال‌الدینده کورلشدر. دیکر برتاریخ جلال‌الدینك اولادی‌وعیالی جنکیزیدینه اسیردوشوب ارککلری قتل اولندیغنی وجهانکشاده اسارتلرینی یازیور.

[٢] بو حیوان حیاتی قورتاردیغندن طولایی جلال‌الدین نظرنده پك مقبول‌اولوب (١٢٢٦ سالنه) یعنی‌تفلیسك ضبطنه قدر اکا راکب‌اولنامشدر.

ره کندیلرینی آرمیان بقیة السیوف عسکریده قتل اولندی .
۹ کانون اول ۱۲۲۱-۶۱۸) جلال الدین (سند) نهرینی مرور ایتدکدن
کره کندیسیله نهری مرور ایده بیلان درت بیك عسکرینه البسه
سلاح تدارك ایدرك برهند پرنسیله چارپیشوب پرنسی تلف وعسکرینی
۱۰۰۰ پیاده و ۵۰۰۰ سواری) پریشان ایتدیسه ده مغوللرك کندیسنی
قیب ایتمکده اولدقلرینی ایشیتمکله (دلهی) یه کیتدی اوراده برمدت
لوب کندینی طوپلادقدنصکره ملك موروثنی استرداد ضمننده (۱۲۲۳
۶۲۰) ده ایرانه کچمکه قرار ویردی . هندستاندن کرمانه کیدرکن
ولارده عسکری تلف اولوب یالکز (۱۰۰۰) نفر قدر قالدی. فقط
صفهانده ینه کندیسنی طوپلیوب جمعیتی ۳۰,۰۰۰ قدر اولدی. آذربیجانی،
اسیای صغرانك جهت شرقیه سنی، تفلیسی وحتی (اخلاطی) ی محاصره
تدی . (حزیران ۱۲۲۶ -۶۲۳) تفلیسی اهالئ اسلامیه نك معاونتیله
نهٔ مذکوره مارتنك طقوزنده ضبط و خوارزم عسکری ارضرومه
در آقینلر ایتمش ایدی تاریخلرمزك قانی خانلردن قیا آلپ اوغلی سلیمان شاهك
راسان ونهر جیحونی ترك ایله ایرانه و اورادن ۱۲۲٤- ۶۲۱ سالنده
خلاطه کلدکلری حقنده ویردکلری روایته نظراً جلال الدین شاه تکمیل
رانی قبضهٔ تصرفنه کچیرمسی اوزرینه قانی خانلرده ذاتاً کندی تبعه لری
الدباشلی قوتی اولدیغندن ایرانه وجلال الدین شاهی تعقیب ایدرك اخلاط
وارینه کلدکلری اکلاشیلیور .

جلال الدین اصفهانی کندینه مرکز اتخاذ ایدرك جواری ضبط
یله مشغول اولدیغی صرده ده ینه مغوللر باش کوستردی وحتی (۲۶
غستوس ۱۲۲۶) ده نفس اصفهانده بر محاربه یاپه رق دشمنی کشانه
در تعقیب ایتدی. فقط اوجوارده ایجه مغوللر طرفندن صقشدیرلدیغندن

قوشموجودەسی محو اولدی و(١٤) کشیله جم غفیری یاروب قاچدی یالکزجه (لورستان) ە قدر کیتدی . و انك غیوبتندن بالاستفاده ارمنیلر ، کرجیلر ، لزکیلر وسائره اختلال ایتدی. وینه یتیشوب اختلالی شدتله باصدردی . وتموز ١٢٢٩ دە ایکنجی دفعه اولەرق (اخلاط) ی محاصره ایتدی بوده آلتی آی دوام ایتدی و (٢ نیسان ١٢٣٠ - ٦٢٧) دە ضبط اولندی . مؤخراً سوریه امراسیله متفق اولان سلچوقیلردن علاءالدین کیقباد اول ایله ارزنجان جوارنده محاربه ایدرك قوتی آز اولدیغندن مغلوباً آذربیجانه قدر چکلدی (خوی) ە کیتدی . فقط مؤخراً مغول شرندن محافظه ایچون هر ایکیسی عقدصلح ومخادنت ایتدیلر .

بو آرالق ٣٠,٠٠٠ موجود بر مغول قافلەسی شرقدن سوکدی . جلال الدین شاهده خویدن تبریزه کلش ایکن قوتی اولمدیغندن عسکرینی طوپلامق اوزره بحرخزر ساحلنده (موقان) ە کلمش ایدی . نهایت مغوللردها زیاده برقوتله خوارزمشاهی ایچه صیقشدیردیلر . نزدنده انجق ١٠٠٠ قدر عسکر بولنیوردی . قوهٔ کلیەیه مقاومت ایدەمینجه فرار ورجعتی کوزه الدردی، عسکرینك قسم اعظمیده تلف اولدی. خط حرکتنی دشمندن ستر ایچون یوز قدر سواریسیله سرعسکری اولان اورخان خاندن آیریلەرق فرار ایتدی. ینه تعقیبدن قورتیلەمدی (الجزیره) یه طوغری یولی آلدی (میافارقین) ناحیەسنده برکرد کوینه التجا ایدرك کیجەیی کچوردکن مغوللر کندیسنی باصمقله حیوانه بینوب یالکزجه فرار ایده بیلدی فقط موجود معیتی تلف اولدی . مغوللر جلال الدین شاهك ادملرندن کندینك فرار ایتدیکنی خبرالنجه تعقیب ایتدیلر . بی چاره طاغلرده کرد اشقیاسنه تصادفنده انلر

طرفندن صویولدی. فقط کندیسنی اربیله کوتوررلرسه اورا امیری مظفردن کای احسان اله‌جقلرینی سویلدیکنده کردلر بونك برحکمدار اولدیغنی اکلایه‌رق خانه‌لرینه کوتوردیلر . تعقیبجی ١٥ نفر مغوله کلنجه جلال الدین دها کردلره تصادفندن اول بونلرك برقاچنی تلف ایتمش دیکرلرینی فراره مجبور ایتمش ایدی . کردلر جلال الدینك سواریسنی بولوب کتورملك اوزره طاغلره چیقدقلرنده دیکر برکرد جلال الدینك نزدینه کلوب اوله‌جه برادرینی تلف ایتمش اولدیغندن یاخود صویمق ایستیه‌رك اوده آنی تلف ایتدی (١٥ اغستوس ١٢٣١–٦٢٨) ایشته اوقوجه خوارزم حکومتنك صوك پادشاهی، شجاعت وجلادتده الك برنجیسی طاغلرده و برکرد النده بووجهله محو اولدی .

مشارالیهك بو وجهله ارتحالندن صکره عسکری اوته‌یه بری‌یه طاغیلوب بونلرده پارچه پارچه کردلر ، بدویلر ، کویلیلر طرفندن محو ایدیلنجه تاتارلر میدانی بوش بولوب ینه ظهور ایدرك ارضروم ، میافارقین و(امد)ی تخریب وبش کون محاصره‌دنصکره (سعرد)ی ضبط و ١٥٠٠٠ قدر اهالی‌یی اسیرخلاصه ماردین، نصیبین وجزیره‌نك سائر شهرینی تخریب واهالیسنی قتل ایتدیلر . دیکر بر فرقه مغولده بتلیس واخلاط جوارنده اولمدق شناعتلری یاپدی . (١٢٣١) بوندن صکره آذربیجانه و اردبیله طوغری چکلدی.

١٢ — سلیمان شاه

قایی‌خان (قانقلی) عشیرتی — آناطولی‌یه وصولی — سلیمان شاه

جنکیز خان ایله خوارزم حکومتی ومحمد شاه ایله جلال الدین شاه حقنده بیوجك بر جلد تشکیل ایدن مغول تاریخندن خلاصة الخلاصه

اوله‌رق بر وجه بالا برقاچ صحیفه‌یی تحریردن مقصدمز (وقوعاتی)(تاریخی) کوز اوکنه قویه‌رق عثمانلی ترکلرینک جد اعلاسی اولان وقیاالپ اوغلی سلیمان شاه اداره‌سنده بولنان قایی خانلی ویا قایی خان عشیرتنک نه سببله ونه وقت مسکون اولدقلری خراسانی ترکله آسیای صغرانك شرق طرفنه کلدکلرینی و ینه نه سببله مملکتلرینه عودت ایچون حرکت ایتدکلرینی تعیینه مدار اوله‌جق وقوعاتی استحضار ایدرك آنك اوزرینه بنای معلومات ایتمکدن عبارتدر.

(١٠٩٧ _ ٤٩١) سنه‌سنده تشکل ایدن خوارزم حکومت جسیمهٔ اسلامیه‌سی اوزرینه جنکیز خان ماوراء النهره (١٢٢٠ _ ٦١٧) ده هجوم ایلدیکی و محمد خوارزمشاه ده مغول بلاسندن قاچدیغی صره‌ده مروشاهجانلیلره امراسندن برینی کوندره‌رك مغوللره مقاومت ایده‌میه‌جکلرندن چوللره وطاغلره التجا ایتملرینی توصیه ایتمش و جد جلیل عثمانی سلیمان شاه ده مغول آفتندن خلاص اولمق ایچون مروشاهجانده مسکون اولدیغی ماهان ناحیه‌سنی ترك ایله ریاستنده بولندیغی قایی خانلی یاخود قایی خان عشیرتیله غربه طوغری چکلمکه باشلمشدر (٦١٧) جنکیز، مرو شاهجانی وبونك تام غربنه تصادف ایدن (نسا) بلده‌سنی وخراسانده نیشاپوری وبونك جنوب غربیسنه تصادف ایدن (سبزه‌وار)ی، بخارانی خلاصه تکمیل خوارزم وبخارا قطعه‌لرینی وخوارزم سلطنتنك شمال وجنوب قسملری اره‌سنه تصادف ایدن غایت بیوك بر قطعه‌یی ضبط وهر طرفی قان ایله آتش ایچنده براقدیغی ویوز بیکلرله اسلامی محو وتلف ایتدیکی صره‌ده قایی خان عشیرتی رئیسی سلیمان شاه اون بیك نفر [ابو الغازی بهادرخان ایله حامر ٥٠٠٠٠ ارنست لاویس ١٥٠,٠٠٠ دیور] قبیله‌سی خلقیله مقاومت ایده‌میه‌جکندن متبوع مفخمی محمد

خوارزمشاه ایله برابر غربه و بحر خزرك ساحل جنوبیسنه طوغری
چکلدی و [illegible] اورالرده بارینه‌میوب بحر مذکورده براطه‌ده ارتحالی
و مغوللرك غربه طوغری ایلریلەملری اوزرینه کندیسیده غربه و ارمنستانه
طوغری چکلمکه مجبور اولدیغی اکلاشیلیور. محمد شاهه خلف اولان
مخدومی قوت بدنیه و شجاعتله مشهور جلال الدین بر چوق موانعدن
صیرکذشتلر و مغوللرله مصادمه‌لردن صکره التجا کاهی اولان هندستاندن
ایرانه کچدیکی صره‌ده (۱۲۲۳ ـ ۶۲۰) قاپی خانلی عشیرتنك نره‌لرده
اولدیغنه دائر تاریخلرده بر قید یوق ایسه‌ده روش حاله نظراً بونلر
خوارزم سلطنتنك منتهای حدود غربیسی اولان رومیه کولی جوارنده
اسکان ایتمش اولملری لازمکلیر چونکه بورالری ینه خوارزمه و جلال الدینه
تابع و دها غرب طرفی اذربیجان و ارمنستانه عائد اولدیغندن آخر بر
حکومتك اراضیسنه تجاوز ایده‌میه‌جکی و ایتسه‌ده ممانعت کوره‌جکی و حتی
عشیرت رئیسنك حائز اولدیغی (شاه) عنوانه نظراً جلال الدینك
ایشداری مقامنده اولمق لازمکلدیکی جهتله نتیجهٔ وقوعاته و جلال الدین
شاهك تشبث ایتدیکی حرکاتك آله‌جغی رنکه کوره حرکت ایتمك
اوزره برقاچ سنه اورالرده اختیار اقامت ایتدیکی ظن اولنور. جلال الدین
کندنی طوپلایوب تکمیل ایرانی، آذربیجانی ید ادارەسنه کچیروب تحت
تابعیتنه ادخال ایتدیکی صره‌ده (۱۲٤٤ـ۶۲۱) اخلاطه قدر کلوب
اوراسنی محاصره ایتمش ایدیکه اکثر تاریخلك [سلیمان شاه جنکیزك
اوردن قورتیلمق ایچون خراسان قطعه‌سنده مرو شاهجان مضافاتندن
ماهانی و نهر جیحونی (ام دریا) ترك ایدرك غربه طوغری حرکتله
ایرانه رحلت و اوراده تعیش ایده‌مدیکندن (۱۲۲٤) ده اخلاطه کلمش]
بو روایتلرینه و جلال الدینك حرکاتنه نظراً ارتق آذربیجان اهالیسیله

ارمنیلردن خوف ایتمیه‌رك مشارالیه جلال الدین ایله برابر تاریخ مذکورده اخلاط جوارینه کلدیکی وشاه اصفهانی کندینه مرکز اتخاذ ایدرك جواری ضبط ایله مشغول اولدیغی صره‌ده مغوللر تکرار ظهور ایدوب بونلرله یاپدیغی (٢٦ اغستوس ١٢٢٦ - ٦٢٣ و ٦٢٤) محاربه‌سنده آنلره غلبه ایتمشسه‌ده مؤخراً ایچه صقشدیرلدیغندن لورستانه فرار ایتدیکی واوزایه کیتدیکنه وقوف پیدا ایدلمیه‌رك محاربه‌ده تلف ویا اسیر اولدیغنه حکم ایدن ارمنیلر، کرجیلر اختلال ایلدیکی صره‌ده سلیمان شاهده بونلرله یعنی اخلاطده ارمنیلرله چکیشه‌میوب یدی سنه قدر اوراده طولاشدقدنصکره ممالك اسلامیه‌دن اولان آذربیجان جهتنه چکمش ویاخود ١٢٣٠ - ٦٢٧ سالنده جلال الدین ینه کندیسنی طوپلیوب اخلاطی ضبط ایله اوجهتدن توسیع حدود ایلدیکی صره‌ده بزم قایی خانلرده بوندن بالاستفاده « اخلاط طوپراغنی ترك ایله موش وبولانیق اووه‌لرینی صیرته‌رق پالاندوکن طاغلری یایلالری اوزرندن سرکذشتلرینك تختروانی اولان جوانلری اوزرنده سورمه‌لی چقوره طوغری یوریملری... » [١] وارزنجان جهتلری دها زیاده اسکانه صالح اولمغله اوطرفلره نقل مسکن ایتمش اوللریده مأمول وملحوظدر. فی الواقع ١٢٣٠ سالنده جلال الدین اوجوارده صلاح الدین عائله‌سندن سوریه‌ده حکمران اولان ملك الاشرفك متفق علاء الدین کیقباد اول ایله محاربه ایتدیکنه وقایی خانلرده کندی آدملری وحتی یوقاریلرده بیان اولندیغی اوزره من جهة الام اقربالری اولمسنه نظراً بونلرك اوتاریخده ارزنجان جوارنده بولنملری لازمکلیر. هرنه‌ایسه جلال الدین علاء الدین کیقباد وملك الاشرفله یاپدیغی محاربه‌ده مغلوب اولدی. بواراالق غرب

---

[١] توفیق پاشا — تاریخ عثمانی ص ٢٤

جهتندن مغوللر تکرار برقوۀ کلیه ایله اوزرینه کلوب کندیسیده عسکر جمع ایده مدیکندن الجزیره و(امد) ومیافارقین طرفلرینه فرار واوراده کردلر النده مقتول دوشدی. (١٥ اغستوس ١٢٣٠ ـ شوال ٦٢٨) تاتارلر شاه جسورك ارتحالی اوزرینه بتلیس ، اخلاط ، ارضروم ، ماردین، نصیبین، سعرد جوارینی یعنی الجزیره‌یی نهب وغارت ایتدکلری صره‌ده قایی خانلیلرده بونلرك تعرضندن مصون قالمق اوزره بولندقلری ارزنجان جهتندن جنوبه طوغری اشاغی صارقدی. جنکیز ١٨ اغستوس ١٢٢٧ ده وفات ایتمش، مغوللر بحر خزر ساحلنه واردیله چکلمش، دها ایلریده اولنلرده چینه طوغری کیتمش اولدقلرندن سلیمان شاه ایرانه وبلکه اولجه مسکون اولدیغی مرو اراضی منبته‌سنه عودت ضمننده فراتك دائما صاغ ساحلنی تعقیب ایله رقه مضافاتندن جعبر کچیدی جوارنده نهرك صول طرفنه اثنای مرورنده والیوم (ترك مزاری) دنیلان محلده (١٢٣١ ـ ٦٢٩) مغروق اولدی . [١]

خلاصه سلیمان شاهك مرو شاهجاندن (١٢٢٠ نهایتلری ـ ٦١٧) حرکتندن (١٢٣١ ـ ٦٢٩) ده بروجه مذکور مغروقیتنه قدر تعقیب ایلدیکی طریق و (اخلاط) ایله (ارزنجان) دن بشقه رهکذرینه تصادف ایدن مواقع حقنده تاریخلر معلومات ویرمیورلرسه بو ذات خط حرکتنی (محمد) و (جلال الدین) خوارزمشاهلر حرکتنه تطبیق ایتدیکندن انلرك تعقیب ایلدیکی طریقی طوته‌رق ١٢٢٠ ده جنکیز(بخارا)

---

[١] مرحومك قبری بر خیلی زمانلر پسمانده بر حالده قالوب (١٥٢٠ سالنده یاوز سلطان سلیم مصر فتحندن اثنای عودتده اورایه بر تربه انشا ایتدیره‌رك اوتاریخه قدر مشکوك قالان مدفن مرحومی عثمانلیلره زیارتکاه اتخاذ ایتمشدر .

(سمرقند) وماوراءالنهری ضبط ایتدیکی صرهده سلیمان شاه غربه طوغری حرکتله بحر خزر ساحلنه دوشمك ایچون احتمالکه کشان وشیروان طریقیله و(آرتك) نهری استقامت جریانجه حرکتله (جرجان) صویی منبعنه واصل ومذکور نهر ساحلنی تعقیب ایدوب (مازندران) و(البرز) طاغلری وکیلان جبالی اتکلرندن یا قزل اوزن نهری ساحلنجه ویا ساحل بحری بالتعقیب (سراب) ه واصل اولمش واورادن (رومیه) کولی شمالنده اراس نهرینه چیقمش وآنك منبعنه طوغری حرکتله بایزیددن وان کولی شمالی طوتەرق اخلاطه وجلال الدین شاهك بوجواره وصولی اوزرینه ارزنجان طرفلرینه ومشار الیهك ارتحالی ومغوللرك تکرار وصوللرنده اورالرده بارینەمیوب وکلدیکی یولده دشمنله چارپشمامق ایچون فرات ساحلنی تعقیب وصحائف الاخبارك روایتنه کوره [جلد٢ ص٢٦٨] قبیلەسی خلقی برلك طرفلرندن شکایت ایدرك ماهانه عودت ایچون ابتدا حلبه وصکره رقه وجعبر حوالیسنه کلمشدر. سلیمان شاهك اثنای عودتده بورالره وصولنده‌کی طریقی اختیار ایتمەسی بادئ سؤال اولورسەده یا بحر خزر ساحلندن فرات ساحللرینه قدر مرور ایلدیکی اراضینك مناعت طبیعەسی وبوکا منضم اولوب نسبتاً عداوتله مشتهر کردلر وباخصوص دین اخرده بولنان ارمنیلر وبروجه مذکور تاتارلرله اوغراشمامق واراضی مُنبته ومستویەدن حرکت ویا هر هانکی بر مجبوریت اوزرینه هجرته مجبور اولەرق ایرانه داخل اولمق مقصدندن ایلری کلدیکی ظن اولنیور.

ارطغرل وسلچوقیلر

ارطغرل غازی

سلیمان شاهك ارتحالی اوزرینه چوجقلری اره‌سنه منافرت وشقاق کیرمش، یاخود قبیله‌نك یر و یورد استدعاسی حقنده‌کی رجالری سلچوقیلر طرفندن رد اولنمش، سلیمان شاه قبیله‌سی طاغیلمغه باشلمش درت اوغلندن الك بیوکی اولان ایکیسی (یعنی صونغورتکین ـ و ـ کون طوغدی) قبیله‌نك قسم اعظمیله جزیره وبغداد طریقیله بوولایتله همحدود اولان لورستاندن چوب اصفهانه وبلکه‌ده بورادن خراسانه یعنی ماوراءالنهره عوت ایتمکه قالقشمش کبی بر طاقم روایتلر اولوب تاریخلره نظراً ۱۰,۰۰۰ ، یاخود ۱۵,۰۰۰ ، و یاخود ۵۰,۰۰۰ موجودلی جمعیت کثیره‌نك ملك قدیملرینه عودت ایدرکن عثمانلیلرك جدی اولان درتیوز، درتیوزاللی چارك اورالرده قالمسی عقل ومنطقه موافق دکلسه‌ده وقوعات وقتیله ضبط وتحریر اولنمدیغندن دولتك بدایت ظهورینه چکیلان ستره ظلمت فقدانی مأخذ طولاییسیله فتح وانکشاف اولنه‌مامشدر . مدار حکم اوله‌جق درجه‌ده اولوب مورخینجه قبول ایدلمش تواتره نظراً (صونغورتکین) و (کون طوغدی) شرقه طوغری چکلدیکی صره‌ده قایی خانلردن برازی برالشام جهتنه انتشار ایدرك (شام ترکمنلری) عنوانیله اورالرده خیمه‌نشین حالنده امرار حیات ایتدی ومرحومك دیکر ایکی مخدومی یعنی (دوندار) ایله (ارطغرل) اناطولینك منبت وادیلرینی سودکارندن شماله طوغری چکیلدی . دوندار، ارطغرلدن

بیوك اولدیغی حالده قبیله ریاستنك ارطغرل طرفندن ایفا اولنمسی و آتیده کوریله جکی اوزره علاءالدین سلجوقی طرفندن بو عنوان ایله طانمسی شایان حیرتدر . دوندار بر جاریه و ارطغرل زوجهٔ منکوحه‌دن متولد اولمسی ویا دوندار برعارضهٔ وجودیه‌دن طولایی قبیله ریاستنی قرداشنه ترك ایتمسی محتملدر . اشبو ایکی قرداش درتیوز قرق قدر کندی توابعلریله و (اورفه) یولیله قره‌جه طاغلری کچوب دیار بکر اوزرندن فراتی تکرار مرورله مقدما کلدکلری یولی بالتعقیب ارضروم جوارنده یوقاری (پاسین) اووه‌سنده (سورملوچقور)ده [١] اسکان ایتدکلری صرده‌ده تاتارلر وان و (موش) جهتلرندن یوریوب اوجهتلری یغما وتخریب ایتدکلرندن اورادن حرکتله کوسه والا طاغلرینی آشه‌رق سیواس قربنده برصحراده قرار ایتمشلردر . ایکی برادرك لاجل الاسکان اراضی تعیینی حقنده‌کی طلب واستدعالرینی تکرار ایلدکلرنده جمعیتلری پك آز اولدیغندن علاءالدین سلجوقی صحرای مذکورده اقامتلرینه مساعده ایتمش و بوارالق تاتارلرك سلجوقی ممالکنه وقوعبولان آقینلرنده ارطغرل رفقای جلادتیله [٢] دین وسیاست نقطهٔ نظرندن مشارالیه علاءالدینه مظاهرتده بولندیغندن مساعدهٔ واقعه سلطان مشارالیهك فائده‌لی برصورتده ایشنه

---

[١] دوه بونی کچلدکده ارضروم اووه‌سنه اینلور و بواووه اشاغی پاسین و یوقاری پاسین یاخود هرایکیسی پاسینلر نامنی آلور اورادن سورمه‌لی چقوره کیدیلور .

[٢] ارطغرلك رفقاسی شو ذوات ایدی : آقچه قوجه (آقچه خواجه) قوکور آلپ ـ حسن آلپ ـ صمصه چاوش ـ طورغود آلپ ـ صمصه‌نك برادری صولمش چاوش ـ صولامش چاوش ـ عبدالرحمن غازی ـ آق باش ـ محمود آلپ ـ قره‌مرسل ـ قره‌تکین ـ شیخ محمود ـ طارغال ـ صالتق آلپ ـ قره اوغلان ـ صقسون آلپ ـ

یرامش وبوندن طولایی ارطغرله زیاده اکرام وثوب فاخر ارسال وانعام ایله انقره جوارنده واقع قره جه طاغلرده اسکان وانی سائر حدود ترکمن بکلری کبی (اوچ بکی) تعیین ایتمشدر. اوچ، نهایت یعنی حدود، سرحد معناسنده اولدیغنه کوره حدود قوماندانی دیه بیلورز. اوتاریخده بالجمله اوچ بکلرینه برده آمر تعیین اولنه رق اکاده امیرالامرا دینلورایدیکه زمانمز تعبیرنجه — دود عموم قوماندانی اولمق لازمکلور . مؤخراً ارطغرل علاءالدینك امراسی سلکنده بولنمق اوزره رسماً یوردواوجاق استدعاسی ضمننده ساوه جی بك نام دیکر صاری یاتی نام اوغلنی [۱] برقاچ یوك تحف اشیا وقالیچه وبرسوری قویون هدیه سیله مرکز سلطنت اولان قونیه یه ارسال ایلدیکنده خدمت سابقه سنه بناءً تاتارلرله وقوعبوله جق محاربه لرده معاونتده بولنمق شرطیله ممالك سلچوقیه نك مراد ایلدیکی محلده اقامت ایتمسنه طرف ساطانیدن رخصت ویرلمکله ینه (۱۲۳۰ ــ ٦۲۸) سنه سنده یعنی علاءالدینك اواخر سلطنتنده (طومانیچ) ایله (ارمنی بلی) یایلاق وسکود اووه سی ایله اسکی شهر قشلاق اولمق اوزره سقاریه حوضه سی کندیسنه احسان اولنمش وغازی مشارالیه سکود ودها طوغریسی سقاریه حوضه سنده سلطنت جسیمهٔ عثمانیه تملك ایلك طاشنی بو وجهله قویمشدر.

ارطغرل طومانیچ جوارینه وصوانده کرمیانلردن علی شار بك عشیرتی (عوشار) ایله قره حصار صاحب جوارنده بولنان (چاودار) نام تاتار کوچبه لرینك تشکیل ایلدیکی عشیرت بالاتفاق طومانیچ وسکود

[۱] صاری یاتی تقریباً ۲۱۰ تاریخلرنده طوغمشدر حامد عبدالدینك اشبو روایتی مقارن حقیقت اولدیغنی وچونکه ارطغرلك وفاتنده عثمان غازی ۲۴ یاشنده اولوب تاریخ مذکوردن ٦۰ سنه اول عثمانك کوچك قرداشی دنیایه بیله کلدیکنی وبناءً علیه صاری یاتی ٦۰ سنه اولی کوندرلدیکنی رقمله اثبات ایدیور .

جوارینه هجوم ایله نهب وغارتده بولندقلرندن ارطغرلك بورالره دهشت ورودی شوایکی عشیرتی سیندیرمش ایدی . ارطغرل قبیله‌سی کرچه خیمه‌نشین ایدیسه‌ده زراعتله مشغول اولوب اراضیلرینه قره‌جه‌حصاره جوار(فریژی ـ فریکیا) حکومتی بقایاسندن روم ایمپراطورلغنه تابع کوچك برحکومت طرفندن تعرض ایدیله‌کلدیکندن ارطغرل قونیه‌یه عرض شکایتله وبرروایتده بالذات عزیمتله اورانك ضبطی حقنده‌کی استدعاسی قرین قبول اولدیغندن قره‌جه حصاری سلطان علاء‌الدین کبیر نامنه ضبط ایلدی و آززمان صکره ارمنی بلی مدخلنده (آقطاو) تاتارلری وبونلره التحاق ایدن روملرله حرب ایدرك اوچ کون قدر دوام ایدن محاربه‌ده ارطغرل نائل فوز وغلبه اولوب اعداسنی (اینه‌کول) اوته‌سنه وساحل بحره قدر تعقیب وانلری برطاقم قایقلرله دکزدن کلیبولی‌یه فراره مجبور ایتمشدر . علاء‌الدین بوخبری اسکیشهره جوار (بوزاویوك) ده آلدی وانك خاطره‌سی وخدمتنك مکافاتی اوله‌رق اوجواری (پیشدار سلطنت) معناسنده اولان (سلطان اوکی) نه بالتحویل ارطغرل ایله اولادینه تفویض وحامرك بیانه کوره [١] سلطان سلجوقه تابع اولوب بیله‌جك اراضیسیله قره‌جه‌حصار ارهسنده واقع (سرایجق)ی قشلاق و(طومانیچ) ایله (ارمنی بلنی) یایلاق اوله‌رق ویردی . قره‌جه شهر ویاقره‌جه‌حصارك ضبطیله فریکیالیلرك تجاوز وتسلطلرینك اوکی النه‌مدیغندن (١٢٧٢ـ ٦٣٠)ده علاء‌الدین ارطغرلی معیتنه‌اله‌رق نفس (فریژی یعنی کوتاهیه)یی محاصره وتضییقه حرکت ایلدیکی صرده‌ده سیواس وارضروم جهتنده بولنان تاتارلر ینه باش کوستردیکندن علاء‌الدین ارطغرلی شهرك محاصره‌سنه ترك ایدرك قوهٔ کافیه ایله کندیسی تاتارلر علیهنه و(آق‌دکز از کلیسی) نه

---

[١] حامر جلد ١ ص ٥٨ و ٥٩ .

حرکت ایتمش وبوهنگامده ارطغرلده شهری ضبط ایلمشدر .

علاءالدین کیقباد ، اوغلی غیاث‌الدین کیخسروك غدریله ارتحالنده (٦٣٤-١٢٣٦) غیاث‌الدین پدری مقامنه جالس اولدی فقط زماننده امرای دولت بیننده‌کی شقاق ونفاق امثالی نامسبوق بردرجه‌ده اجرای احکام ایلدیکندن بشقه مغوللرده هجوم ایلدکلرندن مملکت هرج ومرج اولدیغی حالده ارطغرل غازی متبوعنه ینه صداقتدن آیرلمدی .

بوارالق نبوت ویا اصلاح عالمه مأموریت ادعاسیله ظهور ایدن (بابا الیاس خراسانی)نام سرسری شیخك اماسیه جوارنده‌بالتشکیل (باباییلر) نامنی آلان عونه‌سی بولندقلری قطعه‌یی قان ایله آتش ایچنده براقدقلرندن غیاث‌الدین خفیاً ارطغرلی بونلرك دفع وتربیه‌سنه مأمور ایلدیکنده ارطغرل اماسیه جوارنده (چات)نام‌موقعنده انلره چاتوب باصقین ایدرك کافه‌سنی تارومار ایتمشدر . خلاصه ارطغرل سلطان غیاث‌الدینك خدمتنده اون سنه قدر کمال صداقتله خدمت ایدرك انك (٦٤٣-١٢٤٥)ده وفاتیله ممالك موروثه‌سی مخدوملری (عزالدین کیکاوس) ایله (رکن‌الدین قلیج ارسلان) اره‌سنده منازع فیه قاله‌رق امرا ایکی طرف اولدقده ارطغرل تماماً بیطرف قاله‌رق سفك دماءدن اجتناباً طرفینه پدرانه نصایحلینه اجرا ایتمشدر .

سلچوقیلر وارطغرل ایله عثمان بك

جنکیز خاندانندن هلاکوخان اوغلی آباقاخان بالاده بیان اولنان ایکی برادر یعنی عزالدین کیکاوسله رکن‌الدین قلیج ارسلانك تاج سلطنت خصوصنده حرص وارزولرینك تسکینی ضمننده ممالك سلچوقیه‌یی ایکی‌یه آییره‌رق قزل ایرمقدن (ارزن‌رومه - ارضرومه) قدر شرق

طرفنى ركن الدينه وغرب طرفنى عزالدينه وراثت اصوليله توجيه وتمليك (١٢٥٤ - ٦٥٢) وتكميل ممالك سلجوقيه‌يه تاتار قومندن برده ناظر تعيين ايتدى . فقط ايكى برادر ينه امتزاج ايده‌مدى . نهايت (عزالدين) ترك حكومتله انطاليه‌يه فرار واورادن والده‌سنك برادرى اولان بيزانس ايمپراطورى (ميشل پالهاولوغ) نزدينه التجا ايتدى (١٢٥٥) وانك حمايه‌سنده بولنديغى اون سنه ظرفنده بيزانس ممالكنه هجرتله دوبريجه‌ده اسكان ايدن [١] اون بيك قدر اسلامك بيزانس حكومتى عليهنده بولنملرى عزالدينك اثر تشويقى اولديغى ظنى ويرمكله ايمپراطور انى حبس ووالده‌سى (يعنى ايمپراطورك همشيره‌سى) ايله مخدوملرى مسعود وركن الدينى استانبوله جلب ايله سراينده تحت ترصدده بولندردى. برادرينك اولاد وعياليله حبسنه وكرفتار حقارت اولديغنه متأثر اولان قونيه سلطانى مشاراليه ركن الدين قليچ ارسلان تاتارلرك يعنى آل جنكيزدن الك اول قبول اسلام ايليان (بركه خان) كه مدهش برقهرمان ايدى . - معاونتيله انى خلاص ايتمش ايسه‌ده والده‌سيله چوجقلرى استانبولده وايمپراطور نزدنده قالمش وكنديسيده قپچاق طرفلرنده تلف (١٢٧٩-٦٧٨) وركن الدينده (١١٦٧ - ٦٦٦)ده هلاك اولمش اولديغندن تاتارلر تخت سلجوقى‌نى بر بازيچه حالنه قويه‌رق ركن الدينك اوغلى (غياث الدين كيخسروى) ايكى يچق ياشنده اولديغى حالده قونيه تختنه اقعاد واجلاس ايتمشلردر . فقط بودفعه‌ده عزالدين كيكاوسك اوغلى (مسعود) تاتارلره التجا ايتمكله

---

[١] بونلرك نه‌وقت ونه‌صورتله دوبريجه‌يه كلدكلرى معلوم دكلدر. نشرى تاريخى عزالدين كيكاوسك قيصره التجاسندن صكره اورايه هجرت ايتدكلرينى يازيورسه‌ده انك استانبوله وصولنده تاتارلر دوبريجه‌ده بولنمقده ايديلر .

ممالك سلجوقیه تکرار ایکی‌یه تقسیم اولنه‌رق مومی‌الیه غیاث‌الدین کیخسرو (اوچنجی) ایله مسعوده مناصفتاً ویرلدی (١٢٧٦ـ٦٧٥) بووقوعات جریان‌ایتدیکی صره‌ده‌ارطغرل غازیده‌کمال‌تأسفله ینه‌بی‌طرف طورر وهرکیم پادشاه اولورسه اکا اطاعت ایدردی .

سلطنت سلجوقیه‌نك صیقجه صیقجه تبدلی وممل‌کتك دوچار اولدیغی بحران وتذبذب مناسبتیله آل سلجوقك ضعفی آرتدقجه‌آرتوب ارضروم، وان، دیاربکر ، رقه، اورفه ، مرعش، انطالیه، ایچ‌ایل ، منتشا ، صاریخان ، آیدین ایله قره‌سی ایالتلرنده‌کی‌امرا داعیه‌ٔاستقلاله دوشدکلری حالده ارطغرل بوکبی‌شیلری خاطره کتورمیوب اسایشك اعاده‌سنه انتظاراً جوار روم مأمورلری یعنی تاریخلرمزده (تکفور) دنیلان وظاهراً ایمپراطوره تابع وفقط حقیقتده برر حاکم مستقل اولان روم بکلریله کوزلجه کچنمکده ایدی. فقط سینده پك‌ایلرولمش اولدیغندن مقامنه‌عائد خدماتك چوغنی کوچك اوغلی عثمان‌بکه تودیع ایلردی .

ارطغرل (١٢٨١ ـ ٦٨٠) ده ٩٢ یاشنده اولدیغی حالده ترك دغدغهٔ حیات ایدوب عثمان بك ، کوندز بك ، صاری یاتی ساوه‌جی بك نامنده اوچ اولاد ترك ایتمشدر . اون بش یاشندن بری کندی یانده‌وتاتارلر علیهنده استعمال سیف‌سطوت‌ایدن ویکرمی اوچ‌یکرمی درت یاشلرنده اولان کوچك اوغلی مشار الیه عثمان بك قبیله رئیسی اولوب یوقاریده بیان اولندیغی وجهله پدرینك تیماری یعنی سکودك تملیکی کندیسنه (خمقدار) نام‌امیر یدیله کوندریلان رمضان٦٨٣تاریخلی ذی‌العباره‌برفرمان ایله‌احسان اولندی اشبو برات‌ایله‌جوابی‌فریدون بك منشاآتنده مندرجدر . (جلد ١ ص ٤٨)

نشری یعنی جهانما [١] عثمان غازینك قبیله ریاستنه تعیینی حقنده [ارطغرلك وفاتنده بعضیلری دونداری بك قیلمق ایستدیلر . فقط کندی قبیله‌سی عثمانی ایستدی. ال التندن خبر کوندردی. سویلشدیلر دوندار خلقك عثمانه میل وانقیادینی کوروب بکلکدن وازکچدی واوده عثمانه بیعت ایتدی] دیر . ارطغرل سکودده مدفوندر .

ارطغرل غازینك والده‌سی (خیمه انا) نامنده ومدفنی طومانیچ ناحیه‌سی داخلنده چهارشنبه قریه‌سنده اولوب اخیراً عبدالحمید خان ثانی طرفندن بر تربه انشا ایتدیریله‌رك احیا ایدلمشدر . [٢]

ارطغرل جهل وامی ایدیسه‌ده جری وجسور وسلجوقیلره تابع ایدیسه‌ده مملکتنده بر حاکم مطلق ومستقل کبی اداره‌ٔ امور ایلر وفقط خطبه‌یی سلجوقیلر نامنه قرائت وانلرك سکه‌سنی تداول ایتدیررایدی. ارطغرل دکل جوار امرای اسلامیه‌سنك وحتی تکفورلرك بیله حرمت ومحبتلرینی جلب وقبیله‌سی خلقنی حسن خلق وحسیات انسانیتکارانه‌سنه مفتون ایتمش ایمش . صلح زماننده مجاور اولدیغی تکفورلری بالذات زیارت وانی اعاده ایتدکلرنده مسافرلری حسن قبول ایله اطعام وهدیه‌لر تعاطی ایلر ایدی .

قایی خانلی قبیله‌سی اولان ارطغرل معیتی خلق کوچبه حالنده اولوب شرائط اسلامیه یکده وقوفلری یوق ایکن یاره عصر قدر دوام ایدن ریاستنده تمدنه باشلمش واحکام دینیه‌ده الفتلری ایودن ایویه ترقی ایتمش ایمش .

---

[١] ولی الدین افندی کتبخانه‌سنده نومرو ٢٣٥١ ص ٢٣

[٢] بروسه سالنامه‌ی سنه ١٣٢٥ ص ١١٧

ارطغرلك دائرهٔ امارتی شوندن عبارت ایدی : ارمناك طاغلرینك جانب شرقیسندن انقرەدە واقع قرەجە طاغلرینك بعض سلسلەلری وجبال مذکورە شمال صرتلرندن طومانیچ طاغلری ایلە سلطان اوکی تسمیە اولنان اووەیە قدر بر چوق قشلاق ویيلاقلری حاوی صحاری و اودیەدن عبارت ایدی.

زمانندەباروت ظهور ایتمشەدە عثمانلیلردە طوپ وتفنك اولمدیغندن محاربەدە آلات جارحە استعمال ایدرلردی. مصادمە ومحاربەلریدەکی کیش بر میداندە قارشی قارشی طوریلوب یکدیکرە تیر ورماح آتمقدن ودشمنی اورمانلردە وعارضەلی محللردە صقیشدیروب قایجلە منهزم ایتمك ویا باصقین ایتمکدن عبارت ایدی . بو جهتلە پیادەدن زیادە سواری ایشە یرامغلە ارطغرلك قوتیدە سواریلردن عبارت ایدی .

سنجاق بکی عثمان غازی ابن ارطغرل

(٦٩٩—٦٨١)—(١٣٠٠—١٢٨٨)

اوچ بکلکی ـ ازدواج مسئلەسی ـ ارمنی بلیلە قولاجە حصار مصادمەلری

عثمان غازی کرك پدری حیاتندە وکرك انك وفاتندن صکرەبیوك محاربەلر یاپمیوب بر طاقم کوچك مصادمات ایلە بعض قلعە وحصارلری وبرقاچ شهری وخداوندکار ولایتنك شرق جهتندە شریتواری براز یری ضبط ایتمش وبو مصادمەلر بالآخرە دهشتلی محاربەلرە مقدمەومدخل اولمشدی. مشارالیهك سیاسی وعسکری مسلکی ـ کە قرق بش سنەقدر امتداد ایتمشدر . طبیعتیلە ایکی یە آیریلوب بری سلجوقیلرك تحت ادارە

وحمایه‌سنده اوله‌رق امارت یعنی سنجاق بکلکی دیکر یده اعلان استقلالندن صکره سلطنتی ودها طوغریسی طوائف ملوك صره‌سنه کچمسیدر .

ارطغرلك وفاتندن صکره او آرالق آناطولینك دوچار اولدیغی حال فترت وبحران مناسبتیله برطاقم کوچك کوچك اقسامه پارچه‌لنمسی اوزرینه (سلطان اوکی) [نشری‌یه کوره سلطان اویوکی] نك کوچك بکی عثمان بکده قارشیسنده کندیسیله بوی اولچه‌جك ایکی قسم خلق کوریوردیکه برقسمی سلجوقیلرك تیمارصاحبلری دیکر قسمیده (بیزانس) ایمپراطورلری طرفندن کندی حاللرینه ترك اولنملری اوزرینه آلا بیلدیکنه یشایان وآدملرینی یغما کرلکله بسلیان وکندی کندیلرینه پولتیقه‌لر تأسیس وایجاد ایلیان روم قلعه‌لری قوماندانلری یاخود اوزمان تعبیرنجه (تکفور) لری ایدی . [١]

عثمان بك اسکیشهره کیدوب کلانمدا ومملرك مشهورلرندن ایدی . حتی اوراده (قره عثمان) دیو معروف اولمش ایدی . کندیسی ارطغرلك کوچك اوغلی ایکن (١٢٨١ - ٦٨٠) ده پدرینك ارتحالنی متعاقب عمجه‌سی (دوندارغازی) ایله ظهور ایدن برمنازعه‌یی -که اوده ریاست قبیله دعواسی ایدی- علاء الدین ثالث طرفندن اوچ بکلکنك (حدود قوماندانی) کندیسنه توجیه اولندیغنه دائر بر برات ایله خلعت آلوب ریاست دعواسنی کندی منفعتنه اوله‌رق برطرف ایتمش ایدی . قره عثمان بك ارطغرلك

[١] تکفور ارمنیجه ویا رومجه‌دن الخمشدر رومجه‌دن الخمش ایسه اصلی نیکه‌فور nicephoros در. بوحالده (نون) ك نقطه‌سی اسلافمز طرفندن براز یوکجه قونمش وصکره‌ده بویله‌جه قبول اولنه‌رق بوکونه قدر تکفور دینمشدر. معلم محترم مراد بك افندی (تکفور) لفظی غلط اولوب اصلی (نیکفور) در دیور. فقط ارمنی لساننده خرستیان امرا سنه (تاقاوور) دینلدیکندن لسانمزده مستعمل تکفور کلمه‌سی ارمنیجه تاقاووردن مشتق اولمسی دها عقله یقیندر .

اوچ اوغلندن اك کوچکی اولدیغی حالده (قایی خانلی) عشیرتی وسلچوق سلطانی طرفندن قبیله ریاستنه واوچ بکلکنه تعیینی کندیسنك عشیرتی ایلری کلانلرندن برینك کریمه‌سیله ارطغرلك ازدواجندن یعنی ارطغرله نکاحلی اولان زوجه‌دن متولد اولمسندن و پدرینك حیاتنده اکا وکالت ایتمسندن ایلری کلدیکی ظن اولنیور . ایکی بیوك قرداشلریده (کوندز الپ) و (صاری یاتی ساوه‌جی) بکلر اولوب ساوه‌جی بك آتیده کوریله‌جکی اوزره بر مصادمه‌ده شهید اولمش وکوندز الپده مخدومی (آق تیمور - آق باش) ایله قره عثمان بکك رفقای جلادتی صره سنه کچمشدر .

عثمان بك هنوز تأهل ایتمامشدی. اسکیشهر جوارنده (ایت بورنی) نام قریه‌ده ساکن شیخ ادانالی [١] نك اون بش یاشنده روایته کوره ملاحت وجهیه یه مالك بر کریمه‌سی اولدیغی اسکیشهر کنجلری بیننده شایع اولمش ، قره عثمانده بونی اورایه اولان زیارتلرینك برنده ایشتمش ، اسکیشهر دلیقانلیلری کبی اوده مومی الیهانی طلبه قرار ویرمسی اوزرینه دلیقانلیلردن پك چوغی چکیلوب یالکز اسکیشهر بکنك اوغلی قره عثمان رقیب قالمشدر . دیکر بر روایته کوره قره عثمان قزی بیله کورمش ، پك سومش وحتی شیخ علیدن کریمه‌سنك دست ازدواجنی طلب بیله ایتمش ایسه‌ده کندیسندن زیاده بر موقع رسمی اشغال ایدن بکزاده‌ده عین طلبده بولندیغندن شیخ عاجز

---

[١] حامرله خیراه افندینك روایتنه کوره شیخ اطنه‌لی ایدی اسمیده علی ایمش فقط شقایق قرمانلی اولدیغنی ذکر ایدیور . معلم محترم مراد بك ادنه . ادنا کلمه‌سنده‌کی (ن) نقطه‌سنك التنه قونیلمسیله ادانالی یرینه ادبالی یازلدیغنه ذاهب اوله‌رق تصحیح کیفیت ایلیور. ادانالی شیخ علی سوریه‌ده ! کمال تحصیل علوم ایدرك سلطان اوکی سنجاغنك مرکزی اولان اسکیشهره جوار (ایت بورنی) نام قریه‌یه یرلشمش ایمش .

قاچوب وهرایکیسنده‌ده لاونعم جواب ویرمیه‌رك ایت بروتی ترك ایتمش ایمش . قره عثمانده رقیبنك اعتبار رسمیسنه کندی ماهیتنی فائق کوروب قزدن واز کچمدیکی جهتله بکزاده رقیبندن انتقام الـه‌رق وده‌ها طوغریسی هرهانکی برصورتله آنی تلف ایدرك ویا ایتدیره‌رك قزك یکانه نامزدی قالمق فکریله قره عثمان بر کون برادری کوندز آلپ ایله مناسبات حسنه‌سی هنوز بوزلمیان این اوکی بکی تزدنده بولنورکن اسکیشهرلی ایله خرمن قیا حاکمی کوسه میخائیل مسلحاً کله‌رك قره عثمانك کندیلرینه تسلیمنی تکلیف ایتدکاری صره‌ده ایکی برادرلر خروج واسکیشهر بکزاده‌سی فرار‌ه‌مجبور وخرمن قیا حاکمی کوسه میخائیلی دوچار اسارت ایتمشدر. بکزاده بوندن صکره (قره‌جه حصار ــ قره‌جه شهر) و (آنکلو قومه ــ اینه‌کول) تکفورلرینی عثمان بك علیهنه تحریك وبونلرده ایکی اسلام بینده‌کی شقاق ونفاقدن استفاده‌یه قالقشمشدر . عثمان بکده ذاتاً (آنکلو قومه ــ اینه‌کول) قوماندانه دیش بیلیور ایدی چونکه‌مومی الیه قوماندان، عثمان بك ایله رفقاسی دواب ومواشیلرینی بهارده یایلاغه کوتورروشتاده قشلاغه ایترکن دائما راحتسز ایدر وکرك ارطغرل وکرك عثمان بك یایلاغه کیدرکن اغرلقلرینی (بلوقومه ــ بیله‌جك) تکفورینك قلعه‌سنه اماناً ترك ایتمك ایچون بهمه حال (اینه‌کول) اراضیسندن مروره مجبور اولورلر ایدی. بوحالده بویله برمصادمه هرایکی طرفدن ارزواولنديغندن ممتنع الاجتناب برحاله کلدی. قره‌عثمان پدری رفقاسندن (اقچه‌قوچه) و (عبدالرحمن غازی) وکندی رفیقلرندن (قوکورالپ) (طورغود الپ) (آیغوددالپ) ایله بالمشاوره معیتلرینه یتمش یاخود ۱۲۰ قدرده دلاور الـه‌رق (آنکلوقومه) یه هجومه قرار ویردیلر .

(۱۲۸۵ ـ ٦۸٤) انكلوقومه قوماندانى نيقولى يا يكيشهر بكزاده‌سنك ترتيبى وجهله حركت ايتمك ويا عثمان بكك حركتندن خبر الەرق مدافعه حالنده بولنمق ايچون (ارمنى بلى) نام بوغازده ايكيوز قدر ادمیله پوصو قوروب بكليور ايدى . [۱] مصادمه وقوعبولدى‌وبونده عثمان بكك بيوك قرداشى صارى ياتى ساوه‌جى بكك اوغلى (باى خواجه ـ خوجه بك) شهيد اولدى . [۲] فقط موفقيت عثمان بك طرفنده قالدى . مشاراليه احتمالكه اشبو مصادمه‌ده مغلوب اولوردى. فقط (اراتوس) نام بر خرستيان واسطه‌سيله عليهنه وقوعبوله‌جق حركتدن خبر آلمغله متيقظانه طاورانمسى نائل فوز و غلبه اولمسنى موجب اولدى .

عثمان بك اشبو تشبثى ثمره‌دار ايتمك ايچون اوچيوز قدر دلاور طوپليوب ارمنى طاغنك دامننده و (آنكلوقومه) نك براز جنوبده واورايه تابع بولنان (قولاجه‌حصار)ه [۳] هجوم ايتدى.قاچه‌بيلنلر قورتيلدى يقه‌يى اله ويرنلر اسير ايدلدى .

اكيزجه وقعه‌سى ـ مالخاتون (بالاخاتون) ـ قره‌جه حصارك ضبطى

ارمنى بلى و (قولاجه حصار) مغلوبيتلرى اينه كول تكفورى مومى اليه نيقولينك جسارتنى كسر ايده‌مدى (قره‌جه‌حصار) آمريله اتحاد ايتدى . طومانيج جوارنده (اكريجه ـ اكيزجه) نام موقعده

[۱] ارمنى بلى ، اينه‌كولك شرقنده وطومانيج وكشيش طاغلرى اره‌سنده‌كى (بل) در . (بل) طپوغرافيا اصطلاحنده ايكى يوكسك تپه اره‌سنده‌كى چكيده تعبير اولنور .

[۲] شهيدك قبرى ارمنى بلنك اشاغيسنده‌وحمزه‌بك قريه‌سى اراضيسنده‌در. اليوم زيارتكاه ايمش .

[۳] صولاقزاده‌يه نظراً (قولجه‌حصار) نشرى‌يه كوره قولاجه‌حصار

ینه چارپیشیلدی (٦٨٨-٦٨٧) بوراده‌ده شهید بای‌خواجه‌نك پدری وعثمان بکك برادری (صاری یاتی ساوه‌جی) بر چام اغاجی دیبنده شهیدوشدی . [١] فقط موفقیت ینه‌قایی‌خانلیده قالدی . وتکفورك برادری (قالانوس) ده بومصادمه‌ده تلف‌ایدلدی . [٢] خیراافندی (اکیزجه) وقعه‌سی ٦٨٣ ده وقوعبولمشدر دیر .

قره عثمان بکك شیخ ادانالی کریمه‌سی مالخاتونله ازدواجی بحثنه کلنجه یکیشهر بکزاده‌سی مقصدینه موفق اولمامش ، رفقای خباثتی مقهور اولمش، اره‌دن ایکی سنه کچمش، قره عثمانده پدرینك ارتحالی اوزرینه قبیله رئیسی اوله‌رق (ایت برونی) قریه‌سنی شیخك اولاد وانسالنه وقف ومشروط اولمق اوزره ترك ایتدیکی صره‌ده کوردیکی معهود رؤیا-که مالخاتونك پدری‌قوینندن بر آی چیقمش، بدرتام‌حالنه کلش، غازینك‌قوینه‌کیرمش، درحال کوبکندن براغاچ چیقوب‌داللری بوداقلری قره‌لری، دکزلری، سایه‌سنه آلمش وبونلر اولقدر بیومشکه قطعات خمسهٔ ارضك اوچنی ستر ایدوب برقولی‌قافقاسیه‌دیکری آطلاس طاغلرینه، طوروس وبالقان سلسلهٔ جبالنه طوغری اوزانمش کوکاری فرات،نیل، طونه نهرلرندن چیقمش ودها برشیلر اولمسندن عبارتدر

---

[١] نعشی سکوده نقل اولنوب پدری تربه‌سنه دفن اولنمشدر . شهید اولدیغی چام اغاجنه مرحومك روحنی تقدیساً دائمابرقندیل یاقیلدیغندن‌قندیللی چام نامنی آلمش . قره‌جه حصار کوتاهیه‌نك شمالنده این‌اوکندن درت‌فرسخ مسافه‌ده‌در .

[٢] صحائف‌الاخبار تکفورك قتل‌اولندیغنی وخواجه‌سعدالدینده‌برادری اولدیغنی وبونك نعشنی کورن عثمان بك (قارتی دشیك . برینی اشیك) دیدیکندن مقتله الیوم (ایت اشینی) دینلدیکنی یازیور .

— اوزرينه شيخ مشارالیهده کریمه‌سی (رابعه) یی [١] تزویجه رضا کوسترمکله عثمان بك قریهٔ مذکوره‌نك نشانهٔ تملیکی اولمق اوزره برقیلیج ایله برده مشربه یادکار براقمشدرکه بونلر ٩٠٠ تاریخلرینه‌قدر شیخك خاندانی الندە قالمش ایمش . مالخاتونك نکاحنی شیخك تلامیذندن طورودنام شیخ عقدایتدیکندن عثمان غازی کسب استقلال ایتدکدن‌صکره شیخ مومی الیهه بر تکیه انشاایتدرمشدر بو تکیه عثمانلیلرده ایلك انشا اولنان تکیه‌در .

(قولاجه حصار) لك ضبطی و کوسه میخائلك استیمانی اوزرینه فسادباشی اسکیشهر بکزاده‌سنك آلت تعرضی اولان (بلوقومه ـ بیله‌جك)(آنکلو قومه ـ اینه کول) تکفورلری تلاشه‌دوشدی چونکه بونلرك هر ایکیسی تکفورلرك ایلری کلانلرندن اولوب قولاجه حصار ایله خرمن قیانك ید اسلامه کچمسی هر ایکی تکفور اراضیسنی بربرندن آییروب اتحادلرندن آرتق برفائده حاصل اولمیه‌جغی جهتله جوارتکفورلرینه وحتی بیزانس ایمپراطورینه بیله مراجعتله حدوداوزرنده براسلام حکومتنك تأسیسی مضراولوب اسکیشهر بکزاده‌سیله عثمان بك آره‌سنده موجود منافرتدن بالاستفاده هم اسکیشهر وهمده عثمان بك ممالکنی ضبطایله ایلریده ظهور ایده‌جك بیوك برغائله‌نك شمدیدن اوکی آلنمسنی بیان ایتملریله قیصرده معیتنده بولنان واسلام دیننده اولان ترك محافظلرینی سوق وبروسه ، ازنیك وسائر تکفورلرینه‌ده امر ویره‌رك عثمان بك علیهنه تحریك ایتمش ایدیکه بوزمانلرده‌ده ارطغرل غازی وفات ایتمش وجناب اورخانده مهدارای شهوداولمشیدی . بیله‌جك تکفوری عثمان بکك‌ده‌دوستی اولوب

---

[١] صولاق زاده مالخاتونك اسمی رابعه وسجل عثمانی (مالخون رابعه) ، جهانماده (بالاخاتون) دیر .

حتی یایلاغه عزیمت ایدرکن آغرلقلرینی امانةً اکا توديع ایدرایدی .
عثمان غازی بویله بر قوهٔ عظیمه‌یه موجودی آز اولان قبیله‌سیله مقابله
ایدمیه‌جکندن کیفیتی متبوع منخمی قونیه‌ده سلجوق سلطانی (علاءالدین
ثالث ابن فرامرز) ه عرض ، اوده یقینده معاونته کله‌جکنی جواباً
اشعار ایلدی . عثمان بك کوسه میخائل واسطه‌سیله علیهنه قایناداقده اولان
فساددن دائما معلومات آلمقده و اسکیشهر بکزاده‌سنك سکوتی‌ده غازیٔ
مشارالیهی پره‌لندرمکده ایدی .

بو آرالق تاتارلر (تایخسر یاخود تاخنچر ـ تاپچسر) دیو نقطه
یاکلشلغیله تاریخلرده اوچ مختلف صورتده اسم ویریلان ذات قوماندا سیله
(اولو آباد) نهری منصبنده بولنان ازکلی جوارنده کورنمشلردی .
عثمان بك دشمن قوای متفقه‌سنك اتحادندن اول محرك فساد اولان
(مه‌لانکه‌یا ـ قره‌جه حصار) یاخود قره‌جه شهر تکفورینك ایشنی
بتورمك اوزره قلعه‌یی محاصره ایلدیکی صره‌ده سلطان علاءالدینده
واصل اوله‌رق محاصره ایشنه تقویت ویردیسه‌ده (تاخنچر) قوماندا سنده‌کی
تاتارلرك عثمان بك دشمنلریله برلشمك اوزره اولدیغی خبر آلنجه
امر محاصره‌یی عثمان بکه ترك ایله تاتارلر علیهنه حرکت و آنلری محو
وپریشان ایلدی . (۱۲۸۸ ـ ٦۸۷) علاءالدین اله کچیردیکی دشمنك
آلات تناسلیه‌لرینی کسدرمش ، قوروتمش و محاربه میدانی بونامی آله‌رق
(طا . . . اوودسی) دیو زبانزد اولمشدر . سلطان علاءالدین تاتار
غائله‌سنك دفعنی متعاقب عثمان بکك امدادینه کلدکده قره‌جه حصارك
میر مشارالیه طرفندن ضبط اولندیغنی کوردی . وخدمته مکافاتاً جبراً ضبط
ایتدیکی بوموقع ایله بوغائله‌نك محرك ومرتبی مخدومی اولدیغندن طولایی
اسکیشهر سنجاق بکنی‌ده عزل ایدرك بوشهری کندیسنه احاله ایلدیکنی

تبشیر و براتنك قونیه‌دن کوندریله‌جکنی وعد ایدرك پایتخته عودت ایتدی . فی‌الحقیقه ایرتسی سنه یعنی ١٢٨٩ - ٦٨٨ سنه‌سی شوالی اوائلی تاریخیله یازیلان منشور سلطانی سنهٔ مذکوره ذالقعده‌سنك اون‌یدنجی کونی ایکندی وقتی ید عثمانه واصل وکندیسی تعظیماً قیام ایدرك نوبت اورولوب ارکان حکومت طرفندن بیعت ایدلدی که کندیسی هنوز ٣٥ یاشلرنده ایدی . خیراه افندیله بعض تاریخلر برات ویا منشورك عثمان بکه وصولی تاریخنی سهواً ١٢٨٨ - ٦٨٧ اوله‌رق کوستریورلرسه‌ده منشور همایون تاریخی صراحةً ٦٨٨ کوسترلدیکندن بو تاریخك طوغری اولدیغنه شبهه یوقدر [*]

آنفاً بیان اولنان منشورك بعض جمله‌لری بروجه‌آتیدر :

بسم‌الله الرحمن الرحیم من برهان امیرالمؤمنین علاءالدین کیقباد بن فرامرز .... مقدور بشریت واقتضای سلطنت اوزره مبذول طوتوب مناصب علیه ومراتب جلیله‌یی اهلنه بیدریغ ایدوب هرکیمسه‌یی قابلیت و استعدادنه کوره برمراد قیلمق بابنده تأخیر وتراخی جائز کورمیوب ..... ممالك انام وحدود اسلام ایچره خدمت لازمه اداسن قیلان مبارزان میدان وغا ودلیران معرکهٔ هیجا اولان نامداراندن قوچق یکتلرك و یکانه‌لك ایدنلرك هربرینه حاللو حالنجه ورتبه ومقادرنجه رعایت وشفقتلر اولنوب مساعیٔ مشکوره‌لری ضایع اولمامشدر .

واول جمله‌دن مرزبان [خطهٔ بید] اولان مسعادتمند عالیجاه « عثمان شاه بن ارطغرل بك » خیر خواه ایده‌الله . . . . خصال عثمانیه‌سی جدال شیر یزدانی‌یه قرین وفعال رحمانیه‌سی افضال صمدانی‌یه رهین اولوب . . . . ابا

[*] ٦٨٨ سنهٔ هجریه‌سی محرمنك برنجی کونی ١٢٨٩ سنه‌سی کانون ثانیسنك یکرمی بشنه تصادف ایدر. عثمان شاه نوبت امارتی هرایکندی وقتی اوردیرر وکندیسی دخی رعایت ایچون آیاق اوزره طورر ایدی . عادت مذکوره فاتح محمد خان ثانی زمانه قدر باقی اولوب مشاالیه ٢٠٠ سنه‌لك تعظیم کافیدر دیوب قیام ایتمامش وفقط نوبت بوکونه قدر دوام ایتمشدرکه شمدی عسکری موزیقه‌لریمزك ایکندی نوبتی بونك تأیید خاطره‌سیدر.

واجدادمزله آبا واجدادی توراندن ایرانه بل اخلاطدن یونانه مهاجرت ومظاهرت طریقن سلوك طوتوب ایام فرصتده مراسم جانسپاریده انواع دقتله دقیقه فوت ایتمیوب سابقاً کندیلرینه یورد واوجاقلق ویریلان ثمیهٔ انقره قره طاغندن حوالیٔ این اوکی وا خطهٔ بید] یعنی سکود ویکیشهردن اسکیشهر و اینه کول و یار حصار اطرافی و معموره‌نك اکثر نواحیسین قوت بازو آچوب ممالك اسلامیه مضافاته ادخال ایتدیکندن جانب والای شهنشاهیدن من جاء بالحسنة فله عشر امثالها رعایتنه احق والیق کوریلوب توع صبح طراز آفتاب علم وطبل ونقاره پر زمزمهٔ محتشم تفویض وتخصیص قلنوب لواء اسکیشهردن یکیشهره وارنجه [خطهٔ بید] ونواحیسیله مجموعاً بر سنجاقلق بر اعتباریله سعادتمند مشاراليهه تقلید ایدوب ویردم. و بیوردمکه شوالکه مقتضای ذات عدالت سمتیدر مسند امارت وایالتده کمال وقروسکینه برله تمکن وقرار ایلیوب . . . . ذات ستوده صفاتکه مخصوصاً کوندریلان ایکی بوغچه جبه ودیبایٔ رومی والاجهٔ مصری وچاتمه قطیفهٔ پلنکی وبرقبضه التونلی قلیچ وبر بدوی سمند دلبند جندیانه سیمی رخت وچماقیله یوز بیك درهم نقدیه‌دن غیری بیك نقره جبه وجوش و ۲۰۰۰ قبضه کمان اللیشر اوقیله مملو جعبه‌لری مربوطاً کوندریلوب قره‌جه بلبان چاوشدن بر موجب دفتر اخذ ایدوب غزاة نصرت آیاتدن دریغ ایتمیوب سبیل جهادی مفتوح قیلاسن ورسم بوغچه وتشریف وشاقان خاصه وعشر بوابه .... پیشکش نوروز ومشرفات سالیانهٔ ملوکانه‌دن بالجمله شان سعادتنشانکی فارغ البال ومقتضی الامال قیلدم... تحریراً فی اوائل شهر شوال المکرم سنة ثمان وثمانین وستمائة بمقام قونیه]

اشبو منشورده شایان دقت بر شی وارسه اوده اولاً عثمان بك اجدادینك سلجوقیلرله برابر « توراندن ایرانه واخلاط بلندن یونانه » مهاجرت ایتدکلرینك نقل وحکایه سیدر که قنی خانلی عشیرتنك سلیمانشاه ریاستنده اوله‌رق (مرو)دن غربه طوغری هجرتی حقنده یوقاریلرده بیان ایلدیکمز معلوماته کلیاً مخالف و عشیرت مذکوره جنکیزك شرندن غربه حرکتلری بالعموم مورخینجه قبول ایدلمش بر کیفیت اولدیغندن خلاصه‌سی بالاده ذکر اولنان منشورده‌کی « توراندن ایرانه واخلاطدن دیار

رومه» مهاجرت فقره سنك منشورك تزيناتى مقامنده تحرير اولنديغنه حكم ايتمكدن غيرى بر صورت تأويل بولنه مز. منشورده دقت ايديله جك شيلردن ايكنجيسى ده عثمان غازينك اب محترمنه (بك) عنوانى ويرلمش ايكن عثمان بكك (شاه) عنوانه مظهريتى وكنديسنك ويركو وسائر رسمدن معفو اولمسيدركه بوده نيم استقلاله دلالت ايدر. بوندن بشقه غازى يه اعطا اولنان ممالكه اشبو فرمانده [خطهٔ بيد] ديديكنى اوكرنيورز هرنه ايسه فرمانك اخذندن صكره عثمان شاه مقر امارتى (قره جه حصار)دن اسكيشهره نقل وارتق كوچبه لكدن تمدنه ابتدار ومركز اداره يى مؤخراً تأسيس كرده سى اولان (بكيشهره) نقل ايدرك بروسه نك ضبطنه قدر اوراسنى پايتخت اتخاذ ايلدى.

اشبو برات ويا منشور عثمان شاهك قونيه دن الديغى ايكنجى فرمان اولوب برنجيسى سلطان علاء الدين مسعود بن كيكاوس طرفندن ارسال ايدلمش ايدى. اشبو ايكنجى فرمان (عثمان شاه) عنوانيله سنجاق بكلكى توجيهندن عبارت اولديغى حالده تاريخلرمزده برات استقلال ديلديكى وحتى قره جه حصارده طورسون فقيه [١] ٦٨٨ سنه سى رجبنك ايكنجى جمعه خطبه سنى قره جه حصارده واسكيشهرده عيد سعيد (٦٨٨) خطبه سنى عثمان شاه نامنه قرائت ايتديرديكى بيانه محرر ايسه ده عثمان شاهك فوق الحد حرمت وتعظيم ايتديكى سلچوق سلطانى برحيات ايكن بوكبى شيلر ياپمغه قالقشميه جغى واواسه اولسه خطبه ده كندى اسمنده علاوه ايتدرديكى قرائن حاليه دن وبراز اشاغيده بيان اولنوب عثمان شاهك منشور سلطانى يه اولان جوابنك خاتمه سنده «امر وفرمان پادشاهمزكدر» ديمسندن

---

[١] طورسون فقيه عثمان غازينك قائم پدرى شيخ ادانالى، تلميذندن قره مانلى بر عالم ايدى.

مستبان اولیور . کرچه حکمدار مشار الیهك نفوذ وقوتی اولکی درجه‌سنده دکل ایسه‌ده ینه هرحالده مادی ومعنوی برقوته مالك اولدیغی بلا حرب وضرب اسکیشهری عثمان غازی‌یه توصیه واورابکنك‌ده حرف واحد تفوه ایتمدن عثمان غازی‌یه ترك مأموریت ایتمسیله وارکای طرفلرنده کورینان تاتارلره غلبه‌سیله استدلال اولنور .

عثمان غازینك رتبهٔ امارتی بعدالاحراز ایلك اجراآتی قره‌حصار کلیساسنك جامعه تحویلی واورایه مصالح عامه‌نك تمشیتی ضمننده برده حاکم تعیین ایتمسیدر . (دو لا قروا) [١] علاءالدین اشبو منشوری ویرمکله‌ده قناعت کتوزمیوب ذکور واولاده‌ده مالك اولمدیغندن بروصیت نامه ایله عثمان شاهی کندینه وارث تعیین ایدرك اسمنه خطبه قرائت ایتمسنه‌ده مساعده ایلدیکنی اشعار ایلیورسه‌ده سائر مأخذلرمزه بویولده بر روایته تصادف اولنه‌مدی .

جهانماده مطالعه اولندیغنه قره‌جه حصارك ضبطندن صکره عثمان غازی سلطان سلجوقیدن الدیغی مساعده اوزرینه اورایه تعیین ایلدیکی حاکم، ادنالینك دیکر دامادی یعنی غازینك باجناغی علمادن طورسون فقیه‌ایدی . برجمعه کونی الاشهر امیری تبعه‌سندن بر اسلام ایله بیله‌جك تکفورینه تابع برخرستیان بیننده ظهور ایدن دعوی خرستیانلهنده اوله‌رق حل اولنمسی عثمان غازینك عدالتنه براعت استهلال عدایدیله‌رك قره‌جه حصار بازارینه دوام ایدن تجارانك مقداری تکثره باشلمش ایدی .

عثمان غازی بوندن صکره ٦٨٩ سنه ذی‌الحجه ابتداسی تاریخیله آقشهردن دیکر بر فرمان دها المشدرکه اوده فریدون بك منشآتنده مندرجدر .

---

[١] عثمانلی تقویم التواریخی جلد ١ ص ٧٨

عثمان شاهك امارتندن استقلالنه قدر اجراآتی (٦٨٨ - ٦٩٩)

عثمان شاه رتبهٔ امارتی احرازدن صکره ایلك سفری (ازنیك) اوزرینه اولان حرکتی اولمشدرکه بونیده یوقاریده بیان اولنان منشوره جواباً سلطان سلجوقه تقدیم ایتدیکی عریضهٔ تشکریه‌ده بیان وابراز نزاکتله سفرینی استیذان ایتمش ایدی .

جوابنك مهم قسملری شونلردر .

« سدهٔ سنیهٔ خداوندکاری ترابنه عرض بندهٔ قدیمی بودرکه قره‌جه‌بابان قوللزیله‌بوجانسپار بنده‌لرینه (بوراده‌اشیاتعداداولنمشدر) کوندریلوب ومنشور مشهوردخی‌اسکی شهرخطهٔ بید نواحیسنه ضم بیوریلوب‌بالجمله برسنجاق یراولنی اوزره تفویض وتقلیدقلنوب بین‌الاقران سرفراز وممتاز بیورلمش.... بزم کبی خالص بنده‌لرینك وارلغی راه‌شریفلرنده مزول اولوب اول دولتلوپادشاهمزك اکسکلوکن کورمیه. . . . کرچه ازنیق حوالیسنه جهاد اکبره عزم وتوجه قیلندی . اومارمکه دولتلو پادشاهمك دعالری رفیق طریقمز اولوب عون‌حق رهنما ومعجزات‌حبیب خداهادیٔ طریق‌هدا اولوب‌ارواح‌انبیا قرین‌اولوب . . . بعنایةاه‌تعالی اکرچه بروسه جانبلرینه توجه اقدم کورینور ایدی لکن‌شهرك ضبطنه ازنیق کفاری مانع اولدقلری اجلدن حضورمزده اولان ارباب رأی مسلمانلر انك تقدیمن افضل کورمکله مبادرت اولندی باقی احوالی مزبور چاوش قوللریله کوندریلان طورغود آلپ غازی بندهٔ کمینه‌لرندن تفحص وتفقد بیوره‌لرکه اخبار خفیه واطوار خبیه‌مزه بالجمله واقف‌اولوب تقریرندن صکره فرمان پادشاهمزکدر . » [١]

عثمان شاه اشبو عریضه‌سنده عرض ایتدیکی وجهله طوغریدن طوغری‌یه (ازنیق) اوزرینه حرکت ایتمدی‌وفاکار وصادق دوستی (خرمن قیا) تکفوری‌کوسه میخائل‌ایله بالمشاوره انك رأی وتنسیبی

[١] فریدون بك منشأتی جلد ١ ص ٦٠

وجهله (صاری قیا) دن (بش طاشه) واورادن سقاریه‌نك سهولتله کچید ویردیکی (صورغون) دن نهر مذکوری کچوب علی الغفله دشمن اوزرینه هجوم ایتمکه قرار ویردی وساحل نهره وصوللرنده (مدرنی) ده اقامت اوزرنده بولنان (صمصه چاوش) ه غفلت ایله بولنمسون دیو خبر کوندرمش وبو خبرجی واسطه‌سیله یوللرك حالنی ودشمنك حرکاتنی تحقیق وتفتیش ایلمشدر . [١] کشفه کیدن ذاتك عودتنده دشمنك حال غفلتده بولندیغنی اکلایجه ١٥٠٠ قدر سواریله حرکت ایدرك (بش طاش) ه مواصلت واوراده‌کی تکیه شیخی دلالتیله کچید محلنی بولوب سقاریه‌یی مرور ایتدی وصمصه چاوشله برلشدی وانك قلاغوزلغی ایله بولی طریقی اوزرنده (صورغون) صلحاً ضبط و(کوینوك) اهالیسی رعیته رغبت ایتمدکلرندن اوراسنی احراق و(طراقلی یکیجه) یه شدتله هجوم وبولی‌دن اون بش فرسخ قدر مسافه‌ده اولوب عثمان غازینك هدف حقیقیسی اولان (مودرنی) دخی تسخیر اولندی . بوندن صکره عثمان شاه ایلری کیتمیوب خرمن قیاطریقیله

---

[١] صمصه چاوش بر پیر تجربه‌دیده اولوب کندی ادملریله وارطغرل غازی ایله (سکود) ه کلمش ایدی . فقط اینه‌کول اهالیسیله کچینه‌مدیکندن (صولامش یاخود سویلمش) نام برادرنیده الفرق (مدرنی) یه هجرت ایتمشدی . عثمانلیلرده الك اول تعیین اولنان چاوشدر . بروسه جوارنده یکیشهره قریب چاوش کویی عثمان غازی طرفندن خدمات حسنه‌سنه مکافاتاً اکا بخش ونامیله یاداولنمشدر. صمصه چاوش مؤخراً یعنی ٦٩٩ ده صورغون فتحنده بولنمش و ٧٠٥ ده یکیشهرده برقلعه‌یه محافظ تعیین اولنمشدی. چاوشلر سفارت وتشریفاتجیلق وقومیسرلك کبی خدمات ایفا ایدرلردی (چاوش) تعبیری پك قدیم وبیزانسلیلردن قلمه‌در حتی سرای مأمورینك الك بیوکنه بیوك چاوش دینوردی نه مذکور سلجوقیلرده‌ده استعمال اولنوب آنلردن بزه انتقال ایتمشدر .

(قره‌جه حصار)ه عودت ایلدی . غازینك بوسفری امارتندن صکره تشبث ایتدیکی ایلك سفردر . (۱۲۹۲-٦٩١) [١]

بوسفری یدی سنه‌لك براستراحت تعقیب ایتدی . بوسکوت واستراحتیده عثمان غازینك صیت وشهرتنی استرقاب ایدن روم تکفورلرینك تجاوزلری خلل‌دار ایلدی . چونکه بوتاریخه قدر عثمان غازی ایله کوسه میخائل کبی خوش کچینان ویایلاغه عزیمتده قلعه‌سنه غازینك اشیالرینی وضع وادخاره مساعده ایدن (بلوقومه-بیله‌جك) تکفوریده عثمان غازینك کشورکشالغنی ارتق بتون بتون قصقانمغه باشلدی . بوارالق کوسه میخائل کریمه‌سنی تزویج ایده‌جکندن بومناسبتله جوار تکفورلرینی برمقاولهٔ صلحیه ایله دوستی اولان عثمان غازی‌یه ربط ایتمك ایستدی . تکفورلر کوسه غازینك نصایح مصلحانه‌سنی قبول ایده‌جکلری یرده انی قزانوب عثمان غازینك کندیلرینه تسلیمنی کوسه‌یه تکلیف ایتدکلرنده کندیسی قوی‌الشکیمه برقبیله حاکمی اولدیغی وحقنده سلطان سلجوقیده بیوك برتوجه کوستردیکنی بیان ایله انتقاملرندن قورقدیغنی وعلی‌الخصوص خانه‌سنده بولنان برمسافره اهانتده ایده‌میه‌جکنی علاوه ایدرك فکر فاسدلرندن فراغت ایتدردی وکیفیتی عثمان شاهه اکلادرق احتیاطلی طاورانمسنی توصیه ایتدی .

بوارالق (بلوقومه-بیله‌جك)حاکمی آززمان صکره (یارحصار) تکفورینك کریمه‌سیله ازدواج ایده‌جکندن اشبو ایکی تکفور سور ولیمه مناسبتیله عثمان شاهی تلفه قرار ویردیلر . فقط کوسه میخائلك صداقتی ممتنع‌التغییر اولدیغندن انك همتی بودفعه‌ده بویله برسؤ قصدی عقیم براقدی وکیفیتی عثمان شاهه نقل ایتدی . غازی دعوت اولندیغی

[١] خیراه افندی تاریخی - جلد ٢ -

دوکونی بالقبول هدیه اوله‌رق بر سرزو قویون کوندردکدنصکره کرمیانلی علی شار بك اوغلی ایله میانه‌لرنده خصومت اولوب دوکونه عزیمتی خصمه سرزنشهٔ هجوم اوله‌رق اهل بیتکده مومی الیه شرندن امین قاله‌میه‌جغی جهتله باجمله حرم و آنلره متعلق ذوارسه برلکده خدمتده بولنمق اوزره برابرجه کلرینی واشیاسنی‌ده دشمنك دندان حرص وطمعنه براقه‌میه‌جغندن آنیده کتوروب قشلاغه عودتنه‌قدر قلعه‌ده امانةً براقمغی تکلیف ایتدی . بو تکلیف بیله‌جك تکفورینك اکمکنه یاغ سوردی چونکه دکل غازی یی و باجمله عائله‌سنی حتی اشیاسنی ده یته‌لمق امکانی کندی کندینه حاصل اولمشدی . عثمان غازی خزینه‌واشیانك دوکوندن بر کون اول کتورلمسنه وبیله‌جکه یقین (چقربیکاری) نده برلشلمسنه قرارویرلدی . ضیافت چاقربیکارنده اوله‌جق ، وختام ضیافتده عثمان شاهك ادملری یایلاغه کیدرك شاه یالکز قاله‌جغندن ایشی بتوریله‌جك ایدی . سوز مناسبتیله بیله‌جك خلقندن پك چوغی‌ده محافظلرله برابر طشره چیقمش ایدی . قوجه غازی اوتوزطقوز نفرقدر مسلح دلاوری قدین قیافتنه صوقمش ، بر روایته کوره بر اولقدرینیده خزینه اولق اوزره صندقلر ایچنه‌قویمش ، وکیجه اولنجه قلعه‌نك ضبطنی امر ایدوب سوق ایتمش ، بیله‌جك حاکمیده کلینی آلمق اوزره یار حصاره کیتمش ایدی . عثمان شاهده حرب وضربه قدر برطاقم بهادرلرله اسب سوار اولدیغی حالده موقع سوز اولان چقربیکارینه طوغری کیتمشدر . بیله‌جك ویارحصار تکفورلریله سائر اعیان ملت کندیسنی استقبال ومراسم مهماننوازی‌یی اجرا ایدرك کیجه اولنجه نشئهٔ باده ایله اوینایوب طورررلرکن بیله‌جکه کیدن غازیلر چرشافلرینی آتوب صندقلردن چیقه‌رق شهر وقلعه‌یی یعنی (بیله‌جك)ی ضبط ایلدی . بو خبر تکفوره واصل اولنجه اوته‌یه

بری‌یه طاغیلمش اولان محافظلری طوپلیوب عثمان شاهه طوغری کوندرمکه چالشدیغی صره‌ده‌شاه بونلره هجوم ایله کافه‌سنی چیل‌یاوریسی کبی طاغیتدی وبرروایتده کافه‌سنی قلیچدن کچوردی وعلی‌السحر(یار حصار)ینه کیدرك‌شهری محاصره وضبط وضیافتك دیش‌کراسی‌اوله‌رق یارحصارتکفورینك کریمه‌سی کلین(لؤلؤفر ـ هولوفیرون‌ـ‌نیلوفر)ده اله کچه‌رك ستره عروسیله مخدومی اورخانه اهدا وعقدی اجرااولندیکه (١٢٩٨ ـ ٦٩٨) کوچك شاهزاده هنوز اون‌ایکی‌یاشلرنده‌ایدی. [١]

(نشری)دن نقلاً حامرك اشعارینه‌نظراً غازیٔ مشارالیه بیله‌جك مظفریتندن‌صکره برقوتله (قالدیرالق) نام بوغازه کیدوب‌اوراده‌پوصو طوته‌رق سلمه‌السلام چاقرپیکارینه یعنی‌موعد ملاقاته طوغری کلمکده اولان یارحصار تکفورینه هجوم ایله انی تلف ایتمش وصکره نیلوفری یقه‌لمش ومؤخر یارحصارینی ضبط ایتمشدر .

عثمان شاه (یارحصار)ینی‌ضبط‌ایله مشغول‌ایکن(طورغودآلپ)ده (آنکلوقومه ـ اینه‌کولی) ضبط ایتمشدر . انفاً بیان اولندیغی اوزره موقع مذکور تکفوری نیقولا مفسد واهل اسلامی یایلاغه وقشلاغه عزیمت وعودتلرنده زنجیده ایده‌کلدیکندن یقه‌لنه‌رق قتل‌ایدلدی. [٢]

یارحصارواینه‌کول وبیله‌جکك ضبطلری تاریخنی تعقیب‌ایدن هجرتك یدنجی عصرینك صوك سنه‌سنده (١٢٩٩ ـ ٦٩٩) عثمان‌شاهك کوکبهٔ اقبالی صعوده‌باشلامش وهمان‌عین‌سنه‌ده‌آتیده کوریله‌جکی اوزره‌سلطنت سلجوقیه‌ده دوچار انقراض اولمشدر .

---

[١] نیلوفر، لؤلؤفر شهزاده‌سلیمان پاشا ایله مراد اولی تولید ایتدی . بروسه‌ایله مدانیه ارەسنده وکندی نامنه منسوب نهر اوزرنده برده کوپری یاپدرمشدر. بروسه‌ده برباب حمامی‌وارمش. یارحصار قلعه‌سی بروسه‌واینه‌کول ایله اسکیشهر ارەسنده‌دز . [٢] خیراه افندی جلد ٢

ارطغرل غازينك برادرى و عثمان شاهك عمى دوندار غازينك بيله جك تكفورله عقد اتفاق ايلديكى وقوزديغى فسادك شيوعندن خوف ايدرك عثمان شاهى دوكونه كيتمكدن منع ايتديكى اكلاشيله رق بوكبى فساده اسلامه داعئ مضرت اوله جغندن ضرر عامدن ضرر خاص ترجيح اولنه رق دوندار غازى، مشار اليه عثمان شاه طرفندن اوقله تلف اولنديغنه دائر اكثر تاريخلرده برروايت كوريليور . دوندار بو وقعه دن يتمش سنه اول قرداشى ارطغرل ايله اخلاطدن ممالك رومه كچمش اولمسنه واو تاريخده برچوجق اولميوب اقلى يكرمى ياشلرنده بولنمسنه نظراً وقعه زماننده هيچ اولمزسه طقسان وبلكه دها زياده ياشلرده برپير عصر ديده اولمغله ارتق دنيا ايله يكده علاقه سى قالميان بوذاتدن بويله برفسادك ظهورى احتمال خارجنده كوريلور . احتمالكه عثمان غازيدن اثر تهور اوله رق ظهور ايدن برقتله مشروع برسوس ويرمك ايچون اوزمان مورخلرى طرفندن ترتيب اولنمش برحيله اوله . فى الواقع عثمان غازى (كوپرى حصارى) عليهنه حركتدن اول رفقاسنى جمع ايله انلرك فكرينى استمزاج ايلديكى صره ده بومجلسده دوندار غازيده بولنمش ومشار اليه بوكبى برحركتله قومشولرينك وباخصوص كرميانليلرله روم تكفورلرينك حسد وعداوتنى جلب ايدرك عليهنده براتفاق تشكيل ايتملرى محتمل كورنمش اولديغندن بو تصوردن فراغتنى توصيه ايتمكله عثمان غازيده اشبو اخطاردن منفعل اوله رق عمنى اوقله تلف ايتمشدر . لامارتين [١] اشبو قتل ماده سنى يازدقدن صكره عثمان غازى ايقاع ايتديكى جنايتدن طولايى كوزياشلرى دوكمشدر دير . دوندار غازينك قبرى چاقر بيكارندن كوپرى حصاره كيدن يول اوزرنده ايمش .

---

[١] تاريخ عثمانى جلد ٢ ص ١٢

عثمان شاه اينه كول تكفوريله التمش قدر جوارى ويوز قدر غلامى (طورغود الپ) واسطه‌سيله سلطان سلچوق علاءالدين كيقباده تقديم وفتوحاتنى عرض ايدرك مظهر التفات اولمش وضبط ايلديكى مواقع مع ملحقات سنجاغنه علاوه وغزايه تشويق ايدلمشدر .

ارطغرل غازينك ارتحالندن صكره (١٢٩١-٦٩١) ده قرمانايلر، لارنده‌ليلر، ارمناكليلرك قونيه طرفلرينه هجوملرنده مشاراليه (اوچنجى غياث‌الدين كيخسرو) ايله (مسعود ابن عزالدين كيكاوس) هنوز ارتحال ايدن (آباقان خان اوغلى آرغون خان) ه التجا ايدرك انك طرفندن تخليص ايدلمشلرسه‌ده حكومت مشتركه اصولى مناسب كورلديكندن تاتارلر ينه سنهٔ مذكوره‌ده غياث‌الدين كيخسروى اعدام ومشاراليه مسعودى تخت سلچوقى‌ده ابقا ايتديلر . بوارالق (آرغون‌خان) ده وفات ايدرك ٢٠٠,٠٠٠ تاتارايله شرف اسلامى قبول ايليان محمود غازان خان اكا خلف اولدقده (١٢٩٤ - ٦٩٤) مشاراليه مسعود سلاطين سلچوقيه اوزرينه تاتارلر طرفندن ناظر تعيين اولنان (بالتو خان) ايله محمود غازان عليهنه اتفاق ايلديكى شيوع بولمقله (١٢٩٧-٦٩٧) ده عزل وخلع وهمدانه نقل اولنه‌رق مسعودك برادرزاده‌سى علاءالدين كيقباد تعيين وفقط قيرشهرى، اقسراى، قيصرى وانقره طوغريدن طوغرى‌يه تاتارلر اداره‌سنه نقل و قسطمونى و سينوب وصامسون و قره‌سى ايله صاروخان دخى (مسعود) ك اوغلى (غازى چلبى) يه اعطا اولندى .

عثمان غازى ارتق سلطنت سلچوقيه‌نك نامندن بشقه برشى اولمديغنى كورديكى حالده ينه بوسلاله‌يه اطاعت وانقيادن خالى قاليوردى .

(علاءالدين كيقباد) ده اشبو تقسيم ممالكدن منفعل اولدى، محمود غازان خانه بعض مرتبه آثار عصيان كوسترمكله انك امريله اصفهانده حبس اولنه‌رق

یرینه اوغلی (غیاث الدین) تعیین ایدلدی غازی چلبی یه کلنجه بوده قریمده کفه یه فرار ایدرك ارتق سلطنتلرنده رونق واستقلال قالمدیغندن تاتارلرك شرندن فرار ایدن ترك بکلرینك برازی عثمان غازی سایهٔ حمایه سنه التجا ایلدکلری مثللو نواحئ سائره بکلری ده (کرمیان) (قرمان) (ازمیر) (قره سی) (منتشا) (ذوالقدریه) (رمضان) (اسفندیار) صاروخان والیلرینه دخالت ایلیه رك هر بری حوزهٔ اداره لرنده مستقل اولمق سوداسنه دوشدی .

عثمان غازی یه کلنجه زیر حمایه سنه صیغنان بکلرله عقد مشورتله سرحدات حکومتی یعنی روم ایمپراطورلری ممالکی ایله هم حدود اولان اراضینك امر اداره وامارتی (اوچ بکلکی) سلاطین سلجوقیه طرفندن کندیسنه توجیه اولندیغندن بشقه ممالکك پك چوغی تاتارلر النده قالمش وسلجوقیلرك اعادهٔ شوکت واقبال ایتملری مستحیل کورلمش اولدیغی کبی کندیسی قایی خان نسلندن اولدیغی واوغوز خان عائله سندن اشبو شرائطی حائز کیمسه قالمدیغی جهتله عثمان بك سلطنتك اعلاننه متفقاً قرار ویرلدی. بالجمله بکلر، کهیالر، اوغوز طائفه سندن تجمع ایتمش بولنانلر اوغوز خان مراسنجه اوچ دفعه انك قارشیسنده اوکه طوغری تعظیماً بل قیروب بیعتدن صکره اصولدن اولدیغی اوزره بارداقله کندیسنه (صو) ویره رك (بزسکا داخلز یعنی سنکله برابرز) دیمك ایستدیلر . (١٢٩٩–٦٩٩) روایته کوره بوارالق دوبریجه ده قالان ترکلرده کاوب مشارالیه عثمان غازی یه التحاق ایتمکله موجودلری تکثر ایتدی .

تاتارلر ومحمود غازان خانك اسلامی قبول ایتمسیله بونلرك اسیای صغری اهالئ اسلامیه سنه روا کوردکلری هر کونه مظالم وتعدیاته

بر درجه‌یه قدر سد چکلمش ایسه‌ده تکمیل بوقطعه بنه محمود غازانه مطیع بولنیوردی . حتی عثمان غازی‌ ایله غازانك معیتنده بولنمق اوزره برادری (ساوه‌جی بکی) براز عسکرله سوق ایتمش ایسه‌ده موسم شتا اولمق مناسبتیله خانك نزدینه قدر واره‌مامش ایمش .

بر روایتده علاءالدین کیقباد بد خلقت اولان مومی‌الیه غیاث‌الدین طرفندن تسلیم اولندی . غیاث‌الدینك صدر دولتی وقره‌حصار صاحب بکی (صاحب آتا) کندی ولی‌النعمتندن زیاده غازان خانه خلوص اوزره اولدیغندن خدمتی مقابلنده قونیه امارتنی استحصال ایتمك اوزره یا کندی طرفندن ویا ایالتلرده بولنان والیلرله بالاتحاد جلوسندن التی سنه صکره مشارالیه غیاث‌الدین اتلاف اولندی . [١] (٦٩٩-١٢٨٩)

طوائف ملوك (و) روملر

طوائف ملوك

مغول حکمدارلرندن وفروع جنکیزیه‌دن مشارالیه محمود غازانك امریله (١٢٩٧ - ١٣١٧) سنه‌لری آره‌سنده براز یوقاریده ذکر اولنان علاءالدین کیقباد ثالث ایله مخدومی غیاث‌الدین تلف ایدیله‌رك ممالکی مقاسمه یعنی انلرك وثانیاً سلطنت روم - كه شرقاً قزل ایرمغه قدر منتهی اولان آناطولی قطعه‌سیدر - امرا وولاة سلجوقیه طرفندن ضبط اولنوب اون قدر خانلق ویا امارته یعنی طوائف ملوکه منقلب اولدی . (خریطه نومرو ٢)

---

[١] خیراه افندی جلد ٢ - وصولاق زاده

بونلردن برنجيسى مركزى مدللى قارشيسنده (برغمه) اولان قره‌سى امارتى

ايكنجيسى (صاروخان) ده نصيب اولان (قصبه) ايله قديم ليديا كه مركزى مغنيسا

اوچنجيسى مركزى (اياثولوغ) اولان قديم مه‌ئونى ايله ئى‌يونى دن عبارت آيدين و آيدين ايلى

دردنجيسى (منتشا) ليلرك قسمته اصابت ايدن قديم قارى قطعه‌سى .

بشنجيسى (تكه) حكومتنى تشكيل ايدن (ليسى) و (پامفيلى)

آلتنجيسى (حميد) تسميه اولنان پسيدى و (لى‌قائونى) و (ئى‌زورى)

يدنجيسى (قرمان) حكومتنى ميدانه كتورن شمالى (لى‌قئونى) و (قيصرى) وقپادوسيا و قونيه اولوب طوائف ملوكدن اراضيسى الك واسع اولانيدر .

سكزنجيسى (كرميان) لره مقر اولان قديم (فريژى) يعنى كوتاهيه

طقوزنجيسى (قسطمونى) حكومتنى تشكيل ايلايان پافلاغونيا وقره‌دكز اركليسى و آماسيه وسينوب ايدى.

بو حكومتلر مؤسسلرينك يعنى ايالك رئيسلرينك اسمنى محافظه ايدرك قره‌سى ، صاروخان ، آيدين ، منتشا ، تكه ، حميد ، قرمان ناملريله زبانزد اولمش و يالكز قسطمونى امارتى مركزى اولان (قسطراقومه‌نى) يعنى قسطمونى اسمنى آلمش و (كرميان) دن غيريسى دكزه و آزچوق ساحله تصرف ايلمشدر .

. سلجوقيلرك مقاسمه‌سندن حصه‌ياب اولان اونجى حكومته كانجه

بالقان نیم جزیره‌سیله تکمیل آناطولی قطعه‌سنه وبحرسفیدك سواحل جنوبیه‌سیله تکمیل قره‌دکز سواحلنه مؤسسنك نام‌مبجلی اعطا ایدیلان وحامی ومحافظ عالم اسلام اولان (عثمانلی حکومتی) در .

بوراده جای سؤال بر شی وارسه اوده سلطنت سلجوقیه مقامنه قائم اولان اون عدد طوائف ملوکدن دیکرلرینك ممالك وسیعه‌سنه نسبتاً ابتدای امرده انلرك اونده بری درجه‌سندن دون بر ملکه متصرف اولان اوتجی حکومتك ندن طولانی دیکر طقوز حکومتی قلع وبلع وبتون ممالك شرقیه‌یی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر ایتمسیدر. بونك اسبابندن برنجیسی روملرك آسیاده بولنان (بروسه) و (ازمیت) و (نیسه ـ ازنیك) کبی الك بیوك شهرلرینه قربیت موقعیه‌سندن ثانیاً ایمپراطور و یا انك بیوك قوماندانلری زیر اداره‌سنده بولنان اردولری علیهنه اعمالات حربیه اجرا و بوندن بشقه یاپدیغی محاربه‌لر برحرب سیاسی اولمیوب برمضاربهٔ دینیه اولمسندن وسلجوق حکومتی امراسندن اولان الك بیوك محاربلرك وحتی برطاقم ترکمن ومغول چته‌لریله لاتین واسلاو وروملرك کوردکاری عدالت ومساوات اوزرینه اردوی عثمانی‌یه التجالری کبی دینی ویامنفعت شخصیه‌دن وبوندن بشقه حرکات تعرضیه خصوصنده تشکیلاتك فوق العاده مکمل اولمسندن وروما شرق ایمپراطورلغی اخلاق مذمومه‌سیله الفت ایتمیوب آسیا اهجرولرندن کتوردکاری پاك و مصفی بر خلق وطبیعتله متصف ومتخلق اولارق (عدالته) فوق الحد رعایت ایتملرندن نشأت ایلدیکنه شبهه یوقدر.

عثمانلولرك ظهورنده روم ایمپراطورلغی وایمپراطورلری

عثمانلولرك ظهورنده (بیزانس ـ استانبول) ایمپراطورلغیله

حكمدارلرينك نه حالده اولديغی بيلنمك لازم اولديغندن غايت مختصر اوله‌رق آنی مطالعه ايده‌لم :

(روم) و (قونيه) سلچوقيلری سلطنتی انقراضه يوز طوته‌رق سلطنت عثمانيه مهد شهوده كلمك اوزره ايكن روم ايمپراطورلغی ديو شهرت بولان (روما شرق ايمپراطورلغی) ده پك زياده اختيارليوب فرداي ممانده بولنمش و (١٢٠٤ ـ ٦٠١) سنه‌سندنبری دكل ولايات حتی پايتخت اولان استانبول شهری بيله لاتينلر ، وندیكلولر ، جنوه‌ليلر وسائر بر طاقم اقوامك استيلاسی ويا يرلشملرندن طولانی مملكت ايمپراطورك تصرفندن انفكاك درجه‌لرينه وارمش ايدی .

روم ادوار تاريخيه‌سنك كنجلك زمانلرنده كرك وضعيتی وكرك برچوق عصرلر عظمت واستقلالی محافظه ايدرك (بيزانس) نامی آلتنده كوچك برجمهوريت ايكن بيوك قسطنطين شهر ... كرك روما شرق ايمپراطورلغنه مركز اوله‌جق استعداده مالك اولديغنی كوروب اوراسنی دار السلطنه اتخاذ ايلديكنده نام قديمی اونوديله‌رق كندی اسمنه اضافتله (قسطنطنيه ـ استانبول) نامنی آلمشدر .

استانبول ميلادك اون اوچنجی عصرنده بر موهبهٔ طبيعت اولان لطيف سماسيله منظره وجسامتی قدرده حيرت‌افزا اولان ليمانی ونقطهٔ ملتقاسنده بولنديغی ايكی دكزه حاكميتدن بشقه هيچ برشیٔ محافظه ايده‌ميوب عظمت ماضيه‌سی محو ، تجارتی تنزل ، سكانی دوچار فقر وضروت ومذلت اولمش ايدی .

قوجه سلطنتك حدودی كيتدكجه كوچيلمكده وهرزمان تخريب وپريشان ايدلمكده اولديغی حالده پايتختی اولان بوشهر برطاقم جنايات واختلالرده فتنا وميدان اولمقده وسرای ايمپراطوری‌ده (تراس)

وحشتیله یونان‌قدیمی تقلید کبی برحال اجرای احکام ایتمکده ایدی:
ایمپراطور موریس بش‌چوجیغیله اعدام و (فوقاس) ده قتل‌وجنایاتنك
واقرباسیله مضاجعه وزناسنك جزاسی اوله‌رق محو واعدام ایدلمش
وقسطنطین دخی دیانی قطع ایلدیکی ایمپراطوریچه (مارتین) طرفندن
تسمیم وهراقلیوس‌ایله اوغلنك برونی قطع‌ایلمش و (قونستان) برادرینی
بوغازلدیغی کبی بشقه بر قونستانده خدمه‌سی طرفندن حمامده اتلاف
واوچنجی قونستانده ایکی اوغلنك‌کوزلرینی قلع ایتمش‌ایدی. بونلردن
صکره ایمپراطور نصب اولنان (نیسه‌فور) ـ ٨٠٢ ـ ٨١١ تبعه‌سنك
نفرت‌واستکراهنه مظهر اوله‌رق بلغارلر طرفندن‌بونی اوریلوب‌نعشی
حیواناته غدا وقفا طاسی‌ده نالیه برداق وظیفه‌سنی ایفا وانی متعاقب
بشنجی ارمنی لئون اوچنجی علکسینك کوزلرینی اویدردقدنصکره
سلطنتی غصب ایتمش ایدیسه‌ده کندیسیده بشنجی علکسی (١٢٠٤)
واسطه‌سیله خلع واختناق اولندی. ١٢٠٤ سالنده یعنی سلیمان شاهك
اناطولی‌یه کله‌جکی هنکاملره (آلکسی لانژ) ونديك وفرانسزلردن
عبارت دردنجی اهل‌صلیبی استانبوله جلب‌ایله سلطنتی تأمینه چالشدی
ایسه‌ده بونلر استانبوله هجوم ویغماونارت و (لانژی) ی تلف‌ایدرك
اوراده برلاتین سلطنتی‌تأسیس‌ایتدیلر. بویادکارلر هیچ برشیئه‌مرحمت
ایتمیوب روملر طرفندن وقوعبولان مقابله‌یه دها زیاده حدت وتهور
ایدرك انواع شناعتی ارتکاب وحتی ایاصوفیه معبدینی تلویث وتجنیس
وکنج قادینلری محراب اوکنده عریان حالنه کتوردرك معاملات
وحشیانه‌یی ایفاایتدکاری صره‌ده‌برطاقم شوالیه‌لرده‌کرسی‌لره چیقه‌رق
بی ادبانه منظومه‌لر تغنی ایلیور وطرف طرف نمونه نمای صنایع یونان
وروم اولان برطاقم هیکللری، تمثاللری تخریب ایدیور ایدی. اشبو

اهل صلیب میانده اك ایلری کلانلردن (مارکی مون فرزا) نك بشکعاشده عالمعشرتده یاپدیغی برطاقم شناعتلری روم پاپالری اللرندهکی موم وچراغلرله تنویر ایلیوردی . بوندن صکره ظهور ایدوب ٤٨ سنه امتداد ایدن اغتشاش وفترت ارهسنده ایکی ایمپراطور دها دیار عدمه اعزام اولندی .

اشبو لاتین پرنسلری یوقاریده کوردیککی وجهله استانبول ایله جوارینك بر قسمنه حاکم اولوب اقسام سائرهسی استانبولك ضبطنده خدمتلری مشکور اولان وندیکلولرله جنوهلیلره و فرانسزلره مال اولمشیدی .

ایمپراطورلغك اوروپاده اولان ولایتیده ینه صلیبیون ارهسنده دوچار انقسام اولوب وندیك جمهوریتی، وندیك کورفزی سواحلیله یونانستانی وجزایر بحرسفیدومرمره وقره دکز و (سیقلاد) و (اسپوراد) اطهلرینی ومارکی مون فرارده کرید اطهسنی قاپشدقلری کبی روم پرنسلریده ایمپراطورلقلرینك تمامی تخریبه چالیشوب بونلردن میشل لانژقومنن (دراج) و (ئهپیر ـ یانیه) و (تسالیا) و (ئه‌تولی) کبی پارچه‌لری الده ایتدیکی صره‌ده (تهئودور لاسقاری) ده اناطولی روملری طرفندن ایمپراطور طانیله‌رق مرکز سلطنتنی (نیسه ـ ازنیك) ه نقل و (آلکسی قومنن) ده طربزون ایمپراطورلغی تأسیس ایتمشیدی .

(اولیمپ ـ کشیش طاغی)ونك صرب ودیك‌اولان سلسله‌لریله بوغازلری ازنیك ایمپراطورلغیله قونیه سلطاننك ممالك وسیعه‌سی ارهسنده خط فاصل تشکیل ایدرك‌یارم عصر قدراوچ درت‌ایمپراطور زمانده مذکور بوغازلر برطاقم فداکارلقلر ایدیله‌رك حسن محافظه اولندیسه‌ده (١٢٦١) سنه‌سنده میشل باله‌اولوغ استانبولی لاتینلردن

ضبط ایله مرکز حکومتی اورایه نقل ایدنجه مواقع مذکوره‌نك محافظه‌سنده اهمال ایدلمکله (سکود) ده وطاغ یماجلرنده اسکان ایدن مسلح قایی خان مهاجرلری یعنی ارطغرل وعثمان غازی قبیله‌سی (بی‌تی‌نی) یه یعنی بروسه ولایتنك شرق طرفلرینه آقینلره باشلامشلردر.

مومی‌الیه میشل پاله‌اولوغ روم ایمپراطورلغنی طربزون پرنسیله اولان اتفاق سایه‌سنده احیا ایتمشسه‌ده فترت وبحران ینه دوام ایدوب اختلال ولایاتده سرایت ایتمش وارطغرلك ارتحالندن یدی سنه اول یعنی ١٢٧٣ سنه‌سنده مومی‌الیه میشل هرنصلسه اجل موعودیله وفات ایدوب سلطنتی آلچقلق وحیله‌کارلق ایله مشهور (آندورینك) ه ترك ایتمشدر. ایشته ارطغرلك اواخر حیاتنده وعثمان غازینك مدت امارتنده روم ایمپراطوری اولان ذات شو حیله‌کار آدم ایدی.

بویله بر بحران ایچنده قالمش، زوکورتمش اخلاق بوزولمش بربرینی یمکله مشغول بر حکومت مقصدینه وصول ایچون هر فداکارلغی اختیاره آماده وشجیع وغیور بر ملته قوماندا ایتمك خصائلنه کاملاً مالك اولان بر ترك امیرینك اداره ایلدیکی نوظهور عثمانلی ملتنه مقاومت ایده‌جکدی.

سلجوقیلرك زوالی اناطولی طوائف ملوکنی میدانه کتوردیکی کبی بیزانس ایمپراطورلغنك‌کیده پك فائده‌لی بر صورتده دولت علیه‌نك ظهور وترقیسنه یاردم ایتدی. فی‌الحقیقه ظالم اولدیغی قدرده خرافاته اعتماد تام کوسترن وملتنك سعادتخانه چالیشه‌جق یرده انی حفرهٔ مهلکه‌یه سوق ایچون مومی‌الیه (آندرونیك) روم ولاتین کلیسالرینك اتحادی کبی اساسسز ایشلرله اوغراشوب ظلم کورن خلقك بغض وعداوتی جلبدن بشقه برشی یاپمدی. (١٢٧٣ دن

١٣٣٢) سنه‌سنه قدر دوام ایدن یارم عصر سلسلهٔ فضایح وسؤ استعمالدن بشقه بر شی دکلدی . استانبولدن ، ایکی اوچیبك کیلو متره اوزاق اولان اناطولی ولایاتی کندی حالنه ترك ایتمش و دشمنلرینی ذخیره‌دن محروم ایتمك ایچون اورالرده زراعتی‌ده منع ایلدیکندن خلق قحط ایله طاعون اره‌سنده قالوب نه‌ایده‌جکنی شاشرمش ایدی . کندی قوتلریله ترك اولنان والیلر غیور عثمانیلرله یا بلاظفر وموفقیت مقاومت ایدیور ویا تسلیم اولیویریور ایدی . پایتختده محافظه ایچون خارجدن اجنبی عساکر جلب وتحریر ایلدکلرندن بونلرك مصارفنه قارشولق اولمق اوزره یکی یکی ویرکولر طرح ایدیور وبواجنبیلرده خدمتدن زیاده مضرت ویریور ایدی . سطوت وشوکت یالکز بر خیالخرزنده تخت ایمپراطوری‌یه جالس اولنلرده کوریلیور وبونلرکده غرور وتفاخر وکبر وعظمتلری اصلا تناقص ایتمیوب تیاترو صحنه‌لرنده کوریلان کولنج وشایان استهزا دبدبه ودارانه بکزیوردی .

یکی عثمانلی تاریخی

عهد عثمان غازی ابن ارطغرل غازی

(۱۳۰۰ - ۱۳۲۶) - (۶۹۹ - ۷۲۶)

خلاصه

عثمان غازی ، طرز اداره‌سی - باج وتیمار قانونلری وضرب سکه ، تشکیلات اداره - عثمان غازینك استقلالی متعاقب فتوحات . بروسه‌نك ضبطی .

عثمان غازی — طرز اداره‌سی

سلطنت سنیه‌نك مؤسس ابدی الاشتهاری عنوان مبجلنه مظهر اولمش برذات عالیدر . مدور چهره‌لی ، چاتیق قاشلی ، آلنی یصی ، کوکسی کنیش ، اورته بویلی ، رنکی اسمر ، ایاقده طورورکن قوللری دیزلرندن اشاغی اینر ، سوزی طاتلی ، شخصی هیبتلی برذات ایمش . ولادتی سکودده (۱۲۵۸ - ۶۵۷) ده اولدیغندن پدرینك (۱۲۸۱ - ۶۸۰) ده ارتحالنده وقیی خان قبیله‌سی ریاستنه تعیننده یکرمی اوچ

ویایکرمی درت یاشلرنده واعلان استقلالنده ٤١ ویا ٤٣ یاشلرنده بولنیوردی. عثمان غازی پدرینک اختیارلغی زماننده بر خیلی مدت اکا وکالتاً قبیله رئیسلکنی وانك ارتحالنده اون ایکی سنه قدر رأساً سنجاق بکلکنی ایفا ایتدیکی وذاتاً اون بش یاشنده سلاح قوشاندیغی جهتله سلطنتی اعلان زمانلرنده ادارهٔ امورده تجربه صاحبی اولمش، زمانك حرب وضربنه وقوف پیدا ایتمشیدی . (سالابری) عثمان غازینك هنکام طفولیتنده علاءالدین سلجوقی سراینده تربیه کوردیکنی وارطغرلك خدمات حسنه ابرازیله صداقتی کنج بکزاده‌یی پادشاهك التفاتنه مستغرق ومظهر ایدرك سرایده (عثمانجق) دینديکنی ومؤخراً پدری علما ومشایخ ایله تماسده بولندیروب حتی قونیه جوارنده ملاخنکار نزدینه کوتوره‌رك الا اوپدیروب دعالرینی الدردیغنی وملانك دعالری مشکور اولدیغندن سلاله‌سی وطریقت مولویه‌نك سلاطین عثمانیه نزدنده حرمت ورعایته مظهر اولملری بوندن نشأت ایلدیکنی یازیور [۱]

میلادك بشنجی عصرندن سکزنجیسنه قدر فرانسزلر قاتولیکلکی قبول ایدرك بومذهب آنلر سایه‌سنده تأسس ایتدیکی کبی عرب وعجم وبربرلرك ضعفندن یعنی بش عصرلق قوجه بر دولت عباسیه‌نك انقراضی واوروپای غربیده واندلسده بولنان حکومات اسلامیه‌نك پریشان اولمسی مناسبتیله عالم اسلامیت محو اوله درجه‌لرینه کلمش ایکن بویله بر امیرك ظهوری اشبو نوائب ومصائبه قارشی جبر مافات امکانك حصولنه براعت استهلال عداولنمش ایدیکه حقیقت حالده بوامکانی عثمان غازی ایله انك اخلافی استحصال ایتمشیدی . بناءً علیه اشبو سلاله‌نك عالم اسلامیته ایتدیکی خدمتلر تصور وتصویرك فوقنده اولوب (ترك)

---

[۱] سالابه‌ری — تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ١٤

قومنکده بو بابده مشکور اولان خدماتی عرب وعجم وتاتار واقوام سائرۀ اسلامیه طرفندن مظهر تقدیر اولسه سزادر . (پولونیا واسلام) نام اثرده مطالعه اولندیغنه بوکونکی کونده روسیه دولتی حصه‌سنه دوشن پولونیا قسمنده یوز بیك قدر اسلام حاصل اولمسی دولت عثمانیه سایه‌سنده اولدیغنده شبهه ایدیله‌مز .

عثمان غازی الده کچوردیکی ممالك اهالیسنه نزاکت وملایمت ابراز وانلری عدالت وحقانیتله حمایه وصیانت ایدردی . موفقیت واقعه‌سنك سلاح قوتندن زیاده مفطور اولدیغی حلم وملایمت سایه‌سنده اولدیغنه شبهه ایدلمامیدر . متبوعلری اولان حکمدارلر طرفندن مظهر محابت اولمیان ویا فنا برصورتده حمایه ایدیلان رومل بیله عثمان غازینك زیر جناح وحمایه‌سنه آتیلیور وزماننده اوروپاده مغلوبلره بر طاقم اشکنجه‌لر ایدلدیکی حالده عثمان غازی بونلره حلم وتواضع کوستردرك یا عسکری ویا تبعه‌سی میانه ادخال ووقوعبولان دعاوی‌یی کمال عدالتله حل وفصل ایدرك دعواسنده حق قزاننی . دکل کندی تبعه‌سندن خرستیان وحتی اجنبی بیله اولسه سایۀ عدالتنده ینه حقنی استحصال ایلردی . مغوللر زماننده خرستیانلر و اسلام بیله عرض و ناموسلرندن امین اولمدقلری وحتی کندیلرینه قاری وشراب تدارکی خصوصنده جبر ایدیه‌رك آنلرك ظلم وتعدیسندن وارسته قالمق ایچون اختیار قادینلر تخصیص اولندیغی حالده غازی عثمان اشبو ظلمی کاملاً رفع ایتدکدن بشقه مسلمانلر قدرده خرستیانلرکده مال وجانلرینی تحت امنیته آلوب خرستیان نساسنك بازاره کمال امنیتله آیاب وذهابنه مساعده وحقلرنده سؤ معامله اولنمامسنه فوق الحد دقت وکندی اداره‌سنده بولنان مملکت خلقندن برینه جوار تکفورلری طرفندن برمداخله ویا تجاوز وقوع

بولسه تبعه‌سنك استحصال حقوقیچون هرشیٔ یاپار و محاربه‌یی بیله کوزه الدیرر ایدی. بریری ضبط ایدنجه درحال اوراسنی (یورتلق) اوله‌رق امراسندن برینه ویروب انی تلطیف دیکرلرینی خدمات حسنه ایفا وابرازینه تشویق ایلرومع هذا یورت صاحبلرینی ایستدکاری کبی حرکته براقیوب امور عبادی تسویه وصاحب مذکوری تحت مراقبه‌ده طوتمق ایچون برده قاضی نصب ایدر ایدی. بوندن طولاییدرکه آز زمانده تحت ظل عادلانه‌سنده مستظل سعادت اولان نفوسك مقداری اوچیوز بیکه واردی.

عثمان غازی کوزی اجیق، بنیه‌سی قوتلی هم فاتح وهمده واضع قانون ایدی. بر ادارهٔ مطلقه‌دن عبارت هر براجراآتی عاقلانه وتشکیل ایتدیکی اداره نفسنه منحصر اولیوب برچوق اخلافه مخصوص اوله‌جق درجه‌ده کشورکشالق طرزنده ایمش. بناءً علیه اخلافی طرفندن قبول ایدیلان عسکری، ملکی تأسیسات وسیاسی واجتماعی قانونلرك اساسنی پدری کبی اوقویوب یازمسی اولمیان شو امیردلیر کشف وایجاد ایتمش واکثریا مغول اصول وعاداتنی آلمش ایدی. جاهل اولان عثمان غازی قلبلری، کوکللری، حسیاتی بر برینه ربط ایله اتحاد ایتدیره‌رك قوت حاصل وبرطاقم حکومتلریده بر برینه تقرب ایلیه‌جك بردین واعتقاد اولدیغنی بیلدیکندن یکی تبعه‌سنه ومغلوبلره کندی دینی یعنی حیاتی محقر کورن، واولی الامره کورکورینه اطاعت امر ایدرك ایفای وظیفه‌ده خارقه‌لر کوسترمکه مجبور ایتمکله برابر شخص واحدك ادارهٔ کیفیه‌سیچونده الك قوی بر استنادکاه اولان دین احمدی یی تکلیف ایلردی. ایشته عثمان غازی سایهٔ دین مبینده و انك اعانه‌سیله حس ملی وقانون الهی طرزنده کندی ملتنه اختصاص. عبودیت، وقف

نفس ، فدا کارلق الهام والقا ایلدی . بو حال فاتحلر ، یاوزلر ، قانونیلر زماننه قدر حقیله دوام ایدوب صکره یواش یواش تأثیرینی غائب ایتدی . مؤثر غائب اولدقجه آثار انحطاط باش کوستردی ، بونیده زوال تعقیب ایتدی چونکه خلافت واسلامیت بو دولت وملتك نجاة وسلامتی ونفوذ واستقلالنك یکانه حارث ومحافظی ایدی .

عثمان غازینك امرلری بر خلیفه نك ، سلطنتی تمرکز ایتمش بر پادشاهك امرلری کبی دکل ایدی فقط خلق طرفندن انك امرونهیی طرف سبحانیدن صادر اولمش کبی قیاس اولنوردی . افعال وحرکاتی حکم قرآن جلیله توفیق وتطبیق ایلر وانی شیخ آدانالی واسطه سیله تفسیر ایتدیر ایدی . ذاتاً بو شیخ اداره وقانون وعدالتده کندیسنك مرشد اولی ایدی . وضع ایتدیکی قانونلر ، اصوللر ، تبعه وعسکری طرفندن مقدس اوله رق طانیلدیغندن آز قوتله چوق ایش ، کوچك بر همتله بیوك بر خدمت کوریلور ایدی . اثرمزك باش طرفلرنده کوردیکی اوزره بو خصوصده بیزانس ایمپراطورلغنك دوچار اولدیغی عطالت ، اقتدارسزلق ، بحران داخلی واختلالاتده کالی یاردم ایتدی . چونکه بو اختلاللر ، بحرانلر قیصری کندیسنی ، درلیوب طوپلیوب تهدید النده قالان تکفورلرینه معاونت مادیه ده بولندرمیوردی . حتی بویله بر معاونتك عدم اجراسی بروسه کبی بر موقع مهمك قولایلقله الدن کیتمسنی موجب اولدی . مؤخراً کندیسنه چکی دوزن ویره رك اولاً ازمیت وصکره ازنیکی مدافعه یه قالقشدیسه ده ایش ایشدن کچمش ایدی . نتکم آتیده دور اورخان غازی وقوعاتی میاننده کوریله جکدر .

عثمان غازی تبعه سی براسیر کبی خدمت ایتدکلرندن وایده جکلرندن طولایی عسکرینه (قول) وتبعه سنی بر نام التنده اتحاد ایتدرمك

ایچون اکاده (ترك) یرینه (عثمانلی) دیمسنی تنسیب ایلدی . بو (قول) تعبیری بر ایکی سنه‌یه قدر بو دولتده استعمال اولنیوردی .

خیراه افندی ارطغرل و عثمان غازیدن بحث ایدرکن « قرائت وکتابتدن حصه‌مند دکللر ایسه‌ده عقل‌ودرایت وفرط ذکا ملابسه‌سیله تدبیر ریاسته ایجاب ایدن فن‌سیاستی بیلوب خلقی ایصندرمق ودشمنی صندرمق یولنی کوزه‌ده‌رك رئیس‌القوم اولمغه لازمکلان تدابیری فوت ایتمزلردی خصوصاً عثمان بك بو بابده پدرینه سبقت ایتمشدی » دیر . (لامارتین) ده [١] تاریخ عثمانیسنده مشارالیه حقنده شو سوزلری سویلر : « عثمان غازینك استعداد طبیعیسی ساده فقط طوغری وعادلانه اولوب بر عشیرت رئیسنه کفایت ایده‌جك درجه‌ده ایدی . عقل وذکاسنی وحدت ربانیه جهتنه حصر ایدرك روی ارضده وحدانیت الهیه علیهنده بولنان اعتقادات باطله‌یی وبت‌پرستلکی منعه چالیشیوردی . مع‌هذا اداره‌سنك صوك زمانلرنده بوفکری بردرجه‌یه قدر ترك ایله اك بیوك فاتحلرك پولتیقه‌سنی تعقیب ایدوب ضبط وتسخیر ایتدکارینی تصرف ایتمك وفتوحاتده تدریجاً حرکتله نائل نوز وظفر اولدقدن صکره توقف ایتمك ایچون بیزانس روملریله اولان مناسباتنده ساده‌لکی انتخاب ایتدی . عثمان‌غازی یواش‌یواش ایلریلدی فقط هیچ‌بر زمانده کیری‌دوغری‌دونمدی یعنی مؤسسلر سرینی بیلیوردی . قلبی ایو ، سوزی طوغری ماخاتونه اولان عشق ومحبتنده صادق ، اولادلری حقنده شفیق ورحیم ، عمجه‌سی دوندار غازی حقنده‌کی جنایتی مستثنا اولمق اوزره مغلوبلر حقنده هیچ بر ظلم ایتمامش ایدی . دوندار غازی حقنده‌کی ظلم وغدر یده وحشی برقلبك اثر جنایتی‌دکل بلکه برعصیت

[١] لامارتین ـ تاریخ عثمانی جلد ٢ ص ٢٦

وحدت نتیجه‌سی ایدی . حتی آنی یعنی یاپدیغی جنایتدن متحصل تأثیرات درونیه‌سنی اخر حیاتنه قدر اظهاردن کیری قالمامش وخلاف آرزو وقوعبولان قضانك ـ كه بالاخره قتل الاخو فجیعه‌سنی انتاج ایتمشدر ـ برصورت حسنه‌ده تأویلی اسبابنی احضار ایتملرینی امراسنه تنبیه ایلمشدر » طرزنده افاده ایدر .

حیاتنك صوك زمانلرنده جیادت فکریه‌یه مالك ایدیسه‌ده بار شیخوخت التنده قالمش ونزولدنده مضطرب اوله‌رق حیوانه بینه‌مامش اولدیغندن امر اداره‌یی اولادینك الك شجیعی وزوجهٔ منکوحه‌سی مالخاتوندن متولد (اورخان) غازی‌یه تودیع ایتدی . دیکر اوغلی علاءالدین بك اورخاندن بیوك ایدیسه‌ده قرائن حالیه‌یه نظراً جازیه محصولی اولمغله اورخانی ادارهٔ دولت و حرب وضربه وعلاءالدینی‌ده علم ومعرفت تحصیلنه سوق ایتمش ایدی .

بروسه هنوز فتح اولنمش واورخان چلبی‌ده حالا اوراده بولنیور ایدی . پدرینك خسته‌لنی اغرلاشدیغنی ایشتمكله (سکود) شهرینه شتابان اولدی وحال احتضاره کلمك اوزره بولنان پدرینك صوك نصیحتلرینی دیکلیه‌جك وکوزلرینی قپایه‌جق وقت بوله‌بیلدی . عثمان غازی بو حالده اوغلنی مأیوس کورمكله اوزون اوزادی‌یه نصیحت ووصیتلرده بولندی . خواجه سعدالدین عثمان غازینك وصیتنی نظماً یاغلندره بالاندیره یازیور : کدر ایتمه اوغلم ! موت پنچه‌لرینی اوزریمه آتدیغنی کوریورسك ، بو بر قانون عمومیدر . کنجه اختیاره باقمز ، بن عزم بقا ایلیورم . سن دولت واقبال ایله محترم اول . بو دنیاده سنك کبی بر خلف براقدیغمدن ارتق رحلتدن غم چکمم . نه ظالم . نه غدار اول ! عدالت ومرحمت ورفق وملایمتله تمیز ایله . راه جهادده اجتهاد ایت . امر شریعت نظام بولمق

ایچون علمایه‌ده تماماً رعایت ایله . ایشتدیکك علمایه رغبت ایت .
شرع شریف اهلنی کندندن اوزاقلاشدیرمه . عسکرله، مال ایله مغرور
اولمه. شرعه مخالف هوسلرده بولنمه. مطلوبمز دین خدادر. شاهجهان
اولمق دعواسنده دکلز . بنم مقصدم نصرت دیندر . سنده اوکا قصد
ایت . انعامکی عالمه عام ایت، پادشاهلره احسان یراشور . حفظ رعایایه
کیجه کوندز چالشکه جناب حقك لطفیده سکا قرین اوله .

عثمان غازی کرك خصوصی وارداتندن و کرك مال غزادن هر نه
النه کچرسه انکله فقرایی انفاق ایتمك معتادی ایدی. هر ایکندی وقتی
دائره‌سنده نقدر آدم وارسه اطعام ایتمك دها امارتی زماننده بری معتادی
اولوب دولت سلجوقیه‌دن کندیسنه علامت پادشاهی اولمق اوزره یوللانیلان
مهتر خانه (چالغی) یی چالدیرر ، متعاقباً سفره قوردیرردی. مورخینك
قولنجه برخلعتی ایکی دفعه کیمز ایمش. فقط بو حال وفترت ثروتندن
زیاده قناعت وسماحتندن نشأت ایلرمش. بوسببه مبنیدرکه حین وفاتنده
مخلفاتی میاننده التون ومجوهره دائر هیچ برشی چیقمدیغی کبی البسه
اوله‌رق‌ده یالکز برقاچ قات ظهور ایتمشدر. اوچ سوری قدر قویونی
قالمشکه مورخلرك قولنجه (میخالیچ) وجوارنده‌کی چفتلکلرده بولنان
قویونلر اشبو سوریلرك نسلندن اولمق اوزره زمانمزه قدر دوام ایتمشدر.
بوندن ماعدا زینتدن عاری ساده برقلیجی بر قاچ جبه واوق قالمشدر.

غازینك قیافتی باشلرینه کیدکاری قرمزی چوقه‌دن معمول (بوروك)
نی سرپوش خراسانی ایله اوزرینه پریشانجه برصورتده صاردقلری صاریقدن
واوزون کنیش یکای خلعتدن عبارت اولوب بوندن ماعدا برده قرمزی
چوقه یاقه‌لی فراجه‌سی وارمش . [۲] عثمان غازی زماننده ضابطان

---

[۲] مفصل .

عسكرى وامرا (اوقجى اوغلى) ناميله جبه كيدكلرينى ده (يادكار) يازيور. استعمال ايتديكى سنجاقده تاتار سنجاقلرى كبى بياض رنكلى ايمش. ذاتاً علاءالدينك كوندرديكى (علم) ده بياض ايدى.

خلاصه زمانك يوسف صلاح الدينى ايدى. امى ايديسه ده طبيعت شعريه‌سى وارمش منظومهٔ آتيه عثمان غازينك لسان حماستندن صادر اولديغى تاريخلر يازييور:

كوكل كرامته يله، بر يكيشهر ويازار ياب
ظلم ايلمه رنجبراره، هر نه ايسترسك دار ياب

اسكى يكى شهرى بارى، اينه كوله‌دك هپ وارى
قيروب كچيروب كفارى، بورسه‌لى يقمه تكراباب

قورد اولوب كير سوروية، ارسلانه اول باقه كيرى‌يه
چار ايدوب هايدى جرى‌يه دل كچيرينى حصار ياب

ازنيوه شهرينه خور باقمه، صقاريه صولى كبى آقمه
ازنيكميده آل باقمه، هر برجنده بر حصار ياب

عثمانه، ارطغرل اوغلى‌لك، اوغوز قره‌خانه نسلى‌يم
حقك بر كمتر قولى‌يم، اسلامبولى آچ كلزار ياب

بومنظومه حقيقتاً عثمان غازينك لساندن صادر اولمشسه فكر وحسياته كوزل بر ترجماندر.

عثمان غازى يكيشهرده و بر روايتده (سكود) ده نقريس علتندن تمش ياشنده اولديغى حالده رمضانده وفات ايدرك بروسه حصارنده

(كموشلى كنبد) دنيلان مناسترك تربه‌يه تحويليله اورايه دفنى وصيت ايتمكله اولا سكودجك نام محله دفن اولنوب بروسه فتح اولنه‌رق امنيت كامله حاصل اولدقدنصكره وصيتى وجهله بروسه حصارينه‌نقل اولندى. (١٣٢٦ ـ ١٠ رمضان ٧٢٦) مدت اداره‌سى ٢٦و٢٧سنه ايديسه‌ده اختيارلغى‌ونقريس علتى مناسبتيله امر ادارهٔى كوچك‌اوغلى اورخان غازى تسويه ايلمش اولديغندن رأساً اداره‌سى يكرمى‌سنه قدر قدرمش. كندى امامى اولان طورسون فقيه‌ايله اورخان غازينك امامى اولان عثمان يخشى غسل وتكفين ايتمشلردر . سلطان سلچوقينك كوندرديكى طبل ايله‌تسبيح تربه‌سنه قونيلمش ايسه‌ده يانمش وقليج‌ايله آق سنجاق خزينهٔ همايونده محفوظ بولنمشدر .

غازى عثمانك زوجه‌سى بالا خاتون ـ مالخاتون ويا قمريه وياخود مالخون رابعه كبى تاريخلرمزك برچوق‌اسملر تخصيص ايتديكى مالخاتون زوجندن اوچ وپدرى شيخ‌آدانالى‌دخى‌درت ماه‌اول وفات ايتمشلردر. هرايكيسنك قبرى بيله‌جكده ايمش. بالذات‌عثمان غازى طرفندن دفن اولنمشلردر .

عثمان غازى كسب استقلال ايلدكده حوزهٔ حكومتى پورساق نهرينك صاغ جهتنده واقع اسكيشهردن آنك شمال غربيسنده كائن يكيشهره قدر نهر مذكورك صول طرف حوضه‌سى وينه نهر مذكورصاغ طرفيله‌سقاريه‌نهرينك صاغ‌ساحلنه‌قدر اراضى‌ـ كه‌سكود، بيله‌جك، اينه كول قصبه‌لرينى حاوى‌ايدى ـ وجنوب حدودينى‌تحديد ايدن اسكيشهر وشمال طرفنه تصادف ايدن يكيشهر قرا وقصباتندن عبارت‌ايدى. يعنى اين‌اوكى، يارحصار، اينه‌كول، خرمن‌قيا(خرمنجق) اينه‌الى ، بيله‌جك ، قره‌حصار ، صارى قيا . صورغون ، كوينك ،

مودرنی، اسکیشهر، یکیشهر، قیون حصار، کستل، کته، اطرانوس، مادنوس، لفکه، اقحصار، بکجه، کیوه، تکیر بکاری، قره کوز، نیفجه حصار، آقیازی، طوزپازاری، کلیك، صبانجه، صاری چایر، قپوجق، کراسته جی، پوروس، آق اوه، قولاجه حصار، یوند حصار، شیله وسقاریه نهری منصبندن قندره یه قدر قره دکز ساحلی، صپانجه واطه پازاری اوه لری ایدی. یالکز نیسه ایله ازمیت بو مواقع اره سنده الده کچمامش یکانه ایکی حصن متین ایدیکه آنیده اورخان غازی فتح وتسخیر ایلدی. بو مواقع ٣ نومرولی خریطه ده کوسترلمشدر.

باج وتیمار قانونلری وضرب سکه ـ تشکیلات اداره

عثمانلیلرده ایلك واضع قانون عثمان غازی وایلك قانونمزده (باج) قانونیدر. (باج) ده پازارلرده صاتیلمق اوزره کتوریلان یوکلرك بهرندن نقداً وياعیناً النان رسم ایدی. کنه الاخبارك روایتنه کوره علیش بك وديكر تاريخلره نظراً كرميان اعیانندن (علی شار) بك کلوب هرهانکی برمبلغ مقابلنده یوکلردن النه جق باجك کندیسنه تودیعنی رجا ایتدکده وچونکه الق برمطلوبی استحصال ایتمك دیمك اولوب تجاراندن بلامطلوب هرهانکی بر مقدارده پاره اخذی موافق عدالت وحقیقت اولمیه جغنه وبوبابده نه برامر الهی ونه ده برامر پیغمبری اولمدیغنه دائر عثمان غازینك وقوعبولان افاده سی اوزرینه کرمیانلی بونك اصولدن اولدیغنی بیان ایدنجه غازینك جانی صیقلمش وحتی خیراه افندی تاریخنك روایتنه کوره مقاتله بیله اولمش ایسه ده حاضرون بو (باج) اورایه مأمور اولانلرك (دیرلك) لری مقابلنده استیفا اوندیغنی بیان ایتملریله غازیده تکلیفی قبول وایلك قانونی تنظیم ایتمشدر. (٦٨٨)

بوقانون شویله یازلمش ایمش .

[هر کشی که بریوك صاته ایکی اقچه ویرسون . اکر صاتمیه هیچ برنسنه ویرمسون . ودخی کیمه برتیمار ویریرم . اول تیماری بلاسبب کیمسه آلمیه . اول کشی اوایجك اوغلنه ویرسونلر . اکراوغلان کوچوك اولورسه خدمتکارلری سفر وقتنده سفره وارهلر . تا که اوغلان سفره وارنجه آندن صکره کندولر سفره اشه‌لر . هرکیم بنم بوقانونمی بوزارسه یابنم نسلمه برغیری قانون اوکرتسه الله تبارك وتعالی جل وعلی آنلردن وایتدیرندن راضی اولمسون] [۱]

تیمارك عثمان خان غازی زماننده تأسیس اولندیغنی وابتدا تیماره نائل اولانده مشارالیهك رفقای جلادتندن (طارغان) و (قره یکیت) نام غازیلر اولوب بونلر ازنیك قلعه‌سی اطرافنی ضبطایله یکیشهر جوارنده و دیکر برمحله برر قلعه یاپدیروب برنجی‌یه طارغانی ، ایکنجی‌یه قره یکیتی محافظ تعیین ایتدیکی هنکامده ازنیك اطرافنی‌عساکرعثمانیه‌ایله قوماندانلری‌اولان مشارالیهمه تیماراوله‌رق احسان‌ایتدیکنی تاج‌التواریخ یازیور . [۲]

سکه‌یه کلنجه عثمان غازینك استقلالنه قدر الدن‌اله تداول‌ایدن سکه سلاطین سلجوقیه‌سکه‌لریله استانبول‌قیصرلری مسکوکاتی‌ایدی. چونکه سکه ضربی خطبه اوقوتمق کبی قولای برکیفیت اولمیوب اعمال ادواته محتاج‌اولدیغندن دهااولقدر تکلفاتك‌زمانی دکل‌ایدی مع‌هذا استقلالنی وآتیده بیان اولنان (کوپری‌حصار) ك ضبطنی متعاقب‌باقردن‌معمول و ۲۲ میلیمتره قطرنده اوله‌رق طرفینه اسم محرر اولمیوب (خلدالله)

---

[۱] نشری یاخود جهانما ص ۳۲ — [۲] تاج التواریخ ص ۲۲

عباره‌سى يازيلى سكه‌لر ضرب ايتدرمشدر . تقويم مسكوكات عثمانيه صاحبى مرحوم خليل بك [۱] بويله بر سكه‌يى الده ايدوب بونك عثمان غازى طرفندن ضرب اولنديغى (خلد الله ملكه) عباره‌سنك همان عين رسم وخط ايله اخلاف عظاملرى طرفندن بر مدت كموش وباقر مسكوكاته ضرب ودرج اولنمسندن استدلال ايديور .

اداره‌ء تشكيلى بحثنه كلنجه قره‌حصار ـ قره‌جه‌حصار وسلطان اوكى اوغلى اورخانه ، اسكيشهرى برادرى كوندز الپه (يوندحصار)له اينه كولى آيغود الپه (اينه كول)ى طورغود الپه (يارحصار)ينى حسن الپه توجيه ايتمش وكنديسيده بروسه ايله ازنيك ارەسنده توسيعاً تأسيس ايلديكى يكيشهره نقل (۱۲۹۹-٦۹۹) وارتق خيمه يرينه شهرده اسكان ايتمشدر .

اشبو تقسيماتده بيوك اوغلى علاء الدين بك داخل دكل ايدى . چونكه كنديسى علم ومعارف تحصيلى جهتنه سوق اولنه‌رق والده‌سيله برابر بيله‌جكه كوندرلمش وشيخ آده‌بالينك حلقهٔ تدريس وتربيه‌سنه ترك وبيله‌جكك اداره‌سى شيخه اعطا اولنمشدر . عثمان غازى اسكيشهرى يعنى حوزهٔ حكومتنك جنوب جهتنى براقوبده منتهاى شمال غربيه يعنى (ازنيك) كولى ساحل جنوبيسنده بولنان يكيشهره حركتندن نه كبى امللر بسلديكى ونه كبى اقتدار سياسيه مالك اولديغى ادنا ملاحظه ايله اكلاشيلور .

بروسه سالنامه‌سنك روايتنه كوره عثمان غازى ايله قائم پدرى شيخ آده‌بالينك اقامت ايتدكلرى خانه الآن موجود اولوب بونك بيت قيمتدار طوانى عبد الحميد خان ثانى طرفندن استانبوله نقل وتيمناً حفظ اولنمش ايمش [۲]

---

[۱] تقويم مسكوكات عثمانى ص ۱ ـ [۲] بروسه سالنامه‌سى سنه ۱۳۲٥

عثمان غازینك استقلالنی متعاقب فتوحات ـ بروسه‌نك ضبطی

غازی عثمان ممالکنی اقربا و امراسنه بروجه مذکور تقسیمدن صکره ٢٥٠٠ قدر سواریله حرکت ایدرك یکیشهرك غربنده ویقیننده اولان (کوپری حصار) ی ضبط ایتدی . مقصدی دائما شماله طوغری ایلریله‌رك کیتمك ایدی. مذکور موقعدن صکره (مرمره) یی خراجه ربط ایله (نیسه ـ ازنیك) اوزرینه یوریدی . یوقاریده بیان اولندیغی وجهله نیسه ایمپراطورلری (١٢٦١ـ٦٦٠) سنه‌سندنبری مقر سلطنتلرینی استانبوله نقل ایلدکلرندن (اولیمپ ـ کشیش طاغی) سلسلهٔ جبالی کچیدلرینی اولکی کبی محافظه ایده‌مدکلری جهتله عثمان شاه طاغلردن نزول ایدرك ازنیك اراضیسنی استیلا ایتدیسه‌ده شهری ضبط ایده‌مدی . چونکه لاتین وفرانسزلرك استانبولی آلدقلرنده ایمپراطورلر بو اجنبیلرك شرندن قورتیلمق ایچون (نیسه ـ ازنیك) شهرینه چکیله‌رك اوراسنی فوق العاده تحکیم وترصین ایلدکلرندن اورانك ضبطی پك قولای دکل ایدی . بناءً علیه عثمان غازی شهر جوارنده وشمالنده (قاطرلی طاغی) اتکلرینه بر قلعه انشا ایدرك شهری تضییق ایچون یوز نفر محافظله طارغان ـ بعض تاریخلرده طاز علی ـ نام بهادری ترك ایله چکلدی و (٢٧ حزیران ١٣٠١ ـ ٧٠١) ده ازمیت جوارنده واقع (قیون حصار) ده وقوعبولان محاربه‌ده استانبول ایمپراطورینك عساکر خاصه‌سی قوماندانی اولان (موزالو) مغلوب وعسکری فراره مجبور اولدی . اشبو موفقیت عثمان غازینك استقلالنی متعاقب نائل اولدیغی ایلك مظفریتدر . اشبو قیون حصار محاربه‌سنده عثمان شاهك یکنی وکوندز آلپك مخدومی (آیدوغدی بك) شهید اولدی قبری اوراده‌در .

اشبو محاربه‌دن صکره عثمان غازی ایمپراطورلقله هم حدود اولدی.[١]

روملرك قیون‌حصارده‌کی ایلك هزیمتدن‌التی سنه صکره (١٣٠٧ ـ ٧٠٧) بروسه قومندانئنك امریله (اطرانوس) (کستل) (کته) (مادنوس) تکفورلری قوتلرینی جمع ایله عثمان غازی علیهنه حرب ایچون حرکت ایلدکارنده غازی درحال بر قوت جمعیله دشمنه مقابله ایدوب قیون‌حصار جوارنده کستل تکفورینی تلف ایتدی بروسه‌واطرانوس تکفورلریده فراره موفق اولدی. (کته) تکفوریده کمال مشقتله (اولو آباد) ه فرار ایلدی. عثمان غازیده انی بالتعقیب اولوآباد تکفوری بونامده‌کی چای اوزرنده‌کی کوپری نه کندیسی ونه‌ده عائله‌سی طرفندن مرور وتجاوز ایدلمامك شرطیله فراری‌نی مشار الیهه تسلیم ایتدی. عثمانلی حکمدارانی بوندن صکره بوکوپری‌نی چکمدیلر. فقط قارشی طرفنه مرور ایجاب ایدنجه حیلهٔ شرعیه اوله‌رق کوپری یرینه قایق استعمال ایتدیلر. (کته) قلعه‌سی وبر سنه صکره انك مضافاتندن اولان (قالولیمنی) اطه‌سی آیغود ایلك‌اوغلی قره علی نام غازی‌واسطه‌سیله ضبط ایدلدی. بو حالده قره علینك بحراً قالولیمنی جزیره‌سنه اولان اشبو سفری عثمانلیلرك ایلك‌دریا سفری عد اولنملیدر. قالولیمنی، فاتحنك نامنه اضافتله الیوم (ایمرالی ـ امیر علی) دیو زبانزددر.

بیزانس ایمپراطوری (آندرونیك پاله اولوغ) کرك عثمان شاه وکرك سائر طوائف ملوك طرفندن صقشدیرلدیغندن همشیرهٔ طبیعیه‌سی اولان (ماری) نی اسیای صغرانك شرق‌طرفنه حکم ایدن وبربری ارقه‌سنه وفات ایدن حکمدارانك هر برینه یعنی هلاکویا، آباقه خانه، غازان‌خانه وعد ایدرك انلرك معاونتنی استدعا والنهایت نزاندن‌صکره

[١] یورغا ـ تاریخ عثمانی ج ١ ص ١٥٧

صوك حكمدار اولان خدابندهیه نصیب ایتمش اولمغله اوده ٤٠,٠٠٠ عسكرله هجوم ایدهجكنی مقام تهدیدده بیان ایلمش ایسهده نه طوائف ملوك ونهده عثمان شاه بوكبی آیاق پاطردیلرینه پابوش براقمدقدن بشقه سقاریه وافكه نهرلری ارهسندهكی اراضیيی تخریب وحامرك روایتنه كوره بوغازایچنده بكلربكی جواردهكی (استاوروز) موقعنه واناطولی حصاری وكیله جوارینه قدر آقین ایتدیكی كبی (نیسه ـ ازنیك) جوارنده بعض مواقعی علیالخصوص (قوجهحصار) ی ضبطایدرك مغوللرك مروی اولان هجوملرندن مصون قالمشدر . بوارالقوارطغرلك رفقاسندن اولوب كندی عونهسیله مقدما سقاریه حوضهسنی تشكیل ایدن درهلرده خیمهنشین اولان(صمصهچاوش) كندی ادملریلهعثمان شاهه تابعاولمسی آنكفرطممنونیتنی موجباولهرق مركزی (چاوش كویی) اولان بریورتلغی اعطا واونیدی سنهدنبری دوستلق ابرازایدن (خرمن قیا ـ شمدی خرمنجق) تكفوری كوسه میخائل دخی قبول اسلام ایتمكله خرمنجق وحوالیسی ده داخل دائرهٔ اسلام اولوب كرك كوسهمیخائلك وكرك صمصهچاوشك دلالتیله و (١٣٠٨ ـ ٧٠٨) سنهسنده « لبابیجی ـ لبدجی ـ » حصاریله لفكه ، (بكهجه) ، استیمان طریقیله واقحصارده زوربازی جلادتیله تسخیراولندی . » [١] بوندن صكره شهید آیدوغدی الپك مخدومی قره علی طرفندن تحت محاصرهیه النان (تكیر بكاری) ضبط اولنهرق تیمار صورتیله (اونده) (نیفجه حصار) (قرهكوز) له برابر فاتحنه اعطا اولندی. عثمان شاه روملرك صوك رجعتكاهی اولان سقاریه وادیسندهكی اشبو مواقعی ضبط ایله مشغول اولدیغیصرهده ممالكنك جنوب جهتندن (كرمیان

---

[١] بروسه سالنامهسی سنه ١٣٢٥

طرفندن) چودار عشیرتی دینلان مغول تاتارلری هجوم ایتدیکی خبر النمغله (قره‌جه‌حصار) ی مدافعه ضمننده حرب ارقداشلرندن صالتق الپ ایله کوسه‌میخائلی ، اوغلی اورخانه ترفیق ایدرك مغول تاتارلرینی قره‌حصار مضافاتندن (اویناش) قلعه‌سی جوارنده قهروتدمیر ایتدردی ، بونلرك (خدابنده) طرفندن کوندرلدیکنی حامر بیان ایلیور .
اورخانك اشبو موفقیتی پدرینه بیوك امیدلر ویرمکله برایکنجی تجربه اولمق اوزره الیوم قوجه ایلی دینلوب سقاریه نهریله دکز ارەسنده‌کی قطعه‌نك هنوز الده ایدلمیان جهتلرینك ضبطنه مأمور ایلدی . فقط یکرمی سنه‌دنبری قهرمانلقلریله مشهور اولان ارکان امراسندن دردینی یعنی کوسه میخائل وعبدالرحمن غازی وآقچه‌قوجه‌ایله (قوکور آلپ)ی رفاقتنه تعیین ایتمکله اشبو بش قهرمانك همتلریله الك اولاً (قره‌جه) [١] طرفندن ضبط اولنوب تیمار اوله‌رق کندیسنه اعطا اولندی کندیسیده اوراده مدفون ایمش . بعده صره‌سیله (آلپ صوفی) (آقحصار) ونیسه جوارنده (قره‌تکین) (آق یازی) (طوز پازاری) (کلیك)صبانجه کولی اوزرنده (قپوجق) و(کراسته‌جی) ایله(آق اووه ـ اطه‌پازاری اووه‌سی) ضبط اولنه‌رق قلاع ومواقعیله شمدیکی ازمیت سنجاغی یعنی (قوجه ایلی) دینلان قطعه کاملاً اله کچمش اولدی . (١٣١٧ ـ ٧١٧) (نیسه ـ ازنیك) دخی جوارینه اولجه یاپیلان (تریقوقیا ـ قولاجه حصار) و قره تکین قلعه‌لریله تضییق اولندیغی کبی بودفعه‌ده هرطرفدن چوریلمش برحاله کلدی .

---

[١] حامر بوکا Karadjebes طرزنده یزیور محتاج تدقیقدر .

عثمان شاه بروسه‌یده عین صورتله تضییق ایچون برادرزاده‌سی آیدوغدی بکك مخدومی (آق تیمور) ایله امرای عسکریه‌سندن (بالابان آلپ) واسطه‌سیله شهرك قارشیسنه ایکی قلعه انشا ایتدرمش ایدیکه بونلردن بری الیوم (بالابانجق) نامیله مشهوردر. اشبو قلعه‌لر (۷۰۷-۱۳۰۷) سنه‌سندنبری یعنی اون سنه‌در بروسه قلعه‌سی محافظلرینی راحتسز ایتمکده ایدی . بو ایکی قلعه‌دن بری شهرك غرب طرفنده وقلعه قارشیسنده وقاپلیجه‌لر جهتنده‌ودیکری جهاننمایه‌کوره (کته)نك غربنده ونیلوفر صوینك ساحل شمالیسنده ایدی . عثمان شاه اره صره کاور ومحاصره ترقیاتی معاینه ایدردی . [۱]

۱۳۱۷ - ۷۱۷ سنه‌سنده ارتق بروسه‌نکده ضبطی زمانی کلمش ایدی. فقط عثمان شاه نزولدن پك راحتسز اولدیغندن محاربه‌یه کیده‌میه‌جکی جهتله (سکود) ده قالوب کوسه میخائل وطورغود الپ وشیخ محمود وآدانالینك برادری شمس الدین وبونك اوغلی آخی حسن‌دن عبارت تشکل ایدن مجلس حربده اولاً بروسه‌نك کلیدی مثابه‌سنده اولان (اطرانوس - آدریانوس)ك ضبطنه قرار ویریلوب اورخان بك اشبو امرای عسکریه وبشبیك قدر لشکر ایله حرکت ایدرك قصبه ضبط وموقع مذکور قوماندانك پدری طرفندن شهید ایدیلان آیدوغدی بکك انتقامی قوماندان مومی الیهك اعدامیله آلندقدنصکره کشیش طاغی دامننده وبروسه‌نك شرق قپوسی قارشیسنده اولان (بوکار باشی)ده وبروسه قپوسی قارشیسنده رایت عثمانی رکز اولندی. قلعه‌قوماندانی شدتله مدافعه‌یه حاضرلنورکن ایمپراطور ایکنجی آندرونیك پاله‌اولوغ

[۱] یورغا - جلد ۱ ص ۱۶۱

شهرك تخلیه‌سنی امر ایتمكله [۱] اوتوزبیك بیزانس آلتونی فدیهٔ نجات ویرملك وكملیك قصبه‌سنه هجرت اولنمق اوزره كوسه میخائیلك دلالتیله قرارویریلوب شهر تخلیه وایدیٔ عثمانیانه تسلیم اولندی. ۱۳۲۶–۷۲۶ [۲] بروسه‌نك ضبطیله عثمانلیلر طوائف ملوكدن زیاده بردولت حالنه كچمسی نقطهٔ نظرندن پك مهمدر بروسه‌یه الك اول اخی حسن كیرمش . برچنه چیقمش اذان محمدی اوقومش بعده اورخان غازی ایله دیكر امرا داخل اولمشلردر . [۳] اثنای فتحده موجود اولان (ایل ارى خواجه)نك اوغلی خواجه احمدك یاپدردیغی جامع ایلك بروسه جامع شریفیدر . (ایل ارى خواجه اوغلی مسجدی) دیرلر ایدی . (دولاقروا) ایمپراطور ایكنجی آندرونیك پالەاولوغ اورخان غازیله پیدا ایلدیكی مناسبات خفیه اوزرینه بروسه‌نك تسلیمنی قوماندانه امر ایتمشدر دیر . [٤]

بروسه‌نك ضبطی زماننده عثمان غازی سكودده نقریس (نزول) علتندن مضطرباً یاتقده وخسته‌لغیده آغیرلشمقده ایدی . پدرینك حال احتضاره تقرب ایتدیكنی اورخان غازی خبر النجه (طورغود آلپ) (صالتق آلپ) (اخی حسن) وكندی امامی عثمان بخشی وچندارلی

---

[۱] بعض تاریخلر بروسه قوماندانی ویا قوماندانك اوغلی اوره‌نوس اولدیغنی ومؤخراً اسلامی قبول ایلدیكنی یازیور بروسه مشارالیه پك اسكی براسلام عائله‌سنه منسوب برترك اوغلی تركدر . دولاقروا قوماندان (اوره‌نوس) وبروسه سالنامه‌سی (بورساق) نام ذات اولدیغنی حكایه ایدیور .

[۲] اثری بروسه‌نك فتحی ۷۲۲ ده اولدیغنی محقق برصورتده بیان ایدیور .

[۳] آ . ژاردو جلد ۲ ص ۸۰

[٤] عثمانلی تقویم التواریخی جلد ۱ ص ۸۸

قره خلیلی آله‌رق بروسه‌نك ضبطنی تبشیر وپدرینك صوك دعا ووصیتنی آلمق اوزره سكوته ایرشمكه وقت بوله بیلدی . النی اوپدی یوقاریده بیان اولندیغی اوزره نصیحتلرینی دیكلدی . و سكوده دفن اولنوب مؤخراً وصیتی وجهله بروسه‌یه نقل اولنه‌رق حصارده (آیا ایلیا) مناستری درونده نامارینه منسوب تربه‌ده رحمت رحمانه توديع اولندی. بروسه‌لیلر اوموقعه الیوم (عثمانجق) دیرلر . مذكور مناستر مؤخراً ییقلمش اولوب الیوم یرنده عثمان و اورخان غازیلرك تربه‌لریله لطیف بر باغچه وبرده قله‌سی واردر .

عهد اورخان غازی با به عثمان غازی

[۱۳۲۶ - ۱۳۶۰] - [۷۲۶ - ۷۶۱]

خلاصه

ذات شاهانه - تأسیس قوانین ونظامات - علاءالدین پاشا - ضرب سکه - ایلك تشکیلات عسکریه مز - یایا - مسلم - عزب - صاریجه - یوروك - جانبازان - عساکر منتظمه ویکیچری تشکیلاتی - خمس شرعی - عجمی اوغلانلری - قپوقولندن سپاهی وسلحدار اوجاقلری - سپاهیلر - سلحدارلر - قوتری - وظیفه ومخصصات - عساکر فوق العاده - سرپوشلر والبسه - رایت وعثمانلیلرده سنجاق .

اورخان غازی فتوحاتی

قوجه ایلی وجوارینك ضبطی - مالتپه محاربه‌سی - ازمیت وازنیك وهرکه ایله قرتالك ضبطی - شهزاده سلیمان پاشانك وزارت وقائممقاملغی - طوائف ملوکدن قره‌سی امارتنك انقراضیله بزه انتقالی -

روم ایلی جهتنده فتوحات

روایلیده فتوحات - اورخان غازینك پرنسس تئودورا ایله ازدواجی - سلیمان پاشا روم ایلی‌یه نصل کچدی ؟ - چمپه وکلیبولینك ضبطی - چمپه ایله کلیبولیده وبوراسیله استانبول اره‌سنده عثمانلیلر - تاریخلرمزه کوره سلیمان پاشانك روم ایلی‌یه مروری - شهزاده خلیلك اسارتی .

ذات همایونلری

قدرت انشائیه‌سنه عالی حیران ایدن ایکنجی حکمداریمزدر. (۱۲۸۱ - ٦۸۰) ده طوغمش، پدری عثمان غازینك ارتحالنده و (۱۳۲۵- ۲۱ رمضان ۷۲٦) ده جلوس ایدوب (۱۳۵۹-۷٦۱) ده ارتحالنه نظراً تاریخ شمسی اعتباریله قرق درت یاشنده حکمداراولمش ویتمش سکز، یتمش طقوز یاشلرنده ارتحال و ۳۵ سنه اجرای حکومت ایتمشدر..

بویلی، بوصلی، یاقیشقلی. صقاللی صاری، کوزلری مائی، ملاحت وجهیه مالك « شخص منفردی اعتباریله ممتاز خلقت » عادل، حقشناس، شجیع وحلیم و ملایمت صاحبی، علما وارباب معارف وصنعته محبت ایدوب مؤسسات علمیه‌یی سور، فقرایی بسلر، هرفقیره بذل اعانه وصدقه ایتمدن چکمز. افراط درجه‌ده متعصب اولمه‌رق دیندار، ترقی واسلامیتی مساواتاً حفظ ایدرایدی. هنوز کوچه‌لکدن چیقمش بر ذاتك اولادی اولدیغی وحتی کندیسیده بر زمانلر بو طرز حیاتده یشادیغی حالده مؤسسات وتدابیری بولندیغی عصر حکمدارانی میاننده کندیسنه بر موقع ممتاز احراز ایتدرمشدر. اورخان غازی بانئ دولت وحکیم سیاسی اطلاقه شایان اولان ایلك پادشاهلریمزدن وعلی العموم حکمدارانمزك الك بیوكلرندندر. هرتدبیرنده مسعود و بختیار وهرسفرنده نائل فوز وظفر اولدی. مرادبك افندی تاریخ ابوالفاروقنده بوپادشاهی فوق الحد مدح وثنا ایدرك عثمانلی حکمدارلرینك الك بیوكلرندن اولدیغندن بشقه عصرنکده سر افرازی بر داهی اولدیغنی وتدابیر و مؤسساتی قرون وسطانك دکل قرون اخیره‌نك مؤسسلری صره‌سنده بیله کندیسنه

بیوجك برموقع تأمین ایلدیكنی ودولت علیه‌نك باشلیجه بانیسی اولوب مورخلرمز كندیسنك بیوكلكنی احاطه‌یه مقتدر اوله‌مدقلرینی، هرایشی، هرحسابی منتظم، حركتی صره ایله، تلاشسز. عجله‌سز اولوب اثرنده توقف و رجعت اولمدیغنی و مورخلرمزك سكوت ایله كچشدردكاری یكرمی سنه‌لك دور حكومتی تنظیمات خیریه و اجراآت مدنیه ایچنده عثمانلیلق اعتباریله الك مثمر بردور فعالیت اولدیغنی بیاندن صكره دیكر بر محلده كندیسنك، زمان واحوالك كنه واهمیتنی حقیله تقدیر ایلدیكی هر حركتندن مستبان اولور. اداره‌سنی یداقتدارینه‌الدیغی مالكك امورینی، اهمنی مهمنه تقدیماً صره ایله اجرا ایدردی. ابتدا ازمیت وازنیك كبی حائللری برطرف ایتدی. صكره ممالكك ضعیف جهتنی كوروب چاره‌سنه باقدی. مملكتی حدود طبیعیه‌یه مالك ایتدی. عثمانلی امارتنك پارلاق براستقبالِ اوكنده بولندیغنی كشف ایتدی. [۱]

خالقوقوندیل دخی غازی مرحومك ستایشنده بولنه‌رق كندیسی فكر اختراع وتدقیقه مالك، ماهر، مروت ومرحمتشعار، طرفدار سربستی اولوب خرستیانلر حقنده معاملهٔ نازكانه ایفاسندن خالی قالمدیغندن سلاحدن زیاده نزاكت ونوازشله انلری كندیسنه بند ایتمش ایدی دیر [۲] حاكم دینه حكمدار مشارالیهمدن بحث ایدركن هم عادل، هم قانونشناس و همده شجیع اولدیغندن اورخان غازی عثمانلولرك (نوما) سی دینلملی دیر.

بر آلمان تاریخیده بو پادشاهك تصویر حالی صره‌سنده اورخان پدری كبی برقهرمان غالب ایدی فقط لاینقطع یكیدن یكی‌یه

[۱] تاریخ ابولفاروق ـ جلد ۱ ص ۳۰ و ۶۵

[۲] خالقوقوندیل جلد ۱ ص ۱۱

فتوحات ارقه‌سنه دوشن ذواتك طبیعتنه مالك دكل ایدی . قناعتكار ، صوك درجه‌ده حسابی ومتفكر ایدی . هیچ بر زمانده عربلرك تعصبنه مالك اولمدی ونه‌ده سلجوقیلرك قرون وسطی پهلوانلرینی آندیران شدت وسطوتنه مالك دكل ایدی] دیر . [۱]

(دولاقروا) ده شو یولده شمائلنی تصویر ایدر [برادرینك عزم قطعی ومحبتله اشتراك ایتدیكی برادارده‌ده ذكا وشجاعت وحسن تدبیرله مفطور اورخان كبی برذات روم امپراطورلغنك دوچار اولدیغی بحراندن بالاستفاده مظهر موفقیات اوله‌جغنده شبهه یوق ایدی ..... اورخان غازینك ازنیك فتحنده اهالیٔ مغلوبه‌یه كوستردیكی مساعدات وكافه‌سنه آشمیل ایتدیكی معاملهٔ مروتمندانه بوخلقی مسعود قیله‌رق هجرت ایتمه‌كدن بشقه غازینك زیر حمایه‌سنده قاله‌رق برحیات بختیارانه امرارینه قرار ویرمشلر ایدی . اورخان غازی حسن معامله ومرحمتدن استحصال اولنه‌جق نتایجی بیلمك فطرتنه‌ده مالك اولدیغندن ازنیك وتمه‌سی مؤخراً پك چوق موفقیتلرینی موجب وهرطرفه انتشار ایدن صیت وشهرتی فتوحات آتیه‌سنه بر شاهراه حركت اولدی .] [۲]

خیراه افندی تاریخی دخی [اورخان غازینك عدل ودادی اولمرتبه‌یه وارمش ایدیكه بی سبب كیمسه‌یی ایجتمیوب حقارت ایتمز و مذهب و اعتقاد ماده‌سی امور ذاتیه‌دن اولمق ملابسه‌سیله هیچ تعرض ایتمیوب خدمتلرنده هر نوع اشخاص بولنور ایدی .] دیر [۳]

یكیچریلكك تأسیسی اثناسنده ترتیب ایدیلان برضیافتده بالذات فقرایه

---

[۱] یورغا ـ تاریخ عثمانی ـ جلد ۱ ص ۱۶۲ ،

[۲] عثمانلی تقویم التواریخی ـ جلد ۱ ص ۹۰ و ۹۲

[۳] خیراه افندی تاریخی ـ جلد ۳ ص ۱۰۵

طعام توزیع ایتمسی فضائل اخلاقنه کوزل بر انموذج تشکیل ایتمشدر دینلیور. اورخان غازینك مغلوبلره بیله کوستردیکی علو عاطفت وانسانیت سیف عثمانینك هنوز کیرمدیکی یرلر اهالیسنی بیله فوج فوج کلوب غازینك زیر حمایه‌سنه دخالته مجبور ایدیوردی. جناب اورخان بر شهری فتح ایدنجه اوراده مکتب ومدرسه کبی مؤسسات دینیه وعلمیه انشا ایتدیرر وادارەلرینی تأمین ایچون وقفلر تخصیص ایدر ایدی. ازنیکی ضبط ایتدکده (۱۳۳۰) اورایه بر جامعله قربنه بر مدرسه وعمارت انشا ایتدیرمش ایدیکه ممالك محروسه‌ده یاپیلان مدرسه‌لرك برنجیسیدر. بوندن طولایی ازنیك مدرسلکی مراتب علمیه‌نك الك بالاسی عد اولنوردی. بومدرسه‌یه ایلك دفعه اولەرق قیصریه‌لی مدرس داود افندی نام ذات آندن صکره شیخ آداتالی ایله چاندارلی قره خلیلك قائم پدری تاج الدین کردی واندن صکره (قره خوجه) نامیله معروف (علاءالدین اسود) نصب اولنمشلردر.

عثمان غازی زماننده دولت علیه‌نك نفوسی نهایت ۳۰۰,۰۰۰ قدر اولدیغی حالده عهد اورخان غازیده ازمیت وازنیك دخی داخل اولدیغی حالده دیمتوقه، برغوس، چورلی وزغره حدودلرینه قدر ضبط ایلدیکی ممالکك نفوسی اوچ درت ملیونه واصل اولمشیدی.

پدری مرکز اداردی (قره‌جه حصار) دن یکیشهره نقل ایتدیکی کبی اورخان غازیده اورادن ازنیکه نقل ایتمك ایستمش ایسه‌ده اب محترمنك ارزوسنه تبعیتله بروسه‌یه نقل ایتدی واوراسی بر زمانلر سلاطین عثمانیه‌یه پایتخت اولدی.

اورخان غازی اوروپاجهتنه اصلا کچمیان صوك حکمداریمز ایدی. حتی قائم پدری ایمپراطور ژان قانتا کوزن ایله صرب وبلغارلر علیهنه

وقوعبوله‌جق حرکت ایچون مذاکره‌ضمننده ملاقاتلری تصمیم اولندقده غازی حرمی تئودورا ودرت مخدومیله برابر استانبول قارشیسنده اسکدار ساحلنده قبول اولنوب بر خیلی کونلر کورشمشلر. اکنجه‌لر اره‌سنده مذاکره‌لر ایتمشلردی. غازیٔ مشار الیه بر ایکی محاربه‌دن غیریسنده‌ده بالذات بولنمیوب زمانی وقوعاتی مطالعه‌سندن اکلاشیله‌جغی اوزره محاربانك اکثریسی یا مخدومی سلیمان پاشا ویا امراسی طرفلرندن اداره اولنوردی. غازینك ۷۲۷-۱۳۲٦ ده‌کی قرمان سفری بالذات بولندیغی صوك سفر اولوب اندن صکره یکرمی درت سنه قدر هیچ بر سفره کیتمامشدی.

اورخان غازی درت اوغله مالك اولدی. کریمه‌سی اولوب اولمدیغنه دائر تاریخلر برشی سویلمیور. اوغللری: سردابه، سلیمان، خلیل، مراد وقاسم نامنده ایدیلر. اکثر محارباتی سلیمان پاشا اداره ایدر وبعضاً برادری خلیلده نزدینه الیر ایدی. حتی آتیده کوریله‌جکی اوزره روم ایلی‌یه مرورلرینك ایکیسنده‌ده شهزاده خلیل قرداشیله برابرایدی. شهزاده خلیلك بروسه جهتی والیلکنده استخدام اولندیغی وبورادن قورصانلر النه دوشه‌رك اسارتله ازمیر جوارنده (فوچه) یه کوتورلدیکی آتیده کوریله‌جکدر.

بوشهزاده حقنده اجنبی تاریخلری آزچوق معلومات ویردکلری وجنازه‌سی بروسه‌ده مدفون اولدیغی حالده تاریخلرمز اسارتی شان سلطنتی اخلال ایدر کبی تصور ایدرك ایام رئیسلکی ایدوب آندن بحث ایتمامه‌لری شایان حیرتدر. قاسم چلبیده کنج ایکن وفات ایتمش اولدیغندن وارث سلطنت اوله‌رق مراد خداوندکار قالمش ایدی.

تأسيس قوانين ونظامات ـ ايلك تشكيلات

علاءالدين پاشا

علاءالدين پاشا عثمان غازينك اكبر اولادى وخلف طبيعيسى واورخان غازينك بيوك قرداشى، اعاظم رجال عثمانيه‌نك پيشواسى، علم، فضل، كمال صاحبى، قريحه‌سى واسع، غيرتى نامحدود، اخلاقى مكمل برذات ايدى. فقط كنديسى برجاريه‌دن واورخانده منكوحه اولان مالخاتوندن متولد اولوب ترك وتركمن اقوامنده اصل اوغل دها طوغريسى وارث حقيقى منكوحه‌دن ظهور ايدن ولد اولديغندن اورخان اويولده تربيه ايدلمش، تجارب حربيه كوسترلمش پدرينك حياتنده بيله اكا وكالت ايتمش يعنى وليعهد تعيين وعلاءالدينده علم ومعرفت جهتنه سوق اولنمش ايدى. عثمان غازى علاءالدينى بيله‌جكه مأمور ايدرك اوراده شيخ آداناليه ياپدرديغى تكيه‌ده [١] اقامت ايتديروب اندن استفاضهٔ انوار علوم ايتدردى. شرق عائله‌لرى اصولنجه كنديسى حياتده ايكن ارطغرل بيوك اوغلى دوندارى خلف

[١] اسلامده ايلك خانقاه مصرده صلاح الدين يوسف ابن نجم الدين ايوب طرفندن كشاد ايدلمشدر. خانقاهه هركون اكمك وات وسائر مأكولات تعيين ايدوب شيخنه‌ده شيخ الشيوخ اطلاق اولنمش ايدى. صلاح الدين، عمر الفاروق درجه‌سنده برمجاهد اعظم اولوب اوچنجى اهل صليبه مقاومت ايدن الك بيوك براسلام قهرمانيدر. مصرده ايلك مدرسه‌ده ينه مشاراليه طرفندن تأسيس اولنوب مدرسهٔ صالحيه دينور ايدى. وفاتى ٥٧٦ ده‌در. شامده جامع كبير اتصالنده مدفوندر اسلامده الك اول مدرسه بنا ايدنده ملكشاه سلجوقينك وزيرى نظام الملكدر فقط برروايتده نيشابورده‌كى سعديه مدرسه‌سى دها قديم ايمش.

تعیین ایتدیکی کبی عثمان غازیده عین اصولی قبول ایدرك علاءالدین یرینه کوچك اوغلی اورخانی کندینه خلف تعیین ایتمشدر. کرك دوندارك وکرك علاءالدینك سلطنت دنیا ایچون کوستردکاری قیدسزلق شایان دقتدر. بو حال مع التأسف چوق سورمدی: چونکه ییلدیرم بایزید نعش پدر اوکنده برادری یعقوب چلبی بی بوغدی. ارتق بوندن صکره قتل الاخو فضیحه‌سی یقین وقتلره قدر دوام ایتدی طوردی.

اورخان غازی، اخلافندن مراد ثانی وسائر برایکیسی کبی حب جاه صاحبی اولمدیغی کبی پرستش ایدرجه‌سنه سودیکی بیوك برادری علاءالدین بکك فضل وکمالنیده تقدیر ایتدیکندن جلوسنده بیزانس خاندان سلطنتی کبی مشترکاً ادارۀ مملکتی قرداشنه تکلیف ایتدیکنی تاریخلرمز روایت ایدیورسه‌ده جهانکیر بردولت اساسی قورمق فکر سیاسیسنه طبان طبانه ضد اولان بویله برتکلیفك غازی اورخان طرفندن درمیان اونه‌جغنه عقل ایردیره‌مز احتمالکه هرایکی برادرك علویت فکرینه براعت استهلال اولمق اوزره بویله برروایت تصنیع ایدلمش اولسون. ذاتاً ایلك تاریخمزی ظهور دولتدن پك چوق زمانلر صکره ادریس بدلیسی اوته‌کینك بریکنك روایتی اوزرینه یازیلان عاشق پاشا زاده تاریخنه چکی دوزن ویروب وبرازده توسیع ایدرك یازمش اولدیغندن بوکبی روایتلر قید احتیاط ایله قبول اولنمایدر. هرنه‌ایسه علاءالدین والد افخمنك صوك ارزوسنه تبعیتله انی قبول ایتمدکدن بشقه موروث پدر اولان دواب ومواشیسنك نصفنی بیله قبول ایتمامش، نیلوفر چایی ساحلنده برقریه‌ده «کته اوه‌سنده قوطره کویی» اقامتنه مساعده طلبنده بولنمق کبی پك بیوك علویت کوسترمش، فقط کوچك قرداشنك رجاونیازینی وامر مشروعنك امرینی ایفا مقصدیله

وزارتی قبول ایتمشدر . حامر علاءالدین پاشانك وزارتی اورخان غازینك جلوسندن صکره ایالت اجراآتی اوله‌رق کوستریور. بوجهتله علاءالدین پاشا وزارت وصدارتك اساسنی قورمش ومعناً ایالت صدر اعظممز اولمشدر . اورخان غازی کشورکشالقده بولندیغی مدتجه علاءالدین پاشاده دولتك بقای سعادت واستقلالی ضامن قوانین عادله‌یی تنظیم ایتدیکندن بوذات سایه‌سنده سلطنت عثمانیه برقاتدها تقویت بولدی. علاءالدین پاشا ازنیكك فتحنی متعاقب ارتحال ایتمشدر . بوشهر ۷۳۱-۱۳۳۰ده ضبط ایدلمشدی .

ضرب سکه

مستغنئ عرض وبیان اولدیغی اوزره اسلامده علامت سلطنت وحکمداری قرائت خطبه وضرب سکه‌در . بوجهتله علاءالدین پاشانك الك اول اشتغال ایلدیکی ضرب سکه مسئله‌سی ایدی . عثمان غازی ایت خطبه‌یی قرائت وباقر سکه‌یی ضرب ایلدیکی حالده علاءالدین پاشانك رأییله اورخان غازی‌ده (چفته اقچه) و (اقچه) نامیله ایکی جنس کموش سکه‌یی ۷۲۹ده بروسه‌ده ضرب ایتدرمشدر . خیراه افندی ۷۲۸ محرمنده‌در دیرسکه‌نك برطرفنده وسطنده کلمهٔ شهادت واطرافنده چهاریار کزین افندیلریمزك اسملری ودیکر طرفنده‌ده [اورخان خلدالله ملکه] عباره‌سی یازلمش واشبو اوچ کلمه بر برینك آلتنه تحریر اولنمشدی. تك اقچه‌نك وزنی بش قیراط واوچ ربع قیراط وچفته‌نککی اون بر بچق قیراط ایدی. بر درهم اون آلتی قیراطدر. (اقچه)نك وجه‌تسمیه‌سیده رنکنك بیاض یعنی آق‌جه اولمسندن کنایت اولسه کرك . [۱]

[۱] تقویم مسکوکات عثمانیه ـ غالب بك

بعض تاریخلر عثمانلیلرده الك اول سكه ضربنی اورخان غازی‌یه اسناد ایدرلرسه‌ده یوقریده بیان اولندیغی وجهله عثمان غازی استقلالی ایله برابر باقر سکه ضرب ایتدرمش ایدی. [۱] عثمان واورخان غازینك سکه‌لرنده تاریخ یوق ایدی. بو اصولی ابتدا ییلدیرم بایزید خان اتخاذ ایتمشدر. طغرایه گلنجه بوده ابتدا امیر سلیمان چلبی (۸۰۶-۸۱۳) زماننده گورنمشدر مشارالیه سکه‌نك بر وجهنده اسمنی طغرا شکلنده یازدرمش ایدی.

ایلك تشکیلات عسکریه‌مز

« اورخان غازی قوای دولتك یالکز فتوحاتك وسعتنه مستند اولمدیغنی، مؤسسات داخلیه‌سز، تدابیر مدنیه‌سز، عدالتسز، سیاستسز فتوحاتدن حسن نتیجه حاصل اولمیه‌جغنی بیلیوردی بونك ایچون (ازنیك وازمیتك ضبطندن صکره) یکرمی سنه‌لك بر دور سکونت احداث ایتدی بومدتی تشکیلات وتنظیمات داخلیه‌یه حصر ایتدی. اشبو تنظیماتك جنس ووسعتی

[۱] اسلامده الك اول سکه ضرب ایتدیرن عبدالملك بن مروان الامویدر. بن مروان سکه‌سنی حجاج واسطه‌سیله ۷۴ ویا ۷۵ سنه‌سنده ضرب ایتدرمش اولوب بر طرفنده (قل هو الله احد) دیگر طرفنده (لااله الاالله) یازدیروب آنی بر دائره ایچنه الش وفلان شهرده ضرب اولنمشدر دیو علاوه ایتدیروب دائره‌نك طیشاریسنه‌ده (محمد رسول الله ارسله بالهدی ودین الحق) عبارەسنی تحریر ایتدرمشدر. سکۀ مذکوره‌یه دینار دینوب شمدیکی ۱۲ فرانق قیمتنده ایمش. ابتدا سکه ضربنی عبداله ابن زبیره اسناد ایدنلرده واردر. تاریخ ضرب محرری (سه‌دیو) اسلامده الك اول سکه ضرب ایتدیرن مشارالیه عبدالملکدر دیر. هراتده ۲۸ سنۀ هجریه‌سنده ضرب اولنمشدر دیو برروایتده وار ایسه‌ده قرین صواب دکلدر چونکه بوشهر تاریخ مذکوردن صکره ضبط اولنمش ایدی. عباسیلر نامنه ایلك سکه‌ده ۱۳۲ ده ظهور ایتمشدر.

كندیسنك ، انظار و آمالنه پك ایلری عطف ایتمكه مقتدر ، بر داهی اولدیغنی كوسترمكده‌در .

عثمانلیلر اصلنده بر عشیرت ، عشیرتكده كوچبه قسمنده ایدیلر . برچوق مدتدن بری ممالك متمدنه داخلنده بولنیورلردی . مدنیتك آثار و محسناتندن مستفید اولمقدن كیری قالمیورلردی. اساساً پك مستعد برقوم اوله‌رق استعدادلری نسبتنده اكتساباتده بولنورلر ایدیسه‌ده شرقك اووقت معروض اولدیغی قارغاشه‌لق استفادهٔ قطعیه‌لرینه مساعد دكلدی . كوچبه‌لك حالی معلومدر : بیكارجه صغر ، اون بیكارجه قیون برآردده رعی ایدیله‌مز . بوندن طاقم طاقم كزمكه مجبوریت حاصل اولور. مجموع قبیله رابطه‌لرینی محافظه ایدرلر، قوناق مركزی مشترك وسركرده دخی عمومیدر . لكن هربر طاقمك رئیسی ، بكی ایری اولور ، كوچك بكلر رئیس عمومیه باقارلر . طاقمرده كندی بكلرینك امرلریله حركت ایدرلر ایدی .

سكود ، سرحدینه كلدكلری وقت عثمانلیلر بوحالده ایدیلر. عثمان بكك سنجاق بكی نصبی ، بالخاصه شیخ آدانالی‌یه‌انتسابی مدنیت‌عثمانیه‌یه تمل آتیلمه‌سنه سبب اولدی . شیخ سایه‌سنده عثمان غازی عادات قدیمهٔ عشیرتدن زیاده‌احكام شرعیه‌ایله الجابات مدنیه‌یه رعایت ایتمكه‌باشلدی.

سنجاق بكی صفتیله فعلاً اسكان ایتمشدی. اوصفتله توسیع دائرهٔ نفوذ ایتدكجه كندی طاقملریده اسكان ایتمكه باشلدی. عشیرت بكلری تكفورلرك یرلرینه قائم اولدیلر . انلرده قاضیلر واسطه‌سیله احكام قرآنیه ایله عامل اولمغه میل ایتدی. سوریلری غائب اولمیوب انلری ادملری واسطه‌سیله قشلاق ویایلالره سوق‌ایدرلردی. سنجاق بكلك، دره بكلك اصولنجه بر مأموریت رسمیه ایدی عثمان بكك ترتیبیله

تکفور حصارلرینه یرلشان امرا دخی عین اصول اوزره عثمان بکه مربوط ایدیلر. عثمان غازینك دعوتی اوزرینه کندی طاقملریله مسلحاً معیتنه کلوب سفره کیدرلر ایدی. بو « طاقملر » هر برینك منسوب اولدیغی عشیرت قسمنك دلیقانلیلری ایدی. بونلر « نوکر » نامیله بکك یانه چراق اولورلر. بکده بونلره آت ویرر، خلعت ویرر، حرب غنیمتندن حصه آییرر، قدم کسب ایدنجه تارلا ویرر، چفتلك ویرر ایدی. لکن بو (نوکر) لرك اقصای املاری بکلکه نائل اولمق ایدی. اوده شو صورتله واقع اولوردی: بر کیی کوچك حصار بکلری غزاده یرارلق ایتدکلرنده مثلا قره علی بك، آقچه قوجه، غازی عبدالرحمن کبی بیوك فتوحاته سبب اولدقلرنده مکافاتاً برقطعهٔ مهمه‌یه سنجاق بکی نصب ایدیلیر. ایشته اووقت ترفیع ایدن بو حصار بکلری کندی سنجاقلری داخلنده بولنان حصارجقلری اشبو (نوکر) لره ویررلردی که بونلرده افندیلری کبی حلول وموفقیاته نائلیت ایله ترفیع مسند وتوسیع نفوذ ایتمکه چالیشیر ایدی.

ایلك تشکیلات عسکریه‌مز ایشته بودر. اورخان غازینك تشکیلات داخلیه‌سی صره‌سنده بو صنف سوارى ١٠،٠٠٠ نفری متجاوز ایدی. هر طاقم آته سوار ومسلح اولدرق حکمدارك اوتاغنه کلیردی. ینه‌جك، ایچیله‌جك، هر بر مصرف حکمداره عائد دکل، طاقم بکنك دلالتیله کندیلرینه عائد ایدی. مثلا اورخان غازینك خبر ودعوتی اوزرینه بلا تردد کلیرلردی چونکه غزاده تسکین غیرتدن بشقه تأمین کار و منفعت دخی واردی. لکن بونلرك طوپلنمه‌سی ــ استعجاللریله برابر ــ دفعتاً اولمز وبر خیلی وقت ایسترردی. اورخان غازی دولتك حال حضریله بو حالی توفیق ایده‌میوب یکی تدابیره احتیاج حس ایتدی.

وقتیله تشکیلات ملکیه‌یه تشکیلات عسکریه ایله برابر باشلانمش ایدی . سنجاق بکی صفتیله قره‌جه حصارده یرلشمش اولان عثمان بك شیخ آدانالینك دلالتیله حصاره همان برقاضی تعیین ایتمش، امور عبادك احکام شرعیه وجهله رؤیتی‌ده اکا حواله ایلمشدی مثلا عثمان غازی ایالك تشکیلاتی صره‌سنده اوغلی اورخان بکی قره‌جه حصاره دیکر اوغلی علاءالدین بکی بیله‌جکه، برادری کوندز آلپی اسکیشهره، آیغود آلپی این اوکنه ، حسن آلپی یارحصاره ، طورغود آلپی اینه‌کوله بك تعیین ایتدیکی وقت بانلرینه برده قاضی نصب ایتمش ایدی. شیخ آدانالی بومناسبتله بیله‌جکه نقل مکان ایتمش، طورسون فیقه عثمان غازی‌یه امام اولمشدی بوامام حین حاجتده مفتی وقاضی ایدی .

آدانالینك برادری اخی شمس‌الدین ، اوغلی اخی حسن ، ینه آدانالینك باجناغی جندره‌لی (چاندارلی) قره‌خلیل ، اورخان غازینك امامی عثمان یخشی ، آدانالینك قائم پدری منلا تاج‌الدین کردی ، داود قیصری، علاءالدین اسود (قره‌خواجه) امرای مملکت یانلرنده وظیفهٔ شرعیه‌لرینی ایفا ایدرلردی .

شیخ آدانالینك نفوذی عثمان غازی‌یی پك صلابتدار ایتمش ایدی. طریقتلره میل ، تکیه‌لر انشاسنه فضله‌جه انهماك ، خیراته طلب و مسارعت ایالك هنکامده ظاهر اولان شو نفوذك اثریدر . بوندن طولایی مدنیتجه چوق استفاده‌لر ایدلمشدر . چونکه بو حال ممالك اسلامیه‌نك هرطرفنده درکاه عثمانی‌یه علمانك هجوم ایتمسنه سبب اولمشدر. لکن بوکوزل یوزك چرکین استاری واردی . آثار مضره‌سی مرور زمان ایله اثبات وجود ایلمشدر .

تنظیمات و اصلاحات لازمه‌یی مذاکره‌یه مأموراً اورخان غازی

طرفندن بر هیئت مخصوصه تشکیل ایدلمش و بو هیئتك ریاستی برادری علاءالدین پاشا مرحومه ویرلمشدر» [١] بیله‌جك قاضیسی جاندارلی قره خلیلده اشبو هیئتك الك فعال بر عضوی ایدی .

یکیچری و سپاهی یعنی موظف پیاده وسواری تشکیلاتی

حامرده مطالعه اولندیغنه کوره ارطغرل و عثمان غازیلر محاربه‌لرینی آقنجی دینلان ترکمن سواریلریله یاپارلر ایدی . محاربه‌دن اول عساکر مذکوره طوپلنور و حربك نهایتنده ترخیص اولنوردی . (آقینجیلر) البسه‌لری غیرمنتظم ، آیلقسز ، یومیه‌سز سواریلردن عبارت اولوب محاربه‌یی اعلای کلمة الله و چپول ایچون یاپارلردی . « عثمان غازی محاربه ایتمك ایستدیکی حالده عثمانلیلری بر مدت اول محاربه اوله‌جغندن خبردار ایدر . محل اجتماعی بیلدیرر ایدی بو جهتله قرا و قصباتده غزاو جهاده کلمك استیان دلاورلرك حاضر اولوب وقت معینده طوپلانملری کویلرده و قصبه‌لرده منادیلر واسطه‌سیله اعلان اولنور [٢] وحرکات عسکریه اجراسی خفی طوتیله‌جقسه کوندریلان خبرلرده اکا کوره اجنبدن کیزلی طوتیلور ایدی . مع مافیه اشبو کوکالی عسکردن ماعدا بالذات محافظه و خدمهٔ خاصه اوله‌ق اوزره مقدار کافی عسکرده مرکز حکومتده دائما موجود بولنور ایدی .

تشکیلات ملکیه و عسکریه و مالیه ایله سرای همایون ودوائر دولت وقوانین شرعیه‌مز حقنده الك مکمل وطوغری معلومات ویرمکله کسب اشتهار ایدن (موراجه دوسون زاده)نك اثر نفیسنده کورلدیکی اوزره یکی چری وعساکر منتظمه و موظفه تشکیلندن اول دولت

[١] تاریخ ابوالفاروق جلد ١ ـ ص ٦٥ ـ ٦٩ [٢] ـ اوقزا ـ صحیفه ٩٤

علیه‌ده التی صنف عسکر موجود اولوب انلرده یایا ، مسلم ، عزب ، صاریجه، یوروك، جانبازان وغریبان ایدی.

١ — **یایا یعنی پیاده** — بوصنف عسکری اورخان غازی جلوسی سنه‌لری تشکیل ایتدیسه‌ده اطاعتسزلکلرندن طولایی آنلردن ممنون قالمدیغی جهتله بونلره اراضی بخش واعطا ایدرك سلاح استعمالنه ومشاق سفریه‌یه عدم تحمللری حالنده یوللرك تعمیرینه، ارزاق واغرلقلرك نقلنه مأمور ایلدی . بونلرك موجودی ٢٠,٠٠٠ قدر اولوب بعض تنسیقاته‌ده اوغرادی . وصاحب اولدقلری اراضی‌یه (تیمار) و(زعامت) دینلوب بونلردن اون درت (بکلك) تشکیل اولنه‌رق صوك زمانلره قدروارداتی الك قدملی‌یکی چری (ارکاننك) اداره‌لرینه تخصیص قلندی.

٢— **مسلم** — امتیازات عسکریه‌یه مالك، ویرکودن معاف ٣,٠٠٠ نفر سواریدن عبارت ایدی.

٣- **عزب** — یاخود (بکاران) بونلرده مهمات حربیه‌نك حفظ وصیانتنه مأمور ایدیسه‌لرده مؤخراً (جبه‌جی) صنفنه قلب اولندیلر .

٤ -- **صاریجه** — سنجاقلرینك رنکندن طولایی بونامی الان عسکر اناطولینك بعض ممکتلرندن طوپلانیلان افراد ایدیکه مؤخراً برایش کوره‌مدکلرندن مصطفی خان ثانی زماننده کوستردکلری سرکشلك اوزرینه اوجاق لغو اولنوب افرادی ایالت عسکرینه توزیع ایدلدی.

٥— **یوروك** — اسمی یورومکدن النمش (سیار) وروم ایلی پیاده‌لرندن عبارت ایدی . بوصنف سلیمان اول زماننده ترخیص ایدلدی .

٦ - جانبازان - وغریبان جنبازان سوقلرده ترك اولنوب والدینی نامعلوم چوجقلر وغریبانده اناطولی سواحلنك محافظه‌سنه مأمور یباڭجی عسکری ایدی. بونلری سلیم اول طاغتدی.[۱]

غازی اورخان زمانه قدر خدمت عسکریه حیوان اوستده ایفا اولندیغندن عساکر عثمانیه جملةً سواری و آقنجی نامیله مسمی ایدی.[۲] سواریلر یوریشلرنده ومحاربه‌لرنده بربرلرندن آیریله‌رق - سواری تعلیملرنده افراده اکلاتمق ایچون قوللانیلان تعبیر اوزره - تخته‌کبی حرکت ایدرلر ایدی.

عساکر منتظمه ویکیچری تشکیلاتی

اورخان غازینك جلوسنی متعاقب ممالك عثمانیه وسعت واهالی کثرت بولمغله عسکرك دخی تنظیم وتوظیفی ماده‌سنك درجهٔ وجوبنی علاء الدین پاشانك اول اکلامش ودادر مکرمنه بوبابده معروضاتده بولنمش اولدیغندن عقد اولنان مجلس مشورتده بیله‌جك قاضیسی چاندارلی قره خلیلك رأییله یایا یاخود پیاده نامیله اولاد اترا کدن قوی البنیه اولنلرك انتخابیله عساکر عثمانیه‌نك تزییدی تنسیب وبونلره علوفهٔ کافیه تخصیص وترتیب وچاندارلی خواجه بوخصوصك اجراسنه مأمور بیورلدی. چاندارلی کمال سعی واهتمامله بر چوق دلاورلری جمع ایلدی وهربرینه بر ربع درهم شرعی قیمتنده اولان بر اقچهٔ عثمانی وظیفه تعیین ایلدی. فقط سفر ختام بولوب معاودت اولندقده بونلرك علوفهٔ یومیه‌سی قطع اولنه‌رق وطنلرینه عودت ایله اوراده زراعت وفلاحتله مشغول ومع هذا رسوم

[۱] (موراجه دوسون) زاده grand infolio - جلد ۳ ص ۲۹۱
[۲] اوقزا

دیوانیه‌دن معاف اولمسی‌ده قانون اتخاذ قلنمغله عساکر مذکوره دائمی وموظف بر عسکر دکل ایدی. عساکره ویریلان اشبو علوفهٔ یومیه التون ایله کموشك او وقتکی نسبتنه وارزاقك فیأت جزؤیسنه نظراً پك مکمل ایدی. یایالره اون ، یوز ، بیك باشیلر نصبیله نظامات عسکریه‌لری تحت انضباطه آلنمش ایکن احسان ایدیلان وظائفك چوقلغی بونلری شمارتدی ، سفرده، حضرده انواع فساده باشلادیلر. نهایت چاندارلی قره‌خلیل برلایحه تقدیم ایتدیکه خلاصه‌سی [چونکه روم ایلارنده آقینجیلق ایدن ترکمن وکچنده احداث اولنان یایالرله آل‌عثمانك پایداراولمسی مشکل اولدیغندن قبول رعیت ایدن خرستیانلرك دینج وکنجلرندن برقاچ بیلده بر، بیك نفر قدر آلنوب وظائف حضریه وسفریه‌نامیله تعیینات وعلوفهٔ کافیه ویرلمسی] سوزلرندن عبارت ایدی. اشبو لایحه خرستیان نفوسنك تقلیل واسلامك تزییدینه‌و «رعایانك حمایه‌سیله تعدیٔ عساکردن وقایه‌سنه»[١] وقوه حربیه‌نك انتظامنه خدمت ایتمك کبی فوائدی جامع اولدیغندن غازی اورخان طرفندن قبول اولنه‌رق (دوشیرمه) قانونی وضع اولندی. بوقانون موجبنجه تبعهٔ عثمانیه‌دن اولان خرستیان چوجقلرندن لزومی اولدقجه ایجابی قدر اطفال اخذ وجمع اولنوب تربیه وتعلیم شرائط اسلامیه‌دن صکره پای تخت سلطنتده قشله نشین اولمق اوزره یومیه اقچه وظیفه ، وتعیینات سائره تخصیص ایدلدی. اشبو وظیفه (یعنی معاش)لك مقداری محدود اولمیوب یرارلقلر ابراز ایدنلره (ترقی) (یعنی ضم معاش) نامیله وظیفه‌لرینه ضم اولنمسیده قرار کیراولش وآتیده کوریله‌جکی اوزره بوعسکره (یکیچری) نامی ویرلمشدر: شویله‌که برکون اورخان غازی (اماسیه) جوارنده (صولوجه

[١] خیراه افندی تاریخی - جلد ٣ ص ٦٩

قره اویوکی) نام محلده اقامت ایدن سادات صوفیه‌دن (حاجی بکتاش) ولینك [١] یانینه کیدوب احداث ایلدیکی یکی عسکرك اسمنی تبرکاً جناب شیخك تسمیه وخیر ایله دعا ایتمسنی طلب ایتمش اولمسیله عزیز مشارالیه عساکر جدیده افرادندن برینی یانینه چاغروب جبه‌سنك بر قولی نفرك باشی اوستنه قویه‌رق قولنك یکی، نفرك ارقه‌سنه طوغری صارقمش اولدیغی حالده «بویکی عسکرك آدی یکی چری اولسون. جناب حق یوزلرینی آق، بازولرینی قوتلی، قلیجلرینی کسکین، اوقلرینی مهلك، کندیلرینی منصور ومظفر بیورسون» دیو دعا ایتمش ونفرك بالنه طوغری صارقان جبه یکنی مخطر اولمق اوزره یکیچریلرك باشلرینه کیدکاری (بورك) نام کلاهك اوستنه براز دها کچه علاوه ایلیه‌رك خاتملرینك کیدکاری پچه‌نك عکسنه عسکرك اوموزلرینه طوغری صارقیدلمش، بو صنف عسکر کندیلرینی عزیز مشارالیهك حمایهٔ روحانیه‌سی التنده بیلدکارندن کندیلرینه (طائفهٔ بکتاشیه) واغالرینه (اغایان بکتاشیان) دینلمسی بوندن نشأت ایتمش ایمش [٢] ایشته یکیچریلرك یعنی عساکر منتظمه وموظفه ودائمی اردونك صورت تأسیسی بوندن عبارت اولوب [٣] عصرحاضر مورخیننك اوروپاده الك اول موظف

---

[١] ترکستانده مشایخك مشهورلرینه (بابا) وبخاراده (خواجه) دینلدیکی کبی حاجی بکتاش ولی‌یه‌ده بابا دیرلر ایدی. بناءً علیه بکتاشی شیخلرینه حالا بابا ذیمسی بورادن قالمشدر.

[٢] تاریخ عسکری عثمانی - جواد پاشا جلد ١ ص ٧ - ٨

[٣] عساکر موظفه‌یی ایلك دفعه اندلس حکمای اسلامیه‌سندن حکم ابن هشام ابن عبدالرحمن الاموی استخدام ایتدی. بوذاتك ٥٠٠٠ مملوکی اولوب جمله‌سی علوفه‌لی ایدی. عسکرینك لسانلریده فصیح اولدیغندن (احرس) دیرلرمش. حکم ١٨٠ ده حکمدار اولدی، ٢٠٦ ده وفات ایتدی.

ودائمی عسکر تأسیس شرفنی فرانسه حکمدارندن (یدنجی شارل)ه
ـ (١٤٠٣ ـ ١٤٦١) ـ اسناد ایتملری یابلای تعصبدن ایلری کلمش
یاخود عثمانلیلرك اساس دولتنی تأیید ایلیان علاءالدین واورخان غازیلر
طرفندن کندیلرندن برعصر اول عساکر منتظمه استخدام اولندیغنی
بیله‌مامشلردر . یدنجی شارلك ١٤٤٧ ده تأسیس ایتدیکی عسکره
[فران آرشه‌ر (و) امر یاخود معیت بلوکاری] دینلور ایدی .
مطبعه‌جیلقده مشارالیه شارل زماننده ایجاد ایدلمشدر .

خرستیان اولادندن شرف اسلامله مشرف اولانلره وظائف مخصوصهٔ
تشویقیه ویرلدیکندن ایالت‌سنه بیك نفر رعایا مسلمان اولمشدی. بونلره
کندیلرندن اونباشی، یوزباشی بیك‌باشی، نصب اولنوب مستعدلرینه‌ده
مناصب مناسبه توجیه اولنوردی. اسیر اولانلرده اسلامی قبول ایتدیرلمك
قاعدهٔ مرعیه‌دن اولمغله وقت سفرده بر اقچهٔ عثمانی ـ که ربع درهم
شرعی ایدر . ـ وظیفه ویریلوب تکالیف عرفیهٔ دیوانیه‌دن معاف
اولمشلردی .

سواری‌یه تخصیص اولنان کروهه کلنجه بونلره‌ده وظیفه وعلوفه
بدلی اولمق اوزره اراضئ مزروعه‌نك اعشاری تیمار (یعنی دیرلك)
اوله‌رق تخصیص و تعیین اولنوب سفردن عودت اولندقده هرکس ینه
محلنه کیدرك زراعتیله اشتغال ایلردی. (مسلم) دنیلان کروهده تکالیف
دیوانیه‌دن معاف اولوب بونلره صکره‌دن (سپاهی) دینمشدر. یکیچریلر
خرستیانلردن آلنوب حکومتك عساکر مرتبه‌سندن اولدقلری واسلام
اولان سپاهی بلوکلرینه ویریلان (مسلم) عنوانی چکه‌مدکلری جهتله
بربرینه حسد وعداوتله بقارلردیکه تاریخمز اشاغیلرنده کوریله‌جکی
اوزره بو ایکی قوت بربرینه اصلا ایصنامامش وحتی بعضاً چارپشمش ایدی.

ایشته، اورخان غازی تشکیل ایتدیکی بو عسکرك مقداری ۵۰،۰۰۰ نفردن زیاده یه ابلاغ ایدرك آتیده کورلدیکی اوزره ازمیت فتحندن صکره (ازنیك) فتحنه عزیمت ایتمشیدی [۱]

خمس شرعی — عجمی اوغلانلری

وقتا که اوچنجی پادشاهمز قوصوه مجاهد و شهیدی خداوندکار غازی جالس اورنك تخت عالی اولدی . رایت عثمانی یی (لالا شاهین) و (اورنوس) کبی ایکی غازینك النه تسلیم و بری یی (قلبه) و دیکرینی (ایپساله) جهتنه سوق و تسریب ایلدیکی و بونلرده مودوع دوش کفایتلری اولان خدمتی ایفا و اجرا ایدرك اسراحددن زیاده اولمغه باشلدی . علمای قرماندن قره رستم ادای خمس شرعینك عثمانلیلر بیننده غیرمرئی اولدیغنی کورمکله قاضی عسکر اولان چاندارلی قره خلیل نزدینه عزیمتله ادای خمس حقنده کی آیت کریمه یی ایراد و خمس اخذینی قبول ایتدیروب کیفیتی حضور شهریاری یه عرض ایلدی . خداوندکارده موجبیله عمل اولنمسنی فرمان و خمس غنایم ضبطنی ملا رستمه تفویض ایتدی . نتکیم آتیده کوریله جکدر . او اثناده اسرا پك چوق اولدیغندن قیمتی آز ایدی . هر اسیره ۱۲۵ اقچه قیمت وضع اولنه رق بدل ویرمك ایستیانلره سهولت اولمق اوزره هر اسیر باشنه (۲۵ اقچه رسم پنجك) آلنمسی قرار داده اولدی . بو وجهله النان اسرا یکیچری بلوکلرینك نقصانی اکمال ایده مدیکی حالده تبعهٔ عثمانیه دن و خرستیانلردن لزومی قدر «دوشیرمه» اصولیله النه رق اکمال نقصان

[۱] خیراه افندی تاریخی ـ جلد ۳ ص ٦٩ ـ ۷۰

ایدلدی. کرك اسرادن وکرك تبعه‌دن اولان خرستیان اطفالندن النانلره‌ده «عجمی اوغلانی» دینلدی.

ابتدالری پاپاسلر اغواسیله عسکرلکه کیرن خرستیانلرده برنوع برودت وارایدی. فقط عسکره کیرمش اولنلرك تفیض ایدرك مأموریت مهمه‌ده استخدامی دیکرلرینك مسموع ومشهودی اولدقجه و دولتك عناصر مختلفه‌یی یکنسق ویکسیاق اداره ایلدیکی کورلدکجه هرکس دولتك دوشیرمه‌سنه‌ده حاجت براقمیه‌جق وجهله اولادینی اعطایه مسارعت ایلدکارندن اشبو (دوشیرمه) دن بشقه برده (کوکالی) صنفی ظهوره کلدی. [١] اشاغیلرده کوریله‌جکی اوزره خرستیانلرده عسکرلکه اولان خواهش اولدرجه ایلری کیتمش ایدیکه دولتده کای مطلوبی اولان تجاراندن بری اوغلنك عسکره قیدی نیازیله مطلوبندن فراغت ایده‌جکنی بالواسطه یاوزسلطان سلیمدن استدعا ایتمش ومشارالیهده (بش پاره ایچون نظام عسکری‌یی بوزامام مطلوبی شمدی ویرلسون) دیو استدعانی رداً اراده ایتمشدر. بوکبی مثالر تاریخمزده کوریله‌جکدر.

قپو قوللرنده سپاهی وسلحدار اوجاقلری
(سواری اوجاقلری)

سپاهیلر (سواریلر)

(التی بلوك نفراتی) دینلان سواری اوجاغی (سپاهی) (سلحدار) (علوفجیان یمین) (علوفجیان یسار) (غربای یمین) (غربای یسار) دینلان بلوکاردرکه باشدن صره ایله هرایکیسنه (باش بلوکار) (اورته

[١] تاریخ عسکری عثمانی ـ جواد پاشا جلد ١ ـ ص ٧ الی ٩

بلوکلر) (اشاغی بلوکلر)ده دینلورایدی . » دوشیرمه اصولیله النوب یکیچری اوجاغنه مکتب اعـدادی ومخرج اولان عجمی اوغلانلری قشله‌لرینه ویریدرك موظف ومعلم استادلر تعیین واکتساب لیاقتدن صکره یکیچری وسپاه و سـلحدار و بلوکات اربعه وعزبا بلوکلرینه توزیع اولنور ایدی .

علوفجیان تعبیری وظیفه‌لری معین عسکر اولوب بونلر اولوقت اصولنجه ایکی‌یه بالتقسیم برصنفی اردونك صاغ ودیکری‌صول جانبنده صف‌بسته اولدقلرندن صاغ وصول علوفجیانی عنوانی آلمشـلردر . احتمالکه بونلر اردو جانبدارلری‌اوله . غرباء یمین ویسارده مملکتلری پایتخته اوزاق اولان غریبلراولوب بونلرده صف‌حربك صاغ وصولنده احتیاطده طورورلرایدی . (عزب) عسکریده عربجه متأهل اولمیان مجرد ادملره اطلاق اولنه کلدیکنـدن بو عسـکر دخی بیکار ومجرد کروهیدر . » [١].

بونلردن سـپاه بلوکنه قرمزی، سـلحدارککنه صاری ، اورته واشاغی بلوکلرده‌ده الاجه بیراق تعبیری‌ده مستعمل ایدی. الاجه بیراق دینمسی بیراقلرینك برچبوغی یشیل دیکر چبوغی بیاض بزدن یاپیلمش اولمسندن نشأت ایتمشدر. چونکه علاءالدین سلجوقینك عثمان غازی‌یه کوندردیکی علم بیاض اولدیغندن عثمانلی پادشاهلری آق سنجاق اتخاذ ووزرا وبکلر بکلریده اکا اتباع ایتمش و فقط طوائف عسـکریه‌نك رنك آمیز بیراقلری هرصنفده نشـان وعلامت فارقه اوله‌رق اتخـاذ اولنمشدر. ایشته مختلف بیراقلرالتنده تجمع ایدن سواری‌یه (درکاه‌عالی سپاهیلری) دینور ایدیکه بولندقلری عصرده اوروپاده بیله بیوك برنام

---

[١] عطا تاریخی جلد ـ ١ ـ ٢٣

وشهرت قزانمشلر ایدی . سپاهیلرمز حقنده ١٨٨٧ ده ایتالیاده بیوك بر اثر نشر اولنمشدر .

سپاهیلرك اساس تشکیلی یکیچریلردن دها قدیمدر. ممالك عثمانیه توسع ایتدکجه (تیمار) چوغالمش وبوده ارتدقجه سواری عسکری تزاید ایتمش ایسه‌ده سپاهیلرك تیمارلری داخلنده اسکان ایتملری قانون اقتضاسندن اولدیغندن مرکز سلطنتده پیاده اولان یکی چری عسکری کبی وظیفهٔ یومیه ایله موظف برده سواری اوجاغی تشکیلی لازمکلمکله خداوندکار غازی (مراد اول) عصرنده روم‌ایلی بکلر بکیسی اولان (تیمورتاش پاشا) همتیله (ابنای سپاهیان بلوکی) ترتیب اولندی . اشبو سواری وجاقلرینك منبعیده (دوشیرمه) چوجقلری و محارباتده الدوب استانبول وادرنه وکلیبولی سرایلرنده ووزرا خدمتلرنده تربیه اولنانلری اولوب یدی سنه‌ده بر (چیقمه) اعتباریله کسب استحقاق ایدنلر بلوکلره تقسیم اولنه کاوردی . بوحالده (تیمار سپاهی) سی سواری اندارمه‌لری حکمنده ویکیچری و سپاه اوجاقلری دخی پادشاهك عساکر خاصه وموظفه‌سی مقامنده اولدیغندن یکیچری پیاده نظامیه‌سی اولدیغی کبی (ابنای سپاهیان) دخی (نظامیه سواریلری) عد واعتبار اولنملیدر .

سپاهیلر فاتح زماننده ١٠,٠٠٠ نفردن عبارت ایکن سلطان احمد خان ثالث بوموجوده ٢٠٠٠ نفر علاوه ایدرك بلوکلره تقسیم ایتمشدی . یکیچریلرك الذی بیوك امرلرینه (یکیچری اغاسی) دینديکی کبی بونلر ككنه‌ده (سپاهی اغا) دینوردی .

بر سپاهی بلوکی ضابطانی ١ــ باش کهیا ، ٢ــ کهیا یری ، ٣ــ باش چاوش ، ٤ باش بلوك باشی یاخود (قالفه) دن عبارت ایدی .

سلحدار بلوکی

بوده سپاهی بلوکلری قدر اسکی وحتی دولتك الك اسکی سواریسی اولوب سلطان اورخان زماننده احداث اولنمش ایدی. بونلرك موجودی فاتح زماننده ٨,٠٠٠ و احمد ثالث عهد سلطنتنده ١٢.٠٠٠ و دها صکرهلری ١٦,٠٠٠ نفره قدر تزیید اولنمشدی. بو بلوکك تشکیلاتی طبق سپاهی بلوکی تشکیلاتی کبی اولوب امرلرینه (سلحدار اغا) دینوردی. عنوان سلحداری سرای ارکانندن برینهده ویریلیرسهده سرایککنك صنعتی جلادلق وموضوع بحث اولانکی بنیجیلك ایدی. بو حالده بربری قارشدرمامليدر.

سلحدار اغانك وظیفهسی سنجاغ همایونك نقلی ایدی. بو صنف پك معتبر ومقبول اولدیغی کبی دولت وارکان دولت پوستهلرینی ولایته کوندرمك ایچون بونلردن برینی انتخاب ایتدکلرندن بوندن بر خیلی استفادهلری اولوردی. بناءً علیه سائر بلوکلر بو بلوکه انتساب ایچون جان آتارلرایدی. بوندن طولاییدرکه سرای ضابطانندن بعضیلری برقاچ سنه خدمتدن صکره بو صنفه داخل اولورلردی. لکن (بلوکات اربعه) بوکبی امتیازاتی سوء استعمال ایدرك خلقك باشنه بر بلای مبرم کسیلدی. محمد خان رابع وابراهیم زماننده یکیچریلردن زیاده مملکتی بحران ایچنده براقدی ومحمد خان رابع بونلری اسکی مقدارلرینه یعنی موجودینی ٢٤٠٠٠ نفره تنزیل ایدرك سلحدارلر ایله سپاهی بلوکنه قارشدیروب علوفهجیان یمینی (سپاهی) وعلوفهجیان یساری (سلحدار) بلوکلرینه قلب ایدی. وبو بلوکلرك درت بلوك باشیلری سلحدار اغا وسپاهی اغا معیتنه چکدی. مع هذا سنجاغ شریف چیقارلدقده ینه بونلر محافظه

ایدرلر، محاربه زماننده آنی نقل وسنجاق چادری اطرافنده خیمه‌لرینی رکز ونصب ایدرلردی .

قوتلری - وظیفه‌لری - مخصصات

سواریلرك قوتی دائما یکیچریلرك قوتیله برنسبت اوزره طوتیلور ایدی . سلطان محمد رابع زماننده یکیچریلر قوتجه بیوك بر تنسیقه اوغرادلدیغی هنگامده مقدارلری ۲۵,۵۹۰ نفره تنزل ایتدیکی حالده مؤخراً برقاچ سنه‌صکره ینه ۵۰۰۰۰ نفردن زیاده‌اولمش وبومجبوریتده ترخیص ایدیلان عساکرك مناسبتسزلکی اوزرینه وقوعبولمش ایدی. دولت بوقدر قوتی اداره‌یه تحمل ایده‌مدیکندن شهریار مشار الیهك اخلافی زماننده ینه تنزیلاته اوغرادلدی . نهایت سلطان احمد ثالث زماننده (سپاهیلر) یاخود (التی بلوك خلقی) هنگام محاربه‌ده ۲۶,۰۰۰ وصلح زماننده نصفندن نقصان مقدارده اولمق اوزره تعیین اولنمشدر.

سواری صنفنك مرکز ویا قرارکاهی یااستانبولده ویاادرنه‌وبروسه‌ده ویاخود اشبواوچ شهر جوارلرنده بولنوردی. صکره‌لری بتون ولایاته طاغیدلمش اولدیغندن پایتختده انجق (۱,۵۰۰) نفر قدر بولنه بیلور وقشله‌لریدااولمدیغندن متأهل‌اولنلر خانه‌لرنده ، اولمیانلر دخی خانلرده باخصوص (قورشونلی خانده) اسکان ایدیلوردی. بونلرك وقت حضرده بللی باشلی خدمتلری اولمدیغنه بناءً یکیچری اوجاغندن زیاده مختل وپریشان وعلوفه‌لری ایرادجیلره منتقل اولوب استانبولده بش اون سپاه‌چاوشی واوجاق کهیالری مثللو ضابطاندن بشقه کیمسه کورلمزدی. حتی علوفه اعطا اولنورکن تدارك ایده بیلدکاری شرذمهٔ قلیله یداً بید علوفه‌سنی آلور ایرتسی کونی تبدیل جامه‌ایله ینه کاور وقصورلرینك اسملری اوقوندقده

(مرد غریب) دیو جواب ویروب غربتده اولدیغنی افاده ایدرلرایدی. بونلرك علوفه‌لری سنین خدمتلرینه کوره تخالف ایدوب الك اشاغی یومیه (٦) اقچه والك یوکسك (٩٠) اقچه ایدی. (باش بلوکلر یعنی سپاهی وسلحدارلر نفراتی یومیه اون اوچر و (اورته بلوکلر) اون برر و (اشاغی بلوکلر) طقوزر اقچه یومیه آلورلرایدی. سپاهی وسلحدار اغالر سنوی ٨٠٠٠٠ غروش الیر ایدیسه‌ده ضابطان یعنی (کتخدایری) (باش چاوش) (بلوك باش چاوشی) نك آیلقلرینی بونلر ویرر ایدی. اشبو اوچ صنف سواری یعنی (سپاهی) (سلحدار) (بلوکات اربعه) دولتك سواری عساکر موظفه‌سی ایدی. بونلرك التی بیوك ضابطی صلح زماننده یکانه ضابطلری اولوب یالکز اوچ توغلی برپاشا (سردار) طرفندن قوماندا اولندیغی صورتده محاربه‌یه کیدرلر ایدی.

بونلرك ایکی بیوك آمری ایله (جبه‌جی باشی) لر اکثریا مأمورین ملکیه‌دن اولان (قپوجی باشی) لردن انتخاب اولنور ایدیسه‌ده طوپ عربه‌جیلرك رئیسلری اکثریا طوپجیلر ایله طوپ عربه‌جیلرك الك قدمی ضابطنه احاله اولنوردی. طوپجی وطوپ عربه‌جی آمرلرینك البسه‌سی فستیقی رنکده یشیل ساتن‌دن معمول اولوردی.

سلطان سلیمان خان قانونی سفرلره عزیمت ایدرکن ملازم نامیله سواری بلوکلرندن اوچیوز نفر افراز وانتخاب ایدوب دائرهٔ همایون محافظه‌سنده ویاخود زمانمز تعبیرنجه (یاور حربلك) خدمتلرنده استخدام ایدرك سفردن عودتده بعض سلاطین تولیتلرینك وجسیمجه مقاطعات میریه‌نك برسنه‌لك ادارەسی وجبایت جزیه مثللو خدمتلری بونلره تفویض ایتمکله خدمات مذکوره‌دن منتفع اولورلردی بوقاعده مرور زمانله قانون حکمنی آلدیغندن بشقه طائفهٔ مرقومه خدمات

ملكيه منافعندن والتزامجليقدن لذت الملريله برابر حائز ثروت واقتدار واستحصال احتشام ودازات ايله كامكار اولدقلرندن وايران سفرلرنده سرعسكر بولنانلرك توجهلريله ايچلرينه اجنبی قاريشوب اداب وتربيه لری دخی بوزولديغنه مبنی سلطان مراد ثالث عصرنده ايكی دفعه علم افراز بغی وشقاوت اولوب ديوان همايونه هجوم ايلديلر . (١٠٠٠) تاريخندن صكره سفر اولســون اولمســون هر سنه طائفهٔ مرقومه نك قدرت صاحبلرندن اشخاص كثيره (ملازم) يازيلوب (خدمت) ناميله هر نوع خدمات ملكيه وديوانيه يه طالب اوله رق (قبه التی) مناصبنه وبلكه (صــدارته) قدر بزم حقمزدر ديرلر ووكلای دولته ايتمدكلری اذا وجفا قالمز ايدی . كاه منفرداً وكاه يكيچريلری دخی جلب ايدرك مجتمعاً متجاسر اولدقلری زوربالقلرك حد وپايانی اولميوب باخصوص شهيد سعيد سلطان عثمان وقعه سی كبی برمادهٔ فجيعه يه آلت اولدقلرندن اولا سلطان مراد رابع مرحومك سيف سطوتنه ومؤخراً كوپريلی محمد پاشانك تيغ سـياستنه كرفتار اوله رق پيمانهٔ ناموسلری شكسته ودهامهٔ لاف وكذافلری بسته اولدی . بعدازين هر نقدر اوجاقلری كلياً الغا اولنمديسه ده نظر دقتدن اسـقاط والسنهٔ انامده تهمت وجنايت ولی النعمت ايله ياد اولنمغله كوندن كونه مقدارلری تنزيل و معاملهٔ بی اعتبار ايله ترذيل اولنه رق وقعهٔ خيريه ده ايسه كلياً وجودلری اورته دن قالديردی .

سپاه وسلحدار وصاغ وصول علوفجيانلری وغرباسی باب عاليده واقع ديوان آصفيده صدراعظم ودفتردار وسائر اركان ديوان ومذكور اوجاقلرك (اغاوكاتب) وچاوشلری حاضر اولديغی حالده سركی فرشيله ايكی اوچ كون مطلوبلری اعطا وتوزيع اولنوب بقيه سی اغالرينك قوناقلرينه

نقل واورادە توزیع اولنور ایدی. مارسیغی بونلرك علوفهٔ سنویلری ٢٠٧٠ کیسه و ١٢٤٣٦ اقچەیه بالغ اولدیغنی یازیور. تاریخلردە «دوور واقع اولدی، وصدر اعظمه خط همایون وکورك وخنجر کلدی» دیه محرر اولان مادە بودر. یعنی عساکر دولتك علوفەسی تماماً اعطا اولندیغندن ناشی صدراعظم نائل تشریفات اولور ایدی.

طوپجی وجبەجی وخمبرەجی، قالیونجی کبی صنفلرك وبوستانجیلرك وسائر اوجقلرك علوفەلری طوپدن قشلەلرندە تقسیم اولنور ایمش.

عساکر فوق‌العادە

فرنکلر بوقبیل عساکری (قور- فران) دیرلر. بونلردە (میری عسکری) (یرلی نفرات) (دالقلیچ) (سردنکچدی) (کوکللو) کبی بش صنف ایدی. میری عساکری محاربه زمانلرندە طوتیلان اجرتلی عساکر اولوب پیادە وسواریلری اولوردی. (یرلی نفرات) دە حال تهدیددە بولنان برمحلك محافظەسیچون الی سلاح طوتانلرك مملکت محافظلرینه لاجل‌المعاونه سلاح آلتنه آلنانلردر. مخاطرەنك اندفاعیله ترخیص اولنورلردی.

دالقلیچ - زمانمز تعبیرنجه (فدائی) دیمکدر. الك مخاطرەلی اولان زمانلردە یعنی استحکاماته، لغملرە هجومدە الك اوکدە بولنمق، بوکبی خدمتلردە استخدام اولنمق اوزرە عساکر میانندن یازیلان فدائیلردر. بونلر مختلف اورطه، بلوك، جماعت وسائر صنوف عسکریه‌یه منسوب اولنلردر. بونلر ٢٠٠ الی ٥٠٠ موجودلی بلوکلر تشکیل ایدرلر وفداکارلقلرینه مکافاةً یومیه (٢٠) اقچه‌الورلر ایدی. بودالقلیچلر بعضاً ایکی اوچ وحتی محاربەدە مخاطرەیه معروض اولمزسه درت دفعه

دالقليج يازيلان اولور واوحالده يوميه سى آرتار وهيئت عسكريه ايچنده
برموقع محترم احراز ايدر ايدى .

سردن كچدى — بونلرده دالقليجلر كبى اولوب فرقلرى فداكار-
لقلرده وجان وباشلرينى فداده دها زياده قياق طاورانانلردر . بونلر
اثناى هجومده دالقليجلرك اوكنده بولندقلرينى دوسسون زاده يازيور.
سردن كچديلر يازلدقلرى هنكامده ١٠ الى ٢٠ غروش ايله يوميه ١٦
الى ٢٥ اقچه ترقى الورلر ايدى . وظيفه سنى حسن صورتله ايفا ايدن
بر (سردن كچدى) اك بيوك احسان ويا تيمار ايله مظهر مكافات
اولوردى . رئيسلرينه (سردن كچدى اغا) دنيلور ايدى .

كوكالولر — يغماكرلك وياتعصب مليسندن طولايى جهاده وياخود
ايپسز صاپسز و برصنعت صاحبى اولميوب تدارك نفقه دن عاجز اولنلردن
متشكل بر هيئت ايدى . بو صنفه اكثريا درويشلر داخل اولورمش.
هر هانكى بر سفر اچيلدقده هر ولايتده كوكالو يازيلور و ايچلرندن
معروف اولنلر (رئيس) اولوردى . اردوكاهده بونلرك ارزاق حكومت
طرفندن اعطا اولنور . اردوكاهه اثناى حركتلرنده بولندقلرى مواقع
اهاليسى طرفندن اعاشه ايديلور واعطاى ذخيره دن مجانبت ايدنلر باشلر-
ينك بلاسنى بولور ، سفر حالنده عساكر سائره كبى بونلرده ترخيص
اولندقلرنده حيدودلغه چيقوب كذركاهلرنده بولنان ولاياتى قاصار
قوورر ايدى . بو حيدودلغى محاربه ميداننده ياپارلر وممكلتلرينه
عودتلرنده طبيعت ثانيه ايدندكارى حيدودلقدن پك چوق زمان واز
كچه مزلر ايدى .

پادشاه جزيه كذار اهاليى وكرك ممالك اجنبيه عساكرينى اردوى
عثمانى يه قبول ايتمز ايدى . واقعا بايزيد ثانى عساكر معاونه اوله رق

اردوسنه ۲۰,۰۰۰ قدر صیرلی قبول ایتدیسه‌ده بو حال اسلام طرفندن بر نظر نیك بینانه ایله کورلمامش ایدی . بوندن صکره بر قاچ دفعه دها اجنبی عساکر استخدام اولنمشدر که محللرنده اشعار اولنه‌جقدر .

سرپوشلر و البسه :

رومیلر صرمه ایشلمه‌لی (بوروك) یعنی تاقیه و تاتارلرده قرمزی بوروك کیه‌رك اوزرینی‌الاجه دولبند ایله‌صارق صاردقلرندن علاءالدین پاشا مرحوم عثمانلیلری بوایکی ملتدن تفریق ایچون بوروکلرینك بیاض رنکده وشکلده آلت طرفی مدور واوست طرفی سیوری اولمسنی تنسیب ایدرك بیله‌جکده اعمال ایتدیرر ایدی . اشبو بوروکلر معیت حکمدارده بولنان ذواته مخصوص ایدیسه‌ده اثنای حربده امراده انلری اکتسا ایلرمش. ایام عیدده خاندان عثمانی بوروك اوسته‌دولبند صارارلرمش «عهد عثمان غازیده ضابطان وامرا (اوقجی اوغلی) نامیله جبه استعمال ایتمکده ایکن زمان ظفرنشان اورخانده اوقجی اوغلی، جبه رسمنده‌کی آبدستلکه تحویل ایدلمش اولدیغی حالده مؤخراً اوقجی اوغلی آل چوقه‌قپودده وصکره خدمهٔ دولته‌بینش وقونطوش وکرا که وسراسر وعلمایه فراجه و مأمورین واغواته انواع رسم واسملرده خفتان وطوله‌مه‌یه استبدال اولنمشدر . » [۱] ینه مشارالیه علاءالدین پاشانك جملهٔ ترتیبات حکیمانه‌لرندن اولمق اوزره هر نوع دیرلك) لر ایچون بیاض، قرمزی، صاری، سیاه بوروکلر ترتیب وبونلردن بیاض علمایه وقرمزی دائرهٔ همایون ایله عسکره وصاری اقلامه وسیاهدخی خدمه‌یه تخصیص ایدلمشدر. اورخان غازی‌ده پدرمکرمی عثمان غازی کبی طریقت

[۱] عطا تاریخی ـ جلد ۱ ـ ص ۱۱

مولویه‌یه خلوص و اناتی اولدیغندن علاءالدین پاشا ارتحالی کونلرنده تشبث ایتدیکی اصلاحات وسائره‌نك تعقیبنی برادر زاده‌سی یعنی اورخان غازینك بیوك اوغلی سلیمان پاشایه نصیحت ایتمکله مشارالیه اولوجهله حرکت ایدرك (١٣٥٦ ـ ٧٥٨) ده روم ایلی جهتنه حرکتنده پیر مولوی سلطان ولد زاده (اولو فریدون عارف چلبی افندی) علامت فاخرۀ حسن قبول اوله‌رق تبرکاً برعدد مولوی کلاهی اهدا و شهزاده‌ده تیمناً اکتسا ایدوب بو سببله سلاطینه مخصوص اولان سرپوشلره (سکه) دینلمش و یکیچری بلوك باشلری بیننده معروف اولان و نصف علیاسی سکه‌یه شبیه بولنان اسکوفك اکتساسی ده شهزاده‌نك ثمرۀ تشویقلری اولمشدر دینلیور.

عثمان غازی پدرینك حیاتنده بر دفعه قونیه‌یه حرکتله حضرت مولانایه تصادفده حضرت کندیسنه [عثمان بك، علاءالدین کندیسنه برپدر بولمش. بنده سنی اولاد ایدندم] دیمش کندیسنی مریدایدنمش، کلاه مولوی‌یی کیدرمش، اولاد واحفادینه دعالر ایتمش اولدیغندن عثمان غازیده (قلنسوه) نامیله مولوی کلاهنی اکتسا و اورخان غازی ایله اوغلی سلیمان پاشاده بروجه مذکور انی استعمال ایتمشدر. [١]

بوندن طولاییدرکه سلاطین عثمانیه‌نك تقلید سیف مراسمی سلطان ولد واحفادی طرفندن بوکونه قدر ایفا اولنه کلمکده‌در.

ییلدیرم بایزید زماننده عساکر عثمانیه‌نك تزایدی البسه‌جه بعض تنسیقات یاپیلمسنی ایجاب ایتدرمکله امیر الامرا غازی تیمور تاش پاشا تنسیبیله کلاه سفید حکمداران ایله سرای رجالنه بوروك اعیان دولت وارکان سلطنته مخصوص اوله‌رق قالمشدر.

[١] عطا تاریخی ـ جلد ١٧ ـ ١٩

رایت و عثمانلیلرده سنجاق

اسلامده عقد لوا هجرتك برنجی سنه‌سی رمضاننده مدینه‌یه‌مقدم
سعادتلرینك یدنجی آیی اوائلنده شامدن کلان قافلهٔ قریش ـ که
رئیسی ابوجهل اوله‌رق ۳۰۰ نفردن عبارت ایدی ـ علیهنه مهاجرلر
تعیین بیوریله‌رق صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری دست سعادت
پیوستلریله برمزراغه‌بیاض بزدن برلواعقد وتعلیق ایله اصحاب کرامدن
(ابومرثد) حضرتلری یدینه تسلیم بیورمش وعم نبوی حضرت
حمزه‌یی بوسریه‌یه‌سردار تعیین ایتمش ایدی. اسلامده ابتدا عقداولنان
لوا اشبو لواء بیضاء ایدی (خیبر) غزوه‌سنه قدر سریه و غزوه‌لره
بولوای سعادت کوندرلمشدر [۱] بو حالده لوا رایتدن اول اختراع
اولنمشدر . رایته کلنجه بوده خیبر غزاسنده سرور انبیا افندمز
حضرتلری طرفندن ایلك دفعه‌اوله‌رق سیاه لواء کبیر عقدبیوریله‌رق
(رایت) تسمیه‌بیورلمش ایدی [۲] حامر دخی سنجاقدن بحث ایدرکن
ذات حضرت پیغمبری سنجاغ شریفی ایچون صاری شمس رنکنی
انتخاب بیوردیغی حکایه ایدر [۳] بعده‌عصر خلفاده بیراق وسنجاقلرك
انواعی تکثر ایتمش و خلفای عباسیه‌ده علوی اولادلرندن شهدای
کربلا ایچون علایم حزن وماتم اولمق اوزره سیاه بیراق کشیده و
سیاه البسه تلبس ایتدیلرکه (مسوده) دیرلر ایدی . مؤخراً امویلر

---

[۱] نهایت درتیوز نفرله ایدیلان سفره (سریه) ورسول افندمزك بوالذات بولندقلری سفره (غزوه) اطلاق اولنور . لغتده (لوا) ایله (رایت) برمعنایه ایمش. [۲] مجموعهٔ ابوالضیا ـ جزؤ ۱٦ ص ٥٢٤ وتاریخ عسکری ـ جلد ۱ ص ۱۱٦ [۳] ـ حامر ـ جلد ۱ ص ۳٤۳

عباسیلرك مخالف ومعارضی اولدیغندن انلرده بیراقلرینی بیاض رنكده انتخاب ایدوب اكاده (مبیضه) دیمشدر . مأمون خلیفه دخی یشیل بیراغی انتخاب ایتمش ایدی . اندلسده بنی احمر دولتی الایلرنده بیراق وسنجاقلر تكثیر اولنوب حتی یوزدن زیاده مذهب وملون و اشكال غریبه ایله منقوش سنجاقلر بولندیرلمشدر. ممالك شرقیه‌ده ، قبچاق صحرالرنده ، تركستانده‌كی قدیم ترك دولتلرنده ، هند وچین دول اسلامیه‌سنده ، جنكیز خان ، هلاكو اردولرنده بیوك بر سنجاق اوزرینه بویا اورولمش آت قویروغی قیللرندن پریشان یكسویه بكزر بر علامت وضع ایله عسكرك اوكنجه كوتوریلور و (حالیش) دینور ایمش . دولت ایوبیه وملوك سلجوقیه دخی آنی استعمال ایتدی. فقط بالاسنه مطلا فلكه وضع وقیللرك اطرافنی كیسو كبی دسته بوكوب تزیید ایتمشلر ایدیكه عادتا توغ كبی برشی اولورمش. دول شرقیه پادشاهلرینك باشی اوزرنده كوتوریلور بیوك بر رایت دخی استعمال اولنه‌رق (عصابه) و (شطفه) و (سنجاق) دینور ایدی . خلفا دولتلرنده لوا و سنجاقلرك باشنه هلال شكلنده باقردن مجلا (علم) ویا كونشی ارائه ایدر اطرافی مدور برپارچه وضع اولنور ایدی . خلفایه مخصوص قدیم بیراقلر وهلالی وعلملی سیاه ویشیل سنجاقلر كیدرك طرق صوفیه مشایخنه قالدی . [١]

عثمانلیلرده استعمال اولنان بیراق وسنجاقلره كلنجه یوقاریلرده محل مخصوصنده كورلدیكی اوزره سلطان سلجوق طرفندن عثمان غازی‌یه كوندریلان سنجاق بیاض رنكلی ایدی . بر اثرده مطالعه اولندیغنه كوره ابتدا عقد اولنان لواء بیضاء یرینه دولت علیه‌ده (یوكرك) بیراغی

[١] تاریخ عسكری عثمانی ـ جلد ١ ص ١١٧

استعمال وعصابه وشطفه‌یرینه کبیر سنجاق اتخاذ اولنمشدر. یگیچریلر دخی (امام اعظم) نامیله بیوك بر بیراق استعمال ایدرلر ایدی. بو بیراق بیاض ایپکدن معمول بر قماشدن یاپیلور و اوزرینه صرمه ایله بعض آیات قرآنیه یازیلورمش بو بیراغك اطرافنده (کوندر) دنیلان بیراقلر کشاده اولدیغی وقرمزی بز غلاف ایچنده اولدیغی حالده دیکیلور واندر اردسنه‌ده اوچ عدد توغ یراشدیریلور ایمش. یکیچریلرده هر اورطه‌نك بر بیراغی اولوب نصفی قرمزی دیکر نصفی صاری‌اوله‌رق اورطه رئیسنك خیمه‌سی اوکنه رکز اولنورمش [١] مجموعهٔ ابو الضیاٴ

[٢] دولت علیه‌ده استعمال اولنان سنجاقلردن بحث ایدرك دیرکه دولت علیه‌ده سنجاق یرینه آل ایله یشیل صوفدن عبارت اولوب بالای اسطوانه‌یه دخی (علم) دنیلور ومطلا هلال وضع اولنوردی. فرانسه اخلاق وسیاست انجمن علومی اعضاسندن موسیو (غرفروی) تنظیم ایتدیکی رساله‌ده رایت عثمانیه‌نك تمثلندن اولان هلال ایله یلدیزك بیزانس ایمپراطورلغندن انديغنه دائر بر فقره درج ایتمشدر. حالبوکه مذکور ایمپراطورلغه مخصوص علامت میاننده یلدیز یوق ایدی. فقط عثمانلیلر هلالی بعد الفتح اتخاذ یعنی سنجاقلرنده‌کی عانی مشقوق الوسط برشکله وعینیله بر قرن صورتنه تحویل ایله لون اخضری حذف ایدرك قرمزی بز اوزرینه بیاض هلال وضع ایتمشلردر. مؤخراً بیزانس ایمپراطورلغنه غلبه ایتدکلرنده هلالك آنلره دخی علامت شکوه اولدیغنه واقف اولملرندن اهالیٴ مغلوبه‌یی تطبیباً هلالی ابقا ایله برابر وسطنه برده یلدیز علاوه ایدرك بیزانس علامتیله عثمانلی شعارینی تفریق ایتدیلر دیر. برروایته کوره هلال درونننده‌کی یلدیزی محمود خان ثانی وحتی دیکر ضعیف

---

[١] موراجه دوسون زاده ـ جلد٣ ص٤٠٤ [٢] جزؤ ١٧ ص٥٢٦

بر روايته نظراً عبدالمجيد خان وضع ايتدرمش ايمش .

قپودان دريا غازى خيرالدين پاشانك تربه‌سنده اليوم منظورمز اولان سنجاغك يشيل رنكده اولمسى ومشاراليهك قانونى سلطان‌سليمان رجال وقپودان پاشالرندن بولنمسى نظر دقته النورسه فاتح محمد خان ثانى زماندن صكره‌ده دولت عليه‌ده قپودان پاشالر طرفندن يشيل سنجاق استعمال اولنديغى اكلاشيليور . اشبو سنجاق يشيل و (اوچقورلغى) بياض اطلسدن معمول اولوب اوچقورلق يقينده كلمهٔ شهادت‌وسنجاغك درت‌كوشه‌سنده بياض اطلس اوزرينه‌چهاريار كزين‌حضراتى‌اسملرى محرر واورته‌سنده‌بيوجك برذوالفقار رسمى منقوش‌اولديغى كوريلور .

حامرك اشعارينه نظراً رنك سمائى ايرانده صوفيلرك قبول ايتدكلرى رنك اولديغى حالده بيزانسليلر طرفندن بر چوق عصرلر قبول‌ايدلمش ايسه‌ده عثمانليلر بو رنكدن نفرت‌ايتدكلرندن انى‌موسويلرك اياق قابلريله باش صارغيلرينه تخصيص ايتمشلردر . [۱] بعض اثرلرده وباخصوص احمد راسم بك افندينك تاريخ عثمانيسنده‌ده شمديكى بايراقلريمزده‌كى هلالك اورته‌سنده‌كى يلدز اسكى اولميوب عبدالمجيد خان زمانده تنظيمات خيريه‌دن صكره قبول اولنديغى محرر [۲] ايسه‌ده بوده‌شبهه‌ليدر حتى اشبويلديزك‌دور محمود خان‌ثانيده استعمال‌اولنديغنه دائر بر روايت‌ده‌واردر . سلطان‌عبدالعزيز خان‌مرحوم زمانده‌طابورلر سكز بلوك اوزرينه مرتب اولديغى هنكامده هر بلوكده (فلامه) تعبيريله مائى ويشيل اوزرينه برر بياض هلال وار ايديكه بوحال اليوم دوام ايديورسه‌ده رنكلر كلياً تبدل ايتمش ومثلا قرمزى اوزرينه بياض

[۱] حامر ـ جلد ۱ ص ۲٤۳

[۲] احمد راسم بك تاريخى ص ۸

هلال ویا بیاض زمینه قرمزی هلال ودها سائر برطاقم مختلف رنکلر استعمال اولنمقده بولنمشدر.

سنجاقلر حقنده بورایه قدر ویریلان معلومات خلاصه ایدلمك لازمکلیرسه عثمانلیلرك سنجاغی قرمزی زمین اوزرینه هلال ایدی. بوده بیزانسلیلردن توارث ایدلدی. یلدیزك علاوه‌سی فاتح سلطان محمد خان ثانی زمانلرنده ویاخود صکره‌دن قبول اولندی. بیزانسلیلرك هلالی قبول ایتملرینده بر وقعهٔ تاریخیه‌یی مخطر اولمق اوزره قبول ایدلمش ایدی. شویله‌که لوبو [۱] نك روایتنه کوره متوفی بیزانس حکومتنك دور شوکت وسطوتی ابتدالرنده برکیجه استانبول سورینه دشمن هجوم ایتمش. ظلمت لیلدن اعدا کورنمامش، محاربه اولنورکن قمر طلوع ایدرك دشمنك مقدار وکمیتی اکلاشیله‌رق اکا کوره ترتیبات اجرا ودشمن قهر وتدمیر اولنمش واشبو مظفریتده انجق قمرك ضیاسی سایه‌سنده اولنغله بووقعه‌نك خاطره‌سی اولمق اوزره بیراقلرینه هلال وضع ایتمشلردر.

(یورغا)ده تاریخ عثمانیسنده [۲].

فاتح زماننده و ۱٤٥٥ سنه‌سی قپودان دریا یونس پاشا (خاص یونس) فوچه‌یی ضبط ایدرك ۲٤ تشرین ثانیده هلال عثمانی‌یی نامه‌یه کشیده ایتدی دیور. یورغا کبی مدقق برذات اثرنده بوتاریخه‌قدر هلال کیمسه‌نك استعمال ایتمدیکی وجمله‌لرینه چکی دوزن ویرمك مسلکنده بر آدم اولمدیغی جهتله هلالك ایلك دفعه اوله‌رق فاتح طرفندن قبول اولندیغنده مأمول اولنه‌بیلور. پارسده انوالید موزه‌سنده سلیم ثالث دورندن قالمه بر

[۱] لوبو - بیزانس تاریخی جلد ۲۷

[۲] یورغا - تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ٦۹

نجاق استانبولده بشکطاشده غازی خیرالدین پاشا تربه‌سنده کنان عینی
لوب یشیل اطلس اوزرنده اورته‌سنده کلهٔ شهادت ودرت کوشه‌سنده
هاریار کزین افندیلریمزك اسملری محرردر.
خلاصة الخلاصه اشبو آی ایله ییلدیز ویا یالکز هلال نه خلفای
شدین ونه ده عباسیلر وامویلر وسائر ملوك اسلامیه وعثمانلیلر وبیزانسلیلر
رفندن اختراع ایدلمیوب دها خرستیانلق موجود دکل ایکن بیله
که‌ایلر مسکوکاتنده استعمال اولندیغندن بروجه بالا بیان اولنان
ایاتك کافه‌سی مقارن حقیقت اولمدیغی وهلال ایله ییلدیزك فنیکه‌لیلردن
ش برشی اولدیغی حقیقت اولەرق قبوله مجبورز.

اورخان غازی فتوحاتی

آناطولیده اشغالات

قوجه ایلی وجوارینک ضبطی — مالتپه محاربه‌سی

عثمان غازی پدری ارطغرل مرحوم زماننده کشیش طاغنك
شرقنده واقع (سلطان اوکی) سنجاغنك قسم اعظمنی فتح ایلدیکی کبی
مخدومی اورخن غازیده عهد پدرده (ازمیت) و (ازنیك) قپولرینه
قدر ممتد اولان اراضی و بلادك شمال شرقی جهتلرینی ضمیمهٔ ممالك
عثمانیه ایدرك مؤسس ثانئ دولت اولدی .

عثمان غازی ایله اورخانك حرکات عسکریه‌لرینه دقت ایدیلیرسه
عثمان شاهکی آلا بیلدیکنه برحرکت وسعهٔ فتوحاتی توسیع وحبوکه
اورخن غازینککی برمقصده وصول ایچون برحساب نتیجه‌سی اولدیغی
کوریبوز . فی الحقیقه پدری بیزانس قیصرلکنك وکندی مملکتنی

واراضیسی ایچنده قالان (نیسه ـ ازنیك) و (نیقومدی ـ ازمیت)
کبی الڭ مشهور ومستحکم ایکی شهرینی حصر وتضییق ایله وقت کچورمیوب
توسیع دائرۀ فتوحات ایتمش ویا اشبو ایکی موقع مهمك الده ایدلمسی
سلطنت عثمانیه‌نك استقراری ضمننده لابد والزم اولدیغنی تصور
ایده‌مامشدر . حالبوکه اورخان غازی دولت عثمانیه‌نك حقیله تأسسی
شو ایکی مهم نقطه‌نك ضبطیله و بیزانس ایمپراطورلغنی ارتق اناطولیدن
قطع علاقه ایتدرمکله اوله‌جغنی وبونلره مالك اولمزسه دکزدده تصرف
ایده‌میه‌جکنی ایجه بیلدیکندن الڭ اول بورالرینك فتحنی کوزینه کسدر-
دی . و ازمیتله ازنیکك ، جوار ایمپراطور ممالکندن تجریدی ضمننده
اولا بو شهرلر جوارلرینی تسخیره تشبث ایتدی .
برادر افخمی علاءالدین پاشا تشکیلات وتأسیسات ملکیه
وعسکریه وقوانین سائره تنظیمیله مشغول اولدیغی صره‌ده (۱۳۲۸-
۱۳۳۸) سنه‌سنه قدر یعنی اون سنه ظرفنده اورخان غازیده (اقچه
قوجه ـ آغچه خواجه) و (قوکور آلپ) واسطه‌سیله سقاریه نهرینك
ایکی طرفنده و (آق یازی) ایلریسنده‌کی حصارلری و (آق اووه)
و (قونورپا) و (ارمنی بازاری) و (عیان کولی) و (قندره) یی
ضبط ایتدی . شو ایکی اختیار مجاهد بوندن صکره قوتلرینی
برلشدیره‌رك (آیدوس) و (صماندره) [۱] اوزرینه توجیه وجهۀ
فتوحات ایله اورالرینیده تسخیر ایتدیلر . آیدوس غایت متین بر
قلعه ایکن محافظنك قزی عبدالرحمن غازی‌یی قلعه دیوارلرندن کوره‌رك
عشق آنی‌یه مبتلا اولمش ، بر کاغد پارچه‌سیله کیجه قپویی آچه‌جغی
معشوقنه بیلدرمش ، غروب شمسدن صکره انجاز وعد ایله باب قلعه

[۱] آیدوس اسکداردن اوچ وصماندره درت فرسخ مسافه‌ده‌در .

کشاد ایدیلنجه غازیده سکسان نفر رفقاسیله قلعه‌یه کیره‌رك ضبط ایتمشدر دنیلیور. عبدالرحمن مومی الیها ایله تزوج ایدرك کندیسی کبی بر قهرمان اولان قره‌عبدالرحمن یاخود عطا تاریخنه کوره قره‌رحمان نام محصولی یتشدیرمشدر. (صماندره) نك فتحیده غریب بر تصادف نتیجه‌سی اولوب قصبه بر وقتلر تحت محاصره‌ده اوله‌رق ضبطنده مشکلات چکیلیور ایمش تکفورینك کریمه‌سی وفات ایدرك آلای ایله جنازه مقبره‌یه کوتورولنك اوزره قلعه قپوسی کشاد اولندقده صاعقهٔ قضا کبی غازیلر مذکور آلای اوزرینه هجوم و حاکم حصاری اسیر و قلعه‌یی ضبط ایتمشدر. تکفور فدیهٔ نجات ویره‌رکله صالیویرلدی. صماندره‌نك امرادارهٔسی (اقچه‌قوجه) یه ویرلدیکندن حوالیٔ مذکوره (قوجه ایلی) نامنی آلمشدر. مشارالیهك قبری (قاندره) قریه‌سی جوارنده برتپه اوزرنده بولندیغی و نسلندن فیض‌الله چای کاییولیده بر طاقه خانقاه تأسیس ایلدیکی و بولندیغی عصره قدر مشارالیهك سلاله‌سی موجود اولدیغی تاریخ تشریده محرردر.

بو اراليق (قره‌مرسل) نام مرد شجیعده ازمیت کورفزینك ساحل جنوبیسی و (یالاق ابد — یالووه) یی [١] ضبط ایتمش ایدی. قره‌مرسلك ضبط ایلدیکی مواقعی جناب اورخن بر وجه مالکانه کندیسنه احسان و بوده الیوم نامنه منسوب اولان قصبه‌یی تأسیس و فتوحاتنك محافظه‌سنه مأمور اولمق اوزره کوچك حرب کمیلریله سواحلك لاینقطع تحت تیقظده بولندیرلمسنه دائر امر الدیغندن بو خدمتی ایفا ایچون قره‌مرسل

---

[١] یالووه‌نك شهرت تاریخیه‌سی واردر. بوراده ایمپراطورلیچه (ئه‌ئه‌نی) بر طاقم سرایلر، خسته‌خانه‌لر یاپدرمش ایدی. استانبولك بانیسی اولان قسطنطین ٣٢٧ اغستوسنده وفات ایدن والده‌سنك تذکار نامی ایچون اوراسنی بر شهر حالنه قویوب ئه‌لانه‌پولیس، نامنی ویرمشدی. بیر هرمیت واسطه‌سیله اداره اولنان برنجی اهل صلیب کروهیده ازنیك مغلوبیتنی متعاقب بورایه التجا ایتمشدی

ليوم بو نامده اولان قايقلری انشا ايتدرى . احتمالكه انشاآت دستگاهنى
شيمديكى قردمرسل موقعنده تأسس ايدرك اوراسى برقصبه حالنه گلدى .
بولينك ضبطنى حامر سليمان پاشايه اسناد ايديورده بو واسطه‌يله جوار
قرانك (١٣٢٦-٧٢٧) ده اورخانك امريله (قوگر الپ) طرفندن
ضبط ايدلديكنى و بونزينك رفقاى جلادتندن (حضر) و (افلغان) بكلر
كندى باشلرينه جهاده قويولوب برطاقم محللر ضبط ايتدكلرينى وحتى
اشبو مواقعك كندى ناملرينه نسبتله حالا (حضربك ايلى) و (افلغان ايلى)
ديندكيني خيرالله افندى تاريخيله برادرم جواد پاشا مرحومك تاريخ
عثمانيسى يازيور .

بيزانس ايمپراطورلغنك پايتخت ثانيسى وجناب اورخانك مطمح نظرى
اولان (نيسه ـ ازنيك) ه گلنجه بوراسى اناطوليده عثمانليلره قارشى
برسد اخير اولوب مالتپه محاربه‌سندن وازميت موقع مهمنك ضبطندن
صكره آتيده بيان اولنه‌جغى وجهله اليمزه كچمشدر .

مالتپه محاربه‌سنه گلنجه ايمپراطور اوچنجى ژان آندرونيك
(١٣٢٨ ـ ١٣٤١) اورخان غازينك تاخت وتاز ايچلرينه يعنى شمالاً
بحر سياه وغرباً بوغاز ايچى وجنوباً ازميت كورفزيله محدود نيم
جزيره‌يه ، و بكقوزه قدر آقينلرندن بيزار اولمقله مشاراليه اعلان
حربه قرار ويروب اركان عسكريه‌سيله بالمشاوره عثمانليلرك دواب
ومواشيلرينى كشيش طاغنه نقللرى زمانى محاربه ايچون الك مناسب
برفرصت اولديغنه قرار ويرلدرك سريعاً ادرنه وديمتوقه واستانبولدن
عسكر ترتيب ايتدى وقديم روما ايمپراطورلرى حكومتلرينك دبدبه
ودارانيله و ٢٠٠٠ قدر موجوديله اسكداره كچدى . (مايس ١٣٣٠ ـ
٧٣١) اورخان غازيده قيصرك بو حركتنى خبر آلنجه براز قوتله وسليمان

پاشا ايله برابر [١] بالذات حركتله اقصر طريقى بالانتخاب قوجه ايلى طاغلرى اوزرندن وعلى وقيش طاغلرى ارقه‌سندن يورى‌يه‌رك مالتپه‌يه حاكم صرت وتپه‌لره واصل اولديغى هنگامده آندرونيكده تفرجه كيدر كبى پك اغر حركت ايلديكندن انجق مالتپه‌ده ساحل بحره كله‌بيلمش ايدى. روم مورخلرى همدينلرينك حجاب مغلوبيتنى ستر ايچون قوتمز مقدارينى مبالغه‌لى بر صورتده ٨٠٠٠ نفر اولديغى ارائه ايديور. آندرونيك اوودده، آچيقـده وطوتديغى موقعه حاكم تپه‌لر آلتنده بولنيوردى. غزى اورخانده موجود اوچ بيك قدر عسكرينى تپه‌لر ارقه‌سـنده برلشديروب قوتنى دشمندن كتم واخفا ايلدى على السحر صباح دعاسى بوريلرى بيزانس اردوسى ايچنده چالينجه اورخان اوزمان الك ماهر تيركشانندن اوچيوز نفر سواريى اوودده بولنان وهرطرفدن سوارينك هجومنه معروض اولان بيزانس قوتى اوزرينه سوق ايلدى.

بوصويه برلشدرديكى قوة كيه‌سندن وسپاهيلردن بيك نفرينى صاغ جناحه وبر اولقدرينى صول جناحه ومركزه تعيين ايدوب روملر ٢٠٠ نفر سوارمزى تعقيب ايلدكلرى وكندى اوكلرينه كلديكى صرده مستور اولدقلرى تپه‌لر ارقه‌سندن بردنبره چيقه‌رق هجوم ايتملرينى جناحلره امر وتنبيه ايتمشدى. مصادمه باشلادى. اوچيوز سوارمز ساخته بر رجعت كوستروب كيرى چكيلوركن روملرده انلرى تعقيب ايديور ايدى. بوصويه برلشديريلان ٣٠٠٠ سوارى سليمان پاشا قوماندا سنده اولوب

---

[١] يورغا تاريخنده جلد ١ ص ١٦٥ اورخان اشبو سفره طاسارلو Tazarlou نامنده اولان برادرينى ده كتورديكنى وفقط بوذاتك اسمى بوموقعه‌دن بشقه بريرده ذكر اولنمديغنى حكايه ايديور.

ناب اورخانده میدان محاربه‌یه ناظر و حاکم بر تپه‌ده بولنوردی . تعقیبجیلر
وۀ کلیه‌مز اوکنه کلنجه شدتله بر هجومه هدف اولدیلر . ایمپراطور
چنجی ژان آندرونیك عسکرینه امداد ایچون حزیرانك شدتلی حرارتنه
قیه‌رق تکمیل قوتیله کندیسی مرکزده اولدیغی حالده روم مورخلرینك
وایتنه کوره انلردن هیچ بر نفرك بورنی بیله قانه‌مامش ایکن بزدن
یوزی متجاوز دلاور یره سریلدی ینه مورخین مومی الیهمه کوره
الع حرب روملره یاور اولمش، بزمکیلر بوزولمش، وقتده چکمش
لدیغندن بیزانسه عودت ایتدکاری صره‌ده ایمپراطور عساکری پهلوانلغه
قیشوب عسکریمزه (بر جسارت فوق العاده ایله) تکرار هجوم
لدکارنده ایمپراطورده انلرله برابر بولنمغله مجبور اولمش فقط عساکر
مانیه طرفندن چورلملریله قوماندانك حیوانی تلف و ایمپراطورده قالچه‌
ندن مخاطره‌لی صورتده یاره‌لنوب اتمزه چکمك اوزره ایکن فراره موفق
له‌رق بر سجاده‌یه موضوعاً و بر قایغه ارکاباً طاوشانجیله قاچیرلمشدر .
رخان غازی خصمنك تلف اولدیغی ظننده بولنیوردی . بر ساعت
ل غالب اولان روملر اوچیوز قدر سپاهی اوکنده قارمه قاریشیق
لدیغی حالده موقع مذکوره چکیلوب فرقه‌نك بقیة السیوفی درده
لانقسام (ککبوزه) (داریجه) وساحلده و ککبوزه جنوبنده (اسکی
صار) ه چکلمشدر . اورخان غازیده روملر اردوکاهی ترك ایتدکلرنده
کیوز نفرله اردوکاهی و اوراده بولنان ایمپراطورك چادرینی ومزین غاشیه‌لی
یوانلرینی و بوندن بشقه درتیوز قدر حیوانی ضبط و قوۀ کلیه ایله دشمنی
اوشانجیله‌قدر تعقیب و دشمنك بر قسمی قلعه‌یه دخوله موفق اولمدیغندن
ی نفر قدرینی اسیر و اوتوز ایکی نفرینی تلف و اغرلقلرینی ضبط و
رتسی کونی بر مصادمه دها اوله‌رق بونده‌ده دشمندن قرق یدی نفری

محو ایلدی . بو محاربه‌ده مشاهیردن (ژان قنتاکوزن)ك ایکی یکنی تلف ایدلدی . ایمپراطور یاره‌سندن و یاقورقوسندن ستمه‌یه مصاب اولدیغی حالده برقاچ‌ایله مظفریت عظیمه وعد ایلدیکی استانبوله نقل اولندیغندن فرقه‌سنك بقیه‌سیده کیجه قرا کلیغندن بالاستفاده استانبوله عودت و جناب اورخانده بلامشکلات ازمیت محاصره‌سنه مظفراً عزیمت ایلدی .[١]

ازمیت و ازنیك و هرکه ایله قرتالك ضبطی

بیزانس مورخلرینك پك بیوك اهمیت ویردکلری و مورخین عثمانیه‌نك نقل و حکایه‌سنه بیله تنزل ایتمدیکی (مالتپه) محاربه‌سی ازمیت و (ازنیك)ی تخلیص ایچون بیزانس ایمپراطورانی طرفندن ایدیلان یکانه برهمت و فداکارلق ایدی . ذاتاً ایمپراطورلر هر ایشده اهمال و تکاسل ایتدکلری حالده، اهمیت فوق‌العاده‌لرندن طولایی شو ایکی موقع مهمی محافظه ایچون هر نوع فداکارلقی اختیاردن چکنمیور ایدی . ازمیت ایکی نقطهٔ نظردن اهمیتی حائز ایدی . اولاً اهمیت موقعیه‌سندن طولایی بوراسی خداینده‌یه تکلیف اولنان پرنسس (ماری)[٢]نك برادری قلویانیس طرفندن اداره اولنیوردی . ثانیاً ازمیت استانبولك آناختاری مقامنده ایدی . ثالثاً برزمانلر یعنی ایمپراطور دیوقلیتن زماننده روما شرق قیصرلکنه پایتخت اولمشدی . ازنیکه گلنجه بوراسیده ایمپراطورلغك عثمانلیلرله سلجوقی حکومتنه قارشی الك مدهش برموقع مستحکمی ایدی . بوندن بشقه بشیوز بیلك موجودلی برنجی اهل صلیبه هفته‌لرجه مقاومت ایتمش و برزمانلر بیزانس ایمپراطورلغنه پایتخت اولمش و انلردن (١٠٧٦ - ٤٦٩ ده) سلیمان سلجوق طرفندن ضبط اولنوب سلجوقیلره مرکز

[١] یورغا - جلد ١ ص ١٦٧ [٢] یوقاریده ص (١٨٧) مراجعت

اداره اتخاذ ایدلمش قلعه‌لی برشهر متین ایدی . ازنیكك شهرتنه سبب اولان وقوعاتدن بریده مشهور (آریئوس) [۱] آموروز اولاندقدنصكره ایكی مشهور (قونسیل ـ جمعیت رهبانیه) مؤتمرینه مركزاولمسیدر. برنجیسنده (پاك ـ پاسقالیه) یورطیلری تعیین ایكنجیسنده‌ده كلیسالرده بت وصنم استعمالنه مساعده ایدلمشدر. بومجلسلرده، استانبول ایمپراطوری قسطنطینك تحت ریاستنده اولمق اوزره، شرقك ، غربك اڭ مشهور ۳۱۸ راهبی ابراز وجود ایتمشدی. اشبو مؤتمر روحانی جمله مقرراتندن بریده (اقانیم ثلثه) نك اعلانی ایدی .

مالتپه محاربه‌سنی متعاقب اورخان غازینك ایلك ایشی ازمیتك فتحی اولمشدی. اورخان غازی آیدین بكی اموربك كبی ایمپراطوره قاووقصالالامز، قانتا كوزنك شرق ایشلرنده عظمتلی كوسترمك ایستدیكی پولتیقه‌سندنده متأثر اولمزدی . مقصدی اولاً ازمیتی المق صكره استانبول اوزرینه بیوك برنفوذه مالك اولمق ایدی . اورخان ازمیته آنی ودفعتاً بر ضربه ایندیره بیلمك ایچون انقراضه یوز طوتان قره‌سیدن ۲٤ الی ۳٦ قدر سفینه كتورتدی . بوندن مقصدی مرمره دكزینه كیروب (هیه‌رون ـ ؟) قلعه‌سنی ضبطایله كندینه براس الحركات ونقطهٔ استناد احضار ، استانبول جواری خلقنی اسیر ، محصولاتنی ضبط ، حسن مدافعه اولنمیان مواقعی تسخیر ایتمك وایمپراطورلغی ییلدیرمق ایدی . قرائن حالیه‌یه نظراً برزماندر رومليه آره‌لری شكررنك اولان بك اوغلی جنودایلری اورخان غازی‌یه معاونتده بولنه‌جقلرینی‌ده وعدایتمشلر ایدی. خلاصه استحصال موفقیت ایچون هرنوع تدابیره توسل ایدلمش ایدی .

---

[۱] آریئوس . اسكندریه‌ده مشهور بر پاپاس ایدی (۲۸۰ ـ ۳۳٦) (آریه‌ن) یعنی آریوسی مذهبنك موجدیدر .

فقط اورخان غازی ایشه باشلمق اوزره ایکن دها طوغریسی عساکر اورخانیه حرکته باشلدیغی صرەدە بیزانسلیلر کیفیتدن خبر المدیله (قنتاکوزن) طوبلیه‌بیلدیکی بیك قدر عسکرینی آلوب عثمانلیلره سد راه ایچون حرکت ایتدیکی کبی اوچ قطعه غالیادە احضار ایتدیسەدە بونلرك اوچیدە مرتبات بحریەدن آزادە ایدیلر . اورخان مفرزەسنی ایکی‌یه تفریق ایدرك برقسمنی (هیەرون) دیکر قسمنیدە (ژەکیون؛) اوزرینه سوق ایدرك بورادە برخیلی تخریبات اجرا ایلدیسەدە عساکر اورخانیه‌نك کشیدە ایتدکاری اوقلردن رومیلرك چوغی تلف اولمرینه رغماً قنتاکوزن ینه مفرزەیی محو ایلدی . غردغوراس اشبو تلفاتدن بحث ایتدیکی صرەدە ۱۰۰۰ قدر شهیدایله ۳۰۰ قدردە اسیرایدلمشدردیر . آندرونیکدە برقاچ کمی ضبط ایلدی . مؤخراً هیەرونه دها زیادە بیزانس قوتی کلمکله اوراسی براستیلادن مصون قالدیغندن اورخان غازینك رودایلی جهتنه‌یراشمك ایچون وقوعبولان اشبو ایلك تشبثی بو وجهله عقیم قالدی .

مع هذا غازی اشبو تشبثله‌ینه برشی قزانمش اولدی . اوده ایمپراطورلغك بحراً ازمیدە معاونت اقتدارندە اولمدیغی وبناءً علیه شهرمذکورعلیهنه وقوعبوله‌جق برتجربه حسن موفقیت بخش ایدەجکنه قناعت کسب ایتمسی ایدی . اشبوروایتی‌ویرن یورغا اثرینك برقاچ صحیفه یوقاریسندە ازمیتك ضبطندن اول عثمانلیلر طرفندن اورایه ایکی دفعه هجوم وقوعبولوب برنجیسندە بالذات اورخان غازی موجود اولدیغی وعثمانلیلر ازمیت جوارینه تقربندە ایمپراطور دوقماسنی ارزاق لازمه ایله بحراً کوندردیکی کبی برازصکرەدە کندیسنی عساکر بریه ایله ازمیت جوارینه وصولندە اورخان ازمیتك ضبطی تشبثندن موقتاً فراغت ایتدکدن بشقه کنج

آندرونیکه سفیر اعزامیله حدودك اولدیغی کبی ترکنی تکلیف ایلدیکنی وایمپراطوره هدیه طریقیله ایران خالیلری و اوکوپکلری و آتلر کوندردیکنی وایمپراطورده بالمقابله کموش برداقلر وایپك ویونلی قماشلر وبرچوق البسه ارسال ایتمش ایدوکنی وبیزانسلیلر یدی کون قدراورالرده قالوب عثمانلیلرك عودتنده کندیلریده استانبوله کلدکلرینی وبوندن برمدت صکره اورخان غازینك برابربولندیغی بر قوهٔ عثمانیه تکرار ازمیت اوکلرینه کلدکلرنده آندرونیك هر نقدر بلغارلرله محارب بولنیورسه‌ده ینه بالذات اورالره وصولیله برابر عثمانلیلر فرار طرزنده رجعت ایلدکلرینی حکایه ایدیور. [١] هرنه صورتله اولورسه اولسون ازمیتك فتحی اورایه حاکم برتپه اوزرینه انشا ایدلمش اولان (قیون حصار) ینك ضبطنه متوقف ایدی . آیغوداآپ ایله اوغلی قره علی بوحصارك ضبطنه مأمور ایدلدی . اورخان غازیده پیاده وسواری عساکریله پایتختی اولان بروسه‌دن ازمیت جهتنه حرکتله یکیشهر اوودسنه کلدیکنده روملرك ایکنجی مرتبه‌ده دارالحکومه‌لری اولان ازنیك هنوز ضبط اولنمدیغندن کیوه طریقنی ترجیح ایدرك (ابه‌صویی) کنارنده شهزاده سلیمان پاشا ایله غازی عبدالرحمن مفرزه‌لریده جناب اورخانه التحاق ایتمکله جملتاً ازمیت اوزرینه یوریدیلر . (قیون حصار) حالا مدافعه ایدیوردی . (قالویانیس) اوزمان اصولنجه برکون محافظلری تشویق وتشجیع ضمننده برجا اوزرینه چیقدقده کوزینه براوق اصابتیله اشاغی یوارلندی نیم مرده برحالده یقالندی . ذاتاً اوق کوزندن کیروب چکه‌سنك قسم علیاسنی پارچه‌لمشدی. نعشی ویا کسیلمش قفاسی ازمیت قلعه‌سنك اوکنده تشهیر ایدلدی. ازمیت دده (قالوتانیس) ه وکالت ایتمك اوزره همشیره‌سی

[١] یورغا ـ جلد ١ ص ١٧١

مومی الیها (پرنسس ماری) بولنوردی . محافظلر کسیك قفانی کورنجه قوۀ معنویه‌لرندن اثر قالمدی، امید مقاومت محواولدی. کمیلرله استانبوله کیتمش اوزره قلعه جناب اورخانه تسلیم ایدی. [١]

(ازمیت) ك محافظه وسلامتی ساحلده بولنان بیوك قسطنطینك وفت ایتدیکی (هرکه) ایله قرتالك ده الده ایدلمسنه متوقف ایدی . مشار الیه قره علی ایله اوغلی تیمور تاش بك بو خدمته تعیین اوله‌رق اوراسیده ضبط اولندی . ارتق بوندن صکره قاضی کوی واسکدار ارقه‌لرینه یعنی قیش طاغی وبولغورلی قریه‌لرینه قدر سواریلرمز آقینه کیدر کلورلر ایدی .

ازمیتك ضبطی ١٣٢٦ ـ ٧٢٧ . تاریخنده‌در .

ازنیکك ضبطنه کلنجه ، جناب اورخان بروسه‌یی ضبط ایچون استعمال ایلدیکی اصولی عینیله ازنیکده‌ده تطبیق ایده‌رك آنده‌ده نائل موفقیت اولدی. چونکه بروسه اوکنه انشا ایدیلان ایکی قلعه واسطه‌سیله شهر یدی سکز سنه قدر تضیق اولنوب اورخان غازینك بر قوتله بروسه اوکنه وصولنده شهر تسلیم اولدیغی کبی (نیسه ـ ازنیك) ده‌ده عین ترتیب قوللانیلوب صمصمه چاوش محوداپله قلعه‌نك ضبط ایدیله‌میه‌جکنه قناعت کتوره‌رك آقچه قوجه ایله امیر علینك ازنیك قارشیسنده انشا کرده‌لری اولوب قره تکین (وطازعلی) ناملریله یانزد قلعه‌لر شهرك خارجله اولان اتصالاتنی قطع وازمیتك ضبطندن صکره‌ازنیکك حصر وتضییقنه کرمی ویرلدیکی کبی ازمیتك فتحندن بری یعنی اوچ سنه‌در مصائب حربیه، قلت ارزاق. قحط وطاعوندن دخی محافظلری عاجز قاله‌رق (١٣٣٠ـ٧٣١)ده نشری ایله خیرالله افندی‌یه کوره

[١] جواد پاشا ـ یادکار ـ وتاریخ ابوالفاروق

۷۳٤] ده بتون قوتیله قلعه او کنه کلان اورخان‌غازی‌یه تسلیم اولدی.
یورغاده ازنیکك ضبطی (۱۳۳۰) اولمق اوزره قید ایدیور . اورخان
غازی ازنیکك فتحنه اللی بیك عسکرله حرکت‌ایتمش ایمش. اهالینکده
برقسمی چکیلوب کیتدی ، قسم اعظمی قوماندانلرینك ظلم وتعدیسندن
تخلیص گریبان ایچون اورخان غازینك سایهٔ حمایه‌سنه التجا ایدرك
مسعود وبختیار اولدی. فی‌الحقیقه جناب اورخان شدت وحدت ابراز
ایدن بر غالب کبی دکل بلکه عالیجناب وانسانیت پرور وعجزدیسور
بر ذات کبی ازنیکه داخل اوله‌رق عسکری‌ده ضبط وربطدن زیاده
دین مبین متین احمدینك بوبابده‌کی اوامرینه فوق‌الحد رعایت ایدرك
ازنیك محصورینه هیچ بر فنالق ایتمدی . « ازنیك خرستیانلرینك
استانبوله چکیلوب کیتملری حقنده‌کی نیازلرینی رد ایتمدکدن بشقه‌نقل
ایده‌بیله‌جکلری قدر اشیالرینی‌ده آلوب کوتورملرینه راضی اولدی .
بوخلق دین آخره منسوب بر غالبك کوستردیکی آثار مروتمندانه
وانسانیتکارانه‌یه مفتون اوله‌رق اختیارهجرت ایتمدکدن‌بشقه مملکتلرنده
قاله‌رق مقدما خصم جان بیلدکلری بر ذاتك سایهٔ حمایه‌سنه داخل
اولدقلرندن کندیلرینی مسعود وبختیار عد ایلدیلر» [۱] بر چوغیده
دین اسلامی‌قبول‌ایلدی . اورخان حضرتلری ایلك دفعه شهره داخل
اولورکن زوجلری هنکام محاصره‌ده تلف اولان قادینلر ماتم لباسیله
ملبس اولدقلری حالده استدعای مرحمت ایتدکلرنده هر برینك حال
وموقعنه کوره کندی‌امراسی وعسکری طرفندن تزویج اولنملرینه‌ده
مساعده ایتدی. خلاصه شهریار مشارالیهك ازنیك مغلوبلرینه وطول
قادینلرینه کوستردیکی وبونلرك شمدی‌یه قدر کندی حاکملرنده‌مشهود

[۱] دولاقروا ـ جلد ۱ ص ۹۲

اولميان آثار انسانيتكارانه سيف عثمانينك هنوز داخل اولمديغى ممالكه قدر انتشار ايدرك خلق قافله‌لر تشكيليله طاقه طاقه كلوب شهريار كشور كشا حمايه‌سنه دخالت وغازيده ازنيك شهرينى بر طرز جديدده ادارهٔ عثمانيه ايله تزين ايلدى . اورخان غازى يوقاريده بيان اولنان (سن سينود ـ مجلس روحانئ مقدس) كليساسنى جمعه تحويل ايتمشدر . « محل مذكورك خرابه‌سى داخلنده بوكون دخى كوريلان بر طاش اوزرنده اورخان نام جليلى محكوك اولوب جوارينه‌ده غازئ مشار اليه مدرسه وعمارت انشا وشهرك امر اداره‌سنى قوجه ايلى سنجاق بكى (آقچه قوجه) وفات ايتديكندن قوجه ايلى سنجاغى انضماميله اوغلى سليمان پاشايه توجيه واعطا وبو آرالق (سلطان اوكى) سنجاق بكى (قوكرالپ) كده ارتحالى اوزرينه بوراسنيده بش ياشنده اولان مخدومى (مراد) ه تفويض ايتدى . » [١]

اورخان غازى برارالق بروسه‌يه ترجيحاً (نيسه ـ ازنيك) ى پايتخت اتخاذ ايتمك اوزره تردد كوسترمش فقط پدرينك وصيتى ، تربه‌سى ، بروسه‌نك صولرى ، جوارينك لطافت وعظمتى غالب كلمش اولديغندن فكرندن فراغت ايتمشدر . [٢]

شهزاده سليمان پاشانك وزارت وقائم مقاملغى [٣]

اورخان غازى ازنيكك ضبطنى متعاقب ربيع الاول ٧٣٣ تاريخلو

---

[١] جواد پاشا ـ تاريخ عثمانى [٢] تاريخ ابو الفاروق ـ جلد ١

[٣] ترك قومى بيننده بيوك اولاده (پاشا ديمك) عادت اولمسيله علاء الدين وسليمان پاشالره پاشالق اضافه‌سى طبيعى اولوب مؤخراً چندارلى قره خليله (خير الدين پاشا) يه‌ده پاشا نامنك اعطاسى اولاد مقامنه قيامنى تمميحاً اولمق كركدر . روم ايلى فتح اولندقدن صكره آتيده كوريله‌جكى وجهله لالا

بر قطعه منشـور ایله مخدومنی مشیر و وزیر ومیرمیران وعسـاکر منصوره‌سنه‌سرعسکر وقائم‌مقام خلافت‌وسلطنت تعیین ایتمشدر. اشبو منشورك بعض موادی شونلردر :

[.... فتحی میسراولان محمیهٔ ازنیق حرس‌الهاالله عن‌التخریب والتحریق ایالتنی فرزند شجاعت شعار دولت یار وسپهدار شهامت دثار کامکار نخل باغ سلطنت‌ونهال‌جویبارخلافت ثمرهٔشجرهٔ شهریاری‌وسروری اوغلم سلیمان‌شاه‌بقاه زنال منالهیه تفویض ایلیوب ویردم وبیوردمکه عزو اقبال وشوکت واجلال ایله محمیهٔ مذکوره ایالتیله دیوان همایونمده مشیر وعساکر منصوره‌یه سپهسالار اولوب وزارتیله میرمیرانلق لوازمنی بریرده جمع ایلیوب ...... کرکدرکه اول‌دیارك وضیع وشریف وقوی ونحیف واکابر واصاغری ورعایا وبرایاسی بالجمله‌ممالك محروسه‌م متمکنلری مشار الیه اوغلمی کندیلره والی بالاستحقاق ومورده مشیر علی‌الاطلاق بیلوب جمیع خصوصنده مراجعتی مشارالیه‌ایدوب سوزندن وحکمندن تجاوز ایتمیه‌لر وجمیع امرا وحکام مشارالیه اوغلمی حرب وقتال وجنك وجدالده وجناب همایونمدن قائم‌مقام عدایدوب امرینه مخالفتدن اندیشه‌وحذر ایلیه‌لر ..... وبو منشور همایونمی کورنلر مضمونیله عامل‌اولوب علامت شریفه‌یه اعتماد ایلیه‌لر]

اشبو منشورعادتا برات‌صدارت ومقام وکالت کبری ایدی. بوبابده عنوانی صدارت‌دکل ایدیسه‌ده مقام واقتداری عین صدارتعظمی‌اقتدار مقامی ایدی. بوجهتله اورخان غازینك برادری علاءالدین پاشا بویله بر منشوره نائل اولمدیغندن سلیمان پاشـا ایلك عثمانلی صدر اعظمی عد اولنسه بجادر .

شاهین ومؤخراً تیمورتاش‌پاشا روم ایلی بکلر بکیسی نصب اولنه‌رق بونلرده مشالق نامی ویرلش‌ودها صکره‌لری تیمور تاش پاشایه وسائر امرایه وزارت احسان‌اولنمش اولسیله وزیرلر چوغالدیغندن خیرالدین پاشا زاده علی پاشاوزیر اعظم صفتنی المشدر. (نتایج‌الوقوعات ـ جلد ۱ ص ۱۸)

ازنیکک ضبطندن صکره بلکه ۷۳۱ ایلك بهارنده بروسه‌دن حرکت اولنه‌رق کیملك یولیله ساحله طوغری کیدیلوب اوزالریله آزمودلی قضاسی سواحلی ضمیمهٔ ممالك ایدلدی .

طوائف ملوکدن (قره‌سی) امارتنك انقراضیله عثمانلیلره انتقالی

اورخان غازیده پدری کبی طوائف ملوك علیهنه هیچ برحرکات تعرضیه‌ده بولنمامق کبی احتیاطی تعقیب ایتمش ایدی . مشارالیه ممالکنك غربنده وعلاءالدین ثالثك ارتحالی هنکامنده عثمان غازیدن دها قوتلی وعثمانلیلره نسبتاً دها قدملی ، اراضیسی دها واسع ، قره‌سی امارتی بولنیور ایدی :

بو امارتك مرکزی برغمه اولوب (آیدنجق) (میناس) (ادرمید) (بیکاز حصاری) (ایورندی) (کمر ادرمید) (آیازمند) (بیغادیچ) (صدرغی) (کوردس) (تمرجی) (قرلجه طوزله) (باش کلیسه) (مرت) کبی مواقعه مالك ایدی . قره عیسی بکده غیاث‌الدین مسعود ثانی زمانندن اولغاله روم سلجوقیلرینك انقراضنده کسب استقلال ایتمشدی . مشارالیه فطانت وکیاست وعدالتله متصف امرادن اولدیغی تأسیس ایتدیکی امارت تابعینه ایلخانیلرك مظالمندن بیزار اوله‌رق مهاجرتله کلان اناطولینك شرق جهتلری اهالیسی ودیکر جهتدن ۶۶۲ تاریخندن بری (صاری صالتق) معیتیله‌دوبریجه‌دن کلان مجاهدینك بقیه‌سندن عبارت روم‌ایلی مهاجرلری دخی داخل اولمش ایدی . جامع‌الدول روایتنه نظراً دوبریجه‌دن هجرت ایدنلرك رئیسی‌ده آجه‌خلیل بك ایمش [۱] بو عائله بالیکسرده زغنوس پاشا جامعی قربنده مدفوندر .

---

[۱] تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سی - ص ٥٦٥

ممالك عثمانیه اکای برشریت طرزنده اوله‌رق قره‌سی طرفندن
وقوعبوله‌جق هجومله پارچه‌لنمق مخاطره‌سیده اولمغله اورخان غازینك
امارتله خوش کچنمك مجبوریتلرندن بریده بوایدی . قره‌عیسی امیری
عجلان (ارسلان) بکده تین حسه مالك اولدیغندن غازینك حسن حال
وشهرت حربیه‌سنی‌ده بیلدیکی جهتله غزالرده بولنه‌رق تجربه صاحبی
اولمق اوزره اوغلی طورسـون بکی اورخان غازی نزدینه کوندرمك
کبی اثر اخلاصده کوستردی . اورخان غازی غرب قومشوسی‌اولان
عجلان بکدن بر فنـالق کلیه‌جکنی حس ایدنجه حدودینك شرق
جهتنه حصر دقتله وچونکه قسطمونی امارتی ایله حدودمز ارده‌سنده
قیصرلره تابع تکفورلر بولنوب بونلرده تاتار وترکمن عشایریله
مشغول اولدقلرندن بوجهتدن قورقوسی یوق ایدی . ازنیك فتحنی
متعاقب وفات ایدن علاءالدین پاشانك خلفی سلیمان پاشا برقسم‌سواریله
حرکت ایدرك (بولی) سنجاغنك غرب طرفنی یعنی (طراقلی)
(مودره‌نی) (کونیك) ۱۲۳۳-۷۳٤ده ضبط اولنه‌رق شرق‌حدودمز
قسطمونی امارتی حدودینه قدر ایصال اولندی . عجلان بکك ۷۳٥ده
وفتنده بیوك‌اوغلی (دمورخان) [۱] اکا خلف‌اولوب‌طورسون بکه
برشی ویرمامش ایدی . عجلان بکك وزیری حاجی ایل بکی غیرت
اسلامیه اثری‌اوله‌رق استقبالنی‌پارلاق کوردیکی‌عثمانلی دولتیله‌قره‌سی‌یی
برلشدرمك ایچون طورسون بك‌نزدنده القاآتده بولنه‌رق (آیدنجق)
(بالیکسری) (میناس) اورخان غازی‌یه ترك ایدلمك وکندیسـنده
(ادرمید) (قزلجه طوزله)(بیکار حصار) (آیاز مند) قالمق‌اوزره

[۱] بو ذاتك اسمی هیچ برتاریخده مندرج دکلدر اسمنك دمور خان
اولدیغنه دائر انجمن مجموعه‌سنده - ص ٦٦: ده صراحت واردر .

غزی مشار اليه نزدنده تشبثاتده بولندی. اورخان غازيده كرچه قره‌سی
امارتی بيوك ايديسه‌ده روملر اوزرينه اولان موفقياتندن جسارت
المقله برابر تزييد قوت ومكنت ايتمك وشريت كبی اولان ممالكی
خريطه‌سنه برشكل منتظم ويرمك ايچون درحال حركتله روملر الندده
بولنان (اولو آباد) (كرماستی) (ميخاليچ) قصبه‌لرينی ضبط ايله
(باليكسری) يه تقربنده مشار اليه دمور خان شهری ترك ايدوب برغمه‌يه
چكلدی. اورخن غازينك قره‌سی حدودينه وصوليله برابر اوزه‌نوس
محمد بكده داخل اولديغی حالده اركان مملكت امير الامرا حاجی ايل
بكيله برابر كنديسنه دخالت ايتدی . ايكی برادرك صلح وموروث
ملكلرينی صورت مشروعه‌ده تقسيم ايتملری وقن دوكلمسی حقنده
اورخن غازينك حاجی ايل بكی واسطه‌سيله وقوعبولان توصيه‌لری
طرفيندن قبول اولنديسه‌ده بيوك برادر يعنی دمور خان طورسون
بكی برمناسبتله بر روايته كوره ايلك دفعه كنديسنه تقرب ايدركن
اوقله قتل ايتديكندن اركان مملكت دمور بكدن منفعل اوله‌رق اورخان
غازی يه مراجعت ايلدی . مشار اليه‌ده بوجنايتك انتقامنی المق ايچون
برغمه اوزرينه يوری‌يه‌رك ضبط وبروسه‌ده اقامت ايتمك اوزره
دمور بك عفو وقره‌سی امارتی بووجهله منقرض ومملكتی عثمانليلره
نصيب اولدی. (٧٣٧-١٣٣٦)-نشری يه كوره ٧٣٥- دمور بك ايكی
سنه صكره بروسه‌ده وفات ايتمشدر . قره‌سی نامی التنده‌كی بوسنجاق
شهزاده سليمان پاشايه احاله وقره‌سی امراسی اولان حاجی ايل بكی
ايله آجه و اوزه‌نوس محمد بكلرده سليمان پاشا معيتنه مستشار تعيين
اولندی . (دولاقروا) يازديغی تقويم التواريخده [٣] و ١٣٣٤ - ٧٣٥

[٣] جلد ١ ص : ٩٠

سنه‌سی وقوعاتنده اورخان غازینك قاپادوسیا وسائر مواقعده بر چوق شهرلرك ضبطی پاپا (اون ایکنجی به‌نوا) لك تلاشنی موجب اوله‌رق هنوز ظهور ایتمك اوزره بولنوب برگون خرستیانلغی محو وهلاك ایده‌جك استعدادینی آلان بوترك فرطنه‌سنك اوکنی الیسنی وندیکدن رجا ایتمكله اوده (پیترو زه‌نو) قومانداسیله یوز غالریادن عبارت بر دونتما سوقیله اطه‌لر دکزنده تصادف ایتدکاری بعض ترك سفائنی غرق وبعضیلرینی استانبول اوکلرینه قدر تعقیب واناطولی ساحللرینه عسکر چیقاروب اطرافی یغما وغارت وچولق وچوجغی قتل ایتدکدن صکره (زه‌نو) وندیکه عودت ایلدیکی یازیورسه‌ده بوتاریخلرده دونتمامز اولمدیغی کبی هنوز اطه‌لر دکزنده‌ده مراکب بحریه‌مز اولمدیغندن اشبو (زه‌نو) بحریه سفرینك ازمیر بکی اومور بك علیهنده اولمسی مأمولدر .

روم ایلی جهتنده‌کی فتوحات

ترکلر وعثمانلیلرك اوروپایه مروری

(قره‌سی) امارتنك ممالك عثمانیه‌یه ضم والحاقندن صکره جناب اورخان هیچ برسفرده بولنمدی . مشارالیه ادامهٔ استقلال واستقرار شان وشکوه دولت توسیع حدودله دکل بلکه تنظیمات داخلیه وعسکریه ایله اوله بیله‌جکنی تقدیر ایدن داهیلردن اولمغله یکرمی درت سنه‌قدر امتداد ایدن دور سکونده بونلرله اشتغال ایتدی .

(حامر) لك اوزون اوزادی‌یه اشعارینه نظراً ترکلر روم ایلی قطعه‌سنه پك چوق دفعه‌لر مرور ایتمشلردر . ایلك مرور صالتق‌دده

واسطه‌سیله ١٢٦٣ – ٦٦٢ ده . ایکنجیسی اسحق بك قوماندانسیله (١٣٠٧ – ٧٠٧) ده آیدین، اوچنجیسی (١٣٢١ – ٧٢١) ده عثمانلی ترکلری طرفندن وقوعبولوب اشبو مروزده تراسیا ایله ماکدونیا جهتی باشدن باشه تخریب ایدلمش ایدی . بو ترکلر اون سکز ماه قدر اورالرده قالوب شهرلرك مخبراتنی قطع واو قدر چاپول ایتمشلر ایدیکه عودتلرندن صکره روم ایمپراطوری خزینه‌سنده بولنان مجوهراتی صاته‌رق مملکتی تعمیر ایتدرمش وانك خلفی (ژان قانتاکوزن) ك جلوسنده تاجه قونیله‌جق مجوهرات بولنه‌مدیغندن ساخته طاشلر قویدیرمش ایمش .

(١٣٢٧ – ٧٢٧) سنه‌سی عثمانلی ترکلرینك اوروپایه دردنجی مروری واورخان غازینك بیزانس ایمپراطوریله وقوعبولان ایلك مناسبتی تاریخیدر . بو زمانه قدر غازی مشارالیهله ایمپراطور مناسباتی ایکی حکمدارك کیف وهوسنه تابع اوله‌رق که دوستانه وکه خصومتکارانه ایدی . ایمپراطور آندرونیك حفیدی اولان (کنج اوچنجی ژان آندرونیك) علیهنه اورخان غازینك معاونتنی التماس ایتمکله بر عثمانلی مفرزه‌سی اوروپایه مرور ایدوب (چورلی) و (سلوری) جهتنده مغلوب اوله‌رق استانبوله التجا واورادن کمیلرله آسیایه نقل اولنمشلر ایدی . حفید مومی الیه جنوه‌لیلرله محارب اولدیغی کبی اورخان غازینکده بو وجهله عداوتنی جلب ایلکندن هم جوارمز اولان (صاروخان) و (آیدین) بکلرینك اتفاقنی استحصال ایلدی . ١٣٣٢ – ٧٣٢ ده عثمانلی ترکلری ایکی فرقه اوله‌رق ینه اوروپایه مرور ایتمشلرسه‌ده بر موفقیته مظهر اولمدن عودت ایتمش برقسمی تاتکفور طاغنه قدر تعقیب اولنمشدر . کرك بو دفعه وکرك ینه اول (قره‌سی امارتی) دونتماسی طرفندن ایمپراطورلق ممالکی

پك زیاده تخریباته اوغرادیغندن ایمپراطور مقدما آیدین وصاروخان امیرلرینك دوستلغنی استحصال ایلدیکی کبی اورخان غازینکده ظاهراً اولسون محبتنی اکتساب ایچون وسیله ارامقده ایکن براز یوقاریده بیان اولندیغی وجهله ازمیتك شدتلی محصوریتی کونلرنده لاجل الامداد برمقدار سواری وپیاده‌یی کمیلره ارکاب ایتمك اوزره ایکن بردهای سیاسی اولان جناب اورخانك حرب ویا صلحدن برینك انتخابی حقنده کوندردیکی هیئت سفارتی ایمپراطور قبول وصلحی اختیار ایتمکله طرفین سنراسی ۱۳۳۳ ده شرائط صلحیه‌یی تنظیم ایتمشلردر. اشبو شرائطه کوره اورخان غازی بعدما ایمپراطوره عداوت ومعادات ایتمیه‌رك اناطولیده قالوب قیصره عائد شهرلر حقنده بر خصومت بسلمیه‌جکنی وعد ایلمش ایمش. اشبو مصالحه مناسبتیله ایکی حکمدار یوقاریده بیان اولنان هدیه‌لری تعاطی ایتمش ایسه‌ده تاریخلرمز بو معاهده‌دن وباخصوص ایمپراطورك تعهد ایتدیکی مواددن هیچ بحث ایتمیور.

ازمیر بکی (اومور) بکك (آینه‌روس) و (کوملجنه) جهتنه سوق ایتدیکی ایکی دونما ترکلرك اوروپایه یدنجی وسکزنجی مرورلری عد اولنمشدر. ۱۳۳۶ سنه‌سنده اختیار آندرونیکك ارتحالندن صکره خلفی (ژان پالهاولوغ) طوائف ملوکدن آیدین وصاروخان بکلرینك جنوه‌لیلر علیهنه اتفاقی استحصال ایلدیکی صره‌ده اورخان غازی‌ده ذاتاً جنوه‌لیلره خصم اولدیغندن انلر طرفنی اختیار ایدوب (۱۳۳۷) ده بیکدن زیاده عسکری کمیلرله (بیوك چکمجه) یه سوق ایتمش ایسه‌ده ایمپراطوردها اول خبر آلوب اسباب مدافعه‌یی تهیه ایتدیکندن اوچیوزی اسیر باقیسی تلف وباك آزی ۳۶ قایغی ترك ایله یالکز اوچ قایقله عودت ایده‌بیلمش وایرتسی کونی سوق اولنان قوۀ امدادیه‌ده عین فلاکته

دوچار اولمش ایمش. بونك اوزرینه ایمپراطور کندیسنی محافظه ایچون آیدین بکنك همتیله ۲۰۰۰ نفر ترکی معیتنده استخدامه مجبور اولدی (۱۳٤۰) بوندن صکره یعنی ۱۳٤۱ ده صاروخان بکی ایمپراطور اراضیسنه بر دونما سوق ایتمش و (۱۳٤۲–۷٤۳) ده قنتا کوزن [۱] بر طاقم آنتریقه‌لرله ایمپراطور (ژان آندرونیك پالەاولوغ) ایله سلطنته اشتراك ایتمك وموقعنده پایدار اوله بیلمك ایچون آیدین بکنی امدادینه جلب ایدرك ۳۸۰ قایق درونده ۲۸۰۰۰ آدمیله کلش ایسه‌ده مریچ جوارینه قدر کیده بیلوب مؤخراً عودته مجبور اولمشدر. ترکلرك اشبو مرورلری اون ایکنجی مرور اعتبار اولنمشدر.

ترکلرك اون اوچنجی مرورلری (۱۳٤۳ – ۷٤٤) سنه‌سنده ینه ایدین بکی اموربك واسطه‌سیله ایمپراطور قنتا کوزنه امداد ایدلمك اوزره وقوعبولوب بو ذات دیمتوقه‌یه قدر کیتمش وفقط پاپا وونديك وقبریس حکومتلری سفائندن عبارت برلاین فیلوسی ازمیری تهدید ایتمکله [۲] ینه عودته مجبور ودونمه‌سی کاملاً محو ومغروق اولدیغندن ۱٤۳۵ سالنده صاروخان بکنك مساعده‌سنی استحصال ایدرك ۲۰.۰۰۰ سواریله قره‌دن حرکتله بحر سفید بوغازندن اوروپایه بالمرور

[۱] اختیار اوچنجی ژان آندرونیك صوك نفسلرنده قانتا کوزه‌نی اوغلنه وصی تعیین ونه محدود بر اقتدار ده اعطا ایتمش وبو ذات عادتا بر حکمدار قالمشدی.

[۲] لاتینلرك ترکلر علیهنه اشبو حرکت وتعرضلری ایلك اتفاقلریدر. ۱۳٤۳ ده پاپا التنجی قلەمان طرفندن ، انك ریاستی التنده تشکل ایتمش ومرکز اجتماع اوله‌رق اغریبوز اطه‌سی تعیین ایدلشدی. ۱۳٤٤ ده اوراده بالتجمع ازمیره کیدوب ضبط ونه کوزدکاری اسلامی ، قادینلری ، چوجقلری قتل ایتدیلر. فقط ۱۳٤۵ ده محو وپریشان اولملری اوزرینه مومی الیه قلەمان تکمیل خرستیان ممالکنده اهل صلیب محاربه‌سنی اعلان ایتدیسه‌ده آلدیران اولمدی. کلان بر مقدارده محو ایدیلەرك ازمیر تخلیص ایدلدی.

قانتا كوزه‌نك امدادینه كیتدی كه بو مرورده اون دردنجی مروردر .
اشبو ایكی متفق استانبوله بر باصقین ایتمك اوزره كوچك چكمجه
وبالقلی‌یه قدر وصوللرنده امور بك نزدنده بولنان صاروخان بكنك
مخدومی سلیمان بك ارتحال ایتمكله كندی طرفندن مخدومنه بر سوء
قصد وقوعی حقنده پدرینه شبهه ویرمامك ایچون امور بك عودته
مجبور اولدی .

قانتا كوزن ایله امور بك بیننده‌كی اتحاد واتفاقك ثمره‌سی كوزلیوب
كوچك بر وسیله ایله امور بك بروجه مذكور متفقنی ترك ایدوب
مملكتنه چكلمكده اولدیغندن قانتا كوزن آندن دها قوتلی اولان
اورخان غازینك اتفاقنی تحصیله مجبور اوله‌رق بر وسیله ارازدی [١] .

اورخان غازینك پرنسس تئودورا ایله ازدواجی

اورخان غازی روملرك وحتی قیصرلرینك عثمانلیلر حقنده‌كی ظن
باطللرینی كوكندن تخریب وسربستیٔ دین ومذهب حقنده بر نمونه
كوسترمك وروملرك تخیلاتنی التاوست ایتمك ایچون ینه (١٣٤٥) ده
امپراطور (ژان پاله اولوغك) Grand Domestique سرایی ناظری
ویاسرقرنی ووصیسی اولوب ٢١ مایس ١٣٤٥ده قدس پطریقی طرفندن
رسم تتوجی یاپیلان قانتا كوزنك كریمه‌سی (تئودورا) نك دست
ازدواجنی طلب ایچون سفیرلر كوندرمش ایدی . بوذات سفرا ایله قطعی
جواب ویرمیوب فقط انلری برطاقم هدیه لرله اعاده ایتدكدن صكره
كیفیتی متفق اولان امور بكه اشعار وامور ویردیكی جوابده [اورخان
صادق بر دوست اولمسه بیله حمایه‌سنه مظهریت بك قیمتدار اوله‌جغی]

[١] جامردن تلخیص اولنمشدر . جلد ١ ص ١٦٤ ـ ١٨٠

یولنده بیان مطالعه ایتدیکی کبی بوارالق کنج ایمپراطور ژان پاله اولوغك والده سی (آننا) نك اورخن غازینك حمایه سنی استدعا ایتدیکیده شیوع بر بلغله قانتا کوزن هنوز بالغه اولمیان کریمه سی تئودورانی اورخن غازی یه تزویج ایدرك بالاصاله ایمپراطور اونلق ایچون غازینك زیر حمایه سنه کیرمکه مجبور اولدی . و (امور) بك کبی غازیده کندی منفعتی یولنده استخدام چاره لرینی دوشندی . بونك روایته کوره قانتا کوزنك کریمه سنی طلب ایدن اورخن غازی اولیوب اختلالات داخلیه ده نافع بر صورتده کندیسندن استفاده ایتمك وطوغریدن طوغری یه ایمپراطور اونلق ایچون کریمه سنی مشارالیهه زوجه اولمق اوزره بو تکلیف طوغریدن طوغری یه قانتا کوزن طرفندن واقع اولمشدر .

قانتا کوزنك اشبو تشبثی وولیمه جمعیتنك دبدبه ودارات قدیمه ایله ایفاسی نه هیئت رهبانیه نك ونه ده استانبول سکنه سنك قیل وقالی موجب اولمدقدن بشقه خلق ورهبان مراسم ازدواجیه یی سیر وتماشایه بیله کلدی . اورخن غازی یکی وایکنجی زوجه سنی جلب ضمننده بعض اکابر مأمورین ایله برمقدار سواری یی قره دن کیلری اوتسی لازمکلان اوتوز قطعه سفینه ایله (سه لیمبریا ــ سلوری) یه کوندرمش وایمپراطور قانتا کوزنده برچوق ارکان مأمورین وبرقوۀ عسکریه ایله اورایه کلوب هیئت سفارتی قبول ایتمشدر . پرنسس تئودورا قیصه بویلی ، طوپارلق یوزلی ، مائی کوزلی ، قومرال صاچلی ایدی . مراسم دینیه اولمدرق هیچ برشی یاپیلمدی فقط اصول تشریفاتی کمافی السابق ایفا ایدلدی . اشبو اصول پك قدیمه اولوب پرنسسلردن بری اجنبی بر پرنسله ازدواجی تقرر ایتدکده (سلوری) یه کیدرك اوراده غایت منتظم یعنی التون یالدیزلی ، ایپك دوشمه وپردهلی اولوب بالخاصه انشا ایدیلان مصطبه اوزرنده اولدیغی

حالده صوك دفعه اوله‌رق اهالی‌یه کوریلورایدی . نوعروسك حرکتی
نتیجه‌سی رجال قادینلاری کاینی ترك ایتمیوب خلق مصطبه اطرافنده
طوپلانمش اولدیغی حالده ایمپراطورده اسب‌سوار و ارکان‌دولت‌موکبنده
اوله‌رق کلدکده مصطبه‌نك پرده‌سی آچیلور وایمپراطوریچه قیافتنده
نوعروس خلقه عرض دیدار ایتدکدن صکره پرده ینه‌ایندیریلورایدی .
بین‌ده‌اللرنده بیوك‌واوزون مومل‌ری دیزچوکمش‌اولدقلری‌حالده‌طوتان
بر طاقم حرم اغالری طرفندن محاط اولورایدی . پرده اچیلنجه خلق
سنمه باشلار ، خطیبلر صهریت‌پیدا ایدن ایکی عائله‌حکمدارینك مدائحنی
متضمن نطقلر ایراد ایدر ، موزیقه‌لرچالینوربعده احاد ورجاله ضیافتلر
ویریلورایدی . بوندن صکره پرنسس التی کوشه‌لی برکوشکی حاوی
سلطنت قایغنه بالارکاب پدر ووالده‌سنه وداع ایدرك زوجنه کوندریلور
ایدی . بوترتیب عینیله اورخان غازینك یکی زوجه‌سی حقنده‌ده اجرا
اولندی . وایلك دفعه اوله‌رق مشارالیهك سنجاغنی کشیده ایدن‌دونما
ایله زوجنه کوندرلدی ١٣٤٦ بوحال برکون مرور ایدلمك اوزره بوغاز
ایچنك برطرفندن دیکرطرفنه آتیلان وروما شرق‌ایمپراطورلغی حقنده
پك مشئوم‌اولان برکوپری ایدی . [١]

اورخان غازی بیله‌جك تکفورینك کریمه‌سی نیلوفر ایله (١٢٨٩
- ٦٩٩) سالنده ازدواج ایتدیکی جهتله اشبو ایکنجی تأهلی زماننده
٥٧ یاشنده‌بولنیوردی. حالبوکه تاریخلرك روایتنه کوره‌پرنسس تئودورا
هنوز بالغه دکلمش ..

هنوزچیچکی اوزرنده اولان نوفدان تئودورا سرای اورخانیده
کمال بصیرت وعقل کیاستله حرکت ایدرك مسن‌اولان زوجی اورخان

[١] لوبو - جلد ٢ : ص ٣٤٦

غازینك حرمت ومحبتنی جلب ایله ایستدیکنی یاپمقده کندیسنه مساعده ایتدی وتئودوراده نفوذ واقتدار وثروتی فقرایه انعام واحسانه حصر واسرانی تخلیصه تخصیص ایلدی . قانتا کوزن یازدیغی تاریخده کریمه‌سی مشارالیها تئودورانی فوق‌العاده مدح وثنا ایلیور .

آلتنجی ژان قانتا کوزن آنفاً بیان اولندیغی وجهله ٢١ مایس ١٣٤٥ ده تاج ایمپراطوری‌یی اکتسا ایتمش ایدیسه‌ده بالاصاله یعنی منفرداً حکمدار دکل ایدی . (١٣٤٧-٧٤٨) سالنده ایمپراطوریچه آننا کنج مخدومی ایمپراطور ژان پالەاولوغ استانبول رهبانیله خوش‌کچینه‌میوب سراینده و یا خارجده اولوب کندیسنه مطیع اولان پاپاسلرك اعانه‌سیله بطریق علیهنه برمجلس رهبان (قونسیل) عقد ایتدیکی صرده قانتا کوزنك برقوۀ عسکریه ایله (سلوری) دن استانبول اوزرینه حرکت ایلدیکنی خبرالمشلر ایسه‌ده بوخبری پاپاسلرك تزویراتنه حمل ایدرك اینانیلمامش ومجلسك ختامنده اکانجه‌لره وسفاهتلره باشلامشلر ایدی [١]

سلیمان پاشا روم ایلی‌یه نصل کچدی ؟ — چمپه وکلیبولینك ضبطی .

آلتنجی ژان قانتا کوزن بر قوۀ عسکریه ایله یتیشنجه استانبول هرج و مرج اولدی . ایمپراطوریچه (آننا) سراینك مدافعه حالنه قونمسنی امر ایتدیکی کبی عین زمانده غلطه‌ده بولنان جنوه‌لیلری امدادینه دعوت ایتمکله انلرده برقاچ سفینه ایله سورقسطنطینیه‌یه تقرب ایتدی . حالبوکه استانبول محافظلری اوجه قانتا کوزن طرفندن قزانیلمش اولدیغندن ایمپراطوریچه آننانك مقاومتی تأثیرسز قاله‌رق قانتا کوزن شهره داخل اولدی . (١٣٤٧) وایمپراطوریچه آننا وکنج مخدومی (١٥ یاشنده

[١] یورغا — جلد ١ ص ١٨٩

ایدی) ایله برابر قانتا کوزنك انسانیتکارانه معامله‌سی اوزرینه بیلنلرنده صلح اوله‌رق قانتا کوزن ایله اننانك مخدومی بشنجی ژان پاله اولوغ عین زمانده حکومت ایتمك ومع هذا کنج ایمپراطور اختیارك نصایحنی اون سنه قدر دیکلمك واون سنه صکره عین اقتدار ایله اجرای سلطنت ایتمك اوزره عقد صلح ایدرك خدمتنده قصور ایتمدکدن بشقه اون اوچ یاشنده‌کی کوچك قزی الی نك ، شریك سلطنتی مشارالیه ژان پاله اولوغه تزویجنی تکلیف ایتدی و ۲۱ مایس ۱۳٤۷ ده عقد وزفافی اجرا اولندی. وایکی جهت طرفدارلری بیننده‌ده حسن وفاق باشلیه‌رق بش سنه‌دنبری دوام ایدن اختلال وبحران ختام بولوب بوتاریخدن اعتباراً ژان قانتا کوزن رسماً ایمپراطور طانندی . (۱۳٤۷)

اورخان غازی قائم پدرینك جلوس وسلطنتی اعلان اولنجه اسکداره کیدرك آنی تبریك ایتمشدر.

بوزیارت یکی ایمپراطورك موقعنی تحکیم نقطهٔ نظرندن ایفا ایدلدیکنه شبهه‌مز یوقدر . مع هذا پادشاهمزك استانبولده قبول اولنماسی یعنی اورایه دعوت ایدلمامسیده شایان دقتدر . قانتا کوزن اسکداره مواصلتله اورخان غازی‌یی قبول واستقبال وبرابر بولندقلری برچوق کونلری صید وشکار واکلنجه وضیافتلرله امرار ایتدیلر . ضیافتلرده ایکی حکمدار برسفره‌ده واورخان غازینك درت اوغلی (سلیمان پاشا، خلیل ، مراد ، قاسم) دیکر سفره‌ده وهر ایکی حکمدارك معیت رجال وارکانیده سجاده‌لر اوزرنده طعام ایتمشلر ایدی . بعده اورخان غازی کیسیله آناطولی‌یه عودت وتئودورا درت نفر اووه‌کی اوغلیله استانبوله والده‌سیله همشیره‌لری نزدینه کله‌رك اوچ کون اقامتندن صکره زوجی نزدینه بروسه‌یه حرکت ایلدی . قانتا کوزنك یازوب بالجمله اجنبی

مورخلره مأخذ اولان تاريخ مشهورنده اورخان غازينك اشبو سياحتى برنجى ژان پاله اولوغى « قنتاكوزنك رفيق سلطنتى » تلف ايدرك قائم پدرينى يالكز براقمق مقصدينه مبنى اولديغنى اشعار ايديورسه‌ده بو فعلى اجرا ايچون نه يولده حركت اولنديغنى وژان پاله اولوغك نيچون تلف ايدلمديكنى يازميور. [١]

بزه قالورسه بو زيارت طبق زمانمزده اوروپا حكمدارانك يكديكرينى زيارتلرى كبى بر مقصد سياسى يه خدمت ايچون وقوعبولمشدى . چونكه بو زيارت چوق زمان كچمدى . سليمان پاشا برادرلريله وبرقوهٔ عسكريه ايله اوروپا جهتنه مرور ايتديرلدى. شويله كه ايمپراطورلغك دوچار اولديغى بحران شديددن جوار پرنسلرى استفاده يه قالقشمش اولديغندن قنتاكوزن دوشان اداره سنده‌كى صربلولر طرفندن استيلا ايديلان فه‌ره‌س phères وسلانيك وساٸر بعض مواقعك اعاده سى حقنده‌كى طلبى رد اولنمغله برقوت احضار وقوماندانلغنى مخدومى (ماتيو)يه اعطا وبو قوتك عدم كفايه سنه مبنى اورخان غازيدنده مخدومى سليمان پاشا قوماندانلغيله ١٠.٠٠٠ عسكر آلوب بونلرى كندى قوتيله برابر صربلولر عليهنه سوق وآنلره غلبه وبرخيلى تخريبات ايفا ايلدكدن صكره بحر سفيد بوغازندن عودت ايتديلر . حمر عثمانليلرك اشبو مرورينى تركلرك اوروپايه اون التنجى مرورى اولمق اوزره قيد ايديور.

لوبو، ينه مورخ (نيسه‌فور)ايله قنتاكوزندن نقلاً ١٣٤٨ سالنده هانكى تركلر اولديغنى ايضاح ايتميه‌رك قنتاكوزنك داماديله « كوچك دامادى ژان پاله اولوغ اوغلى » بحر سياه ساحلنده‌كى مه‌ده Meédée نام محلى ضبط ايچون حركتله عودتنده بحر سفيد بوغازندن تراسيايه مرور

[١] قانتاكوزندن نقلا لوبو ـ جلد: ٢ ص ٢٥٨

ايدن ايكى بيك قدر تركه تصادفله انلر طرفندن هجوم اولندقده بونلرك برقسمنه نصايح خيرخواهانه تلقينيله مملكتلرينه اعاده يه موفق اولديغنى يازيور .

التنجى ژان قانتا كوزن ايله اورخان غازى بيننده كى صهريتدن بحث ايدركن حامر ديركه اشبو قرابت ايمپراطورك پك ده اولقدر ايشنه يرامدى چونكه ينه (۷٤۹-۱۳٤۸) سنه سنده بر فرقه ترك بحرسفيد بوغازينى بالمرور ايكى يه آيريلوب ۱۲۰۰ قدر سوارى شرق جهتنه ۱۵۰۰ قدر پياده ده ردوپ بالقانلرى طرفنه آقين ايدرك ديمتوقه دن تا سلانيك جوارنده (خالكيديا) شبه جزيره سنه قدر غارت ايتديلركه پياده لرى قانتا كوزنك بيوك اوغلى (ماتيو) طرفندن محو و پريشان ايدلديلر . حامرك روايت ايلديكى اشبو سواريلر ايمپراطور طرفندن (تراسيا) ده تصادف اولنان تركلر اولمسى محتملدر . [۱]

ژان قانتا كوزنك تراسيا جهتنده بولنمسندن و مؤخراً خسته دوشمسندن استفاده ايدن و تجارت بحريه لرى ايچون بعض امتيازات طلبى ضمننده اعلان مخاصمه يه قالقيشان جنوه ونديكلولردن ايكنجيسيله ايمپراطور اوزلاشمش ايسه ده جنوه ليلرله ائتلاف ايده مدى حتى بونلر استانبوله هجومه قدر وارديى، روم دوننماسنى محو ايتديى . ژان قانتا كوزنده پك خسته اولديغندن اشبو مغلوبيتك انتقامنى فرصت حلولنده الmق اوزره جنوه ليلرله عقد صلح ايتمكه مجبور اولدى .

۱۳۵۰ سالنده سلانيك محافظلرى صرب قرالى دوشان طرفندن قزانيلديغنى و قرالك او جهته طوغرى حركت اوزره اولديغنى قانتا

[۱] قانتا كوزن ونيسه فور تاريخلرندن نقلاً لوبو - جلد ۲۵ ص ۳۵۹ الى ٤٠٠ خلاصه

کوزن خبر المغله دامادی اورخان غازیدن ینه سلیمان شاه قوماندا سیله ٢٠.٠٠٠ موجودلی بر قوۀ عسکریه امداد الهرق اندری بحر سفید بوغازندن سلانیك جهتنه سوق واوزاده بولنان بیوك اوغلی (ماتیو) یی ده کندی عسکرینه قوماندان تعیین ایتمشدی . نامعلوم بر سببدن طولایی اورخان غازی قوۀ عسکریه سنی الهرق عودت ایتمسنی سلیمان پاشایه اشعار ایتمکله انلرده درحال عودت ایلدی . سلیمان پاشا قوتنك عودتی اوزرینه ایمپراطورده سلانیکه حرکتدن فراغتله اثنای عودتنده آمفیلوق Amphiloque جوارنده ٢٢ سفینه دن عبارت بر (ترك) دونماسنه بالتصادف بونلری معیتنه الوب [١] سلانیکه کیدرك هیجان افکاری تسکین ایتدی بو اثناده سرپ قرالی مشار الیه (دوشان) مجارلیلرله محاربه اوزره اولوب جنوب جهتنده بیزانسلیلرله اوغراشمغه قوتی کافی اولمدیغندن فهراثیس . مه له نیقوس ، کسریه ، استرومنیچا ، زیخنه کبی بر قاچ موقع اداره سنده قلمق اوزره ایمپراطورله عقد صلح ایتدی . سلانیکده بولندیغی هنگامده واصل اولان وندیك سفیریله جنوه لیلر علیهنه اتفاق ایلدی . فقط کوزنك وندیکلولرله وقوعبولان اتفاق خفیسی آز زمانده میدانه چیقمغله جنوه لیلر سفینه لرینه اوته یه بری یه صاقیندیلق ایتدکلرندن ماعدا استانبولی بیله بحراً محصور دیه و موارداتِ بحریه یی قطعه چالشدیلر و ایکی ایمپراطور ارهسنه منافست القا ایتدیلر .

(یورغ) اخیراً نشر ایلدیکی عثمانلی تاریخنده [٢] ژان قنتا کوزنك وندیکلیلرله اتفاق وجنوه لیلرکده بونلرله بیزانسلیلره مقاومت ایچون اورخان غازی یه مراجعتی حقنده ینه او زمانده یازلمش تاریخلردن

[١] لوبو جلد ٢٥ ص ١ : [٢] یورغا جلد ١ ص ١٩١ — ١٩٥

الدرق نقل ایلدیکی فقرده‌ده وضوح تامه کورمکله بر وجه آتی نقل اولندی:

قانتاکوزن بك اوغلی اهالیسنك طور و حرکتلرندن دلگیر اوله‌رق (مایس ۱۳٥۱)ده التی سنه ایچون خائن وقورصانلقله مشهور جنوه‌لیلر علیهنه ونديكلولرله بر اتفاق عهد نامه‌سی تنظیم ایتدیکندن شو ایکی جمهوریتدن هر بری دیکرینه غلبه چالمق ایچون اورخان غازی‌یه مراجعت ایتدی. مشارالیه بونلرك هر ایکیسنه‌ده پك فائده‌لی ویامضر اوله‌بیلوردی. فقط جنوه‌لیلر اورخان غازی‌یه پك زیاده خلوص وتملق ایدرك [لوبویه کوره اورخانه کلی نقد تقدیمیله معاونتی استحصال ایلیه‌رك] انکله بر معاهده ومقاوله تنظیم وانده غازیٔ مشار الیهه (برادر وپدر) عنوانی اعطا ایتدیلر. اشبو معاهده اورخان غازی ایله غرب اهالیسی وخرستیانلر بیننده عقد اولنان ایلك مقاوله‌در. اورخان غازی جنوه‌لیلره بیك تیرانداز [لوبویه کوره بر سواری مفرزه‌سی] اعطا ایلدی. «اورخان غازینك ایمپراطور قانتاکوزن ایله صهریتی یعنی اکا دامادلغی انك متفقی اولوب بوغازایچنده دونمالریله جنوه‌لیلره غلبه چالان ونديكلولر علیهنه جنوه‌لیلره معاونت ابرازینه مانع اوله‌مدی. وبر مفرزۀ عسکریه‌نك اسکدار جوارندن کچه‌رك غلطه‌ده جنوه‌لیلره التحاقی دامادله قائم پدر اره‌سنده‌کی محبت وصمیمیتك مبدل خصومت اولدیغنی ارائه ایدر بر وقعه وتاریخ اولدی. [۱] » دیکر طرفدن صربلولر – که بیزانسلیلرله حسن مناسبت اوزره اولمیوب سلانیکه بیله هجوم ایتمشلردی – اورخان غازی‌یه یناشمغه چالیشه‌رق حتی کنج شهزاده‌لرمزدن برینه قرال کندی قزینی بیله تکلیف ایتمش و غازیٔ مشارالیه بو تکلیفی تبلیغه مأمور سفیره اثنای عودتده قرال دوشانه ویرلمك اوزره بر طاقم هدیه‌لر تودیع ایتمش ایدی.

---

[۱] حامر – جلد ۱ ص ۱۸۹

اشبو سفیر ایمپراطورك یکنی (نیکه‌فور) طرفندن تکفورطاغی جوارنده توقیف اولنمسی اوزرینه اورخان غازی، زوجه‌سی تئودورا عائله‌سی حقنده کوستردیکی نزاکتدن فراغته حق اولدیغنی بالبیان (خالکدون ـ قاضی کوی) ساحلنه کلوب صرب قرالنه کوندردیکی سفیره ایدیلان حقارتدن طولایی رومیلردن ترضیه طلب و بیوك اوغلی سلیمان پاشایی واندن صکره انك کوچکی یعنی ایکنجی اوغلی شهزاده خلیلی جنوه سفینه‌لرینه ارکاباً تراسیا یعنی ادرنه جهتنه سوق ایلدی. ایکی شهزاده موجود معیتلریله بلغارستان حدودینه قدر اوکلرینه کلانی یاقوب ییقمق ایستدکلرنده خلق یغما وتخریبدن آزاده اولمق ایچون جزیه اعطاسنه مجبور اولدی. قانتاکوزن‌ده بوکبی استیلادن پك زیاده متأثراوله‌رق دامادینك غضب وحدتی لاجل التسکین انکله برمقاوله عقدینه مجبور اولدیسه‌ده اورخان غازی وندیکلیلره عداوتدن ینه فارغ اولمه‌دی. اورخانك اشبو قوتی فلبه جوارلرینه قدر کیتمش واورالرده بیله تخریباتده بولنمشدر.

جنوه‌لیلرله قانتاکوزن ارەسنده (شباط ١٣٥٢) تاریخنده وبوغاز ایچنده وقوعبولوب قانتاکوزنك هزیمتیله نتیجه‌لنان محاربهٔ بحریه‌دن صکره وچونکه بو ذات بر طرفدن اوغلی (ماتیو) دیکر طرفدن رفیق سلطنتی ژان پالئولوغ طرفلرندن حاضرلنمقده اولان فرطنه‌یه مقاومت ایچون جنوه‌لیلرله عقد صلحه مجبور اولدیکه عقد اولنان مقاوله‌ده[١] اورخان غازی ایله جنوه‌لیلر بینندەکی ائتلاف ومعاهده معمول به قاله‌جغی ذکر اولنمشیدی. فقط اورخان غازی ایله قانتاکوزن ارەسنده صلح ومسالمت بیزانس سلطنتنه بیوك بر محاربه‌دن زیاده مضر اولمشدی.

---

[١] لوبو ـ جلد ٢٦ ص ١١

چونکه محاربات داخلیه تکرار باشلمش ذاتاً حدودی پك کوچلمش اولان ایمپراطورلق یکدیکرندن همان مستقل صورتده اولمق اوزره اوچ پارچه‌یه آیرلمش، اختیار التنجی ژان قانتاکوزن بر خیلی زماندر شونك بونك طرفندن کوز دیکیلان استانبول تختنده راحت یوزی کورمیور، بیوك اوغلی (ماتیو) ده ایمپراطورلق دعواسنه دوشمش، کنج ایمپراطور یعنی ژان پاله اولوغده استانبولده فساد قزغانلرینی قاینا تمقده وقانتاکوزنی تپه طاقلاق ایتمك ایچون چاره‌لر ارامقده بولنمش، ادرنه‌ده اولمدق ایشلره تشبث ایتمش. بورا سی ایکی ایمپراطور بیننده اساس معارضه اولمش اولمغله هر ایکی طرف اجنبیلرك معاونتنی استدعایه شتاب ایدرك اولاً بلغار قرالی خائن علکساندره، صکره صربلولره مراجعت ایتمش ایدی. صربلولر تاج قیصری یی الده ایتمك ایچون بوکبی معارضه‌لره هر زمان اشتراك ایلدیکندن مراجعتی همان قبول ایدیوردی. اورخان غازی یه کلنجه انك عسکری زمانك الك بیوك قهرمانی اولدیغندن بری قائم پدری دیکری باجناغی اولان ایکی ایمپراطور طرفندن عین زمانده معاونتی استدعا اولندقده کرچه غازی صرب سفیری مسئله‌سندن طولایی قائم پدرینه تیزغین ایدیسه‌ده مؤخراً صلح وعقد مقاوله ایتمش وبوده قائم پدرینی باجناغنه ترجیح ایچون بر سبب مشروع اولدیغندن انی حمایه‌سنه المق مجبوریتنی حس ایلدی. وایمپراطورلغك دوچار اولدیغی اشبو صورتك اختلال داخلینك ایشنه‌سنده برخیلی عسکرینی قائم پدری ژان قانتاکوزن اداره‌سنه ترك ایتمکله ادرنه‌یه سوق اولندی. ایشته بووجهله ادرنه شهری ده ضبط اولنمدن اول عثمانلیلر جدایودن انی‌یه طانندی. دیمتوقه‌ده بولنان دیکر برفرقهٔ عسکریه که عثمانلی دکل ایدی ژان قانتاکوزن طرفدارلریله برلشدی. بوذات بونکله‌ده ممنون

اولمه‌رق رقیبی بتون بتون طرد وتبعید ضمننده انك التجا ایلدیکی (لاپسکی)نی ضبطایچون اورخان‌غازیدن مخدومی سلیمان‌پاشاقوماندا‌سیله ۱۰,۰۰۰ نفرطلب ایتدی. سلیمان پاشادیمتوقه جوارنده صرب وبلغارلر علیهنه بیوك بر محاربه قزانمش ومدهش سپاهیلرك حیوانلرینی دشمن اوزرنده یوریدوب نقدلریله انلری ازدیرمش وبوجان پازارندن یالکز (قاسنیچ) نامنده بر صربلو قورتیلمق بختیارلغنه مظهر اولمشدر. اشبو قوت صفر ۷٥٤ ومارت ١٣٥٣ ده سوق اولنمشدر. بوندن صکره سلیمان پاشادرنه‌یه کیدرك قنتاکوزن ایله کورشدیسه‌ده چوق زمان قالمیوب انی سلامله‌قدنصکره اناطولی‌یه عودت ایتدی. بوارالق کنج امپراطورکه اینوزه فرار ایتمش ایدی. سلیمان پاشایه بر سفیر اعزامیله کندیسیله اتحادایچون مواعیدده بولندیسه‌ده اهمیت ویرلمدکدن بشقه قانتاکوزنك ارزوسی اوزرینه (جمبه‌چمن[۱]– ویرانجه‌حصار)قلعه‌سنده قوة احتیاطیه اولمق اوزره بر قوهٔ عسکریه ترك ایدرك قوهٔ باقیه ایله اناطولی‌یه مرور ایلدی. اشبو جمبه‌ده‌کی عثمانلی قوتی عائله‌لریله اوراده اسکان وکندیلرینه بر قاضی تعیین واخشابدن بر ده جامع یاپیله‌رق امراعاشه‌لریده امپراطور قنتاکوزن طرفندن درعهده اولندی. بوجهتله جمبه قلعه‌سی تاریخلرمزك بیان ایتدیکی «صال» خرافاتندن دها اول عثمانلی مهاجرین عسکریه‌سی طرفندن اسکان اولنیوردی. بونلر حین حاجتده صربلو، بلغار و یا اختلال ایدن روملر علیهنه سوقه تخصیص اولنمش ایدی. [۲]

---

[۱] جمبه موقعی بوندن ۱۱۷ سنه اول یعنی ١٧٩٥ سال میلادیسنده لوندره‌ده باصلمش بر خریطه‌ده نغره برونك قارشیسنده وسیستوس خرابه‌سنده یعنی شمدیکی آق‌باش تکه‌سی موقعنده کوستریلیور.

[۲] یورغادن خلاصه – جلد ۱ ص ١٩١–١٩٥

چمپه ایله کالیپولیده و بوراسیله استانبول اره‌سنده عثمانلیلر

اورخان غازینك صرپلولره، بلغارلره وحتی کنج ایمپراطور ژان پالهٔ اولوغه ویردیکی کوشمال تأدیب وچمپه قلعه‌سنده بولندیغی قوت هر طرفی سیندرمش وقائم پدری ژان قنتا کوزن ایکی سنه قدر بول وراحتجه برنفس آلمش ایدی . ٢ مارت ١٣٥٤ ده مدهش بر حرکت ارضدن تراسیا جهتنده بولنان قلاعك ، شهرلرك ، قصبه‌لرك دیوارلری ییقلمش وحتی متانتیله مشهور استانبول سوری بیله قسماً مشرف خراب اولمشدی. اشبو مصیبتدن هیجان ایچنده قالان مأمورین وهیئت عسکریه موقعلرینی ترك ایتدکلری کبی اوزمانده پك مهم بر لیمانی حاوی اولان (کالیپولی) ده تخلیه اولنمش ایدی . رومل حقنده پك مدهش اولان بو وقعه (چمپه) عثمانلی مهاجرلری ایچون اولقدر مضرت ویرمدی، حتی بونلرك اکتساب ثروت ایتملرینه بیله یرادی. اشبو مسلح مهاجرلریمز یغما وغارت ایچون الّٰه ایو بر فرصت دوشدیکنی کورملریله برچوق هفته چاپوله قویولدیلر. فقط اشبو یغمادن نه اورخان غازینك ونه‌ده سلیمان پاشانك بر سؤنیتی وبلکه‌ده خبری یوق ایدی . حرکت ارضی متعاقب سلیمان پاشا اوروپا جهتنه کچه‌رك دوچار خراب اولان روم شهرلرندن کندینه بر (موقع مخصوص) تعیین ایتمکی نیت ایتدی و مواقعلك ، خانه‌لرك روملر طرفندن ترك اولندیغنه وقوف پیدا ایتمکله بوآنه‌قدر (چمپه ـ چمن) قلعه‌سی اوکنده خیمه‌نشین اوله‌رق اسکان ایتمش اولان موجود معیتنك مذکور خانه‌لرده اسکانی حقنده امرلر اعطا ایلدی . قلعه داخلی پك صیق واسکانه مناسب خانه‌ده بولنمدیغندن مهاجرین عسکریه‌مز ضابطانی اوراده اسکان ایتمه‌رك اردصره (چمپه)یه

جكر وتفتيشاتى بعدالاجرا بنه اناطولى يه مرور ايدرلرايدى . » بودفعه
خانه لرك بوتون قلمسى اوزرينه انلرده . مناسب برر خانه تدارك ايدرك
معيتلرى باشنده بولنمغه باشلاديلر .

بيزانسليلرده هر طرفده بحران و شقاق و نفاق مدهش بر
صورتده اجراى احكام ايتديكى و روملرده هيجان وخلجان ايچنده
بولندقلرى جهتله عثمانليلر جداً بر تجربه يه قالقشديلركه اوده بالاخره
كنديلرينه حسن نتيجه لر بخش ايتدى : بوتجربه ده كليبولى ايله بيزانس
پايتختى اولان استانبول آره سنده كى مواقعات بربرينى متعاقب اشغال
واستيلاسى ايدى . حتى سليمان پاشا ايچون كليبوليده برسراى بيله احضار
اولندى . اشبو مواقع متروك وخالياً صاحبسز اولديغندن قهرمان
سپاهيلر طرفندن تقسيم اولنه رق هر طرفده عثمانلى صوباشلرى ، قرايه
مختارلر تعيين و آلاجه سنه قرارايدن روم ضابطانى يرينه عثمانلى ضابطلرى
اقامه ايديليور ايدى . اشبو عثمانلى استيلاسى تدريجاً وقوع بوليوب بطش
وشدت وسرعتله ياپيلديغندن قرا اهاليسندن برخيليسى استانبوله فرار
ايدرك حريت وسربستيلرينى كندى خواهشلريله همشهريلرينه فروخت
ايله اونومدن خلاص اولمق ايچون دست كشاى تسأل اولمقده ايديلر .
اشبو هجمات شديده مزدن وقلعه بدنلرينى تخريب ايدن حركت ارض
مصائبندن استانبول اهاليسيده قوه معنويه لرينى غائب ايتمش ونه يا په جقلرينى
شاشرمش وآنلرده يوكده خفيف بهاده آغراشيالرينى آلوب قاچمق
ايچون عثمانلى قايقجيلرينك پارلتيلرينى كورمكه انتظار ايديورلر ايدى .
ايمپراطورده كانجه اسلافى كبى خواب غفلتده بولنيوردى . مع هذا
سليمان پاشا بيزانس پايتختى حقنده برتشبث قطعى اتخاذى ضمننده وقتك
هنوز حلول ايتمديكنى تقدير ايتديكندن كليبوليده بولنه رق يالكز

عسکری یغمایه‌ودیکر طرفدن بلغارلراوزرینه‌غارته سوق ایلیوردی.[١] فقط بویغما وغارتلر وکوستریلان شدتلر قانتاکوزنك اجرتلی عساکری طرفدن ویا ایمپراطوریچه حائز اقتدار اولدیغی زمانلرده یاپیلان هرنوع وکیفی حرکاتدن اشاغی قالمیوردی.

بیزانس اراضیسنده، بیزانس حکومتی طرفندن رسماً قبول وتصدیق ایلمیان بر عثمانلی اداره وحکومتنك اوروپا جهتنده بویله‌جه تأسسی هرنقدر ایمپراطور حکومتی ضعیف وعاجز ایسه‌ده ینه روملر ایچون موجب شرم وحجاب اولدیغی محتاج تعریف اولمدیغی کبی قانتاکوزنده عثمانلیلری اوروپاجهتنه یراشدیرملك خصوصنده ارتکاب ایتدیکی قصور وخطایی تقدیر ایدرك مسئولیتی اوزرندن آتمق ایچون عسکرینی روم ایلیدن چکمسنی وتضمینات اولەرق ١٠.٠٠٠ التون تأدیه ایده‌جکنی دامادی اورخان غازی‌یه تکلیف ایتدی. راویات موثوقه وتاریخیه‌یه نظراً بوبابده برقرار ویرلمك اوزره ایکی حکمدار بیننده برملاقات تصمیم ایدلمش وآنده کلیبولی جوارنده‌کی قلاعك اعاده‌سی حقنده برقرار ویرلمسی تقرر ایدرك قانتاکوزن ینی‌اتنجی ژان محل ملاقات اولان ازمیته کیدرك اورخان غازینك وصولنه انتظار ایلمش ایسه‌ده غازیٔ مشارالیه‌خسته‌لنوب حرکته مجالی اولمدیغندن بخشله بیان اعتذار ایله موعد ملاقاته کیتمدیکندن بدبخت ایمپراطورده استانبوله عودت ایتمشدر. مؤخراً قانتاکوزن ایله مخابره ینه باشلدیسه‌ده نتیجه‌سز قالدی وعسکرینك اناطولی‌یه رجعت ایتمامسی قانتاکوزنك رفیق ورقیبی بشنجی ژان ینی ژان پالەاولوغ طرفندن یکی براختلال قزغانی قایناتلمسنی موجب اولدی، ینه پوست غوغالری باشلدی. تفصیلی برجه اولقدر استفاده‌یی

[١] قانتاکوزن وسائرەدن نقلاً یورغا جلد ١ ص ١٩٦ — ١٩٨

موجب اولمیان بر طاقم قاریشقلقلر ایچنده قانتاکوزن رقیب وشریك سلطنتی نهایت (تندوس — بوزجه آطه)ده «اقامته مأمور» ایتدی . فقط بوذات یعنی بشنجی ژان پالهاولوغ رقیب مدهشندن طانلی بر انتقام المق ایچون محبوس بولندیغی مذکور اطهدن (قطالوزی) نام جنوه‌لی برتوریدی‌یه همشیره‌سی (ماریا) یی وعد ایله اتفاق ایدرك ١٣٥٤ سنه‌سی کانون اولنه مصادف برباد بر کیجه‌ده مومی الیه معاونتیله استانبوله کله‌رك (هپتاسقالون — قوندزقلیه) لیمانی وایرتسی کونی سرای ایمپراطوری‌یی ضبط ایلدی . قانتاکوزن معتمدی کیمسه اولمدیغی کبی بیوك اوغلی (ماتیو) ودیکر دامادی (نیکهفوروس) وقائم برادری (عاسانه‌س) دن استدعای معاونت ایتدیسه‌ده بونلرك کافه‌سی طشرده‌ده وکندی تیمارلرنده بولندقلرندن معاونت کله‌مکله قانتاکوزن ایچندن چیقلمز مشکل برموقع ایچنده قالدی . نهایت امور بکاك محب شفیقی واناطولی حکمداری اورخان غازینك قائم پدری اولان شو اختیار قانتاکوزن امید استقبالك کندیسیچون فی مابعد محو اولدیغنی اکلایه‌رق ترك دنیا ایدوب (بابا یوآصف) نامیله منغالیه‌ده (بر کلیسایه) بعض تاریخلرك روایتنه کوره علم طاغنده برمناستره چکلدی وارتکاب ایتدیکی پولتیقه جنایتلرندن طولانی اوراده طبیعی توبه واستغفارلر ایدیوردی . ژان قانتاکوزنك چکلمسیله کنج ایمپراطور یعنی (بشنجی ژان پالهاولوغ) منفرداً ومستقلاً بزانس تخت سلطنتی اشغاله باشلادی ایسه‌ده بوده استقبالندن امین دکل ایدی زیرا بو دفعه‌ده ١٣٥٢ سالی صوڭ بهارنده عنوان سلطنت توجیه اولنان قانتاکوزنك اوغلی کنج ماتیو اویله قولای ترك سلطنت ایده‌جك یادکارلردن دکل ایدی . مومی الیه (نیکه فوروس)ده کنجه بو نازلیده بشنجی ژان پالهاولوغه

اطاعت وعمی (عاسانه‌س)‌ده (مایتو) طرفنی اختیار ایلدی. ایشلر، ینه قارشدی وعثمانلیلرك اکمکنه یاغ سورولمکه باشلندی. دیکر طرفدن صرب قرالیده ماکدونیا وجوارینی الده ایتمك ایستیه‌رك ایشی بیوك بر مقیاسده طوتمق ایچون رومده بولنان پاپا ایله مخابره ایتدی. پاپا خلوصکارلق اولمق اوزره قرال طرفندن کلان سفیره عثمانلیلر علیهنه بر اهل صلیب محاربه‌سی اعلانی توصیه‌دن بیله کیری طورمدی فقط قرالك (٢٠ کانون اول ١٣٥٤) ده وقوع وفاتیله ماکدونیا وبیزانس اراضیسی خقیقی بر صرب استیلاسندن قورتیلدی.

بشنجی‌ژان ایله (ماتیو قانتاکوزن) طرفداراری بربرینه غلبه‌ایچون ینه عثمانلیلرك زیر جناح وحمایه‌سنه آتیلوب هرایکی طرف هدیه‌لر، تملقلر، تبصبصلر ایله اورخان غازینك معاونتی استحصاله چالشدیلر حتی‌ایمپراطورلقدن کشیشلکه تنزل‌ایدن قائم‌پدر اورخانی (بابایو آصف) بیله خلع نفس ایتمدن بویله بر مراجعتده بولنمش ایدی. [١] نهایت ماتیو اورخان غازینك معاونتی استحصاله موفق اولدی. اورخان غازی سیستوس قارشیسنه یعنی (آبیدوس ـ چناق قلعه) یه قدر کلمش واورادن بیزانس بحران و مناقشاتنی ایدن ایی‌یه تماشایه قویولمش ایدی. اورخان‌غازی قائم برادری (مایتو)یه بشبیك‌قدر عسکر ویره‌رك بلغارستانه سوق ایلدکده فلبه جوارنده محاربه‌یه طوتیشیلوب ماتیو مغلوب واسیر اوله‌رق بشنجی ژان پالهاولوغه تسلیم اولنمغله ژان ینه مستقلاً تخت سلطنتده قالدیسه‌ده قوهٔ عثمانیه‌نك بروجه مذکور مغلوبیتندن اورخان غازینك غضب وحدتی درك وتیقن ایتمکله برصورت تسویه بولمق ایچون غازی مشار الیهله استانبوله جوار (آرقلا) نام

[١] قانتاکوزن ـ٣ــ ٢٨٨ و ٢٨٩ و ٢٩٤

موقعده بر ملاقات طلب ایدرك اوراده بش کون قدر کوریشلدی وژان پاله اولوغ قائم برادرینه یعنی اورخان غازی‌یه برجیله وخدمت اولق اوزره مقدما دوچار اسارت اولان شهزاده خلیلی [۱] تخلیص وکوچك یاشده اولان تیزینی اکا تزویج ایتمکی وعدایلدی. مشارالیه شهزاده سرسری کروهندن ویغماکر اکله یشایان (قالوته‌توس) نام روم طرفندن قاچیرلمش و (فوچه) یه کوتورلمش ایدی. ایکی حکمدار ارەسنده وقوعبولان ائتلاف افکار اوزرینه بر سفر بحری یاپیلدی. نهایت ۱۰۰,۰۰۰ التون ایله بیزانس حکومتی عنوان فخریسندن بری سرسری (قالوته‌توس) ه اعطا اولنه‌رق شهزاده تخلیص وغایت مزین بر غالریایه ایمپراطورله برابر راکب اوله‌رق موسم صیفده استانبوله مواصلت ایلدی. [۲] (یورغا) شهزادهٔ مشارالیهك درسعادته وصولنده‌کی شنلکلری اغزیمزك صوینی آقیده‌جق درجه‌ده بالاندیره‌رق دیرکه «بیزانس لیماننده‌کی سفینه‌لرده بولنان زوقاعه بدنلرینه چیقان وساحله دوکیلان خلق وموزیقه‌لرك بر طاقم نغمه وآهنکلری قولاقلری چینلاته‌جق درجه‌ده هر طرفده ایشیدیلیور واخلاقی بوزولمش اولان خلقك آلقشلری لاینقطع دوام ایدیوردی. شهزاده خلیل ایله حضرت عیسی‌نك الك ممتاز تبعه‌لرندن بری اولوب لباس سلطنتی لابس واحتشام والایی حاوی ایمپراطور سلطنت حیوانلرینه راکب اوله‌رق آت باشی برابر کیتدکاری حالده سرای میدانه داخل اولدیلر. اورایه اسب سوار اوله‌رق کیرمك یالکز عائلهٔ ایمپراطوری ارکانه مخصوص بر امتیاز اولدیغندن شهزاده خلیل حیوانیله دخوله تردد ایتمکله ایمپراطور انی حیواندن اینمکه براقیوب

---

[۱] اشاغیده ص (۲۸۱) ده بو شهزاده حقنده دها زیاده تفصیلات واردر. [۲] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ۲۰۱

اويله‌جه‌ميدانه برابرداخل اولمشلر وشهزاده مظهر اولديغى اشبو مستثنا التفاته بالمقابله ايمپراطور تابعلرينك ياپملرى حقنده حالا مرعى اولان اصول قديمه تبعيتله ايمپراطورك حيوانى بالذات يده‌رك اخوره قدر كوتورمش ايدى. حيوانلردن اينلدكدنصكره سرايك حرم دائره‌سنه عزيمت اولنوب اوراده ايمپراطوريچه (ئه‌انى) ايله كنج قزى شهزاده خليلى قبول ايلدى. بوقزجغز هنوزاون ياشنده بولنيورايدى. مخدومنك استانبوله وصولنى خبر آلان اورخان غازى اوچنجى بر مخدوميله (آستاكه‌ن ؟) ليمانـه واصل اولمغله ايمپراطور هم مسافرى اولان شهزاده خليلى وهمده اكا نشانلديغى اون ياشنده‌كى قزينى شمدى‌يه قدر امثالى كورولمدك فوق‌العاده محتشم ومدبدب برالاى ايله اورخان غازى‌يه كوندردى. بو الاى ايچنده شهزاده خليل مزراقلر اوزرنده كوتوريلان تاج سلطنته بكزه‌يورايدى. شهزاده‌ايله نشانليسى وازدواج جمعيته مدعو بالجمله ذوات (ازنيك) ه كلديلر ، اوراده‌عقدلرى‌اجرا اولندى . » [١]

بوكبى پك كوچك ياشده بولنان قزلرك عقد وتزويج‌اولندقلرى تاريخده پك چوق كورلمشدر حتى (آن دوتريش) فرانسه قرالى اون اوچنجى لوئى‌يه‌تزويج اولنديغى زمانلرده اون‌ايكى ياشنده بولنيور ايدى‌بوقزجغزاون‌يدى‌ياشنه قدرفراش‌ازدواجه براقيلميوب برقضانكده وقوعنه ميدان ويرلمامك اوزره‌اون اوچنجى لوئى‌نك والده‌سى كوچك كايننى هيچ برزمان يالكز براقمزدى. احتمالكه شهزاده خليل ايله‌اون ياشنده‌كى زوجه‌سى حقنده‌ده عين معامله ياپيلمش اوله . عقد شهر آيننده سفيرلر، خلق وساره قره‌دن، دكزدن كلشلر وقويون وترياغى

---

[١] ايكنجى غره‌غوراس ـ ص ٥٠٤ ـ يورغا ـ جلد ١ ص ٢٠١

کبی هدیه‌لرینی برحس ممنونانه وصافدرونانه ایله تقدیم ایتمشلر ایدی.
ایشته بشنجی ژان پالداولوغ اشبو صهریت مناسبتیله قائم پدری قانتاکوزن کبی اورخان غازینك حمایه‌سنه کیره‌رك استقبالی تأمین اولنمش ظننده بولندی. بو آرالق صرپلولردن بعض مواقعده استرداد ایتدی. وانلرله‌ده ایشی یاغلی‌یه باغلامق ایچون چار علکساندرك قزی (ماریا)ی مخدومی وولیعهدی (آندونیقوس) ه تزویج ایتدردی. بونکله‌ده هم اورخان غازی وهمده چارطرفندن کندیسنی تأمین ایتمش ظن ایتدی.
کرك اشبو صهریتلر وکرك ژان پالداولوغك پاپایله مناسبات حسنه اوزره بولنمسی وصربستانده قرال (دوشان)ك برادری (سیمون) ایله متوفی ایمپراطورك مخدومی (اوروش) وسرسری کروهندن (ووقاچین) بینده‌کی پوست غوغالری وبرطاقم ویوودەلرك کسب استقلال ایچون آنتریقه‌لریاپملری کبی احوالدن بیزانس اراضیسنده صرپ ویامجار حکومتی تأسیس فکرلری ارتق اونوتلمه درجه‌لرینه کلمش وایمپراطورلق براز دوزلمش. ندیکلولرله جنوه‌لیلرده بربرلریله بوغوشمقده و (بیوك) قرال لوئی‌ده اهل صلیب تشکیلی خیالریله مشغول بولنمش اولدیغندن بشنجی ژان پالداولوغده نفس آلمغه باشلمش ایدیسه‌ده بیزانس پولتیقه‌سنك صنعی اولان اشبو موفقیت وظاهری اولان سکون واسایشی آبیدوس وجمپه وکلیبولی صاحبی شهزاده سلیمان پاشانك ارتحالیله دیکر کون اولدی. بو آرالق جسور وغیور وفرط ذکاسیله مشهور شهزاده خلیلده وفات ایتمش [۱] وانلری متعاقب بانئ ثانی دولت جناب اورخانده آخرته سفر ایلمش ایدی نتکیم آتیده کوریله‌جکدر.

---

[۱] شهزاده خلیل بودفعه وفات ایتمیوب مؤخراً مراد اول طرفندن اخناق اولنمش دیه ضعف برروایتده واراسه‌ده فقدانی وثائقدن طولایی قید احتیاطله تلقی اولنملیدر.

یورغانك روم مورخلرندن وبالخاصه بیزانس وقوعاتی آقتورلرینك الك برنجیلرندن اولان ایمپراطور قانتاقوزنك تاریخندن بالتلخیص سلیمان پاشانك روم ایلی یه صورت مروری حقنده کی اشعاراتی بروجه بالا مختصراً نقل اولندی. بو روایت تواریخ عثمانیه و هامرك آتیده بیان اولنان روایتلرینه بردرجه یه قدر مطابقدر. مع هذا قانتاقوزن روایتنك آتیده کی روایاته ترجیحنده لازمدر زیرا روایت عقله یقین اولدیغی کبی اوزمانده یازلمش وحالبوکه بزم تاریخلرمز وقعه دن همان برعصر صکره اغزدن اغزه انتقال ایدن وشکل حقیقیسی بشقه بر قالبده کورینان حکایه لردن عبارت بولنمش اولدیغندن بزمکیلرك موثوقیتنه پکده احتمال ویریلهمز . هله صال حکایه لری بتون بتون صاچمه در .

تاریخلرمزه وبعض اجنبی تاریخلرینك روایتلرینه کوره
شهزاده سلیمان پاشانك روم ایلی یه مروری

اورخان غازی ایله مخدومی سلیمان پاشا بیزانس ایمپراطورلغنی هرج ومرج ایدن حرب وبحران داخلیدن بالاستفاده اوروپایه مرور ایدرك بحرسفید بوغازینه قطعیاً یرلشمکه قرار ویرمش ایدیلر. فی الحقیقه مرمره دکزینه ومؤخراً استانبوله صاحب اوله بیلمك ایچون یکانه تدبیر بوغازك ضبطی ایدی . عثمانلیلرك اشبو ۷۵۸ ده کی مرورلرینی مورخلرمز ایلك مرور دیو ارائه ایتمشلرسه ده یوقاریده (هامر) دن نقلاً خلاصةً بیان اولندیغی وجهله نه عثمانلیلرك ونه ده سائر ترك اقوامنك برنجی مرورلری اولمیوب بونلرك اون سکزواون طقوزنجی مرورلری اولدیغی آشکاردر .

تاریخلر شهزاده سلیمان پاشانك اشبو مرورینی مختلف طرزده

ارائه واشعار ایدیور حامر اشبو مروری ینه روم تاریخلرندن نقلاً بعض علاوه‌لریله بروجه آتی حکایه ایدر :

سلیمان پاشا والیسی اولدیغی مرمره دکزنده کائن (سیزیك ـ قپو طاغی) شبه جزیره‌سنده واقع مشهور (آیدینجق) خرابه‌سنده بر کیجه اوطورر کن اوروپا قطعه‌سنك‌ده ضبطی من کل الوجوه فائده‌لی اوله‌جغنی دوشنه‌رك نزدنده بولنان قره‌سی سنجاق بکی حاجی اوره‌نوس محمد بك ایله غازی فاضل و آجه بك وحاجی ایل بکه سویلدکده کافه‌سی پاشانك فکرینی تصویب ایله لاجل الکشف درحال آجه بك ایله غازی فاضل (قوروجق ـ چارداق) ه کیدوب کوجك برقایق تدارکیله کلیبولیدن اون میل قدر مسافه‌ده ومذکور قوریجق قارشیسنده واقع (چمپه ـ چمن) نام موقعه کچه‌رك یقه‌لدقلری بر رومی قایقلرینه ارکاباً سلیمان پاشا حضورینه ایصال ومشار الیه احسان ویروب رومی بالتلطیف قلعه‌نك ضبطی حقنده معلومات استحصال ایلدکدن صکره ایکی صال یاپدیریله‌رق [١] الك جسور عساکرندن اوتوز طقوز نفریله برینه ظهور دولت علیه‌ده یارلقلر کوسترن آقچه قوجه زاده قره‌حسن وقره‌علی و (بالانجق) مرحوملرك مخدوملریله کندیسی ودیکرینه حاجی ایل بك، آجه بك ـ آجه خلیل، غازی فاضل، اوره‌نوس محمد بك وسائره راکب اوله‌رق (حصار دیبی) نام

---

[١] شمدی‌یه قدر وقوعبولان ١٦ مروردده برطاقم قایق وسفینه‌لر استعمال اولندیغی وسلیمان پاشاده مرمره دکزی جنوبنده بیوك برساحله متصرف ولوب برچوق مراکب بحریه‌یه صاحب اوله‌جغی و اورخان غازینك پرنسس تئودورا ایله ازدواجنده انی اناطولی‌یه ایصال ایچون سیلوری‌یه کملرله سواریلر اعزام ایلدیکی حالده مورخلر بیزانس وایران خرافه‌نی تقلیداً بویولده برمصال اویدرمش ومراد بك افندینك دیدیکی کبی بر تشبث دولتی چوجق اویونجاغی شکلنده کوسترمشلردر .

محله وصوللرنده وقت حصاد اولدیغندن خلق محصول طوپلامغه کیتمش اولمغله عسکر قلعه‌یه هجوم ایدرك ضبط ایلدی . [اجه بك دوبریجه‌دن هجرت ایدنلرك رئیسی ایدی . دوبریجه‌ده ٦٦٢ تاریخنده صاری صالق غازی معیتیله ضبط اولنمش ایدی.] واورادہ اله کچوردیکی قایقلری اناطولی ساحلنه سوق ایله ایرتسی کون اوچیوز عسکر دها جلب ایتدی واوچ کون ظرفنده اوروپا قطعه‌سنه کچوریلان عساکر عثمانیه مقداری ۳۰۰۰ نفره رسیده اولدی . (۷٥۸-۱۳٥٦) [۱] « حصار ضبط و درونه عسکر اقامه اولندقدنصکره اقچه قوجه اوغللرندن مشارالیه‌قره‌حسن ایله قره علی‌ایکیوز قدرغازیله قلعه‌ایچنده‌بولدقلری حیوانلره راکباً (آقچه لیمان) نام محلده‌کی یرلی کمیلرینی باتیرمق‌ایچون علی‌السحر حرکت و ایفای وظیفه ایله عودت ایتدیلر » [۲]

بو اثنالرده (ژان قانتاکوزن) کنج رقیبنك یعنی ژان پالەاولوغك اجتماع ایتدردیکی قوۀ کافیه‌یه طول مدت مقاومت ایده‌میه‌جکندن یکیدن اورخان غازینك معاونتنی استدعا ایتمکله مشارالیه چمپه فاتحی سلیمان پاشایی اون بیك قدر سواریله مریچ نهرینك منصبنده اولان (اینوز) اسکله‌سنه کوندروب ژان پالەاولوغه معاونت ضمننده کلان عسکری اورادن دفع وطرد وبلغارستانه طوغری آقین واورادہ تخریبات اجرا ایدرك اناطولی‌یه مروراتیمشلردر[۳] . عساکرعثمانیه‌نك عودتندن صکره روم مؤرخلرینك روایتنه کوره (چمپه - چمن) موقعی ایچون قنتاکوزن ایشی طاتلی‌یه باغلمق ایستدی و ۱۰,۰۰۰

[۱] خیرالله‌افندی تاریخنده ۷ صفر : ۷٥ اوله‌رق ارائه‌ایدیور (جلد ۳ ص ۸۸)

[۲] کذا - جلد ۳ ص ۹۰

[۳] بوروایتی خالقوقوندیلده اشعار ایلیور.

آلتونی تضمینات اولەرق اعطا ایتمكی سلیمان پاشایە تكلیف ایتدی . بر روایتدە بومبلغی ارسال ایلدكدە قلعەنك اناختارلری كندیسنە كوندرلدی فقط بو ارالق ظهور ایدن بر حركت ارض تراسیا یعنی ادرنە جهتندە بعض شهرلری تخریب ایلدیككندن انقاض التندە قلیان اهالی و محافظین عسكریە عثمانلیلرك قهر و شدتندن فرار ایتمشلر ایسەدە باران ، قار . شدتلی صغوقلر بتون قادینلرلە چوجقلری تلف ایتدی . اركككلردە عساكر عثمانیە الندە قهر و محو اولدی. ایشتە عثمانلیلر بو وجهلە عناصر طبیعیەدندە استفادە ایتمشلر یالەسلیمان پاشانك كابیولی قارشیسندە ترك ایلدیكی آجە بكلە غازی فاضل بك تزلزلات ارضیەدن منهدم اولان بدنلردن مذكور شهرە دخول ایلە قلعەیی ضبط ایلدی. بو خبرلر (بیزانیەـبیغا) دە بولنان سلیمان پاشایە واصل اولنجە (جمپە ـ جمپن) قلعەسنك اعادەسی حقندە ایمپراطور طرفندن وقوعبولان تشبثاتە جواب رد ویردكدن بشقە اوروپا جهتندە بولنان برطاقم ترك وعرب مهاجرلرینیدە سوق ایدرك حركات ارضیەدن خراب اولان قلعەلری تعمیر و (ایپصالە) (بولایر) (قونور حصار) (تكفور طاغی) (معلقرە) یی دە ضبط (۷٥۹ ـ ۱۳٥۷) ودیمتوقە طرفندە وقوعبولان مهمجە بر محاربەیی پدرینە اشعار ایتدی.

سلیمان پاشانك اورخان غازی یە تقدیم ایتدیكی آتیدەكی عریضە صورتندە بعض فضلە معلومات واردر.

[. . . . دولتلو بابام . خیر دعا كز بركاتیلە قونور حصار ایلە كابیولی حصارینك تداركی هر نسنەدن اول كوریلوب حق تعالینك عونیلە دزدارلرینە مقدارلری مقدارنجە علوفە و تیمارلر تعیین قلنوب دفتر ویوقلمە اوندقدنصكرە (سلوزی) بكی ارنلر قوچاغی حاجی ایل

بکی دام عزمایله استانبول اطرافنه واریلوب چکمجه قلعه‌سی محاصره
اولندقده کشان اطرافنه واران اوره‌نوس بکدن اولاغله خبر کلوب
(دیمتوقه)لی اعدا آندریه دینلان ایله سوز برلشدیروب دون باصقینی
ایچون فکر فاسد ایتدکلرین اعلام ایتمکله زمرهٔ سپاهدن (اویواد)
یکیت باشی بیك نفر سوار نامدار ایله (برغوس) سمتنه کوندریلوب
اوره‌نوس بکه کلوب یکیت باشیله آنده جمعیت ایده‌سك دیو بتی یازیلوب
تنبیه اولنمشیدی. واروب توفیق حقله ملاقات ایتدکده برغوس حصاری
اطرافندن خیلی طوپوملق ایدوب یات وبراغیله حاضر ومهیالر ایکن
اشبو ٧٥٩ سنه‌سی شوالنك اون یدیسنده اندریه (ادرنه) بکلرندن دیمتری
اشتوان دیمتوقه بکیله بیله کلوب اوزلرینه (دون) باصقینی ایدرکن
اوره‌نوس بکه یکیت باشی قوللری خبردار اولدقلری ایچون هر بری بر
طرفدن پوصویه کیروب ویرلرنده قره‌جعفر قوللرین برمقدار غازیلر
ایله قویوب فرصت کوزلرایکن ناکاه سحره قریب کفرهٔ فجره قره‌جعفر
اوزرینه‌دوکیلوب میدانده دورتشمه‌ودوندرشمه اوزرینه‌ایکن پوصوده
اولان غازیلر کافرك ایکی طرفنی آلوب الله الله دیو کلبانك[١] محمدی ایله
ارسلان صغنه وقورد قویونه دوقنور کبی اطرافدن قوشادوب قلیج
صوندقلرنده فی‌الحال هر برین بر طرفه طاغیدوب صباح اولدقده
بشیوز باشدن زیاده باش کسلدیکی معلوم اولوب وایکی یوز نفردن زیاده

[١] کلبانك محمدی شودر | الله الله الاالله ! باش عریان ! سینه بریان !
قلیج آل قان. بو میدانده نیجه باشلر کسیلور . هیچ صوران اولمز . ایوالله !
ایوالله ! قهریمز قلیجمز دشمنه زیان! قوللغمز پادشاهه عیان ! اوچلر . یدیلر .
قرقلر کلبانك محمدی ! نور نبی کرم علی ؟ پیرمز . سلطانمز حنکار حاجی
بکتاش ولی دمنه ، دورانه هو دیه‌لم هو !!...]

دل طوتیلوب و بکاری اولان پلید دخی مجروحاً قاچوب کیدرکن
مرد اولدیغی استماع اولنوب غزات اسلام سالم و غانم الشکر علی
نعم‌الله دیو بن قولک کلوب بولیشوب ماه مزبورك اواخرنده ذکر
اولنان باشلری و طوتیلان دیلری قره‌جعفر قوللریله یوجه درکاهلرینه
کوندریلوب خیر دعالری برکاتیله بز دخی یوز آقلغی امیدنده ایدك
نه چاره که تکفور جانبندن دولتلو خداوندکاره ایلچی واروب ویرکو
قبول ایتمکله تضرعن مقبول طوتوب محاصره‌دن فراغت اولنه دیو مبارك
بتیلری (سوندك) چاوش ایله کلوب واصل اولدی . و تکفور دخی
اول حینده بزم ایچون بشقه ویرکو کلوب دولتلو خداوندکاره مطیع
اولدیغیچون چکمجه‌دن قالقیلوب (دیمتوقه) یه عزیمت اولندی .
حق تعالی حضرتلری خیرلر نصیب ایدیویره . اما ردوسجغه (رودوستو –
تکفور طاغی)نه واریلوب شدت شتا برطرف اولنجه اول نواحیده
توقف ایلیوب شویله که فرصت ال ویره تأخیر و تراخی روا کورلدیکی
پایهٔ سریرلرینه عرض اولندی باقی فرمان رأی عالیشانلرینه مفوضدر.]

اورخان غازی اوغلنك اشبو عریضه‌سنه ویردیکی جوابنامه‌سی انك
حضورینه کتورلدیکی و (جعفر) ه یکیت باشیلق توجیه ایدوب
(ایواد) بکه سنجاق اعطا واکا بریر تعیین اولنمسنی توصیه و اورده‌نوس
بکه کندیسنه‌ده قلیج وقفتان ارسال ایلدیکنی و بوندن بشقه یولداشلقده
بولنان غازیلرده‌ده انعام ایدلمك اوزره قرق خفتان کوندردیکنی بیاندن
صکره [.... بعنایة الله تعالی دیمتوقه تسخیرنده تأخیر ایتمیوب آندریه
(ادرنه) دنیلان اعدا جانبندن دخی غفلت ایتمیوب آکاه اوله‌سن .
و (قرق کلیسا) جانبنه حالا سنجاق ویریلان (ایواد) بکی کفایت
قدر لشکر ایله کوندره‌سن که فتح ایدرسه انك اولسون ، و (کاییولی)

معبرندن عبور ایایان جنویز کمیلرینی بیوجه رنجیده ایتدیرمیوب اللرنده اولان عهدنامه‌لر مضمونیله عمل ایلیه‌سن . وحاجی ایل بکه دخی بر جبه فراجه وبر باش یرار آت رختیله کوندرلمشدر . ایصال ایتدیره‌سن . ودیمتوقه کافری تشرع یونندن ویزکویه کیلورسه حاجی ایل بکی دخی (ایواد) بکله قرق کلیسایه واروب تسخیرینه سعی ایده‌لر ودیمتوقه‌لیلر جنك ایدرلرسه آنی بر طرف ایتمیجه آخر یر ایله مقید اولمیه‌سن تحریراً فی اوائل محرم الحرام سنه ۷٦۰] دیو اشعار ایلمشدر.

کوریلورکه سلطان اورخان جنوه‌لیلرله بر معاهده عقد ایتمشدر. تاریخلرمز بو (عهدنامه)‌دن بحث ایتمه‌رك عثمانلولر ایلك عهدنامه‌لرینی (۱۳٦۵ ـ ٧٦۷) سنه‌سنده ومراد اول زماننده ونه‌دیکلولرله عقد ایتدکارینی اشعار ایدیورلر .

باس آمپیر یعنی (استانبول) تاریخی مورخی (لوبو) چمپه ـ چمن) موقعندن بحث ایدرکن بوراسنك عثمانلیلر النه کچمسی (تراسیا ـ ادرنه ولایتی) ایله بالآخره نفس استانبول ایچون مضر اولدیغی وروملر عثمانلیلری اورادن جبراً چیقارمغه‌ده مقتدراوله‌مدیغی جهتله سلیمان پاشانك جلبی وطرفین بیننده جاری اولان حرب ومخادنه‌نك نقضنی موجب احوالدن توقی ایتمسنك کندیسنه امر واخطارینی باتحریرات اورخان غازیدن طلب ایلدیکنی و پاشای مشارالیه اخطار پدرانه‌یی حسن تلقی ایتمیوب مؤخراً چمپه‌یی ترکه راضی اولمسیده اون بیك آلتونك کندیسنه تسویه اولنمسی نتیجه‌سی اولدیغی یازیور [۱] ایسه‌ده چمپه‌نك ترك اولنمامسنی و مذکور ۱۰,۰۰۰ آلتون فقره‌سی حقنده مورخلرك روایتی اساسسز اولدیغی وچونکه ترك موقع ایچون

[۱] لوبو — باس آمپیر تاریخی ـ جلد ۲٦ ص ۳۲

اون بیك آلتونی آلوب صکره موقعی اعاده ایتمامك کبی برحیله کارلغی شو محترم عائلهٔ حکمدارانی قبول ایتمه‌جکی یدی بچوق عصر دوام ایدن حکومت عثمانیه دور سلطنتده وحتی اجلاف وارتکاب وارتشا دورلرنده بیله کورلمامسیله مثبتدر .

اورخان غازی اشبو رودایلی فتوحاتی سائر مظفریتلر کبی طوائف ملوکه یعنی قرمان اوغلنه وجانیك خانه ، ایران امیری حسن جلایری یه اشعار وجوابلرینی ده اخذ ایلدی . بو مکتوبلر فریدون بك منشآتنده مندرجدر .

تاریخلرمزك روایتنه کوره قنتاکوزن اشبو تجاوزدن اورخان غازی یه شکایت ایلدکده [اشبو فتوحات برقوهٔ مسلحه ایله اولمیوب انجق حرکت ارض صورتنده تجلی ایدن ارادهٔ الهیه ایله اولمشدر] جوابنی ویرمش وایمپراطورده اشبو مواقعه سلیمان پاشانك قبولردن ویاالچیلان کدکلردن دخولی کیفیتی موضوع بحث اولمیوب بویرلرك ضبطی مشروع برصورتده اولوب اولمدیغی بیان واستعلام ایلدکده اورخان غازیده بو بابده دوشینه‌جکنی واکر قرق بیك التون اعطا ایدرسه مواقع مسخره‌یی اعاده ایچون مخدومنه وصایای لازمه‌ده بولنه‌جغنی بیلدرمش . وسلیمان پاشاده حاضر اولدیغی حالده ازمیت کورفزنده ملاقات ایدلمکی توصیه ایدوب ایمپراطور محل ملاقاته کیتمش ایسه‌ده غازی خسته‌لغنی بهانه ایدرك وبلکه راحتسز اولدرق اجابت ایتمامکله ایمپراطورده استانبوله عودت وبو اراالق اورخان غازی ایمپراطوریچه (آننا) ومخدومی ایله‌ده مصالحه ایتمکله قائم پدری ایمپراطور قنتاکوزنیده غازی حضرتلری اشبو مصالحه‌یه اطاعته دعوت ایتمش ایمش .

اورخان غازینك بودفعه اوینادیغی پولتیقه اویونلری پك ماهرانه

برصورتده ترتیب اولندیغندن قوجه روم ایمپراطورلق ایکی ایمپراطور وبرایمپراطوریچه اره سنده منازع فیه قالدیغی کبی بونلر اره سنده وقوعبولان محارباتده اورخان غازینك پك ایشنه یرایوب منفعتنه کوره بعضاً برینه وبعضاً دیکرینه معاونت تکلیف ایدردی .

اورخان غازینك مخدومی شهزاده خلیل ابراهیم براز اشاغیده کوریله جکی اوزره اسارتله (فوسه ـ فوچه) ده بولندیغی وایمپراطور بشنجی (ژان پاله اولوغ)ده جنوه ایلرك متفق اولدیغی جهتله اورخان غازینك توجه ومحبتنی جلب ایچون شهزادهٔ مشار الیهك تخلیصنی وعد وفی الواقع فوچه لی یه ١٠٠,٠٠٠ التون فدیه ویریله رك شهزاده پدری نزدینه جلب اولندی [١] .

جناب اورخان ضبط ایدیلان بلاد مذکوره یی سلیمان پاشا ایله حاجی ایل بکه تخصیص وسلیمان پاشا کلیبولی یی وحاجی ایل بکده قونور حصاری کندیلرینه مقر اتخاذ ایدوب شهزاده نك سعهٔ اداره سی دیمتوقه ودیکرینککی (چورلی) و (خیره بولی) یه قدر ممتد اولدی . واجه بکده الیوم کندی نامنه منسوب اراضینك تیمارینه تصرف ایلدی . فقط سلیمان پاشا چوق زمان ادارهٔ حکومتـه موفق اوله میوب آوده و (بولایر) ایله (سیدی قواق) اره سنده بر یبان قازی قالقوب آنی تعقیب اثناسنده آتنك ایاغی بر چقوره کیرمکله یوارلندیغنـدن شهزاده مزك باشی بر طاشه تصادفله درحال ارتحال ایتدی . (١٣٥٩ ـ ٧٦٠) اولجه واقع اولان وصیتی وجهله بولایرده دفن ایدلمشـدر . بعض تاریخلر جرید اوینارکن وفات ایتمشدر دیر . کلیبولی فاتحی (آجه بك) ایله قهرمان غازی فاضل ده کلیبولیده مدفوندر . قبرلری زیارتکاهدر .

[١] حامر ـ جلد ١ ص (١٩٩)

سليمان پاشانك ارتحالنده اورخن غازى شو مرثيه‌يى سويلديكنى عطا تاريخى روايت ايديور [۱]

دردا كه ازواقعه غمناك افتاد ◦ درديده سيل باخاشاك افتاد
نو بارهٔ عمرم از شاخ اميد ◦ بى آنكه رسيده بود برخاك افتاد

اورخن غازى سوكيلى اوغلنك، مدار فخر ومباهاتنك و آيدن براز صكره انك كوچكى خليلك ارتحالندن پك متأثر اولدى. حتى خلع نفس ايله مخدومى مرادى اجلاس وكنديسى انك وكيلى صفتيله اناطوليده قالمغى نيت ايدرك بروسه‌دن ازنيكه عودت ايتمش اولديغى صره‌ده كدرندن وسليمان پاشا ارتحالندن برقاچ آى وبر روايتده تام ايكى ماه صكره ۸۰ ياشنده اولديغى حالده ارتحال دارنعيم ايلدى (۱۳۶۰ – ۷۶۱) [۲] .

مراد غازى حياتنك صوك كونلرنده اوغلى مرادى جلب ايله هر ايشده كنديسنه عدالتى بيرو و رعايا و تبعه‌يه حسن معامله ايتمنى وعالم فانى اولديغندن اكا مغرور اولميوب طريق شرعدن ذره قدر انحراف ايتمامسنى وصيت ايدرك وفات ايتمشدر دينلير . بروسه‌ده بر زمانلر بشيوز قدر پاپاسه مسكن اولوب غازئ مرحوم طرفندن جامعه تحويل اولانان مناستره مدفوندر .

(قانتا كوزن) ه‌كانجه بوذات دها اولجه زوجهٔ اورخان (تئودورا) نك همشيره‌سى وكنديسنك ايكنجى قيزينى‌ده كنج ايمپراطور يعنى (ژان پالەاولوغ) ه تزويج ايتمش وبرچوق مصائبه‌ده تحمل ايده‌جك اقتدارى قالمامش اولديغندن اوغلى (ماتيو قانتا كوزه‌ن) ايله مومى اليه (ژان

[۱] عطا تاريخى – جلد ۱ – ص ۲۱

[۲] صولاق زاده ص ۲۷

پاله اولوغ) ديكديكرينه صادق قاله جقلرينه وعين اقتدارله تحت سلطنتده قائم اوله جقلرينه يمين ايتديروب خلع نفس ايده رك برمناستره چكلمش وتارك دنيا اولمشدر . علم طاغنده ديكر بر روايته كوره منغاليه ده بر مناستره كيتدى ديانلرده واردر . [يوقاريده صحيفه ٢٦٦ يه مراجعت]

عثمانلولرك اوروپايه مرورلرى هنكامنده بيزانس ايمپراطورلغنك اناطوليه ده كى ممالكى بوغاز جوارنده كى بعض قلعه لر، اسكدار وطربزونه قدر ساحلده كى بعض مواقع مستحكمه و اوروپا قطعه سنده بتون روم ايلى قطعه سندن عبارت ايدى . فقط استانبول جوارينه وماكدونيايه قدر اره صره تجاوزلرده بولنان بلغارلر طونه وصوفيه يه متصرف ايديلر . بلغارلر تجاوزلرنده بعضاً پك زياده شدت كوستردكلرندن ايمپراطورلر پوليتيقه لرينك روشنه كوره صربلولرك ويا صاروخان وآيدين بكلرينك معاونتنه مراجعت ايدرلرايديكه اشبو معاونت بعضاً ايمپراطورلرك عليهنده اولمق اوزره بلغارلرله اتحادى موجب اولوردى . بوتاريخلرده بيزانس ايمپراطورلغى دوچار ضعف اولديغندن صربلولرده ضعيفك مالنى يغمايه چيقوب توسيع حدود يولنى ارارلردى .

شهزاده خليلك اسارتى (١٣٥٦ — ٧٥٧)

حامردن نقلاً يوقاريده بيان اولنان شهزاده خليلك اسارتى وقعه سى اورخان غازى عهد سلطنتنه خاتمه اوله رق بروجه آتى بيان اولنور . بو وقعه يى تاريخ عثمانى انجمنى اعضاسندن علكساندر هوجى افندى (غريغوراس) دن ترجمه ايتمش و (لوبو) نك بوبابده اعطا ايتديكى معلوماته [١] ويورنانك اشعاراتنه تماماً موافق اولمغله برابر بعض

[١] لوبو ـ باس آمپير تاريخى جلد ١٦ ص ٨٥ ـ

تفصیلاتی حاوی اولدیغندن بزده اندن خلاصه ایتدك [۱] .

اورخان‌غازی، شهزاده‌لرندن هر برینی بر ولایته‌تعیین ایتدیکی کبی اوچنجی اوغلی خلیل ابراهیمیده [۲] بروسه ولایتنه تعیین ایتمشدی . بو شهزاده ۱۳۵٦ ـ ۷۵۷ سنه‌سنده ویاز موسمی ابتدالرنده معتادی وجهله برکون بیوجك بر قایغه راکباً (بوز بورون) جوارنده تنزه ایدیوردی . اوآرالق بوز بورون جوارنده اختفا ایدن بر قورصان کمیسی شهزاده‌نك راکب اولدیغی بالقجی قایغنه هجوم ایله وقوعبولان مصادمه‌ده قورصانلردن برقاچی مجروح اولمش ایسه‌ده غلبه ینه‌انلرده قالمش وکیم اولدیغی بیلمدکلری شهزاده خلیل دوچار اسارت اولمش ومؤخراً هویتی اکلاشیله‌رق قورصان رئیسی منسوب اولدیغی (فوسه ـ فوچه) شهرینه طوغری یلکن دوزمش وشهزاده‌یی‌اورایه چیقارمشدر . فوچه تکفوری روم ایمپراطورلری طرفندن معین بر مدت ایچون تعیین اولنیوردی . اکثر اهالیسی روم اولوب بردرجه‌یه قدر، قیصره تابع ایدیلر . اورخان غازی برطاقم تحقیقات‌وتفتیشاتدن صکره هنوز بر دونمایه مالك اولمدیغی کبی فوچه ایله ممالك عثمانیه ارەسنده طوائف ملوکده بولندیغندن براً فوچه‌یه هجوم اولنه‌رق خلیل تخلیص اولنه‌میه‌جغی جهتله روم ایمپراطورینه مراجعته مجبور اولدی [۳] .

---

[۱] تاریخ انجمن مجموعه‌سی جزؤ ٤ ومابعدی

[۲] شهزاده خلیل ایمپراطور قنتاکوزنك کریمه‌سی تئودورادن متولد اولدیغی لوپو یازیور . حالبوکه والده‌سی اسپورجه خاتون اولدیغی صندوقه‌سی کتابه‌سنده محرردر . اسپورجه اورخان غازینك ایلك حرمی ایدی . وعثمان غازی زماننده تأهل ایتمشدی .

[۳] یوقاریده صحیفه (۲٦۸) مراجعت

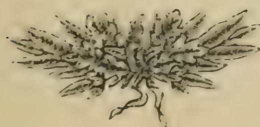
اورخان غازی ایمپراطورك بوخدمتنه مقابل یعنی کوندریله‌جك کمیلرك مصرفنی تسویه ایتدکدن بشقه کلیتلو پاره‌ده ویره‌جکنی وحتی ایمپراطورك مسلح رقیبی (ماتیو قانتا کوزن) ی طرد و دفع ضمننده کندیسنه معاونتده‌ده بولنه‌جغنی وعد ایلدی. ایمپراطور فوچه‌تکفورینه مراجعت ایلدکده جواب رد الدی، دفعاتله وقوعبولان مراجعتلر عقیم قالوب نهایت دونما سوقنه مجبور اولدی. قره‌جهتندنده محاصره ایدلمك اوزره صاروخان بکی ایمپراطور طرفندن جلب واتفاقنه ادخال اولنمغله براً وبحراً محاصره اولندیغی صره‌ده ظهور ایدن بر فرطنه‌ده محاصره‌یی بالذات اداره ایدن قیصر، عسکریله قره‌یه چیقه‌رق صاروخان بکنه مسافر اولوردی. مشار الیه بکده ایمپراطورك بویله اره‌ صره‌ کندیسنه مسافرتنی نعم‌الوسیله اتخاذیله وآنی ایچه صیزدرمق آرزوسیله وصولنده حبس ایتمکه قالقشدیسه‌ده ایمپراطور وقتیله خبر اله‌رق مهم بر ایشی اولدیغندن طولایی نزدینه کله‌مدیکنی ومع هذا بهمه حال کندیسنی کورمك ایچون کمیسنه کلسنی بکه اشعار ورجا ایتدی. بك کمی‌یه کیدنجه تیمور آلنوب دکزه آچیله‌رق قازدیغی قویویه کندیسی دوشوریلدی. و فدیهٔ نجاته محسوباً بر مقدار پاره و بقیه‌سیچونده چوجقلرینی رهن آله‌رق بکی اطلاق ایتدیکی کبی بحران داخلی مناسبتیله استانبوله عودته مجبور اولدیغنده اورخان غازی کندیسنه بر بری آرقه‌سنه آدملر اعزامیله اکر روملر یکیدن تعرضات ومهاجماته معروض اولمق ایسته‌مزلرسه اوغلنك تخلیصی ضمننده همان فوچه‌یه عزیمتنی طلب ایتدی. بو آرالق ایمپراطور استانبولده بحران اداره‌یی بر درجه‌یه قدر تأمین ایتمش اولدیغندن اورخان غازینك تهوروحدتندن قورقه‌رق فوچه‌یه متوجهاً تکرار حرکتله یولده یعنی (بوزجه آطه) جوارندن اورخان غازی‌یه بر

مكتوب یازوب آنده غازی یه عرض خلوص ایله سوء ظنه مائل اولان حدتنی تسكینه چالشدی. حالبوكه موسم ایلریلیوب قیش گلمش اولمسنه باقیه‌رق فوچه‌یه گیتدیسه‌ده ینه اویوشامیه‌رق محزوناً استانبوله عودت ایتمش واورخان غازیده اسكدار جوارنده‌كی قاضی كوینه كله‌رك ساحل بحرك منتهاسنده زكیز خیاط ایله اوغلنی تخلیص ایچون لاجل المذاكره ایمپراطوری دعوت ایتمشدر. احتمالكه ایمپراطور صاروخان بكی وقعه‌سنه برنظیره اولمامق ایچون قاضی كوینه گیتمه‌دی فقط قزتلهسنه گیدرك اوراده اوچ كون قالوب آدملری واسطه‌سیله اورخان غازی ایله مخابره ایتدی. نتیجهٔ مذاكرات اورخان زاده اسارتدن قورتاریله‌جق، ایمپراطوره داماد ایدیله‌جك، ایكی حكمدار آره‌سنده چوقدنبری مقرر اولان صلح هیچ بر وقت نقض ایدلمیه‌جك دائره‌سنده جریان وتقرر ایتدی. ایمپراطور كرك فدیهٔ نجات اوله‌رق فوچه‌لیره ویرنلك وكرك بیزانسلیلر طرفندن ویریلان (تكالیف مشتركه) حصه‌سنه محسوب ایدنلك اوزره اورخان غازی‌یه‌صره كایتلو پاره‌لرده ویردی. ایمپراطور فوچه‌یه اوچنجی دفعه عزیمتنده ١٠٠،٠٠٠ آلتون فدیهٔ نجات وپارلاق رتبه‌لر ویره‌رك تكفورلك الندن شهزاده خلیلی تخلیص وشهزاده ایله اوچ صره كوزگلی سفینه‌یه راكباً استانبوله عودت وسرای ایمپراطوری‌یه گیتمسی ایچون ایمپراطورله شهزاده آت باشی برابر اوله‌رق حركت و سرایه اسب سوار اوله‌رق كیرمك یالكز ایمپراطورایله اوغللری و برادرلرینه مخصوص بر امتیاز اولدیغندن شهزاده‌نك خلیل باب قیصریده حیواندن اینمك ایستدیگنده ایمپراطور شهزاده‌نك النی صیقی صیقی طوتوب حیواندن اینمامسنی توصیه ایتمش وحتی آتنك دیزكینلرینی طوته‌رق برابر سرایه داخل اولمشدر. شهزاده خلیل كوردیكی اكرام فوق العاده‌یه لاجل المقابله سرای حوالیسنده

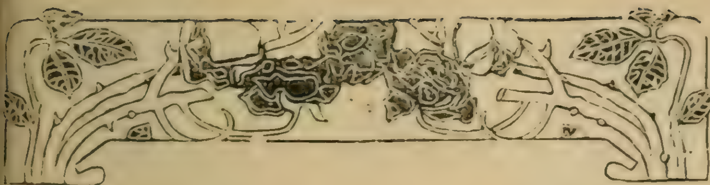
رحال حيواندن اينه‌رك وقيصرك اوكنه طوغرى قوشوب حيوانى
يزكنلرينى طوتمش، بيلك طاشنه قدر ايصال ايتمشدر. سرايه داخل
ولوب ايمپراطوريچه النى‌يى كوزدكده «هر شيئك سر و حكمتى
آنجق جناب حقه معلومدر. بن دوچاراسارت اوله‌رق آشيانهٔ عائله‌دن
مهجورقالمش ايكن كرم وسرد هوايه‌باقيه‌رق ايمپراطورافندم حضرتلرى
بذل همتله بنى اسارتدن قورتاردى. بويله برلطفه مقابل البته بندن
هيچ بر مكافات بكله‌مزلر. چونكه قدرتم فوقنده‌در. مع هذا وسعم
مقدارى وحياتده بولندقچه خدمتلرينه بتون غيرتمى، بتون ارزولريمى
فدا ايده‌جكم» ديدى. كنديسنه بر دائره ايله مزين البسه تخصيص
ومدبدب ضيافتلر والايلر ترتيب وبرايكى كون صكره نشانليسى اولوب
هنوز اون‌ياشنده اولان كريمه‌سى (ئه‌رينى) يى شهزاده‌يه ارائه‌ايلدى.
وآرالق اورخان غازى ازنيكدن ازميته كيتمش اولديغندن ايمپراطور
شهزاده ايله بركمى‌يه راكباً ايكنجى كونى ازميته واصل اوله‌رق اوغلى
پدرينه‌تسليم وآنى‌وليعهد تعيين‌ايتمسنى رجاطرزنده «شهزاده اوغللرينك
ك سوكيليسى وكريمه‌مك نشانليسى، جسور، قوى‌البنيه عاقل، فعال،
وليعهدحكومت اولمغه لايقدر» ديدى واسبابنك‌تهيه واحضاراولنه‌جغى
جوابنى غازيدن آلدى. ترك وروم عسكرى الايلر ياپدى، ضيافتلر
چكيلدى. طبل، كوس، نقاره صدالرى كنكرهٔ آسمانه چيقه‌رق
شهزادده دبدبه و دارات فوق المعتاد ايله لواى قديمى اولان ازنيكه
كوندرلدى وشهزاده‌يه رفاقت‌ايدن بتون بيزانسليلر سياحتلرندن برقاچ
كون صكره هداياى وفيره ايله عودت ايتدى.

شهزاده‌نك اشبو اسارت وغيبوبتى (تموز ۱۳۵٦ الى نهايت‌ايلول
۱۳۵۸) تاريخلرينه قدر دوام ايتمش وكنديسنى اورخان غازينك قائم

پدرينى لاجل الزياره اسكداره عزيمتنده برابرجه كيتمش اولمسنه و بو زيارتكده (١٣٤٨ — ٧٤٨) تاريخنده وقوعنه واسكدار ضيافتندن برى اون برسنه كچمش بولنمسنه نظراً شهزاده خليل ابراهيمك يكرمى ياشندن اشاغى اولمديغى اكلاشيليور . قبرى بروسه‌ده عثمان غازينك صاغنده ، والده‌سى اسپورچه خاتون ايله عثمان غازى قبرى آره‌سنده‌در . شهزاده قاسمك قبريده پدرينك بولنديغى تربه‌ده‌در .

عهد مراد اول خداوندكار ابن اورخان

(١٣٦٠-١٣٨٩)-(٧٦١-٧٩١)

خلاصه

ذات شاهانه وزماننده دولت عليه ـ طوائف ملوكك عليهمزه اتفاقى . آخيلرك قهرى . انقرهنك ضبطى ـ اوروپاده فتوحات ـ اموال غنائمدن خمس استيفاسى ـ بالقان يم جزيرهسى ملل مختلفهسى ـ بيزانس ايمپراطورلغى وايمپراطورلرى ـ صرپلولر ـ بلغارلر ـ اولاخلر ـ روم ايليده تركلرله لاتينلرك ايلك تماسى ـ كليبولينك ضياعى ، آمهده دوغماسى ـ فتوحات عثمانيه عليهنه صرب محارباتى ـ صربستانك تقسيمى ، بوسنه ـ صرب صنديغى محاربهسى ـ راغوزه ايله معاهده . ايجاد طغرا ـ صرب صنديغى محاربهسى نتايجى ـ (باليا) لر . بوسنهلى تى ورتقو ـ روم ايليده فتوحات . ينه اهل صليب تشكيلى ـ فتوحاته دوام ، كليبولينك استردادى ـ نيشك ضبطى . قرالك اطاعتيله جزيهيه ربطى ـ ييلديرمك ازدواجى ، كرميانلى چهاز شهرلرى ـ حميددن اشتراى بلاد ـ مناستر ، پرليپه . اشتيب وصوفيهنك فتحى ـ قيصرله پاپا ـ صاوهجيله آندرونيكك اختلالى ـ سلانيكك ضبطى ـ ارتحال خيرالدين پاشا ـ قرمانك قيامى ـ قونيه محاربهسى ـ عثمانليلر عليهنه برنجى اهل صليب ـ قوصوه ملحمهسى مقدماتى ـ طوپليجه مغلوبيتمز ـ بلغارستان استيلاسى ـ قوصوه ملحمهٔ كبراسى مقدمات وحاضرلقلرى .. برنجى قوصوه ميدان محاربهسى ظفر وشهادت خداوندكار غازى .

ذات شاهانه و زماننده دولت علیه

یوقاریده ذکر اولنان بیله‌جك حاكمنك نشانلیسی و (یارحصار) تکفورینك کریمه‌سی (نیلوفر - لؤلؤفر) دن متولد اولوب اورخان غازینك اوچنجی مخدومی اولان مراد خداوندكار نوبت سلطنت اعتباریله پادشاهلریمزك اوچنجیسی و دولتك شان و سطوتی دفعتاً واصل اقصای کمال ایتمش اولمسنه کوره برنجیسیدر . جلوسنده ٣٥ یاشنده بر ارکك ایدی. ولادتی (١٣٢٦ - ٧٢٦) [١] وجلوسی (١٣٦٠ - ٧٦١) وشهادتلریده (١٣٨٩ - ٧٩١) سنه‌سنده اولدیغندن ٣٠ الی ٣١ سنه اجرای سلطنت ایتمش و ٦٣ سنه بر حیات اولمشدر. تاریخلرمز حسابلرینی سنهٔ قمریه ایله حساب ایتدکلرندن شهید سعیدك سنی التمش بشه ایصال ایلمشلردر .

اورته بویلی ، مدور یوزلی ، بیوك برونلی ، ایری دیشلی ، بوینی اوزون ، پرمقلری ایری واکلی ، وسط درجه‌ده صقاللی ، غایت شجیع ، دولار ، صاحب نجدت ، ضبط وربطده پدرندن دها سرت ، حرکاتنده فوق الحد سرعت ابراز ایدر ، بی پروا بر فاتح ، تأسیسات نافعه و خیریه‌یه مایل ، فعال بر پادشاه ایدی . مدرسیندن حسن الپ اوغلی شاهین بکك تربیتکرده‌سیدر. بو پادشاهك جلوسنه قدر کذران حیاتی حقنده تاریخلر بزه بر معلومات ویرمیور .

مراد اول مرکز سلطنتی آناطولیدن اوروپایه نقل ایدرك تاریخ عثمانی‌یه پارلاق بر افق جدید کشاد ایتدی .

---

[١] ٧٢٦ سنه‌سی محرمنك برنجی کونی ١٣٢٥ سنه‌سی کانون اولنك سکزینه مصادف اولدیغندن مراد اول ٧٢٦ سنه‌سنده تولد ایلدیکی آکلاشیلور.

اثناغیده کوریله‌جکی اوزره بلغار قرالی سیشمان قاچ دفعه نقض عهد ایتمش ایسه کافه‌سنده انی عفو ایتمش و الده صکره قلبه‌ده کندیسنه ایرادلر، دیرلرکه ویرمسی خونخوارلقدن زیاده مرحمته‌مائل اولدیغنه و ساوه‌جی بك مسئله‌سنده کورلدیکی اوزره غضب و حدتی‌ده دهشتلی اوله‌رق اکا غلبه ایده‌مدیکنه دلالت ایدر .

کلامنده فصاحت صدا اسنده‌ك اوزاق مسافه‌لره‌قدر ایشیدیلور درجه‌ده قوت اولدیغی کبی تبعه‌سی حقنده‌ده صاحب عدالت و تابعلرینه اولدیغی کبی عسکرینه‌ده ابراز سخاوت ایلر، آو اکلنجه‌لرینی سور، آنیده شعشعه ایله یاپار ایدی . علی العموم خلقك جاب قلوبنه موفق اولدیغندن کندیسنه صاحب کرامت دینور ، بو یولده بر چوق حکایه‌لری سویلنور ایدی . فقط دشمن قرشیسنه کلنجه ظلم درجه‌سنده حدت وشدت ابراز ایدر ایدیسه‌ده خصمنی مغلوب ایدنجه آنی عفو ایتدکدن بشقه ثمرهٔ فوز وظفرندن بیله مستفید قیلمق کبی غریب بر خلقت وخصلته مالك ایدی .

جامعلر انشاسنده دریغ همت ایتمامسی صلابت دینیه‌سنه واوقویوب یازمه بیلمدیکی حالده عمارات و مکاتب تأسیس وکشاد ایتمسیده فقرا ایله علم و معرفته فرط محبتنه دلالت ایدر احوالدندر .

فرمان واراده‌لرینه مهر و امضا یرینه درت پارمغنی باصمش وبونی ایلك دفعه اوله‌رق (راغوزه) جمهوریتی ایله عقد ایلدیکی معاهده‌ده یاپمشدر . بو حال مؤخراً ویلدیرم بایزید اولادندن سلیمان اول طرفندن طغرا شکلنه قونیله‌رق سکه‌لرنده استعمال اولندی .

محاربات دینیه‌یی صلاح الدین یوسف ابن نجم الدین ایوب کبی سودیکلردن مجاهدین اسلامیه‌نك سرفرازانندن و (غازی) عنواننه الیق عثمانلی قپودانلرندن عد ایدلملیدر .

پدرندندها شجیع وآنك قدر مقتدر وكار آزموده ایدی. شوقدر كه هرهانكی برایشه تشبثده كچك برموفقیت كورنجه آنی اكمال ونتیجهٔ قطعیه‌یی استحصال ایتمدن دیكر برایشه باشلمق كبی حاللری وار ایدی یعنی زمانمز تعبیرنجه براز میمون اشتهالی ایدی . معلم محترم مراد بك افندی خداوندكار غازینك غیرت وفعالیتدن بحث ایتدكدنصكره [زمان سلطنتنده مشاهده اولنان قصوری برقرار اوزرنده ثباتسزلغی ایدی . روم ایلیدن اناطولی‌یه واورادن روم ایلی‌یه متصل چوب طورردی . بوده اوزونجه برمدت برمحلده طورهمامسی نتیجه‌سی ایدی . ایجاب مصلحت اوله‌رق روم ایلی‌یه كچر ، مهمجه بر ایشه تشبث ایدر ، ایلك نتیجهٔ حسنه‌یی مشاهده ایدنجه ایچی صقیلر ، اكمال وظیفه‌یی امراسنه ترك ایله اناطولی‌یه ، بروسه‌یه عودت ایدرك صفاسیله مشغول اولوردی . روم ایلیده‌ده بومیلی تسكین ایچون ادرنه‌ده دیمتوقه‌ده سرایلر ، باغچه‌لر ، حماملر انشا ایتدیرر ایدی .... سلطنت وشعشعه‌سی ، احسان بوللغی ، خیراتی ، فتوحات عظیمه‌سی نتیجه‌سی اولان ثروت و سهولت عموم خلقك قلوبنی كندیسنه جلب ایتمش ایدی] دیر . [۱] مورخ (یورغا) ده خداوندكار غازیدن بحث ایدركن (مدهش بر محاربه‌ده قهرمان عسكرلری ایچنده احراز شهادتله جداً بر (صاحب) عنوانه لیاقت كسب ایدن مراد اول ، روم واسلاو انقاضی اوزرنده بر اهل صلیب محاربه‌سیله احیا ایدیلان غربك اقدام وغیرتنه رغماً آناطولینك كوچك برامارتنی بر اوروپا ایمپراطورلغی حالنه ارجاع ایلدی . مراد اول اسلام حقنده سخی وعالیجناب وبر رفیق مشفق ایدی . خرستیانلر ایچونده لطیف وحسن توجهی مبذول بر پدر وظلم وجفا ایتمز وانلرك

---

[۱] تاریخ ابوالفاروق - جلد ۱ ص ۸۸

محبتلرینی قزانمش بر متبوع مفخم ایدی . زماننده عثمانلی حکومتی تشکیلات و اداره نقطهٔ نظرندن بر تبدله دوچار اولمدیسه‌ده قوانین قدیمه اصلاح و اکمال اولندی) دیر [١] رومورخلرندن خالقوقوندیلده مراد خداوندکاری پك مدح ایدرك (اك بیوك عثمانلی پادشاهلرندن بری اولوب اوقدر فضیلته مالك و طالعیده اولدرجه‌ده یاور ایدیکه بوایکی موهبهٔ طبیعتدن هانکیسی دیکرینه غالب اولدیغنه حکم اولنه‌مزدی .) دیر . بوقدر ستایش و ثنانك هر بری بو پادشاهك احوال روحیه‌سنی تعیینه کافی بر برهان قاطعدر .

جلوسیله برابر اورخان غازینك اوروپا فتوحاتی توسیعه نیت ایلدیسه‌ده اناطولیده ظهور ایدن وقایع اوروپا فتوحاتنی براز تأخیر ایتدی ، وقوعبولان اوتوز قدر محاربات ومصادماتده نائل فوز وظفر اولدی . ممالك عثمانیه‌یی شمالاً طونه و بوسنه حدودلرینه قدر توسیع ایدرك بو یوزدنده بختیار وزمان سلطنتی دولت علیه ایچون بر دور استیلا وشان وظفر اولدی .

پدری اورخان غازی زماننده بیزانس ایمپراطوری دولت علیه‌نك بر متفق کبی عد اولنورکن مخدومی مراد اول عهد سلطنتنده قوجه قیصر متفقلکدن چیقوب عدتا بر تابع درجه‌سنه تنزل ایتمش ومراد خداوندکارك شوکت وسطوتندن اورکمکده بولنمش ایدی . حتی اوغلی (ئه‌مانوئل) (سیروز) جهتنه ایراث دست تعرض ایدرکن کندیسی صقشدیریلوب پدری نزدینه فرار ایتدیکنده قیصر آنی رد ایله قپو طیشاری ایتدی و خداوندکار غازینك [بن عفو ایتدم سنده قبول ایت] دیو واقع اولان ارادەسی اوزرینه قیصرده استانبوله قبول

---

[١] یورغا — تاریخ عثمانی - جلد ١ ص ٢٦٤

ایلدی. خلاصه خداوندکار زماننده قوجه قیصرك روم‌ایلی واناطولیده‌کی ممالکی کاملاً ضبط اولنمش، مراد اولك حکم وفرمانلرینه بیون اکمش، روما شرق ایمپراطورلغی نفس بیزانس (استانبول) ایله جوارندن عبارت قالمش ایدی. خداوندکار غازی قوصوودده شهید اولمیوبده براز دها معمر اولسیدی، اوراسنیده آورده قبضه تسخیر ایدرك فاتح عنوانه نائل وروما شرق ایمپراطوری مقامنه صاحب اوله‌جقدی. قیصر او حاله کلمش ایدیکه سرایی وافرادعائله‌سی بیله مرادخداوندکارك امر وارادهلرینی آلور ایدی. یا قوصووه مظفریتی!... دکل اوروپاده حاکمیت عثمانیه‌یی تأمین ایتمك، ایلریده غزات عثمانیه‌نك اوقطعه‌ده شمالاً ویانه وجنوباً (ماطاپان) برونه قدر توسیعنه وایتالیا شمالنده‌کی الپ طاغلرینك اوچوروملرینه ایلر کیدرك حیوانلری بر طرفدن بر طرفه نقل ایله ایتالیای شمالی‌یی قان ایله آتش ایچنده براقغه وخلقی دوچار هیجان ودهشت ایتملرینه ودونمامزك روما اسکله‌سی اولان (چیویتاوکیا) یه قدر کیدرك (سن پیر) ك روی‌ارضده وکیلی پاپانك، غازیلرك شدت ودهشتدن پیلیسنی بیرتیسنی طوپلیه‌رق فراره حاضرلنمسنه زمین احضار ایتمشدر. بووجهله خداوندکار غازی عثمانلیلرك مابه‌الافتخاری قرةالعینی، مدار فخر وغروری اولسه بجادر.

« مراد خداوندکار مولوی کلاهی اوزرینه مدور دستار صارار والتون ایله مطلا اولان کنارلری صاریقدن بر پرمق قدر طشره‌ده کورینور ایدی. قرمزی چیزکیلی بیاض اثوابدن حظ ایدوب اکثریا آنی اکتسا ایدرمش [۱] ییلدیرم بایزید، ساوه‌جی بك، یعقوب

[۱] منجم باشی - جلد ۳ ص ۲۹۱

چلبی نامنده یتیشمش اوچ اوغلی اولدیغی [۱] حالده پدری اورخان غازی مرحوم کبی بونلردن برینی وزارتده قوللانمدی برادریده یوقدی. بو جهتله قاضیعسکر چندارلی قره خلیله (خیرالدین پاشا) پاشالق و وزارت ویرەرك کندیسنه وزیر ایدندیکه شهزادەلردن (علاءالدین وسلیمان پاشالردن) صکره الك اول وزیر اولاندر.

مراد اولك کوزل ومقتدر امرای عسکریه مجموعەسنیده توارث ایتمکدەده بختیار ایدی. بونلر مشارالیه چندارلی خیرالدین پاشا، مخدومی علی پاشا ـ لالا شاهین پاشا ـ حاجی ایل بکی ـ علی بك ومخدومی تیمور تاش پاشا وبونك اولادی یخشی بك، امور، اورج، علی بکلر ـ صاریجه پاشا ـ غازی حاجی اورنوس بك ـ قوتلی بك ـ اینه بك ـ فیروز بك ـ پاشا یکیت ـ مستجاب صو باشی ـ طویجه بلبان ـ یارەلی طغان ـ قوتلی بغا ـ اینجه بلبان بك ـ قره مقبل بك ـ عیسی بك ـ یکی چری اغاسی (مقامنده) محمد اغ ایدیلر. چندارلی، عثمان غازی زماننده بیلەجك قاضیسی ایدی. اورخان عهدحکومتنده بروسەیه نقل اولندی. بعده قاضیعسکر (۷۷۰ـ۱۳٦۸) ده وزیر اولدی و ۷۸۱ ده یکیجەده وفات ایتدی.

لالا شاهین اورخان غازی طرفندن مراد خداوندکاره لالا تعیین اولنمشدی. جلوسنی متعاقب روم‌ایلی بکلربکیسی نصب ایدلدی. ۷۷٤ ویا ۷۷۷ ده وفات ایتدی دینلورسەده شعبان ۷۹۱ تاریخلی قوصوه فتحنامەسنده بو موقع محاربەسنده موجود بولندیغی مقید بولندیغندن

---

[۱] مراد اولك جلوسنی متعاقب (شاه بسطامی) نامنده بر شهزادەسی مهد آرای شهود اولدیغنی یادکار یازیور ص (٤١)

تاریخ وفاتی محتاج تحقیقدر . حسود و غرضکار بر ذات اولدیغندن حاجی ایل بکنی تسمیم ایتدی .

تیمور طاش پاشا مأموریتده لالاشاهینك خلفیدر. پدریده قدمای امرای عثمانیه‌دندر. ابتدا وزارت ایله روم ایلی بکلربکلکی تیمور تاشه نصیب اولمشدر. مخدوملریده نامدار قهرمانلردندر .

صاریجه پاشاده گاه اناطولی و گاه روم‌ایلیده ایالتلر ضبط ایدردی. کلیبولیده جامع وعمارتی واردر. اوراده مدفوندر.

اورنوس محمدبکده قره‌سی حاکمی عجلان بن (ارسلان) بك امراسندن ایدی . اولاً اورخان زاده سلیمان پاشایه انتساب ایتدی. روم‌ایلینك جهت غربیه‌سنده‌کی ممالکك فاتحیدر . اولاً کوملجنه‌ده اسکان ایدرك سیروزه نقلنده خانه‌سنی عمارته تحویل ایتدی. مؤخراً اوراسنی‌ده عمارت یاپوب یکیجه‌یه کیتدی . احفادی اوقافنك متولیسیدر .

مراد خداوندکار کوملجنه‌دن سیروزه و مناستره و (بهاشته) یه و (مورشته) قدر ممالکی بورالرك فتحی اولان مشار الیه حاجی اورنوس بکه بر سنجاق اعتباریله وبر میلیون اقچه ایله اعطا ایتمش وطبل وعلم کوندرمش ایدی . (شوال ٧٨٨)

حاجی ایل بکی بو ذاتده عجلان بکك وزیری ایدی . صرپ صندیغی قهرمانیدر . لالا شاهینك غرضنه اوغرامیدی دها بیوك خدمتلر کورردی . دیکر امرای عسکریه‌ده نامدار وقهرمان غازیلر ایدی. فقط روایته کوره مرادغازی جمله‌سندن شجیع ایمش.

زماننده عسکری ملکی اصلاحات یاپیلمشدر . ازان جمله قاضیعسکرلکی تأسیس وتیمور تاش پاشاده (وینق) نامیله بر صنف عسکر دها تشکیل ایتمش و ملا فنارینك توصیه‌سی وجهله اموال

غنايمك خمسى بيت المالة براغلمق اصولى اتخاذ اولنمشدر . ونيقلر خرستيان تبعه‌دن انه‌رق شنكادمحاربده عسكرك اغرلقلرينى نقل ايدر، سپاهيلرك حيوانلرينه ، يملرينه باقار عادتا مكاره‌جى وعسكر خدمه‌سى ايدى . اشبو غير محارب صنفلر خدمتلرينه مكافاتاً ويركو وسائر رسومدن معاف اولدقلرى و محاربه‌لرده چپولنده استفاده ايلدكلرى جهتله خرستيان كنجلرى بو صنفه دخول ايچون بربرينه مسابقه ايتمكه چاليشورلردى .

مراد اول طقوز جنس باقر وكموش آقچه و (مانغر) ضرب ايتديرمشدر . بونلردن سكزى مسكوكات عثمانيه قتالوغنده موجود اولوب ديكر برى محرر عاجزك مجموعهٔ مسكوكاتنده بولنيوركه بر وجهنده برنجى سطرده مراد بن اورخان وايكنجى سطرده خلدالله ملكه، ديكر يوزينك برنجى سطرنده (السلطان الغا)، ايكنجى سطرنده (اب) و اوچنجى سطرنده (خلدالله ملكه) ديو محرر وجنسى كموش. خطى ده عربى اولوب كوفى دكلدر . مسكوكات عثمانيه‌يه صاحب سكه‌نك نامله برابر پدرى اسمنكده درجى مراد خداوندكار زماننده عادت اولمشدركه بو اصول بو كونه قدر دوام ايتمشدر .

دور مراد اول نهايتلرنده حدودمز شويله ايدى :

اناطوليده انقره، انطاليه ، ايچ ايلى شاملى اولوب جنوبدن شماله قدر قرمن امارتنك بر قسميله قيصرى ، سيواس حواليسندن وقزيل ايرمقدن قره دكزه قدر اولان محللر وبولى وقوجه ايلى (ازميت سنجاغى) وخداوندكار ولايتنك تمامى و آيدين ايلنك برقسمى ايله منتشانك قسم اعظمى . اوروپاده: ويزه سنجاغنك شمال غربيسندن وارنه قربنه و اورادن دوبريجه اووه‌سنك بر قسميله طونه نهرى

بو یخجه نیکبولی، زشتوی، روسجق، و ودینه واورادن صوفیه، صماقو، کوستندیل و نیشدن جنوبه طوغری صارقه‌رق اسکوب، اشتیب یوللریله قوصوه حوالیسی وارنود اغلك براز یرلری واسکوب طرفلری وسیروز، مناستر، ترحاله، و اولیمپ طاغلری، قارلی ایلی، و شرقه طوغری بالتوجه سلانیك وسلوریدن ترقوس کولنك ساحل جنوبیسی واورادن قره دکز ایدی. [۱]

مراد خداوندکارك ساوجی بك، یعقوب بك، ییلدیرم بایزیددن بشقه برده ابراهیم چلبی نامنده بر اوغلی اولوب کوچکلکنده وفات ایتمکله نعشی ادرنه‌دن بروسه‌یه کوندریله‌رك عثمان غازی تربه‌سنه دفن اولنمشدر [۲].

طوائف ملوکك علیهمزه اتفاقی - آخیلرك قهری - انقره نك ضبطی

خداوندکار غازی صولت وشجاعتی جلوسیله برابر اوروپایه توجیه ایتمك ایستدیکی هنکامده اناطولینك طوائف ملوك الده اولان مواقعی بر بحران عظیم ایچنده بولنیور ایدی. بو بحران وجوشش افکار اورخان غازینك وفاتندن بالاستفاده عثمانلیلرك اناطولیده‌کی ترقیات ملکیه‌لرینه سد چکمك وحتی ممکن ایسه حکومتلرینی دوچار انقراض ایتمك ایچون طوائف ملوك طرفندن تشبث ایلان تدابیر استیلا کارانه ایدی. طوائف مذکورهنك الك قدملی، قوتلی وجریسی اولان قرمان بکی علاءالدین (علی) بك قونیه‌یی یعنی سلجوقیلرك پایتختی کندینه مرکز انتخاب ایتمش اولدیغندن سلجوقیلرك خلفی اولمق ایستیه‌رك کندینه الك زیاده

---

[۱] خیرالله افندی تاریخی - جلد ٤ وقالنوندیل. روم ایمپراطورلغنك سقوطی - جلد ۱ ص (۱۹) - [۲] سجل عثمانی - جلد ۱ - ص ۱۳

رقیب کوردیکی عثمانلیلرك وجودینی اناطولیدن قالدیرمق ایستیوردی .
بونك ایچون اردوی عثمانینك روم ایلی جهتنه حرکتندن استفاده ایدرك
مخاصمه‌یه قیام ایتدی ، وتأمین موفقیت ضمننده دوشمانلرینه روم ایلیده
آزه صره چاپولجیلق ایتمکه آلیشوب عثمانلیلرك اورالره یرلشمه‌لری
اوزرینه محروم غنائم اولان آیدین وصاروخان بکلرنیده دائرهٔ اتفاقه
آلدی . بوندن بشقه قسطمونی جهتنده بولنان (اسفندیار) زاده‌لرده
مراجعت ایتدیسه‌ده بونلر بیزانس ایمپراطورلغی اراضیسی یغماسنه
چیقمش اولدقلرندن قرمانلیلرك مراجعتنی لاستیکلی بر جواب ایله
صاووشدردی . روایته کوره قرمانلیلر صرب قرالنه . ونديك جمهوریتنه ،
حتی استانبول قیصرینه بیله مراجعت ایتدیلر . قرمان اوغلنك انقره‌ده
بولنان (اخی) لره مراجعتی مظهر قبول وبونلرك همتیله اسفندیارلرده
اتحاده داخل اولدی . داخل اتفاق اولیان (قره‌سی) جهتی وار ایسه‌ده
بوامارتك حدودی یوقاریلرده کوردیکی وجهله اورخان غازی زماننده
خریطه‌دن طی ایدلمش ایدی . متفقین بیننده قرار ویرلدیکی وجهله
خداوندکار غازی اوروپایه مرور ایدنجه آیدینلیلر ایله صاروخانلیلر
قره‌سی‌یه یعنی شمال جهتنه تجاوز ایدوب بحر سفید بوغازندن اردومزك
اناطولی‌یه مرورینه ممانعت ایتدیکی صره‌ده قرمانلیلرده کرمیانلیلرله
برلشوب بری مرکزدن یعنی اسکیشهردن غربه دونوب سکود
وبروسه‌یی اوروب مرکزمزی تارومار ایده‌جك وآنقره‌ده بولنان
(اخی) لرله اسفندیارلرده شرقدن غربه طوغری یوری‌یه‌رك رهکذرینه
تصادف ایده‌جك مفرزه‌لریمزی قهر وتدمیر ایله بروسه جوارنده
کرمیان وقرمانلیلرله برلشه‌جك ایدی . اشبو استیلا پلانی پك کوزل
ترتیب اولنمش ودولت علیه شرقدن . غربدن جنوبدن صارلمش

اوله‌جغندن موفقیتلری حالنده محو واضمحلال اشکار و محقق ایدی.

مراد اول اشبو ترتیبات وتدویر ایدیلان دولابدن خبر آلدی. روم ایلی اموریني لالا شاهین‌ایله حاجی‌ایل بکنه تفویض واهمی مهمه تقدیم و اوروپایه کچمکی تأخیر ایدرك مرکز فساد اولوب شمالده‌کی اسفندیار ایله غرب جنوبیده‌کی قرمان اره‌سنده نقطهٔ التصاق اولان انقره‌یه وآخیلر اوزرینه یوریمك ایچون قرار ویردی. برده فتوا استحصال ایلدی. انقره اوزرینه حرکتدن اوچ‌فائده مأمول ایدیور ایدی. اولاً ایکی‌دشمن اره‌سنه کیرمك، ثانیاً اعداسندن مهمجه‌سی اولان (آخی) لری پریشان ایلك، ثالثاً اناطولینك مرکز تجارتی، مرکز‌سیاسیسی، تراسیایه (ادرنه‌ولایتی) سیلیسیایه، استانبوله، سوریه و ارمنستانه کیدن طرق‌متعدده‌نك نقطهٔ ملتقاسی اولان انقره شهرینه تصرف‌ایتمك ایدی. اتحاد واقعی بحرسفیدبوغازنده بولندیغی صرده‌خبر آلنجه درحال ۲۵۰۰۰ عسکرله وبرسرعت فوق‌العاده ایله اناطولی‌یه کچوب اعداسنك حرکت‌واتحادندن اول آخیلری قهر و تدمیر، انقره‌یی سهولتله‌ضبط ومظفریتی مذکور فتوایه استناداً کندی‌علیهنده بولنان طوائف‌ملوکه تبشیر، انلرده پرمقلری اغزلرنده قاله‌رق عرض تبریك ایلدی. انقره‌نك‌ضبطیله اسفندیار وقرمان حکومتلری اره‌سنه کیرمش وبونلرك آیری آیری ضبطی تسهیل ایدلمش اولدی.

اخی‌لرمتغلبه‌کروهندن‌اولیوب علم‌وفضیلتله تمیزایتمش، محلی اشرافندن صاحب‌ثروت کیمسه‌لرایدی. سلجوقیلرك انقراضی اثناسنده شهرلرینی کندیلرینه مرکز اتخاذیله مستقل برحکومتجك تشکیل ایتمشلردی.

خداوندکار غازینك اخیلرله محاربه‌سی عثمانلیلرك اسلام ایله وقوعبولان ایلك مصادمه ومضاربه‌سیدر.

مراد اولك اصل مطمح نظری اوروپا اولدیغندن قرمان بکی حقنده ابراز عداوت وشدت ایتمدی حتی علاء الدین بکك فریدونده مندرج صمیمیت استدعاسی اوزرینه کریمه‌سی نفیسه سلطانی بیله اکا تزویج ایتدی رمضان (٧٨٧) . فی الواقع عثمانلیلرله هم نسل اولوب انلر قدر شجاعت وبسالت صاحبی اقوامه قوماندا ایدن سائر امرای سلجوقیه اوروپا حکومتلری قدر بزی اندیشه‌ناك ایدیورسه‌ده مقتضای ملیت خداوندکار آنلر حقنده ابتدای امرده ارائهٔ شدت ایتمدی هله قرمان بکنی قاچ دفعه عفو ایتدی ؟

خداوندکار عودتنده سلطان اوکنه اوغرایه‌رق شهراه اطاعتدن چیقان اهالیسنی طوغری یوله کتوردکدن صکره روم ایلی یه کچملك اوزره عسکر جمعنه باشلادی . وجد بزرکوارلری زماندن بری قاضی عسکرلك منصبی تأسیس وعسکره قاضی نصب اولنمیوب الك معتبری اولان بروسه قاضیسی یالکز سفر وقوعنده رکاب همایونله برابر عزیمت ایدرك مصالح عسکریه‌یی موقتاً حل وفصل ایدر ایدی . خداوندکار غازی عسکرك کثرتی ، سفر وحضرده دعاوی عسکریه‌نك رؤیتی و نکاح و تقسیم ترکه کبی مصالحك تسویه‌سی ایچون قاضیعسکرلك منصبنی احداث ایدرك چندارلی قره خلیل افندی یی بو مأموریته ایلك دفعه نصب ایتدیکه قاضیعسکرلك ایله پایتخت قاضیلکی بوصورتله برلشمش اولدی . بوذات طقوز سنه صکره مقام صدارتعظمایه تعیین ایدیله‌رك سرآمدان ملت ارهسنده کسب امتیاز ایتدی . نته‌کیم آتیده کوریله‌جکدر . [١]

---

[١] تاریخ عثمانی ـ جواد پاشا ـ حامر وسائره

آوروپاده فتوحات

بورغاز ، ایپصاله ، معلقره ، کشان ، دیمتوقه و ادرنه‌نك ضبطی

مراد اولك ایلك سفری اولان قرماندن اوروپا فتوحاتنه حرکتی عثمانلیلر سلسلهٔ فتوحات وشوکت وسطوتنك مقدمه‌سی عد اولنمیدر .

مراد اول، مرحوم سلیمان پاشا طرفندن کشاد ایدیلان روم ایلی یولنی تعقیبه مبادرتله رتب عسکریه احرازینه کسب لیاقت ایتمش اولادی اولمدیغندن وچونکه جلوسنی متعاقب (شاه بسطامی) نامیله برشهزاده‌سی تولد ایتمش ایسه‌ده هنوز پك کوچك اولمغله بیوك برادری سلیمان پاشا ایله (چمپه ــ چمن) قلعه‌سنه ایلك دفعه کچن (لالا شاهین پاشا) یی اردوسنه سردار تعیین وبروسه قاضیسی مولانا چاندارلی قره‌خلیلك مأموریتنه اردوقاضیلکی عنوانی‌ده علاوه ایتدکدن صکره (آیدنجق) دن اردك کورفزی ساحلندن قره برون یولیله (لاپسکی) ساحلنه وآندن احضار ایتدیکی قایقلرله روم ایلی جهتنه کچه‌رك سلیمان پاشا مرحومك قبرینی بعدالزیاره کلیبولی‌یه قریب (پونته) اوزرینه حرکت واوراسنی صلحاً و صکره (چورلی) یی حرباً ضبط و اورایه کاملاً اسلام اسکان وچتال بورغازی ، عربه بوغازی نامل‌رینی‌ده آلان (لوله بورغازی) نی دخی تسخیرایتدی. مراد اول شماله طوغری حرکت ایتدیکی صرده‌ده اورنوس بك (معلقره) و (کشان) و (ایپصاله) وچاجی ایل بکده (دیمتوقه) یی ضبط ایتمشلردی . بو ذات برکیجه

باصقیننده دیمتوقه قوماندانینك اوغلی اسیر آلدی . پدری شهری تسلیم ایتمك شرطیله اوغلی قورتاردی . کاتب چلبی میر مشارالیهك باصقینه چیقمسی هنگامنده اتفاقاً تکفور دخی قلعه‌دن چیقدیغندن وقوعبولان مصادمه‌ده تکفوری گرفتار وبستهٔ قیداسارت ایلدی دیر.

چتال بورغازنده پادشاه ایله اورنوس و حاجی ایل بکی براشدیلر وعقد ایدیلان مجلس مشورتده رومله طاری اولان خوف ودهشتدن بالاستفاده ادرنه‌یی محاصره ایتمك خصوصنه قراروبردیلر . حاجی ایل بکی برسنه اول ادرنه دیوارلری آلتنه قدر ایلریلمش وحتی حاجی ایل بکی بورغازی دینلان حصاری بیله باصمش واو جواری قاریش قاریش اوکرنمش اولدیغندن لالا شاهین پاشا ایله برابر ادرنه‌نك محاصره وضبطنه تعیین اولنه‌رق مراد اولده غازی اورنوس وسائر امراده برابرنده اولدیغی حالده لوله بورغازندن حرکتله (باباسکی) یی الده ایلدکدنصکره اوزون کوپری یه توجه ایدوب قوة الظهر اولمق اوزره دیمتوقه‌ده قالدی واوراسنی ادرنه ضبطنه قدرکندینه پایتخت اتخاذ ایتدی . بیزانس ایمپراطورلغنك ایکنجی پایتختی اولان ادرنه شهری قوماندانی ایکی غازی قارشیسنه چیقمغه جسارتلندی ، سازلی دره‌ده چارپیشیلدی ، فقط مصادمه‌ده مقاومت ایده‌میه‌رك قلعه‌یه رجعته مجبوراولدی . برازده اسیرآلندی . محاصره‌نك اوزادیغنی کورن مراد اولك ادرنه‌یه یتیشمسی قوماندانك خوف وهراسنی آرتیرمش اولدیغندن مریجك طغیانندن بالاستفاده کیجه قایقله (اینوس) ه فرار ایتمکله محصورینده بلغار آقینلریله محاربات داخلیه‌دن اوصانمش ، بزمش اولدقلرندن ایرتسی صباح قلعه مفتاحلرینی تسلیمه مجبور اولدی . (۱۳۶۰-۷۶۲)

ادرنه میلاد عیسی‌دن ۱۱۷ سنه اول آدرین نام ایمپراطور زماننده

انشا قلمش ایدی . ١٣٦٠ تاریخندن استانبولك تاریخ فتحی اولان ١٤٥٣ سنه‌سنه قدر دولت علیه‌یه ایکنجی پایتخت اولدی .

مراد اول حیاتنك اوزون بر زمانی ادرنه‌ده گچیره‌رك روم ایلی احوالنی تنظیم وحدودینی استحکامات ایله تقویه وتزیین ایتمش و بر روم ولایت مرکزی ایکن مرکز سلطنت اوله‌بیلمك ایچون لازمگلان تعدیلات آز زمانده ایفا قلنمشدر . اوزمانده سرایلرك طرز انشا وتقسیماتی حقنده تاریخلر بزه معلومات مقنعه ویرمیورلرسه‌ده هر حالده برطاقم کوشکلری، باغچه‌وبستانلری حاوی اولملری اقتضا ایدرایدی . مراد اولك قرارگاهی یعنی سرایی مریج نهرینك صاغ جهتنده والآن برطاقم یاشلی اغاجلرك بولندیغی محلده اولدیغی مأمولدر. ادرنه‌ده بولنان جوامع حاضره مؤخراً انشا اولنمش اولوب فتحی زمانلرنده‌کی معابد اسلامیه وخرستیانیه‌دن اثر قالمامشدر . ادرنه اوتاریخلرده بر مرکز تجارت ایدی . بازارنده اسلام وخرستیاندن بشقه برچوق وندیکلو ، جنوه‌لی ، فرانسه‌لی ، قاتالانلی وفرنکلرده گوریلور ایدی .

لالا شاهین، ادرنه‌یه‌والی و اورنوس بك بلغاروصرب حدودلرینه محافظ تعیین اولندقدن صکره مراد اول بروسه‌یه عودتله (ادرنه) فتحنی کرمیان ، قرمان ، ایران امرا وحکمدارنه تبلیغ ایتدی .

ادرنه فتحنی متعاقب اردو تکرار ایکی‌یه آیریله‌رق بری لالاشاهین پاشا قومانداسیله شماله دیگری حاجی اورنوس بك اداره‌سیله جنوبه طوغری حرکت ایدرك (کوملجنه) ویکیجه (واردار ـ آقسیوس) ی ضبط وشاهین پاشاده رایت ظفری بالقان اتکلرینه قدر ایصال ایدرك (اسکی زغره) و ١٣٤٤ ده بلغارلرك ضبط ایتدکاری قلعه‌یی (١٣٦٣ ـ ٧٦٥) ده تسخیر ایلدی. یکی زغره مؤخراً تأسیس اولنمشدر. قلعه‌موقعی بلغرادن

استانبول‌ده‌وطونه‌دن سلانیکه و کذا بحر سیاهدن شهر مذکوره کیدن یوللرك نقطهٔ ملتقاسنده وزغردلرده بالقان خط مدافعه‌سنك آرقه‌سنده بولنمقله سیاستاً وعسکرلکجه پك مشهوردرلر .

بلغارلر برطاقم محاربات ایله دوچار ضعف اولمش . بتون اقتدار، اراضی، وثروت مملکت ضبط وربطی بیلمیان و ایشلری کوچلری نزاع ومجادله‌دن عبارت اولان برصنف بویارلر الندە اولدیغی کبی عائلهٔ حکمداری بیننده‌ده شقاق ونفاق اولدیغندن کرك قلعه وکرك سائر مواقعك ضبطنده مشکلات چکلمامشدر .

چر آلکساندر حالا برحیات ایدی . فقط اکوکالتاً ایفای حکومت ایدن مخدومی میشل آسان (١٢٤٤-١٢٥٧) وفات ودیکر برادری (یانی آسان) ده پدرینه معاونت ایتمش وبر روایته کوره بوایکی قرداش ترکلرله یاپدقلری محاربه‌ده تلف اولدیغندن بلغار مملکتنی مدافعه ایچون چر آلکسانرك معاونی قلامغله کنج عثمانلی محاربلرینه قارشی چاز اظهار عجز ایتمشدر . واقعا آلکساندرك خلفی وولیعهدی اولوب بر یهودی قزندن متولد اوچنجی سیشمان موجود ایدیسه‌ده بوده پك اقتدارسز ایدی . ایشته بوکبی اسبابکده خصوصات سائره ایله برلشمسی اوزون اوزادی‌یه مصادمه ومحاصره‌لره میدان ویرمدن شمالی بلغارستانك قولایلقله ید ادارهٔمزه انتقالنی موجب اولدی .

لالاشاهین پاشانك پیشدارلری (هه‌موس) دنیلان بالقان سلسلهٔ جبالنی بیله آشمش و وقوعبولان محاربه‌لرده آلنان اسرا پك چوق اولدیغندن بر اسیر یکرمی بش اقچه‌یه [*] صاتیلمش ایدی . اشبو

[*] بر اقچه زمانمز پاره‌سنه نظراً تقریباً درت غروش اون پاره قدردر .

فتوحات جسیمه‌ده بك چوقده غنائمه مالك اولدیغندن خمسنك بیت‌الماله تخصیصنه بروجه‌آتی قراروبرلدی .

روم ایلیده ضبط اولنسان ممالكك حسن اداره‌سی ضمننده كنج اورنوس بك حدود محافظلغنه تعیین قلندی و بر قاچ سنه صكره‌ده مریچ نهری اوزرنده (ایپساله) دن بشقه (مكری) ده الده ایدلدی . (اینوس) جنوه‌لی (قطالوزی) یه عائد اولدیغندن اورایه هجوم ایدلمدی .

اموال غنیمه‌دن خمس استیفاسی

عثمانلیلرك اغتنام ایلدكاری اموال بحساب ایله ثروتلری درجهٔ نهایه‌یه واردیغی اناطولیجه معلوم اولنجه كلیبولیدن فوج فوج روم ایلی‌یه كچیله‌رك اموال وغنائم ایله اسرا اناطولی‌یه نقل اولنمغه باشلنمش ایدی . علمادن قره‌مانلی قره رستم اموال مذكوره‌دن خمس شرعینك تأدیه اولنمدیغنی كوردی ، بر كون حضور پادشاهیده وزیر وقاضیعسكر اولان چاندارلی قره خلیل پاشایه توجیه خطاب ایله [بیت الماله عائد اولان مالی نیچون تحصیلده مسامحه ایدییورسك ؟ جهادی براغوبده اسیرلریله اناطولی‌یه كچنلردن بشده بریسی بیت‌المالك حق مشروعی اولدیغنی بیلمیورمیسك ؟ و « اعلموا انما غنمتم من شی فان لله خمسه » آیت كریمه‌سیله نیچون حركت ایتمیورسك ؟] دیمكله خمس شرعی آلنمسنه اراده بیورلدی . وقره رستمی تلطیفله بوغازدن كچن اسرادن یكرمی اقچه المق اوزره كلیبولی‌یه مأمور اولدی فقط خلق اسرایی قاچیروب اخفا جهتنه كیتدكلرندن هر بش نفر اسیردن برینك آلنمسنه ومقداری بشه وارمیان اسرانك بهری ایچون ٢٥ اقچه تحصیلنه قرار

ویریلوب ایشه حیله وارتکاب قارشمامق اوزره (آقنجی قاضیلر) نصب اولندیکه بو قاضیلر مؤخراً اردو قاضیسی عنوانیله یاد اولنمش واسرا ایچون النان اشبو خمسه دخی (پنچك) دینلمشدر .

صکرهلری اسرا حقنده موضوع خمسك عدم اجراسنی استدعا ایدن بعض اقوامه مساعده اولنوب آنلردن اسیر ویرکوسی مستثنا طوتیلور واقوام مذکورهنك مستدعیاتنی حامل سفرا یدینه بر برات ویریلور ایدی. سفرا وقونسلوس وترجمان اوشاقلرندن طرف حکومتدن (اسپنچه) تذکرهسنی آلانلرده اشبو رسمدن معاف نظریله باقیلور ایدی .

بالقان نیم جزیرهسی ملل مختلفهسی
و
اسلاولرله ایلك مصادمه وفتوحات

بیزانس ایمپراطورلغی وایمپراطورلری

روم ایلیده وقوعبولان اشبو فتوحاتدن طولایی روم ویا بیزانس ایمپراطورلغی زوال و انحطاطك درکهٔ سفلاسنه نزول ایدوب آنك یالکز بر نامی ، شوکت وعظمتنك بر کولکهسی ، شرق سزارینك ، قیصرینك بر خیال وقالبی قالمش وقیصرده تختندهتیریل تیریل دترهمکده بولنمش ایدی . روملرده فضیلت وقیمت وشجاعت عسکریه کلیاً محو اولمش ، اردولری اجرتله طوتیلان وبرقسمی سرسری اولان اشخاصدن وقیصرك عساکر مستحفظهسیده اجنبیلردن عبارت اولوب اشبو چتهلرك اره صره چیقاردقلری اختلالر بیزانس ایمپراطورلرینی دوچار

خطر و تهلکه ایلمشدی . مصفی و زبده بر مدنیت و دبدبه و دارات وسترهٔ فساد آلتنده‌کی ظرافت ایله مغرور وحال حاضره امالهٔ نظرله استقبالك کندیلرینه احضار ایتدیکی تهلکه‌لری کشف ایده‌میه‌رك زمان اقبال ودور استیلالری خاطره‌لریله سرمست ومشحون اولان روملر کندیلرندن بشقه ملتلره باربار دیو معامله وآنلره بلا تفریق و سیاناً خصومت وحقارت و باخصوص مقدما استمداد واستعانه ایتد- کلری غرب خرستیانلرندن نفرت وحتی اسلامی آنلره ترجیح ایدرلر وبطریقده فرانسزلر انسان دکل برر کوپك اولوب بونلرك آقیدیلان قانلری الك بیوك کناهلره کفارت اولور دیر ایدی .

بر طاقم قبایح افعال و اخلاق ایله برابر نه ایفای سلطنت ونه‌ده شان‌وشرفله ترك‌حیات ایتمسنی بیلمیان ویکانه تدبیرسیاسیلری حیله‌کارلق وآلت مدافعه‌لری‌ده آلچقلق وقتل و اعدام ویا خیانت اولوب شرق ایمپراطوری نامنی آلان حکمدارلرینك‌ده کبر و عظمت و نخوتلرینه برشبیه ونظیر بولنه‌مزدی . بونلرك سعهٔ اقتدارلری پك محدود وبالقان ایله (ایستریمون) اره‌سنده مقصور و سرایلرندن خلیجك اوته‌سنده بك‌اوغلی وغلطه‌ده مرکوز جنوه‌لیلرك بیراقلرینی کورر وینه کندیلرینی بتون‌ممالك شرقیه‌نك قیصری‌وصاحب مطلقی صانیردی. ایمپراطورلغك جنوب طرفی فرانسزلرله وندیکلولر النه کچمش ایدی . ادرنه ضبط اولنمزدن ایکی عصر اول بیله یعنی ۱۱۵۳ ده سجلیا قرالی ایکنجی روژه [قدس‌شریف‌ایله خرستیانلغی مدافعه‌ایده‌میان شودینسز ادملری، شوخائن حریفلری] استانبولدن طرده تشبث‌ایتمش وبرپاپاسده فرانسه قرالی یدنجی لوئی‌یه بویولده ادارهٔ لسان ایلمشدی . (روژ) ه مقصدینه موفق اولمدن ارتحال ایلمدی . (۱۱۵٤) معهذا نورماندیالیلر تصرف

وحکومتلرینی ارنودلقده اویله محکم بر صورتده تأسیس ایتدیلرکه الیوم اوراده مسکون میردیتیالیلر اشبو اهل صلیبك قیافتلرینی الآن طاشیمقده وبوندن طولایی بونلرك ایلری کلانلری فرانسزلرله بر اشتراك نسلیلری اولدیغنی ادعا ایتمکده بولنمشدر [۱]

کتابمزك مدخلنده بیان اولنان استانبولك ۱۲۰٤ ده اهل صلیب طرفندن ضبطی ــ که شرقك استقبالی حقنده بر نفوذ جدی تأثیر ایتدیره بیلور ایدی ــ نتیجه‌سز بر سفردن عبارت قالدی . بونلر استانبولده ٥۸ سنه اسکان ایتدیلر .

موره وجزایر یونانیه‌یه کنجه آتنه وجواری ، کرید ، اغریبوز اطه‌لری . اطه‌لر دکزی سواحلی شونك بونك وعلوم سیاسیه موجد ومعلملری وندیکلولرك وبالقانك شمال جهتلریده (بوسنه) (صربستان) (بلغارستان) (افلاق) کبی کافه‌سی اورتودوقس و (اسلاو) عنصرینه تابع اوچ درت مستقل حکومت وروم ایلینك شرق طرفلریده نوظهور اولان دولت علیه اداره‌سنده بولنیور ایدی .

دولت علیه موجودیتی دوام ایتدیکی مدتجه اشبو اسلاو حکومتلریله هم حدود ویاتماسده بولندیغندن بونلرك صورت تشکلی حقندیوقاریده (مدخل)ده بسط معلومات ایدلمش ایسه‌ده خلاصة الخلاصه‌سی برقاچ کلمه ایله بروجه آتی تکرار بیان اولندی .

صربلولر ــ اسلاو عائله کبیره‌سنه منسوب و (ایوغوسلاو) شعبه‌سندن اولوب شمدیکی صربستان ، بوسنه . هرسك . قره طاغ ، خرواتستان ، دالماچیا ، اسقلاوونیا ، سیرمیا و (بانات) لك برقسمنده اسکان ایدیور ایدی . بونلر اونیدنجی عصره طوغری (موئه‌زیا) ده

[۱] ژونکیر ــ تاریخ عثمانی ص ۱۲۸

اسكان ايدرك خرستيانلغى قبول ايتمشلردى . شرق ايمپراطورلرينك
جزيه‌كذارى ايكن نوبتله روملرك صكره بلغارلرك اداره‌سنه كچمشلر
وبعده ١١٤٣ ده كسب استقلال ايدرك بر زمانلر يعنى (دوشان)
زماننده (١٣٣١—١٣٥٥) تكميل بلغارستانى ماكدونيايى، ارنودلغى،
(تەئوليا) يى ضبط ايله استانبولى بيله اله كچورمكه يلتنمشلر ايدى .
١٣٥٦ ده (دوشان)ك ارتحالى بويله بيوك برتصورك حيز حصوله
ايصاله مانع اولدى. انك مخدومى بشنجى (اوروش)ك هنكام طفوليتنده
صرب ايمپراطورلغى انقسامه اوغرادى ، بعض ولايات ممتازه‌ده كسب
استقلال ايتدى . دره بكلرندن (ووقاچين) اوخرى ، سيروز ،
پرزرين، ده مستقل بر حكومت تشكيل ايتدى . ارنودلق ايله بوسنه
وهرسك وبلغارستان دخى كسب استقلال ايتديكندن (اوروش)
اداره‌سنده (نيش) ايله وسطى صربستان قالدى . ووقاچين‌ده آتيده
بيان اولنه‌جغى وجهله صرب صنديغى محاربه‌سنده تلف اولديغندن
جنوبى صربستان ادارهٔ عثمانيه‌يه كچمش ايدى .

بوسنه‌يه كلنجه بوراسيده اولجه بيزانس ايمپراطورلغنه تابع برايالت
ممتازه ايكن اولا (ووقان) زماننده قراليتى استحصال ايتديكى حالده
مؤخراً كاه مستقل وكاه مجارستانه تابع اولوب الك صكره يعنى (دوشان)ك
ارتحالنده برادارهٔ خصوصيه حالنه منقلب اوله‌رق فاتح محمد خان ثانى
طرفندن ضبط اولننجه‌يه قدر بويله‌جه اداره اولنمشدى .

ارنودلق — ايلليريانك برقسميله شيمديكى يانيه ولايتدن تشكل
ايدن ارنودلق (كيغه) و (طوسقه) ناملرنده اولان ايكى قوم ايله
مسكون ايدى . طوسقه‌لر جنوب جهتنده اسكان ايدرك (اسقومبى)
نهرى واسطه‌سيله كيغه‌لردن آيرلمش وبرچوق قبيله‌لره انقسام ايتمشدر.

۱۲۷۲ سالنده (سن لوئی) نك برادری (شارل آنژو) نیه وحشی اولان بو مملکتك رؤساسی طرفندن حکمدار طانیله‌رق برچوق فرانسز پرنسلکلری تشکیل ایتدیکه بونلرك اك مهمی ۱۲۹٤ ده ظهور ایدن (دراج) پرنسلکی ایدی . مؤخراً اشبو پرنسلك ۱۳۷۳ تاریخنده اشقودره وزانطه و (قروفیا) صاحبی اولان (بالسا) لره صاتیله‌رق بونلر (ته‌پیر - یانیه ولایتی) نك الك بیوك عائله‌سنی تشکیل ایتمشلر ایدی . بالسالر ، صکره‌لری بعض مواقعی وبالخصوص (تسالیا)یی ده ضبط ایتمشلر ایکن ۱۳۸۳ - ۱٤۲۱ سنه‌لری اره‌سنده تکمیل مملکتلری سلاطین عثمانیه طرفندن ضبط وتسخیر اولنه‌رق ممالك عثمانیه‌یه الحاق ایله بو عائله‌نك ده ایلیشکلری قطع اولندی . عائلهٔ مذکوره الیوم مردیتاده بولنیورمش . بو جهتله ارنودلق حدودی شمدیکی قره‌طاغدن باشلیه‌رق تا پره‌وزه‌یه قدر منتهی اولمق اوزره شرقاً صربستان وسلانیك وغرباً آدریاتیك دکزیله محدود ایدی .

بلغارلر — (توران) جنسنه منسوبدر . مهاجرت عمومیه‌ده الك صکره کلانلر ایمش . اوچ عصر قدر بیزانس ایمپراطورلرینه هول ودهشت ویردکلری حالده (ژان زی میزس) طرفندن مغلوب ومنهزم اوله‌رق ۹۷۱ده خرستیانلغی قبول و ۹۸۰ ده نائل استقلال اولمشلردی . بونلر برازالق صربلولر اداره‌سنه کچمش ایسه‌ده آز زمان صکره سربستی وحریتلرینی استحصال ایدرك رؤسای ملیه طرفندن اداره اولندیلر . سلیمان پاشا ایلك دفعه اوله‌رق روم ایلی‌یه مرورنده بلغارستان قرالیتی بالقانلر ایله طونه اره‌سنده واولاخ ایله بغدانه تحکم داعیه‌سنده مستقل بر حکومت ایدی . حدودیده شمالاً افلاق وبغدان ، شرقاً طونه‌نك

ـ کزه منصبدن (بوغاز)ك برازشمالنده قره دکز وغرباً صربستان
وجنوباً دولت علیه ایله محدود ایدی .

اولاخلر — رومانیالیلره کلنجه : اسکی (داچیا ـ داچ)لرك
جدادندن اولوب ایمپراطور ترایان زماننده روما مهاجرلریله صهریت
یدا ایدرك (رومن) نامنی الدی ، انلرك لسان ومدنیتنی قبول ایدرك
ر روما ولایتی اولدی . فقط مهاجرت عمومیه صره‌سنده (داچیا)نی
تخلیه‌یه مجبور اوله‌رق قارپات طاغلرینه چکلدیلر . واسلاولرك بالقانلره
هجومی صره‌سنده انلره قاریشه‌رق دینلرینی قبول وبرقسمی ماکدونیا
وتسالیایه هجرت ایلدی . روم‌ایلیده بولنان اولاخلر بونلرك احفادیدر
ـانیرم . افلاق وبغدان و (بسارابیا ـ بوجاق) ایله (بوقووینـا) یه
ایلان اولاخلر ۹۰۰ تاریخلرینه طوغری مجارایلرك خراجگذاری
یکن ۱۲۹۰ـ۱۳۱٤ سنه‌لرنده استحصال حریتله یشامغه باشلدیلرسه‌ده
چوق‌چمدن ینه مجارایلرك ربقهٔ طاعتلرینه کیردیلر . مراداول زماننده
فلاق وبغدان شمالاً قارپات طاغلری ، جنوباً طونه ، شمال شرقیدن
دنیستر ، غرباً مجارستان ایله محدود ایدی .

اشبو ملل مختلفه‌دن اك مهمی وصاحب شوکت اولانی صرپ ملتی
ولوب حال وزمانده کندیلرینه وقوعات مهمه احضار ایلیور ایدی .

ایشته‌دولت‌علیه‌نك ایلك کشورکشالغی زماننده‌بالقان نیم‌جزیره‌سنده
اسکان ایدن ملتلر ایله انلرك‌وضعیت سیاسیه‌لری بوندن عبارت ایدی .

روم ایلیده لاتینلرله ایلك تماسمز

١٣٦٦ — ١٣٦٩

قبریس قرالی – پاپالر – مجارلر – بلغارلرله افلاقلیلر

روم ایلیده‌کی فتوحاتمز بالقان ملتلرندن باشقه تکمیل اوروپایده
دوشندرمکه واصل مسئله هلال ایله صلیب مصادمه‌سی قالبنه دوکیلمش
و آتش تعصب یا دینی و یا مادی منفعت نقطهٔ نظرندن دهشت
نثار التهاب اولمغه باشلامش ایدی . بو خصوصده اجنبیلردن الك اول
امارهٔ حرکت کوسترن قبریس کنج قرالی (برنجی پیر–Pierre) ایدی. بو
ذات وراثت ادعاسیله قدس شریفی اسلام الندن استرداده چالشدیغی کبی
کشورکشالق خیاللرینه‌ده دوشدی فتوحات عثمانیه‌یی‌ده استرقاب ایدرك
زماننك (ژول سزاری) ویا (اسکندر کبیری) اولمق ایستدی وایشه
قبریسه یقین اولوب محو و اضمحلاله محکوم اناطولی ساحلنده‌کی
طوائف ملوکدن باشلیه‌رق شماله طوغری چیقوب عثمانلیلره بیله صالدیرمغی
کوزینه کسدیریور ایدی. ناپولیون بوناپارط ایله روس چاری برنجی
آلکساندرك شرق مسئله‌سی حالده‌کی تصورلرندن بیوك بر ترتیب ایدی.
بو ذات الك اول قرمان وکوچك ارمنستان جهتنده‌کی ممالك اسلامیه‌دن
باشلادی وحتی قرمانلیلرك الك بیوك اسکله‌سی اولان (غوریقو Corico) [*] یی
بیله ضبط ایلدیکه رفقتنده برطاقم رودس، سوریه‌لی، قبریس متمولانی،
لومباردیالی، فلورانسه‌لیلرده بولنیوردی. ١٢ شهرله ٢٥ قلعه‌یه مالك

[*] سلفکه نهرینك دکز منصبنده و شرقنده بر اسکله‌در .

اولان تکه امیری اشبو دشمن قوتنه مقاومت ایده‌مامکله ١٣٦١ ده علائیه‌یی غائب ایتدی .

١٣٥٩ سنه‌سیده پاپا التنجی (اینوسان) ده یکی بر اهل صلیب اعلان ایدرك مجارستان ایله بالقان نیم جزیره‌سی احوالنه وقوفی اولان پاپاس (پیرطوماس) ی وکالتاً بو سفره مأمور ایلدی . بو سفردن مقصد آیدین امیری طرفندن ازمیره وقوعی ملحوظ هجومك منعی وروم ایمپراطورلغنك مدافعه‌سی ایدی . پاپا طرفندن کوندریلان کوچك بر فیلو استانبول مرساسنه کله‌رك مراد اوله قارشی عثمانلیلرله محاربه حالنده اولان ایمپراطور (ژان) ه عرض معاونت ایتدی . بوقوت لاپسکی‌یی استرداد ایتدیسه‌ده عودت ایده‌جکی هنکامده مدهش بر باصقینه دوچار اوله‌رق کلی ضایعات ویردی . حتی پاپا وکیلی پیرطوماس کوچلکله اولومدن قورتیلدی . معهذا آیدین بکی حضرتلری پاپا قوتنه عرض اطاعته مجبور اولمشدی .

(پیرطوماس) یدیکی سله‌ٔ تأدیبی اونوته‌رق قبریسه کیدوب کنج قرالی اهل صلیب تشکیلنه ایتدن ایی‌یه قاندرمغه بذل مقدرت ایتدی وقرال سابق (لوزینیان) ده (٥ کانون‌اولده) ونديكه واصل اوله‌رق اورادن (آوینیون avingon) ه کچه‌رك یکی پاپا (بشنجی اوربه‌ن) ایله کورشمشدر [١] . (اوربه‌ن) عثمانلیلرك ترقیاتنی ایشیده‌کلکده

[١] اشبو لوزینیان قدس قرالی ایکن صلاح‌الدین یوسف ابن نجم ایوب ایله طرفین یکدیکری اراضیسنه آتین ایتمامك شرطیله متارکه ایدلشدی خرستیانلر نقض عهد ایدرك حاجه هجوم وآنلری قتل ایتملریله صلاح‌الدین بونلر اوزرینه هجوم ایله ٦٠.٠٠٠ موجودلی بر اردولرینی (طبریه) کولی جوارنده (خطین) ده محو و پریشان وقرال ایله بر طاقم پرنسلری اسیر ومؤخراً قدسی استرداد ایتدی . قدسك استردادی اوروپایی آیاقلندیروب غربك اك

اولدیغندن جداً بر اهل صلیب طرفداری اولدیغی کبی بیزانس امپراطوری سفراسیده بی‌کانه بر نظرله احوالی تماشا ایدن وندیکه گیدوب جمهوریته رجاده بولندی . ارتق یکی پاپا تردده محل اولمدیغی کورمکله الدن گیدن ممالك خرستیانیه‌نك استردادی ضمننده ۱۲ ایلول ۱۳٦٥ ده سفره حرکت اولنه‌جغی اطرافه اعلان واخطار ایلدی .

قبریس قرالنه کنجه اولاً آلمانیایه صکره پولونیایه گیدرك اورالرده اهل صلیب دلاللغنی یاپدیغی صرده باش وکیلی اولان (فلیب مه‌زیر mesiére) ده وندیکلیونی قاندرمغه چالیشیور ایدی . ۱۷ کانون ثانی ۱۳٦٤ فرانسه قرالنك وفاتی پاپا تصمیماتنی دوچار تأخیر وکرید روملرینك اختلالده وندیك جمهوریتنی ایفای وعددن نکوله مجبور ایتدی . معهذا مذکور سنه نهایتلرنده برنجی پیرك وندیکه وصولنده جمهوریتی محاربه طرفداری کورمکله وندیکلودن آلدیغی دونما ایله ۱۳٦٥ حزیراننده شرقه حرکت ایدرك اسکندریه‌یی ضبط ایتدیسه‌ده عثمانلیلره پك اولقدر مضرت ویره‌مدیکی کبی (پیرطوماس) ده سوریه

دنهور قهرمانلری . حکمدارلری . ایکیوز بیکدن زیاده اردولریله صلاح الدینه هجوم ایتدیلرسه‌ده ایکی سنه‌لك همتلری بر (عکا) نك ضبطندن عبارت قالدی . عکا قارشیسنده انکلتره قرالی آرسلان یورکلی ریشار بولنیوردی . محصورینه (اسیر حرب) معامله‌سی ایده‌جکنی وعد ایلدیکی حالده مؤخراً ۳۰۰۰ نفر قدر اولدقلری حالده زنجیر بند ایدیله‌رك صولندیروب برر برر تلف ایتدی . اصل غریبی طبابتده قوللانیلور دیو شهدانك اودلرینی ده طوپلاتدی . بعض رؤس اسلامیه‌یده نظر بونجغی کبی حیوانك سینه‌بندینه آصدی . فاتحك یاپدیغی حقلی ویا حقسز برایکی کوچك قتالی اثر تعصبله نشر واعلان ایدن حامر عجبا اشبو اوچنجی اهل صلیب پهلوانلرینك شناعت وجنایتنی ینه کندی تاریخلرنده اوقومدیمی ؟...

امراسیله اوغراشمقده اولمسیله اناطولی ایشلریله اشتغاله حصر اوقات ایده‌مدی .

ایش کیتدکجه قیزیشیوردی . ایلول ١٣٦٣ ده قبریس قرالی پولونیا وانك مجاوری اولان مجار قرالندن تشبثات خرستیانیه‌یه معاونت وعدینی المش و شرق خرستیانلرینك مرخصی صفتنی طاقمش ایدی . فقط ١٣٦٤ ده (قونت آمه‌ده دو ساووا Amédée de Savoie) نامیله بر خرستیانلق غیرتکشی دها ظهور ایتدیکندن کرك پیرطوماس و کرك مومی الیه آمه‌ده قرال مشارالیهك امری التنده بولنمغی ایستمیور و هر بری بر استفادهٔ سیاسیه ویا عائله منفعتی نقطه‌سندن حرکت ایتمك ارزو ایدییورایدی . حتی قرال لوئی مجار بیراغی التنده و پاپانك معاونتیله بیزانس ، بلغار ، صرب ممالکنده بیوك بر شرق ایمپراطورلغی خیالرینی بسلمکده و بونك ایچون هر فداکارلغی کوزه الدرمقده ایدی . ١٣٥٤ ده صرپلولرله محارب اولدیغی هنکامده پاپالردن (قاپی تانه اوس Capitaneus یعنی قهرمان) عنوانی آلمش و ١٣٥٧ ده پاپانك اقداماتنه رغماً وندیکلویه تابع دالماچیایه بیله سفر ایتمش ایدی . براز صکره یعنی دردنجی شارل ایله مجارستان ارەسنده شباط ١٣٦٤ ده عقد ایدیلان متارکه‌یی متعاقب مومی الیه قرال لوئی ارتق بوزولمغه وطاغیلمغه باشلیان بلغارستانه‌ده کوز دیکوب اوزادن بیوجك بر لقمه قوپارمغی کوزه کسدرمشدی .

قونت (آمه‌ده) یه کلنجه بالعکس بوذات پالەاولوغلرله قرابتی اولدیغندن شرق منافعنی کوزته‌رك بیزانس ایمپراطورلغی اعداسنك علیهنده بولنیوردی . بوندن طولایی ١٣٦٤-١٣٦٦ سنه‌لرنده حرکتنی تعجیله مجبور اولدی .

افلاق پرنسی آلکساندر بسارابا Basarab یه کلنجه ١٦ تشرین ثانی

۱۳٦٤ ده وفات ایتمش و ۱۳۳۰ ده اوغلیده لوئی‌نك پدری روبرت قوماندانسنده‌کی مجار اردولرینی پریشان ایدرك افلاق او تاریخدن بری نائل استقلال وامتیاز اولمش ایسه‌ده معهود (لوئی) بودفعه انتقام آلمغه قالقیشه‌رق آلکساندره خلف اولان اوغلی (لایقو – Layko) یاخود (ولادیسلاو) ه ۱۳٦۵ سنه‌ی کانون ثانیسی اون بشنده مجارلرك محاربه‌یه حاضرلنملرینی وشباطنده (طمشوار) ده اجتماع ایتملرینی امر ایتدی. (لوئی) اوجه سورین استحکامنی ضبط ایتمك ایسترددی.

۱۳٦۵ سنه‌ی ابتداسنده بلغارستان اختیار چرزی آلکساندر وفات ایتمکله ممالکی بر یهودی قزی محصولی اولان صوفیه‌ده ساکن سیشمان Sichman ایله ودینی آلان (تئودورا) زاده ایستراشمیر، وساحل بحرایله قوارنا ـ قالیاقرا و دوبریجه دخی دوبروتیچ طرفندن قطعیاً تقسیم اولندی.

مجار قرالی لوئی کندی مساعده‌سنی آلمدن آلکساندرك وفاتی متعاقب اعلان سلطنت ایلدیکنی وسیله اتخاذیله بلغارستان غربی‌یه و کوچك بر قطعهٔ اراضی‌یه صاحب اولدیغی حالده حالا (چر) عنوانی محافظه‌یه چالیشان سیشمان ممالکی اوزرینه مذکور سنه‌ده یوری‌یه‌رك افلاق اراضیسنه آیاق باصمدن مایسده تیور قپودن مروزله برقیچ کون صکره (ودین) و (بلغرادجق) ه هجوم وضبط وایستراشمیر ایله تئودورا‌یی اسیر و مجارستانه‌سوق ایلدی. قرال بوندن زیاده ایلرو گیدوب ودینك امر محافظه‌سنی ذوات مهمه‌دن (سورین) لی ویوودهلردن (دیانیسیوس) ایله برادری (بان ئه‌مه‌ریك) ه تودیع ایلدی. بواصول ایله (لوئی) ودین کبی مشهور برقلعه‌نك ضبطیله حدودینی تأمین ایتدیکی کبی. الده ایتمك ایچون خیالخانه‌سنده احضار ایتدیکی بالقان نیم جزیره‌سی فتوحاتی واهل

صلیب محارباتی ایچون نیم جزیره ده برده اس الحرکات حاضرلمش اولدیکه
قرالك بوفکری عموم بر اهل صلیب تشکیلی حقنده انکله ایتالیا
قوتی اره سنده ١٣٦٥ده وه مؤخراً وقوعبولان برطاقم مخابرات سیاسیه
ایله ده تظاهر ایتمش ایدی.

بالاده بیان اولنان قبریس قرالی (پیر) اسکندریه نك ضبطیله اهل
صلیب محارباتنه خاتمه چکمش ایدی. ایلولده بر مجار هیئت سفارتی
التنجی امه ده نزدینه کلدیکی کبی آندن بر آز صکره ده بیزانس ایمپراطوری
بشنجی ژان پالهاولوغ باغارستانی بالمرور ودینه کلدی، ویووده دیانیسیوس
ایله بولیشوب برابرجه (بودا - بودین) ه کیتدی و اوراده قراله
بیون کسوب برابرجه ودینه عودتنده چار سیشمان کندی مملکتندن
مرورینه مساعده ایده میه جکنی بیان ایلدیکندن بیزانس ایمپراطورلرندن
ایلك مجارستان سیاحتنه تنزل ایدن مشارالیه بی چاره بشنجی ژان آیلرجه
مسافرتاً ودینده قالمغه مجبور اولدی.

روم ایمپراطورینی برخیلی مدت پایتختدن اوزاقطوتان شو وقعه پاپا
طرفندن احضار ایدیلوب مجار قرالی و قونت وروما کلیساسنی قبول ایله
تبدیل مذهب ایدن مشارالیه ایمپراطور واسطه سیله روم ممالکنی ترکلردن
قورتارمق فکریله تشبث ایدیله جك اهل صلیب ده موقتاً تأخر وفقط
آلتنجی امه ده دها سرت بر خرستیان اولدیغندن بدبخت اقرباسی حقنده
وظائف قرابتی لاجل الایفا شرقه حرکت ایتدی.

٢٥ کانون ثانی ١٣٦٦ ده پاپا عمومی (پاساجیوم - Passagium
- مرور) اعلان ایتدیکه بونده قبریس قرالیده بر وظیفه اجرا ایده جك
مجار محاربلری براً و (پیر) ایله آمه ده بحراً کله جکلردی. ایلك
باهارده بر مجار سفیری ده اسلامك اناطولیدن مرورینی منع ایتمك اوزره

بعض غالریالر طلبی مأموریتیله وندیکه کیدوب بو بابده مظهر مواعید اولدی وبیزانس باش وکیلی اولان (مان یی قارس) آوینیونه کیدرك متبـوع مفخمی اولان ایمپراطورك پاپا حضرتلری نفوذینی قبول ایلدیکنی رسـماً بیان ایله روما شرق ایمپراطورینك عجز وافتقارینی اعلان ایتمش اولدی .

۱ تموز ۱۳۶۶ — ۷٦۸ ده حرب مقدس اعلان اولندی بو محاربه‌ده‌طوغریدن‌طوغری‌یه ومنحصراً (تراسی ـ ادرنه ولایتی) نی ضبط ایدن عثمانلیلر علیهنه ایدی .

(قونت آمه‌ده) دها ایرکنجه‌طاورانوب‌مایس ۱۳۶٦ ده وندیکه کلمش ایسه‌ده اوراده اقامتنی تمدید ایدرك جنوه قوتی . (مون فور قوتی) ، لوکسمبورغ سینیورلری ، نوی شاته‌ل و برچوق فرانسز ، انکلیز ، بوهمیا زادکانیله و ایلروده فرانسـه مارشالی تعیین اولنـان (ژان دو وی‌یه‌ن) و بورغونیا مارشـالی ایله کورشـدی‌که بونلرك کافه‌سی (وظیفهٔ‌مقدسه) یه اشتراك آرزوسنده ایدی. شیطان‌جمهوریت (آمه‌ده) یه ایکی‌غالریا ویردیسه‌ده‌سوریه‌یه هجوم‌ایدلمامسنی وایمپراطور طرفندن تندوس اطه‌سنك جمهوریته ترك ایدلمسنی شرط قویدی . اغستوس‌ابتدالرنده‌بوقوت (نغروپونتی‌ـ‌اغریبوس) اوکلرنده بولندیغی صره‌ده قبریس قرالنك علائیه‌یه هجوم ایلدیکی ولیمانی ضبط ایتدیکی وفقط قلعه‌ـه‌یی الده ایده‌مدیکی وبو قدرجق موفقیتـله اکتفا ایدرك (ماغوسته) یه عودت ایلدیکی خبری آلندی .

کلیبولینك ضیاعی — (آمه‌ده) دونغماسی

۱۵ اغستوسده (۱۳۶٦) آمه‌ده دونغماسی نهایت کلیبولی یولنی

طوتدی و ٢٣ نده کلیبولی اوکنه واصل اولەرق اوراده عثمانلیلر ایلك
دفعه اولەرق غرب پهلوانلریله چارپیشدی . (آمه‌ده) ایمپراطور
بشنجی ژانك اقرباسندن اولەرق آنك تکرار مملکتنه کلمسی نقطهٔ
نظرندن حرکت ایتدیکندن بشقه مشاهیر جنکاوراندن اولمق مناسبتیله‌ده
کلیبولی جوارنده‌کی روملردن فوق‌العاده برحسن قبول کوردیکی کبی
ملی اهالیسی طرفندن کندیسنه ارزاق ومأکولات اعطا ومدللو خلق
طرفندنده کلیبولی صولرنده تسهیلاته مظهر ایدلدی .

او تاریخده هنوز بر قوهٔ بحریه‌یه مالك دکل ایدك. ایدین بکی اموز
بکك ارتحالندن صکره پك جرئتکار اولان قورصان کمیلری قره‌سی
امارتنك اضمحلالندن ومؤخراً قبریس قرالنك مساعیسندن صکره
اورته‌دن قالقمش وممالك عثمانیه هنوز بر فیلو ترتیبنه وقت بولمامش
یعنی بیزانس وایتالیان مودللری اوزرینه سفائن انشا اولنمامش اولدیغندن
غرب دونماسی کمال سکونتله کلیبولی‌یه کیره‌بیلیر ایدی . دونما قلعه‌یه
تقرب ایدنجه بر اوق یاغموری کمیلر اوزرینه نزوله باشلدی . وزادکاندن
جسور (رولان دو واسی) یه (سن پیر) جنت قپوسنی آچدی
مع هذا قونت عساکری صرف اقدامات ایله قلعه دیوارندن بر طاقم
کدکلر آچه‌رق ایرتسی کونی قلعه ید اعدایه کچدی . (آیمون میشل)
و (ژاق لوچرن) موقع قوماندانی تعیین اولنوب کلیبولی طقوز آی
یکرمی بر کون لاتینلر ، فرانسزلر ، ایتالیانلر ، آلمانلر ، انکلیزلر
اداره‌سنده قالدی (٢٤ اغستوس ١٣٦٦ — ١٤ حزیران ١٣٦٧)

(آمه‌ده) کلیبولیده بولندیغی هنکامده بر هیئت سفارت بیزانس
ایمپراطورینی استانبوله کتورمك ایچون ودینه حرکت ایلدیسه‌ده
ظهور ایدن بر فرطنه دونمایی بوغاز ایچنده بر خیلی کونلر توقیف

ایلدیکندن ایمپراطورك کتورلمسی حقنده ترتیب ایدیلان پلان ینه دوچار تأخر اولدی . مع هذا (آمه‌ده) استانبوله کیدوب ایمپراطورك غیبوبتنده اکا وکالت ایدن ایمپراطوریچه ایله مذاکره‌ده بولنه‌رق بالقان ‌نیم جزیره‌سی جنوبنده بولنان بلغار لیمانلرینه هجوم ایدیله‌رك ایمپراطورك سربستجه مروری ایچون بلغار چاری سیشمانك صقشدیرلمسنه قرار ویرلدی. و دونمابحر سیاهده(مه‌زمبریا- میسوزی)یه کیدرك اوراسنی و (ئه‌مونا) برونده عین نامده‌کی موقعی وجنوبنده (آنحیالو - احیولی) یی و (سوزه بولی) یی اشغال ایتدیلر .

مراد اول بوتاریخلرده آناطولیده بولنیوردی. هر نه‌ده بولنورسه بولنسون (آمه‌ده) اولدرجه کسب عظمت ایتمش ایدیکه شهریار مشارالیهی عادتا بر چته رئیسی کبی طانیه‌رق انکله مخابره‌یه کیرشمکه عدم تنزل کوسترمکده و تحت اداره‌سنده بولنان ممالکده‌کی حقوق حکمرانیسی طانیمامغه بیله باشلامشدی. ذاتاً بو آدم تراسیاده ایمپراطور ژاندن غیری برحکمدار کورملك ایسته‌مزدی .

١٣٦٦ تشرین اولنك صوك کونلرنده بری بوهمیا دیکری فرانسز واوربده لاتین‌پطریق پول اولمق اوزره بلغارچارینه کوندریلان برهیئت سفارت بلغارلره عائد لیمانلردن وارنه‌دن حرکتله طرنوه‌یه کیتدی وکانون اولده پول ینه وارنه‌یه عودت ایتمش وقونتده مزامبریاده اقامتله ٢١ کانون اولده کوندردیکی هیئتله واصل اولان ایمپراطور ژانی قبول ایتمشدر . چارسیشمان ضایع ایلدیکی بالاده مذکور لیمانلرینی استرداد ایتمك ایستدیکی حالده وارنه جوارنده‌کی غاطه‌ده اله کچیردیکی اسرایی سربست براقمغه اصلا یناشمامش و بونلری برخیلی زمان (پرواديچه) ده بوندردقدنصکره ١٣٦٧ سنه‌سی شباطنده اطلاق ایتمشدر .

۱۳٦۷ سنه‌سی کانون ثانیسی نهایتلرنده ایمپراطور بشنجی ژان پاله اولوغ بیزانسده پاپا نفوذ حکمرانیسنی طانیه‌جغنی و بیوك اوغلی (آندرونیك) ایله برابر پاپا نزدینه کیده‌جکنی وعد وسیاحتی ایچون (۱٥,۰۰۰) فلورینك (آمه‌ده) طرفندن اقراض ایدلمسنی طلب ایلدی . (قونت آمه‌ده) اشبو مبلغی اعطا ایتدکدن بشقه استانبول جوارنده اولوب عثمانلیلر اداره‌سنه کچن بعض مواقعیده ایمپراطور نامنه استرداد ایده‌جکنی وعد ایلدی. اشبو اقراض واسترداد مقاوله‌سی سوزه بولیده نیسان ۱۳٦۷ ده امضا الندی ؛ لاتینلر النه کچن کلیبولیده ٤ حزیران (۱۳٦۷ ـ ۱٦ ربیع‌الاول ۷٦۹) ده [۱] روملره اعاده ایدلدی و ۳۱ تموزده بالاده‌مذکور غربب سرکذشتلردن صکره (آمه‌ده) وندیکه چکیلوب کیتدی ایمپراطور بشنجی ژانده قوللرینی صالالایه‌رق استانبوله کیرمکه موفق اولدی واهل صلیب طرفندن کندیسیله بیزانس ایمپراطورلغی نامنه ضبط اولنوب اعاده اولنان ممالکك حفظ وصیانتیله اوغراشمق غائله‌سی یالکز کندیسنه قالدی .

برده مجار قرالنه عطف نظر ایده‌لم : بر چوق سفیرلر اعزام ومتقابلاً کوندریلان سفیرلری قبول ایتمش ایسه‌ده بودفعه خرستیانلق منفعتنه بالفعل سفره قالقشمامشدر ۱۳٦٦ سنه‌سنده مصلحتکذارلری اردولرینی استانبوله نقل ایچون وندیك وراکوزه‌دن غالریالر طلب ایتدیلرسه‌ده‌لوئی حقیقتده ودینك اشغالندن بشقه‌برشی دوشنمیورایدی.

(آمه‌ده) بیزانس سفرینه خاتمه‌ویرر ویرمز ایمپراطورلقده آرادی آرده‌سی کسیلمیان منازعات دولت‌علیه منفعتنه اوله‌رق تکرار باشلدی.

---

[۱] ۷٦۹ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سی غره محرمی ۱۳٦۷ سنه‌سی اغستوسنك یکرمی سکزینه تصادف ایدر .

سیشماندە تکرار ودینه کوز دیکدی . افلاق پرنسی (لایقو)دە طونەدن برکچید ایله طونەنك صاغ طرفندە مواقع مستحکمه طلب ایدیور وهرایکیسی ودینده مجارلرك وجودینی ایستمیور ایدی . لالا شاهینەکنجه شاه آنده هیچ بروجهله بلغار اراضیسنی ترك ایدەجك بر حرکت کوزلمدیکندن کرك سیشمان وکرکسه لایقونك ادرنه وفلبه قوۀ مسلحه‌مزه مراجعتی ودینی استرداد ضمننده بلغار وافلاقلیلرله برابر مجار محاربانه اشتراکمزی موجب اولمشدی . نهایت چارسیشمان بعض ترکلرك اعانه‌سیله حرکت ایدرك ودینی صقشدردیغنده قرال لوئی بالذات ودینك امدادینه شتاب ایتدی. لایقوده سیشمانك معاونتنه کلدیسه‌ده تشبثلری ینه عقیم قالدی . قرالده عودت ایتدی و ۱۳۶۸ سنه‌سی اغستوسنده ودین ینه مجارلرده قالدی .

ودینك تکرار مجار قرالی لوئی‌یه انتقالیله لالا شاهین پاشانك وقوعی محتمل اولان هجوملرینه قارشی قرال کندینه متفق ارامغه مجبور اولدی. و (سورین)قلعه‌سیله جوار اراضی‌ی افلاق‌ویوده‌سی مومی‌الیه (لایقو) یه ویرەرك انکله اتفاق ایلدی .

ایشته برقاچ سنەدنبرو اوروپا وبالقان نیم جزیرەسنده طنین انداز اولان اهل صلیب تشبثاتی ومحارباتی . ودینك بلغارلردن مجارستانه نقلندن و (قونت دو ساووا) نکده مملکتنه عودتندن وقبریس قرالنك سوریه جوارنده برایکی مصادمه‌سندن عبارت قالمش ایدی .

حالبوکه دیکر طرفدن طرنوەدەکی بلغار چارندن خرستیانلق منفعتنه هیچ براستفاده مأمول دکلدی چونکه بوذات عثمانلیلرك معاونتیله مجارستانه سفر ایتمش وفلبه‌ده عثمانلیلرله اتفاق ایدوب انلرك ایلك دفعه بالقانلری وطونەیی مرورلرینه سبب اولەرق هرزمان تهدیدلری التنده

قالمق اوزره تابعیتلرینی قبول ایتمشدی . (یورغا) [١] چارسیشمانك
دولت علیه تابعیتندن بحث ایتدیکی صره‌ده بیزانس پرنسسلرندن
بریله ازدواج طالعنه مظهر اوله‌میان مراد اول دسپوت دراغاش
قسطنطینك متروکه‌سی و چار سیشمانك همشیره‌سی (ثامار) ایله
ازدواجه راضی اولدی . » دیر . حالبوکه چار سیشمانك دولت
علیه‌یه تابعیتی یعنی خراجکذارلغی (١٣٧٦ - ٧٧٨) سنه‌سنده
و صرپ صندیغی محاربه‌سندن صکره وقوعبولدیغی و هله (ثامار)
نامنی ویرمه‌دن چارسیشمان کریمه‌سنی شهریار مشارالیهه تزویج ایلدیکی [٢]
حامرله تاریخلرمزده متفقاً بیان اولنمش کیدر . ینه یورغا اثرینك
دیکر برمحلنده ١٣٧٢ تاریخنده تیمورتاش پاشا اهتمان وریلو Rilo یی
صماقویه قدر ضبط ایلدیکی صره‌ده دسپوت قسطنطین دراغاش دولت
علیه تابعیتنی قبول ایتمش ومؤخراً کندیسنی لاجل التاطیف مراداول
طرفندن زیارت اولندیغی صره‌ده برکریمه‌سیله کندیسی تزوج ودیکر
ایکی کریمه‌سنی‌ده ایکی اوغلنه یعنی یعقوب وبایزید جلیلره تزویج ایلشدر [٣]
دیوب افادهٔ اولیه‌سنی نقض ایدر .

بیزانس ایمپراطورلغنه کلنجه بوده بتمز ، توکنمز سرای انتریقه‌لریله
اوغراشوب طوریورایدی . ایمپراطور ١٣٦٩ تاریخنده یعنی خرستیانلر
دین اوکنده چالیشمقده اولدقلری صره‌ده رومایه کیدوب پاپا ایله عنی
غرب کلیساسیله اتحادینی امضا ایتمش وعودتنده محل مخصوصنده [٤] بیان
اولندیغی وجهله ونديکده دائنلری طرفندن یقه‌لنوب نهایت کوچك
اوغلی ئه‌مانوئلك فداکارلغی یعنی نه‌سی وار ، نه‌سی یوق صاتوب اثمانی

---

[١] یورغا - جلد ١ ص : ٢٣ - [٢] حامر - جلد ١ ص ٢٤٢ -
[٣] یورغا - جلد ١ ص : ٢٤ - [٤] اشاغیده صحیفه (٣٥٤) مراجعت .

پدرینه کوندره‌رك انی خلاص ایتمکله ایمپراطور استانبوله عودت ایده‌بیلمش ایدی .

پاپا ، اهل صلیبیجی بشنجی (اوربه‌ن) ك ١٣٧٠ ده وفاتیله لاتین سلاحی وروم ولاتین اتحادیله فتوحات شرقیه امید عظیمی‌ده کندیسیله برابر مزاره کیردی .

فتوحات عثمانیه علیهنه صرب محاربه‌سی

صربستانك تقسیمی — بوسنه

کمال تدریج ، تدبیر وبصیرت ایله دائما ایلریله‌مکده اولان فتوحات عثمانیه‌یه آنجق صربلولر مقاومت ایده‌بیلیردی . چار (دوشان) برحیات اولیدی عثمانلی استیلاسنی نتیجه‌سز براقمغه موفق اوله‌مزسه‌ده تأخیر ایده‌بیلیردی . فقط آنك غیبوبت ابدیه‌سندن صکره خلفلری بیوك چار ممالکنی تقسیم ایدرك لاینقطع بربرلریله محارب اوله‌رق صرب قوتنه ضعف طاری اولدیغندن قوهٔ عثمانیه‌یه مقاومت ایده‌میه‌جکلری آشکار ایدی . (اوروش) دوشانك وارث مشروعی ایدیسه‌ده یوقاریده بیان اولنان‌ودین بحرانده وفات ایتمش (٢ کانون اول ١٣٦٧) ایدی . شمالی ماکدونیایی خالقوقوندیلك (زارقو) تسمیه ایلدیکی ولایت مدیر سابقی اداره ایدییور و (فرائی) دن (واردار) ه وجنوبه قدر (بوغدان) تحت حکمنده‌واوچنجی برقسمکه اخیراً رومیلردن آلنمش اراضی ایدی ـ (اوغلی یه‌چا) النده بولنیورایدی . مومی الیه (اوغلی یه‌چا) نفوذ حکومتی قانتاکوزن زماننده (قیصر ووینا) دیو تسمیه اولنان

قائم پدرندن توارث ایتمش و (یوپان نیقولا) ده (تریققالا) بحیرهٔ اطیفه‌سی قربنده قاستوریانی تصرف ایلش و روم مأخذلرنده یالکز بر دفعه اسمی ذکر اولنوب قدیم (بلغار ــ ماکدونیا) پایتختی اولان (اوخری) ایله (پرلپه) ده (پلادیقوس) نام ذات اداره‌سنه کچمش وبونلک کبی بعض مواقعده برقاچ ذات طرفندن اداره اولنمقده بولنمش ایدی. اشبو پرنسلرك کافه‌سی غربده شارطاغنه‌وسیروزدن (بیندوس) سلسلهٔ جبالنه قدر دوشانك روملردن نزع ایتدیکی ممالکی تقسیم ایتمشلر ایدی .

غربه طوغری و ونديك کورفزینه یقین مواقعده یعنی زتا یاخود زانطایه ــ که الک مشهور موقعی الیوم قره طاغ دینلان قطعه‌در ــ (استراشیمیر) ایله (یورا) دینلان (بالسـا) نك اوغلی جوراج ، (آغونوست) ایله معدنیاتیله مشهور (رودنیك) طوماس آلتومانك اوغلی مزعج نیقولا (آلتومانوویچ) ، دراچده (ارنود : سوبیا ــ طوبیا) اداره‌لرنده ، ارنودلق لیمانلرندن (آولونیا) آلکسـاندر جورج النده بولنیـور و برات ایله قانینا (یوا آسـانوس) ه عائد ایکن مؤخراً بورالریده جورجه محل اقامت اتخـاذ اولنمش ایدی . اشبو ذکر اولنان ممـالك صرب وبیزانس حالی نائب ایدوب آرتق لاتین وارنود طرز حیاتی آلمش وبر طاقم جبال واسطه‌سیله ۱۳۵۹ سنه‌سندنبری روم ممالکندن آیرلمش ایدی .

برده بوسنه جهتنه عطف نظر ایدهلم : بوقطعه‌نك شمال وونديك دکزی جهتنده قرال طرفندن جزیه کذار اوله‌رق ۱۳۶۰ ده وقوعبولان مجار محاربه‌سندن بری (تی ورتقو ــ Tvertko) اسکان ایدلمش واوله‌جه برادری (استفان ووق) ووالده‌سی حاکمهٔ سابقه (کیزا ئه‌له‌نا)

ایله امر ادارهنی تقسیم ایتمش ایکن اختلال ایدن بارونلر طرفندن طرد وفقط ایکی سنه صکره بر طاقم مصادمهلری متعاقب ۱۳۶۶ ده ممالک سابقهسنه تصرف ایتدی (ووق)ك کنجه بوده بیوك برادری علیهنه اختلال ایدوب راکوزه طرفنه چکلمش ایدی . (تی ورتقو) ده (آلتومانوویچ) ی و (بالسا) عائلهسنی طرد و راغوزه وقطارو آرقهسندهکی ممالکنی ضبط ضمننده دیکر بر محاربهده تشبثه بیوك اوروش کبی بیوك صربستان قرالیته کوز دیکمش ایدی .

فقط دوشان عائلهٔ حکمدارپسی وارث مشروعنك خلفی وبابکه قاتلی اولان (ووقاچین - ولاشین) - که اوغلییهچ نك برادری و (مرنیاو) لك اوغلی ایدی - اوکنه چیقدی . بو ذات متبوعی دوشان کبی (چار) عنوانی آلیوب ساده قرال نامنی آلمش ایسهده طونهیه قدر تکمیل صرب ممالکنی کندی امرینه تابع ایتمش ایدی . یالکز مجار قرالی (لوئی) معاونتیله شمالده و طونه قربنده و مجار حدودنده (برانقو ملادد نوویچ) د خلف اولان اوغلی (ووق - ودلق) ایله دوشانك ولد زناسی اولمقله مشهور اولوب مجارلر طرفندن قونت عنوانی ویریلان (لازار غربلیانوویچ)ك - تیمارلری کبی بر طاقم تیمار تشکل ایتمش ایدی .

کوملجنهدن ایکی یول چیقهرق سلانیکه منتهی اولور . بیزانس ایمپراطوری ژان ، مخدومی ئهمنوئلی عنوان امتیاز ایله سلانیکه مأمور ایتمشسهده بوزاسی بر طاقم صرب اراضیسیله محاط اولدیغندن غرب بندرکاهی اولان بو شهر عادتاً محصور بر حالده ایدی . سلانیکك شمدییه قدرده بیزانس ادارهسنده قالمسی اولا بدنلرینك پك محکم اولمسندن ثانیاً ماکدونیا ایله اولان تجارتلرینی تأمین ایچون بیزانسلیلر

یدنده بولنمسی منفعتلری اقتضاسندن اولان لاتینلر سایه‌سنده ایدی . سلانیکی عثمانلی استیلاسندن محافظه ایچون بیزانسلیلرله صرپلولر اتفاق ایده‌مزلردی . چونکه بر طرفدن صرپلولردن نفرتلری دیکر طرفدن عثمانلیلردن زیاده صرپلولردن خوف وهراسلری بیزانسلیلرك انلرله اتفاقنی مستحیل قیلار وحتی بونلر دین آخردن اولدقلری حالده عثمانلیلری صرپلویه ترجیح ایدرلردی .

خداوندکار غازی‌یه کلنجه بش سنه‌دنبری یاپدیغی فتوحاته براز فیصل ویرمك اوزره ١٣٨١ — ٧٨٣ده (صرپ صندیغی محاربه‌سندن اول اولملی) بروسه‌یه کلدی . و اردو قاضیسی چاندارلی قره خلیلی وزارتله تجیل ایدوب خیرالدین پاشا نامنی اعطا ایتدی . مقام وزارت اون سنه‌در منحل قالمش ایدی . بوپیر معالیسمیر اون سنه دها مقام سلطنتی اداره ایدرك مهارت ولیاقت کوستردی . لالا شاهین پاشاده مظهر توجه اوله‌رق بکلر بکیلك رتبهٔ رفیعه‌سیله بطریق الزعامه فلبه وجواری احسان بیورلمغله‌مقرنی اورایه نقل ایتدی و(قاپیلی دربند)ك قپوسنی قیروب دربندجیلری تارومار ایلدکدن صکره (صماقو) جوارنده واقع چامیرلی اووده‌ده صرپ قرالی ایله متفق اولان بلغار عساکرینه غلبه ایلدی .

مراد اول علیهنه شرق اهل صلیبی — صرپ صندیغی محاربه‌سی

مؤخراً ضبط ایدیلان (درامه) و (یکیجه) ایلریسنه طوغری وقوعبولان استیلامز یوقاریده بیان اولنان صربستانك منقسم اولدیغی اقسام ثلثه‌دن اوچنجی قسمنه یعنی‌سیروزده بولنان (اوغلی یه‌چا)علیهنه سوق اولنمش ایدی . اشبو سفر واستیلا ١٣٧١ سنه‌سی ایلك بهاری

و یا موسم صیفده لالا شاهین پاشا طرفندن یاپیلمش ایدی. مذکور حرکات عسکریه اوروپاده‌کی ممالکمزی آلتی اوزره اوغلی نه‌چینك اتخاذ ایتدیکی تشبثك سبب اولدیغنه حکم ایدیه‌مز زیرا عمومی بر صرپ تعرضی حقنده حزیرانده بیله هیچ برشی حاضرلنماش ایدی. بالعکس غرب غائله‌لری تاریخ مذکورده راغوزا بحرانیله مشغول و (نیقولا آلتومانوویچ) بتون قوتیله جمهوریتدن یعنی راغوزه‌دن مقدما صرپ قرالرینه تأدیه ایتدیکی ۲۰۰۰ التون جزیه‌یی آلمق ایچون چالشمقده اولوب حصول مقصد ایچون راغوزه اراضیسنی تخریب ایدیور وحزیرانده (ووقاچین) بالذات وجسور کنج اوغلی (مارقو) و (زتا) حکمدار مقتدری اشقودره‌ده بالاجتماع مومی الیه (نیقولا آلتومانوویچ)ك مدهش استیلاسنی منع ایچون علیهنه یوریورلر ایدی.

تاریخلرمزك وبعض اجنبی تاریخلرینك روایتنه کوره ادرنه وفلبه ایله‌انده جوار ممالکك یعنی تراسیانك غازیلر طرفندن ضبطی عثمانیلری بالقان نیم جزیره‌سنده بلغار، صرپ کبی ایکی قوتلی اسلاو حکومتیله هم حدود وتماس حالنه کتورمش و کرك بونلر و کرکسه بالقان نیم جزیره‌سنده بوسنه‌لیلر ایله افلاقلیلر و شمالده‌کی مجارلیلرده عاقبتك کندیلری حقنده مضر و وخیم اوله‌جغنی درك ایله بیزانس ایمپراطوری کبی اوازهٔ اشتکا و فریادلرینی بتون اوروپا وانکلتره‌یه‌قدر ایصال ایتمشلردر. فقط بر طاقم ایتالیان جمهوریتلری محاربات عدیده ایله قوت و قدرتدن دوشدکلرندن شرق مدافعه شرفندن محروم قالدقلری کبی بینلرنده‌کی رقابت عداوتکارانه‌ده انلرك اتحادلرینه مانع واقدامات جنکاورانه‌لری اولقدر فداکارانقلر استلزام ایتدرمش ایدیکه اقتصادی و سیاسی اولان مسلکلری اون سنه قدر دوچار عطالت

اولمش اولدیغندن عثمانلیلرك غربه طوغری ایلریلرندن، کمرك رسمنك تزییدندن، قورصانلرك کثرتندن، یغما و غارتلردن متأثر اولدقلری حالده شمدیلك هیچ بر معاونته غیرمقتدر اولارق بیکانه طوریورلر ایدی. پاپا (بشنجی اوربه‌ن) ده فرانسه‌ده آوینیون Avignon شهرنده فرانسزلر تحت اسارتنده بولندیغی حالده ظاهراً شرقه معاونت و حقیقتده حکومت جسمانیه‌سنی تکرار تأسیس و نفوذ روحانیه‌سنی تزیید ایچون اسلام علیهنه اهل صلیب غوغاسی اعلان ایتمش، باغرمش، چاغرمش ایدی. بالقان نیم جزیره‌سنی عثمانلیلرك ربقه‌سندن، (مخاطرهٔ عثمانیه‌دن) تخلیص ایچون ترتیب اولیان پلان حقنده معلومات صحیحه اعطا ایدن بر وثیقه الده موجود اولمدیغی کبی بعض صرب حکایه‌لریده پك طرفدارانه یازلمش اولدیغنـدن وقعه‌نك کنه و حقیقتندن زیاده مختصراً طرز جریانندن بحث ایدن تاریخلرمزه مراجعته مجبوریت الویرمشـدر. تاریخلرمز اشبـو اتحاده بر طـاقم ممالك غربیه پرنسلری اشتراك ایتدیکنی خبر ویریورسه‌ده بونلرك اسمنی ذکر ایتمیور و بالقان نیم جزیره‌سی صرب و بلغار پرنسلریله مجار قرالی (لوئی) و افلاق پرنسندن بحث ایدیور. بو حالده تشکل ایدن قوته شرقده متشکل اهل صلیب دیمك لازمدر. هر نه ایسه عثمانلیلر دسپوت (اوغلی یه‌چا) یه هجوم ایتدکلرنده درحال بالقان نیم جزیره‌سنده بر اتحاد حاصل اولدی. هجومدن کوزدقارشی احتمالکه مملکتندن طرد اولنان مومی الیه (اوغلی یه‌چا) و قرال بان ـ Ban و افلاق پرنسی لایقو (حاصله سائر تاریخلرده میرچه آ) و اتحادی الك اول بالطبع قبول ایدن مجار قرالی (لوئی) ـ لوئی دانژ ـ و بر روایته کوره جنوبی صرب دسپوتی (ووقاچین) و بوسنه پرنسی (تی‌ورتقو) و بلغار چاری (سیشمان) ده قوتلریله التحاق ایدرك ٦٠٠٠٠ قدر موجودلی

بر اردو ایله صوفیه‌ده ویا سیروزده بالاجتماع اهمان جوارنده ومریچ نهریله دسپوت طاغلرندن چکوب ادرنه‌یه طوغری ایلری‌یه باشلامشلر ایدی.

بو تاریخده مراد اول اناطولیده ایدی ادرنه والیسی لالا شاهین پاشا بو کورولتیلره، بو اجتماعلره. بو اثناده قوتی شاشیره‌رق درحال شهریار مشارالیهدن استمداد ایتمکله موکب همایون بروسه‌دن حرکتله بوغازی کچمك اوزره (بیغا - Begaï) ساحللرینه واصل اولدی. بوراسی اورخان غازی زماننده فتح اولنمش ایسه‌ده مؤخراً الدن چیقدیغندن خداوندکار غازی اس الحرکات اتخاذی ضمننده اورانك ضبطنه چالشدیکه یکده صره‌سی دکل ایدی. زیرا شمالدن کلان مدهش قوت عثمانلیلری روم‌ایلیدن سوروب چیقارمق نیتیله حرکت ایتمش ایدی. ذاتاً بو پادشاهمز زمان سلطنتنده تشبث ایتدیکی بر ایشی اکمال ایتمدن دیکرینه باشلامغی معتاد ایدنمش ایدی. هرنه‌ایسه خداوندکار غازی بیغا اوکنده مشغول ایکن دشمنك ۲۰،۰۰۰ موجودلی بر پیشدار قوتی ادرنه‌یه ایکی کونلك مسافه‌یه تقرب ایلدیکی خبر المغله لالا شاهین رفقاسندن حاجی ایل بکنی بر کشف یاپمق اوزره ۴۰۰۰ سواریله او جهته کوندردی، حاجی ایل بك تجربه‌دیده، غیور، فداکار بر قهرمان ایدی. دشمن قوای متحده‌سنه مریچ نهری اوزرنده (چرمن)ده تصادفله موجود قوتیله میدان محاربه‌سی ایده‌میه‌جکنی اکلادی، بر باصقین یاپه‌رق دشمنه دهشت ویروب هیچ اولمزسه قاچیرمق و پادشاهك بیوك بر قوتله وصوله قدر وقت قزانمق چاره‌سنی دوشندی. دشمن قلبه‌ده بولنیور وشرابك خماریله کیجه هربری بر یره سزمش ایدی. حاجی ایل بك ظلمت لیلدن بالاستفاده هیچ بر تدبیر تحفظی‌ده بولنمیان بر

سوری سرخوشلر ایچنه طالدی، چاله قلیچ ، دهشتلی بر قتل اجرا ایتدی. دشمن شرابك تأثیری، اویقو سرسملکی ایله‌شاشیردی، دشمن ظنیله بر برینی قیرمغه، تلف ایتمکه باشلدی. کرك سیف عثمانیدن و کرك کندی ادملرینك صولتندن التجاکاه ازامق ایچون اوته‌یه بری‌یه قوشانلردن بر چوغیده نهره‌دوکیلدی، صاغ قالانلرده حاجی ایل بکنه مال و اسیر اولدی ۲۶ ایلول (۱۳۷۱ ـ ۷۷۳) (اوغلیه‌چا) ایله (ووقاچین) اثنای فرارده (مریچ) نهرنده بوغولدی، مجار قرالیده حیوانك سرعتی سایه‌سنده قورتیلوب نجاة و سلامتنی کوکسنه تعلیق ایتدیکی صلیبك و حضرت مریم تصویرینك امداد و معجزه‌سنه حمل ایدرك مملکتنه عودتنده والدهٔ مسیح نامنه (ماریازه‌ل) نام کلیسانی مقام تشکرده انشا، مراد خداوندکارده بو مظفریته نشانهٔ شکران اوله‌رق (بیله‌جك) جامع شریفی ایله سائر بعض مؤسسات نافعه بنیاد ایلدی . محاربه‌نك وقوعبولدیغی اووه‌یه الیوم (صرپ صندیغی) دینور. بو محاربه ایله مجارلیلر ایلك دفعه اوله‌رق عثمانلیلرله قارشی‌یه کلشدی .

اوروپا یوقاریده بیان اولندیغی وجهله بر بریله مشغول و بالقان یارم اطه‌ ی ملتلریده سینمش و اوروپاده‌کی حدودمز هنوز حدود طبیعیه و جغرافیه‌یه واصل اولمامش ایکن مراد اولك اشبو مظفریتدن بالاستفاده حدودمزی طونه‌یه قدر ایصال جهتنه کیتمدیکنه تعجب اولنور بز قوجه مرادك بو اهالی اناطولی ایشلرینی روم ایلی حدودینه ترجیح ایتمشدر دیو تأیل ایده‌بیلورز .

بو مظفریت لالا شاهین پاشانك بر جنایتیله لکه‌لندی . بو آدم غرضکار بر ذات اولوب یکانه مزیتی پادشاهك مربیسی اولمق ایدی. دشمنك کثرتنی مبالغه‌لی صورتده کوسترمش ، معیتنده‌کی ۲۰،۰۰۰ دلاورله

مقاومته عاجز اولدیغنی پادشاهه عرض ایتمش ایکن حاجی ایل بکنك
درت بیك قوتله نائل فوز وظفر اولمسی شو بدطینت ادمك حسد
واستقرانی موجب اولدرق بیچاره‌یی تسمیم ایتدیروب تاریخمزده ایلك
برلکه براقدی . مراد اول وقعه‌دن طبیعی خبر الدیغنده صهریت
مسئله‌سیده ایشك ایچنه کیرمکله وقعه‌یی قپادرق اخلافنه سوء مثال
کوستردی . خیرالله افندی تاریخلری بر یرنده حاجی ایل بکنك روم
عرقنه منسوب اولدیغی ودیکر بر محلنده (جلد ۳ ص ۷۸) اسمی ایلیا
اولدیغی بیان ایتمسنه نظراً (ایل) کلمه‌سنك (ایلیا)دن مشتق اولدیغی
ظن اولنه‌بیلور فقط هیچ بر تاریخده بوبابده برقیده تصادف اولنه‌مدی .
بو جهتله تاریخ مذکورك یالکز بر ایکی محلنده (ایلیا بك) دیو
یازلمسنی اثنای طبعده مرتب سهوی اولدیغنه حکم ایتمك لازمکلیور .

راغوزه ایله معاهده - ایجاد طغرا

خداوندکار غازی (بیغا)یی فوق الحد تضییق وآنسزین هجوم ویغما
امرینی ویردرك عنوةً ضبط ایلدکدن صکره (صرپ صندیغی) محاربه‌سندن
الدن اسرا و اموالده کلمکله ارباب لیاقته مکافات اولنه‌رق (بروسه)یه
کلدی وقپلیجه‌لرده (چکرکه)ده سرای همایون قارشیسنه بر باب جامع
انشا ایتدیکی صره‌ده یالووه ساحلی رومنر غارته جسارت ایده‌رك
تربیه‌لرینه کوندریلان عسکر دشمنی بوزدیغی والدیغی اسرا ایچنده برده
روم معماری بولندیغی جهتله بونی کندیلرینه سرمعمار تعیین و(یکی
قپلیجه)یی تأسیس وجوارینه بر عمارت ومسافرخانه ومدرسه وطلبه
ایچون حجره‌لر بنا ایتدردی .

بایزید چلبی ، یعقوب چلبی ، ساوجی بك نام شهزاده‌لرك سونر

ختانلری ایده یاپدیغی صره‌ده رقیب مدهشی اولان وندیك جمهوریتنك شرندن قورتیلمق ایچون دالماچیاده بولنان (را کوزه ـ راغوزه) جمهوریتی حکمداران عثمانی نك «شعشعهٔ استقبالرینی پرتو اقباللرندن استدلال وبناءً علیه سایهٔ حمایه‌لرینه صیغنمغی کندیسنه واسطهٔ شرف واستقلال بیله‌رك» سفیر مخصوص اعزامیله وسنوی (٥٠٠) دوقه التونی ویرمك اوزره شرق لیمانلرنده بر تجارت ودوستلق معاهده‌سی عقد وحمایه‌یی قبول ایلدی . (١٣٦٥ ـ ٨٦٧) اشبو معاهده عثمانلیلرله خرستیان حکومتلری ارەسنده عقد اولنان ایلك معاهده اوله‌رق اصلی ده را کوزه مخزن اوراقنده موجود اولدیغی حامر یازیورسه‌ده [١] ایلك معاهده اورخان غازی زماننده و (١٣٥١ ـ ٨٥٢ ده) غلطه وبك اوغلنده بولنان جنوه‌لیلرله عقد اولندیغندن حامرك روایتی یا کلشدر .

بو معاهده‌یه امضا مقامنده مراد خداوندکار صول النك پنجه‌سنی اوچ پارمقلری یاپیشیق اوله‌رق باصمش وبوطرزده امضا اخلافی طرفلرندنده قبول اولنمش ایکن مؤخراً اشبو (پنجه) خاطره‌سی اولمق واکا بکزه‌مك اوزره (طغرا) ایجاد اولنمشدر . شویله‌که پرمقلرك کلدیکی محللر کرفت برطاقم خطوط ایله تزیین اولندقدنصکره اورطه‌سنه نام پادشاهی ایله پدری والمظفر دائما عباره‌سی صورت مناسبه‌ده یازلمش ومثلا (سلطان محمد (خامس) ابن عبدالمجید المظفر دائما) دیو تحریر قلنمشدر . فرمان وبراتلرك بالاسنه طغرا کشلك خدمتنه تعیین اولنان ذواته « نشانجی باشی » دینلور ایدیکه شو منصب مهردار خلافت وکاتب اسرار سلطنت اوله‌رق دولت علیه‌ده الك عالی برمسند عد اولنوردی . زمانمزده بو وظیفه (دیوان همایون) قلمندن کوریلور .

---

[١] یوقاریده [صحیفه ٢٥٦] مراجعت .

صرب صندیغی محاربه‌سی نتایجی ـ ودوام فتوحات

(بالسالز)لر ، بوسنه‌لی (تی‌ورتقو) ـ روم ایلیده فتوحاتمز

چرمن کوپریسنده صربلولرك صینمه‌لری یعنی مغلوبیتلری انلر حقنده مدهش برضربه ایدیسه‌ده برفلاکت قطعیه دکل ایدی . محاربه‌یی متعاقب دیکر برفلاکتی ینه کندیلری احضار وآماده‌ایتدیلر . شویله‌که : متوفی قرالك اوغلی ووارث پدری طلب ایدوب طوردیغی صرده (ووقاچین)ك خصمای قدیمه‌سی پندوس طاغلرندن ارنوداغه قدر اولان صرب ممالکنی آندن چکوب آلدیلرکه (اوخری) و (قاستوریا ـ کسریه) بومیانده ایدی . یالکز تسالیا حدودنده برلقمه‌جق یرقالمش وصرب مرکز نفوذی یعنی حکومتی (پند)دن شماله وجهت غربیه‌یه نقل ایتمش ایدی .

(بالسالر)ده روم نفوذی التنده اوله‌رق صرب وبیزانس اداره‌سی یرینه غربده وندیکلولرله مناسبتده بولنمق اوزره آدریاتیك دکزنده یرلشمك ایسترلردی . بونك ایچون صرب بحران داخلی وفلاکتندن صکره آولونیانی ، ایپکی ، پرزرنی صربلولردن الدقدن بشقه حریص جه اولدیغی حالده برندن قالداتمیان (نیقولا آلتومانوویچ) یده کندیلرینه تابع وجزیه کذار قیلدیلر . (تره‌بین) (هلم) (دراقوویا) بیده اله کچوردیلر ، آلتومانوویچی بعض حرکات مضره‌سی اوزرینه یقه‌لیوب ۱۳۷۴ ده کوزلرینی اویدردیلر . آلتومانوویچك غلبی اولان بالسا ، قونت لازار نامنده ایدی .

بوسنه (بان)ی تی‌ورتقو ۱۳۷۸ده اختلال ایله صرب وبوسنه

وسواحل بحریه‌قرالی‌نامنی آلدقده انك منفعتنه بوسنه ایله‌دالماچیاده‌دخی برتبدل حس اولنمغه باشلدی. بو ذاتده ۱۳۷۷ده ترەبینه زایرتسی‌سنه (قناب)ه و (دراچه‌ویچا) یه هجوم ایله ضبط ایلدی.

۱۳۸۲ ده وفات‌ایدن مجار قرالی(لوئی) وجنوه‌لیلرله محارب‌اولان وندیکلولرده تصمیمات خود پرستانه‌لرینه‌حالادوام‌ایدیورلردی. بوحالده صربستان غریب بر انقسامه اوغرامشدی.

دها صکره‌لری لازار دامادی (ووق برانقوویچ) لك معاونتیله صرپ قوتلرینی معیتنه الوب پرزرین و (ایپك) ی ضبط ایله ممالك شمالیه‌سنه الحاق‌ایتمکله عثمانلی استیلا کرانه قارشو صربستان حقوقنك مدافعی‌طورینی المش‌وارتق هرایکی ملت بیننده برقرار قطعی ویرلمسی زمانی کلمش ایدی. نهایت ادرنه‌ده‌کی قوتمز صرپ وارنودلق بحرانه مداخله‌یه باشلدی. بالسالردن ایکنجی بالسا ساحل بحریده الده ایتمك ایسته‌یه‌رك (زتا ـ زانطه) غاصبی (رادیچ چرنویه‌ویچ) ایله محاربه ایتدکدنصکره (دراج) قوتی (قارلو طوپیو) اوزرینه حرکتله (دراج)ی ضبط وقونتلق عنوانی اخذایلدی. دیکر طرفدن بوسنه‌لی (تی‌ورتقو) ده مجار قرالی لوئی‌نك وفاتندن صکره مجار بحراننده بالاستفاده قولایلقله راغوزه‌نك رقیبی‌اولان (قاطارو) یی ضبطایتدی. بو کیفیت بالسانك خوشنه کیتمامش وقطارونك (تی‌ورتقو) طرفندن ضبط اولنمسنه رضا کوسترمامش اولدیغندن تی‌ورتقو دخی بالسانك یورتی، بلنی‌قیرمق وایشلره بردوزن ویرمك ایچون ۱۳۸۵ده عساکر عثمانیه‌یی آدریاتیك (وندیك) دکزی‌ولایتنه جلب ودعوت‌ایتدیکندن کرك صرپ حکومتنك وکرکسه صرپ ملتنك وحتی بوسنه‌نك، زتا

اراضیسنك صوك زمانلری وتبدل ادارەسی تحقق ایتمش کبی ایدی .
نهایت عساکر عثمانیه بالفعل ایشه مداخلەیه باشلدی :

صرب صندیغی محاربەسنی ومراد خداوندکارك روم ایلی یه عودتنی متعاقب
لالا شاهین پاشا بلغارلره قارشی یکی بر حدودده مالك اولمق ایچون شماله
یعنی الك زیاده بلغارلرله مسکون اولان بالقان طاغلری اتکلرنده واقع
بلاد وقلاعه ، امیر علی زاده تیمور تاش پاشاده شرقه طوغری حرکت
امرینی الدیلر (۱۲۷۲) تیمور تاش پاشا (قزل اغاج یکیجەسی) ایله
(یانبولی) یی ولالاده ینه عین سنەده (اهتمان) و (ریلو) یه قدر
(صماقو) جهتنی ضبط واستیلا ایدرك چاریچا (اودوقیا — Eudokia) نك
اوغلی دسپوت (قسطنطین دراغاش) ده حاکمیت عثمانیەیی قبول ایتدردیلر.
مومی الیه قسطنطین مؤخراً مظهر تلطیف اولەرق مراد اول طرفندن
کندیسی زیارت ایدلدی . و بر قزیله کندیسی تزوج ودیکر ایکی
کریمەسنی ده مخدوملری یعقوب ویا بایزید چلبیلره تزویج ایلدی .

تاریخلرمز مومی الیه قسطنطینك دخالتی مسئلەسنی حکایه ایدرك
[پادشاه ظفر رهبر کوستندیلك اهمیت موقعیەسنی ایشتمکله ۱۳۷۱—۷۷۳ دە
حرکتله قلعه اوکنه رایت نصرتی رکز ایتدی . قسطنطین نامنده
اولوب مزید اقتدارینه اغترار ایدن بر بلغار تکفوری ایدی جوارندەکی
ملوکەبیله اطاعت ایتمزکن سطوت وقدرت پادشاهی قلبنه خوف وهراس
نامتناهی ایقاع ایتمکله قدوم شهریاری یی هدیەلرله استقبال ومفتاح قلعەیی
تقدیم ایله عرض ابتهال ایتدیکندن کندیسنه خلعت اکسا ایدلدکدن
بشقه مقامنده ابقاسی حقندەکی استدعاسنی قبول ویالکز تابعیت عثمانیەیی
اعترافله هردرلو تکالیف میریه وجزؤیهٔ شرعیەدن معاف قیلندی]

دیورلرسه پادشاهك انك کریمه‌سیله ازدواجندن ودیکر کریمه‌لرینك شهزادکانه تزویجندن بحث ایتمیورلر . [*]

یکه اهل صلیب تشکیلی ـ فتوحات دوام ـ کالیپولینك استردادی

عثمانلیلر روم ایلی قطعه‌سنك شمال وجنوبنده استیلا وفتوحات ایله مشغول اولدیغی صره‌ده شرقی عثمانلیلردن تطهیر ایده بیله‌جك بیوك بر اهل صلیب تشکیلی خیالاری اوروپاده تکرار اویانمغه باشلمشدی. ذاتاً هانکی مظفریتمز دم نصارانی غلیانه کتورمدی ؟.. حتی **١٣٧٢** سنه‌سی مایسنده اردوی عثمانی سفر برلك حالنه کیردیکی صره‌ده پاپا رایت مسیحی کشیده ایدرك وندیك جمهوریته وطونه قتولیك قرالنه (مجار) اشعاراتده بولندی آنده روم مملکتنده بعض صرب پرنسلرینی مغلوب ایدرك وندیك دکزینه طوغری ایلریلکده اولان ترکلرك تأدیبیله روم ایلیدن تبعیدینی تکلیف ایتدی آنی متعاقب مورەدن لاتین آرشویکی‌ده رومایه کلارك (آخایا ـ Achaia) قطعه‌سیله جوارینك تحت مخاطره‌ده اولدیغنی بیان ایلدی . وایدیلان مخابراتدن بالقان شبه جزیره‌سی پرنسلری واسطه‌سیله بر مجلس مشورت تشکیلنه قرار ویرلدی . پاپانك دعوتی یالکز هم مذهبنه یعنی قاتولیکلره تخصیص ایدلدیکندن محل اجتماع اوله‌رق بر لاتین مملکتی اولان (تب) انتخاب اولندی. بو مجلسه الك اول مجارلر دعوت اولندی . عین زمانده بیزانس ایمپراطوری طرفندن یکه مجارستانه (یانی لاسقاریس قالوفه‌روس) ومشهور واعظلردن (دیمتری کیدونیس) کوندرلدیکه برنجیسی ماریا قانتاکوزنك زوجی وخرستیان اعاظم رجالندن ایدی . بونلرك وصولندن صکره برمجار

[*] اشبو ازدواج بحثی حقنده براز یوقاریده صحیفه (٣٢٣) مراجعت

هیئت سفارتی ینه اهل صلیب تشکیلات وترتیباتی لاجل المذاکره پاپا نزدینه کیتدیسه‌ده تجارب سابقه‌یه نظراً روما ارکان رهبانی مجارقرالنك سوزلرینه پکده اعتماد ایتمدکلرندن تجهیزات ومصارفات سفریه ایچون قرالك طلب ایلدیکی مبلغی کوندرمیه‌رك تشبث ایده‌جکی سفرك طوغریدن طوغری‌یه عثمانلیلر علیهنه اوله‌جغنه دائر رسماً واصولی دائره‌سنده یمین ایتمسنی تکلیف ایتدیلر . قرال لوئی بویله بریمین ایله قوللرینك باغلنمسی طرفنه یناشمدی چونکه بوذات ترکلر اولسون صربلو ویا بلغارلر اولسون هرنره‌دن اولورسه اولسون مملکتنه یاغلی برپارچه‌یی مال ایتمك ایستردی . حکمداران منافع سیاسیه‌لرینه عقاید دینیه‌لرینی بیله فدا ایدرلر. حتی شمدیکی قره‌طاغ قرالی آیین دینیسنی ایفا ایتمدن رسمی ضیافتلرده بیله سفره‌یه اوطورمدیغی وتعیین اصول ایله سفره‌دن قالقمدیغی حالده کریمه‌سی باشنه ایتالیا تاجنی قوندرمق ایچون انك تبدیل مذهب ایتمسنه بیله راضی اولمشدی. بناءً علیه (تب)ده ۱۳۷۳ تشرین اولنده، تشکیل ایدیلان مؤتمر برپاپا باش راهبی ریاستنده یالکز لاتینلردن عبارت اوله‌رق ناپولیلی (لئوناردو طوقتو ـ Tocco) وملیدن (قاته‌لوزی) وکوچك براطه بکی وندیکلی (مینوتتو) وناقسوس وجزایر بحر سفید دوقه‌سی وبعض وندیکلولر وقورنت صاحبی فلورانسه‌لی (آچچایولی) کبی بعض مشاهیر مجتمع ایدی . بونلر برطاقم مقررات اتخاذ ایتدیلرسه‌ده هیچ برنتیجه حاصل اوله‌مدی حتی اتحادلرینه دائر رومایه خطاباً بر ورقه امضا اولنمسی واشبو ورقه ایله رومادن استمداد ایدلمسی حقنده روم پاپاسلری طرفندن ایدیلان تکلیف بیله مظهر قبول اولمدی .

اون برنجی غره‌غوارك ۱۳۷۸ ده وفاتندن صکره اهل صلیب تشکیلی تشبثیده ترك اولندی. درت سنه صکره قرال لوئی ـ که پولونیاده‌ده

صاحب اولمشدی ـ وفات ایتمکله تحت اداره‌سنده بولنان ایکی مملکت بربرندن آیریله‌رق هربری برر کریمه‌سنه مال اولدی .

ایشته عثمانلیلر بالقان نیم جزیره‌سی شماله طوغری ایلریلدکلری وتکمیل حدودلره هجومده بولندقلری صره‌ده قارشیلرنده بر هیئت متحده کوره‌جکلری یرده فرنك ، موره‌لی، بلغار ، صرب ، وحفرهٔ انحطاطه ایتمش بیزانس ایمپراطورلغی کبی هربری کندی یاغیله قاوریلیر برزکوچك وضعیف قوته تصادف ایدیور وعثمانلیلرده براصول وقاعده تحتنده واعلای کلمة الله مقصدیله ایلریلیورلردی .

تیمورتاش و لالا شاهین پاشالر شمال وجنوب جهتلرنده فتوحات ایله مشغول اولدقلری صره‌ده شهریار کشور کشاده بر قول اردو ایله شرق جهتنه (آیدوس) اوزرنده واقع (بابیر حصاری ـ بیکار حصاری) ضبط وتخریب ونفس آیدوسه مهاجرین عثمانیه اسکان وطاشلق برنیم جزیره اوزرینه مبنی (سوزه‌بولی)یی تسخیر ودیوارلرنی بعدالهدم ینه روملره اعاده وصکره آیدوسك غربنده اولان (قرین اباد) ده ضبط اوله‌رق روم ایلینك شرق جهتیده ممالك عثمانیه‌یه ضم و الحاق ایلشدی .

مراد اولك اشبو سفریله اکثریسی مستقل برصورتده یشایان بلغار رؤساسی وروم عائله‌لری اداره‌سی اورته‌دن قالدیرلمش ایدی . بوندن صکره قوهٔ عثمانیه طوغریدن طوغری‌یه ، پك سوزناك و شایان مرحمت اولان، روم ایمپراطورلغی ممالکنه توجیه اولنه‌رق عربه بورغازی جوارنده (خیره‌بولی) وادرنه‌نك شرقنده قرق کلیسا وصکره بیزانس بحرانلرنده پك بیوك اویونلره مرکز اولان (ویزه) دخی الده ایدلدی . مواقع مذکوره‌دن الیوم یدیمزده قالان قرق کلیسا موقعی

استرانجه کچیدلرندن بری مدافعه و ادرنه ایله بحرسیاه بیننده استناد ایدیله‌جك بر موقع اولمقله اهمیت موقعیه‌سی واردر . علی‌الخصوص ادرنه‌دن استانبول اوزرینه یوری‌یه‌جك دشمنی صولدن چارپدیغندن و بوراسی ضبط اولنمدقچه ایلری حرکت مخاطره‌لی اوله‌جغندن بورانك جداً تحکیمی لازمدر . فقط بو تحکیم کیفیتی شیمدیکی کبی آچیق استحکام ایله دکل قپالی نوایجاد قلعه‌لرله اولمق مجبوریدر .

ویزه ، خیره‌بولی ، سوزه‌بولینك ضبطلرندن صکره تکمیل بحر سیاه ساحلنك الده ایدلمامسی شایان تعجبدر . بوکا برمعنا ویریله‌مز . احتمالکه ابتدای استیلاده دکزلره اولقدر اهمیت ویرلمامش اوله . اشبو عدم اهمیتدن متولد تسیب نتیجه‌سیله (سوزه‌بولی) آز زمان صکره ینه الدن چیقارلدی .

(کلیبولی) روم ایلی قطعه‌سنك یکانه اس‌الحرکاتی و حرکات عسکریه‌مزك روحی مثابه‌سنده اولدیغندن اون برآی قدر دشمن النده قالدقدنصکره قره‌دن ایچه صقشدیریله‌رق استرداد ایدلمشدی .

بیزانس ایمپراطوری (ژان) ویزه‌یی استرداد ایچون تشبثاته باشلدیغی و حتی او جواری رومل یغما و غارت ایلدیککنی موقع مذکور محافظی (شیر مرد) بك بروسه‌یه کچن خداوندکار غازی‌یه عرض ایتمکله مراد اول ایمپراطور ژانی تأدیب مقصدیله علی‌العجله کلیبولیدن کچه‌رك (١٣٧٢-٧٧٤) (معلقره) ده لالا شاهین پاشا ایله اورنوس بك وسائر امرانك قوماندا ایلدیکی قوتی جمع ایلدکدنصکره لالایی استیلایه دوام ایتمك اوزره سوق ایلدی . لالا شاهین دکز جهتنه یناشمدی چونکه اورالری ونديكلولر الننده اولوب آنلرله اولان مناسباتمزی اخلال ایتمامك اوزره (آینوز) ی شمدیلك (قاته‌لوزی)

النده براقدی و ایپصالد جوارنده مریج نهرینی کچوب (ویرا ـ فره‌جك) ی ضبط ایتدی . خداوندکارده بالذات برازقوتله استانبول جوارینه توجه ایدوب استانبوله بر کونلك مسافه‌ده (اینجكز) ی محاصره ایله ضبط وبرروایتده (چتال بورغازینی) ده طوعاً تسلیمه مجبور ایتدی چتال بورغازدن صکره اینجكز [۱] ناحیه‌سنده (آپولونیا) قلعه‌سنی تسخیره عزیمت ایدرك اون بش کون قدر محاصره ایلدیسه‌ده موفق اوله‌مدی . وعودت اوزره ایکن صحراده بولنان اغاجلردن برچنار آغاجنه طیانوب استراحت ایلدیکی صره‌ده حصارك دیواری ییقلمغله آچیلان کدکلردن هجوم اولنه‌رق ضبط ایدلدی . واو اغاجه (دولتلو قبا اغاج) یاخود (موطلو چنار) وحصاره‌ده (تکری ییقدیغی) نامی ویرلدی .

تاریخلرمزك روایته کوره پادشاهك استانبول قپولرینه‌قدر تقربی اوزرینه قیصرك عقلی زیوانه‌سندن چیقمش ، یاپدقلرینه نادم اولمش ، صلح ایسته‌مش ، مراد اولده اکا رغبت ایتمش ایمش .

وقوعات مذکوره‌دن برقاچ آی صکره فقط هر حالده ۱۳۷۳ ـ ۱۳۷٤ سنه‌لری اره‌سنده روم ایلینك غرب جهتی قوماندانی اورنوس بك [تاریخلرمزك روایتنه کوره وزیر اعظم خیرالدین پاشاده برابر

[۱] اینجكز فتحنی متعاقب افراد عسکریه‌دن بری باشنه مال غنیمت اوله‌رق آلتون یالدزلی برطاس کیدیکنی خداوندکار کوروب آنی بکنمکله بو خاطراتك خاطره‌سی اولمق اوزره سرای مأمورینی ایله محافظین شاهانه‌نك بعدما یالدزلی کلاه اکتسا ایتملرینی امروکندیسیده هرنه‌قدر پك ساده تلبس ایدرسه‌ده ویولده کلاه اکتسا ایتمکی اعتیاد ایلدیکی وبوکا (اسکوف) دیندیکی و بو پادشاه زمانه قدر کرمیان فابریقه‌لری معمولاتندن بیاض واینجه برعمامه ایله قرمزی صوفدن برجبه وخفتان اکتسا اولندیغی و اسکوف صکره‌لری تاج سلطنت اتخاذ قلندیغی تاریخلرمزك روایاتندندر .

ایدی] دها اوزاقده طوغری ایلربلیه‌رك (بورلا ـ یاخود ـ بورقلعه) و (درامه) و (اسکیچه) (خریستوپولیس ـ قواله) و (زیخنه) ومارولیه نام خاتون طرفندن اداره اولنان (مارولیه ـ عورتحصاری) ودلی بلبان بك واسطه‌سیله (سیروز) ضبط اولندی . اورنوس بك شهید حاجی ایل بك مرحومك باشنه کلان بلایی بیلدیکندن اولا حرکت ایچون بعض مرتبه تعلل کوسترنجه خیرالدین پاشا تأمینات لازمه ویرمش وحرکته اقناع ایتمشدر. بلادمد کوزدن قواله مصر والیسی، خدیو محمدعلی پاشانك مسقط رأسیدر . اولا براز مقاومت کوسترمش وهجوم نقطه‌سی تحری ایدیلیرکن قلعه دیواری دیبنده بر دلیك کوریلوب قلعه ایچندن نبعان ایدن صویك اورادن جریان ایلدیکی اکلاشلمغله غزیلردن برقاچ فداکار کیجه یاریسی مذکور دلیکدن ایچری کیرمش کیمسه نك خبری اولمقسزین قپویی آچه‌رق رفقاسی حصاره هجوم وقپودن دخول ایله قلعه ضبط اولنمشدر دیو تاریخلرمز برحکایه روایت ایلر . سیروزده صرب قرالی عساکر کلیه ایله میرمشارالیهك قارشیسنه چیقمش ایسه‌ده تاب آور مقاومت اوله‌میه‌رق قلعه وشهر ضبط اولنمشدر. اشبو سفردن مقصد یعنی اصل نقطهٔ هدف سیروز اولمغله مطلوب حاصل اولمش ایدی . یالکز طاشوز اطه‌سی ضبط اولنمامش وصاحبی آلکسی آسانز Asanes قواله یی الدن چیقارمش ایسه‌ده طاشوز ینه الده قالمش ایدی . ایشته ١٣٧٤ سنه‌سی صوك بهارینه طوغری تا سلانیکه قدر اولان مواقع بو وجهله کاملاً استیلا ایدلدی .

مراد خداوندکار بیزانسی ئه‌مانوئل اداره‌سنده سلانیك علیهنده هیچ بر تشبثده بولنمدی. چونکه بورایه هجوم ایدرسه لاتینلرله اوغراشمق لازم ایدی . لاتینلرك اناطولیده اهل صلیب ایله ازمیره ویردکلری

سرز ویوقاریده بیان اولنان قبریس قرالی (پیر)ك وقوعاتی و (آمه‌ده)
ك حالی معلوم اولدیغندن مراداول یکی براهل صلیب تشکیلنه‌سببیت
یرمامك ایچون سلانیك اوزرینه حرکت ایتمدی . مع هذا قرائن
الیه‌یه نظراً خیرالدین پاشانك توصیه وتضییقی اوزرینه (ئەمانوئل)
لانیکدن بروسه‌یه کیدوب اورانك زعامت اولەرق کندیسنه احسانی
ستدعا وبوده محظوظیت پادشاهی‌یی موجب اولەرق کندیسنه (کنج
کیت) و (چلبی) دیو خطاب ایدرك رجاسنی قبول ایتمش ایمش .

ارتق حکومت عثمانیه‌نك صربلیلر، بلغارلر، شمال وغرب مجاورلری
ضرتنه اولەرق کسب جسامت ایده‌جکی اکلاشیلیوردی . ممالك
ثمانیه‌یه الك مجاور اولان (زارقو Zarco) زاده‌لر یعنی (ایوان)
له (دراغاش) وبوغدان، نتیجهٔ حالی علم الیقین بیلدکلرندن مراداوله
راج ویره‌رك و هنگام سفرده عسکرله معاونت وعد ایدرك دولت
لیه تابعیتی قبول ایلدی .

طونه شمالنده افلاق بکی اولان (لایقو) دها ۱۳۷۲ سنه‌سنده
بوعی اولان مجارستان قرالنه ابراز صداقتله حتی مخابراتنده
لاق اعزه‌لری نامنه صداقتده دائم قاله‌جغنه یمینلر ایلیوردی لکن
راد اولك روم ایلی‌یه وصولیله برابر لایقو مسلك سیاسیسنی تبدیل
درك عادتا عثمانلیلرده یالتاقلانمغه باشلادیغندن مجار قرالی لوئی خان
لان اشبو تابعی حقنده برتدبیر احتیاطی اولمق اوزره حدودده بولنان
ستحکاماتنی تقویه ایلدی .

حتی عثمانلیلرك متفق اولمقله اتهام ایدیلان افلاقلیلرك نیکبولی‌یه
هوم ایده‌جکلری حقنده بر روایت بیله چیقمش ایدی . حالبوکه

عساکر عثمانیه طونه جوارینه بیله تقرب ایتمامش وبالقان نیم جزیره سنك دیکر قطعه‌لرنده اسلاولر حرکات خصمانه‌یه باشلمش ایدی .

فی الحقیقه بلغار ممالکنده ظهور ایدن ایکی چار وبر دسپوت ایله (لایقو) کبی مزعج برهمجواردن طولایی بلغار ایشلری جان صیقه‌جق درجه‌ده ایدی . برادری (سیشمان) ك اياغنی قایدیران (استراشه‌میر) قائم برادری وبوسنه وصرب حکمدار جدیدی (تی وزتقو) دن امین ایدی . بوندن بشقه مدعاسنی دها زیاده تقویه ایچون کلیسالرینی حتی یالکز ودین کلیسالرینی دکل صوفیه کلیسالرینی بیله استانبول بطریقلك تحت نفوذینه ترك ایتمشدی . ۱۳۷۳ سنه‌سنده اولاخلر طرفندن وقوعبولان نیکبولی اشغالی‌ده بوندن طولایی وقوعبولمش ایدی . نیکبولی سیشمانه تابع و (لایقو) ده عثمانلیلرك متفق کبی طانمش ایدی لالاشاهین پاشاده اشبو بلغار محاربانه بروتی صوقوب آتیده بیان اولنه‌جغی اوزره مؤخراً (صوفیه) یی قطعیاً ضبط ایتمش ایدی :

نیشك ضبطی ، قرالك اطاعتیله صرابیه ربطی

صوفیه‌دن کچن شاهراه تجاری _ که بعضاً طریق عسکری خدمتنی‌ده ایفا ایدردی _ نیشاوا نهری جوارنده صربلو قونت (لازار) ك اراضیسندن مرور ایدردی .

صربستان علیهنه ترتیب اولنان اشبو محاربه جنوه وونديكلولر بیننده عداوت وبیزانسلیلرك ایقاع ایتدکلری مشکلات نتایجندن اولوب بندن الك زیاده عثمانلیلر استفاده ایتمش اولدی .

تاریخلرمز نیش فتحنی بروجه آتی حکایه ایدر .

سیروز اوکنده صربلولرك کوستردکلری مقاومت خداوندکار
غازینك جانی صیقمش ایدی (١٢٧٥ ـ ٧٧٧) ده تیمور تاش بك
زاده یخشی بك معیت همایونده اولدیغی وشهزاده ییلدیرم بایزیدده مقر
سلطنتده توکیل اولندیغی حالده صربستان اوزرینه حرکت اولندی .
صرب قرالی (لازار غربلیانوویچ) خوف و خشیته تابع اوله‌رق
ملکتی تخلیه‌یه قرار ویرمش ونقلی ممکن اولیان خزائن وسائره‌سنی
قلاع مستحکمه‌یه وضع ایلدکدن ومزروعاتله ذخائری تلف و ذیقیمت
اشیانی برابرینه آله‌رق طاغلره چکلمش اولدیغندن اردوی عثمانیده
ذخیره‌جه صعوبت چکمکه و علائم قحط وغلا کورونمکه باشلایوب
موسم‌شتاده تقرب ایتمش ایکن ینه غیرت اوله‌رق نیشك ضبطنه‌قرار
ویرلدی . اثنای محاصره‌ده مهاجمه ومصادمه‌دن طرفین بر چوق
تلفات ویردی ؛ قلعه موقعك اهمیتی نسبتنده متین ایسه‌ده مقدار کافی
مستحفظینی حاوی اولدیغندن بر یغما امریله ضبط اولندی . محاصره
٢٥ کون قدر امتداد ایتمشدی . مشار الیه یخشی بك موجود معیتیله
هجومده الك اول قلعه‌یه کیرمش ورایت ظفری دیکوب مجاهدین
زمره‌سنده بر موقع ممتاز احراز ایتمشدر .

قرال لازار بو حالی کورنجه بر آدم کوندره‌رك بعض هدایا ایله
عرض استیمان ایلدی . وسنوی اللی قیه کموش و ٣٠٠٠ سواری
ویرمك اوزره (١٣٧٦ ـ ٧٧٨) ده عقدصلح ایلدی . روضة‌الاخبار
لازارك‌ویرکوسی‌سنوی ٣٠.٠٠٠ دوقه‌آلتونی اولمق اوزره‌کوستریور .

خداوندکار غازی بعده بروسه‌یه عودتله مظفریتی قرمان اوغلنه
علاءالدین بك‌واسطه‌سیله وذی‌الحجه ٧٧٨ تاریخلو نامه ایله تبلیغ ایتدی

وحمید ایلی بکی حسین بکدن فتح ضمننده کوندریلان نامه‌یه‌ده جواب
ویردیکه کافه‌سی فریدون بك منشأتنده مندرجدر .

بلغار قرالی سیشمان علیهنه سوق اولنان اردویه کانجه بوده
خراجکذارلغی قبول ایلدیکندن التماسی قرین اسعاف خداوندکاری
اوله‌رق کالاول امور مملکت کندیسنه احاله وفقط سفرلرده اردوی
همایونه التحاق ایتمسی شرط اتخاذ قلندی . حامرك اشعارینه کوره
(سیشمان) کریمه‌سنی‌ده مراد غازی‌یه تزویج ایلمشدر .

قرال سیشمان (١٣٨٢-٧٨٤ده) جزیه تقدیمنی تأخیر ایتدیکندن
براز اشاغیده کوریله‌جکی وجهله وقتیله بروسه‌یی محاصره ایدن
بالابان بك زاده (ایجه بلبان- بالابان) مدهش بر قوتله (صوفیه) یی
محاصره و لالا شاهین پاشا یرینه روم‌ایلی بکلربکی تعیین اولنان امیرعلی
زاده تیمورتاش پاشاده ماکدونیانك تا جکرکاهنه‌قدر نفوذ وارنوداق
حدودینه قدر ممالکی یعنی مناستر ، پرلپه . اشتیب ، و جوار مواقعی
ضبط ایلدی . بو وجهله مرمره دکزندن بالقانلره قدر ممتد اولان
ممالك سهولت وموفقیتله فتح وتسخیر اولندی .

##ییلدیرمك ازدواجی ، کرمیاندن جهاز اوله‌رق مملکت اخذی (٧٨٣)

کرمیان بکی (سلیمانشاه بن محمد بن یعقوب اول ابن علیشیر ابن
امیر کرمیان) سلاطین سلجوقیه امراسندن ایکن کوتاهیه‌نك جنوب
غربی جهتنده یونانان اراضی‌یی مالکانه ایدینوب ارطغرل وعثمان
غازیلرك حوزهٔ حکومتلرینه چاپول ایچون هجوم ایتمکدن خالی دکل
ایدی . بالکه‌ده چاپول ایله‌باشلیوب عثمانلی مملکتنی ضبط ایتمك ایستردی .

و فکرینك ثمره‌دار اولمیه‌جغنی و بلکه‌ده بالآخره کندی حکومتی
حو وپریشان اوله‌جغنی بیلدیکندن حکمداران عثمانیه ایله مناسبت
صهریت حاصل ایدرك بو طریقله ایلریده اعقاب واولادینك سلطنتدن
حصه‌مند اولمسنی قوردی . وحیاتنك صوك کونلرنده اوغلی ایکنجی
عقوب بکه [بولندیغمز موقعده بوندن صکره چوق سنه‌لر خاندانمزی
حفظ ویاخود مجاورمز بولنان آل قرمانك شرندن ملکمزی حمایه
یتمك پك مشکل اوله‌جق. چارهٔ نجاتمز آل عثمان ایله بریولی بولوب
ناسبت پیدا ایتمکدر. قزلرمدن برینی خداوندکار غازینك شهزاده‌سی
یلدیرم بایزیده عقد وتزویجه چالش] دیو وصیت ایتدی وچوق
ورمیوب قوله‌یه کیدرك وفات ایتمشدی (۷۹۰) مع هذا دها اغلغنده
ریمه‌سنك شهزاده بایزیده زوجه‌لکه واوغلی یعقوب بککده بنده‌لکه
بولی رجاسیله یازدیغی برنامه مراد خداوندکار طرفندن قبول اولنوب
ؤخراً شهریار مشارالیه طرفندن یازیلوب صورتی فریدون بکده
وجود برمکتوبله مصلح‌الدین موسا نشان تسلیمی مأموریتیله کرمیانه
وندرلمش ، وجوابی ینه کرمیان بك‌زاده طرفندن جمال‌الدین اسحق
م فقیه واسطه‌سیله مراد خانه ارسال اولنمش ایدی . اشبو ایکی نامه‌ده
رمیان بك طرفندن جهاز اوله‌رق مملکت النوب ویریله‌جکنه دائر
ید یوق ایسه‌ده تاریخلرمزك متفقاً روایتلرینه کوره مومی الیه جمال‌الدین
ر طاقم هدایا ایله جهاز مقامنده (کوتاهیه) سماو) (اکری کوز)
طاوشانلی) قلعه‌لرینك آناختارلرینی مراد غازی‌یه ایصال وغازیٔ
شارالیه بروسه‌یه کله‌رك ولیمه ترتیبنه مبادرت ایتمشدر .

حکمدارانه ، حکامه ، مصره ، شامه ، بغداده ، عراق عجم ملوکنه
سفرا اعزام اولنه‌رق دوکونه دعوت اولندیلر . عثمانلی ارکان وامراسی

واعیانیده چاغرلدی . بروسه اووه‌سنده چدرلر قوریلوب مسافرلر اوراره یرلشدیرلدی (١٣٨٣ - ٧٨٠) هر دعوتلی بر طاقم هدیه‌لر کتورمشدیکه انلرده عرب آتلری ، اسکندرون ، حلب قاشلری ، الك یاقیشقلی اسیر اوغلان وقیزلری ایدی . فقط اشبو هدایانك الك نادیده‌سی غزی اورنوس بکك تقدیم ایتدیکی هدیه‌لرایدیکه مورخینك روایته کوره یوز نفر سچمه اوغلان ایله جاریهٔ خوش‌خرام ایدی . بونلردن اون نفر جاریه الندە وکموش تپسیلر ایچنده کموش فلوری طولدیراش ویکرمیسنك النده التون وکموش لکن ومشربه ودیکر یکرمیسنك النده مینه‌لی قوپه‌لر ، فنجانلر ، وجواهر نفیسه ایله مزین پوتقل وسراحی وبرداقلر و دیکر یکرمیسنده روم و افرنج اقمشه‌سی ایدی . خداوندکار غزی اورنوسك اشبو تقدمه‌سنه بیان ممنونیتله مصردن کلان عرب آتلرینی طاقمیله آکا واورنوسك هدیه‌لرینی‌ده کاملاً مصر سلطانته کوندرمك اوزره سفیرینه ونقودایله‌اسیا پرنسلرینك تقدیم ایتدکلری هدایانی دخی فقرا وعلما ودرویشانه تقسیم ایدرك کندیسنه برشی آلیقومدی !

شهزاده بایزیده نشانلدیغی (دولتشاه - دولت خاتون) ی کتورمك اوزره بروسه قاضیسی ایله میرعلم (آق سنقور) وچاوش باشی تمرخان بك وشهزاده‌نك دادیسی وآق سنقرك حرمی و سائر بعض حرمدن ١٠٠٠ وبرروایته کوره ٣٠٠٠ قدر سپاهی کوتاهیه‌یه کوندرلدی . بونلر کرمیان بك وفات ایتدیکندن دولتشاهك برادری ایکنجی یعقوب بك طرفندن استقبال اولندیلر . اوراده نکاحی عقد ایدیله‌رك کلین آلایله بروسه‌یه تقرب ایتدکده اعیان دولت استقبال ایتدی زفافی یاپیلدی . ایش بتدی . یعقوب ثانی اشاغیده بایزید اول زمانی وقوعاتی

میانده کوریله‌جکی اوزره اناطولیده قیام ایدن طوائف ملوك ایله هم فکر اولدیغندن ۷۹۲ سالنده وزیریله برابر ایپصاله‌یه نفی اولنه‌رق مملکتی کاملاً ضمیمهٔ ممالك عثمانیه قلنمشدر.

مشارالیها دولتشاه یاخود دولت خاتون چلبی سلطان محمد خان اولك والده‌سیدر. ۸۱٦ وفات ایتمش، بروسه‌ده یشیل جامع جوارنده تربه‌سنه دفن اولنمشدر.

حمید ایلنرده اشترای بلاد (۱۳۸۱ــ۸۸۳)

مراد خداوندکارك اخص آمالی توسیع ملك ایتمك ومنتظم بر حدوده مالك اولمق ایدی. توسیع حدود ایلدکجه بوندن الدیغی لذته قناعت کتوره‌میوردی. بوبابده احتراصی زیاده ایدی. حمید ایلی الکاسندن تکه‌وقرمان وکرمیان اراضیسی ارانسه‌صوقیلمش قسمنی المغی وکرمیانلیلردن آلدیغی (چهاز شهرلری) ایله برلشدرمکی دوشندی وبایزیدك ولیمه جمعیتی طاغیلورکن حمید ایلی ایلچیسنه [برادرم حسین بکه بزدن سلام ایت دیه‌سین که مابینمزده اولان محبت وقرداشلق مقتضاسی کندیسنه بر التماسمز واردر. قبول جوابنه وبونك چابك کلسنه انتظار ایدیورم. قرمان اوغلی علی بك اکثریا بو مملکته تعدی وخاندانمزه تصدی ایدیور. محافظهٔ حدود ایچون دیار قرمان جوارنده ولایت حمیددن بر نیجه قلعه وحصار بزه پك لازمدر وجه شرعی ایله بزه بیع ایتسون، بونکله دوستلغنی اثبات ایتملی] دیدی. وسوزنده‌کی قوتی ارائه ایچون کندیسیده کوتاهیه‌یه مواصلت ایتدی. حسین بکله مخابره‌لر اولندی (بك شهری) (سیدی شهری) (یلواج) (قره اغاج) (اسپارته) (آقشهر) قلعه‌لرینی اشترا ضمننده وکیل تعیین اولنوب

مبالغ جسیمه (؛) مقابلنده میرمومی الیهك صاتدیغنی مبین حجت شرعیه الندی. بو ایشده بتدی. بو جهتله مجموعی طقوز اولان طوائف ملوکدن (قره‌سی) (کرمیان) (حمید) بکلکلری منقرض اولوب برنجیسی اورخان غازی طرفندن فتح طریقیله ایکنجیسی مصاهرت مناسبتیله اوچنجیسیده صلحاً وبطریق البیع ممالك عثمانیه‌یه ربط اولندی.

فقط اشبو اوچ کوچك حکومت یرینه قدیم ممالك سلجوقیه‌نك منتهای حدود شرقیه‌سنده دیکر اوچ کوچك امارت ظهور ایتدیکه بونلرده دیاربکرده (قره‌قویونلی)، مرعشده (ذوالقدریه)، اطنه‌ده (رمضان اوغللری) ایدی. بونلر برعصر قدر استقلاللرینی چانطه‌ده بکلکلك مثابه‌سنده محافظه ایتدکدن بشقه حدودلرینی‌بیله توسیعه موفق اولمشلردی. رمضان اوغللری (ارمناك) ده ایدی.

آتیده کوریله‌جکی اوزره قره قویونلی ٧٧٧ - ٨٧٤ وذوالقدریه ٧٨٠-٩٢١ ورمضان اوغللری ٧٨١-٩٢١ سنه‌لری ارەسنده اجرای حکومت ایتمشلردر.

مناستر، پرلپه، اشتیب وصوفیه فتحی (٧٨٤)

حمید ایلی بکی بیع مجبوری ایله سلطان مراداوله الك کوزل ممالکنی ترك ایتمکده ایکن اوروپاده براقدیغی تیمور تاش پاشاده (ردوپ) و آقسیوس ـ Acsius بالقانلری اتکلرنده اولوب (بغدان) و (درازه‌س) نام پرنسلرده تابع ومنسوب شهرلری ضبط ایلدکدنصکره سلانیك ولایتنه داخل اولمش و آقینجیلری ارنودلق حدودینه قدر کیدرك (مناستر) (پرلپه) (اشتیب) شهرلرینی المش، مملکتندن مقدماطرد اولنان درابح دوقه‌سی (قارلو طوپیا) ده عثمانلیلری اوزایه جلب ایتمش ایدی. ایش

کیتدکجه قیزشمقده اولدیغندن (ایکنجی بالسا) بوسنه‌لی (تی‌ورتقو) ایله اولان منازعاتی اونوده‌رق (زتا) ده صرپ ممالکنك امدادینه شتاب ایلدیسه‌ده هم جوار پرنسلردن هیچ بری یرندن قملدانمدی . نهایت (١٣٨٥ ـ ٧٧٨) صوك بهارنده وقوعبولان محاربه‌ده (بالسا) (ویوسا) جوارنده مغلوب و (مارقو) نك برادری (ایوانیچ) مقتول اولدیغندن ساحلده بولنان صرپ اراضیسیده تابعیت عثمانیه‌یی قبول ایلدی .

برطاقم کوچك صرپ پرنسلکارینك بربری ارقه‌سنه یوارلنوب کیتمسی اوزرینه صرپ استقلالنك مدافعه‌سی(بتون صربستان‌قرالی) و (طونه سواحلی سینیوری) اولوب مرکز اداره‌سی(پرشتنه) اوله‌رق (ایپك) و (پرزرین) کبی مواقع مهمه‌یه تصرفدن طولایی هم جوارمز اولان (لازار) ه قالمشدی. بو آدم محاربه‌دن حظ ایتمز وسکون واسایشی سور برذات اوله‌رق مراد اول ایله محاربه‌دن اجتناب ایدر ایدی. فقط ١٣٨٦ سنه‌سنده وقوعبولان مجار وراثت سلطنتی منازعاتنده لازار کریمه‌سندن طولایی خاندان قرالی ایله پیدا ایتدیکی مناسبت مجارلرك‌ده مصادمه‌یه کیرشملرنی تقرر ایتدرمش ایکن سلطنت مدعیلرینك محو واتلافی اوزرینه ١٣٧١ ده اولدیغی کبی مجارلر محاربهٔ متصوره‌یه اشتراکی بو دفعه‌ده بالمجبوریه ترك ایتدی و عثمانلی استیلاسنه مقاومت ایچون اورته‌ده یالکز لازار ایله بوسنه قرالی (تی‌ورتقو) قالدی .

(تیمور تاش) اوربلوس ـ Orbelus دینلان سلسلهٔ جبالك التنه قدر اولان ممالك اوزرینه یوریمکده ایکن انجه بلبان نام بهادرك تحت قومانداسنده اوله‌رق (صوفیه) اوکنده بولنان غازیلرك برقاچ سنه‌دنبری

دوام ایتمکده اولدیغی محاصره دیه شهر مذکور تاب آور مقاومت اولهمامغله اوراسیده قهرمانلره قپوسنی اچمش ایدی.

اینجه بلبان بروسهیی اون سنه محاصره ایدن و شهر مذکور قارشیسنده بالابانجق حصارینی انشا ایلین (بالابان ـ بلبان) بگك مخدومی ایدی تاریخلریمزك روایتنه کوره صوفیه مشارالیهك برقاچ سنه امتداد ایدن محاصره سنه مقاومت ایتمکده و محاصرینك ارتق صبر و تحمللری توکنمکده ایکن آشنبث ایدیلان برخدعهٔ حربیه غازیلریوزینی کولدیروب قلعهنك قپولرینی آچدرمغه مجبور ایتمشدر . شویله که (اوزونجه سوینداك ـ صوندوق) نامندهکی جوان مرد بر عثمانلی غازیسی اردودن فرار و صورتا تنصر ایدرك صوفیه قوماندانی نزدینه التجا و طوغانجی اولهرق اکا انتساب ایتمش و خدمتریله انك توجهنی قزانمش ، بر کون آوه کیتدکلرنده افندیسنی اوودیه طوغری کوتورمش وحدودمز جوارنده بر قریهیه کلدکلرنده قوماندانی اذن الهرق یمه ویهجك کتورمك اوزره بر کویه کتمش ، قوماندانك اوراده بولندیغنی بزمکیلره خبر ویرمش ، عودتده قوماندانه بزم بوراده بولندیغمزی ترکلر اکلامش سنی صاروب صارملیهرق اورمانده صاقلیهیم و صوفیهدن عسکر کتوروب خلاص ایدهیم دیوب اوده زوی رضا کوسترمکله اورمانده انی اخفا ایدرك براز غیوبتدن صکره بر قاچ عثمانلی ایله عودتله نیده طوتدیلر دیوب قوماندانی اله ویرمش ایدی . قوماندان قوللری باغلی بر حالده قلعه قارشوسنه کتوریلوب تشهیر ایتدکلرنده صوفیهلیلرك قوهٔ معنویهلری کلیاً بوزیلهرق شهر تسلیم اولنمشدر . بو روایت بر حکایه کبی کورینیورسهده بالابان زادهنك خداوندکار

غازی‌یه یازوب فریدون بك منشآتنده مندرج مكتوبنده صراحت و تفصیلات اولمغله عین حقیقت اوله‌رق تلقیسی مجبوریدر .

قیصرله پاپا — صاوه‌جی بكك آنه‌ زریكك اختلالی

مراد اول ایله قیصر بشنجی پاله‌اولوغ (١٣٤١-١٣٩١) هرنقدر بربرینك رقیبی ایسه‌لرده ادرنه‌نك ضبطندن بری اره‌لرنده‌كی مناسبات — ظاهراً اولسون — ینه بر آهنك لطیف اوزره دوام ایدیوردی . التنده عداوت كوریلان ستره‌ٔ صلحی قیصر یدی‌سنه قدر خواه ناخواه محافظه و پادشاهمزك ایمپراطورلق امور داخلیه‌سنه بیله مداخله‌سنه ، تضییقلرینه اطاعت و برتابعك بیله قولایلقله قبول ایده‌میه‌جكی ذلتلری قبول ایدیوردی . بر درجه‌یه كلدیكه (ژان پاله‌اولوغ)ك صبری توكندی و برنائده امید ایدرك طرز آخرده بر ذلتی (پاپا) قارشیسنده بالاختیار آندن استعانه طریقنی تحری ایلدی . پاپالر ، روما غرب ایمپراطورلغی زماننده یالكز روما رئیس روحانیسی اولوب روما ایمپراطورلرینك كیف و هوسنه كوره عزل و نصب اولنور ایدی و اقعا صكره‌لری روماغرب ایمپراطورلغنك انقراضی اوزرینه حكومت روحانیه‌یده استحصال ایتمشلردی . بوحالده روما شرق ایمپراطورلری موقتاً پاپالردن بیوك ایكن ژان اكا التجا ایدرك واسطه‌سیله عثمانلیلره قارشی اولان نازك و مخاطره‌لی موقعنك تبدیلنه موفق اولمق امیدیله شرق پاپاسلرندن كیزلیجه پاپا (بشنجی اوربه‌ن) ایله معاهده عقد ایلدی ، (١٣٦٩) روم كلیساسی آیننده لاتین كلیساسنه بعض آداب و مراسمك تركنه راضی اولدی . سن پیر كلیساسنده پاپانك آیاغنی ، النی ، آغزینی اوپمكله و آنك سوار اولدیغی استرك یولارینی طوتوب چكمكله موقعنی كوچولتدی . سلطنت دنیا

ایچون دینی اولان اورتودوقسلغی فدا ایدرك قتولیکلکی قبول ایتدکدن بشقه ایکی کلیسانی بربرندن آییران خصوصاتده قتولیکلر منفعتنه اورتودوقسلری قاندیره‌جغی بیان و پاپانك تغلبنی تصدیق ایلدی. بوکا مقابل پاپا، فرانسه و دیکر اوروپای غربی حکومتلرینی معاونته دعوت ایتدیسه‌ده برشیئی اولمدی یالکز اون ویا اون بش قطعه غالریا (قادرغه) ایله ١٥٠٠ سواری و ١٠٠٠ نفر تیرانداز کوندره‌جکی وعدینی آله‌رق استانبوله عودت ایدرکن خرجراهی قالمدیغندن ونه‌دیکده کندیسنه یوکسك برفائضله مبالغ کلیه اقراض ایدن تجاران جمهوریته مراجعتلرنده بورجنی تأدیه ایتمدکجه جمهوریت اراضیسندن طیشاری بر خطوه بیله آتماسی و حبس ایدلسی امر اولندی. بو وجهله بیوك قسطنطین ولیعهدینك شخص مقدسی بر قاچ ونه‌دیك مرابحه‌جیسنك اسیری اولدی. قیصر (ژان پاله اولوغ) ولیعهدی ونجل اکبری آندرونیکه بزن حال وحکومتك بالجمله وارداتی وحین حاجتده کلیسالر تزییناتی ضبط ومصادره ایدرك پاره کوندرمسنی اشعار ایتدیسه‌ده ولیعهدی آلدرمدی. چونکه باباسنی آشیروب کلاهنی قاپمق ایستردی. کوچك اوغلی (ئه‌مانوئل) دها مرحمتلی چیقدی، نه‌سی‌وار نه‌سی‌یوق صاته‌رق پاره‌سنی پدرینه کوندروب آنی اسارتدن تخلیص ایلدی.

قیصر استانبوله وصولنده، برشیئی اقتطاف ایده‌مدیکی شو احتیاطسزلق امواج غضب پادشاهی‌یی تشدید ایتمامك ایچون کوچك یعنی درت اوغلندن اوچنجیسی اولان (تئودور) ی خداوندکار غازی‌یه اعزام وارنست لاویسك بیانه کوره جزیه‌ده اعطا ایدرك اردوی همایون صره‌لرندن برینه قیدینی ودها طوغریسی رهن طریقیله قبولنی رجا واسترحام ایتمکله مصالحه ومخادنت صوریه ینه ایکی حکمدار

ارەسنده تجدد ایلدی. مومی الیه بیوك اوغلی آندرونیك معهود بورجلر ایچون فریادلرینه قولاق اصمدیغندن قیصر استانبوله وروندنه انی ولیعهدلك وسلطنته اشترا كندن عزل ایدرك یرینه ایكنجی اوغلی امانوئلی تعیین ایتمسی اوزرینه (آندرونیك) پدرندن انتقام چاره‌لرینی تحری ایدرك آنیده كندیسی كبی بر فكر بسلیان و دها طوغریسی امراسنه الدانان مخدوم خداوندكار (صاوه‌جی) بكده بولدی وعالمده مقبل اولنلره اولادی بیله رقیب و دشمن اوله‌جغی بو مناسبتله‌ده اكلاشلدی .

بر روایته كوره خداوندكار غازی اناطولیده عاصیلری تربیه ایله مشغول اولمسندن بالاستفاده قائممقام سلطنت اولان (صاوه‌جی) بك قیصر زاده (آندرونیك) ایله اتفاق ایدرك هر ایكیسی پدرلری علیهنه رایت كشای قیام و بنی طغیان اولدی . حتی صاوه‌جی كندی نامنه خطبه بیله اوقوتدی . اشبو اتفاقده ایمپراطورك پرمنی اولدیغی ظن اولندیسه‌ده قیصر تأمینات لازمه اعطاسندن بشقه خداوندكار ایله متفقاً عاصیلر اوزرینه همان حركتی ووردستلریله هر ایكیسنك كوزلرینه میل چكدیرلمسنی عرض ایتدی . صاوه‌جی بكی استرقاب ایدن برادری ییلدیرم بایزیدده پدرینی بوبابده تشویقدن كیری طورمدی . خداوندكار قرمان اوغلنه یازدیغی نامه‌ده :

اولاد وراثت نهاد زمره‌سندن صاوجی اصلح الله شانه بعض اهل فساد ایله اتفاق ایدوب بغی وعناده اغاز و بنیاد ایلمش اكا بناءً كلیبولیدن عبور اولنوب ناحیهٔ اولوباده كلدكده حكم شریفمله خبر كوندرلدیكه كلوب ركاب بوسیٔ همایونمله مشرف اوله . اتفاق ضلالتنده مصر اولوب نهر نیلوفره وصول بولدقده صف قتال و جنك جدال آراسته قیلمغله طرفیندن محاربه واقع اولوب طرفة العینده كندیسی محبوس و اسیر اولوب وكرفتار قید

وزنجیر قیلنوب عبرة لاولی الابصار نور باصره دن مهجور وبی اعتبار قیلندی .) دیدکدنصکره (غرض که امور سلطنتده الاقارب کالعقارب ضروری سائر ناسدن زیاده مشهود اولمغین شهریار اولان کندی نفسندن غیره اعتماد قیلمق جائز دکلمش) دیو بیان مطالعه ایتمشدر . تاریخلرمز صاووجی ایله آندرونیك استانبوله یقین بر نقطه ده صیقشدیرلدیغی وروایته کوره موجود معیتلری پادشاهك مدهش صداسندن اورکرك دخیل دوشمکله ایکی عاصی پرنس (دیمتوقه) یه فرار و قلعه یه تحصنله نتیجهٔ حاله انتظار ایتدیلر ، خداوندکارك اورایه وصولیله هر ایکی عاصی یی محاصره و محافظینی آجلقله قلعه یی تسلیمه اجبار ایتدی ، عاصیلرده یقه لنه رق صاووجینك کوزلرینه میل چکیلدی و تربیهٔ بنوت ایله قابل تألیف اولمیان بعض درشتانه سوزلرده تفوه ایتدیکندن مؤخراً اعدام ایتدرلدی . (١٣٨٥ ـ ٧٨٠) واختلالده ذیمدخل اولان بر طاقم روم کنجلرینکده مریجه آتیلمسنی اراده ایله کندیسی ساحل نهرده واقع بر تپه جده بولندیغی صره ده اللری باغلی اولان مجرملرك درون نهره القاسنی بر نظر کین وغضبله سیر ایلمش ایمش . روایته کوره شو دهشتلی مجازاتك منظرهٔ حیرتبخشاسنی تماشا ایدرکن اردوکاهدن بردنبره چیقوب قاچمغه باشلایان وبرسوری تازینك تعقیبندن پك زحمتله خلاص اولان بر طاوشانه باقه رق قهقهه لرده قوپارمش ایمش . بوده تاریخلرمز حکایه سندندر .

سوزده بو حیوان مشئوم ایمش ، غزی یی دوشندرمش . کندی اولادیله برابر اعلان عصیان ایدن ادملرك پدرلرینه کندی اللریله آنلری هلاك ایتملرینی امر ایدرك جمله سی ناچار امری انفاذ ایتمش سه ده ایکیسی شفقتسزلك کوسترمیوب عدم اطاعتده اصرار ایتدیکندن انلرده عازم دار فنا ایلمش ایمش . بوندن صکره آندرونیقوسی پدرینه کوندردی

صاوه‌جی کبی دوچار مجازات ایدلمسنی توصیه ایتدی. انکده کوزلرینه قاینار سرکه دوکدیرلدی. فقط نور بصردن محروم اولمدی.

خداوندکار غازینك مخدومی صاوه‌جی بکه قارشی اختیار ایلدیکی بطش وشدت وعدم شفقت یالکز شهریارمشارالیهك اطرافنده‌کی امال واقبال صاحبی اولنلره بر درس عبرت ویرمك مقصدندن ایلری کلمیوب بلکه اوغلی بایزیدك یوقاریده بیان اولندیغی وجهله صاوه‌جی بکی اولدن بری رقیب طانیدیغی وچوقدنبری برادرینی محو ایتمك عزم قطعیسنده بولندیغی جهتله پدرینی اغفال ایتمش وایودن ایویه پادشاهك سوءظننی جلب ایتمش اولمسی وارد خاطر اولیور. حتی خداوندکارك بایزیده وانك پدرینه جواباً یازدیغی محرراتده بونی ایما ایدیور. فی الواقع خداوندکار غازی بایزیده یازدیغی بر نامه‌ده [..... معلوم اوله‌که اول بهار خجسته آثارده کفار انکروس اوزرینه عظیم سفرم واردر .... حکم شریفم سکا وصول بولدقده کرکدرکه جمیع یات و یراغکله حاضر اوله‌سن‌که تمام رفیق سفر اولمك لازمدر وقره‌سی ایلنده اولان نوردیدهٔ جهانبین قرنداشك یعقوب کامبین احوالندن خبردار اولوب وبروسه‌ده بکجی اولان اغلم مهر سپهر شهریاری ودری اوج نصفت وکامکاری صاوه‌جی بك طول الله عمره العزیز جانبندن غفلت ایتمیوب واقع اولان سوانح حالاتی اعلام ایده‌سن شویله بیله‌سن تحریراً اوائل ربیع الاول سنه ٧٨٧ بمقام ادرنه.

بایزیدك ساوه‌جی بك فقره‌سی حقنده‌کی جوابنده [..... قرنداشم یعقوب بك ضاعف الله اقتداره کمال عدالت اوزره اولوب لکن صاوه‌جی بك احوالیچون بروسه قاضیسی بر کاغد کوندروب عینیله درکیسه قیلنوب سدهٔ سنیه‌لرینه ارسال قلندی....] شو مخابره‌دن خداوندکارك اولدنبری صاوه‌جی حقنده شبهه‌سی و قرداشی بایزیدك غضبی کبی اولدیغی اکلاشیلیور. ذاتاً جوابده پك قورنازجه‌در.

معلم محترم مرادبك [صاووجی بکك اختلالی پادشاهك لالاشاهین پاشایه کوستردیکی توجهه قارشی امرا طرفندن بر خشنودسزلق اثری اولسه کرکدر. زیرا چوجقجه‌سنه اولان بواختلالده طبیعی آنلرکده پرمغی وار ایدی] دیوب مسئله‌یی تشریح بیوریور. شهزاده بایزید دها پدری حیاتده ایکن سلطنته کوز دیکدیکی. یولنی بولوب صاووجی‌یی افنا ایتدردکدن‌صکره مرادك شهادتی کونی دیکر برادری یعقوب بکی‌ده اخناق ایتمسندن اکلاشیلور.

سلانیکك ضبطی — خیرالدین پاشانك ارتحالی (١٣٨٦-٧٨٨)

قیصرك باشنه کلان بلالر آز ایمش کبی بودفعه سلانیکه‌کوندردیکی ایکنجی اوغلی ئه‌مانوئل‌ده سیروزه کوز دیکدی. بوذات، هنوز سنهٔ دوریه‌سی تمام اولمیان (صاووجی) و (آندرونیك) ك باشنه کلان حالدن متنبه اولمدی. درس عبرت آلمدی. پدری قیصر، خداوندکار غازینك عدتا سایهٔ حمایتده بولنمغه راضی اولدیغی حالده (ئه‌مانوئل) سیروزی عثمانلولردن نزع‌واسترداد کبی چوجقلق ایتدی وبوچوجقلغی آرتق کمالیله ضعفه یوزطوتان بیزانس‌ایمپراطورلغنه نتایج وخیمه تولید ایدرك برتجاوزتکاه جسیم‌اولان سلانیکك الدن کیتمسنی موجب‌اولدی. خداوندکار ئه‌مانوئلك بو فکرندن وقتیله خبر آله‌رق کندیسنی حیاً ویا میتاً طوتوب کتورملك امر قطعیسیله وبرقوهٔ کافیه ایله صدراعظم خیرالدین پاشایی مأمور ایتدی. ئه‌مانوئل کندی قوتنك اوچ وبلکه دها زیاده برقوته مقاومت ایده‌میه‌جکنی بیلور ایدی برتقریب شهردن فرار وبحراً بیزانسه یعنی استانبوله حرکت ایلدیسه‌ده ایمپراطور، غازی خداوندکارك یکیدن غضبنی جلب ایده‌جك قدر ساده‌دل اولمدیغندن

ئه‌مانوئلی ـ كه نه‌سی‌وار نه‌سی‌یوق صاتوب باباسنی وندیكلو دائنلر اللردن قورتارمق كبی فداكارلق ایتمش ایدی ـ قبول ایتمدی . مأیوساً (لیمنی) آطه‌سنه كیتدی . فقط اوراده اجرای حكومت ایدن جنوه‌لی بر پرنسده آنی قاپی طیشاری ایتدی . ئه‌مانوئل ایچون التجا و پناه انجق درگاه خداوندكاری ایدی . اورایه مراجعت ایلدی . بو پادشاه دشمننك كندیسنه امنیت ودخالت ایتمسنی كورمك كبی برحس عالی‌یه مظهر اولدیغندن او بدبختی استقبال ایله تلطیف و جرم و جنایت واقعه‌سندن طوپی براز عتاب و سرزنش ایدرك حسن قبول ایتمسی توصیه‌سیله باباسنه اعاده ایلدی . فقط سلانیك شهریده ضمیمهٔ ممالك عثمانیه قیلندی . (مایس ١٣٨٧)

سلانیك وجوارینك ضبطنی متعاقب صدر اعظم خیرالدین پاشا (رمضان ٧٨٨ده) ارتحال ایدرك بر سلسلهٔ ظفر وموفقیتدن عبارت اولان دور وزارتنه خاتمه ویردی . بو ذات فن حربده ماهر ایو بر قوماندان وتدبیر امور دولت وسیاست وحكمتده كامل ، علوم دینیه‌ده متبحر بر ذات فلاطون سیرت ایمش . اصلنده خلیل افندی ، قره خلیل ، چاندارلی قره خلیل دیو مشهور ایدی . عثمان غازی زماننده بیله‌جك صكره ازنیك قاضیسی ایكن عهد اورخانیده عین مأموریتله بروسه‌یه نقل اولنه‌رق ٣٥ سنه بلاانقطاع خدمت دولتده بولندی . مؤخراً قاضیعسكر ودها صكره (٧٧٠ده) صدارته تعیین اولندی . بو حالده دولت علیه‌نك ایلك وزیر اعظمیدر . خیرالدین پاشا نامیله ١٨ سنه‌ده بو مقامده كمال عدالتله ، حقانیتله ابراز خدمت ایلدی . مخدومی قاضیعسكر علی افندی (پاشا) لق عنوانیله كندیسنه خلف تعیین اولنه‌رق استانبول فتحنه قدر صدر اعظملر بو عائله‌دن انتخاب ایدلمشدی . خیرالدین پاشا

وفاتی یکیجه قصبه‌سنده‌دز. شقایق (سجل عثمانی) نعشنك ازنیکه نقل اولنوب اوراده مرمر حجرده دفن ایدلدیکنی ومؤخراً قبه خراب اولدیغنی یازیورلر .

یکیچری وعسا کر دائمه‌نك وجودی اعتباریله‌ده تاریخجه بر موقع ممتاز احراز ایتمشدر. خیرالدین پاشا ۸۸ سنه روایته کوره بر عصردن زیاده یاشامشدی. روم‌ایلی فتوحاتنك اکثریسی رویت وتدابیر حسنه‌سیله حصوله کلدی . کندیسی شیخ ادانالی اقرباسندن وعلاء الدین اسود شاکردانندن ایدی .

عثمان غازی مخدومی اورخان ایله برابر برکون علاءالدین اسودی زیارت ایتدیکی صرده‌ده اورخان غازی رعایا وبرایا بکا تحاکم ایتدکلرنده حق ایله باطلی فصل ایچون احکام شرعیه‌یی بیلور بر حاکم صمدانی لازمدر طلبه‌کزدن برینی بمله سفره کیتمك ایچون تعیین ایدیکز دیمش قره علاءالدینده قره‌خلیلی تعیین ایتمش ایدی .

خیرالدین پاشانك ارتحالی دشمنلره امید قوت ویردیکندن بر طرفدن قونیه‌لیلر قیامی دیکر طرفدنده صرب وبلغار قراللری (لازار) ایله (سیشمان) بالاتحاد اوروپای عثمانی‌یی استیلایه قرار ویردیلر . اشبو ایکی ماده‌نك برنجیسی اناطولیده دیکری روم‌ایلیده ظهور ایدوب بربرینه ارتباطی اولمدیغندن بونلری آیری آیری مطالعه ایده‌لم .

قرمان قیامی — قونیه محاربه‌سی

روم سلجوقی دولتنك آناطولیده براقدیغی انقاض اوزرینه تأسس ایدن حکومتلرك الك بیوکی ، الك مهمی ، عثمانلیلری برچوق عصر قدر اشغال ایدنی شیطان اولدیغی قدرده بر آفاجن اولان قرمان حکومتی

ایدی . بناءً علیه بو حکومت حقنده بعض معلومات اعطاسی مناسب کورلدی :

(قرمان) ارمنیلکدن اهتدا ایدوب (نورصوفی) نامنی آلدرق شیخ بابا الیاسه انتساب ایدن بر ذاتك اوغلیدر . آناطولیده سلطنت ایدن روم سلجوق حکومتنك برنجی پادشاهی اولان علاءالدین کبیر زماننده قونیه یه کلمش ، اوغلی قرمانی ، مشارالیه علاءالدین خدمتنه ویرمش ، اوده پادشاهك توجهنی اکتساب ایدرك همشیره سنی اکا تزویج ایتمکله صهریت سلطانی یه ومأموریت اوله رق میراخورلغه مظهر اولمش ایدی . (نورصوفی) صکره سلفکه جوارنده (وارصاق) ناحیه سنده اسکان ایتمش ، سلفکه روم قوماندانی صوفینك صافیلکنه حرمتاً ، اعتماداً قلعه سنه کیدوب کلسنه مساعده ایتمش ، صوفیده بوندن بالاستفاده برکون اتباع ومریدلرینی آله رق لاجل الزیاره سلفکه یه کیتدیکنده مستحفظلرك کندیسنه اولان امنیتندن جسارت آله رق قوماندانی قتله موفق اولدقدن بشقه مستحفظلریده سیندرمش ، آصمش ، کسمش ، قلعه یی ضبط ایتمش . سلطان علاءالدین ده نورصوفینك ضبط ایتدیکی سلفکه قلعه سنه (لارنده) یی ده علاوه ایدرك دامادی قرمان بکه احسان وبو وجهله بوذاتی امرای سلجوقیه میانه ادخال ایتمشدر . قرمان بر مدت صکره ارمنك حصارنیده اله کچوردی ، وفاتنده مخدومی محمد بك ارمناك جوارنده توسیع حدود ایتدی . محمد شیطان بر آدم ایدی . علاءالدینك مخدوملرندن غیاث الدین ایله عزالدین پوست غوغاسنه دوشوب عزالدین مغلوباً قریمه قاچمش واوراده وفات ایتمش ایدی . محمد بکده عزالدینك اوغلیدر دیو جمری اسمنده بر سرسری یی قونیه ده تخت سلجوقیه اقعاد (٦٩٢) ایدرك حقیقتده

شهری ضبط ایلدی . فقط مغول خانی آباقاخان دخی وزیری (پروانه) واسطه‌سیله شمس سرسری‌یی وشمده محمد بکی قتل و قونیه‌یی استرداد ایلدی . محمد بکك بشیکده محمود آدلی بر اوغلی واردی . سن رشده واصل اولدی . قرمان حکومت وخاندانی اویاندیروب جانلندرمغه چالشدی . یواش یواش ازمنا کده نفوذ بولدی . اوصره‌لرده عمومیتله سلچوقیلر منقرض اولدیغندن قونیه‌یی استیلا ایدرك اون عدد طوائف ملوکدن بری اولدی . قرمان ممالکی حکمداری عنوانی وبو عائله‌یه لقب اولان (بدرالدین) نامنی طاقندی .

وفاتنده (یخشی) و (سلیمان) نامنده ایکی اوغلی قالدی (یخشی) وارث اولدرق عثمانلیلر علیهنده بولنمغه باشلادی . مراد خداوندکار اوان سلطنتنده یخشی بکك مخدومی علاءالدین بك قونیه حاکمی ومحمود بکك خلفی ایدی . یوقاریده کوردیکی اوزره [١] کندیسی پادشاهه داماد ایدلدیکی حالده بو شرف قیی خانلره اولان خصومتنی تسکین ایده‌مدی . پادشاهك مدهش رقیبی اولدی .

خداوندکار غازی (اخی) لرك قفاسنی ازمش ، انقره‌یی ضبط ایتمش وفقط قرمان اوغلی حقنده شدت کوسترمامش وحتی وهرفتح ظفری کندیسنه تبشیراچون نامه‌لر کوندرمشدی .

ایشته قرمان حکومتنك ظهوریله مراد اول زمانه قدر کچیردیکی صفحات وقوعات بوندن عبارتدر . قیام واختلاله کلنجه حرص وجاه صاحبی علاءالدین بك حکمداران عثمانیه‌یه کندیسنی ربط ایدن حبل ومصالحه‌یی قیرمق ایچون هرنوع وسائطی آرادی . وزیراعظم خیرالدین پاشانك ارتحالی . صاوه‌جی بك مسئله‌سی وخیرالدین پاشایه خلف اولان

[١] صحیفه (٣٠٠).

علی پاشانك هنوز تجربه کورمامش اولمسی کندیسنه جسارت ویردی .
آناطولی‌یه خبرلر یاغدردی (صماغارلی) عشیرتنك بکی (حضربکی)
دیلنجی اوغلی پیرعلی بك و (اولوسی) کوچبه‌لرینك سردار شهیری
(مبارك) بکی و (چاودار) (طورغود) عشیرتلرینی والحاصل
آناطولینك تاتار وترکمن قبائلنی جمع وتحشید وقیصر ایله و ندیکلو
وصرپلولره قدر مراجعت ایلدی. وخداوندکارغازینك قوت وقدرتنی
آکلامق ایچون [ایشته بن جنکه حاضرم . اکر صلح مراد ایدرلرسه
کاده موافقت ایدرم . حمد اولسون عسکرم چوقدر . صواش
و اوغراشدن کیری قالمم.] خبریله یانق اوغلی علی بکی سفارتله نزد
خداوندکاره اعزام ایتدی . شهریار مشارالیه سفیری قبول ایلدکده
[بنم مقصدمده دین یولنده غزا و جهاد ایدوب نور اسلامی آفاقه
نشر ایتمکدر. دین اوغورنده فی‌سبیل‌الله چالیشان دلاورلرك خانمانلرینی
غارت و یغما ایلیان باغینك مضرتنی مسلمانلر اوزرندن رفع ایتمك‌ده
غزای اکبردر. صلح اولمق احتمالی اوله‌مز] جوابیله سفیری اعاده
ایتدی .

مراد غازی روم‌ایلی بکلربکی تیمورتاش پاشایه تکمیل روم‌ایلی عسکریله
آناطولی‌یه کلمسنی امر ایلدیکی کبی کندیسی دخی صدرجدید چاندارلی
علی پاشا ایله دیکر یولدن کله‌رك (کوتاهیه) اوودسنده برلشدیلر .
تیمورتاش پاشا رفاقتنده ۲۰۰۰ قدر صرپ عساکر معاونه‌سی وارایدی
بونلرده برموجب معاهده کلمشلرایدی . عسکر یوقلمه اولندی، دشمن
اوزرینه حرکت اولنه‌جغی صرده‌ده مصر سلطانی (برقوق) طرفندن
انواع تبجیل واحترامه دائر برخلوصنامه‌ایله برطاقم ذیقمت هدایا وخصوصاً
غزا وجهاد ایچون احضار ایدلمش قایچلری حاملاً برسفیر کلدی .

بو سفیرك سبب ورودی . سلالۀ اتراك منقرض اولدیغندن انلر مقامنه
نجن چرکس کوله‌منلری حکومتنی خداوندکار غازی‌یه تصدیق ایتدرمك
و کندیسنك قرمانلیلرله متحد و متفق اولدقلرینی ضمناً اشراب ایتمك
ایدی . مصر سفیرینك ورودندن (قرمان اوغلی) پیره‌لندی . عادتا
پشیمان اولدی . ارکان و امراسیله عقد مشاوره ایدرك بسط مقدمات
اعتذار و اظهار استعفا و استغفار ایچون سفیر کوندردی . رجاسی قبول
اولنورسه فنعم المطلوب اولمزسه قوتمزك مقداری کشف و تخمین ایدیله‌جك
و اکا کوره ترتیبات اجرا ایده‌جك ایدی . بو دفعه‌ده (یانق اوغلی علی
بك) بو مأموریتی ایفا ایلدی . خداوندکار مازیده عقد مشورتله ارکان
عسکریه‌سنك رأیلرینی آلدی . صدر اعظم علی پاشا هنوز بو مقامه مأمور
اولدیغندن کندیسنی برکوسترمك ایستردی . سوز آچوب [تأکید عهود
و پیمان ایتمش ایکن حقوق صهریتی اونودان و مکرراً عصیان بایراغنی
قالدیران برکافر نعمته عفو و مغفرت اولنه‌مز . ایکی‌ده برده عصیان ایله
حکومت عثمانیه‌یی رخنه‌دار ایدن برشقیدر . حقوق عجزه و رعایانك
استخلاصنده تأخیر و اهمال شان معدلته صیغمز] دیدی . پادشاهده
ذاتاً حرب طرفداری اولدیغندن سفیری چاغروب [قرمان اوغلنه رعایت
و عرض و ناموسنی صیانت ایچون طرفمزدن هیچ برقصور ایدلمدی .
حالبوکه کندیسی غزایه توجهمزی فرصت بیلوب غیبوبتمزدن استفاده
ایدرك مملکتمزه تعرضله ، دعوای ایمان ایدرکن انی نقض و احساننمزه
مقابل فنالق ایلدی . ارتق انك عهد و پیمانه و تکرار ایلدیکی ایمانه اعتماد
جائز دکلدر . بوکبی بر عقرب دفع اولنمزسه صکره علاج تأثیر ایتمز .
نور اسلامی افقه نشر ایتمك یولنده اولان مقصدمزله مشترك غزاة
مسلمینك خانماننی غارت و یغما ایلیان باغینك مضرتی جهاد فی سبیل الله

ایدن مسلمین اوزرندن رفع ایتمك غزای اکبردر. بوده بزه بر وظیفه‌در]
دیه‌رك سفیری اعاده وعسکری تکرار یوقلمه ایدرك ۵۰،۰۰۰ بیکدن
زیاده عسکرله قونیه جهتنه ایلغار ایتدی . قرمان اوغلیده عساکر
ومتفقلریله قونیه اوودسنده حاضر ایدی .

قرمان اوغلی صلح ضمننده تکرار مراجعت ایتدی .

خداوندکار ـ روم‌ایلینك حالنی اصلاح ایتمدن هرشی یوز اوستنه
براغوب برطاقم تکلفات‌عسکریه‌ایله بورایه‌قدر کلدك. نتیجه‌سز دونمك
احتمالی خاطره کلور شیلردن دکلدر .

سفیر — آل‌قرمانك عسکری آل‌عثمان لشکرندن دون دکلدر .
مصالحه‌یه اولان میل ورغبتمزده سفك دمادن احترازادر . یوقسه
قرامانلیلرده عثمانلیلرله جنك ایچون حاضر طورمشدر .

خداوندکار — (حدتلنه‌رك ، خیمه‌سنده ایاغه قالقوب) ایلچی !
هذیان سویله ! بنم قرمانلیلره انفعالم غزایه مانع اولدیغیدر . میدانه
کلسون ، دلاورلك ایتسون . نصرت وهزیمت ارادهٔ الهیه‌یه منوطدر.
اوراده بللی اولور .

دیدی سفیری چیقارتدی وطرد ایدرك کوندردی .

قونیه محاربه‌سی — قونیه محاربه‌سنده تعبیه‌مز بروجه آتی ایدی:

صاغ جناح — شهزاده یعقوب بك ، صاریجه پاشا ، بلبان بك ،
الیاس ومستجاب بکلر ، واناطولی عسکری .

صول جناح — بایزید بك ، فیروز بك ، خواجه بك، صربلیلر
وروم ایلی عسکری .

مرکز — تکمیل سواریلرله خداوندکار غازی. سواریلر ارقه‌سنده
دمدار یاخود احتیاط — تیمورتاش پاشا

اشبو تعبیه بعدما وقوعبولان محاربانده عیناً قبول اولنمش یعنی محاربه‌نك اناطولی وياروم ایلیده وقوعبوله‌جغنه کوره صاغ جناحه او جهت عسکرینك تعبیه‌سی قبول ایدلمشدر . یکیچریلرده مرکزده بولنه‌رق پادشاه انلر ارقه‌سنده وانك غیبوبتنده صدر اعظم بولنورایدیکه هانکیسی اولورسه اولسون منتظم سواری وسپاهی وسلحدارلرله محاط اولور ایدی .

قرمانلی علاءالدین بکك نظام حربیده بروجه آتی ایدی .

صاغ جناح -- وارساق وتاتار سواریلری قوماندانلری (تبرك) بك

صول جناح — ترکمنلرله طورغودلر. قوماندانلری صماغز عشیرتی بکلری.

مرکز -- بالذات علاءالدین بك .

ایلك حرکت قرمانلیلر طرفنده و صاغ جناحدن واقع اولدی . وقارشیسنده‌کی بایزید بك (صول جناحمز) اوزرینه یوریدی . بایزید سرعتله پدری نزدینه کله‌رك دشمنك کندی اوزرینه حرکته‌باشلدیغنی ومقابل هجوم ایتمسنه مساعده بیورلمسنی نیاز ایتدی ، امرینی الدی عسکریله ییلدیرم کبی دشمن اوزرینه‌یوکلندی ایچنه کیردی. محاربه‌نك طرز جریانه نظراً بایزید بکك ارقه‌سندن تیمور طاش پاشاده دشمن مرکزینه یوری‌یه‌رك اعدا صفلرنی قن ایچنده براقدی . موفقیت چوق وقت مشکوك قالمیوب دیکر جناحلرده حربه اشتراك ایتدیکندن دشمن تارومار اولدی ، علاءالدین بك فرار ایتدی، اسیرلر النمدی. خداوندکار غازی‌یه عرض تبریکات ایدلدی، اکثر اموال غنیمه‌وامتعهٔ عظیمه مقدمهٔ فتح وظفر اولان بایزیده ترك اولندی وبو محاربه‌ده کوستردیکی شدت وسرعتدن طولایی عسکر بیننده کندیسنه (ییلدیرم)

لقبی ویردی . تیمور طاش پاشایه‌ده ایلك دفعه اوله‌رق (اوچ طوغلی وزیر) عنوانی و(وزارت) ایله (بکلربکیلك) توجیه ایدلدی .

بومظفریتی متعاقب خداوندکار (قونیه) حصارینی محاصره وفقط مملکت اهالیسندن اقچه‌سز برشی آلمامسنی وآلنورسه اعدام اوله‌جقلرینی اردویه اعلان ایتمشکن برقاچ صرپلونك خلاف امر بویولده حرکتلری اوزرینه اجرای سیاست ایلدی. تاریخلرمز بووجهله برقاچ صرپلونك اعدامی بالآخره قوصوه میدان محاربه‌سنی انتاج ایلدیکی مطالعه‌سنده بولنیورسه‌ده حقیقت حال بو مرکزده اولمیوب محاربهٔ مذکوره عثمانلیلری روم ایلیدن سوروب چیقارمق مقصدیله بالقان وجوار ممالك خرستیانلری طرفندن وقوعبولان بر اتحاد اثری اولدیغی تفصیلات آتیه‌دن مستبان اوله‌جقدر.

خداوندکار غازی ۱۲ کون قدر قونیه قلعه‌سنه هجوم ایتمدی. علاءالدین نتیجه‌نك پك مشؤم اولدیغنی اکلایوب حرمی وخداوندکارك کریمه‌سی (نفیسه)یی خیمهٔ پادشاهی‌یه کوندروب عفوینی استدعا ایتمکله بالذات کلوب ال اوپمك شرطیله عفو وقرمان ولایتیله قونیه شهرینی کالاول کندیسنه اعاده ایلدی. علاءالدین بك وصولنده جمله ارکان وامراء دولت مواجهه‌سنده بردها وادیٔ عصیانه سلوك ایتمیه‌جکنه یمین بیله ایتمش ایدی. فقط صکره‌دن خائن اولدی .

نفیسه خاتمك اشبو مراجعتی دولت علیه‌ده امور حکومته قادینلرك ایلك مداخله‌سی عد اولنمیلدر.

مراد اول ضعف کوسترمیوب قونیه‌یی ضبط ایتمش اولیدی پك چوق زمانلر امتداد ایدن ودولتك باشنه برخیلی غائله‌لر کتیرمسنه سبب اولان قرمان حکومتی وغائله‌سی مندفع اولور کیدردی .

خداوندکار غازی اردوسنی کوتاهیه‌یه سوق ایدرکن کندیسیده بروسه‌یه کلدی فقط دولتك حال ووضعیتی برصلح واستراحت دائمه‌یه مساعد اولمدیغندن افق صلاحی بودفعه‌ده (صرب) طرفندن قوپان بر فرطنه قاپلادی وسحاب مظلم حرب ینه اورتالغی قرارتدی .

مراد اول روم‌ایلی ثانیه‌سنکده دفعه حرکتندن اول یعنی اوروپایه کچمدن اناطولینك رفاه واستراحتی کندی غیوبتنده‌ده اولکی حالده قلمق وتأسیسنه موفقیت حصوله کلان حکومت عادله‌نك تشیید ارکانیله اصول ادارهٔ مملکت لایقیله محافظه اولنمق اوزره اناطولی‌یی بش سنجاغه تقسیم ایدوب اولوقته قدر والیسی شهزاده بایزید اولان کرمیان حکومتی شهزاده کندی رفاقتیله روم‌ایلی‌یه کچوب حکومت منحل قاله‌جغندن تیمور تاش پاشایه وسقاریه نهرینك ارو ایلدیکی ممالك ایله سیوری‌حصار حکومتنی صوباشی (ضبطیه ناظری) دیکر تیمور تاش پاشایه وانقره سنجاغنی امرای بنامندن فیروز بکه واقشهرککنی دخی ایکنجی صوباشی (قوجه بك) وحمیدایلنده واقع (اکردیر) حوالیسنی‌ده قوطول بکه توجیه ایتدی . بوندن بشقه کرك کندیسیله روم‌ایلی‌یه کچه‌جك وکرك اناطولیده قاله‌جق ارکان عسکریه‌یی‌ده تعیین ایتدیکه آنلرده تیمورطاش پاشا زاده یخشی بك . صاریجه پاشا (روم‌ایلی یایا باشی یعنی پیاده قوماندانی) اینجه‌جك بالابان (اناطولی یایا باشی) ، مستجاب بك ، سکبان باشی (یکیچری قوماندانی) پاپاس اوغلی شاهین ، یکیت ، پاشا وسائره‌دن عبارت ایدی .

عثمانلیلر علیهنه برنجی اهل صلیب محاربه‌سی

قوصوه ملحمه‌سی مقدماتی ـ طوپلیجه مغلوبیتی ـ بلغارستان استیلاسی

بحر سفید بوغازندن سلانیکه واورادن شماله طوغری حرکتله مناستر ، پرلپه ، اشتیب ، نیش ، صوفیه و اورادن شرقه طوغری توجهله یانبولی وقره دکز ساحلنده بورغازه قدر عثمانلی اداره‌سنه کچمه‌سی بالقان صرپ وبلغار ملتنك محو وخرابیسی دیمك اولدیغندن صوك بر تشبث اولمق اوزره اوروپادن بر معاونت کوره‌میه‌جکلرینی بیلدکلری حالده شو ایکی قوم ایله بوسنه‌لیلر بالاتحاد عثمانلیلر الینه کچن ممالکی استردادە قالقشدیلر . تاریخلرمز آنفاً بیان اولنان قرمان محاربه‌سنده صرپ عساکر معاونه‌سنك خلاف امر وممنوعیت یغما وغارته باشلملری اوزرینه مظلومین اهالینك حقوقنی صیانتاً متعرضلرك مراد اول طرفندن سیاستله تأدیبلری صرپ ملتنه سؤ تأثیر حاصل ایدرك قیام ایلدکلرینی بیان ایدیورسه‌ده حقیقت عثمانلیلرك کشورکشالغنی منع و الدن چیقاردقلری مواقعك استردادی مقصدندن بشقه بر شی اوله‌میه‌جغی اشکاردر .

مراد خداوندکار بو اتحاده قارشی بر خیلی دوشندی . و الك اولا یوقاریده [صحیفه ٣٣٤ ده] بیان اولنوب حاکمیت عثمانیه‌یی قبول ایدن دماقو پرنسی (قسطنطین دراغاش) ایله (اوبروج) تاتارلری پرنسنی کندی اتفاقنه الدرق استحضارات حربیه‌یه اولانجه قوتیله باشلدی .

دها بوندن اول یعنی (١٣٧٨ ـ ٧٨٩) سنه‌سنده لالا شاهین پاشا

یرینه روم ایلی بکلر بکی تعیین اولنان تیمور تاش پاشا ۲۵۰۰۰ قدر آقینجی ایله ارنودلق جهتندن بوسنه حدودینه یاقلاشوب بر چوق اموال غنیمه ایله عودت اوزره ایکن بوسنه دسپوتی (تی‌ورتقو) و لازار قومانداسنده‌کی صرپ عسکرندن عبارت ۳۰،۰۰۰ موجودلی بر قوته بوسنه‌ده (طوپلیجه) ده تصادفله، واحتمالکه دل استراحتده ایکن بر باصغینه اوغرایه‌رق قوتنک اوچ ربعی محو، شهید و انجق بشبیك قدری خلاص اولدی. کاتب چلبینك روایتنه کوره تیمور تاش پاشا بیك قدر سواریله و کوچ حال ایله فراره موفق اولمش وعساکر سائره‌سی کندیسنه امداد ایده‌مامش و کندیلریده یعنی یکرمی بیك عسکردن اون بش بیکی هلاك اولوب یالکز بشبیکی خلاص بولمشدر. هر نه ایسه صربلولرك مقصدی بلغار قرالی‌سیشمان ایله التحاق ایتمك ایدی. اکاده موفق اولدیلر.

مراد خداوندکار اشبو مغلوبیتك انتقامنی آلمق اوزره اولا بلغارستانك ضبطی ومؤخراً ارنودلق وبوسنه‌نکده تسخیرینی کوزه الدرمق کبی جسیم بر تشبث وسفر تصور ایدوب آنفاً بیان اولندیغی اوزره قونیه محاربه‌سندن صکره پاشای مشار الیهی اناطولیده ترك ایدرك تکه، آیدین، منتشا، صاروخان وحتی قرمان بکلرندن کله‌جك عساکر معاونه ایله اردوی عثمانی تزیید اولنه‌جغنه امین ایدیسه‌ده صرپ وبوسنه وبلغار قراللرینك اتفاقی کندیسنی جداً دوشندیریور ایدی. مع هذا مومی الیه کوستندیل قوماندانی قسطنطین دراغاش ایله (اوبروچ) تاتارلرینك رئیسی اولان (سراج خان) ك بو ارالق تابعیت سلطنت سنیه‌یه دخالتله عرض خدمت ایده‌جکی خبری کندیسنی ممنون ایلدی. محاربه‌یه قطعیاً قرار ویردی و یوقاریده بیان اولندیغی

وجهله اناطولی‌یی بش سنجاغه تقسیمدن صکره قرماندن یکیشهره
کیدرك بیوك بر محاربه‌یه کیرمزدن اول شهزاده‌لرینك مروتنی‌ده
کورمك وکندیسیده بوندن استفاده ایدرك برزوجه‌یه دها مالك اولمق
ایچون شهزاده ییلدیرم بایزیدك ارطغرل ، امیر سلیمان ، ومصطفی نام
اوچ چوجغنی سنت ایتدردی . واستانبول ایمپراطورینك اوچ قزندن
برینی کندینه و دیکر ایکیسنی‌ده شهزاده‌لره عقد ایدرك اوچ هفته
قدر شهرمذکورده کوزلجه ایچلی طیشلی برکیف سوردی . عسکرك
یکیشهر اووه‌سنده اجتماعی ایچون فرمانلر یازلدی . اطاعت وانقیاد
کوسترن خراجکذار حکومتلره‌ده امرلر کوندرلدی وحتی قائم‌پدری
بلغار قرالی سیشمانك عداوتنی بیلمامزلکه کله‌رك اکاده محاربه‌یه
حاضرلنمسی ایچون اشعاراتده بولنتجه اوجهتدن‌ده ایش پاطلاق ویردی ،
چونکه سیشمان آرتق آچیقدن آچیغه عداوتنی اظهار ایتدی . بوجهتله
ایکی دشمن یعنی لازار ایله سیشمان قوتلرینك اتحادینی منع ایچون
صدر اعظم علی پاشا ایله تیمور تاش پاشا زاده یخشی بك مأمور اوله‌رق
٣٠,٠٠٠ عسکرك (چالیقواق) دن سلستره‌یه قدر بر طاقم بوغازلر
کچیلوب بلغارستانه کیرلدکده یخشی بك ٥٠٠٠ قدر عسکرله دائما
ایلروده بولنه‌رق (پراوادی) یی ضبط ایلدیکی صره‌ده علی پاشاده
(نادر دربند) ندن بالمرور (شمنی) و (طرنوه) یی تسخیر ایلدی.
پراوادینك ضبطی اوزرینه (قوزلیجه) و (پازارجق) وجوار
مواقعده تسلیم اولدی .

مراد خداوندکار ، قیصرله بروجه مذکور عقد رابطهٔ صهریت
ایتمش ، قرمان اوغلی وسائر دره بکلریله بارشمش ، عقد مصالحات
ایدرك روم ایلی‌یه حرکتنه برمانع قالمامش اولدیغندن کلیبولی معبرندن

مرورايله ادرنه‌يه توجه ايتديكه صدراعظمده كنديسنى لاجل الاستقبال اورايه قدر كلمش ايدى . بلغار قرالى وخداوندكار غازينك قائم پدرى سيشمان بخت وطالعنى بر دها تجربه ايتمك اوزره تحصن ايتديكى (نيكبولى) عليهنه صدراعظم وصرب حدودنده واقع (طوسلى) نام موقعه‌ده صربلونك بلغارلرله التحاقنى منع ايچون (طوغان بك) مأمور اولدى . نيكبولى محاصره‌سنك اوزامسى خداوندكارك موجب تلاشى اولمغله او جهته بالذات حركتى بلغار قرالنك مسموعى اولدقده ذاتاً پك صقلمش اولديغندن عفوى خصوصنده پاى سرير اعلاى خداوندكارى‌ده توسط ايتمك اوزره على پاشايه رجا ايتدى و سيشمان نزد پادشاهى‌يه كوندرلدى ، (سلستره) نك تركى ومتداخل جزيه‌نك درحال اعطاسى شرائطيله سيئات واقعه‌سى مظهر عفو عالى اولدى . طوغان بكده برچوق اسرا ايله عودت ايتمش اولديغندن (چته‌حصار ـ هزاز غراد) ك تركنه مقابل انلرك تخليه‌سى يولنه كيديله‌جكى صدر اعظم طرفندن قرال سيشمانه بيلديرلدى .

فقط عودتنه رخصت ويرلدكده (سلستره) يى تسليمدن نكول ايله قلعه‌يه متانت ويرمكه باشلدى وعلى پاشاده بالمقابله اسيرلرى اعاده ايتمدى . بونك اوزرينه نائرهٔ حرب وقتال تكرار علوريز اشتعال اولديغندن على پاشا اردو ايله حركت ايدرك (طرنوه) (پلونه) (زشتوى) (روسجق) (طوترده‌قان) نام شهرلرى ملحقاتيله ضبط ايلدكدن صكره تكميل اردوسيله نيكبولى قارشيسنه واصل اوله‌رق قرال سيشمانى ايوجه حصر وتضييق ايلدى . چارهٔ نجاة انجق التجاده اولديغنى اكلايان قرال مشاراليه عائله‌سيله برابر بلا قيد وشرط تسليم اولدى . بعض تاريخلرك روايتنه كوره كنديسيله حرمنه وچوجقلرينه

کفن اورته‌رلی تسلیم اولمش ایمش . بونلرك کافه‌سنی (طاوسلی) – یاخود طوزله – ده اردوکاهده بولنان خداوندکار غازی‌یه کوندردی . خونخوارلقدن زیاده مرحمته مائل اولان غازی نامدار بودفعه‌ده قائم پدرینی عفو ایتدی ، حتی باغشلادی حتی اداره‌سیچون ایراد بیله احسان ایلدی . فقط اختلالاتك کوکنی کسمك ایچون بلغارستانی مع ملحقات طوغریدن طوغری‌یه ادارهٔ عثمانیه‌یه ربط ایلدی . (۷۹۱ – ۱۳۹۰) .

قرال سیشمان ییلدیرم بایزید زماننده کوریله‌جکی اوزره قلعه‌ده حبس ومؤخراً قتل وایکنجی اوغلی اسلامی قبول ایله عسکرلکده ترقی ایدرك صامسونه محافظ بیله تعیین اولنمشدی .

قوصوه ملحمهٔ کبراسی – مقدمات ومحاضر لقلری

صرپ قرالی (لازار) ، متفق اولان (سیشمان) ك بر وجه‌مذکور مغلوب ومقهور اولمسندن متأثر اولدقدن بشقه (طوپلیجه) موفقیتله‌ده نشئه‌دار اولدیغی صرده غازی مرادك تقربنی ایشیدنجه شدتلی مقاومتی وحتی تعرضی بیله کوزینه کسدیروب (چاربروت – شهرکوی) نی ضبط ایچون برقوت کوندردی . صدراعظم علی پاشا درحال ۱۰,۰۰۰ نفرله تیمورتاش پاشا زاده یخشی بك ایله صاریجه پاشایی اعزام ایدرك قرال لازاردن اول شهرله قلعه‌سنی ضبط وتخریب واهالیسنی اسیر وقرالك مرور ایده‌جکی بوغازی سد ایتدکدنصکره مراد اول نزدینه وقوهٔ کلیه‌یه التحاق ایتدیلر . لازار بومغلوبیتدن‌ده اصلا متأثر اولمدی ، اولانجه قوتی صرف ایدوب بوسنه ، هرسك ، ارنودلق و بر روایته کوره افلاق بکلریله اتفاق وانلرك معاونت عسکریه‌لرینه اعتماد وبرطاقم

اوروپا جنکاورلرنیده قبول ایدرك مراد خداوندکاری بر مصادمهٔ قطعیه‌ده محو ایتمك ایستدی . لازار حسابنده اولقدر امین ایدیکه ترکاری اناطولینك تا ایچرولرینه‌قدر سوروب استانبولی بیله تهلکه‌دن خلاص ایده‌جکم دیر ایدی .

لازار متفقلریله مخابره‌ده ایکن خداوندکار غزی ده بوش طورمیوردی، اناطولیدن شهزاده بایزیدایله یعقوب بکی، کوتاهیه وقره‌سی عساکرینی صاروخان . منتشا، آیدین، حمید عساکر معاونه‌سی جلب و یوقاریده بیان اولندیغی اوزره کوستندیل پرنسی قسطنطین دراغاش ایله تاتارلرك اوبروج پرنسنی‌ده اولجه حمایه‌یه آلمش اولدیغندن بونلرکده معاونتی استحصال ایدلمش و او ارالق ادای حج ایله جانب حجازدن عودت ایدن وعساکر عثمانیه بیننده برصیت وشهرته مظهر اولمش اولان عصر دیده حاجی اورنوس بکیده بالخاصه دعوتله نزدینه آلمش ایدی. وقوعبولان مذاکرات حربیه‌ده قوتمز آز اولدیغندن میدان محاربه‌سی ایدلیوب دشمن (اهتمان) بوغزنده بکلنیله‌رك اورادەصقشدیرمق یاخود سلانیك ایله (سیروز) جهتنه توجه‌ایدرك ارقه‌لرینه آقینجی صالدیروب ازعاج و سلانیکه طوغری کلیرلرسه واردار ، و سیروزه طوغری اینرلرسه کوملجنه‌ده‌اوکارینی قپامق جهتلری دوشنلدی‌ایسه‌ده بوصورت‌دشمنه قارشی برنوع ارائهٔ جبانت دیمك اوله‌جغندن ترك اولنه‌رق اکا انتظار دکل انی تحری‌یه چیقلمغه قرار ویرلدی .

مراد اول اشبو قوهٔ مجتمعه ایله قرار واقع وجهله تاتارپازارجغی اوزرندن حرکتله احتمالکه‌اهتمانه کیدن شمدیکی‌شوسه‌نی تعقیب‌وصماقو جوارنده (صولودربند) دن‌کچوب یوکسك طاغلری آشه‌رق‌حرکتنك اوچنجی کونی صماقو ایله کوستندیل اراسنده‌کی علاءالدین اوودسنه

واریلدی . اشبو اووه اورخان غازینك برادری علاءالدین پاشانك قیصر قانتاکوزه‌نك التماسنه مبنی صربلولر علیهنه اولمق اوزره عزیمتنده اردو قوردیغی محل ایدی . علاءالدین اووه‌سنده پك یورغون اولان عسکرینه ایکی کونلك بر استراحت ویردکدنصکره بر کونده وسرعتله حرکت ایدرك مشارالیه قسطنطین اداره‌سنده‌کی (کوستندیله) مواصلت اولندی . ضیافتلر چکیلدی، سفره‌لردن یاغلر، باللر آقیدلدی . بورادن حرکتله برنجی موله‌ده (اولو اووه) ده – بو اووه کوستندیل ایله پلانقه‌اره‌سنده‌در . – بر موله‌ده‌ها ویرلدیکی صره‌ده – اردو ارکان حربیه‌سی وظیفه‌سنی ایفا ایدن غازی حاجی اورنوس بك قرق نفر سواریله بر کشف اجرا ایدرك برقاچ اسیرله عودت ایتمش ایدی . مراد اول بورالره‌قدر کلدیکی حالده هنوز دشمنك ایزینی بوله‌مدیغندن (قره‌طوه)‌یه حرکتله انك شرقنده و پلانغه‌نك جنوب شرقیسنده اك مرتفع نقطه اولان (سلطان تپه‌سی) نه‌وصولنده صرب قرالنك اعلان حرب ایلدیکنی تبلیغه مأمور بر سفیرینی قبول ایتدی .

سفیر — نه ایچون تأخیر و اهمال ایدییورسکز . اوچ آیدنبری بکلیورز . بر آن اول کلك که جنك وصواشه صواشه‌لم . دیدی . فقط مأموریت حقیقیه‌سی پادشاهی بو مثللو کلاملرله متردد بر حاله قویمق وعثمانلی اردوسنك وضعیت و کمیت صحیحه‌سنی اکلامق ایدی . پادشاه سفیرك شو افاده‌سندن غضبه کله‌رك

خداوندکار — سنك سوزلریکك جوابی قلیچ ایله ویریلور . نیلیم! ایلچی‌یه زوال اولمز . قوصوه صحراسی محل کارزار اولدقده کوررسکز . دیدی . ایلچی‌یه اردوکاهی کزدیردی . بو ذات عسکرك هیئت وهیبتندن قورقدیسه‌ده ینه اظهار تخوتله

سفیر — کرچه عثمانلی پادشاهی بکا قوت وسطوتنی کوستردی . اما قرالمزك لشکری بوندن اوچ مثلیدر . علی الخصوص ١٥٠٠٠ زرهلی ومسلح سواریمز واردرکه شوکوردیکم جمعیتی یالکز اوسواریلر تارمار ایدر .

دیمکله خداوندکار حدتندن کندیسنی طرد وبالجمله ارکان وامرانی جلب ایله برمجلس حرب عقد ایلدی مجلسده اولا حاجی اورونوس بکه خطاباً :

خداوندکار — حاجی اورنوس ! بونلر ایله نصل مقابله ایدوب جنك ایتملیدر ؟ سن چوق جنك کوردك ، اولا سنك رأیکی صورەجغم .

حاجی اورنوس الك اول مخاطب پادشاهی اولدیغنه تشکر ایدوب ایاغه قالقەرق .

اورەنوس — اورنوس قولکز برکمتر واحقردر . حضرت پادشاهك حضورنده بالمشافهه سوزه قارشمق حدی دکلدر . عسکره قوماندا ایتمسنی ودشمن اوزرینه کیتمسنی افندیمز جملەدن اعلا بیلور .

خداوندکار — حاجی بك اوطور .

بعده جملەیه خطاباً :

بکلر ! اکرچه بن حق تعالینك عنایتی ایله پك چوق محاربەلرده بولندم واکثریسنده غالب اولدم . اما بوجنك انلره قیاس قبول ایتمز . مشاوره ایتمکده سنت رسولدر . اتفاق ایدوب کوکل براشدرمك کرکدر .

دیدکدنصکره ینه غازی اورنوسه خطاباً :

اورنوس ! خیلی زماندرکه سنی بن بوایالر سنورلرینك محافظەسنده قوللانمشدم . بونلرك آداب واطوار واخلاق وافکارینی البتەبیلورسك .

بو بابده سنك فكرك جمله‌نك مطالعه‌سنه مرجح اولمق یراشور . كتم ایتمه سویله .

اورنوس مقام تشكرده بر اوپدی . صكره

شو قولكه اویله كلیورکه حق تعالی‌یه توكل ایدرك اولا میدان محاربه‌یه واریله . و محاربه اوله‌جق موقعك مناسبی اختیار اوله . ابتدا جنكه دشمنی باشلاتملی زیرا بزم طرفدن اولجه حمله اولنورسه صربلوی بوزمق پك صرب اولور . قزغین تیوره یناشماملی دیرلر بو محلده كركدر . دقتلی طاورانملی صفدن چیقان دشمن ایله محاربه اساندر . صربلو جنكه باشلیوب بولندیغمز موقعی صارمق اوزره جمعیتلری متفرق اولدقده اوزرلرینه یوریش ایتمك و بردها طوپلاندرمامق قابل اولور . قولكزك فكری بودر ینه هر حالده افندیمز بیلورسكز دیدی .

غازی حاجی اورنوسك شو نطقی بوراده براز تفسیر اولنورسه اولاً قوتمز دشمن قوتندن آز اولدیغندن حال تدافعی یی اختیار ایتمك ، ثانیاً میدان محاربه‌یه دشمندن اول واروب اراضینك حال و كیفیتنه وقوف پیدا ایدرك اسباب فوز و ظفری اولجه احضار ایتلك ، ثالثاً دشمنك پلاننه تابع اولمیوب انی كندی ترتیباتمزه تبعیت ایتدیره‌رك انك پلانی بوزمق ، رابعاً دشمندن اول میدان محاربه‌یه واصل اوله‌رق عسكری دیكلندیروب تروتازه بولندرمق كبی الك بیوك بر قوماندانك ترتیبلری اولدیغی كوریلور . هرنه‌ایسه بوندن صكره خداوندكار غازی تیمورطاش پاشا ایله یخشی بكك فكرلرینی صوردی . انلرده حاجی اورنوسك رأینی تصدیق ایتدكلرندن مراد غازی ییلدیرم بایزیده توجیه خطاب ایله :

— اوغلم سن نه‌دیرسك ؟

ييلديرم — سوز قوللكز اورنوسك سوزيدر .

خداوندكار — على پاشا ! بوماده ايچون سنك رأيك ندر ؟

على پاشا — اورنوس قوللكك مطالعه‌سنى قبول ايديورم .

ديكجه پادشاه [بنم مطالعه‌مده بويله‌در . انشاءالله‌تعالى ميدان يرنده اويله‌جه حركت اولنسون و امرايه‌ده مشورتك خلاصه‌سندن بيلديريله‌جك نه‌وارسه اعلان اولنه‌رق وقتنده جمله‌سى حاضر بولنسون] ديو فرمان ايلدى .

غازى حاجى اورنوس ايله (يكيت پاشا) پيشدار قوماندانى تعيين اولندقلرندن برقاچ بلوك سوارى و يوزقدر پياده ايله حركت اولنه‌رق دربندلرى طوتوب طاغ يوللرى محافظه ايلدى . دشمن دخى عثمانليلردن اسير الق اوزره يكرمى نفر ارسال ايتمكله حاجى غازينك خبرى اولمقسزين انك اوزرينه دوشدى . اورنوس برحمله ايله كندى اوزرينه كلانى تلف وانك ارقه‌سندن كلان طقوز نفريده معيتده‌كى عسكر هلاك ايلدكدن صكره سكزيده ديرى طوتيلوب پادشاهه كوندرلدى .

ايرتسى كون اردوى همايون شماله طوغرى حركت ايدرك (قره طوه) موقعندن قره‌قود — قومنووديه واوزادن شماله حركتله قره طاغى جنوب غربيده براقه‌رق (اوربيلوس) اوچوزوملرى (پره‌شوه) جوارندن بالمرور شرق موراوا ويا صرب موراواسى دنيلان كوچك موراوا چاينك صاغ طرفنه مواصلت اولندى .

خداوندكار غازى اردوسنى بوراده التى فرقه‌يه تقسيم ايدرك موزيقه باشده و سنجاقلرله علملر كشاد اولنديغى حالده موراوا مرور اولندى . فرقه‌لر شونلر ايدى .

برنجى صدراعظم على پاشا فرقه‌سى — ايكنجى شهزاده ييلديرم

بایزید فرقه‌سی — اوچنجی اینه بك (عیان‌پاشا) فرقه‌سی — دردنجی شهزاده یعقوب بکله تیمور تاش پاشا فرقه‌سی — بشنجی صاریجه پاشا فرقه‌سی — آلتنجی بالذات مراد خداوندکار فرقه‌سی ایدی .

فرقه‌لر لاشتیچه جوارنده‌کی کوپریدن نهری بعدالمرور (کیلان)ك براز یوقاریسنده (پونش) قریه‌سنه وصولنده هنوز نشر اولنان بر اثرك روایتنه کوره عربه‌سی قیرلمش، کویلیلر تعمیر ایتمش اولدیغندن مکافات اولمق اوزره ایجه دمیرلوحه اوزرینه برفرمان یازلمش وکوی اهالیسی تکالیف میریه‌دن معاف قلنمش ایمش . پونش قریه‌سندن صکره (نووبردا — یاخود ازلادنوبردو ـ کموش حصار) دن دشمن اردوسنك اجتماعگاهی اولان پرشتنه جوارنده قوصوه صحراسنه تقرب ایدلدی .

دشمنی، پیشدارده‌اولان حاجی اورنوس‌غازی اولجه کشف‌ایدوب خداوندکار غازی‌یه عرض معلومات ایتدیکنده مشارالیه همان جنکه قیام اولنمسنی امر ایلمش ایسه‌ده امرا وضابطان عسکرك یورغون اولدیغنی بیان ایله محاربه‌نك ایرته‌یه تعلیقی رأینده بولندیلر . درحال خداوندکار مخدومی بایزید ایله خواص خدامدن بر قاچنی استصحاب ایدرك واردوی همایونی طولاشه‌رق محاربه اوله‌جق میدانی کورمك بهانه‌سیله بر یوکسك طاغ تپه‌سنه چیقوب دشمن اردوگاهنه باقدقده اوونك هرطرفنی دشمن استیعاب ایلدیکنی و بر قسمیده طاغلرك اوته‌سنه یاییلوب کیتمش اولدیغنی کورملریله مدت عمرنده بوقدر چوق عسکری بر یرده کورمدکارینی بیان ایدرك حزن واضطراب کوسترمشدر . [١]

[١] قوصوه میدان محاربه‌سی — قول اغاسی علی حیدر بك .

مجارلرك (زیقومازو) اسکی عثمانلیلرك (کوسی اووه) دیدکاری
قوصوه میدانی ۱۵۰۰۰ مترو طولنده و زیبی قدر عرضی اولوب
وسطندن ستنیجه ایرماغی کچر و هر طرفدن ارتفاعلری آز تپه‌لرله
محاطدرکه پك قانلی اولان حرب اویونلری بورادە اوینانه‌جق ایدی.
عثمانلی اردوسی موجودجه متفقین اردوسندن بلکه پك آز اولوب
نه یاپمق لازمکله‌جکنه دائر برایکنجی مجلس دها عقد اولندی. امرا
ورؤسانك خیلیسی دوه‌لری اردو صفلری ایلریسنه قویوب بویله‌جه
جانلی برسپر یاپه‌رق منظره‌سیله دشمن سواری صفلری میدانده دهشت
القا ایدلمسی صورتنی عرض ایتدیلر .
خداوندکار غازی — بو بابده سنك رأیك ندر؟
بایزید — خاطره کلانلری امر همایونلرینه اطاعتله عرض ایده‌یم:
بو بابده شویله ظن ایدرمکه بوکونه قدر جناب حق خاندان عثمانی‌یی
اولقدر حمایه بیورمشدرکه شمدی بویله حیله‌لره سلوك ایتمك مردود
اولمق لازمکلیر امداد واعانت حضرت حقه توکل وفخر انبیا افندمز
حضرتلرینك روحانیته مراجعت ایده‌لم . رایت عثمانی آلتنده‌یز .
آنلرك دشمنی کیم اولورسه اولسون کوکس کوکسه وجود وجوده
دوکوشمکی عثمانلی نادوسی امر وضابط ایدر. ینه هر حالده امر پادشاهمکدر
جوابیله بودوه تعبیه‌سنی رد ایلدی علی پاشاده پدشاهه دعا ایدیکدن‌صکره
دیدیکه :
— بوکیجه مصحف شریفله تفأل ایلدم [یاایها النبی جاهد الکفار
والمنافقین] آیت کریمه‌سی چیقدی . فی الحقیقه نصرت وهزیمت دست
مشیت الهیه‌ده اولدیغندن جناب حقك لطفنی ملجأ وتبادا‌تمیوبده دوه‌لر
ارقه‌سنه کیزلنمك مخاطره‌لیدر ظن ایدرم ینه اراده افندمزکدر .

خداوندکار — تیمور تاش سن نه دیرسک ؟

تیمورطاش — دوه‌لر مجهز سواری‌یی کورر کورمز کندیلری اورکر وقاچمق اوزره بزم‌صره‌لرمزه هجوم‌ایدرك نظام‌حربیزی بوزار صانیرم ینه فرمان سلطانمکدر .

دیدی . اورنوس غازیده بو فکرده بولندی . خلاصـه امرانك رأیلری آچیقدن آچیغه هجوم ایتمك اولمغله مراد خداوندکارده اورنی استحسان ایتدی ، مجلس طاغیلدی .

متفقین بر نـه‌لریده عقد مجلس ایتمش ، برقرار ویره‌مامش ، بعضلری کیجه قرا کلغندن بالاستـفاده تعرضی حرکتی تکلیف ایلدیکی حالده (جورجی قاستریوتا) بوفکرك علیهنده بولنوب کیجه هجوم ایدرسه‌ك ترکلر الیمزدن‌قاچار وبر انهزام کلیدن‌خلاص بولور . دیمکله کیجه‌هجومنی ترك ایتدرمش ایدی .

اوکیجه شدید بر روزکارایله غایت کثیف بردومان پیدا اولدیکه کیمسه کیمسه‌یی کورمز اولوب عالم ظلمات ایچنده قالدیغندن بشـقه عسـاکر عثمانیه‌ده طوز ودومان التنده قالمش ایدی . کیجه یاریسی خداوندکار نازی روی نیازی زمین مذلته قویوب جناب حقه تضرع یوزندن الهی بیلمزلکله بن‌اسائت‌ایتدیسه‌م وعزم رزم ومصاف ایتمه‌ده خلاف رضاك اوزره کیتدیسه‌م سن شـان کریم ربانیه‌که لایق اولانی بیلورسك . انی ایشله ، احسان قیل . الهی بلای اعدای بدکمانی ـ که قضای اسمانی‌کبی مسلمانلر اوزرینه نازل اولمشدر . رد ایچون جانمی فدا ایلرم . انلره ظفر میسر ایدوب اول‌عید سعیدده بنی‌قربان قیل . دیو نالش و نیـاز قیلدی » [۱] فرطنه‌یی متعـاقب یاغمور یاغه‌رق هوا اچیلدی صباح اولدی . ایکی‌طرف حربه حاضرلندی .

[۱] خیرالله افندی تاریخی ـ جلد ۵ ص ۸۸ ـ صولاق زاده ص ٤٦

برنجی قوصوه میدان محاربه‌سی ـ ظفر و شهادت خداوندکار غازی

هجرتك ٧٩١ و میلاد عیسی‌نك ١٣٨٩ [١] نجی سنه‌سی شعباننك اون‌دردنجی وحزیراننك کذا اون بشنجی پازار ایرتسی ویالکز خیرالله افندیله خواجه سعدالدینه کوره رمضاننك دردنجی (٢٧ اغستوس) کونی ایدی طرفین مخاصمین یکدیکری قارشیسنده نظام حربلرینی آلمشلر ایدی . فتحنامه تاریخی (اواسط شهر شعبان المعظم) اولدیغندن بوکا رعایت اولنمق لازمکلور .

متفقین اولاخ ، مجار ، صرب ، بلغار ، بوسنه ، پولونز (اهلو) ارنودلردن عبارت اولوب قرال لازار مرکزده وبکنی (ووق برانقویچ) صاغ جناحده وبوسنه قرالی (تی ورتقو) صول جناحده ایدی . دشمن احتیاط عسکری ترتیب ایتمامش وافواه نازیه‌سنی بزمکیلر قارشیسنه تعبیه ایتمش ایدی .

عثمانلی نظام حربیده شویله ایدی : خداوندکار غازی قوتی مرکز وجناحلرله احتیاطه آییروب کندیسی قپو قولی وسپاه وسلحدار وصاغنده صدراعظم ، صولنده تیمورتاش پاشا اولمق اوزره مرکزده ، بایزیدچلبی علی‌الاصول روم‌ایلی عسکریله صاغ ویعقوب چلبی اناطولی قوتیله صول جناحده بولنیور ایدی . اناطولی قوتیده قرمان ، قسطمونی ، منتشا ، حمید ، تکه ، کرمیان عساکر معاونه‌سی ایدی طوبلر مرده ایکی جناح ایله مرکز ارہسنه ویکی‌چری صره‌لری ارہسنده مسافه‌دن مسافه‌یه قونمش و (حیدر) نام طوپجی‌باشی قومانداسنده بولنمش ایدی .

---

[١] ٧٩١ سنهٔ هجریه‌سی محرمنك ایلك کونی ١٣٨٨ سنه‌سی کانون اولك اوتوز برنجی کونه یعنی سنه نهایتنه وبو حالده مذکور (٧٩١) سنه‌سی محرمنك ایکنجی کونی ١٣٨٩ سنه‌سی کانون ثانیسنك برنجی کونه مصادفدر .

مركز ايله جناحلرده تكرار جناحلرله مركزه ايريلوب صاغ جهتنده روم ايلی عساکری وکرد اغا قوماندا سيله عزب عسکری وموجود سپاهی بلوكلريله غازی اورنوس بو جناحك محافظه مأمور ايتدی. يعقوب چلبی‌يه معاون اوله‌رق صاريجه‌پاشا ويريلوب بو جناحك محافظه‌سنه‌ده عيان بك نام صو باشی. قوماندا سنده اولان عساکره ويرلمش ايدی. ايكی جناحلره برر ده احتياط تعيين قلنوب صاغ جناحه عزب عسکری ايله اينجه بلبان بك و حمزه بك وصول جناحه‌ده صاروخان و آيدين عساكری احتياط تعيين قلنمشلر ايدی . بوندن بشقه اوق آتمقده ماهر اولانلردن حميد اوغلی معيتی ايله ١٠٠٠ نفر اوقجی صاغ قوله وديكر بيك نفر اوقجی‌ده ييلديرم بايزيد اوغلی مصطفی چلبی ايله صول قوله ويرلمش ايدی. حاجی اورنوس اردو اركان‌حربيه رئيسی ومستشار صفتيله معيت خداوندكاريده بولنيور ايدی.

عسکر آتلاندی ، آياقلندی خداوندكار غازی جمله‌يه وداع صورتنده باقوب عسکرينه خطاباً [غازيلر ! بوكون غيرت كونيدر ! ابراز حميت صره‌سی ، ارلك زمانی ، مردلك دميدر . بونجه زماندر خاندان عثمانی سزكله فخر ايدر . شمدی دخی سزدن جهانه شايع اولان شان وشهرت سابقه‌مزی تأييد ايده‌جك مردانه حركتلر بكلر و ديلر. بوكون مهابتكزله تتره‌ين شو قوصوه اووه‌سنده مظفراوله‌جق شانلی سنجاغكزك مجارستان ايچريلرينه طوغری طالوب كيتمسی بوندن صكره هيچ بر دشمن اردوسی توقيف ايده‌ميه‌جك ، بوكون استحصال ايده‌جككز شانلی بر غلبه بتون روم ايلنده اعلای كلمة‌الله سبب اوله‌جقدر . عمر انسان اوزون اولسه‌ده بيلمزميسكزكه ابدی دكلدر. عاقبت بيتر، فنا بولور دائم وباقی انجق الله عظيم الشاندر. اعلای

کمالله ایله جنت بوملق ایستیانلرده ایشته شو میدان شان و جلادت آچیق طوریور. غازیلر بنم ایله هپ برابر تکبیر کتیریکز. تکبیرالهدرق الله الله دیەرك هجوم وصولت ایلیکز... [۱]]

طرفین قوتی حقنده مورخینك روایتلری پك مختلفدر . (خبر صحیح) ده کوره متفقین اردوسی اردومزك همان بش مثلی درجەسنده ایدی. عطا تاریخنەنظراً اون مثلی ایمش. منجم باشیده دشمن اردوسی پیاده وسواری ۲۰۰,۰۰۰ رادەلرنده اولوب عثمانلیلر متفقین اردوسنه نسبتله بر قره صغر اوستندەکی بر بیاض خال کبی کورینور ، آلمانیا محررین عسکریەسندن (قوزلر) ده کانجه ، بوده طرفین قوت موجودەسی حقنده معلوماته دسترس اولنەمامش ایسەده متفقین اردوسی عثمانلیلردن کثرتلی ایدی دیر. خیراه افندیده ارباب تواریخ بودفعه اردوی همایونه طوپلنان عسکرك مقدارینی ۲۰۰,۰۰۰ نفوس تخمین ایدرك اردوده یالکز ۱۰,۰۰۰ بازار خلق موجود اولدیغنی وصرب قرالی لازار قوماندانسنده یرلی واجنبی تقریباً ۵۰۰,۰۰۰ نفرەقریب سواری وپیاده بولندیغنی سویلر. بیولك مبالغەلر! صوك دورلرده نشر اولنان بعض تواریخ عثمانیەیه نظراً متفقین اردوسنده لااقل ۱۰۰,۰۰۰ واردوی عثمانی موجودی ۴۰,۰۰۰ رادەلرنده ایمش .

مصادمه — آلمان ارکان حربلرندن (قوزلر) ك روایتنه کوره هجومه عین زمانده هرایکی طرفدن باشلانمشدر. بوذاتك افادەسنەنظراً مصادمه نتیجەسی طول مدت مشکوك وقرارسز برصورتده قلمش ، نهایت حکومات متفقه صول جناحنه قوماندا ایدن بوسنەقرالی تورتقو

[۱] محاربات عثمانیه آلبوموندن، عثمانلی وصرب اسفار و محارباتی .

عثمانلیلرك ییلدیرم بایزید قوماندا‌سنده‌كی صاغ جناحنی پوسكورتمش ایسه‌ده چوق زمان كچمكسزین مذكور قرال عسكری قورتمش قاچمش، صاغ جناحلریده ابتدای امرده بعض مرتبه منافع وموفقیاته نائل اولمش، صول جناحمزی بوده پوسكورتمش فقط ییلدیرم بایزید كندی مهارت ومهابت شخصیه‌سیله احوال حربیه‌یی عثمانلیلره نافع دوشه‌جك صورتده تعدیل واصلاح ایتمش وشو صورتله مظفریت عثمانلیلره میل وتوجه كوسترمشدر .

صرپ اركان حربیه‌سندن میشقوویچك [١] اثرینه وبعض آثاره كوره محاربهٔ مذكوره بروجه آتیدر :

آوجیلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن (چرخه‌جی عسكری) ـ كه تیر اندازلردن عبارت ایدی ـ اولاً قارشی قارشی‌یه جنكه باشلامغله میدان محاربه‌ی ابتدا ایلشدر . اشبو محرره كوره قسم كایلرك تعرضه باشلملری ـ بوروایت یوقاریده بیان اولنان مجلس حرب قرارینی نقض ایدیور ـ عساكر عثمانیه طرفندن واقع اولوب متفقین قطعات عسكریه‌سی مواضع عسكریه‌لرینی محافظه ایتمكده‌لر ایكن صول جناحمز (یعقوب چلبی) ایله مركزیمزك برنجی خطنی تشكیل ایلیان یكیچریلر شماله طوغری حركتله (لاپ) صوینی كچوب دشمنك صاغ جناحیله مركزی اوزرینه هجوم وصولت ایلدی . بواثناده صاغ جناحمزله پیاده وسواریدن متشكل احتیاطمز موقعلرینی محافظه ایدیوردی . برنجی خطدن بوش قالان محلی درحال مركزیمزك ایكنجی خطنی تشكیل ایدن وبالذات خداوندكار غازی تحت اداره‌سنده بولنان سواری عسكری ایلری حركتله املا ایلدی . دشمن صاغ جناحیله مركزینه هجوم ایدن

[١] یووان میشقوویچ ـ قوصوه میدان محاربه‌ی ـ بلغراد ١٨٩٠

مشار الیه یعقوب بك موفق اولهمیه‌رق رجعته مجبور اولدی. کیری‌یه طوغری قیریلوب صاغ جناحمزله زاویه‌وی بر وضعیت آلدی. دشمنده مرکز وصاغ جناحندن درحال برمقابل تعرض اجرا ایدوب کیری‌یه طوغری قیریلان مرکز وصول جناحمز قارشیسنه یوریدی، شدتله حرکات تعرضیه‌یه باشلدی. بو اثناده ینه بونلرك صول جناحی ایله احتیاط عمومیسی موقعلرینی محافظه ایدیورلردی. متفقین عساکری منزوا عثمانلی نظام حربی مرکزندن اورمق، قرارگاه عمومی‌یه داخل اولمق، عثمانلی جناحلرینی بربرندن آییروب، خط حربی قیروب یارمق وهربرینی آیری آیری آرقه‌لرندن اورەرق پریشان ایتمك ایستیوردی. بو حالده خط حربمز داعیٔ مخاطره بر حال ووضعیتده بولنیوردی.

شو مشکل حاله برچاره بولمق ایچون خداوندکار واورنوس غازیلر ییلدیرم بایزید قوماندانسنده بولنان صاغ جناحك ایکنجی خطنی آله‌رق مرکز وصول جناحی تقویه ایتدیلر. بوحالده صاغ جناحمزده برخط قالدیغندن اك ضعیف ومرکزله صول جناحمز ایکیشر خط اوزره تشکل ایتمش اولدیغی اك قوتلی بولنیوردی. بو قوت دشمنك هجوم وصولت کوسترن صاغ جناحنه شدتله مقابله ایلدی. واحتیاط عمومینك جنوبه طوغری حرکتیله صول جناح خارجندن طولاشه‌رق دشمنه برچویرمه حرکتی (دشمنی یاندن، وصاغندن چارپمه) اجرا ایدوب شدتله عثمانلی خطلری اوزرینه آتیلمقده بولنان متفقین صاغ جناح ومرکزینك آرقه‌سنه دوشمسی وآنلره جبهه‌دن مدافعه اولنمقده ایکن آرقه‌دنده شدتله هجوم اولنه‌رق شو وجهله دشمن قوای متعرضه‌سنك

ایکی قوت آره‌سنده ازلمسنی امر ایتدیلر . عسکرلکده بو وضعیته اوچنجی وضعیت دینلور .

احتیاط عمومیمز متفقین قوای متعرضه‌سنك کیرویه چکلمه‌سنه وقت براقمقسزین کمال سرعتله حرکت و دشمنه شدتله هجوم ایتمکه و بو آرالق مرکز وصول جناحمزده حرکته ، تعرضه باشلدی. نتیجه‌نك نه‌اوله‌جغی یواش یواش اکلاشیلیوردی . فقط هنوز محقق دکلدی . دشمن بوزولمغه یوزطوتدی . مرکزلری جناحلری رجعته، حالبوکه غازیلرده آنلری تعقیبه باشلدی . دشمن اوچ استقامت آلدی . قوتمزده اوچه انقسام ایدرك بو اوچ قول آیری آیری تعقیب ایدیوردی . (لوژان) بوغازینه طوغری رجعت وفرار ایدنلری ییلدیرم بایزید ایله اورنوس ، متروبچه جهتنه قاچانلری‌ده یعقوب چلبی شدتله تعقیب ایدیوردی .

بو محاربه‌ده سواریلر وظیفه‌لرینی حقیله ایفا ایتمشلردی . چونکه اوچ فرقه‌یه تقسیم اولنه‌رق هر فرقه فرار ایدن برقسم دشمنی تعقیب ایدیوردی. پیاده‌لرمزده احتیاطاً (لاپ) صوینك بری طرفنده یعنی صول جهتنده اخذ موقع ایتمشلر قوهٔ تعقیبیه‌مزك خط رجعتنی محافظه ایدیور ، خداوندکار غازیده معیتلرنده‌کی عساکر خاصه‌سیله نتیجهٔ احواله انتظاراً کیروده طوریور ایدی . لازار عساکرینك برقسمی لاپ چایی منبعنه طوغری (وشنیه) استقامتنه ، دیکر قسمی (غردەچ) طاغلرینه ، اوچنجی قسمیده (شلیخا) نهرینك صاغ طرفنی تعقیب ایدرك (متروویچه) استقامتنه طوغری فرار ایتمش وبو وجهله نسیم ظفر قطعیاً عثمانلیلر طرفنه اسمشدر .

تاریخلرمزده (لاس اوغلی) دنیلان قرال لازار هنکام محاربه‌ده تلف اولمش ومقارن حقیقت اولمیان بر روایته کوره محاربه‌یی متعاقب

غازی خداوندکار حضرتلری میدان محاربه‌یی تماشا ایدرکن مجروحیندن (میلوش اوبیلوویچ) [۱] نام شخص بردنبره قاله‌رق خنجریله خداوندکارك بر کون اول بارکاه حقدن تضرع ایلدیکی رتبهٔ شهادتی احرازایتدرمشدر. برروایته‌کوره قرال لازار تلف اولمیوب مجروحاً دردست ایدلمکله بالاراده اعدام ایدلمشدر.

قوصوه محاربه‌سی ومظفریتی یالکز مراد اولك شهادتیله نتیجه‌لنمدی. پدرینك مجروح اولدیغنی (قورشونلی) یه قدر دشمنی قوغالیان ییلدیرم بایزید میدان محاربه‌ده جلوس ایدرك قرنداشی شهزاده یعقوبی احناق وتلف ایتمکله او مظفریته بر لکه سوردی. بر تاریخ یعقوب چلبی دشمنی تعقیب ایدرکن پدریکز سزی ایستیور دیو کندیسنه خبر کوندریلور، سرعتله کلوب مراد اوتاغنه کیردکده بالذات بایزیدطرفندن احناق اولندی دیر.

شهید محترم یوقاریده بیان اولنان و [غازیلر! بوکون غیرت کونیدر....] سوزیله باشلیان خطبه‌سنی ایرادایلدیکی صره‌ده غازی حاجی اورنوس «پادشاهم! قولکز دشمن عسکری ایله اوغراشیرکن صحیحاً قاچدیغمی ظن بیورمیك بونلرك حیله‌سنی بیلورم، برنجی حملهٔ شدیده‌لرینه طیانمق کوچدر. بو جهتله صفلرینك انتظامنی بوزمق ایستر» دیمش ورخصت الدقدنصکره اوقچیلره برپایم اوق ایتملرینی امر ایلمش اولسی دشمنك صاغ جناحیله مرکزینی ایلری‌یه آلمق وبعده ارقه‌لرندن هجوم وصولتله آنلری پریشان ایلمك ایچون بدایتده عثمانلیلر ساخته تعرض ومؤخراً رجعتله دشمنی کندی اوزرلرینه جلب ایلدیکی وبوده غازی

---

[۱] دوق دوکیزك روم ایمپراطورلغنك سقوطی نام اثرنده (میلوش قارویلوویچ) دیور.

اورنوس بكك ترتیبی اولدیغی اكلاشیلیور وبعض تاریخلرمزده اورنوس بك مرحومك ساخته هجوم ورجعتندن بحث ایدلمسی روایت مذكوره‌یی تأیید ایدیور .

خداوندكار شهیدك سنجاقداری مستان اغاده بو محاربه‌ده شهید اولمشدر . مشهدی تربهٔ مرادینك یارم ساعت مسافه‌سنده ایمش. صرپ وبیزانس مورخلری خداوندكار غازینك شهادتی حقنده دیرلر كه محاربه‌دن بر كون اول صرپ قرالی لازار اركان واكابرنی جمع ایله مسكرات استعمال ایدركن بونلردن وبر روایتده دامادی اولان (میلوش اوبیلوویچ) ه عثمانلیلرله مخابرهٔ خفیه‌ده بولندیغنی تلمیحاً [هرنقدر خیانت ایتدكسه‌ده ینه صحتمه ایچ] دیٖنجه میلوش [تشكر ایدرم، یارینكی محاربه صداقتمی اثبات ایده‌بیلور] جوابنی ویروب ایرتسی كونی فراری صورتنده اردوی همایونه بالالتجا [۱] اسلامی قبول ایدرك پادشاهه معروضات خفیه‌سی اولدیغندن بهمه حال شرفشوله قبولنده اصرار ایدوب خداوندكار طرفندنده مساعده كوسترلنكه قدم پوس اولوركن كیزلدیكی خنجرله غازیٔ نامداری شهید ایتدی دیرلر. ییلدیرم بایزیدك فریدون منشأتنده مندرج بروسه قاضیسیله خاصه خرج امینی سلیمان بكه یازدیغی فرمانده‌ده بویله‌جه بیان اولنمش ایسه‌ده (یورغا) مراد ثانینك شهادتندن بحث ایدركن شهید مشارالیهك هنكام محاربه‌ده میلوش اوبیلویچ طرفندن شهید ایدلدیكنی وسلاطین عثمانیه

---

[۱] منجم باشی تاریخی اشبو جانی اردوی همایونه التجا ایتدكدن صكره اسلامیده قبول ایلدیكنی وركاب همایونه یوز سورمكه متوجه اولدقده منع اولنغله فریاد ایدوب خداوندكار حضرتلرینه مخفی سوزم وار ركابه یوز سوروب آنی افاده ایتمك ایسترم دیمكله اذن عالی صدور ایتمش ویكینك اچنده صاقلادیغی زهرآلود خنچرله پادشاهی كوبكندن اورمش اولدیغنی یازیور .

طرفندن قبول اولنان مراسم ، بیزانس قیصرلری مراسمنك عینی اولدیغندن محاربه‌دن صکره کرك مجروحیتیله و کرك حضور همایونده بعض معروضاتی اولدیغی بیان ایدرك قبول اولندیغنده پادشاهی تلف ایتمسی هیچ بر وجهله صحیح اولمدیغی و مورخین عثمانیه طرفندن ایدیلان روایت اشبو قتل کیفیتندن متولد شر دوجابك تنقیصی مقصدندن نشأت ایلدیکنی یازدقدن صکره [مراد خداوندکارك شهادتنده محاربه هنوز قزانیلمامش ایدی مخدومی ییلدیرم بایزید قوماندا ایتدیکی جناحله صیق بر نظامده بولنان دشمن خطنه داخل اوله‌رق انی ایکی‌یه شق ایتمکله صربلولر پریشان اولدی و بو اثناده صرب قرالی لازار محو اولدی. احتمالکه مراد خداوندکارك انتقامی اولمق اوزره بعدالحرب تلف ایدلدی . مؤخراً ایکی اردو رجعت ایتدی . بوسنه قرالیده اهل صلیب طرفندن قزانیلمش اولان مظفریتی ناطق بر بیاننامه‌یی اوروپایه ارسال ایلمدی دیر .

میلوشك استانبول سرایی اسلحه انبارنده سلاحیله حیوان طاقمی موجود اولدیغی یادکار یازیور. اشبو جنایتدن صکره حضور پادشاهی‌یه کیره‌جك ذاتك قوللقلرینه احتیاطاً چاوشلر یعنی ماینجیلرك کیرمسی عادت اولمش ویقین وقتلره قدر دوام ایتمشدر . معهذا مشروطیت اخیره‌یه قدر رجال دولت بیله حضور همایونه قلیچ ایله کیرمزلرایدی. فقط سفارات اجنبیه قیلیجلرینی محافظه ایده‌بیلورلردی . سفرانك حضوره قیلیجله کیرمه‌سی ویا کیرمامسی برزمان مسئله حالنه کیرمش اولدیغی آشاغیکی جلدلرده بحث اولندی .

قوصوه میدان محاربه‌سنده بربرندن (۵۰) ارشون بعید اولمق اوزره رکز ایدیلان اوچ طاشك بری میلوشك یکی چریلردن

قورتیلدیغی ودیکری تلف ایدلدیکی محل ومسجدله مقبره‌ده خداوندکارك شهادتی محلیدر. شهید محترمك نعشی بروسه‌ده انشا ایتدیردکاری جامعه نقل اولنمش وبر روایته کوره ارتحالندن اول نعشنك اورایه نقلنی مخدومی بایزیده وصیت ایتمشدر .

قوصوه میدان محاربه‌سی دولت علیه‌نك تأسسندن صکره یاپیلان ایلك میدان محاربه‌سی اولوب کرك دولتك حیات و مماتی و کرکسه ارتق عثمانلیلری اوروپایه اوزدن ایی‌یه طانتدردیغی جهتله قرون وسطی وقایع عظیمه‌سندن بریدر . او شانلی غزای مبارك عثمانلی دولتنه روم ایلی حاکمیتی تأمین ولازارك ملکنی بسبتون خراجکذار ایتمشدر. عثمانلیلر بوندن صکره برازده صنایع و معارفه چالیشمش اولیدیلر اکتساب ثروتله آورده تسخیر ایتدکلری ممالکی الدن چیقارمز وبونجه قانلر دوکیله‌رك النوب برقاچ خط مدافعه تشکیل ایلیان روم ایلی قطعه‌سی الدن کیتمز ایدی .

بومحاربه‌ده عثمانلیلر ایلك دفعه طوپ استعمال ایتمشیدی .

خداوندکار مرحومك ارتحالی اناطولیجه طویله‌رق رقبای عثمانیه‌یه باعث جرأت اولماق ایچون شهریار مرحوم لساننده یازدیریلان مذکور فتحنامه اوقونوب هرکسه اعلان قلنمق اوزره بروسه قاضیسنه کوندرلمش اولدیغی کبی صحت ماده‌یی متضمن اوله‌رق ینه عین کونلرده مومی الیه قاضیله خاصه خرج امینی سلمان بکه خطاباً ایریجه برفرمان عالی دها تحریر قلنمشدر .

فتحنامه شودر [۱] تیمناً بذکره الاعلی وله اسماء الحسنی « قل اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء . . . انك علی كل شیٔ قدیر » . . . یدی یوز طقسان

---

[۲] یورغا - جلد ص ۲۶۳

برسنه‌سی شعبانك اون دردنجی بازارایرتسی کونی قوصوه صحراسنده اعدا ایله معرکهٔ غراده صفوف قتال مهیا قلنوب محاربه‌یه باشلنمق اوزره ایکن اتفاقاً اعدا جانبندن نوعما تعویق ملاحظه اولنمغله توقف اولنوب لکن طرفیندن قره‌غوللر چیقوب غفلات اوزره بولنلمدی . بو جانبدن (اینجه بلبان) بك شیر ژیان کبی اول خنازیرك قراولنه طوقنوب ایکی اوچ نفر یرار دیللری کسیلان باشلرله مغرب نمازینه قریب ایدیکه رکاب همایون اوکنه الی باغلو ایرشدیروب نکونسار قلندقدنصکره خبر آلندیکه احزاب مشرکین ، اسلام عسکرینه شبخون تدارکن کورمشکن یوزکیل نام بان شاید حاضر شکارمزی کیجه ایله قاچیروب الدن چیقاریرز دیو کبر و عجبله توقف ایتدرمش .....

(بعدالطلوع) ترتیب صفوفه شروع قیلنوب صاغده اوغلم بایزید ، اندن اشاغی روم ایلی بکلر بکیسی تمرتاش پاشا و اورنوس بك و اینجه بلبان بك وطورجه بلبان ولالاشاهین [١] عیسی بك ، یخشی بك . مستجاب صوباشی . صولده اوغلم یعقوب بك . اناطولی بکلر بکی صاروجه پاشا . قرمانك قوشندی لشکریله وقسطمونی وحمیدومنتشاوتکه‌بکزاده‌ری وکرمیان‌سپاهیلریله واینه‌بك صوباشی وقرهمتبل طوروب ذات همایونم جسدده روح کبی قلب‌سپاهه کیروب وزیر لانظیر علی‌پاشا مقدمةالجیش مراسمن یرینه کتورمکه تقبل‌ایدوب مهیا ایدی ویکیچری اغاسی محمد اغا (اورتده طوروب) لاس اوغلی ، یلق‌اوغلی ، بوسنه قرالی . لوید اوغلی . افلاق . انکروس ، بلغار . ارنبود . چه . له بانلرین جناحینه آلوب جمله آهن‌پوش وتیغ‌بردوش حرکته‌کلوب قتال‌ایلدیلر . اولا وزیر اعظم علی پاشا میدانه آت صالوب (دشمندن) شبخون تدبیرین منع ایدوب قراولری اولان یوزکیل نعینك باشن کسوب رکاب همایونمه براقدقده اعلام فتح وظفر اهتزاز ایله خرامه باشلیوب صاغ وصولدن صواشه واوغراشه باشلنوب طوپ وتفنکلر آتیلوب هریکادن قاوه‌شمه ودورتشمه ظهور بولوب آخرالامر کافرلك الای نکبت نمای غلبه شکلنده قلب همایونه هجوم قیلمشیکن اوغلم ییلدیرم‌خان‌عسکریله اوزرلرینه یوریش ایتمکله رجعالقهقری حزب‌اعدانك یوزی‌عکسنه دونوب ولاس‌اوغلی نولك سنانه طاقیلوب انك قتلی اشتهاربولیجق

---

[١] لالا شاهینك اولجه (٧٧٢ یاخود ٧٧٥ ده) وفات ایلدیکی تکمیل تاریخلرك روایتندن اولدیغی حالده اشبو محاربه‌ده ابراز وجود ایلدیکی اشبو فرماندن اکلاشلیور . بوحالده روم ایلی بکلر بکندن انفصال ایتمش وتیمور تاش پاشا انك یرینه تعیین اولنمش اولمق لازمکلور .

توابعی مشارالیه اوغلمك سطوتندن متفرق وپریشان اولوب دولت منصور واعدای حضرت مقهور اولدیلر ..... تحریراً فی اواسط شعبان ۱۹۱ بیورت قوس اوه

اشبو فرماندن اوکرندیکمز شیلر : اولا محاربه شعبانك اون دردنجی بازار ایرتسی وقوعبولدیغی ، ثانیاً غازی حاجی اورنوس بك تاریخلرك روایتی وجهله صاغ جناحده ییلدیرم بایزید نزدنده بولندیغی واکثر ارکان وامرامزك بوجناحده بولنمسنه نظراً اصل هجوم وتعرضه اشبو جناح مأمور واحضار ایدلمش ایدوکی ویعقوب بك قوماندا سنده اولان صول جناحمزك اولجه هجوم ایتدیکنه دائر فرمانده برقید اولمدیغندن وچونکه مشارالیه هجومده موفق اوله میه رق رجعت ایتدیکی جهتله بوجهت سکوت ایله کچشدیریلوب ییلدیرم بایزید قوماندا سنده کی صاغ جناح قوتی مرکزله صول جناحمزی تقویه ایتدکدن صکره دشمنی رجعته مجبور ایدرك نائل فوز وظفر اولدیغی وقرال لازار تلف ایدیلوب کله سنك مزراق اوجنه تعلیقاً دشمنه ارائه اولنمغله اعدا شاشیروب متفرق وپریشان اولدیغی اکلاشیلیور . شهید سعیدك مجروح ویا ملتجی میلوش اوبیلوویچ طرفندن شهید ایدلمسی بحثنه نقل کلام اولندقده شان دولت وسلطنتی خللدار ایده جکی فرض خیالیله تاریخ عثمانیده بعض وقایع یاسکوت ایله کچشدیرلمکده ویا بشقه برقالبه دوکیله کلمکده اولدیغی امثال عدیده سیله مثبت اولدیغندن میلوش (دال قیلیچ) ایدرك بلکه برآز ادملریله ایلرولیوب خداوندکار غازی بی شهید ایتمش اولمسی پکده حقیقتدن استبعاد ایدلیه جك برفرض وتخمیندر . فی الواقع برقسمنك صورت آتیده مندرج فرماندن استدلال اولنه جغی وجهله یعقوب چلبینك احتناق « بوهنکامه ده قرنداشم مرحوم یعقوب بك دخی انتقال

ایدوب تابوت منورلرین....» دیو کوسترن برذات مرادخداوندکارك

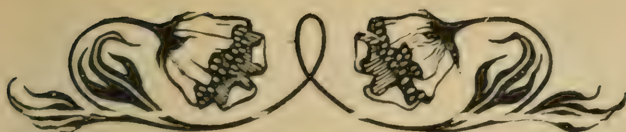
شهادتنی ده طرز اخرده ارائه ایده بیلیر .

یلدیرم بایزید طرفندن بروسه قاضیسیله خاصه خرج امینی سلیمان بکه کوندریلان مذکور فرمان دخی [بتقدیرالله تعالی قوس اووه‌ده واقع اولان فتح وظفردن صکره سعید الحیات وشهید الممات بابام سلطان مراد خان طاب ثراه کوردکلری واقعهٔ شریفه اوزرینه شهادت رجا ایدرکن اتفاق کمال صحتله معرکهٔ قتالدن اوتاق کردون نطاقه داخل اولوب مغلوب و منکوب بانلرك بعضیلرینك باشی کسیلوب سم سمند سعادتمندلرینه نکونسار براغیلوب وبعضیلری دخی دست بسته وبازوشکسته دل طوتیلوب فرح ونشاط اوزره ایدکه ناکاه میلوش قوبیلك دیمکله معروف بر کافر پلید یزید حیله ایله بن مسلمان اولدم دیو غزاتك برینه اشارت ایدوب جناب سلطنت مآبلرینه یوز سورمك اوزره واردیغی استدعا ایتمکله لعین مذبوری ترحماً ایلتدکلرنده پابوس دولتمأنوسلرینه مقارن اولدیغی اثناده یکنده کیزلدیکی خنجر زهر آلودی بی تحاشی اول عنصر لطیفه حواله ایدوب زخم کزنده ایرشدیرمکله شربت شهادت نوش قیلوب . . بوهنکامه‌ده قرنداشم مرحوم یعقوب بك دخی انتقال ایدوب تابوت منورلرین آنده دفن اولنمق ایچون ارسال ایلدك ...]

قوصوه میدان محاربه‌سنده تموج ایدن شانلی سنجاغمز عثمانلی ملتنك برات نجاتی کبی بوکونه قدر طوپال اوغللری نام محترم بر عائله‌ده اولادن اولاده انتقال ایده ایده نهایت سلطان محمد خان خامسك اشبو ١٩١١ - ١٣٢٧ تموزنده قوصوه‌یه سیاحتی اثناسنده کوپریلیده بولنان عائلهٔ مذکوره طرفندن شهریار مشارالیهه اهدا ایدلمسیله طرف شاهانه‌دن عسکری موزه‌سنه کوندرلمشدر . اشبو لوای نصرت یشیل اطلس اوزرینه (کلمهٔ توحید) محرر وپارسده انوالید عسکری موزه‌سنده تشهیر ایدیلان سلیم ثالث زمانه عائد بر سنجاق ایله بشکطاشده غازی بازباروس خیرالدین پاشا مرحومك سنجاغنه شکلاً ورنك جهتیله مشابه اولدیغندن عثمانلی سنجاقلری حقنده مورخینك یکدیکرینی ناقص روایتلرك کافه‌سی سهو وخطادن عاری اولمدیغی بونکته‌ده اکلاشیلور .[*]

[*] سنجاقلر حقنده یوقاریده [٢٢ : ومتعاقبی صحیفه‌لره] مراجعت

عهد سلطان بايزيد اول (ييلديرم) ابن مراد اول

(١٣٨٩—١٤٠٣)—(٧٩١—٨٠٥)

خلاصه

ذات شاهانه -- ييلديرم ايله صربلولر و بيزانس ايمپراطورلرى .

اناطوليده فتوحات

طوائف ملوكك محو واستيصالى — قاضى برهان الدين مسئله لرى — اسفنديارلر وقسطمونى حكومتنك انقراضى . كاليبولى يه ليمان وقلعه . اركان بحريه مز . قورصانلق آق دكزده ايلك سفر بحريمز . استانبولك ايلك محاصره سى — افلاق ، بوسنه ، مجارستان و بلغارستانه آقينلريمز . ميرچه آ .

عثمانليلر عليهنه اهل صليب

استانبولك ايكنجى محاصره سى (٧٩٧) - نيكبولى محاربه سى مُقدماتى - ميدان محاربه سى (٧٩٨) - مصادمه و مظفريت بايزيد - موفقيتى متعاقب - نيكبولى محاربه سى نتايجى - مجارستانه آقينلر ، صرب پرنسسيله ازدواج ، اناطولى حصارنده بايزيد .. استانبولك اوچنجى محاصره سى - قيصر ئه مانوئل ايله يكنى ژان - خرجگذار قيصر - ايمپراطور ئه مانوئله اوروپادن معاونت - تيمورطاش پاشانك اناطوليده واوروپاده فتوحاتى -

بایزید ایله تیمور

تیمور ـ تیمور ایله بایزید ـ انقره میدان محاربه‌سنه حاضرلق ـ طرفین
[قو]تی. نظام‌حرب ـ چبوق‌آباد مصادمه و محاربه‌سی ـ محاربه‌دنصکره شهزاده‌لر
[و] تیمورله بایزید، یلدیرمك ارتحالی، تیمورك عودتی.

ذات شاهانه

مظلوم بر برادرك قانی آقیده‌رق سلاطین‌عثمانیه میاننده ایلك‌دفعه
جلوس ایدوب یاوز سلطان سلیم‌ایله مراد رابعدن زیاده قهرمانلقلر،
کشورکشالقلر کوسترمکله پادشاهلریمزك کافه‌سنه تفوق ایتمش، بونلر
میاننده ایلك‌دفعه (سلطان) عنواننه مظهر اولمش، نیکبولی محاربه‌سنده
نائل فوز وظفر اوله‌رق یلدیرم کبی پارلیوب دولتنی محو وخرابیدن
قورتاردیغی حالده تیمورله یاپدیغی انقره محاربه‌سنده مغلوب اولمغله
[م]ماتدن خلاص ایتدیکی دولتنی انقراضه قدر سوق ایله نهایت غرور
وعظمتنك قربانی اولان الك بیوك پادشاهلریمزدن بری ونوبت سلطنت
[ا]عتباریله دردنجی وکشورکشالق صره‌سیله اورخان غازیدن صکره
[ا]یکنجیسی‌در.

۷٦۱ ده تولد ایلدیکندن جلوسنده (۷۹۱) اوتوز وتیمورك قید
[ا]سارتنده اولدیغی حالده آقشهرده وفاتنده (۸۰۵) قرق درت یاشنده
ایدی. نعشی اولاً شهر مذکورده شیخ محمود حیران تربه‌سنه امانت
طریقیله دفن اولنمش ایکن مؤخراً وصیتی وجهله بروسه‌یه نقل ونامنه
[م]نسوب جامع قربنده‌کی تربه‌سنده ودیعهٔ خاك رحمت ایدلمشدر.

قرمزی‌یه مائل دکرمی چهره‌لی، مائی کوزلی، ایری برونلی،

قرال صقاللی، باقیشی عامل، شمائلی حرمتدن زیاده دهشت القا ایدر، باباسندن زیاده جسور، قوی الهیکل، مهیب، متهور، حدیدالمشرب، ظالم وغرور کیمسه‌نك تام معناسیله مغرور ومتعظم، یالکز کندی فکرینك طرز ارائه‌سیله حرکت ایدر، کیمسه ایله مشاوره ایتمز، مقصد و تصمیماتی هرکسدن ستر ایدر، پدری کبی جاهل اولیوب اوقور یازار، عسکرك ضبط وربطنده بر دها، محاربه‌لرده بر قهرمان ایدی. پدری کبی عمامه‌کیر بروسه‌نك چیچکلی قدیفه‌سندن خفتان اکتسا ایلرمش. اوزرنده برطاقم آیات کریمه وتکمیل سورهٔ فتح ایله برطاقم ادعیه و (طلسملر) محرر اولان چیچکلی و صاری زنکلی قیصه قوللی اولوب محاربه‌لرده کیدیکی قیصه بر جبه تربه‌سنده الآن محفوظدر. تأسف اولنورکه بوقیمتلی یادکار زوارك النه کچدکچه یك فرسوده برحاله کلمشدر. بونك بروسه موزه‌سنده محفوظ بر جامکان داخلنده بولندیرلمسی الزمدر.

نامق کمال بك بو پادشاهمزدن بحث ایدرکن «موهوبات فطریه‌ده اجدادندن هیچ برینه بکزه‌مزدی. فوق العاده برحدت نظره مالك اولدیغندن هرحالده سنوحاتی استدلالاته ترجیح ایدر واکثریت اوزره تخمینی سائرلرك تحقیقندن صحیح چیقاردی. سرعت انتقال، سرعت عزم، سرعت اجرا، خواص جلیله‌سندن اوله‌رق مقصده احالهٔ فکر ایدر ایتمز، دها اتخاذ قرار واجرای ترتیباته لازم اولان وقت حلول ایتمامش ظن اولنورکن اجرا آنی مقرون ختام اولمش بولنوردی. جرأت تشبثده بردرجه‌یه واصل اولمشدیکه هرکسه محال ظن اولنان معضلات امور نظرنده اك عادی جزئیاتدن کورینوردی. ملکنك براوجنه کیتدیکی زمان دیکر جهتنده دهشت اشتهارینی محافظ براقیر

وفی الحقیقه یلدیرم طوقونه‌جغی محلک صداسی ایشیدلمدن اصابت ایلدیکی کبی بو برق جهان جلادتده هر زده بر دشمن ظهور ایدرسه قارشیسنه خبرندن اول کندیسی یتیشیردی .... اك بارد متعصبلر ، اك جاحد دشمنلری یعقوب بك وقعه‌سیله عثرتدن بشقه مدار تعریض بر حالنی بوله‌مامشلر » دیر . [۱]

حرکاتنده‌کی سرعت و شدتدن طولایی دها پدری زماننده (یلدیرم) لقبنی آلمش ایدی . فی الحقیقه مجار قرالی سی جیسموندك حرب مقدسه اشتراك ایدن بتون اوروپا پهلوانلریله نیکبولی‌یه تقرب ایتدیکنی استانبول محاصره‌سنده ایکن خبر المغله محاصره‌یی ترك ایله استانبولدن التی کونده ــ همده اردوسیله ــ یلدیرم کبی نیکبولی‌یه یتشدی . بو درجه سرعت و حرکتده انتظام زمانمز سوق الجیش اربابنی دوچار حیرت ایتمکه وبزه بر درس عبرت اولمغه سزادر .

بایزید اول قوصوه میدان محاربه‌سنده منهزم اولان دشمنی تعقیب ایله مشغول اولدیغی صرهده پدرینك بر عدو سربکنین طرفندن جریحه‌دار اولدیغی خبر المغله یلدیرم کبی یتیشه‌رك مجروح ایله کوریشه بیلدی و اوارالق ارتحالی وقوعبولمغله پدرینه خلف اوله‌رق میدان محاربه‌ده بیعت ایدلدی .

پدرینك نعشی حضورنده ایلك ایشی ، فاتحهٔ سلطنتی سوزده بر ایکنجی ساوه‌جی مسئله‌سنه ویرمامك ایچون یکانه برادری اولان یعقوب چلبی‌یی کندیسی اخناق ایدوب [۲] پدرینك نعشی قربنه قویمق و هر ایکیسنك جنازه‌سنی خداوندکارك بروسه‌ده انشا ایتدیردیکی تربه‌یه دفن ایدلمك اوزره اورایه کوندرمك اولمشدی .

---

[۱] نامق کمال بك تاریخی جلد ۲ ص ۱۰۹ — [۲] یورغا جلد ۱ ص ۲٦٦

پادشاهلره مخصوص اولان بوعلت اعدام و اخناق وقتل الاخو ویا حبس، بایزیددن اخلافنه سرایتله آنلر طرفندن بر قانون اوله‌رق اوزره تلقی ایدلدی و حتی فاتح مرحومك قانوننامه‌سنه بیله درج اولندی . یعقوب چلبی اورخان غازی وادیسنده تام بر چلبی ایدی . خواجه سعدالدین تاج التواریخنده یعقوب چلبینك اعدامی ارکان دولتك رأی وقراریله وقوعبولدیغی بیان ایله ایام رئیسلکی ایدیور . حالبوکه اوزمانده ارکان دولت ـ لالا شاهین مستثنا اوله‌رق اوزره ـ بوکبی اخلاق بوزغونلغنه مالك اولمدقلرندن یعقوب دکل انلرك رأی وقراریله تلف اولنمق محوندن خبرلری بیله اولمدیغی قرائن حالیه‌دن اکلاشیلیور. بیچاره یعقوب محبت عمومیه‌یی قزانمش ، هله قوصوه میدان محاربه‌سنده کوستردیکی خارقه‌لر قرداشی بایزیدی بیله دوچار حیرت ایتمشدی . بایزید ، برادری ساوه‌جی بکك قتلنه سبب اولمسی آز ایمش کبی بو دفعه‌ده درایتی ، لیاقتی . شجاعتی ، جاب قلوبده‌کی استعداد فطریسنی استرقاب ایله « حکمت حکومت » دیو یعقوب چلبی‌یی اخناق ایتمسی آتیده کوریله‌جك معایب اخلاقی اونوتدیرز قیاق بر جنایتدر . بایزیدك بلا سبب بوفعلی ارتکابی ارتحالنی متعاقب کندی چوجقلرینکده بر برینی قتل ودولتی محووانقراض تهلکه‌سنه سوق ایتمك کبی وخیم بر نتیجه‌یی موجب واخلافنه بر سوء مثال اولدی.

« اشبو مکروه جنایتك انتقامنی آله‌جق افراد عائله‌دن کیمسه قالمدیغندن بایزید مستریح اوله‌بیلور ایدی . چونکه برادری ساوه‌جی چوقدن وفات ایتمش . بونك مخدومی اولان پرنس اورخانده نائب اولوب نرده‌ده اولدیغی نامعلوم ، مراد خداوندکارك بر حیات برادریده غیرموجود ، اورخان غازینك برادری علاءالدین پاشاده ارکك اولاددن

محروم اولدیغندن ١٣٨٩ جنایتی اوزرینه یلدیرم بایزید عائلهٔ عثمانیه‌نك یکانه برفدانی قالمشدی .

علی الاصول بتون معاهدات موجوده تجدید اولنمق لازمکلیرسه‌ده بایزید پدری شهید مرحوم طرفندن قبول اولنان مقاولاتی طانیه‌یوب کندیسی یکیدن یکی یه مقاوله‌لر عقد ایتمك ایستدی . چونکه مقصدی یالکز تابعلرندن جزیه آلمق دکلدی ، بونلردن اسلام وخرستیان دینه تابع اولنلرینك تیمارلرینی دولته دها مربوط بر حاله کتورمك ایچون یرلی عائله‌لر یرینه کندی ارکان و امراسنی تعیین ایتمك ایستر ومغوللر کبی برآمر اولمقدن زیاده بر پادشاه اولمغی نیت ایدردی .

خلاصه هرنوع استقلالی محو ایتمك کبی پولتیقه عالمنده بیوك بر تبدل حصوله کتورمك آرزوی قطعیسی اولدیغندن بونیده چلیك کبی اولان پازولری سایه‌سنده حیز حصوله کتوردی [١] .

آناطولینك تکمیل شمال طرفی و انقره و آماسیه‌دن ارضرومه قدر تحت اداره‌سنه کچمش و همشیره‌سی نفیسه سلطانله ازدواج ایدن قرمان اوغلی وسائر طوائف ملوکی کندی تبعه‌سی میانه ادخال ایدوب سلچوقیلر ممالکی الی الابد ممالك عثمانیه‌یه مربوط بر حاله کلمش ایدی .

پك دیندار برپادشاه اولدیغندن هر زمان مسلح ، هر آن محاربه حالنده وهر وقت عسکریله برابر بولنوب کاه بروسه‌دن ادرنه‌یه و کاه طونه‌دن فرات نهرینه برق خاطف کبی قوشار ایدی . اردوسنده‌کی ضبط وربط و اطاعت کلمه‌لرك تکمیل قوتیله اجرای احکام ایدوب بوکونه یعنی زمانمزه قدر بودرجه‌سی کورلمامش ایدی . زیرا اردونك

[١] یورغا ـ تاریخ عثمانی ـ جلد ١ ص ٢٦٦ و ١٦٧ .

کذرکاهنه تصادف ایدن مواقعده زراعت و حصاد ایله مشغول اولان تبعه‌یه برضرر کلمز وعسکر برآووج بغدایه بیله ال سوزمز واوزاقدن پاره کوستروب اشترا نیتنده اولدقلرینی خلقه اکلادیر ایدی .

ییلدیرمك فکریده قوللری قدر قوی اولوب عثمان غازی کبی مؤسسلك و قوجه اورخان غازی قدر قانون وضع ایتمدیسه‌ده میدان محاربه‌ده قانون درجه‌سنده ارادهلر ویرر و مؤخراً وقوعبوله‌جق فتوحاتی ترتیب ایلردی .

ییلدیرمك اون اوچ سنه دوام ایدن سلطنتی تیمورله وقوع بولان انقره محاربه‌سی مستثنا اولمق اوزره غایت پارلاق فتوحات و غزالر و توسیع ملك وتزیید شوکت و سطوتله کچمشدر .

بایزید اثر پدره اتباعاً بر حدود طبیعی آرامیوب حدوددن وارسته برملکه یعنی دنیایه تصرف ایتمك ایسترردی . مخدومی محمد چلبینك بیزانس ایمپراطوری ئه‌مانوئله مماشات ایتدیکی کبی کندیسیده تیموره برآز روی ملایمت کوسترر ایدی دکل انکله حرب ایتمك ومغلوب اولمق ، حتی انکله بالاتحاد رایت اسلامیه‌یی دها اوزاقلره رکز ایدر وطاغلر طیانمیان کشورکشالغنه استانبول تحمل ایده‌میه‌رك فاتح محمد خان ثانی‌یه نصیب اولان شرف کندیسنه عائد اولدقدن بشقه دولت علیه‌ده اللی التمش سنه‌قدر بربحران عظیم ایچنده قالمز (وبلکه) مادی ومعنوی برصورتده ترقیلره مظهر اولوردی . نه‌چاره‌که عظمت وکبروغروریه مغلوب اولدی .

جلوسیله برابر آناطولیده‌کی ممالکنه بر حدود طبیعی ویرمك واجنبیلر وترکلر (طوائف ملوك) و بیزانسلیلر النده‌کی اراضی‌یی ممالك عثمانیه‌یه ضم والحاق ایدرك اك اولاً آناطولینك یکانه حکمداری

اولمق ایسـتردی . بو ایشه جلوسـنك برنجی ایلك بهارنده باشلدی .

(١٣٩٦ ـ ٧٩٨ ده) نیكبولی مظفریتنی متعـاقب التمش نفر اسرای حربیه ایله برقطعه فتحنامه‌یی كوتورن سـفیر ایله كوندردیكی جوابنامه‌ده خلیفهٔ عباس متوكل علی الله یلدیرم بایزیده سلطان اقلیم روم عنوانی اعطا ایتمش اولدیغندن شهریار مشارالیه و اخلافی بوندن صكره عنوان سلطانی ایله تبجیل اولندی .

معهذا فریدون بك منشآتنده اورخان غازی و مراد اول طرفندن یازیلان ویا آنلره كوندریلان نامه‌لرده مشارالیهمه (سلطان) عنوانی ویرلدیكی ده اونودلماملیدر .

شـیخ شمس الدین البخاری (امیر سـلطان) ـ كه زمانی اعلم علماسندن اولوب بایزیدك توجهنی قزانمش، كریمه‌سیله تزوج ایتدیرلمش ایدی ـ پادشـاهك هر هانكی سفره عزیمتنده كندیسنه تقلید سیف ایلدیككندن بو حالی بالآخره جلوسـلرده قلیج الایی رسمنی انتـاج ایلدی .

مسكوكات عثمانیه‌ده الك اول تاریخ اسـتعمال ایتدیرنده سـلطان بایزیددر .

صحائف الاخبـارك روایتنه كوره [١] یلدیرم بایزید جلوسـیله برابر چاندارلی علی پاشانی صدارتده ابقا وتیمور تاش پاشایه صربستانی اعطا و او جهتك حدودینی محافظه‌یه و هنوز ضبط اولنمیان مواقعك ضبطنه مأمور و غازی حاجی اورنوس بكی مأموریت سابقه‌سی اولان سیروزه تعیین ومع ملحقات اسكوبی یكیت پاشـا و ودین ایالتنی مجار

[١] جلد ـ ٣ ص ٣٠٦ .

حدودينه قدر فيروز بكه تفويض ايتمشدر. فيروز بك مؤخراً پاشالقله بكلر بكى اولمش ايدى.

تاريخلر ييلديرم بايزيدى عشرت وسفاهت بليه‌سيله امور دولتى اونوتمه درجه‌لرينه كلديكنى و بوكا سببده زوجه‌سى صرب پرنسسى (اوليوه‌را) ايله صدراعظم چندارلى على پاشا اولديغنى نقل وحكايه ايديور. كويا صرب دسپوتى لازارك اوغلى استفان (يليق اوغلى) نيكبولى محاربه‌سنى متعاقب تيمورتاش پاشا صربستان طرفلرينى ضبط ايتديكى صرده‌دولت‌عليه‌نك تزييدسطوتيله صربستانك استقبالنده‌كى مخاطره‌نى كوره‌رك پادشاهى مظفريت واقعه‌دن طولايى تبريك ايلديكى صره‌ده حرمده اعمال نفوذ و ييلديرمى شيوه وجلوه‌لريله كنديسنه بند ايده‌رك هم (سمندره)و(كوكرجينلك ـ Colombac) قلعه‌لرينى الوق وهمده كشوركشالقدن فراغتيچون عيش وعشرتله مشغول ايتمك ايچون «لطيف پرفتنۀ جهان و پرپرئ عشوه انكيز وحسن وجمال وذكا وفطانتده عصرينك يكانه‌سى» اولان همشيره‌سى مشاراليها اوليوه‌رايى پادشاهه تزويج ايلديكنى يازيور [١] وخيراه افندى‌ده بوقلعه‌لرك ويرلديكنى سويليور. فى‌الواقع بايزيد (اوليوه‌را)نك حسن وآننه مبتلا اولمش وشراب ومسكرات استعمال ايتمش وحتى هرايكى جنسندن الك كوزل قزلرى وسچمه اوغلانلرى سرداينه المش وبونلره (ايچ اوغلانلرى) ديلمش ايسه‌ده بايزيدمسكرات استعماله انهماكى (اوليوه‌را) نك اثر تشويقى دكل ايدى . چونكه دها اولجه كنديسى شرب خمره مبتلا ايدى . حتى بوندن طولاييدركه چاندارلى قره‌خليل (صدراعظم على پاشانك پدرى) [سرخوشك شهادتى مقبول دكلدر] ديو شهزاده ايكن برمسئله‌ده‌كى شهادتنى رد ايتمش ايدى.

---

[١] كاتب چلبى ـ جهانما .

احتمالکه اولیوه‌را ایله تزوجدن صکره آنك دام عشقیله عشرته براز فضله حصر نفس ایتمش اوله .

عشرت مسئله‌سنده ییلدیرم بایزید پیشوای سلاطین عثمانیه اولمدیغندن بحثله خیراه افندی تاریخی دیرکه [١] [کویا ییلدیرم بایزید خانه کلنجه‌یه دك سریرارای سلطنت عثمانیه اولان سلاطین کزین حضراتنه عشرت ایتمك واقع اولمامش کبی ظن اولنور حالبوکه بیله‌جك صحراسنده یاپیلان دوکونده کوسه میخائل بك ایله برلکده اوله‌رق سائر تکفورلرله برابر عثمان غازی مجلس عشرتده بولنمش و کندیسنه ساقئ کلچهره ایله پیاله زین صونیلمشدر . کذلك اورخان غازینك مالتپه صحراسنده قوریلان ولیمه جمعیتنده نصل ذوق ایلدکلری اثرمزده ذکر اولنمشدر . بونلری یازمقدن مرادم حاشا سلاطین کرامك کندیلری آمر وناهی ایکن ارتکاب مناهی ایتدکلری دیمك دکلدر الا تاریخ یازمقده یولسز مداهنه ایدنلره اعتراضدر] دیر .

معلم محترم مراد بکده اثرنده [٢] فکرمزی تصدیقاً دیرکه اساساً حدید، وخرچین وموسوس اولان ییلدیرم عشرت وسفاهت سبیله مؤخراً جنت دائره‌لرینه تماس ایتمکه باشلمش ایدی . مورخلرمز بو شائبه‌یه حرم همایونده بیوجك برموقع طوتمش اولان صرب پرنسسی اولیوه‌رانك اثری نظریله باقق ایسترلر . کویا سلطان بایزیدانك حسن وجمالنه پك زیاده مبتلا ایدی، سوزندن چیقمدیغی ایچون انك اصراریله شراب ومسکرات استعمالنه ، سرایده اسباب سفاهت وفحشیاتك تکثیرینه موافقت ایتمشدر . قادین وارکاك اوله‌رق ممالکك الك کوزل چوجقلری مسکراتك الك مشهورلری ، سازنده وخواننده‌نك الك

[١] جلد ٥ ص ٥٧ - [٢] تاریخ ابوالفاروق - جلد ١ ص ١٥٦ .

نامدارلری . امتعه‌نك اك نفیسلری سرایه اتمغه باشلدی . سرایده (ایچ اوغلانلری) بلوکی اووقت تشکل ایتمشدر . بوکا سبب تك برشخص کوسترمك طوغری اوله‌مز . بنای دولت ایچون واقعا عثمانلیلر کبی صاغلام ونزیه بر آراسته اساسی اولمشدر . نه‌چاره‌که تملی بیزانس طوپراغنه اسناد ایدلمش خرجی دخی ایران پازارندن کلمشدر . بونك ایچون سوء اخلاق برسرایه ، برمحله‌یه ، برشهر وولایته منحصر دکلدی . هرطرفدن باش کوسترمکه باشلمش ایدی . دیدکدنصکره [اك بیوك مسبب اوله‌رق صدر اعظم علی پاشا کوستریله بیلوز اك مکروه وسوء اخلاقده استاد معروف مقامنده ایدی . سرایه کوزل قیز واوغلان تقدیمنده اوك ایاق اولمشیدی . چونکه بو سایه‌ده کندی سراینی یکانه هدف ومؤاخذه‌اولمقدن قورتاره‌بیلیردی . مقام‌اجرانك بوحالنی کورن ارکان اکا امثالدن کیری قالمیورلردی . محاربه‌لرك ، موفقیتلرك کثرتی پك چوق اموال ادخارینی موجب‌اولمشیدی . اموال غنیمه‌یه محصولدار مناصب انضمام ایدیوردی . ثروت سفاهتی داعی ایدی . اداب مملکت هرنوعنه مساعد اولدیغی کبی مقام اجرانك سوء امثالری دخی ایشی افراطه قدر سوق ایدیوردی . اساس اعتباریله بودردده دوا اولملری مأمول اولان حکام شرع ایسه دوا اولمدقدن بشقه اك زیاده خلقك فریادینی بحق جالب اولیوردی . سلطان بایزید اساساً اجدادینك خصائل عالیه‌سندن محروم دکلدی . حق شناسلق وعلو جناب اثاری هروقت کندیسندن صادر اولوردی . یالکز سفاهتی ، آهنك اخلاقنی بوزمش حرکاتنده اطراد براقامش ایدی] دیر .

فی‌الحقیقه ییلدیرمی مبتلا اولدیغی عشرته دها زیاده سوق ایدن

صدراعظم علی پاشا اولوب حتی برایکی تاریخ [١] «سمای حسن سماده ماه نو کبی انکشت نما وغنچهٔ نوخیز کلستان نشوونما وموی مشکینی دام‌دل وبوی طرهٔ غنبرینی غم‌کسل نصاب ملاحت ونصیب صباحتدن پر بهره بر نکار پری چهره» و [غایت حسن جمال ونهایت لطافت واعتدالده اولان] دیو تعریف ایتدکاری اولیوارانك تأثیر عشقیله مبتلای عشرت اوله‌رق [تدبیر ملکدن ال چکمش و اول ترساپچه سوزینه مطیع وبر قاچ کون حقوق سلطنتی مضیع اولمشکن کندینی درلمش طوپلمش] اولدیغندن بحث ایتدکدنصکره [صدراعظم علی پاشا فسق وفجوره وعیش حضوره منهالك ولذات وشهوته مائل اولدیغی جهتله پادشاهی شرب خمردن منع ایتمیه‌رك کندیسنه سلاطینه لازم اولان عدالت وحفظ ناموس دولتله خلوص قلب‌واعتقاد وجهاددر. حقوق عباده ملوث اولمیان دامن نه‌کبی عصیان ایله آلوده اولسه بر توبه ایله ساقط اولور و (ان الله یغفر الذنوب جمیعاً) مضمونیده بوکا کافلدر . یوللی سوزلر سویلیه‌رك ییلدیرمی او مسلك مشئومه تحریك ایتدی] دیر . روایته کوره صدر اعظمك بوکبی تسویلاتی اوزرینه ییلدیرم امور دولتی اکا تفویض ایله کندیسی عیش وعشرتله مشغول اولمش ، هرکسده پادشاهك حالنی کندیلرینه خط حرکت اتخاذ ایدوب می‌ومحبوب ارقه‌سنه دوشمش ، قاضیلرده الابیلدیکنه ارتکاب وارتشایه قویولمش، پادشاهك خبری اولمقسزین دعوالردن رسم آلوب جمع ثروته باشلمش، ظلم وارتکابدن فریاد ایدنلر ، قاضیلردن راضی اولمیانلر ، وزیر اعظمه شکایت ایتدکجه دوچار حقارت اولدقلرندن

---

[١] کاتب چلبی ـ صولاق زاده ـ ص ٥٩ ـ تاریخ عثمانی جواد پاشا ـ ص ١١٩

نهایت عسکر واهالی طوپلنوب پادشاهه عرض ایتدکلرنده شکایات
واقعه‌نك مقارن صحت اولدیغی تبین ایتمکله روم‌ایلی واناطولی قاضیلرندن
سکسان قدری یکیشهرده برچاتمه خانه‌ده حبس اولنوب احراقلرینه
اراده بیورلمش ، فقط ظاهرده بو ظلم وفساد برازده علی پاشایه اسناد
اولنمغله ییلدیرمك خوفندن شفاعته جرأت ایده‌میوب ندمای
پادشاهیدن حبشی بر کیمسه‌یه ۲۰.۰۰۰ اقچه وعدیله قاضیلرك
خلاصنه بر چاره بولمسنی توصیه ایتمش ، عرب ، سیاح قیافتنه کیره‌رك
حضور پادشاهی‌یه بالدخول استانبوله کیتمکه اجازت ایستیوب سبب
عزیمتی سؤال اولندقده پادشاه ایچون یوز عدد کشیش کتوره‌جکم ،
بوقاضیلر احراق اولندقدن صکره اجرای عدالت ایتسونلر وپادشاهمز
نظرنده مقبول ومرغوب اولسونلر دیجه پادشاه قاضیلری عفو
و ارتشایه محل براقمامق اوزره حجتلره ۲۵ وسجله یدی وعقد
نکاحه ۱۲ ورسم قسمته بیکده یکرمی بش اقچه ترتیب ایدرك
حکامك اداره‌سنی تأمین ایتمشدر. بوحکایه‌لرده کاتب چلبی ایله صولاق
زاده اشعار اتمندر . الحاصل بایزیدك عشرتی نه سببله ترك ایتدیکنی
بیان ضمننده ینه کاتب چلبی ایله سائر تاریخلرمزك روایتلرینه نظراً
ییلدیرم نیکبولی محاربه‌سنی متعاقب بر تقدمهٔ شکرانه اولمق اوزره
بروسه‌ده واقع والیوم (اولو جامع) دنیلان معبد شریفی انشا
ایتدیرزکن دامادی شمس الدین محمدالبخاری (امیر سلطان) ایله
انشاآت محلنی کزدکاری صرده‌ده جامعك طرزانشاسنی بکنیورمیسکز
برنقصانی وارمیدر دیوشیخه صورمشده اره‌لرنده شو یولده برمحاوره
جریان ایتمش :

شیخ — پك كوزلدر یالكز بر قصوری واردر ، اوده اکمال ایدیلیرسه مقبول اولور .

یلدیرم — نه‌کبی قصوری ؟

شیخ — درت کوشه‌سنده پادشاهه عشرتکاه اولمق ایچون درت میخانه بنا اولنسه بعضاً اورایه مداومتکزده وسیله وخواص مجلسلرینه آشیانه اولور .

یلدیرم — جامع بیت خدادر . انك جوارنده مناهی ومحرمات جائز دکلدر .

شیخ — حقیقتده بیت خدا مؤمنك قلبیدر . انجق بیت اولان قلبکی تطهیر وحرامدن آزاده ایتمیورسك . شیخك بو سوزی اوزرینه یلدیرم متنبه اوله‌رق توبه واستغفار ایتمشدر . شیخك بو افاداتی اوزمانده‌کی حالت روحیه‌یی ارائه ایتدیکندن جالب دقتدر .

طرفمزدن بو بابده سویلنه‌جك بر سوز وارسه اوده بر پادشاهك، احاددن برینك الك زیاده نظر دقته آلنه‌جق احوال خصوصیه‌سی اولمیوب جمعیت بشریه‌یه ودولت وملته ایتدیکی خدمت اولدیغنه ویلدیرمك دوام ایدن اون درت سنه قدر مدت سلطنتنده چلیك کبی اللریله اداره ایتدیکی برحکومتی بر دولت معظمه حالنه کتورمك کبی بر غیرت جهاندارنه‌سیدر . صدراعظم علی پاشایه کلنجه کرچه یلدیرمك روایت اولنان هوا وهوسنه خدمت ایدرك دارات‌وزارتك مخترعی اولمقله وقز واوغلان اکلنجه‌لریله مشهور ایدیسه‌ده امور سیاسیه وملکیه‌ده جداً ماهر ایدی . بوکونه قدر ارکان دولتدن هانکیسی پادشاهلره مماشات ایتمامشدر ؟...

یلدیرم بایزید ایله صربلولر و بیزانس ایمپراطوری

شهریار جدید سلطان بایزید جلوسنی آسیا حکمدارلرینه بعدالاشعار یعقوب چلبینک قتلی حقنده اردونك کفتکولرینه وقت براقامق ایچون فیروز بکك ودین ویکیت پاشانکده بوسنه‌یه‌قدر کیتملرینی امر و علی پاشانی صدارتده ابقا ایدرك بالذات (قره طوه) کموش معدنلرینی ضبط و اسکوبه عثمانلیلری اسکان ایلدی . فیروز بك (ودین) ی فتح ایلدکدن صکره افلاقه کچدی . یکیت پاشا دخی بوسنه‌یه کیروب بونلرك صربلولره وقوعبولان معاونتلری جزاسنی ترتیب ایتدی . صدراعظمده موکب همایونده بولنیور ایدی . صربستانك شوکت واستقلالی قوصوه معرکهٔ مشهوره‌سنده منکسر اولمشه‌ده صربلولر کبی مغرور بر ملت حقنده دها ایلری کیتمکی قاعدهٔ حزم واحتیاطه مخالف کوردیکندن قوصوه محاربه‌سنده تلف اولان چار لازارك (لاس اوغلی) مخدوملری استفان (تاریخلرمزده یلیق اوغلی) ایله (ووق لازاروویچ) ی جزیه‌کذار صرب حکمداری اولمق اوزره تعیین ومؤخراً آتیده کوریله‌جکی وجهله نیکبولی محاربه‌سنی متعاقب مشهور (اولیودرا) یی تزوج وحین‌حاجتده برمقدارمعین (برروایتده ۲۰.۰۰۰) عسکر ویره‌جکلرینی و انلره بالذات قوماندا ایتمکی تعهد ایتدیروب صربستانی ممتاز بر ولایت شکلنه قویدقدنصکره بالقان شبه جزیره‌سنده آرتق ایشی قالمدی و مراد اولك ارتحالیله قیام ایدن قرمانلیلرك تأدیبی‌ده موقتاً تأخیر ایدرك انظار فاتحانه‌سی استانبوله توجیه ایلدی .

مراد اولك اوغلی صاوه‌جی بکك رفیق و اختیار بشنجی ژان

پالهاولوغك اوغلی آندرونیك ایله بونك مخدومی محبوس اولدقلری سرای دائرەسندن بر یولنی بولەرق جناب بایزیده باعریضه مراجعتله پدرلری علیهندە تكلیف اتفاق ایتدیلر. یلدیرم خان بیزانسدە موجود بو كبی نفاقدن بالاستفادە ٤٠٠٠ پیادە و ٦٠٠٠ سواریله ادرنەدن حركت و بلغرادجق اورمانلرندن كچەرك استانبوله تقربله (بشنجی ژان پاله اولوغ) ایله اوغلی (ئەمانوئل) ی دیگر اوغلی موسی ایله آندرونیك ایله حفیدینك بولندیغی محلسه ادخال و (آندرونیك)ی قیصر نصب ایلدی . مؤخراً مشار الیه بشنجی شان ایله (ئەمانوئل) ونديكلونك معاوتی ومحافظلری اولان بلغارلرك بر درجەیه قدر مماشاتیله محبسدن فرار ومرمرەدن اناطولییه كچوب بایزیده التجا ایتدكلرندە ژانپالهاولوغ خداوندكار مرحومك توجهنی قزانمش ، انكله قرابت صهریه پیدا ایدلمش ، صاچنی صقالنی سلطنتده اغارتمش بر پیر اولدیغندن تخت وتاجنك كندیسنه اعادەسنی رجاو مخدومی آندرونیكك تعهدایلدیكی ٤٠٠٠٠ ونديك آلتوننك كندی طرفندن اعطاسنی درعهده ایتدكدن بشقه هر سنه اول بهارندە سواری وپیادە صنفلرینه منسوب ١٠,٠٠٠ قدردە عسكر تداركله بونلری امر همایونه آمادە قیلەجغنی وكندیسی بر ولایت ممتازە حاكمی صفتندە قالەجغی وهر سنه آستان پادشاهی یه كلوب تجدید رابطهٔ عبودیت ایدەجكی دخی وعد و تعهد ایلدیكندن بایزید درحال استانبوله بر مأمور اعزامیله (ژان پاله اولوغ) ك اوغللرندن هانكیسنی ایستدكرینی سؤال ایتدیرەرك خلق(ئەمانوئلی) ترجیح ایتملریله پدرینك نیابتی التندە انی حكمدار نصبو(آندرونیك)دە محزون براغیلماموق اوزرە تیاز اولەرق پدری ملكندن اركلی، سلوری ، تكفور طاغی، سلانیك وكوستم نهری جهتلری احسان بیورلدی . (٧٩٢-١٣٩٠)

بوجهتله قوجه روما شرق ایمپراطورلغی بری نفس استانبول دیکریده ازکیدن سلانیکه‌قدر بعض مواقع اولمق اوزره ایکی‌یه آیریلوب برنجیسی اختیار ژان پاله اولوغ ایله اوغلی ئه‌مانوئلده ایکنجیسیده ینه مشارالیه اختیارك دیکر اوغلی وسابق ایمپراطور آندزونیکده قالدی . بایزید بوترتیبدن صکره ادرنه‌یه عودت ایلشدر. ایشته مشترکاً اجرای حکومت ایدن بشنجی ژان پاله اولوغ ایله ایکنجی ئه‌مانوئل پاله اولوغ عادتا دولت علیه‌نك برحمیسی وحین حاجتده امرینه تابع برمأموری صفتنی آلدی .

ییلدیرم بایزید ادرنه‌ده انشاسنه باشلاتدیغی جامع شریفك مصارف انشائیه‌سی ایچون خزینهٔ دولته بار اولمامق یاخود بروسه جامع شریفنه وقف ایتمك اوزره رومك اناطولیده یکانه مالك اولدقلری کوچك برجمهوریتدن عبارت آلاشهرك ضبطنه‌قرار ویردی وبرموجب معاهده صرب پرنسی استفان ایله قیصر بوشهرك ضبطی ایچون تشبث ایدیله‌جك سفره دعوت اولندی. (١٣٩١) بوشهر آیدین حدودنده واقع اولوب ایدین بکنك اتفاق سایه‌سنده عثمانلیلرك نجهٔ غضنفرانه‌سندن قورتیلمش ایدی . ژان پاله اولوغ شهرك تسلیمی حقنده قوماندانه ایفا ایلدیکی تبلیغات مثمر اولمینجه کندی مملکتلری علیهنده ینه کندیلری حرکته مجبور اوله‌رق ژان ایله ئه‌مانوئل جبراً شهری ضبط ایله ییلدیرم بایزیده تسلیم ایتدیلر. شهرك هجوم ایله ضبط اولنمسندنناشی حضرت پادشاه اسمنی (آلاشهر) تسمیه ایلدی. نام قدیمی (فلادلفیا) ایدی.

اناطوليده فتوحات

طوائف ملوكك (حكومات مستقله) محو واستيصالى

عثمانليلرك اوروپاده احراز ايتدكلرى موفقيتلر اسيا طرفنده وقوع بولان فتوحات ايله برابر كيديور ايدى . يوقاريده (صحيفه ١٦٣ ده) ذكر اولنان طقوز طوائف ملوك يعنى سلچوقيلر قرينتيسندن اوچنى اورخان ومرادخداوندكار محو ايتمش وباقى التيسى يعنى آيدين ، صاروخان منتشا ، كرميان ، تكه ، قرمان امارتلرى قالمش ايدى . قرمانلى بونلرك الك آزيليسى ، حاشاريسى اولوب خداوندكار غازينك ارتحالندن بالاستفاده ديكر امرا ايله خداوندكارك خلفى عليهنه عقد پيوند اتفاق وعالم افراز قيام اولديلر فقط ييلديرمك آلاشهرى ضبطدن صكره روم وصربلولرده معيتنده اولهرق بردفعه بروسه‌ده كورينيويرمسى انلرك چيل ياوريسى كبى طاغيلملرينى انتاج ايلمشدى .

١٣٩١ ـ ٧٩٤ ده آلاشهرك عثمانليلره انتقالى اوزرينه آيدين بكى عيسى بك ييلديرمه دخالت ايتدى . سكه وخطبه نام پادشاهى‌يه ضرب وقرائت اولنمق اوزره ازميرله تيره مقر حكومت اولهرق ارثاً انتقال ايدن اوقاف و املاكله برابر كنديسنه ترك و آيدين طوغريدن طوغرى‌يه ادارۀ عثمانيه‌يه ادخال وبر سنجاق اعتباريله حكومتى بيوك اوغلى شهزاده ارطغرله توجيه اولندى .

بايزيد آيديندن صاروخانه حركت ايدوب اوقطعه‌يده ظلم وسفاهتله مشهور صاروخان اوغلى خضرشاه بكدن صلحاً آلهرق هم جواراولمق

مناسبتیله قره‌سی ایلنه ضم وحضربك بروسه‌یه نقل وتسمیم واشبو ایکی قطعه اداره‌سنی شهزاده امیر سلیمانه اعطا ایلدی .

منتشایه کلنجه : بوزا امیری الیاس فراراً قسطمونیده کوتوروم بایزید نزدینه التجا ایتمش اولمغله اوراسیده اشغال وممالك عثمانیه‌یه ضم والحاق ایدلدی .

شمالده بالکز قسطمونی وجنوبده قرمان وتکه قلمش ایدی . فقط قیش کلمش وحرکات عسکریه کوچلشمش اولدیغندن بایزید بروسه‌یه عودت ایلدی .

نامق کمال بکك اوروپا تاریخلرندن نقلاً روایتنه کوره ییلدیرم بوزمانلرده التمش بر قدر قایق وبراز عسکر کوندروب ساقزی اوردرمش ایمش . [١]

ییلدیرم بایزید بروسه‌ده قیشی امرار ایدرکن تحت حمایه تابعیتنده بولنان حمید ایلی بکی قرمان اوغلی (علی ـ علاء الدین) بکك ظلم و تعدیسندن شکایت و استمداد ایتمکله بایزید اردوسنی جمع وقرمان اوغلیله اتفاقه محل براقمامق اولاً (تکه) یی ضبطه قرار ویردی . و(کرمیان) یولندن حرکت ایدرکن اوزا امیری یعقوب بك (ایکنجی) بایزیدك قائم برادری اولوب [٢] مظهر التفات اولمق نیتیله بر طاقم هدایایی مستصحباً حضور همایونه کلدکده قرمان اوغلنه کوستردیکی مماشاتی ویا پادشاهی استقبال ایچون کیچ کلدیکی وسیله اتخاذیله کندیسنی توقیف وامارتی یدندن نزع ایتدی . روایته کوره یعقوب ثانینك وزیری اولان (حصار بك) ده یعقوب بکك توابعیله برابر توقیف وایپصاله قلعه‌سنده حبس اولندی .

[١] تاریخ عثمانی جلد ٢ ص ١٦ ـ [٢] یوقاریده ص (٣٤٧)

کرمیاندن تکه ایلی حدودینه مواصلت ایلدیکنده تکه اوغلیده
پادشاهك شدت سیاستدن اورکه‌رك فرار ایلدیکندن قان آقیدلمقسزین
بوراسیده بر ایالت اوله‌رق آیدین جهتنده یارالقلر کوسترن فیروز بکه
بخش اولندی .

صره ، اساس حرکت اولان قرمانه کلمش ایدی . [١] ییلدیرم
کرمیاندن اورایه حرکت ایدنجه علاءالدین بك پادشاهك صولت
دلیرانه‌سندن اودی پاطلامشه دونه‌رك طاغلره فرار ایلدی . مقصدی
اردوی عثمانی‌یی اورایه چکمك و بلکه تپه‌لمك ایدی. بایزید دقایق حربیه‌یه
واقف بر جنکاور اولدیغندن دشمنی طاغلر اوزرنده براقه‌رق طوغریجه
(قونیه) یه کیدوب رایت ظفری شهر اوکنه رکز ایلدی . موسم حصاد
زمانی اولدیغندن قونیه‌لیلر قورقولرندن طشره چیقه‌مدقلری و برازیده
فرار ایلدیکی حالده بایزید طرفندن کیمسه‌نك مالنه تعرض اولنمامسی
شدیداً امر و تنبیه اولندیغندن هر یرده یغیلرله ذخیره‌لر قالمش و کیمسه
طرفندن السورولمامش ایدی. شهریار مشارالیه شهره خبر کوندروب
ذخیره صاحبلری هر کیم ایسه کلسون اردویه ارزاق صاتسون
دیو دلاللر ایله اعلان ایلدیکندن بویله عدالتی مدت حیاتلرنده دها
کورمامش اولان اوتشنکان عدالت بر ایکی اوفق تجربه‌دن صکره
کندیلرینه امنیت کله‌رك قلعه‌دن چیقوب ارزاق فروخت ایتمکه باشلدیلر.
بو کبی احوال خلقه حسن تأثیر ایتدی ، قلعه‌ده پادشاهه تسلیم
اولندی . و اطرافه‌ده سرایتله (آقشهر) (نیکده) و (اقسرای)
شهرلری اهالیسی‌ده شهرلری قپولرینی بایزیده اچمقله بورالریده داخل
خیطهٔ تصرف سلطانی اولدی . علاء الدین بك بتون آچیقده

---

[١] یوقاریده ص (٢٩٧ و ٣٦٠ متعاقبی صحیفه‌لر) مراجعت .

قالماق ایچون آدملریله التجاکاهی اولان (طاش اوجاغندن) عرض استیمان ایدرك چهارشنبه صوینك بری طرفی بایزیده عائد اولمق اوزره (لازنده) و (طاش ایلی - پترا) حوالیسی کندیسنه اعاده اولنه‌رق مسئله‌یه فیصل ویرلدی (١٣٩١ - ٧٩٤) تیمور تاش پاشا والی اوله‌رق اورایه تعیین اولندی .

بایزید بوش بولنمیوب بوکبی مباحثده بولنمش اولیدی، شوقرمان غائله‌سی بردها ظهور ایتمامك اوزره مندفع اولوردی. فی‌الواقع تاریخ مذکوردن ایکی سنه صکره (١٣٩٣) ده مشارالیهك اوروپا جهتنده بولنمسندن علاءالدین ینه جسارت الدی سلاح مقاومته صارلدی، الدن چیقاردیغی ممالکی استردادە یلتندی. « یغما وغارتله کندیلرینی قزاندیغی وارساق، طورغود وصفحاد عشیرتلرندن باشنه برچوق حشرات جمع ایدرك انقره‌یه هجوم ایله » [١] تیمور تاش پاشانی مغلوب واسیر بیله ایتدی، بروسه‌یی تهدید التنده براقدی. بو آرالق بایزید مجارستان جهتنده اوله‌رق اوراسنی سیف عثمانی‌یه زبون ایده‌جك برحاله کتمش ایکن اوروپاده‌کی حرکات عسکریه‌یی تأخیر ایله‌یلدیرم کبی اناطولی‌یه کچمکه مجبور اولدی. علاءالدین بك انقره‌یی ضبط وبروسه‌یی تهدید آلتنده براقسندن جسارت الەرق عادتا عثمانلی دولتنی محو و پریشان ایتمك اوهامنه قاپیلوب افلاقلیلره معاونت وپادشاهی اشغال ایچون روم ایلی‌یه بیله کچمکی تصارلدی: مرمره ساحللرینه قدر کلدی .

بایزید اشبو تصوراتك کافه‌سنه وقوف پیدا ایلدیکندن سیر سریع ایله بلغارستان، ادرنه ولایتی، چناق قلعه بوغازندن مظفر اولان اردوسیله کشیش طاغی اتکارینه اولاشدی. ییلدیرملك کرك سوق الجیش

---

[١] نامق کامل بك - تاریخ عثمانی جلد ٢ ص ٢٤

وکرك جمع قوت واشکر حققده کوستردیکی سرعت وشدت علاءالدین بکك نظر دقتنی جلب ایتدی . اقتداردن زیاده حیله‌ده ماهر اولدیغندن محبسه قویدیغی تیمورتاش پاشایی تخلیه ، کندیسنه خلعت اکساو کوستردیکی شدتدن طولایی بیان اعتذار ایدرك حضور سلطانیده تمنای شفاعت وشناعتلرینك عفوینی کمال سوز وکداز ایله تضرع وعالی پیشکش ترتیبیله دامن عفو وامانه صارلدیغنی عرضه مأمور بر ایلچی‌یه تسلیماً وپاشای مشار الیهه ترفیقاً نزد پادشاهی‌یه کوندردی . بایزید تکرر ایدن عهد شکنلك اوزرینه عفو طرفنه یناشمیوب سفیری حضورینه جلب ایله [آرتق سزه شافع یوق . سزه لایق اولان انجق شوقلیجدر] دیوب کندیسنی اعاده و ۴۰,۰۰۰ موجودلی اردوسیله حرکت ایدرك کرمیان اراضیسنده قرمان اردوسنه تصادف وانی محاربه ایتمکه اجبار ایتدی . محاربه میدانی (آقچای) نام نهر کناری وواسع بر وادی ایدی . محاربه اوتوز ساعت امتداد ایتدی . ظهور دولتدن بری بوقدر مدت امتداد ایدن ایلك محاربه‌در دینیله بیلنور . نهایت نسیم ظفر عثمانلیلر طرفنه اسمکله قوجه علاءالدین ایله مخدوملری محمد وعلی بکلر اسیر اولدقلری حالده حضوره کتورلدیلر بایزید ، علاءالدین بکی خصم جانی اولان تیمورتاش پاشایه تسلیم ایتدی . دیکر اوغللرینیده بروسه‌یه ومحبسه کوندردی . تیمورطاش علاالدین بکی براغاجه صالاندردی . تاریخلر ویورغا اشبو صلب مسئله‌سندن بیلدیرمك معلوماتی اولمدیغنی وحتی مؤخراً تیمور تاشی تکدیر بیله ایتدیکنی یازیورلرسه‌ده اولاً علاءالدینك کندی النه اسیر دوشن تیمور تاشه تسلیمی وباخصوص علاءالدین بکك تحت نکاحنده بولنان نفیسه سلطان ـ که پادشاهك همشیره‌سیدر ـ طرفندن بر تعریضه هدف اولماق ایچون بایزید ظاهراً

صلب کیفیتدن تجاهل ایتمش ویلدیرمك برادری یعقوب بکك اعدامی امرانك توصیه‌سیله اولدیغی بیان ایدن مورخین سابقه‌مز علاءالدینك صلبی کیفیتی‌ده تیمورتاش پاشایه عطف و اسناددن چکنمه‌مشلردر. بوندن بشقه علاءالدینك محوی ییلدیرم طرفندن مطلوب اولمامش اولیدی اوده اوغللری کبی بروسه ویا سائر محله کوندریلور وخصم جانی تیمورتاشه تسلیم اولنمزدی. هرنه حال ایسه علاءالدینك وفاتیله قرمان دخی ضمیمهٔ ممالك خاقانی قیلندی. فقط بو عائله‌نك کوکی قوزیدلمدیغندن مقتولك اوغللری مؤخراً ینه قیام ایدوب طوردیلر.

قاضی برهان الدین مسئله‌سی

صره طوائف ملوك فراریلرینه ملجأ اولان قسطمونی امیری کوتورم بایزیده کلمش ایدی. ییلدیرم بایزید خان تکمیل بقایای سلجوقیه‌یی محو ایله اناطولی اهالئ اسلامیه‌سنی اتحاده ربط ایتمك ایستردی. قرمان عائله‌سنی دفع ایله هنوز بروسه‌یه عودت ایلیان شهریار مشار الیه بودفعه‌ده سیواس، طوقات، قیصری، ملاطیه جوارنده (قاضی برهان الدین) نام کمسنه‌نك توره‌دیکنی ایشتدی. بوقاضی سیواس وقیصری طرفلرنده‌کی ییلاق وقشلاقلرده اسکان ایدن عشایره منسوب عالم وفقیه برذات ایدی. «جنکیز خان طرفندن روم ممالکی حکمدارلغنه تعیین اولنان شیخ حسن جلایری قیصری واماسیه‌ده مسندنشین ایکن ایران جهتنده ظهور ایدن اختلال وفترتدن استفاده ایله آذربیجان حکومتنه کوز دیکدیکندن دائرهٔ حکومتی تبعه‌سندن وتاتار امراسندن (ارتنا) بکه تودیع ایله کندیسی آذربیجانه کیتمش

و (کوسه پیغمبر) نامیله‌ده ملقب اولان مومی الیه (ارتنا) افراط عدل‌وحقانیت ایله ادارهٔ حکومت ایلدیکندن خلق کندیسنی (سلطان ارتنا) عنوانیله منهور قیلمش ایدی. (۱۳۵۲ — ۷۵۳) سنه‌سنده وفاتی اوزرینه اوغلی محمد بك وبونکده آز زمانده ارتحالنده مخدومی علاءالدین نائل مقام اولمشسه‌ده علاءالدین برقاچ آیلقصبی اولدیغندن والده‌سی (سولی خانم) برهان‌الدینله ازدواج ایدرك زمام حکومت قاضی‌یه کچدیکی صردده علاءالدینده وفات ایتمکله اداره قطعیاً بتون بتون مومی الیه النده قالدی. قاضی عصرمراد اولده مدار ایله وقت کچیروب راحت ایتمش ایدی. مؤخراً کیتدکچه قوت بوله‌رق سلطنت عثمانیه ایله رقابته واوتده‌ده بریده شان سلطانی‌یه حرف اندازلق ایتمکه باشلدی. » [۱] سیواس وطوقات وملاطیه جهتلرندن ۳۰.۰۰۰ قدر مسلح اشخاص بیله تدارك ایتدی.

ییلدیرم بایزید بر ترکمان قوجه‌سندن بویله معامله کورمکه تحمل ایده‌مدی (۱۳۹۵ — ۷۹۸) ده اوزرینه عسکرسوق ایدرك مذکور شهری ضبط ایتدی قاضیده خربوط طاغلری ایچنه تحصن ایلدیسه‌ده عثمانلی عسکرینك اورایه ورودندن اول (بایندر) یعنی آق قیونلی سلاله‌سنك مؤسسی (قره اویلوق) نامیله‌مشهور عثمان بك واسطه‌سیله التجا کاهنده اعدام اولندی. توابعی زین‌العابدین نامنده اولان کوچك اوغلنی قاضی‌یه خلف ایتمك ایستدی. فقط ییلدیرم بایزید اوراره یتشمش اولدیغندن برفائده‌سی کورلمدی. (۷۹۸)

ییلدیرم بایزید غیابنده دشمنلرینی تحت اطاعتده طوتمغه مقتدر اولان‌عثمان بك کبی برپرنسله اتفاق ایتمکدن‌ممنون قالمقله‌برابر اول‌امرده

---

[۱] یادکار - ص(۱۱۵)

برهان‌الدین حکومتی مخدومی مومی‌الیه زین‌العابدینه احسان ایتمك ایستمش ایسه‌ده مملکتك وجوه واعیانی زین‌العابدینك ذوالقدر اوغلی نصرالدین بك نزدینه کوندرلمسنی استدعا ایتملریله مسئوللری اسعاف اولنمشدر . یوره سیواس وحوالیسنه شهزاده ارطغرلك تعیین اولندیغی یازیورکه [١] طوغریدر . زیرا تیمورك اورایه وصولنده مشارالیه شهزاده اوراده بولنیورایدی حتی تیمورله‌یاپدیغی محاربه‌ده شهید اولمش ایدی .

اسفندیارلر وقسطمونی حکومتنك انقراضی

قاضی برهان‌الدین صکره نوبت انقراض قسطمونیده بولنان اسفندیار امارتنه کچمش ایدی . اسفندیار اوغللری مؤخراً بومملکت اداره‌سنی یداستیلالرینه آلمش ، عصر بایزیدده قزل احمدلی کوتوروم بایزید تحت اداره‌سنده بولنمش ایدی . قزل احمدلیلر کندی ادعالرینه کوره خالدابن‌ولید اولادندن اولوب ٦٩٠ ده ظهور ایتمش ، ابتدالری شمس‌الدین صکره اوغلی امیرشجاع‌الدین سلمانشاه وآنی متعاقب (عادل بك) مسندنشین حکومت اولمش ایدی . کوتوروم بایزیدده بونك اوغلی ایدی . [٢] بوذات کرچه عادل ومدبر ایسه‌ده یوقاریده بیان اولندیغی وجهله جسابسز برایش کوردرك منتشا وآیدین‌اوغللرینی حمایه ایتمکله ییلدیرم بایزیدك حدت وتهورینی جلب ایتمش. افلاقلیلریده تحریك ایتمش اولمقله متهم‌ایدی. کوتوروم بایزید ، ییلدیرمك ورودندن اول وفات‌ایلدیکندن اوغلی خلف اولمش‌وییلدیرم‌طرفندن کوندریلان برقاچ بیك سواری (طراقلی) و (بورلی) اوزرندن حرکت‌ایدرك

[١] یورغا - جلد ١ ص ٢٠٩ [٢] صحائف الاخبار - جلد ٣ ص ٣٠

قسطمونی سهولتله وآنی متعاقب شهر جوارنده واقع باقر معدنلریله (عثمانجق) قلعه‌سیله (جانیك) و(صامسون) سنجاقلری استیلا قلندی. بورای بلغار چاری معهود سیشمانك اوغلی اولوب قبول اسلام ایدن آلکساندره ویرلدی. اسفندیار بك حکومت عثمانیه‌یه مقابله ومدافعه ایده‌جك قوتده اولمدیغندن منتهای حکومتنده واقع قره دکز لیمانلرینك اك اهمیتلیلرندن اولان (سینوب) قلعهٔ حصینه‌نه التجا واورادن شهریار مظفرایله مکالمه‌یه باشلدی. بایزید منتشا وآیدین اوغللرینك اعاده‌سی شرطیله قلعه وتوابعنی اسفندیاره براقغه مساعده ایتمش ایسه‌ده بو پرنسلر مشارالیهی آلداده‌رق (تیمور) جانبنه فرار وبالذات اسفندیار بکده پرنسلری تعقیب ایدرك اوده تیمورنزدینه التجا ایلدی.

آیدین و منتشا و اسفندیار اوغللرینك طوپال تیمور اردوگاهنه التجالرندن صکره بایزید آرتق صامسوندن استانبول بوغازینه قدر حاکم اولدیغندن قسطمونی ادارهٔ حکومتنی مخدومی شهزاده امیرسلیمانه تودیع ایتمش ایدی.

قسطمونی، صامسون، ارکای، آماسیه وآتیده کوریله‌جکی اوزره ١٣٩٦ و ١٣٩٧ سنه‌لرنده ارزنجان (کماخ) (ملاطیه) (بهسنی) تیمور تاش پاشا واسطه‌سیله ضبط وممالك عثمانیه‌یه ضم والحاق اولنغله صره اوروپا وآسیا قطعه‌ینك نقطهٔ ملتقاسنده اولان استانبوله کلیوردی. ملاطیه ایکی آی محاصره ایدلمش ایدی.

کرچه طوائف ملوك وباخصوص ضبط اولنمز قرمان اوغللری نائله‌لری اورته‌دن قالقدیسه‌ده بر طاقم محاربات‌دن طولایی ممالك عثمانیه قسماً دوچار خسار اولمش وطوائف ملوکدن بروجه مذکور آیدین منتشا، صاروخان، اسفندیار اوغللرینك تاتار تیموره التجاسی وآتیده

ذکر اولنه‌جق اسباب سائره بالآخره تاتارلرله وقوعبولان (١٤٠٢ـ ٨٠٥) حرب مشئومنی و بایزیدك اسارت وقعهٔ مؤلمه‌سنی انتاج ایتمشدر .

روم ایلیده اجرآت وفتوحات

کلیبولی‌یه لیمان وقلعه انشاسی ـ ایلك ارکان بحریه‌مز ـ قورصانلق

ییلدیرم بایزیدك (١٣٩١ ـ ٧٩٤) ده اناطولیده‌کی اجراآتی وبالخصوص قرمانلیلر اوزرنده‌کی مظفریتی اساساً اولان آمال استیلاکارانه‌سنی موقتاً اولسون تأمین ایتدیکی کبی طوائف ملوکك محو وانقراضیله اناطولیده‌کی ممالك عثمانیه‌ده اسایش تامه‌ده اولندیغندن اوروپا پرنسلری علیهنه یورومکه زمان مساعد اولدیغنی جزم ایله یکیجه ضبط ایتدیکی ممالکده اصلاحات وتنسیقات اجراسندن صکره دارالحربدن بردنبره حرکت ایلدی . ییلدیرمك حرکات حربیه‌ده سرعت وشدتی معلوم اولدیغندن استیلا ایلدیکی مملکتلر خلقی مشارالیهی هر دائم اوزرلرنده حاضر و ناظر بیلور و عصیان و طغیانه جرأت ایده‌مزلردی . «پادشاهك شو خصلتی قوهٔ عسکریه‌سنی معناً تزیید ایلدیککندن شمدی ضبط ایلدیکی بر یردن غیبوبت و دیکر فتوحاته مباشرت ایده‌بیلور وضبط ایتدیکی ممالك خلقی ایسه پادشاه یوق ایسه یازین کله‌بیلور دیه قورقه‌رق یرلرندن قمیلدانه‌مزلر ایدی . حتی هرکس ییلدیرمی قرمانده ظن ایدرکن صاعقهٔ آتشبار کبی بروسه‌دن چوب بیغانی آشه‌رق اردوسیله جناق قلعه معبرندن کچمش و کلیبولی‌یه رکز رایت ایتمش ایدی .»

بایزید کلیبولی قلعه‌سنی تعمیر وبرلیمانك انشا ایله اغزینه‌ده بر قلعه تأسیس ایتدی، اوراسنی استانبول لیمانه رقیب ایتمك و ونديك وجنوه وبحرسفید سواحلی مراکب بحریه‌سنك متعارف اولان ناملرینی کسر وابطال ایتمك وبوندن بشقه استانبول ایله اوروپا قپوسنه صاغلام بر کاید طاقه‌رق اناختارینی النده بولندرمق ایستدی . احتمالکه اوروپا جهتنده اوله‌جق فتوحاته براس‌الحرکات ویاخط رجعتنی تأمین‌ایده‌جك بر رجعتکاه تأسیس ایتمك فکرندده بولندی . کلیبولی‌یی بو وجهله تحکیم ایدرك افکار جهانکیرانه‌سنده اوتەدنبری جولان ایتدردیکی تشبثاتندن اکلاشیلان استانبول ضبطنده مظهر سهولت اولمق اوزره اورایه کله‌جك امداد و معاونتی چنق قلعه بوغازینی سد وبند ایتمکله محو و ابطال ایده‌جکنیده دوشندی «قلعه‌نك انشاسنه، قدیم حصارك تعمیرینه . لیمانك توسیعا حفرینه، قرمانلیلرله وقوعبولان (آقچای) محاربه‌سنده یرارلقلر کوسترن (صاروجه پاشا) تعیین ایدلمش ایدی . بوذات اول زمان عزب عساکر بریه‌سنه قوماندان اولدیغی کبی کلیبولی بوغازینك محافظی و مرمره دکزنده‌کی سفن عثمانیه‌نکده ناظری اولوب غایتله شانلی بر وزیر ایدی. ایشته بوقیده مبنی پاشای مشارالیه تاریخجه طانمش اولان رجال بحریه‌مزك درددن بری عد اولنمشدر ایلك قپودان دریامز قره مرسل ایدی چونکه (امیرالی ـ امیرعلی) نامنی المش اولان (قلولیمنی) اطه‌سنه قره‌علی قوماندا‌سیله سوق اولنان مفرزۀ عسکریه قره مرسل اداره‌سنده بولنان (ایجه دونما) ایله کوندرلمش‌ایدی. [١] ایکنجی رکن بحری‌مزده روم ایلی‌یه ایلك دفعه

[١] بر روایته کوره قره‌علی قالولیمنی اطه‌سنه هجوم ایتمامشدر . چونکه عثمان غازی زماننده سفینه‌لریمز یوق‌ایدی. قره‌علینك ضبط ایتدیکی اطه آپولونیا کولنده صولرك چکلمسیله اطه‌حالنه کلان برمتدار قره ایمش. محتاج تحقیقدر.

مرور ایدن سلیمان پاشا ایله اورخان غازی اوچنجیسیده (١٣٦١ — ٧٦٣ده) مراد خداوندکارك امریله سفائن حربیه انشا ایتدیرن لالا شاهین پاشا درکه اساس انشاآت بحریه مزك تاریخ مبدئی بوتاریخدن اعتبار اولنمق لازمکلور.» [١] شوکت بحریهٔ عثمانیه نك حقیقتاً اعتلای شان وشرفنه مداراعظم اولان سبب اصلی دخی آق دکز سواحلنده کی ترکلرك تدارك ایتدکلری کمیلره راکباً کندی حسابلرینه اولەرق (قورصانلق) یعنی دکز حیدودلغنه تشبثلری کیفیتی اولمشدر. بونلر بعض جزیرەلر اوزرینه هجوم ایدرلر ومقتدر اولەبیلدکلری چاپوللری اجرادن صکره ینه مملکتلرینه عودت ایلرلردی. حتی مؤخراً بوصنعتی دها ایلری کوتورەرك بر قاچ یوز پارچه کمیلردن عبارت (قورصان دونمالری) آق دکزی چالقالدیغی دخی واقع اولمشدر. قورصانلغك مبادیسی تاریخ عثمانیده کی ترقیات بحریه مبدأندن اول اولدیغی کبی بودرجەلره ترقیسی دخی دولت علیه نك نفوذی خارجنده وترکلرك کندی اختیارلریله وقوعه کلمش برشی اولوب تمام قورصانلق دوری معظمه دونمالریله بوی اولچەجك درجەیه واردقدنصکره اك مشهور قپودانلر خدمت دولت علیه یی قبول ایتمکله شوکت بحریه مز بردنبره درجهٔ کمال ایصال ایدلمشدر.

آق دکزده ایلك سفر بحریمز – استانبولك ایلك محاصرەسی

آق دکز سواحلنده بولنان اسلام امرتلری آزتمق ممالك عثمانیه یه ضم والحاق وبناءًعلیه بونلر الندە بولنان سفائن، دولت علیه تابعیتنه نقل ایدلمش اولدیغندن ییلدیرم بایزید کندی نامنه برحرکت بحریه

[١] اسفار بحریهٔ عثمانیه ص ٢٣٩ — ٢٥١

اجراسنى تصميم وجزاير بحر سفيدى تضييق ايله قوتدن دوشورمك
ايچون اناطوليدن اورالره ذخيره اخراجنى ده منع ايلدى. جزاير مذكوره
محتاج اولدقلرى ذخائرى اناطوليدن يعنى قره دن المقده مجبور ايدى.
بو واسطه لر عينيله انكلتره يه مشابه اولديغندن هجوم ايديله جك برجزيره يه
ذخائر اخراجاتنك منعى تدبيرينى ييلديرمدن آنجق درت عصر صكره
ايمپراطور ناپوليون بوناپارطه ده دوشونوب انكلتره يى بوصورتله تضييق
ايتمكى تصارلمش ايدى. ييلديرم (لمنى) (ردوس) ساقزه ذخيره
ارسالنى منعدن باشليه رق (ساقزه) التمش قطعه قادرغه يى يرلى قپودانلر
واسطه سيله سوق ايتشدر. اوتاريخلرده ونديك وجنوه سفائنى
طوپلرله مجهز اولديغى حالده ترك سفينه لرنده طوپ يوق ايدى. آيدين
امارتنك شوكت بحريه سى معلوم اولمغله برابر دكل قورصانلق عادتا
محاربات دوليه ايچون بيله اسلام گميلرنده طوپلرك استعمالى رواجده
دكل ايدى.

ييلديرم بايزيد صاريجه پاشا واسطه سيله دكز نشر انوار سلطنت
وسطوت ايتديكى صرده بوسنه وافلاق ومجار جهتنه يعنى قره دن
قارپات وبالقان طاغلرنده نير عالمگير محمديى تلميع وتنوير ايتمسى
موافق حال ومصلحت بولدى. بوبابده تداركات لازمه يه تشبث اولديغى
صره ده سلطنت سنيه يه تابع اولان حكومتلردن (بيزانس) استانبول
ايمپراطورينه برموجب عهدنامه عساكر معاونه ارسالنى وجزيه يى
بالذات كتوره رك عتبهٔ همايونه تقديمنى قيصره (امر) ايلدى. بيچاره
(ئه مانوئل پالهاولوغ) الاشهرده اولديغى كبى تبعهٔ خاصه سى عليهنه حركتدن
امتناع وتردد كوسترميه رك عادى ومفتقر برتبعه كبى كليبوليده مثول
شرفنه نائل اولدى. وايالت بهار عساكر معاونه سى ناميله عهدنامه

مذ کوردمندرج عسا کری که یوز کشی ایدی اردوکاه عثمانی یه کتوردی. عودتنه مساعده اولنمدی. نعمانوئلك پدری وشریك سلطنتی (بشنجی ژان پالهاولوغ) استانبولده بولنیوردی. مارالذکر کایبولینك تحکیمی، یکیدن برقلعه و (٦٠ الی ٧٠) کمی استیعاب ایدن برلیمانك انشاسی، ساقزه اوزون اومورغه‌لی التمش سفینه کوندرمسی وانده صکره (اوبه آغریبوز) جزیره‌سی ایله (آتیك) اراضیسندن بر قسمنك تخریبی وکایبولی بوغازینك سدیله استانبولك عدتا اوزاقدن محصور برحالده براقیلمسی کبی خصوصات اختیار (ژانی) اورکوتدی. عاقبتك وخیم اولدیغنی اکلایارق پایتختی تحکیمه باشلدی. فقط خارجدن طاش نقل ایدرلرسه عثمانلیلر تحکیم کیفیتنی اکلایه‌جقلرندن واحتمالکه پاره‌سیده اولمدیغندن مشرف خراب بعض کلیسالری تخریب وشهری تطهیر ایده‌جکنی اعلان ایدرك استانبولك اوچ کوزل کلیساسنی هدم ایله‌انلك طاشیله قلعه‌یی تعمیر واحتیاطاً (اوروپایه فریادنامه‌لر) ارسال ایلدی. بوطاشلرله یاپدردیغی قلعه‌لردن بری یدی قلعه‌یی یان آتشیله مدافعه ایدن قله‌در [١]

بایزید اشبو انشاآتك نه‌مقصدله یاپلدیغی وشهری تنظیف ساحله قلعه‌لر یاپمقله اولمیه‌جغنی بیلدیکندن [نزمده اولان اوغلك نعمانوئلك ایکی کوزلرینی اویولمش کورمك ایسته‌مزسه‌ك یاپدقلرکی همان ییق] دیوخبر کوندرنجه اختیارك اودی یاطیوب‌دون یاپدیغنی بوکون تخریب وقورقوسندن، اسف وکدرندن مبتلا اولدیغی نزول علتی، سفاهت

[١] حامرك بیانه کوره بوکلیسالردن بری ایمپراطور (مارسین) ك انشا کرده اولان قرق شهیدلر دیکری بیوك لئونك یاپدردیغی (مقدس عزیزلر) اوبریده بیوك قسطنطینك اثری اولان (عزیز موقسیوس) معبدلری ایمش.

وفحشیات نتیجه‌سی اوله‌رق دوچار اولدیغی ضعف مناسبتیله اوغلی
ئه‌مانوئله زوجه اولمق اوزره ایستیوب حسن و آننه، لطافت وجهیه‌سنه،
طوز لونداته ورفتار شیوه‌كارانه‌سنه مفتون اوله‌رق استفراش ایلدیكی
طربزون ایمپراطوری (آلكسی قومنن) ك كنج قزینك آغوشنی
قوقلایه‌رق ارتحال ایتدی [۱] (۱۳۹۱)

ئه‌مانوئل اون سكز سنه‌دنبری ولیعهد اوله‌رق انتخاب اولنمش
اولوب پدرینك ارتحالی خبر آلنجه بلا استیذان بروسه‌دن چیقه‌رق
استانبوله كلدی، تاج قیصری‌یی اكتسا ایلدی .

ییلدیرم، ئه‌مانوئلك بو قرارندن منفعل اولدی، سرای خدمه‌لرینی
متیقظانه طاورانمدقلرندن و امور مأموره‌لرنده تكاسل ایتدكلرندن
طولایی جمله‌سنی طعمهٔ شمشیره اوغراتدی . (ئه‌مانوئله)‌ده ابراز خشم
وحدتله همان برسفیر كوندروب استانبوله تجارت ویا سائر مصلحتله
كیدن مسلمینك دعاویٔ واقعه ومصالح جاریه‌لرینی حل وفصل ایتمك
اوزره طرف سلطانیدن برقاضی كوندریله‌جكندن وایجاب ایدن یرده
عبادت ایچون برده جامع‌شریف انشا قلنه‌جغندن ایمپراطورك بونلره
موافقتی طلب و ردی حالنده مقرحكومتی خارج وجوارنده‌كی نواحی
وقصباتك تماماً ضبط اولنه‌جغنی وپدری كبی عثمانلی تابعیتنی قبول وجزیه
اعطا ایتمسنی اخطار ایتدی یكی ایمپراطور یازدیغی جوابك هر كلمه‌سنی
ایچه اولچوب بیچه‌رك اولانجه نزاكتی صرف ایتدی . مع هذا هیچ
برفقره‌سنده قبول فكرینی‌ده ایما بیله ایتمیه‌رك جواب ویردی. [۲] بعض
تاریخلرك روایتنه كوره برده اسلام محله‌سی تشكیلی تكلیف اولنمش ایدی.

---

[۱] لوبو ـ باس آمپیر تاریخی ـ جلد ۲٦ ص ۲۸۲
[۲] كذا — جلد ۲٦ ص ۲۹٤

جواب موافقت آلیان جناب بایزید روما شرق ایمپراطورلغی عین زمانده هر نقطه‌سندن چارپوپ اورته‌لغی قان ایله آتش ایچنده براقمق ایچون اوردوسنی اوچه تقسیم ایتدی ، برنجیسی کندی قوماندا سیله ادرنه ولایتنه داخل اولدی . رهگذرینه تصادف ایدن کویلری قصبه‌لری ییقدی یاقدی . مرمره ساحلندن واستانبول سورندن ادرنه‌یه قدر قطعا بر دیوار براقمدی ، بر خرابه حالنه کتوردی . کوردیکی انسانلری طوتدی ، اسیر ایتدی . بونلری اناطولی‌یه سوق ایدوب اورانك نفوسنی تزییده چالشدی . استانبول شهرینی عادتا محاصره حالنه کوتوره مدیسه‌ده (احاطه) ایلدیکه بو حال یدی‌سنه دوام ایلدی . و شهر قارشیسنده بر ترصد فرقه‌سی براقه‌رق شمال فتوحاتنه کیتدی . (۱۳۹۱) استانبولك خارجله مخابراتی منقطع اوله‌رق اهالی عادتا محبوس کبی قالدی . ایچلرینی چکمك ونفس الهبیلمکدن بشقه اللرنده دیکر درلو حریتلری قالمدی .

بایزیدك تفریق ایلدیکی دیکر فرقه‌لرده آتیده کوستردیکی اوزره مجار ، افلاق ، وبوسنه اوزرینه حرکت ایتدی .

افلاق ، بوسنه ، مجارستان ، بلغارستانه آقینلر واستیلا میرچه

ییلدیرم بایزید استانبول اوکنده بروجه مشروح بر فرقه ترك وروملری کیجه وکوندز ازعاج وداخل ایله اولان مناقلاتك مانع اولمسنی شدتله امر ایتدکدن صکره اردونك بقیه‌سنیده بر طاقم فرقه‌لره بالتقسیم افلاق ، بوسنه ، بلغارستان ایله مجارستانك ضبطنه حرکت ایتدی .

بو فرقه‌لرك هر بری بر قطعه استیلاسنه مأمور ایدی . طونه نهرینك صول جهتنده افلاقلیلر (اولاخلر) ایله مجار اولوب شوایکی ملت عثمانلیلرله هم جوار اولدیغندن بونلریده عثمانلی یاپمق ایستردی . پادشاهك

طوتدیغی پولتیقه سرعتدن اکتساب ایدیله‌جك فوائدی اصلا زمانه قاپدرمامق اولدیغندن استانبول پیشگاهندن بردنبره اوروپا و آسیا اردولرینی قالدیروب برآنده متعدد قطعات واقلیملری فتح واستیلایه عازم اولمش ایسه‌ده حسابنده یاکلدی. زیرا استانبولدن تباعدایتدکجه وعروق واعصابنه رخاوت وعطالت وکسل کلمش بیزانس مقرحکومتندن اوزاقلشدقجه اردوی همایونه مقابل وآنکله مقاتله‌یه مقتدر، اخلاقی دوزکون شجیع وجسور واطوار ملیه‌سی یرنده وقور، غیوراهالی‌یه راست کلدیکندن متعدد قوللره منقسم اوله‌رق ایلری سوق اولنان عثمانلی دلاورلری استانبول حوالیسنده کوردکلری سهولت یرینه بوقطعه‌لرده دوچار صعوبت اولیورلردی. چونکه طونه‌نك ایکی طرفنده بولنان ملل واقوام ازمنهٔ‌قدیمه‌دن بری شجاعتی طونه‌صویندن ایچمش وقافقاس نسلنك خلقت اصلیه‌سی اولان غیرت وطنیهٔ جنك آوری وشجاعت وطنداشی تخمنی (هون ـ اسکی ترکار) الك اول بورالره اکوب صاچمش اولدقلرندن او تخم جلادتدن متولد اقوامده مایهٔ اصلیه‌لرینی او وقته قدر محافظه ایتمشلردی. ازجمله عثمانلیلر کبی چوبانلقله مشغول وینه آنلر کبی سلاح وآت وصحرایه مفتون اولان مجارلروافلاقلیلر ـ که رومالولره بیله بیون اکمامش، ترایان نام مشهور ایمپراطوری دخی پك اولقدر دیکلمامش، صکرهلری قیلجدن دکل حلم وسکونتله دین‌نصرانی قبول وپارلاق خدمات وفتوحات ابرازیله موقعلرینی محافظه ایده‌بیلمشلردر ـ صربستانك صولك طاغلریله ترانسیلوانیانك اورمانلی سلاسل جبالی اره‌سنده‌واقع طونه‌حوضه‌سنده ساکن اولوب ایکی طرفنی ایکی مانع قوی ویا قلعهٔ مستحکمه‌یه استناد ایتدیردیکندن طبیعت کندیلرینی کویا عثمانلیلر اوکنه‌تعبیه ایدرلزغریبك

شاهراهنی سد ایتمکه مأمور ایتمش کبی بر موقع احراز ایتمشلر ایدی .

افلاق ، بغداندن زیاده عثمانلیلره یقین اولدیغندن بو قطعـه بیوك (میرچه آ ـ میرچه) زماننده و(١٣٦٣ ـ ١٤١٨)سنه‌لری ارهسنده عثمانلیلرك جزیه‌سنه هدف اولدیغی حالده بغدان آندن بر خیلی زمان صکره و بیوك استفان زماننده (١٤٥٧ـ١٥٠٥) سنه‌لرنده بو مصادمه‌یه دوچار اولدی. بغدان وافلاقه حکم ایدن بر چوق پرنسلردن« بیوك عنواننه » مظهر اولان شـو ایکی ذات شدت وغیرتله بزه مقـاومت ایتمشلردی. یوقاریده بیان اولندیغی اوزره صرب صندیغنده ملل متفقه یعنی صربلیلر ، مجارلر ، بوسنه‌لیلر ، افلاقلیلر (اولاخ) حکومتلری (علکساندرباسسا) زماننده ایلك دفعه پریشان اولدقدن صکره صربلیلر بلغـارلر دولت علیه طرفندن جزیه‌یه ربط ایدلمش ایدی (١٣٨٦ده) افلاق پرنسی تعیین اولنان مومی الیه (میرچه آ) مملکتی بر طرفدن مجارستان دیکر طرفدن عثمانلیلر تحت تهدیدده براقدیغندن (رشتوی) (سلستره) (ودین) کبی طونه مواقع مهمه‌سنی ضبط ایتمش اولان عثمانلیلرله هم حدود اولمش اولدی . مجـارلرك عداوتی عقیم براقمق وترکلرك شرندن قورتیلمق ایچون پولونیا قرالی (ولادیسـلاویا کالون) ایله بالاتفاق هنوز جزیه کذارمز اولان ملتلرله اتحاد ایلدی. وبرطرفدن صرب قرالی (لازار ـ لاس اوغلی) نه قوهٔ عسـکریه ایله مقاومت ودیکر طرفدن ییلدیرم بایزیدی اناطولی‌ده اشـغال ضمننده اسیای صغری امراسنی اختلاله دعوت ایلدی . لکن قوصـوه محاربه‌سندن (١٣٨٩) صکره یعنی (١٣٩٠ـ٧٩٢ ده) [١] فیروز بك قوماندا سیله

---

[١] ٧٩٢ سنه‌سی محرمنك برنجی کونی ١٣٨٩ سـنه‌سی کانون اولنك یکرمیسنه تصادف ایدر.

سوق اولنان قوت (ودین) ی بعدالضبط طونه‌دن افلاقه مرور ایدرك
خیلی چاپول ایدوب غارت وخسار ایتمش اولدیغندن میرچه آ ، ییلدیرملك
اناطولیده طوائف ملوك ایله مشغول اولمسندن وقیصرك فساد آمیز
القاآتندن جسارت آلوب طونه‌دن کچه‌رك (قرین آباد) اووه‌سنه
طوغری عسکرینی یایدی وخلقی اطاعته کیرمکه اجبار ایلدی .
(میرچه آ)نك بو آقینلری ودین حوالیسنده بولنان فیروز(پاشا)طرفندن
حضرت پادشاهه عرض اولنمغله اوزرینه عسکر سوق اولندقده بونلر
نیکبولیدن قارشی‌یه مرورو(بکرش) جوازینی ضبط ایتدی. میرچه آ
مجارلردن براز عسکر تدارکیله مقابله‌یه چیقمش ایسه‌ده ییلدیرملك قوه
قاهره‌سنه طاقت کتوره‌میه‌رك فیروزبکه خبر ارسالیله پادشاهه اطاعت
ایده‌جکنی بیلدیروب هردرلو معامله‌یه راضی اولدیغنی عرض ایتمکله
جرمی عفو وبروسه‌یه‌نفی وصکره (٥٠٠) غروش یعنی تقریباً شمدیکی
(١١٠٠ لیرا) قدر برمبلغ ویرکو ویرملك وفقط تبعه‌سنی اعدام ویا
عفو ومصالحه واعلان حرب ایتمك وافلاقده عثمانلیلر اسکان ایتمامك
وجامعده یاپیلمامق اوزره بر معاهده امضالدی [١] ١٣٩١ ـ ٧٩٤
افلاق بوتاریخدن برلین قونغره‌سنه قدر دولت علیه‌یه تابع برولایت
ممتازه حالنه کیردی. مومی الیه (میرچه آ) نیکبولی محاربه‌سنه اشتراك
ایتمش ومؤخراً اولاد بایزیدك پوست غوغاسنه‌ده قارشمش ومحمد خان
اوله بیون اکمشدر نتکیم آتیده کوریله‌جکدر.

فقط بردفعه مملکتنه یرلشدکدنصکره مجار قرالی سی کیسموندك
کندی حقنده‌کی فکرنده تبدل و قرالده پرنسك کندیسیله اتحاد

[١] خیرالله افندی تاریخی - جلد ٥ ص ٠ : - ارنست لاویس —
جلد ٣ ص ٨٨١

ایتمك طرفنده اولدیغنی کورمکله بر اتفاقنامه تنظیم ایتدیلرکه آنده قرال ایله (میرچه آ) دن هیچ بری دیکرینه تفوق ایده‌مامه‌لری کبی مهم بر ماده درج اولندی (١٣٩٥) اشبو اتفاقنامه اوزرینه آتیده بیان اولنان نیکبولی فلاکتی ظهور ایتدی (١٣٩٦) و اشبو محاربه‌یی متعاقب (میرچه آ) مملکتنه فرار براز اشاغیده بیان اولندیغی وجهله نازیلر طرفندن تکرار هجوم اولندیغندن اردوسی اجتماع حالنده بولنمغله ینه ١٣٩٦ سنه‌سنده بایزیدك اردوسنی قهقری رجعته اجبار ایتمکله اردومز طونه‌یه طوغری چکیله‌رك خاطری صایلور ضایعات ایله نهری مرور ایلدی و (میرچه آ) ده جزیه‌یی طبیعی اعطادن امتناع ایلدی .

ییلدیرمك افلاق جهتنده و رودایلیده بولنمسندن بالاستفاده قرمان اوغلی علاء الدین بك ینه ایاقلنمغله ییلدیرم تکرار اناطولی‌یه کچه‌رك یوقاریده بیان اولندیغی وجهله قرمان حکومتی دوچار انقراض و علاء الدینی صلب ایلدی . بوندن صکره ینه ادرنه‌یه کله‌رك آتیده ذکر ایدیله‌جك بلغارستان سفرینی اداره ایتدی .

بوسنه‌یه کیرن فرقه‌یه کنجه بوده بوسنه‌نك تاجکرکاهنه و (تاغلاچینا) یه قدر نفوذده موفق اولمه‌بیلدیسه‌ده بر مجر جنرالی بوسنه‌لیلرك امدادینه ایرشمکله آقین واستیلامز منع اولندی . بو فرقه‌یه مشهور یکیت پاشا قوماندا ایدیور ایدی .

مجارستان علیهنه سوق اولنان قوتده (سیرمیا) یه قدر دخول ایدرك (١٣٩٢ ـ ٧٩٥) (تاجی اولوج) ده محاربه‌یه طوتشمش ودیکر برقول (قلامبوز) و (ماشووا) یی ضبط ایتدیسه‌ده مؤخراً مجارلر طرفندن استرداد اولنمغله عساکرعثمانیه رجعته مجبور اولمشدر .

ییلدیرم بایزیدك اشبو آقینی عثمانلیلرك مجارستان علیهنه وقوعبولان ایلك هجوملریدر . ایشته بو تاریخدن اعتباراً تمام درتیوز سنه صکره آتیده محل مخصوصنده بیان اولنه‌جق (رشتوی) معاهده‌سیله شیمدیکی مجارستان حدودی قطعیاً تحدید ایدلمشدر . اشبو معاهده‌یه قدر مجارستان حدودی لاینقطع تبدل ایدیور ایدی .

بلغارستانه نقل کلام اولنیجه یوقاریلرده بیان اولندیغی وجهله بو قطعه‌نك بر قسمی قوصوه شانلی محاربه‌سندن اول و دیکر قسمیده آندن صکره بارقهٔ شمشیر عثمانی قارشیسنده سینمش و ممالك عثمانیه‌یه ضم وعلاوه قلنمش ایدی. (۱۳۹۲ ـ ۷۹۵) ده بودفعه ینه میدان محاربه اتخاذ قیلندی . مرحوم خداوندکار غازی زماننده بری بلغارستانك (رشتوی) . (ودین) ، (نیکبولی) ، (سلستره) کبی الك مهم مواقعی ضبط اولنه‌میوب مقاومت ایتمکده بولنمش ایدی . بلغار قرالی (سیشمان) ینه قیام ایتمکله بو دفعه حقنده اغماض اولنمیوب یقه‌لندی. اکر نیکبولی قلعه‌سنه تحصن ایتمش اولیدی عسکریمز هنوز محاصره ترتیباتنه کسب الفت ایتمدکلرندن برخیلی مدت مقاومت ایتمسی واثنای مقاومتده خارجدن امداد ومعاونت کله‌رك خلاص بولمسی ممکن ایدی. بونی یاپمدی ، اوغلیله برابر صدر اعظم علی پاشا اردوکاهنه التجا ایلدی . روایته کوره کندیلری بر کفن ایله اورتونمشلر ایمش . هر ایکیسی قلعه‌یه کوندریلوب حبسه القا و مؤخراً سیشمان اعدام واوغلی (آلکساندر) ایکنجی سیشمانده اسلامی قبول ایتمکله مؤخراً ترفیع ایدرك (صامسون) حکومتنه تعیین قلندی . ودینده فیروز بکه تسلیم و محافظلرینك سربستجه ایستدکاری محله عودتلرینه مساعده قلندی . بوندن صکره (سلستره) ده اله کچورلمکله بلغارستان

حکومتی حدودی اوروپا خریطه‌سندن طی اولنه‌رق ممالك عثمانیه‌یه ربط والحاق اولندی .

بلغارستانك ضبطی کندی مملکتی حقنده‌ده مضر و داعیٔ مخاطره اولدیغنی کورن مجار قرالی (سی‌کیسموند) بزی هیچ اولمزسه طونه بویندن طرد و تبعید ایچون اطرافدن استدعای معاونتله اعلان‌حربه وسیله بولمق اوزره کوندردیکی سفیر ییلدیرم بایزید طرفندن اسلحه ایله دوناتمش بر دیوانخانه‌ده قبول اولندیغی صره‌ده سفیر مومی‌الیه قرالی طرفندن بلغارستانك نه‌حقله استیلا اولندیغی استیضاح ایلدکده ییلدیرم پارمغیله دیوانخانه‌یی تزیین ایدن اسلحه‌یی کوستروب [بونلرك حقیله] دیمك ایستدی . وبوده بر نوع اعلان‌حرب ایدی. طرفیندن تدارکاته مبادرت اولندی . لوبونك [١] روایتنه کوره بایزید سفیر مومی‌الیهی استانبوله کوندروب بروسه‌ده حبس ایدلمسنی شهزاده سلیمانه امر ایتمش ایتمش .

(باس آمپیر) تاریخی محرری مومی‌الیه (لوبو) اشبو سفیرك اعزامنی طرز اخرده روایت‌ایدرك دیورکه استانبول قیصری اطراف واکنافدن استعانه واستمداد ایتدیکی کبی مجار قرالی لوئی‌نك خلفی (سی‌کیسموند) ده خرستیان پرنسلرینك دست معاونتی طلب ایتمش و بونلرك هیچ برندن ارزوسی دائره‌سنده جواب آله‌مامش ، یالکزجه بار حرب تحمل ایده‌میه‌جکنه قناعتیاب اولمش اولدیغندن هرنه‌صورتله اولورسه‌اولسون ییلدیرم‌بایزید ایله برائتلاف حاصل‌ایتمکی تصویب واوجه کوچك نیکبولی جوارنده بر فرقه‌مزی رجعته اجبار ایلدیکندن طرفندن‌وقوعبوله‌جق صلح تکلیفنك دوچار رداولمیه‌جغی

[١] لوبو — جلد ٢٦

امید ایدرك هر نوع وسائط تألیفیه‌یی استعمال ایتمکله برابر کندینه عائد اولمیان بر ملکی هانکی سببه بناءً ضبط ایتدیکی وتحت حمایه‌سنده بولنان بلغارستان اوزرنده نه کبی حقی اولدیغنی صورمسنی کوندردیکی سفیره امر ایتدی . سفیر بو سوزلری بایزیده عرض ایدنجه جناب بایزید کمال سکونتله سوزلرینی بعد الاستماع الندن طوتوب اسلحهٔ متنوعه ایله مالامال بر دائره‌یه کوتورمش، اسلحه‌یی کوسترمش [ایشته اسباب ایله حقوقم شونلردر] دیمشدر. (۱۳۹۳) بونك اوزرینه قرال سی کیسموند، پاپا طقوزنجی (بونی‌فاچیو) یه مراجعت ایدوب (۱۳۹۴) بوده بر عمومله بتون خرستیانلری ترکلر علیهنه محاربه‌یه دعوت ایتدیسه‌ده اوروپا محاربات مدهشه ایله بر چوق ثروت و انسان غائب ایتمش اولدیغندن تأثیری کوریله‌مدی . فرانسه قرالی التنجی شارله بر سفیر واسطه‌سیله مراجعتله هیچ اولمزسه کندی ارزولریله محاربهٔ دینیه‌یه اشتراك ایدنلره ممانعت ایدلمامسنی رجا ایتدی . وخلقی قاندرمق ایچون بایزید کندیسنه مجارستانی ضبط ایتدکدن صکره ایتالیایی ضبط و (سن پیر) کلیساسنده حیواناتنه صمان ویولاف یدیره‌جکنی‌ده یازمش اولدیغنی خلاف حقیقت اوله‌رق اشعار ایتدی . بونك اوزرینه بر طاقم فرانسز سینیورلری آتلنوب، سلاحلنوب اهل صلیب محاربه‌سنه حرکتله باشلدی .(۱۳۹۵)[۱]

---

[۱] باس آمپیر تاریخی ـ جلد ۲۶ ص ۳۰۴ـ۳۰۷

عثمانليلر عليهنه اهل صليب

استانبول ايكنجى محاصره سى (١٣٩٥-٧٩٧) [١]

ييلديرم بايزيد ايله مجار قرالى (سى جيسموند — سى گيسموند) ارهسنده بر محاربه ممتنع الاجتناب بر حاله كلديكندن هر ايكى طرف حاضرلنمغه باشلامش ايدى . قرال برايكى سنه اول تحت حمايه مزه كيرن افلاق پرنسى (ميرچه آ) يى براز يوقاريده بيان اولنديغى وجهله دائرهٔ اتفاقنه آلديغى كبى آوازه استمداديني فرانسه قرالى آلتنجى شارله قدر ايصال ايتدى و اك اوزاق يرلره قدر سفيرلر كوندرهرك شو محاربه يى بردين غوغاسى شكلنه قويمغه چاليشدى اكده موفق اولدى . زيرا بايزيدك قوهٔ مدهشه سندن ، آنك شدت وشهامتندن اوركيور ايدى . ييلديرمده تداركات عسكريه ده بولنيوردى . قيصر تداركات حربيه مزى سى جيسموند ه اشعار ايتديكى بر طاقم جاسوسلر واسطه سيله خبر النديقده مجارستان سفرندن اول ارقه سنده قاله جق استانبول ايمپراطورلغى ازمك ايچون بايزيد همن استانبوله عسكر سوق ايتمكى تصميم وفرمان اتى البيانى ممالك عثمانيه يه نشر واعلان ايلدى .

مفاخر القضاة والحكام ، معاون الفضائل والكلام ممالك محروسه م قاضيلرى بو حكم شريفم سزلره واصل اولدقده شويله بيله سز كه حق جل وعلا حضرتلرينه توكل وسرور انبيا محمد مصطفى عليه وسلم افندمزك روح شريفلرينه توسل وچهار يار عظام واولياى كرام رضى الله عنهم اجمعين دن استمداد ايدوب اشبو سال فرخنده فالك شهور مشهوره سندن ماه ربيع الاولك سكزينه واقع دوشنبه

---

[١] ٧٩٧ سنه سى محرمك برنجى كونى ١٣٩٤ سنه سى ٢٧ تشرين اولنه مصادفدر .

کونده دارالنصر ادرنه‌دن جمیع وزرای عظام وغلمان درکاه عالی مقام اغالری وینکیچری طائفه‌سی وعزب بکاری وسائر بکلر بکیلری والای بکاری وزعما وچری باشیلرو عموم سپاهی وکوکاو طائفه‌سیله بالجمله (وجاهدوا فی سبیل الله) دیو قسطنطینیه شهری اوزرینه توجیه همایونم واقع اولدی . امیدوارکه ابتداسی محمود ، انتهاسی مسعود اول . انشاءالله تعالی سزکه ممالك محروسه‌مده حکام عدولسز هر بریکزه توقیع رفیع همایونم واصل اولدقده کورکدرکه برساعت تأخیر وتراخی ایتمیوب بوندن اقدم تنبیه اولندیغی اوزره احضار اولنان نزول وذخائری اردوی همایونمه ایرشدیرمکده تقصیر ایتمیه‌سز. سائر لوازم جنك که هر بریکزه فرمان شریفمله اعلان اولنمشدی بیقصور ایرشدیره‌سز .... تحریراً فی اوائل شهر ربیع الاول سنه ٧٩٧ بمقام ادرنه]

اشبو فرمانی کوندرمکله برابر کندیسیده جنوبه طوغری صارقه‌رق (سلوری حصارینی) ضبط ایتدی. ومرمره دکزی طریقیله کمیلرمز استانبول بوغازینه صوقیلوب غلطه سواحلنه لنکر انداز اولدی . [١]

قیصرده ییلدیرمك قوهٔ کلیه ایله پایتخته طوغری یوریمکده اولدیغنی استماع ایدنجه‌ایشی سیاستدن زیاده دین شکلنه صوقغه‌چالیشه‌رق افلاق ، بلغار ، صرب ، مجار وسلانیك طرفنده وموره حوالیسنده وآق دکز آطه‌لرنده بولنان خرستیانلردن استمداداله برابر قلعه‌یه استحکام ایچون برجلر وقلعه‌لر علاوه ایلدی . ومجار قرالنه یازدیغی نامه‌ده [پادشاه اسلامك اوزریکه توجه ایتدیکنی سکا اعلام ایتدیکمدن اکاه اولوب حصاریمی محاصره ایدیور. تختکاه سلاطین مسیحیه اولان بلدهٔ قسطنطنیه بیکانه النه دوشمك روامیدر؟ مقتضای اخوت، ایجاب مروت اولدرکه سن دخی ممالك اسلامیه‌یه اول طرفدن هجوم ایده‌سك. تاکه آنلر دهشتقینلق کلوب بو سودادن واز کله‌لر.] دیو یازمشدی.[٢]

---

[١] خیرالله افندی تاریخی — جلد ٥ ص ٤٧

[٢] کاتب چلبی ـ جهانّمای ـ صولاق زاده ص ٦١

ییلدیرم اردوسیله استانبول اوکنه کلدی درحال شهری محاصره ایدرك طوپلرله قلعه‌یی دوکمکه باشلادی . « تکفور بد فعال بی مجال اولوب عاجز و فرمانده قالدیغی [۱] هنگامده اردوی همایونده بولنان روم ایلی عساکری آره‌سنده فتنه وفساد ظهور ایتدیککندن [۲] بشقه قرالك ۳۰,۰۰۰ قدر عسکرله [۳] قره افلاق اوزرندن کلدرك (اولطه) نهریله (چیل ایرماغی) آره‌سنده واقع (رومنتزه ناحیه‌سندن ؛) طونه نهرینی برو یه‌چوب نیکبولی، طرنوه، لوفجه جوارنده الده‌کوردیکی اسلامی کسه‌رك استانبول ایمپراطورینك امدادینه کلمکده اولدیغی خبری آلنجه ییلدیرم استانبولك ضبطنی آتی‌یه تعلیق ایله ترتیب اولنان منجنیقلری یاقوب وسرعت ممکنه ایله بالقان طاغلرینی آشه‌رق (تارووه) و (طرنوه) جوارلرنده دشمنك آقینجی عسکرینه چاتدی و آنلری کیری‌یه پوسکورتدکدنصکره اردوسیله آنه‌رزین نیکبولی اوووسنه طیاندی .

اشبو آقینجی دینلان عسکر مجار قرالنك پیشداری اولوب (قروشواج) یعنی (آلاجه حصار) جوارنده بر قاچ بیك نفر اولدقلری حالده ایکی طرفلی پوصو قورمشلر ایدی . ییلدیرم بایزید اشبو حیله‌یه وقوف پیدا ایتمامش کبی طاوراندی . عسکرینی ایکی‌یه تقسیم ایدرك برقسمنی دشمنه طوغری سوق ایتدی . دیکر قسمنی ده

---

[۱] صولاق‌زاده ـ ۶۲ [۲] بوروایت یالکز خیرالله افندی تاریخنده واردر جلد ۵ ص ۹ ؛ ـ [۳] یادکار ۱۳۰,۰۰۰ ـ خیرالله افندی ۱۱۰,۰۰۰ ـ صولاق زاده « ۱۳۰,۰۰۰ ـ مشاهیر اسلام ۱۰۰,۰۰۰ ـ حامر ۶۰,۰۰۰ ـ لامارتین ۸۰,۰۰۰ بیك تخمین ایدییور . فقط یالکز فرانسه‌دن ۱۰,۰۰۰ معاون کلمسنه و اوروپانك سائر نقاطندن کلی یاردمجی ورودینه نظراً اهل صلیبك ۱۰۰۰۰۰ دن آشاغی اولمه‌یه‌جغی آشکاردر .

نزدنده آلیقومش ایدی . اوکده کیدن قوت دشمنله چارپشمغه
باشلیوب آزقه‌سیده دیکر دشمنك مفرزه‌سی طرفندن آلندیغی صره‌ده
ییلدیرم‌ده نزدنده‌کی قوتله بونلر اوزرینه دوشه‌رك آنی ایکی قوت
آره‌سنه آلوب محو وپریشان ایلمش ایدی . [۱]

نیکبولی محاربه‌سی مقدماتی (۱۳۹٦ – ۷۹۹)

مجارستانك قوپاردیغی فریاد واستمداد آرتق غربده ایشیدلمکه
باشلمش ایدی . (نیقولا قاینزا) ـ که (غران ـ استرغون) باش
راهبی ایدی ـ ریاستی آلتنده کوندریلان هیئت سفارت نهایت فرانسه
قرالی (آلتنجی شارل) طرفندن حسن قبوله مظهر اولدی . برچوق
فرانسه‌اصلزادکانی (بر..] دوقه‌سی وفرانسه Connétable ی ـ مارشال
Henri de Bar—Enguerrande de Coucy و Marche-Boucicout
وتی سلاحه صاریلدیلر . مؤخراً Jean Sans Peurعنوانی آلان بورغونیا
دوقه‌سنك اوغلی) قونت دو Nevers کافه‌سنه رئیس انتخاب ایدلدی .
پدریده کندیسنه مشاور صفتیله فیلیب دوبارایله آمیرال Jean de vienneی
و Guillaume de la tremouille guiی تعیین ایتدی . بونلرك موجود
معیتی (۱۰,۰۰۰) قدر سواری وپیاده ایدی . المانیاده‌ده Conte palatin
Robert و ایکنجی Harmann و قونت Cilly و اوچنجی ژان ـ
Burgrave de nuremberg قونت Katzenellbogen و بر مقدار
توتونیك شوالیه‌لری و بونلردن بشقه فلاماند ، لوکسمبورغ ، اسوچره ،
انکلیز اهل صلیبی‌ده وار ایدی . ونديکلولر برمقدار عسکرله غالریلر
اعطا و ردوسلیلرده الك بیوك مأمورلریله دونمه‌لرینی سوق واعزام

[۱] صولاق زاده ـ ٦٢

ایلدی . الحاصل پولونیادن و میرچه آ ایله افلاقدن عسکر معاونه‌ده کلدی و ایمپراطور (ئه‌منوئل) ده صورت جمله‌ده هجوم کوستره‌رك ییلدیرمی شاشیرته‌جغنی وعد ایدیور و تکمیل ممالک غربیه، بینلرنده‌کی نفاق و اختلافی اونوده‌رق، استانبولی تخریبدن و مجارستانی عثمانلی استیلاسندن تخلیص ایچون اقدام فوق‌العاده کوستریور ایدی .

محل اجتماع (۱۳۹٦ – ۷۹۸) سنه‌سی تموزنده (بودا – بودین) ایدی. قرال سی گیسموند شهر مذکورده مجار و افلاق عسکرینی اجتماع ایتدیریور ایدی. قرال، ییلدیرم بایزیده مجارستانده انتظار ایدرك حرب تدافعی‌یی قبول ایتمك فکرینی درمیان ایتدیسه‌ده غرب شوالیه‌لری (قوسی) واسطه‌سیله کندیلری اردوکاهده اوطوروب وقت کچورمك ایچون دکل بلکه محاربه ایتمك اوزره کلدکلرینی بیان ایتدکلرندن قرالده بوفکری بالقبول اردوسیله (خرسوا – اورسووا) یه قدر طونه بوینجه اشاغی اینیله‌رك (تیمور قپو) نك براز یوقاریسنده طونه‌نهرینی مرور و (استراسیمیر – Stracimir) نام بلغار طرفندن فنا برصورتده مدافعه اولنان (ودین) ی ضبط ایله (زاحوه) اوکنه مواصلت ایتدیلر . فرانسزلر، مجارلرك وصولنی بکلمدن هجوم ایتدیلر ایله قلعه بدنلرینه تطبیق ایتدکلری مردیوانلر اوزرنده تلف وفقط مجار قرالنك وصولی اوزرینه شهرده بولنان خرستیانلر محافظین عثمانیه‌یی قلعه‌یی تسلیمه اجبار ایتدیلر بونلرك کافه‌سی قتل ایدلمشلردر. زاحوه‌دن عسکرده (۱۲ ایلول ۱۳۹٦ – ۷۹۹) ده نیکبولی اوکنه واصل اولدیلر. [۱] طونه نهری نیکبولی دیوارلری التنه قدر اشبو جم غفیره لازم اولان اسلحه و ارزاق متنوعه ایله اردوکاهلری افساده باعث صورتده نامده

[۱] لاویس (و) رامبو – تاریخ عمومی – جلد ۳ ص ۸۲۳

خرستيان حقيقت وباطنده اخلاق ومشوارلرى بوزوق بر طاقم فاحشه‌لرى كتوريور ايدى . نهرك صاغ طرفنه كچر كچمز اوكلرنده هرشى‌يى يوپون اكمكه مجبور اولدى . (ترانسيلوانيا ـ اردل) ليلر ، صرپليلر ، باغارلر عساكر مذكوره واسطه‌سيله يغما وغارت ايلديكندن اطراف بر بيابانه دوندى . اهالى ايسه كنديلرينى تخليص مقصديله كلوب تجريم ايدن شو يغماكر محميلره نظراً كنديلرينه اوالقدر اذا وجفا ايتميان مسلمانلر الندە قالمدقلرينه اشك ريز تأسف اوليورلردى [١]

نيكبولى اوتاريخده مستحكم بر موقع اولوب دشمنك اوجهته تعرضى خبر الندقده حاجى اورنوس بك امداده شتاب ايتمش ايسه‌ده وقتيله يتيشه‌مامش وقلعه الده منتخب عساكر عثمانيه وشجعان غازياندن (طوغان بك) واسطه‌سيله مدافعه اولنمقده بولنمش ايدى . دشمن اردوسى كليتلو ايسه‌ده كنديلرنده محاصره پارقى موجود اولمديغندن فرانسزلر قلعه‌اوكنده برچوق مرديوانلر انشا ايدرك بونلر واسطه‌سيله هجومه تشبث ايتدى . قوجه (طوغان) بونلرى شكارينه دوشمش بيلديرجين كبى برر برر پارچه‌لدى . دشمنده محاصره‌دن واز كچه‌رك (آبلوقه ـ احاطه) اصولنى ترجيح ايتدى . فرانسزلر قلعه‌يى قره جهتدن (طونه‌نك صاغندن) وغاليالر (قادرغه‌لر) نهر طرفندن دائرهٔ احاطه‌يى تشكيل ايليورو مجارلر ، المانلر ، افلاقليلر وسائره‌ده نيكبولى‌نك اشاغيلرنده بيوك برميدانده يرلشمش بولنيور ايدى . فرانسزلر كنديلرينى ايچه محافظه ايده‌ميوب (بوركيون اكانجه‌لريله) يعنى بورغونيا شرابنى ايچمكله مشغول ايدى . [٢] طوغان بكده بايزيدك ييلديرم كبى يتيشه‌جكنه

[١] لامارتين ـ تاريخ عثمانى جلد ٢ ص ٢٠٣

[٢] لاويس ورامبو ـ جلد ٣ ص ٨٣٤

امین اولدیغندن اولانجه قوتیله قوهٔ کلیه‌یه مقاومتله پادشاهك وصولنه وقت براقمغه چالیشیور ایدی . اهل صلیب باخصوص فرانسزلر موجود اولان کثرتلرینه مغرور ایدی . هنوز اناطولیده ظن ایتدکلریییلدیرم حقنده [بایزید دکل اوزریمزه کلك حتی بوغازدن بیله کچمکه جسارت ایده‌مز] دیوب اعتدالی کوزتمه‌رك شراب ایچمکده واردوبی تعقیب ایدن فاحشه‌لرله الت اوست اولمقده ایدی . اهل صلیب کندیلرندن واوردوی عثمانینك اوزرلرینه کله‌میه‌جکندن اولقدر امین ایدیلرکه کشف اجراسی ضمننده کوندردکلری سواری مفرزه‌سنك عثمانلی قوتنك التی میل قدر مسافه‌ده بولندیغنه دائر کوندردیکی خبر دبیله اینانمدیلر ومارشال بوسیقو مفرزه‌نك بوبابده اختیار کذب ایلدیکنه بیله قنع اوله‌رق بوکبی هیجان آمیز شایعه‌یی نشر ایتدکلرندن طولایی قولاقلرینی کسه‌جکنی سویلیه‌رك مفرزه عساکرینی تهدید بیله ایتمش ایدی . اردولرنده عدم اطاعت ، قاریشقلق بونلرك طرز اخلاقی نتیجه‌سی ایدی . بونلر عثمانلیلری اولقدر ذلیل وحقیر کوریورلرایدیکه محاربه‌ده تشبث ایدلمسی لازمکلان اك بسیط احتیاطی بیله یاپمغه وندیوریشلرده اطراف واکنافی تجسسه ونه‌ده اردوکاهده تدابیر احتیاطیه اتخاذینه تنزل ایتمیورلردی . حتی شوالیه‌لر [قبهٔ سما یره دوشسه مزراقلریمز اوزرنده آنی طوتارز] دیمکه قدر جسارت ایدیورلردی : غرور وعظمتك صوك درجه‌سنه وارمشلردی . حالبوکه اصل ییلدیرم بایزید بو جهتلرله اولان تفوقنه اغتراراً ویك بیوك برعظمت وغرور اوله‌مق اوزره [یقینده رومده‌ده سن پیر کلیساسنك محرابنده حیوانمه اوت ویولاف یدیره‌جکم] دیه‌بیلور ایدی . [١]

[١] دارو - وندیك تاریخی جلد ٢ ص ١٠٣ - حامر جلد ١ ص٣٢٦

بالاده بیان اولندیغی وجهله اهل صلیبك نیکبولی اوزرینه حرکتنده قوجه ییلدیرم استانبول محاصره‌سنده بولنیور ایدی . اهل صلیبك حرکتی نیکبولی‌یه وصوللرندن آلتی کون اول خبر آلدی . بو قدر مدتده کندیسنك ده صاعقهٔ آتشبارکبی یتیشه بیلمسنه وجسور طوغانده بو قدر بر زمان قلعه‌یی مدافعه‌یه مقتدر ایدی . ییلدیرم استانبول اوکنده‌کی منجنیقلری یاقدی ، بر سرعت خارق عاده ایله قوجه اردوسیله آلتی کونده نیکبولی اوکنه یتشدی ، شو مدهش اردونك آلتی کونده استانبولدن نیکبولی‌یه سوقی ماده‌سی عصرمز سوق الجیش اربابنه پرمق ایصیتدیرسه کرکدر . ییلدیرم بلغارستانك قالین واکلی اورمانلرندن حرکات عسکریه‌سنی ستر ایله مجار وفرانسزلره مانوره‌لرینی کوسترمیه‌رك ایلرولمش ایدی . قوت وقدرتنه مغرور وبادهٔ کلکون ایله مست ومخمور اولان اهل صلیب اردوسی پادشاهك خفیف سواریسی اولان عزبلرك صدمات قهریله تقرب سلطانی‌یی آنجق اکلایه‌بیلدیلر . ارسلان (طوغان بك) حالا شهری مدافعه‌ایدیوردی . دشمن اردوسی عثمانلیلرك فرار اجبار ایلدیکی برقاچ (نقطه) وقره‌غول ایله ایشی اکلامش ایدیسه‌ده ایش ایشدن کچمش وعزبلر اوو‌ه‌نك اوته‌طرفندن نقطه‌کبی کورنمکه باشلمشدی . ایشته اووقت عالم نصرانینك اصیلزاده‌لکی سفر عیش وعشرت وبساط لهوولعبدن فرلایه‌رق سلاحه صارلدی . قونت (دونه‌ور) فرانسز سواریسنك ابتدای امرده محاربه‌یه باشلمسی مختیارلغنك کندینه عائد قالمسنی ارزوایتدی . عثمانلیلرك بووجهله محاربه‌ایلدیکنی وآنلرك صورت تعبیه‌سنه کوره نصل طاورانمق لازمکلدیکنی متعدد محاربه‌لرده کوره کوره اوکرنمش اولان مجار قرالی (سی‌کیسموند) عثمانلیلرك غیر منتظم وخفیف وفنا مسلح اولان پیشدارلرینه قارشی بالمقابله فنا عسکر سوق

ایدوب اردونك اقسام منتخبه و ممتازه سنی دشمنك عساكر منتظمه سنه یعنی یکیچری و سپاهیلر دقرشی صاقلمغی تکلیف ایتدی و (سیر دوقوسی) ایله (امیرال ژان دو وی ین) قرالك فکرینی قبول ایتمش ایسه‌ده فرانسه قونته‌تابلی (فلیب دارتوا) ایله (مارشال بوسیقو) قوت و اقتدارلرینه کوز کبی کووندکاری و کندی فکرلرینی آلدن سیر دوقوسی ایله امیراله خطابه اندرك افکار و آرازینی انش اولدیغندن ناشی مغبر اولدقلری جهتله سوزلرینی کیری المدیلر و فرانسه سواریسنك مجاز پیاده‌سندن اصلا کیری قلمیه‌جغنی و موقع افتخارده او محترم سواری‌یه برااقق لازمکله‌جکنی علاوهٔ گفتار ایتدیلر. بو سوزلر باجمله فرانسز شبانی طرفندن آلقشلندی قبول ایدلدی . [١]

ییلدیرم نیکبولی‌یه تقرب ایدنجه دشمنك حالندن، قوتندن معلومات ایله علی الاصول (دل) الق ، استکشاف اجرا ایتمك اوزره نازی حجی اوزنوس یکی کوندردی . اسیر کتوریله‌مدی . فقط نیکبولی اطرافنده دریا خروش بر اردو کوردیکنی ییلدیرمه خبر ویردی . پادشاه نیکبولیده (طوغان) بکك حالی نه اولدیغی اوکرنمکی جمله‌دن زیاده مراق ایدرك اویله کثرتلی بر دشمن ایچندن چوب قلعه‌یه یاقلاشمق و آله‌جغی خبری کتورمك کیمسه‌نك کاری اوله‌میه‌جغنه حکم ایدنجه بو تهلکه‌لی ایشی بالذات کورمکی کندیرمزمی؟ بو جرأتی ارکان دولتنه سویلسه هیچ بریسنك رضا کوستره‌میه‌جکی و مطلقا منع اوله‌جغی درکار بولندیغندن ییلدیرمدن کوزی ییلمیان اول صاعقهٔ جهانسوز قراکلق بر کیجه‌ده سرعت و جرأتده کندیسی کبی ییلدیرم اطلاقنه شایان بر آته بینوب کیجه‌نك ظلمتندن بالاستفاده نیکبولی‌یه طوغری آت

---

[١] اوقزا ـ تاریخ عثمانی ـ یادکار ـ کذا ص ١٠٣

صالدردی [١] و کیمسه‌یه کورونمکسزین ویاخود کورلنسه بیله کیمسه‌نك نظر اشتباهنی جلب ایتمکسزین نیکبولی قلعه‌سی قارشیسنه قدر واردی. قوجه شهسوار، شماتت رعدی آکدیرر بر صدای مهیب ایله:

— بره طوغان!... بره طوغان!...

دیه‌ایکی دفعه حایقیردقده قلعه ایچنده بولنان (طوغان بك) پادشاه شوکت شعارینك بو صورتده ایشتدیکی صداسندن شاشیروب قالدی معهذا ایشتدیکی شی قولاق چینلامه‌سی نوعندن اولمیوب حضرت پادشاه قلعه خارجنده نداسنی تکرار ایدوب طورمقده اولدیغندن همان قلعه دیواری اوزرینه سکیرته‌رك مقابلةً ندایه باشلدی. طوغان بك قلعه بدنی اوزرنده و حضرت پادشاهده قارشیده بولندقلری حالده قونشمغه‌باشلدیلر. برایکی هفته‌دنبری دشمن کرك طونه نهرندن وکرك قره‌دن نیکبولی‌یی حصر و تضییق ایتمکده ایسه‌ده پادشاهك امداده یتیشه‌جکنی قوياًمأمول ایدن‌غازیلر مقاومتده ثباتدن یوزچویرمدکاری کبی قلعه‌نك‌ده هرطرفی محکم وذخیره‌لری درجهٔ کافیه‌ده بولندیغنی‌ده طوغان بکدن خبر النجه پادشاه حضرتلری غایت ممنون اوله‌رق سالماً اردوکاهه عودت ایلدی. [٢]

آنفاً بیان اولنان فرانسز شبانی القشلری درحال برحال وحشت طرزینه تبدل ایدرك سواریلرینك بعض کوچك موفقیتلری اوزرینه

---

[١] احمد مدحت افندینك وسائر بعض تاریخلرك بو مطالعه‌سی شایان قبول کوریلمز. زیرا برطاقم بندکان وقپو قولی ایله محاط اولان پادشاهك اوتاغندن بر خطره بیله تباعدندن بیکلرله انسانلر خبرآله بیلور ایدی.

[٢] (مفصل)دن نقلاً احمد راسم بك تاریخی — جلد ١ ص ٥٦ — وصولاق زاده ـ ص ٦٢

عهد وپیمانلرینه قارشی محافظه‌لری یـ امانتلرینه تسلیم اولنمش اولان ۳۰۰۰ قدر [۱] اسرای عثمانیه‌یی ناموسسز و ادبسزجه کاملاً قلیجدن کچورمکه قدر کیتدیلر . فقط ییلدیرم بایزید شوظلم وحشیانه‌نك نصل اولمق لازمکلدیکنی آتیده بیان اولنان قلیج ضربه‌سی درسیله وپك قانلی برفاجعه ایله بونلره پك اعلا اوکرتدی .

نیکبولی میدان محاربه‌سی (۱۳۹٦ – ۷۹۸)

نهایت ایکی اردو ارتق بربری قارشیسنه کلدی . طرفین موجودلری حقنده روایات پك مختلف اولدیغندن حقیقت بوروایتلر اره‌سنده غائب اولوب کیتمشدر . الڭ مهم محرر ومورخینك ارائه ایلدکلری مقداری بروجه آتی نقل ایله اکتفا ایلدك .

عثمانلی قوتی		اهل صلیب قوتی	
نفراً	راوی	نفراً	راوی
۱۵۰,۰۰۰	هللر Heller	۱۰۰,۰۰۰	ارنست لاویس ورامبو
۱۰۰,۰۰۰	حامر	۱۲۰,۰۰۰	کیز guise
۲۰۰,۰۰۰	شیلده‌برکر (و) قاوزلر	٦۰,۰۰۰	حامر وهللر
۱۱۰,۰۰۰	ارنست لاویس ورامبو	۱۲۰,۰۰۰	قاوزلر وشیلده‌برکر
۱۳۰,۰۰۰	منجم باشی	۱۳۰,۰۰۰	مولانا ادریس وصولاق‌زاده
		۱۱۰,۰۰۰	خیرالله افندی

[۱] لاویس اسرای مظلومه مقداری بیك نفر دیور ـ جلد ۲ ص : ۸۲

عثمانلی نظام حربی

-- برنجی خط

٢٠٠٠٠ خفیف سواری

صاریجه پاشا ـ عزب عساکری

-- ایکنجی خط --

سواری وپیاده ١٣٠,٠٠٠ نفر

صاغ جناح	مرکز	صول جناح
شهزاده مصطفی ـ اناطولی بکار	یکیچریلر وآسیا عسکری	شهزاده سلیمان شاه ـ صدر
اعظم علی پاشا ـ روم ایلی بکار		بکی تیمورتاش پاشا ـ قرمان
بکی فیروز پاشا ـ ماتوویچ		بکاری محمد طورخان، بشیر
بك ـ تیمور طاش بك		طاهر بکار اناطولی
اوروپا سپاهیلری		سپاهیلری

-- اوچنجی خط --

٤٠٠٠ یکیچری و ٦٠٠٠ صربلو

صاغ جناح	مرکز		صول جناح
صربلولر	سپاهیلر	یکیچریلر	سپاهیلر

سلحدارلر، موکب همایون، عساکر خاصه

بایزید وصولیله قاعدهٔ حربیه‌یه رعایت ایدرك نظام حربی بویله اخذ ایتمش ایدی . صول جناحمز نیکبولینك غربنده اولوب طونه نهرینه‌قدر ممتداولان اورمانه استناد ایتدرملك‌اوزره موکبنی‌نیکبولینك جنوبنده برتپه‌یه یرلشدرمش واردوسنیده اشبو تپه‌اوکنده‌کی‌صرتلره واووده بولنان دشمن قارشیسنه تعبیه ایتمش ایدی. بوحالده (موضع عسکریسی) دشمن موضعنه نسبتاً پك مساعد ایدی. چونکه دشمن موقعنك‌ارقه‌سنده طونه نهری‌اولوب کرچه نهرده کوچك بر فیلولری وار ایدیسه‌ده قانلی بر مصادمه نتیجه‌سنده بوفیلو قوجه اردونك خط

رجعتنى تأمين ايدەمز ايدى . بوندن بشقه كنديلرى اوودە بولند-
قرندن يوقاريدن سرعتله اينسان بر جوهرك حصول ايدەجكى تأثير
سرعتك جوهرە حاصل ضربيله مبسوطاً متناسب و اشاغيدن يوقارى
وقوعبولەجق بر سرعتدن دها نافع بر اثر حصوله كتورەجكندن
بايزيد خصملرينه بر ييلديرم ضربەسى اينديروب طونه‌يه دوكمەسى
فن حرب قواعدنجه پك مأمول ايدى . باخصوصكه نيكبولى قلعەسندە
قهرمان طوغان حالا مدافعه حالندە بولنديغندن طونه نهرندن بشقه
بردە بو قلعه دشمن ايچون پك مضر بر نقطه تشكيل ايديور ايدى .
خلاصه اهل صليب بر طرفدن طونه نهريله نيكبولى قلعەسى و ديكر
طرفدن تپه‌لرە يرلشان بايزيد اردوسيله محصور اولديغندن دوچار
اولدقلرى كرداب بلادن خلاص بولمق ايچون محاربه ايتمكدن غيرى
بر چارەلرى يوق ايدى . هنكام مصادمەدە نظام حربك تبديلى قدر
مضر بر حركت تصور اولنه‌مز. طونه نهرى استقامت جريانيله صوله
طوغرى تبديل استقامتله رجعته قالقيشورلرسه صاغ طرفلرندن
عثمانليلرك يان آتشنه دوچار اولەلرى كبى بر مخاطرە قويەدە موجود
اولديغندن الدقلرى وضعيته نظراً رجعت غيرممكن اولوب يا محوا اولمق
ويا احراز غلبه ايتمكدن بشقه بر چارەلرى يوق ايدى . [١]

اهل صليب نظام حربيده ييلديرم بايزيد قوتنه متوجه اولمق
اعتباريله آتيدەكى وضعيتده ايدى .

اردوكاه نيكبولى قلعەسى

فرانسزلر

[١] خارطات و مواقع پلانلرى آيريجه بر آلبوم اولەرق نشر اولنەجقدر.

ایکنجی خط

صول جناح	مرکز	صاغ جناح
افلاقلی میرچه‌آ قومانداسنده‌کی اولاحلر وسائره	بایرا، بوهمیا، استریا آلمانلری	قرال (و) لازقوویچ قومانداسنده‌کی مجارلر

برنجی خط

مارشال بوسی‌قو قومانداسنده‌کی فرانسزلر	دارتوا، دولامارش، دوبار قومانداسنده‌کی فرانسزلر	مارشال ژان دوین وقوسی وتریموی قومانداسنده‌کی فرانسزلر

مصادمه و مظفریت بایزید ۲۸ ایلول — ۱۱ صفر ۷۹۸

مورخ حامر ایله جنرال (قاوزلر) لك بیانلرینه کوره برنجی خطمزده بولنان و خفیف صورتده مسلح اولان ۲۰,۰۰۰ عزب عسکرینك صرتلردن آشاغی طوغری صارقمغه باشلدیغنی کورن دشمن برنجی خطنده‌کی فرانسز عزبلر اوزرینه شدتله آتیله‌رق بونلردن ۱۰,۰۰۰ (حامره کوره بشبیك) قدرینی قلیچدن کچیردی، باقیسنی ایکنجی خطده بولنان یکیچری صره‌لری اوزرینه آته‌رق جناحلرمزی تشکیل ایدن سپاهیلر آرقه‌سنده برملجأ تحرینه مجبور ایلدی. فرانسزلر درت نعل هجوم ایتمکله قوت وقدرتدن قالمش اولان حیوانلرینه برمقدار نفس آلدیرمق وبوزیلان صره‌لرینه انتظام ویرمك و آرقه‌لرندن حرکت ایدن مجار پیاده‌لرینك وصولنه وقت براقمق ایچون برمدتجك توقف ایتمش اولدیلردی برنجی خطمز کاملاً بوزولمش اولدیغندن احراز غالبیت ایتملری مأمول ایدی .

(مارشال ژان دووی‌ین) ایله (مارشال قوسی) نك بویولده‌کی اخطار وتنبیهلرینه رغماً وایالت موفقیتلرینه اعتراراً صاغ جناحده بولنان فرانسزلر صول‌جناحمزده‌کی شهزاده مصطفی چلبی ایله تیمورتاش پاشای تعقیب ایله‌انلری اوچنجی خطمزك صول جناحنده وصرتلر اوزرنده بولنان سپاهیلر استقامتنه طوغری رجعته مجبور فقط اوراده هرمأمولات فوقنده اوله‌رق منتخب عساکر خاصه‌دن عبارت اوچنجی خطه تصادف ایلدیلر وایکنجی خطلرندن پك زیاده ایلریلیوب قارشیلرنده قره اورمان کبی قرق بیك اوق وقلیجه راست کالدیلرکه بونلر هنوز حرکت ایتمامش تر وتازه بولنیورلردی .

قوماندان اعظم ییلدیرمده بو مدهش قوتك ایچنده ایدی . عسکره بشقه متانت قلبیه ویریور ایدی . ایشته اووقت بومزراق وقلیج اورمانی اورطه‌سنده ادهم سوار عظمت اولان شهریار وقت فتحك ایرشدیکی اکلامغله دشمن سواریلرینه دونمکه بیله وقت براقدی وقلیجی النده اوله‌رق کندیسی‌ده مرکزه هجوم و فرانسز اردوسنك آرقه‌سنه طوغری کیدن آچیق ایکی دره‌دن اینه‌رك اولك طرفده بولنان و یوقاریده‌کی ترتیبده کوستریله‌میوب صول جناحمزك منتهای یسارنده اورمان ایچنه یرلشدیرلمش اولان برقوتده اوچنجی خطده قدر ایلریلمش اولان فرانسزلری صاغ طرفلرندن یان هجومنه آلدیغی کبی صاریجه پاشاده رجعت ایدن سواریلرینی درلیوب طوپلیه‌رق اوده هجوم ایتدیکندن ذاتاً حیوانلری کبی کندیلری‌ده فوق‌الحد یورولمش اولان فرانسزلر مقاومتدن عاجز قالدی، رجعته وغیرمنتظم برصورتده اوته‌یه بری‌یه طاغیلمغه باشلادی . صاریجه پاشا بونلرك آرقه‌سندن خط رجعتلرینی قطع ایلدیکی ویان طرفنده بروجه مذکور چارپیلدقلری

جهتله برقسمی تلف دیکر قسمی اسیر و برقسمیده کندیلرینی تقویه ایچون ایلریلکده بولنان مجارلر اوزرینه آتیلدی، آنلرك صره‌لرینه‌ده قاریشقلق القا ایلدی. بوراده فرانسزلردن (آمیرال ژان دوویین) (هانری دوبار) (مارشال‌قوسی) (تریموی) اسیر دوشمشلردر. فرانسزلرك قهقری بر رجعتله کلدکلرینی کورن مجار اردوسنك ایکی جناحنده بولنان افلاقلی (میرچه‌آ) ایله (لازقوویچ) ده فرار ایتدیلر . (حامر اثرنده لازقوویچ قرال سی‌کیسموندك خفی دشمنی اولدیغندن معیتنده‌کی مجارلرله بردنبره رجعت ایتدی دیور) یالکز مرکزلری اظهار ثبات ایدیور و پالاتینا الکتوری (غارا) ایله (قونت دو سیللی) عثمانلیلرك شدتلی مصادمه‌سنه مقاومته چالیشیور ایدی . بونلر رجعت حالنده بولنان فرانسزلرله برلشه‌رك ۱۲۰۰۰ نفر اولدقلری حالده حال‌تعرضی‌یه کچدیلر و حتی یکیچریلری رجعته اجبار و سپاهیلر خطی اره‌سنه‌ده قاریشقلق دوشوردکلری صره اوچنجی خطمز صاغ جناحنك الك صولنده بولنان و بوآنه قدر محاربه‌یه اشتراك ایتمیان قوصوه ملحمهٔ کبراسی مغلوبنك اوغلی صرب دسپوتی استفان لازارویچ اجرا ایتدیکی بریان وچویرمه حرکتیله نتیجهٔ قطعیه استحصالنه موفق اولدی .

اجنبی مورخینی لازارویچك حرکتی مظفریتی عثمانلیلره توجیه ایتمشدر بولنده‌کی افاده‌لری بر ناالیت عظمی‌نك ینه بر خرستیان طرفندن الده ایدلدیکنی بیان ایله اولسون تفاخردن کندیلرینی آله‌مدقلری تاریخلرمزده بو یولده بر ایهامه بیله تصادف ایدلمامسندن مستدللدر .

قرال سی‌کیسموند قومانداسنده‌کی فرقه‌ده کاملاً محو اولمش

اولدیغندن مشارالیه بر قاچ دوستی واسطه‌سیله تلفدن وقایه اولنوب طونه‌ده بولنان ونديك وردوس ایجه‌دونماسنه‌جان آتەرق قورتیلمشدر. بو دونما قرال ایله رفقاسندن بر قاچنی حاملاً عثمانلی اوقلری آلتنده کندیسنی طونه آقندیسنه ویره‌رك طونه آغزندن استانبول طریقیله دالماچیایه قدر گیتمشدر . بر چوق فرانسز پرنسلری و اصلزادکانی میدان حربده سرپلدی قالدی . اهل صلیبك تکمیل ادوات و مهمات و اغرلغی جناب بایزیدك یدغالبانه‌سنه دوشدی .

« غزاة اسلامیه اغتنام ایلدکلری اشیادن الڭ قیمتداری (قونت دونه‌ورس) ڭ اشیاسی ایدی . بوذاتڭ التون و کموشدن مصنوع یمك طاقملری و اوتاغنی تزیین ایدن تحف اشیا و مجوهراتی ایدی. اوتاغنڭ تعریفنده مورخین دور و دراز بحث ومدح ایدرك انڭ ایچریسی یشیل اطلس ایله قپلانوب عدتا بر دائره شکلنده اولدیغنی و تزیینات و استراحت خصوصنده حکمداران سرایلرندن فرقی اولمدیغنی روایت ایتمکده‌در . » [١]

محاربه‌نك طرز جریاننه و حتی مورخ خیرالله افندیه کاتب چلبینك ده روایتلرندن استدلال اولندیغنه‌نظراً برنجی خطمزده بولنان صاریجه پاشا قوماندانسنده‌کی عسکرلرجتی بر مغلوبیت اثری اولمیوب اولجه ترتیب اولنمش جعلی بر رجعت اولدیغی و بونلر دشمن قوهٔ کتیبه‌سنی اوزرینه چکمك ایچون ایوجه یوردقدن و کندیلرینی صرتلره قدر چکدکدن صکره صرتلرده ومرکزده بولنان قرقبیك یکیچری اولدن و صاغ جناحمزده بولنان صرب قرالی صاغ طرفمزدن و صول طرفمزده اورمان ایچنده مستور اولان سپاهیلرده صول طرفدن

---

[١] لوبو - جلد ٣ ص ٨٣٦

حرکت ایدرك دشمنی اولك و ایکی طرفدن یان آتشلرینه آلمق ایچون ترتیب ایدلمش بر پلان اولدیغی حقیقته مقارن بر کیفیت کبی قبول ایتمك لازمدر. قالدیکه اثنای مصادمه‌ده بر جهتك و بر جناحك آز چوق موفقیته مظهر اولمسی ترتیب و پلان اساسنی تبدیل ایدر احوالدن اولمدیغیده بیوك محاربه‌لرده بولنمش و عسکره قوماندا ایتمش ویا مصادمه‌یی اوزاقدن کورمش اولنلرجه معلوم بر کیفیتدر.

غازی ییلدیرم اشبو میدان کار و زارده ۳۰,۰۰۰ الی ٤٠,٠٠٠ عسکر ضایع ایتدیسه‌ده [۱] قوصوه محاربه‌سنده اولدیغی کبی دولتی بر اضمحلالدن و حتی بر محودن قورتاردی. نیکبولی ملحمهٔ کبراسی ظهور دولتدنبری یاپدیغمز ایکنجی میدان محاربه‌سیدر. برنجیسی خداوندکار غازینك اداره ایتدیکی قوصوه محاربه‌سی ایدی. نیکبولی و قوصوه محاربه‌لری یکدیکره قیاس اولنورسه نیکبولی محاربه‌سی بعض نقطهٔ نظردن قوصوه‌نککندن بیله دها مهمدر زیرا قوصوه‌ده دشمن موجودی دها کثرتلی ایدیسه‌ده کافه‌سی درمه‌چتمه ایدی حالبوکه نیکبولیده اوروپانك اك منتخب وشجیع شوالیه و زادکانی و قوماندانلری عالم عسکرینك اك ممتاز ذاتلری و مجار عسکریده اوروپاده شجاعت و حسن انتظام ایله طانمش بر صنف ایدی. محاربه ۲۸ ایلول ۱۳۹٥ و جمعه ۱۱ صفر ۷۹۸ ده وقوعبولمشدی [۲]

---

[۱] رامبو - جلد ۳ ص ۱۳٦

[۲] اشبو افرنجی و عربی تاریخلرنده بیوك بر یاکلشلق واردر زیرا ۱۱ صفر بالحساب ۹ یاخود ۱۰ تشرین ثانی‌یه تصادف ایدیور. تکمیل تاریخلرمز و فتحنامه تاریخنده ۱۱ صفر اولدیغندن فرنك محررلرینك ۲۸ ایلول قیدنده بر سهو ایدلدیکی خاطره کلیور.

موفقیتی متعاقب

فردای فوز وظفرده ییلدیرم غازی میدان محاربه‌یی کشت وگذار ایتدی. بونجه شجعان اسلامیه‌یی آلودهٔ خون اوله‌رق فراش ترابده کوروب آتش انتقامدن کندیسنی آله‌مدی واهل صلیبك (راحوه)دن آله‌رق خیاتلرینی محافظه ایچون عهد وپیمان ایتمیشکن اردومزك تقربنده وبلکه پیشدارمزك کوزی اوکنده غدارانه بوغازلدقلری بیك نفر (ضعیف بر روایتده اوچبیك) نفر عساکر عثمانیه‌یه مقابل بره اون اعتباریله ۱۰.۰۰۰ نفرینی اعدام وارکان دولتك رجاسی اوزرینه‌باقیسنی عفو وغزاته تقسیم ایتدی. اشبو اسرانك بوغازلرینه ایپلر چوزلمش وحیوان یولارلریله بر برینه باغلانمش وهرایکی اسیر بر جفت ایدلدیکی حالده بعضیلری صلب وبعضیلری اعدام ایدلدی. اشبو انتقام طلوع شمسدن باشلیه‌رق ایکندی‌یه قدر دوام ایتمشدر دینیلیور.

اسرادن (دوق دونه‌ور) ایله یکرمی ذوات ارقداشی ۲۰۰,۰۰۰ فلورین فدیهٔ نجاة مقابلنده خلاص بولدیلر. مرچه‌آده عقللی طاورانوب محاربه‌نك بدایتنده‌قچدی. هنوز نوجوان اولوب اشبو نیکبولی محاربه‌سنه دائر بر اثر وجوده کتورن وباویرا اصلزاده‌لرندن برینك اوشاغی اولان (شیلده‌برکر) چوجقلغنه مرحمتاً عفو اولندی. مومی الیه اوتوز ذات سنه اسارتدن صکره اثرینی یازمقله ابقای نام ایلمش ایدی.

مومی الیه (شیلده‌برکر) ایله (دوق دو بورغونین) ـ ژان سان پور ـ ویکرمی ذوات شوالیه کلیبولی قلعه‌سنه حبس ایدلدیلر. مجارقرالی (سی‌کیسموند) استانبولده براز قالدقدن صکره آق دکز بوغازی طریقیله کلیبولی اوکندن کچرکن عثمانیلر الدقلری اسرایی ساحل بحره

دیزدرك بر صوت مستهزیانه ایله (اسیرلریکی صاتون المق اوزره کل) دیو قراله باغردیلرسه‌ده قرال محجاب وباشدن هونکور هونکور آغلمغه باشلایه‌رق اسرانك تخلیص ایچون پاره بولمق اوزره وطننه عودتده استعجال کوستردی ، وندیکات اعانه نامیله ویرمکده اولدیغی سنوی یدی بیك دوقه‌یی ، فرانسه وقبریس قراللرندن الدیغی پاره‌یی والحاصل طوپلادیغی ۲۰۰,۰۰۰ التونی ومشاراالیه قراللرك هدیه‌لرینی کوندروب اسرایی تخلیص ایتدی. بونلر بروسه‌ده بر کوشکده اقامت ایدیورلردی . یالکز قونت (دوقوسی) اختیارلقدن و آمیرالده الدیغی یاره‌دن وسائر بعضیلریده اجل موعودلریله وفات ایتمشلردی. بونلردن یالکز (مارشال بوسیقو) ایله (کایوم ترموی) قورتیله‌رق وندیکه اعزام اولندی . (۱۳۹۷ ـ ۸۰۰) ییلدیرملت اشبو اصلزاده اسرایی اعاده ایدرکن فرانسز اهل صلیبنك رئیسی اولوب مؤخراً (بی‌پروا ژان ـ j sans peur) عنوانی آلان وقرال التنجی شارلك عمزاده‌سی اولان بورغونیا دوقه‌سی (قونت دو نه‌ورس)ی حضورینه چاغروب علیهمه بردها سلاحه صاریله‌جغکه دائراولان سوزیکی سکا اعاده ایدرم. اکر ناموسك وارسه سلاحلنوب بتون خرستیان قوتیله محاربه ایچون اوزریمه کلیکی سکا رسماً اخطار وتکلیف ایدرم . بودفعه خلاص اولدیغکدن طولایی سویلدیکات منتدارلغکی او وقت ایفا وبکاده یکی برشان وظفر احضار ایتمش اولورسك [۱] دیدی .

تاریخلرمزك بیانینه کوره بونلرك ترخیصدن اول برده شاهین آوی اکلنجه‌سی ترتیب ایدوب ۷,۰۰۰ شاهینجی ۶,۰۰۰ زغرجی نك

[۱] لامارتین ـ تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ۲۷ـ ۲۰۹ ـ ارنست لاویس ـ جلد ۳ ص ۸۳۷

سوق ایتدیکی زغرلر جانقس قوشقرله و پرسفر الماس وسائر احجار کرانبهادن معمول ضمسه‌لرله مزین ایدی. اجنبیلر اشبو دبدبه و لایشه حیران اولمشلر ایمش.

بایزید اشبو فتح عظیمی ممالک محروسهٔ شاهانه‌یه، اسیا پرنسلرینه اعلان ومصر سلطانی وعراق وعجم وعرب امراسنه وتاتار خانه وارمنستانده حکومت ایدن متعدد خاندانه‌سفیرلر واسطه‌سیله وهدیه‌لر کوندره‌رك تبشیر ایتدی. یالکز مصر سلطانه التمش اسیر کوندردی، تبشیر فوز وظفر ایتمشدی.

یوقاروده ذکر اولنان تعریفاته بعض نقطه‌لری مخالف واساسی بر اولان فتحنامه صورتی شودر:

[... مردان میدان . مبارزان اسلامیان دشمنه سبقت ایدوب ، مقدمة الجیوش اولان اورنوس بکه ایریشوب خصمه کوز آچدیرمدیلر . کرزدن باشلرینه افسر . قالقاندن لعلین مغفر کیدیروب بدنلرینی زرهدن کاهلرینی کردندن مهجور قیلدیلر... بو اثناده صاغ قولده اولان فرزند نامدار سلیمان شاه ایله وزیر اعظم علی پاشا روم ایلی بکلربکی فیروز بك مالقوچ بك تیمور تاش بك قرالك وزیری مثابه‌سنده اولان اشنواطور نام پاپاس قوماندا‌سنده ۸۰.۰۰۰ دن زیاده دشمن اوزرینه اوغراملریله درحال خصمك اکثریسنی طعمهٔ شمشیر وهدف تیر ایتدیلر . سردارلرینك دخی باشی کسلمکله باشبوغلری اولان قرالك بر جناحی منکسر اولدیغی کبی جناح آخرینه دخی اهل اسلام ثبوت ایله بوزلدکلرنده قرال دخی کوزجاله عسکرینی جمع ایدوب پروانه کبی کندینی آتشه اورر کبی بی‌محابا اتلر اوزرینه صالدردی . بو دنده صول قولده اولان فرزند نیکو خصال مصطفی طال بقاه ایله آناطولی بکلربکی تیمور تاش پاشا قرمان بکلربکی محمد. طرخان ، ایشیر. طاهر بکلر بالجمله امراء نامدار وسپاه نصرت‌شعار قرال منفور وعسکرینی کیرویه پوسکورتوب نیجه باشلر کسدیلر. بزم طرفندده بعض بنام بکلر شربت شهادتی نوش ایتدیلر. دشمنك منکسر ومغلوب اولدیغی متصور ایکن چرخ کینه‌گذار صورت اخر کوستردی: مکر

قرال مسفور اوتوز بیکدن زیاده کزیده لشکریله (قرتحیل) نام‌سرکرده‌یی درکمین ایدوب فرصته مترصد ایمش، نزدنده اولان عساکری منکسر وزبون اولنجه کمینده‌کی عساکری عساکر موجوده‌سنه الحاق ایدوب اهل اسلامی یوسکورتدی لشکر اسلامدن آناطولی جانبی عساکرینك اکثری طولغه وزره‌پوش اولدقلرندن عساکر دشمن انلره مخلوط اوله‌رق الویهٔ نصرت شعاریه ایریشنجه‌یه دکین سکوت اوزره کلکه موفق اولدی . دشمنك دوستله قاریشدیغی معلوم اولنجه هر طرفدن دست وکریبان وعنان برعنان حرب وضربه باشلاندی ، آتش قتال اشتعال تام ایله اوج عیوقه ایرشدی . نهایت قرال بقیةالسیوفله فراری اختیار ایدوب اشکرم دشمنی طونه نهرینه قدر قووب قیردی . خلاص اولنلری دخی مجروح ومغلوب ومتفرق ایلیوب نهرك اوته جانبنه قرالیله کچه‌بیلان قورتیلدی . ماعداسی کوه وصحراده مستهلك وخاکسار ومقتول ونرخم‌خوار اولدیلر دستکیر اولنلرینه دخی مقابلهٔ بالمثل قاعده‌سنجه امان ویرلیوب مستحق عذاب اولدقلری ایچون برر برر تیغ آبدارایله (الی جهنم وبئس القرار) ه ارسال اولندی .... تحریرا فی اواسط شهر صفرالخیر سنه ثمانیه تسعین و سبع ماة بیورت نیکبولی]

فذلکه‌نك اشعارینه کوره [١] اشبو فتحنامه‌یه مصرده بولنان خلفای عباسیه‌دن متوکل علی الله محمد)ك یازدیغی جوابنامه‌ده ییلدیرم بایزید حضرتلرینه (سلطان اقلیم روم) عنوانی تخصیص ایلمشدر . چونکه بو وقته قدر اجداد عظاملرینه وکندیلرینه بك وامیر دیمش وبو تاریخدن اعتباراً حکمداران عثمانیه (سلطان) عنوانی المشدر .

عهد مراد اول وقوعاتنده و [قرمانلی علاءالدین بکك قیامی] ماده‌سنده بیان اولندیغی وجهله خداوندکار مشار الیهك مصرده سلطان برقوقه یازدیغی نامه جوابنده بو ذات طرفندن خداوندکاره (سلطان الغزاة والمجاهدین) دیمش ایسه‌ده اصل عنوان سلطانی بایزید

[١] فذلکهٔ تاریخ عثمانی ـ ص ١٢

طرفندن استحصال ایدلدیکی وبوده نیکبولی ملحمهٔ کبراسنك نتیجه‌سی
اولدیغی تاریخلر روایاتندندر .

نیکبولی محاربه‌سی نتیجه‌سی

مجارستانه آقینلر، صرب پرنسیله تأهل - اناطولی حصارنده بایزید

ییلدیرم بایزید نیکبولی مظفریتندن صکره اردوسنه ایکی اوچ کون
قدر استراحت ایتدردی بعده حاجی اورنوس غازی وتیمورتاش پاشالرله
اردوسنك برقسمنی شمال جهترینی شوکت وسطوتلرینه هدف وآماج
ایتمك اوزره (سیرمیا Sermie) و (استریایه) یه سوق ایتدیکی کبی
صاو نهری اوزرنده بولنان (متروفچه) بیده ضبط و(پەتاو Pettau)
شهرینی احراق واورادن ۱٦,۰۰۰ قدر خلق اسیرالندی . بوزماندن
اعتباراً اوچ عصر قدر اوزون بر مدت عثمانلیلر مجارستانی آقین
واستیلالرینه میدان وجولانکاه ایتدیلر . حاجی اورنوس بك بوسنه
جهتندن سرعتله حرکت ایدرك (ایزووزنیق) ی ضبط واورادن
افلاق جهتنه کچوب وویوودەخائن (مرچه آ) نك مقاومت شدیده‌سی
اوزرینه خیلی ضایعات ویردرك طونه‌یی تکرار کچدی و(میرچه آ) ده
جزیه‌نك آرقه‌سنی کسدی (۲۳۹٦) [۱]

پادشاه نیکبولی مظفریتنی متعاقب تسالیا و موره الکالرینی ضبط
وتسخیر ضمننده ادرنه‌یه کلدرك تدابیر لازمه‌یه توسل ایلدیکی هنکامده
صرب قرالی لازارك اوغلی استفان (بلیق اوغلی) تبریك ظفر وسیله‌سیله
هدیه‌لر ترتیب ایدوب فوق العاده حسن وآن ایله مشهور اولان

[۱] ارنست لاویس ورامبو - جلد ۳ ص ۸۳۸ ۸۸۲

همشیره‌سی اولیودر انك خدمت شاهانه‌ده بولنمسی نیازیله کوندردیکی سفیر شهر مذکوره وصول واصول اوزره خاکپای همایون رخصتیاب دخوله اوله‌رق قرالك رجاسی قرین قبول اولدی. سفیر مطیباً اعاده ایدلدی. امرادن برقاچ امکدارده کابین المغه مأمور اولوب کیتدیلر. ییلدیرمده کلیبولیدن بالمرور بروسه‌دن طوللاشوب تیمورتاش پاشازاده یحشی بك واسطه‌سیله قوجه ایلی سنجاغی اولان قره‌دکز ساحلنده (شیله) یی ضبط ایتدیردیکی کبی کندیسیده قوجه‌ایلی بولندن قره‌دکز بوغازی طرفنه توجه ایدرك یوشع طاغی اتکلرندن (دره‌سکی) و (آق‌بابا) کویلری اوزرندن (کوکصو) دره‌سی بوینجه اشاغی اینه‌رك حالا بزم (اناطولی حصاری) دیدیکمز (کوزلجه‌حصار ـ کوزل‌حصار) ویا (حصار) قریه‌سنده واقع چمنزاره اردوسنی یرلشدیردی [۱] کندیسیده اناطولی حصاری تپه‌سی اوزرنده واقع اولوب الیوم (اوتاق تپه‌سی) دنیلان بوغازه حاکم، منظره‌سی لطیف برتپه‌یه اوتاغنی قوردردی. (۷۹۸ ـ ۱۳۹۵) تپه‌نك اوتاق اولمق اوزره دست بشرله تسویه اولندیغی الآن کوریلیور. واغلب احتماله کوره بو تپه‌ده بولندیغی زمانلرده مذکورحصاری انشاایتدیردیسه‌ده نقدرزمانده‌انشااولندیغنه وانشاسنه کیملرك مأمورایدلدیکنه‌دائر تاریخلر بزه‌بر معلومات‌ویرمیور. موقعنك انتخابندن، طرز انشاسندن، آناطولیدن روم‌ایلی‌یه‌سوقیات‌ایچون کلیبولی معبری پك اوزاق اولدیغی جهتله بوراسنك روم‌ایلی‌یه قارشی برسوالجیش نقطه‌سی واس‌الحرکات وعادتا بر (سرکوپری) مقامنده یاپلدیغی اکلاشیلیور.

---

[۱] خیرالله افندی تاریخی ـ جلد ٥ ص ٥٣ـ٥٤

استانبولك اوچنجی محاصره‌سی

ییلدیرمك بروسه‌دن قالقارق کسدیرمه یولی براقوب قره‌دکز ساحله طوغری توجه ایتمشکن بردنبره صوله قیوریلوب کوکصو دره‌سنی تعقیباً بوغازاوکنه‌کسی عادی برجولان دکلدی. سیاست نقطهٔ نظرندن علی‌الغفله بر حرکت و مشیت ایدی. اورایه وصولیله مجار قرالی (سی‌گیسموند) ی بارقهٔ شمشیری ذرشینده زبون براقمش، بلغارستان حکومتی بتون بتون محو اولمش، صربیه‌یی کندینه بیون اکدرمش، افلاق پرنسی (میرچه‌آ) یی سیندرمش اولدیغندن صره‌ده‌ك قیصر مانوئل پاله‌اولوغه کلدیکنی ییلدیرمك ایستدی. نیکبولی محاصره‌سندن اول یعنی اهل صلیبك ممالك عثمانیه‌یه طوغری تجاوزی هنکامنده قیصرك اهل صلیبه کوستردیکی مساعدات والده ایدیلان اوراقدن مشارالیهك اتفاق ایشنده ذیمدخل اولدیغی وبالخصوص بیان اولندیغی وجهله قرال (سی‌گیسموند) میدان محاربه‌دن برقیقله فرار ایدرك طونه اغزندن طولاشوب استانبولدن مرورنده قیصرك ابراز ایلدیکی معاونتده معلوم اولوب بوده جناب بایزید نظرنده عفواولنمز برقباحت کبی تصور اولندی. کندیسنه برکوشمال تأدیب اولمق اوزره پایتختی الندن اخذ و نزع ایتمکی قورمش ایدی. ذاتاً ییلدیرم شدت وسطوتی نتایجندن استفاده یوانی پك ایو بیلور برممتاز خلقت ایدی غربك وروملك اسیا ایله اولان اتصالاتی سد وکندیسنه براس الحرکات تأسیسی ضمننده الیوم اناطولی حصاری دیدیکمز (کوجه حصارك) [۱] انشاآتنه باشلیوب استانبولك‌ده

---

[۱] فذلکه وبعض تاریخلر اشبو حصارك انشاسی نیکبولی محاربه‌سندن اول اولدیغنی بیان ایدییور.

کندیسنه تسلیمنی ایمپراطوره اشعار ایلدی. ایمپراطور شهر فوق‌العاده مستحکم اولوب ـ اخیراً بدنلر اییجه تعمیر ایدلمشدی ـ عثمانلیلرده محاصره عملیاتنده هنوز ممارسه کسب ایتمدکلرینده بیلدیکی، فرانسه‌دن مقدما استدعا ایلدیکی امدادک کله‌جکنی خبر آلدیغی، محاصره ضمننده عثمانلیلر هنوز لزومی مقدار سفائنه مالك اولمدقلری جهتله ییلدیرمك تکلیفنی رد ایتدی مشارالیه‌ده اولجه یعنی نیکبولی محاربه‌سنه کیتمزدن اول استانبول‌اوکنده ترك‌ایلدیکی قوتی تقویه‌ایچون‌اردوسیله استانبول علیهنه‌یوریمکه قراروپردی. (۷۹۸جمادی‌الاول) چاندار علی پاشا نزدنده بولنیوردی. بوذات‌دولت‌علیه‌نك پك‌بیوك‌فتوحاته‌مظهریتی وباخصوص استانبولك ضبطنه تشبثی بتون عالم نصرانیتك اسلام علیهنه سوقنی انتاج ایلیه‌جکنی وشمدیلك الك ایوتدبیر فتح وتسخیر اولنان ممالك اهالیسنی دولت‌علیه قانونلرینه الشدیروب بونلری کندیمزه اییجه ایصیندرمق وبوجهتله داخلده وقوعی ملحوظ قیام واختلال فکرینی کندیلرندن کلیاً سلب ورفع ایتدیرمك وتکمیل اوروپالیلر استانبولی کندیلریله عثمانلیلر ارەسنده ممتنع‌التسخیر وتجاوز برسد ومانع کبی بیلدکلرندن آنك محافظه‌سیچون هرنوع فداکارلغی کوزه الدیره‌جقلری جهتله بالاخره نتایج مضره تولید ایده‌بیله‌جك بویله بر تشبثدن شمدیلك فراغتله ایمپراطور ایله حکومتك بو ارالق دوچار اولدیغی خوف وهراسدن بالاستفاده برسفیرکوندریلوب کندیلرندن بعض امتیازطلب ایدلمسنی عرض ایلدی. [۱] ییلدیرم صدراعظمنك بوسوزلرینی اییجه دیکلدی، حدت یرینه آنی تلطیف ایدرك تشبثات سیاسیه ایله بعض امتیازاته مالك اولمغی بالترجیح بیزانس یعنی پالەاولوغ خاندانیله مخابره‌یه

[۱] قانته‌میر.

گیرشدی وسلوری پرنسی وقیصر ئهمانوئلك برادر زادهسی (ژان) لـ
برترتیبی‌ده ایشه بشقه بر رنك ویردی .

قیصر ئهمانوئل ایله یکنی ژان ـ خراجکذار قیصر (۷۹۹ـ۱۳۹۷)

براز یوقاریده کوردیکی اوزره ییلدیرم بایزید نزدنده بولنان
پرنس ئهمانوئل باباهاولوغ بروسه‌ده ونزد پادشاهیده بولنورکن پدرینك
وفتی اوزرینه اوزادن فرار ایدرك استانبوله کلوب تخت قیصری‌یه
اوطورمش وبوحال پادشاهك حدتی جلب ایتمکله استانبولی عادتا
محاصره حالنده دیه‌بیله‌جك بردرجه‌ده (احاطه) ایتمش ایدی . قیصر
نیکبولی محاربه‌سندن اول مجار قرالی (سی‌گیسموند) ه مراجعت
وصکره‌ده بروجه‌مذکور انکله مخابره یعنی اکا جاسوسلق واستانبولدن
مرورینی تسهیل ایلدیکی یکیجه ظهور ایدن بروقعه‌ده مسئله‌یه رنك
دیکر ویره‌رك پادشاهی اغضاب ایلدی . شویله‌که حامرك خالقوقوندیل
و (فرانژه‌س) دن نقلاً روایتنه کوره [۱] قیصر ئهمانوئل جلوسندن
براز صکره برادری تئودور وکندیسی کبی تحت حمایهٔ بایزیدده بولنان
پرنسلردن برقاچی وازجمله صرب دسپوتی (استفان) ووارداز جهتنك
حاکمی (تی‌ورتقو ـ Tvertko) نك اوغلی و (دراغازه‌س)لـ برادری
قسطنطین و (ئه‌پی داوروس ـ موناموازیا) پرنسی (پول ماماس)
ایله سیروزده نزد بایزیده کیتمشلر ایدی . (ماماس) حضور پادشاهیده
بلادندن برینی (تئودور) لـ جبراً سلاحله ضبط ایلدیکنی حکایه‌ایدنجه
کندیلری حمایه‌ده وجزیه‌کذار اولدقلرندن بوحال حقوق سلطنته برنوع
تعرض دیمك اولمغله ییلدیرمك حدتی موجب اولدی وآندرونیـك

[۱] حامر ـ جلد ۱ ص ۲٤۰

زاده سلوری پرنسی بوندن بالاستفاده تئودور علیهنده پادشاهی قیللهدجه قیللهدی حتی تئودوری بالذات تلف ایتمکه قدر ییلدیرمی اغضاب ایتدی. ییلدیرمك اخیراً قیصر (ئهمانوئل) ه کرکینلکنه منضم اولان شوقیزغینلق اوزرینه نیکبولی محاربهسندن اول باشلیان و التی سنهدنبری نتیجهلنهمیان محاصرهیی تشدید ایتمسی تکرار صدر اعظمه امر ایتدی. شهرلیلر قحط ومصائب محاصرهدن تلف اولمقدن ایسه ترکلره تسلیم اولمق حقنده کیزلی کیزلی کفتکولره وصکره علناً سویلنمکه باشلدیلر. مومیالیه پرنس ژان شیطان برادم اولدیغندن ییلدیرمك احوال روحیهسندن بالاستفاده آکا مراجعتله کندیسی تخت ایمپراطوری‌یه اجلاس اولنورسه عمجهسی و الیوم ایمپراطور ئهمانوئلك تعهداتنی ایفادن بشقهحین حاجتده ولزومنده اولانجه قوتیلهده پادشاهه عرض معاونت ایدهجکنی تکلیف ایتدیکی کبی (سلوری) ایله سائر بعض مواقعلدده ترکنی واستانبولده تجارتله مشغول اسلاملک اسکانیچون بر محله تخصیص وبرجامع واکا امام وقاضی ایله محکمه تأسیس ایدوب سنوی ۱۰,۰۰۰ دوقه التونی ویرمکی و اوقات معینهده ادرنهیه کلهرك سریر شوکتمصیر ملوکانهیه رومال عبودیت اولهجغنی تکلیف ایلدی[۱]. ییلدیرم بوشرائطی منفعتنه پك موافق کوردی، (سلوری) ییده

---

[۱] اشبو جامع استانبولده تأسیس اولنان جامعلرك دردنجیسی ایدی برنجیسی خلفای بنیامیهدن سلیمانزمانندهیاپدیرلدیغی جملهٔ روایات تاریخیهدندر. تاریخلر اشبو جامعك غلطهدهکی عرب جامعی اولدیغنی بیان ایدیورسهدهبایزید زماننده غلطه جهتی جنوه وونديكولر النده اولدیغندن موضوع بحث اولان جامعك ـ ـ رکهجی اسکلهسی جوارنده وکمرك اتصالنده وساحلدهکی جامعاولمسی مأمولدر.

اندن آلوب بیزانس ایمپراطورلغی استانبول شهریله یالکز براقق ، قردن، دکزدن انی صاروب قولایجه ضبط ایتمك قولای اوله‌جغندن تکلیفی قبول ایتدی . تخت ایمپراطوری‌ی متوفی ایمپراطور بشنجی ژان پالئولوغك وارث حقیقیسی (چونکه بیوك اوغلنك اوغلی ایدی) پرنس ژانه ترك ایدرسه اردوسنی استانبول اوکندن چکه‌جکنی تبلیغ ایتدی . پایتخت خلقی صلح واسایشك تقرری انجق پادشاهك تکلیفنی قبوله متوقف اولدیغنی بیله‌رك نه‌مانوئلك خاطر ومنفعتی ایچون برفلاکتی قبول ایتمیه‌جکلری واقعاً ذکر اولندیغی وجهله شهرك ترکلره تسلیمنه قدرده سوزلرده بولندقلری کبی بر روایته کوره (پرنس ژان) ١٠,٠٠٠ قدر عثمانلی عسکریله استانبوله طوغری حرکت اوزره بولندیغی‌ده قیصر خبر آلدیغندن ایشی بتون بتون مشکلاته صاردرمامق وتختی مساعد برزمانده ینه الده ایتمك ایچون پادشاهك معلوماتی اولمقسزین یکنی اولان پرنس ژان ایله بالمخابره کندیسنه مورد قطعه‌سی ترك اولنمق اوزره پایتختدن عبارت اولان بیزانس ایمپراطورلغی بتون خزینه‌سیله برابر کندیسنه ترك ایتمسی آنکله قرارلشدردی وطوغریجه یونانستانه وزوجه‌سیله اوغلی اوراده براقوب ترکلر علیهنده استمداد ایتمك اوزره یالکزجه فرانسه، میلان ، فلورانسه ، آلمانیا وجنوویه حرکت ایتدی.

مورخ لوبو اشبو طرز ائتلافی بشقه برصورتده حکایه‌ایدیور[١]

تاریخلرمز وازجمله تاج‌التواریخله نشری چلبی استانبولك ضبط ومحاصره‌سی مسئله‌سنده صدر اعظم علی پاشانك انتریقه چویروب یوقریده بیان اولنان برطاقم محاذیری بیان ایله ییلدیرمی شهرك ضبطندن نکول ایتدرمسی منفعت خصوصیه‌سندن ایکی وحتی یکی ایمپراطور

[١] باس آمپیر تاریخی - جلد ٢٦ ص ٣٣١

(التنجی ژان) هرسنه جزیه ایله صدر مشارالیهه ایچلری آلتون ایله مملو اون بالق هدیه ایلدیکی وبوده اچیقدن کوندردیکی هدیه‌دن بشقه اولدیغی وهله خالقوقوندیلاك روایتنه کوره ، پادشاهه اطاعتسزلك ایتمسی ایچون صدر مشارالیه طرفندن قیصره توصیه اولندیغی کبی روایتلر طوغریدن طوغری‌یه علی پاشا مرحومك شخصنه ایدلمش برتجاوز وافترا کبی تلقی اولنملیدر . بوخصوصی نامق کمال بك اثرنده ذکر وبیان ایدرکن « بزه قالیرسه علی پاشانك بویله بر افترایه اوغرامسی‌ده ذوق وصفایه ابتلاسیله اهالیجه دوچار اولدیغی منفوریت نتایجندن اولسه‌کرکدر حتی مورخ خالقوقوندیلاك‌ده نقل ایلدیکی روایتی عثمانلی عوامی ارەسنده دوران ایدن افسانه‌لردن المش اولدیغنه حکم اولنه‌بیلور ذاتاً خالقوقوندیل اون بشنجی عصر میلادی رجالندن اولدیغنه نظراً زماننده بر عصر اولکی وقوعات ایچون اغزدن اغزه کلان مسموعاتدن بشقه برمأخذی یوق ایدی . » دیر . [۱] واویله اولمق لازمکلیر .

ایمپراطور ئه‌مانوئله اوروپادن معاونت (۱۳۹۹ ـ ۸۰۲)

ایمپراطور سابق ئه‌مانوئل اوروپالیلردن پك یوز بوله‌مدی ، یالکز فرانسه‌بردوئنمایله‌عصرلك‌الیبوك‌آمیرالرندن‌اولان (بوسیقو Boucicaut) نك تقرب ایلدیکی خبرالنه‌رق رزالت وحقارت التنده ازیلان استانبول روملرینك جانلرینه صو سرپیلدی . بو آمیرال التیوز تفنك انداز ایله سکز یوز Arbaletier واثمار مظفریتی اقتطاف ایتمك اوزره برچوق سینیورلری کتوریور ایدی . بونلرك کافه‌سی نیکبولی انتقامنی المق اوزره درونلرنده آتش انتقام دهشت نثار التهاب اولمش ایدی .

[۱] نامق کمال بك ـ تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ۸۱

فرانسزلر شوشرفلی انتقامی انجق (بوسیقو) آله بیله جکندن نا امید اوله رق شهر آینلره بیله حاضرلنیورلر ایدی. بو آدم مملکتی طانیرمش، ترك وروم اخلاق وعاداتنه اطلاع کسب ایتمش. دیپلوماتمش، ماهر بر قوماندان، مستعد بر کمیجی خلاصه هرشی ایمش، مراد اول زماننده وانك سراینده اوچ آی قدر مسافر اولمش ۱۳۹۷ بیوك پرهیزنی استانبولده گچیرمش، مراد اوله مراجعتی ده خدمت دولت علیه ده استخدام ایچون ایمش. فقط خداوندکار غازینك دردی روملر ولاتینلر اولدیغندن بوسیقونك استخدامنی مناسب کورمامش یکبولی اسارتی زماننده ده یلدیرم بایزید ایله خصوصی مخادنه لر پیدا ایتمش، توجهنی قزانمش، التفاتنه مظهر اولمش [۱] ایدی. مارشال بوسیقو ودوغماسی استانبوله قدر کله بیلمك ایچون خیلی مشکلاته تصادف ایتدی چناق قلعه بوغازینی کچمکه تشبث ایتدیکی هنکامده ایچه مسلح ۱۷ ویا ۱۸ عثمانلی قدرغه سیله کلیبولی اوکنده چارپشدی. احرازغلبه ایلدی وکیرو عودتله (تنه دوس- بوزجه اطه) یه کیدرك کندیسنه چکی دوزن ویردیکی صرده ونديك وجنوه کمیلریله برلشدی، وقوعبولان بر مجلسده مارشالك عموم قوماندانلغه تعیینی اتفاق آرا ایله تصدیق قیلندی. ایرتسی کونی اورادن حرکت وبلا مشکلات آز بر کونده غلطه اوکنه مواصلت اولندی. روملر مارشال حامئ جهان بر فرشته کبی قبول ایتدیلر. لوبونك اشعارینه نظراً امپراطور ئه مانوئل استانبولده بولندیغندن اکا احسانلرده بولندی، قیصرلکك میراخور اولدیکی رتبه سنی اعطا ایلدی. اشبو مراسمدن صکره امپراطور وفرانسز عساکری سفینه لره ارکاب اولنوب اوته یه بری یه

---

[۱] (قونت نه ورهس) لك فدیهٔ نجاتی حقنده ائتلاف ایدملك اوزره استانبوله کلمش ایدی.

وحتی ازمیر جوارینه کیدرك ممالك ساحلیه‌یی تخریب ، حیواناتی یغما
واوکلرینه کلانی اتلاف ایتدیلرسه‌ده ازمیدی ضبطه موفق اوله‌مدیلر .
بو کبی احواله ممانعت ایچون عثمانلیلر بالاجتماع (بوسیقو) اوزرینه
وقوعبولان هجوملری عدم موفقیتله نتیجه‌لندی . بوسیقو آلدیغی اسرا
واشیا ایله استانبوله عودت وبراز وقتدن صکره (ریوه) قلعه‌سنه
هجوم ایتدیکه ردوس شوالیه‌لریده رفاقتنه هنوز کلمش ایدی . ریوه
قلعه‌سی جوارنده اجتماع ایدن سکز بیك قدر عثمانلی دشمن قره‌یه
چیقدقدن صکره اوزرلرینه هجوم ایدرك کافه‌سنی تلف ایتمك نیتیله
اولجه بونلرك قره‌یه چیقملرینه مسامحه ایتدی . فقط مؤخراً
وقوعبولان مصادمه‌ده بونلرده رجعته مجبور اولدی . قلعهٔ مذکوره
اطرافنه برطاقم اغاچلر وچالی وچرپیلر قونیلوب احراق ایدلدیکندن
بوسیقو هجومه دوام ایده‌مدی . معهذا آتشدن مصون بر جهتی
کشف ایله هجوم ایدرك ضبطنه موفق اولوب محافظلرك کافه‌سی
قلجدن کچورلدی . کندیلرندنده کلی ضایعات اولدی . خلاصه برسنه
قدر اورالرده اجرای تخریبات ایتدی . پاره‌سی قالمامش وکلی
ضایعاته ویرمش اولدیغندن عمجه‌ایله یکننك (ئه‌مانوئل ایله آلتنجی ژان)
مملکتلری سعادت وسلامتی ایچون حسن آمیزش ایتملری حقنده
توصیه‌لرده وتکرار کله‌جکنه دائر وعدلرده بولنه‌رق عودتنده هم
فرانسه قرالی آلتنجی شارله تشکر وهمده انك زیر حمایه‌سنه دخالت
ایچون ئه‌مانوئل فرانسز دونماسیله فرانسه‌یه حرکت ایتدی و(ژان) ده
ایمپراطور اوله‌رق استانبولده قالدی . [١]

(ئه‌مانوئل) موردده (لاسه‌دوموزـاسپارطه)یه‌وارنجه زوجه‌سیله
اوغلنی اوراده ترك ایدرك وندیك شهرینه وصولنده (١٤٠٠) حسن

[١] ص ٤٤٦ مراجعت .

قبول کوروب . فلورانسه ، فرازه ، جنوه ، (بوراده تعزیتدن بشقه بر سوز آلهمدی .) میلان واورادن پارسه مواصلتنده (٣ حزیران ١٤٠٠) دبدبه ودارائله قبول اولندی . بورادن لوندره‌یه عزیمت وینه پارسه عودتنده (شباط ١٠٤١) مورەنك بعض مواقعی ردوس شوالیه‌لرینه مال ایدلدیکی خبرینی آلدی .

بایزید موره مواقعنك ردوس شوالیه‌لرینه کچدیکنه وچونکه روملر النده قالورسه ضبطی سهولتلی اولدیغنه بناءً موره دسپوتی وایمپراطورك برادری (تەئودور) ه خبر کوندردی . کندیسنه توجیهی اولوب الی الابد کندیسیله صلح ومسالمت اوزره بولنه‌جغنی وبوش بولنه‌رق یاپدیغی بر سهوی تصحیح وشوالیه‌لری موره‌دن طرد ایچون کندیسنه عسکرله‌ده معاونت ایده‌جکنی بیان ایتدی بوصره‌ده (تئودور) ك تبعه‌سی اتك شوالیه‌لرله وقوعبولان مقاوله ومعاهده‌سی علیهنده بولندقلرندن بشقه شاید نقض عهد ایتمزسه عثمانلیلره تابع اوله‌جقلرنیده بیان ایتدیلر . (تئودور) مشکل بر موقعده قالدی . مورەنك سائر نقطه‌لرینی صاتمامق اوزره تمینلرله خلقی تأمین ایلدی . معهذا شوالیه‌لر بر طرفدن عثمانلیلر دیکر طرفدن اهالئ محلیه ایله اوغراشمغه مجبور اوله‌جقلرینی آکلادقلرندن ویردکاری پاره‌یی آله‌رق موره‌دن کف ید ایتدیلر . ایمپراطور (ئه‌مانوئل)ه کنجه ایکی سنه‌دنبری اوروپاده هیچ برایش کوردمدی . بول بول یدی ، ایچدی ، آق صقالنی اوکه ، صاچلرینی آرقه‌یه ، طوغری اوزاده‌رق هر یرده اکلندی . اوروپاده حیات سرسریانه سورمکدن استانبولده ابراز وجود دها موجب خیر ومنفعت اولدیغندن ١٤٠٢ ده پایتخته عودت ایچون یوله چیقدی . [١]

---

[١] باس آمپیر تاریخی - جلد ٢٦ ص (٣٣٤ - ٣٦٠)

مارشال بوسیقونك تسلطی ازمید کورفزی داخلنده ویردیکی خساراتی ، ایمپراطورك فرانسه و اوروپادن حمایه ومعاونت استدعا ضمننده اوروپایه حرکتی، بایزید هنیم ایدەمدی. بودفعه هرچه باداباد استانبولك ضبطنی ایودن ایو، تصمیم ایتمش ایدی . فقط بو شهری تخلیص ایچون ایمپراطوره معاونت عسکریه اوروپادن دکل آسیای کبیرك تاجکرکاهندن سوکوب کلیور واوده طوپال تیمور ادارەسنده بولنان بر قاچ یوز بیك تاتاردن عبارت بولنیوردی .

براز یوقاریده بیان اولندیغی اوزره ییلدیرم بایزید استانبولده بر جامع انشا و قاضی و امام تعیین وبر اسلام محلەسیده تأسیس وایمپراطورلغی خراجه ربطه وایستدیکی بر زمانده قوپارمق اوزره ایمپراطورلغی بر چوق ایپلکی ایله باغلدقدنصکره روم ایلی واناطولیدەکی سلسلۀ فتوحاتنه دوام ایتمشدی . اشبو فتوحات وقعۀ تیموردن اول وقوعبولدیغی جهتله اولجه بونلری ذکر ایتمك اوزره تیمور مسئلەسنی بر مدتجك تأخیر ایدەلم .

تیمور تاش پاشانك اناطولی واوروپادەفتوحاتی (١٣٩٦-٧٩٩)

تیمورتاش مجارستان سفرندن هنوزعودت ایتمش ایدی. اناطولینك شمال وشرقنده واقع بلادك فتحنه مأمور ایدلدکدن بشقه اوروپادەکی فتوحاتیده دوش همتنه آلمش ، اوروپای عثمانینك جنوب غربیسی جهتنه مکمل بر اردو ایله یوریمشدر . ٧٩٨ سنەسنده قره قیونلی عشیرتی امیری قره یوسف ایله بغداد حاکمی سلطان احمد جلایری تیمورك شر وظلمندن وطنلرینی ترك ایدرك مصره التجا ایتمك اوزره شامه فرار ایتدیلرسەده مأمولاری مرتبەسنده ایدو صحابت کورەمدکلرندن

هرایکیسی رکاب همایونه کلوب مراجعت و یلدیرمی مصر یعنی کوله‌منلر علیهنه تحریك ایدوب ملاطیه وارزنجان حوالیسنك فتح وتسخیرینه ترغیب ایلدیلر. درحال عربستان سفری نامیله اوتاغ همایون بروسه اووه‌سنه قوریلدی و استحضارات حربیه‌یه باشلندیسه‌ده تیمور بر خیلی زمان اول قیتاسیا اوزرندن قیپچاق جهتنه کیتمش بولندیغندن بودفعه آنکله اوغراشمغه میدان بولنه‌مدی وطوقاتدن (شعبان ۷۹۸ده) عودت اثناسنده تیمور طاش پاشانی تعیین ایدرك آنقره توابعندن اولدیغی حالده هنوز دولت تصرفنه کچمامش اولان (طوقات) ضبط ایتدردی.

۷۹۹ سنه‌سی داخل اولدیغی صرده ترك و کرد بکلرینك تصرفنده اولان (ملاطیه) (کماخ) (بهسنی) (دیوریك) (دارنده) (بایبورت) کبی مواقعك فتحنی تیمور تاش پاشانك همتنه حواله ایلدی آنك واسطه‌سیله اورالری‌ده حوزهٔ عثمانیه‌یه ادخال ایلدی وبرخیلی عصرلر تحملر ایله رومالیلرك حدود طبیعیسی اولان فرات نهری ساحلنده رایت عثمانی تیمور تاشك غیرتیله تموج ایدرکن یلدیرم بایزیدده یونانستانك بلاد متعدده‌سی اوزرینه دوشمکده بولنمش ایدی. حامی مملکتنه ، خائقنه خیانت ایدن (فوسی) راهبی (قره‌دفریه)‌ده بر جامع شریف انشا آتنه نظارتله مشغول اولان یلدیرمه بر عریضه تقدیمیله یونانستانك صید وشکار محلی اولدیغنی مدح وثنا ایلدیکندن شهریار مشارالیه او جهته حرکت ایدرك ضبط ایلدیکنی اشعار ایدیورسه‌ده تاج التواریخ بوکبی پاپاس ودعوتدن اصلا بحث ایتمیه‌رك ۷۹۸-۸۰۰ سنه‌لری اردسنده کرك کندیسی وکرك امراسی طرفندن یونانستان ومورة طرفلرنده فتوحاتده بولندیغنی یازیور . هرنه صورتله اولورسه اولسون یلدیرم اردوسیله ادرنه‌دن حرکتله جنوبه طوغری

صارقوب پك آز مقاومت كورەرك تساليانك باشليجه شهرلرینی وباخصوص (لاريسا - يكيشهر) (ترحاله) (دومكه) (پاطراس) (چتالجه) یی ضبط ایله مشهور (ترموبیل) کچیدندن بالمرور (زیتون - لاميا) (دوریس) (لوقریس) (فوسی) (آتنه) یی تسخیر وتخریب ایتدی وموره مواقعنی ضبط ایتمك اوزره ٥٠,٠٠٠ عسكرله (حاجی اورنوس) بکله فیروز پاشا زاده (يعقوب بكی) مأمور ایلدی. يعقوب بك نيم جزيرەنك منتهای جنوبیسنه قدر غرب جهتنی دور ایدرك (مودون - متون) و (قورون) جهتنی ضبط وحاجی اورنوس بکده مورەنك مركزی اولان (آرغوس) ی محاصره وضبط ایله یغما ایلدی (تموز ١٣٩٧ - ٨٠٠) و ٣٠,٠٠٠ نفوسدن عبارت اهالیسنی اناطولی‌یه نقل ویرلرینه تركمن وتاتارلر اسكان ايلدی.

بايزيده كنجه ذاتاً هيچ بريرده ثبات ايتمديكندن بروسەيه كلەرك اوراده اختيار اقامت ايدييوردى. مشاراليه يونانستانده بولنديغی صرەده برچوق مال وغنيمته دسترس اولديغی كبی اوروپالی اولميان برطاقم رؤسا يعنی دوقەلرله، مادامەلری، الك كوزل قزلرینی قبولی استدعالريله تقديم ايديورلر ايدى.

يونانستان اوتاريخده بيزانس ايمپراطورلرينه تابع ويا اوروپالی برطاقم دوقەلر ادارەسنده ایدی. بودوقەلرك مقاومته اقتدارلری اولمديغندن بعضيلری ييلديرمی استقبال ايله عرض تابعيت ايتدكلری كبی اثر جنت اولەرق مقاومته قالقيشانلرده ييلديرم ضربەسنه اوغرايوب محو وقهر اوليور ايدى.

بایزید ایله تیمور

تیمور

بر ایکی نسخه یوقاریده بیان اولنان تیمورتاش پاشانك اناطولی فتوحاتیله دولت علیه حدودینك فرات حوضه‌سنه قدر ایصالی عثمانلیلری بیوك بر مخاطره‌یه تقریب ایدیور ایدی . چونکه آسیای کبیر چوللرنده تیمور نامنده بر مغول حکومتی تشکیل ایدرك هندستان شمالی و روسیه‌یه تابع قفقاسیه قطعه‌سی و تکمیل ایران و ترکستان ایله جغتای والحاصل قره‌دکیزله بحر خزرك او بر طرفنده‌کی ممالك بیوك سلطنتی تشکیل ایتدی . ارمنستان ایله کرجستانك عثمانلیلر طرفندن ضبطی اوزرینه تیمور حکومتی سلطنت عثمانیه ایله هم حدود اولدرق بری تیمور دیگری ییلدیرم کبی ایکی قهرمان قارشی قارشی‌یه کلمش ایدی .

مغول پادشاهنك معیتنده آسیا ایصسز چوللرینك اصل ترکلری وسلطان بایزید قوماندانسنده ده اصلی بوزلمش، ملز خالنه کلمش عثمانلی ترکلری بولنیور ایدی .

ایکی مدهش حکمداردن بری صرف وحشی و وحشتیله بر طاقم فضائل روحانیه مالك ، دیگری بالنسبه متمدن فقط فضلیت جهتنجه وحشیدن براز کیری اولوب عین نسلدن اولان معیتلری قوتنك چارپشمسی احتمالدن بعید دکل ایدی .

آسیا قهرمانلریله شهرلرینك اصل و منبعلری و [قانژ] نهریله فرات منشألی مجهول اولدیغی کبی تاریخدن اولان جنکیز خان مثلو تیمورکده اصلی مجهولدر . دهشتلی بر بوی اوزرنده توجه بر قفانك نوکلی عظیم بر آیین تزیین ایتمش و... کبی ازلین کوزلری مهیب

صداسندن متحصل خوفی آرتیرر ایدی . اوموزلری پك ككیش اولان تیمورك فوق العاده علامت بشریه كوستره‌بیلمسی ایچون تاتارلر بیننده ایدیلان حكایه وروایاته كوره ایكی اللری قان ایله ملون اولدیغی حالده (۷۳۱) ده اناسندن طوغمش ایمش مسقط راسی ماوراءالنهرده (سیز) قصبه‌سیدر . تشكلات جسمانیه‌سی بوطرزده اولان تیمورك اوصاف روحانیه‌سی دها زیاده شایان تعجب و تدقیق نادرهٔ طبیعت وبشریت ، بر حالده اولوب بوآدم اكلنجه‌لری هیچ سومز ، هله كذب ودوغدن ، ریادن حظ ایتمز . هرهانكی بر مسئله‌نك كنه وحقیقتنی تمیز ایدر ، حرم حلوتلرنده ، ندیملریله محبتده‌بیله مكانت واعتدالنی بوزمز اجراسنه قرار ویردیكی برشیدن رجعت ایتمز ، فقط قرارینی برحساب صحیح اوزرینه بنا ایلر ، حقیقتی پك سور ، قاری اوغلان ، اكلنجه‌لرندن نفرت وآنلردن اجتناب ایدر ، جدی ومتانت اخلاقه مالك طبیعتك شاذ ومستثنا اوله‌رق یراتدیغی بر ذات ایدی . ارباب لیاقت و شجاعت ونجدت واصحاب علم ومعرفتی تقدیر ومكافاتیله تلطیف ، كندیسی جاهل اولدیغی حالده سیاساته واقف هله شیطنتدن ، طولامباج سوزلردن پك نفرت ایلر برداهی ایدی . مأمورین خفیه‌سی واسطه‌سیله همجوار اولدیغی حكومتلرك طرز سطوت وشوكتی اسرارینه ، مدن امصارك نفوسنه ، قوتنه ، اهالیسنك اخلاقنه ، اراضینك تشكلات طبیعه‌سنه وقوف پیدا ایدردی . عسكر لكنه كلنجه الك فائده‌لی مواقع عسكریه‌یی بیلوب تقدیر ایلر ، انهاردن نوجهله استفاده ایدیله‌جكنی بیلیر ، حركات اثناسنده عسكرله سواری‌یه مقتضی ذخیره مقداریله سمان وكیاه وسائره حقنده هر مملكتدن اولجه معلومات استحصال ایدییور ایدی . قانونجیلغنه كلنجه (ژوستینین) و (نژول سزار) كبی تاتارلره ، قانونلر تنظیم ایتمش ایدی جسمانی وروحانی

فضائلنه قارشو تیمور طبیعته اولان دینیده تأدیه وتسویه ایتدی چونکه هم شاشی همده طوپال وبر روایتده هم طوپال وهمده جولاق ایمش . معلم محترم مراد بك تاریخ ابوالفاروقنده تیوردن بحث ایدرکن :

[حضرت امام رضانك ، خلیفه هرون الرشیدك . رجال دولت سرافرازی مشهور نظام الملكك ، علامهٔ ریاضیه نصیر الدینك ، فخر الشعرا فردوسینك مزارلرینی محتوی اولان (طوس یعنی مشهد) شهرینه کیرنجه تیمورك ایلك زیارتنه قوشدیغی مزار ابومسلم خراسانی مزاری ایدی . اشبو اثر رجحان واحترام مخصوص پك زیاده شایان دقتدر . ابو مسلمك اثرینی یعنی فضیلت وحقیقت نامنه اختیار اولنان وحشتلری نظر تأمله آلینیر وتیمورك اثرینده باشدن اشاغی‌یه قدر اکا قیاساً تعقیب ایدیلیرسه (تیمورلنك) نامی التنده شهرتشعار اولان تاریخ بشریت لغزی آز چوق حل وایضاح اولنه بیلور .

احکام شرعیه کبی بررهبر ایله ایلك مجاهدین اسلامیه‌نك ابرازایتدکلری کبی عالی نمونه‌لر میدان عبرتده طورورکن عالم اسلامده تابعلری ایله متبوعلر فسق وفجوره غرق اولمشلر . فضیلتی ، اوامر صریحهٔ الهیه‌یی آیاقلر آلتنه آلمشلر ، فضاحتك تحکم وتغلبنی تأمین ایلمشلر ایدی . ابومسلم چیغرندن چیقمش اولان امور امتی اصلنه ارجاع ایتمك ادعاسی سوقیله یوز بیکلرجه جانه قیمقدن چکنمامش ایدی . تیمورك اثری دخی فساد ایله ملوث اولان وجود ملت اسلامیه‌یی قان ایله ییقامق . تازه سورکیلری افساددن وقایه ایتمك دعواسی ثمره‌سیدر . ایشك اهمیتی مقبولیت اصلیه‌سنده یاخود مقصد متمسکك وسائط استحصالی ایله متناسب اولمامسنده دکلدر . کندیسنك عندالله مقبول بروظیفهٔ حمیت وانسانیتك ایفاسیله مشغول بولنمسنه اعتقاد ایتمسنده‌در . ایلاس امتی کیرلی کوریور ، ییقانمسی لزومنی ادعا ایدیوردی شبهه یوقدرکه بو قدر قیزیل بوطه انتخابنده خطا ایتمشدر . لکن صواب ایشلدیکنه معتقد اولدیغیچون بلا قید داعی نفرت دکلدر .

تیمور ، ناپولیون بوناپارت کبی مدبر وناظم امور دکلدر لکن سیزوستریس ویا اسکندر کبی یالکز مخرب دخی دکلدر . مصلحدر . چونکه فضاحته صاغ ایله قلیج آثار ایکن یوزی دائما فضیلته متوجه بولنیور ایدی . واقعا نتیجهٔ افعالی مقصده کوره لاشی حکمنده قالمشدر . فقط بو نتیجه‌نك محدودیتی مقصدینك علویتنی امحا ایده‌مز] دیو پك کوزل تصویر ایدر .

ایشته (سمرقند) جهتندن ظهور ایدوب غربه طوغری کلان طوپال تیمور بوحالده بر آدم ایدی. اقلیم مذکوردن حرکتله هندستانی ایرانی، تاتارستانی ضبط ایدرك هنوز (غانژ) نهری ساحللرنده بولنورکن یعنی (١٤٠١ — ٨٠٤) سنه‌سنده یلدیرم بایزید طرفندن مطرود ویامظلوم بر چوق پرنسلر یعنی طوائف ملوك دیدیکمز قسطمونی یعنی اسفندیار، کرمیان، منتشا، تکه بکلرینك تیمور اردوکاهنه التجا ایتملری وحتی « بیزانس ایمپراطورینك » تیمور تحت حمایه‌سنه دخالت وآنکده قبول ایتمسی وباخصوص بایزیدك خزینه وحرمنی ضبط ایتدیکی (طهرالدین ـ طاهرالدین)ك تیموره مراجعتله استدعای عدالت ومنکوحه‌سنك غصب اولندیغنی عرض ایتمسی ارتق ایکی قوم اره‌سنده بر مصادمه‌یی مجبوری قیلیور ایدی. تیمور اردوکاهنده (کرمیان) بکی مأیون اویناتان بر چنکانه کبی کزینیور ومنتشا بکیده صاچنی، صقالنی صالیویروب طانیمز برحالده فریادلر قوپاریور، آیدین بکنه کانجه‌بوده تاتارلرك مرحمتنی جلب ایچون ایپ اوزرنده جانبازلق ایدیور وهله روم سفراسی تاتارلرك هرکونه تحقیرلرینه هدف اولدقلری حالده استدعای دست معاونت ایلیوردی. تیمور اردوسنده ظهور ایتمك اوزره اولان هیجانلره رغماً بایزیدده تیمورك قهر وحشیانه‌سندن فرار ایدن بغداد حکمداری (احمد جلایری) ودیاربکر حکمداری وقره قیونلی امیری قره یوسف وامثالنی حمایه وصحابت ایدرك بلایی کندینه دعوت ایدیور ایدی.

تیمور ایله بایزید

تیمور بایزیده اولاً ملایمانه مراجعتلرده بولندی وقهروسطوتندن

فرار ایدن احمد جلایری ایله قرەیوسفك طرد ویا قتللرینی بر چوق تهدید واخافەلرله طلب ایلدی . ییلدیرم بو ایلن سوزلره برودتله جواب ویردی . مسئله هر ایکی طرفه التجا ایدنلرك ترفیه حالی ایدی . ایکی طرف ایشی آزیشدردی . تیمور عسکرینك کثرت ووحشتنه ، بایزیدده عسکرندەکی انتظام و اطاعت تامه وکافەسنك حرب ارلری وجنك آزموده اولمسنه کووەنیوردی . تیمور ، بایزیدك « . . . . قودورمش کوپك ! تکفوردن دها کافر اولان تیمورمشئومك مکتوبك مطالعه کذارم اولدی . بویله . . . . ایلەمی بنی قورقودەجقسك یوقسه بنی غلبه ایتدیکك عجم وچول تاتارلریمی صانیرسك ؟ سن دنیایه طمع ایدوب کویکلرکبی بوغوشمغه قالقارسه‌ڭ بزده محاربەیه حضرز . اکر اوزریمه کلزسه‌ڭ زوجەلرك طلاق ثلثه ایله بوش اولسون واوزریمه کلدیککده قارشکدن قاچارسەم ینه طلاق ثلثه ایله زوجەلرم حقنده جاری اولسون سلامم مسلمانلره والهك لعنتی سکا و سکا بیعت ایدنلره اولسون » یولنده ودها برباد برطاقم سوزلر درج ایتدی . تیمور احتماله خاتمه ویردیکی مکتوبی آلنجه کوپلره بندی .

« تیمورك مکتوبی سلطان بایزید ایچون چکیلیر شیلردن دکل ایدی . فقط سلطان بایزیدده او یولده‌کی مقابلەسیله آندن انتقام المش اولدی . بالعکس تیموره بر غلبهٔ معنویه قزاندردی . جهانکیرلرك عمومندن زیاده محاربەلر قازانمش ، یرلر فتح ایتمش اولان تیمور ایچون بلو عثمانلی پادشاهنه اویله آمرانه وتهدیدآمیز مکتوب کوندردیکی کیمسه چوق کورمزدی . فقط بایزیدك قوللاندیغی شتوم بیوکلرك هیچ برینه یاقشمیه‌جغی ایچون او لسان تیموری معذور کورەجك کیمسه بولنمزدی . سلطان بایزید بو شتوم ایلەده حدتنه غلبه ایدەمدی . تیمورك کوندردیکی سفیرلری اعدام ایتمك ایستدی لکن هر نه حادثه ، هر نه زمانده اولورسه اولسون نام الهی‌یه اولەرق پادشاهی ارشاده جالشمقدن کیری طورمیان اعاظم امتدن دامادی (امیر بخاری) ایله (منلا

فناری) اویله بر غدرك اجراسنه مانع اولدیلر . . . . ایکی طرفکده بر بریله اوغراشمق ارزوسنده خارجدن تحریکه احتیاجلری یوق ایکن بایزیدك جوابی ظهور ایلدی . تیموره کوره ایسه بو جوابك بیکده بری بر حقارت، دنیانك النی اوستنه کتورمك ایچون کافی ایدی. مکتوبی الیر آلماز قوه موجوده سیله ممالك عثمانیه یه تجاوز ایلدی » [۱]

تیمور (۲۲ اغستوس ۱٤۰۰ ـ ۸۰۳) ده حدودمزی تجاوزله سیواسه کلوب محاصره ایتدی. قلعه پك متین اولدیغندن الك مدهش محاصره یه اون سکز یکرمی کون قدر مقاومت ایدرك عاقبت تسلیمه مجبور اولدی. اوراده النه کچنی آصدی، کسدی، یاقدی. دیری دیری مزاره صوقه رق اوزرلرینی تخته وطوپراقله اورتدیروب بو وجهله تلف ایلدی. ییلدیرمك بیوك اوغلی ارطغرل سیواسده بولنیوردی . بوده تلف اولدی [۲] بو زمانده ییلدیرم بایزید استانبوله دونه رك شهره صوك حمله یی تهیه ایتمکده ایدی. (۱٤۰۰ ـ ۸۰۳) تیمورك سیواسده یاپدیغی قتالی واوغلی ارطغرلك تلفنی خبر الدی استانبولك ضبطنی آتی یه ترك ایله همان تیمور اوزرینه یوریدی . سیواس فلاکتندن وارطغرلك ارتحالندن پك متأثر ایدی . براز هوا آلمق اوزره قیره چیقدیغنده نائلهٔ این وآندن ازاده اولان بر چوبان قیونلرینی لطیف بر چمنزارده اوتلاغه صالیویروب کندیسنده بر تپه جك اوزرنده سایه صالان براغاج التنده اوتوره رق قوال چالدیغنی ییلدیرم اوزاقدن کورمکله چوبانك معیشت سربستانه وهای وهوی دنیادن ازاده اولمسنه غبطه کش تحسر اوله رق

---

[۱] نامق کمال بك ـ تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ۹۳ ـ ۱۰۲

[۲] ارطغرل ایله تیمورتاش پاشا بایزید طرفندن مأموراً سیواس وملاطیه طرفلرینه کلدکلری صره ده تیمورك اوراره برهجومنی ایشیده رك عودت ایلدکلرینی روضة الصفادن نقلاً نامق کمال بك تاریخنده یازیور . جلد ۲ ص ۹۲

— چال بره چوبان چال !.. نه‌جانك یاندی ، نه‌جکرك یاقیلدی؛ ارطغرل کبی اوغلکمی اولدی ، سیواس کبی شهرکمی ییقلدی ، چال چوبانم چال ! ... دیمش و آغلمشدر .

مالقوچ بکده سیواسده بولنمش ایسه‌ده تیمور انی تلف ایتمیوب واز کوزدیککی افندیکه سویله . یقینده کندیلریله‌ده کوریشه‌جکم] دیوب انی صلح ایچون ییلدیرمه کوندرمش ومشارالیه هرنقدر تیمورك قوت وشوکتنی مبالغه ایله پادشاهه عرض ایتمش ایسه‌ده اصلا فائده‌سی اولمیوب

— مالقوچ بك! سن غالبا تیموردن قورقش واورکمشه بکزه‌یورسك، بونجه عباد اللهی وامت محمدی خصوصاً احوال عالمدن بی خبر اطفالی فریاد وفغانلر ایدرك دیری دیری چقورلره طولدیروب اوزرینه طوپراق اورتمکله هلاك ایلیان تیمور کبی برظالم ایله بنم ایچون مصالحه ایتمك خاطره کلمز .

دیه‌رك مالقوچ بکه بشقه سوز سویلتمدیککی خیرالله افندی تاریخنده یازیور . [٣]

تیمور سیواس قتالندن صکره ملاطیه محافظی اولان ذاته برمکتوب ارساليله قلعه‌نك تسلیمنی تکلیف ایتدی . جواب رد آلمسی اوزرینه اردوسیله اورایه حرکت ایدرك سیواسده یاپدیغی عیناً اورادده اجرا وامر اداره‌سنی آق قیونلی بکی (قره عثمان بایندری) یه اعطا ایلدی .

« تیمور دها سیواسده ایکن ییلدیرم بایزیده اوزون بر مکتوب یازدرق آنده سن و سل جهتیله ییلدیرمك پدری مقامنده اولدیغی حالده مکتوبنده برچوق تهدیدلر مندرج اولوب کندیسنی آراموق

[٣] خیرالله افندی تاریخی ـ جلد ٥ ص ٤٠

ایچون تبریزه قدر کیده‌جکنی یازدیغنی وحالبوکه کندیسنه بر قاریش یاقلاشانه اوده بر ارشون تقرب ایلیه‌جکنی واشبو حرکتی عرضی ناموسنی محافظه مقصدیله اولوب مع هذا کندیسی مسلمانلرك خرابیتی‌ده ایستمدیکندن خوف الله سائقه‌سیله اشعار کیفیته مجبور اوله‌رق اکر بایزیدده خرابیت مملکته سبب اولمق ایستمزسه ایکی طرفکده ناموسنه لایق اوله‌جق صورتده عذر خواهانه بر نامه ایله سفیر کوندریله‌رك دوستلق تأکد ایتدیرلمسنی وبونك اوزرینه سیواسی ترك ایده‌جکنی وبوقدر مساعد طاورانمسیده اسلامك بر برینه دوشمسیله اعدای دینك دست درازلغنه میدان ویرمامك ایچون اولدیغنی وکندی عسکرینه بایزید اعدای دین ومذهب دیدیکندن اکاده العیاذبالله دیدکدن صکره [حالبوکه بزم تشبثمز اذیال لطف صمدانیدر سزك لشکریکزك اکثری اعدای خراجکذار ایکن هدایت ممکن اولنجه بزم عسکرمز که فطرة مسلمان ومسلمان زاده‌لردر بونلره نیچون میسر اولمسون؟ اکر عیبمز جهانکیرلك ایسه ، تخته جلوسمزدن وشرقمزه ضرب سکه وقرائت خطبه‌دن صکره اولی الامر زمره‌سندن اولدیغمز داشتباه قالمز . خصوصیله بزده خاندان ایلخانیدنز ، علما وعقلای مملکتله مشاوره ایدیکزده مکتوبمزك ارسال جوابنه مسارعت ایلییکز .] دیمشدر . ییلدیرم بونامه‌یه یازدیغی جوابده سیکنت پرورانه معارضه‌لر ، ملزمانه جوابلر ، عارفانه کنایه‌لر درج ایدرك نهایتده [بومراسلاتك کافه‌سی اصحاب فراست ودرایتك رأییله‌در . بز هیچ بر وقت کندی کندیمزه برشی یاپمدق ویاپمایز . هرنه وقت ایلری کلیر ومحاربه‌یه عزم ایدرسه‌کز بزده متوکلاً علی الله مقاتله‌یه حاضرز] دیمش ایدی . تیمور پادشاهه دوستانه بر مکتوب دها کوندردی . بینلرنده‌کی اختلافك حلی ایچون مصر سلطاننك

توسط ایلسنی یازدی . یالکز احمد جلاری ایله قره یوسفك ممالك عثمانیه‌یه قبول اولنمامسنی طلب ایلدی . بایزید جمل مقنعه سردیله عدم قبول کوستردی . » [۱]

سیواسك تخریبی وقتل عامی اوزرینه احتمالکه نزدنده‌کی علمانك رأییله ویرروایته کوره او آزالق ظهور ایدن بر قویروقلی ییلدیزدن تیمور تشئم ایده‌جك یادکارلردن دکلسه‌ده منجملرك روایاتی اوزرینه اردونك قوهٔ معنویه‌سنیده کوزتمکه مجبور اولدیغندن الدیغی استقامتی بالتبدیل سوریه‌یه طوغری حرکت ایدنجه بایزید ، تیمور منسوبیتندن ارزنجان حکومتنده بولنان (طهرتن) بکه‌تعرض واوزرینه هجوم ایتدی ، کبر وغروردن متولد قصورلرینه برده‌ا علاوه ایتدکدن بشقه تیمورك ملاطیه‌یی قره‌عثمان ویردیکنه رغماً بزمکی‌ده ارزنجانی قره یوسفه ویرمزلك قصورلری اوزرینه برده توی دیکدی . تیمورده مصرلیلر اداره‌سنده بولنان حلبی (۳۰ تشرین اول ۱۴۰۰ ـ ۸۰۳ ده) بعده حماه ، حمص و(٥ کانون ثانی ۱۴۰۱ـ۸۰۴) ده دمشق الشامی ضبط واحراق ایتدی .

نامق کمال بکك تاریخنده مطالعه اولندیغنه کوره تیمور ارزنجان وقعه‌سی اوزرینه خلاصه‌سی آتیده محرر نامه‌یی سفیریله تکرار بایزیده کوندردی :

« بیننده دوستلق تقررینی اولدن بری ایستمش وبر قاچده مکتوب کوندرمشدك التفات کورمدك . ازده تعرض زیاده‌لشدی . ایش بردرجه‌یه کلدیکه سیواس اوزرینه یوریدك . معلوم اولان قضیه‌لرده وقوعبولدی . مع مافیه اعدای دین اهل اسلام اوزرینه اطالهٔ دست تغلب اتمامك اچون دها ایلری کیتمدك ممکنکن‌زلك تخریبیله اشتغالدن چکندك وشامه توجه ایتدك . سزده عودتمز خبرینی ایشیدر ایشتمز ارزنجانه کلدیکنز هر طرفه

[۱] تاریخ عثمانی ـ نامق کمال بك ـ جلد ۲ ص ۹۳ ـ ۱۰۲ خلاصه

مکتوبلر یازه‌رق بزه کفر اسناد ایلدیکز . مسلمانلری کفره نسبت ایتمك غایت مستغربدر. علما کزه صوریکزکه مسلمانلری کافر بیلنلرك حالی نه‌در؟.

الله بیلورکه تقماق(؟) وقریم وکفه طرفلرینه کیتمك عزمنده ایدك حتی امرا وعسکردن بعضلری دربند وشروانه قدر وارمش ایدی بوحال اثناسنده کماخ قلعه‌سنه عسکر قویه‌رق فتنهٔ خوابیده‌یی ینه بیدار ایتدیککزه دائر خبرلر ورود ایتمکله باشلدی بزده ارزنجان اوزرینه حرکت ایلدك اکر صلح وصلاح ایسترسه‌کز افعالکزه اظهار ندامتله بورایه بر مأمور کوندریکز احمدجلایری ایله قره یوسفی دفع ایدیکز بزده بوطرفده سزه غرضی اولنلرك سوزلرینی استماع ایدهلم اسکی حدودلریمزده قالهلم یاپیله‌جق عهد نامه کعبهٔ مکرمه‌نك دیوارلرینه تعلیق اولنسون هر کیم نقض عهد ایدرسه عقاب ابدی‌یه مظهر اولسون

شامدن صکره بغدادی دخی ۹ تموز ١٤٠١ ده خاك ایله یکسان ایدرك ییلدیرمك جوابنه انتظاراً کماخه کلوب (سیواس) اوزرینه یوریدی . تیمور (کماخ) ده ایکن ییلدیرمه کوندردیکی سفیرلر خشونتی جوابلرله عودت ایتدیکندن بایزیدك قطعیاً محاربه‌یه قرار ویردیکی اکلاشیلمسی اوزرینه تیمورده محاربه‌یی قرارلشدردی . وبو دفعه کلان بایزیدك سفیرلرینه‌ده « پك عادی التماسلریمزه بیله مساعده‌ایتمدکدن بشقه سرت جوابلرویردیکنی‌افندیکزه‌سویلك . کندیسی دین دشمنلریله مشغول اولدیغندن‌بزده‌اوزرینه‌وارمدق. کماخی ویرمدی. سلاحله‌ضبط‌ایتدك . دیکر نیازلریمزیده قبول ایتسون . اولادلرندن برینی کوندررسه هدف اولدیغمز تعریضاتی اونوتیرز . » دیوب سیواسی تخلیه ایله (طوقات) اوزرینه حرکت ایتمشکن بایزیدك سرعتله (طوقات) ه یتشدیکنی خبر آلدی . اورالری طاغلق اراضی اولوب بر قاچیوز بیك عسکرله اورالرده محاربه ایدیلورسه‌ده عسکرك کثرتندن استفاده اولنه‌میه‌جغنی تقدیر ایتدی . مقابله‌سنه کلان شهزاده ارطغرلك

کوچوك برادری شهزاده محمد چلبی‌یی پریشان ایتدکدن صکره خط حرکتی شمالدن جنوبه چویره‌رك سیواسدن بش آلتی کونده قیصری‌یه واوچ کونده (انقره) یه واصل اولدی . اوراده روم‌ایلی بکلربکی فیروز پاشا زاده یعقوب بك بولنیوردی قلعه‌یی تسلیم ایتمامکله محاصره‌سنه باشلادیغی صره‌ده ییلدیرم بایزیدکده پیشدارلری کورنمکه باشلادی تیمور محصره‌یی رفع ایله (چبوق آباد) ه کیتدی وبایزیدی ورایه جلبه چالشدی . بیچاره بایزید نهایت تیمورك قوردیغی طوزاغه طوتیلوب اردوسیله تیموره طوغری ومذکور اووه‌یه تقرب ایلدی .

تیمورك بروجه‌مذکور خلاصه ایدیلان مکتوبنده اسلامیت نقطهٔ نظرندن مندمج اولان حقایق ادنا ملاحظه ایله معلوم اولور . مسئله واساس مابینده احمد جلایری ایله قره‌یوسفك تیموره تسلیملری مسئله‌سی ایدی . مادامکه تیمور اسلامیتدن بحث وبایزید ایله بالاتفاق اسلامی اتحاد ایتدیره‌رك اعدای دینی قهر و پریشان ایتمك فکر و مطالعه‌سنده بولنیور وکندیسی یك جدی وکریم بر ذات ایدی ، بایزید مناسبتسز بر طاقم جوابلر ویره‌جکنه کبر وغرورینه حاکم اوله‌رق « احمد جلایری و قره‌یوسف کبی دره‌بکلریله اوغراشمق سنك کبی بر پادشاه عظیم‌الشانه لایق دکلدر . عفو ایت . سنك قپوکده قول اوله‌رق الرده اتحاد اسلام یولنده اوغراشسونلر » دیه جواب ویره ایدی تیمور نه معامله‌ده بولنور ایدی : شبهه‌سز عفو ایدر و قانلر دوکمز ، استانبولك صبحی اللی التمش سنه تأخر ایتمز ، بو مدت ظرفنده کیم بیلور نه‌کبی موفقیتلر حاصل اولوردی .

بوندن تیمورك اناطولی‌یه مرورندن بحث ایلدیکی صره‌ده اجنبی

ـسفارتندن بحث ايدرك ديركه [*] (مايوقو) نامنده بر جنووهلى اوروپاده‌كى تجاران جمهوريه‌يى يعنى ونديك‌وجنوه‌جمهوريتلرينى احوال حاضره‌دن خبردار ايتمسيله بونلر ايكى طرفلى پولتيقه قوللاندى بر طرفدن بر دونما تشكيلى حقنده تدابيره تشبث ايدر و قاسترانووا (كوزلجه حصار) دنطولايى شبهه‌لرينه رغماً ييلديرمه مراجعتله دائمى بر صلح تأسيسى تكليف ايتدكلرى كبى ديكر طرفدنده دومينك پاپاسلرندن برى بنه بو جمهوريتلرله بيزانس ايمپراطورى و حتى فرانسه قرالى نامنه تيموره مراجعت ايتدى. فرانسه قرالنك مراجعتى بر اهل صليب تشكيلى مقصديله اولميوب جنوه‌ليلرك حاميسى وشرق اهالئ خرستيانيه‌سى نامنه ايدى . شو ايكى مأمور (اغستوس ١٤٠١) ده بك اوغلنه عودتده كره يازك صوكلرينه طوغرى تيمورك بايزيد اوزرينه حركت ايده‌جكى خبرينى كتوردى . حتى تيمور ايمپراطور يدنجى ژانه بيله بر بولده يازمشدى . عثمانلى تاريخلرندن نقلاً بنه يورغانك روايتنه كوره بروسه‌ده بولنان ييلديرم بايزيدك والده‌سى ـ كه اكا وكالت ايديوردى (؟) سنوى ٥٠٠٠ التون جزيه مقابلنده ايمپراطوردن نزع ايديلان ممالكى اعاده ايتمك اوزره بر قطعه مصالحه مقاوله‌نامه‌سنك امضاسنى تكليف ايتديسه‌ده ايمپراطور يدنجى ژان تيموره مخابره ايتمكده اولديغندن مشارالبهانك تكليفنى رد ايلدى .

بايزيد تيمور عليهنه حركتدن اول چونكه (مرچه‌آ) علم افراز قيام اولدرق طونه بويند‌ه‌كى ولايتلريمزه ساوقينديلق ايتمكده اولديغندن اكا مقاومت ضمننده بر قوهٔ عسكريه‌يى روم ايليده ترك ايتدى و

[*] يورغا — تاريخ عثمانى جلد ١ ص ٣١٩ — ٣٢٠

حین حاجتده روم ایلی‌یه رجعت ایده‌بیلمك اوزره احتیاطاً كلیبولیده سكز قطعه غالریا (قدرغه) ایله بعض سفاین بولندیردی واندن صكره بروسه‌یی ترك ایله تیمور اوزرینه حركت ایتمش ایدی .

آنقره میدان محاربه‌سنه حاضرلق . طرفین قوتی . نظام حربی

انقره میدان محاربه‌سی خرافات قبیلندن اولمه‌رق جمعیت وكثرت عساكر نقطهٔ نظرندن روی ارضده وقوعبولان میدان محاربه‌لرینك الك مهم و برنجیلرندن معدوددر چونكه بو محاربه‌ده طرفین مبارزین اقلی درتیوز بیك قدر موجودلی بر قوت كوسترمشدی .

محاربه‌یه میدان اولان محل نفس انقره ایله سقاریه و چبوق آباد نهرلرینك شمالنده واقع ایدی تیمور اردوكاهنی (چبوق آباد) قریه‌سیله نفس انقره اردسنده تأسیس ایتمش آرقه‌سنی نهر مذكوره ویرمش ، اوك طرفنه اووه‌یی آلمش ، سقاریه و چبوق آباد چایلرینك منصبنه طوغری برده مستحكم اردوگاه یاپمش ایدی. بایزید اردوسیده مذكور اووه‌نك براز شمال شرقیسنه تصادف ایدن (قوز داغی) صرتلرنده ایدی .

طرفین قوتلری حقنده روایات پك مختلف اولوب تیمور اردوسی (حامر) و (قاوزلر) ه كوره ۸۰۰,۰۰۰ فذلكه‌یه نظراً ۷۰۰,۰۰۰ و (ارنست لاویس ورامبو) نك حسابلرینه كوره ۲۰۰,۰۰۰ الی ۳۰۰,۰۰۰ ابو الفاروق تاریخنجه ۷۰۰,۰۰۰ خیرالله افندی‌یه نظراً ۸۵۰,۰۰۰ نفردن عبارت ایدی. هیچ بر تاریخ تیمور قوتی ۶۰۰,۰۰۰ دن اشاغی كوسترمیور. بو اردو طقوز قول اردویه تقسیم اولنمش ، تیمورك درت اوغللری وبشی حفیدلری طرفندن قوماندا اولنمقده بولنمش

ایدی . اردوسنده یکرمی قدرده حکمدار ایله کندیسنه اتباع ایدن
منتشا ، آیدین ، قسطمونی قرمان وسائر طوائف ملوک امراسی بولنیور
ایدی . اردوسنک جبهه‌سنده هنددن کتوردیکی اوتوز رأس غونجی
فیللر بولنمقده ایدی . بو اردوده قرق الای قدرده زرهلی سواری ایله
یکنسق البسه کیمش بر چوق پیاده‌لرده موجود ایدی . مع هذا
عثمانلی دولتنک شهرتی ، آفاقی طوتان بسالت وانتظام عسکریسی بو جسیم
مغول اردوسنی متریس یعنی مستحکم اردوکاه درونده المغه تیموری
مجبور ایتمش ایدی . تاتارلرک جهتی اوقچیلردن اولدرجه شجیع
ایسه‌لرده سلاحلری اوق ویای ومزراق وآلت مدافعه‌لریده قالقاندن
عبارت ایدی .

عثمانلی اردوسنک موجودینه کلنجه (حامر) و (قاوزلو)
و (رامبو) نک روایتلرینه کوره ۱۲۰،۰۰۰ خیرالله افندی‌یه نظراً
۳۰۰،۰۰۰ وتاج التواریخه کوره (تعداد رسمی ایله ۹۰،۰۰۰) وتاریخ
ابو الفارق (تخمیناً ۱۵۰،۰۰۰) دیکر برقاچ تاریخه کوره ۱۳۰،۰۰۰
نفر ایمش .

طرفین قوتلری هر نه مقدارده اولورسه اولسون تیمورک قوتی
ییلدیرمکنک هیچ اولمزسه ایکی مثلی درجه‌سنده ایدی . اردومزده‌کی
یکیچریلردن صرف نظر عساکر سائره بیله تاتارلره نسبتاً معلم ومنتظم
ومدنی وخصملرندن زیاده حرب آزموده ومطیع ، ضبط وربطلری
شایان غبطه ، قوماندانلریده مقتدر وتجربه‌دیده ذوات ایدی . سلاحمز
تاتارلرککی کبی آلات جرحه‌دن عبارت ایدیسه‌ده عثمانلیلر استعمال سیفی
دها ای بیلیر ، قوت بازویه مالک ، چویک آدملر ایدی . شهزاده ارطغرل
سیواسده تلف اولمش واک کوچک شهزاده قاسمده حرم سلطنتله

بروسه‌ده قالمش ، دیکر شهزاده‌لر یعنی امیر سلیمان ، عیسی ، موسی چلبیلر وکوچك مصطفی ومحمد دائره‌لری منسوباتیله اردوده بولنمشلر ایدی .

طرفین نظام حربی بروجه‌آتی ایدی :

عثمانلی اردوسی : چبوق اووه‌یه ناظر قوزطاغی اتکلرنده اوتوب اوچ خط اوزره ترتیب اولنمش ایدی . الك اوكده یعنی مغوللرقارشیسنده صاغ جناحده اناطولی عساکریله شهزاده امیرسلیمان ایله اناطولی عساکری صول جناحده ۸۰۰۰ نفر صرب [بزم تاریخلره کوره ۲۰.۰۰۰] عسکریله لاس اوغلی دینلان (لازاری) لك یعنی استفان لازار بولنیوردی . تکمیل محارباتمزده حرب اناطولیده اولورسه صاغ جناحده اناطولی وصولده روم ایلی عساکری تعبیه اولندیغنه نظراً استفان لازارك صول جناحده وباخصوص قوماندانلغنده استخدامی قیداحتیاطه تلقی اولنملیدر . چونکه شهزاده‌لرله صدراعظم علی پاشا واوغلی خلیل پاشا وباخصوص قهرمان تیمورتاش پاشا ایله روم ایلی بکلربکی فیروز پاشالر طورر ایکن لازارك قوجه بر جناحه تعیینی قبول اولنور ترتیبلردن دکلدر . هرنه‌ایسه اصل مرکزده بالذات پادشاه ایله ۱۰.۰۰۰ ینیچری وبونلرك صاغنده تیمورتاش وصولنده فیروزپاشالرله عزب عساکری ، ایکنجی خطده ۸۰۰۰ قدر سکبان وقپو قولی دینلان سپاه وسلحدار وپیك و صولاق و علوفه‌جیلرله غربای یمین ویسارلردن عبارت ۶۰۰۰ قدر عساکر خاصه وبونلرك کیریسنده شهزاده محمد چلبی قوماندasیله بیوجك برقوهٔ احتیاطیه بولنیور ایدی . اصل اردوکاهمز یعنی اغیرلغمز دها کیرویه یرلشدیرلمش ایدی . صدراعظم علی پاشا ، انلك مخدومی خلیل پاشا ، تیمورطاش پاشا واوغللری فیروز پاشالرله

غازی حاجی اورنوس، مالقوج، عیسی، فیروز پاشازاده یعقوب، اینجه بلبان (بالابان) پاشا یکیت، بشیر، طاهر، مقبل بکلرله شمدی یه قدر تاریخده اسملری ذکر اولنمیان داودبالی، احمدی، محمدی، حسین پاشا ومراد پاشالر بومحاربه‌ده ابراز وجود ایدییورلردی. تیموراردوسنك نظام حربنه کلنجه اوده وجه آتی اوزره ترتیب اولنمشدی.

اك اوکده، اردی عثمانی‌یه متوجهاً ۳۲ رأس محاربه فیلی وبونلر استقامتنده صاغ جناح ایلریسنده تاریخلرك روایتنه کوره (پیشدار) مقامنده تیمورك حفیدی میرز ابو بکر ایله انك فرقه‌سی وار ایدی.

تیمورك اصل نظام حربنك صاغ جناحنده تیمورزاده میرانشاه بولنیور ایدیکه اوکنده مخدومی میرزا ابوبکر ایله قوتلی بر صاغ جناح تشکیل ایدیورلرایدی. مرکزله صول جناح ایکی خط اوزره ترتیب اولنمش اولوب برنجی خطده پرنس شاهرخ وشاه خلیل وشاه حسین فرقه‌سی وانلك کیروسنده یعنی ایکنجی خطده سلطان محمود میرزا سکسان الای ایله بولنیور ایدی. [۱] مرکزه کلنجه بوده جناحلرله مرکزه تفریق اولنمش اولوب اصل مرکزده ینه ایکی خط اوزره ایکی الای زرهلی سواری وانلك صاغنده وصولنده میرزا محمد، شیخ عمر، میرزا پیر محمد، میرزا اسکندر قوماندالریله سکسان الای یکسق قیافتلی عسکر بولنیور ایدی. اصل مرکزك کیروسنده وبالذات تیمور قوماندا‌سیله اوچنجی خطی تشکیل ایده‌جك وجهله قرق الایدن عبارت سواری احتیاط عسکری وار ایدی. اشبو الایلر موجودی بالطبع زمانمز

[۱] میرانشاه تیمورك حیاتده‌کی اکبر اولادی ایدی شاه حسین شاهرخ. محمد سلطان حفیدلری شیخ عمر برادری میرزا محمد واسکندرده بونلرك اوغلی ایدی.

[illegible] کی اولیوب مقدارلری بالطبع خلاف حقیقی ایدی . [illegible] آنقره شهرینك شمالنده وسقاریه نهری ساحلنده [illegible] برقوللو ترتیبنه نسبت ایدلمش ایدی . تیمور دها زیاده [illegible] ایچون برچوق [illegible] اوزرینه [illegible] وشدتلی محرق حرارتدن [illegible] صوسز برقلق ایچون [illegible] ضبط ایتمش . بعض [illegible] چویرتمش ایدی . [illegible] صوسزلغك انتاج ایده جکی مضرت اربابنجه معلوم [illegible] بایزید اردوسنك مغلوبیتنه براعت استهلال صاییلملی ایدی .

[illegible] عسکریمزك [illegible] وچ درت مثلی کثرتندن توحش ایدرك [illegible] دشمن ازعاج ایدیلوب میدان محاربه سندن [illegible] وعسکرده ابراز سخاوتله وچونکه بونلر ایچنده [illegible] برچوق [illegible] قطعات [illegible] جهتی [illegible] بایزید صوسز [illegible] بخشه [illegible] تکول ایتمدی . بو حال طبیعی [illegible] . عسکریمز یورغون ایدی چونکه [illegible] تیموره [illegible] قرارکاهی چبوق [illegible] شمالنده [illegible] جوار [illegible] عسکری اوچ کون (سورکون اوی) [illegible] بولنمش ایدی . بونلر مقصدیده تیموره هیچ اهمیت ویرمدیکنی کوسترمك ایدی . بو احتیاطسزلغی ده اوجه الده بولنان نقاط حاکمه نك [illegible] اله کچمسنی وشدت حرارتدن ۵۰۰۰ قدر عسکرینك تلفنی [illegible] اولمش ایدی .

چبوق آباده مصادمه و محاربه‌سی ـ ۲۰ تموز ـ ۱۹ ذالحجه

کبر وغرور وصوسزلق ییلدیرمی همان بر میدان محاربه‌سی یاپمغه مجبور ایتمشدی . بو محاربه قدس قرالی غوئی لوزینیانك صلاح‌الدین یوسف ایوبی‌یه قارشی وقوعبولان طبریه ویا خطین میدان محاربه‌سنه پك مشابهدر . چونکه غوئی چقورده وصوسز برموقعده عین موسمده یعنی تموزك حار کونلری آلتنده ۶۰۰۰۰ مکمل عسکریله یاتمقده ایکن صوسزلقدن قوتی دها زیاده اولان صلاح‌الدین مرحومله محاربه‌یه مجبور اولمشدی . اوده بایزید کبی اسیر واردوسی محو وپریشان ایدلمش ایدی .

۲۰ تموز ۱۴۰۲ و ۱۹ ذی‌الحجه ۸۰۴ ده طلوعدن ایکی ساعت صکره ایکی اردودن بری الله الله دیکری سوروك ـ سورملك فعلندن امر حاضر ـ ندالریله حرکته باشلیوب آز زمانده بر طراقهٔ دهشت قوپدی [۱] .

مصادمه‌ده الك اولاً تیمور اردوسنك صاغ جناحنی تشکیل ایلیان تیمور زاده (میر انشاه) وبونك اوغلی میرزا ابوبکر طرفندن صول جناحمزده بولنان صربلولردن متشکل قوته یان وآرقه‌دن بر چویرمه حرکتیله باشلندی . بو هجوم عثمانلیلر وصربلولر طرفندن بر ساعت قدر بسالتلر ابرازیله رد ودفع اولنمغله میرانشاه ایله میرزا ابوبکری تقویه ایچون تیمورك سوق ایلدیکی میرزا محمدده (مرکزلرینك صاغ طرفی سکسان الای) ینه صربلولرك جسورانه بر مقاومتنه تصادف

[۱] یورغا (جلد ۱ ص ۳۲۱) محاربه‌نك یوم وقوعی ۲۸ تموز دیو قید ایتمش ایسه‌ده بالجمله مورخین محاربه‌نك ۲۰ تموزده وقوع بولدیغنه متفقدر .

ایتدی . حتی اوزاقدن اشبو مصادمه‌یی کورن والدسه‌لرندن کندیلرینك فقرا اولدیغی ظننده بولنان تیمور (شو درویشلر آرسلانلر کبی دوکیشیور) دیدی . بو آرالق صاغ جناحمزی تشکیل ایلیان و امیر سلیمان قوماندانسنده بولنان آناطولی عسکری یعنی کرمیان ، آیدین ، صاروخان، منتشا، قرمان ولایتلری عساکریله برطاقم تاتارلر هنوز دولت تابعیتنه کیرمش و دشمن طرفنده متبوع سابقلری اولدیغی ایشتمش و یاخود بونلرك تیمور اردوسنده بولندقلرینی سنجاقلرندن آکلامش اولملریله دشمن طرفنه کچه‌رك عثمانلیلره اوق آتمغه باشلامشلردر . ذاتاً اشبو صاغ جناحمزده بولنان آناطولی عسکرینك اکثریسی تیمور نزدینه فرار ایدن طوائف ملوك جاسوسلری واسطه‌سیله تحریك اولنمش، تیمور اردوسنده بولنان بکلری کندیلرینه انتظار ایتدکلرینی جاسوسلر سویلمش اولجه سوز برلك ایتمشلر ایدی . تیمورده دها مصادمه‌دن اول خفیاً جاسوسلر سوقیله خلقه مملکتلرندن دور ایدیلان اسکی بکلرینی آناطولی‌یه ینه کندیلرینه کتورمکده اولدیغنیده وعد ایتمش ایدی .

بو حالده صاغ جناحندن محروم اولان عثمانلی اردوسنك صول جناحنده (صربلولر) میرزا محمد، شیخ عمر، میرزا پیر محمد، میرزا اسکندر واسطه‌سیله تقویه ایدیلان جناح واسطه‌سیله مرکزدن قطع وافراز اولنملریله مغوللر اوزرینه شدتلی برهجوم اجرا وبونلر آره‌سندن بیوك تلفات ویره‌رك مرکزیمزه طوغری رجعت ایتدیلر ، میرزا محمد، شیخ عمر ، میرزا پیر محمد، اسکندر قوماندانسنده اولان مرکزك صاغ جناحی بروجه مذکور هم صول جناحزه وهمده مرکزیمزه هجوم ایتدیکی صره‌ده صول جناحیده طوغریجه ینه مرکزیمزه یعنی

یکیچریلره هجوم ایدیور ایدی . فقط صاغ جناحمز کاملاً چکلمش کیتمش، صول جناحمز (صرپلولر) ده مرکز طرفنه رجعت ومرکزه کیری چکلمکی بیله توصیه ایتمش ایسه‌ده یکیچریلر ینه مردانه ثبات ایدیور ومرکزده بولنان روم‌ایلی عساکری شجاعت ومتانتده آنلره پیرو اولیوردی . بایزید اوچ نفر مخدومی و ۱۰،۰۰۰ قدر یکیچری و سلحدار ایله اقشامه قدر قانلی مصادمه‌لر ایلدکلری صره‌ده الك کیروده احتیاطده بولنان محمد چلبی اردومزك صول جناحنه وصاغ جناحمزده براز عسکرله قالان شهزاده سلیمان چلبی ایله صدر اعظم علی پاشا ویکیچری آغاسیله یعنی سکبان باشی وصرب پرنسی استفان لازار صاغ طرفلرینه یعنی بولندقلری صاغ جناحدن ینه صاغه طوغری آیرلمغه باشلینجه مرکزك حالیده فنالشمغه باشلمش ایدی . جناحلریمز کبی دشمنك قوهٔ کلیه‌سیله چارپیشان یکیچریلرله روم‌ایلی عسکری و پادشاه یورغونلقدن وتیمورلنكك اردومز ایچون احضار ایتدیکی الك دهشتلی عدودن یعنی صوسزلقدن استعمال سلاح ایده‌میه‌جك درجه‌یه کلمش ایدی . معهذا ینه مقاومتده دوام وثبات ایدیوردی . بایزید بالذات مغوللرله اوغراشیور وروایته کوره اوتوز قدرینی بالذات یره سرمش ایدی . فقط اوچیکنی واوتوز بیکنی یره سرسه ینه فائده‌سی یوق ایدی . تیمورتاش پاشا زاده قهرمان یخشی بك ، روم‌ایلی بکلر بکی فیروز پاشا ، مصطفی بك ، احمد اغا ، حسین بك ، صادق اغا و داود بك کبی عثمانلی قهرمان امراسی ناموس وحمیتك ایجاباتنی بتمامها ایفا و رفاقتلرنده‌کی عسکرله احراز رتبهٔ شهادت ایدنجه‌یه قدر ثبات ایدركناملرینی ابقا ایتمشلر ایدی . ایشلك بتون بتون صربه صاردیغنی کورن (منت) بك دشمنك کثرتنه، حرارتك

[illegible] قارشی [illegible] اوقدن بشقه بر شیئه مقتدر اوله‌میه‌جغنی
ایوددن انی یه اکلاتمغه بندنجه تقرب ایلدی [illegible] یوکلکزده لطف
اوله‌یم دشمنی اشغال ایده‌یم سز قاچیکز دیدی . پادشاهی اقناعه
مقتدر وموفق اوله‌مدی .

ییلدیرم کندیسنه هجوم ایدن دشمنی یاروب تیمورك سنجاغنه
طوغری ایلرولیوردی . تیمور نامه صاحبی ایله اکا تابع اولنلرك
حکایه‌لرندن نقلاً ذکل بکك روایتنه کوره تیمور بر آوچ قهرماندن
مرکب اوله بر فرقه‌جغك اوقدر کثرته ، اوقدر ازدحامه قارشی
کوستردیکی صولتی خوارق‌پسندانه تماشا ایدرکن یانندە بولنان کرمیان
اوغلی بو درجه شعشعه‌لی بر صولته ییلدیرمدن بشقه کیمسه مقتدر
اوله‌میه‌جغنی بیان ایله کورینان داهیهٔ جلال وعظمتك بالذات پادشاه
اولدیغنی تیموره سویلکله تیمور غلبه‌دن زیاده پادشاهی اله کچیرمکه حریص
اولدیغندن جنکیز اولادندن چغتای خانلغی عنوانیله اردوسنده بولنان
محمود خانی کافیلی برفرقه ایله پادشاهی طوتمغه مأمور ایتدی . بو دشمن
تاکیف ظهور پادشاهك یانندەکی قپوخلقنك اکثرینی و بر روایته کوره
سلحدار باشی مشارالیه منت بکی شهید ایتمش ، پادشاهه کمند آته‌جق
قدر یاقلاشمش ایدی . ییلدیرمك یانندە بر قاچ کشی قالدیغی حالده
ینه دشمنله اوغراشمقدن فتور کتورمیور ایدی . فقط بو آرالق
[illegible] اولدیغی یاغز [illegible] توکنمیوب دوشدیکی صرەدە یایا قالدرق
قلیجیله مدافعه ایدرك دشمنی یارمغه چالشدیغی صرەدە بر روایته کوره
اوزرینه آتیلان بر [illegible] ایله آغه طوتیلان بالق کبی یاقەلندی ،
قوللرینه اللرینه صارلدیلر ، خنجرینی الندن آله‌رق اوطالعسز قهرمانی
اسیر ایتدیلر . شهزاده موسی چلبی ایله فیروز بك ، مصطفی بك ،

اناطولی بکلربکیسی تیمور تاش پاشا و اوغلی علی بك اسیر اولدیلر . یورغا [١] سلطان بایزید نزولدن مضطرب اولارق حرکته مجالی اولمدیغندن اسیر اولمشدر دیر .

شهزاده محمد چلبی سائر بعض امرا ایله فراره موفق اولدی . دیکر شهزاده مصطفی چلبی‌ده میدان معرکه‌ده غائب اولدی . عیسی چلبی‌ده بر یولنی بولوب قاچدی . امیر سلیمانه کلنجه تاتارلر صول جناحمزله مرکز اره‌سنه کیردیکی و مرکزمزك صول طرفنی صارمغه باشلدیغی یعنی نتیجهٔ قطعیه هنوز تحقق ایتمدیکی بر زمانده صدر اعظم علی پاشا و مراد پاشا و اینه بك صوباشی و یکیچری اغاسی حسن اغا بولندقلری صاغ جناحمزك دشمنه کچمسی اوزرینه آنلرده میدان محاربه‌یی ترك ایدرك بروسه جهتنه چکلدیلر . صرب قرالیده شهزاده امیر سلیمانی تعقیب ایدرك چکلمش ایدی .

صاغ جناحمزده بولنان آناطولی عساکرینك دشمن طرفنه چکدکلری و امراده ذاتاً بو محاربه‌یی ایستمکسزین اولدرق طاورانمش، محاربه هنکامنده قاریشیقلغی وسیلهٔ نجات بیلمش اولدقلرندن هر بری بر طرفه صاوشوب ییلدیرمی یالکز براقدقلرنده معیت پادشاهیده بولنانلردن صولاق قوه‌جه تام شخص پادشاهك اوزکیسندن طوتوب کوردکی اول سرخوش وزیرك سؤ تدبیرنی سلطنتکی تاروماز ایدوب سکانه ایش ایتدی . عثمانلی سلطنتك ناموسنی محافظه ایدن عسکرك وظائفنی بسنات بویله کونلرکده ایشکه یرامیه‌جق و بلکه مضرتی کوریله‌جك یرلره صرف ایتدیروب هم خزینهٔ دولتی بوشالتدك وهم اهالیٔ مملکتی و افراد عساکری کندکدن یوز چویرتدك دیدی .

---

[١] یورغا ـ جلد ١ ص ٣٢١

حقیقت اولمسه کرك . مع هذا طوغری بر سوز. بو محاربه‌ده طرفیندن ۲٤۰.۰۰۰ تلفات ویرلمسی مغلوبك درجهٔ مقاومتنی وغالبك شدتنی وطرفینك نجدت وشجاعت وقهرمانلغنی تقدیره کوزل مقیاس اولور بر رقمدر .

محاربه‌دن صکره شهزاده‌لر - تیمور ایله
بایزید - ییلدیرمك ارتحالی - تیمورك عودتی

هنکام محاربه‌ده صاغ جناحده بولنان آناطولی عساکرینك تیمور جهتنه چکیلمسیله اچیق قالمسی وبو جناحك دشمن طرفندن اشغال ومرکزمزك احاطه‌سی اوزرینه شهزاده امیر سلیمان صدراعظمه تقربله

— پاشا شمدی نه یاپه‌جغز ؟

سؤالنه صدراعظم علی پاشاده

— قاچملی سلطانم !

دیدی . بونلر بعض ارکان وبراز بندکان ایله بروسه یولی طوتدقلری هنکامده محاربه حالا دوام ایدیوردی . نتیجهٔ قطعیه استحصالندن صکره امیر سلیمانك بروسه جهتنه فرار ایلدیکی تحقق ایدنجه تیمورك حفیدی میرزا محمد شاه ۳۰,۰۰۰ قدر تاتار ایله تعقیبه چیقدی سرعتله حرکت ایدرك حتی یولده حیواناتك اکثریسی تلف اولدی یالکز ٤۰۰۰ تاتار ایله بش کونده بروسه‌یه یتشمش ایسه‌ده سلیمان چلبی دها تیز طاورانوب روم ایلی‌یه کچمش ایدی . امیر سلیمان بروسه‌ده بولدیغی خزینهٔ بیت المالی و حرم سلطنتی‌ده استحصال ایدرك روم ایلی طرفنه کچمك ایچون بیزانس ایمپراطورینه برطاقم شهرلری ترك ایتمش و کوچك برادری شهزاده قاسمله همشیره‌سی فاطمه سلطانی‌ده رهن اولەرق

براقوب ادرنه‌یه چکلمشدر . نزدنده وزیراعظم علی‌پاشا، مراد پاشا ، اینه‌بك صوباشی ، یکیچری‌اغاسی (سکبان‌باشی) حسن‌اغا بولنیوردی. اوراده سلیمان اول نامیله اعلان سلطنت ایتدی .

[محمد چلبی] ده معیتنه بر طائفهٔ امرا جمع اولوب بیك قدر اماسیه عسکری ایله طوقات طرفنه کیتدی. واورادن اماسیه‌یه عزیمتله اورایه یرلشدی .

[عیسی چلبی] یه کلنجه بوده تاتارلر بروسه‌یی بعدالتخریب چکلدکلرنده برتقریب بروسه‌یه کلدی . کندیسی پدرینك حیاتنده وکیل براغیلدیغندن بحثله سریر حکومته کندینك انتخابنی تکلیف ایله اعلان حکومت سوداسنده اولدیسه‌ده کندیسندن دهابیوك برادرلری اولمق ملابسه‌سیله طرفدار پیدا ایده‌مامکله بالاخره سلیمان شاهك بروسه‌یه ورودی اوزرینه قرمان اوغلی محمد بك طرفنه فرار ایتدی .

[موسی چلبی] ده بایزید ایله برابر دست تیموره کچدی .

اکبر شهزادکان اولان [ارطغرل] ده دها سیواسده و اورا محاصره‌سنده شهید اولمشدی .

[مصطفی چلبی] ده انقره میدان محاربه‌سنده غائب اولمش ومؤخراً دوزمه مصطفی نامیله ظهور ایتمشدر . بو مصطفی ، دوزمه دکل بلکه حقیقی مصطفی چلبی ایدی . اشبو شهزادکانك احوالی جلد ثانیده و سلیمان اولك عهد سلطنتی وقوعاتی میاننده ذکر اولنه‌جقدر .

بایزیدك الندن سلاحی النوب طوتیله‌رق برباد برحیوانه بالارکاب « توران تاریخلرندن نقلاً نامی کمال بکك روایتنه کوره اللری باغلی اولدیغی حالده » کندیلرینه مخصوص القشلرله تاتارلر یلدیرمی تورك چادری اوکنه وهمان قپوسنه قدر ایصال ایتدیلر . تیمور طالع حربك

ورتق کندیسنه توجه ایتدیکنه قناعت کتوردرك میدان محاربه‌دن
چکلمش و سوزده برقاچ ساعتدن بری مخدوملرندن شاهرخ ایله
شطرنج اوینامقده بولنمش ایمش. بایزیدك کندی چادری اوکنه کلدیکی
خبری تیموره ایصال اولندقده محاربه زماننده تیموری اویون
اوینامغه اوطورتمق کبی دوزمه روایته بر صالحه اولمق اوزره کرك
بایزیدك کبر و غرورینی کسر ایتمك و کرك شطرنج لذتنی بایزیدك
محاضره‌سنه ترجیح ایلدیکندن اویونی اکمال ایلمك ایچون بایزیدی
قبول ایتمامش و یاخود اویون ختام بولنجه‌یه قدر چادری قپوسنده
و تموزك حار کونشی آلتنده ایاقده بکلتمش ، صکره کوکلنی اوفغله
قبول ایتمش دیو بعض تاتار روایتلری کلیاً مجروح و مردود اولوب
تیمور بایزیدك کندینه طوغری کلدیکنی کورنجه بعدالسلام تسلیتکارانه
سوزلرده بولندی و الندن طوتهرق خیمه‌سنه کتوردی . عزتی
ایچون اوتاغی قربنه برده شهانه چادر قوریلوب برابرجه طعام
ایلدی . غالب ایله مغلوبك مواجهه و مصاحبه‌لری پك غریب اولوب
غالبده دائما بر علوجناب ایله سکون و تواضع ، مغلوبده ضعف ایله
ملون کبر و غرور کورینور ایدی . تیمور بایزیده [غضب الهی‌یی
اوزریکزه جلب ایتدك . عرض ایتدیکم حب و مخالصتی رد ایدرك بنی
تحقیر و اردولرمله بورالره قدر کلمکه نیچون بنی مجبور ایتدیکز ؟
افعال و حرکاتکزه قارشی سزی ینه کندیکزه حاکم تعیین ایتدم .
مظفر اولدیغم موفقیت سزك طرفکزده اولیدی بن و تاتارلرك نه کبی
حاللره دوچار اوله‌جغمزی تقدیر ایلیورم فقط بن اصلا مقابله بالمثل
طرفداری دکلم . مقام و حیاتکزه طرفمزدن حرمت ایدیله‌جکدر .
حقکزده‌کی معامله‌ٔ انسانیتکارانه‌م جناب حقه قارشی بورجمی عرض

تشکرده ایفا ایچوندر] دیمش و سوزی عالم فانی‌یه انتقال ایتدیروب بایزیدك مکدر اولدیغنی کورمکله [دنیا ایچون غم چکمیکز . زیرا دنیانك جناب حق عندنده ذره قدر دکری اولیدی قوجه اسیایی بنم کبی بر طوپال ایله سنك کبی بر کوره ویرزمیدی ؟] دیو تاریخلرده برچوق روایتلر وار ایسه‌ده تیمور پك جدی ومزاجی مزاحه غیرمائل اولدیغندن اوزمان ظرفه کویانلری طرفندن اویدیرلمش بر تخفلق اولدیغنه شبهه یوقدر .

تیمور بایزید خانده کوردیکی ارزو اوزرینه اسرا میانندن موسی چلبی‌یی بولدیروب پدرینه ترفیق ایتدی ایسه‌ده مصطفی چلبی ایدیلان تحریاته رغماً بولدیریله‌مامشدر . اسارتدن برقاچ کون صکره حرم اغالرندن فیروز اغا بایزیدی قاچیرمغه تشبث ایلدیکی اکلاشیلمقله محترم اسیر ایچه محافظه وفیروزده اعدام ایدلدی . بایزیدك فرارینه میدان ویرلمامك ایچون ایدلان محافظه‌دن ودها طوغریسی ییلدیرم هرکسجه مراقی دعوت ایدرك کندیسنه راحت ویرلمدیکندن کرك سیاحتلرده وکرك اسکان ایدلدیکی محله ییلدیرمك ارزوسی وجهله برر قفس قونیلمسی کندیسنك تیمور قفس داخلنده بولندیغی حقنده بر روایتك اختراعنه سبب اولمشدر .

میرزا محمد شاه شهزاده امیر سلیمانی مدانیه‌یه قدر تعقیب ایتدکدن صکره بروسه‌یی ضبط ایدرك انواع فضاحتی اجرا ومواقع مقدسه‌یی اخوره تبدیل وبایزیدك حرملریله مصطفی چلبینك نشانلیسی و (احمد جلایری) کریمه‌سی وسکز اون سنه‌در تحت اسارتده بولنان قرمان بکیی دردست وشهری یغما وغارتدنصکره احراق و (کملیك) (ازنیك) (طراقلی یکیجه‌سی) طرفلرنده‌ده عین فنالقلری اجرا ایلدی . ازمیر

ویالووه حوالیسنده کیسه قیوب کافه‌یی قچدی بر مقدار تاتارده میخالیچ و (قره‌سی) سمتنه کیدوب اورالری تاراج وخلقی فلس احمره محتاج ایتدیکی کبی تیمورك سلطان حسن نام اوغلیده (قرمان) (تکه) (حمید) جهتلرنده یغما وغزتده بولندی. امیر شاهده (منتشا) (آیدن) جهتلرینی غزتدن کیری طورمدی. تیمور کوتاهیه‌ده بایزید ایله برابر بولندیغی صره‌ده بیوك بر شنلك یاپوب کریمهٔ بایزیدی اکبر اولادی اولان میرانشاهك اوغلی میرزا ابوبکره تزویج ایتمش وبایزیدك حرمی صرب پرنسسی (اولیوه‌را) دخی کتوردیلوب اسلامی قبول ایتدکدنصکره زوجنه ایصال [١] ایدلمش ایمش بایزید ایله معیتی (آقشهره) کوندرلدی. تیمور برماه قدر کوتاهیه‌ده قالدقدنصکره (التون طاش) (دکزلی) یه کلدی وتقسیم بلاد ایله مشغول اولدی. [٢]

بو ارالق امری بایزیددن شیخ رمضان نام ذات شهزاده امیر سلیمان طرفندن تقدیم هدایا وسیله‌سیله حضور تیموره کلوب اکر شهزاده‌نك واقع اولان تقصیراتی نظر عفو ایله کوریلورسه بالذات حضورینه کله‌جکنی سویلدکده.

— امیر سلیمانه وار بندن سلام ایله وسویله‌که اولان اولدی، امر خدا یرینی بولدی. شمدیدن صکره کچمشه کچمش دیه‌لم. همان کلسون. کندی حقنده سوء نظرمز یوقدر.

دیدکدنصکره شیخی ترخیص ودکزلیدن حرکت ایدرك (تیره) واورادن ازمیره کیتدی. (١ کانون اول ٤٠٢ – ٦ جمادی الاول ٨٠٥)

[١] اولیوه‌رانك خرستیان اوله‌رق وفات ایتدیکی حقنده دها قوتلی بر روایت واردر.

[٢] انقره محاربه‌سندن صکره دولت علیه ممالکی حقنده بر خریطه‌یه مراجعت.

بوزمانلرده شهزاده محمد چلبی اناطولیده بولنسان بعض دره بکلریله اوغراشیور ایدی .

ازمیر ٥٧ سنه‌دنبری ردوس شوالیه‌لرینك اداره‌سنده اولوب انلره یا اسلامی قبول ایتملرینی ویاجزیه ویرملرینی تکلیف ایتدی. رد ایتملریله محاصره‌سنه ابتدار وشوالیه‌لر فرار ایتدکلرندن ١٥ کون قدر شهری محاصره‌دنصکره ضبط و ١٠٠٠٠ دن زیاده خرستیانی جنس ویاشه‌باقمیه‌رق تلف ایلدی. ازمیر تیمورك اناطولیده صولك تخریبنه اوغرایان شهردر. اورادن نبیره‌سی محمد میرزانی (مدللی) و (ساقز) ك ضبطنه مأمور ایلدی . تیمور ازمیرده بولندیغی اثناده شهزاده امیر سلیمان طرفندن تکرار شیخ رمضان کلدی، هدیه‌لر کتوردی، شهزاده‌نك کله‌مه‌سی اسبابنی سویلدی، تلطیف کوردی. روم ایلی الکاسیله صرب ممالکنك حکومت وامارتی توجیه واحاله اولندیغنه دائر بالاسی آل تمغالی یعنی قرمزی فرمانی آلوب اتکلری زیل چاله‌رق امیر نزدینه عودت ایتدی . تیورده ازمیردن قالقه‌رق (اولوبورلی) واورادن (اکردیر) طرفلرینه عزیمتله اورالرنیده غارت والکسودیکی شهزاده‌لرندن سلطان محمدك قره حمادن فنا مرتبه‌ده خسته‌لندیغی خبرینی النجه قره‌حصاره کیتمدن فراغت ایدرك هلاکو خان وقعه‌سنده برنکده کلوب اماسیه وقیصری نواحیسنده یاییلمش اولان ٤٠٠٠٠ الی ٥٠٠٠٠ خانه‌دن عبارت قره تاتارلری ترکستانه سوق ایدرك سیواسه طوغری چکلدی . یاخود (آقشهر) ده کله‌رك بایزید ایله موسی چلبی‌ی اوراده بولدی .

بیچاره بایزید وفات ایتمشیدی ییلدیرم رجبك اواسطندن بری خسته ایدی ، تیور پادشاهك تداویسنه طبیب خصوصیلری اولان مولانا جلال‌الدین عربی ومولانا عزالدین مسعود شیرازی‌ی

تعیین ایتدیسه‌ده مداوات تأثیر ایتمدی ۹ مارت ۱۴۰۳ و پنجشنبه ۱۴ شعبان
۸۰۵ ده وفات ایتدی. تیمور بایزیدك وفاتی خبر آلنجه [نه فكرده بولندیكه
ممالك رومی بالتمام ضبط ایتدكدن صكره تكرار سلطنتی اكا اعاده
ایتمك ایستردم] دیمش و آغلامشدر. تیمورك امری اوزرینه مرحومك
نعشی شیخ محمود الجیران مرقدی قربنده موقتاً دفن ایدلدی. ارتحالی
نزول ویا خناق ویاخود خفقان علتندن ایمش. احتمالكه شهزاده‌لرك
پوست غوغاسنه، مملكت یغماسنه چیقه‌رق تهلكه‌یه دوشن عثمانلیلغك
تأثیر ایتدردیكی الم و كدر قوجه قهرمانی مزاره قدر سوروكلدی.
نامق كمال بك ییلدیرمك وفاتندن بحث ایدركن «قوصوه‌ده اعدای
دولتی پنجهٔ سطوتنده محو اولمش كوردكدن صكره بر عظمتله میدان
محاربه‌ده سریر سلطنته جلوس ایتدیكی حالده دولتی دشمنك پنجهٔ
قهرنده محو اولمش كوردكدن صكره اسارت كوشه‌سنده یوز بیك
محنتله اتمام عمر ایدن بو بطل العصر قهرمانك فاتحهٔ اقبالی ایله خاتمهٔ
حالی بیننده اولان فرق عالمك بی وفالغنه نه فاجع نه مدهش بر درس
عبرتدر.» دیر. تیمور، سلطان بایزیدك ارتحالی اوزرینه شهزاده
موسی‌یی نزدینه جلب ایله بر طاقم مجوهرات و آلتون ایله تلطیف ایدرك
[پدریكك وارثی سنسك. قوت و سطوت برطاقم حكومتلری ضبط
و تسخیر ایتدردیكی كبی بر پادشاهك احساسات انسانیه‌سیده آنلری
اعاده ایتدیرر] دیوب كندیسنی آناطولی حكمدارلغنه تعیین و نعشی
اكا تسلیماً وصیتی وجهله بروسه‌یه دفن اولنمسنی توصیه ایلدی.

تیمورك، تشخص و حركاتنه نظراً كندیسنه اسناد ایدیلن ظلم
و غدر عثمانلیلر طرفندن بر اثر خصومت اولدیغی اجنبی تاریخلری
یازیورسه‌ده مشار الیهك یاپدیغی قتالیده خاطره كتورمیورلر. تیمور

خونخوار ایدی. فقط احوال استثنائیه‌ده نزاکت وانسانیتی‌ده الدن براقدیغیده انکار اولنمامليدر.

تیمور مصره کیدوب افریقه‌ی شمالیسنی مرور وجبل‌الطارقدن کچه‌رك اوروپایه اسلامی قبول ایتدیروب روسیه طریقیله جولدن مملکتنه عودت ایتمك ایستر ایکن تبدیل فکرله ایراندن کچوب سمرقنده کیتدی و ۱۰ تموز ۱۴۰۴ ـ ۱ محرم ۸۰۷ ده اورایه واصل اولوب خطهٔ چینك ضبطنه حرکت اوزره ایکن ۱۹ شباط ۱۴۰۵ ـ ۱۷ شعبان ۸۰۷ده ۷۱ یاشنده اولدیغی حالده وفات ایلدی.

یلدیرم زماننده دولت علیه حدودی

عربکیر وارزنجاندن اعتباراً فرات نهری بویجه اشاغی اینه‌رك مرعش ایالتنك نصفی اولان ملاطیه وکاخ وامثالی شهرلری حکومت مصریه‌دن نزع ایلیوب (طوقماق) صوینی جریانی اعتباریله (قیصریه) وقرمان ایالتنك اطنه ولایتی حدودی اوزره ایچ ایل، حمید، انطالیه منتشا، آیدین، صاروخان، قره‌سی، بیغا، خداوندکار، قوجه ایلی، بولی، قسطمونی، اماسیه، طوقات سنجاقلرینك بحرسفید وسیاهه منتهی اولدیغی حدودی ایله کوچك آسیا دینلان اناطولی الکاسنی بایزید تسخیر ایتمشدر. اوروپاقطعه‌سنده کلیبولی طرفی ابتدا ضبط اولنوب مرمره دکزی کناریله تکفور طاغنه، وعربه بورغازی، بیکار حصاری یولیله قره‌دکزه کچیلوب برغوس ومیسوری طاغلرندن آیدوس، قرین آباد، یانبولی قصبه‌لری فتح اولنه‌رق بالقاندن آشیلوب بلغارستان ضبط اولنمش ایدی شویله‌که اوروپاده دولت علیه‌نك حدود صحیحه‌سی طونه نهرینك قره‌دکز منصبندن بدأ ایله صربستان درونننده

کائن سمندره حصارینه قدر ممتد اولوب بر طرفی دخی نیش ومورا وا نهری واوزادن قانقان دلی طاغلری ایله اسکوب حوالیسی ومناستردن ترحاله ایله لوادیه سنجاقلرندن عض یرلر کذلك سلانیك شهری ومضافاتی دخی داخل حوزهٔ سلطانی اولمش ایکن روم ایمپراطورلرینك التماسنه مبنی (آندرونیك) زادهیه توجیه اولنمش ایدی. سلوری وچکمجهلرده بوقبیلدن اولهرق ایمپراطوره ترك اولندی فقط کسندیره وآینهروس سواحلی، قواله، کوملجنه. اپصاله ونواحیسی ممالك محروسهٔ عثمانیه حدود صحیحهسی ایدی. یعنی روم ایلیده شمالاً ودینه قدر طونه نهری غرباً ودیندن صوفیه وبورادن غربهطوغری قیریلهرق تسالیا ویونانستان. جنوباً آطهلر دکزی. شرقاً استانبول سوری وقره دکز سواحلی، اناطولیده شمالاً قره دکز. شرقاً طربزون ایمپراطورلغی حدودی اولان چهارشنبه نهری. غرباً ادنهیه قدر سواحل بحرسفید وطوروس سلسلهٔ جبالی دولت علیه حدودینی تشکیل ایلیوردی.

والحمدلله علی التمام

فی ۲۳ کانون ثانی ۱۳۲۷ وفی ۱٦ صفر ۱۳۳۰

بانقالتی نومرو ۳

فهرست

اخطار

۱ ـ مطالعه ایدلك ایستنان هر هانکی بر وقعه ویا بر ذاتك احوال خصوصیه‌سی آنی واحدده کتابده بوله بیلمك ایچون لغت طرزنده ترتیب اولنه‌جق (فهرس حلی) اثرمزك ختامنده ایریجه بر جلد اوله‌رق ترتیب اوله‌جقدر .

۲ ـ آتیده‌کی ارقام صحیفه اشارتلریدر .

عهد مراد اول (خداوندکار) ابن اورخان

اوروپاده فتوحات

بالقان نیم جزیره‌سی ملل مختلفه‌سی

روم‌ایلیده لاتینلرله ایلك تماسمز

فتوحات عثمانیه علیهنه صرب محاربه‌سی

صرب صندیغی محاربه‌سی نتایجی

یکی عثمانلی تاریخی

بدء ظهور ایله عثمان غازی استقلالندن مراد خان خامسك جلوسنه

قدر داخلی وخارجی وقایع دولت علیه‌یی حاویدر .

دور اول

دور تشکل و تأسس دولت

ایکنجی جلد

فاصلهٔ سلطنت ، فترت ، دور انتباه واعادهٔ قوت وفتح قسطنطنیه

و دور اولده مدنیت عثمانیه

(۹ مارت ۱۴۰۳ — ۱۴۵۳) — (۱۹ ذی‌الحجه ۸۰۴ — ۸۵۷)

اثر

ارکان حربیه فریقلکندن متقاعد ، مکتب سلطانی تاریخ عثمانی واسلام معلمی

محمد شاکر

تمثیل اولی

استانبول

۱۳۳۰ ربیع‌الآخر — ۱۹۱۲ نیسان —

[مطبعهٔ خیریه] و شرکاسی

فاصلهٔ سلطنت

(۲۰ تموز ۱٤۰۲ ـ ۹ مارت ۱٤۰۳) ـ (۱۹ ذی الحجه ۸۰٤ ـ ۱٤ شعبان ۸۰۵)

پوست غوغالری

دور فترت

(۹ مارت ۱٤۰۳ ـ ۵ تموز ۱٤۱۳) ـ (۸۰۵ ـ ۸۱٦)

عهد سلطان سلیمان خان اول ایله سلطان بایزید خان

(۱٤۰۳ ـ ۱٤۱۱) ـ (۸۰۵ ـ ۸۱٤)

خلاصه

آنقره محاربه‌سی نتایجی

فاصلهٔ سلطنت ودور فترتده اوروپالیلر و دشمنلریمز ـ آنقره فلاکتی و بایزیدك ارتحالی مناسبتیله شهزادکانك وضعیتی ، ارطغرل و مصطفی چلبیلر . سلطان سلیمان خان اول . موسی چلبی . عیسی چلبی . محمد چلبی ـ محمد وعیسی چلبیلر آره‌سنده محاربه . عیسی‌نك قتلی ـ سلطان سلیمانله جنید ، آنقره‌نك ضبطی ـ سلطان سلیمانله محمد چلبی وقایعی . سلطان سلیمانه باصغین ، آنك اتلافی .

آنقره محاربه‌سی نتایجی

فاصلهٔ سلطنت دور فترتده اوروپالیلر ودشمنلریمز

آنقره میدان محاربه‌سی و بایزیدك ارتحالی مناسبتیله آناطولینك

اکثر مواقعی اوته‌کینت بریکینك النه کچوب بنای دولت بو قطعه‌دده انهدامه میل ایتمش ایدی . هنوز تابعیت عثمانیـه‌یه کیرن حکومت یعنی صربستان ، بلغارستان . افلاقده استقلالیتلرینی استحصال ایدرك نتیجه‌سی دورت حکمدارك همتیله تشکل ایدن دولت علیه حقنده بك مشئوم برتقسیم اولمق لازمکلورکن بایزیدك اسارت وارتحالی اوزرینه بونلر طرفندن نه‌مجتمعاً ونه‌ده منفرداً هجوم وتعرضه دوچار اولمامقلغمز تعجبه سزا احوالدندر. مجار قرالی کبی برکون ترکلری اوروپادن طرد ایتمك فکرینی حالا بسلیوب طوران بیزانس ایمپراطورلغنه کلنجه بو زواللی حکومتده حیات وسلامتی خصم طبیعیسی اولان عثمانلی حکومتنك ضیاع کاملنده آرامق لازمکلوردی، فترتك دوام ایتدیکی اون سنه ظرفنده آتیده بیان اولنه‌جق اوفق تفك تشبثلرله اکتفا ایدوب جداً اخذ انتقام ایتمامسیده تعجبی تزیید ایدر خصوصاتدندر. واقعا براز یوقریده یعنی اثرمزك برنجی جلدنده برتفصیل بیان اولندیغی اوزره فرانسه‌نك حمایه‌سنه التجا وعسکر استدعاسی ضمننده ایکی سنه‌در اوروپاده طولاشان ایمپراطور مانوئل مملکتنه عودت ایدرکن آنقره انهزامی خبر آلمغله سریعاً استانبوله کلدی، طرفدارلرینك اعانه‌سیله شریك سلطنتی یعنی یکنی التنجی ژانی استانبولدن آشیردی، اولجه اورایه تعیین ایدیلان قاضی ایله برقاچ تجارمزی دخی قوغدی . فقط بردنبره حال احتضاره کلان قوجه بردولته قارشی بوقدرجق برانتقامده چوق کورلمز ایدی . بو حالده بایزیدك ارتحالندن براز اول یعنی سکز سنه مقدم ، الك قوتلی زمانمزده بتون اوروپاعلیهمزه یوری یه‌رك وارنه‌ده.نیکبولیده چارپشدقلری حالده مؤخراً اردوسز، ادارهسز، پاره‌سز والحاصل حکومتسز قالدیغمز بر زمانده اعدامزك اختیار سکوت ایتملری کبی مهم برمسئلهٔ سیاسیه‌یی ،

اوزمان تصادف اولنان احوال غریبه اعانه‌سیله، تاریخ حل ایده‌بیلور.

شویله‌که: تیمورك مدهش تاتارلریله بحرسفید بوغازندن تا بوغاز ایچنه قدر آسیا ساحللرنده کورنمسی اوروپا جهتنده بولنان بتون عثمانلیلر ایله روملره سیاناً برسوء تأثیر حاصل ایتدی، مخاطرهٔ مشترکه مشکل برزمانده یکدیکرینه رقیب اولان ایکی ملت آره‌سنده‌کی بغض و عداوتی کلیاً اونوتدردی. الجای زمان و ضرورتله روملر وطن اصلیلرینی، عثمانلیلرده اراضیٔ مفتوحه‌لرینی، مدافعه ضمننده ال برلکیله برکتلهٔ اتحاد تشکیلنه مجبور اولدی. فی‌الواقع استانبولدن کلیبولی‌یه قدر بتون اوروپا جهتی یعنی ساحل عثمانلی وروملر طرفندن فوق‌العاده بر ترصد دیندارانه آلتنده طوتیلدی، هیچ بر نقطه‌سی مدافعه‌سز بر حالده براغیلمدی، هیچ برتاتار اوروپا جهتنه مروره موفق اوله‌مدی، حتی آنلره برقایق بیله صاتیلمدی.

آنقره محاربه‌سی، تیمورك شانلی مظفریتی یوقاریده بیان اولندیغی وجهله قیصرك سراینده‌ده بر تبدلی موجب اولدی، قیصر پایتختدن پایتخته پاره وعسکر ایچون ال واووچ آچدی. شعشعه‌لی برحسن قبول ومراسمه مظهریت ایله پاره وعسکر حقنده جواب رددن بشقه برشی آلمدی ایمپراطور ئه‌مانوئل رفیق سلطنتی یعنی محیمز اولان یکنی آلتنجی ژانی لمنی جزیره‌سنه آشیرمق وبرقاچ تجارمزی استانبولدن چیقارمقدن و اك صکره بایزید زاده سلیمان چلبینك ساده‌دللکی اثریله سلانیك وجوارینی سوزده اکا معاونت مقابلنده المقدن بشقه برایش یاپه‌مدی. بالجمله مملکتی ضبط ایدوب استانبول قپولرینه قدر کندیسنی صقشدیران عثمانلولرك خصم طبیعیسی بیزانس ایمپراطورلغی بویله اوفق تفك شیلردن بشقه برشی یاپه‌مدیغی

کبی دیکر خرستیان پرنسلریده مهم بر ایشه تشبث ایتمدی .
بونلرك الك جری ومقتدری اولان مجار قرالی ۱٤۱۰ ده آلمانیا امپراطوری تعیین اولندیغندن آنك نشئه‌سیله یرندن قالدانمدی . سائر بعض سببلرده حیلولتیله ملتنك منفعتنی دوشنمکه وقت بوله‌مدی .
نیکبولی فلاکتنه اولا ایناته‌میان فرانسه‌یه کنجه بوده اوراده غائب ایتدیکی برطاقم رجالك حالا ماتمنی طوتمقده ایدی . موقع مذکورده طرفیندن حصاد ایدیلیرجه‌سنه عثمانلی قیلیجلریله یره سریلان بونجه اصیلزادکانك انتقامنی آلمغی دوشونه‌مدی .
ونه‌دیکلویه کلنجه بورا‌سی صرف تجارتله یشار بر مملکت اولدیغندن غایت عاقلانه بر تجار پولتیقه‌سی تعقیب ایدیوردی .
بو حالده اشبو سکز آیلق فاصلهٔ سلطنت واون سنه‌لك فترت زمننده شهزاده‌لریمز کندیلرندن بشقه بر دشمنه تصادف ایتمدی . واقعا طوائف ملوك یعنی قسطمونی ، صاروخان ، کرمیان ، آیدین ومنتشا اوغللریله معهود قرمان اوغللری مملکتلرینه تصرف ایدر کبی اولدیلر سه‌ده بودپك موقت اولوب اولاد بایزیدك بر بریله چارپیشملرندن ایدیلان بر استفادهٔ موقته ایدی .
مع هذا ییلدیرم بایزیدك ارتحالی بوسنه و شمالی ماکدونیاده بعض وقوعاتك ظهورینه سبب اولدی . ازجمله قرال سیگیسموند (دسپوت استفان لازاره‌ویچ) ایله (برانقوویچ) آره‌سنده‌کی منازعاته مداخله ایدرك ستفان مجارستانك بر تابعی صفتیله او تاریخه قدر پکده اهمیتی اولمیان (بلغراد) قصبه‌جغنه تصرفله اوراسنی ایوجه تحکیم ایلدی .
(۱۸ اغستوس ۱٤۰٤ ده) آناطولی وروم ایلی اولاد بایزید بیننده تقسیمه حایشلدیغی ودها طوغریسی پوست دعوالری اولدیغی صره‌ده

بوسنه قرالی (اوستویا) مغلوب و (ایکنجی تی‌ورتقو) پدری مقامنه، بوسنه‌یه، صاحب اولمش ایدی. (اوستویا)، سیگیسموندك محمیسی اولدیغندن ایرتسی سنه مجارلر بوسنه‌یی استیلا و (سربرنیقا) نام‌مهم موقعی اشغال ایدرك اوراده بر مجار قونتلغی تشکیل ایتدی. سیگیسموندك بربنده‌سی اولان (استفان) ایله (برانقوویچ) ده بوسفره اشتراك ایتمش ایدی ۱۴۰۵ ده استفان بوسنه‌ده (بوراق) وبرانقویچده (ووچترین) نام‌موقعلرده بولنیورلردی. ۱۴۰۶ ده شهزاده محمدچلبی برادری سلطان سلیمان علیهنه دیکر برادری موسی چلبی‌یی سوق ایلدیکی صره‌لرده استفان دولت علیه تابعیتنی قبول ایتمدی. خرستیان اوله‌رق اولمك ایستدیکنی اعلان ایدرك عثمانلیلرك آناطولیدن روم‌ایلی‌یه مرورلرینی منع ایچون وندیکلولردن سفینه‌لر ایستدی.

(۱۴۰۶ ـ ۸۰۹) ابتدالرنده ایمپراطور ئه‌مانوئل تشبثات خصمانه ابراز ایدن عثمانلیلر علیهنده وندیکلولردن معاونت طلب ایلدیسه‌ده آلدیرن اولمدی. سنهٔ مذکوره نهایتنه طوغرو ایمپراطور نفوذینی ارائه وبرادری‌ایکنجی تئودورك موقعنی تحکیم ایچون موره‌یه کیتدی؛ تئودورده (هکسامیلیون) جوارینی یکیدن تحکیم ایدرك عثمانلیلرك ایلریده تسالیا جهتنده وقوعبوله‌جق استیلالرینی دفعه چاره آرادی.

راغوزه‌لیلر وسائره ۱۴۰۸ده رومانیاده بر اهل صلیب تشکیلنی ارزو ایدیور ایدیسه‌ده سیگیسموند بوسنه‌یه سفرایدرك بعض اصلاحاتده بولنمسیله اهل صلیب تشکیلی قوه‌دن فعله چیقمامش و (دوبوز) جوارنده وقوعبولان قانلی بر محاربه‌ده بالاده اسمی مذکور (ایکنجی تی‌ورتقو) مغلوب واسیر اولمش (اوستویا) ده موقع سابقنی استحصال ایده‌مامشدر. ۱۴۰۸ تشرین‌ثانیسنده یعنی سلطان سلیمان اول ادرنه‌ده

ایودن ایویه پرلشوب سلطنت سورمکه باشلدیغی صره‌ده (قارنیول) جهتی یعنی آلپ طاغلرینك جنوب انکلرینی استیلا بیله ایتدی بوآره‌لق مجارلی برسفیر وندیکلولره مراجعتله قرالك لیقوستومو (افلاقده‌در)دن الئ مهم لیمانمز اولان کاپیولی‌یه کیدوك شهزاده‌لریمزك پوست‌غوغالرندن بالاستفاده اوراسنی ضبط ایچون جمهوریتدن بعض سفائن بیله طلب ایلدی. بونلر چوروك تخته‌یه باصار بر قوم اولدقلرندن سفیره رعیت واکرامدن صکره خرستیانلر بیننده وقوعبوله‌جق اتحادی متعاقب ایجابنی اجرایه توسل ایده‌جکلرینی سویلیوب ایشی طاتلویه باغلدیلر. ۱٤۰۹ ده (شباط) عینی ذاتدن عینی حکومته دیکر بر سفیر کله‌رك رومانیاده عثمانلی قوتی تجمعله اورالری استیلا ایتدیکنی بعدالبیان وندیکدن بر قاچ غالریا ایستدی. وحتی دالماچیاده یکیدن بر فیلوانشا ایتمکه تشبث ایتدکلرینی بیله سویلدیسه‌ده بوکاده صغوق بر جواب آلدی، باشدن آشیرلدی. چونکه بونلر یعنی وندیکلولر قرال سیکیسموندك رقیبی اولان (لادیسلاس) دن دالماچیانك پایتختی اولان (زارا) یی هنوز صاتون آلمشدی. خلاصه سیکیسموندك عثمانلیلر علیهنه بر اردو بیله احضار ایتدیکنی سفیری سویلندی طوردیسه‌ده هیچ بر کیمسه بویله بر شایعه‌یه اینانمدی. چونکه بواردو آنك خیالخانه‌سنده تشکل ایتمشدی.

مع‌هذا بو زمانلرده دولت علیه‌نك حالی‌پك خراب اولوب دشمنلری بیوك امیدلر بسلیه‌بیلورلردی. چونکه محمد چلبی، سلطان سلیمانه چارپیشیور وخارجدن وقوعبوله‌جق بر استیلایه مقاومت ایده‌جك عسکرده بربرینی قیروب طوریور ایدی. ۱٤۱۰ کانون ثانیسنده یعنی سلطان سلیمانك اتلافندن ایکی اوچ هفته اول امپراطور ئه‌مانوئل غائب ایتدیکی مواقعك استردادینه و بیزانس عظمت وشوکت سابقه‌سنی اعاده‌یه

یلتنوب یالکزجه بر ایش کورمکده اقتداری اولمدیغندن بر سفیرله
وندیکلولری قیشقیرتمغه چالشدی و ایکی برادرک محاربه‌لرندن بحث ایدرک
سطوت عثمانیه‌نک آرتق روم‌ایلیدن محوی زمانی کلدیکنی و کندیسی
ایکی غالریا احضار ایتدیکندن وندیکلولرده سکز غالریا ویره‌رک
علیهمزه حرکت اولنمسی اخطار ایتدی ، بو صره‌ده بوسنه و دالماچیا
جهتنده عین طرزده ینه وندیکلویه تکلیفلر ایدلدیسه‌ده بونلر رد
ویا قبول طرفنه یناشمیوب وقوعاتک اله‌جکی شکله کوره حرکت ایتمک
اوزره انتظاره قرار ویردی .

ایشته اون سنه‌دن زیاده دوام ایدن فاصلهٔ سلطنت ومؤخراً فترت
وبحران عظیم زماننده مجارلرک ؛ بیزانسلیلرک ، بوسنه‌لیلرله وندیکلولرک
تشبثات مادیه‌لری بو مرکزده ایدی .

آنقره فلاکتی وبایزیدک ارتحالی مناسبتیله اولادینک وضعیتی

ییلدیرم بایزیدک آلتی ارکک اوغلی اولوب آنلرده یاش صره‌سیله
شونلر ایدی :

۱ — ارطغرل — تیمورک آناطولی‌یه وصولیله سیواسه هجومنده
تلف اولنمشدر .

۲ — مصطفی چلبی -- آنقره محاربه‌سنده نه اولدیغی معلوم
اولمیوب بایزیدک رجاسی اوزرینه تحری ایدلدی . بولدیریله‌مدی ،
مؤخراً آتیده کوریله‌جکی اوزره (دوزمه مصطفی) نامنی آلوب
غائله‌لر احداث وادرنه‌ده بر مدت اجرای سلطنت ایدرک سکه بیله
ضرب ایتدی . بالاخره مراد ثانی طرفندن اتلاف اولندی .

٣ — سليمان خان اول وهويتى - هوا وهوسه وحظوظات نفسانيه‌يه مغلوب ايدى . صدر اعظم على پاشا بايزيده ياپديغى كبى شو مقتدر وجسور . شخصاً كوزل شهزاده‌لكده بوكبى حاللرينه وذوق وصفاسنه خدمت ايتمش ايدى. شجيع وجلب قلوبى بيلور، اولجه صاحب حلم بر آدم اولوب باباسى كبى عشرته فرط انهماك كوسترميه‌رك رجال دولتى كوجندرميوب فضائحى ده فضائلنه غلبه ايتميه ايدى ، سلاطين عثمانيه ميانده بر موقع ممتاز احراز ايلردى. نه‌چاره‌كه دورسابقده آلا بيلديكنه ايلريلين عشرت وسفاهته‌دوشدى، باباسندن، رئيس امور على پاشادن، اركان دولتدن نمونه آلدى، كوره‌نك بليه‌سيله بوده كئوله طاطاندى . حتى او درجه‌ده‌كه حمامده‌بيله عشرت، اكلنجه‌لر، حمام صفالرى ياپار ايدى. بوده بينى، دماغى واسطه‌سيله‌وجودينى تخريب ايتدى. شعورينه خلل كلدى. براز آشاغيده كوريله‌جكى وجهله موسى چلبينك ادرنه‌يه تقربنى خبر ويروب كنديى ايقاظه كلان غازى حاجى اورنوس بكى حمامده صفا عالمنده ايكن قوغدى. يكيچرى اغاسنكده صقالنى كاملاً ويا قسماً تراش ايتدرمك كبى آثار جنت كوستردى . آنقره ميدان محاربه‌سنده مغلوبيت باش كوسترنجه صدرمشاراليه ، (لازار - لاس اوغلى) وسكبان باشى (يكيچرى اغاسى) حسن اغا وصوباشى اينه بك وسائر بعض اركان وامرا ايله‌فرار ايدوب بروسه‌يه كلدى. درت ياشنده اولان برادرى قاسم چلبى ايله همشيره‌سى فاطمه سلطانى وبوله بيلديكى خزينه‌يى آلوب تيمورك حفيدى محمدسلطان پيشدارلرى بروسه‌يه كيرركن شهزاده‌ده‌موجود معيتيله ديكرقپوسندن چيقدى. (مدانيه) دن برقايقله استانبوله‌كچه‌رك قيصره مراجعتله [بنم پدرم اوليكز. بنده‌سزه اولادلق

ايده‌جكم . بعدما ايكيمز بيننده موجب شكايت هيچ برحال وقوع بوليه‌جقدر . پدرمك متصرف اولديغى بعض مملكتلرى ويره‌يم . ادرنه‌يى بكا اعطاايديكز سزدن رجامده بوندن‌عبارتدر] كبى افاده‌ نرده بولنوب سلانيك و جوارندن موره شبه جزيره‌سنه قدر بعض مواقعى اعطا ايتدى ، [١] قيصرك برادر زاده‌سى قزيله تزوج وهمشيره‌سى فاطمه سلطان ايله قاسم چلبى‌يى رهين طريقيله براقه‌رق‌ادرنه‌يه كيتدى . اوراده موجود امرا وعلما اطرافنه طوپلاندى ، تدبير امور حكومته باشلاديلر. پدرينك ارتحال خبريله رسماً جلوس ايلدى ، اكبر اولاد قالديغندن وزير اعظم واركان وامراى عسكريه وقاضى‌عسكرنه بالجمله علما و خلق طرفندن ادرنه‌ده بيعت و نامنه خطبه قرائت و سكه ضرب اولندى.

بايزيدك آقشهرده ارتحالى اوزرينه تيمور (موسى چلبى) يى تلطيف ايلديكى يوقاروده [٢] بيان اولنديغى وجهله روم ايلى انكساريله صرب ممالكنك حكومت و امارتنى بالاسى آل تمغالى فرمان ايله سلطان سليمانه احسان ايتمش ايدى .

اولاد بايزيد چلبى عنوانيله ياد اولندقلرى حالده سلطان سليمان مسكوكاتنه (امير) ديو يازدرمش و آنده ايلك دفعه اوله‌رق طغرا شكلنى قوللانمشدر . حالبوكه پدرى آكا خطاباً يازديغى فرمانلرده شاه سليمان دير ايدى .

٤ — **موسى چلبى** — برادرلرى كبى فرار ايتمدى، مردانه

---

[١] ارنست لاونس ـ جلد ٣ ـ لوبو جلد ٢٦

[٢] اثرمز ـ جلد ١ ص (٥٠٠) مراجعت

برصورتده تاتارلرله چارپشدقدنصکره پدریله آنقره میدان محاربه‌سنده اسیر اولدی. تیمور نزدنده مظهر اعزاز واکرام اولیوردی. ییلدیرمك وفاتنده . تیمور ، مواعید جمیله ایله تطییب ونوازش وشاهانه اشیا وهدایا ایله بروسه حکومتی کندینه تفویض ایدوب نعش پدرنه بروسه‌یه کوندرمش ایدی. عزم‌قطعی صاحبی، خشین وحدیدالمزاج وفقط یاوز وییلدیرم ومراد رابع عیارنده شجیع وصاحب نجدت ، محب وطن. برنهال جلادت وصاحب وقارایدی . خلق عندنده بربنده تیمور کبی طانندیغندن انك سمرقنده عودتنده بروسه‌یه کله‌رك کوچك برادری محمد چلبی‌یه التحاق ایلدی . سلطان سلیمانك حال وحرکتی شان سلطنته توفیق ایده‌میه‌رك انکله چارپشدی. عاقبت اکا غلبه وادرنه‌ده اعلان سلطنت ایلدی . نتکم آتیده کوریله‌جکدر .

٥ — **عیسی چلبی** — بوده‌شجیع‌ایدی ، فقطادارهٔ اموره‌غیر مقتدر ایدی . آنقره فلاکتندن صکره والیسی اولدیغی قره‌سی‌یه‌التجا ایدوب بر سنه قدر اوراده کزندی . پدرینك ارتحالنی متعاقب تیمور نزدندن اسارتدن قورتیلان روم ایلی فاتحی تیمور تاش پاشانك معاونتیله بروسه‌یه کله‌رك اعلان سلطنت ایلدی .

سلطان سلیمانك جلوسنی طانیمدی وآنی تقلیداً روم ایمپراطوریله کیزلیجه براتفاقنامه تنظیم ایلدی . بیزانسك بیوك خاندانلرندن (یانی تون ته‌رس)ك کریمه‌سیله ازدواج ایتدی . بوذات بروسه‌دن بوغاز ایچنه‌قدر حکم ایدرمش . تیمورتاش کبی مهم، همده پك مهم برذاتك عیسی چلبی‌یه آلت اوله‌رق معمارلرندن اولدیغی بنای دولتی تخریبه حالشمسی شایان حیرتدر . تیمور تاش آتیده بیان اولندیغی اوزره

عیسی ومحمد چلبیلر محاربه‌سنده مغلوباً فرار ایدرکن اوشاغی
طرفندن قتل ویا جرح ایدیله‌رك قصورینك جزاسنی چابك کوردی.
عیسی چلبی بروسه‌یی ومرمره ساحل جنوبیسنی اشغال ایتدیکی
صره‌ده محمد چلبی سقاریه وادیسی حدود اولمق اوزره اناطولی‌یی
ایلشمه‌لرینی وحتی مؤخراً اتفاق‌ایدرك روم ایلی‌یه کچمه‌لرینی یازدیسه‌ده
عیسی چلبی برادرندن بیوك اولدیغندن حق ولادتنه استناداً [طوقاته
بیوتدیکم برچوجغك‌بوتکلیفیده برکستاخلقدر] دیوب‌رد ایتمش‌ایدی.
حالبوکه کندیسیده الك بیوك برادرلری اولان سلطان سلیمانك ادعا
ایتدیکی بو حق ، سناً بیوکلکی ، طانیمدی .

۳ — **محمد چلبی** — قاسم‌چلبی مستثنا اولمق اوزره شهزاده‌لرك
الك کوچکی‌ایدی (۱۵ یاشنده) عقل‌وذکا ومتانت وشجاعت و احتیاط
صاحبی اولمق اوزره یرادیلمش کبی کورینیوردی . پدرینك ارتحالندن
صکره‌کی طرز حرکتی دولتی بر ورطهٔ هولناکدن تخلیص نقطه‌سنه
منحصر ایسه پك ممدوح اولمق لازمکلور. فقط برادرلرینك کوچکی
اولدیغی حالده ۱۲ سنه قدر پوست غوغاسنه قالقیشوب جسم دولته
جریحه آچمسی بر حرکت مردوده ایدی . پدرینك آنقره فلاکتنده
بایزید پاشا وخواجه‌سی صوفی بایزید واسطه‌سیله طاغلره قاچیرلدی.
طوقاد و طوسیه طرفلرنده بولندی ، او جهتی محافظه ایتمش ایدی .
محمدچلبی تیمور طرفندن طوغریدن طوغری‌یه بر ضرر کورمدیسه‌ده
انك محیطی طرفندن کوردیکی مقاومت خاطری صاییلور بر بلا
اولدیغندن تیمورك شرقه طوغری چکلمسنه قدر تخلیص ممالك ایچون
قلیجی الندن براقمدی . طوقاد و طوسیه طرفلرینك صاحب قدیمی

اولان اسفندیار بك (قره یحیی) یی بیك قدر سواریله محمد چلبینك یولنی کسمکه مأمور ایتدکده مشارالیه ایله معیتنده بولنان جداً جسور و مقتدر بایزید پاشا ، قره یحیی‌یه غلبه و انی طوسیه طرفلرینه فراره اجبار ایتدی . بو غلبه‌دنصکره شهزاده یواش یواش بروسه‌یه تقربی ایچون بولی‌یه کلدی . بروسه طرفلری پك آچیق ایدی بایزیدك توصیه‌سیله بروسه ترك اولنه‌رق اماسیه وطوقاد طرفنه حرکت ایتدیکه بو تاریخده تیمور‌ده ازمیرده بولنیور ایدی . اماسیه‌ده ایکن جوارنده نائل اولدیغی موفقیتلر بایزید پاشانك اثر همتی اولدیغنده شبهه یوقدر . چونکه اون بش یاشنده اولان برچوجغك کارآزموده حرب زمره محاربه ایچون قوماندا ایده‌میه‌جکی ، ترتیبات حربیه یاپه‌میه‌جغی آشکاردر . بو موفقیتلرده تیمور جنراللرندن (قره دولتشاه) بیك نفر سواریله چلبینك مرورینه ممانعت ایلدیکی صره‌ده عسکری منهزم و کندیسی بر روایتده چلبینك کشیده ایتدیکی براوقله کوزندن اوریله‌رق تلف اولدیغی کبی (نیکسار) ی محاصره ایتمك اوزره تیمورك کوندردیکی حنیك بکی (قباداوغلی) نی ده نیکساردن چیقاروب شهری ضبط و کندیسنی فراره اجبار ایلدی . طوقاتده براز استراحتده ایکن (اینال اوغلی) قومانداسیله ۲۰,۰۰۰ قدر مدهش بر مفرزه‌یی‌ده (قوز اووه) ده رجعته مجبور و (کوزل ـ کوزلر اوغلی) اداره‌سنده‌کی ترکمنلر قره حصار شرقی‌یی محاصره ایتملریله آنلریده طرده موفق و (کوپك) قومانداسنده‌اولان برطاقم خلقیده (قازآباد) دن تبعید ایتدی واحاصل برحیدود چته‌سی رئیسی اولوب سیواسی مقر اتخاذ ایلیان (مزید) بك سیواس سوقاقلرنده ، صکره جامعده وحتی قهرمانجه التجا ایتدیکی سلطان جامعشریفنده ، واورانك دیوارلری ییقیلمغه باشلادیغنی کورنجه

مناره‌سنده بایزید پاشانك یاقدیغی آتشلر ایچنده مقاومت ایدرکن
شجاعت و قهرمانلغی کورن بایزید پاشا کندیسنی اقناع ایله
معیتنه آلدی و بالاخره الکبیوك امرامز صره‌سنه کچدی . بو آرالق
پدری ییلدیرم بایزید وفات ایتمشدی . چلبی ، تیمور طرفندن دعوت
اولندی . اعتذار ایله معلمی صوفی بایزیدی کوندرمش ایدی. روایته
کوره تیمور محمدچلبی‌یی کندینه داماد ایده‌جکمش . شهریار مرحوم
اوغلنه تیمورك دعوتنه اجابت ایتمسنی یازمشسه‌ده چلبینك امراسی
عدم اجابت رأینده بولنملرینه رغماً تیموره طوغری کیدرکن معهود
قره‌یحی ینه اوکنه چیقدی آنی دفع و بولی نواحیسنه وصولنده
(اخی مصطفی) نام کمسنه (ساوه‌جی اوغلی (؟) طرفندن کوندریلوب
شهزاده بصیلمق اوزره ایکن بایزید پاشا عقللی طاوراندی آنیده
پریشان ایلدی. بوزمانلرنده محمدچلبی نزدنده تیمورك سفیری‌ده بولنمقده
ایدی . دوچار اولدیغی مهالکی و دها ایلری کیدرسه حیاتی تهلکه‌ده
قاله‌جغنی سفیره بیان و اعتذار ایدرك تیمور نزدینه عزیمتدن صرفنظر
ایتمش ایدی. تیمور بروجه‌مذکور تاتارستانه عودت ایدرکن محمدچلبی
طوقاد واماسیه‌یی ترك‌ایله (کره‌ده) بولی طاغلرینه چکلدی . بایزیدك
ارتحالنی متعاقب وارث مشروع اولان بیوك برادری سلطان سلیمانك
سلطنتی طانیمدی .

خلاصه بایزیدك اسارتیله باشلیوب طقوز آی قدر امتداد ایدن
(فاصلهٔ سلطنت دورنده) عیسی چلبی بروسه‌ده ، محمدچلبی اماسیه‌ده
و سلطان سلیمان ادرنه‌ده اجرای حکومت ایتدی ، وبایزیدك ارتحالیله
باشلیوب اون بر سنه قدر دوام ایدن (دورفترت) باشلدی عیسی ،
وموسی و محمدچلبیلر بیوك برادرلری ، سلطنتك وارث مشروعی سلطان

سلیمانی طانییوب خروج علی السلطان واقع اولدی. (پوست‌غوغالری)
باشلدی. آتیده بیان اوله‌جغی وجهله اولا عیسی چلبی، صکره سلطان
سلیمان و انی متعاقب اعلان سلطنت ایدن سلطان موسی تلف ایدیله‌رك
محمد چلبی مستقلاً اجرای سلطنته باشلیوب فترت و پوست غوغالری
نهایت بولدی.

عیسی ومحمد چلبیلر اره‌سنده محاربه — عیسی‌نك قتلی

محمد چلبی یوقاریده بیان اولنان موفقیتلردن صکره عیسی چلبینك
حقندن کلمك اوزره (کره‌دده) طاغلرندن اشاغی ایندی، آنقره‌ده
مشهور فیروزپاشازاده یعقوب بك کندیسنه التحاق ایتمکله بروسه‌یه توجه
ایدرك طومانیج طاغی جوارنده جدلری عثمان غازینك تکفورلرله
محاربه ایلدیکی (ارمنی بلنده) عیسی چلبی ایله چارپشدی. عیسی‌نك
رفاقتنده تیمورتاش بولنیوردی. یعقوب بکك همتیله تیمور تاش پاشانك
قوتنه غلبه ایتدی. بعده سرعتله قره‌سی‌یه کیدرك اورا امیری ویعقوب
بکك دایسی (اینه بك صوباشی)نی کندی اتفاقنه ادخال وبالیکسره
مواصلتنده ارکان عسکریه‌نك وباخصوص (اینه‌بکك) نابجا توصیه‌لریله
اناطولی حکومتنی بینلرنده تقسیم ایتمکی عیسی چلبی‌یه تکلیف بوده
حق ولادتنه استناداً تکلیف مذکوری رد ایتدی. (اولو آباد)
جوارنده وقوعبولان دیکر مصادمه‌ده مشار الیه (تیمور تاش) ینه
مغلوب اولدی. فرار ایدرکن خدمه‌سی طرفندن تلف ایدلمش ورأس
مقطوعی ـ اظهار سطوت ایچون اوملی ـ محمد چلبی طرفندن ادرنه‌ده
سلطان سلیمانه کوندرلمشدر (٨٠٦ ـ ١٤٠٣) نامق کمال بکك عثمانلی
تاریخلرندن نقلاً روایتنه کوره اثنای محاربه‌ده تیمور تاش رکابدارینك

حیوانی تلف اولمش، مشارالیه انی حیوانی ترکسنه آلوب اویله‌جه
فرار ایدرکن رکابدار تیمور تاشك آرقه‌سندن خنجرله اوروب یره
دوشورمش و محمد چلبی اردوسنه اویله‌جه کتورلدکده اثر جرحدن
وفات ایتمشدر. بیوك ضایعاتدندر. عیسی چلبی عسکرینك اشبو مغلوبیتی
اوزرینه (یالووه) دن سرعتله استانبوله کچه‌رك متفق اولان ایمپراطور
نزدینه کلدی واورادن ادرنه‌ده بیوك برادری سلطان سلیمان نزدینه
دخالت و محمد چلبیده بروسه‌ده اعلان سلطنت ایلدی. وکرمیان بکی
ایکنجی یعقوب بکدن برادری موسی چلبی ایله پدرینك بقیهٔ عظامنی
طلب ایدرك استحصال ایلدیکنده نعش پدری وصیتی وجهله بروسه‌ده
مدفن مخصوصنه دفن ایتدی.

برحالده درت قرداشدن ایکیسی یعنی سلطان سلیمان ایله عیسی
چلبی ادرنه‌ده ذوق وصفا عالمنده، دیکر ایکیسی محمد وموسی چلبیلر
بروسه‌ده ترتیبات وتنظیمات عسکریه ایله مشغول بولنمقده ایدیلر.

عیسی چلبی مؤخراً برادری سلطان سلیماندن لزومی مقدار
عسکر الدیغی کبی مشهور اولان جسارتندن طولایی بر چوق رومللیده
کندیسندن آیرلمامق اوزره عهد ومیثاق ایله یمین ایدرك کندینه التحاق
ایلدیکندن قوتی ١٠,٠٠٠ نفری بولوب بروسه‌یه قدر کلمش ایسه‌ده
خلق شهر قپولرینی آچمادی و محمد چلبینك هجوملرینه تاب آور مقاومت
اوله‌مدی. طوغریجه قسطمونی پرنسی اسفندیار بك نزدینه التجا وانکله
بالاتحاد آنقره‌یه هجوملرنده محمد چلبی ٣٠٠٠ قدر آدمیله بونلره هجوم
ایدوب اسفندیار بك مملکتنه رجعت وعیسی‌ده ازمیره فرار ایدنجه
قرمان پرنسی، محمد چلبی یی تبریك و ذوالقدریه امیری سلیمان بکده
کریمه‌سنی مشار الیه تزویج ایدرك کافه‌سی ١٠,٠٠٠ قدر اولدقلری

حالده عيسى چلبى اوزرينه حركت ايتديلر . محمد چلبينك ايلريده كنديلرينه بر بلاى مبرم اولهجغنى اكلايان طوائف ملوك، عيسى چلبى ايله اتفاق ايتدى . بونلر يعنى آيدين، صاروخان ، تكه ، كرميان منتشا بكلرى وعيسى چلبى عساكرى محمد چلبى ايله محاربهيه طوتشدى . چلبينك قوتى بالنسبه آز اولديغى حالده اولدقجه شانلى برغلبهيه مظهر اولدى. بكلرده بربرى آرقهسنه اكا عرض دخالت ايلدى. صاروخان برنسى (خضر شاه) حمامده ايكن اسير ايديلوب تيمورله كلهرك تسلط ايلديككندن بر عاصى صفتيله باقيلوب تلف ايدلدى، كرميان بكى ايكنجى يعقوب بكده محمد چلبينك تقربنده ممالكى مفتاحنى تقديم ايتدى ، كندى مملكتنده ابقا اولندى. ازميرلى جنيد بكده عرض اعتذار ايتمكله آنى عفو واتفاقنه ادخال، ازميرقلعهسنى كنديسنه اعطا ايلدى . عيسى چلبى يه گلنجه هنگام كار وزارده قرمان طاغلرينهفرار ايتدى، نه اولديغى معلوم اولهمدى. روايته كوره اوراده محو وپريشان اولمش، ديكر بر روايته نظراً ارقهسنه ٢٠٠ قدر سوارى كوندريلوب حمامده ايكن يقهلنهرق تلف ايدلمشدى.

محمد چلبى مظفراً بروسهيه كلوب سليمان اولى ازمك يوللرينى تحرى ايتدى. يوقاريده ذكر اولنان جنيد تيمورك يتشدرديكى امرادندر. شجيع، ذكى وفقط علاق بر آدم، قياق برمنافق اولديغندن شهزادهلره آيرى آيرى يناشير ، صكره اهانت ايدر، بر كلاه قاپار ايدى.

سلطان سليمان جنيد ـ آنقره نك ضبطى

عيسى چلبى صحنهٔ سياستدن چكلدكدن صكره محمد چلبى ارتق آناطوليده آت اويناتمغه باشلدى . بوحال ادرنهده ذوق وصفا عالمنده

بولنان پادشاهك حدتنی تحریك ایتدی ، تلاشنی موجب اولدی .

بایزیدك ازمیردن طرد ایتدیکی (اموز بك) ك ممالکنی سلطان سلیمان (قره صوباشی) یه ویرمش ایدی . بونك مخدومی جنید بك آیاثولوغ ـ Ephèse ی مقر اتخاذ ایدن اموز بکه اعلان حرب ایله شهری ضبط ایتدی ووقوعی ملحوظ بر هجومدن قورتیلمق ایچون سلطان سلیمانه بر مکتوب یازدی ، شهری نامنه ضبط ایتدیکنی عرض ایتدی ، پادشاه کندیسنه معاونت ایدرسه سائر مواقعی‌ده الده ایده‌جکنی بیلدردی . جنید آقاجان بر ادم اولدیغندن دیکر طرفدن اموره‌ده ائتلاف یولنی ارادی ، بو آرالق اموز وفات ایتمکله یالکز قالدی . محمد چلبینك کوچك بر موفقیتده بو دفعه‌ده آنك دائرهٔ اتفاقنه کیردی .

بو حاللر سلطان سلیمانك غضب وحدتنی تزیید ایتدی ، هم جنیدی تربیه وهمده محمد چلبینك ترقیاتنه سد چکمك ایچون اولا جنید علیهنه حرکت ایتدی . قرمانلی محمد ، کرمیانلی یعقوب بك ، محمد چلبینك متفقلری اولدیغندن جنیده ۳۰۰۰۰ عسکرله معاونت ایتدیلر . جنیدك معیتنده‌ده ۵۰۰۰ قدر عسکر وار ایدی . متفقلر آیاثولوغده اخذ موضع ایتمشلردی . سلطان سلیمان اورالره تقربنده جنیدی خوف وهراس استیلا ایدرك اردوسنی ترك ایله یالکزجه نزد سلیمانه کیتدی ، دخالت ایتدی ، اایاغنه قپاندی ، عفو اولندی . جنیدك بویله فرارینی کورن متفقلر بوایشده بر حیله اولدیغی ظنیله آنلرده رجعت ایتدی . سلطان سلیمانده بلا وقوعات آیاثولوغه داخل وینه اکلنجه‌لریله مشغول اولدی .

سلیمان خان نزدنده بولنان صدر اعظم علی پاشاده روم ایلیده

موجود صنوف عسكريه‌نی الەرق آناطولی‌یه کچمش ایدی. مقصدلری آنقره‌نك ضبطی ایدی. بروسه بلا مقاومت قپولرینی پادشاهه آچمش اولدیغندن آنقره‌نکده الده ایدیله‌جکنی مأمول ایدردی. محمد چلبی آنقره‌نی مدافعه ایچون کرمیانلی یعقوب بکی کوندرمش ایدی. یعقوب موجود معیتیله مقاومت ایده‌میه‌جکنی آکلادیغندن عسکرله معاونت ایدلمسی حقنده اینه خواجه و بلغار اغا واسطه‌سیله چلبی‌یه مکتوب یازدی، بوده موقعنی ترك ایتمامسی ویقینده امدادینه کله‌جکنه دائر یازدیغی جوابی صدر اعظم علی پاشا یقه‌لدی. موقعنی ترك ایله‌چکلمسنه دائر ترتیب ایتدیکی دوزمه جوابی یعقوبه کوندردی. اوده کیری چکیلنجه صدراعظم بلا مقاومت شهره داخل اولدی.

سلطان سلیمانله محمدچلبی وقایعی

محمدچلبی صدراعظمك حیله‌سندن معلومات اله‌مامش ایدی، وعدی وجهله یعقوب بکه معاونت ایچون آنقره‌یه تقربنده مسئله‌یه وقوف پیدا ایتدی. سلطان سلیمان بروسه‌ده قپلیجه‌لرده بزم صفایی کوزجه ترتیب ایتمش. قفانی ایچکی ایله طومانلندیروب کیفه طالمش ایدی. محمد چلبی معیتنده‌کی ۸۰۰۰ قدر آدمیله بروسه‌نی باصغین ایتمك نیت ایدرك سقاریه نهرندن بالمرور (چاقر پیکاری) دینلان محله کلدکده سلطان سلیمان ایشدن خبر آلدی. غازی اورنوس بکی کوندردی. وقوعبوله‌جق مصادمه‌ده محمد چلبینك موفق اولمسی مأمول ایکن صدر اعظم ینه برحیله اختراع ایتدی. صورت حقدن کورینه‌رك کویا محمد چلبی معیتنده‌کی آماسیه امراسی قاچمق فکرنده ایمش دیو خفیاً بر مکتوب کوندردی. بو آرالق چلبینك معیتنده‌کی شرابدار

الياس اننك سلطان سليمان نزدينه وبروسه‌يه فرارى صدر اعظمك اشعارينه قوت ويردى . چلبى نزدنده بولنان بايزيد پاشاده بعض صعوبتلر كوستردى . چلبى محاربه‌يه كيرشمكى كوزينه كسديره‌ميوب طوقات طريقيله اماسيه‌يه قدر عودت ايتدى . (١٤٠٦ — ٨٠٩)

محمد چلبى اماسيه‌ده بوش طورمدى حيله‌كارلغه ، قباحت درجه‌سنده تشبثاته باشلدى . اطنه‌نك شرق طرفلرنده تأسس ايدن ذوالقدريه اميرينك قيزيله تزوج ايتمش اولديغندن صهريت هر ايكيسنى يكديكرينه ربط ايتمش ايدى .

بو دفعه‌ده قرمان اوغليله اتفاق ايتدى . بوده استقبال دولت نقطهٔ نظرندن عفو اولنمز بر قباحت ايدى . محمد چلبى دها ايلرى كيتدى ، موسى چلبى ايله‌ده ائتلاف حاصل ايتمش ايدى ، اسفنديار بكينده دائرهٔ اتفاقه چكدى . موسى چلبى سينوبدن (كفه) يه اورادن روم ايلى طرفنه كچدى ، اسلاميته ، عثمانليلغه ، شهزاده‌لك شرفنه ياقشميه‌جق بر صورتده بر طاقم اولاخ وصربلولرله اتفاق ايتدى . اولاخلى (ميرچه آ) نك قيزيله تأهل ايتدى ، جمعيتنى آرتيردى . بو ذات يوقاريده بيان اولنديغى وجهله اولاد بايزيدك قهرمان و پهلوانلرندن ايدى .

شهزاده موسى چلبى پادشاهك عياشلغى نتيجه‌سيله دولتى حفرهٔ محوه سوق ايده‌جكنى بيلديكندن روم ايلى‌يه كچه‌رك اورالرى قاريشديرمغه باشلمسى اوزرينه سلطان سليمان آناطولى‌يى تركه مجبور اولدى . بحر سفيد بوغازندن روم ايلى‌يه كچدى . كنديسى نادرهٔ روزكار ذواتدن معدود اولديغندن بيزانس جوارنده وقوعبولان محاربه‌ده قيصرك القاآتى و ميرچه‌نك دوستى استغنا دلالتيله صرب عساكر معاونه‌سى سلطان سليمان

طرفنه كچنجه موسى مغلوب اولدى . فنا حالده بوزولدى ، قاچدى . بالقانلرده، اولاخلر، نزدنده وقت كچيردى. بو محاربه بر رذالتدن عبارت ايدى. چونكه هنكام مصادمه ده بر طرفده براز موفقيت كورينجه ديكر طرف امراسى اوطرفه كچر، ايش بر عكس اولنجه ينه برى طرفه التجا ايلر ايدى . ميدان محاربه برچوقلره دستكاهنه دونمش، مكيك كبى صاغدن صوله، صولدن صاغه نقل امرا وقوعبوليوردى .

موسى چلبى فرارندن صكره اوته ده بريده بر حيات سرسريانه سوردیكى صرهده سليمان چلبى ده ادرنه يه كلمش ايدى. ينه صفاسنه، لذائذ شهوانيه سنه دوام ايتديكى حالده موسى رجعتكاهندن رقيبنك حال وحركتى حقنده معلومات آليور و اوزرينه يوكلمك ايچون فرصت كوزه تيور ايدى.

سلطان سليمانك ادرنه يه وصولى ممنونيت عموميه يى موجب اولدى حسن قبول كوردى . استقبال ايدلدى . (ايلول ١٤٠٨ ـ ٨١١) شهريار مشاراليه بودفعه جداً ايفاى سلطنته باشلدى . (٩ تشرين اول ١٤٠٨) ده قارينولى ضبط ووندیكلولرله بر معاهده عقد واوراين سنوى ١٦٠٠ دوقه جزيه يه ربط ايلدى .

فقط منهمك اولديغى بلاى عشرت كوزلرينى قپامش واوزرينه طوغرى كلمك اوزره اولان فرطنه يى، دولتك آتيسنى تأمين چاره لرينى كنديسنه اونوتديرمش، حيله واقتداريله مشهور صدراعظم على پاشاده ارتحال ايتمش ايدى (٨١٣) صدراعظمك ارتحالى، كنديسنك كيجه كوندوز سرخوش اولمسى سليمان حقنده پك مشئوم اولدى . بو حالى اولميوبده اوقاتنى امور دولته حصر و تخصيص ايده ايدى دولتى تقرب ايتديكى ورطهٔ هلاكدن خلاص ايلدكدن بشقه كوكبهٔ شوكت وسطوتنى تزييد ايليه جكى شبهه سز ايدى .

سلطانه سلیمانه باصفیی ـــ پادشاهك انتلافی

موسی چلبی ده خفیاً بر اردو ترتیب ایتمکده ایدی . بیزانس ایمپراطوری سلطان سلیمانك شان سلطنته لایق اولمیان حاللرینه تأسف ایدرك وصایای خیرخواهانه‌ده بولندیسه‌ده تأثیری اوله‌مدی ، احوال ناهموار‌ه‌سی طبیعتك کندیسنه بخش ایله‌دیکی اوصاف جمیله وجلیله‌نك یواش یواش انسلابنی موجب اولدی . شجیع ، مقدم ، حق‌شناس ، کار آگاه برذات ایکن ظالم ، انصافسز ، زن‌دوست بر آدم اولدی حالبوکه قارشیسنده‌کی خصمی یعنی موسی چلبی‌ده نیه ، متیقظ ، حریص ومحترص وموقعندن استفاده یولنی ایو بیلور وفقط ظالم واستبداد درجه‌سنده سرت اولدیغندن مصادمه‌نك نتیجه‌سی نه اوله‌جغنی اکلاشیلیور ایدی . فی‌الحقیقه موسی قیشك الك شدتلی برزماننده انجماد حالنده بولنان طونه بوزلری اوزرندن کچه‌رك بردنبره ادرنه‌ده بر قوتله کورندی . میخائل زاده محمد بك کیفیتی سلیمان خانه اکلاتدقده اهمیت ویرمدی ، غازی حاجی اورنوس بکك بوبابده وقوعبولان ایقاظاتی [نه تلاش ایدیورسك اختیار ، وار ایشکه کیت ، موسی کبی برچوجغك بکا قارشی دعوای سلطنت ایتمکه قدرتی یوقدر ، نافله بنی ازعاج ایتمه.] سوزیله قارشیلندی . یکیچری اغالغی وظیفه‌سنی یاپان ـ چونکه او تاریخده یکیچری اغالغی احداث ایدلمامش ایدی ـ حسن اغانك مراجعتی سلیمان چلبینك غضبنی موجب اولدی ، صقالنی قیلجله کسدیرنجه ، اغا ، امرای عسکریه‌یه مراجعتله کافه‌سی چیلغین بردلی اداره‌سنده قالمیه‌جقلرندن موسی طرفنه کچدی . سلیمانده قره‌جه بك ، مقبل بك و تیمور تاش پاشا زاده اوروج بکلرله یالکز قالدی که

بوارالقده خصمی ادرنه‌یه کیرمش ایدی. (١٣ شباط ١٤١١) اشبو اوچ ذات سکر حالیله سوز اکلامیان پادشاهی طوتوب حمامدن سرایه نقل ایتدیلر. موسی چلبی‌ده سرایی محاصره‌یه باشلمش ایدی. قفاسنك دومانی براز آچیلنجه سلطان سلیمانك عقلی باشنه کلدی ، کیجه‌ده اونمشدی ، اوچ نفر رفیقیله سرایك آرقه قپوسندن چیقدی ، مقصدی استانبوله کیتمك ، متفق اولان ایمپراطور مانوئلدن امداد آلوب موسی‌نك ، محمدك قفاسنی ازمك ایدی . یولده کیم اولدیغی کویلیلر طرفندن طانندی (دوکنلر ـ دوکونجی) کویی ترکمن اهالیسی طرفندن ویاخود معقبلر طرفندن تلف ایدلدی. (١٣ شباط) بروسه‌ده ییلدیرم بایزید تربه‌سنده مدفوندر. مرحومك عشرتدن بشقه برقصوری یوق ایدی. جمعیتی ، امرای عسکریه‌سی مقتدر بر مرد دلیر ، کندیسی شجیع حلم وکرمله موصوف ایدی . بلای عشرت اولمیه‌ایدی ادارهٔ دولتی ید استقلالنه آله‌جغی اشکار ایدی .

عقل وذکا صاحبی ومقتدر بر پادشاهك پك مشکل بر زمانده چیلغینجه‌سنه امراسنی کوجندرمك یعنی یکیچری اغالغی وظیفه‌سنی یاپان حسن اغانك صقالنی کسدیرمك و یا بر روایته کوره تراش ایتمك و غازی حاجی اورنوس کبی شیخ الامرایی کندی منفعتی حقنده وقوعبولان معروضاتنه قارشی بلا سبب تحقیر ایتمك کبی عقل ومنطقه ناموافق حرکتلرك برطاقم ایام رئیسلری طرفندن شهزاده محمد چلبی‌یه ویا انلك احفادینه برخلوص اولمق اوزره اختراع ایدلمش اولمسی مأمولدر چونکه بویولده تلف اولان اعاظمی برر صورتله لکه‌لمك و اقبال صاحبلرینی مدح وثنا ایتمك کهنه بیزانسدن توارث ایتدیکمز اخلاقدر.

حاصر ، سلیمان چلبینك علوم ومعارفك ترقیسنه اولان خدمتندن

بحث ایله عثمان غازی احفادندن ترقیٔ علوم ومعرفته الك اول همت ایدوب حقیله مدح وستایشه لایق سلطان سلیماندر دیر . ترجمه مولد صاحبی اولوب بروسه ده چکرکه جاده سنده کی بیوك قبرستانده مدفون اولان سلیمان افندی اولا بایزیدك صکره بو پادشاهك امامی ایدی. سلطان سلیمان شعرایده مشغول اولورمش . صولك زمانده سویلدیکی شعر عطا تاریخنده مندرجدر . ادرنه ده کی سلطنتی سکز سنه در .

« موسی نك بالاخره اتخاذ ایده جکی مسلك و پولتیقه یی موقعی آچیقدن آچیغه کوستریورایدی. شمدیلك آناطولی حقنده بر تشبثده بولنه مزدی. بو زمانه قدر محمد چلبی یی کرك برادر و کرك بر (متفق) کبی بیلیر ایدیسه ده بعدما آنی بر رقیب صفتیله طانیه رق خوف وهراس اوزره بولنملی ایدی . اوروپاده بر ایمپراطورلق تشکیلی خیالاتی وادرنه ده اقامتله آناطولی یی اداره ایتمك فکرلریده سلطان سلیمان مزارینه دفن اولنمشدی. موسی . اوروپاده بیله نه غربه و نه ده شماله طوغری بر فاتح صفتیله ایلریلیه مزدی . بوندن بشقه قورناز ونديكلولر وانلرك قورصانلری علیهنه ده مقتدر بردونما تشکیل ایده مزدی . چونکه ونديكلولر کندیسنه معاونتده قصور ایتمامشلردی . افلاق پرنسی (میرچه آ) برنجی معاونی ایدی. (استفان لازاره ویچ) ده کندیسنه دائما عرض صداقتله معاونت جدیده ده بولنمش ایدی. حتی مجارستان بیله بوچلبینك حرکاتنه لطفکارانه بر نظرله تماشا ایدوب طورمقده اولدیغندن مجارستان ویا مارالذکر حکومات علیهنه بر حرکت، مخالف انسانیت وبلکه موسی چلبی پولتیقه سنه مضر اولوردی . یالکز بیزانس ایمپراطورلغی موسی چلبی علیهنده بولندیسه ده آتیده کوریله جکی وجهله مشارالیه ایمپراطورزدده برسلهٔ تأدیب ایندرمکه غیرمقتدر ایدی » [١]

---

[١] یورغا ـ جلد ١ ص ٣٥٣

عهد سلطان موسی خان ابن سلطان بایزید خان

(۸۱۴ - ۸۱۶) — (۱۴۱۱ - ۱۴۱۳)

دوام فترت

خلاصه

سلطان موسی خان ابن بایزید اول - اجراآت اولیه - پادشاهه سورولك ایستنان امکالر - حدود قدیمه‌مزك استردادی - صدر اعظمك اهانتی - محمد چلبینك قیصر وسائره ایله اتفاقی . محاربهٔ قطعیه . ارتحال موسی .

اجراآت اولیه

موسی‌نك جلوسنده ایلك ایشی کندی ایشنه یرایان وفقط پادشاهی وقرداشی سلطان سلیمانی تلف ایدن ترکمنلرك جانلرینی یاقمق اولدی . آندن صکره آنقره میدان محاربه‌سندن فرار جرأتنده بولنان امرایی ایچه حاشلادی . حتی بعضیلرینك دیرلکلرینی . ایرادلرینی کسدی ، کندیسنك ضبط وربط اری . تهدیدینی ایقاعه قادر برپادشاه اولدیغنی بر ایکی کونده کوستردی . کهنه‌لره اصلا یوز ویرمه‌دی . چونکه کرك محاربه‌دن فرار وکرك پادشاهلرینه عدم صداقتله کافه‌سنی لکه‌لی کوریور ایدی . یکیدن رجال دولت یتشدیرمکه چالشدی . تاریخلرمزك ، کوز ، امی ، جاهل ، چوبانلقدن یتشمه ، قیون موسی دیو تزییف ایتدکاری

ذاتی صادق . غیور طوغرو کوردی . کافه‌سنه تقدم ایتدردی. بو حال (نضردن دوشنلر) لـ، اکثرکلری اللرندن آلنانلرك غرض درونیلرینی جلب ایتدی .

موسی شجیع اولدیغی قدرده صبرسز ایدی . صبرلی طاورانوب تدریج قاعده‌سنی تعقیب ایده‌ایدی برطاقم وقوعات مؤلمه ظهور ایتمز وامراسی محمدچلبی نزدینه کچوب حیاتی تهلکه‌دن مصون قالیردی، ملکنی ایستدیکی کبی اصلاح ایده‌بیلیردی . چونکه جسارتی قدرده عزم وثبات صاحبی ایدی .

« اختیار اورنوس سیروزده کندی مالکانه‌سنه چکلمش ، درکاه پادشاهی‌یه کلمکدن امتناع ایتمش ایدی . مخصوصاً خبر کوندردی . کوزلرینه عمی کلش اولمسی بهانه‌سیله دعوتی رد ایتدی . جبراً کتیرتدی تجربه ایچون سفره‌سنه آلدیغی وقت اوکنه پلیچ یرینه پشمش قوربغه بودلرینی سوردی . اورنوس دها قورناز چیقدی. هیچ برشی یوق ایمش کبی قوربغه‌لری کوزلجه ییدی، شکر ایتدی، پادشاه عمی لغنه قاندیغندن یاخود سننه حرمتدن برفنالق ایتمدی . بکلکنه اعاده ایتدی » [١]

سلطان موسی‌یه سورولمك ایستنانه لکه‌لر

درت رقیب سلطنتدن ایکیسی یعنی سلطان سلیمان خان اول چلبی عیسی محو ایدلمکله پوست غوغاسنده محمدچلبی ایله سلطان موسی قالمشدی. سلطان مشارالیه کویا ادرنه‌ده واوروپا جهتنده حکومت ایتمك وفقط سکه ضرب وخطبه قرائت ایتدرمامك اوزره برادری محمد چلبی ایله اولجه قرار ویرمش اولدیغنی پادشاه اولانه خلوصکارلق رقیب

[١] تاریخ ابوالفاروق ـ جلد ١

مغلوبنه غرضکارلق ایتمکدن لذت آلان اسکی تاریخلر بیان ایدیور .
بو روایتلر منطغه ، عقله، یقین اولمدیغی کبی سلطان موسی نك برادرینه
بویله بر سوز ویره جك یادکارلردن اولمدیغی ده دوشینلورسه روایات
واقعه نك اساسسز اولدیغی دفعتاً اکلاشیلور. چونکه اولاً کندیسی
محمد چلبیدن سناً بیوك ایدی . ثانیاً جسور اولدیغی قدرده متعظم
و متکبر ، باباسی بایزیدك طرز آخرده بر شکلی ایدی . عثمانلیلرده ده
(آغالغه) یعنی بیوکلکه پك زیاده دقت اولنور ، سناً بیوك اولانك
هر حالی. حتی اقتداری ، دوشونجه لری بیله بیوك عد اولنوردی. عثمان
غازینك اوغللری علاءالدین پاشا ایله اورخان غزی بو بابده بر شاذ
ومستثنا تشکیل ایدر. موسی اسیر اولنجه یه قدر ثبات ایدرك انقره میدان
محاربه سندن فرار ایتمدی . بونکله ده متانت اخلاقه مالك اولدیغنی اثبات
ایتدی، قرداشلرینه طبعاً تفوق ایلدیکنی آکلاتدی . بو بوله مردلك
قهرمانلق کوسترن بو پادشاد قرداشلری ومحمد چلبیلرك ، قاچسنه نظر
نفرتله باقش ، کندی شجاعتی تیمور طرفندن تقدیر اولنمش، آناطولی
حکومتی کندیسنه تفویض اولنمش اولدیغی حالده محمد چلبی یه نصل
بویله بر تکلیفده بولنه بیلور ؟ بو تکلیف محمد طرفندن وقوعبولورسه
نصل قبول ایدر ؟ برادرلرینك حرکتلرینی عثمانلیلغه ، ترکیت شانه
منافی کورر واجدادی کبی حرکت ایده جك بر خصلتی انجق کندیسنده
بولور ایدی . هله سلطان سلیمانك موقع رسمیسنه ، عائله سنك شانه
یاقیشمیه جق حاللرینه ، شرف سلطنتی آیاقلر آلتنه آلیرجه وقوعبولان
حرکتلرینه طیانه مدی. دولتك استقبالنی پك مظلم کوردی. عیسی و محمد
چلبیلر منفعت شخصیه نقطهٔ نظرندن حرکت ایدیورلردی . موسی
چلبی بویله بر فکری خاطرینه بیله کتورمدی. اولاً سیرجی ضوزدی.

صكره بلكده ولیعهد صفتیله ایشـه مداخله‌یه مجبور اولدی . سلطان موسی‌نك براز اشاغیده حال وحركتی بیان اولنه‌جق شیخ بدرالدین سماوی‌یی كندیسـنه قاضیعسكر نصب ایتمسی نه كبی احوال روحیه‌یه مالك اولدیغنی كوستریور ایدی .

معلم محترم مرادبك افندی ایكی قرداش بیننده‌كی مناسباتی اشعارمز دائره‌سنده یازدقدنصكره سلطان موسی‌یی شویله‌جه تصویر ایدر [املی بر آن اول وطنی آیاغه قالدرمق ، تداوی ایتمك ، قوت ومكنتنی اعاده ایتمك . ایجاب ایدرسه سمرقنده قدر كیتمك . آنقره ، بروسه ، كوتاهیه ، آقشهر تحقیرلرینك انتقاملرینی آلمق ، عثمانلی ناموسنی یرینه كتورمك ایدی . الك صكره سلطان سلیمانك بروسـه رذالتلرینی خبر آلمش ، آندن امیدینی كسـمش ایدی . محمد چلبینك ذوالقدریه امیرینه دائما مداخله قپوسـنی آچمسی ، قرمان بكی ایله اتفـاقه تنزل ایتمسی كندیسـنی دلكیر ایتمش ایدی . بونك التمـاس ظاهریسی « بیوك برادرمزله جبهه‌دن باشه چیقه‌میورسك ارقه‌سندن ، روم ایلینك شمالندن تضییق كورنجه قوتی قیرلمش اولور ، ایسترسه‌ك بن اوطرفه‌جه‌یم تضییقی اجرا ایده‌یم » دن عبارت اولور . موسی برادرلرینك هرایكیسنی‌ده ارباب عد ایتمیوردی . [دیر . وآتیده بیان اولنـان حال وحركتی معلم محترمك افاده‌سـنده نقدر حقلی اولدیغنی كوسترر . مورخلریمز سلطان موسی‌نك شیخ‌الامرا غازی‌اورنوسی تحقیرایتمسنی ظلم وغدرینه اسـناد ایدر ، فقط پادشاهی اولان سـلطان سلیمانه صداقتسزلكنی‌ده اونوتیرلر ونه‌اولدیغی بایرسز ، چوبانلقدن یتشمه شاه اعورملك نامنده‌كی بركوری یعنی قیون موسی‌یی كندینه وزیرتعیین ویالجمله رجالی بووجهله كندندن تنفیر واحسانلرینی كندی آدملرینه تخصیص ایتمش اولدیغنی

بیان ایله محمد چلبی‌یه خلوصکارلق ایدرلر. واقعا قیون موسی امی ایدی. فقط آنفاً بیان اولندیغی وجهله صادق ایدی، طوغری بر آدم ایدی: طوغریلغی کندیسنی بابادن میراث امرایه تقدم ایتدیردی.

حدود قدیمه‌مزك استردادی

سلطان موسی سوزنده طورمیان صرب قرالنی تهدید ایله صربستانه کیروب یاقدی ییقدی، قراله بویونا کدیروب حدینی بیلدیردی، اطاعته ادخال ایلدی. صکره (پراوادی) و (کوپری) قصبه‌لرینی ضبط ایتدی. قیصر ادارهسنه‌کچن سلانیکیده آتیده کوریله‌جکی اوزره محاصره وتضییق و (لامیا - زیتون) دن ماعدا بالجمله مواقعی تسخیر وبر سنه‌ده یلدزی زمانندهکی حدودی اعاده ایتدی. بوندن صکره دیش بیلدیکی قیصر (ئه‌مانوئل) اوزرینه یوریه‌رك استانبولی صارمغه باشلدی. فقط معیتنده مقدار کافی قوت اولمدیغی کبی محاصره ادواتیده اولمدیغندن حصر وتضییق کیفیتی پك آغر کیدیور ایدی (٣ ایلول ١٤١١-٨١٤)ده سلوری‌یه‌ده هجوم ایتدی، شدتله مقاومت کوردی. خسته اولدیغی روایت ایدیلان ئه‌مانوئل بو دفعه اولانجه متانتنی طوپلدی. برادر طبیعیسی قوماندانسنده اولان بیزانس غالریالری (پلاطه؟) اطه‌سی جوارنده تصادف ایتدیکی بعض سفائنمزی‌ده طاغتمش ایدی. یورغه‌ده مطالعه‌ده اولندیغنه کوره [١] سلوریده وایمپراطور نزدنده بولنان اورخان نامنده‌کی بر شهزاده‌یی ایمپراطور سلطان موسی علیهنه سوق ایتدیکی کبی صرب پرنسلرندن دسپوت استفانك یکنی اولوب موسی چلبی نزدنده بولنان (یورکی) بیده بر مناسبتله استانبوله

[١] یورغا - تاریخ عثمانی جلد ١ ص ٣٥٥

جلب ایتدی ، سیکیسموند ده هر نقدر ایتالیاده روما قرالی صفتیله مشغول بولنیورسه‌ده بتون صربستان ینه خرستیانلق منفعتی حقنده تجمع ایتمکده ایدی . بو حالده سلطان موسی حقنده مجارستان مستثنا اولمق اوزره مدهش فرطنه‌لر حاضرلنمقده ایدی . بو پادشاه پك غیور وجسور بر ذات اولدیغندن هر کونا مشکلاتی اقتحام ایده‌جکی ظن اولنیوردی . موسی الیه یورکی ١٤٠٢ سنه‌سندن بری غائب اولان مشارالیه اورخان [یورغا بو ذاتك ساوه‌جی بك اوغلی اولدیغنی سهواً یازییور . سلطان سلیمانك مخدومی اولدیغی شبهه‌سزدر] و بالابان ایله برابر سلانیکده‌عزیمتی غربده برمصادمه‌یه مقدمه‌اولدی . چونکه سلطان موسی اورخان بك اطرافنده تجمع ایدن اعداسی علیهنه حرکتله (قورتیانی) نام قلعه‌نی ضبط وسلانیکی تهدید ایلدیسه‌ده محاصره‌یه مقتدر اولمدی . بونکله برابر اورخان بك حامیسی طرفندن خیانته هدف اوله‌رق (موسی) یه تسلیم ایدلمکله اوده آنك کوزلرینی اویدردی . بو ایشلر هپ قیصر مانوئلك الی التندن چیقدیغندن حیاتنك تهلکه‌ده اولدیغنی بیلیور وبوکا بر چارهٔ نجات اولمق اوزره محمد چلبی‌یی ایودن ایویه قزانمغه چالیشیور ایدی .

صدراعظمك سلطان موسی‌یه اهانتی

ادرنه‌ده مدفون متوفی چاندارلی علی پاشا زاده صدراعظم ابراهیم پاشایی سلطان موسی سفارتله استانبوله کوندردی . مأموریتی متداخل جزیه‌لری طلب ایتمك ، اسکیسی کبی حکومت عثمانیه‌یه صادق قاله‌جغنه ایمپراطور مانوئلدن سوز المق ایدی . پادشاه بوحرکتنده پك زیاده یاکلدی . چونکه ایستدیکی کبی آت اویناتمغه براقدیغی ابراهیم‌صداقتله

خدمت ایده‌جکنه بلکه یمین بیله ایتدیکی حالده پادشاهه قارشی عصیان ایدرك ایمپراطور نزدنده قالدی : صوك زمانلر رؤسای امورمزه طرز آخرده نمونه اولدی . ایمپراطور استانبول محاصره‌سندن . پادشاهك شدت عزمندن اورکدیکندن ابراهیمك التجاسندن یوزی کولدی : بیوك امیدلر بسلدی ، آنی واسطه ایتدی ، سویلشدیلر محمد چلبی یه مراجعته قرار ویردیلر . چلبیده مقصدینه وصول ایچون الك ایو واسطه‌و مراجعت اولدیغندن رد ایتمدی . دعوتی قبول ایله ایلك دفعه اوله‌رق بوغازلرك اوته طرفنده طالعنی برده تجربه‌یه قالقشدی . ابراهیم پاشایده وزارتله بروسه‌ده قبول ایتدی ، یاننده الیقودی ، ککبوزه نائبی فضل الله افندی‌یی استانبوله قوشدردی ، ائتلاف حاصل ایدلدی . محمد چلبی کوچك یاشده اولدیغندن کندیمه ایوجه‌بندایدرم دیو ایمپراطور دوشنیورایدی . فی‌الواقع اویله اولدی . چونکه چلبی برادرینه غلبه ایدرك سلطنتی اعلاندن آخر حیاتنه قدر ایمپراطوره عادتا بر تابع کبی قالمش ایدی . ابراهیم پاشا دیکر امرایده محمد چلبی طرفنه میل ایتدردی .

محمد چلبی براز عسکرله استانبوله کچدی . ایمپراطور استقبال ایتدی ، ضیافتلر ، شنلکلر ترتیب اولندی . اوچ کون اکلندی ، ١٥،٠٠٠ قدر عسکرده ایمپراطور دونمانسیله ایوب طرفنه ساحله‌دوکیلدی . دردنجی کونی روم‌ایلی جهتنه حرکت اولنه‌رق استانبوله قریب (اینجکز) نام موقعده ایمپراطور و محمد چلبی عساکر متفقه‌سیله سلطان موسی قوتی قارشولشدی . مصادمه‌ده متفقین عسکری مغلوب اولدی . رجعت بیله ایتدیلر . بو مصادمه‌ده میخائیل اوغلی محمدبك‌زاده یخشی بکله سائر بعض امرانك خیانته و محمد چلبینك قهرمانلغنه رغماً سلطان موسی نزدنده‌کی یکیچری و سپاهیلر یرلرندن بر خطوه بیله قملدانمدیلر .

تاریخلرمز موسی‌نك قوتنی ۷۰۰۰ قدر تخمین ایدیور. اثنای مصادمه‌ده محمد چلبی یاره‌لنوب حیواندن دوشمکله هم کندیسی وهمده عسکری (وندیك وجنوه) گمیلریله آناطولی‌یه رجعته مجبور اولدی. اشبو غالبیت اوزرینه سلطان موسی‌نك ایمپراطوره اولان غضب و حدتی تزاید ایتدی. استانبولی تکرار محاصره ایتمك و (ئه‌مانوئل) ی اله کچورمك ایچون استانبول اوزرینه توجیه سطوت ایتدیکی کبی دیکر طرفدنده سفره هنوز اشتراك ایتمیان صرپ عساکرمعاونه‌سی وتسالیا وارنودلغك جهت غربیه‌سندن کله‌جك امرا علیهنه حرکت ایلدی. ترتیبات بیوك ایدی. عاصیلر رأس اداره‌سنده محمد چلبی طرفندن (اوخری) یه کوندریلان جنید زاده حمزه بك بولنیوردی. موسی چلبی (لیپوواق) و (صقول) و (استالاق) و (بولوان) و(بیروت)ی ضبط و تخریب و پیشدارلری (پرانیچه‌وو) یه قدر ایلریلمش ایدی. حمزه بك موسی‌یه تسلیم اولدی. فقط موسی صربستانی طول‌مدت محافظه‌یه مقتدر دکلدی چونکه ایمپراطور. وصرپ قرالندن بشقه کندی ارکانی‌بیله آکادیش بیله‌یوردی. «محمدچلبی کندیسنه اورنوس طرفندن کوندریلان تعلیمات دائره‌سنده حرکت ایتدی. اورنوس بك دیوردیکه روم‌ایلی بکلری کندیسنه التحاق ایچون وسیله ارایورلر، بونلرك نامدارلری غربی روم‌ایلیده وترحاله‌ده‌در. استانبول جوارینه چیقنجه سور خارجنده بولنان عسکره باقسون. آنی براقه‌رق یاندن بالقانلری بولسون. بالقان اتکلرندن صوفیه‌یه. شهر کوینه‌ نیشه کیتسون، نیشده صرپلیلرله برلشدکدن صکره قوصوه‌یه‌قدر اینسون، اورایه کندیسی وترحاله بکلری کله‌جکلر. ایشته بوصورتله قوهٔ کافیه تجمع ایتمش اوله‌جق. فضله اوله‌رق اووقته قدر سلطان

موسی نك یانندهكی سنجاق بكلری و آقنجی طائفهسی چوزولوب كلمش اوله‌جقلر . موفقیت هرحالده شبهه‌سز اولور » [۱] ایشته محمدچلبی عصر دهٔ متصوره ایچون اشبو تعلیمات دائره‌سنده حركت ایده‌جكندن محمد ـ موسی نك سربستانی تحت محافظه‌ده بولندرمسی مشكل ایدی.

محمد چلبینك قیصر و سائره ایله اتفاقی ـ
موسی ایله محاربهٔ قطعیه ـ پادشاهك اتلافی

حكومات متجاوردیه كانجه (استفن)لك یكنی (بالصا) (آنتیواری ـ بار) ی ضبط ایتمش و وندیكده مجارستان ایله محارب بولنمش اولدیغندن ۲٦ تشرین ثانی ١٤١٢ ده ، دكل یالكز (آنتیواری) یی حتی (دولسینیو ـ شنكین) و (بودوا) یی بالصایه ویرمش ایدی. بو وجهله سلطان موسی نك نه مجارلر ونه‌ده وندیكلولردن برخوفی قالمامش و محمد چلبی ده سیندرمش اولدیغندن ایام استراحت كندینه توجه ایتمش ظن ایدیور ایدی . فقط محمد چلبینك یاره‌سی التیام بولوب اوته‌دن بریدن ۱۰،۰۰۰ دن زیاده عسكر طوپلنمش اولدیغندن ینه اوروپا طرفنه طوغرو برتجربه دها یاپمغه قرار ویردی. ازمیرلی جنید بكك آیاثولوغ قلعه‌سنی ضبطی ایله آناطولی‌یی یازدهٔ تخریب ایلمكده اولدیغنی و آنقره والیسی فیروز بك زاده یعقوب بكك‌ده قیامنی چلبی خبر آلمغله اولجه آنلرك قیامنی دفع ایتدی و بعض مطالعات اوزرینه یعنی یعقوب بكك حركاتری چوجه‌اولوب قتل ایدیلورسه عائله‌نك بیویه‌جكندن احترازاً طوقاتده (بدوی چارداغی) نام محلده حبس اولندی . تاریخلرمزك روایتنه نظراً امرای عثمانیه‌دن الك اول دوچار حبس اولان ذات ایمش.

[۱] تاریخ ابوالفاروق ـ جلد ۱ ص ۲۱۰

يعقوب بك غائلەسنى بعدالدفع قاتم پدرى ذوالقدريه اميرى سليمان بكله اتفاقدن و برضيافتده نقدر التون وكموش اشياسى وار ايسه اكا هديه ايتدكدن صكره (حزيران ١٤١٣) ابتدالرنده ينه استانبوله كلدى. ايمپراطورله كوريشـدى (١٥ حزيرانده) اوروپايه كچدى . ويزەيى كنديسنه اس الحركات اتخاذ ايتدى. سلطان موسى نك بو حركتدن خبرى يوق ايدى بوندن بشقه كوردكلرى حقارت اوزرينه قرەفريەطرفلرنده نوبت نزوايه چكيلان غازى حاجى اورنوس بك ، كوسەميخال زاده محمد و بونك اوغلى يخشى بكلر ، ترحاله اميرى سنان و موره بكى پير مجاهدن براق بك. پاشا يكيت ، محمدچلبى طرفى اختيار وكنديسى آنلره طوغرى ايلربلدكجه عسكرينه التحاق ايدەجكلرينى مشار اليه اشعار ايتديلر . ضرب قراليدەروايته كورەسلطان موسى دن شدتلى طياق يديكندن وده محمد چلبى طرفنى اختيار ايتمش ايمش . ميخائل اوغلى يخشى بك قومندەسندەكى پيشدار ترقوس وقرق كليساطريقيله بلامشكلات ادرنەيه قدر واصل اولدى. و (چرمن) جوارنده قرەخليل قوماندەسندەكى سلطان موسى پيشدارينه بالتصادف اكا غلبه ايدرك فلبه استقامتنه طرد ايلدى . سلطان موسى دە اوجهتده بولنيوردى. (صولى دربند) نام موقعده ازميرلى اوغلى حمزه بك ايله يكيت پاشا مدافعه ايتملريله بايزيد پاشا ايله يخشى بك كوندرلدى . بونلر بوغازى آشدى. سلطان موسى عسكرينى بالقانلرك اوته طرفنه طرد و (صوفيه) و (شهركوى ـ حاجى اوت) و نيشى ضبط و صرب قرالى استفان ايله يكنى يوركى (تاريخلرمزده كوز تكفور) دە محمد چلبى يه التحاق ايدرك جنوبه طوغرى وداعما موسى يى تعقيباً حركتله (قروشواج) و (كوپريان) كچيدلرك قوصوه اوودسنه داخل وحمزه بك ايله يكيت پاشا وسائراسلام

وخرستیان محمد چلبی طرفنه كچمكله جمعیت تكثر ایتدی . مشارالیه موسی جداً تعقیب اولنه‌رق صماقو دربندی ایله صوفیه جوارنده (چمورلی اووه‌ - آلااوغلی) نام‌موقعده حقیله صیقشدیریلوب (٥ تموز ١٤١٣ - ٨١٦) ده محاربه‌یه طوتیشلدی . بو موقعك علاءالدین اووه‌سی اولدیغی محمد چلبینك بر فرماننده مصرحدر [١] محمد چلبی صربلرله‌برابر صاغ واورنوس‌بك صول‌جناحده ودیكرامرا مركزده بولنیورلر ایدی هجومه باشلندی. میخائل اوغلی محمد بك ایله تیمورتاش باشانك اوغلی دیكر اورنوس بك (بعض‌تاریخلرده امور بك) بادشاه طرفنده اولوب قهرمانجه مصادمه‌یی دفع ایدیورلر ایدی حسونك موسی‌نك درجهٔ یأس ایله ابراز ایتدیكی مقاومت عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌ده ایدی . معیتنده صادق یدی بیك قدر یكیچریلردن بشقه كیمسه قالمامشدی . بونلرله صرب و تاتار و تركمن و ترك آلایلرینی بوزدرق بر برینه قتدی . فقط كندیسی پك ایلری آتیلمش ایدی . مقدما چلبی محمدطرفنه دیكر امراكبی فرارایدن سكبانباشی (یكیچری آغاسی) حسن آغا یوكسك بر تحله چیقوب صوت بلند ایله یكیچریلره پدشاهك قهر وظلمندن بحثلر ایتدی. عسكری كندی طرفنه جلب و امالهٔیه چالیشدیغنی كورن سلطان موسی ایلری آت سوروب حسن آغانی قوغه‌لدی . یتیشه‌رك كله‌سنی دوشوردی آغانك امدادینه یوسانلردن بریسیله اوغراشیركن دیكر بریده صاغ قولنه بر قلیچ عشق ایتدی . مدافعه‌دن عاجز قالدی چكلمكه مجبور اولنجه یكیچریلرده متانتلرینه خلل كله‌رك آنلرده طاغلمغه باشلدی . نهایت هزیمت بوطرفه توجه ایتدی وسلطان‌موسی‌ده براز آدمیله (افلاق) استقامتنه

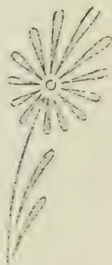
[١] علاءالدین اووه‌سی صماقو ایله كوستندیل آره‌سنده‌در . علاءالدین باشانك صربلولر علیهنه حركتنده اردوكاهی ایدی .

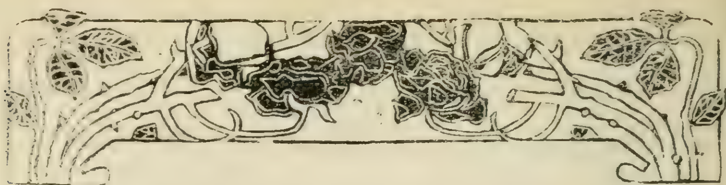
قرار ایدرکن صاریجه‌پاشا قومانداسیله کوندریلان برسواری مفرزه‌سی کندیسنی بر بطاقلقده بی‌روح اولەرق بولدی . (٥ تموز ١٤١٣)
سلطان موسی یا سواریلر طرفندن تلف ایدلدی ویا بطاقلقده بوغولدی. بر روایته‌ده کسیلك قولندن حاصل اولان نزف دمدن ارتحال ایلدی. سلطان موسی‌نك ادرنه‌ده‌كی سلطنتی اوچ سنه‌در. نعشی بروسه‌یه نقل اولنوب پدری ییلدیرم بایزید تربه‌سنه دفن ایدلدی .

ایشته بووجهله چلبی محمد، قرداشلری اولان سلطان سلیمان وموسی ایله عیسی چلبی‌یه غلبه ایلیه‌رك آرتق نه ادرنه‌ده ونه‌ده بروسه‌ده بر رقیب سلطنتی قالمدی، ییلدیرم بایزیدك ارتحالندن بری یعنی اون بر سنه‌در دوام ایدن سلطنت غوغالری ختام بولدی، محمد چلبی مستقلاً ایفای سلطنته باشلادیسه‌ده قوجه سلطنت حال احتضاره کلمش، بر متورمه دونمش . عملندن صارصیلمش ایدی .

اشبو شهزادکان محارباتندن استنتاج اولندیغنه کوره بونلردن اك شجیعی واحوال وحرکاتنه نظراً اك ایلری کلانی سلطان موسی اولدیغنه هیچ شبهه یوقدر . مورخلریمز محمد چلبینك شجاعت وقهرمانلغی بحثنده یکزبان ایسه‌ده ٢٠.٠٠٠ قدر آدمیله سلطان موسی قارشیسندن فرار ایتمسی، باخصوص سلطنت دنیا ایچون ـ ولو احیای دولت ضمننده ـ اجانبه باش اکمسی کندیسنه یکده مولود اوقوتور احوالدن دکلدر . حقیقةً اشبو محارباتده محمد چلبی مغلوب و مقتول اولیدی مورخلرمز موسی حقنده نه جمیله‌لر نه ستایشکارانه جمله‌لر صرف ایدرلردی؟ مورخلرك بویولده پادشاهی مدح ورقیب مغلوبلرینی ذم وقدح ایتمك سلاطین عثمانیه وعلی الخصوص زماننده بولندقلری پادشاهلره عرض خلوصدن بشقه برشی اولمدیغی آشکاردر .

خلاصه سلطان موسی‌نك خرچنلغی او زرینه وراثت سلطنت بالكز محمد چلبی‌یه انتقال ایتدی . فقط وظیفه‌سیده پك مشكل ایدی . (۱۴۰۲ - ۸۰۵) سنه‌سندن بری ضایع ایدیلان بر چوق ممالكك استردادی وحكومت عثمانیه حدود قدیمه‌سنك اعاده‌سی پك مشكل ایدیسه‌ده چلبی سلطان محمد بو وظیفه‌یی حقیله ایفا ودولتی ورطهٔ اضمحلالدن خلاص ایلدی . پرنسلكنده تعقیب ایتدیكی حركت سقیمه‌یی سلطنتده احیا ومائل انهدام اولان بنای دولتی مجدداً تعمیر ایلدی .

حدود قديمه‌مزك استردادى حقنده محاربات

(١٤١٣ — ١٤٤١) — (٨١٦ — ٨٤٥)

عهد سلطان چلبی محمد خان اول ابن ييلديرم بايزيد خان

تجدد بنيانه دولت

(١٤١٣ — ١٤٢١) (٨١٦ — ٨٢٥)

خلاصه

هويت شاهانه . ايمپراطورله مناسبتى — قرمان اوغلى وجنيد غائله‌لرى . روم ايلى وآناطوليده اعادهٔ آسايش — اسفنديارلر . صماغارلر — شيخ بدرالدين وده سلطان غائله‌سى — اكبر اولاد بايزيد مصطفى چلبى . ارنه‌ده حكومتى افلاق ولولاخ ومجارستان سفرى — ونديكلولر . ايلك بيوك دڭز مغلوبيتى . سلطان محمدله ايمپراطورك ملاقاتى — چلبينك صوك كونلرى .

هويت شاهانه . ايمپراطور وسائره ايله مناسبتى

سلطان موسى نك ارتحالى اوزرينه سلطان محمد، چامورلى دره‌دن طوغريجه ادرنه‌يه كله‌رك جلوس ايلدى . كرميان زاده كريمه‌سنك محصوليمز [١]

---

[١] آثرمزك برنجى جلدنده صحيفه (٣٤٩) مراجعت .

زمن آدمی اسکی مورخلرمزك سلیمان چلبی وموسی چلبینك وحتی دوزمه دیو تلقیب ایلدکلری مصطفی چلبینك سلطنتلرینی داخل حساب ایتمدیکلرینه نظراً محمد خان نوبت سلطنت اعتباریله پادشاهلریمزك بشنجیسی فقط حقیقتده یدنجیسیدر. ۲٦ یاشنده جلوس ایتدی. سکزسنه قدر برابه‌ندی سلطنت اولدقدنصکره اوتوزدرت یاشنده ویك کنج ایکن ارتحال ایتدی. اورته بویلی، قشلری ارهسنده بوشلق قالمیه‌جق درجه‌ده حتیق قاشلی، قره‌صاچلی، تنی بیاض، کوکسی، اوموزلری ارهسی کنیش قوللری اوزون. قرتال قوشی باقیشلی. ارسلان قوتلی، منظرهٔ عمومیه‌سی لطیف وظریف، خسته‌لقلی برذات ایدی.

سلطان محمد خان اول غایت ذکی وشجیع ایدی، وجودنده التیام بولمش قرق قدر یاره اثری وارمش. بالذات یکرمی مصادمه‌ده بولنمشدر. بیزانس وعثمانلی مورخلری بوپادشاهی علومکانت، سمو همت، متانت عزم. وقوت فعالیت، سخا ومکارم اخلاق صاحبی اولدیغنی بیان ایله فرط تناسنده بولنیورلر ودوستلغنده ثابت وانسانیت پرور اولدیغنیده بیان ایدرلر. فقط، پدرینك ارتحالنی متعاقب درت برادرلرك سلطنت دعواسنه قالقشدقلری وکندیسی اون بش یاشنده برچوجق اولدیغی حالده اك بیوك قرداشنه عصیان ایتك باخصوص عدومز اولان طوائف مبوکدن صرفنظر سلطنت ایچون افلاق وصرب پرنسلرینه مراجعتله آنلری مملکتك امورینه مداخله‌یه سوق ایتمك طرزنده اولان طوز وحرکتدن متولد قصورلرك جوغی کندیسی برچوجق اولمق مناسبتیله اك زیاده نزدنده بولنان ارکان ورجال دولته عائد ایسه‌ده بو حرکت مردوده ومنفورهدن کندیسنه‌ده برحصه چیقار. مع‌هذا اوچ برادرینك صحنهٔ عالمدن چکیله‌رك رأساً ویالکزجه ایفای سلطنته باشلادقدن

صکره تعقیب ایلدیکی طرز حرکت شایان تبریك ومدح وستایشدر .
خلافنه شهزاده‌لکنده‌کی حالی نقدر مقدوح وشایان مؤاخذه ایسه
سلطنتده‌کی طرز حرکتی‌ده کندیسنی عثمانلیلرك مدار افتخاری عد
ایتدیردی . برادری قاسم چلبینك کوزلرینی اویدرمامش اولیسدی
کندیسنه هیچ برقصور اسناد ایدلمز والك پاك ومصفی برپادشاه دینلور
ایدی . بالاخره سلطنته اشتراك ویاپوست ایستکلیسی اولمق قورقولری
پادشاهمزی بو حالدن واز کچیرەمدی . التی برادرینك - قاسمدن
بشقه‌رینك - الك کوچکی اولوب وقعهٔ تیمورده اون‌بش یاشنده ایدی .
قوائی بدنیه‌سی یرنده اولدیغندن مصارعه وکورشی پك‌سور وزماننده
کندیسنه کورشجی چلبی ، پهلوان چلبی ، دینلور ایدی . باشنه زرین
کلاه کیوب اوزرینه اوچلری صرمه صچاقلی توابند صارارمش .

جوسنده ایلاك ایشی سلطان موسی نك قاضیسی اولان شیخ
بدرالدینی ازنیقه وسرعسکری اولان میخائل زاده محمدبکیده طوقاده
نفی ایتمسی اونتشدر . احتمالکه بوده بدوی چارداغنه طیقلدی .

عفو ورأفت ومرحمتنك درجه‌سی دفعاتله قیام واختلال ایدن معهود
قرمن بکی محمد بکی هر دفعه‌سنده یقه‌لدیغی حالده ینه هر دفعه‌ده عفو
ایتمسیله اکلاشیلور دینلیور . نزاکت طبعه مالك اولدیغندن امراسنه ،
عسکرینه ، خلقه کمال اختصاص ایله معامله ایدوب کیمسه‌یی اینجتمز
وعداتی پك سودیکندن اسلام وخرستیان تبعه‌سنی معاملات عمومیه‌ده
بربرینه ترجیح ایتمز و مساوات پرورلکیله خلقی مکارم اخلاقنه
مفتون ایدرمش . حتی قدس (سن ژان شوالیه‌لری) نی جزایر بحر
سفیددن چیقاروب منتشاده بریر کوستردیکنده اهانکی اقلیمده اسکان
ایدرلرسه ایتسونلر خرستیانلرك برحامی ، براب مشفق اولمغی بتون

موجودیتمله ارزو ایدرم » دیمش ایدی . دیپلوماتلغه ، امور سیاسیه‌ده‌کی
وقوفنه کلنجه بو بابده سلاطین عثمانیه‌نك الك برنجیسی دکلسه‌ده اوصره‌ده
بولنانلردن اولدیغنه هیچ شبهه یوقدر . چونکه برادرلری فتنه‌سی
کاملاً مندفع اولدقدنصکره یعنی مستقلاً اثنای جلوسنده کمین فرصتده
طوران بیزانس ایمپراطوری ایله بلغارلر، صربلولر. اولاخلر و طوائف
ملوك دوکنتلرندن بشقه یکیدن توره‌مه بر طاقم زوربا و دره بکلری
بنای دولتی داخلاً و خارجاً تخریبه پك مستعد و بو قدر مخربه بو پادشاه
اول امرده غیر مقتدر ایکن تاریخلرمزك بیانه کوره مهارت سیاسیه‌سی
سایه‌سنده درحال ایمپراطوره مماشات ایتدی، مدت حیاتنده آنك ایله
صادق متفق اولدی . و دولت سکون و آسایشه محتاج اولدیغندن
ایمپراطورك لاجل التبریك کوندردیکی سفیری قبولنده [اعانه‌سیله
اجدادم تختنه جلوس ایتدیکم جهتله صادق بر اولادك باباسنه اولان
خدمتی کبی مدت حیاتمده حقنده بر خلوص و صمیمیت بسلیه‌جکمی
و هر فرصتده کندیسنی ممنون ایتمکه چالیشه‌جغمی پدرم ایمپراطوره
سویلیکز] دیدی . فی الحقیقه اصل ایمپراطور نه‌مانوئلك
معاونتیله استحصال سلطنت ایتمش اولدیغندن قره دکیز ساحلنی
و پروپونتیس (مرمره) اوزرنده‌کی مواقعی و سلانیك دسپوتلغنی آنکره
فلاکتنی متعاقب ۱۴۰۳ ده سلطان سلیمان ایله وقوعبولان معاهده وجهله
بدل اتفاق اوله‌رق قیصره ویردی. ایمپراطوره نزدنده بولنان رهنلرمز
یعنی قاسم چلبی ایله فاطمه سلطانك بروسه‌یه عودتلرینه مساعده کوسترددی.
ایمپراطور نه‌مانوئل ارتق سلطان محمددن امین اولدیغی جهتله بعض
اصلاحات اجراسی ضمننده موره‌یه حرکت ایتدی اولادنی محمد خان
اولك رضاسیله (هکسامیلیون) استحکاماتنی تکرار بنا ایده‌بیلدی .

اختیار ایمپراطور عودتنده کایبولیده چلبی سلطان محمدله ملاقات ویر
سفیه اوزرنده برابرجه طعام وصحبتلر ایلدی . صرب پرنسلرینه کنجه
ونلرده شهریار مشارالیهله عادتا سلاح ارقداشی ومحب خاص اولمشلردی .
مورخ یورغا بوروایاتی بعدالاشعار [۱] بیزانسده بولنان دیکر برعثمانلی
رنسی خرستیانلق دینه محبت ایتمش، حتی اوراده قالمسنه سلطان محمدده
ساعده ایتمش پرنس کنج یاشنده طاعوندن وفات ایدرك (ستودیون)
ناسترینه دفن اولنمش دیو بر افادهده بولنیورسهده بوحالك نه وجه
رنهده بوکونه قدر برمثلی تاریخلرده کورلمدیکندن روم مورخلرینك
فسطه وخرافات قبیلندن اولان تصنیعاتنه یورغا آلدانمش دینیلهبیلیور .
چونکه اشاغیلرده کوریلهجکی اوزره شهزاده (جم) ه پاپا الکساندر
ورجیا خرستیانلغی قبول ایدرسه شویله اولهجغنی بویله ایدیلهجکنی
وعد ایلدیکی حالده جم شدتله رد ایدرك [معاذالله دولت دنیا ایچون
یمی صاتهیم؟ دولت نه یوزمدن برضرر کورهجکسه جناب حق عثمان
جانمی آلسون] دیدیکی تاریخلرده مقیددر .

چلبی محمدخان اول مدت سلطنتده ممالک عثمانیه حدودی خارجنده
وغراشمدی . چونکه اولا کندی ملکنده سکون و اسایشی عادة
تأمین ایتمك ایستردی . ضایعات ملکیه ومالیهیی اعاده ودره بکلرینه
طوائف ملوکی قهر وتدمیر ایتمسی نقطهٔ نظرندن بعض تاریخلر کندیسنه
انیٔ ثانی عنوانی اعطا ایدیور .

خلاصه چلبی سلطان محمد، قره دکزله مرمره ساحلنده وتسالیدهکی
بلاعی ایمپراطوره ترك ایله عادتا بر محمیسی کبی طاورانمدی . قیصرك
سفیری کبی صرب وونديك وافلاق وبلغار پرنسلرینك ویانیه دسپوتنك

[۱] یورغا جلد ۱ ص ۳٦۱

سفارتنده قبول وعين سفرده ده طعام [امثالی یوقدر] و کندیلرینه فوق الحد اکرام ایتدی . عودتلرنده [هر زمان صلح ومسالمت حالنده کندیلریله یشایه جکمزی وهر برینك تکالیف مسالمتکارانه‌لرینی مع الافتخار قبول ایلیه جکمزی متبوعلریکزه سویلییکز] (۱) دیدی وامور داخلیه‌یی اصلاح ایچون آنلرله خوش کچنوب کافه‌سیله مصالحهٔ عمومیه عقدینه واحوال داخلیه حقنده تدریجاً حرکتیله امن وآسایشی ودولتك سکوت واقتدار قدیمنی سکز سنه‌ده اعاده‌یه موفق اولدی . فی الواقع دولتك دوچار اولدیغی ضعفه قارشی چلبی سلطان محمدك وظیفه‌سی پك مهم ایدی . دور سلطنتی بلا فاصله توالی ایدن اختلالاتی تسکیندن عبارت قالدی .

۱٤۱٥ دن ۱٤۱۸ سنه‌سنه قدر آناطولی و روم ایلیده اعادهٔ آسایشله مشغول اولدی. قرمان اوغلی ، جنید ، شیخ بدرالدین ، بوروکلیجه مصطفی ، طورلاق کمال ، قره یوسف ، صماغارلیلر ، قره دنجی ، دولتشاد ، قباد اوغلی . اینل (اینال) اوغلی . کوزل اوغلی ، حرامی مزید وشیخ بدرالدین عائله‌سی قدر کسب اهمیت ایدن دوزمه مصطفی (بایزیدك بیوك اوغلی) کبی داخلی و اولاخ ، مجار . وندیك کبی خارجی عائله‌لری آز زمانده دفعه موفق اولدی. قوزناز وندیکلولر بو پادشاهك صلح وآسایش طرفداری اولمسندن بالاستفاده مستملکه‌لرینك تمامیت ملکیه‌سی حقنده بر سفیرلری واسطه‌سیله تجدید معاهده ایتدی. راغوزه‌لیلرده عهود قدیمه‌یی تجدید ایدرك جزیه‌یی تأدیه‌ده دوام ایتدی وحمایهٔ عثمانیه التنه آلندیغندن محمدخان اولك دول سائره ایله وقوعبولان محاربانده شو کوچوجك جمهوریت تعرضدن مصون قالدی .

---

[۱] حامر ، جلد ۲ ص ۱٦۱

ایشته بنای دولتی صارصان سرت وقوتلی صدمه‌یه قارشی چلبی
لطان محمد خان دهای سیاسی وقدرت فطرسیله مقاومت ایلدی .
بیعت شعریه‌سیده اولوب بر شعرینی مورخ خیرالله افندی تاریخنه
رج ایلمشدر .

عثمانلی طرز معماریسیده بوپادشاهك زماننده اختراع اولنمدیسه‌ده
وقالحد ترقی ایتدی . بو عصرده عثمانلیلرك چینی جیلك صنعتنده‌کی
بهارتلرینه بروسه‌ده‌کی یشیل جامعله چلبی محمدك قبری نمونه اوله‌بیلور .
بهد محمد خان اول ادبیات عثمانیه‌نك دور ظهوریدر . مشارالیه
رای ذوالقدریه‌دن امیر زین‌الدینك اوغلی (سولی) بکك کریمه‌سیله
دواج ایتمشدی . مراد ، محمود ، یوسف ، مصطفی ، احمد ، نامنده
ش اوغلی اولوب بونلردن یوسف ومحمود واحمد پدرلرینك حیاتنده
بادن وفات ایتدی . مصطفی ده برادری علیهنه قیام ایتمکله کوزلرینه
یل چکلمشدر . کوزلره میل چکمك اصول مقدوحی بیزانسدن توارث
تدیکمز برحال مردود ایدی . برینك اسمی (سلچوق سلطان)
ولان اوچ نفرده قزی وار ایمش .

اناطولیده اصلاحات واعادهٔ آسایش (١٤١٥-١٤١٨)

رمانه اوغلی وجنید غائله‌لری

چلبی سلطان محمد روم‌ایلیده برادری سلطان موسی غائله‌سیله مشغول
کن هر فرصتدن استفاده ایله علم‌افراز بغی وطغیان اولان قرمان‌بکی محمد
ك پادشاهك متفق ایکن بروسه‌یه هجوم وبر مدتدن زیاده محاصره‌یه

(١٤١٥) باشلدی . محافظ حاجی عوض پاشا متانت ومهارت ابرازیله شهری حقیله مدافعه ایلدیکندن محمدبك بیکار باشی طرفنه تقربله لغملر حفر وکشادینه باشلدیغنده عوض پاشا لغملره اوت طولدوزتوب تفجیری دومانده تلف ایتدی . محمد بك محلات وجواری تخریب ویمدیره بایزید تربه سنه کیدوب تیمور طاش پاشانك انجیر آغاجنه آصه رق تلف ایلدیکی پدری علی بکك [١] انتقامنی آلمق اوزره قبرینی آچدی بر روایتده بایزیدك عظامنی احراق ویا تلویث ایلدیکی صرهده تکبیر وتهلیللرله سلطان موسی نك نعشی کتورلدیکنی کوروب آرقه دن پادشاهك کله جکنی ده ایشیدنجه کندیسی ایله آدملرنی بر خوف وهراس استیلا ایتدی تجله سی فرار ایلدی . ویولده آدملرندن خرمن طاناسی دنیلان ذات [سن قره عثمان اوغللرینك اولوسندن بو قدر قورقدیغك حالده حیاتده اولنلرینه نصل مقاومت ایده جکسك] دیو اقتدارسزلق وجبانتی کندینه اکلاتدی . محمد بکده جواب اولهرق قفاسنی یره دوکوزدی . سلطان محمد خان اول اشبو قرمان اوغلی وازمیر عائله سنی ده بیچون تکمیل قوتیله کلیبولیدن کچدی ، صدراعظم بایزید پاشانی (جنید) بکی تربیه ایچون ازمیره اعزام ایلدیکی کبی کندیسیده بر محدن طوغریجه قرمان اوزرینه حرکتله (یکیشهر) (آقشهر) (سیدی شهری) وسعید ایلنی ضبط ایلدیکی صرهده خسته لندی . [٢]

---

[١] اثرمزك برنجی جلدنده صحیفه (٤١٧) مراجعت

[٢] پادشاهك خسته لنی هنکامنده کرمیان زاده یعقوب بك نزدنده بولنان حذاقتله مشهور و (شیخی) دیمکله معروف حکیم سنان جلب اولنوب خسته یی معاینه ایلدکده (مرض . اسف وغمومك نجومندن تکون ایدوب علاجیده ضمیر شهریاریده جایکیر اولان بر عقده نك حل وازاله سی اولدیغنی) بیان ایله غریب بر تشخیص مرض وصورت تداوی

قرمانلیلرك دارالامانی اولان قونیه بایزید پاشا طرفندن حصر وتضییق اولندی . بایزید پاشا بر حیله اختراع ایدرك قرمانلی محمدبکه خفیاً مکتوب یازدی . پادشاه خسته اولدیغندن دائره‌سی خلقیله کندیلرینه تقرب ایتمسی واعادهٔ عافیت ایدرسه صلح طلبی ایچون کلمش اولدیغی بیان ایله مظهر عفو اوله‌جغنی وشاید ارتحالی وقوعبولورسه یقینده بولنه‌جغندن سریر سلطنتی قولایلقله الده ایده‌بیله‌جکنی بیلدیردی . محمد بکده بو حیله‌یه اینانوب کلدکده اوغلی مصطفی ایله یقه‌لنوب حضور همایونه کتورلدی . وبر طاقم استرحام ورجالرده بولنوب بر مصحف شریفده ایستایه‌رك بر دها قیام واختلال ایتمیه‌جکنه دائر آکا ال باصه‌رق یمین ایدوب مظهر عفواولدیسه‌ده پادشاهلك اوراردن تباعدنده خانث اولدی، ینه علم افراز طغیان وینه مظهر عفو وامان اولدی. (٨١٧-١٤١٤)

محمد بك حضور همایوندن آیرلدقده قوینندن بر کوکرجین اولوسی چیقاردیغی کورن اوغلی مصطفی‌نك تعجبلر اظهار ایتدیکنی کورنجه [ن بو جان قوینمده طوردقچه صداقتدن آیرلمیه‌جغمه یمین ایتدم ایشته او جانی چیقاردم . صداقتمده بتدی ! قره‌عثمان اوغللریله دشمنلکمز بشیکدن مزاره قدردر] دیدی . پادشاهلر ایلریده وقوعی ملحوظ برغائله‌یه میدان ویرمامك ایچون قرداشلرینی وحتی کندی چوجقلرینی تلف ایتدکلری حالده آنلر قدر غائله چیقارملری ماضیسیله مثبت

کوسترمش . بایزید پاشاده قرمانلی‌یی حیله ایله الده ایدرك پادشاه اعادهٔ عافیت ایلمش وطبابتك اقتداری تبین ایتمکله بادشاهه ندیم خاص ومحرم اسرار اولمش ایمش.
بو ذات دولت علیه‌ده الك اول رئیس الاطبا اولان ذاتدر . (خسرو وشیرین) نام اثری ترکجه‌یه ترجمه ایتدیکی کبی یکنی اولان (جمالی) دخی خورشید وفرخ شاد) نام اثری ایلاك دفعه ترکجه‌یه ترجمه ایلمشدر . پادشاه زاده‌لرك معلمی اولان عربشاهده تیمور تاریخندن بشقه برطاقم آثار تحریرایلدی.

اولان قرمان اوغلنك بووجهله عفوی وهله مرکز فساد اولان قونیه‌نك تکرار کندیسنه ترکی شایان مؤاخذه بر غفلتدر .

(جنید) بکه کنجه بوعاصی ازمیر قلعه‌سنی فوق الحد تحکیم ایدرك غیرقابل تسخیر برحاله کتورمش ایدی. سلطان محمد اورایه اردوسیله وصولنده جوار مواقع وجزایر پرنسلری برر برر کله‌رك عرض مخالصت وتقدیم جزیه و (جنید) دنده بیان شکایت ایتدیلر . بونلر فوچه، ساقز ومدللی ده بولنان جنوه‌لیلر وکرمیان وتکه ومنتشا بکلری وقدس سن‌ژان شوالیه‌لری ایدی . بونلرك کافه‌سی محمد خانه معاونتله ازمیر اون کون محاصره اولندی. (جنید) ك والده‌سیله حرم وچوجقلری خیمهٔ پادشاهی‌یه کلوب طلب عفو و امان ایلدکلرندن قلعه تسلیم آلنه‌رق (جنید) ی وکافه‌سنی عفو وقلعه‌یی کاملاً تخریب وادارہ‌سنی قبول اسلام ایدن صرپ قرال سیشمانك اوغلی (آلکساندر) ه (سلیمان بکه) اعطا ایلدی . [۱]

بو ذات مؤخراً افلاقه کوندرلمشدی رودوس شوالیه‌لرینك تمام مدخلنه انشا ایتدکلری قلعه‌یی‌ده تخریب ایلدیکنده بونلردن بری قلعه‌نك تخریبی پاپا وسائر اوروپالیلرله بالآخره محاربه‌یی انتاج ایده‌جکنی عرض ایلدکده پادشاه بعدالتفکر « اوت حقکز واردر . فقط بنده تبعه‌ملك منفعتنی کوزتمکه مجبورم. بوکبی قلاع عثمانلیلرله شوالیه‌لر بیننده برطاقم مصادماته سبب وبرطاقم مفسدلرله قوزه‌انلره . عصیانه ملجأ اولیور . بوکا مقابل منتشاده سزه بر ویره‌رك قلعه یاپمکزه مساعده ایده‌بیلورم . بن سیاست وعدالت اقتضاسی خرستیانلر نزدده امکان

[۱] اثرمزك برنجی جلدنده صحیفه (٤٣٢) مراجعت

ایدرلرسه ایتسونلر انلری حمایه ایتملی‌یم . » دیدی . بو وجهله اجنبیلری (مدللو) (فوچه) (ساقز) و (ازمیر) دن دفع ایلدی .

اسفندیارلر — صماغارلر

آتیده بیان اولنه‌جغی وجهله محمد خان اولك افلاقده (میرجه آ) ومجارستان وقوعاتیله روم ایلی جهتنده مشغول اولدیغی صرده بر طرفدن آناطولی دره‌بکلری علم افراز قیام اولدرق سلطنت عثمانیه حدودلرینی مخاطره‌یه دوچار ایتمشلردی . قره قویونلی عشیرتندن قره یوسف ارزنجان وبایبورد جهتنده افسادات ایله مشغول اولدی ، (پیرعمر) نام کیمسه‌یی‌ده قره حصار شرقی جهتنه کوندره‌رك تخریباتده بولندی . شهر مذکور والیسی حسن بك اماسیه والیسی شهزاده مراد(ثانی)دن استمداد ایتدیسه‌ده قوه معاونه‌نك وصولندن اول حسن بك دوچار اسارت اولدی . صولاقزاده‌نك روایتنه کوره جانیك قصبه‌سنده محصور ایدرك حاکمنه غلبه وقتل ومملکتی ضبط ایلدی .

عین زمانده قاسم بك نام مخدومنی مقدما رهن طریقیله سلطان محمد نزدینه کوندرن سینوبده اسفندیار بکده بیوك اوغلی موسی نیه قاسم بکه خبر ویرمدن ممالکنك معدنجه الزنکین پارچه‌لرینی ایکنجی اوغلی حضر بکه ویرمش ، قسمی محروم ایتمش ایدی . بونك استرحامیله سلطان محمد خان اول (رومیهٔ صغری) دنیلان اماسیه وطوقات جهتنه عسکرله حرکت ایتدی ، صامسون وکنغری خلقی فرار ایتملریله اورالرك ضبطنه شهزاده مراد نزدنده بولنان حمزه بکی تعیین وکندیسی صامسون جهتنه توجه ایلدی . حضر بك پادشاهك او جهته وصولنده استقبال وعرض انقیاد وقلعه‌نك مفتاحنی تسلیم ایدرك مظهر نوازش خسروانه

اولدی رکاب همایونده قالمسی اراده اولندی . نزد شاهانه‌ده بولنان
بیولك برادری قسمله کچنه‌میه‌جکندن بدری نزدینه کیتمسنی حضر
استرحام ایتمکله بوکاده مساعده ایدلدی. سلطان محمد طوسیه، کنغری،
قسطمونی، صامسون وبافره‌نك قسم بکه اعطاسنی مصرانه طلب ایلدکده
اسفندیار بك کندیسنه ونه‌ده سوکیلیسی کوچك مخدومنه نصیب اولمیه‌جق
یرلرك قسمنده ویرلسنی ایستمدی، یالکز قسطمونی کندیسنده قالمق
اوزره باقیسنی سلطان محمد خانه اعطا وهدیه ایدرك مسئله قپاندی[۱]

شهریار مشارالیه‌اوزادن بروسه‌یه عودت ایچون اسکلیب ناحیه‌سنه
وبقیه‌ی تیمورلدن منت بك اداره‌سنده اولان (صماغار) نام تاتار عشیرتی
اوبه‌لرینه وصولنده رئیس عشیرتك استقباله کلدیکنه مغبر اوله‌رق
ممالك شاهانه‌دن طرد ایدلملرینی ارزو ایتمش ایسه‌ده رجال دولتك
رجاسیله عفو وروم ایلی جواری قرق اللی سنه‌دنبری طرف طرف
ضبط اولنمقده اولدیغندن اورالره یکیدن اهالیٔ اسلامیه‌نك یرلشدیرلمسی
فوائددن خالی اولمامغله بوعشیرت برقاچ بیك نفر اولدیغی حالده‌فلبه‌ده
اسکان‌لرینه قرار ویردی. (قونوچ-قونوق) صحراسنده یرلشدیرلدیلرکه
موقعی شمدیکی تاتار پازارجغیدر.

حتی سلطان محمد روم ایلی جهتنه عودتنده آتیده بیان اولنان
کسوری دوتمانك ضایعاتنی تضمین ایچون بحریه‌نك احیاسنی ارزو

---

[۱] انقره قویونلی اقصای شرقدن خراسانه کلمش وصکره غربه‌طوغری
یایلمش ترکاردندر. مرکزی تبریز اولنق اوزره آذربیجانده ۷۷۷ده ظهور
و ۸۷۳ده منقرض اولدیلر. مؤسسلرندن اولان قره‌یوسف تیمورلنك استیلاسنده
یلدیرم بایزیده مراجعت والتجا ایتمسیله آنقره محاربه‌سنه سبب اولمش ایدی .
اشبو وقوعات اثرمزك برنجی جلدنده مفصلاً مندرجدر.

ايتمش ايسەدە ظهور ايدن واهميتنه مبنى آتيدە بر مادۀ مخصوصه ايله بيرن اولنان شيخ بدرالدين وبوروكليجه مصطفى وآنى متعاقب دوزمە دوزمەجە مصطفى غائلەسى ظهور ايتديكە اودە آشاغيدە آيريجە بيان قالندى .

شيخ بدرالدين وبوروكليجه مصطفى (ددە سلطان) غائلەلرى

فرمانليلر غائلەسندن دها مهم و حريت و مساوات اساسلرى اوزرينه مبنى اولمق كبى ممالك شرقيە تاريخلرندە برحال استثنائى تشكيل ايدن وتاريخلرمزدە دولت عليه حقندە پك مخاطرەلى بر فساد ديو توصيف اولنان برحال علماى متبرعيندن (سماون قاضيسى) ديمكله منسوب (شيخ بدرالدين محمود) ـ كه موسى چلبينك ادرنەدە قاضيعسكرى اولوب مشاراليهك تلفندن صكرە فضل وكمالنه حرمتاً تلف ايدلميوب ازنيكە نفى ايدلمشدى ـ طرفندن وراى پردۀ ظلمتدە احضار اولنمقدە ايدى .

بونك اجدادى دولت سلجوقيه وزراسندن ووالديده سلطان علاءالدين سلجوقينك برادر زادەسى ايمش . مراد خداوندكار زماننده جدى (سماون) قلعەسنى فتح ايتمش ، كنديسى ٧٧٣ دە طوغمش . پدرى اورايه عامل وقاضى ولمش . سن شبابندە مكۀ مكرمه و مصره كيروب تحصيل علمله شيخلكه اجازت آلمش ايدى . سلطان برقوق زماننده اوغلى فرج بكه معلملك ايتمش ، (شيخ حسن اخلاصى) وفاتندە التى ماه قدر شيخ اولمشدر . بعده حلب وقونيه يه كلدى . ساقز واليسى اسلامى قبول ايدەجكنى اشعار ايتمكله ساقزه كيتدى . برروايتدە مصردە طريق صوفيەيه سلوك ايتمش . رأيندن ، فكرندن مسندە اولمش . تصوفى (سيد حسين اخلاطى) دن اوكرنمش صكرە تبريزه كيدوب اورادە طريقتدە ترقى ايتمش ، تيمور كوركانك اورايه وصولندە آنكدە مظهر تقدير واحسانى اولمش ، بعدە حلب ، قونيه ، تيرەيه كيتمش ايدى . پدر

والده‌سی برحیات اولدقلرندن ادرنه‌یه عزیمتله والدینی نزدنده اقامت ایدن [illegible] چلبی‌یه انتساب ایلمش ایدی. [١]

مصرده بولندیغی مدتجه مجالس رسمیه‌ده بولنه‌رق امور سیاسیه‌ده وقوف پیدا ایتمش ایدی. «شیخ بدرالدین شهریه بیك آقچه ایله مدرسی اولان (ازنیك) ده درس اوقودر، زواری قبول ایدر. تعلیمات مرشدانه‌ده بولنوردی. ایشته اوصرده‌ده اساس اسلامدن تبعدایله بوب طائفه‌جق بر حاله گتیرلدیکندن بحث ایله طلبه‌سنك افکارینی سوزده چالیشیردی. مسلك وادعاری عصری علماسیله مورخلر طرفندن کفر وارتداد ایله توصیف اولنمشدر. احتمالکه (بوزوکلیجه مصطفی) ایله (طورلاق) کمال کبی موازنه‌سز چراقلری طرفندن او ادعالر کفرداثره‌سنه قدر سورولمش اولسون لکن بوموازنه‌سزلرك افعال ومدعیاتی بیطرفانه تدقیق ایدیلنجه اساسك علویتی، اس اسلامه مطابقتی انکاره امکان قالمز. هله انقلاب عثمانی‌نك ایلك رهبرلکی رتبه‌سنی آنلردن نزع ایتمك جائز اولمز. انقلاب عثمانی‌یی استحضار ایدن مجاهدلر دفترینك باشنه بدرالدین سیماوی و (دده سلطان) و (کمال خوب دین) اسملری تحریر اولنملیدر. بدرالدین، کندیسی میدانه چیقمدی. دده سلطان نامی الان (بوزوکلیجه مصطفی) – که بر مدت مدیر امور صفتیله بدرالدینك خدمت مخصوصه‌سنده دخی بولنمش ایدی – ایله کمالی اناطولی‌یه صالیویردی. اساس وعظلری شو ایدی:

«الله دنیایی یاراتمش، انسانلره بخش ایتمش؛ ثروت ومحصولات ارضیه جمله‌نك مشترك حقیدر. انسانلر مساویدر، برینك ثروت جمع وادخاریله دیکرلرینك اکمکه بیله محتاج قالملری مقصود الهی‌یه منافیدر

[١] سجل عثمانی – جلد ١ ص ١٠ و – شقایق نعمانیه – جلد ١ ص ٧٧

یالکز نکاحلی قادینلردن بشقه دنیاده هرشی مشترك اولملی. الله قانونلر وضع ایتمش، آنلردن استفاده ایچونده عقل وادغان ویرمشدر. کندی عقلنك محیطی دائره‌سنده هرکس اوامر الهیه‌یی قبول ایدر. برینك محیطی، اعتقادی دیکرینککنه بکزه‌مامك ادعاسیله اجبار اجراسی امر ومقصدالهی‌یه منافیدر. چونکه فکر ووجدان بر آهنك طبیعت محصولیدر. جبرك تأثیرندن مصوندر. بونك ایچون اسلام، خرستیان، موسوی، مجوسی هپ الله قولیدر، بردر، قارداشدر. بینلرنده محبت واخوت شرطدر. اختلاط ومحبتلری سایه‌سنده حق باطله غلبه ایدر، معلومات سایی کوزولتوسزجه کندیلکندن حاصل اولور. حکومت ایسه ظلم وتعب محصولیدر. آنك ظلملرینی خوش کورمك، مقصود خالقه منافی. مرئرینه اطاعت ایتمك جائز دکلدر. هیئت اداره زمان سعادتده اولدیغی کبی ملت طرفندن انتخاب اولنملی. سرای، سلطنت، محاربه، عسکر هپ ظلمدر. تکه‌لر، درویشلر، علما آنلرده ظلم وتغلب اثریدر. هرکس حریت تامه اوزره فکر و مسلك ذاتیده بولنملی. قومشوسنك مسلك ومذهبنه حرمت ایتملی ...»

بشته شو افکار ومدعیات پك بیوك تأثیر حاصل ایدیوردی. چونکه جمعیت عثمانیه اووقت قسم اعظمی اعتباریله ظلم التنده ازیلیوردی ابتدا غیرمسلم عنصری هیچ بر امتیازه مالك دکلدی. ترقی ایله کماله وصول ایچون امید یوقدی. اسلام عنصری بیله مساواته مالك دکلدی منصب دولت زادکانه، دره‌بکلرینه، یاخود (قپو خلقنه) منحصر ایدی. اصحاب تیمار کوی چوجقلرینی مدرسه‌یه کیدوب طریق علمی‌یه سلوك ایتمکدن بیله منع ایدیورلردی. چونکه آنلره کندیلرینك مالکانه‌لری نظریله باقیورلردی. بوصورتله اك بسیط اولان حقوق

شرعيه بيله كوزه‌دیله‌میوردی . بونك ایچون عوام ناس جنس و مذهبه باقیلمقسزین بلاتردد یکی مذهبه صارلدیلر . بومذهب شمدیکی بروسه ، قونیه ، آیدین ولایتلرینه یاییلدی . صوكره سائر اطه‌لره ، كریده قدر سرایت ایتدی . » [۱]

سماون قاضیسنك ، دده سلطانك اشبو نشریاتی مسموع همایون اولدیغی اكلایجه قاضی ازنیكدن فرار ایله سینوبدن كفه و فلاقدن كچه‌رك سلستره‌دن دلی‌اورمانه كلدی . بوروكلیجه مصطفی‌ده مسلكك رأسی اولان قره برونده و مهتدی (یهودی طورلاق كمال) یاخود (كمال حب‌الدین) ده مغنیسا جهتلرنده شیخك نظریه‌سنی معتبرنده نشر بیك وبلكه دها زیاده محبان وبندكان واسطه‌سیله تشر ایدیور وفقیر وغنی ومظلومین ایله معذورین و رعایا بر فكر اولان بدرالدین نظریه‌سنی آلقشلایه‌رق قبول ایدوب كیدیورلردی . سلطان محمد خان بونلرك تربیه‌سنه اولجه جنیدك برادری (سجل عثمانیده حمزه‌بك) حمزه بكی و انی متعاقب ازمیره سنجاق بكی نصب ایدیلان صرپ قرالی (سیشمان) ك اوغلی علكسندر (سلیمان بك) [۲] سوق اولنمشده ۶۰۰۰ قدر شیخه مقاومت ایده‌میه‌رك مقتول اولدی . علكسندر بك یرینه صاروخان و آیدینه تعیین اولنان سنجاق بكی علی بك قوماندا‌سیله حركت ایدن قوتده محو وپریشان ایدلدیكندن روم ایلی و آناطولیده جمع ایدیلان قوتله امرای عسكریه‌مزك الك كزیده‌سی وپادشاهك صادق بنده‌سی وصاغ قولی بایزید پاشا رفاقتیله ۱۸ یاشنده اولان شهزاده مراد (ثانی) ــ كه آماسیه والیسی ایدی ــ محباناوزرینه سوق اولندی . پادشاهده بالذات روم ایلی یه شیخ جنبلرینی دردسته

[۱] تاریخ ابوالفاروق ـ جلد ۱ ـ ص ۲۳۱ ـ ۲۳۹ [۲] بوقاریده ص (۸ :)

حركت ایتدی . شهزاده مراد، بوروكلیجه‌یی ازمیر جوارنده قره‌بورونده یقه‌لیه‌رق قفاسی كسیلدی . ازمیردن چشمه یاقه‌سنه قدر اوشربینه كلانی كسدیلر ، یاقدیلر ، ییقدیلر . دده سلطان قهرمانجه مقاومت ایتدیسه‌ده عاقبت اوده یقه‌یی اله‌ویردی. خلق بو آدمه اولقدر امین ایدی وولایتنه اولدرجه قانع اولمشدیكه (دده) نك صاغ اولوب ینه بر كون اورته‌یه چیقه‌جغنه وسیاسه التجا ایتمش ایدوكنه قانع اولدیلر.

یهودی (طورلاق كمال) ده ٣٠٠٠ قدر محبانی ایله مغنیسا جوارنده سمت عدمه اعزام اولندی. بوروكلیجه رفاقتنده‌كی درویشان اولدرجه متعصب آدملر ایدیكه دكل استدعای مرحمت حتى الك بیوك اشكنجه‌لری بیله جانه منت بیلوب قلیچ وخنجر اوزرینه آتیلمقده تهالك كوستریور وموت مسابقه‌سنه چیقار كبی طاورانیور ایدی .

شیخ بدرالدینه كلنجه قپوجی الوان آغا ١٥٠٠ نفرله حركت ایدرك زغره ویا سیروز طرفلرنده شیخی شبخون ایتدی، یقه‌لدی . ادرنه علماسی كندیسنی الزام ایده‌مامش وفقط اعدامنه‌ده فتوا ویره‌مامش اولدیغندن ایران علماسندن سعید الهراتی بو اعلام وفتوایی ویردی . بیچاره سیروز پازارنده صاللاندیرلدی. قبری اورادەدر. مجموعه شیخی مسئله‌سی ١٤١٦ ـ ١٤١٧ سنه‌لری آره‌سنده وقوعبولمشدر . بو شیخ علمای بنامدن وفضائل مسلمه صاحبی اولوب (جامع الفصولین) و (تسهیل) نامیله ایكی فتوای جلیلی و (لطائف الاشارات) و (مسرت القلوب) آدلی ایكی اثری تألیف ایتمش ایدی .

اكبر اولاد بایزید مصطفى چلبی (١٤١٨) ادرنه‌ده حكومتی

تیمور كوركان تاتارلریله سیواسده حرب ایدركن شهید اولان

(ارطغرل) چلبى‌دن صكره اكبر اولاد بايزيد مصطفى چلبى آنقره محاربه‌سى تعريفنده بيان اولنديغى اوزره ميدان محاربه‌ده آتدن دوشوب غائب اولمش وپدرينك رجاسى اوزرينه تيمور طرفندن آرانيلمش ايسه‌ده بولنه‌مامش ايدى . درويشلر غائله‌سى برطرف ايدلديكى زمانلرده بتمز نوبت تخت وحكومت ديو بوچلبيده بردنبره ظهور ايدرك (شيخ سماوى) وقعه‌سى قدر اهميت كسب ايتمشيدى .

اصل شايان دقت اولان جهت اكثر تواريخ عثمانيه وحتى وقوعات داخليه‌مز حقنده مأخذلرى ينه تاريخلرمز اولان تواريخ اجنبيه بو ذاتك حقيقتاً بايزيد اولادى مخدومى اولوب اولمديغنك يعنى بر دوزمه مصطفى چلبى اولديغنك تعيينده عاجز قالدقلرى حالده قوللكسيونده يعنى مجموعهٔ مسكوكاتده موجود وبروجهى « مصطفى بن بايزيدخان » وديكر يوزى « خلد ملكه ، ضرب ادرنه ، سنه ٤-٨٢٢ » يازيلى كموش بر سكه‌نك ، اسمنه وپدرينك نامنه وهله تاريخنه نظراً بر ملت تاريخى اولمقدن زياده پادشاه تاريخى ديمسى لازمه كلان واوزمانده يازيلان تاريخلرك سلطان محمد چلبى‌يه مماشاتاً دوزمه مصطفى ديدكلرى مصطفى چلبى‌يه عائد اولديغى هيچ بروجهله اعتراض قبول ايتمزلر حقيقتلردندر. سكه اوزرنده موجود (سنه ٤) ديو اشعاره نظراً مشاراليهك درت سنه قدر اجراى سلطنت ايدرك دردنجى سنه هر هانكى بر صورتله ادرنه‌يه كلوب اوراده مذكور سكه‌سنى ضرب ايتديرمش اولمسى‌ده اغلب احتمالدر . بو نقطه تاريخ عثمانى حقنده پك مهم و حلى الزم بر مسئله اولوب شمدى‌يه‌قدر مورخين عثمانيه‌نك بو بحثى نظراهميتدن دور طوتملرينه نقدر تعجب اولنسه سزادر . بو دفعه ظهور ايدن مدعينك حقيقتاً آنقره محاربه‌سى قچاغى وفرارى‌سى مصطفى چلبى ويا

دوزمه بر حریف اولدیغی بحثنه نقل کلام اولندقده بونك بروجه
مذکور مصطفی چلبی اولدیغنه ایکی دلیل اولوب اولا مذکور سکه
ثانیاً چلبی سلطان محمدك تلاشندن صرف نظر آتیده بیان اولدیغی وجهله
علیهنه عسکر سوق اولندقده تیمورطاش زاده ایله اورنوس زاده وسائر
بعض متحیزان ارکان وامرای عسکریه‌نك آنك طرفنه التحاقیله صدراعظم
بایزید پاشانك یالکز قالمسیدر. ادرنه جهتنده بولنوب بولنمدیغنه کلنجه
تاریخلرك مطالعه‌سندن اکلاشلدیغنه کوره مشارالیه طول مدت اورالرده
بولنمشدر. بوحالده نصل حکومت ایتدی؟ نصل سکه کسدی؟ بو
سکه‌دن نصل اولدیده کیمسه خبر آله‌مدی؟ و مسئله معلوم ایدیسه
تاریخ یازانلر نصل کتم حقیقت ایلدی؟ ... ایشته اصل معما! ...
ظنمزه قالیرسه مشارالیه (دوزمه مصطفی) دیو ویریلان عنوان رجال
ووکلای دولت برطرفدن کندی منفعتلرینی تأمین دیکر جهتدن دولتك
باشنه یکیدن برغائله وراثت وپادشاهه بر رقیب سلطنت پیدا ایتمامك
وخلق ایله عسکری اغفال ایتمك ایچون ترتیب اولنمش بر حیله اولسه
کرکدر.

(یورغا) مصطفی چلبینك کیفیت ظهورینی تاریخلرمزدن دها
مفصل برصورتده اشعار ایدرك دیورکه [1] ١٤١٥ سنه‌سی ابتدالرنده
بر غالریا ایله طربزوندن کلان اسرار انکیز بر ترك استانبول جوارنده
وقفله ماهر بر لحال صوزمش وفقط شهره چیقمسنی رد ایتمش،
سلطان محمدك برادری مصطفی چلبی طرفندن کوندرلدیکنی بیان ایله
اندیکه کتمش، و اوراده جمهوریت غالریالریله ولی النعمتنه معاونت طلب
ایتمش ایسه‌ده قطعی بر وعد آله‌مامشدی. فقط بونلرك افلاقبکی اختیار

[1] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ١ ص ٢٦٦ ـ ٢٧٠

(میرچه آ)، مراجعت دها زیاده منفعتلرینه موافق اولدیغی سویلدی
اوزرینه بوسفیر اورایه مراجعتله (میرچه آ) برایکنجی موسی چلبی‌یه
تصرف ایده‌جکندن ممنون اولدی، سفیرك تکلیفی قبول ایتدی . ذاتاً
روایته کوره مصطفی چلبی آناطولیده و تیمور زماننده محمد چلبی ایله
آناطولیده محاربه ایدن عثمانلیلر آره‌سنده‌ده بولنمش ایدیسه‌ده کندیسنك
کیم اولدیغی دشمنلرندن صاقلامش ایدی . مصطفی چلبی (میرچه آ) یی
قزاندیغی کبی داخلده‌ده بعض امرادن کندینه طرفدارلر پیدا ایتدی؛
مجارستان سفرنده بولنوب سمندری ضبط ایتمش اوزرینه نیکبولی‌یه
والی تعیین اولنان قره جنیدی ده قزاندی . یورغانك بو روایتی
مصطفی چلبینك آنقره محاربه‌سندن فرارندن بری روم ایمپراطوری نزدنده
بولندیغنه‌دائر دوران ایدن روایتلری نقض ایدییور. هرنه ایسه ۱۴۱۵ده
مشار الیه (میرچه آ) ، بیزانس ایمپراطوری ، مغلوب قرمن
بکی واسفندیار بك، مصطفی چلبی ایله اتفاق و آنك قدم ولادتنه بناءً
محمد چلبینك سقوطنی احضاره و عثمانلی اتحادینی بوزمغه و بو لابد
استقبالری محو تشبث ایتدیلر. متفقین صرب پرنسی قزانمغه‌ده مأمول
و (مقدس وظیفه) نك ایفاسی ایچون سیگیسموندك ده انتظارده بولندیغنی
ظن ایدییورلردی. ونه‌دیكله (اغستوس ۱۴۱۵) ده سن ژان شوالیه‌لری
و (لسبوس ـ منی) صاحبی ایله بوغازلرده ایکی سنه ظرفنده ۵ الی ۱۰ غالیه
بولندیرلمسی حقنده مذاکره اولنیور و روم ایمپراطوریله‌ده بر معاونه
تنظیمنه چالیشلدیغی صره‌ده متفقینده بونلری کندیلریله اتحاده دعوت
ایدییوردی .

چلبی سلطان محمد اشبو اتفاقلرك مروجی ایمپراطور عمانوئیل
اولدیغنی بیلدیکندن آنی موره‌دن ۱۴۱۶ده استانبوله عودتنده تربیه

ایتمك ایسته‌مش ایدی . شهریار مشارالیه بونده حقلی ایدی . زیرا بر
بیزانس دونانماسی طونه‌یه کیدرك دوزمه مصطفی یی افلاقدن آله‌جق
ایدی . وندیکللولر براز یوقاریده بیان اولندیغی وجهله حائز موفقیت
اولنجه مصطفی چلبی سریعاً استانبوله کیتدی . بیزانس غالریالری عثمانلی
سفائنندن خوف ایتدکلرندن اورادنده سلانیکه بحراً کچدی چلبی
محمد بو حالدن پك زیاده متأثر اوله‌رق استانبول جوارنده بعض مواقعی
ضبطه باشلدی و بوغاز ایچنك براز ایلریسنده ارکانی یی اشغال واردوسنیده
سلانیکه طوغری سوق ایلدی . ١٤١٦ صوك بهارنده مصطفی چلبی
یرلی واجنبی متفقلری وافلاق بکنلك معاونتیله تسالیانی استیلا و بونلر
سلانیك جوارنده چلبی محمد خان طرفندن کوندریلان برقوۂ جسیمه‌یه
مقاومت ایده‌میه‌جکلرینی اکلاملریله حربی قبول ایتمامك طرفنی ترجیح
ایتدیلر . فقط چلبی عسکری طرفندن ایوجه صقشدیرلدی ، باشیبوزیه
محاربه ایدرك مغلوب وپریشان برصورتده سلانیك شهرینه وقوماندانی
(دیمتریوس لاسقاریس) ه التجا ایتدیلر . چلبی سلطان محمد خان
نامنه قوماندانه کوندریلان مأمور پادشاه ایله ایمپراطور اره‌سنده
حب وموالاتك بویله برمسئله‌دن طولایی رهین زوال اولمامسنی بعدالبیان
شو ایکی ملتجینك یعنی چلبی ایله جنیدك کندیلرینه تسلیمنی و جواب
رد ویریلورسه آنی بر اعلان حرب کبی تلقی ایدرك قان دوکلمسنی
باعث اوله‌جغنی بیان ایله هرایکیسنی طلبده اصرار ایتدیلر . (لاسقاریس)
کندیسی بر مأمور اولوب انلرك تسلیمی پادشاهك متفق اولان
ایمپراطورك امر واشعارینه وابسته اولدیغنی بیان ایله نزاکتله رد تکلیف
ایلدی . کیفیت چلبی محمد خان طرفندن ایمپراطوره یازلدی . کلان
جوابده برطاقم مطالعات تلطیفیه وخلوصکارانه‌دنصکره [سز نه یرمده

اولکز وکندی کندیکزك حاکمی تصور بیوریکز . اکر برادرلرمدن برینی سزك سایهٔ حمایه وآغوشکزده آتیلدقده آنی هرحالده تلف واعدام ایچون سزدن ایستسه‌م آنی بکا ویرزمیدیکز ؟ بالطبع خیر! خلق وعالم قرشیسنده بویله بر آلچقلغی قبول بیورمیه‌جقلرندن حقمده وقوعبوله‌جق معاملهٔ انسانیتکارانه‌لری کبی بنمده اویله‌جه حرکت ایتمکلکمه مساعدهٔ همایونلرینی استدعا ایدرم . شو قدرکه حق همایونلرنده بر حس پدرانه بسلدیکمدن حضور وراحت قلب شاهانه‌لرینه خدمت ایتمکدنده کیری طورمم . کرك شهزاده مصطفى‌يى و کرکسه رفیقی جنیدی ذات همایونلری حیاتده قالدقجه هیچ برزمانده سربست براقامغی جناب حقه قسم ایدرك ذات شاهانه‌لرینی تأمین ایدرم معهذا ذات همایونلرینه بندن اول بر امر حق واقع اولورسه مشارالیهم حقنده ایستدیکم کبی معامله ایتمك حقنی‌ده محافظه ایدرم ...] دیدی ومصطفى چلبی ایله رفیقی جنیدی تحت الحفظ کتوردوب چلبی‌یی اوتوز نفر معیتی خلقیله بر منستردە محافظه اولنمق اوزره لمنی جزیره‌سنه وجنیدی دخی اون قدر خدمه‌سیله (پامخار - پاماخاریستوس) مناسترینه ارسال واوراده پاپاسلرك نظارتنه ترك ایلدی . وهرایکیسی . چلبی محمد خانك ارتحالنه قدر سربست براغیلمدی . [۱] مصطفى چلبی غائله‌سنك مابعدی عهد مراد ثانی وقوعاتنده یازلمشدر .

چلبی سلطان محمدده ایمپراطورك بو وعدلرینه تشکرله دعالرینی کتمدی . چونکه بلا مجبوریت قان دوکمکی ایستمزدی . قانی کریه کورردی . برادرینك مصارفنه‌ قرشولق اولمق اوزره سنوی ۳۰۰،۰۰۰

---

[۱] لوبو - جلد ۲٦ ص ۱٦ ؛ - ۲۱ ؛ - خالقوقونديل - ۹۷ - ۹۸ - حامر - جلد ۲ ص ۱۹۰ - ۱۹٤

آقچه تخصیص ایلدی . هر ایکیسی مراد ثانی زماننه قدر بولندقلری موقعلرده قالدی .

چلبی مصطفی غائله‌سی بو وجهله تسویه اولندقدنصکره (حامر) ك روایتنه کوره سلیمان چلبینك ایمپراطوره امانت براقدیغی برادری قاسم چلبینك کوزلری اویولوب کیوه‌یه یقین آقحصار قصبه‌سی خاص اوله‌رق تعیین و همشیره‌سی فاطمه سلطانیده ایمپراطور اعاده ایتمکله بر سنجاق بکنه یعنی تیمور تاش زاده‌لردن برینه تزویج ایلدی . پادشاه بروسه‌یه کیتدکجه کوزلرینه میل چکدیکی برادری مشار الیه قاسمی کتوردوب اثر حرمت کوسترر وياپدیغی غدارلغی بو وجهله تضمین ایتمك ایسترمش .

شهزاده‌لر وقوعاتنده بیوك اویونلر اوینایان اولاخ پرنسی (میرچه آ) نی ده تربیه لازم ایدی محمد خان اول آنیده اجرادن کیری قالمدی . خاطرمزده‌درکه موسی الیه (میرچه آ) موسی چلبی‌یی ده هر زمان تشویق ایتمش ، مصطفی چلبیده حسن قبول ایدوب آکاده معاونتده بولنمش وقاضی بدرالدینه‌ده یاردملر ایلمش و محمد چلبی سلانیکده مصطفی چلبی ایله مشغول اولدیغی صره‌ده قاضی ایله برابر سلستره‌یی ضبط ، بلغارستانی استیلا واطرافی قان ایله آتش ایچنده براقمش اولدیغندن بویله بر تربیه‌یه مستحق ایدی . چلبی سلطان (١٤١٧ ــ ٨٢٠) ایلك بهارنده افلاقه عزیمتله دوبریجه‌یی ضبط ایله اکتفا ایدرك بابا طاغی جوارنده یکی قلعه‌یی و روسجق قارشیسنده برکویی تحکیم ایلدی . روایته کوره (میرچه آ) بو مناسبتله ودین محافظی ترخان‌ك واسطه‌سیله برجزیه‌ده وعد ایتمش ایمش .

افلاق (اولاخ) و مجارستان سفری

اولاخ پرنسی (میرچه آ) [١] بر قاچ دفعه مراد خداوندکار
عرض اطاعت وجزیه اعطا ومؤخراً ینه قیام واختلال ایتدی ، بایزید
زاده‌لر پوست غوغاسنه قویولدقلری صره‌ده اختلالات داخلیه‌مزه‌د
مداخله ایدرك موسی چلبی‌یه یارده ایدوب چلبی سلطان محمدکد
عداوتنی قزانمش ایدی. چلبینك جلوسنده مظفر عفو اولمش ولکن
بوندفعه‌ده شمال حدودلریمزه صارقینداقده بولندیغی کبی مجار قرال
والمانیا ایمپراطوری (سیگیسموند)ده بعض صرپلولرله برلشه‌رك عسکر
جمع وتحشیدینه باشلدیغی استخبار و(میرچه آ)نك اقرباسندن (دان
طرفنده شهریار مشار الیهه استدعای معاونت اولنمغله محمد خان اول
بالذات ادرنه‌دن حرکت ایدرك روسجغه کیتدی. واوزایه وصولیل
وقوعبولان محاربه‌ده (سیگیسموند) ك کوندردیکی عساکر معاون
بر قدر مقاومت دلیرانه ابراز ایتمش ایسه‌ده مغلوب اولدی. (میرچه آ) د
اظهار ندامتله تکالیف سابقه‌یی یعنی سنه‌ده ١٠,٠٠٠ آلتون« ارنست
لاویسه کوره ٣٠٠٠ دوقه هدی » جزیه اعطا ایتمك وبشیوز کنجی
قپو حدمتنده استخدام اولنمق اوزره هرسنه درسعادته کوندرمك
وسفرلرده معین مقدار سواری ایله اردوی همایونه التحاق ایتمك
واوغلنی رهن طریقیله نزد پادشاهیده بولندرمق شرائطیله نائل عفو
وامان اولدی. و افلاق بر ولایت ممتازه حالنه کیردی (١٤١٦) فقط
میرچه‌آنی تحت اطاعتده طوتمق اوزره روسجق قارشیسنده
(جورجووو-یرکوی) بلده وقلعه‌سی تأسیس اولندی. (١٤١٦-٨١٩

[١] (میرچه آ) حقنده اثرمزك برنجی جلدنده معلومات واردر .

بو قلعه‌یا خصوص روسلرله وقوعبولان محاربا تمزده پك چوق ایشه یرامشدر.
میرچه آ ١٤١٨ ده وفات ایتمشدر بوذات برادری (دان) ی تلف ایدرك
افلاق حکومتنی ضبط ایتدیکی کبی کندینك ارتحالنده‌ده هر ایکیسنك
اولادی آره‌سنده شدتله مصادمه‌لر وقوعیله بر طرفدن عثمانلیلر دیکر
طرفدن مجارلرك مداخله‌سی وقوعبولدی. نهایت اوچنجی ولاد افلاق
تاجنه صاحب اولدی ، نتکم آتیده کوریله‌جکدر.

مجار قرالی والمانیا ایمپراطورینك برقوۀ عسکریه ایله (میرچه آ) یه
معاونتنی کورشجی محمد چلبی هضم ایده‌مدی . طوغریجه مجار قرالی
علیهنه حرکتله ازمیرلی معهود جنید بك (سمندره) قلعه‌سنی حصر
وتضییق ایله نیکبولی قلعه‌سی محافظلغنه تعیین وبعض آقینجیلر مجارستانه
داخل اولدی . ینه جنید بك ترایان ـ Trajan کوپریسی جوارنده
(سن سه‌وه‌رین) ی ضبط ایلدی ٢٠,٠٠٠ قدر عثمانلی عسکری
(راد کرسبورغ) ی شدتله محاصره ایدرك ضبط ایتمه درجه‌لرینه
کلمشکن دشمن قوۀ امدادیه المسی اوزرینه محاصره‌دن قورتیلدی .

١٤١٥ سنه‌سی شباطنده شاه ملك قوماندا سیله بوسنه‌یه هجوم
اولندیغی صرده‌ده وندیکلولر سس چیقارمدیغی کبی ینه سنۀ مذکوره
آغستوسنده بوسنه بکی اسحق پاشا مجارستانده طمشوار وبنات جهتلرنده
مجار قوتنی اولدرجه شدتله چارپدیکه مجارلیلردن یالکز بش سواری
قورتیله‌بیلدی. ایمپراطور (سیکیسموند) بو مصادمه اوزرینه عثمانلیلرك
وندیکلولرله متحد اولدقلرینه بیله قانع اولمشدی . عثمانلیلر صاوایی
بالمرور آقینجیلری ایچرولره قدر نفوذ ایتدیلر . بو آقینلر اولقدر
کوزل ترتیب اولنمش ایدیکه روم ایلینك جنوب طرفلرنده مجارستان محو
اولمش ظن اولنیوردی . صرب پرنسلری کاملاً خراجلرینی تسویه

ایدیور واسحق پاشا بوسنه جهتنه نظارتله بوسنه‌لیلر مکمل هدیه‌لرینی عثمانلی اردو کاهنه کوندریور ایدی . یورغانك مجار سفرینه دائر ویردیکی معلوماتی حامر طرز اخرده اشعار ایدرك دیرکه اسحق پاشا مجارستانده‌کی طمشوار باناتنی استیلا ایلدکده اورا حاکمی سریعاً جمع قوتله اوکمزه کله‌رك ایکی قوماندان بیننده غریب بر مصادمه وقوعیله قوماندانمز آلدیغی اوق یاره‌سندن تلف اولدی ، عسکرك قوهٔ معنویه‌سنه خلل کلدی وپریشان اولدیلر دیر . [١]

وندیکلولر — اوروپا ایله مناسباتمز — ایلك مغلوبیت بحریه

چلبی سلطان محمد کندی رعایاسی کبی اجنبی نصارا حقنده‌ده لطف وکرمنی مبذول قیلمش ایسه‌ده یالکز وندیکلولری استثنا ایتمش ، آنلر حقنده بر فکر خصومت بسلمش ایدی . خوش بو جمهوریت وقوف سیاسیسیله دهشتلی پولتیقه اویونلری اوینار ، شرق حکمدارینی غرب اهالیسی کبی بر برینه طوتشدیرر ، آندن استفاده ایدر ، بر وقتده ایکی یوزلی پولتیقه قوللانیر ، کمال بصیرت واحتیاطله حرکت ایدوب هر زمان تأمین نفع ایلر ایدی . روایته کوره وندیك تابعیتنده بولنان یونان آطه‌لرندن ناقسوس ، آندروس ، پوروس ومیلوس وسائر سقلاد آطه‌لری پرنسلری اوچنجی سلطان محمدك جلوسنی تبریك ایتمدیکی کبی وندیکلولرده بر سنه اول مصالحه‌نامه استحصال ایتملرینه رغماً کمیلرمزی راحتسز ایتمکده اولدیغندن شهریار مشارالیه بو حاللردن متغیر اولهرق پرنسلره هجوم ایتدی . وندیکلولر بونلرك حمیلری ایدی ، مدافعه ایتملرینی توصیه ایتدی دیکر طرفدن پولونیا قرالی (ولادیسلا ویا کدلو)ده

[١] تاریخ عثمانی - جلد ١ ص ٣٦٧ - حامر جلد ٢ ص ١٧٧

بونلری علیهمزده سوق ایتمکله چلبی سلطان محمد استعمال سلاحه قدر قالقشمش ایدی . آلمانیا ومجار قرالی (سیگیسموند) متمادیاً امورغربیه ایله مشغول اولوب بوجهتدن خاقان مشارالیهك قورقوسی یوق ایدی . فقط (ویا کهلو) سرت بر اورتودوقس اولدیغندن وقوعبوله‌جق (محاربات مقدسه) یه ریاست ایتمك ایستیوردی .

ونديكلولر (سیگیسموند) كده عثمانلیلره اعلان حرب ایتمسنی شرط قوشه‌رق (ویا کهلو) نك تكلیفنی قبول وحتی ٦ ویا ١٠ قطعه غالریا كوندرمكی وعدایتدیلر. مع هذا بر آز صكره (كانون‌ثانی ١٤١٣) سیگیسموندایله اویوشوب ائتلاف ایده‌مدكلرندن پولتیقه‌لرینی برعكس ایدرك دولت علیه ایله بر اتحاد مذاكره‌سنه كیرشمش وحتی بیزانس ایمپراطورینك كندیلریله سیگیسموند آره‌سنده توسط ایتمسنه دائر تكلیفنی‌ده رداتمشلر ایدی . بحران سابقمزدن بالاستفاده كسب قوت ایدن وكندیلرندن امین اولان بالقان ملتلری‌ده عثمانلیلری روم ایلیدن طرد ایله سلطنت وشوكت قدیمه‌لرینی تكرار استحصال امید وخیالرینه دوشمشلر ایدی . صرپ دسپوتی ، مشهور (دوشان) تاجنی صاپیقلیان و دوبریجه وسلستره‌یه متصرف اولان رومن پرنسلری‌ده طونه جهتنده‌كی باغارستانی كندی مملكتلرینه ضم والحاق ایتمك رؤیالرینی كورمكه وحتی سوزی استانبول سورندن طشره چیقه‌میان وبیزانس شوكت قدیمه‌سیله حالا مغرور اولان ایمپراطور (ئه‌مانوئل) بیله بیزانس حكومتنی توسیع چاره‌لرینی دوشنمكه باشلامش ایدی.

اوروپا جهتنده بو وجهله باش كوسترن مخاطرات اوزرینه نهایت سلطان محمدك (آغستوس ١٤١٥) ده اوروپایه مروری مجاورلری اولان اجنبی پرنسلریله چارپیشه‌جغنی ارائه ایدیوردی . سنۀ مذكوره

صولی بهارنده دولت علیه‌نك ایلك دفعه اوله‌رق احضار ایتدیکی دونما – که اون‌اوچی غالریا اولمق اوزره ۱۱۲ سفینه‌ایدی – (حامره کوره ۳۰ غالریا) تندوس صولرنده کورندی. وندیکلولر اشبو دونمانك وصولیله (طانا – طانائیس) وطربزون جهتلرندن کلان کمیلری حقنده بر مخاطره وقوعندن خوف ایتدکاری کبی (تشرین ثانی ۱٤۱٥ ابتدالرنده) قورصانلرمزك (اکریبوز) ساحللرینه کلوب او جوارده‌کی وندیك ممالکنده تخریبات یاپمه‌لری و (آنطونیو – آجیا یولی) ده بونلرك ورودندن جسارت آله‌رق (اکریبوز) ی طلب ایتمکده بولنمسی اوزرینه وندیکلولر احتیاطاً بو جهته بر دونما سوقنه مجبور اولدی.

ایشته بو آرالقده قپودان (جالی بك) آندروس، پاروس، میلوس آطه‌لرینه کلدی، بونلرك صاحبی اولان (قریسپو) یه دولت علیه‌یه دخالتی تکلیف ایتدی. بو آرالق وندیکلولر بر ملحمه محاربه ایتمك ایسته‌مز ایدیسه‌ده عثمانلیلرك بحراً بر تفوقه مالك اوله‌لقلرینی ده ارزو ایتمدکلرندن آمیرال (لوره‌دانو) یه عثمانلیلرك (تندوس) آطه‌سنك غرب جهتیله جزایر بحر سفیدده کورنمالری ایچون لازمکلان تدابیره توسل ایتمسی حقنده (نیسان ۱٤۱٦) ده امر ویردیلر. بوندن برآز صکره مومی‌الیهك برادری وبر فرقهٔ بحریه قوماندانی (جورجیو) پاروس اطه‌سی جوارنده تصادف ایتدیکی ایکی عثمانلی سفینه‌سنی اوزادن دفعه عادتا مخاصماته باشلامش اولدیغی حالده ینه صلح ومسالمتك محافظه‌سی امیدلری بسلنمکده بولنمش ایدی. بر تصادف غریب عثمانلی ووندیك آمیراللرینی کلیبولی اوکنده چارپشدیردی [۱]. شویله که وندیکلولر

[۱] یورغا – تاریخ عثمانی جلد ۱ – ص ۳٦۹ – ۳۷۱

طرفندن طوپلرله مجهز اون بش قدر بیوك سفینه رفاقتیله برسفیرلرینی
استانبوله کوندرمکده ایدی . بو دونما کاییولی‌یه وصولنده (جالی)
بکك بونلری دشمن سفینه‌لری اولدیغی ظنیله بعض مرتبه شبهه‌لره
دوشدیکی آمیرال لوره‌دانو طرفندن استدلال اولنمغله کندیسنه برصندال
اعزام ایدرك دوست اولدیغی بیلدیرمش و طرفین بونك اوزرینه
یکدیکرینی سلاملامش ایکن بر کون صکره ونديکلولرله مخاصمه ومحاربه
حالنده بولنان برجنوه سفینه‌سنی لوره‌دانو بی‌طرف صولرده بولندیغی
بالیان آکا هجوم وجالی بکده کندی صولرینه التجا ایتمش بر ملتجی‌یی
حمایه ایتمك قالقه‌رق جمهوریت دونماسنه تعرض (١٦ مایس ١٤١٦)
(وندیك تاریخنه نظراً ٢٩ مایس) ایلدیکنده دونمامز مغلوب اولدی
لوره‌دانو بش غالریا ایله ٨٩ بریغانتین دینلان قایغی ضبط (حامرده
٦ غالریا و طقوز غالیوت) ومشارالیه جالی بك ایله مرتبات بحریه‌یی
لوره‌دانو فوق‌الحد مجروح اولدیغی حالده کاییولی پیشکاهنده وآنلرك
اولاد وازواجی قارشیسنده پارچه پارچه ایتدی [١] .

مرتباتك بقیه‌سیده سفائنمزله (تنه‌دوس ـ بوزجه آطه) جزیره‌سنه
کوندریلوب اوراده اتلاف وبونلر میاننده بولنان اجرتلی خرستیان
کیجیلرمز اولان قتالانلی ، سجلیالی ، کریدلی و فرانسزلری کرید
... کریبوز و وندیکده طاغیدوب مؤبداً کورك جزاسنه محکوم ایتمشدر.
اعدام اولندقلری روایتی‌ده واردر . میشل دوقس نام مورخ اشبو
... وتلفاتدن بحث ایتدیکی صره‌ده [تنه‌دوس آطه‌سنده‌ده اللاندیریلان
اسلامی اوزاقدن کورنلر جسیم آصمه آغاجلرندن صارقان اوزوم

[١] اسفار بحریهٔ عثمانیه ـ ٢٥٢ ـ ٢٥٩ ـ ده بو روایت برآز فرقلیجه
... ذکر اولنمشدر .

صالقملرینه بکزه‌تیورلردی] دیر . لوره‌دانو ۳۴۰ یارەلی ویرمش ایمش . خلاصه مومی الیه آق دکز بوغازندن کیره‌رك سلیمان چلبینك انشا کرده‌سی اولان لاپسکی قلعه‌سنی طوپه طوتدیسه‌ده ساحلنده بایزیدپاشا برادری حمزه بك قومانداسیله ۱۰,۰۰۰ قدر عسکر محافظ بولندیرلدیغندن قره‌یه هجومه جسارت ایده‌مدی .

چلبی سلطان محمد اشبو فاجعه‌نك انتقامنی آلمق اوزره اینه عین سنه‌ده اگریبوز آطه‌سنه بر آقین ایتدیروب ۱۸۰۰ آدم یقه‌لیه‌رق اسارته کتورلمش وفقط بونلر حقنده وندیکلولرك عسکریمزه روا کوردکاری اشکنجه‌لر یاپیلمامشدر . روایته کوره شهریار مشارالیه اشبو انتقام کیفیتنده دها ایلری کیتمك ایچون استحضارات حربیه‌ده بولندیسه‌ده مصطفی چلبی غائله‌سی کندینی منع ایلدی . بوحاللرده قارشی وندیکلولر مصالحه طرفنی آرادقلری کبی غائلهٔ مذکوره‌دن طولایی پادشاهده بو طریقی ارزو ایلدیکندن ایمپراطور مانوئلك توسطیله وندیکلولرك کلیبولیده و عثمانلیلرك اگریبوزده آلدقلری اسرا مبادله واطه‌لر دکزیله بحرسفید بوغازنده کوریله‌جك بالجمله عثمانلی قورصانلری دشمن کمیسی طانمسی دولت علیه طرفندن تصدیق اولندیسه‌ده چوق زمان امتداد ایتمدی وایمپراطور توسطنده موردیه عزیمت ایدرك عودتنده کلیبولیده سلطان محمدله اوزون اوزادی‌یه مذاکره ایدرك نهایت پادشاه تجدید مصافاته قرار ویردی [۱] ۲۴ تموز ۱۴۱۶ ده وندیك سفیری (دلفینو وه نیری) بی نازکانه برصورتده قبول ایتدی . آیك ۲۶ سنده مکالمات باشلادی ونهایتنده (وه‌نیری) پادشاهدن مصالحه

[۱] خالقو قوندیل ـ ص (۹۶) لوبو ـ جلد ۲۶ . دارو ـ وندیك تاریخی ـ جلد ۲ ص ۱۷۴ . — یورغا ـ جلد ۱ ص ۳۷۲ .

يا پيلمق سوزينى آلديسه‌ده ونديك شرائطنه كوره داخلنده مصالحه‌يى تصديق ضمننده بر خيلى ترددلر كوستردكدنصكره نهايت ١٤١٩ كانون اولنده طرفيندن يمين ايله قطعياً عقد صلح اولندى .

اشبو ونديك محاربه‌سى اسبابى (ساغره‌دو ـ Sagredo) [١] طرز آخرده وحقيقتده يقين برصورتده اشعار ايدرك ديركه ونديكلولر فرانچسقو فوسقارى ـ Foscari واسطه‌سيله تجارت وسياحت بحريه حقنده دولت عليه ايله برمعاهده عقد ايتمشلردى . بومعاهده‌نك امضاسندن چوق زمان كچمدن طرزوندن كالان برقاچ تجار سفينه‌لرينى عثمانليلر توقيف ايدرك عقد وصلحى نقض ايتديلر . بونك اوزرينه جمهوريت ١٥ غالريا تجهيز ايتدى . اميرالغنه (پيترو لوره‌دانو) و (پرووه ديتور ـ Proveditcur ـ مفتش) لكنه آندره آ فوسقولو ايله دلفينو ودنيرى تعيين ايدلدى . بونلر استانبوله كيده‌جك ، پادشاهى كوره‌جك ، وقوعبولان نقض عهددن طولايى ترضيه وكميلرك اعاده‌سنى طلب ايده‌جك شايد جواب رد آليرلرسه دولتله مناسبات سياسيه‌يى قطع ايتمه‌ك ممكن اولورسه اوجه يا پيلان معاهده‌دن زياده جمهوريت منفعتنه وتأمينات لازمه‌يى حاوى ديكر برمعاهده امضا اولنه‌جق ايدى .

ونديك دونتماسى اطه‌لر دكزندن كچه‌رك كاليبولى‌يه تقرب ايتدى . عثمانليلر جمهوريت دونتماسنى كورملريله اجراى مخاصماته باشلادى .

---

[١] ساغره‌دو ونديك اصلزاده‌كاننده برى ايدى . ولايتو پروكوراتورى Procurateur ـ يعنى هم حاكم وهمده اداره مأمورى ايدى . اشبو مأموريت جمهوريتك اڭ بيوك مقاملرندندر . بوذات بايزيد ثانى وسليم اول زمانلرينه يتشمش ويدى جلد اوزره ايتاليانجه عثمانلى تاريخنى يازمشدر . اشعارتنده‌كى تعصب برطرف ايديلورسه اشبو محاربه حقنده‌كى رواياتى عقله دها يقيندر .

کیلر اوزرینه براوق یاغموری یاغمغه باشلادی وندیکلولرده بلاسبب وقوعبولان اشبو تحقیره سلاحلریله مقابله ایتدی. طوپ وباروود ایجاد وکشف اولنمش ایسه‌ده هنوز کمیلرده استعمال اولنمغه باشلامامش ایدی .

جنرال لوره‌دانو دها زیاده دمبشرك اراقه ایدلمامسی ایچون کاتبنی برصندالیه ارکاباً بیاض بربایراق ایله دونمامزه کوندروب کندیلری محاربه ایچون کلمدکلرینی ودونمامده نزد پادشاهی‌یه کیده‌جك بر سفیر اولدیغنی تبلیغه مأمور وبونکله برابر دونمامزك عددینی ومرتباتنك حال وکیفیتنی‌ده کیزلیجه تحقیق ایتمسنی اخطار ایتدی . کاتب دونمامزده بردرجه‌یه قدر حسن قبوله مظهر اولدیسه‌ده بزمکیلرك محاربه ایتمك فکرنده اولدقلرینی نتیجه استطلاعاتی اوله‌رق عودتنده بیان ایتدی . کاتب دونمایه هنوز عودت ایتمشدی . (جالی) بك قومانداسنده‌کی دونمامز نظام حربی آله‌رق بوغازدن حرکته باشلادی . آمیرال لوره‌دانو بزمکیلرك بو حرکتی اوزرینه کندیسیده نظام حربی وروزکاری کندینه وضیای شمسی آرقه‌سنه آلدی. محاربه تکرار شدتله باشلادی وندیکلولر اوقلریمزك تأثیراتنی معطل قیلمق ایچون دونمامزه تقربله سفائمزه ییناشدی . آمیرال برقاچ محلندن یاره‌لندیکی حالده قوماندانسنده دوام ایدیور ایدی . جالی بك اثنای مصادمه‌ده تلف اولدیغی کبی مرتباتندن ۳۰۰۰ نفریمز شهید اولدی . التی قطعه غالریا و ۲۱ سفینه‌مزی ضبط ایتدی . دونمامزك سائر سفائنی کلیبولی‌یه فرار ایلدی . محاربه‌ینی متعاقب آمیرال کلیبولی قوماندانمزه دیکر بر ترجمانی کوندره‌رك محاربهٔ واقعه‌یه کندیسی سببیت ویرمدیکنی ، دولت علیه نزدینه بر سفیرك ایصالنه مأمور ایکن دوچار هجوم اولمغله مقابله‌یه مجبور اولدیغنی بیان ایلدی . مسئله آکلاشیلدی طرفیندن

بیان تأسف وسفیر مراسم مخصوصه ایله کالیبولیده قبول ایدلدی . ونديكلولردن برینه عائد اولان لامپصاد Lampsat قلعه‌سی هرسنه برمقدار ویرکو ویرمك اوزره کندیلرینه اعاده اولندی . طرفین اسراسی‌ده مبادله ایدلدی . اشبو مصالحه نامه ونديكلولر حقنده پك زیاده شرفلی ایدی چونکه فی‌مابعد حرب سفینه‌لریمزك کالیبولی بوغازندن چیقمامه‌لری وچیقارلرسه ونديكلولر طرفندن دشمن سفائنی نظریله باقیلمسی حقنده بر ماده درج وعلاوه قلنمش ایدی . مصالحه‌دن برمدت صکره عهدنامه‌یی تصدیق ایچون برسفیرمزده ونديكه حرکت ایتدی .

(تصادفی) دیه‌جکمز اشبو محاربهٔ بحریه دولت علیه‌نك جمهوریته قارشی ایلك تعرض بحریسی دینلملیدر .

سلطان محمدله ایمپراطورك ملاقاتی ـ چلبینك صوك کونلری

براز یوقاریده بیان اولندیغی وجهله شهزاده مصطفی چلبی (دوزمه مصطفی) نك اختیار ایمپراطور نزدنده تحت محافظه‌ده بولندیریله‌جغنه وهیچ بروجهله نه چلبی ونده جنید سربست براغیلمیه‌جغنه مشارالیه طرفندن سوز ویرلمش وایکی حکمدار آره‌سنده‌کی دوستلق وصمیمیت کیتدکجه آرتمش اولدیغندن سلطان محمد آناطولی‌یه مرورندن بالاستفاده مصطفی چلبی حقنده‌کی تدابیرینه تشکر ایتمك اوزره کندیسنی زیارت ایده‌جکنی ایمپراطوره اشعار ایلدکده نزدنده‌کی بیزانس رجالی بونی فرصت اتخاذیله محمدی یقالمغی اختیاره تکلیف ایتدیلر . فقط ایمپراطور سوزینه صادق ، ناموسلی بر آدم ایدی . هیچ بروجهله بویله بر فعل منفوری ارتکاب ایده‌میه‌جکنی بیان وفوق‌العاده بر صورتده مسافرینی بشکطاشده قبول

ایلیه‌جکنی درمیان واعلان ایلدی . دیگر بر روایته کوره محمد خان اول قوۂ عسکریه‌سیله ایکی حکمدار بیننده عقد اولنان اتفاق مقاوله‌سی موجبنجه بوغازدن یعنی استانبول طرفندن گچه‌جکندن بیزانس رجالی پادشاهك بویله بیوك برقوتله مروزینی آنك سؤنیته حمل ایتمشلرسه‌ده ایمپراطور [پادشاهه ویردیکم یمین بنم ایچون پك مقدسدر . هیچ برزمان آنی نقض ایدمم . حتی بنی تاج وتختمدن دور ایتمك اوزره کلدیکنی بیلسه‌م ینه یمینمده خائن اوله‌مم . شاید کندیسی نقض قسم ایدرسه جناب خالقه حواله وتوکل ایلرم] دیدی وانك بیوك برپادشاهه لایق برصورتده رسم قبول حاضرلنمسنی امر ایلدی . تکمیل سرای رجالی پادشاهی استقباله کتدی . بشکطاشده (تروی ردم) [۱] درونده محترم مسافرینك وصولنه انتظار ایلیان طقسانلق ایمپراطور ئه‌مانوئل ومخدوملری یانی وقسطنطین « دیگر ایکی مخدومی طوماس ایله تئودوز موره‌ده اولوب (جنتوریون) علیهنه محاربه ایدیورلردی » پادشاهی بشکطاشده قبول ایتدیلر . (۱٤۲۰ ـ ۸۲۳) تشریف شاهانه‌ده عین جنسدن ومزین بر (تری رده)‌ده پادشاه راکب اولوب ایکی حکمدار بربرینی سلاملدقدنصکره دومن قیریلوب بربریله مکالمه ایده‌جك وجهله ایکی سفینه یازیانه کیتدی . اسکدار جهتنه وصولارنده بالخاصه احضار اولنان برکوشکده سلطان محمد ایله معیتنه مکلف برضیافت ویرلدی . اثنای طعامده ایکی حکمدار یکدیکرینه طعاملر کوندررلر ایدی . بعدالطعام اقشام اوزری محمد خان اسبنه سوار اوله‌رق ازمیته متوجهاً حرکت ایلدی .

---

[۱] (تری) اوچ (ردم) صره یعنی اوچ کوکرته‌لی وهر کوکرته‌سنده متعدد کورکجیلری حاوی پادشاه قایغی .

(١٤٢١-٨٢٤) [١] سنه‌سى ايلك بهارنده سلطان محمد بروسه‌يى ترك ايدرك بردفعه دها اوروپا جهتنه عزيمت ايتمشــدر . برقاچ هفته صكره ادرنه جوارنده آوده ييان طموزيني تعقيب ايدركن نزول اصابت ايتمكله يره دوشدى . بيوك اوغلى شهزاده مرادى كنديسنه خلف تعيين و آنك ايمپراطورله حسن آميزش اوزره بولنمسيچون دريغ همت ايتامەلرينى صدراعظم على پاشا زاده ابراهيم پاشا ايله بايزيد پاشايه توصيه و ايكى كوچك مخدومنى‌ده ايمپراطورك حمايه‌سـنه ترك ايلديكنى بيـان ايدرك بر كون صكره وقوعبولان بر ايكنجى نزول صدمه‌سى كنديسنى ادرنه‌دن ديار اخرته‌سوق ايتدى . بو ايكى شهزاده‌نك برى‌يدى ديكرى التى ياشنده ايدى .

شهزاده مراد آماســيه طرفلرنده اولوب آق قيونلى عشـيرتندن (قره يوروك بايندرى) نك آقينلرينى منعه چاليشمقده ايدى . انى‌ده تحت محافظه‌ده بولنان مصطفى چلبيدن طولايى برفساد چيقمق احتمالندن رجال دولت چكينه‌رك وفاتى عسا كردن كتم ايتديلر . بو كتم قرق ايكى كون دوام ايتمشدر . چونكه شايد مصطفى قورتيلورســه اوغلى مرادك سلطنتدن دور اولمسى پك مأمول اولديغندن شـفقت پدرانه صوله نفسلرنده بيله اوغلنى دوشندرمش و آنك وصولنه قدر وفاتنك كتم ايدلمسنى پادشاه توصيه ايتمش ايدى . [٢]

چلبى سلطان محمدك ارتحالنده وكلاى دولت براغتشاش ظهورندن خوف ايدرك معيت شاهانه‌ده بولنان يكيچرى وسپاهيلرى آناطوليده

---

[١] ٨٢٤ سنه‌سى محرمنك برنجى كونى ١٤٢١ سنه‌سى كانون ثانيسنك التيسنه تصادف ايدر .

[٢] مبنيو - تاريخ عثمانى - جلد ١ ص ١٨٠

سفر واردر، فرار ايدن جنيد عليهنه حركت اولنه‌جقدر ديو اوجهته سوق ايتديلرسه‌ده نزد پادشاهيده قالان اوجاقلى وفاتى تخمين وقيام ايله پادشاهمز خسته‌ميدر. صاغميدر، كورميورز البته سويلنميه‌جك برشى واردر ديه حريم سلطنته تقربلرنده وكلا اوكلرينه چيقوب پادشاهمز صاغ وخسته‌در جريان هوا ودخول ضيا مضر اولديغندن اطبا تحتروانك پنجره وقفسلرينى قپاتديلر ديديلرسه‌ده اوجاقلى [بز بيلورز پادشاه وفات ايتدى. سلطان مصطفى‌دن قورقيكزدن كتم ايديورسكز] ديملريله وكلا بوكون اخشام اولدى، يارين خنكاره عرض ايدرز. طاغيلكز ديو اوجاقلى‌يى يرلرينه كوندردكدن صكره ويريلان قرار وجهله وفاتنك يكرمى سكزنجى كونى تدهين ايدلمش نعش محفظهٔ مخصوصه‌سندن چيقاريله‌رق بر كيسه‌نك قوجاغنه ويرلدى. وايكيسنك اوزرينه (اوستلك) اورتيلدى. وسراى خلقيده ديوانخانه‌نك ياريسنى احاطه ايدوب اطبانك اولجه توصيه‌لرى وجهله پرده‌لر ايندريلوب امرادنجى مقام عبوديتده طوزدقلرى صرده سپاه وسلحدار وعزب اغالرى ويكيچرى اورته‌لرى طاقم طاقم ديوانه كيروب سلاملر ايكن برطبيب حضوره كيردى و[پادشاهم نيچون ديوانه مساعده بيورديكز. حضرتك ضعف حالى مبارك جماللرندن ونطقه عدم مجالى مرضك شدتندن اولديغى معلومدر حضور وراحتلرينى آراميوبده افندمزه تكلفات ايله ديوان ايتدرمنك شمدى وقتميدر؛ بويله شيلرده مزاج همايونلرينه خدمت ايدنلرله مذاكره ايتمك لازم، خدانكرده خسته‌لق مشتد اوله‌جق اولورسه تداوى مشكل اولور، هنوز علاجك تأثيرينى ضيا وهوانك عدم دخولى ايله بولدق. آياق ديوانه پادشاهى چيقارمق صداقتميدر؟] ديو باغردى. وهركسك طاغيلمسنى وزيره فرمان ايتدردى وسراپردهٔ

همایون‌ایندیریلوب ارکان دیوان یرلرندن قالدیرلدی وهرکس یرلی‌یرینه طاغیلدی نعشده ینه صندوقه‌سنه قونیلدی.

چلبینك مراد، محمود، یوسف، مصطفی، احمد نامنده بش اوغلی وبرقاچ قزی وار ایمش. ١٨ یاشنده ایکن ادرنه‌ده مدرسه‌ده بالفعل مدرسلك ایتمك کبی برلیاقت خارق‌العاده کوسترن دهای زمان فناری محمد شاه وقره‌حصاری یعقوب وشیخ بدرالدینك اعدامنه فتوا ویرن هراتلی حیدر کبی دهشتلی علماسی وار ایدی.

نعشی تعامل قدیم اوزره بروسه‌یه نقل اولنمشدر.

عهد سلطان مراد خان ثانی ـ مبحث اول

اعادهٔ شان و شکوه دولت

(١٤٢١ — ١٤٥١ م) — (٨٢٤ — ٨٥٥ هـ)

خلاصه

ذات شاهانه و ریاست امور ـ دوزمه مصطفی و ایمپراطور ئه‌مانوئل ـ آنك اعلان سلطنتی، آناطولی‌یه مروری. روم ایلی‌یه فراری. اعدامی. ـ آدورنه مکافات، استانبول محاصره‌سی ـ دادر شهریاری شهزاده مصطفی غائله‌سی ـ استانبولی تضییق. ـ آنك صلحی ـ روم ایلی جنوبنه آقینلرمز، قیصرله مصالحه. جزیه گذار قیصر (١٤٢٥)

اسفندیاربك، مراد ثانینك اسفندیار خانمیله ازدواجی ـ جرأتکار جنید غائله‌سی ـ منتشا، تکه. قرمان، کرمیان ـ یورکیچ پاشا ایله ترکمنلر.

سیاسیات خارجیه ـ اوروپا جهتنده فتوحات

عثمانلیلرك شرق خرستیانلری ولاتینلرله محارباتی ـ سلانیك وونديك. ـ ونديكلولرله ایکنجی محاربه‌مز (١٤٢٥) ـ موره. عثمانلیلر علیهنه اتفاق ـ سلانیکك ضبطی (١٤٣٠)، ونديكلولرله مصالحه. صربلولر ـ مجارلرله محاربه (١٤٢٧). صرایکیسیله مصالحه ـ یانیه جواری ـ قیصر و سی گیسموند ـ افلاق وبغدان.

اوزون سفر ـ مجارستانله مناسبات

اوزون سفر مقدماتی ـ قرمان، افلاق وترانسیلوانیا ـ صربستان وبوسنه ـ شمال خرستیانلریله محاربات، مجارلر، اهل صلیب تشکیلی ـ دارالحربك مجارستاندن

ربستانه نقلى ـ برانقوويچ حمايه‌ده ـ هونياداك طونه‌يى مرورى ، خلع نفس ايون .

وارنه ميدان محاربه‌سى

دشمنك وارنه‌يه وصولى، مرادثانينك ميدان محاربه‌يه ورودى ـ وارنه يدان محاربه‌سى

يكيچريلرده اختلال ـ مرادثانينك تكرار جلوسى

وارنه ميدان محاربه‌سنى متعاقب دشمن واوروپا ، دوام مخاصمات ـ راد ثانينك موره سفرى ـ آرنودلق محارباتى و اسكندر بك ـ ايكنجى صوه ميدان محاربه‌سى ـ بيزانس وراثت سلطنتى . قسطنطين دراغازه‌س ـ رصانلريمز ، زدواج محمدخان ثانى ـ ارتحال شهريارى .

ذات شاهانه و رياست امور

مراد ثانى جلوسنده اون‌سكز يكرمى ياشنده ايدى . سكزنجى شاهمزدر . اورته بويلى ، سيرك ديشلى ، اكاى كوكسلى ، طوپارلق زلى ، شهلاباقيشلى ، قرال‌صقاللى ، كولريوزلى ، آلنى آچيق ايدى. انلى پادشاهلرى ايچنده اك زياده افكار انسانيتكارانه‌يه مالك ايدى. شمنلرى اولان بيزانسليلر بيله فضائل انسانيه‌سنى بيان و تقديرده زباندرلر. حتى كنديسيله معاصر اولان مورخ فرانچز ايله دوقاس Duc بو پادشاهك مدح و ثناسنده قدرتلرى يتديكى قدر اجالهٔ قلم رلك مهارت عسكريه و فضائل اخلاقيه‌يه تماميله مالك ، حقشناس ، دل ، منصف ، مرحمتلى ، قولايلقله هر قباحتى عفو ايدر ، سوزينه ادق ، غايت ديندار اولديغى قدرده اديان سائره سالكلرينه جور عدى ايتمز ، ملتى ، تبعه‌سنى سور بر فاتحك يابه‌بيله‌جكى سفرلرده نفر حياتنى طاقنير ، عسكريله برابر كنديسنى كرم و سرد هوايه روض قيلارايدى ديرلر . براجنبى اساندن چيقان بوسوزلر مراد

ثانینك احوال روحیه وطبیعیه‌سنی تقدیره کافی بر برهاندر. صاغلام
بر تخم محصولی اولان بو پادشاه کندیلکندن هیچ بر دولته اعلان
حرب ایتمدی ، دفع صائله چالشدی . مآثر انسانیه‌سی قدرده شجاعت
و قهرمانلقده اخلاف و اسلافنه فائق اولدیغندن قرون وسطی صولك
عصرینك صوك قهرمانی دینسه سزادر. مرادثانی کرم‌صاحبی وصوك
درجه‌ده مرحمتلی ایدی . مغلوبه دائما رحم وشفقتله معامله ایدرایدی .

حامر شهریار مشارالیهدن بحث ایدرکن کمال عدالت و شرفله
اجرای حکومت ایدرك مانته متانت عزم ، علوجناب ، سمو اختصاص
ومتانت فکره مالك بر پادشاه اولدیغی خاطره‌سنی براقوب کیتمشدر دیر.

معلم شهیر مرادبك افندیده تاریخ عثمانیسنده : [مرادثانی عثمانلیلغك
باشلیجه مدار افتخاریدر . بیوك فکرلی ، بیوك یوركلی بر مجاهد
فضیلتدر . عصری اخلاق وتمایلاتنك ضدینی تشکیل ایدردی . محیط
معنویسنی احاطه‌یه اولسون مقتدر ارباب قلمه راست کله‌مامش . شکل
اصلیسی حقیله ترسیم ایدیله‌رك مالکانهٔ معنویٔ ملیه تودیع ایدیله‌ما-
مشدر . خلقتاً پك مستعد وخیره مالك ایدی. پدری ، صوفی بایزیددن
تحصیل کوردیکیچون اوغلی مرادیده تحصیلدن محروم براقامش ایدی.
سلطان مراد علم وآداب تحصیلنه دها کنج یاشنده فعلاً وجهاً تحصیل
امور عالم ایلمش ایدی] دیر .

مرادثانی زمانی وقوعات تاریخیه‌سنك مطالعه‌سندن استدلال اولنه‌جغی
اوزره صدراعظمدن باشلیه‌رق آشاغی طوغرو آلوب یوریان بیزانس
اخلاقسزلغی وشر وفساد دولابلرینك کندی زماننده وبلکه تحت
ریاستنده وکندی نام ومنفعتنه اوله‌رق تدویر ایدیلدیکنه‌ده مضطرب
اولور طورر ایدی . پك سودیکی بیوك اوغلی شهزاده علاءالدینك

ارتحالیده کندیسنه سؤ تأثیر حاصل ایتدی. دنیانك بردکری اولمدیغی سلطنت بر غائلهدن ، ایشلك ایچندن چیقلمز برکشمکشدن، حیاتك بر عارضهدن عبارت اولدیغنی آکلادی. تاج وسلطنتی حور وحقیر کورمك کبی فداکارلق وعلویت کوستردی . پادشاهلرمز سلطنت دعواسیله قرداشلرینی، اولادلرینی تلف ایتدکلری برعصرده کندی آرزوسیله خلع نفسه قرار ویردی . قرق یاشلرنده قوهٔ روحانیه وجسمانیهسی برنده اولدیغی حالده سادهلك کوستردی . ایکی دفعه آرزوی مجردیله خلع نفس ایتدی بوده نه تمشیت اموره عدم اقتدارندن ونه اشمئزار واستکراهدن ایلری کلیوب صوفی مشرب اولهرق راحت انزوایی ترجیح ایتدیکندن نشأت ایتمشدی. بوشرائط داخلنده ولزوماوزرینه اوچ دفعه جلوس وآرزوی مجردیله ایکی دفعه خلع نفس نه تاریخ عثمانیده ونهده ملل سائره تاریخنده کورلمامشدر ، بویله بر بیوکلکی نه پادشاهلریمز ونهده آوروپا حکمدارانی کوسترهمامشدر . واقعا آوروپاده ایکی حکمدار خلع نفس ایتدی فقط بری قوهٔ مفکرهسنه خلل طاری اولمسی دیکریده مناسترهچکیلوب تارك دنیا اولمق ارزوسی ایله ترك سلطنت ایتمشلردی . حالبوکه مراد ثانی پك کنج وقوهٔ روحانیهسی برنده . قریحهسی واسع ، فکراً وسیاستاً برقاچ عصر صکره کلان پادشاهلرك فکرینه مالك اولدیغی حالده ایکی دفعه ترك سلطنت ایتمسی مغنیسادهزوجهلری آرهسنده وآثاری حالا منظور اولان لطیف کاشانهلرده صفا واکلنجهلرله امرار حیات مقصدیله وقوعبولمسی کبی بر فرق واردر. بالخصوص ولد زنا (ژان هونیاد ـ جنرال یانقو) نقض عهد ایدرك اهل صلیب ایله هجوم ایلدکده جناب مراد امرا وارکان دولتك الحاحیله کلوب اردوی عثمانی قوماندانلغنی آلهجغی صرهده پادشاه

اولان اوغلنك یانته اوطورمش و آکا حرمت وحتی اطاعتده بولنمق کبی بیوکلکده کوسترمشدی.

ارکان ورجالمزك اخلاقسزلغی بوپادشاهمزك جلوسیله باش کوسترمشدی. پدرینك ارتحالنی متعاقب قیصرك صالیویردیکی عمجه‌سی یعنی دوزمه مصطفی ایله جنیده ارکان ورجالمز بیرو اوله‌رق بویون اکملری بواخلاقسزلغك برنجی علامتیدر. اصل غریبی بونلرك اوکارنده اورنوسلر، کوسه‌میخائللر، طوغانلر کبی ارکان دولت، عثمانلی مایه‌لری بولنیور ایدی. سوزده بوپادشاه کنج ایمش، کنجلکی امور سلطنتی تدویر ایتدیره‌مزمش. مصطفی چلبی‌ده یاشلی ایمش. بونلر ایچنده طرز حرکتی الك زیاده ممدوح اولان بایزید پاشا اولدی. چونکه آتیده کوریله‌جکی اوزره ابراهیم پاشانك تکمه‌سنه اوغرایوب مصطفی چلبی علیهنه حرکت ایدرکن آغلیه‌رق پادشاهه عرض حال ایتدی و مصطفی چلبی قارشیسنه وارنجه‌معیتنده‌کی عسکرکده آکا التحاقندن قورقدیغنی وبویله برحال ظهورنده کندیسیده اوطرفه کچمکه مجبور اوله‌جق ایدیسه‌ده هرحالده‌ینه سلطان مراده صادق قاله‌جغنی سویلیه‌رك مردلك ایتدی. نهایت دیدیکی کبی اولدی. مصطفی چلبی نزدینه کچدی وآنك طرفندن جنیدك تشویقیله ناحق‌یره آغاجه صاللاندیرلدی.

لامارتین تاریخ عثمانیسنده بوپادشاهمزدن بحث ایدرکن [کندیسنه الیق اولدیغی حالده حوز وحقیر کوردیکی تخت‌وسلطنت، مرادثانی‌یه بر بار عظیم ایدی. حتی ملتنه حسبان وکمالیق وکندیسی ایچون شرفلی برصورتده ادارده‌ن چکیله‌مامسی کدرلری موجب هلاکی اولمشدر. فی‌الواقع محروم ذوق وصفا اوله‌رق اجرای حکومته مجبوریت، صلح ومسالمته مفطور اولدیغی حالده ایستمیه‌رك محاربه‌لر

یاپمسی وشان وشرفدن عبارت اولان طالع وقدری کندیسنك خلق وطبیعتیله دائما طبان طبانه ضد ومخالف بر حال تشکیل ایدیوردی . خلاف خلقت طالعنك بو صورتله تجلیسنه وایفای سلطنته نفرت واستکراهنه رغماً ینه برپادشاهه لایق برصورتده اجرای احکام وامور ایتمسی شایان حیرتدر . بوپادشاه وفتنده دولتنه اسکندر بکدن بشقه برخصم وعدو براقمدی .] دیر .

یورغاده [سلطان مراد شجاعت وقوت وسخا ، حلم وملایمت صاحبی اولوب حال وحرکتنده هرزمان بر سادهلك کورنیوردی . کندیلرینی سربست براقدیغی ویوودهلر ، تکفورلر ، دوقهلر بو پادشاهدن قورقدقلری قدرده خصائل ممدوحهسنی تقدیرله برابر حرمت وهله تعیین ایلدیکی صوباشیلر ، سنجاق بکلری ، آناطولی عائلهٔ قدیمهسی فوق‌الحد ابراز محبت ایدرلردی . حلم ونزاکتی ، طرز وحرکتی وادارهٔ حکومتده کوستردیکی اعتدال نقطهٔ نظرندن جدی مراد خداوندکاره بکزردی .] دیر .

مراد ثانی ایی بر تحصیل کوردیکندن اولادلرینی ده اویولده تربیه ایتدی. ویردیکی تربیه وتحصیلات نمونهسی فاتحده کولدی .

مرادثانی سماون قاضیسی ١] مسئلهسندهدرنه علماسنك مشارالیهی الزام واسکات ایدهمدکلرینی وقاضینك فکرنی، اغلب احتماله کوره آنك نظریهسنی قبول ایدرك مملکتنه ، ارکان سلطنته باقوب بونلرك حرص وطمعلرینه اسفلر ایدیور ایدی .

پیشوای ارکان حکومت اولان صدر اعظم چاندارلی ابراهیم

[١] یوقارده صحیفه (٥١) مراجعت

پاشانك ارتکاب وارتشاسی ، سرایلك بر محل فحش اولسی هاله غرضکارلغی ، ارباب استقامتی استرقاقی وسائر ارکانکده صدر اعظم حال وطبیعتنه اقتدا ایتملری برامتیاز ایله خلق اولنان بو پادشاهك اصلاح احوال عالم حقنده کی صمیمی ارزولرینه مانع اولیوردی .

آتیده بیان اولنان وارنه وقوصوه ملحمهٔ کبرالرنده کی موفقیتی تاریخ عثمانینك التون یازیله نقل ایدلمکه لایق بیوك وقوعاتندن معدوددر . « بو محاربه لره اهالیٔ غربیه دن ایستك ایدنلر اشتراك ایتدیسه ده قراللر وایتالیان سینیورلری اقتصادی وسیاسی نفوذلرینی ایلری سورمکله مشغول اولدقلرندن صلیب نامی التنده تشبث ایدیله جك مجار واسلاو اتحادینه اشتراکی شدتله رد ایتدکلری کبی فرانسه قرالی یدنجی شارلده بو یولده دست معاونت اوزاتمدی ، مع هذا شرقده کی خرستیانلرك تبعه سنك منفعتنی کوزتمکه باشلیه رق قدسده کی خرستیانلره بر چوق آلتونلر دوکدی . رمله ده بر مسافرخانه تأسیس وبیت اللحمده کی کلیسانی تعمیر ومهد عیسی یی مصرلیلردن ضبط ایله استانبولی مرادثانی یه قارشی مدافعه فکرلرینی تعقیبه باشلدی » [۱] .

مراد ثانی اجدادندن مراد اول ویلدیرم بایزید خان ومخدوم وحفیدلری محمدخان ثانی ویاوز سلیم اوله نسبتاً توسیع ممالك امرنده پك ایلری کیده مدیسه ده تیمورك ویردیکی ضربه ایله دوچار تزلزل اوله رق زمین خرابیته یقلمش کبی اولان بنای استقلال دولتك ینه اوانقاضنك جمع وتوحیدیله تجدیدانشاسنه موفق اولان پدری کورشجی محمد اولك اثرینه تماماً اقتفا ایله دولتك شوکت وسطوتی وشهده

[۱] فرانسه تاریخی — ارنست لاویس . ۱۹۰۴ جلد ٤ قسم ثانی ص ۲۱٥

ضایع اولان ثروت عثمانیه‌یی یرینه کتوردی . و آناطولی وروم‌ایلی‌یی اصلاح ایلدی. محو اولمش ظن اولنان قوت دولتی بیزانس ایمپراطورلغنی محو وانقراضه مقتدر اوله‌جق بر مرتبه‌یه ایصال ایله فاتحك فتح ایشلرینی احضار وتسهیل ایلدی [۱] . قوجه ایمپراطورلق مرادك شوکت وسطوتی قارشیسنده بربازیچه اولوب آنی خراجه بیله ربط وسرای ایشلرینه قدر مداخله‌ایتدی . وفات ایدن ایمپراطورسکزنجی ژانه خلف اولمق ایچون قرداشلری بیزانس انتریقه‌لرینه مراجعتله قرلداق چویرمکه باشلدقلری صره‌ده بونلردن قسطنطین جناب پادشاهه مراجعتله کندینك قیصر تعیین وانتخابنی رجا وبو لطفه قارشی برکوله کبی کندینه خدمت واطاعت ایده‌جکنی بیان ایلدیکی کبی رجال دولتده مسئله‌نك حلی جناب مرادك رأینه تعلیق ایلدی . بو تکلیف پادشاهك خوشنه کیتدی ، متوفی ایمپراطور سکزنجی ژانك ولد زنا ژان هونیاد واهل صلیب ایله وقوعبولان کیزلی مخابره‌لرندن طولایی ایستیه‌جکی حسابی آنك وفاتی اوزرینه برکون قسطنطیندن ایستمك اوزره بونك تعیینی بیزانسلیلره امر ایتدی. فی‌الواقع بو حسابی کورمك اوزره جلوسندن اوچ سنه صکره ضبط ایچون استانبولی محاصره ایتمش ایکن برادری اولان اون اوچ یاشنده‌کی شهزاده مصطفی‌یی الیاس بك کبی براخلاقسز تشویق ایدرك پادشاهی ترك محاصره‌یه مجبور ایتمامش اولیدی استانبول چوقدن ضبط ایدلمش ومراد ثانینك مآثر جلیله‌سنه بر بارقهٔ ظفر دها علاوه اولنمش اولوردی .

۳۰ سنه دوام ایدن مدت سلطنتنده صربلیلر ، مجارلر، پولونیالیلر ، آلمانلر ، بوهمیالیلر ، دوزه پرنسلری وهم جرا بر طاقم اقوامی بیله

---

[۱] حمید وهبی — تراجم احوال

مهارتنه باش اکدیروب حشری و تك طورمز قرەنلیلری صـولك
دفعه اولەرق تربیه ایتدی، وقوصوه مظفریت ثانیه‌سی، ایلك قوصوه
محاربه‌سنه نظیره اولمقدن زیاده نقصانتی اکمال ایتدی، آدینی آلدیغی
جدی مراد اولك روحنی شاد ایدرك روم ایلی رقیبسز برمالکانه‌مز
اولدی، استانبول قاصه‌سنك تکمیل آناختارلری المزه کچدی.

مراد ثانی صـلح زماننده اولدیغی کبی هنکام جنك وجدالدده
سوزینه غایت صادق ایدیسه‌ده نقض عهد ایدنلر حقنده پك دهشت
ابراز ایلردی.

مرادثانی کرك اداره‌سنده وکرك احوال خصوصیه‌سنده تاریخده
هیچ برشائبهٔ تنقید براقمیان پادشاهلریمزك برنجیلرندندر. بوپادشاهك
مدح وثناسـنه خاتمه اولمق اوزره شـونیده عرض ایده‌لمکه مهارت
عسـکریه وسـیاسیه‌سنه مدیون اولدیغمز تقدیراتی تقدیم ایدرکن
مشارالیهك عائله حیاتنده کوستردیکی بیوکلکیده تبجیل ایتمامك موافق
انسـانیت دکلدر. زیرا مراد ثانی بیوك پدری بایزید تاج وسـلطنتی
برادرلرینی تلف ایتمکله تأمین وپدری چلبی محمدخان‌ده ینه برادرلرینی
بیزانس ایمپراطوری نزدینه ترك ایلدیکی حالده بوپادشاه جلوسیله برابر
برادرلری شهزاده یوسـف ومحمودی سربست براقەرق طاعوندن
(٨٣٢) وفاتلرینه قدر کمال امنیتله بروسـه‌ده امرار حیات ایتدیلر.
سـجل عثمانی بو ایکی شهزاده‌نك کوچك ایکن اعمی اولدقلرینی
وبروسه‌ده مراد ثانی تربه‌سنه دفن ایدلدکلرینی یازیور.

واقعا برزمانلر سلطنت ادعاسنده بولنان ایکی مصطفی‌دن عمجه‌سی
دوزمه مصطفی قیام وحرب ایدرك تلف اولدی. فقط بوندن مراد
ثانی‌یه اسناد جنایت ایدلمز. هله مخدومی دیکر مصطفی که اون اوچ یاشنده

دنیادن بی‌خبر بر نوجوان ایدی. پادشاهلك خبری اولمدن شرابدار الیاس بكك اهانتی ومزید بكك آلچقلغی ایله‌زنجیر آغاجنه‌صاللاندیرلمش وبوده‌مراد ثانینك موجب حزن‌وكدری اولمشدی. بیزانس‌ایمپراطوری نزدنده بولنان شهزاده‌اورخانی ایستمه‌سیده آنی تلف‌ایچون‌دكل، آغوش حمیتنه آله‌رق شهزاده یوسف ایله‌محمود كبی بروسه‌ده حال وموقعلرینه مناسب بر محیط ایچنده تربیه مقصدینه مبنی ایدی.

كندیسنه (ابوالخیر) لقبی ویرلمش ایدی. تذكرۀ سهی مؤلفی غایت مرتبه‌ده خوش طبع ونازك نهاد واشعار سویلمكه معتاداشعاری كثیر برپادشاه اولدیغنی سویلر. اثنای صحبتده علی‌الفور سویلدیكی مطلعلرك بری شودر:

چالینور چنكلر آیاقلر قارصلور.
رقص اورر رقاص‌چارداق صارصیلور

شوده مراد ثانینك اشعارندن ایمش:

ساقی كتور، كتور ینه دونكی شرابمی،
سویلت دیله كتور ینه چنك و ربابمی.
بن وار ایكن كرك بكا بوذوق وبوصفا،
بركون كله‌كه كورمیه كیمسه ترابمی.

مراد ثانی محاربه‌دن آزاده قالدقجه اعمار وخیرات ایله مشغول اولوردی. ادرنه‌ده مشهور اوچ شرفه‌لی جامع‌شریف ایله بر طاقم جوامع ومدارس وعمارات ومكاتب انشاسیله مشهوردر. یوزیتمش كوزلی اركنه كوپریسی و روم‌ایلی وآناطولیده برطاقم جسرلریده انشا ایتدرمشدی. سفاین حربیۀ عثمانیه مراد ثانی زماننده صرف اولنان همّمات ایله بر حرب دونمامسی هیئتنه افراغ اولندی. عساكر

بریه حقنده‌ده بعض تنسیقات اجرا ومناصب ومراتب متفاوته وقوانین ونظامات ایله هنگام سفرده بلغارلردن یوزده اون ورومایلی خلقندن هر بش سنه‌ده بر دفعه اون گنجدن بر نفر آلنمسی اصولنی تأسیس ایلدی . بوندن بشقه سیدلرك سلسلهٔ انسابنی ضبط وتحریر ایچون نقیب‌الاشراف‌لق مأموریتنی احداث ایله ایلك اول سید نصاع احفادندن سید محمدی تعیین ایتدی .

روسلر مراد ثانی زماننده یعنی صرب وبلغارقرالیتلرینك انقراضی صره‌سنده مغول (مونغول) تاتارلرینك ربقهٔ تحکمندن قورتیله‌رق شرقه طوغری غیرمحدود اولان ایلریلرینه باشلامش ایدی . [١]

مراد ثانی پدری کبی گنج ایکن وعین خسته‌لقدن یعنی نزولدن ادرنه‌ده ١٤٥١ ــ ٣ محرم ٨٥٥ ده وفات ایلدی . بروسه‌ده مدفوندر ٤٩ ویا ٥٠ سنه معمر اولدی ٣٠ سنه قدر اجرای سلطنت ایتدی.[٢]

تکمیل سلاطین عثمانیه تربه‌لری مزین ومحتشم اولدیغی حالده مراد ثانینك تربه‌سی پك ساده وهرنوع تزییناتدن آزاده اوزری آچیق برقبه وعموداً اقامه ایدلمش درت مرمر طاش آره‌سنه املا ایدیلان طوپراق اوزرینه آتیلمش آرپه دانه‌لرندن عبارتدر .

مراد ثانینك آلایش دنیایی سومدیکنه بر شاهد ابدی اولمق اوزره قبرینك بویله‌جه تزیینی وصیتی اقتضاسندن ایمش .

---

[١] اثرمزك اوچنجی جلدنده بایزیدثانی عهد سلطنتنده [روس حکومتنك تأسسی وانکلر منا‌سباتز] ماده‌سنه مراجعت

[٢] صحائف‌الاخبار جلد ٣ (ص ٣٣٦ ده) ٩ وص ٥٦٢ ده ٣ محرم یورغا ٢ شباط دیور . بروسه تاریخنده صحائف‌الاخبارك ایکنجی روایتی حامرك اشعارینه موافق اولدیغندن ٤ شباط افرنجی و٣ محرم مراد ثانینك تاریخ وفاتی اوله‌رق قبول اولنمیلدر .

مراد ثانینك بیوك احمد چلبی، علاءالدین (٨٤٦) محمد، كوچك احمد، (٨٥٥) اورخان، نامنده بش اوغلی وار ایدی . حسن نامیله دیگر اوغلی دها وارمش محمد و كوچك احمددن غیریسی كندی حیاتنده ارتحال ایتمشلردی . كوچك شهزاده احمد چلبی‌یی برادری محمد (فاتح) احناق ایدرك پدرینك جنازه‌سیله بروسه‌یه اعزام ایتمشدر . اورخان چلبینك بیزانس ایمپراطوری نزدنده قالدیغنی و آنك حسن محافظه‌سیچون فاتح سلطنتنده ایمپراطوره ٣٠٠،٠٠٠ آقچه ویردیكنی یورغا یازیورسه‌ده تاریخلرمز بو بابده اختیار سكوت ایدیور . اورخان ایله حسن چلبی ادرنه‌ده طونجه ساحلنده دیگرلری بروسه‌ده مدفوندر . اوچ كریمه‌سی اولوب قرمان زاده ابراهیم وعیسی بكلره وفاطمه سلطان نامنده كیده زغنوس محمد پاشایه تزویج اولنمش ایدی . بو سلطان بالیكسرده مدفوندر .

ریاست امور .

یكرمی سنه‌دن زیاده امتداد ایدن مدت سلطنتنده چاندالی خاندانی صدارتده بولنمش ایدی. جلوسنده علی پاشا زاده ابراهیم پاشا صدارتده بولنوب آنی ابقا ایتدی . بونك (١٤٢٨ ـ ٨٣٢) ده مطعوناً وفاتنده مخدومی خلیل پاشا خلف اولمش ایدیكه ، استانبول ایمپراطورندن پاره آلدیغی وعساكر عثمانیه‌یه مقاومت ایتملرینی‌ده سوزده بیزانسلیلره اخطار ایتمش دینلیورسه‌ده حقیقتده فاتحی خلع ایله شدتلی بر ترصد آلتنده بولنمق اوزره مغنیسایه كوندردیكنك انتقامی اولمق اوزره زغنوس پاشاده بو بابده یاردم ایدرك استانبول فتحنی متعاقب اعدام اولندی نتكم آتیده كوریله‌جكدر .

صدراعظم ابراهیم پاشا غرضکار ، مستبد ، قصقانج بر شخص ایدی . بوده اوغلی خلیل پاشالر کبی بیزانس امپراطورندن رشوت آلمقله اتهام اولنیور . کندندن مقتدر اولان بایزید پاشایی محو ایچون مصطفی چلبی علیهنه سوق ایدرك آنك اتلافیله امرادره‌یی یدانحصارینه آلمق ایستدی و آکانده موفق اولدی . ندیم خاص تعیین اولنان جداً ذکی تیمورتاش زاده‌لری [امور ، اوروج یعنی قره‌جه پاشا وعلی پاشا] بر صورتله ولایتلره آتیردی . وزیر حاجی عوض پاشایه کلنجه سلطنتی غصب ایده‌جك دیو پادشاهه غمز ایدرك کوکسنده‌کی زرهی کوستروب کوزلرینه میل چکدیردی . مراد ثانینك بوحالی شایان مؤاخذه کوریلور . بعض تاریخلر عوض پاشایه ایدیلان غدردن طولایی مراد ثانی آخر حیاتنه قدر تأسفلر ایتمشدردیر .

حالبوکه عوض پاشا بوزرهی ، ابراهیمك حیله‌وخدعه‌لرینه قارشی آلت تحفظ اوله‌رق طاشیور ایدی . عوض پاشاده ، ابراهیم پاشانك ارتحالی هفته‌لرنده طاعوندن وفات ایتدی . (۸۳۲) ابراهیم پاشا بو خیانتلری چلبی سلطان محمد زماننده ایفا ایده‌مدی . مراد ثانینك کنجلك وتجربه‌سزلکندن استفاده ایدرك اجرا ایلدی . علی پاشایی صاروخان سنجاغنه ، امور پاشایی کرمیانه تعیین و اوروجی آناطولی بکلر بکلیله تلطیفاً تبعید ایلدی . عوض پاشا آچیقده قالنجه آینده بروجه مشروح لکه‌لدی . بوحالده بیزانس شیطنتلری مراد ثانی زماننده نجیب عثمانلیلر بیننده کوزلمکه باشلامش ایدی . واقعا لالاشاهین پاشا مراد اول عهدنده حاجی ایل بکنی تسمیم ایتمش ایدی . فقط ابراهیم پاشا قدر اطرافلی غرضکارلقده بولنمامش ایدی .

عم شهریاری دوزمه مصطفی ومخدومی مصطفی غائله‌لری

مصطفی چلبی یعنی دوزمه مصطفی وایمپراطور ئه‌مانوئل پاله‌اولوغ

مراد ثانی جلوسنده قرمان ومنتشا بکلری ایله عقد مصالحه‌ومجار
[قر]الی (سیگیسموند) ایله بش سنه‌لك متارکه عقد ایلدیکی صره‌ده
[بی]زانس ایمپراطوری ئه‌مانوئل پاله‌اولوغ‌ه‌ده‌سفیر اعزامیله پدری‌زماننده
[م]نعقد اولان اتفاقك تجدیدینی ایستدی. ایمپراطور عقد دیوان ایله
[ا]وزون اوزادی‌یه مذاکره‌دنصکره بر شیئه قرار ویره‌مدی، جواب
[ا]عطاسنی مخدومی وشریك حکومتی ژانه حواله ایلدی.

« مصطفی چلبی پدرینك ارتحالنی خبر آلیر آلماز بولندیغی تنکنای
[ا]ضطرابدن قورتیله‌رق سلطنت عثمانیه‌یه نائل اولمق ایچون اتفاقنه
[م]قابل ایمپراطوره فوق العاده بر تکلیفده بولنه‌رق افلاقه قدر بحرسیاه
[س]الکنی وسلانیك ایله تسالیاده بعض مواقعی وحتی روملرك بر قاچ
[ق]ماندنیری کوز دیکدکلری کلیبولی‌یی تکلیف ایتمش ایدی . »
[ا]یمپراطور تبریك جلوس وسیله‌سیله شهریار جدیده بعض هدایا ارسال
[ا]یتدیکی صره‌ده پادشاهك کنجلکندن استفاده ایتمك، باشنه بر غائله
چیقارمق ایچون بر بیزانس قورنازلغی یاپمق ایستدی. چلبی سلطان محمدك
[و]صیتنامه‌سی موجبنجه ایکی کوچك شهزاده‌یی استانبوله کوندرمسنی‌ده
[ر]جا ایتمك وشاید جواب رد الورسه مصطفی چلبی‌یی لیمندن وجنید
[ی]کیده محبوس اولدیغی مناستردن تخلیه ایدرك ماکدونیا وکلیبولی شبه
جزیره‌سی (آجه اووه‌سی) وتراسیا وحتی عثمانلیلرك آناطولیده اولان
[م]مالکی حکمداری طانیه‌جغنی بیان ایله تهدید ایتمسنده سفیرینه

سویلمش ایدی . بو سفیر ادرنه‌یه کلدی . بایزید پاشا تکلیفات واقعه‌یه طرف شاهانه‌دن بر رد اولمق اوزره [ذات حضرت پادشاهی پدرلرینك عقد ایلدیکی معاهده‌یی حرفیاً اجرایه آماده‌در . ایکی کوچوك شهزاده حقنده ایمپراطور بر محبت پدرانه بسلمك ایستسندنده ممنون قالدیلر . فقط بونلرك استانبوله اعزاملریله تربیه‌لری مخالف شرع شریف اولدیغندن بوخصوصه موافقت کندیسی ایچون غیر قابلدر] دیدکدنصکره احتمالکه مصطفی چلبینك مارالذکر تکلیفی خبر آلمش اولملیکه مرادثانی طرفندن مقابل بر تکلیف اولمق ومصطفی نك تکلیفنی حکمسز براقمق اوزره « اکر ایمپراطور شهریار جدید ایله اتفاق ایدرسه رجال عثمانیه اولادندن ۱۲ رهن ایله ۲۰۰,۰۰۰ التون تأدیه وکالیبولی کندیلرینه ترك اوله‌جغی » سوزلرینده علاوةً بیان ایلدی . [۱] ایمپراطور مصطفی چلبی‌ئی چوقدن طانیمش ، کندیسنده آثار قهرمانی کوره‌رك موفق اوله‌جغنه امید واربولنمش وایمپراطورلغك سلامتیده دولت علیه‌نك ضعفنه وابسته اولوب بونکده حصولی حکومت عثمانیه‌نك ایکی‌یه آیرلمسیله اوله بیله‌جکندن مصطفی چلبینك تکلیفنی بیزانس منفعتنه دها موافق کوردی . مرحوم سلطان محمد اولادی اولان شهزاده یوسف ومحمودك استانبوله کوندرلمامسنه مغبر اولدی . یوقاریده بیان اولندیغی وجهله [۲] ایمپراطور [... مع هذا ذات همایونلرینه بندن اول برادر حق واقع اولورسه مصطفی چلبی ایله جنید بك حقنده ایستدیکم کبی معامله ایتمك حقنی‌ده محافظه ایلرم ..] دیو سلطان محمدخان اوله بیاناتده بولنوب مشارالیهك ارتحالیله ایکی موقوف

---

[۱] یورغا ـ جلد ۱ ص ۳۷۹ ـ میندو ـ تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ۱۸۱

[۲] (ص ۵۹ و ۶۰) مراجعت

حقنده‌کی معامله‌سنده حروسربست قالدیغنی وسیله اتخاذیله دولتك باشنه برغائله چیقارمق ایچون بونلرك هرایکیسنی تخلیه ایتدردکدن بشقه سلانیك والی وقوماندانی (دیمتریوس لاسقاریس له‌اونتاریس Démetrius Leontaris) ی اون قطعه غالریا ایله لمنی اطه‌سنه کوندروب مصطفی چلبی ایله جنیدی کلیبولی شبه جزیره‌سنه ایصال واوراده سلطنتنی اعلان ایتدیردی فقط بوبیزانس ایمپراطوری عثمانلی عائله‌ٔ سلطنتی بحراننده بردفعه دها کندیسنی مخاطره‌یه قویدی . روایته کوره مصطفی چلبی انجاز وعدینه دلیل اوله‌رق اوغلنی (لاسقاریس) ه ویرمش ایمش . دیکر روایته کوره چلبی کلیبولی شبه جزیره‌سنه چیقمدی ، طوغریجه استانبوله کلدی اورادن ضبط ایچون ادرنه‌یه کوندرلدیکی صره‌ده روم عساکریده کلیبولی‌یی ضبط ایتدی‌که طوغریسی‌ده بودر (ایلول ۱٤۲۱) اورنوس زاده‌لرله طوغان زاده‌لر ، میخائل اوغللری شهزاده مصطفی طرفنه چوب قوتی تزاید ایدرك ادرنه‌یه طوغری توجهی خبر آلنجه درحال ۳۰,۰۰۰ قدر عسکرله بایزید پاشا ، تیمور تاش پاشا زاده‌لرله مدعیٔ سلطنت مصطفی چلبی علیهنه سوق اولندی.

ایمپراطور مصطفی چلبی‌یی بادهوایه صالیویرمامشدی . چلبی برقاریش یره مالك اولمدیغندن میراث یدیلك ایتدی آنفاً بیان اولندیغی وجهله ایمپراطورك ایستدیکنی ویره‌جکنی وعدایتدی : افلاق حدودینه قدر قره‌دکز سواحلی مواقعنی ، آینه‌روس یارم اطه‌سنی ، تساليا‌ده واقع بالجمله قلاعی ویردی. ایمپراطور دها زیاده آچ کوزلیلك ایدیدی مصطفی چلبینك آغزندن های‌هایدن بشقه برشی چیقمیه‌جق ایدی . برمعاهده بیله یاپیلدی ، یمین ایله تحکیم واجراسی تأمین ایدلدی . [*]

[*] مینیو - تاریخ عثمانی جلد ۱ ص (۱۸۳)

اعلان سلطنت ـ آناطولی‌یه مرور ـ روم ایلی‌یه فرار واعدام

بایزید پاشانك اعزامی صدراعظم ابراهیم پاشانك رأیی نتیجه‌سی ایدی. آنی استرقاب ایلدیکندن برصورتله نزد پادشاهیدن انفکاکی چاره‌لرینی تحری ایدردی. محمد چلبی زماننده ابراهیم پاشانك یکدیکر بوروسی اوتیمور وهر ایش بایزیدك رأی وتدبیریله کوریلیوردی. روم ایلی امراسنکده مصطفی چلبی نزدینه کچمسی اوزرینه اورایه آز برقوتله کچمك دشمنه تسلیم کردن ایتمك دیمك ایدی. بایزید پاشا اولانجه قوتیله بونی صدراعظمه اکلاتمق ایسته‌دیسه‌ده کوردیکی اصرار اوزرینه حرکته مجبور اولدی. فقط یوله چیقمزدن اول متبوع مفخمنه روم ایلی‌یه مرور ایده‌جك عسکر شاید شهزاده چلبی طرفنه کچرسه کندیسیده آنلره مرافقته مجبور اوله‌جغنی وبوندن طولایی کندیسنی مسئول ومتهم طوتیله‌رق خیانتله اتهام ایدلمامسنی بیان ایتدی. روم ایلی حصارندن بوغازی بالمرور سیروز و واردار یکیجه‌سنده قوتی تزاید ایتمش اولان مصطفی چلبی ایله سازلی دره‌ده مصادمه ایتدی. سلطان مراد عساکری آنك طرفنه کچمکله بایزید پاشاده ایستمیه‌رك برادری حمزه بکله چلبی‌یه اطاعت ایلدی. مصطفی چلبینك مصادمه ابتداسنده ایلرلیه‌رك خصمی عسکرینه ایراد ایتدیکی سوزلر پك قهرمانجه‌در. برازاول بر مناستردده محبوس اولان جنیدی ایمپراطور سربست براقمش اوده مصطفی چلبی نزدینه کیتمش وزارتی درعهده ایتمش اولدیغندن جنید بایزید پاشایه منیت ایتمیوب بچه‌زده‌نی سازلی دره‌ده اعدام ایتدردی. حمزه بك عفو اولنمشدر. (یوزفا) بایزیدی مصطفی چلبی ایکی ایاقلری آلتنه آلوب قفاسنی نه‌زده‌رك تلف ایتمشدر دییر. سهو ایتمش اولسه کرك.

جنیدك بایزید پاشایه اولدن برعداوت طبیعه‌سی وارایدی . حتی بایزید پاشا جنیدك قزینی اوغلنه زوجه اولدرق ایستدیکنده آکاویرمه‌جکمه برعرب امیرینه ویریرم دیمش وبرسنجاق بکنه ویرمش ایدی. بایزید پاشا نیفه Nimphée دنیلان سنجاغی ضبط ایلدکده جنیدك دامادی اولان سنجاق بکنی طوتدیروب بوردرمش ، خادم ایتمش اولدیغندن بایزید پاشانك بودفعه مصطفی چلبی یه دخالتنده اوده چلبینك التماسنه رغماً انتقام آلمق ایچون بایزیدی تلف ایتدی .

بایزید عسکرینك چلبی مصطفی اردوسنه التحاقی متعاقب میخائیل زاده‌لر ، طوغان وحاجی اوره‌نوس زاده‌لرده اوطرفه کچدی وچلبی ادرنه‌ده اعلان سلطنتله ایمپراطورك ارزو وکشفی وجهله دولت ایکی یه بولندی .

الك منتخب امرای عسکرمزك بلا مجبوریت مصطفی چلبی طرفنه کچملری بوعصرده حکمفرما اولان اخلاق بوزغونلغنه بردلیل علنیدر.

مصطفی چلبینك اشبو موفقیتی زماننده کلیبولی محافظلری (دیمتریوس لاسقاریس Lascaris) ه تسلیم اولنمش اولدقلرندن مصطفی درحال موقع مذکوره کله‌رك ایمپراطورله عقد ایلدیکم معاهده‌یه رعایت ایده‌جکمه ویمینده خائن اولمیه‌جغمه امین اولملیسکز . فقط بن ایمپراطور نه‌مانوئلك منفعتی ایچون محاربه ایتمیورم دیمکدیکی عسکره کلنجه آکاده شمدیلك لزوم اولمدیغندن عودت اتمکده مختارسك دیدی ولاسقاریسده پاکتلرینی یاپوب استانبوله چیقدی کیتدی .

مراد ثانی شهزاده‌نك بوحرکتنه وقوعهٔ جسیمه‌سنه مقاومت ضمننده اون ایکی سنه اول پدری محمد چلبی ایله وقوعبولان اتفاق کبی برمقاولهٔ اتفاقیه عقد ایدرك معاونتنی طلب ایتدیسه‌ده ایمپراطورك مطلوبی حاصل

اولمش و اکدیکی تخم فسادك یمشلری کماله ایرمکه باشلامش اولدیغندن مرحوم سلطان محمدك وصیتی وجهله ایکی اوغلنك کندیسنه تسلیمنده اصرار ایتدی . اتفاق عقدی مأموریتیله استانبوله کوندریلان چاندارلی صدراعظم ابراهیم پاشاده الی بوش دوندی .

مصطفی چلبی کلیبولیده براز قالدقدنصکره جنید اوله آناطولی‌یی مصطفی چلبی لهنده احضار ایتمش اولدیغندن چلبی اورایه دعوت اولندقده (٢٠ کانون ثانی ١٤٢٢ ده) ١٢٠٠٠ سواری و ٥٠٠٠ پیاده ایله آناطولی‌یه مرور ایتدیسه‌ده جنید طرفدارلرندن بشقه کندیسنه برمتفق ایدینه‌مدی . حتی قرمان و کرمیان بکلری بیله کندی علیهنده بولندی . اوچ کون کلیبولیده اقامتدن صکره لاپسکیدن میخالیچ صحراسنه کچوب (لوپادیون ـ اولوباد) چنیك بر طرفنده اخذ موقع ایلدی .

رقیبنك قوتی کندینککندن پك چوق اولدیغندن اولوباد اوکنه کلان مراد ثانی خدعه‌یه مراجعتله نزدنده بولنان تیمورطاش پاشا زاده اموره پاشایه [برسرسری‌یه بنده اولمق سنك کبی بر آصیله یاقیشمز . روم ایلی بکلری بوطرفه میل ایتدیلر . سرسری مصطفی‌نك یقه‌له‌نه‌جکی محققدر . او حالده حالك منجر اوله‌جقی ؟ پادشاهه عرض اعتذار ایدرك عسکرکله چکیل ، بو حالك شفاعته مظهریتکه واجدادك ملکنده قالمه‌که سبب اولور] دیو جنیده مکتوب یازدردی . و سترة مواعید التنده تهدید ایتدی . مراد ثانی نزدنده بولنان عوض پاشاده صورت حقدن کورینه‌رك مصطفی‌یه یازدیغی بر مکتوبده [وارث سلطنت اولدقلرینی انك اول قوللری تصدیق و اعتراف ایدرم . فقط میخال اوغلی محمد بکك تشویقیله روم ایلی بکلری ارتق قرار ویرمش وبر کیجه سزی طوتوب سلطان مراده تسلیم ایده‌جکلری بجه معلوم اولمش

اولدیغندن احتیاطلی طاورانملرینی عبودیت و صداقتم مناسبتیله عرض ایلرم .] یولنده افادهٔ حال ایلدی . جنیـد ذاتاً اخلاقسز بر آدم اولدیغنـدن کیجه کندی آدملریله ازمیر یولنی طوتدی قاچـدی . یوقاریده کورلدیکی اوزره مشارالیه محمدبك روم ایلی بکلربینك شیخی وسرفرازی وسلطان موسی‌نك بکلر بکیسی ایدی. چلبی سلطان محمد آنی طوقات محبسنه طیقمش واو وقتدن بری نامی اونودلمش، بو دفعه ایشك صرپه صارمسی‌اوزرینه اورادن جلب اولنمش‌ایدی. برطرفدن جنیدك فراری دیکرطرفدن عوض پاشانك بومکتوبیله میخائل‌اوغلی محمد بکك وصولی مصطفی چلبی‌ی ایچه دوشندردی . فی الحقیقه محمد بك روم‌ایلی بکلرینی مصطفی‌چلبیدن آییرمغه مقتدر صاحب‌نفوذ برذات اولدیغندن چلبینك تلاشه حق‌وار ایدی . بو آرالق مشارالیهك کیجه باصقینی یاپمق اوزره کوندردیکی ٥٠٠٠ قدر روم ایلی عسـاکری‌ده تلف‌ایلدیکندن چلبینك جسارت وقوهٔ معنویه‌سی بتون بتون منکسر اوله‌رق (بیغا) مفتیسنك دلالتیله لاپسکیدن کلیبولی‌یه فرارله اوراده قپاندی . اردوسـیده مراد ثانی طرفنـه چوب عفو عمومی‌یه مظهر اولدی .

جنیده ، جرأتکار اولدیغی قدرده شجیع اولان آدمه کلنجه یتمش قدر فداکار آدمیله بتون کیجه حرکت ایدرك ایرتسی‌صباح آقحصاره کلدیکه بوراسی (اولوباد) ه ایکی کونلك مسـافه‌ده ایدی . مرمره نهری کچیدینی مرور ایدرك ازمیره وصولنده شهرلیلر آنی حسـن قبول وشهره ادخال ایتدیلر. ازمیر اوتاریخده قدیم بکلرنك حفیـدی مصطفی بك طرفندن اداره اولنیور ایدی . فعـال جنید چشـمه و (اوزله) یه کیدرك بر هفته ظرفنده درت بیك قدر آدم طوپلایوب

زمانه كوره بونلری تسلیح ایلدیكنی مصطفى بك خبرالدقده عسكریله
جنید اوزرینه كیدرك وقوعبولان مصادمه‌ده بالذات جنید طرفندن
تلف اولندی و عسكریده جنید طرفنه چكه‌رك جنید بكلكنی اعلان
ایلدی . جنید آتیده بیان اولنه‌جغی وجهله سلطان مرادك كندی
اوزرینه كلنجه‌یه قدر ازمیرده قالدی واوراسنی تحكیم ایلدی .

مراد ثانی بوغازك دیكر طرفنده‌قالوب كالیبولی‌یه هجوم ایده‌ مدیكندن، ایشی
مشكل اولمغله (فوسه ـ فوچه) ده بولنان جنوه قوماندانی (ژان
آدورن Adorne)ه بالمراجعه بعض منافع اقتصادیه‌یه مقابل عسكرینك
قارشی طرفه امرارینی آكا قبول ایتدردكدن بشقه فرانسز ،
ایتالیان ، لاتین و ملل سائره‌دن ۳۰۰۰ نفرده عساكر معاونه
اعطاسیله [۱] مرادك عسكرینی كالیبولی جهتنه وآجه اوودسنه برچوق
سفینه‌لرله كچیرویردی وكالیبولی‌یه هجومه باشلدی . مصطفى چلبی اشبو
قوهٔ كلیه‌یه مقاومتدن عاجز قالدرق بر كیجه ادرنه‌یه فرار و آرقه‌سندن
تعقیب اولندقده اولاخ جهتنه ومیرچه آنك اوغلی (دان) نزدینه
چكلمكه چالشدیسه‌ده موفق اولمه‌یه‌رق آرقه‌سندن كوندریلان سواریلر
طونجه‌نهری جوارنده وقزل اغاج یكیجه سنده یقه‌له‌نه‌رق اولاً بیغامفتیسی
ومؤخراً مصطفى چلبی برز سربری كبی ادرنه‌ده آصجه صاللاندیرلدی .

مصطفى چلبی مسئله‌سیله شهزاده‌لر اختلالی عضو دولتك صوك
اختلاجی ایدی .

آدورنه مكافات ـ استانبولك دردنجی محاصره‌سی

مراد ثانی ادرنه اهالیسنه بر طاقم احسانلرده بولندقدن صكره
(ژان آدورن)ك خدمات واقعه‌سنه مكافاتاً (پهری طوریون)

[۱] میشل دوقاس ـ

Perithorion قلعه‌سنی و فوچه تجارتی امتیازینی قید حیات شرطیله وهیچ بر رسم ویرمامك اوزره آکا اعطا ایتدی .

سجل عثمانی امور پاشانك خدمتنه مکافاتاً وزارتله قبه‌نشین اولدیغنی و ۸۳۸ ده وفات ایتدیکنی حکایه ایدر .

ایمپراطوره کانجه بالاده بیان اولنان تفصیلاتدن آکلاشیلدیغی اوزره مصطفی چلبی غائله‌سنك مسببی اولدیغی معلوم اولدیغندن مرادثانی برای انتقام استانبول محاصره‌سنه تشبث ایتمکه باشلادی . ایمپراطورله اوغلی (یعنی ئه‌مانوئل ایله ژان) استانبولك اسباب مدافعه‌سی استکمال ایدلمدیکندن فوق‌العاده تلاشه ایدرك سفیراعزامیله غاصب سلطنتك وفاتندن پادشاهی تبریك وقباحتی بایزید پاشایه عطف (؟) وحرکت واقعه‌سندن طولایی اعتذارایتدیسه‌ده مرادثانیِ سفیری توقیف واسباب محاصره‌یی استکمال و ۲۰۰,۰۰۰ نفر احضار ایتدکدن صکره [۱] سفیری (یقینده کندیلرینی زیارته کله‌جکم) سوزیله اعاده ایتدی . ایمپراطور ایکنجی دفعه اوله‌رق (قوراز) نامنده بر سفیری نزد مراد ثانی کوندردی ، بوده برایش بجره‌مدی عودتنده بر طاقم اسبابدن طولایی ایمپراطور عساکر خاصه‌سی اولان کریدلیلر طرفندن اعدام اولنمسی مرادثانینك دها زیاده جانی صیقوب درعقب حرکتله شهری محاصره وتضییق ایلدی . [۲] بر آیاغی مزارده اولان اختیار ایمپراطورده بر طاقم قادین

[۱] میشل دوقاس ـ ماده ۲۷ و ۲۸ .

[۲] مراد ثانینك اشبو قوتنی لوبو ۲۰۰,۰۰۰ اولمق اوزره مبالغه وتئوفیل لاوالله ایله لاویس وسائره ۲۰,۰۰۰ نفر تخمین ایدیور بعض ترکجه آثارده بوندن زیاده کوستریور . حالبوکه خالقو قوندیل مراد ثانی معیتنده کای عسکر اولدیغنی و بونلردن یالکز ۱۰,۰۰۰ نفری یکیچری ایدوکنی والحاصلی (دیری‌یه‌س) ده قوتنی ۱۵,۰۰۰ قدر تخمین ایدیور .

هدیه‌لرله پادشاهی اویانغه چالشدی . بر طاقم هجوملر یاپیلدی .
موفقیت‌ده حاصل اوله‌مدی . بو محاصره اولاً ۸ الی ۱۰ حزیران
۱٤۲۱ ده پیشدار صفتیله واصل اولان میخائل زاده قوماندانسنده‌کی
۱۰,۰۰۰ عسکرله باشلمش ، اون کون صکره اردونك قسم کلیسی
واصل اولمش ، مرمره دکزندن تا خلیجه قدر بدندن بر اوق آتیمی
مسافه‌ده اخشابدن قله‌لر انشا قلنمش ایدی . مراد ثانی عسکرینی
تزیید وتشجیع ضمننده استانبول ضبط ایدلدکده یغما ایدیله‌جکدر
دیو اعلان ایدنجه قبادایلردن سلاحنی قاپان اردویه التحاق ایتدی
عسکر وچاپولجیلرك مقداری ۱۵۰,۰۰۰ زاده‌سنی بولمش ایدی. اردو
موسی چلبی وقعه‌سندن صکره طوقاته نفی ایدیلان میخائل زاده
مشاراليه ساخورده محمد بك قوماندسنده بولنیوردی . سلطان
مرادده ۱۵ یاخود ۲۰ حزیرانده استانبول پیشگاهنه واصل اولمشدی.
عثمانلیلر شهره بندلر واسطه‌سیله دخوله چالیشیورلردی . روم
مورخلرندن اولوب معلومات موثوقه استحصال ایدن (فرانچز) ۲۲
اغستوس‌ده وقوعبولان محاربه‌دن بحث ایدیور. دیکر بر مورخده ۲۱نده
وقوعبولدیغنی روایت ایدر . شیخ بخاری‌ده یوم مذکورده بالذات اسبنه
راکب وبشیوز قدر مریدلرینه شرط اولدیغی حالده هرهانکی بر مسافه‌یه
تقربنده قیلنجی چکوب دروشانك اوکنه کچه‌رك هجوم ایله محاربه
خطی حربك هر نقطه‌سنه سرایت ایلدیکی صره‌ده ایمپراطور ئه‌مانوئل
پك خسته اولدیغندن اوغلی ژوانه‌دی (ژان) (سن رومن ـ طوپقپو نو)
طرفلرینی مدافعه ایله عسکر و اهالینی دین و مذهبلری اغورنده
محاربه‌یه . فداکارلغه دعوت ایتمش ، طرفیندن کشیده ایدیلان اوقلر
تهورك اوزرینه کثیف بر بلوط کمش کبی شمسك خدمات شعاعیه‌سنی

ستر ایتمش ایمش . تکمیل استانبول اهالیسی شو مخاطره‌لی کونده
سلاح بدست اولوب قادینلر وچوجقلر بیزانس عسکرینی کایتلو
کوسترمك ایچون امرنده قیلیچ مقامنده طوتدقلری اوراغی صاللایور
وفیچی دیبلرینی‌ده قالقان مقامنده استعمال ، پاپاسلرده مجاهده ایدرك
درویشلره مقاومت ایدیورمش . محاربه غروب شمسه قدر دوام
ایتمش. نهایت شیخ بخاریده بزانسك ضبطی اغستوسك یکرمی دردینه
تصادف ایلیه‌جکنی عالم غیبدن خبر ویرمش واجنبی مورخلرینك روایتنه
کوره یومئذ کورده قلعه اوزرنده منکشه رنکلی البسه کیمش « پاناییا ـ
حضرت مریم » معجزه کوستردیکندن عثمانلیلر دوچار خوف وهراس
اولمش، محاصره‌یی الترینی یاقشلر. بر رجعت قهقریه ایله‌چکلمش کیتمشلر
دینیورسه‌ده اصل معجزه پادشاهك کوچك برادری ۱۳ چاغنده شهزاده
مصطفی، شرابدار الیاس بك کبی برخائنك تزویراتیله پدرینك ارتحالنی
متعاقب التجا ایلدیکی حمید ایلنده عصیان ایتدیکندن مراد ثانی ترك
محاصره ایله او جهته حرکتنده‌در . روایته کوره اشبو محاصره‌ده
طوپ استعمال اولنمشدر. معلومدرکه باروت ۱۳۷۸ تاریخنده (بارتلی
نووارچ) نامنده بر آلمان پاپاس طرفندن اختراع ایدلمش ایدی .

دادر پادشاهی شهزاده مصطفی غائله‌سی ـ استانبولی تضییق شهزاده‌نك صلبی

مرادثانی ظالم بر آدم دکل ایدی . جلوسنده حمید جهتنده والی
بولنان برادری مصطفی چلبی‌یی (قنون عثمانی) اوزره تلف ایتمامش
ایدی . اون اوچ یاشلرنده واحتمالکه هنوز بلوغه بیله ایرمامش بر
چوجق اولدیغی حالده ایمپراطورلك فسادلری، قرمان، کرمیان اوغللریله

شرابدار الیاس بك کبی مفسد بر سؤ قرینك [١] تشویق واغفالاتیله اختلال ایتدیرلدی . گویا ییلدیرمك قوصووده حین جلوسنده قتل ایتدیکی برادری یعقوب چلبی کبی سنده برادرك مراد ثانی طرفندن قتل اولنه‌جقسك ، قیام و مملکت ضبط ایدرك عمر اولومدن قورتیله‌جق وهمده پادشاه (جهان) اوله‌جقسك دیدی . بیچاره چوجق آیاغه قالقدی بروسه‌یه طوغری یوریدی شهره تقربنده خلق شهزاده‌نك کوزینی بویامق ایچون اشراف بلده‌دن ایکی ذاتی یوز طوپ ایپکلی قماش ایله کوندروب مراد ثانی‌یه ویرمش اولدقلری یمین وتأمینات خلافنه شهری تسلیم ایده‌میه‌جکلرینی افاده ایتملریله شهزاده‌ده تسلیمنده اصرار کوسترمدی ، چکلدی . فیروز بك زاده علی بك طرفندن مدافعه ایدیلان ازنیك شهرینی محاصره وقرق کون قدر شدتلی تضییقدن صکره ضبط ایلدی .

روملرك (مصطفی پولوس) دیدکلری بوجوانی شرابدار الیاس قیصرك دعوتی اوزرینه (٣٠ ایلول ١٤٢٢ ده) استانبوله کوتوردی .

---

[١] اوچ بکلرندن اولوب سلچوقیلرك انقراضنده استقلال بولان منتشا بکك حفیدی ، قورنوزلغله مشهور برخشدر . سلطان محمد خان اولك شرابداری ایکن برادری سلطان سلیمان ایله اولان محاربه‌لرنده افندیسنه اهانتله سلطان سلیمان طرفنه کچدی وحتی محمد چلبینك مغلوبیتنه‌بیله سبب اولدی . محمد چلبی مستقلاً ایفای سلطنته باشلادیغی هنکامده اویس واحمد نام ایکی اوغلنی رهن آله‌رق خائن الیاسی عفو ایتدکدن بشقه اوغلی مصطفی‌یه لالا یعنی (مربی) تعیین ایتمشدی . بودفعه شهزاده مصطفی‌نك اولاً اختلالنه سبب اولدی ، صکره‌ده دردستیله مراد ثانی‌یه تسلیم ایتدی . بودفعه‌ده عفو اولندقدن صکره قرمان بکی علی بك النه اسیر دوشمش ، آندنده قورتیلمش ، حمید متصرفلغنه تعیین اولنوب اوراده (٨٣٣ ده) وفات ایتمش ایدی .

برقاچ روم کمیسی واسطه‌سیله کیتمش ایدی. وصولنك ایرتسی کونی اختیار باباللغی ـ سلطان محمدك وصیتی اوزرینه مراد ثانیدن ایستیوب طوریور ایدی ـ ایمپراطوری زیارت ایتدی. آندن بادهوا بول بول وعدلر آلدی، سلوری‌یه قدر بر جولان یاپمش ایکن بعده عودتله ینه ازنیکه کیتدی.

مراد ثانی اشبو قیامدن خبر آلدیغی کبی اردوسنی ادرنه‌ده اجتماع ایتدیره‌رك اورنوس بکك اوغلی روم ایلی بکلربکی تعیین وافلاقه حرکت ایده‌جك اردو قوماندانلغنی فیروز بکه اعطا و اورنوس‌زاده‌یی استانبول آبلوقه‌سنه سوق ایدرك کندیسی چلبی سلطان محمدك وراثتنی ادعا ایدن بیچاره مصطفی ایله اوغراشمق اوزره آناطولی‌یه کچدی. اورنوس زاده ایله رفاقتنده بولنان طرخان اوغلی استانبولی ایچه صیقشدردی ۱ تشرین اول ۱٤٢٢ ده یاپدقلری شدتلی بر هجوم رد اولندیسه‌ده تأثیری اوروپایه قدر سرایتله پایتختك تحت تهلکه اولدیغی بیله اوراده انتشار ایتدی. مراد ثانی شهزاده مصطفی‌نك صاغ قولی مثابه‌سنده اولان مومی‌الیه الیاس بکی آناطولی ولایتیله قاندیرمق اوزره الده ایتمش اولدیغندن بوده شهزاده‌نك استانبولدن وصولنه انتظار ایلیور و آنك قرمانه نقلی حقنده اردولرنده بولنان طورغود بکله کرمیان امراسنك وصایاسنه قولاق آصمیور ایدی. مراد ثانی شهزاده‌یی یقه‌لمق اوزره صیت وشهرتنه امین اولدیغی میخائل اوغلی قوجه محمد بکی ازنیکه کوتوروب شهزاده استحمام ایدرکن یقه‌لنه‌جغی صره‌ده کندیسنه وزیر انتخاب ایتدیکی (تاج‌الدین) بر حیوان کتوره‌رك شهزاده‌یی آکا ارکاب ایله فرار ایدرکن محمد بك کندیلرینی تعقیب وتاج‌الدینی تلف وبو آرالق یتیشن الیاس بکده شهزاده مصطفی‌یی دردست ایدرك

مراد ثانی اردوسنه كوتوروب سر میرآخور مزید بكه تسلیم ایتدی، مراد ثانی شهزاده‌نك حسن محافظه‌سنه دقت اولنمسنی اراده ایتمش ایكن مزید بك پادشاهه خلوص ایتمك ایستدی. شهزاده‌یی ازنیك قپوسنده براغاجه صاب ایتدی پادشاه بو صلب كیفیتنه فنا حالده قیزدی، مزیدی تكدیر ایتدی. نعشنی بروسه‌ده پدری چلبی سلطان محمد تربه‌سنه دفن ایتدردی. شهزادهٔ مشارالیهك اعدامنه كندیسی امر ویرمیوب بنده‌لرندن برینك ایشی اولدیغنی (مزید) بك ادعا ایلدیكی حالده مراد ثانی بوكاده اینانمدی، مزیدی مأموریتندن عزل ایدرك برمدت منكوب برحالده براقدی. كندیسنك معلوماتی اولمدن مجرد خوش كورنمك اوزره وقوعبولان حركتدن كیم بیلور پادشاه نقدر متأثر اولدی: مزید بكك بو جنایتی اجرا ایلدیكی‌ده شبهه‌لی اولوب صدراعظم ابراهیم پاشا طرفندن ویریلن امر اوزرینه‌یاپدیغیده پك مأمولدر. چونكه ابراهیم پشا كندیسنه مولود اوقوتدیره‌جق آدملردن دكل ایدی.

روم ایلیده آقینلرمز ـ قیصرله مصالحه ـ جزیه كذار قیصر ۱٤۲٥

شهزاده مصطفی چلبی غائله‌سنك دفعندن صكره مراد ثانی‌نك استانبول محاصره‌سنه دوام ایتمسی وایمپراطورك ارتكاب ایتدیكی بیزانس قوزنازلغنك انتقامنی آلهرق بردرس عبرت ویرمسی لازمكلور ایدی. پادشاهك بوایشدن واز كچه‌رك موره وسلانیك طرفلرینه توجیه سطوتی قیصردن (قیمتلی برسلام) آلمش دینیلان صدراعظم ابراهیم پاشانك اثر توصیه‌سی اولسه كركدر. مع هذا مراد ثانی اورنوس وطرخان زاده‌لر اداره‌سنده بولنان قوتی سلانیكه توجیه ایتدیسه‌ده

ضبطنه موفق اولنه‌مدی ۱٤۲۳ حتی سلانیکدن ضعیف اولان (زیتون-لامیا) بیله مقاومت ایتدی . زیتون (قانتا کوزن استاورو میدیس) طرفندن مدافعه اولنیور ایدی . بورالرده موفق اولنه‌مینجه طرخان زاده‌لر (مایس ۱٤۲۳) ده ۱۰,۰۰۰ سواریله (هکزا میلیون - - کرمه حصار - قوردنت برزخی) نه واصل اولدی . یانیه بکی (طوققو - Tocco) ده طرخانلره وعد ایلدیکی معاونتده بولندیغندن روملر (کرمه حصار) ی آلچقجه‌سنه ترك ایدرك بلا مقاومت فرار ایدنجه طرخانلر التی میل (۱۰,۰۰۰ مترو) طولنده اولان بو استحکامی تخریبه‌باشلیه‌رق برقاچ آیلر چالیشدی . قارشیسنده برده اردوکاه تأسیس ایتدیلر . آقینجیلرمز تکمیل موره‌یه یاییلوب یاقدی ییقدی . هرطرفده قانلر آقتدی میزیترا قارشیسنده برده جولان یاپه‌رق تسالیایه عودت اولندی ۱ مایس ۱٤۲۳ ده (غاردیکی) (طاویا) (لئون طوقوریون) قارشیسنده برده جولان یاپیلدی [۱] درءیس یازدیغی تقویم التواریخده عثمانلیلرك تسالیا ، ماکدونیا و تراسیاده اشبو آقینلرنده ۱۵۰.۰۰۰ عثمانلی استخدام ایدیلدکلرینی روایت ایدر . [۲]

شهزاده مصطفی نك اعدامندن صکره اختیار ئه‌مانوئله (۱ تشرین اول ۱٤۲۳ ده) نزول اصابتیله‌یتاغه دوشدکده برچوق اولادی طرفندن ظهور ایدن منازعاتدن طولایی بیزانس ایمپراطورلغی مشکل برموقعده بولنیور ایدی . الك کنج اوغلی آندرونیقوس جنوه‌لیلر اداره‌سنده اولان بك اوغلنه کیدرك اورادن عثمانلیلر اردوکاهنه کیتمك ایستدی . مخاطرۀ مدهشه‌ده بولنان ایمپراطورلغی عثمانلی استیلاسندن

[۱] یورغا - جلد ۱ ص ۳۸۲ .
[۲] درءیس جلد ۱ ص ۳۷ ؛

قورتارمق ایچون سکزنجی ژان، حکومتی برادری (قسطنطین) ه ترك ایتدکدنصکره ۱۵ تشرین ثانی ۱٤۲۳ — ده وندیك ومیلانه کیدوب آنلر واسطه‌سیله مجارلرله مصالحه ایتدکدنصکره استانبوله عودت ایلدی .

مراد ثانی برادری غائله‌سنی بعدالدفع آناطولی اعادهٔ سکون وآسایشنی ارزو ایتمکده واختیار ایمپراطورده مصالحه‌یی جانه منت بیلمکده اولدیغندن استانبولدن کوندریلان بر هیئت سفارت واسطه‌سیله عقد صلح اولندی ۲۲ شباط ۱٤۲٤ مورخ مشهور فرانچز اشبو سفارت هیئتی میانده ایمش. ویزه‌دن استنبوله، استانبولدن سلوری‌یه قدر ایمپراطور اداره‌سنده قالمق، مواقع سائره دولت علیه تحت تابعیته کچمك مصالحه اساسندن اولدیغی وطرف دولت علیه‌دن ککبوزه قاضیسی فضل الله افندی اشبو مصالحه مذاکراتنه مأمور ایدلدیکنی وصرب حکومتیله‌ده صرب قرالنك کریمه‌سنی نکاح ایله آلمق وصوفیه‌دن صربستانه‌قدر فتح اولنان الکا وایالات اداره‌سی کاکان السابق کندیسنه ترك اولنوب هدیه‌نامیله سنوی برمقدار ویرکو ویرمك اوزره مقاوله اولندیغی ده خیرالله افندی تاریخنده یازیور [۱] یورغه بیزانس ایمپراطوری طرفندن ویریله‌جك جزیه مقدارینی سنوی ۳۰۰,۰۰۰ آقچه اولمق اوزره تعیین ایدر .

ایمپراطور ئه‌مانوئل ۲۱ تموز ۱٤۲۵ ده ۷۷ یاشنده اولدیغی حالده دوچار اولدیغی نزولدن ارتحال ایتمکله یکنی ورفیق سلطنتی تخت قیصریده یالکز قالدی. ئه‌مانوئل ارتحالیله بیزانس اتحادینی ده کندیسیله برابر مزاره کوتوردی .

---

[۱] جلد ٦

بو ذاتك التی اوغلی وار ایدی . کافه‌سی دسپوت عنواننه مظهر اولمشلردی . پدرلرینك وراثتی جنت ابرازیله تقسیم ایتدیلر . ۱ ــ آندرونیك سلانیكده ۲ــ مشروع ایمپراطور سکزنجی ژان استانبولده ۳ــ تئودور ــ موره‌ده . ٤ ــ قسطنطین ، آنکیالوس ایله سلوریده ٥ ــ دیمتریوس برفراری کبی منفاده . ٦ــ ئه‌مانوئلك الك کنج اوغلی طوماده موره‌ده کندی مالکانه‌سنده بولنیور ایدی .

بونلردن قسطنطین استانبولك فتحی زماننده‌کی قیصردر .

طوائف ملوکك استیصالی ـ سیاسیات ، اوروپا جهتنده اجراآت وآناطولیده ضمیمهٔ ممالك

اسفندیاربك ـ مراد ثانینك اسفندیار پرنسسیله ازدواجی

حاجی اورنوس ایله فیروز بکلر و سائر ارکان عسکریه اوروپا جهتنده محاربه‌لر وآقینلرله مشغول اولدیغی صره‌ده مراد ثانی مخدومی شهزاده مصطفی غائله‌سنی دفعدنصکره ینه آناطولیده قلوب مذکور غائله‌دن بالاستفاده بردنبره بولی، طراقلی‌یه هجوم ایدرك ربقهٔ عثمانیانی‌یی قیرمغه چالیشان و النده یالکز قسطمونی قالان اسفندیار بك علیهنه حرکت ایتدی . اسفندیارك بیوك اوغلی قاسم بك مراد ثانینك تقربنده پدرینه خیانتله عسکرك برقسمیله پادشاه طرفنه کچمش ایسه‌ده اسفندیار ینه محاربه‌یی قبول وترجیح ایدرك اثنای مصادمه‌ده وزیری یخشی بك طرفندن قفاسنه ایندیریلان برطپوز تأثیریله قولاقلری صاغر

اولەرق سینوبە فرار و هر طرفدن آرتق ترك اولندیغندن غضب پادشاهی‌یی تسکین ضمننده یکانه چزه‌سی حسن و آنی مغبوط جهان اولان کریمه‌سنی آکا تزویجه و اك زنکین معدنلردن اولان قسطمونی شهریله باقر معدنلرینی ترك ایتمکه مجبور اولدی . (١٤٢٣-٨٢٧) [١]

پادشاه بو ایشدن صکره یوقاریلرده بیان اولدیغی وجهله صدراعظم ابراهیم پاشانك استرقابیله ریاست امورده یالکز قالمسی ایچون بر یولنی بولوب حاجی عوض پاشانك کوزلرینی اویدردیغی کبی مراد ثانینك ندیم خاصلری اولان تیمورتاش پاشا زاده‌لری (اموز ، اوروج ، علی بکلر) کرمیانه ، آناطولی بکلر بکلکنه ، صاروخانه مأمور ایتدردکدنصکره مراد ثانی کلیبولی بوغازندن کچه‌رك ادرنه‌یه کلدی . و اورته‌لقده سکون و آسایش حکمفرما اولدیغندن اسفندیار قزینك تأهلی مسئله‌سیله مشغول اولدی . سر میراخور الوان بك ایله محمد خان اول زماننده سرایده نشوونما بولان خلیل پاشا متروکه‌سی قدین نشانلی خانمی کتورمکه مأمور اولدیلر . اسفندیار بونلری مناسب وجهله قبول و کریمه‌سنی تسلیم ایدرك ادرنه‌یه اعزام ایلدی . (١٤٢٤-٨٢٨) کلین بر طنطنهٔ فوق‌العاده ایله مرور ایلدیکی محللرده مظهر حرمت و رعایت اولدی . ادرنه‌یه دخولیده امثالی بزده نامسبوق بر صورتده آلای ایله وقوعبولدی . زفاف اولدی . بو مناسبتله مراد ثانی اوچ همشیره‌سندن مومی الیه قاسم بکه ، دیکرینی آناطولی‌یه مأمور قره‌جه چلبی‌یه ، — بو ذات وارنه‌ده شهید دوشمشدر — اوبرینده صدراعظم ابراهیم پاشازاده محمود چلبی‌یه تزویج ایلدی .

---

[١] حامر - جلد ٢ ص ٢٤٧

جرأتکار جنید غائله‌سی .

یوقاریلرده بیان اولندیغی اوزره سلطان محمدخان اولك ارتحالندن
اول و صکره و بالخصوص دوزمه مصطفی چلبی بحثده کورلدیکی
وجهله هراختلاله اشتراك واورتالغی آلت اوست ایدن بو جرأتکار
آدم دوزمه مصطفی مسئله‌سنده عفو اولنه‌ق ازمیره کوندرلمش ایسه‌ده
مؤخراً ازمیر بکی مصطفی بکله چارپیشوب آنی بالذات تلف وازمیری
ضبط ایتمش و عرض تابعیت ایچون اوغلنیده باب عالی‌یه کوندرمشسه‌ده
قیردیغی جویزلر بیکی آشمش اولدیغندن حقنده غضب شاهانه‌یی دعوت
ایلدی. و ۱٤۲٤ ده علیهنه ٤٠,٠٠٠ نفرله خلیل یخشی بك کوندرلدی.
بوذات مرحوم بایزید پاشا همشیره‌سنك زوجی ایدی . بایزید پاشاده
جنید طرفندن تلف ایدلمش اولدیغندن زوجه‌سنك برادرینه
وقوعبولان جنایتدن طولایی جنیدك قانه صوصامش ایدی . خلیل
یخشی بك طوغریجه آقحصاره کیتدی، اوراده جنیدك کوچك اوغلی
(قوردحسن) بکه تصادفله مصادمه ایتدی . هنکام مبارزه‌ده (قورد
حسن) خلیل یخشی بکه هجوم و آنی یاروب بچه‌رك آرقه‌سندن
شدتله چارپدیغی صره ده جنیدده جبهه دن هجوم ایده جك
ایدی . خلیل بو ساخته مانوره‌یی اکلادی . وپك چوق مقاومت
کوسترمدن (قورد) ك مرورینه مساعده ایدرك مؤخراً بر
مقابل حرکتله جنیدك طوتمق ایستدیکی برتبه‌یی طوتوب (قورد)ی
پریشان و جنیدك برادری حمزه ایله برابر اسیر وهرایکیسنی ادرنه‌یه
اعزام ایلدی . جنید اوغلیله برادرینك یقه‌لندیغنی خبر آلنجه کیری
دونوب سیسام جزیره‌سی قارشیسنده واقع قوش اطه‌سنه فراروارادن

مقاومته چاليشديسه‌ده تيمورطاش زاده اوروج بك وبايزيد پاشا برادرى حمزه بكك قوماندا سيله كوندريلان عساكر معاونه ايله قوتى تزايد ايدن خليل بكك تقربنده آناموز جوارنده (سى ليسى - ايچ ايلى) جهتنه قچدى، قرمان بكيله برملاقات طلب و آنى استحصال ايده‌مديسه‌ده بر مقدار پاره ايله بشيوز قدر سوارى آلدى. تكرار قوش آطه‌يه كلدكده حمزه بك طرفندن ٥٠٠٠٠ عسكرله محاصره اولندى فقط دكز طرفى آچيق ايدى جنيدك دردستى يته قابل اوله‌مدى. فوچه بكى (ژان آدورنو) نك خلفى (بالالاوبجى نى) نك كوندرديكى كميلرله‌ده دكزدن منقلاتى منع اولنديغى و قرمان سواريلرينكده كنديسنى ترك ايتديكنى كورن جنيد حمزه بكك غيبوبتى اوزرينه قوماندانلغى ايفا ايدن خليل بكدن حياتنك مصونيتى حقنده سوز آلدرق تسليم اولدى. اردوكاهه وصولنده حمزه بك كيجه جنيد ايله اوغلى و برادرينى تلف ايدرك غائله برطرف و عائله‌سى منقرض اولدى. (١٤٢٥-٨٢٩)

جنيد اولاً آيدين ولايتنه والى ويلديرم زاده سلطان سليمان طرفندن اوخرى‌يه و محمدخان اول عهدسلطنتنده نيكبولى‌يه تعيين اولنمش ايكن دوزمه مصطفى چلبى‌يه يناشوب آنك صاغ قولى اولمش، آنكله برابر طوتيله‌رق بر مناستره حبس و مراد ثانى زماننده ايمپراطور طرفندن تخليه اولنمشدر. موخراً ينه مشاراليه چلبى‌يه انتساب ايتمش وصكره بر حيله ايله آنفاً بيان اولنديغى وجهله چلبى ترك ايتديرلمش واوراده پادشاهك غضبنى تحريك ايتمكله شويله‌جه قفاسى اوچورلمشدر.

جنيد آناطوليده عثمانلى استيلاسنه قارشى برسدآهنين ايدى.

مراد ثانى جنيد و اسفنديار غائله‌لرينك دفعندن صكره برطاقم بكلكلرله آناطولى حدودينى تعيين وتحديد ضمننده (اولوباد) حوضه‌سنى

لچه‌رك برغمه وازمیر طریقیله (فوچه) یه کلدیکنده تابعیت عثمانیه‌ده بولنان اوروپا پرنسلریله آناطولی امراسی سفیرلرینی قبول ایلدی . بونلر میاننده افلاق ویوودەسی (دان – Dan) و صرپ دسپوتی (لازار) وایمپراطور (زانپاله‌اولوغ) سفیرلری ، لمنی ، ساقز وردوس صاحبلری وجنوه‌لیلرله قدس شوالیه‌لرینك مأمورزسمیلری وارایدی بونلرله معاهدات سابقه‌یی تصدیق ایلدیسه‌ده آتیده کوریله‌جکی اوزره وندیکلیلرك (سلانیك) ی ضبط ایتملرینی هضم ایده‌میه‌رك آناطولینك کاملاً اصلاحنه تعلیقاً اشبو جمهوریتدن انتقام آلمغی شدیلك تأخیر ایلدی .

منتشا ، تکه ، قرمان ، حمید ، کرمیان

منتشا زاده الیاس بك (شرابدار) وفاتنده (۱۴۲۹ – ۸۳۳) چلبی سلطان محمد طرفندن رهن طریقیله استانبولده بولندیریلان (اویس) و (احمد) نام ایکی اوغللری ولایتلرینه فرار تشبثنده اولدقلرینی مراد ثانی خبر آلمغله طوقاتده بدوی چارداغی نام محبسده حبس اولندیلرسه‌ده بورادنده فرار ایلدکلرنده (اویس) طوتیلوب قتل واحمدده مصره فرار واورادن دیاربکر حاکمنه التجا ایتمش ایسه‌ده واو جهتده نام وشانی محو اولدی . منتشاسنجاغیده بالابان پاشایه احاله اولندی . (۱۴۲۵ – ۸۲۹)

تکه‌لیلر ایکی کیمسه‌دن عبارتدر . مرکزلری انطالیه ایدی . (تکه بك) سلچوقیلر طرفندن او جهتلره والی اولوب سلچوقیلرك انقراضنده اوده اعلان امارت ایتمش ایدی . عاقبت بو سلسله‌دن عثمان بك ۱۴۲۹ – ۸۳۰ ده قرمان بکی محمد بکك معاونتیله انطالیه وجوارینی فیروز بکك وفاتندن بالاستفاده محاصره ایتمکله مراد ثانی

فیروز بك زاده حمزه بكی قره حصاردن سوق ایدرك قرمانلیلرك وصولندن
اول استاوروس نام محلده یقه‌لنوب تلف ایدلدی .

قرمانلیلرده كنجه موسی الیه تكه‌لی عثمان بكك ائتلاف ایدلدیكنی
جنیدك معاونلرندن مراد ثانی همشیره‌سنك زوجی قرمانلی محمد بك
خبر آلدقده مراد ثانی ایله عقد ایلدیكی صلحنامه خلافنه مقتول عثمان
بكك باشلدیغی محاربه‌یه دوام ایله انطالیه‌یی ۸۳۰ ده محاصره ایلدیسه‌ده
اوده دردست ایدیلوب طیاق آلتنده ویا مشار الیه حمزه بك طرفندن
قلعه‌دن آتیلان بر طوپ دانه‌سیله تلف اولدی و اوچ اوغلندن
ابراهیم بك پدرینك نعشیله قونیه‌یه فرار وعیسی وعلی بكلرده عمجه‌لری
موسی بكك قونیه‌ده جلوسنی ایشتملریله مراد ثانی‌یه دخالت والتجا ایدرك
مالك موروثلرینك عمجه‌لرندن استردادینی استدعا ایتملریله مراد ثانی ایكی
همشیره‌سنی بونلره تزویج ومقدار كافی عسكر ترفیق وسنجاق
وقلیچ اعطاسیله تابعیت عثمانیه‌یی قبول ایدن ابراهیم بكه قرمانده اجرای
حكومت ایتمك اوزره اعزام ایلدی . علی بكه كنجه آكاده صوفیه
سنجاغنی اعطا ایدرك كوندردی . بو ذات قرمانلیلردن الك زیاده طالع
وقدرندن ممنون اولمدرق خدمت دولتده پارلاقلر كوسترن ذاتدر .

عثمانلی پولتیقه‌سی، مستقل صورتده اداره اولنورکن تابعیت دولت
علیه‌یه كیرن ولایاتك ممكن اولدیغی قدر یرلی امرا واسطه‌سیله اداره
اولنمسی طرفنده ایدی . حتی سلطان بایزید اول بك چوق احوالده
حقیقی بر عدم مركزیت اصولنی ترجیح وانتخاب ایتمش ایسه‌ده بو حال
قرمانده مطلوب اولان نتیجه‌لری بخش ایده‌مدیكی مراد ثانی زماننده تظاهر
ایتمش ایدی . فی الحقیقه ابراهیم بك قرمانه تعییننده بر زمان صكره یعنی
آشاغیلرده كوریله‌جكی اوزره مراد ثانینك آق اولاغ ویا یانقو

دنیلان ژان هونیاد ایله ۱۴۴۳ ده محاربه اوزره اولدیغندن هر فرصتدن حصه‌سنه بر پای چیقارمغه چالیشان شو قرمانلینک بو کره‌ده اوچنجی دفعه اوله‌رق قیامی روم ایلیده مشغولیت واقعه‌سندن طولایی متأثر اولان پادشاهی دلخون ایتدی. ابراهیم بک ذوالقدریه امیری کوزل بر حیوان کوندرمشدی. مراد ثانی بندکانندن بری اشبو حیوانك ذات شاهانه‌یه تخصیص ایتمسنی طلب ایتمسیله ابراهیم بر وضع تحقیرانه آله‌رق [ولی النعمتکز بویله بر حیوانه راکب اوله‌بیلورمی ؟] دیو سویلنمش اولمسیده جانی صیقمش ایکن کوتاهیه، آنقره آره‌سنده‌کی ممالکده و بولوادیندن سیوریحصار و آقشهر و یکیشهره قدرده تخریباتده بولندیغندن مراد ثانی بالذات آناطولی‌یه کچه‌رك قرمانه دخول وقونیه ایله (لارنده) شهرلرینی یغما ایتدردی. ابراهیم بودفعه‌ده تحصنکاهی اولان طاش ایلنه (بترا) چکیلوب اورادن استدعای عاطفت ایلدی وحرمی یعنی پادشاهك همشیره‌سی کوهرسلطانده توسط ایتمکله ابراهیم بکك ضبط ایتدیکی ممالك استرداد اولنه‌رق دها مهم کوردیکی روم ایلی‌یه همان حرکت ایچون ابراهیمی بودفعه‌ده عفو ایتدی، بوش یره سماحتلر کوستردی.

حمید ایله کانجه بوراسی دها اولجه یعنی ۱۴۲۵ ده قرمان قاریشیقلغنده قرماندن فك ایدیله‌رك سر میراخور (الوان) بکه اعطا اولنمشدی.

کرمیان بکی یعقوب بك دخی برنجی جلدده بیان اولندیغی اوزره یلدیرمك شرندن قورقمش، تیموره التجا ایتمش، آنکله آناطولی‌یه کلمش، آنقره قلاکتی متعاقب کرمیانه تصرف ایلمش، یلدیرمك خسته‌لغنده خدمتنده بولنمش، آنك جنازه‌سیله موسی چلبی‌یی

محمدچلبی‌یه تسلیم ایدرك بونك سلطنتده کمال اطاعت اوزره اوقاتگذار اولمشدی. مراد ثانینك جلوسندن صکره عتبهٔ سنیه‌یه یوز سورمك اوزره استیذان و آلدیغی جواب موافقت اوزرینه اثنای حرکتده بروسه قائمقاملغی طرفندن استقبال و تعظیم اولنمسی اراده اولنوب اورایه وصولنده سلاطین عثمانیه قبرلرینی زیارت، فقرایه بذل صدقت ایدرك کلیبولیدن بالمرور ادرنه‌یه تقربنده بالجمله وزرا و ارکان دولت برکونلك یولدن استقباله چیقدیلر واسبان پادشاهیدن مرصع غاشیه‌لی برحیوانه ارکاب ایتدیلر، بیوك آلای ایله شهره ادخال وبعده سرایه کلدکده مراد ثانی قپودن استقبال وعصردیده برپیر اولدیغندن اللرینی اوپمکه ویرمیوب التفات و اکرامه مستغرق قیلمش ایدی. یعقوب بك سکسانلك برپیر ایدی، اولادیده اولمامغله مراد ثانی‌یی یعنی همشیره‌سنك حفیدینی ملکنه وارث تعیین ایلدیکی جهتله برسنه صکره وفاتنده کوتاهیه ایله جواری ممالك عثمانیه‌یه ضمیمه قلندی.

یورکج (یورکوچ) پاشا

مراد ثانینك شهزاده‌لکی هنکامنده لالاسی ایدی. ذوات مهمه‌دن معدوددر. بوذات حدود شرقیه‌مز قوماندانی ایدی. امثالی نامسبوق برصورتده مظهر اولدیغی مساعده اوزرینه آناطولیده نامنه سکه ضرب ایتدردی و اوراده لالایورکچ اقچه‌سی دینلدی. آناطولیده بولندیغی هنکامده (قزل خواجه ـ قزل قوجه) ترکمنلری رؤساسندن درت قرداش (آماسیه) وطوقات جوارینه انتشار ایدرك قریلری قالدیرمش، کاربانلری اورمش، ترلا ومزروعاتی تخریب ایتمش، چالمش، چرپمش

اولدیغندن یورکوچ پاشا بونلردن ٤۰۰ نفرلك بر چته‌نك نیکسار جوارنده قشله‌دیغنی خبر آلنجه جانبك جهتنی استیلادن آلپ ارسلان زاده‌لر علیهنه وقوعبوله‌جق حرکات عسکریه‌ده معاونتده بولنورلرسه (اوزتوق آباد) اراضیسی تیماری کندیلرینه اعطا اولنه‌جغنی مراد ثانی نامنه وعد ایتدی وحرکات عسکریه حقنده مذاکره ایتمك اوزره کندیسی خسته اولدیغندن مخدومی حضر بکی کوندروب لاجل المذاکره آنلری اماسیه‌یه دعوت ایلدی . اورایه وصوللرنده یورکوچ بونلری حسن قبول ایله برده ضیافت چکلدی ، فقط نشئهٔ خمار ایله اویقوده اولدقلری صره‌ده برر برر طوتیلوب بر مغاره‌یه حبس واورایه آتش ویردیروب غدارانه بر صورتده جمله‌سنی تلف ایلدی . بوندن صکره ترکمنلر (بایندریه ـ آق قیونلی) نزدینه وذوالقدریه امراسنه التجا ایتمشدر .

یورکچ پاشانك آماسیه‌یه وصولندن براز صکره موقعنك متانتنه مغرور وفقط پاشانك خوفندن طشره چیقه‌میان عثمانجق ناحیه‌لرندن زیتونده (قوجه قیا) صاحبی حیدر بکیده آنك ندیمی طیفور بکه کندی قزینی عقد ایده‌جکنی وعد ایدرك اغفال وواسطه‌سیله جبخانه وسلاح انبارینه آتش ویردیروب حیدر بکی تسلیمه مجبور ایتدی. (۸۳۱ ـ ۱٤۲۷) پاشای مشار الیه آلپ ارسلان احفادندن ترکمن قبیله‌سی رئیسی اولان حسین بك حقنده‌ده دیکرلری کبی حیله‌یه مراجعته وقت بولمدی . چونکه بوذات ایر کچ بر دامه طوتیله‌جغنی بیلدیکندن کندی خواهشیله جانیك قلعه‌سنی تسلیم ایتدی. فقط ینه اسارتله بروسه‌یه نقل اولنمش ایکن بر یولنی بولوب نزد مراد ثانی‌یه فرار ایدرك مظهر التفات اولوب روم‌ایلی سنجاغیله قاییرلدی. یورکوچ

پاشا (ماکیاول) طرزنده بر شیطان، غدارلقله ایش کورر بر آغاجان ایدی . بوذاتك صولك تدبیری قره قیونلیلری مملکتدن طرد ایتمسی اولمشدر . صحائف الاخبارك روایتنه کوره قره قیونلی اسکندر میرزا دولت علیه‌یه دخالت ایدر ، طوقات حدودینه قدر کلیر ، کندیسنه حرمت اولنمسی حقنده پادشاهده امر وفرمان ایلر. فقط بونلر راحت طورمیوب اطرافه صارقندیلغنه باشلدقلرنده یورکوچ پیره‌لنمکه باشلیه‌رق پادشاهه یازار اوده تیمور تاش پاشایی کوندروب قره‌قیونلیلری حدود خارجنه چیقارتیر.

وفاتی اماسیه‌ده ٨٤٥ده ایتمش کندی جامعنده مدفوندر. یورکوچ پاشاحرمنك همشیره‌سی بکی خاتونی مرادثانی تزوج ایتمش دیو برروایتده وارسه‌ده محتاج تحقیقدر.

یورکوچك مخدومی حضربك وارنه محاربه‌سنده ٨٤٧ده وحفیدی محمد پاشاده ٩٢٠ده ایران سفرنده شهید اولمشلردر.

سیاسیات خارجیه — اوروپا جهتنده فتوحات

عثمانلیلرك شرق خرستیانلری ولاتینلرله محارباتی — سلانیك ووندیك

(١٤٢١ـ٨٢٥) سنه‌سندنبری وندیکلولر روم ولاتین حکومت ضعیفه‌لرینی توارث ایتمك فکرنده بولندیغی ظن اولنیوردی . دیکر طرفدن مجارلرده اسلاو وروملر اراضیسنك تااستانبوله قدر کندی حاکمیتلری تحتنده اوله‌رق برلشمسنی آرزو ایلیوردی. دولت علیه‌یه کلنجه اوده روم ایلیده قطعیاً برلشه‌بیلمك ایچون دشمنلرینك اوروپادن

معاونت كوره‌بیله‌جكلرینه امین اولدیغی حالده بویله بر فكر اتحاده اولانجه قوتیله مقابله ایتمكی كوزه آلدیریور ایدی.

ایشته وندیكلولرك ، مجارلرك ، عثمانلیلرك مطمح نظرلری ، بومركزده ایدی. بونلرك هربری وكافه‌سی روم ایلی‌یه كوز دیكمش ایدی. فقط ایشه الك أول وندیكلولر باشلدی .

١٤٢١ سنه‌سنده (دسپوت تئودور)دن بعض مواقع طلب ایتمكله ایشه باشلدی ومذكور سنه نهایتنده بر (میزیترا) روم سفیری موره دسپوتنك مالك اولدیغی مواقعی یعنی موره‌یی (هكزا میلیون ـ كرمه حصار) دخی داخل اولدیغی حالده اشغال ایتملرینی كبی شایان حیرت بر تكلیفی وندیكه اخبار ایلدی. قوجه بر قطعه‌نك، بیزانس ایمپراطورلغنك یكانه بیوك بر مالكانه‌سنك ، وندیكلویه تركنه بر سبب آرانیلورسه استانبوله طوغری یاقلاشمقده اولان عثمانلیلری یادوچار خوف وهراس ایتمك ویاقوجه برقطعه‌نك آخر بردینه یعنی تركلره نصیب اوله‌جغنه اولاد مسیحه قسمت اولمق فكر غریبندن بشقه برشی دكل ایدی. بیزانس ضابطی اراضیٔ مذكوره حقنده بر طاقم ستایشلرده بولندی. جمهوریت بوكبی ایشلرده پك مدقق اولدیغی كبی موره احوال داخلیه وانتریقه‌لرندن طولایی كاملاً ودفعةً اشغالی جهتنه كیدلمسی مخاطره‌لی اوله‌جغندن تدریج قاعده‌سنه رعایتله ١٤٢٢ ده اولاً (قریزی) و (ماتخوری ـ Mantichori) یی اشغال وموره بلاد سائره‌سنك اشغالی‌ده بعض شرائط داخلنده اجرا اولنه‌جغنی بیان ایلدی. ایشك ایچنه سن ژان شوالیه‌لرینی‌ده قارشدرمق وآنلرك مداخله‌سیله برابر اللرندن ردوسی آلمق ایچون (اكربوز) جزیره‌سنی آنلره ویرمكه راضی ایتدیلر . ١٤٢٣ ده وندیكلولرله موره و یانیه دسپوتلری یعنی حاكملری آره‌سنده برسنه‌لك متاركه عقد

اولندقدن صكره یانیه حاكمی (طوقو) نكده تئودور (پوزه‌دسپوتی) علیهنده عثمانلیلره معاونتده بولونمسنه قرار ویردی. اشبو متاركه ویا مصالحه نتیجه‌لمندن تسالونیك یعنی سلانیكده مدهش بر خسته‌لغه كرفتار اولان ئه‌مانوئلك ایكنجی اوغلی (آندرونیك) دن دیكر بر تكلیف اولندی اوده كندیسی (سلانیكده) عثمانلیلر طرفندن صیقیشدیرلمش اولدیغندن سلانیكی و كسندره و واردار جهتلرینی وندیكه ترك ایتمسی تكلیفندن عبارت ایدی. حریص وندیكلولر امید ایتمدكلری بویله برپاغلی بورك تصرف ایده‌جكلرندن ممنون اوله‌رق انكلری ذیل چالدی و آندرونیكك شرائط تسلیمیه اوله‌رق درمیان ایتدیكی شرائطی یعنی اهالئ محلیه‌نك دین و اخلاق و عاداتنه رعایت ایدلمسندن عبارت ایدی آنیده های هایلیه‌رق قبول ایتدی. حامر اشبو وقعه‌یی ایمپراطور تركلره قارشی شهری مدافعه ایده‌مدیكندن سلانیك اهالیسی وندیكلولری جلب ایتمشلردر دیو تصویر ایدر.

سلانیك! نصلكه صوكسنه‌لرده مركز اجتماع، منبع اختلال، مهد حریت اولمش ایسه بتون قرون وسطی زماننده‌ده محراق بحران وجوشش ایدی. بوبابده بیزانس ایمپراطورلغی تاریخی پك چوق تفصیلات ویریور. خاطرمزده‌دركه بو شهر مراد اول (خداوندكار) زماننده صدر اعظم چاندارلی خیرالدین پاشا طرفندن ضبط اولنمش ایكن ینه قیصره اعاده ایدلمش، ییلدیرم زماننده ینه بزه كچمش، تیمور وقعه‌سنده ینه روملره خلاصه چلبی سلطان محمد زماننده ینه بزه مؤخراً ینه بیزانسلیلره انتقال ایدرك ایكی حكومت آره‌سنده مكیك اولمشدی. سلانیكك بو دفعه وندیكلویه تركی عثمانلیلره قارشی ایمپراطورك وندیكلویی كندینه برسد آهنین ایتمسی مقصدندن بشقه برشی دكلدی. سلانیك حقنده آندرونیك

ایله وندیکلولر آره‌سنده ائتلاف حاصل اولنجه ١٤٢٣ ده ایکی وندیك رجالی موجود سفینه‌لرله سلانیکه عزیمت وعین زمانده کفالیا وزیتون کبی لامیا کورفزنده‌کی بعض مواقعیده اشترا ایتدیلر . بوجهتله ایشلر مجرای طبیعیسنده کیدیور ایسه‌ده سلانیکك وندیکلولرك اداره‌سنه کچمسنه ترکارك ممانعت ایتملری برامر طبیعی اولدیغندن بوبابده تشبثات لازمه دریغ اولنمیه‌رق شاید مرادثانی اشبو استملاکه رضا وموافقت کوسترمزسه هر نه‌طلب ایدرسه قبول ایدیلوب سلانیکك استملاکی کیفیتی اکا تصدیق ایتدیرلمسنی و شاید شهریار مشارالیه قبول ایتمزسه رومن پرنسی (دان) ایله اتحاد ومجارقرالی سیکیسموند ایله مخابره‌یه کیریشیلمکی تنسیب ایدرك سلانیك اوغورینه ١٤٢٤ ده عثمانلیلر علیهنه بیوك برسفر یاپیلمسنی بیله کوزه آلدیلر .

مراد ثانی یواش یواش بو ایشلره حدت ایتمکده ایدی . حتی سلانیکدن طولایی پادشاهه تأمینات ویرمك اوزره کوندریلان سفیر (جورجو) یی بیله ادرنه‌ده دلیکه طیقمش ایدی . جمهوریت مراد ثانینك بهمه‌حال لطفنه مظهر اولمق نیتیله بیهوده‌یه بر ایکنجی هیئت سفارت دها کوندردی . شهریار مشارالیهك سفیره ایلك سوزی دائما [سلانیکی بکا تسلیم ایچون براقتداری حائز اوله‌رقمی کلدك ؟] ایدی بوکا جواب‌نفی آلینجه سفیر حبس ایدلدی. بوحال ١٩ ایلول ١٤٢٣ سنه‌سندن سلانیکك عثمانلیلر طرفندن ضبطی تاریخی اولان ١٤٢٩ سالنه‌قدر دوام ایتمش‌ایدی. [١] وندیکلولر ایشك عاقبتی فهم وادراك ایدرك کابیولی قهرمانی (پیترو لوره‌دانو)یی [٢]پك قوتلی برفیلوایله

[١] دارو ـ وندیك‌تاریخی جلد ٢ ص (٢٢٢ — ٢٢٣)

[٢] یوقاریده جالی بك مغلوبیتی بحثنه مراجعت

شرق صولرینه سوق ایلدی. شرقده وباخصوص استانبولده وندیکلولر قدر منافع اقتصادیه‌لری اولان جنوه‌لیلر بو آتش‌ویرشده نی‌کانه طوره‌مدیلر، قورقدیلر. ایمپراطورك موره وسلانیك کبی استانبولیده‌مدهش رقیبنه ترك‌ایده‌جکی ظننه ذاهب‌اوله‌رق (مارت ۱٤۲٤ده) ایمپراطورله مصالحه ایدرك ایشی صاغلامه باغلادیلر. وندیکلولر شاید مراد ثانی راضی ایدیله‌مزسه سنوی ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ دوقه آلتونی ویریله‌رك پاره ایله آلداتیرز و بو مناسبتله سلانیکی ترکه راضی ایدرز و فقط (کسندره) ایله (قوزتیادی)نی قورتاره‌مز ظننده بولنیورلردی. ذات پادشاهی بو آرالق آناطولیده جنید و سائر غائله‌لرك دفعی تدابیریله مشغول ایدی. جنید وندیکلویه‌مراجعتله کندیسیله بو آنه‌قدر (پسیلی) ده (؟) ساکن اولوب ۳۰۰۰ قدر سواریله اورایه التجا ایدن ۱۷ یاشلرنده‌کی دوزمه مصطفی مخدومنك کلیبولی‌یه نقلنی طلب وبوخدمته مقابل سلانیك و جوارندن بشقه کلیبولی ایله بو شهر و استانبول آره‌سنده‌کی لیمانلر حصلاتی‌ده آنلره ترك ایده‌جکنی وعد ایتدی. وندیکلولر ایشی بیوك مقیاسده طوتماق ایچون جنیدك تکلیفنی قبول ایتمدیلر. شیطان جمهوریت بیزانس قورتارلغنی یاپمق ایستمدی. فقط ایمپراطور بوبابده آلدانه‌رق بلانی صاتین آلدی مع هذا مراد ثانینك وقوعی ملحوظ بر تشبثنه قارشی بر تمایش اولمق اوزره ۱۵ حزیران ۱٤۲٤ ده (لوره‌دانو) قومانداسیله دونماسی کلیبولی اوکنده بولندیریور ایدی. بو دفعه‌ده بر صورت خصمانه‌ده قبول ایدلدی. فقط (لوره‌دانو) قطعی بر نتیجه‌یه دسترس اوله‌مدیغی کبی ایرتسی آیده خطاستوا حرارتی آندیران صیجاقلر تشبثاتنه مانع اولدی.

وندیکلولره بر صورت شجیعانه‌ده مدافعه ایدن یالکز اوچ

غالریامز بولنیور ایدی. ساحلده تیراندازلرمزده دشمنه ایراث ضررله شهردن صوآلملرینه مانع اولیوردی (۷ کانون اولده) آمیرال بر نتیجه وموفقیت استحصال ایده‌مدن (مودون ـ متون) ه عودته مجبور اولدی .

۱٤۲۵ ده جنید حیاتنی قورتارمغه چالشدیغی صره‌ده وندیك اصلا معاونتده بولنمدی سلانیکه التجا ایدن مصطفی چلبی حقنده‌ده معاونتنی دریغ ایتمدی .

(لوره‌دانو) نك عودتنی متعاقب وندیك دونماسی قوماندان جدیدی (فاین می کی ئه‌ل) آلدیغی امرده مناسب کورورسه جنید ایله مذاکره‌یه کیرشمسی وآنی (پسیلی) دن سلانیکه نقله مأذون اولدیغی وشاید جنوه‌لیلر (پسیلی) محاصره‌سنه اشتراك ایدرلرسه حکومت مرکزیه‌یه اخبار ماده ایتمکله برابر لزومی حالنده آنلره هجوم ایتمسیده مندرج ایدی . کوریلیورکه وندیکلولر آرتق زمان کچدکجه ومراد ثانیده برحرکت جدیه کورمدکجه برونلرینی دیکیورلر ودکل یالکز سلانیکی شمدیده عثمانلیلر طرفندن تحکیم ایدیلان کسندیره‌یی بیله ایستیورلر وبرلطف مخصوص اوله‌رق مرادثانینك سلانیکدن طوز آلمسنه موافقت ایدیورلردی . [۱] مراد ثانی کبی برشهباز بودرجه بابا یکیتلکه باش اکه‌مدی نهایت (مایس ۱٤۲۵ده) وندیکلولرایله عثمانلیلر آره‌سنده‌کی ایکنجی محاربه جداً وحقیقتاً پاطلاق ویردی . [۲]

---

[۱] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ۳۹۵ ـ ٤۰۲

[۲] وندیکلولرله ایلك محاربه‌مز ۱٤۱٦ ده وچلبی سلطان محمد زماننده کلیبولیده اولوب جالی بکك مغلوبیتی ایله نتیجه‌لنمش ایدی .

ونديكلولرله ايكنجى محاربه‌مز ـ موره ـ عثمانليلر عليهنه اتفاق

اشبو ١٤٢٥ محاربه‌سى حقنده تاريخلرمز وحتى نديك تاريخنى يدى جلد اوزره يازان دارو معلومات ويرميور. محاربه‌نك ابتدالرنده عسكرمز ضايعات كليه‌يه دوچار اولدى حتى (قاپيتانو) عسكرمزى (كسندره) دن طرد وساحلده وكسندره قارشيسنده‌كى ليمانده واقع (پلاطامونا) قلعه‌مزى وقريستوپوليس يعنى قواله‌يى بيله ضبط ايتدى. دوزمه مصطفى‌ده قوريتانى (؟) قلعه‌سنى اله كچوردى. بالابان بك وصرب ويوودەسنك برادرى ايزاقك اوغلى (باراق) ده اسيردوشدى. بو محاربه‌ده ونديكلولرك موفقيتى ايشته بوندن عبارت ايدى.

تموز ١٤٢٥ ده دونمالرى كليبولى ليماننه واصل اولديسه‌ده اوراده اجراى مخاصمه ايده‌مدى. حالبوكه برعثمانلى قوهٔ عظيمه‌سى يكرمى كون قدر محاصره‌دن صكره قواله‌يى استرداد ايتدى.

(وه‌نيه‌رى Veniere) نام ونديكلو. طرخان بك وصدر اعظم وكليبولى صو باشيسى ايله مواد صلحيه‌نك بعض نقطه‌لرينه قرار ويردكارى زمانلرده سلانيك عثمانليلر طرفندن ايده صقشديرلمش وغازيلر قلعه بدنلرى آلتنه قدر صوقولمغه باشلمش ايدى ١٤٢٦ ايلك بهارنده كسندره‌ده الده ايديله‌رك هيچ بر ونديك سفينه‌سى صولريمزده كورنمز اولمشدى. بوجهتله اعلان حربك ايلك كونلرنده ونديكلولرده كوريلان شعشعه‌لى اميدظفرلر پك بوشه چيقمش ايدى.

بو محاربه زماننده ـ هر زمان اولديغى كبى ـ خرستيان حكومتلرى يا مادةً ونديكه معاونت و ياخود نائل فوز وظفر اولسى حقنده عرض مناجات ايدر وتمنيلرده بولنوردى. حتى (آنطونيو آچچ

يولی) ونديكلولر طرفنده اولديغی كبی ايمپراطور (سيگيسموند) ده خرستيانلرك عثمانليلر عليهنه اتحاد ايتملرينی آچيقدن آچيغه ونديكه تكليف ايلدی . ناقسوس پرنسنك برادری (نيقولو قريسبوس) ومدللی پرنسی (فرانچسقوقاتالوزيو — Cattalusio) واختيار صرب دسپوتنك مصالحه حقنده‌كی اقداماتی نتيجه پذير اوله‌مدی .

مجارقرالی يعنی سی‌گيسموند اولاخ‌ده‌كی استفاده‌لرينی‌ايلك بهارده تأمين ايتمش‌اولديغندن دوستلری طرفندن رومانيايه عسكر كوندرمسی تكليف‌اولنمش و١٤٢٥ده موره‌ده وقوعبولان تخريبات واكريبوزه ويريلان ضررلر وبر چوق سنه‌دنبری هرسنه ايلك بهارنده ايديلان يغمالر سويلنمكده ايدی . زيتونده عثمانليلر النه كچمش و (دراج) دخی ارنود بكلری طرفندن چورلمش ايدی . كليبوليده‌ده ١٣ قطعه غالريامز بولنديريليور ايدی . (آندره‌آ موچه‌نيقو — Mocenico) ايله كليبولی صوباشيسی صاريجه‌پاشا بيننده تنظيم اولنان معاهدهٔ صلحيه قبول وتصديق اولنه‌مدی . چونكه مرادثانی كليبولی‌ليمانی تهديد ايليان دشمن سفائنی‌فك‌لنكر ايدرك كيتمدكجه مصالحه‌نامه‌يی‌امضاايده‌ميه‌جكنی بارد معامله‌لرله مصلحتكذارلرينه بيلديرمش ايدی . فی‌الحقيقه ونديك دونانمه‌سی ٥ تشرين ثانی ١٤٢٦ تاريخنه قدر كليبولی آچيقلرنده بولنيور ايدی .

١٤٢٨ - ٨٣٢ سنه‌سی ابتدالرنده آسيا قورصانلری تكرار ظهور ايدرك نغروپونتی (اكريبوز) ی يغما ايتديلر . قورون و (مودون متون) ونديكلولرك پك مهم ايكی نقطه‌سی اولديغی حالده قورصانلر واسطه‌سيله تخريب اولنمش ، برطاقم اسرا آلنمش ، باغلر بوزولمش ،

زیتون اغاجلری کسیلمش اولدیغی کبی بوقورصانلر نلر (قلارنچا) ده‌ده کورنمکه باشلمشلر ایدی.

بو تاریخدن ۲۶ کانون اول ۱٤۲۹ تاریخنه قدر روم ایمپراطوری سکزنجی ژان موره ده بولنیور ایدی. (تئودور) اوراده سلطنتدن فراغت جهتنی ترجیح ایلدیکی حالده اوچنجی برادری (قسطنطین)ده لئوناردو (طوقونك — Tocco) قزی (تئودورا) ایله نشان شنلکارینی یاپیوردی . ۱ مایس ۱٤۲۸ ده زوجه‌سنك جهازی اوله‌رق مذکور (قلارنچا) یی ضبط ایتمش ایدی که بو تاریخده عثمانلی عزبلری بورایه قدر دست دراز تسلط اولمغه باشلمش ایدی. بو آقینلر روملرك موره قطعه‌سنده تجمعنه مالك‌اولمق فکریله یاپیلمیور ایدی . چونکه ۱٤۲٤ سنه‌سنده عقد اولنان برمقاوله‌ایله دسپوتلق عثمانلیلره سنوی ۱۰،۰۰۰ دوقه‌التونی اعطا ایدرك اجرای حکومته (مأذون) ایدی . بوجهتله اوچ قرداش ولیمه جمعیتنك اجراسنه حاضرلنورکن (تموز ۱٤۲۸) (پاطراس) ده الده ایتمك ایستدیلرسه‌ده هرسنه ۵۰۰ دوقه التونی جزیه اعطا ایله اوراسنیده اشغال ایدرك (پاله‌اولوغ) لرك شرندن خلاص اولمق یولنی بولمشلر ایدی . سکزنجی ژان پاله‌اولوغ استانبوله عودتی صره‌سنده (تشرین اول ۱٤۲۸) کوچك برادرلری شبه جزیره‌ده قالمش واورایه تصرف ایچون بینلرنده منازعه‌لر باشلمش ایدی . مشارالیهك برادرلرندن تئودور اسپارطه دسپوتی اولوب (میزیترا) ده طوماس (قلابریتا) ده قسطنطین (ووستیچا) ده بولنیور ایدی . بو ذات ۵ حزیران ۱٤۲۹ پاطراس شهرینی ومایس ۱٤۳۰ ده قلعه‌سنی ومؤخراً قلارنچایی‌ده الده ایتمش اولدیغندن تکمیل موره آرتق استانبول ایمپراطوری عائله‌سنه مال اولمشدی .

یانیه‌دسپوتی (قارلو طوقو) ده ۱٤۲۹ ده وفات ایدرك غیرمقتدر اولاد یعنی وارثلر براقشدی .

بوزمانلرده بحریه‌مز ایوجه ترق ایتمش وهرهانکی برقوتی حائز بولنمش ایدی . حتی ۱٤۲۸ تاریخنده ٤۰ قطعه‌دن زیاده سفینه‌یه مالك ایدك . بودونما ایلك دفعه اوله‌رق (۱٤۲۸)ده کلیبولی صولرنده‌ونديك کمیلرینه تعرض بیله ایتدکدن بشقه عزبلر تا کریده‌قدر یلکن‌دوزه‌رك اوراسنی یغما بیله ایتمش ایدی .

۱٤۲۹ ده مرادثانینك دونماسیله سلانیکه وصولی‌خبری ونديکك فوق‌العاده تدابیر اتخاذینی ایجاب ایتدیره‌رك سیگیسموند ایله متصور اولان اتفاقه کرمی ویرلدکدن بشقه مشارالیه ایمپراطور قرمانلیلرله‌ده مناسباته‌باشلمش وکندیلری آوروپا جهتندن مرادثانی‌یه‌هجوم ایتدکلرنده تك طورمز قرمانلینکده آناطولیدن هجومنی توصیه ایتمش ایدی . ونديکلولر مراد ثانینك شهرت شهامتندن پك اورکدکلرندن قبریس قرالنك مداخله‌سنیده استدعا ایلدی . قبریس قرالی (یانوس) قربیت جهتیله‌قرمانلینك دوستی کبی اولدیغندن اوده‌قرمانلی‌یه مواخات‌ومحادثت ایلرایدی . مراد ثانینك قورصانلری حمایه ایتمسنی وسیله اتخاذیله اوده حکومات متفقه‌یه داخل‌اولدی . ایلك‌دفعه اوله‌رق (جوانی‌سورانچو) نام کیمسه سفارتله قونیه‌یه کله‌رك (آناطولی حکمدار مستقلی) ایله بر معاهدهٔ قطعیه عقد ایتمك ایستدی . صکره هیئت متفقه تصمیماتی اولقدر ایلری کیتدیکه ونديك‌مرادثانی‌ایله‌ایمپراطور سی کیسموندك‌متفق شاه میرزا آره‌سنده‌کی منافستدن استفاده ایتمك ایستدی . بوندن بشقه مجارقرالیله‌ده‌بش سنه‌لك برمتارکه یاپمغه‌چالشدی . خلاصه‌ونديك براهل صلیب‌تشکیلی تشبثاتنده‌بولنوب‌سیگیموند قره‌دن‌ادرنه‌یه حرکت‌ایدرکن

وندیكده غالریالری واسطه‌سیله دكزلری معاینه و محافظه ایده‌جكدی. آرتق ایش قزیشیور، محاربه‌نك شدتله اوله‌جغنه هركس اطمئنان كسب ایدیورایدی. (موچه‌نیغو) كبی اوكنده‌كی دونانمه‌یه مجبوراً ایتدی. لكن عساكری بیننده‌كی عدم اطاعت (پیترو لوره‌دانو) نك شانلی غلبه‌سنه كندیسنی مظهر ایده‌مدی. مع هذا عثمانلیلرك آناطولیدن روم‌ایلی‌یه مرورلرینی بش قطعه وندیك حرب كمیسیله‌ده منعه موفق اولدی.

سلانیكك ضبطی (١٤٣٠) ـ وندیكلولرله مصالحه

سلطان مراد ثانی سلانیكك وندیكلولر النده قالمسنی پك شاهانه اولان علوجنابنه یاقیشدیره‌میور و وندیكلولرك كاشكول طوترجه‌سنه اوته‌یه بری‌یه مراجعتلرینی‌ده هضم ایده‌میورایدی. ١٤٢٩ نهایتلرنده موسمك شتا اولاسنه باقیه‌رق حركته قرار ویردی. شهریار مشارالیه سلانیكی بالترجیح وندیكلویه ویردیكندن طولایی قیصرده دیش بیله‌یور ایدی. خاقان مشارالیه شهزاده مصطفی و آناطولی غائله‌سنی دفع ایتمش وندیكلولرله اوغراشمغه مانع برشی قالمامش ایدی. سلانیكدن بحث اولنورکن [سلانیك جدم بایزیدخانك ایدی. بنم ملك موروثم صاییلور. روملر النده قاله‌ایدی. بلكه سس چیقارمزدم فقط لاتینلر یدینه كچمسنی هضم ایده‌مم، اورایه تصرفلرینه‌ده برحق ویره‌مم. لاتینلر اورادن چكیلوب كیتملی یوقسه بالذات كیدوب آنلری قوغه‌جغم] دیمش و روم سفیرلری (نیقو دوغونا) ایله (فرانقو پولوس) ه ده [اكر سلانیك افندیلرینك النده قالیدی اوراسنی ضبط ایتمكی عقلمه بیله كتورمزدم. فقط وندیكلولرك روم ملكیله ممالك عثمانیه آره‌سنه

کیروب یرلشملرینه مساعده ایده‌مم.] دیمش ایدی . بو سوزلر مراد ثانینك پولتیقه‌سنی آچیقدن آچیغه کوستریور ایدی . روم ممالکنی یمسه‌مش. بیزانس ایمپراطورلغنك یکانه وارثی اولمغی قورمش ایدی .

شهریار مشارالیه ادرنه‌ده استحضارات حربیه‌سنی بعدالاکمال اواسط شباط ۱٤۳۰ ده شهر مذکوردن حرکتله سیروزه کلدی . واردو قوماندانلغنه تعیین ایتدیکی حمزه بکك وصولنه انتظاراً اوراده برمدت اکلنجه‌لرله وقت کچوردی . سلانیکده بویولده برمخاصمه‌یه ابتدار اولنه‌جغی حقنده برفکر اولمدیغندن مدهش اردو لنقطه قریه‌سنی بعدالمرور سلانیك قلعه‌سنه طوغری ایلریلدی .

سلانیك قلعه‌سی مدهش برمحاصره‌یه مقاومت ایده‌جك درجه‌ده دکل ایدی . اوروپاده طوپ استعماله باشلانمش ایسه‌ده عثمانلیلر هنوز بونلرك استعمالنه وقوف پیدا ایتمدیکندن سلانیك محاصره وضبطی بدن دیوارلرینك تخریبیله دکل مردیوان وسائره کبی وسائط استعمالیله ودیوارلری آشمقله اوله‌جقدی .

حمزه بکك قوتی میدیونك روایتنه کوره محصورینك قوتنك یوز مثلی ایدی .

یهودیلر فرار ایتمشدی . روملرده اوزون اوزادی‌یه محاصره‌دن یورولمش اولدقلرندن بشقه ونديك عساکرینك کلیسالره یاپدقلری تحقیرلردن طولایی آنلره عداوت درونیه‌ده بسلیورلردی . بونلر حمزه بکله خفیاً مخابره ایتدیلر . حتی عساکر عثمانیه‌یی زیرزمیندن یعنی قلعه دیوارلری آلتندن شهره ادخال ایچون برده لغم حفر ایتدیلر . فقط یقه‌لندیلر . بعضیلری اشکنجه‌لرله اتلاف وبعضیلریده بوندن قورتیلمق ایچون کندیلرینی بالای حصاردن اردومز ایچریسنه آته‌رق تلف اولدی.

محاصره ادواتى قلعه‌يى تخريب ايده‌ميوردى. حمزه پادشاهه مراجعتله قلعه‌نك ضبطى وجود همايونلرينك وصولنه وابسته اولديغنى يازدى. درحال مراد ثانى اردوسى باشنه كلدى. عسكرى يغما وغارتله محاربه‌يه تشويق وترغيب ايتدى. [*]

مراد ثانى وصولنك اوچنجى كونى عثمانليلر قلعه بدنلرينه مرديوان ايله قورمشلر ايدى. دردنجى كونى محاربه دها زياده شدت كسب ايتدى. عثمانليلر بر اوق ياغمورى ايله محصورينى فرار ايتديريور ايدى. ١٣ ويا ٢٩ مارت ١٤٣٠ ده لاتينلرك غالريالرينه فرار ايتملرى اوزرينه عساكر عثمانيه‌ده شهره كيروب يغمايه باشلدى. سنت مارى كليساسيله پرودوموس مناسترى جامعه تحويل ايدلدى.

هر دستى‌يه بر قولپ طاقان حامر سلانيكك ضبطى حقنده بشقه درلو بر روايتده بولنيور: سلانيكده دشمن عساكرى پك آز ايمش، حتى ايكى اوچ نفر بر قاچ برجى محافظه ايدرمش، وبو آزلقله برابر شجيعانه مقاومتلرى پهلوانلقلر كوسترر ايكن ٢٦ شباطده ظهور ايدن (شدتلى) بر حركت ارضدن زمين شدتله صاللانوب خلق بيننه بر قاريشيقلق كيرمسى اوزرينه حمزه شهره داخل اولمش ايسه‌ده روملره اعتمادى اولميان ونديكلولر اولجه تشبثات لازمه‌ده بولنه‌رق هر روم عسكرى يانـنه بر لاتين ترفيق ايتدكلرندن موفق اولنه‌مامش وفقط ٧٠٠٠ اسير آلنمش طرزنده بر طاقم روايتلرده بولنيور. نهايت ونديكلولر صلح طلب ايتمكله الك صوك عقد اولنان معاهده عيناً قبول اولندى. (٤ ايلوك ١٤٣٠)

---

[*] مينيو- تاريخ عثمانى جلد ١ ص ٢٠٠

بو معاهده ایله وندیك ۱۰۰ دوقه آلتونی لپانطه و ۱۳۶دوقه‌ده آرنودلقدن یدنده‌قالان شهرلرایچون جزیه‌ویرمکه راضی اولمش‌ایمش. معهذا۱٤۳۱ ایلك بهارنده طرخان بك‌موره‌یه کیدرك قورنت‌برزخی استحکاماتی (کرمه حصار) هدفه چالشدی ومانع اولمق ایستیانلری محو واتلاف ایلدی .

سلانیکك ضبطی متعاقب رومل آلتنده قالان Etolie وآخائیا Achaïe ده ضبط اولندقلرندن بیزانس ایمپراطورلغی استانبول ایله جواری وسلوریدن درقوس کولنه چکیلان خط داخلنده‌کی بر قاچ قصبه‌دن عبارت قالمش وحقیقتده بر ایمپراطورلق دکل عادتا شمدیکی بر متصرفلق درجه‌سنه اینمش ایدی . سائر روم ولایتلری وجواری مختلف‌متبوعلره اطاعت ایدیوردی. مثلا وندیکلو نغره‌پونتی ایله کرید اطه‌سنه، ساقز ایله لمنی جنوه‌لیلره ویلدیرم بایزید زماننده ایلك دفعه آتنه‌یی ضبط ایدن (آچچایولی) احفادندن (ره‌نیه) ده شمدیکی یونانستانك تسالیا خارج اولمق اوزره اکثر مواقعنه تصرف ایتمش وایکی قزندن برینی آندرونیکك اوغلی تئودور دیکرینی ئه‌پیر پرنسی (قارلوطوچی) تزویج ایتمش وجهاز اوله‌رق برنجی‌یه (تب) ایکنجی‌یه آتنه‌یی ویرمشدی . سلانیکك ایدیٔ عثمانیانه کچمسی وندیکلولری دکل حتی آوروپایه بیله دهشت ویردی . فقط او تاریخده اوروپاده رایت کشای قوت واستقلال اولان ایمپراطور (سیگیسموند) ده بر حرکت کورلدیکندن عثمانلیلرك بو عصرده عدو مدهشی اولان وندیکلولرك قولی وقنادی قیرلدی .

صربلولر ومجارلرله محاربه ١٤٢٧ ـ هرایکیسیله مصالحه

مراد ثانی آناطولیده سکون وآسایشی تأمیندن صکره روم ایلی جهتنده توسیع حدوده نصب همت ایلدی .

صرپ دسپوتی ایکنجی استفان لازارووویچ عرض عبودیت وتسلیمیت ایتمش ، مجار قرالی سیگیسموند ایلده ایکی سنه‌لك برمتارکه عقد اولنه‌رق قیمتدارهدیه‌لر تعاطی ایدلمش‌ایدی . بو وقوعاتدن درت سنه صکره یعنی ١٩ تموز ١٤٢٧ده دومی‌الیه استفان وفات ایتدی . اولادلغی وهمشیره‌سینه ووقلك اوغلی (ژورژ برانقوویچ) لك متوفی‌یه خلف اولمسی بالقان یارم آطه‌سنده پولتیقه تبدلاتنی موجب اولدی . بوذات صرپ دسپوتلغه نائل اولور اولمز اورته‌لغی قارشدرمغه باشلدی . عثمانلیلرله مجارلر آره‌سنده قیصه برمحاربه‌یه بیله سبب اولدی . مقصدی توسیع ملك ایچون اولدیغندن هم جواری اولان خرستیان واسلاء صربلولردن براز اراضی یغمه‌لغی کوزینه کسدردی . دیکر طرفدن (سیگیسموند) ده اشبو تحولاتدن استفاده‌یه وکندیلرینه‌ده بر حصه چیقارمغه چالیشه‌رق اولا (ژورژ) دن بلغرادی آلوب مجارستانه الحاق ایتدی . و ٩ تشرین ثانی ١٤٢٧ ده شهر مذکوردن ژورژه برمکتوب یازه‌رق شهری ضبط ایتمسی صربستانه قارشی براثر خصومت نتیجه‌سی اولمیوب آنجق مجارستان حدودینی محافظه مقصدندن ایلری کلدیکنی بیان وبوکا مقابل برتضمین ارضی اولمق اوزره طونه اوته‌سنده (ورشتچ) و (بشکدرا) کبی مواقعی ترك ایلدی [١] .

بو کبی تعرضه قارشی مراد ثانی سکوت ایده‌مدی . ایشی حقوق

---

[١] یورغا ـ جلد ١ (٢٩٥ـ ٢٩٦)

نظردن حاله قالقشدی . مورخ Mignot مراد ثانینك اشبو حرکتی حرم‌همایونك مداخله‌سنه‌حمل‌ایدرك دیرکه مراد ثانینك اوچ زوجه‌سی منی سینوبلی اسفندیار بك کریمه‌سی فاطمه وصرب دسپوتی لازار وغلنك (استفان لازارو ویچ) کریمه‌سی (ئه‌لنی) و مومی الیهك همشیره‌زاده‌سی، ژورژ برانقویچك‌قزقارداشی مارا (ماری) سلطانلر برلرینه رقیب ایدیلر . پادشاهك صوك زوجه‌سی مومی الیه (مارا) یکرلرندن زیاده پادشاهه کندیسنی سودرمش وحسن اندامی ، لطافت وجهیه‌سنه‌ده مغرور ایدی . (مارا) صلح ومسالمت حقنده رادری ایله پادشاه آره‌سنده واسطهٔ ارتباط ایدی . سینوبلی سلطان قیبه‌سنك زوجنه بو درجه حلولنی چکه‌مدی . یواش یواش پادشاهی زاندی . نهایت آنی اغصاب ایدرك مارایی نظردن دوشوردی . سپوتله پادشاه آره‌سنده‌کی واسطهٔ حب ومخادنت اورته‌دن قالقنجه صربستانه عثمانلی استیلاسی باشلدی.[۱] ینه بوتاریخ نویسك‌اشعارینه نظراً سرای همایونه بو زماندن اعتباراً زنجی طواشیلر قبول اولنمغه باشلامشدر .

مراد ثانینك حال وطبیعتی نظر دقته‌آلنورسه مورخك اشعاری موافق حقیقت اولمامق لازمکلور . زیرا محمیسی اداره‌سنده بولنان ممالکك آخره کچمسی حقوق دولته بر نوع تعرض ایدی . بوندن باشقه مراد ثانینك (مارا) ایله ازدواجی ۱۴۲۷ ویا ۱۴۲۸ سالنده اولمیوب آتیده کوریله‌جکی وجهله ۱۴۳۹ ده وقوعبولمشدر .

مراد ثانی تعرض واقع اوزرینه ۱۴۲۸ ده قلومباجی ضبط ایتدردی . چونکه تاریخلرمزك روایتنه نظراً برانقوویچ سلفنك

[۱] مینیو- تاریخ عثمانی - جلد ۱ ص ۲۰۵

سیگیسموند ایله عقد ایلدیکی بر معاهده ایله طونه‌نك صاغنده‌ومرکز اداره اولان سمندره ایله اوزسووا آره‌سنده‌کی مذکور (قلومباج‌ـ کوکرجینلك) کبی بر چوق مواقعی قرال مشار الیه ترکی تعهد ایتمش اولدیغندن قرال بوزالری اداره‌سنه آلمش ایسه‌ده برانقوویچ بو موقعی ده اوجله بر بوپاره ۱۲۰۰۰ دوقه آلتونی مقابلنده ترهین ایدوب بوده سیگیسموندن مطلوبنی استحصال ایده‌میه‌جکنی اکلاینجه شهر مذکوری مراد ثانی‌یه ویرمش ایدی .

بونك اوزرینه عثمانلیلر اسکوب جوارندن ظهور ایله اسکی صربستانی تخریب و نوو‌بردەیی محاصره و (قروشواچ) ی اشغال و اکا (آلاجه حصار) نامنی اعطا ایتدیلر .

نیشی‌ده ضبط ایدرك تکمیل مملکت تا موراوا وادیلرینه قدر عثمانلی مملکتنه ضمیمه ایلدیکی کبی ودین بکی‌ده قلومباجی بعض مشکلاته رغماً ضبط و طونه ساحلمزی بلغراده قارشی تحت تأمینده بولندرمق ایچون بوشهری تحکیمه قالقشدیلر .

سی‌گیسموند قلومباچك عثمانلیلر اداره‌سنده بولنمسنی خرستیانلق منفعتنه مضر کوردیکی کبی مذکور معاهده ایله‌ده کندینه مال ایتمك ایستدیکندن عثمانلیلری اورادن طرد ایچون (قشاو ـ Cachau) ی ترك ایدرك قلومباچ اوکنه عسکریله واصل اولدیغی رفاقتنده برطاقم پولونیا معاونلری [۱] و ۶۰۰۰ افلاقلی وبراز جنوه ولومباردیا تیراندازلری وارایدی (۸۳۲ـ۱۴۲۸) ایلك بهارنده قلومباچ

[۱] اشبو مصادمه عثمانلیلرك پولونیالیلرله ایلك چارپشمه‌سیدر .

محاصره‌سنه باشلانیلدی . صرف خلاف حقیقت سلطان مرادك تقرب ایتدیکی حقنده مجار اردوکاهنده بر شایعه چیقدیکه حقیقتده طونه‌یالیسنده بولنان عساکر عثمانیه‌نك لاجل‌الامداد وصولی ایدی . سیگیسموند بوقدر قوتله عسکریمزه مقاومت ایده‌میه‌جکنی بیلدیکندن [ویا ارنست لاویسـك روایته کوره [۱] قلومباچ اوکنده وقوعبولان محاربه‌ده مغلوب اولدیغندن] طونه ساحلنی ترك ایلدی. افلاقلیلرله پولونیالیلر برتپه اوزرنده قالدی، متفقلرینه انتظار ایتدیلرسه‌ده عثمانلیلر طرفندن احاطه اولنه‌رق تلف اولوب کیتدیلر. بومغلوبیتدن صکره سگیسموند محاربه‌دن فراغتله اوچ سـنه‌لك بر متارکه عقد وصربستانی کندی حالنه ترك ایلدی . صربلولر یالکز قالنجه عثمانلیلرك دندان استیلاسنه دوچار اولدی ، (ژورژ برانقوویچ) مجارلردن قطع مناسـبات ایله قوماندانمز اولان صاریجه پاشا ایله ائتلاف ایتدی . سنوی ۵۰,۰۰۰ التون ویرکو ویرمکه وعساکرمعاونه اعطاسنه راضی‌اولدی (۱۴۳۲)

بوندن صکره یعنی (۱۴۳۸ – ۸۴۲) ده (ژورژ برانقوویچ – یایق اوغلی) مجار قرالی سی‌گیسموند ایله ینه سلاحه صاریلوب افلاق پرنسی وقرمانلی ابراهیم بکیده اتفاقلرینه آله‌رق برر صورتله قفالری ازیلدیکی صره‌ده (یایق اوغلی) ایشی‌طاتلی‌یه باغلمق ایچون همشیره‌سی (مارا – Mara) یی مراد ثانینك آغوش ازدواجنه آتمشدرکه تفصیلاتی براز آشاغیده کوریلور .

مراد ثانی قلومباچ و قروشواچ موقعلرینی اشغالدن صکره خیلی زماندر تصورنده بولنان ارنودلق استیلاسنه حاضرلندی .

---

[۱] تاریخ عمومی – جلد ۳ ص ٤٤٨

يانيه‌نك حمايۀ عثمانيه‌يه دخولى

يانيه پرنسى (قارلو طوچى ـ Tocci) منكوحه‌سندن چوجقى اولمديسه‌ده بش نفر ولد غير مشروعه نائل اولمشدى . بونلردن (ممنون ـ Memnon) نام ذات ديكر برايكى برادريله ميراث دعواسنه دوشدى. نهايت عاجز قالنجه مرادثانى‌يه دخالت ايدوب طرف شاهانه‌دن قره‌جه‌بك قومانداسيله كوندريلان برقوۀ عسكريه (ممنون) ايله برلشه‌رك منازع فيه اولان جهته سوق اولنديكه بو آرالق مرادثانيده سلانيكده بولنيوردى . يانيه اهاليسى برادرلر منازعه‌سندن اوصانمش بيقمش اولمليلركه امتيازات حاضره‌لريله زيرجناح سلطنت سنيه‌ده مؤتمن اولمق اوزره مرادثانى‌يه برهيئت مبعوثه اعزام ايتديلر . مراد ثانى بونلرى حسن قبول ايتدى. مقاوله تنظيم وطرفيندن امضا وكلان هيئت مبعوثه‌يه خط شريف اعطا اولندى . (٩ تشرين اول ١٤٣١ ـ ٨٣٥)

اشبو مقاوله‌نك امضا اولنديغى محل سلانيك جوارنده اولوب اليوم آناختار معناسنده اولان (قيليدى ـ Clidi) ديندلديكنى حامر يازيور.

قيصر و سى كيسموند — افلاق وبغدان

مراد ثانينك ونديك جمهوريتى ايله عقد ايتديكى ٤ ايلول ١٤٣٠ معاهده‌سى اوزرينه ژان پادشاهك هجوملرندن توقى ايچون هرنوع تدابيره تشبث ايتمش [١] و بر استيلاى ملحوظه قارشى ده بيوك حاضرلقلر

[١] يورغا تاريخ عثمانيسنده [جلد ١ ص ٤١٠] بوبحثى ذكر ايدركن ايمپراطور ژان . بايزيدك اوغلى جعفرچلبى ايله خفياً مخابره ايدرك حتى ١٤٣٠ ده بوذات اكريبوز اطه‌سنه كچديكنى روايت ايديور . دكل بايزيدك بو بابده بر اوغلى اولديغنه حتى عثمانلى عائلۀ حكمداريسى ميانده جعفر آدلو برذاتك موجود

یاپمغه مجبور اوله‌رق بالتصادف واصل اولان وندیك سفائنی حین حاجتده استعمال ایتمك اوزره توقیف ایله استانبولی مدافعه حالنه قویدی وفاتح محمد خان ثانی دونماسنك خلیجه دخولنی منع ایدن والیوم موزهٔ همایونده تشهیر ایدیلان زنجیری یاپدیروب لیمانی آنکله سد ایلدی. بیزانس یعنی استانبول خلقندن بعضلری یا حکومت حاضره‌دن عدم ممنونیتدن ویا تجارتك کیتدکجه طورمقده واسعارك زمانمزده اولدیغی کبی یوکسلمکده اولمسندن طرز اداره‌یی تبدیل ایچون خفیاً بر جمعیت تشکیل ایتمش وشهرك هرنه اولورسه اولسون عثمانلیلره تسلیمی اسبابنه توسل ایتمش اولدیغی ۱٤۳۳ده کشف وظاهره اخراج اولنمغله فی‌مابعد بوکبی بر تشبثه میدان قالمامق اوزره ایمپراطور ساحل بحرده (۸۰۰۰) خانه‌یی بردن هدم ایتدیردی. ایشته بویله بر حیات طاقتفرسا حکمفرما اولمسنه وئه‌مانوئلك مخدوملری آره‌سنده انتریقه‌لر دوندیرلمسه رغماً ایمپراطورلق بودفعه خلاص اولدی.

بو انتریقه‌لر عثمانلیلرجه مجهول قاله‌مدی حتی بو ایشه آنلرده بورنی صوقدی. چونکه (موره) قطعه‌سی (طوما) و (قسطنطین) طرفندن تقسیم اولنمش ایدی. بیوك برادرلری تئودورده پدرینك رخصتی اولمقسزین ۱٤۳٦ده استانبوله کلمش ایدی. تئودورك اشبو غیبوبتندن بالاستفاده قسطنطین موره‌یی کاملاً ضبط ایچون مراد ثانیدن استعانه واستمداد ایتدی. بو حاللر ایکی اوچ برادر بیننده بر محاربه‌یی انتاج

بولندیغنه دائر تاریخلرده بر قیده تصادف ایده‌مدم. احتمالکه مراد ثانینك عمجه‌سی مصطفی (دوزمه ـ) نك بو نامده براوغلی اوله‌رق اورخان غازینك مخدومی شهزاده خلیل ابراهیم حقنده تاریخلرمز اختیار سکوت ایتدکاری کبی شهزاده مصطفی نك اوغلی جعفر چلبی حقندده پادشاهلره خلوص ایدرك هیچ بر بحثده بولنمامش اولسه‌لر کرك.

ایده جك زاده لره كمش ایكن سكزنجی ژان پك كوچلكله بو مخاطره لی محاربه نك ظهورینه مانع اولدی . قسطنطین موره نی قطعیاً ترك ایدرك (ایلول ١٤٣٩ ده) استانبوله كاوب موفقیاتی ساعتنه انتظار ایلدی .

امپراطور تدابیر تدافعیه نی اتخاذ ایله برابر روما ایله اتحاد اساسی اوزرینه مؤسس اولمق اوزره غربی اوروپایه ده مراجعته مجبور اولدی . جنوه لیلر استانبول تجارتنی ایدن انی یه اله آلمق ایستیان ونديكلولرك خصم اقتصادیسی ایدی . آنلرك ترقیات تجاریه لری اوكنی آلمق اوزره ١٤٣١ ده ونديكلولرله مصادمه یه باشلدقلرنده مراد ثانی یه مراجعتله مشتركاً (بك اوغلی) وساقزك مدافعه سنی تكلیف ایتدكلری كبی روم امپراطوری ده پاله اولوغلردن برینك جنوه سفینه لریله كرید و(قوزون) و (مودون - متون) ه سوقنه اقناع ایتدیلر . فی الحقیقه ونديكلولر ساقزی ضبط ایتمش اولدقلرندن بعض سفائنمز جنوه لیلر معاونتیله و آنلرله برابر ونديكلولرله حرب ایتمش ایدی . جنوه لیلر ونديكلولردن كیری قالمز شیطنت معلمی اولدقلرندن و ونديكلولرله كندیلری مصالحه ایتدكدن صكره نقض عهد ایتدكلرندن طولایی ونديكلونك بزمله محاربه یه طوتیشه جغنه و برطاش ایله ایكی قوش اوره جغنه امین ایدی . كیم بیلور هانكی برسببله ونديكلولر بویله بر مصادمه دن احترازایدرك محاربه یه كیرشمامك ایچون تدابیر لازمه اجراسندن خالی قالمدی .

١٤٢٩ ده بیزانس امپراطوری میلان سفیری (بنه دیك دوفورلی Benedic de Forli)نام كمسنه واسطه سیله خرستیانلغك دوچار اوله بیله جكده اولدیغی تهلكه دن مصونیتی ضمننده یكی بر اهل صلیب تشكیلی ایچون سی گیسموند ه تكلیفده بولندی . ١٤٣١ ده مجار قونتلرندن (غارا) نام كمسنه ده مجارلیلر طرفندن بیوك بر خرستیان استیلاسی تشبثلرینی

وندیکلولره تبلیغ و تکلیف واشبو تصورك حیز حصوله ایصالنه جمهوریتی دعوت ایتدیسه‌ده بو تصورده دکزه دوشدی. چونکه مذکور ۱٤۳۱ سنه‌سی ابتدالرنده مجار قرالی غرب ایمپراطوری صفتیله (نورنبرغ) ده اوروپا ایشلریله مشغول اولوب شرقده‌کی استفاده‌سی دها ضعیف اوله‌جغندن اهمنی مهمنه ترجیح وتقدیم ایتمش ایدی. سی‌گیسموند ایچون نه‌یوق ایدی: اوروپاده غایت پارلاق بر مدنیتله احاطه اولنمش اولدیغندن بالقان شبه‌جزیره‌سنده‌کی اسلاو مملکتلرینك اهمیتی بر هیچدن عبارت اولدیغی کبی وحشی دیدیکی عثمانلیلرله محاربه ایتمکدن ایسه اوروپا ایشلری ومدنیتی ایله مشغول اولمغی ترجیح ایدر ایدی. مع هذا شودبدبه ودارات آره‌سنده صلح یزدانی کبی بر اولیمپیا اویونی اوینامقده ایدی.

افلاق بحثنه نقل کلام اولندقده [*] آتیده [اوزون سفر] بحثنده کوریله‌جکی اوزره افلاق پرنسی (دان) ك وفاتیله ادارهٔ مملکتك (ولاد) طرفندن غصبی ومجارلیلرك اورایی حمایه ادعالرنده بولنملری افلاقه قوهٔ عسکریه سوقنی موجب اولمش اولدی.

بغدانه کلنجه بو آرالق بوقطعه‌ده وقوعبولان اغتشاش اورایه‌ده عثمانلیلرك مداخله‌لرینی ایجاب ایتدردی. (۱٤۳۲ – ۸۳٦) موسم صیفنده براردومز آناطولی بکلربکی حمزه بك وقره‌جه بك وآسبوغا(؟) قوماندا‌سیله بغدانه داخل اوله‌رق بر قسمی (۲۲ تموزده) مغلوب اولدیسه‌ده حمزه بك ساستره و (یالومیتا) وادیلرنده (فین‌تا) قریه‌سنه قدر کیتمش واورادن شماله طوغری حرکتله آقینجیلرمز

[*] ص - ۱٤۲ مراجعت - یورغا - جلد ۱ ص ۳۹۲ و ٤۰۷ الی ٤۰۸ و ٤۱۰ الی ٤۱٤

قارپات بوغازلرینی مرور و اطرافی یغما و تخریب ایله ایکنجی و یا اوچنجی دفعه (قرونشتاد) ه هجوم ایتدی. فقط اوراده شدتلی برمقاومته تصادف ایدرك عساکر دها ذاتاً پك یورولمش اولدیغندن عودته مجبور اولدی. بوصرهده طونه استحکاماتی اشغال ایدلدی ونهر بوینده ساکن امرای عسکریه‌مز ۱٤۳۳ ده طونه‌نك صول طرفنه داخل اولدقلرنده رومن بویارلرندن بر طاقم طرفدار بولدیلر، مجار قونتلرندن (دوچکلر) برکوك قلعه‌سنده اولوب افلاقه اینه‌مامش، واوراده مجار نفوذی آزالمش اولدیغندن بغدان متمولاننددن (آلکساندر آلدهآ ـ Aldea) ده دولت علیه نفوذینی قبول ایتمشدر. ۱٤۳٤ ده آقینجیلر یکیجه تحت رعیتمزه گیرن (آلدهآ) نك رقیبلرینی تعقیب ایتدیکی کبی آنك نشر ایتدیکی بر اعلاننامه ایله عثمانلیلرك قارپات بوغازلرینی کچه‌جکلری اعلان اولنمش ایدی. بوذاتك عثمانلی طرفدارلغیله اشتهاری خلقك نفرتنی موجب اولدی. نهایت ۱٤۳٥ ده وفاتی صلیب معتقدلرینه شهر آیین یاپدردی.

افلاقه سفرمز وآقینجیلر استیلاسی و (قرونشتاد) ك یکیدن محاصره‌سی مجارستانه قارشی برتعرض اولدیغی کبی ۱٤۲۹ متارکه‌سیده ختام بولدیغندن (به‌نه‌دیك دوفوزلی) ـ که ۱٤۳۱ دنبری سفارتله ادرنه‌ده بولنیور ایدی ـ. مراد ثانینك یکی برصلحنامه تنظیمی وبونده قرالیت حقوقنك بوسنه، صربستان وافلاقده وحتی طونه جوارنده‌کی بلغارستانده بیله طانیمسنی طلب ایلدیسه‌ده مرادثانی غایت بارد برجواب ایله [بابا سیکیسموندہ شمدی‌یه قدر بر ضرر ویرمدیکم بیله چوقدر. چونکه بو آدم شمدی‌یه قدر ازککجه بر محاربه یاپمدی] دیدی. مجار قرالی هنوز غربدن عودت ایتمش ایدی. بو سوزلر اوزرینه قرال آرتق عثمانلیلرله محاربه‌یه گیرشمکی کوزه آلدردی.

اوزون سفر

مجارستانڭ مناسبات — ـ بالقانڭ پوليتيقه سی

اوزون سفر مقدماتی ـ قرمان ـ افلاق ـ ترانسیلوانیا .

برطاقم خصوصاتك بو آرالق ظهوری آنفاً بیان اولنان احوالدن طولایی بزه مغبر اولان قرالك اکمکنه یاغ سورمش، قوتنی آرترمش، هر نصل اولورسه اولسون عثمانلیلر علیهنه نائل فوز وغلبه اوله‌جغی امیدلرینی ویرمش ایدی . برطاقم خصوصات دیدیکمز شیلرده حدود خاقانیمز امراسی ومثلا غازی حاجی اورنوس بکزاده علی وعیسی بکلر ایله فیروز بك زاده اسحق بك ، تیمورتاش اوغلی عثمان چلبی اره‌صره بوسنه و مجار مملکتلرینه تعرض ایدرك یغما کرلکده بولنورلردی صرپ ومجار قراللری بو حاللردنده منفعل اولدیلر ، اولاخ وخرچین قرمانلی ابراهیم بکیده خفیاً دائره اتفاقلرینه آلوب ۱۴۳۸ و ۱۴۳۹ سنه‌لرنده ابواب عداوتی تکرار کشاد ایتدیلر . براز یوقاریده بیان اولندیغی اوزره قرمان بکی متوفی محمد بکزاده مشارالیه ابراهیم بك یقه‌لندیغی حالده (کارینی کورمك) ویا هیچ اولمزسه بردلیکه طیقلمق لازمکلورکن مراد ثانی اسلافنك بوبابده‌کی قصورلرینی تکرار ایله آنی عفو ایتدکدن بشقه فضله اوله‌رق کندیسنه قلیچ وخفتان اعطاسیله یالکز قرمانده اجرای حکومته مساعده اولنمق کبی فضله برسماحتده کوسترمش ایدی .

ابراهیمك اهل صلیب ایله اتفاقی متعاقب حمید ایلنه‌ده ال اوزاتمسی اوزرینه صاریجه‌پاشا وآنی متعاقب بالذات مرادثانی مقدار کافی عسکرله

کیدوب بك شهری ، آقشهر ، قونیه‌یی ضبط ایلدکارنده قرمان بکی علی الاصول طاش ایلنه فرار واورادن مولوی شیخنی لاجل الاستعطاف سلطان مشارالیهه اعزام وحرمی اولان همشیرۀ پادشاهی نفیسه سلطانی دخی استشفاع ایتدرمکله ممالك مسخره کندیسنه ترك وفقط قرماندن طرد ایلدیکی طورغود قبیله‌سی تکرار اسکان اولنمق شرطیله قباحتی عفو وقرمانلی مسئله‌سنده اجدادینك دوچار اولدیغی خطالری مراد ثانی بوکره‌ده تکرار ایتدی .

صرب پرنسی (ژورژ برانقوویچ) ده صقیشنجه صاریجه پاشا ایله ائتلاف وجزیه وعسکر وعدیله تحت حمایه‌مزه کیرمش اولدیغی یوقاریده ذکر اولنمشدی . آشاغیده (ص ١٤٣ ده) بیان اولنان سفرا (بال) شهری بیوك کلیساسنده ایمپراطور سی کیسموند طرفندن قبول اولندیغی صره‌ده (١٤٣٣) اسحق بك صو بستان حدودینی تجاوزله مملکتك تاجکرکاهنه قدر تخریب ایدرك برانقوویچی صقشدردیغی کبی دیکر طرفدنده (قروشواج ـ آلاجه‌حصار) ی ضبط ایدن سنان پاشا طرفندن دوچار تهدید اولدیغندن همشیره‌سی (مارا) یی مراد ثانینك دائرۀ ازدواجنه ویرمکله صلحی استحصال واشترا ایده‌بیلدی (١٤٣٣) بو پرنسسك سنی فراش ازدواجه کیرمکه مساعد دکل ایدی . صاریجه پاشا برانقوویچی دولت علیه‌یه صادق قاله‌جغنه یمین ایتدرمك وطونه اوزرنده (سمندره) قلعه‌سنك انشاسیچون مساعدۀ سنیه‌یی تبلیغ و(مارا) یی کورمك اوزره برانقوویچ نزدینه کوندرلدی . ژورژ برانقوویچ اختیارلغی قدرده عقل وذکاسی یرنده اولدیغندن بر آتشده ایکی تیمور کوزمك ایستدی دیکر قزی یاخود همشیره‌سی (قاترینا) یی‌ده آلمانیا ایمپراطورنچه‌سنك یکننه تزویج ایتدی . بو غریب وایکی یوزلی پولتیقه‌یی‌ده مجار قرالی هضم ایده‌مدی .

بوسنه قرالی (تی ورتقو) ١٤٣٢ سالندن بری (ژورژ برانقوویچ)ك خصمی اولدیغی کبی (استویانك اوغلی رادیوو) ایله‌ده محارب اولدیغندن بوذات عثمانلیلردن استعانه ایتمکله اسکوب بکی مشار الیه اسحق بك ٤٠٠٠ قدر عسکرله بوسنه وخروانستانی بالمرور دالماچیا پایتختی اولان (زارا - زادرا) یه قدر برقاچ آیلر آقین ایتمسنی موجب اولدی .

سیگیسموند عثمانلیلر علیهنه بیوك برانتقام سفرینی احضارله مشغول اولدیغی کبی بروجه مشروح بالقان شبه جزیره سی سکنه‌سنك کوندردیکی مشتکیلری مشارالیه اکتساب ایتدیکی قره‌قوشك حمایه‌سنه جمع ایتمکده ایدی . حتی (ممنون طوقو) بیله نزدنده بولنیوردی . یوقاریلرده کورلدیکی اوزره بو آدم اولجه روم تبعه‌سی ایدی . مقدما الدن چیقاردیغی مملکتی استرداد ایچون دولت علیه‌یه بیله مراجعت ایتمشدی . ١٤٣٣ ده سی گیسموند التجاسنده (یانیه) و (نارده) دسپوتی تعیین اولندی . (کانون اول ١٤٣٣) یورغا اثرنده بر عثمانلی شهزاده‌سندن بحث ایدرك بونك اسمی مراد اولدیغنی وبرچوق سنه‌دنبری سیگیسموند نزدنده بولندیغنی ودوچار عمی اولمش بر سلطنت دعواجیسی اوله‌رق ٤٠٠ قدر سواریله بوهمیایه قدر کیتدیکنی و١٤٣٤ ده وفاتنده داود نامنده برده اولاد براقه‌رق بوده افلاق پرنسی آلکساندر واسطه‌سیله صورت مخصوصه‌ده سیکیسموند توصیه اولنوب آندن استفاده ایتمك اوزره مشار الیه بوذاتی مدعئ سلطنت صفتیله استخدام ایتدیکنی یازیورسه‌ده تاریخلرده وباخصوص تواریخ عثمانیه‌ده نه بویله برشهزاده ونه‌ده داود نامنده آنك بر مخدومی حقنده هیچ بر روایته تصادف ایدیله‌مدی .

سیگیسموند ، ایشی بیوك مقیاسده طوتمق ایستیوردی . آرنود

سينيورلريله‌ده محابره ايتدى. ديكر برطاقم احوال، برچوق عاصيلر، سرسريلر بيوك براهل صليب تشكيلنى تسريع ايتدى. خلاصه‌بالقان شبه جزيره‌سنك جهات غربيه‌سى بيوك وكوچك حكومتلرى مراد ثانينك كون‌كونه تزايد ايدن نفوذ واقتدارينى محو وكسرايتمك‌ايستيور وبونك ايچون دست اتحادى بربرينه اوزاتيورزدى.

بوسنه ويووده‌سى صندالى ١٤٣٥ سالنده وفات ايتمش، (ووق) و (ووقاچين) نام قرداشلرده آندن اول زمرهٔ امواته داخل اولمش، (ووق)ك مخدومى استفان (صاندالى) طرفندن تشكيل اولنان اداره‌يه توارث ايتمش اولديغندن بتون مملكتى ضبط ايچون اسكوب محافظى اسحق پاشايى سرعتله و ١٥٠٠ عسكرله جلب ايتدى.

(١٤٣٥ ـ ٨٣٩) سنه‌سنده مجارلر دولت عثمانيه عليهنه مخاصماته باشليورلردى. تابعلريمزدن اولان (تى‌ورتقو) ايله (ژورژ برانقوويچ) سيكيسموند نزدينه‌مراجعتلرى پولتيقه‌لرنده برتحولى ايما ايديورايدى. فى‌الحقيقه‌ژورژ همشيره‌وياقزى‌مارايى‌مرادثانى‌يه وعدوتزويج‌ايتمش‌ايكن تاريخلرمزك‌ديديكى كبى‌فرارى‌خصملرمزله‌مخابره‌سندن‌پادشاهك‌معلومات آلديغنى فرض وقياس ايدرك شهامت مراديدن ينه اوركديكنه دلالت ايدر. سنهٔ مذكوره ايلك بهارنده بلغار چارينك اوغلى (فروزين) بالقان شبه‌جزيره‌سنه كوندرلدى. راغوزه‌ليلرده مجارلرحقنده برمحبت پرورده ايتدكلرندن آنى وموجود معيتى آرنودلرى برحرمت مخصوصه ايله قبول ايتديلر. بوآرالق آرنودلرده اختلال ايدرك (صاندالى Sandali) نك وفاتى اوزرينه عساكرعثمانيه‌نك ديكرجهتده‌بولنمسندن بالاستفاده بعض موفقيتلره مظهر اولديلر. بوندن بشقه مراد ثانى‌نك تيمور اولادندن شاه ميرزا وآنك متفق اولان قره‌يولوك نام تركمن

یله محاربه‌ده بولنمسی سیگیسموند اطرافنه طوپلانان مسیح پرستانه
یودن ایویه اعلان مخاصمه امید و آرزوسنی ویردی. ١٤٣٦ شباطنده
اتارلرك مراد ثانی طرفندن ضبط اولنان آناطولی مواقعنه طوغری
یلریلدیکی خبری کانجه سیگیسموند آرتق کندیسنی ضبط ایده‌مدی .
زدنده بولنان (داود) چلبی‌یی خفیةً آرنودلغه کوندردی. راغوزه‌لیلر
رادثانیدن خوف ایتدکلرندن مومی‌الیه چلبی‌یی قبول ایده‌میه‌جکارینی
یلدیرمشلر ایدی . فقط یورغانك میدانه چیقاردیغی بو چلبی‌نك
آرنودلقده اثری غائب اولدیغندن خرستیانلرك تأمین استراحت ایچون
مد انظار ایتدکاری تبدل سلطنت دوشونجه‌لری‌ده دکزه دوشدی
فقط بوچلبی ١٤٤١ ده (سبنیقه‌ــ Sebenico) وراغوزه‌ده برسرسری
کبی تأمین حیاتله مشغول بر صورتده ظهور ایلدی .

نهایت اسحق بکك وبلکه جنوب جهتنده وتسالیا طرفنده اولان
طرخان بکك تشبث ایلدیکی برسفرله آرنودلر مغلوب اوله‌رق رؤساسندن
معضلری قورفو ایله وندیکه التجا ایلدی . (تشرین ثانی ١٤٣٦) عثمانلی
عساکری مفرزه‌لریده (درین) نهرینی مرور ایله (اشقودره) یه هجومه
باشله یلته‌نیورلردی .

متعدد اعدامزدن مجارلری حقیله تأدیب ضمننده حدودلرینك
ك ضعیف نقطه‌سی اولان جبال سبعه وافلاق جهتندن هجومه قرار
ویرلمشــدی . افلاق پرنسی (آلکساندر آلده آــ Aldea) نك وفاتندن
صکره بویارلر مراد ثانینك موافقتنی استحصال ایتمدن دیکر برپرنسی
تعیین ایتمشلردی. اقتداریله مشهور (دانــ Dan)ك مخدوملری (بساربا)
و (کنیج دان) ده مملکتده بر طاقم طرفدارلره مالك ایدیلر.

بو وقعه‌اوزرینه قارپات مارغراولری[*] برمدتدر اوراده بولنمقده اولان (ولاد - دراکول) ی تخلیه ایتـدی . بوده شیطان بر آدم اولدیغی کبی ١٤٣٢ ده وفات ایدن پرنس آلکسـاندرك خلف ومخدومی ایلیانك کریمه‌سیله ازدواج وبغدانلیلرك معاونتنی استحصال ایدرك افلاق حکومتنی غصب ایتمش ایدی . ولاد یاخود دراکول مات اولدیغی بو قوت ایله برولایت ممتازه‌مزحالنه افراغ اولنان بوممالکتده مستقلاً اجرای حکومت ایتمسیله حقوق سلطنت سنیه‌یه تعرض ایتمش اولدی . مراد ثانی ١٤٣٥ سنه‌سی ایلولنده بالذات مجارستان جنوبینی بالاستیلا یغمایه معروض قیلدیغی کبی ١٤٣٦ سنه‌سی صولك بهارنده‌ده طونه امرای عسکریه‌سنی افلاقه سوق ایدرك برسنه‌اول شهریار مشارالیهك جنوبی مجارستانده یاپدیغی تخریباتی اوجهتده‌ده ایفا ایتدردی .

حامر اشبو مجارستان وافلاق وقعه‌سنی طرز اخرده تصویر ایدرك شو معلوماتی ویرر :

(دان) مجارستان قرالی ایمپراطور سیگیسموندك دوست ومتفق ایدی . بونك اوغلی بسارابا اولاخ ایالتك پایتختی اولان ترغوویشته‌ده اجرای حکومت ایتمکده اولدیغی خبر النجه قرال کندیسنی بو مملکت حامی وحاکمی بیلدیکندن نزدنده بولنان (ولاد)ی طونه‌یه اعزام ایلدی[۱] ولاد ، دانی تلف ایتمش ویا ایتدرمش اولدیغندن مراد ثانی (دان) ك وفاتی اوزرینـه وارث مشروعنك اوغلی بسـارابانك حقوقنی محافظه ضمننده فیروز بك قوماندا سیله ١٤٣٢ ده برقوهٔ عسکریه سوق ایلدیکنده

---

[*] قرون وسطی‌ده حدود ولایتنك مدافعه‌سنه مأمور اولنلر . زمانمزده حدود قوماندانلری .

[۱] حامر - جلد ٢ ص ٢٨٦

مغلوب اولدیغی کبی (ولاد) ك رقیبی یعنی (بساراب) ده ولاد طرفندن
قتل اولنه‌رق (وقوعی ملحوظ بر محاربه میدان ویرمامك ایچون)
جزیه عرضیله بر مقاوله عقد وحمایهٔ عثمانیه‌یه کیردی وبو مقاوله موجبنجه
بعض عثمانلی عسکریله ترانسیلوانیایه دخول و (قرونشتاد) ایله (قریسید
Crissic) ناحیه‌لرینه قدر تخریب ایلدیکی زمانلرده اولاخ کویلیلرینك
اختلالی ترانسیلوانیاده مجار و ساقسونیالیلرك اتحادینی موجب اولدیغندن
مراد ثانی بوکا قارشی مجارستان ایله حب وموالاتی خیرلی کوردی
۲۴ تموز ۱۴۳۲ ده متارکه عقدی ضمننده آلمانیا ایمپراطورلغنه تعیینی
وسیله ایدرك مکلف بر هیئت سفارتی سیکیسموندە اعزام ایتدی بونلر
(بال) شهری بیوك کلیساسنده قبول اولندیلر؛ بو هیئتدن اون ایکی رجال
دولت، التوندن معمول وایچلری معدن مذکور ایله مملو اون ایکی کاسه
ایله صرمه‌لی البسه ومجوهرات ایله مزین خفتانلر، قماشلر تقدیم وآنفاً
بیان اولنان متارکه‌یی ده عقد ایدرك ایمپراطور طرفندن اعزام واکرام
اولندقدنصکره هدایای مقتضیه ایله (تشرین ثانی ۱۴۳۳) ده اعاده
اولندقلری حامرك روایتلرندنسه‌ده یورغا مجارستان وقوعاتی حقنده
هامکمل تحقیقاتده بولنمش اولدیغندن آنك روایته اعتماد ایتمك لازمدر.

هرنه‌ایسه ۱۴۳۵ و ۱۴۳۶ سنه‌سنده افلاق دولت علیه طرفندن
سوق اولنان قوهٔ عسکریه‌یه مقاومته مقتدر اولمدیغی کبی ۹ کانون اول
۱۴۳۷ ـ ۸۴۱) ده قرال وایمپراطور سیکیسموندك وفاتی‌ده خبر
آلنغله آلکساندر آلده آ کبی ولادده دولت علیه‌نك تحت حمایه‌سنه دخوله
مجبور اوله‌رق مراد ثانی نزدینه عزیمت وحامرك روایتنه کوره کلیبولیده
برمدت توقیفدن صکره مظهر عفو اوله‌رق طونه‌یه عودتنده سرای
همایونده ایکی اوغلی (ظالم ولاد ـ کنیج رادوچل فروموس) ی وبرچوق

بویار زاده‌لری رهن طریقیله براقدی بونلر کرمیانده (اکری کوز) ده اسکان اولنديلر .

مراد ثانی افلاق جهتنده آسایشی تأمین ایتدکدن صکره مجارستانه یکی برتعرض استحضاراتنده بولندیکه سیگیسموندك دامادی یکی قرال (آلبرت) اوراترك امر محافظه‌سی هنوز بزم تحت تابعیتمزه کیرمش اولان (ولاد) ه تودیع ایتمشدی . عساکر عثمانیه افلاقه وصولنده اورا قوتیله بالاتحاد طاغلری کچدی وغرب جهتنده (مولباخ) ه قدر تجاوز ایلدی . اردوی عثمانینك رأس اداره‌سنده بودفعه نه‌بر آناطولی بکلربکی ونه‌ده طونه امراسندن بریسی بولنیوردی . بواردو ایلك دفعه اوله‌رق قارپات طاغلریله طونه یالیسنه آیاق باصان مراد ثانینك بالذات زیر قوماندانسنده بولنیوردی . [۱] روایته کوره بوقوته صرب دسپوتی ژورژ برانقوویچك عساکر معاونه‌سیده قاریشه‌رق سمندره جوارندن طونه‌یی مروزله ترانسیلوانیایه دخول و (هرمانشتاد) ی محاصره ایلدیسه‌ده سکزنجی کونی محاصره‌یی رفع ایله (مه‌دیاش) و (شوسبورغ) و (قرونشتاد) کبی بعض شهرلره هجوم اولندی . ٤٥ کون ظرفنده اوجوارده تخریبات اجرا ایدیله‌رك اردومزه مقاومت کوسترمك ایستیانلر بلامرحمت قتل ویالکز رومن وساقسون کویلیلری دکل حتی اغنیا ومتمولان مملکت ، ومأمورین زنجیرلنوب اردویی تعقیب ایتدیرلدی . اشبو اسرا کنج قز وقادینلرله اوغلانلردن عبارت اولوب برجاریه بر چفت جزمه‌یه وبرغلام اللی آقچه‌یه صاتیلدی دیو صولاقزاده‌نك روایت ایتدیکی ٧٠,٠٠٠ اسیر ذکر ایتدیکمز کسان اولمق لازمکلیر .

---

[۱] یورغا ـ جلد ۱ ص ٤٢٠

صربستانه دبوسنه

١٤٣٩ ده فیروز بکزاده اسحق بك (ژورژ برانقوویچ - یلیق اوغلی) ایله (ولاد) دن شکایت ایتمکله ادرنه‌ده قیشی کچیروب هنوز (مارا) ایله ولیمه جمعیتنی یاپان مراد ثانی ، اردوی عثمانی یه التحاقی ضمننده قائم پدری مومی‌الیه ژورژه امر ویرمش ایدی . ژورژ آلدیغی امر خلافنه سمندره قلعه‌سنی تحکیمه باشلامش اولدیغندن سنهٔ مذکوره ایلك بهارنده صربستانك پایتخت جدیدی اولان شهر مذکور اوزرینه و (ژورژ) علیهنه بر اردو سوق ایلدی . ژورژ برانقوویچ بویله بر قوته مقاومت ایده‌میه‌جکنی بیلدیکی کبی کندیسنه بوبابده معاونت ایده‌جك بر متفقده یوق ایدی .

چونکه استفان ووقچیچ صرپ (زانطا - زتا) سنی استیلا ایتمش ، بوسنه قرالیده آرتق عثمانلیلر طرفندن معاونته مظهر اولمیان (رادی ووی) کبی بر رقیبدن قورتیله‌رق ممنون قالمش ، وندیکده اوزون بر محاربه‌دن صکره کندیسنه پك بهالی اوطوران صلحی دوچار مخاطره ایتاملك اوزره هر نوع توسیع وتصحیح حدوددن چوقدن واز کچمش وحتی بو مقصدله دولت علیه تابعیتی صفتیله (قوبیا زاخاریا) نك مخدومی (له‌ق) ك تحت اداره‌سنه کچن (داینو) دن بیله فراغت ایلمش والحاصل لاتین عالمنك تکمیل منافعی لاتین وروم کلیسالرینك اتحادیله مشغول بولنمش اولدیغندن ممالك غربیه احوال سیاسیه‌سی صربستانی محو وخرابیدن قورتارمق امیدینی کاملاً عقیم بر حاله کتورمش اولمغله اردومزك تقربنده کوچك اوغلی ایله مجارستانه فرار وقلعه‌نك یعنی (سمندره) نك امر محافظه‌سنی بیوك مخدومی

۲۰ یاشنده اولان غره‌غواره ترك ایلدی. قلعه بر خیلی اوغراشیلدقدن صکره ۲۷ اغستوس ۱٤۳۹ ده ضبط وغره‌غوار طوتیلوب دوچار عمی ایدیله‌رك طوقتده بدوی چارداغی نام محبس رسمی‌یه اعزام قلندی. اختیار دسپوت ژورژ برانقوویچ ٦٥ الی ۷۰ یاشلرنده ایدی.

ایشته بو زمانلرده ایدیکه ٦ تموز ۱٤۳۹ فلورانسه‌ده عقداولنوب ایمپراطور سکزنجی ژانك بالذات ابراز وجود ایلدیکی فلورانسه (قونسیلنده ـ جمعیت رهبانیه) شرق وغرب کلیسالرینك اتحادی رسماً قرارکیر اولوب ایمپراطورده (۷ ایلول ۱٤۳۹) ده سرت بر قتولیك وروم کلیساسنك محترم بر اوغلی صفتیله ومحتشم بر دونماجقله تراسیا ساحللرنده بولنان عثمانلیلرك کوزی اوکندن پایتخته کورك چکوب یلکن دوزه‌رك کلمش ایدی.

(ژورژ) مجارستانده‌کی مالکانه‌سنده اسکان ایتدیکی هنکامده رقیبلری آنك علیهنه اتحاد ایلدی. بونلردن استفان ایله عونه‌سی (زانطا) اراضیسنی ضبط ودزاج حوالیسنده بولنان عثمانلیلرده هنوز تشکل ایدن بوسنه عائلهٔ حکمداریسنه ابراز معاونت ایدیور ایدی. (سمندره ـ تیمور قپو) قلعه‌سنك ضبطنی متعاقب اسحق بکله تیمور طاش زاده عثمان چلبی کندیلری اوزرینه کلان بر مجار قولنه هجوم ایدرك آنلری تارومار واطرافی تخریب وکلی اسرا ایله عودت ایتمشلردر. اشبو هجومده مشهور مورخ عاشق پاشاده بولنوب آنك حصه‌سنه بش اسیر دوشدیکنی الیوم واتیقانده بولنان تاریخنده یازیور.

یورغا مجارلیلرله وقوعبولان اشبو محاربه حقنده بر از تفصیلات ویره‌رك دیرکه قوهٔ عثمانیه سمندره‌نك ضبطیله مشغول اولدیغی صره‌ده مجارستان یکی قرالی (آلبرت) سمندره‌نك ضبطندن صوکره مجارستان

جنوبی قپولری عثمانلیلره كشاده اولوب اورادن بوقطعه‌یه كچملری پك مأمول اولدیغندن تموز ١٤٣٩ ده تایس - Theiss نهری اوزرنده واقع (سیكدین - Szegedin) جوارینه تقربله قلومباج مجاربلرینك حائز اولدقلری شرف و شجاعتدن محروم بیك قدر نفرله اردوكاهنی تأسیس ایتدكدن صكره سمندره‌یه طوغری حركتنده اورانك بروجه مشروح (٢٧ اغستوسده) تسلیم اولدیغنی بالذات كورمش ومراد ثانی طرفندن غره‌غوار ادرنه‌ده رهن صورتنده بولندیریلان برادری (لازار - لاس اوغلی) نزدینه كوندرلمشدر . صكره‌لری اشبو ایكی پرنسك پدرلریله مخابرات مضره بولندقلری بهانه‌سیله كوزلری اویولمش وسمندره تخریب ایدیله‌رك اردوی عثمانی عودتله الیوم مرئی اولان بر طاقم كاشانه‌لر خرابه‌سی براقیلمشدر .

عسكریمز عودت ایدركن صرپ دسپوتنه سنوی ٢٠٠,٠٠٠ دوقه آلتونی ایراد كتورن (نووبرده)یی الده ایتدی. اسكوبه یكیجه مأمور ایدیلان بیوك اسحق بكك اوغلی عیسی بكده بوسنه‌یی ممالك عثمانیه‌یه الحاقه تشبث ایتمكله قرال (تی ورتقو) سكون نسبیسنی استحصال ایچون سنوی ٢٥٠٠ التون جزیه‌ویرمدرك یقه‌سنی قورتاره‌بیلدی .

(صالانكمن) اردوكاهنه تجمع ایدن مجار عساكری عثمانلی عساكرینی كورمدن بر قاچ كون صكره طاغیلدیلر . مجار قرالی (آلبرت) ده عسكرندن سرایت ایدن بر خسته‌لق نتیجه‌سیله ٢٧ تشرین اول ١٤٣٩ ده وفات ایتمش اولدیغندن مجار سرحدات محافظلغی كندی وسائطیله و كندی حسابلرینه بعض شجیع وصادق ذواته قالمش و دها طوغریسی ترك اولنمش ایدی ، مثلا اوچ صره محكم دیوارلری اوزرینه تعبیه ایدیلان كثیر المقدار طوپلر و اجرتلی

آلمان عسکریله محافظه‌اولنان بلغرادده ، راغوزه‌لی (مارقوتراوولاق) نام کیمسه و ١٤٤١ سنه‌سندنبری (سورین) ایله (طمشوار) ده‌کی مجار نفوذ وحاکمیتی مؤخراً کسب اشتهار ایدن بر کویلینك اوغلی (هونیادی یانوس ئی‌نی‌دورا) ایله کذلك (ژان) تسمیه اولنان برادری طرفندن تأسیس ایدلمش ایدی [١]

قرال آلبرك وفاتی وآندن طولایی مجارستانده ظهور ایدن بحران دولت‌علیه حقنده پك فائده‌بخش‌ایدی . ١٤٤٠ سنه‌سی مایسنده پولونیا قرالی (ولادیسلاو) متوفی قرالك زوجه‌سی و سیگیسموندك کریمه‌سی اولوب ایمپراطورلغك وارثهٔ حقیقیه‌سی اولمق لازمکلان وزوجنك ارتحالنی متعاقب بر اوغلان چوجق تولید ایدرك (لادیسلاس) تسمیه اولنان قادینك‌دست ازدواجنی طلب‌ایتمش‌ایسه‌ده مومی الیها بو ایکنجی زوجی رد ایتمش ایدی . مجارلیلر ایکی طرف اوله‌رق بر قسمی هنوز بشکیده اولان صبی قرال (ولادیسلاو) ه صادق قالمش وبرطاقم بارونلر وضابطانده عثمانلیلره مقاومت ایده‌جك قوت واقتداری پولونیا قرالی مشارالیه (ولادیسلاو) ده کوره‌رك آنك طرفنی بالالتزام طرفین بینده‌اوچ‌سنه قدر قانلی‌غوغالروقوعه‌کلمکده اولدیغی صرده‌ده راغوزه‌لیلر بوغازلرده بردونمایه مالك اولان سن‌ژان شوالیه‌لریله بالاتحاد ایکی دفعه سیگیسموند وبر دفعه آلبرت طرفندن باشلانیلان اهل صلیب محارباتنه دوام ایدلمسنی مجارلره توصیه ایتمکده بولنمشلر ایدی .

بی‌چاره ژورژ برانقوویچ‌ده کچیردیکی فاجع تجربه‌لره و واصل

[١] یورغا ژان هونیادك بر کویلی اوغلی اولدیغنی روایت ایدیورسه‌ده بر از آشاغیده کوریله‌جکی اوزره سیگیسموندك محصول زناسیدر .

اولدیغی هرم و پیری‌یه باقمیه‌رق هر اقشـام دویرمکده اولدیغی نادیده شرابك خماریله مجار تاجنه کوز دیکدی . و ۱٤٤۰ سـنه‌سی مایسنده برای استعانه وندیکه قدر سـیاحت ایلدی . مقصدی (اولکون — دولسینیو) ده کندینـه بر ملجأ تحریسی و مقدما زانطه‌دن اسـتیفا ایتمکده اولدیغی سـنوی ۱۰۰۰ دوقه آلتونی آلمق ایدی . بورادن (آنیتواری ـ بار) و (بودوا) یه کیدرك هیچ اولمزسه مقدما الدن چیقاردیغی ولایاتك استردادینه چالشدی .

مراد ثانی صربلرك اشبو تشبثندن خبر النجه صربسـتان علیهنه برایکنجی سفره دها تشبثله بلغراده هجوم ایتدردی . غازی اورنوس زاده علی‌بك پك مسن اولمقله برابر اوشهر مستحکم‌ومتینه براً ونهراً آلتی آی‌قدر محاصره‌دنصکره‌پك‌چوق‌مشکلاتی‌اقتحام‌ایدرك‌دخوله‌موفق اولدیسه‌ده‌محافظلری‌عساکر عثمانیه‌یی ینه اخراجه‌موفق‌اولدیلر. مراد ثانینك اشبو سفری وبوسفرده‌کی آنی موفقیتی بوندن عبارت قالدی .

شمال خرستیانلریله محاربات — مجارلر — اهل صلیب تشکیلی

بر قسمی اسـلام دیکر قسمی خرستیان اولان ترکار یعنی مجار وعثمانلیلر بودفعه ای‌دن ای‌یه‌طوتشدیلر. ژان‌هونیاد مشهور وقهرمان جهان اولمق اوزره تاریخلرده نام براقمشدر. فقط برولد زنا ایدی بر زنا محصولی اولدیغندن طولاییده شیطان ایدی . نیکبولی محاربه‌سندن مغلوباً فرار ایدن قرال سیکیسموند ترانسیلوانیـاده (هونیـاد) اراضیسندن اثنـای مرورنده اوروا ایلری کلان کویلیلرندن برینك قزی‌اولان (ئه‌ایزابت‌مورسینای Morsnay) نام‌قزی کیزلیجه‌استفراش ایدرك بوولد زنانی‌وجوده کتورمش اولدیغندن پدرینك نامنی آله‌میوب

طوغدیغی موقعك اسمیله تسمیه و یوم ولادتنه تصادف ایدن اعزهٔ
نصارادن (یانی ـ ژان) ك اسمنه اضافتله ژان هونیاد دینلمش ایدی.
تاریخلرمزده (آق‌اولاق) ویانقو دینلان بو ذات مملکتی مدافعه
و ایمپراطورلغك انتقامنی المق ایچون صوك بهارده بوسنه‌یی استیلا
واوراده‌كی عیسی بك عساكرینی طرده جسارتیاب اولمشدی .
١٤٤١ -- ١٤٤٢ آره‌سنه تصادف ایدن موسم شتاده سر میراخور
مزید بك مراد ثانینك (١٤٣٨ — ٨٤٢) سنه‌سنده‌كی سفرینی آز
برمقدار عسكرله كوچك برمقیاسده یاپمغه‌بالتشبث(اولتنی Oltenie)یی
بالمرور (هرمنشتاد)ی یغما وغارتدنصكره (ماروس) ه قدر ایلریلدی‌كه
بودفعه‌ده ولاد ـ دراكول كندینه برمقدار قوتله ذخیره تدارك ایتمش
ایدی . مزید بك (ماروس ـ Maros) جوارنده قارپات طاغلری
كچیدلرندن بری اولان تیمور قپو واسطه‌سیله (تهٔیس) نهری اراضیسنه
كیرمك ایستیور ایدی . بورالره هنوز هیچ بر عثمانلی آیاق باصمامش
ایدی . مزید بكك ظهوری اوزرینه مجار كنجلری ژان هونیادك
زیر قوماندانسنده اجتماع ایتدی . (فه‌هروار — بلغراد) قربنده
و(آیاایمره) قریه‌سی جوارنده طرفین چارپشدی . مزید بك محو
وپریشان اولدی بقیة‌السیوف پك چوق مشكلات ایله افلاقه واصل
اوله‌بیلدی [١] حامر اشبو محاربه‌ده مشاراليه مزید بكله مخدومی
و ٣٠٠٠ تلفات ویرلدیكنی و امیرك رأس مقطوعی آلتی‌آتلی برعربه
ایله دشمن عسكری وشهر درونده تشهیراولنوب نهایت‌حرب‌هدیه‌سی
اوله‌رق صرب قرالی ژورژ برانقوویچه كوندرلدیكنی و (اردونك)
بقیه‌سی اوكدن و ارقه‌دن چورلمكله میدان محاربه‌ده ٢٠,٠٠٠ قدر

[١] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ١ ص ٤٢٥ ـ ٤٢٦

ضایعات ویریله‌رك قوجه اردودن اثر قالمدیغنی ودشمن طونه بوینه‌قدر
یناشه‌رق نهرك ایکی طرفنی تخریب ایله عودت ایلدیکنی یازیور. [۱]
بومحاربه، ژان‌هونیادك قرون اولا قهرمانلری‌قدر باعث‌اشتهاری
اولدی. پاپادن، قراللردن، اوروپا زادکانندن تبریکلر آلدی. ولدزنانك
قوللری قبارتیلدی. ژان‌هونیاد میدان‌محاربه‌یه خاطرهٔ مظفریت اولمق
اوزره‌برده‌کلیسا انشاایتدردی. قرائن‌حالیه‌یه‌نظراً (ولاد) ژان‌هونیادك
شبو موفقیت وپولتیقه‌سیله قزانیلمش کبی اولدیغندن عسکریمزك
رجعتنده بر درجه‌یه قدر قیدسز بولنمشدر. ژان‌هونیادك تعقیب
ایلدیکی پولتیقه برمقصدمهمه معطوف‌ایدی. اومقصدده هرنه‌اولورسه
ولسون مملکتی اولا مجارستانك وتابعلری اولان رومنلرك وبالقان
شبه جزیره‌سنده‌کی هم دین ومذهبلرینك جمع واتحادیله عثمانلیلرك
وروپاده حکومتلرینه خاتمه چکمکدن عبارت ایدی.
مراد ثانی مزید بك مغلوبیتنك انتقامنی آلمق وحیله‌کار اولدیغی
درده‌خائن‌اولان‌افلاق پرنسی‌ولادی تأدیب‌ضمننده روم‌ایلی بکلر بکی
وله شاهین پاشایی (بعض تاریخلرده شهاب‌الدین پاشایی) برروایتده
۸۰,۰۰۰ قدر قوتله طونه‌نك افلاق‌جهتنده‌کی‌ساحلنه (۱۴۴۲–۸۴۶)
وسم صیفنده سوق ومشارالیه آناطولی ارکان عسکریه‌سیله سنجاق
کلرینك الك نامدارلرینك آلتیسنی‌ده ترفیق ایدرك کندیسی ۱۴۴۱‌ده
وچار اولدیغی خسته‌لقدن طولایی بالذات بوسفره اشتراك ایده‌مدی.
شبو امرای عسکریه‌مزدن اوچی تیمور تاش زاده‌لر عثمان وعیسی
کلرله‌غازی‌حاجی اورنوس‌زاده‌علی بك ایدی. شهاب‌الدین پاشا افلاق
نسی‌ولادك‌اتلافی وبویارلراراضیسنك سپاهیلره‌تقسیمی وافلاقه مناسب

[۱] حامر ـ جلد ۲ ص ۲۹۴ ـ ۲۹۵

بر (بك) تعيينى حقنده امرلرى حائز ايدى . يوقاريلرده بيان اولنان ولادك على طريق الرهن ترك ايلديكى ايكى مخدوميله بر طاقم بويار زاده‌لرده محبسه طيقيلدى . اشبو اردو بو دفعه ۱٤۳۲ده اولديغى كبى (Jalomitcha يالوميچا) جوارندن سلمه‌السلام كيدرلركن بردنبره قارشولرينه هونياد چيقمغله وياخود بوياجى كوپى كبى رنك دكشديرن تاريخلرمزك روايته كوره شاهين پاشا عسكريمزك كثرتنه كووه‌نه‌رك كنديسنى عيش وعشرته ويردى ، امراى عسكريه‌نك نصيحتلرينى سمع قبوله آلمدى ، آلابيلديكنه كيتدى ، هونياده تصادفنده ناچار محاربه‌يه مجبور وپريشان اولدى . هونيادك معيتنده آنجق ۱۵,۰۰۰ نفر قدر اولديغى حالده پاشاى مشار اليه مغلوب وكنديسيله برابر ۵۵۰۰ عسكريمز اسير اولمشدر . بومحاربه‌ده ۲۰۰ سنجاقده دشمن النه كچدى (ايلول) تيمور تاش پاشا حفيدى داماد عثمان چلبى ايله فيروزو يعقوب وحضر بكلر وعمر بك ودده قزاق زمرهٔ شهدايه داخل اولان امرادندر . يوزغا مشاراليه عثمان چلبى فوق العاده خارقه‌لر كوسترەرك مقاومت شجيعانه‌سى ثمره‌سيله پك كنج اولديغى حالده عثمانلى اردوسنك ناموس عسكريسنى محافظه و اكمال ايدرك ترك حيات ايلديكنى مقام تقديرده بيله وشهاب‌الدين پاشا تلف اولميوب ادرنه‌يه عودتنده عزل اوله‌رق يرينه حسن بك تعيين ايلديكنى اشعار ايليورز . شهاب‌الدين پاشانى متعاقب (تشرين ثانى) ترخان بكده مجارلر طرفندن مغلوب ايدلدى . اشبو ايكى موفقيت خبرلرى ونديكه واصل اولنجه اهل صليبك مظهر فوز و ظفر اولمسندن طولايى (٤ تشرين ثانى ۱٤٤۲–۸٤٦ده دوژ يعنى رئيس جمهور الك كيده اولديغى حالده (سن مارق St - marc ميدانندە بر آلاى ياپيلدى . ذاتاً بوندن‌دها اول عمومى بر سفر ياپيله‌رق

ثمانلیلری روم ایلیدن آناطولی‌یه سوروب چیقارمق ایچون تدابیر
زمه‌یه‌ده تشبث اولنمش و حتی پاپا فلورانسه و فرراره قونسیللرنده
جمعیت رهبانیه] هرشیئی احضار ایدرك دین آخرده اولان ترکاره
لبه‌یی تأمین وقدسی استرداد ایده‌مزسه بیله کندینه عرض کردن اطاعت
دن استانبولی عثمانلی مخاطره‌سندن حمایه‌یه موفق اوله‌جغنه امنیتی برکال
لنمش ایدی .
یکی (مجار ـ پولونیا) قرالی تشبث ایدیلان (حرب مقدس) ه
ستراك ایدرك اکتساب شان وشرفدن بشقه مجارستانده بولنانك مدهش
مداسنکده توجهلرینی قزانه‌جغی ایوجه عقلنده کسدرمش و(قلومباج ـ
وکرجینلك) محاربه‌سنده تلف اولان پولونیالیلرك‌ده انتقامنی آلمغی
ندیسنه مقدس بر وظیفه عد ایتمش ایسه‌ده مراد ثانیله محاربه‌ایچون
نلی باشنه حرکت ایدن هونیادك عائله منافعنده اویوشه‌میه‌جغنی‌ده
ینا بیلمش ایدی .
وندیکه کانجه‌بوده زانطه‌یه آش ایرمکده وهیچ اولمزسه برقسمنی
ده ایتمك ایچون آغزی صولانمقده اوله‌رق آرنودلق وموره‌ده‌کی
ستملکاتی ودکز اوزرنده‌کی تفوقندن طولایی عثمانلیلرك محوندن
نتاج ایدیله‌جك منافعی حساب ایله اوغراشمقده بولنمش ایدی .
(١٤٤٢ـ٨٤٦) سنه‌سی ابتدالرنده شرقلی فعال (پاپا کی طورچللو
Torcello وندیکه کلدیکی و(بودین ـ بودا) وروما‌یه‌ده کیدرك بیزانس
پراطورلغنه ایدیلان مواعید معاونتکارانه‌یی آوروپایه اخطار ایتدیکی کبی
١ مارت ١٤٤٢ ده پاپا مأموری Caesarini وقاردینال سانت آنجلو
ارستانه کله‌رك اهل صلیب تشکیلاتی حقنده ظهوری ملحوظ تفرقه‌یه
ل براقامق اوزره (الیزابت) ایله (ولادیسلاو) بیننده ائتلاف حصولی

مأموریتی حائز ایدیلر . بونلر خرستیانلرك عدوی مشخصی اولان عثمانلیلردن بیوك بر انتقام آلمق ایچون الدن كلانیده دریغ ایتمدیلر. جمهوریت براز متمرداته طاوراندیسه‌ده ولادیسلاو اهل صلیب تشکیلی حقنده حسن نیت بسلمکده و پاپاده حرب مقدس ویرکوسی طرح ایتمکده ودیکر طرفدن محاربه اکمال اولنه‌رق آناطولیدن عسکر مرورینه ممانعت ایدمك اوزره دونماسنك بوغازلره سوق ایچون وندیکه‌ده مخابره اولنمقده ایدی . (ماطقو دو طاوولاق) ه (سبنیقو Sebenico)ده‌کی ماکنه‌لر ایچون وندیکلولر طرفندن ٦٠٠٠ لیبره باروت ویرلدی.

بوندن بشقه دیکر بر سبب دها اهل صلیب تشکیلنه یاردم ایتدی اوده ١٤٤٠ سنه‌سنده (پول آسان)ك کریمه‌سیله ازدواج ایدن دسپوت دیمتریوس خسته اولوب اولاددن محروم اولان برادری سکزنجی ژانك وراثتی تصرفنه چالیشمقده وعثمانلیلرکده آنك آرزوسنه خدمت ایده‌جکلری مأمول اولمقده ایکن بیوك برادری سابق نائب سلطنت قسطنطین تخت قیصری‌یه کوزلرینی دیکمش بولنیور ایدی. قسطنطین ١٤٤٠ سنه‌سنده (لسبوس - منی) لی مانیا (نوتاراس پاله اولوغ قتی لوزیو)نك کریمه‌سی قترینه ایله نشانلنمش ، ٢٧ حزیران ١٤٤١ ده مراسم ازدواجیه‌سنی ایفا ایتمش واستانبولده اوزونجه برمدت اقامتدن صکره موره‌ده‌کی مالکانه‌سنه عودتله بحر سیاه ساحلنده‌کی دسپوتلغی قالابریتا ایله مبادله ایچون دیمتریوسی اقناعه چالیشمقده ایدی. دیمتریوس بوندن شبهه‌لندی وکندیسنك استانبولدن اوزاق بولندیروب وراثتی منعه چالشدیغنه حمل ایتدی. بلا تردد مراد ثانی‌یه مراجعتله ٢٣ نیسان ١٤٤٢ده عساکر عثمانیه ایله برابر استانبولی محاصره‌یه باشلادی. اشبو محاصره ابتدا ایلدیکی هنکامده نه برغالریا ونه‌ده بر فرنك شوالیه‌سی

ونەده بر کریدسفینەسی استانبول شهرجسیمنك ترکار النه دوشمکدن
نعی ایچون غربدن ایریشوب کلمشدر. بو خبر اوزرینه قسطنطین (حزیران
١٤٤٠ ده) سرعتله موره‌دن لمنی‌یه کلدی فقط ٦٠ قطعه سفن حربیه‌مز
طرفندن سد راه اولندی. مستقبلده‌کی صوك بیزانس ایمپراطوری یعنی
قسطنطین (پالەاوقاسترون) ده محبوس کبی قالدی ومحاصره بر چوق
آیلر امتداد ایدرك قسطنطین‌ده یالکز (تشرین‌ثانیده) فراره موفق
ولوب استانبوله کله‌بیلدیکنده برادری نامنه محاربه ایدن عثمانلیلر
ران هونیادك بعض موفقیتلری اوزرینه چکلمش اولدیغنی کوردی .
مجارلرله عثمانلیلر اره‌سنده ١٤٤٣ سنه‌سی ابتدالرنده عقد صلح
یدلمشدر. حالبوکه ونديك مجرد شرق صولرنده بولنان سفاین تجاریه‌سیله
مشغول ایدی. بیزانس ایمپراطورینه کنجه استانبولده بولنان رهباندن
رنی ونديکه کوندروب استانبولك دوچار اولدیغی تنکنای اضطرابی
کلاتمغه چالشدقده باشدن صاومه جواب آلدی . دها صکره‌لری
(بایلو) مراد ثانی‌یه توسطنی وعد ایدنجه ونديك ینه منافع اقتصادیه
نقطهٔ نظرندن شرق ایمپراطورلغنی محو وخرابیدن منع ضمننده‌تدابیر
مقتضیه‌یه تشبث ایتدیسه‌ده بوتشبثدن برفائده حاصل اوله‌مدی چونکه
مصالحه اولمش بتمش ایدی .
بیزانس ایمپراطورلغنی کرداب نابودی‌یه سوق ایدن بیزانس عائلهٔ
یمپراطوریسی آره‌سنده‌کی منافست ١ مارت ١٤٤٣ بینلرنده عقد
یدیلان بر ائتلافنامه ایله اورته‌دن قالدیرلمش ایدی . بیزانس بحرانی
زماننده ونديكلولرله مجارقرالنك دوچار اولدقلری عطالته رغماً ونديك
دونماسی وقرال‌عسا کری واسطه‌سیله تشبث ایدیله‌جك بیوك سفرفکری
ترك اولنمامش ایدی. (چزارینی) [مجار اردوسی ودیکر ملتلر] و٢٥

غالريا ايله ٣ قطعه بيوك سفينه‌دن مرتب دونمنا ايچون هرطرفده جلب اعانه‌يه چاليشيور وپولونيا قرالى (ولاديسلاو)ده دست ازدواجنى طلب ايلديكى حالده رد ايدن قراليچه‌ايله باريشيورايدى. ٦ كانون‌اول١٤٤٣ده مجار اتحادى حاصل اولدى و(راپ - يانق)ده رسماً اعلان ايدلدى.

ژورژ برانقوويچده (تشرين اولده)(آنتوارى-بار)ده استفانى مغلوب ايدرك ١٤٤١ دنبرى مجارستانه ووندكلولر طرفندن ضبط ايديلان ونديك دكزينه جوار مالكانه‌سنه كمش وفعال وحيله‌كار اولان بوذات ايله كنج پولونيا قرالى حريص شان وشرف اولدقلرندن عثمانليلرى بلغارستان وصربستاندن طرد وتبعيد ايچون بينلرنده اتحاد حاصل اولمش، افلاق پرنسى غدار(ولاد - درا كول-'Dracu)ده كنجه بوده ١٤٤٢ سنه‌سندنبرى (ژان هونياد - آق اولاخ - يانقو) ايله متفق اولوب دفتر متفقينه ٢٠,٠٠٠ محاربه اسمنى قيدرمش ايدى.

دارالحربك مجارستاندن صربستانه نقلى (١٤٤٣—١٤٤٤)

مجار قراليچه‌سنك (١٤٤٢ - سنه‌سنده) ارتحالى اهل صليب تشكيلى تصميماتنى تبديل وتغيير ايتمدكدن بشقه (ولاديسلاو) لك مجارستانده‌كى موقعنى تحكيم وتقويم بيله ايتمش ايدى. شيطان جزارينى رومن ايمپراطورى اوچنجى فردريقى متوفى قراليچه اليزابتك اوغلى (لاديسلاو-Ladislaw) لك وصيسى صفتيله قتيله‌مكدن كيروطورميوز وآنى عساكر مسيحيه رأس اداره‌سنه قويمغه چاليشيور ايدى. ١٤٤٣ سنه‌سى ابتدالرنده ونديك جمهوريتى (امرخير ايچون) غير مجهز اولمق شرطيله پاپايه اون قطعه غالريا ترك ايده‌جكنى وعد ايتمش وفرانسه‌لى بورغونيا دوقه‌سى (فليب لوبون - Lebon) ده ١٣٩٦ سنه‌سنده

پدرینك اهل صلیبه اشتراکنی تخطر و وندیکله جنوه‌دن معاونت طلب ایدرك (نیس – Nice) ده بردونما تجهیز ایلیور وبراز صکره آراغون (حکمدار کبیری) آلفونس‌ده بر خرستیان پرنسنه مفروض اولان وظیفه‌یی ایفایه تشمیرساق غیرت ایده‌جکی افاداتنده بولنور ایدی .

ایشته بوسوزلر سویلنمکده، بوتشبثلر هرطرفدن تکلیف اولنمقده اولدیغی حالده سن پیرك روی ارضده وکیلی پاپا جنابلری طرح ایلدیکی ویرکوبی ترکاری اوروپادن طرده تخصیص ایتمیوب آلچقلقله ایتالیاده تعقیب ایلدیکی پولتیقه اویونلری مصارفنه صرف ایدیوردی. وندیکلولرکه پولتیقه شیطنتلری موجدیدر. پاپانك اوروپا صحنه‌سنده اوینامق ایستدیکی اویونلری وقتیله کشف ایتمش اولدیغندن پولتیقه‌سنی کندی منفعتلرینه ضد عد ایدرك آرتق آنکله برایشـه کیرشمامکه قرار ویرمش وایلول ۱۴۴۳ ده جمهوریتله میلان وفلورانسه بیننده عقد اولنان بر مجلسده تصورده بولنان ایتالیـا محارباتنی جانلاندرمغه والی‌الابد تمدیده محکوم قیلمش ایدی .

وندیکلولرك (زانطه – زتا) حقنده بر غائله‌لری وار ایدی. مثلا اهل صلیبك موفقیتی حالنده شهر مذکور صاحب قدیمی اولان ژورژ برانقوویچه اعطاسی لازمکلیور ایدیسه جمهوریتده بونی ارزو ایتمیور ایدی . بوندن بشقه استفانی قهر وتدمیر ایتمش آنتیواری یی یقه‌لمش وزانطه ایشنی تمیزلمش وسنه‌نهایتنه‌طوغری (یوراسـه‌ویچ) نام مقتدر (ویوودا) ده وندیکلونك یاغلی بر مشـتریسی اولمش ایدی . ژورژ برانقوویچ کندیسنی وندیك ارسلانـه فدا ایده‌مز ایدی .

مجارلر صلیب محـارباتی ایچون انجق کندی قوتلرینه اسـتناد ایده‌بیلیورلردی . ۱۴۴۳ صوك بهارنده یعنی تشرین اولنده مرادثانی

قرماندن ادرنه‌یه عودتنده عسکری قشلاقلره یرلشدیرمکله مشغول اولدیغی صرهده مجار قرالیده مجار عساکرینی بلغراد جوارندن طونه‌یی مرور ایتدیریور ایدی مجارلیلره ۸۰۰۰ صرب سواریسیله ایکنجی (تی‌ورتقو) نك وفتی اوزرینه عثمانلیلر علیهنه محاربه‌یه باشلیان (آریانتیس ـ Ariantis) بر قچیوز عسکر کوندرمش، رومنلرك کوندردیکی افراد ده اهمیتسز بر مقداردن عبارت بولنمش ایدی. بو مختلط قوت (مورا) یه قدر هیچ بر عثمانلی‌یه تصادف ایتمدی. پیشدارمز رجعت ایتمش ویاخود کوچك مصادمه‌لر یاپه‌رق کمال احتیاطله چکلمش ایدی. ژان هونیاد مجارلر و رومنلریله عسکریمزی تحری ایچون دائما ایلری‌یه یعنی جنوبه طوغری حرکتله شهرکوی، خرسووه و نیشه کله‌رك اوراسنی اشغال ایله ۳ تشرین ثانی‌ده شهر مذکور جوارنده قوهٔ عثمانیه‌یه تصادف ایتدی. بو قوت لاحق روم ایلی بکلربکی حسن و آنك سلفی سنان پاشالر وودین قوماندانی سنان بك، قلومباج محافظی طرخان بك قوماندانسنده بولنیور ایدی. قلبه سنجاق بکی اسحق بك ایله دیکر ویووده‌لر سنجاقلری عسکریله کلمش وبالتصادف روم ایلی جهتنده بولنان طوقات ویا کرمیان سنجاق بکی بالابان‌دن بشقه آناطولی قوتی اورایه التحاق ایتمامش ایدی. هونیاد کثیرالمقدار سواریلریله پیاده‌لر طرفندن تقویه ایدیلان صرب و بلغار خفیف سواریلرینی طاغتدی. وقوعبولان محاربه‌ده اسحق وطرخان بکلرك وصکره بکلر بکنك مغلوبیتی تکمیل اردومزك پریشانیسی موجب اولدی. بو محاربه‌ده‌کی ضایعاتمز ۲۰۰۰ شهید و ۹ سنجاقدن وویریلان ۴۰۰۰ اسیردن عبارت اولدیغی تاریخلر قیدایلیور. مع هذا بو مغلوبیت قطعی اولمیوب بزمکیلر کیجه برطاغ آرقه‌سنده بیولك براو رمانه التجا ایلدکلرنده

پاپا مأموریله قرال عسکرینك وصولنه انتظاراً هونیاد رجعتکاهلرمزه هجوم ایده‌مدی. بونلر اورایه وصوللرنده اهتمامدن کچن شاهراهی تعقیب ایتمیوب دسپوت طرفندن ارائه ایدیلان صعب المرور بر یولی انتخاب ایتدیلر.

قیشن بالقانلرده مراد ثانی — بالقان محارباتی

دشمن بالقانلری کچه‌جکی صرده بر قاچ صحیفه آشاغیده بیان اولنان قرمان اختلالنك تسکیننه عزیمت ایتمش اولان مراد ثانی روم ایلی دارالحربنه کلیور ایدی. بالقانلر کچیدلری طرفمزدن طوتیلمش اولمسنه رغماً هونیاد قهرمانلغنه کووه‌نه‌رك شتانك اجرای احکام ایلدیکی بر زمانده چاپراشیق یوللرده، بالقانلرده کزمسی موجب حیرتدر. قرال (ولادیسلاو) ده (٤ کانون اولده) صوفیه‌ده بولنیور وهونیادده شهر مذکورك اوچندن بری ادرنه یولنی تعقیب ایدیور ایدی. ایلریلدکجه اهل صلیب اوکلرنده قارلرله مستور جبال منیعه‌یی کوردکلری صرده مراد ثانینك اردوسنه تقرب ایتدیکی خبری دشمن طرفندن النّدی، هونیاد دها زیاده ایلریلیه‌مدی چونکه اومدهش قار تپه‌سنده دها ایلریلمك درجهٔ استحاله‌ده بولنیور ایدی. بومشکلات نه قرال ونه‌ده پاپا کنج مأموری حقنده دکل بلکه موسمك اهمیتنی تقدیر ایدن ژان هونیاده عائد ایدی. ١٢ کانون اولده مراد ثانی قوتیله دشمن اردسنده و(ایزلاتچا) قریه‌سی جوارنده برچوق مصادمات وقوعبولوب اهل صلیب تصمیماتنده عناد و ثبات ایدرك کانون اولك بالقانلره مخصوص مدهش صغوقلرنده هنوز بالطه کیرمیان اورمانلرده‌کی اغاجلری قطع ایدرك کندیلرینه یول آچمغه چالشدقلری صرده‌ده عسکریمزده اورمانلره حاکم تپه‌لردن دشمن اوزرینه

اوقلر یاغدرمقده ایدی . اهل صلیب بو حالده (ملستیقا) نام موقعه ٢٥ کانون اولده بیك مزاحم ومشاقی اقتحام ایدرك واصل اوله بیلدی . ایشته بوموقعده قارلو اوزرنده بر محاربه وقوعبولەرق اهل صلیب رومانیا بوغازلرینه واصل اولەمیەجقلرینی آکلایجه رجعته قرار ویردی .

بورجعت آز زمانده برحرکت سریعەیه منقلب اولەرق پیشداره قوماندا ایدن دسپوت ژورژ برانقوویچ (قونوویچا) طاغی جوارنده (بالا پلانقه) ده داماد شهریاری ووزیر خلیل پاشا برادری یعنی صدر اعظم ابراهیم پاشازاده محمود چلبی طرفدن مغلوب ایدلسەدەبو آرالق مشارالیه چلبیده ژان هونیاد الله اسیر دوشدی . بووقعه ٢ کانون ثانی ١٤٤٤ ده وقوعبولمشدر . ٦ کانون ثانیده هونیاد (پروقوپیه ـ قوپریان) ده ـ نیش جوارندەدر ـ بولنیوردی [١]

قرال ولادیسلاو صاغ قورتیلمسنی موفقیت عدیله(شباطده) اوفه‌ن یعنی بودپنه عودت ایتدی . تکمیل اوروپاده اشبو « اوزون سفر » خرستیانلغك اك بیوك موفقیتی عد ایدیلەرك تبجیل اولندی . فقط [غالبلر] قونووپچاده دوچار اولدقلری ضایعاتدن تبشیر وفتحنامەلرده اصلا بحث ایتمدیلر. صانکه غالبیت محمود چلبینك اسارتنه منحصر ایدی. مشار الیهك اسارتندن، بر طاقم فالجیلرك فال آچملرندن خرستیانلر آز زمانده تأسس ایدن بنای عظیم عثمانینك کلیاً منهدم اولەجغنه قناعت کتورەرك قیشین اك شدتلی زماننده مجارستانده ، وندیکده صلیب

[١] حامر مجارلرك اشبو مغلوبیتنی بیوك بر موفقیت اولق اوزره کوستریور حالبوکه بی طرف وجداً مورخ اولان یورغا بیله بروجه‌مذ کور اشبو مظفریتك (یالکز) محمود چلبینك اسارتندن عبارت اولدیغنی بیان ایلیور .

محاربانه دوام اولنمق وونديكلولره تجارتلريچون لزومی اولان كاليبولی وسلانيكی توركلردن نزع و آركيروقاستروبی ، آولونيايی ، قانينايی ضبط و دها ايلری كيدوب صاموثراكی آطهسی قارشيسنده واقع (مارونه آ)يی وروم ايمپراطورلغنه عائد قره دكز جوار (پانيدوس)ی الده ايتمك خيالرينه كرفتار اولديلر . فی الواقع بالقان شبه جزيره سنده بتون اسلاو قوتی سلاح التنه كچدی . يالكز ژورژ برانقوويچ صربستانه بو وجهله تصرفدن طولايی دوداقلری قولاقلرينه واريور ايدی . راغوزهليلر حاللرينه باقمدن يغمادن حصهدار اولمغله مفتخر اوليور و آولونيا ايله قانينايی ده الده ايتمك ايچون چالری صيوايور ، يقينده عليهزه ياپيلهجق محاربهلرده (كين زهنه بيسی) ده آرنودلق عساكری رأس ادارهسنده بولنمغی تعهد ايليور هله يالكز برشهر ايله جوارينه تصرف ايدرك حالا ايمپراطورعنوانی طاشيان بيزانس يادكاری بودداسكی روما ايمپراطورلغی رؤيالرينی كوريور ايدی . كين زهنهبيسی پك عجله ايدرك ممالكمزه ، آركيروقاستروبه قدر ايلريلديكندن عساكر عثمانيه يتشهرك او جوارده حياتنه نهايت ويرلدی .

سنهٔ مذكوره كانون ثانيسنده مجار ايلرك رجعتی خبری ونديكه واصل اولدقده برچوق مستهزی ونديكليلر خرستيانلرك تعرضی آرتق استانبوله قدر وارهجق ديو مقام استهزاده سويلنمكه باشلدی . مع هذا اهل صليبی اداره ايدن (سن قلهمان) نام قاردينال كاليبولی جوارنده بولنهرق عساكر عثمانيهنك آناطوليدن مرورينه ممانعت ايتمكه تخصيص اولنان اون قطعه غالريانك تجهيزاتنی معاينه ايتمك اوزره مستعجلا ونديكه دعوت اولنمش و ناپولی و آراغون قراللريده شرقه بر دونما

سوق ووندیكلولر بوسنه قرالنك سفیرینه (تدابیر خرستیانیه) نتیجه‌سی اوله‌رق مراد ثانینك رجعتی محتمل اولدیغی بیان ایتمش وبر وندیك كاتبی حلول ایده‌جك ایلك بهارده رومانیایه حركت ایده‌جك اولورسه بوغازلره غالریالرك كوندریله‌جكنی بودینده (حكمدار مظفره) یعنی مجارقرالنه تبلیغه مأمور اولمش ایدی. خلاصه ایشك ایچنه (بورغونیا) دوقه‌سیده قارشدی و (مظفر قرال ولادیسلاو)ده (قهرمان اردوسی) باشنده اوله‌رق صرب دسپوتی ژورژ برانقوویچ وافلاقلی خائن (ولاد ـ دراكول) وبوسنه‌لی (بانمارقو) ایله متقرب الحلول موسم صیفده محاربه‌یه باشلیه‌جغی افاداتنده بولنه‌رق بتون اردو ومتفقلر خرافات قدیمه‌ده‌كی (حرب یزدانك) مدحیه‌لرینی ترنمه باشلمش ایدی. بتون بو تداركات، طنین انداز اولان ولوله‌لر هپ باربار دیدكاری عثمانلیلر علیهنده اوله‌رق اسكی طرزده قدسی اسلام الندن تخلیص ایتمك نقطه‌سنه معطوف ایدی.

حالبوكه معهود دونما آنجق تموز نهایتنده حاضرلنه‌بیلدی. فقط دونمانك تعرفهٔ حركاتی هنوز تعیین وترتیب ایدلمامش ایدی. چونكه وندیكلولر روم‌ایلی ایله آناطولی آره‌سنده مواردانی منع طرفنی وقاردینال چزارینی‌ده دونمانك طونه ساحلارینه كیدوب عساكر مسیحیه‌نك نیكبولی‌یه چیقارمه‌سنی طلب ایدیورایدی. دونما نهایت تموز اواسطنده (مودون ـ متون)ه واصل اولدی. حالبوكه مجار عساكر بریه‌سی یرندن قملدامامش ایدی. چونكه فرنكلرك موبیلیزاسیون دیدكاری سوق وتحشید قوت مسئله‌سی اوروپاده هنوز ایو بر تنسیقه مظهر اوله‌مامش ایدی. عسكرك بویله كیج حركتی اسبابندن بریده هیبتندن، شهامتندن اوركیلان مراد ثانینك ینه آیاقلنان قرمانه حركتنه انتظار اولنمش

اولمسی ودسپوت ژورژ برانقوویچك حال وحرکتنده بر غرابت کورنمسی ایدی . [۱]

برانقوویچك حمایه‌مزه دخولی - هونیادك طونه‌یی مروری

صرپ دسپوطی (ژورژ برانقوویچ - Brancovitch) نیسان ۱۴۴۳ ده (سربرنیقا - Srebernika) یی واسکی صربستانی مجهولمز اولان بر صورتده ضبط ایتمش و مقصدینه بو وجهله واصل اولمش اولدیغندن تعقیب ایده‌جکی پولتیقه آرتق و بالمجبوریه مجار پولتیقه‌سنه ضد و مخالف اولمق لازمکلیوردی . چونکه بو آدمك ذکاسیده سنی نسبتنده ایلریلمش اولدیغندن ممالك قدیمه‌سنی استحصالدن صکره دولت عثمانیه‌نك زیرحمایه‌سنه کیره‌رك مجارلر النده بولنان بلغرادی و مشهور قلومباج - کوکرجینلك قلعه‌سنی وحتی وندیکلولرله منازع فیه اولوب پك مهم اولان زانطا اراضیسنی استرداد ایتمك چاره‌لرینی پك قولای کوریور ایدی . اشبو ارزونك حصولی ضمننده ایلك بهارده کریمه‌ویاهمشیره‌سی (مارا)واسطه‌سیله مرادثانیله مذاکره‌یه کیرشدی و بونده برده حیله‌کارلق ایدرك اصلا مأذونیتی اولمدن مجارقرالی نامنه‌ده سوز سویلیه‌بیله‌جکنی بیلدردی . شوساخته‌کارلق چابك بیزانس ایمپراطورلغنجه تحقق ایتمکله ایمپراطور کیفیتی کمال حیرت واستغرابله (اوفه‌ن - بودین) ده بولنان قرال ولادیسلاوه بیلدردی . ژورژ برانقوویچ حمایهٔ عثمانی‌یه کیرمك ایچون وارداتنك همان نصف درجه‌سنی مراد ثانی‌یه تکلیف ایدرك ممکلتنی اشترا ایتدیکندن یوقاریده (ص ۴۷) بیان اولندیغی وجهله پدرلریله مخابرات مصرده‌ده بولندقلرندن طولایی کوزلری اویولان ایکی

---

[۱] یورغا - جلد ۱ ص ۲۷ : - ۴۳۸

اوغلی نزدینه کوندرلمش و آرتق بوندن صکره ژورژ برانقوویچك موضوع بحث اولان یکی بر مجار سفرینك علیهنده بولنمسی ایجاب ایتمشدر. اشبو مقارنتدن صکره ژورژ برانقوویچ بر عثمانلی هیئت سفارتی طرزنده برقاچ عثمانلی‌یی برطاقم مواعید لطیفه ایله مجارقرالی ولادیسلاو نزدینه اعزام ایلدی.

مراد ثانی که ادبسز قرمانلی ایله محاربه حالنده اولمقله برابر بینه استدعای صلح ضمننده برخرستیان حکمداری نزدینه برهیئت سفارت کوندره‌جك و هله قرالك پولونیا ایله وقوعبوله‌جق بر مصادمه‌سنده طرف دولت علیه‌دن ۲۵۰۰۰ قدر عساکر معاونه وتضمینات حربیه اوله‌رق ۲۰۰.۰۰۰ دوقه التونی و (تکمیل) صربستان ایله بلغارستانی کندیسنه اعطا ایتمك کبی خرافات قبیلندن برمعاهده‌یی تکلیف ایده‌جك پادشاهلردن دکل ایدی. هله بویله برمعاهده‌یی امضا ایتمسی دهازیاده قبوله غیرشایان احوالدندر [۱] بوحالده حامرك وحتی بعض تاریخلرمزك [مرادك قرماندن ادرنه‌یه عودتنده محاربات واقعه‌دن پك یورولدیغی کبی محاربهٔ اخیره‌ده مجارلرالنه اسیردوشن محمود چلبینك زوجه‌سی خواهر پادشاهینك رجاسی اوزرینه مصالحه‌یه قرار ویروب صربستانده ضبط اولنان بالجمله قلاعی یعنی سمندره، خرسوه، شهرکوی و سائره ایله نزد ملوکانه‌ده مرهون اولان ایکی اوغلی برانقوویچه و افلاقی دخی فزیقلی ویووده دیدیکمز (ولاد ـ دراکول) ه ترك و ایکی مملکت مجارستان حمایه‌سنه ادخال و محمودچلبینك فدیهٔ نجاتی ویا ایالت ویردیکمز تضمینات حربیه اوله‌رق ۷۰,۰۰۰ دوقه‌التونی اعطا اولنه‌رق ۱۲ تموز ۱٤٤٤ ده (سکدین) شهرنده برمتارکه و دها طوغریسی بر معاهده

[۱] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ٤۲۸ ـ ٤۲۹

عقداولندیغی واشبومعاهده اونسنه ایچون معمول به اولوب ایکی لسان اوزره تحریر ایدلمش واحکامنه طرفیندن رعایت ضمننده سلطان مراد قرآن کریم و هونیادده انجیله ال باصمشدر[۲] طرزنده کی روایتلری کلیاً خلاف واقع اولدیغی آشکاردر.

فی الحقیقه براز مجار و خرستیان طرفدارلغی ایله دوشونیلدیکی صورتده بیله اوزون سفر دیدیکمز شو برقاچ سنه ظرفنده اعدامز نه کبی موفقیتلره مالك اولدیلرکه قوجه روم ایلیدن کف ید ایدرجه سنه سلطنت سنیه نك طوغریدن طوغری یه ناموسنی سلب ایدن بویله برمعاهده یی مراد ثانی قبول ایتسون؟

هم جوارمز اولان مجارلرك روم ایلی بکلربکی علیهنه ایکی اوچ مصادمه ده موفق اولملری ومراد ثانی حضرتلرینه تصادف ایتمامك شرطیله طونه یی کچوب کورولتیلی، پاطرتیلی برنمایش عسکری یاپملری ومغلوب ومقهور اولدقلری برمحاربه ده محمود چلبی یی اله کچورملری اوزرینه مرادثانی کبی برقهرمان وفعال اولدیغی قدرده فداکار برپادشاه مکارم خصلت برمحمود چلبی وایکی اوچ مصادمه اوزرینه می سلالهٔ عثمانیه نك عنعنهٔ جلادتنی آیاقلری آلتنده ازه رك ناموس ملیمزی پایمال ایدن بویله برمعاهده یی قبول ایتسون؟

بویله بر معاهده نك عدم وجودینه دلالت ایدر اسبابدن بریده خرستیانلرك آیاغه قالقمسی ماده سیدر. فی الحقیقه خرستیانلر برچوق پاره و (تکمیل) صربستان ایله بلغارستانی آلدقلری ودها بیلمم نقدر منافعه مظهر ومقصدلرینه نائل اولمش اولدقلری حالده چوق زمان

[۲] حامر- جلد ۲ ص ۳۰۱ - ۳۰۲ وخیرالله افندی تاریخی- جلد ۷ ص ۷ وصحائف الاخبار- جلد ۳ ص ۳۵۷ وتریخ ابوالفاروق- جلد ۱ ص ۲۸۰

زمان مرور ایتمدن آیاغه قالقمیه‌جقلری مسئله‌سیدر . خلاصه اشبو معاهده ویا متارکه حقنده اداله ویا وثیقه کوسترلمدن آنك وجودینه ایناتمق ایچون پك بیوك سادل اولمق لازمکلیر .

یالکز شایان قبول وتصدیق برشی وارایسه اوده قرال ولادیسلاو (عموم) طرزنده ممالك غربیه‌ده بولنان دوستلرینه ومتفقلرینه ۲ تموزده برمکتوب یازه‌رق آنده استحصال ایلدیکی (موفقیاتی) بعدالتذکار طونه اوزرنده بولنان برایجه دونمامزه رغماً یازین نیکبولیدن طونه‌یی مرور ایده‌جکنی اشعار وشهر مذکورك اون بشنده پایتختی ترك ایدرك (غروسوارادین) ده شرق قوتیله براشدکدن صکره عثمانلیلری دکزه دوکمکه‌قرار ویره‌رك بوارزونك حصولی ضمننده وندیكك ، بورغونیا دوقه‌سنك ، پاپانك معاونتی طلب ایتمش وعثمانلیلرك استحصال ایلدیکی ائتلاف شایعهٔ کاذبه‌لری اوزرینه حدتلنوب آنشلر یوسکوره‌رك انتریقه‌لره ، معاهداته ، هرنوع موانعه ، دنیانك متارکه‌لرینه رغماً مقصد وتشبثاتی حیز حصوله کتوره‌جکنه یمینلر ایتمشدر. قرال بو یمینی سکدین اردوکاهنده یاپدی .

۹ ایلولده وندیکلولر دولت علیه‌ایله مصالحه ایدلسنی وکندیلرینك اهل صلیبله اشتراکندن متحصل مسئولیت کامله‌یی پاپایه یوکلتمسنی آمیرال (لوره‌دانو) یه امر ایلدی . ١٤ آغستوسده قاردینال چزارینی ایله یوقاریلرده ذکر اولنان کاتبده دسپوت ژورژ برانقوویچله تشبث ایدیلان مذاکرات دوام ایتمکده اولوب تشبث ایدیلان سفرك پك تجکمیه‌جکنی جمهوریته تبلیغ ایتمشلر ایدی .

خلاصه بالقان یولی مشکلاتی داعی اوله‌جغندن طونه نهرینك صاغ یقه‌سنی تعقیب ایتمکی بالترجیح ایلولك ۱۸ الی ۲۲ تاریخلری

آره‌سنده ژان هونیاد وپاپا مأموری اداره‌لرنده بولنان خرستیانلرله حقیقتاً طونه‌یی مرور ایتدیلر. بوکچن عسکر مجارلردن عبارت اولوب برازده (فرانقو دو طاوولا) اداره‌سنده‌کی بوشناقلردن واکثریسی سواریلردن عبارت ایدی. هونیادك معیتنده ١٠،٠٠٠ قدر عسکر وار ایدی.

خلع نفس همایونه

مرادثانی‌یه کلنجه کشمش دنیادن، اووقتلر براز زیاده‌جه‌ایلرلیان اخلاقسزلقـدن بیزار اولمش اولدیغی حالده اوغلی طوقات والیسی علاءالدین چلبینك اماسیه‌ده ارتحالیده تأثیرات درونیه‌سی آرتیردی، ذاتاً کندیسی فیلسوف وصوفی‌نهاد ومشرب برذات اولدیغندن سلطنتدن فراغتله ١٤ یاشنده اولان ایکنجی اوغلی سلطان محمدی والیسی اولدیغی مغنیسادن جلب وتحتنه اجلاس ایدرك کندیسی ٤٠ یاشلرنده اولدیغی حالده مغنیساده عزلت کزین انزوا اولمغه قرار ویرمشدی.

مراد ثانی اخلاقسزلغی کله‌نك قوتیله ایلریلیان ارتکاب وارتشایه مقاومت ایده‌میه‌جکنی، بونك اوکنی آله‌میه‌جغنی آکلادی. ایچنده بولندیغی برباد برمحیطدن قورتیلوب عالم انزوایه چکلمکی قوردی. (فنادولتدن) ال چکمکه قرار ویردی. مغنیسایه کیدرکن خواص ندماسنیده برابر آلدی. مراد مشارالیهك نه‌کبی برعالی برفکره مالك اولدیغی خلع نفس همایون ارزوسیله صدر اعظم خلیل پاشایه اولان افاداتی شایان مطالعه اولمغله صولاق زاده‌دن بروجه آتی نقل اولندی. [بونجه دمدر عبادالله ایچون چالیشوب اسلامی خاشاك فتنه‌دن پاك واعدانك کریبان حیاتنی چاك ایدوب دین‌دولت اغورینه صرف مقدور ایلدك. سلطنت واحتشامك

نتیجه‌سی نه‌اولدیغی بیلنیدی . ونقوش حب وجاه لوحهٔ خاطرمدن سیلندی فضل رحمته استناد ایده‌لم . بوفنا دولتدن ال چکه‌لم . دائما نفسله جهاد ایلیه‌لم ....] دیدی .

مرادثانی همنامی اولان دردنجی مراد وبرنجی سلیم وحتی اوغلی محمد ثانی کبی براز شدت ، سیاست کوستره ایدی متواتراولان ارتکاب وارتشاتك اوکنی آله‌مز ویولسزلغی اصلاح ایده‌مزمی ایدی. باخصوص یکیچیریلر ، اوجاقلیلرده کندینه پك مطیع اولدیغندن موق اوله‌جغی آشکار ایدی .

مراد ثانی خلیل پاشانی اوغلنه مشاور تعیین ایتدیسه‌ده حقیقتده ندیم خاص دیه‌جکمز انشته‌سی زغنوس محمدپاشابووظیفه‌یی ایفاایدیوردی.

زمان وحل سلطان مرادی انزواکاهنده چوق زمان براقدی ، ارکان ورجالنك رجا واستمدادی اوزرینه سلطنتی ینه قبول ایتدی . اوروپادن قوبوب بالقان شبه جزیره‌سنه کله‌رك اوراسنیده اوکنه قاتان مدهش فرطنه‌نك اوکنی کسدرمك ایچون نفرت ایتدیکی سلطنتی ینه ایستمیه‌رك قبول ایله قره دکزدن روم ایلی‌یه کچدی نتکم آتیده کوریله‌جکدر .

وارنه میدان محاربه‌سی

دشمنك وارنه‌یه وصولی ـ مراد ثانینك میدان محاربه‌یه ورودی

حامر وسائر بعض اجنبی تاریخلری وحتی بعض آثارتاریخیه‌مز[١] مجار وبالقان شبه جزیره‌سی خرستیانلریله اولان وقوعاتی وباخصوص

---

[١] حامر ـ جلد ٢ ص ٣٠٦ وارنست لاویس ـ تاریخ عمومی جلد ٣ ٤٦ وتاریخ ابوالفاروق ـ جلد ١ ص ٢٩٠

اصلی فصلی اولمدیغنی مأمول ایتدیکمز یوقاریده ذکر اولنان بر معاهده‌نك وجودینه ـ بعض متعصب مورخلرك اشعارندن جسارت الەرق ـ امنیت کسب ایدوب دیرلرکه مجار وپولونیا قرالی ولادیسلاو ایله‌مراد ثانی مرحومك (١٢ تموز ١٤٤٤ده!) عقدایلدیکی صلح نامه اوروپایه عکس ایدنجه قرال مشارالیهله ولد زنا هونیاد اتهام ایدیله‌رك معاهده دکل اون سنه حتی اون هفته بیله معمول به اولمدی. عثمانلی مرخصلری هنوز (سکدین)ده بولندقلری صره‌ده محمدخان ثانی کبی اون درت یاشنده‌کی برچوجغك تخت سلطنته چیقمسیده کندیلرینه جرأت ویردی. هله قرمان اوغلی بوایشده بیوك اویونلر اوینادی. دشمنلرمزی فتیله‌دی طوردی. پاپا یدنجی اوژەن طرفدارلری، ونديكلولر، بیزانسلیلر، افلاق بکی، پولونیالیلر، آلمانلر، ایتالیانلر، مجارلر، خروانلر وهلجرا بتون خرستیانلر، علیهمزه یوریمسنی، ژان هونیاده تکلیف ایتدیلر. هنوز امضا ایدیلان معاهده‌دنطولایی بو آدم اولجه براز تردد کوسترمش ایکن فتح اولنه‌جق بلغارستان قراللغنك کندیسنه توجیه اولنه‌جغنه دائر وعد قطعی النجه تکلیف واقعی قبول طرفنه یناشدی فقط اورته‌ده یمینی اولوب آندن نەیولده خانث ا لنەجغی دوشنورکن قاردینال جزارینی ـ که الك برنجی اهل صلیب مروجلرندن ایدی ـ حقوق دول وبشر حقنده بر بحث ایجاد ایدرجه‌سنه [دینسز اولان ترکلره قرشی ایدیلان یمینك حکمی اولمدیغی کبی کفارتده ایستمز. اوروپا حکمداران نصرانیسنك موافقتلری استحصال اولنمدن عدوی صلیب اولان ترکلرله مجار قرالنك عقد مصالحه ومعاهده‌یه حقی یوقدر] دیو ایکی نظریه یمورطلیوب تثلیث نامنه حرکتی توصیه ایتدی. نهایت امضا ایتدکاری معاهده‌نك مرکبی قوریمدن یعنی بر

هفته‌ـه کچمدن نقض عهد ایله علیهمزه حرکته قرار ویردی . قرال شیطانلق ایدوب احتیاطلی طاورانمق ایچون مخاصمه‌یی برموجب عهد عثمانلیلر طرفندن ترك اولنه‌جق صرپ قلعه‌لرینك تسلیمنه ودنیا ایله انسانلرك مکر وحیله‌سندن نفرتله سلطنتدن فراغت ایدن غازی مراد ثانینك مغنیسایه وصولنه انتظاراً تأخیر حرکت ومع‌هذا استحضارات حربیه‌یه مداومت ایدیورلردی .

[پاپا ایله وندیکلولر مصارف مشترکه ایله بر دونما تجهیز ایدرك بونی آق دکز بوغازندن عثمانلیلرك مرورینی منعه تخصیص ایتدیلر . تکمیل سفائن یا پاپا ویا بورغونیا دوقه‌سی باندیره‌سنی کشیده ایتمش ایدی. وندیکلولر مراد ثانی‌یه آچیقدن آچیغه اعلان مخاصمه‌یه جسارت ایده‌مدکلرندن سفینه‌لرینه مذکور بیراقلری کشیده ایدیورلردی . روملر، وندیکلولردن زیاده سلطان مرادك قهروشدتندن اورکدکلرندن اتحاده داخل اولمامشلردی . فلورانسه قونسیلنه اولجه دعوت اولنان روم رهبانی مقدما کلیسا اتحادی کبی اتفاق عمومی‌یی قبول ایتمشلرسه‌ده مؤخراً هرایکیسندنده نکول ایتمشلردی . چونکه روم ملتی عقاید سابقه‌لرینی ترك ایتمك جهتنه اصلا یناشمامش ، رهبانك بوبابده صرف ایتدیکی مساعی بوشه کیتمش ایدی. بوجهتله روملرله لاتینلر آره‌سنده بغض وعداوت اسلام ایله خرستیانلر بینده‌کی خصومت درجه‌سنده ایدی. حتی قورناز ایمپراطور ژان پالهاولوغ Paléologue خرستیانلرك کندی کندیلرینی تخریب ایده‌جکلرینه قانع اولدیغندن بیغی آلتندن کولیور ایدی] [*]

[*] مینیو- تاریخ عثمانی جلد ١ ص ٢٠٨

ژان هونیاد اردوسی پك ضعیف وموسمده صوك بهار اولوب قلاع عثمانیه‌نك الك محكمی اولان ودینه هجوم ایچونده پك ایلریلمش اولدیغندن اورا محاصره‌سندن فراغتله وارنه‌یه كیتمك ایستدی. بوندن مقصدلریده اوراده (بورغونیا Bourgogne)وپاپا غالریالرینه‌را كباً مقدماسیكسموندك مغلوباً فرارنده‌كی طریقی تعقیب ایدرك بحراً استانبوله كیتمك ایستدكاری ظن اولنیور . افلاق پرنسی معهود (ولاد ــ دراكول) كندی عساكری وبویارلریله (۵۰۰۰ نفر) نیكبولی اوكنه كلوب هونیادك عسكریله برلشدی . (۱٦ تشرین اول ۱٤٤٤ـ۸٤۸) قازیقلی ویووده یعنی دراكول تجمع ایدن عسكرك آزلغنی كوزنجه [ترك پادشاهنك آوجیلری بیله بزدن چوقدر] دیو مستهزیانه بر صورتده قوتلرینی استصغار ایتمكله ژان هونیاد طرفندن دوچار تحقیر اولمشدی. مؤخراً مجار قرالی ولادیسلاو وپاپا وكیلی قاردینال چزارینی وبعض بیوك پاپاسلر و اوروپالیلرله اردو موجودی آرتمشدر.

ژان هونیاد اعلان حرب ایتمدن حیدودكبی اورسووا Orsova دن كچه‌رك نیكبولی‌یه كلمش ایدی . بو طریق برقاچ كونلك بر یول ایكن ولادك ظهورینه انتظاراً همان بر ماهده قطع اولندی . ولادك وصولندن صكره شمنی‌یی محاصره ضمننده حركتده سرعت لازمكلدی . هزارغراددن كچیلوب برهفته‌ده شمنی اوكنه كلدیلر. ایكی كون محاصره‌دن صكره اوراسیده ضبط اولندی . شمنی ایله پراوادی آره‌سی بش كونده قطع ایدلدی . جوار بلغارلریده آنلرله اتحاد ایده‌جكلرینه مكتوبلر یاغدیرییور ایدی. بوتاریخدن بری بزم بلغارلری قزانوب كندیمزه ایصیندیره‌مدیغمز اكلاشیلیور.

نهایت اهل صلیب ۱۰ تشرین ثانیده وارنه اوكنه واصل اولدی‌ه

بونلر دین محاربه‌سنه چیقدقلری حالده کچدکلری یرده خرستیانلری وحتی کلیسالری بیله صویوب صوغانه چویردکلرینی بعض تاریخلر روایت ایدییور. درت بش کوندر نیکبولی امراسی بلادعوت مملکتمزه کلان اشبو تکلیفسز مسافرلری تعقیبدن کیرو طورمیور ایدی. روایته کوره اخیراً انشا اولنوب قره دکزدن طونه‌یه سوق اولنه‌جق یکرمی قطعه سفینه‌مزی دشمن احراق و فداکارانه بر صورتده (پالچیق) ی مدافعه ایدن ۵۰۰۰ قدر عسکریمزی همان کاملاً محو ایدرك وارنه‌یی محاصره ایتدکدن صکره وعم وارنه وهمده غلطه‌یه ایکی قرارکاه تعیین ایتمشلر ایدی.

دشمنك بووجهله تعرضی اطرافدن کلان فریادنامه‌لر اهالی‌یی وکلایی اورکوتدی. رجال دولتك وبا خصوص صدراعظم چاندارلی ابراهیم پاشا زاده خلیل پاشا ایله شهاب‌الدین پاشا واختیار صاریجه پاشا و سائره محمد خان ثانی‌یی قاندردیلر، عاشق اولدیغی سکون وانزوادن لذت اقتطافنه باشلمدن مخاطره‌ده اولان مملکتك تخلیصنه شتاب ایچون جناب مرادی فریادلر قوپاره‌رق دعوت ایتدیلر. قوجه مراد [اوغلم پاك بر نسلدندر. طیشاریدن که بر یبانجی دکلدر. بوکون پادشاهکزدر. آنك رأیله حرکت ایتملیسکز.] دیو جواب رد ویردی. وکلای مشار الیهم ایکنجی دفعه ودها مؤثر برصورتده عروق حمیتنی تحریك ایدرك پادشاهی دعوت ایتدیلر واوغلکز کندی اقتدارسزلغنی تصدیق ایدیور، دشمنی طرد ودفع ایچون ذات همایونلرینی اردو باشنه دعوت ایلیور. بو دولته مناسبت شاهانه‌لرینی وارسه کورینان جسیم تهلکه‌دن تخلیصه مجبوردرلر. مخدوملری پادشاه ایسه اولی‌الامره اطاعتده شرعاً لازمدر دیدیلر. مرادثانی بوسوزلره

طمأنینه‌مدی ایشك ایچنه شریعتك امری پادشاهك اراده‌سی کیرنجه
نزواکاهنی ترك ایدرك دارالحربه قوشدی .

پدرینك وصولیله محمد خان ثانیده تکرار مغنیسایه کوندرلدی .
مراد ثانی دشمن ترتیباتندن ایجه خبر آلدی . کلیبولی بوغازی
مسدوداولوب عسکرینی‌اوراده‌ن کچیره‌میه‌جکندن آناطولیدن‌حرکتنده
۴۰,۰۰۰ موجودلی اردوسنی هر نفره بر دوقه آلتونی اجرت‌نقلیه
ویرلمك‌اوزره وندیکلولره‌خصم اولان جنوه‌لیلر اغا سیله قره‌دکزدن
روم ایلی‌یه کچیرمکه باشلدی . بر روایتده قره دکز بوغازیده مسدود
ایدی . دشمن وارنه اوکنده پاپا دونماسنی کوره‌جکی یرده شهریار
هشیار الیهك ۲۵ قطعه سفینه ایله قره دکزی مرور ایلدیکنی
خبر آلدیغی کبی چند کون صکرده علی‌السحر وارنه‌نك تقریباً التی
یدی کیلو مترو اوزاقلغنده مدهش بر اردونك آتشلرینی کوردی .
مراد ثانی اردوکاهنی تأسیس ایچون وارنه اووه‌سنی انتخاب ایتمش
ایدی. بوندن مقصدی‌ده شو معجز مسافرلره بر ضربهٔ قطعیه‌ویرمك
ایچون عثمانلی شاهبازلرینه واسع بر میدان تخصیص ایتمك ایدی .

مراد ثانینك نزدنده امرای غربیه یعنی(سیتنیچا) بکی‌داود بك
وصرب سپاهیلریله قره‌جه بك ، صدراعظم خلیل پاشا ، صاحب‌نفوذ
سارجه پاشا ، ومحمد خان ثانینك ندیم خاصی زغنوس پاشا کبی‌دکرلی
امرا بولنیوردی .

وارنه میدان محاربه‌سی ـ ۱۴۴۴ـ۸۴۸

وارنه میدان محاربه‌سنده‌کی طرفین قوتلری حقنده مورخینك
ویردیکی مقادیر یکدیکرندن فرقلیدر . اکثر مورخین مراد ثانی

قوتی ٤٠٠٠٠ مقدارنده کوستردیکی حالده قاوزلر ١٢٥٠٠٠ ولامارتین و(مینیو) ١٠٠,٠٠٠ اولمق اوزره ارائه ایلیور . متفقین قوتنه کلنجه صولاقزاده ٨٠٠٠٠ قاوزلر ٢٤٠٠٠ ومصر سلطاننه کوندریلن فتحنامه‌ده ٧٠,٠٠٠ زرهلی سواری ایله کلی پیاده‌دن عبارت ایدی . علی العموم مورخین اهل صلیب قوتی عثمانلی قوتندن زیاده ارائه ایلدیکندن مقدارلری هر نه اولورسه اولسون قوتمز دشمن قوتنك نصفی قدر اولدیغنی قبول ایتمك لازم کلیور .

طرفینك نظام حربلرینه کلنجه مراد ثانی آرقه‌سنی تپه‌لره دیرمك اوزره قوتی اوچ خطه تقسیم ایدوب محاربه روم ایلیده اولدیغندن برنجی خطك صاغ جناحنه طرخان بك قومانداسیله روم ایلی قوتی و صول جناحه آناطولی عساکریله تیمور طاش‌زاده آناطولی بکلربکی شهید محترم قره جه‌پاشایی تعیین وایکنجی خطه‌و آنك مرکزی جناحلرینه عزب عساکرینی تعیین ایدرك یکیچریلرله کندی قرارکاهنی اوچنجی خطه ودها یوکسك نقطه‌لره ومرکزه یرلشدیروب الك کیرویه اردونك آغرلقلرینی وضع واوچنجی خطك اطرافنه‌ده شرامپول قازقلری رکز ایتمشدی .

اهل صلیبك نظام‌حربی‌ده ایکی خط اوزره مرتب اولوب برنجی خطده‌صاغ جناحده قاردینال چزارینی‌وسائر پسقپوسلر وسیاه سنجاقلی یعنی زرهلی‌مجار سواریلری وصول‌جناحده درت‌بیك افلاق عسکریله مجارلر وایکنجی خطده‌دخی فرقهٔ قرالی ایله پولونیالیلر و مجار قرالی ولادیسلاو ترصد مفرزه‌سی ایله صولك‌و آغرلقلری حاوی اردوکاه‌دخی بو خطك کیروسنده صاغ و صولنده بولنیور وآرقه‌لرینه پراوادی نهری تصادف ایدییوردی .

اهل صلیبك مقصدی وارنه‌یی بعدالتسخیر استانبول اوزرینه یوریوب متفقلری اولان قیصرله اتحاد دنصکره عثمانلولری اوروپادن طرد ایتمك ایدی .

اهل صلیب اردوسی بر انسان غلبه‌سندن عبارت ایدی ، کافه‌سی تجربه‌سز ، ضبط و ربطی مفقود بر سوری سرخوش و ملت چورباسی ایدی. بونلر یغما ایچون محاربه‌یه کلمشلر ایدی. حسن انتظامه مالك اولمیان براردوده عسکرکده متجانس اولماسی محاربه ومضاربه‌دن اول نتیجه‌نك نه اوله‌جغنی کوستررر . یالکز مجار سواریلری متجانس اولدقدن بشقه ضبط وربطی کوزل ، انتظامه آلشدیرلمش ایدی . بونلرك اکثریسی کبار وزادکاندن ویا منتخب محاربلردن حالبوکه پیاده‌لر بر سوری سرخوشدن عبارت ایدی.

مراد ثانینك اردوسی‌ده بر ملت واحده‌دن عبارت کافه‌سی حرب آزموده ، کرم وسرد هوایه آلشمش ، پادشاهلری ، دینلری یولنده فدای جان ایتمکی جانه منت بیلان غازیلر ایدی . دشمن جسور یکیچریلره قارشی (هیچ) مثابه‌سنده قالیور ایدی .

مراد ثانی‌نك ارزوسیده دشمن حرکاتنی دوچار تأخیر ایدرك آنی استانبول جهتنه تقربدن منع ایله طونه‌نك اوته یقه‌سنه دفع ایتمك ایدی .

اردوی عثمانینك اوکنده و بر مزراغك اوجنه خرستیانلر طرفندن نقض ایدیلان معاهدهٔ معهوده تعلیق قلنمش ایمش .

اراضی، یعنی میدان محاربه دشمن ایچون دها نافع وقوماندانلری اولان هونیاد مراد ثانی قدر مقتدر بر آمر ایدی .

محاربه‌نك صورت جریانه كلنجه :

اهل صلیب اولجه تعرض جهتنی قبول ایتمش ایسه‌ده مؤخراً حال تدافعیده قاله‌رق وقوع حاله كوره حركت اولنمسی تصویب ایتدی . مراد ثانی صولی جناحده بولنان آناطولی سواریلرینی ٦٠٠٠ نفرقدر اولدقلری حالده دشمنك مقابلنه یعنی صول جناحه هجوم ایتدیردیسه‌ده اوجهتده بولنان پسقپوسلر اداره‌سنده‌كی عسكر طرفندن رجعته مجبور ایدلدی . صول جناحمزك بورجعتندن جسارت آلان دشمن صول جناحی یعنی(دراكول-قازیقلی وویوده)قوماندا سنده‌بولنان‌درت بشبیك قدر عسكری صاغ جناحمزه وطرخان قوماندا سنده‌كی روم ایلی عساكرینه‌شدتله‌هجوم ایدرك خطی یاروب مركز كیروسنده‌كی‌یكیچریلره وقراركاه پادشاهی‌یه طوغری تعرضلریده طرفمزدن دفع اولندی. ژان هونیادك امرلری خلافنه‌موقعی ترك ایدوب جبهه‌دن‌هجوم ایدن وقرال ولادیسلاوك‌معیتنده‌بولنان پولونیالیلرده یكیچریلراوكنده‌كی شرامپول قازیقلرینه‌وخندقلره‌قدر هجوم‌ایتدكلرنده هرطرفدن‌صاریلمریله یا تلف اولوب كیتمك‌ویا حربی قزانمقدن‌بشقه برچاره‌قالمدیغنی آكلامریله‌شدتله مجادله‌ایدرلركن قرالك‌حیوانی آیاغنه ایندیریلان بربالطه‌ضربه‌سی‌حیوان ایله برابرقرالی آشاغی دوشوردی. وقرال اسارتی ترجیح ایتمش‌ایكن نقض معاهده‌دنطولایی آتشلر پوسكوروب اللرینه لچانی صاغ براقمامغه عزم قطعی ایله حركت ایدن یكیچریلردن موره‌لی قوجه حضر نام اختیار آنك قفاسنی كسه‌رك بر مزراغه صاپلایوب قالدیردقده پولونیالیلرك قوۀ معنویه‌لری بتون بتون منكسر اولدی، بعضیسی خندق طشره‌سنده و بعضیسی خندق ایچنده تلف اولوب كیتدی .

بو آرالق صاغ جناحمزی چویرمکله مشغول اولان ژان هونیادسرعتله یتیشه‌رك مقتول قرالك نعشنی آلمغه چالشدیسه‌ده آکا موفق اوله‌مدیغی کبی حربك‌ده‌قطعیاً غائب‌ایدلدیکنه‌ده قناعت کتوردیکندن افلاقلیلری آله‌رق رجعت وفرار ایله بر قتل محققدن قورتیلدی .

قاردینال چزارینی ایله سـائر پسقپوسلره کلنجه بونلرده صول جناحمزه هجوملرنده مضمحل وپریشـان اوله‌رق (دَوْنه) کولنـه طوغری فرار ایله بعضیسی بطاقلغه صاپلانوب قالدی بعضیسیده یعنی قاردینال چزارینی‌عربه‌لردن‌تشکیل‌ایدیلان‌مانعه‌طوغری‌فرارایلدیسه‌ده تعقیب اولنه‌رق رفقاسندن پك چوغیله برابر تلف ایدلدی . معلم محترم مرادبك‌افندی (چزارینی) نك تلفندن بحث‌ایتدیکی صره‌ده‌بزمکیلر عقل‌ایدوبده قاردینال‌چزارینینك جسدینی تشخیص‌ایله آنك کله‌سنیده مقتول قرال قفاسی یاننه آصیدیلر نام وشاننه عهدنامه نقض‌ایتدیریلان تثلیثه موقع ومحله کوره مناسـب بر تثلیث تشکیل ایدلمش اولوردی. دیو پك کوزل برجمله‌جك تحریر بیوریورلر .

بو محاربه‌نك ایرتسی کونی یعنی (١١ تشرین ثانی ١٤٤٤ ـ ٩ رجب ٨٤٨) ده مراد ثانی اهل صلیب اردوسنك هونیاد ایله برابر هجومنه رغماً غیرمتحرك‌قالدیغنه تعجب‌ایدوب بونلرك‌عربه‌لروآغرلقلر آرقه‌سـنده تحصن ایتدکارینی کورنجه هجوم ایدرك ا کثریسـنی تلف ایتدیردیکه بونلرمیاننده غروس وارادین و اکری پاپاسلری و(نه‌تین باتوری) کورلمشـدر . هنکام مجادله‌ده پاشـا بابا دیو تلقیب اولنان مشـارالیه قرهجه پاشاده شهید اولمشدر . قبری میدان محاربه‌ده‌در . مشاهیر امرامزدندر . چلبی سلطان محمدك دامادی ایدی .

مراد رابع محل معرکه‌یی تماشا ایدرکن مصاحبلرندن عزت بکه

[نه غریب شی! دشمن مقتوللری ایچنده هیچ بر آقصقاللی کوره میورم هپسی کنج] دیجه عزت بکده [پادشاهم بونلر میاننده یاشلی باشلی آدم اولیدی بویله دلیجه سنه محاربه یه قالقیشیرلرمیدی] دیوب پادشاهی کولدرمشدر .

اهل صلیب و مجاز وپولونیا قهرمانلری اشبو مغلوبیتك باشلیجه بر سببی اوله رق ولادی محکوم ایلدی . فقط ولاد ده اردوکاهمزی یغما ایچون عسکرینك ترك حیات ایتدیکنی بیان ایلدی . بوحالده نصل اولدیده اردوکاهمز یعنی قرارکاه عمومی ضبط اولنمدی ؟

اشبو غلبه دن مراد ثانی بیوك بر استفاده ایده بیلوردی . فقط عزلتکاهنده آسوده نشین اولمغی سلطنت دنیویه یه ترجیح ایدر برذات درویش نهاد اولدیغندن تکرار مغنیسایه چکیلوب کیتدی وسلطنتی ایکنجی دفعه مخدومی محمد خان ثانی یه ترك ایلدی .

یکیچریلرك اختلالی .— مراد ثانینك تکرار جلوسی

مراد ثانینك انزواکاهنه عودتنده یکیچریلر اون یدی یاشلرنده اولان کنج بر حکمدارك سلطنتی استخفاف ایدرك عصیان وادرنه یی احراق وسرایلری یغما ایدرك جوار تپه لره چکیلوب ترقی یعنی علوفه لرینه ضم اولنمسی طلب ایتملریله یارمشر آقچه ترقی احسانیله غائله نك اوکی آلندیسه ده بوترقی آتی حقنده برسؤ مثال اولدی. صدر اعظم خلیل پاشا وسائر ارکان وامرا قراری وجهله محمد خان ثانی اقناع اولنه رق پدری تکرار دعوت اولندی وبرروایتده صدراعظم طرفندن بر خیلی کونلر امتداد ایده جك صید وشکاره کوتوریلوب بو زمانده صاریجه پاشا مغنیسایه ونزد مراد ثانی یه کوندرلدی ، پادشاهك هنوز اجرای سلطنته غیر مقتدر اولدیغی عرض اولندی .

شهریار مشارالیهده مغنیسادن خفیاً حرکتله ارزوسی خلافنه ادرنه‌یه کلوب زمام اداره‌یی النه آلدی . جناب مراد ادرنه‌یه وصولیله برابر عاصی عسکر ایچنه طاله‌رق تکدیر و آزار ایله جمله‌سنی اطاعته ادخال ایلدی و محمدخان ثانی مغنیسایه و آنك امن‌واعتمادینی قزانان وایو برمال اولمیان زغنوس محمدپاشاده‌اعدام ایدلمیوب رفع رتبه‌سیله منفیاً بالیکسره سوق اولندی .

چلبی سلطان محمدك (برنجی) زماننده یکیچریلرك چیقاردقلری کورلتی برقیام عد اولنورسه بو دفعه‌کی قیام واختلالده بو اوجاغك تشکیلندن بری ایکنجیسی عد اولنملیدر .

مراد ثانیده اوغلنده بر خیلی قصور کوریوردی . تحصیل ایتمك ایتمك اوزره منلا خسروی اوغلنه معلم وصاریجه پاشاییده لالا یعنی مربی تعیین ایلدی . خاقان مخلوع کندیسنی برآو بهانه‌سیله ادرنه‌دن آشیروب سلطان مرادی دعوت ایدن صدراعظم خلیل پاشا حقنده عداوت ونفرت بسلەمشدرکه بونك حکمنی مؤخراً یعنی استانبولك فتحنی متعاقب آنی اعدام ایله میدانه چیقاردی .

وارنه محاربه‌سنی متعاقب دشمن واوروپا ـ دوام مخاصمات

فنا خبرلر چابك ایشیدیلرکن بو دفعه هرنصلسه وارنه مغلوبیتی کچجه اوروپاده انتشار ایتدی . فقط درجه‌سی تقدیر اولنه‌میوردی . حتی قرال ولادیسلاو ایله هونیادك‌سالماً مملکتلرینه چکلمش اولدیغنه بیله حکم اولنیوردی . حالبوکه قرالك نعشی چوقدن طعمۀ غراب اولمشدی. نهایت اوروپا حقیقته کسب‌اطلاع ایدنجه امیدلرینه هونیاد طرفنه توجه ایتدی و آنك هیچ‌اولمزسه سنۀ تالیه‌ده ینه خاقان غالب علیهنه (حرب مقدسی) ده دوام ایده‌جکی ظن اولنیوردی .

پاپا غالریالرنده‌ده عودت اشارتلری کورلمیور ایدی . ۲۱ مارت ۱٤٤٥ ده لوره‌دانو یعنی آمیرال ، نعزوپونتی جزیره‌سندن کوندردیکی بر مکتوبله طرز حرکتنی استعلام ایلدکده (ایسترتی) یه کیدرك وندیکلولری پك اولقدر متضرر ایتمیه‌جك بر معاهده‌یی قبول ایتدرمك ایچون بر حرکت وطور خصمانه کوسترمسی جواباً کندیسنه اشعار اولندی .

اقتدار غیر محدوده ایله امور حکومتی تسویه‌یه ومجار حدودینك امر مدافعه‌سنه مأمور اولان ژان هونیادك عثمانلیلر علیهنده بر انتقام محاربه‌سنه تشبث ایده‌جکی و کندیسیله بر طاقم بارونلرك تجهیزاته باشلدقلری خبرینی ناپولی سفیری (اوفه‌ن ـ بودین) مواصلتنده (اغستوس ۱٤٤٥) خبر آلدی .

بورغونیا غالریالری‌ده حرب مقدسدن فراغت ایتمیه‌رك ایلك بهارده قره دکزه کیروب حضرت مسیحك استجلاب ممنونیتی ضمننده چاپولجیلغه باشلمشلر ایدی . حتی بونلرك بعضلری طونه آغزلرندن ایچری کیرمش و ۱٤٤٤ ده پاپیلان پلانلری اجرایه باشلمش ایدی . کذا شهر مذکورده پاپا مأمورینك راکب اولدیغی یدی غالریادن بریده طونه‌یه کیرمکه موفق اولمشدی .

زوکورت بیزانس ایمپراطورینه کنجه بوده حالنه باقمدن بالذات سفینه کوندرمدیسه‌ده اشبو نو ایجاد صلیب محارباتنه بیانجی قالمامش ایدی . ساوه‌جی بکك اوغلی داود چلبی نامنده اولوب بر قاچ زمانلر نزدلرنده بولندقدنصکره روملر طرفندن فرنکلره کوندریلان بر مدعیٔ سلطنتده فرنکلر نزدنده بولنیور ایدی .

تموزك حلوانده پاپا مأموریله هونیاد آره‌سنده (ولاد) لك توسطیله

ائتلاف حاصل اولدی وبرسنه اولكی تشبثات ینه تحت قراره آلندی .
نی غالریالر نیكبولی سورلری آلتنه قدر كیدوب هونیاد ایله ولادك
سكرینی اركاب ایدرك بونلری استانبوله نقل ایلیه‌جك واوراده
مپراطورله اویوشیله‌رق روم ایلیده بولنان عثمانلی نفوذ وحكومتی
محو وپریشان ایدیله‌جك و ساوه‌جی زاده‌نك آناطولی حكمدارلغی
اعلان اولنه‌جق ایدی .

اشبو دونما ابرائیل لیمانی مرور ایتدكدن صكره سلستره‌یه هجوم
طوترقان حكومتی احراق ایله شدتله (یركوی) ه طوغری ایلرولدی .
ولاد) كه ۵۰۰۰ قدر افلاقلی ایله دونمایه مرافقت ایدیوردی .
رنه اولورسه اولسون یركویی ضبط ایتمك ایستیوردی . بو آدمك
وندن مقصدی غایت قیمتلی اولان (قرونشتاد) طریقیله (بكرش)
ترغوویشته یولنی عثمانلیلره سد ایتمك ایدی . (یركوی) یی ضبط
یتدی . اورا محافظی اولان طرخان بكزاده ایله عساكر عثمانیه‌دوچار
سارت اولدی . بونلرك كافه‌سی قازیغه اورولدی . فقط بونده تشریفات
عددسی كوزه‌دیلوب ضابطان وامرا واركان عسكریه‌مز رتبه‌لری
سبتنده بیوك قازقلره اورولدی (ولاد) ك بولندیغی محل اطرافنده
وقازقلر بردائره تشكیل ایتمش وبیچاره اسرای حربیه‌نك آه‌وفغانلرینی
بشیده‌رك دائره مركزنده اولدیغی حالده كندیسی نوش شراب ایتمكده
بلنمش ایدی . بوخنزیرك شدت قهرندن روسجق دخی عساكر
ستحفظه‌سی طرفندن ترك اولندی . ۱۲۰۰۰ قدر بلغار ولادطرفنه
افلاقه كچه‌رك آنك تابعیتنی قبول ایلدی . نهایت مجارلرده ایلول
واسطنده نیكبولی سوری اوكنه واصل اولدی .

هونیاد بودفعه ۱۳۹۵ ده سیكیسموندك ترتیب واجرا ایلدیكی

(پلان) ى قبول ايدرك كوچك نيكبولى‌يه يعنى تورنو Tournou يه هجوم ايتدى . ومحاصره‌دن ايكى هفته صكره تضييقك بيهوده اولديغنك فرقنه واردى . بوحالده غالريالر (اولتى) نهرينك منصبندن (جيو) نهرينه نقل اولندى . عسكريمز مجارلرك . فرانقلرك . افلاقليلرك حركاتى طونه‌نك صاغ جهتندن دائما نظر دقتده طوتيور وفقط محاربه‌يه كيرشمك ايستميور ايدى . ذكى و دورانديش برخرستيان اردوسى قوماندانى بويله برموسمده ، جزئى برقوتله بيوك برسفره تشبث ايتمسى بيوك براحتياطسزلق ايدى . هونياد نهايت اشبو عدم احتياطى آكلادى . بويله غريب ويكى برسفر كذشتدن تشرين اول نهايتنده فراغت ايدلديسه‌ده اولاخلر بوندن استفاده ايدرك برقاچ زمان ايچون (يركوى) ه تصرف ايتديلر . بورغونيا سفائنى ده ٢ تشرين ثانيده مرساى قسطنطنيه‌يه عودت ايتدى .

اشبو وقوعاتى متعاقب احوال جاريه‌يه كسب وقوف ايدن جمهوريت يعنى ونديكلولر سلطان محمد خان ثانى ايله (٢٥ شباط ١٤٤٦ـ٨٥٠ده) عقد ايتدكارى مصالحه مؤخراً يعنى مراد ثانينك دفعهٔ ثانيه جلوسى متعاقب آنك طرفندنده تصديق قلندى .

صرپ دسپوتى ژورژ برانقوويچ مراد ثانى‌يه عرض مخالصتده دوام ايتمكله برابر آنك استفان طرفندن ضبط ايديلان (بار ـ آنتيوارى) و (دريواستو Drivasto) وهيچ اولمزسه ونديك دكزى ساحلنده بر مقدار ير استرداد ايده‌مزسه (زانطا) يى الده ايتمكه ابراز غيرت ايلدى . ذاتاً (بار) ايله دريواستو دها ونديكلولر النه كچمدن بيله ويووده‌لر طرفندن اشغال ايدلمك مخاطره‌سنده بولنيور ايدى . برانقوويچ عدوى مشخصى اولان بوسنه بيوك ويووده‌سى استفان

له (خلوم ـ Chlum) دوقه‌سندن دوچار اولدیغی حقارت ومذلتی
نوتمش ایدی . استفان ایله دوقه (نارطا) بی آکا آلدیره‌جقلرینی
حتی مجارستانی ضبط ایتمك ایسترسه عسکرله معاونت ایده‌جکلرینی‌ده
ولی قرالنه وعد ایتمشلردی . ولاد — دراکول ، بوبرباد حریفده
راد ثانی‌یه جزیه عرضیله تکرار تحت حمایهٔ عثمانیـه‌یه کیرمکه قرار
رمشدی .

ایشته برایکی سنه اولکی مسیحیون اتحادندن برقاچی یعنی صرپلو،
لاقلی ، بوسـنه‌لی ، وندیك جمهوریتی بووجهله آیریله‌رق میدان
ـارعه‌ده ومراد ثانی ایله محاربه حالنده مجار قرالیتی ایله بیزانس
راطورلغی قالیور ایدیسـه‌ده بونلرك هرایکیسیده محاربه ایده‌جك
حالده دکل ایدی . حالبوکه شو قهرمان پادشاه ایدیلان قانجیقلقلره
بل سلاح انتقامی ترك ایتمك ایستمیوردی . حالبوکه (١٤٤٥ —
٨) سنه‌سنده حال وموقعك طاقتفرسا بردرجه‌ده اولدیغندن بخثله
راطور سکزنجی ژان پاله اولوغ وندیکه ، رومایه ، آلمانیایه ، ویکی
اهل صلیب خلیالری اویانمغه باشلیان فرانسه‌یه شکایتلر یاغدردی .
غونیایه کوندردیکی باش راهب پاخومیوس بر صورت استثنائیه‌ده
ل اولندی . و ١٤٤٦ ابتدالرنده [قاردینالیس آرماته خرستیانو
م] یکی بر اهل صلیب تشـکیلی ضمننده معاونتلر طلب ایتدی .
١٤ ده اوچنجی فره‌دریق طرفندن مجارسـتانه والی وکنج قرال
دیسلاس) ه وصی تعیین اولنان معهود ژان‌هونیادده وارنه مجاب
ویتنی بر انتقام ایله ستر ایتمك ویا عثمانلیلرله شایان قبول بر صلحی
یله‌جك امیدلر بسلیور ایدی . فی الحقیقه بوجسور قهرمان قیشن
پات طاغلرینی کچدی . ومحاربه‌یه باشلمق ایستدیسه‌ده عسکرلری

یك آز اولدیغندن انجق (ولاد)ی واوغلی (میرچه‌آ) نی باصغین ایدرك
تلف ایتمکدن بشقه بر استفاده‌ده بولنه‌مدی . ولادك قتلیله افلاق
حکومتی احتمالکه کنج دانه وآندن براز صکره دیکر بردانك اوغلی
ولادیسلاوه نصب اوله‌جقدی .

مراد ثانینك موره سفری

مراد ثانی صوك وارنه محاربه‌سنه طولاییسیله اشتراك ایدن
بیزانسلیلردن انتقام آلمدی . واقعا انتقام اله‌جق الده برشیلریده یوق
ایدی چونکه قوجه روم ایمپراطورلغی نفس استانبول سورندن بر
طوپ منزلی محله‌قدربیله ممتد دکل ایدی . مع هذا پاله‌اولوغ خاندانی
بر (حساباجق) کورمك اوزره تکرار اوروپا جهتنه کچمش ایدی
چونکه بوعائله خاندانندن قسطنطین بر چوق کیمسه‌لر کبی عثمانلیلر
خاتمهٔ سلطنت واداره‌سنك پك چوق کچمیه‌جکی ظننده بولنمش
ومومی‌الیه ایله برادری (طوماس) وندیکلولرك آرتق خاطرده
چیقاردقلری ولاتین وناوار حکومتلری واك نهایت (طرقو
و (تراخاریا) اداره‌لرینك منطقی اولدیغی بالقان شبه جزیره‌سی
عقللرنجه ینه‌بیزانس ایمپراطورلغنه مال‌ایتمکه چالیشیورلردی . (آتنه
و (تب) دوقه‌لغی‌ده مظهر عفو اوله‌جقلری ظننده بولنیوردی
وندیکلولره قارشی شجیع بر مدافع اولوب ١٤٣٥ ده وفات ایدن
(آنطونیو) نك یکنی (نه‌ریو ـ [illegible]) آتنه اهالیسنك ارزوسی
تبعاً عمجه‌سنك متروکه‌سیله ازدواج وفقط آز برزمان صکره ایتالیا
عودت ایتمش و ١٤٣٩ ده نه‌ریونك برادری دیکر بر آنطونیو آ
خلف اولمش ایسه‌ده بونکده وفتی اوزرینه نه‌ریو ینه آتنه‌یه عودت

نلی قوماندانی طرخان بكك زیرحمایه‌سنه كیرمش ایدی . مجارستان
رباتی اوزرینه دولت علیه‌نك ضعف قوتنه حكم اولندیغی صره‌ده
انبول فتحنده ایمپراطوراولان مشارالیه قسطنطین، پادشاهك اهل
ب ایله مشغول اولمسندن بالاستفاده برطاقم آرنودلرله نه‌ریونك
سرف اولدیغی (بئوتی — Beothie) یه هجوم و اورادن طرد
هكزامیلیون — كرمه حصار — كورده‌س برزخی) نی دخی
شتلی بر دیوارله تحكیم ایتمش وبوده بر طرز غریبده مراد ثانی‌یه
لان حرب دیمك اولمغله شهریار مشارالیه نه‌ریو [آچچایولی —
Acciai دخی‌دینور] نك كتوردیكی بر مقدار عساكر معاونه ایله
وسی موجودینی بر روایته كوره ٦٠,٠٠٠ نفره ابلاغ ایتدكدن
كره ادرنه‌دن ایلك دفعه اوله‌رق موره سفرینه حركت ایلدی .
ومی ، لازارك ١٤٤٦ ده طوماسك كریمه‌سیله ازدواج ایتمش
لان صرب دسپوتی عثمانلیلرك محمیسی اولدیغی كبی وندیكلولرده
اولوغلر كبی شایان امنیت اولمیان بر قومشو ایچون سلطان مراداله
ز عقد ایلدكاری معاهده‌یی نقض جهتنه یناشمدیلر. قسطنطین ایله
ماس متفقسز قالدقلرندن مورخ مشهور خالقوقوندیلی سفارتله
اد ثانی نزدینه اعزام ایدرك طلب صلح وعفو و امان ایتدیلر .
رخ مأموریتنده موفق اوله‌مدی . سلطان مراد موره‌یه هجوم ایله
كور كرمه حصاری اوچ كون طوپه طوته‌رق دردنجی كونی‌رایت
نی‌یی قلعه برجلرینه ركز ایتدردی . مراد ثانی ایله برابر تساليا
جاق بكی طرخان بكده برابر بولنمش وعساكر عثمانیه پاطراس
(قلارنجا) جهتنده بیله كورنمش ایدی . مشارالیه طرخان بك
ره شبه‌جزیره‌سی ایچریلرینه قدر نفوذ ایتدیكندن اورالردن پك

چوقده اسیریقه‌لدی. نه‌ریوده تكرار آتنه دوقه‌لغنه تعیین اولندی.
عثمانلیلرله طاغ محاربه‌سی ایتمك وكندیلرینه بر حكمدار اولمق اوزره
مقدما پاله‌اولوغلردن برینی طلب ایدن تسالیالیلر یكیدن تحت تابعیت
عثمانیه‌یه آغیر بر جزیه اعطاسیله دخول ایتدیلر. قسطنطین ایله
طوماسده روایته كوره سنوی ٥,٠٠٠ دوقه التونی ویره‌رك ملكلرینه
تصرف ایتدی. مورخ مینیو عثمانلیلر ایلك دفعه كرمه حصارلك
تخریبنده طوپ استعمال ایتمشلردر دیر.

ارنودلوه محارباتی — اسكندر قاستریوتی

شمالی ارنودلق محارباتنه‌واسكندربكه كانجه بوقطعه‌ده (٨٤٨-١٤٤٤)
بحران عظیمنده علم افراز قیام اولمش اولدیغندن بونلركده تربیه‌لری
ایجاب ایدیوردی. فقط بودفعه تربیه ایدیله‌جك نه دوقاكین ونه‌ده
(اسپاطاس ـ Spatas) ایدی بلكه مراد ثانینك صوك زمانلرینی وقائع
دوز سلطنتنك قسم اعظمنی اشغال ایتمش وطاغلرینك مناعتنه استناداً
جناب فتحی عاجز براقش اولان (ئه‌ماتیا ـ Ematia) بكی اسكندر
بك ایدی.

مراد ثانی ١٥٣١ سنه‌سنده شمالی آرنودلقده بولندیغی برصره‌ده
اوزا متمولاتندن اولوب دولته صادق قاله‌جغنی ضامن اولمق اوزره
سكز سنه اول رهن صورتیله درت اوغلنی استانبوله كوندرمش [١]

[١] یورغا ژان قاستریوتینك اوچ اوغلی اولوب ژورژ ایله استانیسا
كندی حاللرنده ووندیكلولر زیر حمایه‌سنده اوله‌رق ، دبره وماط قلعه‌لرنده
یشادقلرینی وبوحالده استانبوله كوندرلدكلرینی واستانبوله كوندریلان (ژورژ)
نامنده اولان اوغلی اولوب اسلامی قبول ایدرك اسكندر نامنی الدیغنی یازیور.
(جلد ١ ص ٤٤٩)

ختانلری اجرا وکندیسی جزیه‌گذارمز اوله‌رق شمالی آرنود بکلکنده ابقا اولنمش اولان (ایوان قاستریوتی) ینه مذکور ۱۴۳۱ ده وفات ایتدیکندن ممالکی مراد ثانی طرفندن ضبط اولنمش ایدی. اسکندر نامنی آلان ذاتده متوفی‌نك چوجقلرندن بری ایدی. دیکر اوچ برادری کوچك یاشده ایکن وفات ایتمش اولدیغندن (ژورژ) ژان قاستریوتی‌نك یکانه اولادی اوله‌رق قالمش ایدی.

اسکندرسرایه‌آلندی، اوراده تربیه ایدلدی، ختانی‌یاپیلدی، کنج، یاقیشقلی، جسور برادم‌ایدی. شجاعتندن‌طولایی (اسکندر) نامی‌ویرلمش‌ایدی. بو ذات ۱۸ یاشلرنده ایکن بعض محاربه‌لرده بولنوب ابراز شجاعتله مظهر تقدیر اوله‌رق حتی ۵۰۰۰ نفرلك برسواری فرقه‌سنه قوماندانلق‌بیله ایتمش وصکره‌آناطولیده برسنجاق بکلکیله تلطیف اولنمش ایدی. پدرینك‌ارتحالنده یکانه وارث قالدیغندن مأمولك خلافی پدرینك ملکنه تصرف ایده‌مامسی باعث انفعالی اولدی. ۲۹ یاشنده ایکن اقرباسی دلالتیله کندینه برطاقم طرفدارلر پیدا ایتدی. فراری بالتصمیم رئیس افندی‌یی (خارجیه ناظری) خنجرله تهدید ایدرك (قروئی‌یا ـ آقچه‌حصار) قلعه‌سیله‌جوارینی نام‌شاهانه‌یه اداره‌ایتمك اوزره اولجه احضار ایتدیکی برامرنامه‌یی آکا امضا ایتدیروب کندیسیله‌برابر ارتدادایدن یکنی‌حمزه بك‌ایله ۱۰ تشرین ثانی ۱۴۴۳ده فرار ایلدی. اسکندر سرای همایونده پرورشیاب اوله‌رق اصول حربی مراد ثانی قوماندانلرندن تعلیم ایتمش ایدی.

مرحوم شمس‌الدین سامی بك اسکندرك فرارینی طرز آخرده اشعار ایدرك دیرکه اسکندر شهزاده سلطان محمدخان ثانی ایله برابر تربیه‌اولنمشدی بو دیکنده سنجاق بکی نصب اولنه‌رق صرب و شام وسائر محاربه‌لرده خدمتده بولندی ؛ شجاعتلر کوستردی ، قوت وبسالتی بردرجه‌ده ایدیکه هر طرفدن قوت وجسارت امتحاننه کلان برچوق پهلوانلره قارشی حضور پادشاهیده مبارزه‌ایدوب هیچ‌بروقت کیمسه‌یه مغلوب اولمامش‌ایدی. پدرینك وفاتنده ملکی ضمیمهٔ ممالك عثمانیه اولوب آقچه حصاره بر محافظ کوندرلمش واسکندر بك اوصره‌ده شام سفرنده بولنوب عودتنده اوچ‌قرداشنك وفات

ایتمش اولدقلرینی خبر آلمش ایدی . اسکندر بك پدرینك وفاتنده برادرلرندن برینك ویا کندیسنك ملك موروثنه تعیین اولنه‌جغنه انتظارده ایکن برطرفدن بوکا نائل اوله‌مامسی وبر طرفدن برادرلرینك وفاتی کدورت خاطرینی موجب اولدی . قاچق ایچون فرصت جستجوسنده ایکن (۱٤٤۷ ـ ۸۵۱) سالنده واقع اولان (موراوا) محاربه‌سنه سوق اولنمش ایکن معیتنده بولنان جزؤی برمقدار آرنودلرله فرار وآقچه‌حصارده‌کی محافظی اغفال ایدرك پدرینك ملکنی استرداد ایتدی .

فرارینك یدنجی کونی دبرهٔ بالا طرفنده طوپلادیغی اوچیوز قدر طرفدارانی ایله (درین) نهری مجراسنجه آشاغی طوغری اینوب جمعیتی ایکی مثلنه ابلاغدنصکره آنلری بر اورمان دروننه اخفا و یکنی ایله یالکزجه آقچه‌حصاره دخول وامرنامه‌یی بالاراثه قلعه‌یی تسلیم آلمش ویکیجه اخفا ایتدیکی آرنودلری قلعه‌یه ادخال ومستحفظی قتل ایدرك کون کونه تکثر ایدن جمعیتله قپانوب نتیجهٔ احواله انتظار وماکدونیا ایله ئه‌پیر آره‌سنده‌کی بر بوغازه ۲۰۰۰ نفر اقامه ایلدی . مومی الیهك شایعهٔ بسالتی اطرافه انتشار ایتمکله آز زمانده معیتنه طوپلانان ۱۰,۰۰۰ الی ۱۵,۰۰۰ اشخاص ایله همشیره زاده‌سی اولان یکناری وسائراقرباسی معاونتیله بر ماه ظرفنده بتون یانیه ولایتی مواقعنی ضبط وتسخیر و پدری ممالکنه تصرف ایدرك آقچه حصاره عودت ایلدی (۲۵ کانون اول ۱٤٤۳) بوکونده ژان هونیاد بالاده بیان اولندیغی وجهله اسلاتنیچا محاربه‌سندن صکره بالقان کچیدلری واسطه‌سیله جنوبه طوغری صارقمغه باشلامش ایدی . مقتدر اولدیغی قدرده فعال اولان اسکندر جوار خرستیان بکلرینی (آلشیو ـ لش) ه دعوتله مواصلتلرنده اسکندری کندیلرینه رئیس انتخاب ومصارف واقعه‌یه مدار اولمق اوزره هر بری سنوی برر مقدار تسویه ایتمك اوزره قرارویردیلر که

بو مبلغ ٢٠٠,٠٠٠ دوقه آلتوننه وقریده انبو پرنسلرك عساکر مأمونسینه ٣,٠٠٠ سواری و ٧٠٠٠ پیادهیه بالغ اولدیغندن بو قوتله آقچه‌حصارك ٨٠ میل مسافه‌سنده واقع (دیرهٔ زیر)ده عساکر عثمانیه‌نك وصولنه انتظار ایتمش ایدی .

صدراعظم علی پاشا ٤٠,٠٠٠ قدر عسکرله اسکندر بك غائله‌سنك دفعنه مأمور اولدی . اسکندر بك تحصن ایتدیکی بوغازی آکا ترك ایله بر آز کیری چکیلرب علی پاشا بوغازه داخل اولنجه مدخلی سد ایتمکله مشارالیه قپانه طوتیلمش برحاله کلدی. طاشلر آرقه‌سنده مستور اولان اسکندر عسکرینك یاغمور کبی یاغدیردیغی مرمیلردن ٢٢,٠٠٠ عسکریمز تلف اولدی و ٢,٠٠٠ عسکرله ٨٤ سنجاق اسکندر النه کچدی . بوندن صکره فیروز بکله مصطفی پاشا اردوسیده قهر وپریشان وروایته کوره ١٠,٠٠٠ نفری شهید ایتمکله مراد ثانی دوچار اسارت اولان مشارالیه مصطفی پاشا ایله اون قدر ارکان عسکریه‌یی ٢٥,٠٠٠ آلتون فدیهٔ نجاة ویره‌رك تخلیص ایلدی. اسکندر بك کیتدکجه نفوذینی تزیید ایدییوردی. (١٤٤٧) سالنده دسپوت ژورژ برانقوویچ طرفندن باشلنیلوب ونديکلولر طرفندن مغلوب ایدیلان (زانطا) محاربه‌سنه‌ده اشتراك و (درقه‌کین) لردن معاونت آله‌رق ونديکه تابع (دراج)ه هجوم ایتمش اولدیغندن آرنودلق یکیدن قارشمش و دها اول یعنی ١٤٤٤ ده قره حضر النده تلف اولان بد بخت مجار قرالی ولادیسلاو ایله وصکره یعنی ١٤٤٧ سنه‌سندنبری پاپا ومجار بارونلریله اتفاق وحسن مناسبات حاصل ایتمش ایدی . بتون قیش و ایلك بهار آرنودلق طریق تجاریسی شو مخاطره‌لی اختلال ایچنده قالدیغندن ونديکلولرك وقوع بولان شکایتلرینه مراد ثانی ، اسکندر بکك اختلال ایتدیکی وبوندن

طولانی طریق تجارت مسدود اولدیغی جوابی ویرلمشدر. نهایت مراد ثانی اشبو مدهش اختلال آتشنی بالذات باصدرمق اوزره ۱۰۰,۰۰۰ قدر عسکرله حرکت ایتدی. متنفذلر اوزاقدن سیرجی قلوب محاربه‌یه اشتراك واسکندره معاونته شتاب ایتمدیلر.

مرادثانی ۱٤ مایس ۱٤٤٤ ده آقچه‌حصارك شرقده (اسقیغراد)ی ضبط ودبره‌نی محاصره ایلدی. اسکندر آقچه حصار محاربه‌سنده‌ده خارقه‌لر کوستردی. حتی بر محاربه‌ده فیروز پاشانی بیله تلف ایتمش ایسه‌ده شهری قورتاره‌میوب ضبط اولندی. فقط بویله بر موقع اغورنده ۲۰,۰۰۰ قدر عسکر مزضایع ایدلدی. دیکرطرفدن ارزاقده قالمامش اولدیغندن مرادثانی ادرنه‌یه عودت ایتدی. مؤخراً ٤ تشرین اول ۱٤٤۸ ده اسکندر بکك اردوکاهنده واشده عقد صلح اولندی [۱] معهذا تکمیل آرنود رؤساسی کندی محاربلریله برابر هونیادك یکی اردوسنه التحاقه قرار ویردی.

مراد ثانی حیاتنك صوك کونلرنده تکمیل نظر دقتی آرنودلغه ویرمش ایدی. شهریار مشارالیهك مارالذکر ادرنه‌یه عودتندن صکره اسکندر ۱۸,۰۰۰ قدر عسکریله اسقیغراده هجوم واوچ ماه محاصره ایتدیسه‌ده ضبطنه موفق اوله‌مدی. مرادثانی اسکندرك بوحالنی اصلا هضم ایده‌میوردی. ۱٤٤۹ ویا ۱٤٥۰ ده آرنودلغه دیکر برسفر دهایاپمغه قرارویردی. وبوسفره رفاقتنده ولیعهد سلطنت محمدخان ثانیده برابر اولدیغی حالده بالذات اشتراك ایلدی. برچوق مواقعی ضبط ایتدکدن صکره (قروئی‌یا) اوکنه کله‌رك محاصره‌یه باشلدی وحتی شهرك صوینی بیله کسدی. ینه موفق اولنه‌مدی. اسکندرطاغلره التجا ایتمش ومرادثانی طوپسز

[۱] یورغا ـ جلد ۱ ص ٤٥۰

کلمش اولدیغندن اون درت کونده مقدار کافی طوپ اذابه ایتدیره‌رك بونلردن اونی قونداق اوستنه وضع ایتدیردیکه دردی آلتی قنطارلق و آلتیسی ایکی قنطارلق کله انداخت ایدر ایدی. بوطوپلر اعانه‌سیله قلعه تخریب اولنیور ایدیسه ده اسکندرك تشبث ایتدیکی چویرمه حرکاتیله برطرفدنده مراد ثانی محاصره آلتنه آلنیور ایدی. چونکه اسکندر جوارتپه‌لری طوتمش ایدی. اردوی عثمانینك مردیتا اوچوروملری آلتنده محو اولوب کیتمسی قوهٔ قریبه‌یه کلمش اولدیغی شهریار حضرتلری درك ایتمکله کماکان دولت علیه‌یه تابع اولمق وسنوی لااقل ٥٠٠٠ دوقه جزیه ویرمك اوزره یوسف پاشا سفارتیله اسکندره تکلیف صلح ایتمش ایسه‌ده آنیده رد ایلدیکندن ادرنه‌یه جل العوده چکیلورکن بوغازلرده ینه اسکندر عساکریله حرب ایتمکه مجبور اولنه‌رق بر خیلی ضایعات ویرلدکدن صکره ادرنه‌یه عودت ایده‌بیلدی.

اسکندر قاستریوتی محارباتی مراد ثانی دور سلطنتنك یکانه بر بر موفقیتسزلکیدر.

مراد ثانی اردوسنك رجعتندن صکره بر طاقم آقینجی چته‌لری اسکندر بکك متفق اولان وندیك اراضیسنی یاقوب ییقدیلر. اسکندر وندیك اتفاقنی استحصال ایچون آقچه‌حصاری آنلره ترك ایتمکی تکلیف بیله ایتمشدی. بوذات آراغون وناپولی کبی کندیسنه منفعت ابراز ایده‌جك قراللرك اتفاقی آرقه‌سنه‌ده دوشمش ایدی اصل غریبی حالنه باقمدن کوچوجك راغوزه حکومتی دولت علیه‌نك انتقامنی نظر دقتدن فراموش ایدرك اسکندر بکه کندی اراضیسنی ملجأ اتخاذ ایده‌جکنی وعد بیله ایتمش ایدی.

اسکندر وقوعاتنده مبحدی اثرمزك اوچنجی جلدنده و فاتح محمد خان ثانی عهد سلطنتی وقوعاتنده ذکر اولنمشدر .

ایکنجی قوصوه میدانده محاربه‌سی

ولدزنا ژان هونیاد هیچ بر زمانده وارنه مغلوبیتنی اونوته‌میور وچونکه شهرت شایعه‌سنه بیوك برلکه اولدیغنی اولدیغنی بیلیوردی . بومغلوبیتك انتقامنی آلمق اوزره هرنوع وسائطه مراجعت ایتدی . ذاتاً پاپا ومجاروصرپ قراللریده برموفقیت حالنده کندیسنی بلغارقرالی طانیه‌جقلرینی وعد ایتدکارندن هونیاد مقصدینك سرعتله حصولنه چالیشیور ایدی . (١٤٤٨ - ٨٥٢) مایسنده یکی بر اهل صلیب تشکیلنی تکلیف ایتمك اوزره وندیکه برسفیر کوندردیسه‌ده وندیکلولر بویله خیالی تشبثاتدن چوقدن اوصانمش بیقمش اولدقلرندن جواب رد ویرمشلر ایدی .

زاغوزه‌لیلرکه مجار تحت حمایه‌سنده ایدی . عسکر یرینه ٢٠٠٠ آلتون ویرمکه رضا کوسترمشلر ایدی .

آرنودلره‌کانجه بالاده بیان اولندیغی وجهله اکثررؤساسی ژان هونیاد نزدینه کیتمکه قرار ویرمشدی .

اشبو اهل صلیب ترتیبی کیفیتی ١٤٤٩ ده دها زیاده جانلندی . (قراقوویا) ویوودەسی وندیکه وپاپا نزدینه کله‌رك آوروپای غربینك اشبو اهل صلیب محارباتنه اشتراکنی تکلیف ایتدی . پاپا ایله قرال آلفونس بهری ٤٠٠٠ سواری ویره‌جکنی وعدایلدی . لزومی مقدار عسکر ترتیبی ضمننده وندیکه‌دده تکلیفلرده بولنلدی . حاضرلقلر یاپیلدی . فقط آنجق صوك بهارده سفر جدیده باشلانیله بیلندی .

ژان هونیاد بو دفعه‌کی محاربانده موفق اوله‌جغنه امین ایدی . زیرا خاقان نامدار آرنودلق ایشلریله مشغول ظن اولنیوردی. ژان‌هونیاد بو دفعه مجارستان اردوسنی امثالی نامسبوق بر صورتده تنظیم وتنسیق وموجودینی ۸۰۰۰ نفری افلاقلی و ۲۰۰۰۰ قدری آلمان متریس تفنکجیسی اولدیغی حالده ۲٤۰۰۰ موجودلی بر قول اردوسیله ۲۸ ایلول ۱٤٤۸ ده افلاق قلاعندن اولوب مجارستانه الحاق اولنان سورین جوارندن، دیکر روایته‌کوره ترایان یعنی تیمور قپودن طونه‌یی مرور ایلدی .

مینیو یازدیغی تاریخ عثمانیده [۱] هونیاد اردوسنك ٤۰,۰۰۰ پیاده و ۷۰۰۰ سواری ایله ۲۰۰ محافظه‌لی عربه‌دن عبارت اولدیغنی یازیور .

روایته کوره بو دفعه تشکیل اولنان اهل صلیب، اشخاص نقطهٔ نظرندن پك مکمل اولوب بر طاقم شوالیه‌لر وحتی سجیلیا آطه‌سندن کلمش زادکان بیله اشتراك ایتمش ایدی . اردوده آلمانلر ، پولونیالیلر، مجارلر ، وهلم‌جرا سائر ملتلر بولنیور ایدی . افلاق پرنسی نیکبولی جوارندن بلغارستانه کیرمکه چالشدیسه‌ده عیسی ومحمد بکلرله آناطولی بکلر بکنك مخدومی واسطه‌سیله منع اولدی. نهایت روم ایلی بکلربکی قوهٔ عسکریه‌سیله یتیشه‌رك یرکوی جوارینه اردوکاهنی تأسیس وشهری تحکیم ایتدی . مجارلر نیش جوارنده هیچ بر عثمانلی‌یه تصادف ایتمامشلر ایدی . اردوی عثمانی آرنودلق طاغلرندن چکلمش وچونکه اسکندر بکله بالاده بیان اولندیغی وجهله صلح ایدلمش ایدی . ژان هونیاد آرنودلرك معاونتنه استناداً فلاکت سابقه‌یی اونوده‌رق طوغریدن

[۱] مینیو ـ تاریخ عثمانی جلد ۱ ص ۲۵۵

طوغری قوصوویه کیتمکه قرار ویردی. فقط اردوسی بودفعه ۱٤٤٤ سفرنده‌کی موجودندن زیاده اولمدیغی کبی افلاق پرنسیده بالذات حربه اشتراك ایتمامش ایدی. کچنکی سفرله اشبو سفر بیننده تجهیزات نقطهٔ نظرندن بر فرق وار ایسه اوده بوهمیا عربه‌لرینی سواریلر بودفعه‌ده‌ها انی استعمال ایتمکی اوکرنمشلردی. اشبو عربه‌لردن عادتا بر استحکام تشکیل ایدیله‌رك سواریلرك اوکنده یکیچریلر کبی مقتدر بر پیاده مقامنده استعمال اولنه‌جقدی. صربلولر یعنی ژورژ برانقوویچ دامادی مراد ثانی ایله عقدمعاهده ایتمش وقزی زوجهٔ پادشاهی مارادہ یاردم ایدرك تعهداتنه صداقتله ژان هونیاد ایله اتحادی رد ایتمش ایدی. بوجهتله صربلولر متبوع سابقلرینك اعمال وحرکاتنی بر قیدسزلقله کوریورلردی بو حاللری کورن ژان هونیـاد صربستانی بر دشمن مملکتی فرض وقیاس ایدرك هر طرفنی یغما وتخریب ایتدردی.

مرادثانی مجارنائب سلطنتنك اشبو تجاوزینی خبر آلدیغی کبی وارنه قهرمان وغازیلرندن عبارت ۵۰,۰۰۰ قوتلی اردوسیله بوندن ۶۰ سنه اول همنام اولدیغی مراد خداوندکارك شهید اولدیغی وییلدیرم بایزیدك ۱۰,۰۰۰ مجار وصرپ وآلمانی تلف ایلدیکی قوصوه موضع عسکریسنه کوستندیل طریقیله کلدی. (۱۷ تشرین اول ۱٤٤۸) مراد ثانینك معیتنده آناطولی وروم ایلی بکلربکلری وعیسی بك، حضربك، صاریجه پاشا برادری سنان بك بولنیوردی. ژان هونیادده قوصوویه کلمش اولدیغی حالده ضعف قوتنی نظر دقته آله‌رق اشقودره جهتندن اسکندر بکك وصولنه انتظار ایده‌جك یرده استحکاملرینی ترك ایله (برود) قریه‌سی جوارنده (سیتنیچا) دره‌سنی کچوب اردومزه تعرضه قرار ویردی. اراقهٔ دمدن حذر ایدن مراد ثانی محاربه

ومجادله‌یه باشلمزدن اول خصمنه تکلیف صلح ایدرك بیوکلك کوستردی. صلح تکلیفی نه ضعف قوت ونه‌ده اثر خوف دکلدی . پادشاهك تکلیفنی (ژان هونیاد) ردایتدی، هرایکی طرفدن محاربه استحضاراتنه باشلاندی . درحال ایرتسی کونی وقوعبوله‌جق مصادمه ایچون وضعیتلر آلندی

عثمانلیلرك نظام حربی علی الاصول یعنی محاربه روم ایلیده اولدیغندن صاغ جناحده روم ایلی بکلربکی قومانداسیله روم ایلی وصول جناحده آناطولی بکلربکی اداره‌سنده اوله‌رق آسیا عسکری ومرکزده اوچ خط مانع تشکیل ایدن خندقلرله محفوظ یکیچریلر وآرقه‌ده اردونك آغرلغی وحیوانات بولنمقده ایدی . مجارستان اردوسنه کلنجه بونلرك صاغ جناحنده‌ینه مجارلرله سجیلیالیلر وصول جناحنده افلاق عساکری ومرکزده بوهمیا وآلمانیا مترس تفنکجیلری واردل عساکری بولنمقده ایدی .

محاربه اوچ کون دوام ایتدی . برنجی کونی غایت پارلاق سواری محاربه‌سی وقوعبولدی . باخصوص بر آناطولی سپاهیسیله بر مجار (ویتچ) ی آره‌سنده‌کی دوواو شایان حیرت ایدی . مع هذا آقشامه قدر محاربه قطعیت کسب ایده‌مدی . خرستیانلر کیجه ساطان مرادی باصمق ایستدیلر . یورغانك روایتنه کوره بو باصقینی توصیه ایدن ژان هونیاد اردوسنده بولنان ساوه‌جی زاده داود چلبی ایمش. ایرتسی صباح مجارلر آناطولی سواریلرینه شدتله هجوم ایتدکلرنده روم ایلی سواریلری آرقداشلرینك معاونتنه شتاب ایدرك آنلره غلبه ایتمکه موفق اولدیلر . یوم مذکورده زوال وقتنه طوغری جدال پك زیاده کرمی پیدا ایدرك بتون خطه سرایت ایتدی . روم ایلی بکلر بکی طرخان

بك دشمنك آرقه‌سندن چارپمقله خفیف آرنود سوارپلریله اولاخلر فراز ایدرك برموت محققدن خلاص اولدیلر . بو آرالق ژان‌هونیاد قوتی ٣٢ قطعه‌یه تقسیم ایتمش ایدی . حالده مرادثانی طوپلیجه هجوم ایلدیسه‌ده خصمی زره‌لرله مستور اولدیغندن قلیجدن انتظار اولنان خدمت حصول بوله‌مامش ایدی . هونیاد احتمالکه برمقابل هجوم یاپمغه قالقیشوب یکیچریلره هجوم ایتمك كبی مشكل برحركت اجراسنه تشبث ایتدی ، خارقه‌لر کوستردی فقط مراد ثانینك تعبیه مانوره‌لری قارشیسنده هرتدبیری عقیم قالدی. مدهش برقتالدن صکره عسکریمز کمال انتظام ایله عودت ایلدی. حالبوکه اهل صلیب اردوسی هراستقامتده قوصوه اووه‌سنه طاغیلمش ایدی . بعض عسکری مورخلری محاربه‌نك اشبو ایکنجی کونی ظفر وغلبه هیچ برطرفه توجه ایتمدیکنی ودشمن عساکرینك قوتی دها آز اولدیغی حالده کوستردیکی مقاومت شدیده مراد ثانی عساکرینك قوهٔ معنویه‌سنی کسرایده‌جکنه ذاهب اولان‌هونیاد عسکریمزك ظلمت لیلدن بالاستفاده رجعتنی بیله امید ایلدیکنی و فقط اردوی عثمانی‌ده بویله بر حرکت کوره‌مدیکندن ظن وتخمیننده یاکلدیغنی بیان ایدیورسه‌ده یورغانك بالاده بیان ایتدیکمز تحقیقاتنه امنیت ایتمك لازمدر. چونکه تحقیقاتی پك موشکافانه وبی طرفانه‌در . یورغا، مصادمه‌نك ایکنجی کونی حرب قطعیدن عبارت اولدیغنی بیان ایلدیکی حالده مورخین اجنبیه ولامارتن آنك اوچنجی کونی وقوعبولدیغنی حکایه ایدیور. ایکنجی ویا اوچنجی کونی هرهانکی کون ایسه یورغادن غیری مورخینك بیانه کوره افلاق عسکرینك مراد ثانی طرفنه کچمسی نتیجهٔ حربی تقرر ایتدرمش ، سوزده یوم مذکورده وهنگام محاربه‌ده افلاق پرنسی مراد ثانی ایله

مخابره ایتمش ـ ایکی خصمك هنکام مضاربه‌ده مخابره‌سی حوصلهٔ بشره صیغمز شیلردندر ـ صدر اعظم واسطه‌سیله شرائط تألیفیه تعین ایتمش ، بوقسم عسکرك اردومزه التجاسی دشمن قوتنك هم جهه‌دن وهمده آرقه‌دن صیقشدیرلمسنی انتاج ایدرك هونیادك مغلوبیتنی موجب اولمش ، آقشام اوزری ارکان عسکریه‌سنی طوپلیه‌رق یکیچریلرله مراد ثانی موقعنه قارشی ایجه مدافعه ایتملرینی‌ده آلمان طوپجیلرینه‌امرویروب دهاطوغریسی اردومزك‌مرکزی‌قارشیسنده‌کی اردوکاهه کندیسیده چکلمش،ایرتسی کونی (۱۹ تشرین‌ثانی) عساکر عثمانیه بوهمیالیلرله آلمانلرك مدافعه ایتدکاری طوپجی پارقنه هجوم ایتدکلرنده‌ژان هونیاد ذاتاً فرارایتمش اولدیغندن عسکریده قوماندانسز قالمقله آنلرده پارقی ترکله طاغیلمغه‌باشلدقلرنده قسم‌کلیسی تلف‌اولمش ایمش . بوسوزلرك کافه‌سی عقله کلیاً غیر ملایم بر طاقم لافزنلکدن عبارت اولوب حقیقت حال یوقاریده بیان ایتدیکمز کبی ژان هونیاد جنت درجه‌سنده شجاعت ابرازیله هنوز هیچ بر محاربه‌ده رجعت ومغلوبیت یوزی کوسترمیان یکیچریلره هجومیله مدهش بر قتاله تصادفنده اردوسی قوصوه‌نك هر جهتنه طاغیلدیغی هنکامده کندیسیده سیتنیچا ایرمغنی کچه‌رك بلغراده چکلمکی ایستدی واو جهته حرکت ایتدکده صرب کویلولرینه یقه‌یی ویردی ، طوتیلدی . بوندن آکلاشیلیورکه یالکز ویا بر قاچ خدمه‌سیله فرار ایدیور ایدی . صرب کویلولری آنی طوته‌رق دسپوت ژورژ برانقوویچ ـ مرادك قائم پدری ـ حضورینه کتوردیلر . خاطرمزده‌درکه ژان هونیاد مقدما برانقوویچی حمایه ایتمش ، برابرجه محاربه‌ایتمشلر آنك‌سایه‌سنده ینه صربستانه مالك اولمش ایدی . فقط بو آدم حیله‌کار ، دساس

برکیمسه اولدیغندن کندی طورونی هونیادك کوچك اوغلنه (مؤخراً ماتیاس نامیله قرال اولمشدر.) تزویج ایدیله جکنه دائر هونیاددن تحریراً بر سند آلمدن آنك یقه‌سنی براقدی. فقط عین سنه‌ده دولت علیه ایله اوچ سنه‌لك بر متارکه عقد اولنه‌رق آنده صربستان دولت علیه‌نك بر ولایت ممتازه‌سی اولدیغی تصدیق قیلندی.

قوصوه محاربه‌سنده دشمن میدان محاربه‌ده ۱۷,۰۰۰ نفر براقمش برچوق مجار اصلزادکانی تلف اولمش، حامرك روایتنه کوره بزم طرفندە ٤۰۰۰۰ نفر ضایع ایدلمش [۱] ایمش اهل صلیبك مغلوبیتی هنکامنده اسکندر بك یتشدیسه‌ده واصل اولدیغی تپه‌لردن متفقی یرلرده سریلمش کورمکله کیری چکلمشدر.

بیزانس وراثت سلطنتی ـ قسطنطین دراغازه‌س

عثمانلی و مجار دولتلرینك قوصوه ملحمهٔ جسیمنده بوی اولچشدکلرندن براز صکره ژان هونیادك متفق اولمسندن [۲] ویا آنك مغلوبیتنی متعاقب طوغان بلانك کندی اوزرینه توجه ایده‌جکنی بیلدیکندن طولایی بیزانس ایمپراطوری سکزنجی ژان پاله‌اولوغ محاربهٔ مذکوره‌دن برقاچ کون صکره یعنی ۳۱ تشرین اول ۱٤٤۸ ده احتمالکه تأثرندن ارتحال ایتمش ایدی. برادرلرندن تئودور استانبولی ضبط ایتمك جهتنه کیتمش ایسه‌ده اوده طاعوندن (سانبریا) ده‌کی دسپوتلغنده ارتحال

[۱] خالقو قوندیل ضایعاتمزی ٤۰۰۰ نفر دیبور بوحالده حامر بو مقداره بر صفر علاوه ایتمش اوله. میلیوده مراد ثانینك ضایعاتنی ۲۰,۰۰۰ و دشمنککنی موجودك ثلثانی که تقریباً ۱٦۰۰۰ نفردر دیور.

[۲] هونیادك مراد ثانی علیهنه اثنای حرکتنده کندی حرکاتی هونیادککنه تطبیق ایده‌بیلمك ایچون قیصر اعمالات حربیه‌سنك کونی کونه کندیسنه اشعار ایتمسنی آندن طلب ایتمش ایدی.

ایتمش ایدی . دیکر برادرلری اولان (دیمتریوس) ایله (طوماس) ژانك وفاتنده هر ایکیسی استانبولی ضبط ایچون عادتا بر محاربه‌یه حاضرلانورلر ایکن مراد ثانینك مداخله‌سی قان دوکلمسنه مانع اولدی.
شویله : مرادثانی بیزانس ایمپراطورلغنك حامیسی وبلکه متبوعی کبی طانیلدیغندن مسئله‌یی حل ایچون مورخ فرانچز ادرنه‌یه ورکاب شاهانه‌یه کوندرلدکده شهریار مشارالیه بو مراجعتدن ممنون قاله‌رق فرانچزه التفات وبعض هدیه‌لر اعطا واحسان ایدرك دیکر برادرلری اولان موره دسپوطی (قسطنطین دراغازه‌س) ی انتخاب ایلدیکنی سویلدی. قسطنطین ۱۶ کانون‌ثانی۱٤٤۹ ده (میزیترا) ده‌تاج‌قیصری‌یی کیدکدن صکره ۱۲ مارتده مرسای‌قسطنطنیه‌یه واصل‌اولدی. بیزانس حکومتنك ایمپراطور انتخابی حقنده مراجعتلری عادتا مقتضای تابعیت اولوب حتی لوبونك روایته کوره قوصوه محاربه‌سندن اول مقدار کافی عسکرله محاربه‌یه کلمسنی جناب مراد ایمپراطوره اشعار بیله‌ایتمش ایسه‌ده یا هونیاد ایله خفی اولان اتفاقی ویا بونوع حرکت کندیسنه تحملفرسا بر حقارت اولدیغندن بریولنی بولوب محاربه‌یه‌اشتراك ایتمامش ایدی.
هرنه ایسه استانبول سلطنته بوندن‌الیق بری تصور اولنه‌مزدی. چونکه هانکیسی اولورسه اولسون مملکتنی آرتق عثمانلیلره تسلیم ایده‌جکدی . حتی بو حالی یکی ایمپراطور دراغازه‌س بیله استدراك ایدرك اقتصادایچون رسم تتوجنی بیله یاپدرمدی. مورخ‌دوقاس متوفی سکزنجی ژان‌ئه‌مانوئلی استانبولك صوك ایمپراطوری و مومی‌الیه قسطنطین دراغازه‌سیده‌استانبولده روم بطریقی‌دیو توصیف‌ایتمش‌ایدی. بزده مراد ثانی‌یی‌استانبولك فاتحی ومخدومی محمدخان‌ثانی‌یی‌ده استانبوله استانبول حکمداری اوله‌رق کیرن ایلك عثمانلی پادشاهی دیه‌بیلیورز.

قورصالمریز ـ ازدواج محمد خان ثانی ـ ارتحال شهریاری

(۱٤٥۰ـ۸٥٤) سنه‌سنده ارتق عثمانلی قورصانلری آطه‌لر دکزینك هر طرفنده وقاتالوچی لره تابع لسبوس اطه‌سنده، ناقسوس ـ نقشه‌ده، میلوس اطه‌سنده، دوقه‌لغك الك قیمتلی آطه‌لرنده، غربده لوقاس اوکلرنده، قریسپی عائله‌سنه منسوب اراضی قارشیسنده ومرادثانینك ۱٤٤۹ ده الندن آلدیغی نارده صاحبی لئوناردو طوققو قارشیلرنده کورنملریله بونلرك کافه‌سی ونديكدن مستعجلاً استدعای معاونت ایتدیسه‌ده ونديك ۱٤۱۸ ده اولدیغی کبی سربست دکزلری عثمانلو هجومنه قارشی مدافعه جهتنده بولنمدی. بالعکس ایمپراطور لاحق یعنی قسطنطین دراغازه‌س ونديك تجاراتنه قارشی کمرك رسملرینی تزیید ایتدکده ونديكلولر بوکا قارشی برحرکت اولمق اوزره هنوز بیزانس اداره‌سنده اولان ازکای‌ی اشغال ایچون مراد ثانیدن (مساعده) بیله طلب ایتدیلر وایمپراطورك سوزلرینه قولاق بیله آصمدیلر.

مرادثانی قوصوه مظفریت جسیمه‌سندن استفاده ایدرك استیلاده بولنمدی چونکه کندیسی یورغون و صحتی‌ده یولنده دکل ایدی. محاربه‌دنصکره ادرنه‌یه عودتله اوغلنك مروتنی کورمك ایستدی. ینه ۱٤٥۰ ده بر دبدبه و دارات ایله مخدومی و ولیعهدی محمد خان ثانینك ولیمه جمعیتنی اجرا ایتدی. ملاطیه جوارنده اسکان ایدن ترکمن قبائلندن ذوالقدریه امیری سلیمان بکك کریمه‌سی ستی خاتون زوجه اوله‌رق بالانتخاب پدری طرفندن برچوق هدیه‌لرله کوندرلمش وایلول ۱٤٥۰دن کانون اوله قدر برچوق آیلر سور همایون دوام ایدوب برچوق پرنسلر ورهن طریقیله نزد دولت علیه‌ده بولنان زادکان سوره اشتراك ایتمشدر. مشارالیها ادرنه‌ده سلطان جامعنك بانیسیدر.

سوری متعاقب محمد خان ثانی والیسی اولدیغی آیدین وصاروخان یعنی مغنیسایه عودت ایلدی .

سور مذکور ختامندن براز صکره مراد ثانی ادرنه جوارنده کزینورکن شدتلی بر صغوق الدی . دیکر روایته کوره شدتلی بر باش اغریسنه کرفتار اولدی . درت کون صکره ۲ ویا ۵ شباطده پدری کبی منزولاً وفات ایتدی . خلفی محمد خان ثانینك مغنیسادن وصولنه قدر یعنی اون ایکی کون ارتحالی کتم اولنوب مؤخراً بروسه‌یه نقل ومدفن مخصوصنده ودیعهٔ خاك رحمت قلندی .

عهد سلطان محمد خان ثانی ابن مراد خان ثانی

(٨٨٦ - ٨٥٥) - (١٤٨١ - ١٤٥١)

خلاصه

هویت همایون — فاتحك عسكرلكی — قانونامه‌سی — مكتسبات علمیه‌سی — ارباب معارفه معامله‌سی — ریاست امور ودیوان همایون — بعض احداثات . فاتحك ارتحالی — اولادی — بعض اشعاری .

دادر شهریاری كوچك احمدچلبی‌نك اغناسیله مارانك صربستانه‌اعزامی — قرمان اوغلی . یكیچری مطالبی — روم ایمپراطورانی — استانبول صرپلولر . بوسنه‌لیلر . وندیك وراغوزه‌لیلرله مناسبات — فاتحله قسطنطین آره‌سنده كركینلك — كسن حصار .

فتح جلیل قسطنطنیه

استانبول جوارینك ضبطی . موره‌ده تمایش . روملرك مذهب دعوالری - - استانبول محاصره‌سنه تشبثده وندیكلولر . — جنوه‌لیلر وبونانلرك اطرافدن استعانه‌لری . — فاتحك حاضرلقلری — طوب وطوپجی اوربه‌ن — استانبول اوكنه سوقیات بریه وبحریه — قوت وموضعمز . — روملرك قوتی .

بدأ محاصره

استانبول محاصره‌سی . — محاصره‌نك صوك كونی — فتح قسطنطنیه (٢٩ مایس ١٤٥٣ — ٢٠ جماذی‌الاول ٨٥٧)

استانبول پایتخت عثمانی — روملره رئیس روحانی ومساعدات مذهبیه — (لوقاس نوتاراس) ك كنج اوغلانیله فاجعه — قتل خلیل پاشا . استانبوله صوباشی (والی) — سرای انشاسی — سفرای اجنبیه .

هویت همایونه

فاتح طقوزنجی پادشاهمزدر . بو دفعه‌کی جلوسنده تاریخ شمسی اعتباریله ٢٢ـ٢٣ یاشلرنده ایدی . اورته‌بویلی ایری کمیکلی، قاشلری مقوس ویوکسك ، بیاض چهره‌لی ، صاچ وصقالی سیاه ، آلنی آچیق طوغان برونلی، بوینی قیصه ، لطیف باقیشلی، یاقیشقلی، بر ذات ایدی . اجدادی لباسنی ترك ایله ایلك دفعه اوله‌رق علما کسوه‌سنی قبول ایتمشدر .

پدرینك ارتحالنی والیسی اولدیغی مغنیساده خبر آلدی بر دها سلطنتدن محروم اولمق قورقوسیله همان ، حیوانه بینوب [بنی سون آرقه‌مدن کاسین] دیدی ، یوله چیقدی . کیجه ، کوندز حرکتله ایکی کونده کلیبولی‌یه واورادن ادرنه‌یه وصولیله (٩ شباط ١٤٥١ ــ ١١ محرم ٨٥٥) ده [١] سلطنتی اعلان وجمله طرفندن بیعت اولندی.

محمد خان ثانی برذکای حقیقی دکل ایدیسه‌ده شبهه‌سز خارق العاده برسیمای علوی ، نوعی ذاتنه مخصوص برذات عالی ایدی . اوصاف نادره‌سنه پك عظمتلی وپارلاق استانبول فتحی آیریجه بررونق ویردی. استانبولك ضبطی اولجه پدری مراد ثانی طرفندن حاضرلنمش ایسه‌ده شهرك ضبطنده‌کی موفقیت محمد خان ثانینك عسکری وسیاسی اقتداری اثری اولدیغنده انکار اولنه‌مز .

بو پادشاهك الك بیوك فضیلتی دولتك الك مدهش قوتلرینی ، الك بیوك مقاصد سیاسیه‌نك حصولی خصوصنده استخدام ایتمسیدر .

---

[١] ٨٥٥ سنه‌سی محرمنك برنجی کونی شباطك اوچنه مصادف اولدیغندن فاتحك جلوسی تاریخ هجری اعتباریله محرمك اون برینه مصادف اولور .

ـسفره اکانجه‌لرینه تنزل ایتمز ، قناعتکار ، آز اویور ، چوق چالیشیر ، یورولمق بیلمز ، نسا جمعیتلرندن ، جنبشلردن ، آلایشدن حظ ایتمز ایدی . پدرینك یکانه اکانجه‌لرندن اولان آوجیلقدن لذت آلمز ، چنك وچغانه تماشاسنه تنزل ایتمز ، خواننده وسازنده‌لری وآنلرك نغماتنی هیچ سومز ایدی .

برمورخ هیچ براولاد احوال استثنائیه‌ده پدرینه فاتح قدر عدم مشابهت کوسترمامشدر دیر . میدان محاربه‌ده ابراز ایتدیکی شجاعت دشمنلرینی بیله دوچار حیرت ایلردی .

کیمســه‌دن چکنمز ، امور و اداره و سیاسیه‌ده صاحب ذکا ، عسکره کوستردیکی سخاوتده سلاطین بیننده برشخص یکتا ، اهمال وامهال کندیسنجه مجهول ، غایت فعال ، هرحال وحرکتی برقاعده واصوله مربوط ایدی .

فاتحك احوال روحیه وخصوصیه‌سنك اکثریسی تیمور کورکانه بکزردی . [١]

قوت ومتانتی ارائه ایدن یوزنده وانجه قاشـلر آلتنده اولدقجه بیوك بربرون وطیشاری طوغری چیقمش برچکه وطالغین، ومغموم باقیشـلی ایکی کوز ، صـاحبنك تفکرات عمیقه‌یه مالك اولدیغنی ارائه واظهارایلردی. فقط هیچ بروقتده نه اون‌ایکنجی شارل ونه ناپولیون بوناپارط طرزنده اوهام و خیالات ایله اوغراشمزدی . واقعا لسان عربی‌یه ترجمه اولنـان اسـکندر کبیر ایله روما برنجی ایمپراطوری (ژول سزار) ك وقوعات جسیمه‌سنی مطالعه ایله بسلنان کشورکشالغه مفتون ایدی،فقط بوکشور کشالق، بوطول‌امل، برمخرب‌ذی‌سطوتك

[١] اثرمزك برنجی جلدی ـ صحیفه ٤٧٣ مراجعت .

اکتساب ایده‌جکی شرف طرزنده دکل ایدی . آرقه‌سنده مدهش خرابه‌لر براقمق ایسته‌مزدی. بالعکس برقاعده‌واصول تحتنده‌عصرلرجه پایدار اوله‌جق بربنای عظیمی تأسیس واستقبال‌ایچون‌ایشه یرایه‌جق برشوکت وسطوت احداث ایتمك ایسترد‌ی . ایجه وفقط متحمل اولوب چلیك کبی اولان وجودی هرنوع یورغونلغی اقتحام‌ضمننده کندینه یاردم ایدردی .

فاتحك یوزی دائما فضیلته متوجه ایدی .

پدری زماننده آلابیلدیکنه ایلریلیان وبی‌چاره مرادثانی‌یه تأسفلر ایتدیرن ارتکاب وارتشانك حقیله اوکنی آلمسی حائز اولدیغی قوتی ایستدیکی کبی استعمال ایتمکی بیلدیکنه، تهدیدینی ایقاعه قادروقانونینك دور سلطنتی قسم ثانیسنده‌کی حالنه نظراً آندن بیوك برپادشاه اولدیغنه دلالت ایدر ایدی، چونکه اصلا تبدیل مسلك ایتمدی.

محمدخان‌ثانی احوال‌استثنائیه‌ده قطعی‌وآنی بیوك‌برپلان‌ترتیب‌ایتمك فعالیت ، قوای‌بشریه‌نك استعمالنده اعتدال، احتیاط ، دم‌بشره احترام والحاصل یکی قالبده تشکیل واحداث اوله‌جق بر حکومت جدیده ایچون آهنك تشکیل استلزام ایدن حقیقتاً شاهانه بر اثر حصوله کتورمك ایچون خلق اولنمش مستثنا بر جوهر ، ممتاز بر خلقت ، عثمانلیلرك مدارفخر ومباهاتی اولمغه حقیله شایان برپادشاه عظیم‌الشان ایدی .

اثرینی پك مدققانه ، منصفانه ، بی‌طرفانه یازمقده اولان مورخ یورغا بو پادشاهمزك احوال خصوصیه‌سنه ، سیاستنه ، پولتیقه‌سنه ، طرز اداره‌سنه سورلمك ایستنان لکه‌لره کوزل جواب ویره‌رك دیرکه [فاتح اوتوز سنه امتداد ایدن دور سلطنتنده یکیدن یکی‌یه فتوحات‌ایله

مشغول اولدیغی حالده معاصری اولدیغی خرستیانلر طرفندن خونخوارلق
و بر مقصد فرومایه‌یه خدمتله قاتل نوع بشر ، مخرب مدن وامصار کبی
تصویر ایدلمش و بونلرك خلاف حقیقت بوفکرلری زمانمزده نشر اولنان
آثار تاریخیه‌ده بیله بر چوق سطرلر ، صحیفه‌لر اشغال ایده‌جك قدر
فکرلرده تمرکز ایلمشدر. بو طرز محاکمه وتصویر کلیاً کذب ودوروغدن
عبارت اولوب مشارالیه هیچ بر زمانده موقت ویا شخصی اوله‌رق صیت
وشهرتنه هرشیئی فدا ایده‌جك مغرور یادکارلردن ونه اسکندر کبیرله
سه‌زار کبی حرص جاه وطول امل صاحبی ونه‌ده ینه بونلر کبی کندیسنده
عناصر اصالت معدوم ومفقود دکل ایدی . مقصدی بر ایمپراطورلق ،
همده صاغلام وتمیز کراسته ایله متین بر تمل اوزرینه حقیقی بر
ایمپراطورلق تأسیس ایتمك ایستردی] دیر . بو ایمپراطورلق بر طاقم
سینیورلر وتابعلر واسطه‌سیله اداره اولنوب یکدیکرینه یالکز (فه‌ئودالیته
— Féodalité) اصولیله مربوط اولان ولایاتك الده ایدلمسیله تشکیل
وتأسیس اولنه‌جق وغایت امین ، ذی سطوت ، تشبثات سیاسیه ، ملکیه
وعسکریه‌یه مرکز ، غنائم واقعه‌یه انبار ، ثروت وسامانه بر مخزن
اوله‌بیله‌جك بر اقامتکاه خاقانی ایله اشبو حکومت معظمه اکمال وکماله
ایصال اولنه‌جق ایدی . اشته سیاسی ، عسکری ، اقتصادی اولان بو
مقصد اوزرینه‌درکه جلوسیله برابر اسلافنك غایهٔ املی اولوب غبطه‌فرمای
جهان اولان استانبول کبی بر شهر شهیری ضبط وکندینه پایتخت اتخاذ
ایدرك تاریخ عالمده بیوك انقلاب حصوله کتوردی . محل مخصوصنده
کوره‌جکمز اوزره چار برنجی علکساندر ایله ایمپراطور بوناپارطه
اوروپا خریطه‌سنی اوکلرینه قویه‌رق شوراسی سنك ، بوراسی بنم دیو
پایلاشمغه قالقشدقلرنده چار استانبولی ایستمش ، بوناپارطه‌ده راضی

اولمشسه‌ده بحرسفید بوغازیده بنده‌قالملی دینجه چار اوی آلوبده قپوسنك آناختارینی نصل سزه ویریرم دیوب بینلرنده ائتلاف حاصل اوله‌میه‌رق تقسیم مسئله‌سی ترك ایدلمش واوروپا خریطهٔ سیاسیه‌سی بوزولمامش وعثمانلی دولتی‌ده برتقسیم محققدن خلاص اولمسیله‌ده بوشهرك اهمیتی اکلاشیلور .

فاتحك اوزون برمدت ایچون تشکیل ایتدیکی شو بیوك مملکتده مهتدیلرله مخلوط اولان یالکز عثمانلیلر دکل هرکس ، هرمملکت ، سنجاغ عثمانی آلتنده مدبر امور ویامحافظ ومدافع مملکت اولیوردی .

فاتحك تشکیل ایلدیکی یکی ایمپراطورلقده صلح واسایش حقیله اجرای احکام ایدیور ایدی . اسکی بیزانس عثمانلی کسوه‌سیله کوزوکدی هرکسده بوندن ممنون قالدی ، بختیار اولدی .

عثمانلی ایمپراطورلغی پولونیا و مجارستاندن دها زیاده سعادت وبختیاری مظهر اولدی چونکه بوایکی مملکتده یمین ایله تأمین ایدیلان امتیازاته رغماً کویلولر ، قصبه‌ایلر فه‌ئودالتیه دردیله اشکنجه‌لر آلتنده بولنیور ایدی .

عثمانلی ایمپراطورلغی هرزمان تهدید واضطراب آلتنده قالان بر طاقم اسلاو حکومتلرینه نسبتاًده بختیار قالدی .

عثمانلی ایمپراطورلغی درمانسز ، فسق وفجور ومعایب اخلاقه‌مالك اولوب بلاتضمین تبعه‌لرینی یغما ایله پریشان ایدن وبرباد صوك حکمدار-لریله اداره اولنان بیزانس قیصرلکندن دها زیاده مسعوداولدی .

عثمانلی ایمپراطورلغی ، خود پرست فره‌دریق طرفندن اداره‌اولنان آلمانیایه نسبتاًده بختیار قالدی . چونکه‌دین ومذهب جنسیت ، اخلاق وطبیعت نقطهٔ نظرندن هیچ برکیمسه دوچاراشکنجه وتحقیر اولمیه‌جغنه امین ایدی .

فاتح جلوسیله برابر برصاحب مقتدر وذی شوکت ، فکر عالی‌یه مالك اولدیغنی کوستردی . درحال سراینده ، بندکانی ترتیباتنده برانتظام احداث ایتدی . منحصراً دبدبه وآلایشه مخصوص یدی بیك قدر طوغانجی‌یی صنف حربه یعنی یکیچریلر میانه ادخال ایدرك اجدادی کبی ایشسز کوچسز برسوری آدمك سراینده بولندیغنی کورمك ایستمدیکنی آکلاتدی . وسرای مستخدمینه سلاح توزیع ایدرك استعمالی‌ده تعلیم ویکیچریلرك یکرمی بر یاشندن ۳۵ یاشنه قدر پیاده وبوندن اون سنه صکره‌ده سواری اوله‌رق محاربه ایتملرینی امر ایتدی .

سرای دبدبه وداراتی ایستمدی ، مروت وسخا ایله معروف پدری حرم همایونده آرایش وتجملاته مساعده ایتدیکی حالده اوغلنك سرایه کیرنجه ایلك ایشی مرادثانی متروکه‌لرندن اسفندیار بکك کریمه‌سی [۱] کندینی تبریك ایدرکن مشارالیهادن متولد ایکی اوچ یاشلرنده بولنان کوچك احمدی بوغدردی . روایته کوره سلطان حضوردن چیقنجه کیفیتی آکلامش ، آه وفغانه باشلمش ، هم آنك اسکاتی وهمده افکار عمومیه‌نك تسکینی ایچون احناق کیفیتنی پادشاهك علمی لاحق اولمدن اجرا ایتدی دیو اورنوس زاده علی بك قربان ایدلمش ایدی .

ییلدیرم بایزید یکانه برادری برنجی قوصوه میدان محاربه‌سی قهرمانلرندن یعقوب چلبی‌یی نعش پدر حضورنده احناق ایتدیکی کبی فاتحکده کوچك قرداشنی بوغدیروب ییلدیرمه برنظیره یاپمسی بالاخره براصول وقانون دولت اتخاذ اولندی ، قتل الاخو فضیحه‌سنی میدانه

[۱] یوقاریده صحیفه ۱۰٦ مراجعت .

کتوردی . بوکاده شمدیکی حکمدارلریمزك ضیافت سفره‌سنده‌شراب قوندیغی کبی حکمت حکومت دینلدی .

مشارالیها اسفندیار قزی اسحق بکه تزویج ایدیله‌رك بکلربکلکیله طشره کوندرلمش ، ومراد ثانینك دیکر متروکه‌سی وسوکیلی حرمی سلطان (مارا) یه‌ده شمالی صربستانده بر چوق قرا تملیك ایدیله‌رك پدری صرپ دسپوتی نزدینه اعزام ایدلمشدر .

سلطان سلیمان خان اولك اورخان نامنده برشهزاده‌سی وارایدی . برقوقله حالنه کلان بیزانس ایمپراطوری نزدنده برخیلی زمان اسیر حکومت اولمش ، امر محافظه‌سی ضمننده اوچیوز بیك آقچه تخصیص قلنمش اولدیغندن فاتح شو شهزاده مسئله‌سندن طولاییده اندیشه‌ناك اولمامشدر . آتیده‌کوریله‌جکی اوزره بوشهزاده‌استانبول محاصره‌سنده بولنوب عساکر عثمانیه‌یه مقاومت ایتدی . نهایت کندیسنی قلعه بوقاریسندن آته‌رق انتحار ایلمشدر دنیلیور [۱] نعشی بروسه‌ده عمزاده‌لری محمود ویوسف چلبیلر ایله برتربه‌ده مدفون ایمش .

فاتح چاندارلی خلیل پاشایی قتلدن صکره صدارته کیمسه‌یی تعیین ایتمدی . اداره‌ٔ اموری یدانحصارینه‌آلدی . مؤخراً ایشلر تکثر ایتمکله محمود پاشایی صدارتله تبجیل ایلدی . جلوسی کونلری پدرینك اخص بندکانندن اولوب کندینك خلع ایشلرنده مدخلی اولان اسحق پاشایی‌ده

[۱] سجل عثمانی‌یه کوره اورخان‌غازیدن صکره درت‌نفرشهزاده اورخان نامنی آلدی . بری ییلدیرم بایزیدك اوغلی سلطان سلیمان اولك مخدومی اولان بوذات ، دیکری مراد ثانی زاده ، اوبریده بایزید ثانینك طورونی ایدی . بوشهزاده ۹۱۸ شهیداً ارتحال ایتدی بروسه‌ده‌مرادثانی تربه‌سنده . دردنجیسیده سلطان ابراهیمك محصولی اولوب ۱۰۶۰ ده ارتحال ایدرك آیاصوفیه‌ده پدری نزدنده مدفوندر .

آنفابیان اولندیغی وجهله آناطولی بکلربکلکیله تلطیفاً ادرنه‌دن آشیردی.
دها جلوسی زمانلرنده شرق لاتینلری کبی اوروپالیلر بیننده‌ده کندندن بحث اولنمغه باشلنمش وصوك جلوسیچون مغنیسادن عودتده هرحال وحرکتنده اعتدال وانصاف صاحبی اولمق اوزره طانمش ایدی.
یورغا فاتحدن بحث ایدرکن [مراد ثانی‌یه خلف اولان بوپادشاه جداً بر ایکنجی بایزید ایدی، آندن بر فرقی اوده بایزیدك طاسلاغنی حاضرلدیغی ضبط وربطی حقیله اجرا ایدرك حقیقتاً بر «ایمپراطور» اولدی. سلطنت عثمانیه‌نك الی‌الابد وبهمه‌حال دوام وبقاسنی، آکا یالکز بر پایتخت تخصیصنی، بیزانس مراسمی طرزنده بر سرای تأسیسنی، واردات ایله مصارفك تأمین وانتظامنی، وظیفه‌لرینه صادق، امرینه مطیع مأمورلر یتشدیرلسنی والحاصل امین وطبیعی برحدوده تصرف ایتمکی دوشندی. اشبو مقصد عالی‌یه وصول ایچون بتون حیاتنی فدا ایتمکه حاضر ایدی. جلوسیله تاریخ عثمانی‌یه بردورجدید کشاد ایلدی] دیر. [۱]
لوران نام‌ذاتده‌ینه‌فاتحدن بحث ایدرکن پدرندن‌دها مدهش ایدی. طبیعتك کندینه تخصیص ایتدیکی ساحلی آشوب طاشان بر دکزه بکزردی دیر [۲].
نامق کال بکده اوراق پریشانده جناب فاتحك هویتی حقنده شو یولده ادارهٔ لسان ایلر:
[واقعا کندیسی حضرت عمر ابن عبدالعزیز کبی کافهٔ انفعالات نفسانیه‌سنی وظیفه‌یه‌مغلوب ایتمش ویاصلاح الدین ایوبی کبی دشمنلرینك

[۱] تاریخ عثمانی - جلد ۱ ص ٤٥٥
[۲] - لوران - تاریخ عثمانی - جلد ۱ ص ١٤٨

هراسا ئتنه عنایتله معامله ایده‌جك قدر جواد یرادلمش دکلدی . آنجق عمومیت اداره‌سنده عدالتی اساس طوتمق وشدتی مقصدینك کوستردیکی احتیاجه حصر ایتمك کبی تأسیس دولت وترویج مدنیته چالیشانلر ایچون مطلق‌الوجوب اولان قاعدهٔ حکمتدن بر زمان آیرلمدی . کوردیکی ضرورت اوزرینه قان دوکردی ، عسکر تلف ایدردی ، حکمدار اولدیرردی ، بندکانته مجازات ایدردی . لکن تبعه‌سنی اسیر کبی قوللانمق وآلدیغی یرلرك خلقنی قتل عام ایتمك ومحکوملری اشکنجه آلتنده اتلاف ایتمك کبی اوزمانلر حکمنجه امور عادیه‌دن معدود اولان مظالمه اصلا تنزل ایتمزدی. صرف شخصنه عائد اولان خصوصلرده شدتی نفی وتحقیردن عبارت ایدی. مشاهیرایچنده ذاتنه بر مقام انفراد حاصل ایدن خاصه ایسه عمومیت افعالندن حاصل اولان نتیجه‌در .] دیر

محمد خان ثانینك والده‌سی میلیچچا — Milizza صرپ دسپوتی واقوویکیو — Vaccovichio نك قزی اولوب پادشاهك سلطنتدن اول ارتحال ایتمش وپدری مرادثانی حال وطبیعتنه عدم مشابهتدن محمدخان ثانی احوال روحیه‌سنی والده‌سندن توارث ایتمشدر دیو لوران [١] یازیورسه‌ده اکثر تاریخلر ذوالقدریه بکنك کریمه‌سندن متولد وهامر فاتحك والده‌سی (عالمه خانم) نامنده اولدیغنی بیان ایدیور [٢]

بو پادشاه نه برمشاوره و نه‌ده برندیمه لزوم کورمدی . یالکز قهرمان صاریجه پاشا ایله زغنوس پاشالری یاننده آلیقودی. زغنوس پاشا مراد ثانینك ایکنجی دفعه سلطنتنده بالیکسره زوجه‌سی سلطانه برابر

---

[١] لوران — تاریخ عثمانی جلد ١ ص ١٢٦ و ١٤٨

[٢] هامر — جلد ٣ ص ٢٩٧

آشیرلمش ایدی. فاتح جلوسنده آنی کتورتدی . چاندارلی خلیل پاشاده
مراد ثانی زماننده امور دولتی ید انحصارینه آلمش ایدی . فاتح جلوسیله
آنی صدارتده ابقا ایتدی . بو حال اختیار صدراعظمك تعجبنی موجب
اولدیسه‌ده بوکبی تلطیفلرك تأجیل ایدلمش بر انتقام اولدیغنی بیله‌مدی.
فاتح خلیل پاشایی برمدت استخدام ایدرك استانبول فتحنده ویا سائر
بوکبی احوال مهمه واستثنائیه‌ده تجربه‌سنده استفاده ایتمك ایستر وآندن
صکره انتقام آلمغی دوشنوردی . یاخود بر عصر قدر بر زماندنبری
سلطنته اشتراك ایدرجه‌سنه امور دولتی تدویر ایدن بو عائله‌نك خدمتنه
نهایت ویرمکی ارزو وشرف سلطنتی یالکز حکمدارینه مخصوص
قیلمغی نیت ایدر ایدی . فی الحقیقه چاندارلی افراد عائله‌سندن یدیسی
بر اجتهاد تام ایله دولتك تزیید شان وشرفنه چالیشمشلر سه‌ده فاتح
موده‌سی کچمش برمسلك سیاسی وآردی آره‌سی بتمیان برپولتیقه تعقیب
ایدن بوکبی سالخورده‌لری ادارهٔ حکومتدن تبعید ایدرك کندی
انتخابکرده‌سی اولان ذوات و فعال بر پولتیقه ایله ایشه باشلمغه نیت
ایلدیکی حال وحرکتندن اکلاشیلیور ایدی. فاتح شرف واقبالك یالکز
کندینه انحصارینی ایستردی ، احتمالکه حسود ایدی .

جلوسنی متعاقب ایلك بهارده کرك همجواری حکومات
مستقله‌دن وکرك ولایات ممتازه‌دن جلوسی تبریك اولنمشدی . یالکز
قبریسی ضبط ایله مشغول اولان قرمان بکنك سفیری ناموجود ایدی .
شیطان قرمانلی تبدل سلطنتدن بر دفعه دها مجربی تجربه‌یه قالقشدی.
فاتح بو استغنادن مقصدك نه اولدیغنی آکلادی . مقدمهٔ امور اولمق
اوزره قرمان سفرندن ایشه باشلدی .

قسطنطین دراغازه‌س ـ C. Dragasès یعنی ایوب اویونجاغی ،

ویا برقوقله حالنه کالان ایمپراطور برادری موره دسپوتی دیمتریوسی عرض تبریکات ضمننده ادرنه‌یه کوندردی . پادشاه ، پدری مراد ثانی طرفندن قبول ایدیلان صلحی ایمپراطور وموره دسپوتی حقنده کماکان عینیله قبول ایده‌جکنی بیان ایله تلطیف ایلدی .

عین زمانده واصل اولوب مرادثانی‌یه ویردکلری بشیوزالتون قدر قدر جزیه‌یی قبول ایدن (راغوزه ـ دوبرو ونديك) سفيرینی ، جنوه ، افلاق ، ساقز ، مدللی ، ردوس شوالیه‌لری سفراسنی وحتی ژان هونیاد (جنرال یانقو) سفیرلرینی قبول وکافه‌سیله اوچ سنه‌لك بر متارکه عقد ایلدی .

فاتح اوتوز سنه دوام ایدن مدت سلطنتنده غائلهٔ حربدن آزاده قالمدقدن بشقه عین زمانده بعضاً هم آناطولی و همده آوروپاده قرده دکزده ودائما بر اصول وانتظام دائره‌سنده محاربه‌لر ایدرك قوی ـ الشکیمه بر دولت و سلطنت وجوده کتوردی . روما دولت جسیمه‌سی نصفنك مرکزی وشرق قیصرلکنك مقری وخرستیانلغك مصدری اولوب حدیث شریف ایله تبجیل اولنان استانبولك ضبطی کندینك کوکبهٔ غرور و افتخارینی موجب اولدیغی قدرده غربك ، آوروپانك حدت و شدتنی تحریك ایده‌جکنی شهریار مشارالیه بیلدیکندن پایتختنی تجاوزدن مصون قیلمق ایچون واقف اولدیغی جغرافیا فننندن بالاستفاده روم‌ایلی حدودینی طونه ، (صاوا) وآنك شمالنده (دراوا) نهرینه قدر طبیعی بر حدودله تحدید وآناطولیده طربزون روم ایمپراطورلغیله طوائف ملوك بقیه‌سنی محو و استانبولك فتحی اوزرینه جنوه‌لیلرك شرقده مرکز تجارت اتخاذ ایتمك اوزره تأسیس ایتدکاری (کفه) یی ، مؤخراً آماصره‌یی ضبط ایله قره‌دکزی

کاملاً برعثمانلی صوبی حالنه ارجاع ایلدی . یاوزسلطان سلیمله فاتحك افکار واجراآتنه دقت ایدیلورسه فاتح روملره وقیصرلرینه نسبتاً حسن حال وحرکتله متصف بر حکمدار وملت اقامه ایتمش ، یاوزده کافه‌ٔ اسیر جنسندن بر طاقم ترك وچرکسلردن مصر وسوریه‌یی تخلیص و شرقده خلافت اسلامیه‌یی اکتساب ایدرك من جهتین عثمانلیلری بردولت معظمه حالنه‌کتورمش ، قانونیده مجارستانه سفرلر یاپه‌رق تزیید شان وسطوت ایتمش اولدیغندن دولت علیه‌نك تشکل وتأسیسیله شوکت وسطوتی اورخان غازی ، مراد ثانی ، وجناب فاتح ایله یاوز وقانونی حضراتی همتلریله حصول بولمشدر دینه‌بیلور .

فاتحك عسکرلکی

فاتحك اوتوز سنه امتداد ایدن دور سلطنتنده وقوعبولان محارباته دقت ایدیلورسه حرب وسفر ایده‌جکی دولت ویا حکومتله اولجه طوغریدن طوغری‌یه اعلان حرب ایتمیوب اول امرده خصمنه‌معین وظهیر اوله‌جقلری قهر وتدمیردنصکره محاربه‌یه قرار ویردیکی ممالکه توجیه سطوت ایتمشدر . مثلا ١٦ سنه امتداد ایدن وندیك محارباتندن اول بوجمهوریته معاونت ایده‌بیلمسی ملحوظ اولان بوسنه‌یه وطربزون ایمپراطوریله محاربه‌یه کیرشمزدن اول آنك متفق آق قیونلی امیری (اوزون حسن) ه واستانبول فتحندن اول موره روملرینی استانبولده‌کی دینداشلرینه معاونتدن منع ایچون موره‌یه عسکر ولشکر سوق ایتمشیدی . مشارالیهك عسکرلکده شایان دقت حاللرندن بریده ناپولیون بوناپارطه‌کبی حرب ایده‌جکی دشمن اوزرینه سرعتله حرکت ایدرك آنك کندیسنی درلیوب طوپلنسنه وقت براقمدن خصمی اوزرینه یوکلنمسی ایدی .

فاتح (سر) ایله (سرعت)ك الڭ بیوك تشبثلرده وباخصوص محاربه‌لرده حصول موفقیتك لازم غیرمفارقی اولدیغنی بیلور ایدی. فاتحدن صکره بوطرز حرکت فراموش اولنوب هرهانکی جهته سفر ایدیله‌جك ایسه اولجه اعلان اولنور وکانون‌ثانی وشباط آیلرنده استحضارات وتحشیداته باشلنیلوب اردو روز حضرده وبعضاً نوروز سلطانیده استانبولدن حرکتله برقاچ آیده منزل مقصوده واصل اولور ایدیکی خصملریمزده آکا کوره تدارکاتنی ایفا ایله قارشومزه چیقار ، ظفر بولورسه‌ق بیله بزی ایجه یورار ، دوچار ضعف ایلر ایدی.

فاتحك عسکرلکده خصائلندن بریده غایت کتوم اولمسی اولوب تدارکات حربیه‌سنك نه‌مقصد اوزرینه اولدیغنی کیمسه‌یه بیلدرمز وبلکه بری وبحری قوماندانلرینه قپالی امرلر ویره‌رك بونلرده بعدالحرکه امری کشاد ایله وظائف مأموره‌لرینه وقوف پیدا ایدرلر ایدی. حتی ١٤٦١ سالنده آناطولی فتوحاتی یعنی آماصره وسینوب وطربزون سفرلری ایچون احضار ایلدیکی مدهش دونما وقهار براردوسنك وجهۀ حرکتنه هیچ بر کیمسه وقوف پیدا ایده‌مامش وبر ذات اشبو استحضارات حقنده معلومات آلمق ایستیوب کندیسندن استفسار ایلدکده غضوبانه بر نظرله [صقالمك برتلنك سریمه آکاه اولدیغنی بیلسه‌م درحال آنی قوپارر آتشه آتاردم] جوابنی ویرمشدر.

فاتحك مظفر اردوسی گاه روم ایلی وگاه آناطولیده اجرای حرکات ایلدیکی صره‌ده مدهش دونماسیده یاآق دکزده ویا قره‌دکزده ویاخود ایکی فرقه‌یه آیریله‌رق هر ایکی بحرده رایت عثمانی‌یی تموج ایتدیرر ایدی.

بحریه‌مز فاتحك دور شوکتنده حقیله تشکل ایتمش وسلیم اول ایله

قانونی زمانلرنده تکمل ایدرك غرباً جبل‌الطارق وشرقاً هنده قدر ارائهٔ سطوت ایتشدر .

فاتح حدودینك خارجنده برطاقم آقینلر یاپوب اخلافنه اوزاق اوزاق دارالحربلر احضار ایدرك ایران ومصری تلاش وهیجانه دوشورمش و (لایباخ) ونفس ونديك شهری جوارینه قدر یاپدیغی آقینلرله خوف و هراسی آوستریا وایتالیانك تا ایچریلرینه قدر نشر ایتمش ایسه‌ده شوکت وسطوتی ایکی نقطه‌ده منکسر اولدی بوده الك صوك مسیح پاشانك برخطاسی اوله‌رق ردوسده‌کی مغلوبیتی دیکریده بلغراد قارشیسنده‌کی عدم موفقیتی ایدی . [١] بوحالده بلغراد ممالك شاهانه ایچون بر جریحه وردوسده اطه‌لر دکزنده جدی بر مخاطره اولمشیدی . خلاصه فاتحك صوك زمانلرنده رایت صلیب بالقان شبه جزیره‌سنده یالکز بلغراد ایله ونديکلولر اداره‌سنده اولان بعض شهرلر واطه‌لرده تموج ایده‌بیلیوردی . پاپا (قالیقست) لك قرائتنی امر ایلدیکی (انجلوس - Angelos) دعاسی جناب فاتحك اوروپایه عکس ایدن عظمتنه وویردیکی خوف ودهشته بیوك بردلیلدر .

قانوننامهٔ فاتح

فاتحدن اول عثمانلیلر بر ملتدن زیاده بر اردو حالنده ایدی . فاتح مشهور قانوننامه‌سیله اون طقوزنجی عصر اوروپا مدنیتنه تطبیقاً بعض تعدیلات کورمکدن بشقه بر شی اولمیان بوکونکی مأمورین ملکیه وشرعیه وسائره‌نك وظائف ومراسم مخصوصه وتشکیلات عمومیه‌سنی وامورمالیه وعدلیه‌یی واصول جزا وویرکو جبایتنی وسائره‌یی

[١] بووقوعات اثرمزك اوچنجی جلدنده مندرجدر .

تعیین ایدرك دولتی شاهراه ترقی‌یه ادخال و براز آشاغیده بیان اولندیغی وجهله زمانمزده دارالفنون دنیلان مدرسه‌لری تأسیس وکشاد ایدرك مدنیتجه‌ده بردولت معظمه حالنه کتوردی .

فاتح اشبو قانوننامه‌سنی صوك صدر اعظمی قرمانلی محمد پاشایه (۸۸۲-۸۸۵)یازدرمش ایدی . بو قانون ایله صنوف مختلفه سلسلهٔ مراتبی‌ده تعیین ایدلدی که آنلرده (وزرا) (قاضی‌عسکرلر) (دفتردارلر) (نشانجیلر) ایدی . بونلردن صکره (آغایان بیرون) و(آغایان اندرون) کلور ایدی . طشره آغالری ، صنوف مختلفهٔ عسکریه ضابطانی واندرونیلرده سرای خدماتنه مخصوص اولنلر ایدی .

روایته کوره اشبو قانوننامه اوچ باب اوزرینه منقسم اولوب باب اول اعیان وارکان دولتك رتب واصول تشریفاتیسندن، باب ثانی عادات ومراسمدن، باب ثالثده مأموریتلره مخصوص معاشات ایله جزای نقدیلر وجرایمدن عبارت ایدی . بوقانوننامه مؤخراً برطقم تعدیلاته اوغرامش اوله‌جغی طبیعیدر .

قانوننامه‌نك الك مدهش بحثی [تأمین نظام و آسایش عام ایچون اکثر

مستشرعینك بیانلری وجهله(؟) تحت عثمانی‌یه جلوس ایده‌جك اولاد

واحفادم برادرلرینی اعدام وافنا ایده‌بیلرلر] ایدی بوفقره مندرج اولمامش

اولیدی و برادری کوچك احمدچلبی‌یی احناق وبیوك اوغلی مصطفی‌یی اتلاف وصدراعظم خلیل پاشا ایله دها صکره‌لری آنك خلفی محمود پاشا کبی لیاقت واقتداری صقوللی وکوپریلیلر درجه‌سنده اولان بر ذات محترمی پك غدارانه بر صورتده وبلا سبب قیاقچه اعدام ایتمه ایدی. هر نوع شائبه‌دن عاری شاذ برخلقت دنیلور ایدی. نه‌چاره‌که بوقصوری فاتح

وحتی آب محترمی مراد ثانی ایله (بیوك بر خصلت شاهانه‌یه مالك) اولان شهید سعید عثمان ثانی بیله ارتکاب ایتدی .

فاتح غرور وعظمتی ینه قانوننامه‌سنده بالارائه [اراده و مطلوب شاهانه‌م سفرهٔ همایونمده (قوللریمك) طعام ایتمامسیدر . اجداد همایونمدن بعضلری وزراسیله طعام ایتمکی اعتیاد بیورمشسه‌ده بن آنی الغا ایتدم] دیمش ایدی .

الحاصل اشبو قانوننامه ایله عیدین مراسمی معایدهٔ همایون ـ صچاق اوپمه ـ اصوللری احداث ونوروز عیدی الغا ایدلمشدر .

نامق کمال بك اوراق پریشاننده قانوننامه‌دن بحث ایدرکن [قانون محمدی ـ آغزدن آغزه ایشیدیلوب کلمکده اولان روایتلر کبی ایچنده وظائف سلطنتجه پك آغر بعض مواد اولدیغندن طولایی مراد رابع طرفندن احراق ایدلدیکندن میدر یوقسه بشقه سببمی واردر هر نه‌دن ایسه آره‌دن غائب اولمشدر] دیرسه‌ده مختلف زمانلرده یازلمش اوچ قطعه‌سی ویانه کتبخانه‌سنده موجوددر . قانوننامه حقنده آتیده مدنیت عثمانیه بحثنده دها تفصیلات ویرلدی . فاتح وضع قانونه بدأ ایدن مراد ایله اتمامنه موفق اولان قانونی آره‌سنده متوسط واضع قانوندر .

فاتحك مکتسبات علمیه‌سی — ارباب معارفه معامله‌سی

فاتح کشورکشالقده ماهر اولدیغی کبی زمانی فنون حربیه‌سنه وعصرینك پولتیقه‌سنه‌ده مطلع غایت معلوماتلی اولوب ترکجه رومجه ، اسلاوجه وعربی وفارسی تکلم ایتدیکنی تاریخلر یازیور . اشعارنده (عونی) نام مستعارینی قوللانیرمش . بونلردن برقاچ پارچه‌سی آتیده مندرجدر .

روم ادوار تاریخیه‌سنی تركچه‌یه ترجمه ایتدیروب آنی مطالعه ایدر ، جغرافیا خریطه‌لرینه صیق صیق مراجعتله تدقیقاتده بولنور. وبطلمیوسلرك میدانه كتیردكلری ایشلره حیران اولور ایدی. قریتوولوس — Kritoboulos فاتحك ١٤٧٠ سنه‌سنه قدر اولان وقوعاتنی یازمش وپادشاهك بر مداحی اولمش ایدی. بو اثر اخیراً تركچه‌یه ترجمه اولنوب تاریخ عثمانی مجموعه‌سنه تفرقه اوله‌رق نشر اولندی. قریتوولوس فاتحی [روملرك دوستی وبیوك بر فیلسوفدر] دیر. فاتح جغرافیادن بشقه علم هیئته‌ده آشنا ایدی. حتی توصیه‌سیله جم سلطان بوایكی فنده ایجه ترقی ایتمش ایمش.

فضل وكمالی وشعریله مشهور ولی‌الدین احمدپاشا ایله تفسیرشریف مؤلفی وبخاری شارحی شمس‌الدین احمد ملا كورانینك تلامیذندن ایدی. سجل عثمانی بونلردن بشقه خواجه‌زاده مصطفی مصلح‌الدین وخطیب زاده محمد وملا سراج‌الدین وعبدالقادر كبی اساتذه‌ده خدمت تعلیمده بولنمشلردر دیر. معلم محترم مراد بك افندی فاتحك اشبو معلومات وامتیاز مخصوص كندی استعداد ذاتیسی اولدیغی قدر پدری سلطان مراد ثانینك اثر همتی اولدیغنی بیان ایلدیكی صره‌ده «مغنیسایه ایالت مأموریتنده ملا كورانی‌یی تعلیمات شدیده وقطعیه ایله معلم تعیین ایتمش ایدی. تعلیماتك ایچنده حین اقتضاده قوللانیلمق اوزره بر دكنك بیله واردی. فضله اوله‌رق بر دفعه او دكنكك استعمال اولندیغی بیله كورلمشدر. ایكنجی دفعه مغنیسایه مأموریتنده ایسه دها سرت اولان ملاخسرو وواسع تعلیمات ایله ترفیق ایدلمشدی» دیر. [١] فاتح تحصیل

[١] كوران موصله قریب بر بلده‌در. بر رساله ملا كورانینك مراد ثانی‌یه انتسابنی شو وجهله نقل ایدر: ملا یكان نام فاضل بحه كیتمشدی. عودتنده

علم وكمال ايدنلرى فوق التصور انعام واحسانه مستغرق قيلار واجنبى حكما وعلماسنه هديه‌لر ويرر ايدى . علم وكماليله ممتاز اولنلرى مهم مأموريتلرده استخدام ايلر ، علماايله مصاحبه ومباحثه‌يى سور ، بعض كيجه‌لر تبديلاً سرايدن چيقه‌رق مدارسى طولاشوب طلبه‌يى تشويقدن

مصرده اوغرامش ، اوراده ملا كورانى ايله ملاقات ايتمش ، ديار رومده قدر واعتبارى دها يوكسك اوله‌جغندن مراد ثانى نزدينه كلمكه اقناع ايلمش ، برابرجه ادرنه‌يه كلمشلر . مولانا ملا يكان براى تشكر حضور پادشاهى‌يه كيردكده مراد ثانى [خواجه افندى زيارت ايتديككز يرلردن بزه نه كتورديكز ؟] سؤالنه مولاناده تفسير وحديثده برعالم ، برمتبحر كتيردم ديمش . درحال ملا كورانى حضوره چاغرلمش . مصاحبتى مطبوع شاهانه اولمش ، شهزاده محمده معلم تعيين قلنمش . فقط ۱۲ ياشنده اولان بو شهزاده هنوز اوقومغه رغبت كوسترميوب معلملرينه‌ده پك اطاعت ايتديكندن معلمى كورانى درسه كلدكجه عصاسيله كلورايدى . اون‌ايكى ياشنده اولان شهزاده بردفعه بوعصايى نه‌ياپه‌جقسك ، نيچون كتوريورسك ديوصورمش ملاده چالشمزسه‌ك طبانلريكه اورمق ايچون قوللانه‌جغم ديمش چوجق قورقش چاليشمش . ملا كورانى عرفان وصلابت كبى ايكى سجيه‌يى جامع برذات مكمل ايدى . فاتح سلطنتنده ملايى وزير تعيين ايتمك ايستديسه‌ده قبول ايتمدى . قاضيعسكرلكله اكتفا ايتدى . ملا قدر هيچ بركيمسه پادشاه حضورنده كمال سربستيله فتح دهان ايده‌مزدى . هله حضوره كيردكده سائرلرى كبى مراسم تعظيميه‌يى ايفا ايتميوب بررفيقه معامله ايدرجه‌سنه النى ويره‌رك [سلام عليكم] دير ايدى . ارتحالى (۸۹۰ — ۱٤۸۹) ده‌در . نعشى برحصيره وضعيله وصيتى وجهله يرده سوروكلنمش . بروسه‌ده مدفوندر .

فاتح ملا خسروى‌ده پك سور ى (درر) (غرر) (مرقاة لوصول) تأليفات مشهوره‌سندندر . ۸۸۵ ده استانبولده ارتحال ايدرك بروسه‌يه نقل اولنمشدر . ملا كورانينكده [غاية الامانى فى تفسير السبع المثانى] نامنده بر تفسيرى وصحيح بخارى‌يه شرحى مشهوردر — حضربكده السنة ثلثه‌ده شاعر ايدى . ايلك استانبول قاضيسيدر ۸٦۳ ده وفات ايتمش . مرقدى شيخ وفا قربنده‌در . كنديسى قيصه بويلى اولديغندن (علم طغارجغى) دينلورمش .

كیری قالمز وچالیشقان طلبه‌یه التفات ایلرمش . بو جهتله استانبولی برانجمن معارف حالنه قویمغه چالیشوب حتی باب‌السعادەیه (ولنعم دارالعلم) لوحه‌سنی تعلیق ایتدرمش واوزون حسنك سفیری فضلادن علی قوشجینك فضل وكمالنی كورمكله موقتاً استانبولده آلیقویوب عودتنده مصارف سفریه‌سی اولمق اوزره هرقوناق ایچون بیك آقچه احسان ایتمك كبی قدردانلق كوسترمش ومشهور شیر علی نوایی‌نك معلمی اولوب وزرای ایرانیه‌نك ركابنده یوریدكاری مولانا عبدالرحمن ملا جامی فاتحك محبتنی جلب ایدرك لاجل الملاقات استانبوله حركتله قونیه‌یه وصولنده پادشاهك ارتحالنی خبر آلوب عودت ایتمشدر .

روایته كوره فاتح اسلام وخرستیاندن خبر آلدیغی علما وارباب معارفی استانبوله جلب واسملرینی بردفتره قیدایله مأموریتلرده انحلال وقوعنده دفترینه بالمراجعه مكتسبات علمیه‌لرینه كوره هربرینی برر خدمت ومأموریته تعیین ایدردی .

فاتح فضل وكمالنی اولادینه‌ده تشمیل ایدرك آنلری اویولده تربیه ایتمش ایدی . مذاهب فلسفه‌یه پك مراقی اولوب متخصصلرینی یانندن آییرمیه‌رق آنلردن استفاده ایدر وعلم وفضیلت صاحبی اولدیغندن اویولده اجرا آتده بولنوردی . علما وفضلایه احسان ورغبتی پك زیاده اولدیغی كبی آنلرك ناز واستغنالرینه‌ده تحمل ایدرمش . حتی شهزادەلرك سور ختانلرنده حضر بكدن صكره ایكنجی دفعه اوله‌رق استانبول قاضیسی تعیین اولنان ملا خسرو (محمد افندی) پادشاهك صول طرفنده طوروب صاغنده معلم سلطانی ملا كورانینك بولنمسنه حسد وكندیسنه رجحان ویرلدیكنه حدت ایدرك خدمت علمیای فتوایی واستانبولی ترك ایله بروسه‌یه چكیلوب اوراده تدریس

علومه باشلمشدر . بوذات محترم هم ایفای فتوا (مشـیخت) وهمده آیاصوفیەده تدریس علوم ایلر . طلبەسی خانەسندن آلای ایله کندیسنی جامعه کتورر وفاتحـده آکا زمانمك ابو حنیفـەسی دیر ایمش . معلم پادشاهی احمد افندی (ملا کورانی) بروسه قاضیسی ایکن اوقاف دائر وارد اولان بر فرمانی مغـایر شرعدر دیو مأموریتی ترك ایله مصره چکلمش ، مصر ملکی سلطان قانتبای اوراده قالمسنی ایستمش ایسەده فاتحه اولان اشتیاقنه غلبه ایدەمیەرك [فاتح بنم ایچون سنکله محاربه بیله ایدر] دیوب تکرار استانبوله کلمشدر .

بوذات فاضل وزرایه اسملریله خطاب ایلر ، قصورلرینی یوزلرینه سویلر وحضور شاهانەده وقار شریعتی محافظه ایدرمش .

فاتح تبعەسی حقندەعدالت ووظائف دینیەسنه دقت ایتدیکی قدرده ادیانه فوق الحد رعایت ایدردی . حتی خرستیانلرك جبراً اسلامی قبوله دعوتلری حقنده وقوعبولان برعرضه [حضرت شارعدن زیاده دین اسلامی حمایه ادعاسنده بولنمغی فضله کوریرم] دیو جواب ویرمش ایدی .

روملره پطریق وسائر خرستیانلره رئیس روحانی نصب وتعیینی بر مقصد سیاسی یه معطوف ویا او مقصد نتیجەسی ایدیسەده استانبول کلیسالرینك نصفنك روملره ترك وتخصیصی جناب فاتحك ادیانه رعایتدن بشقه برشیئه حمل اولنەمز . [۱]

پطریق روم ملتنك رئیس روحانیسی اولدیغی کبی پادشـاه ایله

---

[۱] ۱ آیاصوفیه ـ ۲ ـ کوچك آیاصوفیه -Saint Baccus et Sergius-
۳ـ کلیساجامعی -Eglise Pantepoptu- ـ ٤ ـ فتحیه ـ Eglis Pantocrator
٥ ـ قمریه ـ Eg. Khoras ـ ٦ ـ کل جامعی ـ ۷ ـ آلتی مرمر جامعی ۸ ـ ابوالوفا جامعی .

روملر آرەسـنده طانمش یکانه بر واسطه ایدی . پطریقدن صـکره
متره‌پولید و آندن‌صکره‌ده‌اموال‌واملاکی‌برطاقم (ئەفوری) واسطه‌سیله
اداره اولندیغندن هرخرستیان قریه‌سنده پادشاهك (عارضی اداره‌سی)
آلتنده برخواص حکومت وادارهٔ متفرقه تشکل ایدوب روم جماعتنی
اداره وخدمات دینیه و روم مکاتبنك تأسیس وتکثیریله مشـغول
ایدی . بوئەفوری‌لر زمان بعد زمان ویواش یواش پك سطحی ادارهٔ
اسـلامیه آلتنـده قرایه یونان قدیم فکرینی ویرمش وبالاخره یعنی
درت عصر صکره بوپطریقلر ، بوئەفوریلر سایه‌سنده یونان حکومتی
میدانه کلمشدر .

تجربه‌م اوزرینه دیه‌بیلورمکه‌الیوم عثمانلی‌اولان‌بعض روملر بوکون
یونانلیدن زیاده یونانلیدر .

قیصردن صکره بیزانس ایمپراطورلغنك رکن‌اعظمی اولان [دوق
دونوتاراس] ك کنیج وکوزل اوغلنه فاتحك مروی اولوب بتون
تاریخلرده مندرج تعرضی بحثنه‌کلنجه آتیده [١] بیان اولندیغی‌وجهله
صرف براثر غرض ودها طوغریسی ملت مغلوبه‌نك غالبه سورمك
ایستدیکی برباغلی قره‌درکه استانبولك اسلامه انتقالی‌اوزرینه کوزلری
قان چناغنه دونن‌اوروپالیلر طرفندنده بلاتدقیق‌ومحاکمه قبول‌اولنمشدر .
بوخصوصـده یورغا ینه بیطرفلغنی ، حق شناسـلغنی ابرازدن کیری
قالمامشدر .

فاتح نامنه منسـوب اولوب قدیم Saints Apotres – حواریون
کلیساسی‌موقعنه یاپدردیغی‌جامع جوارنده ٧٨٥ده‌آیاصوفیه مدرسه‌لرندن

[١] بوجلدك اشاغیلرنده [لوقاس نوتاراس وکنیج اوغلانیله فاتح]
ماده‌سنه مراجعت .

دها کوزل(صحن)مدرسه‌لری انشا وکشاد ایدرك علم وکماله درجهٔ رغبتنی وملتنی بویوله سوقده همت ومیلنی ارائه ایلدی. بومدرسه مداوملری سکز صنفه تقسیم اولنمشدی . (ابتدائی) مدرسه‌لرنی اکمال ایدنلر اولاً (ابتدای خارج) ه صکره (ابتدای داخل) ه کیررلر ایدیکه بونلر زمانمزك (رشدی) و (اعدادی) مکتبلرینه معادل ایدی . بوصنفلرده ابراز لیاقت ایدنلره (موصله) نامی ویریلوب مدارس عالیه‌یه یعنی دارالفنون عیارنده اولان (تتمه) مدرسه‌لرینه داخل اوله‌رق بورادن (صحن ثمانیه) دن برینه‌چکر ایدی. مدارس‌مذکورده‌ده علوم طبیعیه‌دن‌غیری یعنی‌فقه وحدیث شریف‌وادبیات عربیه وآلهیات تحصیل اولنور ومأذونلرینه (ملازم) دینلوردی. ینه بونلردن ارائه اهلیت ایدنلر (مدرس) رؤسی آلور ایدی .

بوحالده بومدرسه‌لر جامعلره امام ، مؤذن یتشدرمك ایچون دکل بلکه امور عبادی تسویه‌یه مأمور فقها ایله حقوقشناسانه مخرج اتخاذ اولنمشدر . بو مدرسه‌لرك هر برنده یدطولا صاحبی برر مدرس ایله اوچر یوز طلبه بولنور ایدی . باربار دیدکلری عثمانلیلر بر طرفدن فتوحات دیکر جهتدن علوم و فنون ایله مشغول و حوزهٔ اطاعتلرینه کیرن ملل سائره‌یه دیناً وسیاستاً بخش مساوات ایتدکلری زمانلر اوروپا نه‌منظره‌لر بخش ایدیور ایدی ؟ خلق فئودالیته بلاسی آلتنده دره‌بکلرینه مغلوب ومحکوم ایدی . فاتح زماننده دکل مأمورین‌عدلیه‌یه منشأ اولان‌مدارس‌طلبه‌سی حتی‌وزرا وپاشالربیله تحصیله فوق مایتصور غیرت ایدرلر ایدی . صدراعظم محمود پاشا ، احمد پاشا یعقوب پاشا صدراعظم قرمانلی محمد ایله حضر بکزاده سنان پاشالر اشبو مدرسه‌لر مداوملرندن ایدی . بورالرده براز علوم طبیعیه وفنون‌حکمیه تدریسی

اولنیدی معارف عمومیه‌ده بلکه بو قدر کیری قالمزدی .

آنفاً بیان اولنان طریقت علمیه بر صنعت دکل ایدی . عادتا بر هیئت عدلیه ایدی . مکاتب ومدارس حقنده آتیده (مدنیت عثمانیه) بحثنده دها زیاده تفصیلات ویرلمشدر .

فاتح کندی جامعشریفی درونده برده کتبخانه یاپدردیکه استانبولده تأسیس ایدیلان ایلك عثمانلی کتبخانه‌سیدر .

خلاصه فاتح نام عالیسنه منسوب جامعشریفدن بشقه حضرت خالد (رضی) وادرنه قپوسی جوارنده‌کی (شـیخ بخاری) ویکیچری اوطه‌لری جوارنده‌کی (اورته جامعی) انشا ایتدرمشدر .

ریاست امور ودیوان همایون

دولت علیه‌نك ابتدای تشـکلنده علاءالدین وسلیمان پاشالر کبی یالکز برر وزیر وار ایکن مؤخراً موجودلری ایکی‌یه واوچه وفاتح زماننده دردە ابلاغ ایدلمشدی .

صدراعظملر وزرانك رئیسی ، پادشاهك وکیلی وغیر مسـئول بالجمله ادارهٔ دولت شـعباتنك آمری ، محوری ایدی . اسـلامده پادشاهلر (ظل الله فی الارض) طرزنده تلقی اولندقلرندن اموردولت نام پادشاهی‌یه وزیر اعظم واسـطه‌سیله اداره وتدویر اولنوردی . بو طرز اداره دها ظهور اسلامدن اول بیله موجود ایدی . نتکیم بزرجمهر ، (نوش‌روان عادل) ویوسف ، فرعون نامنه اجرای حکومت ایدرلر وبعضاً ادارهٔ امور مثلا خلفای عباسـیه زماننده (برمکیلر) وسلجوقیلر عهد سلطنتنده (نظام‌الملکلر) وعثمانلیلر عهد اداره‌سنده (چاندارلیلر) کبی بر عائلهٔ وزراته منحصر اولمش ایدی .

محمد خان ثانی ایلك صدراعظمی اولان خلیل پاشانك وجودینی افنا ایدرك سكسان اوچ سنه‌دنبری اجرای وزارت ایدن چاندارلی عائلهٔ وزارتنه نهایت ویردی وادارهٔ اموری بالذات یدانحصارینه آلدی. فقط گردونهٔ دولتك ید واحدله تحریك ایدیله‌میه‌جكنی آكلایوب بر سنه صكره برصدراعظم تعیین ایتدی. مع هذا چاندارلی عائله‌سنك مالك اولدیغی اقتدار وامتیازدن محروم ایدوب یالكز اردو قوماندانلغنده استخدام ودیوانلری ینه كندی ریاستی آلتنده بولندیرردی .

(دیوان همایونلر) لك سبب تشكیلده استانبول وآناطولی وروم‌ایلی فتوحاتی اوزرینه مصالح تكثر ایتمسیله بر مركز اداره تشكیلی یعنی مركزیت اصولنك تأسیسی مقصدینه مبنی ایدی. ایام مباركه‌دن غیری كونلرده هركون قبل‌الظهر سرایده تشكل ایدر ایدی .

دیوان همایونلر حقنده آشاغیلر (مدنیت عثمانیه) بحثنده معلومات مفصله ویرلمشدر .

فاتح زماننده ریاست اموردده یعنی مقام صدارتده یدی نفر صدراعظم استخدام اولندی .

آنلرده صره ایله شونلردر .

١ — چاندارلی خلیل پاشا (١٤٢٨-١٤٥٣) - (٨٣٢-٨٥٧) اعدام

٢ — محمود پاشا اولاً (١٤٥٣-١٤٦٧) - (٨٥٧-٨٧٢) عزل

٣ — روم محمد پاشا (١٤٦٧-١٤٧٠) - (٨٧٢-٨٧٥) «

٤ — اسحق پاشا (١٤٧٠-١٤٧٢) - (٨٧٥-٨٧٧) «

٥ — محمود پاشا وثانیاً (١٤٧٢-١٤٧٣) - (٨٧٧-٨٧٨) اعدام

٦ — كدك احمد پاشا (١٤٧٣-١٤٧٧) - (٨٧٨-٨٨٢) عزل

۷— قرمانلی محمد پاشا (۱۴۷۷-۱۴۸۱) - (۸۸۲-۸۸۶)

بو ذاتلرك نفسی روم محمد پاشا مستثنا اولدیغی حالده ارباب اقتداردن وهله محمود وقرمانلی محمد (نشانجی) وخلیل پاشالر ارباب فضل وكمالدن ذوات محترمه ایدیلر.

اجرآات وتاریخ عمریلری خلیل پاشانككی بوجلدك آشاغیلرنده دیكرلرینككی اثرمزك جلد ثالثنده مفصلاً بیان ایدلمشدر.

فاتح ۱۴۷۹ ده وندیك (دوژ) ندن انسان تصویری یاپمقده ماهر بر رسام ایستمكله اورادن جنتیللی بللی نی Centilli Bellini كوندرلمكله آكا كندی رسمنی یاپدرمشدر. [۱]

جناب فاتحك قبارتمه رسمی حاوی اولوب بش بچق سانتیمتره قطرنده برقطعه آلتوندن معمول مدالیه‌سی پارسده ملت كتبخانه‌سنده منظور عاجزی اولدی. بو رسمی (بللی نی) می یاپدی؟

بعض احداثات

دولت علیه‌نك الك بیوك مأموریتلری فاتح زماننده تأسیس ایدلمشدر. الك اول توقیعی یعنی نشانجیلق تأسیس ایدلدی وبومأموریته امام جزری اولادندن ابوالخیر محمد اصفر افندی آندن صكره قرمانلی محمد پاشا ایدی. محمد افندی فضل وكمالنه مكافاةً نشانجی تعیین اولنمشدر. بو آدم پك زیاده آفیون مبتلاسی اولوب ۸۶۹ ده ارتحال ایتمشدر.

دارالسعاده آغالغی مراد خان ثانی زماننده احداث ایدلدیكی ظن اولنیور. حتی ریحان شرف الدین اغا ومؤخراً خادم شهاب الدین پاشالر بو

[۱] جنتیللی بللی نی نك استانبولده سیاحتی حقنده thuasne نام ذات ۱۸۸۸ ده بر اثر نشر ایتمشدر.

خدمتده بولنمشلر ایدی. باب السعاده یعنی قپو اغالغی دخی فاتحك تشكیلاتندندر.
خاقان مشارالیه كیلارجی باشیلق واسكی ویكی سرایلر آغالقلری ومصاحبلك
كبی مقاملری تأسیس ایتدیكی صرده بونلرك فوقنده اوله‌رق برده
باب السعاده آغالغی تشكیل ومسیح احمد وخادم علی ویعقوب وسنان
پاشالر تعیین اولنمشلردر. بوذاتلر آغالقدن پاشالغه ارتقا ایدنديكی مأمول
اولنیور.

وقتنده شمدیكی تشریفاتجیلق وظیفه‌سی وبونك كبی مأموریتلری
ایفا ایلیان سلحدار باشیلق فاتح زماندن اول مشهود اولمدیغندن بونكده
مشارالیه طرفندن تأسیس اولندیغی اكلاشیلیور.

دفتردارلق ، قپودان دریالق مقاملریده فاتحك احداثلرندندر.

فاتحك ارتحالی ـ اولادی ـ اشعاری

فاتح ردوسده‌كی عدم موفقیتی اوزرینه ۱٤۸۱-۸۸٦ ده اسكداردن
كبوزه جهتنه اردوسیله حركت ایدرك خنكار چایری (تكفور
چایری) نام محلده نصب خیام آرام ایتمش واردونك بو وجهله اجتماعندن
یامصر ویا ردوس جهتنه سفر ایدیله‌جكی مأمول بولنمش اولدیغی صرده
ذاتاً متاعب سفریه‌دن خسته دوشمش ایكن اوراده بتون بتون یتاغه
كیردی وبشنجی كونی نزول ویا قولنج (وجع بطنی) دن ارتحال دارنعیم
ایلدی. خیرالله افندی پدرندن موروث نقریس علتندن ارتحال ایتدی دیر.
۲مایس ۱٤۸۱ م ـ ٤ ربیع الاول ۸۸٦ سلطنتی ۳۰سنه وسنین عمری
۵۱ در. ارتحالنده پاپا مقام تشكرده دعالر ایدلمسنی رومادە امر ایتمكله
خلق اوچ كون شنكلر ایتمش ایدی.

فاتحك یوم ارتحالی حقنده روایات مختلفدر. لاویس ایله ژونكیر

۲ مایس، فرانسزجه تقویم التواریخ (تموز)، لاواله ۳ اغستوس، لوبو (۳ یاخود ۷ مایس)، خالقوقوندیل ۳ یاخود ٤ مایس حامر ۳ مایس، دارو ۷ مایس اولمق اوزره اشعار ایدیورو ترکجه تاریخلرده یالکز درت ربیع الاول ۸۸٦ دیوب کچیور. جامع مشهوری جوارنده‌کی تربه‌سنده مدفوندر.

ابن کمال (دعاء خیر) ی فاتحك ارتحالنه تاریخ دوشورمشدر.

فاتحك مصطفی وجم وبایزید نامیله اوچ اوغلی وکوهرخان نامنده برقزی وار ایدی. شهزاده مصطفی سلطان یدی سنه قدر قرمانده والیلك ایتمش ۹۷۹ده بوزپازارجغنده حمامده ارتحال ایدرك بروسه‌ده مراد ثانی تربه‌سنه دفن اولنمشدر. «سجل عثمانی» عالم وصاحب دیوان برشاعر اولوب خواجه سلمانك جمشید وخورشیدینی فاتحنامنه ترجمه ایتدیکنی یازیور. جم سلطانك وقایعی اوچنجی جلدده آیریجه بیان ایدلدی. بایزیدده پدرینه خلف اولدی. کوهر خان سلطانده اوزون حسنك اوغلی اولوب پدرینه مغبر اوله‌رق فاتحه التجا ایدن اوغورلی محمد پاشایه تزویج ایدلمش ووفاتنده والده‌سی کلبهار سلطان یاننه دفن اولنمشدر. کلبهار بایزیدکده والده‌سی ایدی. فاتحك تربه‌سی قربنده مدفوندرلر. اوغورلی پدرینك وفاتنی ایشتنجه ایرانه فرار واوراده وفات ایتمشدر.

فاتحك برقهرمان صاحبقران اولدیغنی شوغزلی ارائه ایدیور.

امتثال جاهدوا فی الله اولوبدر نیتم،
دین اسلامك مجرد غیرتیدر غیرتم،

فضل حق وهمت جند رجال الله ایله،
اهل کفری سرتسر قهر ایلمکدر نیتم،

انبیا و اولیایه استنادم وار بنم ،
لطف حقدندر همان امید فتح ونصرتم ؛
نفس ومال ایله نوله قیلسهم جهانده اجتهاد ،
حمد لله وار غزایه صد هزاران رغبتم .
ای محمد معجزات احمد مختار ایله ،
اومارم غالب اوله اعدای دینه دولتم .

مشار الیهك كوكانه نقدر مغلوب وحس عاشقانه‌سنه مقابل نقدر ضعیف بر اهل دل اولدیغنی بیت آتی ارائه ایلر :

بنم سن شاه مهرویه قول اولق ایله‌در فخرم ،
كدای دلبر اولمق یك جهانك پادشاهندن .

دیکر :

قورتارمسون الله بنی بو درد هوادن
دردك ایله دل داغلامیان ذوقنی بیلمز
دیندیرمسون الله كوزمك یاشنی زیرا ،
عشقك ایله قان آغلامیان ذوقنی بیلمز

غزل آتی فاتحك اولدیغنی تذكرهٔ سهی یازیور :

ساقیا می ویركه بركون لاله‌زار الدن كیدر،
ایریشور فصل خزان باغ وبهار الدن كیدر،
غره اولمه دلبرا حسن وجماله : قیل وفا ،
باقی قالمز كیمسه‌یه نقش نكار الدن كیدر .
یارایچون اغیارایله مردانه‌جنك ایتسه‌م كرك ،
ایت كبی مردار رقیب اوازسه یارالدن كیدر .

دیکر :

آهم فلكه ایردی . یاشم طوتدی زمینی ،
حالیمه بنم شاهد اولان ارض وسمادر .

دیکر :

باغـده کل رخلرکدر ورد حمرادن مراد ،
قامتکـدر راسـتی سرو دلارادن مراد .

دیکر :

جوریکك ویرانی اولمشدر نیجه معموره‌لر ،
عشقکك معموریدر نیجـه خراب آبادلر

دیکر :

کون یوزك رنکیله کل جانـنه بیداد ایلدك
قدینه سروی قول ایتدم ینه آزاد ایلدك

تیغ چکدك ، شاد اولدك ، دشـمنی قتل ایلدك ،
غیری شاد ایتدك ولی ، بو شادی ناشاد ایلدك

دیکر :

جکرم پاره‌لدی خنچر جور وسـتمك ،
صبرمك جامه‌سنی طوغرادی مقراض غمك ،

سـجده‌کاه ایلر ایدی کلیـه ومحراب کبی ،
کویك ایچنده ملك کورسـه نشـان قدمك .

دادر شهریاری کوچك احمد چلبی‌نك افناسیله
(مارا) نك صربستانه اعزامی (١٤٥١)

سلطان محمد خان ثانی ایلریده وقوعی ملحوظ بر رقیب سلطنتدن قورتیله‌رق دولتی آتیاً بر غائله‌دن تخلیص فکریله هنوز آغوش مادرده برصبی اولان (۲ یاشنده) برادری کوچك احمد چلبی‌نك وجودینی جلوسیله برابر افنا ایتدی. افکار عمومیه‌ده بوندن طولایی حاصل اوله‌جق هیجانیده دفع ایچون وقعه‌یی تجاهل ایدرك واسطهٔ اجرائیه اولان حاجی اورنوس زاده‌لردن ایکی بوروکای علی بکی [۱] اعدام وصبینك والده‌سی اسفندیار قزینی اسحق بکه تزویج ایدوب آناطولی بکلر بکیلکیله طشره‌یه کوندردی.

محمد خان ثانی بویله بر تحقیری پدرینك دیکر زوجه‌سی و بلکه‌ده سوکیلیسی صرب پرنسسی (مارا) حقنده‌ده تطبیق ایتمك ایستمش ایسه‌ده بونك بالآخره صربلولرله حربی انتاج ایتمسی مأمول اولدیغندن بر طاقم هدایا وسائره و اووه‌کی والده‌سنه بر ایراد تخصیصیله پدرینه کوندردیکنی تاریخلر یازیور. فاتحك مقصدی امور دولت کبی اندرون وبیرون وحرم همایونی تطهیر و بر طاقم فضله سوزکولری دفع ایله سلطنته قوت ویرمك ایدی. برادرینی تلف ایدن اووه‌کی والده‌سنی‌ده اسفندیار قزی کبی قپو طیشاری ایده‌بیلور ایدی. بوکبی روایتلر تاریخلره توالت مقامنده کیرمش سوزلر اولدیغنه شبهه اولنمز.

[۱] Mignot تاریخ عثمانیسنده جلد ۱ ص ۲۲۹ علی بکك یکیچری اغاسی اولدیغنی یازیور. بوتاریخلرده یکیچری اغاسی یوقدی احداثی سلیم اول زماننده‌در. مع هذا فاتحك قانوننامه‌سنده (یکیچری اغاسی) دیو بر نام ویرلدیکنه نظراً بومأمورینك اصل فاتح طرفندن احداث اولندیغی قبول اولنملیدر.

قرمان اوغلی ویکیچری قیامی

دولتك بدایت ظهورندنبری راحت طورمیوب هر قیامنده مظهر عفو اولدیغی حالده شان واقبال دولتی هضم ایده‌میان بوعائله شمدی‌یه قدر وقوعبولان هزیمتلری یالکز غالبك مهارت ذاتیه‌سنه حمل ایدر وهر تبدل سلطنتده تجربهٔ طالعه قالقیشیر ایدی.

مراد ثانینك ارتحالیله کنج محمد خان ثانینك جلوسنی ایشیدنجه قهرمان اوغلی ابراهیم بك مجربی بردها تجربه‌یه قالقشدی وقوتلی بولنمق ایچون جوار طوائف ملوك قرینتیلرینی داخل اتفـاق ایلدی. قوتنی دردە تقسیم ایدرك اوچنی منتشا، کوتاهیه، آیدین طرفلرینه کوندردی، دیکر بر فرقه‌یده بالذات اداره‌سنه آرب حین حاجتده معتـادلری اولدیغی وجهله طاش ایلنه فرار ایده بیلمك ایچون علائیه طرفلرینه حرکت ایتدی.

فاتح بوخبری آلنجه درحال صاروجه پاشایی روم ایلیده براقوب هنوز آناطولی بکلربکی تعیین ایتدیکی اسحق پاشـایی قرمان اوغلی علیهنه سوق ایتدی. مراد ثانی هنوز اقامتکاه ابدیسنه نقل ایدلمدیکندن کندیسیده بر خدمت مفروضـه‌یی ایفا ایتمك وهمده بر قوت آله‌رق احتیاطاً اسحق پاشا آرقه‌سندن حرکت ایتمك اوزره بروسه‌یه کلدی. مراسم تدفینیه‌یی بعدالایفا حرکت اوزره ایکن اساساً کوچك وفقط تاریخ عسکریمزجه پك مهم اولان یکیچری وقعه‌سی ظهور ایتدی: بر مدتدر پادشاهلردن عطیه‌لر، احسـانلر آلمغه آلشمش اولدقلرندن بونلرك بر خیلی (اورطه)لری کذرکاه پادشـاهیده صف باغلیه‌رق آلقشلردنصکره [پادشاهمزك برنجی سفریدر. سفرك خیرایله ختامیچون

پادشاه اغورنده چالیشانلره احسان کرك]دیو پادشاهك یولنی کسدیلر، متغلبانه پاره ایستدیلر.

شهاب‌الدین پاشا ایله طورخان بك وسائر ارکان وامرا فوق‌العاده تلاش ایتدیلر (آغا)لرك مطالبی بر قیام حالنده کوسترمامك ایچون [تلطیف شاهانه‌لرینه شایاندرلر] قولیله اطرافنی آلمشلرسه‌ده پادشاه هیچ بر سوز سویلمکسزین عسکرکده چیغلیشنه اهمیت‌ویرمدن یولنه دوام ایلدی . یکیچریلر پادشاهك کندیلرینی چیکنه‌یه‌رك کچه‌جکنی آکلایخه‌یه‌قدر ثبات ایتدیلر، بوندن صکره نه‌یاپه‌جقلرینی بیلمیوب، یول آچمغه مجبور اولدیلر.

فاتح اوتاغنه کیردکده یکیچری اغاسی مقامنده اولان و بعضاً کورجی دنیلان‌طراقچی طوغان آغایی جلب‌وفناحالده یوز قدر دکنکله ضرب ایله ایچه حاشلدی، عزل وتبعید ایتدی، یرینه‌مصطفی بکی‌تعیین وبعض یایاباشیلری‌جلب ایدرك‌بونلری دکنکلتمش ومع‌مافیه عسکرده‌ده بر قاچ کیسه احسانه‌مجبور اولمشدرکه بوحال بالآخره جلوس بخشیشی بدعتنی انتاج ایتمشدر.

فاتح اشبو اوجاغك مالك‌اولمغه باشلدیغی افکار سقیمه‌یی کوکندن تخریب ایچون بونلر میاننه ۷۰۰۰ نفردن عبارت طوغانجیلری یعنی سرای خدمه‌لرینی قید ایله نزدنده یالکز ۵۰۰ نفر براقدی.

اشبو غائله‌ٔ ناکهظهورك دفعندن صکره اسحق پاشا ایله التحاق ضمننده سرعتله حرکت ایتدی کوتاهیه، قره‌حصار طریقیله آقشهر تقربنده دشمن فرق مختلفه‌سی بالتجمع کافه‌سی قرمانلی‌نك کمینگاهی اولان (طاش ایلی ـ پترا) صرپ طاغلرینه التجا واورادن کریمه‌سنی فاتحه تزویج ایله استدعای عاطفت ایدرك مظهر عفو عالی اولدی .

قرمانلینك عفوی حقنده اوچ درت پادشاهك اختیار ایتدیکی احتیاطسزلغی فاتحکده عیناً ایفا ایتمسی پك غریبدر.

بوغائله نك دفعنی متعاقب محمد خان ثانی بروسه یه عودت ایتدی واو آرالق منتشاجهتنك مختل اولان آسایشنی اعاده ایدرك ادرنه یه کیتدی.

بوقیام قرمانلینك دردنجی قیامیدر.

روم ایمپراطورلغی واستانبول

محمد خان ثانی جلوسیله برابر واردات دولتی شدتلی بر مراقبه آلتنده طوته رق خزینه ده بر محاربهٔ مستقبله مصارفنه کافی مبالغ ادخار ایتمسندن شرق وغرب خرستیانلری نه دوچار خوف اولدی ونه ده تصورات آتیه سی حقنده برعدم امنیت کوستردیلر . بالعکس بوکبی ایشلردن اك زیاده متأثر اولمسی لازمکلان هم جوارلریمز شهریار مشارالیهه ابراز محبتدن خالی قالمیور ایدی. هله ایمپراطور (قسطنطین دراغازه س) آناطولی ساحلنده بعض نقطه لرك وباخصوص ارکلینك کندیسنه ترکندن پادشاهك آتیاً وقوعبوله جق حرکات خصمانه سنه حکم ویره میور وبونك مقصد اصلی بی ستر واخفا ایچون موقت برجمیله اولدیغنك فرقنه وارەمیور ایدی. اومقصدده استانبولك ضبطی ایدی.

روم ایمپراطورلغی بوتاریخده بالقان نیم جزیره سنك اك کوچك برحکومتی ایدی . نفس استانبولدن بشقه قره دکزده (میسوری ـ Mesembria) ایله (آحیولی ـ Anchialus) و مرمره دکزنده (سیلوری ـ Selymbria) ایله (پەنث ـ Penesia) دن عبارت ایدی . بوجهتله روملرك اراضیسنده دارالحرکات ودارالحرب همان ایکیسی بریرده کوچك برقطعهٔ اراضیدن عبارت ایدی . عثمانلیلرك

اس الحركاتيده ادرنه اولديغندن عسكرك سوق وتعبيه‌سيله اعاشه‌سی پك قولای ايدی . يالكز استانبول اوچ جهتدن دكزله محاط اولمغله يعنی شرق وغربدن ارزاق وامداد آله‌بيله‌جكندن محاصره‌سی دفعتاً مشكل وهيچ اولمزسه قوتلی بر دونمايه محتاج ايدی . ذاتاً اسباب تدافعيه‌سی الك ضعيف بر حكومت اولديغی كبی چوجقلغندن بری‌ده پادشاهك كوزينه چوب كبی باطيور وباخصوص ييلديرم بايزيدك وحتی سلطان موسی‌نك استانبول حقنده‌كی فكرلرينی و پدرينك بوشهرك ضبطی حقنده‌كی وصيتنی همان اجرا وايفا ايتمك ايستيوردی .

استانبول قطعات خمسه‌دن الك مدنی ايكی قطعه آره‌سنده فصل مشترك تشكيل ايتديكی كبی بر طرفدن بالقانلر ديكر جهتدن آق و قره دكز بوغازلريله مستور و محفوظ اولوب موقعيده بر حصن طبيعی ، و آوروپا و آسيا قطعه‌لرنده همان همان مساوی ممالكه صاحب اولان دولت عليه اراضيسنك تام وسطنه‌ده تصادف ايتمش اولديغندن بو قوجه دولته پايتخت اولسه اولسه آنجق استانبول اوله بيله‌جكنی بو پادشاه تعقل ايتمشدی .

استانبول بر زمانلر ٥٠٠,٠٠٠ نفوسی حاوی ايكن [١] تناقص ايده ايده اوتاريخده ١٨٠,٠٠٠ آدمه قدر تنزل ايتمشدی .

بوشهر پك چوق محاصره‌لره مقاومت ايتمش ، درت دفعه پادشاهلريمزك صدمه‌سنه قارشی كلمش و بر ايكی دفعه باخصوص تيمورك وصولی صره‌سنده ضبط اولنمه درجه‌لرينه بيله كلمش ايدی .

١٢٠٤ ميلادی تاريخنده دهشتلی صليب اردولرينه مقاومتی آنجق

[١] لامارتين مأخذ بيان ايتمه‌رك نفوسنی ٣٠٠,٠٠٠ درديور (جلد ٣ـ ص ٢١٣)

بوشرائط داخلنـده اولان بر شهر يايه بيلوردی . مع هذا مقاومتی
عثمانلی اردولرينك اوزمانده‌كی فنون حربيه‌ده‌كی كمالرينه قارشو زبون
قاله‌جق درجه‌ده ايدی .

صربلولر، بوسنه‌ليلر، ونديك، راغوزه‌ليلرله مناسبات

صرب دسپوتی ژورژ برانقوويچه كانجه بوده محمد خان ثانينك
صـاحب نفوذ بر دوستی ، خصوصی بر محبی كبی ظن اولنوب مراد
ثانينك متروكه‌سی و كندی كريمه‌سنك (خاص) ی اولان سربرنيچه
و (ايزوورنيك)ك الی الدوام كنديسنه عائد قاله‌جغنی مأمول ايديور
ايدی . مومی‌اليه دسپوت بوسنه قرالی ايله باب عالی آره‌سنده توسط
ايدرك طرفين مناسـباتنك بر آهنك لطيف ايله دوامنه سبب اولمش
ايدی .

هونيادك بيوك اوغلنك صرب دسپوتی مومی‌اليه(ژوژ)ك برادری
قونت زيللی كريمه‌سـيله ازدواجی هونياد ايله برانقوويچ آره‌سنده‌كی
مخاصمه ومعـاداته نهـايت ويرديكی كبی صربلونك فاتح نزدنده حائز
اولديغی نفوذده (٢٠ تشرين ثانی ١٤٥١) دن اعتبـاراً دولت عليه
ايله مجارستان بيننده‌كی متاركه‌نك اوچ سنه تمديدينه سبب اولدی. محمد
خان ثانی طونه جوارينه يكيدن قلعه‌لر انشا ايتدرميه‌جكنی وعدوحتی
ولاديسلاوه عائداولوب طونه آغزنده واقع كيله ليماننك مجارعسا كری
طرفندن اشغال آلتنه آلنمسنه مساعده ايتدی .

بوسنه دوقه‌سی استفانده فاتحك لطف و اعتمادينی ضايع ايتمسيله
١ تموز ١٤٥١ ده (قـال) جهتنده بولنان ولايتنـده ظهور ايدن
محاربه‌يی متعاقب ضبط ايتديكی راغوزه‌ده‌كی مواقعی ينه مجارلره اعاده

ایتدردی. بوکا مقابل مجارلرك حدودده دیکر استحکام انشا ایتمالرینی ودولت علیه یه جزیه کذار اولان بوسنه لیلر، صربلولر، افلاقلیلردنده ویرکو نامیله برشی طلب ایتمالرنیده شرط اتخاذ ایتدی .

۱۰ ایلول ۱٤٥۱ ده ونديك جمهوريتی ده فاتحله تجدید مقاوله ایتدی. جمهوریت بوسنه لیمانلرندن (نارانتا)نی اشغال ایتمکی و آراغون، قرالنك معاونتیله معادات اوزره بولندیغی جنوه لیلرله محاربه یه دوام ایتمکی تصور ایدر ایدی .

بر روایته کوره فاتح ساقز ولسبوس(مدللی) جمهوریتلری وحتی ردوس شوالیه لری، مورەدسپوتلری وبیزانس ایمپراطوری قسطنطینك برادرلریله یعنی دیمتریوس وطوماس ایلەده تجدید معاهدات ایلدی .

ایشته فاتحك جلوسی سنه سی خارجی پولتیقه سی بوندن عبارت ایدی. الك زیاده مجارلره مساعد کورینان وهرحالده باجمله هم جوارمز حقنده ایدیلان شو مسامحه لر فاتح طرفندن یاپیلان بررجعت کبی کورندیسه ده مؤخراً فکرنده تصارلدیغی بیوك برتشبثی ، ایلری یه طوغری بیوك برصچرایشی برهجومی ستر ایتمك مقصدندن ایلری کلدیکی وقوعات مذکوره نی متعاقب یعنی ۱٤٥۱-۱٤٥۲ سنه سی موسم شتاسنده بیزانس ایمپراطوری علیهنده ابواب مخاصمتی آچمسیله میدانه چیقدی .

فاتح جلوسیله برابر اسلافی ییلدیرم وسلطان موسی وپدری مراد ثانی طرفندن تشبث اولنوب برر مانع ظهوریله دوچار تأخیر اولان استانبول فتحنه تشبث ایتمك ایستردی . قرمانلینك قیامی بوتشبثك همان اجراسنه مانع اولدیسه ده بوغائله یی دفع ایله عودتنده یعنی جلوسنك ایکنجی سنه سی ابتداسنده استانبول ایشیله مشغول اولدی .

فاتحله قسطنطین آره‌سنده کرکینلك ـ کسن حصار

فاتح ایله قیصر آره‌سنده‌کی مخاصمه قپولری قیصر نزدنده بولنان شهزاده اورخان چلبینك اداره‌سی حقنده قیصرك مشکل پسندلك کوسترمسندن طولانی آچیلمش ایدی . [۱] قیصر بو شهزاده‌نك اعاشه‌سی تخصیصاتندن متراکم اوچیوز بیك آقچه‌نك ایکی‌مثلی اوله‌رق تسویه‌سنی و اولمدیغی صورتده آنی کندی حالنه سربست براقه‌جغنی وحتی آنك ارزولرینـه خدمت اوله‌جغنی ضمنـاً فاتحه بیلدیردی . ایمپرطورك بوجسارتی فاتحك جانی صیقدی. ایمپرطورك بوتشبثی کیجه و کوندوز دوشندیکی استانبولك ضبطی ایچون آنکله قطع مناسبات ضمننده فاتحه ایی برزمین احضار ایلدی .

فاتح قرمان‌سفرندن بروسه‌یه‌کلمش واورادن ادرنه‌یه کیتمش‌ایدی . بوسفیر ، پادشاه اوراده ایکن کلدی . سفیره جواب ویرمدی ویاخود نزجه‌معلوم اولمیان برجواب‌ایله سفیری اعاده ایتدکدنصوکره ادرنه‌دن حرکتله بوغاز ایچنه واصل اولدی . حامر (جلد ۲ ص ۳۷۵ ده)

[۱] بو شهزاده‌نك نه‌وقت ونه صورتله استانبوله کیدیکنه دائر تاریخلر معلومات ویرمیور . احتمالکه سلطان سلیمانك قتلی اوزرینه کندیسیده برموت محققدن قورتیلمق ایچون قیصر نزدینه فرار ایتمش‌اوله . بعض تاریخ سلطان سلیمان آنقره مغلوبیتنی‌متعاقب قیصر نزدینه فرارنده ایکی یاشنده اولان اوغلنی رهن صورتیله آکا براقشدر دیو روایتده بولنورسه‌ده استانبوله ترك ایلدیکی برادری قاسم‌چلبی اولدیغی‌معلومدر . اوغلنی اوتاریخده براقدیسه سلطان موسی وسلطان محمد خان اول‌ایله مخدومی مراد ثانی زماننده بوشهزاده‌دن اصلا بحث اولنمامیلمی ایدی ؟ حامرده اورخانی سلطان سلیمانك طورونیدر دیور بوحالده پدری کیم ایدی : سجل عثمانی‌دخی‌سلطان سلیمانك مخدومی اولوب (۱۴۲۶ ـ ۸۳۲) سالنده ارتحال ایدرك بروسه‌ده عمزاده‌لری محمود و یوسف چلبیلرله بر تربه‌ده مدفون اولدیغنی سویلیوب کچیور . (یوقاریده صحیفه ۸۵ مراجعت)

بو وقعه‌دن بحث ایدرکن صدر اعظم خلیل پاشا سفیره شو طرزده افاده‌ده بولنمشدر دیر : [بنم پادشاهم سزلک بیلدیککز پادشاهلردن دکلدر . عقلسزلر ! سز بزی تجربه‌سز چوجقمی صانیورسکز ؛ ایکنزدن کلانی کیری قویمییکز . ایسترسه‌کز اورخانیده روم ایلی پادشاهی اعلان ایدیکز ، مجارلریده امدادیکزه چاغریکز ، مقتدرسه‌کز سزدن آلدیغمز ولایتلریده استرداده قالقیکز ، فقط شونیده بیلکز که هیچ برشیئه موفق اولمیه‌جقسکز ، الک نهایت الیکزده اوجیکزده کیلرده کیده‌جک . سوزلریکی پادشاهمه سویلیه‌جکم . نه امر ایدرسه درحال اجرا اولنور] دیمشدر .

فاتح استانبولک ضبطنی تسریع و حرکات خصمانه‌سنی تسهیل ضمننده بوغازلردن کله‌جک زاد وذخیره‌دن شهری محروم وبوغازلرده معاملات رسومیه‌یی ضبط ایتمکی دوشوندی . کندیسی بحر سیاهک طونه آغزلرینه و حتی استانبول صوری خندقلرینه قدر متصرف وصاحب اولدیغندن بوبابده هیچ بر کیمسه‌نک اعتراضه ، شق شفه‌یه حقی اولمیه‌جغنیده تسلیم ایدردی . بوندن بشقه کرک شرقدن وکرک غربدن کله‌جک تجاران وسائره‌دن بر خیلی رسم آلنه‌جغندن بویله بر منبع واردات ایله دولتی بر قاتدها مظهر ثروت ایتمک ایستردی . بونک ایچون ، بیوک پدری ، بایزیدک انشا کرده‌سی اولان (کوزلجه حصار) قارشیسنه مستحکم بر رسومات دائره‌سی یاپمغی تصارلدی . بو موقعدن عسکرلک نقطهٔ نظرندن دیکر براستفاده دها وارایدی که اوده شمدی‌یه‌قدر آناطولیدن روم ایلی‌یه مرورلریمزده اتخاذ ایدیلان بر طاقم تدابیر احتیاطیه‌دن آرتق مستغنی قالمقلغمز ومرورلریمزک هیچ بر مخاطره‌یه معروض قالماسی ایدی . خلاصه بوراسی بزم ایچون بر (سر کوپری) اوله‌جقدی . فاتح اشبو یکی

قلعه‌دن بر استفاده دها مأمول ایدردی . اوده استانبولی الك زیاده قره و آق دكزدن كتوریلان بغدای و آرپه اداره ایتدیكندن هر ایكی طرفدن مورداتنی قطع ایدرك قحط ایله شهری تضییق وتسلیمه بالآخره مجبور ایتمك ایدی .

قیشن هرنوع مالزمهٔ انشائیه احضار اولندقدنصكره ٢٦ مارت ١٤٥٢ ده معمار مصلح‌الدین واسطه‌سیله ١٠٠٠ نفر دیوارجی اوسته‌سی و ٦٠٠٠ عمله ایله انشاآته مباشرت اولندی . آناطولیدن ، ازمیددن، قره دكزدن ، اركلیدن كراسته وكلیتلو كرج كتورلدی . ایلك تمل طاشنی بالذات فاتح قویدیغی وانشاآتك ختامنه قدر بالذات نظارت ایتدیكنی بیان ایتدیكدن صكره مینیو یاپیله‌جق حصار محلنده بر چوق كوزل كلیسا اولوب فاتح بونلری هدم ایتدرمش، انقاضی انشاآتده قوللانمش ، بوحال روملرك انفعالنی موجب اولوب سلاحله مدافعه‌یه قالقشمشلرسه‌ده بر قاچی صالالندیرلمغله دیكرلریده فرار ایتمشلردر دیر . [١]

كلیبولیدن بوغاز ایچنه سوق اولنوب برحیلی سفائن نقلیه و اوتوز قطعه سفینهٔ حربیه‌دن عبارت دونمه‌ده بولنان لزومی مقدار عسكر بیزانس دونماسنك تعرضنده انشاآتی مدافعه ایتمكه مأمور ایدی .

عملیات ترابیه‌یه باشلانیر باشلنمز ایمپراطورك اتكلری طوتشدی، درحال وندیكه بر سفیر صالدیردی ؛ فاتحك تشبثاتندن جمهوریته معلومات ویردی انشاآت برساعت فوق‌العاده‌ایله وبرطاقم كونده‌لكچی واسرا معاونتیله ایفا اولنیوردی ، هروزیر برر برج یاپدیریور ایدی . بالذات فاتح ، صدراعظم خلیل پاشا ، نقیدن جلب اولنان زغنوس

[١] Migont — تاریخ عثمانی جلد ١ ص ٢٣١

پاشاده چالیشیور ایدی . جوار روم اهالیسی ، محیر عقول درجه‌ده قرنجه‌کبی چالیشیلان انشاآت و عملیات ترابیه‌یی اوزاقدن تماشا ایلیور ایدی. داماد شهریاری اسفندیار بك زاده آناطولیدن روم ایلی‌یه کچه‌رك سیلوری‌یه جوار (پی‌وادوس– Epibatos) طرفلرینی تخریب ایتدکدن صکره ادرمیده کلمش اولدیغندن اوده حصار انشاآتنه دعوت اولنمش ایدی . آز زمانده وآصوماته قریه‌سی جوارنده و اسفندیار اوغلنك قرارکاهنده ککیش و دائره‌وی بر دیوار اوزرینه اوتوز عدد برج یوکسلدی . وصدر اعظم خلیل پاشا برجی – که ساحلده ایدی – اوزرینه طونج طوپلر تعبیه واداره‌سنه فیروز آغا ایله ٤٠٠ کنج عسکر رسومات مأموری صفتیله نصب قلندیغندن اورادن کچه جکلر آرتق عثمانلیلرك انصاف ومرحمتنه بویون اکملری لازمکلیور ایدی . انشاآت بر روایته کوره درت ماهده (تموز اواخری) ختام بولدی . یاپیلان مدهش قلعه‌یه [کسن حصار] یاخود بوغاز کسن نامی ویرلدیکی الیوم روم ایلی حصاری دینلور .

(کسن حصار) قرق سکز آرشون ارتفاع ودیوارلرینك عرضیده ۷ الی ۱۲ ارشون اولمق وشکل مثلثده اولمق اوزره یاپدیرلمش ایدی. مثلثك بر رأس (زاویه‌سی) قره ایچریسنه طوغری کیرمش اولدیغندن یوقاریدن وقوعبوله‌جق هجومه اووقت فن حربجه مدافعه‌یه‌پك مساعد ایدی . کسن حصارله کوزلجه حصار آره‌سی ۱۳۲۳ مترودر .

ایمپراطور شهزاده‌مز ایچون مخصصات ایستمك کبی یاپدیغی پولتیقه (بلوف) نده موفق اوله‌مدیغنی آکلادی وایکنجی بر سفیر اعزامیله مذکور روم ایلی حصارینك (کسن حصار) انشاسنی پرتستو واستانبولده بولنان عثمانلیلری اوچ کون قدر محبسه ادخال ایدرك صانکه اوایجه

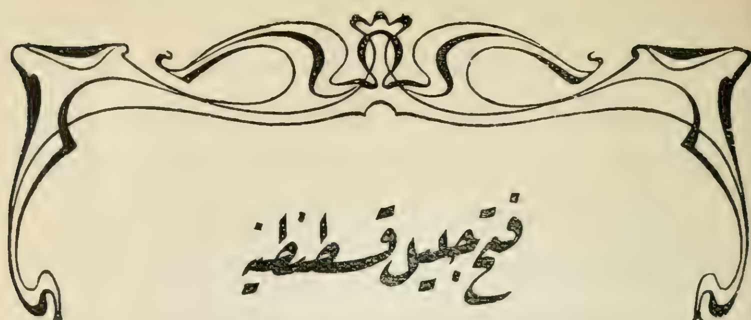
یاپدیغی بلوقی تعمیر ایتمك ایستدی . حامر حصارك انشا آتنه باشلنلمسی ایمپراطورله شهر اهالیسنی هیجان ایچنده براقه‌رق عهود واقعه‌یی نقض ایدن بوحالدن شکایتله برابر انشاآتك ترکنه مقابل جزیه ویرمکی تعهد ایتمشدر دیورسه‌ده بوتکلیفنی آتیده کوریله‌جکی اوزره محاصره‌نك صوك کونلرنده یاپمشدر .

پادشاه کشورکشا سفیری دیکلدی وجواب اوله‌رق [بن سزك شهریکزعلیهنده برسوء نیتم یوقدر. مملکتمك تأمین امنیتی ضمننده یاپدیغم شیلر معاهدات موجوده‌یه خلل کتورمز . هرکس آخره ضرر ویرمیه‌جك وجهله منفعتنی کوزه‌ته‌بیلور . بنم هم آسیا وهمده روم ایلیده مملکتم وار . هرایکی طرفده‌ده برچوق مخالف ومعارضلرم بولنیور. مملکتك دشمن النه کچمامسنی ایستیان آنی محافظه‌یه چالیشملی، چالیشمیانده عالمه قارشی مدخول اولور . پدرم علیهنده مجارلرله خفیاً اتفاق ایدرك آنك روم ایلی‌یه مرورینی منع ایچون ایمپراطوریکزك آنی نقدر صیقدیغنی نه چابك اونوتدیکز ؟ او زمانلر بابام روم ایلی‌یه کچمك ایچون جنوه‌لیلرك معاونتنه مراجعته مجبور اولمشدی . اووقت غالریالریکز بوغازی قپامش ایدی . بن اوتاریخده چوجقدم وادرنه‌ده ایدم . بو حالکزه وآنلرك فلاکتلرینه ، دوچار تحقیر اولدقلرینه اسفلر ایدیور ایدم . روم ایلی طرفنه‌ده براستحکام یاپمغی پدرم وارنه محاربه‌سنده ایکن یمین بیله ایتمشدی، فقط عمری وفا ایتمدی ، ارتحال ایتدی. بن اویمینی شمدی یرینه کتوریورم. روم ایلی ساحلنی مدافعه ایده‌مدیککز ایچون آناطولی طرفنده‌کی تبعه‌مك استراحت وامنیتلرینی تأمین ضمننده اورایه برقلعه یاپدیره‌جغم. حال وحرکاتمی تنقیده حقکز، اقتداریکز وارمی ! ساحلك ایکی طرفیده بنمدر . چونکه اولدن بری

آناطولیدن روم ایلی‌یه اورادن کچرز . شاید ممانعته قالقیشورسه‌کز اووقت ایش دکیشور . بن سزك بیلدیککز عثمانلی پادشاهلرندن دکلم بونی کیت ایمپراطوریکه سویله . بودفعه جانکی سکا باغشلادم . فقط بوندن صکره بوکبی برتکلیفی بردها بکا کتورنك دریسنی دیری‌دیری یوزه‌رم] دیوب سفیری اعاده ایلدی. بوندن صکره‌ده هیچ برکیمسه سفارتله کلمکه جسارت ایده‌مدی .

ایمپراطور ایشی ترسندن طوتدیغنه پیشمان اولدی . ذاتاً قوۀجبریه استعماله‌ده اقتداری یوقدی. ایشی طاتلی‌یه باغلمغه چالشدی. رجالره باشلادی . روم اکینلرینه ضرر ویرلمامسنی نیاز ایتدی . پادشاهه سرینلك ویره‌جك مشروبات ویمشلر وامرا وعسکره‌ده‌اطعمه‌وارزاق کوندردی. معهذا اکینلره، ترلالره باقیلمدی حتی کویلیلر مدافعه‌یه قالقشدی، آنلرك جانلری یاقیلدی. احتمالکه‌بونلرك مقابله‌ومدافعه‌لری ایمپراطور طرفندن وقوعبولان تشویق اثری ایدی .

مخاصمات بوتاریخدن اعتباراً باشلدی. (کسن حصار)آناطولیدن کچیریلان قوتله بر [مستحکم اردوکاه] حالنی الدی .

فتح جليل قسطنطنيه

استانبول جوارينك ضبطى - مورەده نمايش - روملرك مذهب دعوالرى

فاتح دفعتاً استانبول محاصره سنه باشلمدى اول امرده استانبول جوارينى تميزلمك وصكره مورەده بر نمايش ياپەرق اورا روملرينى، ايمپراطور قسطنطينك قرداشلرينى كنديسنه معاونت ايده مامك ايچون هر ايكيسنى سيندرمكى و بو آرالق حاضرلقلرده بولنەرق استانبولى هر طرفك معاونتندن محروم براقدقدنصكره شو شهرشهير اوزرينه يوكلنمكى تصور ايتدى. و اجدادى كبى ياپەجغى حركاتك بالاخره عقيم قالمامسيچون بالاده بيان اولنديغى وجهله بالقان حكوماتى و مجار و بوسنه ليلرله ايشى صاغلامه باغلادى و (كسن حصار) ى اس الحركات اتخاذيله استرانجه طاغلرينك بوغاز ايچنه طوغرى اوزانان انكلرينك شرق صرتلرندن حركت اولنەرق هنوز روملر ادارەسنده اولان مواقع وبالخاصه سيلورى، پەرينتوس، ئەپى باطاى، وقره دكز ساحلنده مزامبريا (ميسيورى) قلعەسنى، آنكيالوس (آخيولى)، ويزه، آياستفانوس ضبط اولنەرق بيزانس ايمپراطورلغنك شو صوك ولايتى خلقى، استانبوله جان آتدى.

ایمپراطور امید استقبالك ارتق محو اولمه درجه‌لرینه کلدیکنی آکلامقله اوروپایه بردفعه دها دست استمداد و تضرعی اوزاتدی حتی برادرلرینی بیله استدعای معاونت ضمننده سوق ایتمکی دوشندی. محب قدیمی فرانچزی -Phrantzes- بر مأموریتله قبریسه بیله کوندردی.

قسطنطین نه‌یاپه‌جغنی شاشیرمشدی . شهری مدافعه ایچون قوۀ مقتضیه‌یی دوشنیور ایدی . واقعا شهرده برچوق پاپاس ، ایشجی ، عمله ، تجار وار ایدی فقط بونلر مصائب حربیه‌یه آلشمامش ایدی . عثمانلیلر کبی مدهش بردشمنه قارشی مدافعه ایچون کندیلرنده قوت وجسارت مفقود اولدیغنی بیلور ایدی . ایشته بوندن طولاییدرکه لاتینلرك معاونتنه بر احتیاج قطعی حس ایتدی . بومجبوریت قلباً سومدیکی لاتینلیلره آمان قرداشلر دیو فریادلر قوپارتدی . چونکه نه ایمپراطور ونه‌ده هیچ بر روم اخیراً تشکل ایدن وروم لاتین کلیسالرینك اتحادی قرارینی ویرن (فلورانسه قونسیلی ـ جمعیت رهبانیه) سی مقرراتنی قبول ایتمامش ایدی . حتی مذکور قونسیلده بولنمق اوزره کیدن هیئت رهبانیه عودتلرنده کله‌نك تام قوتیله‌دوچار تحقیر اولمشلردی . فقط بودفعه کندینه بر قوت ویره‌جکی امیدیله ایمپراطور نفرت ایتدیکی برمذهبی ایستمیه‌رك قبوله مجبور اولدی . معهذا بوده برقاچ سطر اشاغیده کوریله‌جکی برفائده ویره‌مدی .

فاتح (کسن حصار) انشاآتنی روایته کوره درت آیده اکمال وغازیلری شماله طوغری سوق ایلدکدنصکره کندیسیده ۲۸ اغستوسده حرکت ایدرك استانبول خندقلرینی بعدالمعاینه ۱ ایلول ۱٤٥۲ ده ادرنه‌یه واصل اولدی .

آنفاً بیان اولنان طرحنی بکك موردده یاپدیغی نمایش عسکریده

مهمجه ایدی . فاتح ادرنه‌یه عودتندن براز صکره یعنی تشرین اول ابتدالرنده طرخان بکی سوق ایتمش ایدی. موره‌ده بولنان پاله‌اولوغلر یعنی ایمپراطورك برادرلری (دیمتریوس ـ Demetrius ایله (طوماس Thomas) ه ایلریده استانبول اوزرینه وقوعبوله‌جق حرکات عسکریه‌مزده یرلرندن قلدانمملری ایچون قوهٔ قاهره‌مزی کوسترمك لازمکلیوردی . مذکور ایکی برادردن یعنی دیمتریوسك برادری طوماس ایله مبادلهٔ مواقع حقنده‌کی شکایتی و مأمورین عسکریه‌دن متوفی (آخائی Achaï) پرنسنك اوغلی (زاخاریا) نکده ینه‌دیمتریوس اراضیسنه تسلطنه دائر وقوعبولان معروضاتندن فاتح ابراز ممنونیت ایلیوردی .

اشبو سفره مأمور طرخان‌بکله مخدومی احمد وامور بکلرقورنت (کورده‌س) برزخنده‌کی استحکاماتی هدم ایتدیلر . چونکه روم سینیورلرینك مدافعه ایده‌جك قوتلری اولمدیغی کبی وندیکلولرکده معاونتلری اوله‌میه‌جغنی پك‌ایوبیلیورلر ایدی. بویادکارلر روم‌اهالیسنی کندیلرینه ایصندیره‌جقلری یرده استخدام ایتدکلری ارنودلر واسطه‌سیله فقرای‌اهالی‌یی وحتی موسم‌شتاده اووه‌لره اینان‌چوبانلری بر طاقم رسوم غیر مشروعه ایله قاصوب قاوورمقده ایدی. طرخان بکك عزبلری، (ماتی‌نه‌آ Mantinea) یه قدر دخوله موفق اولدیلر وچاپول ویغما ایله اهالی‌یه مدد ! دیو فریادلر چیقارتدیلر . پاله‌اولوغ ماته‌ئوس هر نصلسه احمدبکی اله‌کچوردی. بوحال پاله‌اولوغك‌جریحه‌دار اولان عزت نفسنه براز صو سرپمکدن عبارت قالدی . اشبو حرکات عسکریه‌دن فاتحك مقصدی موره‌یی ضبط ایتمك دکل ایدی . بونی آتی‌یه تعلیقاً موره‌ده‌کی پاله‌اولوغلره [سز کندی یریکزده اوطوریکز،

بشقه‌سنه قارشمیکز] دیمك ایدی . نهایت طوماس ایله دیمتریوس
هرایکیسی الیوم میزیترا — Mizitra دینلان اسپارطه‌یه التجا ایتدیلر .
وقوعات آتیه‌دن فاتح مقصدنده موفق اولدیغی کوستردی چونکه
پاله‌اولوغلر استانبول محاصره‌سنده ادب وتربیه‌لریله اوزاقدن سیرجی
کبی قالمشلردی .

روملر ایله عثمانلیلر آره‌سنده وقوعیافته اولان بوکبی منازعات
اوروپایی هیجانه کتورمك ایچون بك عادی شیلردن معدودایدی فی‌الواقع
حلم وملایمتله متصف وعلم وسیاست صاحبی اولان اشبو کنج پادشاهك
یلدیرم بایزید، مرادثانی سلطان موسی‌نك استانبول حقنده عقیم قالان
تشبثلرینی دفعتاً حیز حصوله کتوره‌جکنی کیم ظن وتخمین ایده بیلوردی؛

اختیار وحیله‌کار ایمپراطور اوچنجی فردریقك ایتالیاده رسم تتوجی
مناسبتیله خرستیانلغی یعنی استانبولی تخلیص ایچون تشبثات لازمه ایفا
ایده‌جکنه دائر بر چوق روایتلر دوران ایتمش ایسه‌ده بویولده واقع
اولان ایمپراطور مواعیدینك تللی پولی سوزلردن بشقه‌برشی اولمدیغی
جمله‌جه معلوم ایدی . بو آدم حسیات انسانیتکارانه بسلر ویونانستان
مهد ادبیاتی حقنده برعشق آتشباری‌یه مالك اولدیغی سویلر طوروردی
فردریق استانبول حقنده برتشبثده بولندیسه اوده استانبولك مصؤون
هجوم اولمسنه دائر فاتحه بر مکتوب یازمسندن عبارت قالدی یالکز
شرقده وقوعبوله‌جق تبدلاتدن‌اك زیاده وظیفه‌دار اولانلر پاپا ایله‌ایکی
تجار جمهوریت یعنی جنوه‌لیلرله وندیکلولر ایدی .

پاپانك منفعت واستفاده‌سی ایمپراطور قسطنطینه معاونت ایدرك آنی
محل مخصوصنده بیان اولندیغی وجهله فلورانسه مقرراتنی برادری
سکزنجی ژان کبی قبوله مجبور قیلمق ایدی .

پطریق (غره‌غوریوس مامماس) (هه‌نوتیقون Henotikon) یعنی ایکی کلیسانك اتحادی طرفداری اولدیغندن ۱٤٥۱ ده یعنی فاتحك جلوسی سنه‌سنده نفوذ فوق العادیه مالك (لوقاس نوتاراس — Lucas Notharas) ك شرندن قاچمش وامپراطورده هر فرصتده کسکین بر «لاتین» اولدیغنی اعلان ایده کلمکده بولنمش ایسه‌ده نه‌چاره‌که استانبوللیلر مخالف فکر ومطالعه‌ده بولنیوردی. حتی اخلاقسزلقلرندن طولایی بر دفعه کلیساده وعظ ونصیحتلر آره‌سنده کبار ورجال اسکمله غوغاسنه بیله قالقشمش ایدی. مع هذا لاتینلك، خرستیانلق نقطهٔ نظرندن یکی پاپا (بشنجی نیقولا) تهدید آلتنده بولنان بیزانسك امدادینه یتشدی. فقط یاش یره باصامق ایچون اولجه بیزانسك حقیقتاً لاتینلك محبی، عاشقی اولوب اولمدیغنی آکلامق ایستیه‌رك تموزده محصورینه مجهز ایکی غالریا ایله بغدای کوندردیکی صره‌ده شرق ایشلرینه وقوف تامی اولان آرشه‌ودك (ایزیدور — Isidore) ایله (قورون) راهبی‌ده اعزام ایلدی. پاپاس ایزیدور (فلورانسه) ده کلیسالر اتحادی مسئله‌سنده بیوك اویونلر اوینامش وخدمتنه مکافاةً قرمزی کلاهی کیمش یعنی قاردینال نصب، مؤخراً روسیه‌یه (متروپولید) تعیین اولندیغندن طولایی (قاردینالیس روته‌نوس — Rothénos) عنوانی آلمشدر. آندن صوکره‌ده استانبول لاتین پطریقی نصب ایدلمشدی. بو پاپاسلر پطریق غره‌غوریوسك همان چابی وارتق اتحاد کیفیتك تماميله قبول واجراسی حقنده پاپانك بر (امر قطعیسنی) حامل ایدیلر. ساقزه وصوللرنده میتره پولید (لوره‌دانو) یی واوراده‌کی عسکر و ذخیره‌یی کمیلرینه آلوب تشرین ثانیده استانبوله واصل اولدیلر و (۱۲ کانون اولده) آیا صوفیه معبدنده

فلورانسه مقرراتى وجهله آيين ايدرك صره‌سى ويرى كالدكده پاپا ايله بطريق غره‌غوريوسك اسمنى ذكر ايتديلر .

استانبول رجالندن (يانى آرگيرو پولوس — Argiropoulos) و(ميخائل آپوستولوس—Apostolos) كبى ذاتلرده لاتينلك طرفدارلغيله ابراز مساعى ايديورلر ايديسه‌ده پاپالق مهم ومستعجل ايشلرله ايتاليادە مشغول اولديغندن بونجه امكار صرفيله اتحاد ايتديريلان شرق كليساسنك امدادينه بشقه درلو نه معاونت ايتمك ايستر ونه‌ده ايده بيلوردى . بوحال استانبول اهاليسنى وله وحيرت ايچنده براقدى ، مجمع ناس اولان محللرده ايمپراطورك كافرانه اولان پولتيقه‌سى واجنبى قاردينالك وصول وطور وحركتى حقنده كفرآميز توهاته باشلاندى . بو بابده فكرينى آلمق اوزره اورتودوقس فرقهٔ متخالفه‌سى رئيسى اولوب (معزز يناديوس قرداش) عنوانيله مناستره چكيلان يوركى‌خورلايوسه برطاقم رهبان كيدوب كلمكه باشلادى . اشبو تفصيلاتدن اكلاشيلديغى اوزره فاتح استانبولك ضبطيله مشغول اولديغى صرده‌ده ايمپراطور قسطنطين ايله خلق آره‌سنده بر كرگينلك وار ايدى . اوده لاتينلك ، اورتو- دوسلقدن نشأت ايتمشدى .

استانبول محاصره‌سنه تشبثلرده ونديكلولر :

برده ونديك جهتنه عطف نظر ايدەلم . بوجمهوريت الك زياده بوسنه ايشلريله مشغول ايدى (نارانتا) نك ونديك عساكرى طرفندن اشغال اولنديغندن طولايى اوجهتده برمحاربه ظهورندن خوف ايديور ايدى . راغوزه جمهوريتيده نفوذ واقتدار واستقلالنه نهايت ويرمك ايچون حامئ سابقنك دوقه ايله اتحادندن چكينيور ايدى . استفان

چرنویه‌ویچ‌ده (قاطارو - Cattaro) اراضیسنده‌کی نفوذینی توسیع ضمننده ونديك خدمتنه داخل اولمش ایدی . دیگر طرفدن صرب دسپوتی ١٤٥٢ ده اشقودره‌یه هجوم ونديكلولر آنك اردوسی میاننده وویووده آلتومان و (طوماس قانتاکوزن) قومانداسیله برطاقم ترکلرك بولنمسنی برنظر بدبینانه ایله کوریور ایدی. موره‌ده فاتحك محمیلرندن (نه‌ریو آچچایولی - Nerio acciaiuli) دخی ونديكلولره پوستکی صایدیردیغندن بو جمهوریت آنك انف عظمتی کسر ایچون تدابیر جدیده‌یه توسل ایدیور وبوندن بشقه ١٤٥١ده قونیه‌یه برسفیر کوندره‌رك مخاصمه اورزه بولنان قرمان حکومتیله محمیسی اولان قبریس قرالنی دخی برطریق ائتلافه سوقه چالیشیور ایدی . ونديكلولر حنطه نقلی حقنده فاتحك مساعده‌سنیده استحصال وبرده فائده‌لی برصورتده تجارت معاهده‌سی عقد ایتدیلر . جمهوریتك بدبخت ایمپراطور حقنده معامله‌سنه‌کلنجه خزینه‌سنك مساعد اولدیغی درجه‌ده ونديك اراضیسندن عسکر تحریر ایتمسنه مساعده وفقط بونلرك ونديك تبعه‌سی اولمامسنه دقت ایتمسنی اخطار ایتدیلرکه بوده ایکی یوزلی بر پولتیقه ایدی . جمهوریت زماننك اوستریاسی ایدی. ونديكلولر سائر حکومات غربیه کبی فاتح طرفندن غیرقابل ضبط اولان استانبول اوزرینه نتیجه‌سز برموفقیتدن عبارت شدتلی برهجومك وقوعنه احتمال ویره‌میور ایدی . صوك بهارده لاجل الاستعانه ونديكه واصل اولان بیزانس سفراسنه جواب ونصیحت اوله‌رق اهل صلیب تشکیلاتی دیناً وسیاستاً پاپانك وظیفه‌سیدر بوایش ایچون یکانه اقتداره مالك اولانده اودر ، اوقپوبی چالیك دیوخواجه‌لك ایتدکارندن بشقه ١٤٥٣ شباطنده روملر ایچه صیقشدقلری هنکامده بیله [اك کسدرمه یول ایشه پاپانك پرمغنی صوقمقدر] دیدیلر. فقط بوغاز

کسن طوبلری (آنطونیو ریزو) نك کمیسنه که یاغدرمغه باشلیوب کیچیلری وحتی آنطونیویی تلف ایدنجه مقصدینه وصول ایچون فاتحك رهکذرینه تصادف ایدن هر کیم و هرنه اولورسه طاتیه‌جغنی آکلامشلر ایدی .

قاردینال ایزیدورك وصولندن اول غبریل تره‌ویزانو ـ Trevisano حموله‌لری امتعهٔ قیمتداردن عبارت تجار سفائننی عثمانلیلرك هجومندن محافظه ایچون ایکی کوچك غالریا ایله مرسای درسعادته واصل اولدی . طربزون فیلوسیده بعض روم قورصانلری کبی کمال مشکلات ایله بوغاز کسندن مرور ایده بیلدی . ایمپراطور مومی الیه لاتین پاپاسلریله دیکر لاتینلری آیاصوفیه کلیساسنه دعوتله عثمانلی هجماتنه مقاومت ایچون تره‌ویزانونك غالریالریله دیکر اوچ قطعه تجار سفینه‌سنك لیمان داخلنده قالملرینی تکلیف ایلدی . ووندیکلولر ۱٤ کانون اول ۱٤۵۲ ده (آیا ماریا) کلیساسنده بالتجمع تکلیف واقعی کرهاً قبوله قرار ویردکلرندن بشقه ینه وندیکلولر قدیم (هیدومان) سرایی جوارنده لازمکلان خندقلریده حفره ابتدار و فقط کرید سفائنی قرار واقعه عدم اطاعتله حموله‌لریله عودت ایتدی . بر روایتده قالدی .

یونتاردن هورا‌ایا لیمانه وبك اوغلی دیوارینه قدر قطرلری بیوك آغاجلردن عبارت بر زنجیر خطی تشکیل و هر آغاج یکدیکرینه تیمور زنجیرلرله ربط اولندی [۱] فاتحك ثناخوانلرندن قریتووولوس اشبو

[۱] بورغانك ـ (جلد ۲ ص ۱۷) اشبو مطالعه‌یی طوغری اولمق لازمکلور چونکه ایکی ساحل آره‌سنه کریلان تیمور زنجیر یالکنوب برقوس وسهم یاپه‌رق اوزمانه کوره صو کسیملری آز اولان سفائنك مرورلرینه مانع اولمیه‌جغی آشکاردر . بو حالده اشاغیلرده بیان اولنان تیمور زنجیر حکایه‌سی قید احتیاطله تلقی اولنمق لازمکلیر .

زنجیرك غلطه ترسانه‌سندن شمدیکی (باغچه‌قپوسنه- Porta Evjenius)ه قدر کشیده اولندیغی وتیموردن معمول ایدوکنی یازیور . قلعه بدنلری اون بشنجی عصرده پك محکم اوله‌رق یاپیلدیغندن بویولده عملیات اجراسندن فراغت ایدلدی . مع‌هذا بعض تعمیراتده یاپیلدی .

جنوه‌لیلر و بونلرك اطرافدن استعانه‌لری

جنوه‌لیلره کلنجه بونلرده ۱٤٥۲ مارتنده تجهیزات عثمانیه‌یی خبر آلنجه طالع مسعودینك مبدل نکبت و بك اوغلنده‌کی مهاجرلرینك هنکام مصادمه‌ده پك زیاده دوچار خسار ومضرت اوله‌جغنی بیله‌رك شاشیرمش قالمش اولدقلری صره‌ده بونلرك وبك اوغلی مهاجرلرینك فریادلر قوپارملری اوزرینه (آززه‌لینو له‌رقاروس) نام کمسنه سفینه‌سیله استانبوله ۳۰۰ نفر اعزام ودیکر طرفدن متفقلری اولان (فلورانسه) جمهوریتنه مخاطره‌لی ساعتلرده امدادلرینه یتشملرینی رجا وبدناً معاونت ایده‌مزلرسه اعانهٔ نقدیه‌ده بولنملرینی اخطار وعین کیفیتی فرانسه قرالنه‌ده اشعار ایتدیلر . جنوه وونديك جمهوریتلری آره‌سنده ممتنع الأئتلاف عداوت اولدیغندن بینلرنده بر حرکت مشترکه اتخاذ اولنه‌مدی . ۲۲ کانون ثانی ۱٤٥۳ ده ایکی جنوه غالریاسیله ۷۰۰ جنوه عسکری استانبوله واصل اولنجه ایمپراطور مال بولمش مغربی‌یه دونوب جنوه غالریالری قوماندانی (جووانی جوستینیانی - Ziustiniani) یه (پروتوستراتوس - سرعسکر) عنوانی ولمنی اطه‌سی تیمارینی ویره‌رك عموم عساکر بریه قوماندانلغنه تعیین ایتدی .

فاتحك حاضرلقلری - طوب وطوپجی اوربان

فاتح دوشکون ایمپراطورلق علیهنه حرب ایتمك ایچون ۱٤٥۲ -

١٤٥٣ موسم شتاسنده تدابیر لازمەیی اتخاذ ایتمشدی . بو محاربەده منحصراً استانبولك محاصرەسی جهتنه معطوف ایدی . (احاطه) عملیاتی دوچار سکته ایتمامك ایچون (بروسه ولایتی) وپافلاغونیا (قسطمونی) واسفندیار جهتی عساکری استانبول جهتندن آیرلمیور ایدی. اشبو آناطولی قوتی قوماندانلك کیم اولدیغنه دائر تاریخلر بزه بر معلومات ویرمیور . احتمالکه (اسحق پاشا) اوله . بوکا قارشی بر خیلی روم قورصانلری هم دینلرینك انتقامنی آلمق اوزره آناطولی ساحلندەکی قرایی یاقیور واللرینه کچنی کسیور ایدی. فاتحده استانبول سورلرینی تخریبەمقتدر طوپدن محروم اولدیغندن تکمیل دوشنجەلرینی بو نقطەیه صرف ایدیور وعساکر لازمه برر ماکنه کبی تعیین اولندقلری کونده ، ارائه ایدیلان موضع عسکریده اخذ موقع ایلیور ایدی .

باروت بوتاریخلردن همان بریچق عصر اول یعنی(١٣٢٧ـ٧٢٨)ده اختراع اولنمش ایسەده طوپك ایجادی بر عصره وارمامش ایدی . (٩٥ سنه اول) طوپجیلق هنوز اوزمانده حال صباوتده ایدی.

فاتح باروتك قوۀ تخریبەسنی کورمش بونك فن حربده بر دور جدید آچمش اولدیغنه قناعت کتورمش ایدی . بر طاقم مهتدیلرده طونج طوپلرك محاربه وبالخصوص محاصرەلرده محیر عقول درجەده کوردیکی خدمتلری فاتحه عرض ایدرك کندیسنی دوچار وله وحیرت ایدیورلر وفقط فن حربك بو قسمنده واصل کمال اولمش آدملری اولمدیغنه تأسف ایلیور ایدی . بو آرالق رومن ویا مجار فراریلرندن اولدیغی بیان ایدن (اوربەن ـ Urbain) نام کمسنه فاتحه مراجعت ایلدی . مومی الیه اوربەن ارباب مفرطه وفکر اختراعه مالك وسائط

عادیه‌ایله انسانی انکشت بدهان حیرت ایلر شیلر یاپاردی . بو آدم بیرا یاپمسنی بیله بیلور ، چوملکجیلك صنعتنده ماهر ، صویك صنایعده‌کی خدمتنه واقف ودهاسائر برطاقم صنایعه وحتی علوم سیاسیه‌یه بیله آشنا ایدی . (اوربه‌ن) فاتحه مراجعتله آرادیغی ومهارتنی میدانه قویدیره‌جق برحامی بولدی‌واذابه ایده‌جکی طوپله موفقیتی تأمین ایده‌جکنی عرض ایتدی . ایشه قرار ویرلدی . معیتنه آدملر ، معاونلر تعیین اولندی . برتجربهٔ اولیه‌اولمق اوزره اذابه‌ایتدیکی برطوپی بوغاز کسنك اك ایلری برجنه تعبیه ایتدیروب اوارالق فاتحك تخصیص ایتدیکی مروریه‌یی ویرمدن جبراً بوغازدن کچمك ایستیان بالاده مذکور (آنطونیوریچچی A. Ricci ـ) نك کمیسنه برقاچ کله عشق ایدرك کمیسنی قعر بحره ایندردی. ریچچی اوتوز آرقداشیله صنداله آتیلوب فرار ایتدیسه‌ده قندیللی آقندیسنه طوتیلوب قرده‌یه دوشمکله عثمانلیلرالنه کچدی. طوپده کوریلان بوموفقیت اوزرینه آندن ایکی دفعه دها بیوك برطوپ روایته کوره ادرنه‌ده دوکدیریله‌رك بشیوز چفت اوکوز واوچیبك طوپجی [برروایته کوره ٦٠ اوکوز و ٢٠٠ طوپجی نفری ویوللرله مرور ایده‌جکی کوپریلری تسویه وتعمیر ایچون ٥٠ نفر عسکر] طرفندن جرواداره اولنه‌رق استانبول اوکنه کتورلدی (شباط١٤٥٣) طوپ‌قپوسی دنیلان محله‌یرلشدیردی وبوراسی آندن طولایی بونامی آلدی.

٦٢٫٥ سانتمتره قطرنده (چاپ) اولان بوطوپك ثقلتی ٧٠ طونه اولوب ١٢٠٠ لیبره ثقلتنده‌کی کله‌یی ١٫٠٠٠ متره مسافه‌یه انداخت ایده‌بیلورمش . بوتجربه‌لر یاپیلورکن محمد خان ثانی اویومز وراحت یوزی کورمز ایدی . ایلك تجربه ادرنه‌ده یاپیلدی . هوای نسیمینك شدت اهتزازندن اکثر جاملر قیرلدی .

استانبول اوكنه سوقيات بريه وبحريه ـ قوت وموضعمز

١٤٥٣ ايلك بهارنده (مارت) اك اول روم ايلى بكلربكى قره جه پاشا محاصره نقطه‌لرينى احضار ايچون استانبول اوكنه كلوب عسكرك مشى وحركتنه انكل اوله‌جق اغاچ وباغلرى سوكدردى ، كسدردى وقوتندن برطاقم مفرزه‌لرى سوق ايدرك (طرابيه) و (ايستوديو) كبى هنوز روملر النده قلان قلاعى ضبط وتسليم اولنيان محافظلرينى قتل ايدرك سر مقطوعلرينى دوچار خوف وهراس ايتمك اوزره استانبول اوكنه صاللاندردى . كوزلجه حصاردن برطاقم مراكب بحريه آناطوليدن سپاهيلرى ، غربلر وبرطاقم يغماكرانى (كسن حصار)ه نقل ايليور ايدى . قرنجه كبى مرمره‌ده ازميد كورفزنده وحتى بوغازده كوزينان قورصانلرندن اثر قلمامش وهر برى برر دليكه كيرمش ايدى . قره‌جه پاشاىى متعاقب اسحق پاشا . سينوبده اسفنديار زاده اسماعيل بكده عسكرلريله واصل اولمشلر ايدى . شمالدن غربه طوغرى بتون طرق مواصله اوزرنده روم ايلى غازيلرى كليور وبونلر ميانده‌صرب عساكر معاونه‌سيده كوريليور ايدى . دها برطاقم خرستيان ياردمجى عسكرى يكديكرى متعاقب استانبول اوكنه كله‌رك كنديلرينه تخصيص اولنان مواقعده اخذ موضع ايديورلر ايدى . خلاصه عساكر مرتبه‌دن بشقه سور قسطنطنيه اوكى برطاقم يغماجى ، چاپولجى ، اصناف كروهنه مقر اولمش ايدى .

دولت عليه‌نك ايلك دفعه اوله‌رق جمع واحضار ايتديكى مدهش دونما كه بيوك وكوچك اوچيوز قطعه‌دن عبارت وهرحالده بيزانس مجموعهٔ سفائننه فائق ايدى . بونلر كليبوليدن يلكنى دوزوب مرساى

قسطنطنیه‌یه واصل اولمشدی . مجموعهٔ سفائن دیه توصیف ایتدیکمز دشمن دوننماسی‌ده بشی بیزانس وباقیسی وندیك، جنوه (جوستینیانی) اوچ قطعه‌سی کرید، برقطعه‌سی قاتالان کمیسندن عبارت ایدی . دوننمامز قوماندانی ١٤٤٤ تاریخنده مجار سفرنده فاتحك توجهنه مظهر اولوب ١٣٤٩ ده مدللی استیلاسنده خدمتی کوریلان بر بلغار زاده (بالطه اوغلی) سلیمان بك ایدی . اذمیت ترسانه‌سنده براز عسکر کوندرمشدی .

حاضر دوننمامزك موسم شتاده بالطه لیماننده وبالطه اوغلی نظارتی آلتنده اوله‌رق تجهیز اولنوب مقداری‌ده ١٨ قطعه اوچ صره و ٤٨ قطعه ایکی صره کورکلی اولوب ٢٥ قطعه‌ده نقلیه سفینه‌سیله ٣٠٠ قطعه‌ده کوچك پارچه‌لردن که جمعاً ٤٢٠ قطعه اولدیغی روایت ایدیورسه‌ده کالیبولیده تجهیز اولنه‌رق بوغاز ایچنه سوق اولندیغی معلومدر . اشبو دوننما ١٥ نیسانده قرده‌کز بوغازینه کله‌رك دشمن سفائننك دخول وخروجنه میدان ویرمامك اوزره دوننمانك قسم اعظمنی لیمانك مدخلنده ویوقاریده ذکر اولنان زنجیرك اوکنده براقه‌رق امیرالمز بقیهٔ سفائن ایله (بیوك اطه — Prinkipo) یه حرکت ایتدی. اورا قلعه‌سنی محاصره وطوپله تخریبه چالشدیسه‌ده موفق اوله‌مدی . بیوك اطه قلعه‌سنك ضبط اولنه‌مامسی فاتحك جاننی صیقدی. قلعه‌یی آتشلر ایچنده براقه‌رق ضبطنی شدتله امر ایتمکله یاش وقوری آغاجلر ایله چواللره طولدیریلان قوری اوت وامثالی قلعه اطرافنه استیف ایدلدی. بواستیفلرك ارتفاعی قلعه دیوارلری ارتفاعنی کچدکدن صکره کوکورت وقطران دوکیله‌رك آتش ویرلدی . قلعه‌ده بولنانلرك بعضیسی کوکورت قوقوسندن بوغولدی بعضیلریده بلاشرط تسلیم اولدی . اسرادن اجنبیلر اتلاف

ویریلیلر اسیر ایدلدی. مؤخراً بالطه اوغلی ینه بشكطاش اوكنه كله‌رك دونماسنك قسم كلیسنه التحاق ایلدی .

قوهٔ عثمانیه‌نك مقداری حقنده مورخینك روایاتی هم مبالغه‌لی وهم‌ده پك مختلفدر . [١] (دوقا) نك اشعارینه امنیت ایدیلورسه استانبول سوری قارشیسنده بولنان قوتمزلك ١٠٠،٠٠٠ نفری صاغ جناحده و یدی قله قارشوسنده و ٥٠،٠٠٠ نفری صول جناحده بلاط قپوسی خذاسنده ١٥،٠٠٠ یكیچری ایله بالذات فاتح مركزده و ١٠٠،٠٠٠ عسكرده مركز كیروسنده‌وهرطرفه معاونت ایده‌بیلمك اوزره احتیاطی تشكیل ایدیورمش .

یورغا مختلف مؤلفلرك تقدیر ایتدكلری مقدارك هیچ بریسنه اینانمیه‌رق تاریخ عثمانیسنده‌دیركه [٢] بویله براردونك وایچنده‌شرائط مختلفه داخلنده تجمع ایتمش اشخاصك مقدارینی حقیقت اوزره تعیین بالطبع پك مشكل ایسه‌ده استانبولی ضبط ومحاصره ایدن قوت ، بالذات پادشاهلرك بولندیغی سفرلرده سوق وتحریك ایدیلان

---

[١] دوقا ٢٠٠،٠٠٠ ـ خالقو قوندیل ایله لامارتین ٤٠٠،٠٠٠ ـ ساقزلی له‌اونار ٢٠٠،٠٠٠ فرانچز ٢٥٨،٠٠٠ قریتووولوس (مؤخراً اردویه‌التحاق ایدنلر داخل اولندیغی حالده ٣٠٠،٠٠٠ دن زیاده) ـ باربارو ١٦٠،٠٠٠ ـ خیرالله افندی ٨٠،٠٠٠ ـ ژوانه‌ن ٢٥٠،٠٠٠ ـ بیوك آنسیقلوپدی مأخذینی بیان ایتمیه‌رك ١٦٥،٠٠٠ ـ حامر ٢٥٠،٠٠٠ ـ لوبو ٣٠٠،٠٠٠ اولق اوزره كوستریور . هلله‌ر ـ Hellert ده صاغ جناحمزی ١٠٠،٠٠٠ وصول جناحمزی ٥٠،٠٠٠ نفر وبالذات فاتح طرفندن اداره اولنان مركزیده ١٥،٠٠٠ یكیچری و احتیاطمزی‌ده یوزبیك كوستروب غالطه جهتنده‌كی زغنوس پاشاقوتیله افراد بحریه‌یی بومقداردن خارج اوله‌رق ارائه ایدیور .

[٢] یورغا ـ تاریخ عثمانی جلد ٢ ص ٢٠

قوتدن دها کثرتلی اولمدیغی هیچ برسهو وخطایه محل قالمامق اوزره قبول اوله‌بیلور. استانبول محاصره‌سنده‌ده سائر سفرلرده اولدیغی کبی اصل قوهٔ مسلحه یالکز یکیچریلرله سپاهیلردن عبارت اولوب برطاقم ددکان ودرویشان واسطه‌سیله کتوریلان ویاخود چاپول ویغما عشقیله طوپلانان جم غفیر محارب عد اولنه‌مز. ذاتاً بوقبیل کسانك ویردیکی ضرر نفعندن فضله‌در.

استانبول اوکنه تجمع ایتدیریلان قوهٔ مسلحه دها نیساندن اول سور قارشیسنده اخذ موضع ایتمشدی. جناب فاتح ایکی ویا ضعیف بر روایته کوره ٦ نیسان ١٤٥٣ ده غایت محتشم ومدبدب بر معیتله شرق بندرکاهی جسیمی قارشیسنه واصل اولدی. پادشاهك قرارکاهی بدن دیوارلرندن ایکی بچق فرسخ یعنی اون کیلو مترو قدر کیروده و١٢٦٩ شتاد[بر شتاد ١٨٩ مترو طولنده‌در] امتدادنده اولان سورك وسطی استقامتنده اطرافی یکیچریلر وبندکان واسطه‌سیله محفوظ بولنیوردی. آناطولی سپاهیلری صاغ طرفده وتا (یدی قله قپوسی ـ Porte d'or)نه‌قدر یاپیلمش وصول طرفده‌ده (Porte de bois)[١]یه قدر روم ایلی عساکری اخذ موضع ایلمش ایدی. داماد زغنوس پاشا باك اوغلنه (غلطه اوزرنده‌کی تپه‌یه، شیمدیکی تونل یوقاریسنده تکه موقعنه) کیدرك احاطه یعنی او جهتدنده محاصره ایتمك اوزره امر آلدی. وزرای موجوده‌دن هربرینه سور جسیمك برقسمی تخصیص اولندی. محاصره خط جسیمی وزرا ایله قرارکاه پادشاهی

---

[١] فرنکلرك اودون قپو وروملرك ینه بو معاده اولان Xiloporta دیدکلری قپونك موقع حقیقیسی معلوم دکلدر. ساحلده و تکفور سرایی اوکنده‌کی اخشاب برسرای قپوسی اولمسی مأمولدر.

آره‌سنده بولنيور ايدى. صدر اعظم اختيار خليل پاشا ايله صاروجه پاشا نزد پادشاهيده قالمشلر ايدى: محاصره‌نك نهايتنه يعنى شهرك ضبطنه قدر موقعلرينى تبديل ايتميه‌رك اوامر لازمه‌يى اعطا ايديورلر ايدى.
زغنوس پاشانك وظيفه‌سى بيوك ومهم ايدى. زيرا غلطه وبك اوغلندن اعتباراً ليمان واوراده اليوم مسدود اولان Porte de Bois يه قدر محافظه ايده‌جك ايدى. بوندن بشقه اله كچورديكى بوش شراب فيچيلرندن تشكيل ايده‌جكى برصال ايله اردوكاهيله (Keramikor – كه‌راميقونى – خاصكوى طرفلرينى) يكديكره ربط والصاق ايده‌جك ايدى. قره‌جه بك [پورفيرو ژه‌نت] سرايى ايله (اكرى قپو – Porte Charsu آره‌سنده اعطاى اوامر ايليور ايدى. آناطولى غازيلرى چادرلرينى (ادرنه قپوسى – Myriandrion) ايله (يدى قله قپوسى Porte d'Ore آره‌سنه ركز ايتمشلر ايدى.

وسائط وآلات حربيه‌ده اوق، ياى، تاتار صاپانى، منجنيق، غره‌ژوار آتشى، طوپ، لغم ويا خصوص قليچ ايدى. افواه ناريه‌مزده اوچ جسيم طوپله ۱٤ بطاريه ايمش. روايته كوره يوقاريده ذكر اولنان بيوك طوپك انداختى صره‌سنده مهندس (اوربه‌ن) تلف اولمغله بوازالق هونيادك سفارتله كونرديكى بر مجارلى طوپك صورت استعمالنى عسكريمزه اوكرتمش دنيليور ايسه‌ده بوطوپلر شمديكيلر كبى برطاقم مقانيزمه‌يى حاوى اولميوب ساده‌شيلر اولدقلرندن عساكر عثمانيه طرفندن اولجه بوطوپلر انداخت اولنديغى وحتى قوصوه محاربه‌سنده بيله طوپلر استعمال ايتديكمز حالده مؤخراً تكرار تعليمه لزوم كوزلميه‌جكى آشكاردر. احتمالكه نشان آلمق خصوصنده بعض دقايق تعليم ايتمش اوله.

محاصره ۱ نيسان ۱٤٥۳ صباحى باشلمش ايدى.

نوو بردا معدن اوجاقلرندن جلب اولنسان بعض معدن عمله‌لری واسطه‌سیله حفر اولنان لغملر تا استانبول سوری خندقلری آلتنه‌قدر ایلریلتش وخارجی دیوارده آچدقلری بعض كدكلر واسطه‌سیله دشمنه پك چوق ضرر ویرلمش ایدی .

بوندن بشقه فاتح تكرلكلر اوزرنده متحرك مازغاللری حاوی درت قطعه جسیم قله‌یاپدرمش ایدی. معلومدركه بونوع قله‌لری دشمن آتشندن مصون قیلمق ایچون دشمنه متوجه اولان یوزیله ایكی یانلرینه اوكوز و مانطه دریلری قاپلانور وایچنده متعدد قاتلر وآنلرك برندن دیكرینه چیقمق ایچون مردیوانلر تشكیل وبرده زنجیر واسطه‌سیله قلعه بدننه ایصال اولنور آصمه كوپری حاضرلنور ایدی .

بالطه اوغلی سلیمان بك قوماندا سنده اولان دونمانده زنجیر خارجنده بولنیوردی .

روملرك قوتی

تاریخلر استانبول محاصره سنده بولندردیغمز قوت مقداری حقنده كوستردكلری افراطی روم قوتی حقنده بر طرز تفریطده بیان ایدیور حتی یورغا بیله روم مورخلرینك اشعارینه قاپیله‌رق قسطنطینك قوۀ عسكریه‌سنی ٤٩٧٣ نفراوله‌رق ارائه وبوندن بشقه ٢٠٠٠ نفرده لاتین علاوه ایلیور. اصل غربی قوۀ عثمانیه‌یه ٣٠٠,٠٠٠ ، ٤٠٠,٠٠٠ ، ٢٥٠,٠٠٠ دیو بلا كسر مقدار تعیین ایتدكلری حالده روملر ككنی بر حقیقت پرده‌سیله ستر ایچون ٤٩٧٣ دیو احاد وعشراتی بیله بیان ایلیه‌رك تعیین ایتملرنده‌در . اون التی اون یدی كیلو امتدادنده اولان بدن دیواری اوزرنده قوۀ معنویه‌سی پك مكمل برقاچیوز بیك عسكره مقاومت ایچون نه‌مقدار قوت لازمكلدیكی دوشنلورسه تاریخلرك نه‌قدر طرفدار

صليب اولدقلری آكلاشيلور. بشـبيك قدر تخمين ايديلان ايمپراطور قولی ١٦٠٠٠ مترويه تقسيم اولنوروبونلرك كافه‌سيده خدمات شاقه‌يی ترك ايدرك حرب وضربه تخصيص ايدلمش فرض واعتبار ايديلورسه هر بش مترويه برنفروعسكريمزك موجوديده ٣٠٠,٠٠٠ فرض وقياس ايدلديكنه نظراً هر روم نفرينك قارشيسنه ٦٠ نفر اصـابت ايتمش اولور. بو حالده برروم نفری محـاصره‌نك امتداد ايتديكی ٥٢ كون ظرفنده ٦٠ عثمانلی عسـكريله مصادمه و محـاربه ايتمسی وبونلرك هر برينه برر (صامسون)[١] ديمسی لازمكلور. خلاصه طرفين قوتی حقنده ايلری سوريلان فرضيه‌لرك افراط وتفريطدن عاری اولديغی قبول ايله برابر ايمپراطور عسكری برملت ومذهب چورباسندن عبارت اوله‌رق هر ملت سالكلری ديكرينه دائما برعدم اعتماد نظری آتيور واستانبول خلقيده بوعسكره نفرت كوزيله باقيور ايدی. پك چوق دفعه‌لر [لاتينلر النده ازلمكدن ايسه عثمانلی ربقهٔ اطاعتنده قلمق چوق خيرليدر.] ديليور ايدی. دكل خلق حتی شهرك اك ارباب نفوذی وعلی الخصوص مشهور بيوك آميرال (لوقاس نوتاراس) بيله علی ملاء الناس [آياصوفيه‌ده پاپا سفيرينك (قاردينال) قرمزی شاپقه‌سنی كورمكدن ايسه برترك كلاهنی ايسترم] ديو باغروب چاغرمش ايدی. خلاصه پاپاسلرله خلق اختلافات دينيه‌دن دوچار فتور اولمش وسرخوشـلق وخاطر خياله كلمز فحشيات بويله مخاطره‌لی برزمانده بيله آلوب ويرمش، مباحثات دينيه‌دن طولانی بعضيلری تبديل دين بيله ايدوب حتی حامرك

---

[١] صامصون. قوت فوق العاده‌سيله مشهور بر عبرانی حاكمی ايدی. بوآدم ديشلريله بيك فلسطينلی‌يی ازمش. محبوس اولديغی (داغو) معبدی ستونلرينی ايكی اللريله صاالايوب معبدی يقمش ايمش.

روایته کوره راهبه‌لرك بری علناً اهتدا ومسلمان کسوه‌سنی اکتسا ایدرك نصرانیتی تحقیر بیله ایتمشیدی . بعضیلریده خرافات قبیلندن کندی منفعتلرینه اولان روایاتی عین حقیقت طرزنده تلقی ایدرك استانبول کیمسه طرفندن ضبط اولنمز ، بعضیلریده عکسی صورتده بیان مطالعه ایله آرتق استانبولك ایشی بتمشدر ، بیهوده اوغراشملی دیرایدی . خلاصه رهبان کروهنك ، اغنیا عائله‌لرینك ، افراد اهالینك پك قوتلی مخالفتلری مورده‌ده سیاسی وعسکری اقتدارینی ارائه ایدن کنج ایمپراطورك غیرت واجتهادینی عقیم براقیورایدی . فقط بوبیچاره بودفعه اغنیا وخلقك تحقیرکارانه معامله وعدم اعتمادلرندن آرتق محو اولدیغنی آکلایور ایدی . بدبخت ایمپراطور (هونیاد) ه قدر دست استمدادی اوزاتدی آندن (میزامبریا ـ میسیوری) نك وآراغون [۱] قرالندن لمنی‌نك کندیلرینه ترکی صورتیله معاونت ایده‌جکلری جوابنی آلدی . قسطنطین بونلرك ازدولرینی یرینه کتورمش ایسه‌ده قوهٔ معاونه یرینه بول بول دعا آلمش ایدی . مع هذا مشارالیه اولانجه قوتنی صرف ایدرك استانبول سورینی ایوجه تحکیم ایتمشیدی . بوذات قهرمانجه‌سنه چالشدی .

جنوه‌لیلر کیجه‌لری ممکن اولدیغی قدر روملره معاونت ایدر ومعاهدات موجوده‌یه فوق‌الحد رعایت ایدرك بی طرفلغی محافظه ایده‌جکلرینده جناب فاتحه عرض ایلر طورررلردی . مع هذا شیطنت هیچ برزمانده ستر واخفا اولنمیه‌جغندن فاتح کبی ذکی برذات بونك فرقنه واردی وکندی کندینه سزکده جانکزی یقارم دیدی .

روملرك بحریه جهتیله قوتلریده غالهٔ آس دینلان اوچ وندیك تجار

[۱] آراغون قرالیقی سجلیا اطه‌سیله ایتالیانك جنوبندن عبارت ایدی .

کمیسی ، اوچ قطعه جنوه و بر اسپانیول وفرانسز ودرت قندیه وایکی حنیه کمیسندن یعنی جمعاً اون درت قطعه‌یه بالغ اولمشدی .

طوپجی بخشنده‌ده عثمانلیلردن پك کیری ایدیلر . هله بیوك چاپده هیچ برطوپلری یوق ایدی .

قسطنطین خلق و پاپاسلردن کوردیکی مخالفت اوزرینه استانبولی مدافعه ایچون النده یالکز لاتینلر قالمش ایدی . حتی موره‌دن بکلنیلان امداد کلدیکی کبی طربزون ایمپراطوری وقسطنطینك قزینی آلمق ایستدیکی (ئی بریا) قرالنده خیرلی برخبر کلدیکندن ایمپراطور انظار استمدادینی یالکز اوروپایه توجیه ایتمکه مجبور اولمشدی . ارزاقی ، غالریالری ، سلاحی ، عسکری هپ اوروپا ویره‌جك وویرمسی لازم کله‌جك ایدی . غرابت ایچنده غرابت اوله‌رق روم بطریقی اورته‌دن سویشمش کیتمش وقاردینال مدللی متروپولیدیله دائمادن اوزرنده اوته‌یه بری‌یه قوشیور ایدی . بوحالده استانبولی روملر واستانبوللیلر دکل لاتینلر واوروپالیلر مدافعه ایدیور ایدی .

حتی یوقاریده بیان اولندیغی وجهله باش قوماندان بیله لاتین (جوستینیانی) ایدی .

اك مشهور درت قپو آناختارلریده وندیك تجارانی النده ایدی . برجلردن روملردن یالکز نوتاراس Porte impériale یاخود (Porte) ده و علمادن تئوفیل پاله اولوغ ده (آیا تئودوس — لانغه بوستانی) قپوسنده وقنتا کوزنلرده دیمتریوس ایله بونك دامادی مورخ نیکه فوروس پله اولوغ ونفوذ صاحبلرندن قانتا کوزن ژان ایله آندرونیك بولنیور ایدی . وندیکلولر کندی یرلرنده ایدی . بونلردن بالو جیرولانو ، مینوتو ، دافینو ، جووونی لوره‌دانو ، قریتی ، ایستورلادو ، مولن ، زورزی قورنارو

مواقع مهمه‌یی اشغال ایدیور ایدی . (بوقولئون — Bukoleon) دن (قونتوسقالیون — Kontoskalion) ه قدر قاتالان لسانی ایشیدیلیور و بونلرك قپودانیده آراغون قرالیغی تبعه‌سندن (پیر زولیان) ایدی . (پورت دور)ده میزاندریون ایله جنوه‌لی (مانوئلك) قوماندالرینه اطاعت اولینوردی . (پورت دو بوا) ده جنوه‌لی (یرولامو — Yerolamo) ایله (لیوناردو دی دلانغاستو) مانوئل پاله اولوغ ایله برابر بولنیور و Horaïo جوارنده کرید کمیجیلری حرب ایدیور ایدی . غابریل تره ویزانو نام ذات (آیوانسرای - کی‌نه‌کیون - kynegion) قنالی جوارنده‌کی قلعه‌ده بولنیور واختیار تئودور قاریستینیوس دخی آلمان یوحان غروس وکریدلی مانوئل غودللی ایله (اکری‌قپو - قالیقاریا - kaligaria) یی مدافعه ، جاقو موقونتارینی - صماتیه‌یه‌قدر خارجی‌لیمان جهتنده‌کی دیوارلره نظارت ایلیوردی . Hypsomatia جنوه‌لی (ماوریچو قاتانه‌ئو Mauricio Cattaneo) ایله (پا اولو بوکلکیاردو P. Bocchiardo مهم وظیفه ایله مشغول ایدی (جیوواتی دل قارتتو (G. del Caretto) و (ده فورناری Dé Fornari) و (سالوآده‌غو - Saloadego) و (قاتیلوزیو Cattilusio) و (جیوواننی دالماتا) نام کیمسه‌لرده استانبول مدافعه‌سنده احراز شان وشرف ایلیورلردی . ایمپراطور نزدنده اسپانیول (دون فرانچسقو ده طوله‌د D. F. de Toledo) بولنور ایدی . قوهٔ بحریه قوماندانی (آلوازیو دی‌یه‌دو Aloïsio Diedo) ایدی .

استانبول محاصره‌سی

فاتح محاصره ترتیباتی آلدقدنصکره هجوملرینه طرز قدیم اوزره ابتدا ایتمك جهتنه بناشمدی . منجنیقلرینی ، طاش کله‌لرینی ، طوپلرینی فائده‌لی بر صورتده استعمال ایدرك آز بر زمانده مازغاللری حاوی یوکسك وداخلی بدن وقلعه‌لری تخریب ایده‌مزسه بیله نسبتاً آلچق

اولان خارجی دیوارلری تخریب ایله کدك آچوب اورادن داخله نفوذ ایتمك چاره‌لرینی دوشـندیکه بو طرز حرکت و ترتیب هنوز وقوع بولمدیغندن بوده فاتحك اختراعاتندن عد ایدلملیدر .

١١ نیسانده اوچ قطعه طوپ هب دوموز ـ Hebdomon سرای ایمپراطوریسی ودیکر اوچی پك Pegne وایکیسی (اکری قپو ـ Charsu) قپوسی ودرت قطعه‌سی (St Romanos ـ طوپ قپوسی) اوکنه تعیین ایدیله‌رك عملیات تخریبیه بیوك برموفقیتله باشلدی .

مع هذا جریان وقوعات تدریجاً دوام وبو میانده حادثات فجیعه‌ده اکسـیك اولمدی . محصـورین یالکز بر دفعه خروج عملیاتی یاپمغه یلتندی فقط یدکلری ضربهٔ شدید بردهابویله فاجعه‌لی تشبثه‌قالقملرینه کندیلرنده جسارت براقمدی .

نیسـانك ١٧ ـ ١٨ کونی آره‌سنه تصادف ایدن مظلم بر کیجه‌ده غازیلر بر باصـقین یاپه‌رق شهر جسیمی ضبط ایتمك ایستدیلر . درت ساعت قدر بوغازلشلدی ، ینه موفقیت حاصل اوله‌مدی .

بالطه اوغلی سلیمان بك لیمان اوکارنده‌کی دونماسنه التحاقندن چند کون صکره اوراده بولنان روم سفائن صغیره وکبیره‌سنه هجوم وزنجیری کسر ایله خلیجه جبراً دخولی حقنده فاتحدن امر آلدی . بوامری فاتح شهرك قره‌دن تضییق اولندیغی کبی دکز جهتندنده صقیشدیریلوب ضبط کیفیتی تسهیل مقصدیله ویردیکی آشـکاردر . سلیمان بك بتون قوتیله حرکت ایدرك آلدیغی امری اجرایه تشبث ایتدیسه‌ده موفق اوله‌مدی . طرفین سفائنی مرتباتی قهرمانلقلر کوسـتردی . اشبو محاربهٔ بحریه‌ده‌کی عدم موفقیتمز کیجیلرمزك هنوز دکز غوغالرنده

کسب مهارت ایتمدکارینه دلالت ایدرایدی . طرفین کمیجیلری سرن دیرکلری اوزرینه جسیم طاشلر نقل ایدوب اورادن رامپه حالنده بولنان دشمن سفینه‌سنه یوقاریدن رمی ایدیورلر ایدی . طاشلر ختام بولدقده صو ایله مملو فیچیلری آتیورلر ایدی . بووقعه‌دن چند کون صکره یعنی ۲۰ نیسانده اوچ یاخود درت قطعه جنوه سفینه‌سی ارزاق حموله‌سیله واصل اولمشلردی ، روزکارده اسمیور ایدی . بالطه اوغلی سلیمان بك بونلرله حرب ایتمکه قالقشدیغی صرده ایمپراطورسفائنیده محاربه‌یه اشتراك ایتدی . استانبول خلقی سور اوزرندن فاتحده ساحله اینوب محاربهٔ بحریه‌یی تماشا ایدیورایدی . اوزون اوزادی‌یه چارپیشلدی . سلیمان بك غلبه‌دن عاجز قالنجه چکلمکه مجبور اولدی . دونمامزك مغلوبیتنه سبب بورده‌لرینك دشمن سفائنه نظراً آلچق ومرتبات بحریه‌مزك عجمی وتجربه‌سز اولملری ایدی. دشمن سفائننك بورده‌لری یوکسك اولدیغندن بزمکیلره یوقاریدن (غره‌ژوا) آتشی‌وطاش‌واوق یاغموری یاغدیریورلردی . حتی سفینه‌لرمزدن ایکیسی یاندی کیتدی . (خلیج)ده بولنان (غابریل تره‌ویزانو) ایله (زاخاریا غریبسانی) کمیلری لیماندن طشره چیقه‌رق یکی‌مسافرلرینی استقبال وداخل‌خلیجه و (زنجیر) ایچریسنه ادخال ایلدیلر . فاتح محمد خان ثانی اشبو دکز محاربه‌سنی ساحلدن تماشا ایتمش اولدیغندن تاریخلرمزك روایتنه کوره حضرت پادشاه حدت وشدتندن حیوانی دکزه سورمش کندیسنی غرق تهلکه‌سنه قویمش، قپودانلریمزی تکدیر وحتی ضعیف برروایته کوره بالطه اوغلی مهلك برصورتده ضرب ومأموریتندن عزل‌ایدرك یرینه مشهور چالی بکك مخدومی حمزه بکی تعیین ایلمشدر. بالطه اوغلی

اثنای مصادمه‌ده قهرمانلقلر کوستردی . حتی کوزندن طاش ایله جریحه دار اولدی . قپودانلریمز عین زمانده کلیبولی والیسیده اولدقلرندن بالطه اوغلی بومأموریتدنده محروم قالدی .

٢١ نیسانده (طوپ قپوسی) نك برقسم دیواری یوالنه‌رق بیوجك بر کدیك آچیلدیسه‌ده فرنکلر اوغراشوب کدیکی طاش وطوپراقله سد ایتدکدن بشقه آرقه‌سنه برخندق حفریله مروریمزی تصعیبه چالشدیلر . غازیلرك بوموفقیتی دشمنه مترقب الحلول اولان برفلاکت قطعیه مژده‌جیسی ایدی . کیتدکجه برشلر چوغالیور وکدکلر آچلدقجه هیچ اولمزسه ظاهراً تعمیر اولنیور ایدی .

روم سفینه‌لرینك آغزی قپالی شیشه ایچنده قالمش مانطارلر پارچه‌لری کبی خلیجه کیرملرندن طولایی یاپدقلری قصورده فاتحك فائده‌لی صورتده ایشنه یرامشدی .

دائما برفکر ایحاده مالك اولان بوپادشاهمز دشمن قوتی آییرمق وطاغتمق مقصدیله قهرمانجه برتدبیر اتخاذینه تشبثله بوغازطرفلرنده‌کی ایجه دونماسنی غلطه وبك اوغلی تپه‌لرینك آرقه‌سندن خلیجه نقل وبو وجهله ایمپراطوره خلیج طرفندن وقوعبوله‌جق معاونتی منع ایتمکی دوشندی . روم (قریتو وولوس) فاتحك بو ترتیبنی فوق الحد ثنا ایدرك Xeres ك خدعهٔ حربیه‌سندن بالاتر اولدیغی بیان ایلر. فاتح کمیلرینی بوتاریخده کاملاً باغ وبستان اولان طولمه‌باغچه دره‌سندن شیشلی‌یه واورادن قاسم پاشایه ایندرتمشدر . (طولمه‌باغچه) شمدیکی کبی دکل ایدی . دکز صولری شمدیکی غازخانه‌دن یوقاری دره‌یه قدر نفوذ ایدیور ایدی . (قریتوولوس) طولمه باغچه اوکارندن

خلیچده‌کی دکزه قدر مسافه سکز استادیون یعنی (٨ × ١٨٩) = ١٥١٢ متره اولدیغنی بیان ایدیور. بونده بر سهو اولمق لازمکلور. زیرا کمیلرك سیر ایده‌جکی مسافه نقدر کسدرمه اولورسه اولسون ینه التی یدی بیك متره‌دن نقصان دکلدر .

سفینه‌لرك شیشلی‌یه قدر نقلنده نقدر صعوبت چکلدیسه اوراد ن آشاغی دکزه قدر نقللرنده اونسبتده سهولته مظهر اولنمش وحتی چکیدك اشبو ایکنجی قسمی عسکره براکلنجه اولمش ایدی. الداوکده کوچك، آرقه‌سنده بیوك کمیلر، غایت ایو باغلنمش قزاقلر ومرتکلر وطرفینی پاینده‌لرله بسلندیکی ویلکنلرینی کشاد ایتمش اولدقلری حالده ایکیشر طرفه ربط ایدیلان خلاطلر عسکر و اوکوزلر واسطه‌سیله جر اولنه‌رق تپه‌یه ایصال اولندقدن صکره روزکارك شیشیردیکی یلکنلر واراضینك میلیده‌یاردم ایدرك عسکرك مظفرانه آوازی، مهترخانه‌لرك صداسیله قارشدیغی حالده برساعت برقیه ایله خلیج دکزینه ایندی اصل غریبی کمیلرك اثنای نقلنده مرتبـاتی‌ده ایچنده ایدی . ایلك کیجه قره‌دن کچیریله‌رك بردکزدن دیکرینه آتلادیلان سفائن مقداری یوز اللی قطعه ایدی. یورغا بونلرك مقدارینی ٦٧ قطعه‌اولمق اوزره قید ایدیور. مقداری هرنه اولورسه اولسون قاسم پاشا دره‌سی واسطه‌سیله خلیجه‌نقل ایدیلان اشبو کمیلر ایمپراطور ومتفقلری‌سفائنی ایله مصادمه‌یه تخصیص ایدلمامش ایدی. هنکام محاصره‌ده ایکی‌صورتله آنلردن استفاده اولنمق چاره‌سی آرانیلمش ایدی. اولاً هجوم حقیقی نقطه‌سنك هانکی جهتدن اوله‌جغنی تعیینده دشمنی شاشیرتمق ، ثانیاً دشمن قوتندن برازینی اوجهتده بولندیره‌رق دیکرطرفلره معاونتدن

محروم ایتمك ایدی. کوزل ترتیب. سورك اشبو خلیج جهتنده بولنان قسمی تقریباً ٥٦٠ مترو قدر اولوب بورالری معهود زنجیرله محفوظ ومستور اولدیغندن بوجهتك مدافعه‌سنه ایمپراطور پك اولقدر اعتنا ایتمامش ایدی. ذاتاً قوتی تکمیل سوری مدافعه‌یه کافی اولمدیغی جهتله بوجهتکده مدافعه مجبوریتی بیچاره‌لری دوچار یأس ایتمش ایدی.

ایمپراطورکمیلرینك سفائنمزی محووغرق ایچون صرف ایتدکاری اقدام عقیم قالدی. ۲۸ نیسانده شفق وقتندن اول (جاقومو قوقو- Giacomo Cocco) طربزونك فوستا Fusta کمیسی وسائر سفائن اعانه‌سیله کمیلریمزی احراقه تشبث ایتدیسه‌ده انداخت ایدیلان کله‌لردن هم کندیسی وهمده رفقاسی محووغرق ایدلدی. مومی الیه(قوقو)نك جنوه‌لیلر طرفندن دوچار غمزوخیانت اولدیغی مؤخراً روایت ایدلمشدر. بو ایشده بر وظیفه‌سی اولوب غالریاسیله قوماندا ایدن تردویزانو ده آزقالدی قوقویه ترفیق ایدیله‌جکدی. روایته کوره جنوه‌لیلر بو محاصره‌ده عجم قلیجی کبی کیجه رومله‌ره بالفعل معاونت ایلر کوندزلریده بیوك طوپلرك تطهیرینه لازمکلان مقدارکی زیت یاغی بزه اعطا ایدر ایدی.

حمر قوقونك تشبثندن اول جوستینیانی نصف اللیلدن مقدم کمیلرمزی احراق ایچون هجوم ایتمش، عسکریمز بوهجومدن اولجه خبر آلدیغندن آنك کمیسنه قوجه برکله عشق ایدرك یوز اللی کنج ایتالیانله برابر کمی‌یی دکزك دیبنه ایندرمش، جوستینیانی کوچلکله جانی قورتارمش، بوکنج ایتالیانلر فغانلر، واویلالر قوپاپاررکن ساحلك ایکی طرفنده اخذ موقع ایدن عساکر عثمانیه‌ده نغمات ظفر آیات ایله نغمه‌ساز

اولمش اولدیغنی بعدالبیان حکایه‌سنه دوام ایله دیرکه [ایرتسی صباح اونجه عثمانلیلر طوپلرینك تأثیرات مخربه‌سنی برایکنجی دفعه دها تجربه ایچون بیوك چاپده اولان برطوپلریله ایچه‌یوکلی وغلطه اوکنده تیمورلی برجنوه سفینه‌سنه نشان آلوب برهوا ایتدکلرنده جنوه مبعوثی جنوه‌لیلرك خدمتلرینه بووجهله مقابله اولندیغنه تأسف وشکایت ایلدیکنده فاتح «مذکور سفینه دشمنه عائد ظنیله برهوا ایدلمش، محاربه‌دن صکره دولت آنی تضمین ایدر» دیوب مبعوث صاوولدی. وعثمانلیلرك کیجه الده ایتدکلری اسرا قلعه بدنلری اوکنده بوغازلندی. فاتح لیمانه صاحب اولدقدن صکره لیمانك ایکی ساحلنی بربرینه ربط ایتمك ایستدی یعنی بر طاقم فیچیلری بربری اوکنه دیزه‌رك زنجیرلرله ربط ایتدکدن صکره اوزرینه‌ده تحته فرشیله التی متره عرضنده ویوزیکرمی متره طولنده بر کوپری یاپدیروب عسکرینی بو واسطه ایله قارشو طرفه کچورمکی وحتی سرکوپری مقامنده اولمق اوزره کوپری یاپلدقجه ایلری سوربلوب دشمن طرفندن وقوعی ملحوظ تجاوزه مقاومت ضمننده برده طوپ وضعیله کرك کوپری وکرك عسکری محافظه ایتمکی دوشنه‌رك برقاچ کونده انشا آتی ختامه ایردرمشدی . روملر اشبو کوپرینك تخریبنی وندیکلو (جاقومو قوقو) یه حواله ایدرك بوده کیجه درت احراق سفینه‌سیله کوپری‌یه تقرب ایتدکده اوچ سفینه یقه‌لنه‌رق مرتباتی روملرك کوزی اوکنده قتل اولندی. آنلرده نزدلرنده بولنان ایکیوز آلتمش نفر اسرای عثمانیه‌یی اعدام ورأس مقطوعلرینی قلعه مازغاللرندن آشاغی صارقتدیلر سه‌ده قوۀ معنویه‌لریده کلیاً منکسر اولمشیدی.] دیر

فاتح بلا تفریق روم وجنوه سفائننی محو ایتمك ایچون بر تدبیر دها دوشندیکی اوده ۳ مایسده غلطه اوزرنده سن تئودور تپه‌سنه

طوپلر وضعيله يوقاريدن صاپلايجى بر آتش ايتمك ايدى . پادشاهك بوتدبيرى جنوه‌ليلرك هيچده خوشنه كيتمديكندن مشاراليهه مراجعتله حقوق بيطرفى‌يه رعايت ايدلمسنى رجا ايتديلرسه‌ده بونلرك تجارسفينه‌سى اوليوب روملره معاونت ايدر برطاقم قورصانلردن عبارت اولديغى يولنده معنيدار بر جوابله كلانلرى صاوودى . ومذكور تپه‌دن آتيلان ايلك دانه بر جنوه تجار سفينه‌سنى غرق ايتمكله سفاين سائره غلطه‌نك تشكيل ايتديكى زاويهٔ ميته التنه يعنى طوپلرمزك تعبيه ايدلديكى محلدن كورلميان وامين اولان محلاره صوقيلدى .

خلاصه مدهش بر اردونك قره‌دن ودونمانك دكزدن استانبولى محاصره ايتمسى ومذكور كوپرى ايله غلطه صرتلرنده‌كى بطاريه‌لريمز هرايكى طرفك بشقه بشقه هيجاننى موجب اولمشيدى . بوهيجان عثمانليلرده ممنونيت وفعاليت وروملرده كسل وعطالت وفتور جهتنه مصروف ايدى .

تاريخلرمزك روايتنه كوره محاصره‌نك ابتدالرنده آق شمس الدين رؤياسنده علمدار نبوى (صلعم) اولان ابا ايوب خالد (رضى) حضرتلرينى كوره‌رك مشهدينى شيخه تعريف ايتمكله ـ مشاراليه (۶۷۲ ـ ۵۰) ده استانبوله وقوعبولان ايلك اسلام هجومنده شهيد اولمشيدى ـ حفر اولنه‌رق عظامنه و بعض اشاراته دسترس اولنمسى اردوى عثمانينك غيرت دينيه‌سنى تزييد ايتدى . هربرينى برر شير ژيان حالنه كتوردى . حالبوكه روملر كراماتدن استفاده ومعجزه ظهورينه انتظار ايليور وحتى بعضلرى [تركلر غالباً قلعه ديوارلرينه چيقدقدن وشهره كيردكدن صكره سمادن برملك ظهور ايدرك آنلرى پريشان ايدوب اسيايه، ايران طاغلرينك آرقه‌لرينه قدر دفع وتعقيب ايليه‌جك]

فکرنده بولنیورایدی. استانبولك اسافل ناسی بو وبونك کبی معجزه‌لره وممالك اجنبیه‌دن کلان براز فدائینك کوستردیکی شجاعت وبسالته عطف نظر ایلیور وارباب ثروت ویسارده برر کوشه‌یه اختفا ایدرك کتم ثروت ایتدکلرندن مدافعه ایچون پاره‌یه احتیاج کوریلیور ایدی.

مایس آیی کیرمش وشهر فقدانیٔ ارزاقدن صیقیلمغه باشلمش وبعض غریب تصادفلرده خلقك امیدینی بتون بتون منقطع ایلمش ایدی. بوتصادفلردن بری ام مسیح حضرت مریمك (معجزات باهره‌یی) حاوی اولا تمثالی مراسم روحانیه‌ایله شهرده کزدیریلورکن یره دوشمش، مشکلات ایله قالدیرلمش، دیکر بردفعه‌ده ینه خلق پاپاسلر باشلرنده اولدیغی حالده کلیسالرده قرائت اولنان غایت اوزون بردعایی سوقاقلرده ترنم ایدرك کیدرکن کوز کوزی کورمیه‌جك درجه‌ده برسیس اورتالغی قاپلامش، دیرکن شدتلی برفرطنه ظهوریله انسانلر چیل یاوریسی کبی طاغلمش وکذا مدهش برجنوارشهریقیننده ظهور ایدوب راست کتوردیکی حیواناتی یوتمش ایمش. بوکبی تصادفی احوالده خلقك قوهٔ معنویه‌سنی بوزمش ایدی.

بیزانس مرکز سلطنتنده احوال روحیه بومرکزده اولدیغی حالده ایمپراطورك چوقدنبری آوروپادن بکلدیکی معاونت مادیه‌دن هنوز بر خبر یوق ایدی. دها شباط آینده ایکن وندیك سناسی ۱۲ قطعه غالریایی تجهیز وسوزده (شرف یزدان) ایچون شرق ام القراسنه سوق ایتمکی تصمیم و شخصی برفالخیر عد ایدیلان (جاقومو لوره‌دانو Giacomo Loredano) ده شومدهش دونمایه آمیرال تعین اولنمشسه‌ده کمیلرك تجهیزاتی انجق ۷ مایسده ختام بولوب مومی الیهده صوك تعلیمات اوله‌رق « ممکن اولدیغی قدر ترکلره یناشمه، آنلر محاربه‌یه سببیت

ویرمه وجنکده کیریشــمه » امرینی آله‌رق شرقه طوغری یلکن دوزمش وعین زمانده جمهوریت طرفندن (بارتولو مه‌ئو مارچلو) نامنده برسفیر نزد فاتحه کوندرلدی . بونك مأموریتیده پك سرت اولمیه‌جق درجه‌ده فاتحك تکلیفاتنی (قسطنطین دراغازه‌س) ه قبول ایتدرمك اوزره ایکی حکمدار آره‌سنده برصورت ائتلافیه بولمق ایدی .

آراغون قرالنه کلنجــه بوده وقتیله وندیکلولر طرفندن خبردار ایدلدیکی حالده باشلری تاجلی اولدیغندن طولانی یکدیکرینی برادرزاده کبی طانیملریله بربرینه عمجه‌زاده دیان بوقرالده استانبولده‌کی عم‌زاده‌سنه معاونت ایچون بیق بوکوویرمش ایدی .

مجارلیلرده‌ده ینه وندیکلولرطرفندن خبر ویرلدی. بونلرده یرندن قمیلدامدی. قرال لادیسلاس آلمانیادن کله‌رك امور داخلیه ایله مشغول ایدی، اوده یان چیزدی .

بیچاره قسطنطینك فرانسه قرالنه دوکدیکی یوز صولری‌ده بوشه کیتدی. چونکه بوده ١٤٥٢ موسم صیفنده یازدیغی جوابده مملکتنك حامیسی اولان (سن دەنیس) ك روم اولدیغنی بیلدیکی حالده فرانسه احوال داخلیه‌سی کندیسنك (مع التأسف) اهل صلیب میانندە بولنمسنه مانع اولدیغنی بیلدردی . مع هذا امور و معاملاته واقف برقاچ ذاتی کونده‌رەرك بونلرك عثمانلی پولتیقه‌سنی زیر وزبر و ٦٠٠٠٠ محاربنی محو و پریشان و عثمانلی ایمپراطورلغنی و حتی عالم اسلامیتك اهمیتنی اورته‌دن قالدیره‌جغنی علاوةً بیــان ایدرك عالم غیبدن خبر ویردی . اینجیلر دوکدی .

حزیران ١٤٥٢ ده راغوزه راهبی پاپا طرفــدن وندیکه کله‌رك

آنك باندیره‌سی آلتنده اوله‌رق بش غالریا تجهیزی حقنده مذاکراته کیرشدی .

دیکر بر پاپا مأموریده آرنودلغه کوندریله‌رك هنوز ائتلاف ایده‌مدیکمز قاستریوتلری علیهمزه سوق وتحریکه چالشدی .

شرق ایشلرنده اڭ زیاده منفعتی اولنلردن جنوه‌لیلرده یدی کمی احضـار ایدرك آیا یورکی بیراغنی چکوب ١١ حزیرانده حرکت ایتدیسه‌ده جمهوریت بو کمیلری استانبول یرینه محاربه حالنده بولندیغی ایتالیایه سوقه مجبور اولدی .

ایمپراطور آرتق پك صیقشمش ایدی . (لوره‌دانو) نك آطه‌لر دکزینه کلوب کلدیکنی اکلامق اوزره ٣ مایسده کوندردیکی بریغانتینك جواب نفی ایله عودت ایتمسی ایمپراطورك قوهٔ معنویه‌سنه سوء تأثیر ایتمش ایدی . بتون بتون امیدسزلکه دوشدی .

فاتح ٧ و ١٢ مایســده بزر هجوم دها ترتیب ایتدیسه‌ده بو ایکی هجومده روملر طرفندن رد ایدلدی. غازیلر برتبه‌یه آی‌طابیه یاپه‌رق و اڭ زیاده تهـدید آلتنده اولان صولی قله‌ــ P. Charsu اوکنده‌کی خندقیده املا و (نووبراد) لغم عمله‌سنی استخدام ایدرك مختلف استقامتلرده برچوق لغملر کشاد ایتدیلرسه‌ده المان‌مهندسی (یوهان‌غروس‌ــ Cross) ك مهارتی اشبو لغملری تأثیرسز براقدی .

ایمپراطور سلاح بدست اوله‌رق خصمی قارشیسنده یعنی پادشــاه مواجهه‌سنده مدافعه ایدیور ایدی. یدی‌هفته‌دنبری دوام ایدن مقاتله قتل نفوسدن بشـقه بر نتیجه ویرمیه‌جکندن شهری تسلیم ایتملری ضمننده فاتح دامادی اسفندیار اوغلی سفارتله ایمپراطوره کوندردی . اسفندیار زاده ایمپراطور طرفندن سرای ارکانیله محاط اولدیغی حالده

قبول ایدلدی . سفیر غضب شاهانه‌نی تزیید ایتمکدن ایسه ترك سلاح ایتمك خیرلی اوله‌جغنی و همان تسلیم اولنورسه چولق ، چوجق قید - اسارته دوچاراولمیه‌جقلرینی تبلیغ و اخطار ایلدی. ایمپراطور درحال عقد مجلسله مذاکره نتیجه‌سی اوله‌رق سفیره شـاید پادشاه کندیسنه صلح بخش ایدرسه جناب خالقه عرض شکران و محمدت ایلیه‌جکنی و استانبولی محاصره ایدنلر چوق زمان یشامدقلری کبی طول مدت اجرای سلطنت‌ده ایده‌مدکلرینی بعدالبیان محمدخان کندیسندن شهری تسلیم یرینه جزیه طلب ایدرسه آنی اعطایه حاضر اولدیغنی وپایتختی اولنجه‌یه قدر مدافعه‌یه یمین ایلدیکنی بیان ایله سفیری اعاده و برشلر یعنی کدکلر اوزرنده بولنه‌رق حربه الك اول آتیلان و رجعتده الك کیرو قالان برمحارب کبی طاورانمغه نیت ایلدی .

پادشاه ، ایمپراطورك اشبو جواب ردی اوزرینه قریتوولوسـاك روایته کوره جدی برحرکت اجراسنه، عمومی برهجوم ایفاسنه قرار ویردی . تکمیل ارکان عسکریه‌سنی طوپلدی ، عقد دیوان ایلدی . اولاً تشبثات عسکریه‌ده ضبط وربطك فوق‌الحد مهم اولدیغنی وهله اطاعتسز موفقیت قابل اوله‌میه‌جغنی وسکوت وانتظام عسـکرلکك شرائط عظیمه‌سـندن معدود اولدیغنی بیاندن وموجود معیتلرینه بو وجهله تلقیناتده بولنلمسنی تنبیه واخطاردن صـکره ایلك اوجه حمزه بکه توجیه خطاب ایله [حمزه! سن دکزدن وسورك قارشیسندن کمیلرله طولاش، اوق منزلنه یناش ، کمانکشلرك ، طوپجیلرك ، تفنك اندازلرکله شدتله هجوم وتخریبات ودشمنی بشقه طرفه‌معاونت ایتمیه‌جك درجه‌ده اشغال‌ایت . حتی کمیلردن بعضیلرینی قره‌یه یناشدیروب سوره ساخته‌هجوملر یاپ، شجاعت کوستر اقران وامثالرك ایچنده تمیز ایله.]

دیدی . زغنوس پاشایه‌ده [زغنوس ! سنده کوپری‌یی کچ ، خلیج ایچنده‌کی سوره شدتله هجوم ایت . حین حاجتده حمزه بکدن استعانه ایله .] قره‌جه‌بك! سنده‌خندغی کچ! اوجوارده سورك یقیلان‌طرفنه یناش ، دشمنی شدتله چارپ ، بدن دیوارندن ایچری کیرمکه چالش. اسحق! محمود! سزده عسکریکزله خندغی‌کچیکز، مردیوانلرله‌قلعه‌یه دخوله چالیشکز. هجومکزی‌محافظه ودشمنی اشغال ایچون طوپجیلر، تفنکجیلر ، کمانکشلر ، دشمنله چارپشسون . [خلیل پاشا ! صاروجه پاشا ! سزده عسکریکزله صاغمده صولمده بولنکز . نم دشمنله چارپشدیغمی سورك‌یقیلان‌یرندن‌ایچری کیرمکه چالشدیغمی کوردیککز کبی قارشمده‌کی دشمنه معاونت ایده‌جك جناحلرینه هجوم ایدیکز که قارشمده‌کی دشمن‌قوت‌بولمسون، آنلره میدان ویرمیکز] دیدی‌کافه‌سنی سلاملیوب دیوانه نهایت ویردی . ایرتسی کونی یعنی ۲٤ مایسده هم قره وهمده دکزدن برهجوم یاپیلدی . مال غنایمك غازیلره واماکن رسمیه‌نك دولته عائد اوله‌جغنه وقلعه بدنلرینه ایلك چیقانلره تیمارلر وسنجاق بکلکی وحتی‌والیلك وعدایدوب کریده‌قالانلر وقاچانلر جلادلره تسلیم ایدیله‌جکنی‌ده اردوده اعلان ایتمش ایدی . کیجه اردوکاهده مشعله‌لر یاقیلدی . اطرافدن کلان بیکلرجه درویشان ومشایخ‌عسکره التحاق‌ایلدی. هرطرفدن تکبیر وتوحید ومناجات صداسی شهرك‌محیط اولدیغی هوای نسیمی‌یه اهتزاز ویردی . حالبوکه شهر محصور برسکونت وظلمت ایچنده بولنیور ایدی. خلق کلیسالره قوشوشیور وحال احتضاره دوشنلرك آغزندن چیقه‌بیلان امداد یارب معناسنده (کدری ـ ئه‌له‌صون) سوزلرندن بشقه برسوز سویله‌میور بربریله حلاللشیور وداعلرایدیور ایدی . ۲٦ مایسدن اعتباراً کیجه‌نك‌نصفنه

يقين زمانلره قدر اردوی عثمانی قرارکاهنده وباخصوص پادشاهك بولنديغی (آيا رومانوس ـ طوپ قپوسی) جهتنده پك چوق تنويرات ياپيلديغی كبی بيكلرجه انسانك، سسلری چيقديغی قدر نعره وغريولری محصورينه قبهٔ سمانك يقيلهجنی ظنی ويريور ايدی . ٢٨ ده اومدهش طوپلر محاصرهنك باشلاديغی كوندنبری كوستردیكی فعاليتك پك يوقزيسنده اولهرق اطرافه آتشلر صاچمقده ونازيلرده ايرتسی كون وقوعبولهجق هجوم عمومیده اولجه ارائه ايديلان موقعنده موجود بولنمق ايچون حركتلر كوسترمكده، آوازلری يتديكی قدر باغرشمقده وجناب فاتحده اعطا ايتديكی اوامرك حرفياً اجرا اولنوب اولنمديغنی تفتيش وتحقيق ايچون حيواننه راكباً اوتهيه بری يه كيدوب كلمكده وبوحالرك كافهسی محصورين طرفندن مشاهده ايدلمكده ايدی . اردوی عثمانينك بوفعاليتنه مقابل رومليرده پازولری قوتی درجهسنده موجود كليسالرينك چانكلرينی و مقدس بر يادكار كبی حفظ اولنان بيزانس ايمپراطورلری مرقدلرينی حاوی مناسترلرك ناقوسنی سرعت ممكنه ايله چالمقده وصوك فاجعهنك حلولی زمانه انتظار ايتمكده ايدی . طرفينك حالت روحيهسی، اردوكاهمزك شطارت وفعاليتی رومليردهكی اوازهٔ هيجان، ايمپراطورك كوستردیكی غيرت ، متانت ، فداكارلق نادر كورلمش شيلردن ايدی.

عساكر عثمانيه هجومه حاضرلندقلری صرهده صدر اعظم خليل پاشانك سوزده بر مجار وايتاليان اردوسنك استانبول امدادينه كلمك اوزره اولديغنه دائر بردنبره نشر ايتديكی وخلاف حقيقت اولديغنه شبههمز اولميان بر شايعه عسكرك قوهٔ معنويهسنی كسر ايتمش و همان هجومه حاضرلنان عسكرده ايكی كون قدر استانبول سوری التنده معطل كبی قالمسنی موجب اولمشده اوچنجی كونی شايعهٔ مذكوره اوزرينه

حالنده تردد كوریلان محمد خان ثانی عقـد ایلدیكی دیوانده امدادك وصولندن اول همان هجوم ایدلمسی خصوصنده زغنوس پاشا ایله طورخان بكك فكری صدر اعظمك معنیدار رأینه غلبه ایتمش . بو روایتلر مؤخرا خلیل پاشـانك اعدامنه برزنك مشروعیت ویرمك اوزره اختراع ایدلمش شیلر اولدیغنه شبهه ایدلمامليدر هر نه ایسـه ایرتسی كون یعنی (٢٨ مایس) ده محاصره اردوسنك صاغ جناحنده ١٠٠,٠٠٠ عسكر هجوم وضعیتنی آلدیغی كبی ٥٠,٠٠٠ نفرده صول جناحده حال ترصدده بولنمق اوزره اقامه و كیرویه‌ده احتیاط مقامنده دیكر ١٠٠,٠٠٠ عسـكر تعیین و محمد خان ثانیده ١٥,٠٠٠ یكیچری ایله مركزده ابراز مهابت ودكز جهتندن اودون قپوسی ایله بلاط قپوسی آره‌سـنده‌كی مسافه‌ده سكسـان قطعه سفینهٔ حربیه‌مز ارائهٔ سطوت ودونمانك بقیه‌سیده تا لانغه قپوسنه‌قدر جسیم برنصف دائره تشكیل ایدیور ایدی . ایمپراطورده رجال مملكت واركان حكومتیله آیاصوفیه معبدینه كیدوب تكمیل اهالیله برابر تجدید ایمان ایدرك بو جهتدن مستریح اولدقدنصكره حیواننه‌راكباً شهری، قلعه‌بدنلرینی، سیر ایدوب خلقی حربه تشویق وترغیب ایدیوردی . بو كیجه نه‌قلعه‌لر ونه‌ده قلعه بدنلری اوزرنده كیمسه اویومامش ایدی .

محاصره‌نك صوك كونی ـ فتح قسطنطنیه
(٢٩ مایس ـ ٢٠ جماذی‌اول [*])

٥٢ كوندر محاصره دوام ایدیوردی ، (٦ نیسان ـ ٢٩ مایس)

[*] ٨٥٧ سنه‌سی محرمنك برنجی كونی ١٤٥٣ سنه‌سی كانون‌ثانیسنك اون‌برنجی كوننه مصادف اولدیغندن فتح قسطنطنیه ٢٩ مایسـده وقوعبولمسنه شهور عربیه‌دن جماذی اولاك یكرمی ویا یكرمی برینه تصادف ایتمش اولور .

مايسك يكرمى طقوزنجى كونى صباحلين خروسلر اوتركن يعنى ساعت اوچ راده‌لرنده اردوكاهمزده برحركت باشلدى . تكميلى اردو يرندن اوينادى . طبقهٔ سفلادن اولان اسلام وخرستيان عساكر معاونه يورغانك روايتنه كوره [۱] تيمور چبوقلرله آرقه‌لرندن تهديد اولندقلرى حالده بدن ديوارلرينه وباخصوص طوپقپوسى ديوارلرينه مرديوانلرى قويمغه باشلمشلر ايدى . هجوم حقيقى اصل بونقطه‌يه اولوب فاتح ايله رقيبى قسطنطين‌ده اوراده بولنمقده ايديلر.طوپقپوسى ديوارلرى طوپراقدن‌وبوش‌فيچيلرله پچاوره‌لردن ياپيلمش اولدقلرندن برباد برحالده ايدى . مومى‌اليهم عساكر معاونه مرديوانلرله اثناى هجومده محو وتلف ايديليورلر ومعهذا بونلرك ابراز ايتدكلرى همت اردوى عثمانينك موفقيتنى تأمين واحضار ايليور ايدى . بونلرك آرقه‌سندن بالذات فاتحله آناطولى و روم‌ايلى بكلرى‌وتكميل‌يكيچريلر (آياروماتو - طوپ قپوسى) جهتنه تقرب ايديور ايدى . عين‌زمانده Caligaria , Pegue - صولى قله و اكرى قپولرينه‌ده هجوم ايديليور وبونلرككافه‌سى ياشهيد ياغازى، اولمك‌وار دونمك يوق ديورايدى.فاتح اطرافه آلتونلر صاچه‌رق هجوم ايدنلرى وعسكرى ترغيب وتلطيف ايدوب‌خارقه‌لر كوستريور ايديسه‌ده‌ينه جدى برايش كوريله‌ميوردى. قره جهتنده بدنلره تطبيق ايديلان مرديونلر قيرلمش و دكزك ايكى طرفنده يعنى هم خليج وهمده مرمره جهتنده بولنان كميلرمز (غره‌ژوار)آتشنه بوغولمش ايدى. شدتله هجومه دوام اولنيوردى . مهاجميندن اولوبادلى حسن نام ذاتك هجومده كوستردیكى خارقه‌لر جمله‌يى حيرتده براقمش ايدى. آلديغى‌مهلك ياره تأثيريله قلعه ديوارندن

[۱] تاريخ عثمانى - جلد ۲ ص ۳۰

آشاغی یوارلندی . (بومبارد)لرك سمایه نشر ایتدیکی کثیف دومان غازیلرك هجومنی محصورینه ستر ایتدیکندن بونلر بلا تردد بدنلره قدر آرتق واصل اولمشلر ایدی .

عموم عساکر بریه قوماندانی بالاده اسمی مذکور جوستینیانی وارکان حکومتدن بعضیسی رفاقتنده بولنان ایمپراطور قسطنطین کندیلرینی مخاطره‌یه معروض قیلمیورلر ایدیسه‌ده محو و هلاك اولمغه قرار ویرمش و آنفاً بیان اولندیغی وجهله آیاصوفیه‌ده تجدید ایمان بیله ایتمش ایدی. وندیکلولر هرنقدر Proto Strator پروتو ایستراتور یعنی سرعسکر جنوه‌لی جوستینیانی‌یه حسد ایدرك دیش بیلیورلرایدیسه‌ده ینه مدافعه ایشلرنده کمال متانتله خدمت ایدیورلرایدی. «مدعی سلطنت اورخان چلبی‌ده محصورین ایله برابر قهرمانجه مدافعه ایدیورایدی.» زوال ساعتلرینه قدر مصادمه و مبارزه پك شدتلی دوام ایدیور وبومباردلرك نشر ایتدکاری دومان استانبول سماسنی قاپلایور ایدی، بو ارالق سرعسکر جوستینیانی کوکسنه مدهش بر قورشون یمکله یاری جانلی بر حالده اوله‌رق ادملری طرفندن کمیسنه کوتورلدی وبو حال طوپ‌قپوسی مدافعلرینك قوهٔ معنویه‌لرینه خلل کتوردی ، چونکه روی ارضله ارتق بر مناسبتی قالمایان شو جسور سردارك یرینی طوته‌جق اقتداری حائز کیمسه یوق ایدی .

ایمپراطور، روملرك بوزغونلغنه سببیت ویرمامك ایچون محاربه بر نتیجه آلنجه‌یه‌قدر اوراده‌قالمسنی جوستینیانیدن رجا ایتدیسه‌ده حریفك جانی پك یانمش اولدیغندن کمی‌یه چکلمکه مجبور اولمشدی .

زغنوس پاشا دشمن خطلرنده بو قاریشقلغی کورمکله عسکرینی برقاتدها تشجیع ایلدیکندن یکیچریلر آرتق بدنلره طرماشمغه‌باشلیورلر

ایدی. بونلرك آوازهٔ فوز وظفرلری، طوپلرك ولوله‌سی، داخلده ویریلان قوماندالری ایشیدلمیه‌جك درجه‌یه کتورمش ایدی. طوپ قپوسی اوكنده بو مصادمه‌لر اولورکن شهرك دیکر طرفدن استیلا اولنمغه باشلمش وعسکریمز قالیغاریا یاخود Porte Charsias دنیلان اکری قپودن ایچری کیرمکه باشلمش ایدی. یکیچریلردن بعضیلریده بدنلر خارجنده شرامپول قازقلرینی ویا استحکامات خارجیه ایچون جنودیلرك استعمال ایلدکلری کوچك قپولردن داخل شهره نفوذه موفق اولمشلردی. کورولتی، واویلا، شماتت ومقاتله آره‌سنده یکیچریلرك احراز ایده‌کلمکده اولدقلری موفقیتك هر ایکی طرفجه‌ده فرقنه واریله‌مامشدی. ساحلده بولنان مرمره دونانمز کمیجیلری خلیج درسعادتده آرامساز متفقین سفینه‌لرینه رامپه ایدرك آنلرده اوراده قیاقجه بوغوشمقده ایدی [*]

جوستینیانینك صحنهٔ مجادله‌دن عسکریله چکلمسی و او جهتده مدافعه‌نك کوشه‌مسی اوزرینه فاتح [اولادلرم! دشمن قاچیور، سوراوزرنده‌کی قوتلری آزالدی، آرتق شهر المزده‌در. غیرت ایدك، بنده سزکله احراز شهادته حاضرم سزدن آیرلم! کوشك طاورانیه‌لم] دیدی، عسکری تشجیع ایتدی. عسکرك کورولتی وواویلاسی طنین انداز اولمغه باشلدی. هجوم ایتدیلر. پادشاهلرندن اول. طوپ قپوسی جهتنی ضبط ایتدیلر. ایمپراطورده اوراده ایدی.

ایمپراطور ایکی طرفدن هجومه معروض قالنجه [بنی اولدیره‌جك بر خرستیان یوقمی]؟ دیو باغیررکن بری اوموزندن دیکری یوزندن ایکی قیلیج ضربه‌سی یمکله مقتولین ایچنه دوشدی. عین زمانده (اکری قپو) دنده عسکریمز ایچری کیرمش ایدی.

[*] یورغا تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ۳۱ و ۳۲

روملر آرتق مقاتله‌یی براقه‌رق هنوز الیمزه کچمیان لیمانه قوششدیلر . فقط لیمان مدخلی پك طار اولدیغندن بویله بر جمعیتك آززمانده مرورینه مساعد دکلدی . مع هذا ینه برازی کچمکه موفق اولدی . فقط اورا محافظلری کندی سلامتلرینی دوشینه‌رك لیمان قپوسنی سد ایله مفتاحنی دکزه آتجه خلق نه یاپه‌جغنی شاشیروب آیاصوفیه معبدینه طوغری چولق وچوجق، قادین وارکك وراهبه‌لر بربرینی چیکنه‌یه‌رك قوشوشمغه باشلادی . لیمان محافظلرینك لیمان قپوسنی سد ایتملری ظنلرنجه مدار حکم اوله‌جق درجه‌ده اولان تواتره اعتماد له ترکلر طاووقبازارینه قدر کلدکلرنده ملائك وکروبیان سمادن نزول ایدرك آنلرك استیلاسنی منع وکندیلرینی دفع ایده‌جك دیو ملائکك نزوللرینه انتظار ایدیورلردی . آیاصوفیه‌یه قوشوشان انسانلرده عثمانلیلر قسطنطین ستوننه طوغری ایلریلدکلرنده سمادن نازل اوله‌جق بر ملك قسطنطین ستونی قاعده‌سنه اوطورمش اولان افراد اهالیدن برینك النه برقیلج ویروب آکا ترکاره هجوم ایتمسنی امر ایده‌جك وترکلر آندن اولدرجه دوچار خوف و هراس اوله‌جقکه دکل شهر قسطنطنیه وآسیای صغرادن، حتی ایران حدودینه قدر فرارایلیه‌جك دیور خرافات قدیمه‌نك صدقنه اعتماداً سمایه طوغری عطف انظار انتظار ایلیورلردی . اثرمزك مدخلنده بیان اولندیغی وجهله بیزانس ایمپراطورلری قتولیکلکی ترجیح ایتمش اولدقلرندن متعصب اورتودوقسلر چوقدن بری محقر کوردکاری آیاصوفیه‌یه آیاق باصمدقلری حالده عداوت مذهبیه‌یی اونوده‌رق بو دفعه مستأمن بر ملجأ وپناه بولمق اوزره او معبد جسیمه شتابان اولیورلردی .

مورخ دوقاس روملرك قاتولیکلکه اولان بغض وعداوتندن بحث

ایدرکن [اکر فی الحقیقه سمادن برملك نازل اولوبده روملره ایکی کلیسا اتحادینی قبول ایدیکز، اعدا کزی بن تارومار ایدرم دیه ایدی روملر ملکك سوزلرینه قولاق ویرمز وترکلرك ربقه سنه کیرمکه قاتلانور قاتولیکلکی ایستمز ایدی.]دیر. ایمپراطورلغی تخلیص ایچون هیچ برمعجزه مؤثر دکلدی. قپولر بالطه لرله قیرلمش، عثمانلیلر کلیتله شهر سوقاقلرینه یاییلمش ایدی. [١] استانبول محاصره سنده بالذات موجود اولوب وقایعی برصورت مفصله ده یازان فرانچزدن نقلاً حامر مذکور لیمان ضبط اولندیغی صره ده شهزاده امیر سلیمانك کوچك مخدومی اورخان تلف نفسی اسارته ترجیح ایدرك برقله دن کندینی آتوب انتحار ایتمشدر دیر [٢] دیکر برروایته کوره مشارالیه اثنای محاربه ده مقتول دوشوب مؤخراً سرمقطوعی پیشکاه فاتحده تشهیر اولنمشدر . تکمیل اجنبی تاریخلری و حتی اکثر وقوعاتی بر طرز بی طرفانه ده یازان یورغابیله شهره داخل اولان عساکر عثمانیه نك یغما وغارتلرندن واللرینه کچنلری قتل وتلف ایتدکلرندن دور و دراز بحثلر ایدیور. وبوبابده یورغا دیکرلرندن براز انصافلی طاورانوب [یکیچریلرك قسم اعظمی بدن دیوارلرندن ایچری کیرمش ، برطاقم مفرزه لره آیرلمش، طار سوقاقلر ایچنه طالوب شهرك مرکزینه، آت میدانینه ، آیاصوفیه یه طوغری ایلریلمکده بولنمش ایدی . بونلردن بعضلری چاپوله بعضلریده خاطری صاییلور فدیهٔ نجات آله بیلمك اوزره زنکینلری دوچار اسارت ایتمکه چالیشیور واوکارینه کلان تلف ایدلیوب متمرد ویاسلاحله مقابله وتعرض ایدنلر وایمپراطورك آدملریله فرنکلر تلف اولنیور وپشمش آشه صوق تمامق

[١] حامر جلد ٢ ص ٤٢٤ - ٤٢٦

[٢] حامر جلد ٢ ص ٤٢٨

ایچون تیمور واری دلیجه‌سنه قتاله‌قالقشمیوب بو ایشده عقللی طاورانه‌رق یالکز خسته‌لر، اختیارلرله کوچك چوجقلر محوایدیلیوردی . عساکر عثمانیه‌نك اشبو بندرکاه جسیمه دخولی کونی آیاطودوری یورطیسنه مصادف اولدیغندن تکمیل کلیسالر علی‌السحرازکاك وقادینله طولمش وفلاکت‌واقعه‌دن معلومات آلانلرده بجاقلرینك قوتی‌نسبتنده کلیسالره التجا ایتمکده بولنمش ایدی. سرایلر، خصوصی‌خانه‌لر، پرودروموس مناستری ، نوادر اشیا ایله مملو پروتوستراتور یعنی‌سرعسکرك خانه‌سی یغما ایدیلور وصاحبلری تلف ایدیلان و یا فرار ایدنلرك خانه‌لریده لاجل‌الاسکان اوته‌کی بریکی‌طرفندن ضبط اولنیوردی .] دیر . [١]
سرت برخرستیان اولان حامر بو بحثده دها ایلری کیدوب دیرکه : [برسیل بلا کبی شهره آقوب کیرن تورکلر یغمایه باشلیوب نه‌قاریلرك وکنج قزلرك آه وفغانی ، نه‌چوجقلرك کریه‌وبکاسی ونه‌ده مجروحینك استرحام‌وتعرضلری‌نشئۀ ظفرله مست‌اولان‌عسکره برلجام‌اوله‌میوردی . یالکز کنجلك ، کوزللك ، ثروت وغنا ، حقوق حربیه ایله اللرینه کچوب‌خوف‌وهیجاندن رعشه‌ناك اولان‌شومخلوق میاننده سیف‌غدردن خلاص اولنلر ایدی . جنس وصنفلری بلاتفریق ایکیشر ایکیشر ایپلرله باغلندی ، قاریلرده کندی قوشاقلری ویا اورتیلرله ربط ایدلدی . آندن صکره صره کلیسالره کاوب پتلر ، صنملر آشاغی ایندیرلدی ویا تخریب اولندی ، رهبانك البسۀ رسمیه‌لری حیوان غاشیه‌لری‌اولدی، محرابلر تجنیس‌وافعال‌باهیانه‌یه بر‌رمحل ویاحیوانلرینه یملك وآیاصوفیه معبدیده برمحل نفرت واستکراه (؟) اتخاذ اولندی] دیر ، قوجه حامر مبالغه‌ده‌کی بتون فصاحتنی صوك جمله‌ده صرف

---

[١] یورغا جلد ٢ ص ٣٢ و ٣٣

ایدیور و جهالتندن بر مسلمانك بر خرستیاندن دها ایو خرستیان
اولدیغنی بیله‌میور بوکبی شناعتی دنیاده بر مسلمان دکل یاپمق خاطره
بیله کتورمزیورغانك وهله حامرك اشبو روایتلری صحیح اولسه بیله
۱۰۹۶ــ۴۹۰ سنه‌سنده اهل صلیب قدس اسلامدن استرداد ایتدکلرنده
خرستیان تاریخلرنجه‌ده مثبت اولوب یاپدقلری شناعتلره نسبتاً جزؤ
لایتجزا قبیلندن قالور. فقط هیچ براسلام، هیچ برزمانده معبدده افعال
باهیانه‌یاپمامشدر بلکه‌عبادت ایتمشدردیه‌ادعااولنه‌بیلور. ایدیلان تخریباتدن
صرف نظر اهل صلیب قدسـده اوچ درت کون ایچنده ۷۰,۰۰۰
اسلامی کسمش وبوقصابلغه اهل صلیب رؤسـاسی بیله تأسف ایدرك
یاپدیغمز خرستیانلق شانه برلکه‌در دیو تأسفلربیله ایتمشـلر ایدی.
هله انکلتره قرالی ارسلان یورکلی ریشارك یوز اللی بیك ادمله‌کلوب
ایکی سنه‌قدر چبالیوب عکایی فتحدن صکره حیاتلرینك تحت امنیتده
طوتیله‌جغنه وکندیلری برر اسیر حرب کبی طانیله‌جغنه سوز ویردیکی
اوچبیك قدر محصورین اسلامیه‌یی طابورایدوب برر برر قتلدن صکره
طبابتده‌استعمال اولنوردیو اودلرنی طوپلایوب صاقلامسنه‌ومقتولیندن
بعضیلرینك کله‌سنی نظر بونجغی کبی حیوانك کوکسلکنه تعلیق ایتمسنه
نه دیه‌م؛ دها صکره یعنی هنوز یوزنجی سنه‌سی اکمال ایدن ناپولیون
بوناپارطه سوریه محـاربانده اله کچوردیکی مقداری خاطرمده قالمیان
وفقط ۲۰۰۰ دن آشـاغی اولمیان اسرای عثمانیه‌یی ضابطانك نفرت
واعتراضلرینه رغماً (قلت ارزاقدنطولایی) برر برر قورشونه دیزوب
دیار عدمه کوندرلدیکنه نه‌دینه‌جك!..

لیمان هنوز روملر النده ایدی. عسـاکر عثمانیه شهرك ضبطیله
مشغول اولدیغندن لیمانك ضبطی یا آتی‌یه تعلیق ایلمش ویا امهال ایتمش

ایدی . شهر ایودن ایویه ید استیلایه کچدکدن صکره لیمانه توجیه
سطوتله اورایه‌ده آرقه‌دن هجوم ایتدیلر. بوزمانده‌ده عسکر اون قپانی
جاده‌سنده زیرك یوقوشنه طوغری صارمقده اولدیغندن لیمانده وقوع
بوله‌جق مقاومتك بیهوده اولدیغنی اکلایان روملرده تسلیم نفسه مجبور
اولدی .

فاتح شان سلطنتی لکه‌دار ایتمامك ایچون دفعةً شهره داخل
اولمدی . چونکه هنوز قارغشه‌لق دوام ایدیوردی. طوپ قپوسنده،
ایکی قنادلری آچیلمش اولان شو جسیم قپو اوکنده ایکی ماهدنبری
مرکوز اولان اوتاغنده بولنیور ایدی. مقتول دوشن ایمپراطور نعشنك
بولنمسنی امر ایلدی . نعش آرانیلدی ، قیافتندن ایمپراطور اولدیغی
اکلاشیلان بر نعش تشخیص اولندی قفاسی کسیلمش ایمش آرتق
ایمپراطور قالمدیغی وقیصرلکك فاتحه انتقال ایتدیکنی روملره اخطار
ایدلمك اوزره آوغوستئون ستونه تعلیق ونعش صکره نامعلوم برمحله
دفن ویا دکزه القا اولندی. [۱] یغما اوچ کون دوام ایتمش ایدی .
لوقاس نوتاراسده خانه‌سنه کیررکن توقف اولنمشدی .

ایشته قسطنطین طرفدن انشاسندن ۱۱۲۵ سنه صکره ۵۳ کون
محاصره‌دن صکره استانبول دست اسلامده بو وجهله مسخر قالدی .

قریتوولوسك روایتنه کوره تلفات هرایکی جنسدن ومختلف
سنلردن اجانبده داخل اولدیغی حالده ۴۰۰۰ نفر ایمش . بویله بر
محاربه‌ده زیاده اشخاص اسیر ایدلمشدر . بو حالده منعصب حامرك
خلاف حقیقت اشعاری دم نصرانی‌یی غلیانه کتورمکدن بشقه برشیئه
حمل اولنه‌مز .

---

[۱] یورغا جلد ۲ ص ۳٤

محمد خان ثانی روایته کوره اوچنجی کون وقت زواله طوغری بتون ارکان وامرا ومشایخ رکابنده اولدیغی حالده طوپ قپوسندن شهره کیرەرك شوق ونشاطندن سیف سطوتی یوقاری‌یه قالدیروب عسکرینه خطاباً [غازیلر! خدایه حمد اولسون، غرا کز مبارك اولسون! استانبولك فاتحی اولدیکز !] دیو عسکری تبریك و

لتفتحن القسطنطنية فلنعم الامير اميرها ولنعم الجيش ذلك الجيش

حدیث شریفنك متضمن اولدیغی معانئ جلیله‌یی خاطرلره کتوردی. وسلطان احمد میدانته یعنی آیاصوفیه بعدینه طوغری ایلریلیوب زیر وبالاسنی بعدالمعاینه معبد جسیمك عظمت وجسامت وتزییناتنه حیران اولدی . ودرحال اذان محمدی قرائت ایتدردی . ایلك جمعه نمازی اوراده ادا ایدلمشدر. (۳۱ مایس ۱٤۵۳ -- ۲۲ جماذی‌الاول) [۱] روایته کوره صلالر قرائت اولنوب مؤذنلر « ان الله وملائکته ... » آیت شریفنی تلاوته باشلنجه اق شمس الدین جناب فاتحك قولتوغنه کیروب آنی منبره چیقارمش وفاتح خطبه‌یی قرائت ایدرك صلاة جمعه آق شمس الدین امامتیله ادا اولنمشدر .

فتح ایدوب سلطان محمد دیدی تاریخ (آخرون) ۸۵۷ استانبول فتحنه پادشاهك بالذات سویلدیکی تاریخ ایمش .

استانبول والده‌سی ئەلنی نامنده اولان بر ایمپراطور طرفندن بنا وتأسیس ایدلمش ایدی بو دفعه‌ده والده‌سی ینه ئەلنی اسمنده اولان دیکر بر قسطنطین طرفندن عثمانلیلره ترك ایدلمش اولمسی تصادفات غریبه‌دندر .

---

[۱] بعض تاریخ ۱٤ جماذی‌الاخر دیور . ۳۱ مایس اولدیغنه کوره ۲۱ ویا ۲۲ جماذی‌الاول اولمق لازمکلیر .

بودفعه‌کی محاصره بوشهرك انشاسندن بری دوچار اولدیغی یکرمی طقوزنجی محاصره ایمش. محاصره تاریخلرینی حامر شو وجهله قید ایدر.

۱ ـ حضرت مسیحدن ۴۷۷ سنه اول ـ ۲ ـ ۱۰؛ سنه اول ـ ۳ ـ ۳۴۷ سنه اول ـ ٤ میلادن ۱۹۷ سنه صکره ـ ٥ ـ ۳۱۳ سنه صکره ـ ٦ ـ ۳۱٥ سنه صکره ـ ۷ ـ ٦۱٦ سنه صکره کیخسرو طرفندن ـ ۸ ـ ٦۲٦ سنه صکره آوارلر طرفندن ـ ۹ ـ ٦٥٤ ده معاویه زماننده و ۲٤ سنهٔ هجریه‌سنده عربلر طرفندن ـ ۱۰ یزید ابن معاویه ـ ۱۱ ـ (٦٦۷ ـ ٥۲) ده معاویه سرعسکرلرندن سفیان ابن عوف طرفندن ـ ۱۲ ـ مسلمه وعمر ابن عبدالعزیز ۱۳ ـ (۷۳۹ ـ ۱۲۲) ده سلیمان ابن عبدالملك طرفندن ـ ۱٤ ـ ۷٦٤ ده بلغارلر ـ ۱٥ ـ ۷۸۰ هارون الرشید ـ ۱٦ ـ ۷۹۸ ده هارون الرشیدك جنرالی عبدالملك ـ ۱۷ ـ ۸۱۱ ـ ۱۸ ده اسلاولر ـ ۸۲۰ کذا ـ ۱۹ ـ ۸٦٦ ده روسلر ـ ۲۰ ـ ۹۱٤ ده بلغار ـ ۲۱ ـ ۱۰٤۸ برعاصی طرفندن ـ ۲۲ ـ قومن ـ ۲۳ ـ ۱۲۰٤ اهل صلیب ـ ۲٤ ـ ۱۲٦۱ میشل پاله‌اولوغ ـ ۲٥ ـ ۱۳۹٦ ده بایزید اول ـ ۲٦ ـ ۱٤۰۲ کذا بایزید ـ ۲۷ ـ ۱٤۱٤ ده سلطان موسی. ـ ۲۸ ـ ۱٤۲۲ ده مرادثانی. ـ ۲۹ ـ (۱٤٥۳ ـ ۸٥۷) محمدخان ثانی طرفلرندن محاصره ایدلمشدی.

فاتح استانبوله دخوللك ایکنجی کونی شهری دور واوچنجی کونی سرای ایمپراطوری‌یه کیرمش ودائره‌لری کشت وکذار ایدرکن بعض یرلرده اورومجك آغنی کورمکله

بوم نوبت میزند بر کنبد افرا سیاب
پرده‌داری میکند درقصر قیصر عنکبود

دیدیکنی تاریخلرمز یازیور. فتحی متعاقب استانبولدن آلنان اسرانك مقداری ۷۰,۰۰۰ قدر ایمش. بومقدار برنجی اهل صلیب قدسی فتح ایلدکده شهرده یقه‌لیوب بوغازلدقلری نفوس اسلامیه مقدارینه مساویدر.

ایشته صالی ۲۹ مایس ۱٤٥۳ و ۲۰ جماذی‌الاول ۸٥۷ تاریخی

استانبولك فاتح طرفندن ضبطی وایمپراطور برنجی قسطنطین سلطنت جسیمه‌سنك یوم انقراضی وقرون وسطی تاریخنك یوم اخیریدر. [۱]

بعض روم خلوصكارلری فاتح آیاصوفیه‌یی تماشا ایدرکن قپو اوکنه دیزیلوب تشریف شاهانه‌ده التفاته مظهر اولمق نیتیله دعامز برکاتیله استانبول ضبط اولندی دیو متفاخرانه معروضاتده بولنه‌رق کندیسنی تبریك ایلدکلرنده فاتح قلیجنی طوتوب رومه‌لره کوستره‌رك [اویله‌در فقط بونکده حقنی اونوتمیکز .] دیمشدر .

مورخ خیرالله افندیده [فاتح استانبولی کزه‌رك مخیم مکرمنه کلورکن صدر اعظم خلیل پاشا ایله تسخیر قلعه‌یی تأخیره ابرام ایلین علما (!) استقباله چیقوب حمد اولسون عثمانك دعاسی برکاتیله بو مشکل ایش پادشاهه قولای کلدی دیدکلرنده حضرت پادشاه موالی‌یه بعض اوضاع ناهنجارلرندن (!) ناشی اصلندن کوجنمش ایدی بناءً علیه انفعالنی اظهار بیوروب بوبابده سزك همتکزه بزم منتمز یوقدر. بو ایش شو قلیجله کورلشدر دیو باللرنده‌کی قلیجی کوسترمکله جواب ویروب اسکات ایلدیلر] دیر . فقط بوعلما کیملر ونه‌کبی مشکلات کوسترمشلردر آکا دائر تفصیلات ویرمز .

بك اوغلی جنوه حاکمی زغنوس پاشانك تشویقیله جنوه متمولاتندن بابی‌لا پاللاویچنی و (مارکیسانده فرانکی) یی نزد فاتحه کوندره‌رك (آجیقدن آچیغه) عثمانلیلره قارشی محاربه ایتمدکلرینی وهرنقدر ساقز عساکری وجنوه‌دن یکیجه کلانلر وبك اوغلی جنوه‌لیلرندن اکثریسی وحتی نعشی مقتولین میاننده بولنان حاکم مومی الیهك یکنی محاربه‌یه

---

[۱] استانبول فتحی وشهرك احوال خصوصیه‌سنه دائر معلومات مفصله متحیزان فریقاندن احمد مختار پاشا حضرتلرینك فتح جلیل قسطنطنیه نام اثری و Vlasto نام ذاتك استانبولك صوك کونلری وپارس کتبخانهٔ قرالیسنده « استانبولك محاصره وضبطی » نام اثری واردر . Duc de Guiseده بویولده براثر یازمشدر .

اشتراك ایتمش ایسه‌ده باب مرحمتمأبنه التجا ایلدیکنی عرض وبك اوغلنده بولنان جنوه‌لیلر محاربه‌یه اشتراك ایتمدیکندن بونلرك ذات ومال وملکلرینك ... شیدن مصون قالمسنی استرحام ایتدیلر . حرکت واقعه‌لرندن طولایی تکدیر ایدلدکدنصکره مطلوبلری قرین اسعاف اولدی . بوبابده تحت حمایه‌یه قبول اولندقلرینه دائر ادرنه‌دن برده فرمان کوندرلدیسه‌ده بك اوغلی بدنلری تخریب وجزیه اعطاسنه مجبور قیلندی وممالك دولت علیه‌نك هرطرفنده سربستجه اخذواعطا ایلك واملاك وسائره‌لری تعرضدن مصون قالمق ، براً وبحراً سیاحت ایده‌بیلمك ، هیچ برکمرك رسمنه تابع اولمامق ، وکمیلرینه کندی بیراقلرینی چکمك ، خدمات شاقه‌ده استخدام ایدلمامك ، شکایات ودعوالری استماع وفصل ضمننده کندیلرندن بری مأمور اولمق وخانه‌لرینه یکیچریلر وسائر تبعهٔ دولت علیه‌دن هیچ برکیمسه‌دخول ایتمامك خصوصلریده مذکور فرمانه درج اولنمش ایمش. جنوه‌لیلردن فرار ایلیانلرك اشیاسی بعدالقید خانه‌لری تمهیرایدیله‌رك اوچ ماه ظرفنده عودت ایدنلره اعاده‌سی وعودت ایتمیانلرك اموال واشیاسی خزینهٔ دولت نامنه قید اولنمسیده تحت قراره آلندیکه بودرجه معاملهٔ انسانیتکارانه تاریخ عثمانی‌یه وعثمانلیلره بحق شرف ویرن احوالدن عد اولنسه سزادر .

متوفی ایمپراطوره عائد بش قطعه (غالریا) سفینهٔ حربیه‌یده سنجاغ عثمانی کشیده قیلندی . فرنك کمیلریده اموال غنیمه‌دن عد ایدلدی. وندیك وکریدو جنوه سفائننداکثریسی محاربه‌یه‌بعدالاشتراك نتیجهٔ قطعیه‌نك تحققی زمانلرنده فرار ایتمشلر ایدی .

(جوستینیانی) نك راکب اولدیغی سفینه‌یه کانجه‌اوده‌بوسرداری

ساقزده قدر کوتورمش و آلدیغی مهلك یاره‌دن خلاص اوله‌میه‌رق وفات ایتمکله نعشی اورایه دفن ایدلمشدر . فراره موفق اوله‌بیلن سفینه‌لرك بعضیسیله استانبولده ساکن لاتینلر وحتی روملر قیمتلی اشیالرینی آلوب عثمانلی قیافتنه کیره‌رك فراره موفق اولمشلر ایدی که بونلرك اك ایلری کلانلری روس ایزیدور ، استانبول لاتین پطریقی ، رفیقی میتره‌پولید مدللیلی لئوناردو ایدی .

وندیك مأمور رسمیه‌سی اولان پرولامومینوتونك اولجه کوستردیکی عداوت اوزرینه قفاسی اوچورولدی واوغلیله دیکر یدی وندیکلوده آکا ترفیق ایدلدی . قاتالان قونسلوسنه کلنجه ایکی اوغلی وبعض قاتالان تجارلری وندیکلولر کبی جنایت سیاسیه ایله اتهام ایدیله‌رك یوق ایدلدی .

استانبول پایتخت ـ رومله رئیس روحانی ومساعدات مذهبیه

فاتح خدمتلرینه مقابل شهری عسکرینه یغما ایتدردیسه‌ده اماکن موجوده تخریبدن مصون وشهرده دولت علیه‌یه پایتخت وپك آز زمان صکره سرای برونه سریعاً یاپدردیغی بر سرای فرانسزلرك ورسایی مقامنه قائم اولدی . دنیاده هیچ بر بلدهٔ معظمه قوی الشکیمه بر دولته پایتخت اولمق ایچون بوشهرك حائز اولدیغی فوائدی جامع اولمامشدر . اوروپا ایله آسیانك خط فاصلنده وممالك محروسه‌نك وسطنده واق وقره‌دکز کبی ایکی بحرك نقطهٔ ملتقاسنده وبحراً قره‌دکز وآق دکز بوغازلری واسطه‌سیله محفوظ وطونه نهری ایله بالقان ودسپوت طاغلری کبی اوچ خط مدافعه‌یه ومعتدل بر حرارته مالك اولمسی هیچ بر پایتخته نصیب اولمامش فوائددندر . فاتح پایتخت جدیدینی اعمار ایچون نه لازمسه دریغ ایتمدی وآتیده بیان اولنه‌جغی وجهله فرار ایدن رومله‌ جوار

روملرینی واهالیٔ اسلامیه‌یی اسکان ونفوسی تزییده غیرت ایلدی .

دین اسلامه مخالف ادیان سائره دیکر دینلری محقر کوردیکی حالده فاتح یکی تبعه‌سنه سیاسی بر مسئلهٔ مهمه اولدیغی قدرده عادلانه بر حق اعطا ایدرك دین اسلامك شرفنه رغماً ادیان سائره‌یه شرف ویره‌جك درجه‌ده معابد موجوده‌یی بر وجه نصفیت اسلام ایله خرستیانه تقسیم ایدوب ۴۲ کلیسا جامعه تحویل [۱] ویغمانك ختامنده اسارتی منع ایتدیکندن اوته‌یه بری‌یه اختفا ایدن خلق میدانه چیقمش وسفینه‌لرله هنوز فرار ایده میانلرده عودت ایدرك یرلیلرك چوغی فنارده واسلام مواقع مرتفعه‌ده وخارجدن جلب اولنان اسلام ، بلغار ، روم ، صرب ، اولاخ ملتلریده مواقع مناسبه‌ده اسکان ایدلمکله استانبول عثمانلیدن زیاده روم شهری اولمش وتشکیل اولنان قوتلی خرستیان جماعتنه‌ده رؤسای روحانیه تعیین ایلمشدر .

جماعات خرستیانیه رؤساسندن الك مهمی روملرککی ایدی . فتحك بشنجی کونی قرآن کریمك امر وارادهٔ سی دائره‌سنده مغلوبلره حریت وجدانیه اعطا بیوریله‌رق موجود کلیسالرك نصفنی بر وجه مذکور کندیلرینه ترك ایلدیکی کبی ینه فتحدن بر قاچ کون صکره کلیسالرده لاتینلك واورتودوقسلق مسئله‌سندن طولایی برقاچ زماندر برمناستره چکیله‌رك عالم انزواده بولنان بطریق (ینادیوس خولاریوس) ی نزدینه جلب ایلدی .

---

[۱] - ۱- آیاصوفیه -۲- عتیق مصطفی پاشا -۳- قعریه -۴- کل -۵- شیخ سلیمان -۶- زیرك -۷- تیورجیلر -۸- طوقلی دده -۹- اسکی عمارت -۱۰- فتحیه -۱۱- فناری عیسی -۱۲- سکبان باشی -۱۳- قلندر -۱٤- کلیسا -۱۵- بالابان -۱٦- محمد پاشا -۱۷ کوچك ایاصوفیه -۱۸- میراخور ۱۹ قوجه مصطفی پاشا جوامع ومساجدی الك مشهورلریدر .

فاتح روم مأمورین حکومتندن بالکز سناتورلری (اعیان) مأموریتلرنده ابقا ایلدی . کندیسی ماهر بر دیپلومات و دهای سیاسی اولدیغندن طرفندن رسماً طانیله‌جق بر مرخص واسطه‌سیله یکی یعنی روم تبعه‌سیله پیدای مناسبت ایتمك و آنك توسطیله خراجی استیفا وجبایت ایتمك چاره‌سنی دوشندی . وبو ایکی مقصده خدمت ایده‌جك ذاتی ، بطریق وپطریکلکده بولدی . ذاتاً عثمانلیلر فتح وتسخیر ایتدکاری ممالکده هر زمان خصوصات دینیه‌نك رؤیت وتمشیتنی پاپاسلره ومیتره‌پولیدلره ترك وبعض ایراد ایله کندیلرینه فخری بر موقع اعطا ایده کلدکارندن فاتح روم کلیساسی تشکیلات قدیمه‌سنی تغییر ایتمك ایستمدی . احتمالکه بو مؤسسه‌یی ایفا ایتمکله‌یکی تبعه‌سنی کندیسنه ایچه ایصندیرمغی‌ده بو آرالق خاطره کتوردی . فی‌الحقیقه روم کلیساسی قوانینی وحائز اولدیغی مساعداتك پك فائده‌لی اولدیغنی وکندی مقصدینه خدمتنه الویرشلی اولدیغنی دوشندی . روملر پاپانك تعیین ایلدیکی ایزیدوری دکل دوشنمك آکا بغض وعداوت بیله ایدیورایدی . اصل روم پطریقی اولوب صوك زمانلرده لاتینلکك استانبولده ترویجنه چالیشلدیغی صره‌ده بر مناسترده کوشهٔ انزوایه چکیلان مومی‌الیه ینادیوس خولاریوس ینه پطریق طانیلوب اورتودوقسلق مروجلری طرفندن آره‌صره زیارت اولنمقده ایدی . فاتح بونك رسماً روم پطریقی ورئیس روحانیسی تعیینیله مقاصدینه نائل اوله‌جغنی حساب ایدرك کندیسنی جلب واورتودوقسلره پطریق تعیین ایتدی .

تاریخلر بوخصوصی اوزون اوزادی‌یه نقل وحکایه ایدرك دیرکه پطریقلکك رسم توجیهی ایمپراطورلر زماننده‌کی تشریفات ومراسم

وجهله حضور همایونه قبول اولنەرق مأموریتی رسماً توجیه اولنمشدر. شویله که مرصع غاشیەلی و ایشلمەلی و بیاض اورتیلی اصطبل همایوندن کوندریلان براسبه راکباً کلیسا رهبانیله سرای همایونه وصول وحضوره چیقوب هب براغزدن دعای پادشاهی یاد وتذکار وپطریق قیام اوزره بولنان پادشاهك آیاغنه قپاندقده حکمدار بالذات عصای روحانیی احسان وتکرار بردعادها قرائت اولنەرق حضوردن چیقیلور ایدی. فاتح بومراسمك کافەسنی عیناً یاپدی حتی یورغانك روایتنه [سفرهٔ همایونده نوالەچین اولەرق برده مکلف خفتان اکسااولندی. وباری یوله (؟) قدر فاتح طرفندن تشییع ایدلدی.] بعض تاریخلر فاتح مرصع عصایی اعطا ایتدیکی صرده [سنی روم ملتنه پطریق ایتدم. دلالت ربانیەیه مظهر اول. هرحالده مظهر حمایهٔ شاهانەم اولەجقسك. اسلافکك بندن اول ایمپراطورلر زماننده نائل اولدقلری امتیاز ومساعداته مظهر اولەجقسك] کلام التفاتکارانەسیله تلطیف بیوردرق اوکنه کچوب« کندیسنی سرای حولیسنه قدرتشییع » [١] ایدرك وکلا ورجال دولت ویکیچری آغاسی وبرچوق عسکر رفاقتیله اسب همایونه ارکاب ایدلدیکی حالده [٢] آیاصوفیه جامعه تحویل[٣] اولنمش اولدیغندن کندیسنه تخصیص اولنان (Sts. Apotres) مقدس عزیزلر کلیساسنه اعزام اولندی وقسطنطینك مزاری آیاآندره و آیااسپریدیون، و آیامارغریتك

---

[١] لاویس ورامبو.

[٢] لامارتین تاریخ عثمانیسنده پطریقك اسب همایونه رکوبنه فاتح طرفندن معاونت وبرقاچ خطوەده حیوانك دیزکینی طوتدیغی حالده رفاقت ایتدیکنی روایت ایدیورسەده قید احتیاطله تلقی اولنملیدر. چونکه فاتح کبی برعثمانلی پادشاهنك برسایس کبی پطریق رکابنده کیتمەسنه عقل ایردیرلەمیه جکندن

صنمطریده کندیسنه بخش قیلندی (١ حزیران ١٤٥٣) روایته کوره پطریق نصبندن چند کون مروزنده کرك پطریق و کرکسه سائر رؤسای روحانیه‌نك هیچ بر رسم و ویرکویه تابع اولمیه‌جقلرینه و کندیلرینه ترك اولنان کلیسالره تصرف ایده‌جکلرینه وازدواج ومراسم تدفینیه‌نك کالاول اجرا اولنه‌جغنه والحاصل سربستیٔ ادیان و مذاهب اعلان وپاسقالیه یورطیلری دبدبهٔ قدیمه ایله یاپیله‌جغنه‌دائر برده فرمان‌ویره‌رك مساعداتی برصدقهٔ عاطفتکارانه اولمق اوزره بول بول اعطا وبووجهله روملره بر « روحانی ایمپراطور » بیله بخش واحسان ایلدی. اثرمزك دردنجی جلدنده وعهد سلیم اولده (یاوز) کوریله‌جکی اوزره بوفرمان یانمش اولدیغندن ظهور ایدن برمسئله اوزرینه فرمانك کورلمسنه مفتی‌ـ الانام جمالی علی افندی (زنبللی خواجه) طرفندن لزوم کورنمش وپطریق یانمش اولدیغنی سویلدیکنده مفتی مسئله ودعوای شرع شریفه تطبیق ایچون شاهد ایستمش، پطریقده شاهد ـ احتمالکه شاهدکاذب ـ اوله‌رق ایکی اختیار یکیچری کتورمکله امتیازات قدیمه بالمجبوریه یاوز سلطان‌سلیم طرفندن ابقا ایدلمشدر. هرنه ایسه برطاقم تکیه‌لر قربنده روم مناسترلری اولدیغندن بورالرده بولنان پاپاسلر بشقه دیندن اولان ومغلوب نوازش وعالیجناب کورینان شو حامیلرده اخلاصکارانه اطاعت ایدرلر و راحت طوررلر ایدی. فی‌الحقیقه فتحدن براز اول وحتی اثنای فتحده بو ملتك کلیسا غوغالری تحملفرسا بر حاله کلمش ایکن

لامارتینك بو سوزی‌ده افادات سائره‌سی کبی شاعرانه بر سوز اوله‌رق قبول اولنملی.

[٣] بورغامقدس عزیزلر کلیساسندن صکره پطریقك Pammа Kharistos کلیساسنه کوندرلدیکنی یازیور.

فتحی متعاقب او مسئله‌ده قپانه‌رق روملر بو جهتدنده راحت ایلدی .
خلاصه استانبول روملری مذکور کلیسا دعواسندن طولایی بربرینه
لایق کورمدکاری مساعده‌نك بو درجه‌سنه حیران اولمش ایدی .
کلیسالرده لاتین اصول آیيننك عدم قبولی طرفداری اوله‌رق قیصرلره
مخالف فرقۀ ملیه رئیسی اولان مومی‌الیه یناديوساك پطریق تعیینی ،
آشاغیده اسم و وقعه‌سی ذکر اولنه‌جق (نوتاراس) ك التفات سنیه‌یه
مظهریتی ، روملری حکومت عثمانیه‌یه ایصندرمق نقطۀ نظرندن فاتحك
امور سیاسیه‌ده‌کی فرط وقوف واطلاعنه دلیل وبرهاندر .

(لوقاس نوتاراس) ك کنج اوغلانیله فاتح

لوقاس نوتاراس Lucas Notharas ایمپراطور قسطنطین زماننده
امور داخلیه‌یی یداختصارینه آلمش فقط لاتینلك علیهنده بولنمقله مذهب
مذکور مروجلری نظرنده مقدوح ومدخول اولمش ، ثروت وغناسیله
مشهور وروملرك محبتنی جلب ایتمکله [ملت باباسی] لقبنی اکتساب ایتمش
برذاتدر . ایمپراطور ایله آره‌سی مذهب دعوالرندن طولایی شکررنك اولمش
ایدی . هامر هیچ بر مأخذ بیان ایتمدن اشعار ایدوب اکثر اوروپا
تاریخلرینك آندن نقلنه کوره سوزده فاتح ، لوقاس نوتاراسك کنج اوغلنه
تعرض ایتمك ایستمش . بو یازیجیلر جناب فاتحه وطولاییسیله عموم عثمانلیلره
بر شائبۀ ناموس قوندرمشلردر . هامرك اثرینه درج ایتدیکی فقره
شودر[۱] [فاتح سرای ایمپراطوری‌یی زیارتدن صکره بیوك بر ضیافت
ترتیب ایتدیره‌رك اوراده اولچوسز شراب ایچدی . یاری سرخوش
اولدیغی حالده نوتاراسك ۱٤ یاشنده‌کی کنج اوغلانك کندیسنه

[۱] هامر - تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ٤۳٤ و ٤۳٥

کتورمسنی امر ایلدیسه‌ده نوتاراس، مخدومنی پادشاهك رزیلانه اولان
ارزوی باهیانه‌سنه خدمت ایده‌جکی یرده جلادلرك قلیجی التنده کورمکی
ترجیح ایلدیکنی سویلکله فاتح اشبو جواب رددن دوچار غضب اوله‌رق
نوتاراس ایله چوجقلری وقانتاکوزنی کتورتمش . کنج اوغلانی
نزدنده آلیقومش وپدریله دیکر برادرلرینی تلف ایتدردکدنصکره
سر مقطوعلری کتوردوب اوکنده‌کی ماصه اوزرینه قویدرمشدر .]
نوتاراس یوقاریده بیان ایلدیکمز وجهله ایمپراطورله آره‌لری بوزوق
اولدیغندن محاصره زماننده جداً ایش کورمامش ، امور مدافعه‌یه
مداخله بیله ایتمامش اولدیغندن بیزانسلی بعض دشمنلری طرفندن غمز
ایدیله‌رك وبرده فاتح مست حالنده‌ایکن نوتاراسك ایکی اوغلنی وحشیانه
برصورتده استعمال ایتمسی حقنده تکلیفنی نوتاراس ردایتمسی اوزرینه
اوغلیله کندیسی اعدام اولنمشدر دیو خرفات قبیلندن برده یلان
اویدرلمش وایشك ایچنده برحقیقت وارسه اوده هم نوتاراس وهمده
تکمیل اوغللری جلاد النده تلف ایدلمشدر [۱]

فرانسه مجلس مبعوثانی اعضاسندن (سالابری) ده بوکیفیتی دیکر
برصورتده اشعار ایتمکله تنویر وتبیین حقیقت ضمننده عیناً آتی‌یه
ترجمه اولندی :

[ایمپراطوردن صکره حکومتك رکن اعظمی نوتاراس ایدی .
فاتحك استانبوله دخولنده وخزینه‌سنی رکاب شاهانه تقدیم ایلدیکنده
فاتحك :

— اشبو ثروت وخزینه‌یی نیچون مملکتك وایمپراطوریکك
مدافعه‌سنه تخصیص ایتمدك ؟ سؤالنه

[۱] یورغا - تاریخ عثمانی جلد ۲ ص ۳۶

— جناب حق بو خزینه‌یی افندمزه تخصیص ایتمش اولدیغندن صرف اولنمامشدر دینجه :

— بوپاره‌لری جناب حق بزه تخصیص ایتدیکی حالده آنلری الده ایتمك ایچون بکا فداکارلقلر یایدرمغه وبیهوده‌یه مقاومتلر کوسترمکه سبب نه‌ایدی ؟

دینجه مقاومت واقعه‌اجنبی کوکالرینك عناد واصراری ووسوزده عدم تسلیمیت حقنده صدر اعظم خلیل پاشانك اثر تشویقی اولدیغنی نوتاراس سویلش، پادشاهده کندیسی عفو ومظهر حمایهٔ پادشاهی اولنه‌جغنی وعد واسیر فراش اولان زوجه‌سنی زیارت ایدرك خاطرینی استفسار ایله تسلیه ایتمشدر. فاتحك هنکام فتحده کوستردیکی علو جنابده دوام ایتمدیکنی بعض مورخلر بیان ایتمکده ایسه‌ده بوکبی بد بینانه اولان شهادتلر فاتحك صرف لهنده اولوب بومثللو روایتلر، موثوق ومعتبر لسانلردن چیقمش اولسه‌بیله رهین وضوح و بداهت اولان حقیقتلره قارشی شهریار غالبك شان وشهرتنی لکه‌دار ایده‌مز. فی الواقع فتحدن برقاچ کون صکره نوتاراس ایله چوجقلری فاتحك امریله اعدام اولندیلر. بوحال شهریارك مظهر التفات وحمایه‌سی اولدیغی حالده آنی سوء استعمال ایدرك غالبك علیهنه حرکتله تکرار سلاح مدافعه‌یه صاریلمق ایچون ایتالیانك وعد ایلدیکی معاونته انتظار ایتمکله اتهام اولندیغیده فراموش ایدلمملیدر. فاتحك کوستردیکی مرحمت وعلو جناب هیچ برطرفك القا آتی اثری دکل ایدی. فاتحه سوزولمك ایستنان لکه‌لر احتمالکه براختراع سیاسیدر عساکری النده بولنان برطاقم اسرایی اشترا ایدرك اطلاق وبرطاقم کلیسالری خرستیانلره ترك وسربستجه اجرای آیین ایتمارینه مساعده ایتمسی قرون وسطی حکمدارلرینك یاپمدقاری بیوك کارندندر .[۱]

[۱] سالابری - جلد ۱ ص

معلم محترم مراد بك افنديده بوخصوصی بروجه آتی قيد ايدر :

[حامر، جناب فاتحك استانبولی ضبطنی متعاقب رومار وجنوه‌ليلر حقنده‌كی مساعداتنی حكايه ايتدكدنصكره شويله برفقره درجندن چكنه‌يور « فاتح غراندوق نوتاراسك خانه‌سنده ضيافتی قبول ايتدی. نسبتندن زياده شراب ايچدی . سرخوشلق حاليله نوتاراسك كنج اوغلنی استفراش ايتمك ايستدی . نوتاراس مخالفت ايدنجه ايستديكی كنج اوغلاندن ماعداسی اولان اوغللری ايله نوتاراسك بوينی اوردردی . » بونی يازان حامر حديث شريفك حكمتنه مظريتله مبشر اولان برامير مجاهدك ، بالخاصه اوكونلرده شراب كبی ممنوع مسكراته دوداق سورميه‌جكنی حسابدن قاچيريور . خانه‌سنه كلمك ، كيفسز زوجه‌سنك يتاغی اوجنه كيدوب خاطرينی صورمق نوتاراسك كنديسنه تقديم ايتمك اوزره ادخار ايتديكنی بيان ايله اورته‌يه دوكديكی نقود وجوهراتی تكديراً اعاده ايتمك كبی علوجناب كوسترمش اولان برذاتك بردقيقه‌صكره اوعلويتدن بوسفليته اينه‌ميه‌جكنی دوشنه‌ميور . حتی قيصر قلاديوس ايله يونان كوله‌سی پتاغوراسك رومادہ‌كی علنی دوكونلر وزفافلرندن بدأ ايله تاتارلر خانلرينه [١] وعثمانلی پادشاهلرينه قزلرينی واوغللرينی تقديم ايتمكی اعتياد ايدن استانبول قيصرلرينه قدر امتداد ايدن بيكلرجه خانه قپولرينی كيك بوينوزلريله دوناتان روما اخلاقسزلغنه نظراً فاتح فرض محال اولەرق اويله براثر خفت كوسترمش اولسه بيله « اوغلمه وعائله‌چاكری‌يه شرف مخصوص عد ايدرم » ديه‌جك تبصبصنك دها زياده بيزانس تربيه‌سنه وايجاب عصره موافق دوشه‌جكنی اونوديور .)

---

[١] اثرمزك برنجی جلدی صحيفه (١٨٦)

دوق دونوتاراس ایله بعض بیزانس ارکاننك وصدراعظم خلیل پاشانك قتللری اکثر تاریخلرك روایتی وجهله نه بیزانس رجالنك تکرار سلاح مدافعه‌یه صاریلمق ایچون تشبثاتده بولنملری ونه‌ده خلیل پاشانك بیزانسدن ایچی آلتون طولو بالق هدیه آلمسی ومقاومتده اثبات واصرار ایدرك شهری تسلیم ایتملری حقنده‌کی خلاف مسلك توصیه‌سی اولمدیغنه هیچده شبهه یوقدر. چونکه بعض مورخك روایتی وجهله سکز اون بیکدن زیاده اولمیان وبلکده نصفی محاصره ومحاربه‌ده تلف ایدیلان بیزانس مدافعلری قارشوسنده نشئهٔ فوزوظفرله هر بری بر ارسلان کسیلان یوز یوزاللی بیك غازی قارشیسنه کله‌جك بر قاچ یوز اوروپالینك هیچ بر ایش کوره‌میه‌جکنی نوتاراس ایله رفقاسی تقدیر ایده‌میه‌جك قدر ساده‌دل اولملری احتمالدن خارج اولدیغنه شبهه‌سزدر. نوتاراس ایله رفقاسنك وچوجقلرینك وحتی صدراعظم خلیل پاشانك قتللری نه‌نوتاراسك کنج اوغلانی مسئله‌سی ونه‌ده خلیل پاشانك رومله طرفدار کورنمسی اثریده دکلدر. برسبب آخر نتیجه‌سی اولدیغنه‌شبهه یوقدر. معلم محترم مراد بك افندی بوخصوصده تاریخ ابوالفاروقنده ایجه تدقیق ایدرك: «بطریقه ویریلان امتیازلر وروم رجالی حقنده روا کوریلان التفاتلر صدراعظم ایله ارکان علماجه خوش کوریله‌میوردی. پادشاهك بونلرك انتریقه‌لرینه قربان اولمسندن قورقولیوردی. وقت کچمدن برنتیجه آلمق اوزره علما وشیوخ التماسلره باشلدیلر. حتی آق شمس الدین افندی آیاغنه‌قدر کیدن فاتحه احترام ایتمامش؛ کویاحرمت وتعظیمه لزوم کورمامش ایدی. بوندن طولایی کوجنمش اولان سلطان محمد حین عودتنده خواجه‌سی ولی‌الدین زاده احمد پاشا [١] ایله

[١] مرتب دیوانی عاشر افندی کتبخانه سنده نومرو ٩٥٩

دردلاشدی، علما طاقمنك امسـاك واغبرارینك اسبابنی اكلادی یعنی عثمانلی اركان علماسـنك قیصرلغه وروملره زیاده‌جه میل پادشـاهی اولمسندن طولانی مغبر واندیشه‌ناك اولدقلرینی اوكرندی. بوكا چوق اهمیت ویرمش اوللیدركه تأمینـات فعلیه اولدرق قیصرلك اركاننك كله‌لرینی ظالمانه فدا ایتدی.» دیدكدن صكره بوحال قیصرلرله عجم شاهلرینه مخصوص آثار استبداددن بشقه برشی دكلدر. وفاتحك حركات حكیمانه‌سـنك ضدكاملیدر. بوندن بویله عثمانلی پادشاهلرینك فضیلت وفضـاحت مجادله‌سی دوام ایدوب كیـده‌جكدر بر طرفده خاندانك اصالرینه مخصوص حسن اخلاق ایله شعار اسلامیه مفتونیتلری دیكر طرفدن عجم وبیزانس مدنیتلری نفوذینك تأثیری ایله ظلم واستبدادده ابتلالری مجادله ایدیوردی. عاقبت استبدادك غلبه‌سنی واقع اولدی جمله‌ٔ حكیمانه‌سنی علاوه بیوریور.

صدراعظم چاندارلی خلیل پاشا وانك قتلی

چاندارلی قره‌خلیل (خیرالدین پاشا) احفادندن ایدی. علی پاشانك اوغلیدر. بوذاتده پدری كبی قاضی‌عسكر ایكن (١٤٢٨—٨٣٢)ده مقـام صـدارته تعیین اولنمش ایدی. غایت مدبر، مقتدر علم وكمال صاحبی زمانك اك مشهور بردیپلوماتی ایدی.

یوقاریلرده بیان اولندیغی وجهله اكثر تاریخلرك بوذاتك بیزانسیلردن پاره الدیغی ویا هرهانكی برمقصد اوزرینه استانبولی تسـلیم ایتمیوب مدافعه‌ده ثبـات ایتملری حقنده‌كی روایات قصدی بر اثر اختراعك تاریخلرك بلاتدقیق یكدیكرندن نقلاً زمانمزه قدر اویله‌جـه حكایه ایدیله كلمسـندن عبارت اولوب فاتحك برنجی وایكنجی دفعه تخت

سلطنتدن دور ایدیله‌رك آناطولی‌یه کوندریلوب مراد ثانینك تکرار اریکهٔ سلطنته اجلاسی خلیل پاشا اثری اولدیغنی بیلدیکندن کندیسنه برعداوت پیدا ایتمش ومع‌هذا مشارالیهك اقتدارفوق‌العاده‌سنی بیلوب استانبولك فتحنده کندیسندن استفاده ایچون انلافنی تأخیر وپادشاهك روملره کوستردیکی توجهدن مغبر اولان بوصدر اعظم ایله ارکان وعلمای دولته بر ترضیه اولمق اوزره نوتاراس ایله اوغللرینی وسائر بیزانس ارکاننی اعدام ایلدیکی صره‌ده عداوت سابقه‌سندن طولایی خلیل پاشایی‌ده اعدام (٢١ حزیران ١٤٥٣) وخلق نظرنده اشبو فعل قتله برشکل مشروع ویرمك ایچون آنی مؤخراً بیزانسلیلر طرفداری کوسترمش اولمسی ملحوظدر . خلیل پاشا اعدامندن اول اون یدی کون قدریدی قلعه‌یه حبس اولنمش اولدیغندن فتحدن ایکی کون صکره حبس ایدلدیکی اکلاشیلیور .

خلیل پاشا سلطنت عثمانیه‌یه شریك کبی اولوب ٨٣ سنه‌دنبری دوام ایدن چاندارلی عائلهٔ صدارتنك خاتمه‌سی و دولت علیه‌ده ایلك قتل اولنان صدر اعظملرك برنجیسیدر . اعدامیله برابر ١٢٠,٠٠٠ دوقه التوندن عبارت ثروتی ضبط و مقربلرندن یعقوب و محمد پاشالر نفی اولندی . ومقام صدارتده برسنه قدر منحل قاله‌رق مؤخراً محمود پاشا تعیین ایدلدی . بوندن صکره‌ده مقتول و معزول ارکان دولتكماللرینی مصادره ایتمك قپولرینی آچدی . بونلرده ماللرینی لاجل المحافظه آنی وقف ایدرك اولاد وعیالنی متولی یاپمق چاره‌لرینی دوشنوب بولدی .

استانبوله صوباشی ـ سرای ـ وسفرای اجنبیه

فاتح قارشدیران سلیمان بك نامنده استانبوله برصوباشی تعیین وبوده

استانبولده عثمانلی طرز اداره‌سنی تأسیس ایلدی. برده مصالح عبادی تسویه ضمننده قاضی نصب اولندی. یکیچریلر اولجه شهر مذکورده اسکان اولنمیوب امر محافظه سپاهیلره تودیع اولنمش ایدی. ١٥٠٠ سنه‌لرینه طوغری یکیچریلرك استانبولده اسکانلرینه باشلندیکه اصل مرکزلری شمدیکی شهزاده باشنده واوطه‌لرینك بر قپوسی کچنلرده قالدیریلان عثمان بابا تربه‌سی ودیکر قپوسی تربه‌دن صغوق چشمه‌یه کیدن طریقك چشمه میدانه متوجه اغزنده ایدی.

بورایه (اسکی اوطه‌لر) دینورایدی. برده یکی اوطه‌لر واردرکه آنك موقعیده لاله‌لی جامعی اشغالرنده اقسرای جوارنده‌در. یکی اوطه‌لرك تکیه میدانی دینلان میدانك وسطنه فاتح برده جامع انشا ایتدیردی. [اورته‌جامع] دینلور. مؤخراً اشبو تکیه‌میدانی یکیچریلرك محل اجتماع وقزغان قالدردقلری وعلمایی طوپلیوب مقصدلرینه وصول ایچون طوعاً وکرهاً فتوا الدقلری محل ایدی. بورایه ات (لحم) میدانیده دینور. آتیده بو (اوطه‌لر) حقنده دهازیاده تفصیلات ویرلدی.

فتحی متعاقب کلیسالرده عبادته کوستریلان مساغه مقابل چاك استعمالی منع اولندی.

فاتح استانبولك ضبطندن ایکی هفته صکره (١٨ حزیران ١٤٥٣ ده) استانبول سراینك ختام انشاآتنه انتظاراً ادرنه پایتخته عودت ایلدی.

روایته کوره عین زمانده فاتح جامعنك انشاآتنه بدأ ایدلدی.

صوباشی قارشدیران سلیمان بك سرایك انشاآتنه اقدام تام ایله چالیشیورایدی. جامع‌شریفك محل Saints Apotres دینلان حواریون کلیساسنك محلی ایدی. فاتحك انشاسنی امر ایتدیکی اشبو سرای اهالیٔ اسلامیه‌یی اسکان ایتدیردیکی تپه‌نك تام رزوسنده یعنی

شمدیکی حربیه نظارتی موقعنده ایدیکه یقین وقتاره قدر حربیه نظارتنه اسکی سرای بیله دینلور ایدی . مؤخراً تاریخلرده بیان اولنان مختلف اسبابدن طولایی سرای برونده واقع طوپقپوسی قربنده وساحلده ینه اخشاب اولهرق بر سرای دها انشا قلنمش وایکی سرای یکدیکرندن تفریق ایچون اولکنه اسکی وصکره کینه یکی سرای دینمشدرکه زمانمزده طوپقپو سرایی دینلور . طوپقپو سرایی محمود خان ثانی نامنه‌قدر هرپادشاه طرفندن علاوه‌لر یاپیله یاپیله شمدیکی حاله کلمش اولدیغندن فاتحك یاپدردیغی سرای دکلدر . ذاتاً فاتحککی اخشاب اولوب جلوس عبدالعزیز خانیدن ایکی سنه صکره محرق اولمش وحریق سرایك محاط اولدیغی اشجاری احراق ایدرك سرای برنی شمدیکی کوردیکمز حالده قالمشدر . روایته کوره فاتح سرای عتیقده ایکی اوچ سنه‌قدر قالمش وسرای برونی موقعنك لطافتی ویاخوفندن شهرك اورته‌سنه چکلدی کبی روایتلرك تکذیبی ایچون سرای جدیدی انشا ایتدیروت اورایه نقل ایتمشدر . سرای جدیده نقل همایون تاریخنی مورخین ٨٦٦ ده اولق اوزره کوسترلرکه فتحدن طقوزسنه صکره دیمکدر . عالی تاریخیله اندرون تاریخنده اشبو سرایلر حقنده ایجه معلومات واردر .

یورغاده اشبو سرایدن بحث ایدرکن پارق وباغچه‌یی حاوی اولوب ٨٦٢ متره جسامتنده اولدیغنی ومحاصره‌ده مشرف خراب اولان سور قسطنطنیه‌یی تعمیر ایتدردیکنی وجامعه تحویل ایدیلان کلیسالر بادانه ایدلدیکندن بر طاقم تصاویر ایله موزائیکلر بو وجهله خراب اولدیغنی حکایه ایدیور .

اوروپالیلر بر طرفدن استانبولك فتحنی متعاقب دوچار هیجان

اوله‌رق عثمانلیلری روم‌ایلیدن طرد و تبعید چاره‌لرینی دوشوندکلری حالده دیکر طرفدنده بالقان حکومتلری ١٤٥٤ ایلك بهارنده سفرای مخصوصه واسطه‌سیله عرض تبریکات ایلیورلردی . بونلرك کافه‌سنی فاتح ادرنه‌ده قبول ایتمش ایدی . تکمیل بالقان حکومتلری و پرنسلری و جزایر بحرسفید سینیورلری ، طربزون ایمپراطوری و ردوس سفراسیده بونلر میاننده ایدی . فاتح آرتق امیر دکلدی . ضرب ایتدردیکی مدالیه‌لرده کورلدیکی وجهله « بتون روما و آناطولینك بیوك پادشاهی » یعنی Asia et Grétie Impérator ایدی .

فاتح بو صفتی حائز اوله‌رق مصر سلطاننه استانبولدن آلدیغی ٢٠٠ اسیری اعزام وفتح جلیلی تبشیر ایلدی . عین صورتده هدیه‌لرله کیفیتی تونس امرینه‌ده تبلیغ و ایکی حکمدار سفرای مخصوصه ایله کندیسنی تبریك ایتدیسه‌ده فاتحك کندیسنه ویردیکی الملك الناصر محمد ابن مراد عنواندن مصرلی منفعل اوله‌رق فتحدن طولایی کندیسنه تفوق ایتدیکنی قبول ایتمه‌رك حتی بوبابده کندیسنه سرزنشلرده بیله بولندی دیو یورغا [١] بر روایتده بولنیورسه‌ده سائر مأخذلرده و فریدون منشاتنده بویولده برقیده تصادف اولنه‌مدی .

[١] جلد ٢ ص ٤٨

دور اولده عثمانلی مدنیتی

نظر عمومی

(١)

قوم عثمانی

فاتح ودها طوغریسی مراد ثانی و بایزید اول زماننده بر ایمپراطورلق اولان عثمانلیلرك ترقی وانكشافی حقنده بر فكر حاصل ایتمك ، خرستیانلرك استیلای عثمانی یه قارشی مملكتلرینی پك ضعیف بر صورتده مدافعه ایتملرینك اسبابنی ، دین اسلامی قبول ایدنلرك كثرتنی ، برچوق خرستیان اقوامنك كندی حسن رضالریله عثمانلی اداره سنی قبول وبوكا سرفرو ایتملرینی ، عصیانك ندرتنی ، بلاد مفتوحه ده اهالی طرفندن عثمانلیلره قارشی ذره قدر عدم ممنونیت كوسترلمامسنی ، خرستیانلغی مدافعه ایچون حركت ایدن فرنك ومجار اهل صلیب اردولرینه یرلی اهالیدن اقل قلیل بر مقدارك التحاق ایتمسنی واحاصل بونلرك كافه سنی آكلامق ایچون عثمانلیلرك اوصاف ومزایای حقیقیه سیله طرز حیات ومعیشتلرینی بیلمك لازمكلیر .

ابتدائی وسائطله اجناس مختلفه یه منسوب واقوام مختلفه ایله مسكون واسع بر ملكی اداره ده نه ایله موفق اولدقلرینی آكلامق ایچونده

حکومت عثمانیه‌نك طرز اداره‌سنی ، تشکیلات عسکریه‌سنی ، ادارۀ اراضیسنی . اصل عثمانلیلرك گذران حیاتنی . اخلاق وعاداتنی کمال دقت واعتنا ایله تدقیق وتحلیل ایتملیدر .

بدایت امرده ترك قومنك خونخوارلق ووحشیلکی و وزرامزك اخلاقسزلنی . مغلوبلر قاننك آقدیغنی کورمکدن ، بونلرك قفالرینی کسمکدن ، مبانی‌یی یقمقدن ، کلیسالری هدم وتخریب ایلمکدن ، شهرلری یاقمقدن متلذذ اولان سلاطین حقنده‌کی بیزانس وایران خرافاتنی آندیرر اعتقادات باطله‌یی کلیاً برطرف ایتمك لازمدر . معلومات تاریخیه‌یی ازمنۀ متقدمه‌نك یامحصول جهالتی ، ویا سوء نیتی اولان وده‌ا طوغریسی لقصدٍ تصنیع اولنوب الفاظ وعبارات محتشمه ایله اناده قلنان افسانه‌لری مطالعه ویا آنلری اقتباس ایله برحکم ویرمه‌ملیدر . اللریمزده کرك قرون وسطی وکرك قرون اخیره‌عنعنات تاریخیه‌سنی نظر تدقیق ومحاکمه‌مزه عرض ایدن برچوق وثیقه ومأخذلرده‌مالك اولدیغمزدن بونلر اعانه‌سیله‌اظهار حقیقت پك‌قولایدر.

فی‌الحقیقه‌خونخوارلق ووحشتله موصوف‌عثمانلیلرك پادشاهلری که تبعه‌سی اولان ترکلر دین ومذهبلری مقتضاسنجه متبوعلرینه براسیر کبی خدمت ایدر وآنك امرلرینی اوامر الهیه‌کبی تلقی ایدر ایدی ، احوال عمومیه‌ده معاصر اولدقلری حکومات وملل مختلفه قدر هیچ برزمانده ابراز وحشت ایتمامشلردر (یورغا) اورخان‌غازی ازنیکی ضبط ایلدکده مصادمه‌ده زوجلری ، ارککلری تلف اولان نسانی تلطیف ایدرك بونلردن‌ایستك‌ایدنلرك عسکرندن، امراسندن برر زوج انتخاب ایتملرینی ومنتخبلرینی کندیسی برر وجهله ازدواجه ارضا ایده‌جکنه دائر وقوعبولان تکلیفنی هانکی قرون اولی حکمداری یاپمش ویا

اطره کتورمشدر ؛ فاتح استانبولی ضبط ایله (لایسئل) اولدیغی
صره‌ده خرستیانلری تلطیف وپطریق نصب وآکا مرصع عصا اعطا
اصطبل عامرنده‌کی رکوب شاهانه‌سنه مخصوص حیوانلردن برینه بالارکاب
کان وامرای عسکریه سیله پطریقخانه‌یه کوندره‌جکی یرده واستانبول
لقنی برنفر قالینجه‌یه قدر قتل عام ایتمك اقتدارینه مالك اولدیغی
الده کندیلرینه امتیازات مذهبیه‌لرینی کاملاً اعطا ایتمسی اعصار
ابقه‌دن صرفنظر صوك عصرلرده هانکی حکومت وحکمدار بویله
لطفی خاطرینه کتوره‌بیلوردی . (۱۱۰۱ – ۹۵ ع) سنه‌سنده
غودفروا دوبویون) قدسی فتح ایدنجه بیوك وکوچك هر ایکی
جنسدن اله کچوردیکی یتمش بیك اسلامی برهفته اوغراشوب قتل عام
یتدیکی و(۵۸۰) تاریخلرنده‌ایکیوز بیك قدراوچنجی اهل صلیبه سنه‌لرجه
مقاومت ایدرك نهایت آلت مدافعه‌سز، ارزاقسز، طاقتسز قالملری اوزرینه
(اسیر حرب) صفتیله طانمق اوزره تسلیم اولان ۲۷۰۰ قدر عکا محافظلرینی
نکلیز قرالی ارسلان یورکلی ریشار Richard Cœur de Lion لك
یاپدیغی کبی صره ایله زنجیره دیزوب برر برر بوغازلیه‌مزمی ایدی ؛
(ماردن) ریشارك یاپدیغی کبی ایلری کلانلرینك کسیك کله‌لرینی
اتلر بوینجیغی کبی حیوانلك کوسه‌بندینه صاللاندیره‌مزمیدی .

قرون وسطی‌یه نه‌حاجت ایمپراطور ناپولیون بوناپارت مصردن سوریه
جهتنه مرورنده کندینه تسلیم اولان ایکی اوچبیك قدر عساکر
عثمانیه‌یی عکا ویا غزه جوارلرنده ارزاقسزلقدن طولایی قورشونه
دیزدردیکی کبی (رووو دودوموند) فاتح وپدری مرادثانی وبونك باباسی
بایزیدده بوکبی قتال یاپه‌مزمیدی ؟

بوحالده پادشاهلریمزه و عثمانلیلره اسناد اولنان وحشت

وخونخوارلق حقنده اوروپا حكمدارلرينك اسملرى يرينه ياكلشلقله پادشاهلريمزك اسملرى يازلمش ديو تأويل ايدوب چكمكدن بشقه چاره يوقدر .

تاريخنى پك منصفانه بر صورتده يازان يورغا تركلرك شهرلرده‌كى حيات عسكريه‌لرى بتون تشكيلات مدنيه‌لرينك اساسى عد واعتبار ايدلمك اقتضا ايدر وبوطرز حيات عثمانليلره تركمنلردن عنعنات قديمه‌سيله انتقال ايتمشدر ديدكدنصكره سوزينه بروجه آتى دوام ايدر :

حضور همايوندن چيقان خرستيان حكومتلرى سفراسنه طرف پادشاهيدن (قرداش) ديه خطاب اولنيور وسلطان مراد ثانى دور سلطنتنده بيله بيكلرجه تركمنلر كليكيا و قرمانده وباخصوص جهت شرقيه‌ده كائن ارمنستانده اسكى طرز حياتلرينى محافظه ايدرك چاليشيورلردى . اواثناده خرستيانلر يكى تأسس ايدن ترك حكومتنك سريع الزوال بر رؤيا ويا بر وحشى استيلاسى اولمديغنه وبالعكس پك محكم ومتين بر اساس اوزرينه مؤسس بردولت اولديغنه قانع اولمشلر ايدى . بر چوق عائله‌دن عبارت بر قسم خلق كوچبه دينيله‌جك بر حالده اسكى طرز معيشتلرينى محافظه ايدرك امرار حيات ايتمكده دوام ايديورلردى . آغر باشلى ارككلر وآنلر قدر سلاحشورلقده ماهر وهمان غير مستور كوزل قادينلر دين اسلامك مقتضياتنه تبعاً آغزلرى اوكنده يالكز بر سياه بز پارچه‌سى تعليق ايديورلردى . قوى البنيه، يوزلرى كونشدن قرارمش چوجقلر ياى وآغر قليجلرله مسلح اولدقلرى وآتلرينك اكريسنه طبللرى آصيلى بولنديغى حالده آتلريله . قاطرلريله، قيون وكچيلريله برمحلدن ديكر محله كوچ ايديورلردى . مذكور طبل تهلكه اثناسنده ، حرب آرقداشلرينى وكوى اهاليسنى

عوت ایچون چالینیردی . بر چشـمه‌نك یاننده ، یاخود یشـیل بر
بایرك ایچنده بیاض ویاخود قویو مائی عبادن مرکب اولان چادرلرینی
وروب اوراده برقاچ هفته ویا برقاچ آی مکث و آرام ایدییورلردی.
جادرلرینك هر بری ١٤ الی ١٦ عائله استیعاب ایده‌جك قدر ککیش
یدی (یورغا) سـورولر ایسـه موقعه بخش حیات ایدیوردی . بو
کوچه‌لر غایت کوزل قیونلره ، اوکوزلره ، بوغالره ، اینکلره واشکلره
مالك ایدیلر . بونلرك چادر داخلنه متعلق ایشـلری پك آز اولوب
وساده نوع بشرك یمکلریده قایماق وتیمورك پك سـودیکی وهرصباح
یدیکی و دوقتور مچنیقوفك مدح و ثنـاسندن بر آن خالی قالمیوب
لاقتوباسیلین Lactobacilline نام میقروب مخرینی استحصال ایلدیکی
یوغورت ایله قوری اوزوم ، پینر ، پیده ، شیت ویوفقه وپکمزدن
عبارت ایدی . ترکمنلر اصلا شراب استعمال ایتمزلر ودها طوغریسی
آلقول یعنی اسپرتویی بیلمزلردی .

بوسیار عشیرتلر حرب ویا برسفرله مشغول بولنمدقلری زمانلرده
اوقله نشـان تعلیملری اجرا ایدیورلردی . کمانلرینك کریشی غایت
قالین وقوتلی ایدی. عشیرت بکلری ایسه آو ایچون آتمجه‌لر بسلمکده
و آوه زیاده مراق ایتمکده ایدیلر .

اوقچیلق ، اوق آتمق یقین وقتلره قدر دوام ایدر ایدی . هله
(جرید) اویونلری بر اکانجه‌دن زیاده ریاضت بدنیه مقامنده استعمال
اولنوردی . بیوك شهرلرده جمعه کونلری ، کنجلر ، یاشلیلر ، حتی
اختیارلربیله صلاة جمعه‌یی ادادنصکره کحیلانلرینه بینر ، برمتره‌طولنده
ایکی بچق سـانتمتره قطرنده اولان جریدینی (دکنك) آلور میدان
مسابقه‌یه کیدر ایدی .

کویلیلره کانجه بونلرده اوچ درت ، بر برینه یقین کویلر برلشور بریرده جرید تعلیمی یاپارلر ایدی . جرید تعلیملری حیوان اوزرنده یاپیلور و سرعتله کیدرکن او کنه قندیغی خصمنه آرقه‌دن ضربه ایندرمکه چالیشور ، اوده اومددش ضربایه دوچار اولمامق ایچون حیوانک یانلرینه یاتار ، ویا اوکه طوغری اکیلوب اولانجه قوتله آتیلان جریدک تأثیر مخربندن خلاص اولوردی . بواویونلرده مهلك قضالرده وقوعبولوردی .

روملرك اسلاولردن ضبط ایتدکلری شهرلرده سنه‌لردن بری ساکن وحیات مدنیه‌یه آلیشمش اولان عثمانلی ترکلری دخی یازه‌و سمنده بوسبتون اونوتمدقلری جدلرینك سربست حیاتیله یشامقدن لذت طویارلردی . کندی خصوصی چادرلرنده دینلرینك امر ایتدیکی حمام مطلقا موجود بولنه‌جقدی . بوچادرلرده مرمردن قناپه‌لر یرینه آغاچ داللرندن اورولمش خفیف اسکمله‌لر ، عائله‌نك موجودینه کوره‌یردن یکرمی بش اوتوز سانتیمتره ارتفاعنده عادی تخته‌دن فقط پاك وطاهر ماصه‌لر بولنوردی . شتائی اقامتکاهلری اخشاب برخانه‌دن وهر اوطه‌سنده بر اوجاقدن عبارت ایدی . بواوجاقلرك باجه‌لری اوزرینه برلشدیریلان قپاقلر دومان اولمدیغی وقتده قپانور اوطه‌لر حمام کبی اولوردی . هر عائله رئیسی بویله برخانه‌یه مالك اولوب اوراده زوجه‌سیله چوجوقلریله یشاردی . تعدد زوجات دیناً غیر ممنوع اولدیغی حالده فقیر آدملر آره‌سنده مجهول کبی ایدی . بونلر چوجوقلریله واثنای حربده طوتیلمش ، یاخود او جوارجه اشترا ایدلمش اسیرلریله اقامت ایدرلردی . جریدوشکار هیچ بروقت اهمال اولنمیوردی . عثمانلیلر سورولر ایچون اجدادلری اولان ترکمنلر کبی بیوك برمحبت بسلرلردی .

مافيه زراعت وفلاحته دخى بيوك برشوق وغيرت وكمال تحمل
نتظام ايله اشتغال ايدرلردى . بوحال قوم نجيب تركك آشاغى
قه‌لرنده الآن موجوددر . (يورغا)

عثمانليلر موسم صيفده قيشلقلرينى تدارك ايدرلر ايدى . بوده
زياده دقيق ، بولغور ، بال ، پكمز ، شبيت ديناﻻن يوفقه ، كشكش
ون قيرلمش بوغداى ، ساده ياغندن عبارت ايدى . تركلر شكر
رنجى بيلمزلر ايدى . دكل قرا وقصبات حتى اركان دولت بيله
ر اوله‌رق شكرى كورردى . حتى شكر ايله پرنج يالكز سلاطينه
وص اولوب اوده هرسرايه يكرمى قيه‌دن زياده ويرلمز ايدى محمد
ن ثالث زماننده بيله شكر وپرنجك تركلر بيننده رواجى اولمديغندن
طانلردن برينه شهريه اون بش قيه شكر ويريلور ايدى [١]

جزاير بحرسفيد وحتى ايتاليانك كثيرالنفوس بعض شهرلرينى
طوليده بولنان عثمانليلر وممالك عثمانيه بسليور ايدى . حتى ايالك
شاهلريله خرستيان تاجرلرى آره‌سنده براختلاف ظهورنده مقام
يدده الك زياده استعمال اولنان تدبير بغدايك منع اخراجى ايدى .
تركياده محصولسز برسنه ايتاليانلر طرفندن مدهش بر مصيبت
اولنوردى .

عثمانليلر دائما يرده ياتارلر ايدى . البسه‌لرى‌ده ايكى اوچ قات

---

[١] عاشر اول كتبخانه‌سى مجموعهٔ رسائل - شكر اوروپاليلرجه انجق
اوچنجى عصر ميلادى ابتدالرينه طوغرى معلوم اولمشدر . (١٠٩٩ -
٤) سنه‌سنده برنجى اهل صليب پهلوانلرندن (غودفروا دوبويون) نك
نى سوريه‌ده بولندقلرى هنكامده شكر قامشنك خواصنى آكلامشلر فقط
مدر اهميت ويرمامشلردى .

بياض البسه ايله كنديلرينى صغوقدن وقار ايله ياغموردن محافظه ايچو
قوللنيلان برنوع كپنك استعمال ايدرلردى. بو كپنكلرى اليوم آناطوليده
تركمن عشيرتلرى استعمال ايتمكده‌در .

خرستيان كويلولرينك قسم اعظمى كبى اصلا يالين آياق كزميور
ديزه قدر اوزون وصارى چزمه كيرلر ايدى .

عثمانليلر بينده باخصوص قراده جمعيت پك لطيف برصورتده جريان
ايدر ايدى . قيشن كويك الك ايلرى كلانك خانه‌سنك براوطه‌سند
يازين ده كويك مناسب وفرحناك برموقعنده (نمازگاه) اتخاذ ايديلر
محلده اقشام اوزرلرى طوپلانيلور صحبتلر ايديلور ايدى .

مسن اولنلره فوق الحد رعايت اولنور وقارشيلرنده كنجلر كمال
ادب ايله اوطورور وياشلى برذات ايچرى كيردكده كنجلر آياغه قالقا
سلاملشيلور (مرحبا) دينلور ايدى. اووقتكى تربيهٔ مليه مزيك كوزل
ايدى .

جنوبى آناطوليده اواثناده تركمنلردن بشقه اهالى اولميوب شرق
جهتنده شهرلرده هنوز موجود بولنان ارمنى رعاياسى استثنا ايديليرسه
بتون كويلر تركلرك تحت تصرفنده ايدى. آناطولينك جنوب شرقيسند
تركلرك توسع وانتشارينه مبنى برخرستيان كوينه پك نادر تصادف
اولنوردى. تركلرك مستعمره‌لرى يكديكرينه پك قريب اولوب بونلرد
بيوك بررفاه حال مشهود ايدى. بونلرك بعضيلرنده آز چوق صنايعله‌د
اشتغال اولنوردى . ازجمله كويلولر طرفندن اعمال اولنان بيوك بر
شهرتى حائز يتاغانلر غايتله صنعتكارانه ايدى .

تركلر البسه وتجهيزات نقطهٔ نظرندن خارجه اصلا مراجعت
ايتمز وهرايكى جنس البسه‌سنى كنديلرى وبالخاصه قادينلرى احضار

...لردی. بو حالده یه جك، ایچه جك، البسه، داخلاً تدارك اولندیغندن خراجاتدن اکتسابلری کندیلرینه قالور وبونك برقسمی نسانك زیناتنه صرف اولنوردی. تزییناتده قطعه وثقلتجه بیوك التونلردن عبارت ایدی.

اصطلاحات جغرافیه همان بسبتون ترکجه‌لشمشدی. بعض محللرك اسملری یونانی الاصل ایسه‌ده بونلر باشلیجه شهر وقلعه‌لر اسملری ایدی. بعض اسملر موقعك حال وشانته کوره تخصیص اولنوردی. مثلا (فیلادلفیا) قصبه‌سی هجوم ایله آلندیغندن (آلاشهر) دنیلدی. برچوق اسملره تصادف اولنورکه بونلر اراضینك احوال خصوصیه‌سنی اوصاف ومزیتلرینی افاده ایتمکده اولوب برطاغ، برچشمه ویاخود برقلعه‌یی ایما واشارت ایدر ایدی. قلعه‌لری ایما ایدن شهر وموقع اسملری (حصار) کلمه‌سیله نهایتلندیریلور ایدی. قره حصار. یوند حصار، کسن حصار، کوزلحصار کبی یالکز استانبول جواری روم اسملرینی محافظه ایتمشلردر. زیرا بونلر هنوز بیزانس تحت اداره‌سنده بولنورلردی.

رومانیاده ترك کویلولری روم واسلاو کویلریله قاریشیق ایدی. بونلرك اسملری آناطولیده اولدیغی کبی احوال جغرافیه‌لریله سکان هیئه‌سنی ارائه ایدیوردی. درویش تپه، بلغار کوی، ترکمنلی وسائره کبی ... پاشا کوی، قاضی کوی، محمود کوی کبی کویلر دخی ایلك سپاهینك ویاخود اراضی متصرفنك شرفنه تسمیه اولندقلری اکلاشیلمقده‌در. ...جق) اداتیله منتهی اولان کویلرده نادر دکلدر. عثمانلی مستعمره‌لرینك اراضیسی ساحل بحری تعقیباً اولجه (دوبروتیچ) تسمیه اولنان ...ارستان اورته‌سندن بالقانلری آشه‌رق طونه نهرینك اوته‌سنه قدر

منتهى اولور و برچوق مستعمره‌لر دخى واردر. نهرينك منصبنه ق
يونان دكزى ساحلنده وكذلك (دراغشيد) لرك مملكتنده بولنو
يرلشمش اولان عثمانلى زراعتنه معاونت ايتمك اوزره اك اوز
يرلردن بيله تركمن كوچبه‌لرى جلب اولنوردى. سلاطين عثمانيه فت
مقدارنده بومثللو ادملر تدارك ايده‌مدكلرى وقت طونه تاتارلرند
جلب ايدرلردى . بونلرك احفادى (بلغار زاغوزه‌سى) وعثمانل
طرفندن (زغره) تسميه اولنان شهرك اهاليسيله (فلبه) اطرافند
يوك اوودنك واسكوب ايله شبه‌جزيره‌نك بعض جهتلرى سكنه‌سيد
نفس فلبه شهرى بلغار قالمشيدى . مع مافيه بالقان كچيدلرى بع
مساعدات وامتيازات مخصوصه‌يى حائز اولان بلغار مستعمر
عسكريه‌لرينك تحت نظارتنده بولنوردى. صوفيه جوارنده منحص
بلغارلر واردى . بونلر عصيانلره متمايل اولمقله كسب اشتهار ايت
ايديلر . فى‌الواقع مجارستان قرالنك دوستى اولان ميلان دوقه‌سنـ
برسفيرى خرستيانانى مدافعه ايچون بلغارلرى بردفعه آياقلندرمغه
تشبث ايتمش ايدى .

خرستيانلر طرفندن متروك اراضى‌يى تصرف ايدن بعض عثمانل
پادشاهك امرينه تبعاً اوفق تفك تجارتله مشغول اولورلردى . فق
اصل تجارت خرستيانلر النده ايدى. عثمانليلر مسلح براردو، بركت
واحده تشكيل ايديوردى .

خانه‌لر اخشاب ويك اوقدر فنا يابيلمش دكل ايدى. بونكله بر
كرك شهرلرده وكويلرده‌كى اولر كوزللك ومتانت نقطهٔ نظرندن
اشاغى دكل ايدى . حالاده اويله‌در .

عثمانليلر پك ديندار اولدقلرندن خرستيانلرك دنيا ايشلر

ویردکلری اهمیتی استهزایه اله‌رق [بو میمونلر، بوچیلر ابدیت ایچون بنا یاپیورلر حالبوکه انسانلرك فانی اولدیغندن بی خبردرلر.] دیورلردی .
عثمانلیلرك صاحب ثروت اولانلری بیله سلاملق ایچون یالکز براوطه وکذلك حرم ایچونده یالکز بر اوطه ایله اکتفا ایدرلردی .
شهرلرده البسه‌یه متعلق هیچ برسوس یاپیلمیوردی . یالکز دوکونلره کیتدکلری وقت قادینلر آلتون صرمه‌لی ایپك وقطیفه قماشلرندن البسه وباشلرینه غایت کوزل تاکیه وقیمتلی قماشلرله مزین نقابلر کیرلردی.
برعثمانلینك اك بیوك زینتی آتی، حیوانك طاقمی، بچاغی، ایدی . اك اول بونلرك مزین اولمسنه دقت اولنوردی . آندن صکره البسه‌یه اهمیت ویریلوردی .
وقت و حالی ایی بر عثمانلینك غداسی اکثریا بولغور پلاویله قیون اتی ومختلف صورتده پشمش سوددن عبارت ایدی . یالکز عید کونلری مناسبتیله خمور طاتلیلری وسائره اکل ایدرلری .
رمضانلرده ساحورلق منحصراً ساچ اوزرنده پیشوریلان واثنای طبخده ساچه ساده یاغی آقیدیلان (قاتمر) نام خمور ایدی . بعضاً بوکا اوزوم خوشافی ترفیق قلنوردی .
پادشاه طرفندن کبرادن برعائله‌یه دوکون هدیه‌سی اوله‌رق برقاچ قوطی شکرله ، قرمزی‌یه بویانمش وقولاقلریله بوینوزلرینه کموش حلقه‌لر کچیرلمش برقاچ قیون کوندرلدیکی وقت پادشاهك اولدیغنه حکم اولنوردی .
عثمانلیلر کرك شهرلرده، کرك کویلرده کوچلی قوتلی جنکاورلر، قناعتکار چفتجیلر، ناموسلی تاجرلر ، صادق دوستلر ، شفقتلی افندیلر ایدیلر. اسیرلر انجق فراره تصدی ایتدکلری زمان ضرب اولنورلردی.

(يوزنه) عثمانليلر صاف وطوغرى آدملر ايدى . تركلر وروملرله مناسباتده بولنديغم زمان دائما تركلرله ايش كورمكى ترجيح ايدردم . بونلر اوته كيلردن دها اى ايديلر . آنلره دها زياده امن واعتماد ايلر وهيچ يالان سويلمدكلرينه حكم ايدرده. (برونكيه‌ر) فرانسزلر تركلرى مجازلرده ترجيح ايدرلردى وساده ومختصر اولان لسانلرى وبونك طرز تلفظنى بكنيرلر واجنبيلر ايچون پك سهل التحصيل اولديغنى سويلرلردى.

عثمانليلر على الصباح ياتقدن قالقوب كمال اعتناايله ييقانمدن وصباح نمازينى ادا ايتمدن سوقغه چيقمزلردى. اوقات خمسه‌ده اداى صلاة برنوع رياضت بدنيه ديمك اولديغندن وجودلرى دائما زنده وچويك وروماتيزمه ، عمود فقارى وحتى معده خسته‌لقلرندن آزاده ايديلر . كونده بش دفعه آبدست آلدرق وجودك هوايه معروض اولان قسملرينى طاهر وپاك ايتمريده حفظ صحتلرينه فوق الحد ياردم ايدردى . مدت عمرلرنده مسكرات وكثول ايچمدكلرى واو زمانلر قهوه وتوتونده هنوز معلوم اولمديغى جهتله معده وباغرصاق آغريسى بيلمزلر وديشلرينى كونده بش دفعه مسواكليه‌رق آنلرى اينجوكبى طوتار ومحافظه ايدرلر ايدى . هله البسه‌لرينك طهارتى خصوصنده دنيانك ملل مختلفه‌سنه تفوق ايتمش اولوب الـعادى فقير برچفتجينك ايچ چماشيرى بيله هرنوع مردارلقدن عارى وشريعت غرانك احكام منيفه‌سنه تبعاً دائما پاك وطاهر بولنوردى. ادرارك البسه‌لرينه عدم سرايتى ضمننده اوطوردقلرى يرده تبول ايدرلر ودفع حاجتده بهمه حال صو ايله طهارتلنورلر ايدى . بوطهارتدن طولايى فيستول وامثالى خسته‌لقلرده كنديلرنجه نا معلوم ايدى . حيوانات اهليه‌دن هيچ بريسنى اوطه‌لرينه صوقمزلر ايدى حالبوكه‌روم وبلغارلر، وصربليلرله سائر اجنبيلر حيوانلريله برابرقزمه

قاریشیق اوطوررلر وفنا هوای نسیمی تنفس ایدرلردی حالبوکه ترکلر بو نقطهٔ نظردنده صحتلرینه خدمت ایدرلرلردی. موسیو (بروکیه‌ر)ك روایتنه بر عثمانلی برطاووق کسوب بیمك ایستدیکی وقت بونی یدی کون مدت برطرفه باغلیوب تمیز حبوبات ایله بسلیوردی . طعام اثناسنده فقیرك بری کچه‌جك اولورسه درحال دعوت اولنور وسفره‌یه آلنه‌رق اطعام اولنوردی . ترکلرك (نعمته) اولقدر حرمتی وارایدیکه یرده اکمك قیریانتیلرندن هیچ برشی براقمز ایدی .

ترکلر چالیشقان . سکوتی ، متواضع وسخی آدملر اولوب قرمان اشقیاسی کبی خونخوار دکلدر . بونلر محاربه‌یه یالکز اسیر تدارکی وتعرضك منعی ضمننده کیدر وآدم اولدرمکدن نفرت ایدرلردی . یالکز اثنای محاربه‌ده اولانجه قوتلریله دشمنلرینی اتلافه غیرت ایدرلر وآکاده اکثریاموفق اولورلردی . (یورغا)

مشاق ومزاحمه آلیشوب عظیم تهلکه‌لر ایچنده یشایه‌رق پك قوتلی بربنیه‌یه مالك اولمش اولان عثمانلیلرده طبیعت شاعرانه اصلا نقصان دکلدی . واقعا عثمانلی سکوتی مشربدر وقوجه اردوده یوز فرنك عسکرینك یابه بیله‌جکندن دها آز پاتیردی ایشیدیلیر ایدی . هرکس کندی وظیفه‌سیله ناموس وشرف واصالت ونجابتنی تأمین ایدن وظیفهٔ مسئوله‌سیله اشتغال ایدر . آتنك اکرینه آصیلی اولان طاوولك سسی یالکز محاربه‌زماننده‌ایشیدیلور . ایام‌عیددن ، دوکونلردن بشقه کونلرده آلات موسیقیه اصلا چالنمازایدی . فقط وقتاکه یورولمق بیلمیان واصلا دیکلنمیان متحمل ، ضعیف وفقط منتظماً یملرینی آلان آتلری اوزرنده بیاض ویاخود یشیل البسه‌یی لابس اولدقلری حالده سیرسریع ایله سکونت ایل ایچنده یوررلر ، اواثناده رئیسلری

اولان عثمان ، اورخان ، سلطان مراد حلیم ویلدیرم کبی سریع سلطان بایزید اولك مآثر جلادتنه متعلق شرقیلر ایله آفاقی دولدیرمشلر ایدی .

کوی خارجنده بولنان هر ترك هر زمان محاربه‌یه حاضر بولنور ایدی. عثمانیلر ماوراء النهردن کلدکلرنده‌کی قیافتی محافظه ایدرك حیوان اوزرنده ایستدیکی وضعیتی آلمغه وایستدیکی کبی قلیج صالالامغه مساعد اولوب تاطوپوقلرینه‌قدرایینان شالواری اکتسا ایدرلر، سرپوش اوله‌رقده کتاندن قرمزی‌یه بویانمش سیوریجه برکلاه کیرلر ایدی . بو کلاهده عادتا بیلدیکمز تاکیه اولوب صاحبنك یناق وقولاق وبرونیله اکسه‌سی قلیج ضربه‌سندن محافظه ایچون اوزرینه بر مغفر قونیلمسنه پك مساعد ایدی . مغفرك اوك طرفنده وبرون اوزرینه اوزادلمش قالینجه برچلیك برونی وحتی یوزی حسن محافظه‌ایدردی . زنکین عثمانیلر بو مغفردن بشقه وجودك قسم علیاسنی محافظه ایچون دیزلرینه قدر اینان برده زره اکتسا ایتدکاری نادر کورلمزدی .

برعثمانلی حیوان طاقمنه نه‌لازم ایسه آصار وچاشیر ویه‌جك کبی شیلرینیده هکبه‌سی درونه قورایدی . قلیجی اکثریا بوینه آصار ، مدهش بوزطغانی بلنده‌کی سلاحلغنه صوقاروا وقلریله اوق محفظه‌سنی اکر طاقمنه تعلیق ایلرایدی . اکرلرینك ایکی‌طرفی (اوك وآردقاش خانه‌لری) یوکسك اولوب بعضاً (کبه)سنی آردقاش خانه‌یه‌باغلاردی. قایشلری قیصه اولان اوزنکیسی قوس‌واری و ککیش اولوب آیاغی اوزرنده راحتجه طورر وآیاق قابی ویا چیزمه‌سنك آلتی یموشاق اولدیغندن آیاغی اوزنکی‌یی ایچه قورار ایدی . عثمانلی‌سپاهی زنکین ویافقیر اولسون ماهربربینیجی اولوب هرزمان هجوم ویامدافعه‌یه آماده ایدی. عثمانلینك هرسپاهی‌ی برسفر وهر(موله)‌ی کوچك براردو کاه

Campement تشکیل ایدردی . (برونکیر – Bronquiere)
عثمانلیلر طرفندن ضبط اولنان بر خرستیان قریه‌سی خدمت وسنجاغنك برمکافات علنیه‌سی اولمق اوزره یا پادشاه طرفندن ویاخود ۵۰۰۰ اقچه‌دن نقصان اولورسه بر بکلر بکی طرفندن تیمار اولەرق اعطا اولنوردی . تیمار وزعامتلر حقنده آتیده مفصلاً معلومات ویرلدی .

هر عثمانلی کویلوسی بلا استثنا مکلفیت عسکریه تحتنده بولنور و (یوزباشی)سی ایله (چری‌باشی)سنی طانیردی . برجنك اولەجغنی خبر آلنجه محل اجتماعه قوشار ورفقاسی آره‌سنده‌کی یرینه کیررایدی . سفر ، متعاقب ایلك بهارده وقوعبولەجق ایسه اجتماع امرلری صوك بهارده اعطا اولنور ایدیسه‌ده سفرك هانکی جهته توجیه اولنەجغنه دائر محاربلره معلومات ویرلمز ایدی . بعضاً اشقیانك دفع وتنکیلی ویاموضعی اختلالك تسکینی ویا هرهانکی برآقینك اجراسی ایچون یالکز برایالت‌خلقی ، اك باشلی مملکتی کندینه مقر ومرکز اتخاذ ایدن بربکلر بکی واسطه‌سیله طوپلانور ایدی . استحصال غنایم ویااحراز شرف ایچون لاینقطع دوام ایدن حدود مصادماتیده سرحدلرده بولنان امرا طرفندن ایفا اولنورایدی . دولتك اعلان ایده‌جکی بیوك محارباتده بکلر بکلرینك معیتنده برچوق سنجاق بکلری وامرای عسکریه بولنور ایدی . پادشاهك امر واراده‌سیله تکمیل عثمانلی اردوسی تجمع ایدر و عندلرنده محقر اولان موته قدر پادشاهلرینی تعقیب ایدرلر ایدی .

عثمان غازی ایله آنك اخلاقی اردوی عثمانینك روحی مثابه‌سنده ایدی .

(۲)

سلطنت عثمانیه

دولت سلچوقیه‌نك صوك زمانلرنده اوچ بكلری خطبه‌یی سلطان سلچوق نامنه قرائت ایتدیریورسه‌ده ادارهٔ مملكتی ید انحصارلرینه آلمشلر ایدی. بونلردن علاءالدین كیقبادك اوغلی غیاث‌الدین‌قره‌حصار صاحب بكی (صاحب آتا) طرفندن (۱۲۹۹-۶۹۹) ده تلف ایدیله‌رك سلچوق دولتی منقرض اولدقده [۱] اوچ بكلری واوغوز طائفه‌سی بر (قوروولتسای — بیوك مجلس) عقد ایدرك عثمان غازینك امارتی تصدیق ایتدی. [۲]

[۱] اثرمزك برنجی جلدی ص ۱۶۱ و ۱۶۲

[۲] عثمان غازینك رأساً حكومتی یعنی استقلالی حقنده آصف‌نامه‌صاحبی لطفی پاشا یازدیغی تاریخنده دیركه [قونیه سلچوقیلرندن علاءالدین ثانینك وفاتیله دولت سلچوقیه منقرض اولوبده او دولتك قوت وقدرت قالمینجه جوارده‌كی بكلر اجتماع ایدوب عثمان بكك قتنه (یاننه) كیتمشلر وآكادیمشلركه سز قایی‌خان نسلندن‌سكز بو.اوغوز خاندن صكره اوغوز بكلرینك آغالری وخانلری ایدی . كون خان وصیتی وآغزتوره‌سی (توره : قانون واصول . آغزتوره‌سی: تعامل) موجبنجه كیمسه اونیجق خانلق وپادشاهلق قایی خان صویی وار ایكن اوزكه بوی صوینه دوشمز . سلطان علاءالدینك باباكزه وسزلره صفا نظر اولمشدر . بو(اوچ)لره سزه اجازت ویروب اول بكلمشدر. (بكلك ویرمشدر) اویله ایسه سز خان اولمق كركسز . سزده سلطنته وخانلغه لیاقت وار . اتفاق دخی بولنسون زیرا سلطنت یا اتفاق ایله یا استحقاق ایله اولور. بزلرسزلره كركی كبی مطیع ومنقاد اولاوز پس مجموع بكلر، كتخدالر، اوغوز طائفه‌سندن آنده‌جمع اولنلر اوری طوروب (ایاقده طوروب)اوغوز رسمنجه اوچ كره یوكنوب (لاجل‌الاحترام بلنی بوكمك) باش قویدیلر. آندن درلو بالردن وقیمزلردن كتیروب عثمان غازی‌یه سغراق(قدح ویا برداق) صوندیلر. چون ایچدی چاوشلر، آب حیاتلر، صحتلر عافیتلر وپادشاهلق مبارك اولسون دیو دعا وثنالر ایتدیلر.] دیر

عثمان غازی بیزانس ایمپراطورلغنه قارشی کوزل بر سیاست تعقیب ایدرك تکفورلردن بعضیسنی الده ایتدی . بعضیسنی‌ده قلیج قوتیله محو وتلف ایلدی . بوتکفورلر ذاتاً ایمپراطوره تابع ایدیسه‌لرده ایمپراطورلغنك دوچار اولدیغی انحطاط وزوال وعدم اقتداری وعسکرینکده بر طاقم یغماجی وچاپولجی چته‌لرندن عبارت اولمسی مناسبتیله تکفورلر نیم مستقل صورتده یشارلر ایدی. اوزمان بربری اراضیسنه چاپول ایتمك معاهده ومقاوله‌لری نقض ایدر اسبابدن صاییلمدیغندن زور بازویه مالك عثمانلیلر اللرنده قلیج وطوپوزو آلات مدافعه اوله‌رق برده قالقانلری اولدیغی حالده جوار تکفورلره لاینقطع هجوم ایدرلردی بو آقینلر ، بوهجوملر آرتق تعامل صره‌سنه کچمش ایدی.

عثمان غازی خلقی ، جوارینی قلیجله کندینه‌بند ایتمدی. کندیسنك پیروی عدالت وحقانیت ایدی. عدالتك قلیجدن دها مؤثر اولدیغنی بیلوردی . انسانك قلیجله دکل عدالتله مجلوب اوله‌جغنی اکلامش ایدی .

استقلالنی اعلان ایتمکله برابر دعاوی‌یی بالذات رؤیته باشلدی ، جنسیته ، ملیته ، خاطر وکوکله باقمدی. حق صاحبی اولانك لهنه اجرای حکم ایدردی . خرستیانلرك حقوقنی حقوق اسلامیه کبی محافظه ایدردی . شوقدر که زماننده مکلفیت عسکریه اولمدیغندن خراج ویررلردی. بوحالده اوزمانك خراجی شمدیکی (بدل عسکری)ایدی. جزیه‌لر ، خراجلر هرفرد حقنده عین مقدارده دکل ایدی. هرفردك

سعهٔ حالنه کوره تقدیر اولنوردی. قرا خلقی، کوی اختیار مجلسی جزیه‌یی تقدیر ایلردی . [۱]

عثمان غازینك ایلك قانونی باج وتیمارقانونیدر. باج پازار دیمکدر. بوقانون شویله‌ایدی : [هرکشی که بریوك صاته‌ایکی آقچه‌ویرسون. اکر صاتمیه هیچ بر آقچه ویرمیه ودخی کیمه برتیمار ویریرم . اول تیماری بلا سبب کیمسیه آلمیه اول کشی اولیجك اوغلنه ویرسونلر. اکر اوغلان کوچك اولورسه خدمتکارلری سفر وقتنده سفره واره‌لر. تاکه اوغلانسفره‌وارنجه. آندن صکره کندولر سفره‌اشه‌لر.]

بوحالده تیمار عثمان غازی زماننده تأسیس اولندی . ابتدا تیماره نائل اولانده مشارالیهك رفقای جلادتندن (طارغان) و (قره یکیت) نام غازیلر ایدی . بونلر ازنیك قلعه‌سی جوارینی ضبط ایله ایکی قلعه انشا ایدرك شهری تضییق ایتمش وضبط ایتدکلری اراضی‌یی عثمان غازی تیمار اوله‌رق آنلره احسان ایتمش ایدی.

عثمان غازینك ادارهٔ حکومتده‌کی فکرعدالتی اشبو (باج)قانوننك صورت تأسیسی خصوصنده صراحتاً اکلاشیلیر . [۲] بوقانون ایله مشارالیه زمانك احتیاجنی‌ده نظردقته آلدیغی‌وکندیسی جاهل‌اولدیغی حالده بیوك بر حکومت آدمی اولدیغی کوریلور . اثرمزك برنجی جلدنده بیان اولندیغی اوزره کنج خرستیان قادینلر مغول وبر طاقم اشرادن محافظه ایچون چارسو وپازاره چیقه‌مدقلری حالده غازی

---

[۱] جزیه اسلامدن اول موجود ایدی حتی یونانیلر میلادك بشنجی عصرنده آناطولی سواحلنی فنیکه‌لیلردن محافظه ایچون اورا اهالیسنه جزیه وضع ایتمشلردی .

[۲] اثرمزك برنجی جلدی ـ ص ۱۸۲ مراجعت

مسلمانلر قدر خرستیانلرك مال و عرضلرینی تأمین ایتدی خرستیان قادینلری کندی کندیلرینه چارشیلره چیقسار اولمشلردی بو عدالت ایدیکه خرستیانلری عثمانلیلره مفتون ایتدی.

اداره تشکیلده عثمان غازی زماننده باشلامش ایدی. قره حصار صاحبی، سلطان اوکنی ایکنجی اوغلی اورخانه، اسکیشهری برادری کوندز آلپه، یوند حصارله این‌اوکنی آلیغود آلپه، اینه‌کولی طورغود الپه، یار حصارینی حسن آلپه توجیه ایتمش کندیسیده یکیشهرده اقامت وخیمه یرینه شهرده اسکان ایتمشدر.

الپ، جسور قهرمان معناسنه‌در. عثمانلیلرده، ترکلرده الڭ بیوك عنوان (بك) و (آتالق) ایدی. (افندی) عنوانی استانبول فتحندن صکره روملردن بزه انتقال ایتمشدر.

بوکه اساساً رومجه اولوب اصلی (آفندیس) در. (خالق) معناسنده ایمش. اسکی ترکجه‌ده (بك) حکمدار معناسنه اولدیغندن عثمان واورخان ومراد اول غازیلرده بك دنیلور ایدی. خان عنوانی ایسه ایرانیلردن آلنمشدر. هرایکیسنك تأنیثی (بکم) و (خانم) در. بوحالده (م) حرفی ترکجه‌ده ادات تأنیث اولمق لازمکلور.

عنوان سلطانی ایسه‌ییلدیرم بایزید زماننده باشلار. بوعنوان پادشاهلرده اسملرك اولنه‌شهزاده وپرنسسلرده اسملرك صوکنه‌علاوه اولنوردی. سلطان بایزید. جم سلطان. فاطمه سلطان کبی. بوندن دها اول شهزاده‌لره چلبی وپرنسسلره (خانم) دنیلوردی. شهزاده‌لره (افندی) عنوانی عبدالمجید زماننده ویرلدی وبوکونه قدر اوحالده قالدی. (پاشا) ده بیوك اولاد معناسنه ایدی. آناطولینك شمال غربیسنده

بیوك اولاده حالا (پاشو ـ پاشـا) دیرلر . روم ایلیده‌ده بوعنوانك بیوك اولاده ویرلدیکی واردر .

(آغا) بیوکلره ویریلان برعنوان اولدیغندن پاشانك (باشاآغا ـ باش آغا) دن مشق اولدیغنه‌بیله حکم ایده‌بیلورز . اشتقاق مراقلیلری (پاشـا) نك (پای شاه) کبی بروصف ترکیبی بوزمه‌سی اولدیغنیده ادعا ایدرلر .

(مولانا) ده علمایه علم اولمش ایدی .

(وزیر) ده معین ، یاردمجی معاسنه‌در . اسـلامده ایلك وزیر ابومسلمه حفص همدانی وعثمانلیلرده علاءالدین پاشاآندن صکره سلیمان پاشـا ایدی . مع هذا حضرت ابوبکره (وزیرالنبی) دینديکیده اونودلماملیدر .

عثمانلیلرده هرشهزادەیه وزیردینمدی . احتمالکه بوعنوانه‌مظهریت ایچون هرهانکی برسـنه واصل اولملری لازم ایدی . چونکه سلیمان پاشانك ارتحالنده شهزاده‌خلیله بوعنوان ویرلمیوب چاندارلی قره‌خلیله تفویض اولندی . احتمالکه آندرونیك ایله صـاوه‌جی بکك اختلالی اوزرینه شهزاده‌لرك وزارته تعیینلری موافق کورلمدی . بوحالده عائلهٔ سـلطنت خارجنده الك اول وزیر اولان چاندارلی قره‌خلیل (خیرالدین پاشا) ایدی .

روم ایلی فتح اولنمغه باشلاندقده لالاشاهین ومؤخراً تیمورطاش پاشالر روم ایلی بکلر بکیسی نصب اولنه‌رق بونلره دخی پاشالق نامی ویرلمش وبراز دها صکره‌لری تیمورطاش پاشا وسائر بعض امرانك خدمات بسندیده‌لری اوزرینه وزارت احسان اولنمغله چاندارلی علی پاشا (وزیر اعظم) (صدر اعظم) عنوانیله تمیز ایتمشدر .

(٣)

پادشاهلر

ايلك پادشاهلريمزك ثابت برقرارگاه مخصوصی اولمديغندن دول مختلفه سفراسی مصالحه ويا معاهده عقدی ضمننده مثول شرفنه لزوم كوردكلرنده آنك بولنديغی محلی اولجه تحقيق ايدرك اورايه شتاب ايدر ايدی . چونكه سلاطين مشاراليهم كاه آناطوليده، كاه روم ايليده واكثريا حال حربده وبعضاً مدفن سلاطين ويا مشهدشهزادكان اولان بروسه‌ده ويا ايكنجی پايتختمز اولان ادرنه‌ده وياخود ايلك بهارده بوايكی شهر شهيردن حركتله عرقاً مفتون اولدقلری آوجيلقده بولنورلر ايدی . اشبو شكار همايونلرده بعضاً بيك قدر كاب وطازی بولنور ايدی. ييلديرم بايزيدك ژان سان پور J. Sans Peur قارشيسنده ياپديرديغی آوجيلق سلاطين عثمانيه‌نك بونوع اكلنجه‌لره نقدرشيفته‌دل اولديغنی ارائه ايدر ايدی . كوپكلره صامصونجيلر نظارت ايدر وآوجيلرده طوغان وشاهين كبی شكارجی طيور ايله مشغول اولور وبر (سيمن باشی) اصل شكاری سوق ايدن سمينلره قوماندا ايلر ايدی . [١]

بوكبی اكلنجه‌لی كيدشلرده وحتی سفرلرده حرم همايونده حركت ايدر ايدی . حرم همايونده يا قسطمونينك كنج قزلری ويا صرب وياخود استانبول ايمپراطورلغنك پرنسسلری ايله بر چوق سچمه جاريه‌لر ايدی . اشبونسا كروهی قپالی قوچولرده بولنور وخدمتلرينه برطاقم خادم آغالری تعيين ايديلور ايدی . خادم آغالرينك استخدامی پك قديم حتی فارسلولردن قالمه اولوب بيزانسليلردن عثمانليلره انتقال

[١] اثرمز ـ برنجی جلد ص ٥٥ ؛ مراجعت

ايمش ايدى . مستوريت مسئله سى محروم رجليت اولنان شو بيچاره كانك نزدده استخدامنى مجبورى قيلمش ايدى . بو قافلهٔ نساده بعضاً اوچيوز نفر قدر اولديغى وارايدى .

پادشاهلر شهر داخلنده كزمكه چيقدقلرى وشهردن حركت ايتدكلرى ويا جامعه كيره جكلرى صره ده براز آشاغيده (سراى همايون) بحثنده كورلديكى اوزره صولاق وپيكلر كبى بر طاقم رجال ومأمورين طرفندن محاط اولديغى حالده حركت ايدر ووجه همايونه هيچ بر كيمسه باقغه جسارتياب اولهمزدى . شمديكى (مابين خدمه لرى) نك ايام رسميه ده ركاب شاهانه ده بولنملرى وعيديده آلاى ترتيبلرى فاتح زماندن برى مرعى اولوب عصره كوره بعض اوفق تفك تعديلات وقوعندن بشقه برشى دكلدر . پادشاهلر حقنده ياپيلان اشبو مراسم تشريفات صره سيله صدراعظملردن باشليه رق تا سنجاق بكلرى حقنده ده ايفا اولنوردى .

مفسد وآغاجان قرمان اوغللرى وسائر طوائف ملوكده بو يولده كى تشريفاته فوق الحد دقت ايدرلردى . حتى قرمان اوغللرى سرايلرندن چيقدقلرنده اللى سپاهى (سوارى) واون بش اوقجى معيتنده بولنور ويولى اوزرينه تصادف ايده جك هركيم اولورسه اولسون ياحيوانلرى آلتنده ازيلور ويا سينه لرندن ييه جكلرى اوق ضربه سيله يره سريلور ايدى .

قيون اتى وانواع سبزه ، بولغور ، پرنج وبالدن عبارت اولان مائدهٔ همايونلر مشيندن معمول سفره اورتولرى اوزرنده وفقط آلتون طباقلر درونده اوله رق تقديم قلنور . واثناى طعامده ايپكدن معمول حاولى ديزلرينه اورتيلور ايدى .

سرایلرده خصوصی اوله‌رق سازنده وخواننده‌لر اکثریا طعام اثناسنده مشتهیات نوعندن اوله‌رق اجرای آهنك ایدر وعثمانلی پادشاه وقهرمانلرینك مدایحنی متضمن منظومه‌لر قرائت ایدرلر ایدی .

پادشاهلریمز شراب ومسکرات ایچرلر ایدی . حتی عثمانغازینك بیله استعمال کئول ایتدیکی حقنده بعض شبهه‌لر واردر . هله ییلدیرم بایزید زمانینك الك مدهش بکری‌لرندن ایدی دامادی محمدالبخاری ایله بوبابده‌کی محاوره‌سی مشهوردر [۱] یورغا . پادشاهلریمزك ایچکی استعمالی صورت خفیه‌ده اولوب بونی خصوصی ندیملری ویا وکلاسیله یاپاردی دیر .

سفرانك صورت قبوللری حقنده برقاعدهٔ تشریفات تعقیب ایدیلور وپادشاه سفیرلری عثمانلیغه لایق برنزاکتله قبول ایلردی . قرمان‌اوغلنك حضورینه کیرن‌سفرایی چاوشلر جبراً زانوزده‌ایتدکلری حالده بزمکیلر نزاکتدن بشقه برشی کوسترمزلر ایدی . مکالمات اکثریا روم ویا ایتالیان ترجمانلری واسطه‌سیله اولور ایدی . دبدبه‌ودارات وآلایش عثمانی سفرایه ارائه‌ایچون بونلرا کثریا علوفه (هراوچ آیده‌برویریلان اوچ آیلق معاش [۲] توزعی کونلرنده قبول اولنورلر ایدیکه باللدر وپازولری‌چپلاق‌قهار یکیچریلرك پاره‌کیسه‌لرینی‌ءزرده وپلاولنکرلرینی عکس صداسی اوزاق‌محلاته‌ایریشه‌جك‌درجه‌ده‌طنین انداز اولان‌آوازهٔ ممنونیت قوپاروب قاپشدقلرینی کوررلر ایدی . سفرا مرکز سلطنته وصوللرنده اولدقجه خاطری صاییلور تعیینات ایله قیمتدار قرمزی

[۱] اثرمز ـ جلد ۱ ص (۴۰۸و۴۰۹)

[۲] علوفه توزیعی بر قانون اوله‌رق یالکز صالی کونلرینه مخصوص ایدی . ایام سائره‌ده تسویه اولندیغی مسبوق دکلدر طبیعی بر سبب اولملی .

رنکلی خفتان و ٦٠٠٠ آقچه‌یه قدر هدیهٔ نقدیه آلور ایدی . اشبو خفتان وهدایا بیزانسلیلردن بزه انتقال ایتمش اولدیغی ظن اولنیور .

ایلك پادشاهلریمز نه خاتم استعمال ایدر ونه‌ده اوراقی امضا ایدر ایدی . بوحالده مراد اولك ونديكلولرله عقد ایلدیکی معاهده‌یه پنجه باصمه‌سی بیله مأمول دکلدر . بونی مورخلریمزك طغرایه اساس اولمق اوزره اختراع ایتدکاری بر تخفلق اولمق اوزره قبول بیله ایده‌بیلورز . خرستیانلره قارشی ویریلان ضمان وکفالت پیغمبران عظام وکتب منزوله واجدادلری حقنده ایدیلان یمیندن عبارت ایدی . بواصولپك چوق زمانلر صکره‌لرینه قدر دوام ایلمش ایدی .

تکمیل اقتدار ذات پادشاهی‌یه منحصر ایدی . فقط کندیلرینی نوع بشرك فوقنده یرادلمش بر مخلوق عد ایتدکارندن مشاغل وامور روزمره ایله اوغراشمغه تنزل ایتمزلردی یالکز سفرلرده ، محاربه‌لرده سوز ، قوماندا ، پادشاهده ایدی . امور عباد پاشالر ، وزرا ، قضاة ، مفتیلر واسطه‌سیله رؤیت اولنوردی . عثمان واورخان ومراد اول وییلدیرم بایزید زمانلرنده دیوانلر ، آیاق دیوانلری ، غلبه دیوانلری بیله عقد اولنمزدی . چونکه کندیلری اکثریا حرب وسفرله مشغول اولوردی . اصل دیوانلر مؤسسی فاتح زماننده عقده باشلانیلدی . فقط آتیده کوریله‌جکی اوزره یواش یواش قالدیرلدی حتی قانونیدن صکره پادشاهلر دیوانلره ریاستی بیله شانلرینه لایق کورمدی .

ایالتلرده اقتدار سلطنت غیرمحدود اوله‌رق بکلربکلری ، سنجاق بکلری ، صو باشی (سؤ باشی) لر اللرنده ایدی . بونلرك قسم اعظمی اسارتدن یتشمه ایدی .

سرایده بر (شانسلیه) خدمتنی کورن نشانجی افندی ، نشانجی

پاشا بولنوردی . بوذات ترکجه ، رومجه ، اسلاوجه بر طاقم اوراق رسمیه‌یی تنظیم ایدردی . ۱۴۳۰ دە صربلو (چوراچ – Dchuratch) بوخدمتی ایفا ایدیور ایدی. (دوقاس) برخزینه‌دار سرایك واردات ومصارفنی تنظیم وترتیب ایلردی . دفتردارلق تأسیسیله مالیهٔ دولت اداره اولنوردی . مؤخراً بونلرك مقداری ایکی‌یه ابلاغ ایدلدی . پادشاهلك (Echanson –شرابدار) ی واردی اصطبل عامره‌مدیرینه (سر میراخور) وباب‌السعاده محافظلری رئیسنه قپوجی باشی دینلور ایدی . ۱۴۵۰ تاریخنده بووظیفه‌یی غازی حاجی اورنوس زاده‌لردن علی بك ایفا ایدردی . سنجاقداره‌ده میرعلم دینلوردی .

کرك سفرایه رفاقت ایتمك وکرك هرهانکی بر سببدن طولان اجنبی حکمدارانه بر تبلیغاتده بولنمق ایچون انواع رتبه‌لرده (مهماندار) لر تعیین اولنور ایدی .

عثمانلیلرك الك بیوك رجال سیاسیلری بیله مناسبات خارجیه‌ده (نزاکت‌سیاسیه) ابراز ایده‌مامش وبونلرك کافه‌سی طرف حکمداریدن مأمور وحکمداریده فوق‌الطبیعه برخلقته مالك‌اولدیغی فرض‌وقیاسیله اویولده ایفای‌مأموریت ایلمشلردر. اون دردنجی عصر میلادی راغوزه سفراسندن بری دیپلوماتلریمزدن بحث ایدرکن [ترکلر اولجه شدت لسان استعمال ایدر وصکره ملایمته دوکیلور] دیمشدر .

(٤)

واردات دولت

اعیان و امرامز تشکیل دولتدن آز برزمان صکره ارتکاب وارتشایه باشلدی . دولتده هر شی پاره ایله کوریلور اولدی .

حتی محور دولت بیله پاره ایله ایدی . فی الحقیقه الك چوق پاره ویرن موفقیته نائل اولوردی. مملکتمزده طول مدت سیاحت ایدن بروندیکلو بوبابده [ترکلرك طبیعتی بر دفعه تقدیر ایتدکلری مقـداری تنزیل ایتمزلر. سفرای اجنبیه‌دن بری خزینه‌یه مخصوص مبلغ مقدری ووزرایه ویریله‌جك هدیهٔ نقدیه‌یی کتورمزسه پساپورطی النه ویریلور . بعضاً طامه‌بیله طیقیلوردی] دیر . فی الواقع تاریخ عثمانیده بونك امثالی پك چوق واقعدر . وزرامز آز زمانده صاحب ثروت اولورلردی . حتی زمانمزده بیله [پادشاهك خزینه‌سی بردکز آندن ایچمیان برطوموز] دینیدیکی بیله واردر .

۱٤۳۰ سنه‌لرینه طوغری پاشالریمزدن بعضیلری سنوی ۵۰,۰۰۰ دوقه التونی قدر ایراده مالك اولمشلردی. بومبلغك همان نصفی اکلنجه‌یه صرف اولنورایدی . ییلدیرم بایزید دوری بوروایاتك صحتنه دلالت ایدر برزماندر . صربستان علیهنه شدتله بر سفر ایدیله‌رك بوحکومتك محو وانقراضنی توصیه ایدن فضل اللهك ۱٤٤٤ ده قتلنی متعاقب خانه‌سنده ۱,۵۰۰,۰۰۰ آقچه ایله ٤۰۰۰ کیسه پاره بولنمشدر دیو یورغا روایت ایدیور . خلاصه و فی الواقع حکمدارلریمزك بیله سفرای اجنبیه‌دن ، قماش ، کورك ، شکرلمه ، صابون وهدایای نفیسه ایستملری عادت حکمنه کیرمش وصکره‌لری دور ثانیدن باشلیه‌رق بوهدیه‌لرك جنسی وعدد وحتی قیمتلری بیله معاهداته درج اولنمغه باشلمش ایدی .

خزینهٔ همایون الك زیاده ممالك مفتوحه‌دن آلنان ویرکو وولایات ممتازه‌دن استیفا ایدیلان خراجلرله بسلنور ایدی . موسویلرده اشبو ویرکودن معاف دکل ایدیلر .

اون‌درد‌نجی عصرك نهایتلرنده ممالك دولت علیه یارم عصراولکی

مساحهٔ سطحیه‌نك ضعفی درجه‌سنده کسب وسعت ایتمشدی. اوتاریخلرده خراجکذار اوله‌رق ۲۹,۰۰۰ خانه صاییلیور ایدی. حیوان رعیی ضمننده هر سورو صاحبی قویون واوکوز ویاکچیسی ایچون هرسنه اونده برینی (عشر) اوله‌رق ویررایدی. بوندن بشقه بلا ورثه (ولد) وفات ایدنلرك مالنیده خزینه ضبط ایدر ایدی.

بیزانس ایمپراطورلغی بیله یوقاریلرده کورلدیکی اوزره ١٤٢٣ سنه‌سنده خراج اوله‌رق ۳۰,۰۰۰ اقچه یاخود ٦٠٠٠ دوقه التونی ویررایدی. مع هذا بونك مقداری مؤخراً یعنی (١٤٣٩) سفرندن صکره دها زیاده یوکسلدی. اشبو سفری متعاقب ۱۰,۰۰۰ دوقه‌التوننه قدر چیقارلدی. صربستان وافلاق ایله بغدانك ویردکلری جزیه بومقدارلر خارجنده‌در.

الك کوچوك بر جمهوریت اولان راغوزه بیله صکره‌لری ۱۰۰۰ دوقه آلتوننه‌قدر جزیه اعطاسنه مجبور اولمشدی، اشبو مبالغ هرهانکی ومثلا سربستجه سیاحت وتجارت بریه‌وبحریه ویا امثالی برامتیازه‌مقابل اوله‌رق اعطا اولنوردی. خرجکذارمز اولان فوچه، ساقز ایله اینوز ولمنی‌ده بولنان قاتالوزیو طرفندن ومون آتوس (آینه‌روس) راهبلری واهمیتلری دون‌درجه‌ده اولان بعض شهرلر طرفندن‌هرهانکی برمبلغ تسویه‌اولنوردی. خلاصه‌مرادثانی زماننده‌و١٤٣٢ سالنده‌دولت‌سنوی ۲۵,۰۰۰ دوقه التونی آلور هر اسکله‌ده وباخصوص بوغازایچنده‌مؤخراً انشااولنان آناطولی حصاری (کوزلجه‌حصار) وروم‌ایلی حصاری (کسن حصار) موقعلرنده‌واسکدار وکلیبولیده‌بر روم ویابرمهتدی کمرك‌مأموری صفتیله بولنه‌رق هریولجیدن پیاده‌ایسه‌اوچ وسواری‌ایسه بش اقچه رسم مروریه آلیرایدی. مؤخراً بیزانس وروماللر اصولنجه هرشهر ویاپازاره

(پنايير) دده ديگر برنوع گمرك رسمی طرح ايدلدی . هله طوزلی باتاقلردن ايريجه رسم النوردی . پرنج وچوق وايپك تجارانيده آيريجه بررسمه تابع ايديلر . قسطمونی باقرمعدنلريله جنوه ليلره ايجارايديلان فوچه معدنلريده اشبو دوراولده خزينهٔ همايونه اپيجه نقد ادخال ايدردی . سكهٔ ضربيده آيريجه واردات دولت صره سنه چمش ايدی . گموش كتورن آقچه و چفته آقچه ضرب ايتديرر ايدی . التون مسكوكات فاتح زماننده ضرب اولنمغه باشلديغی معلومدر . اشبو منبع واردات خزينهٔ دولته سنوی تقريباً ٢,٥٠٠,٠٠٠ دوقه التون كتورر وگرچه سلاطين عثمانيه نك مصارفی پك چوق ايسه ده پادشاهلر ينه بومبلغدن تصرف ايدرك خزينهٔ عامره يه وضع وادخار ايدر و سفر زمانده صرف ايدرلر ايدی . بوخزينه لر مؤخراً احداث ايديلان جلوس بخشيشلری ايچون پك چوق ايش كورر وبونلرله عسكر ومأمورينك كوزلری بويانور ايدی .

عثمانليلر همان ظهورلرندن اعتباراً آقچه قطع ايتمش ايدی . ايلك مسكوكاتنز گموش اولديغندن آق چه ديمش ايدی . (٣٦) اقچه بر ايتاليان دوقه آلتوننه معادل ايدی . و ٥٠ قرمان آقچه سيده برونديك دوقه سی قيمتنده ايدی . عثمانليلر اون بشنجی عصرده بيزانسليلردن آلدقلری (پرپرس ـ Perpers) ی آرنودلغه ادخال ايتديلر .

(٥)

اصول مخابرات واداره ٔ ممالك

باب عاليدن ، اعيان و رجال و وزرای دولت طرفندن يازيلان اوامر (اولاق) لر واسطه سيله اك اوزاق ولاياته قدر آز زمانده سوق

ونقل اولنوردی . اشبو اصول مخابره عثمانیلرده اولدرجه حسن صورتله ترتیب ایدلمش ایدیکه اوزمانده هیچ برحکومت بوطرز مخابره یه مالك دكل ایدی . (اولاق)لر قدیم سوریه ومصر سرعت پوسته جیلرینی تقلیداً ترتیب ایدلمش ایدی . اولاقلر كمال امنیت وسلامتله ایفای وظیفه ایدرلر وكرك عدم اطاعت ویا اختلال همان هماندور اولده نامعلوم اولدقدن بشقه خلقده اویولده بر فکره بیله مالك دكلدی . (سروانسرای)لرکه برنوع شیمدیکی اوتللر كبی ایدی كاملاً حكومته عائد ایدی . اورالرده برمأمور بولنور وسیاحینك ، یولجیلرك ارزولرینی حقیله ایفا ایلردی .

هركوچك شهرویاقصبه‌ده امور مملكت بر(نائب) وبیوك شهرلرده بر(صوباشی) طرفندن اداره اولنور، صوباشی اولان محللره برده(قاضی) بولنوردی بوذات اومملكتك یكانه عدلیه مأموری ایدی.

حدوده جوار هرشهر برمحافظه دیواریله محفوظ اولوب برعسكری قوماندانی طرفندن اداره اولنور ایدیكه مأمور اولدیغی آنده باب عالیدن یالدزلی بر (طوغ) ایله برده هلال آلیر و (سنجاق) ویا (بك) تسمیه اولنور ایدی . برچوق صوباشیلرده كندی اداره‌سنه ویریلور ایدی . سنجاق بكلری‌ده آناطولی ویا روم ایلی بكلر بكلرندن بربك تحت اداره‌سنده اولور ایدی .

آناطولی ولایتك اسامئ قدیمه‌سی اولدیغی كبی محافظه اولندی. خداوندكار، كرمیان، صاروخان، آیدین، منتشا، حمید كبی. تاریخمزك برنجی واشبو ایكنجی جلدنده كوردیكی اوزره تاریخ عثمانینك اشبودور اولنده قرمان بردرجه‌یه قدر مستقل ایدی . پادشاهلریمزك غفلتی بو آقاجان عائله‌یی كلیاً محو وخراب ایده‌مدی . حتی بوندن طولایی

اوللیدر قرمان بکلکی دنیـا طوردقجه باقیدر دیو ضرب مثل بیسله اولمشدی . حدود عثمانی آقار صوبی تعقیب ایدوب قره‌حصار ١٤٣٢ سالنده دولت علیه ممالکندن معدود اولدی. حمیدایلی ، کرمیان ایلی کبی هر (ایل)ده بر طاقم سنجاقلره منقسم ایدی .

روم ایلی جهتی بویله دکلدی : مثلا تراسـیا (ادرنه ولایتی) طوغریدن طوغری‌یه روم‌ایلی بکلر بکنه تابع اولدیغی حالده کالیبولی ایله چورلو ده سنجاق بکلربکی اقامت ایدرایدی.

طونه جهتنده ودین‌قلعه‌سی قوماندانی بتون حدود قوماندانلرینك آمری ایدی. (١٤٢٧ ـ ٨٣١) سنه‌سندن اعتباراً (نیش)و (قلومباج ـ کوکرجینلك) و (آلاجه حصار) والحاصل (موراوا) یه قدر عثمانلی اداره‌سـنده بولنان تکمیل صربستان آنك تحت اداره‌سـنده بولنیوز ایدی . جنوبه ایندکجه مثلا (سیتنیچا) ده (بوسنه)ده سنجاق بکلری بولنوردی . (ماکدونیا) ایله (آرنودلق) ١٣٨٩ ده تأسس ایدن اسکوب سنجاق بکلکنه تابع ایدی .

(سیروز) ده بولنان بر سـنجاق بکی تساليا ایله نازده وتکمیل موره وآتنه دوقه‌لغنه نظارت ایدرایدی .

اون‌بشنجی عصر ابتدالرنده حکومت دفترلرنده چورلو، کالیبولی ترحاله ، سیروز ، کوستندیل ، اسکوب ودها صکره‌لری قاستوریا ، زغره ، فلبه ، صوفیه ، نیکبولی (ودین سنجاغنك نام‌قدیمی) صربستان وبعضاً خرواتستان سنجاقلری اسملریده دفتر حکومته کچمش ایدی. اسکوب وقریوواسی (سفرچه ـ Sfirze) کبی بعض سنجاقلر مستثنا اوله‌رق سنجاق بکلرینك تحت اداره‌سنده اوله‌رق صوباشیلری حاوی ایدی . حتی طرخان بك معیتنده ١٨ وکوسـتندیل سـنجاق بکنك

قومانداسنده ٤٠ و نیکبولی ایله زغره و صوفیه سنجاقلری بهری اداره سنده یکرمیشر صوباشی بولنور ایدی . ایشته بو تفصیلاتدن اکلاشیله جغی اوزره اوروپا جهتنده کی حدودمز خرستیانلر النده اولدیغی زمانلرده اولدیغی کبی محافظه اولنیور ایدی. یالکز یونانك غربنده ، آرنودلقده ، ونديك جهتنده ، صربستان و بوسنه طرفلرنده کی سنجاقلریمز دائمی بر سنجاق حالنده بولنه میور ایدی. چونکه بورالری مختلف عائله لرك شخصی انتریقه لری آلتنده زبون قالمقده ایدی .

(٦)

اسلام و خرستیانلرك مناسبات خصوصیه سی .

ممالك عثمانیه رأس اداره سنده بولنانلرك یالکز بر قسمی تولد نقطهٔ نظرندن عثمانلی عرقنه منسوب ایدی. خدمات دولتده ایلك پادشاهلرمز خرستیان مأمورین استخدام ایتمزلر ایدی. بوده بر طاقم اسباب نتیجه سی ایدی . ایمپراطور قسطنطین (دراغازه س) ك کریمه سی (اودوقیا ـ Eudokia) ایمپراطور ئه مانوئل ایله ازدواجدن اول ایلك زوجی بر مسلمان ایدی. بوندنده بر چوق اولاد صاحبی اولدیکه آنلرده مسلمان ایدیلر . مراد ثانینك والده سیده بر خرستیان پرنسسی ایدی . تقدیم التواریخ طرزنده بر تاریخ یازان (فرانچز ـ Frantzes) ك اشعارینه نظراً مشار الیها (اودوقیا) ده والده جهتندن شهریار مشار الیه ایله قرابتی وار ایدی . عثمانلی اردوسنده اکثریا یدنجی ژان پاله اولوغ کبی حسن قبوله مظهر اولان بیزانس پرنسلریده بولنیور ایدی . اون دردنجی عصرده روم اصیلزادکان عائله سی قانتا کوزن و پاله اولوغ

عائلهٔ حکمداریلرینی نمونه اتخاذ ایدرك غازی عثمان احفادیله مناسبات صهریه‌یه کیرشمشلر ایدی . دها کری‌یه کیده‌جك اولورسه‌ق بر خیلی زماندنبری عثمانلی اخلاق وعاداتی استانبوله کیرمش وکرك (ئی پودروم ـ آت میدانی) وکرك آیاصوفیه میداننده روم عائلهٔ سلطنتی عثمانلیلرك جرید اویوننی اویناممقده کوریلور ایدی .

حکمداران عثمانیه‌یی آناطولی خرستیانلری بزر آمر وحشی صفتنده دکل بلکه قدیم حکمداران مشروعه‌لری کبی برر حاکم مشروع کبی طانیرلر ایدی . سلاطین عثمانیه مملکتی خرستیان شکل وطرزنده اداره ایتمیور ایدی . مع هذا طرز اداره‌لریله چار، قیصر، ایمپراطور عنوانه بحق مستحق اولمشلر ایدی. فی الواقع بالقان شبه‌جزیره‌سی اوزرنده اسلام وخرستیان (جمعیتلری) لری یالکز دین نقطهٔ نظرندن بربرندن آیریلیور ایدی . عثمانلیلر هیچ بروجهله تبدیل دین ایده‌جك برسببه مالك اولمدقلرندن شرق خرستیانلری صاحب جدیدلرینه دها زیاده تقرب ایده‌بیلمك ایچون پك بیوك مشکلات کوسترمدن حسیات دینیه‌لرینی تبدیل ایله قبول اسلام ایلیورلردی . چونکه عثمانلیلرك تبدیل دین ایچون مالك اولمدقلری سببه‌بونلر متصرف ایدیلر: اولا بیان اولندیغی وجهله برتقرب مسئله‌سی وار ایدی . ثانیاً عشق ، محبت ، حسیات درونیه بوخصوصده بیوك اویونلر اوینایور ایدی. برارکك خرستیان بر اسلام خاتونیله تزوجه قرار ویررسه مطلقا اسلام اولملی ایدی . وکذا خرستیان قزلری برعثمانلی‌یی سورسه زوجنك دها زیاده امن واعتمادینی اکتساب ایچون اوده اسلامیتی قبول ایتملی ایدی. صربستان وآرنوداق جهتنده تعیشدن عاجز برچوق چیفتجیلر آقین آقین کله‌رك سپاهیلر اراضیسنده چالیشیور وبونلر اوراده کچیردکلری حیاتدن

اولقدر ممنون قالیور ایدیکه کندیلری‌یکی بر دورهٔ سعادت و بختیاری‌یه کیردکلرینی آکلاملریله هیچ برجبر وتضییق کورمدن خواهش درونیلریله قبول اسلام ایلیورلر ایدی . ذاتاً عثمانلیلر براستفادهٔ شخصیه ومادیه اوزرینه تبدیل دین ومذهب ایدنلره پك اعتبار ایتمدکلری وبویولده کندی دینلرینی سوء استعمال ایدنلردن خوشلانمدقلری حالده ینه تبدیل مذهب ایدیلیور ایدی . روملر کار وکسبلرنده یعنی چفتجیلك وترجمانلق ویا سائر برایشده زیاده حائز موفقیت اولمق وبلغارلرده حرص وطمعلرلرینی ممنون ایتمك و (لاوانتین)لرده دها زیاده نائل ثروت وآرنودلرده دنیانك الك برنجی اردوسی اولان اردوی عثمانی‌یه انتساب ایدرك شرف واعتبار عسکری‌یه مظهریت ارزوی مجردیله تبدیل دین ایدیورلر ایدی .

کرك بوقبیل خلق وکرك پادشاهك مالی اولان اسرای حربیه ، وهنکام مصادمه‌ده طوتیلان خرستیان چوجقلری ، رعایا اولادی ، اشترا ایدیلان اسرادن یواش یواش مأمورین دولت یتشدی وبونلردن آز زمانده الك بیوك رجال دولت ، الك مقتدر اردو قوماندانلری ، حرم همایونه صبیح الوجه دامادلر ، پادشاهلره مصاحبلر ، ندیملر حاصل اولدی . ١٤٣٠ ده وزیر اولان جلال الدین پاشا بر روم ایدی. واسکی براسیر اولوب روم ایلی بکلر بکلکنه ارتقا ایدن سنان پاشا خرستیان وبلغار، وزیر بایزیدپاشا آرنود ، زغنوس پاشا، صاروجه‌پاشا روم عرقنه منسوب ایدیلر . بوذاتلر دینلرینی فراموش ایتدکلری کبی اسکی وطنداش وهم دینلری منافعی‌ده اونوده‌رق حقیله مسلمان وعثمانلی اولمشلر ایدی . بوده‌دین اسلامك علویتنه وتابع اولدقلری حکومتك عدالتنه امین اولدقلرندن نشأت ایتمکدن بشقه برشی دکلدی . بونلر

آرتق عثمانلی پادشاهلرينه قلباً، ديناً، سياستاً مربوط قالمش وكنديلرينی سلاطينمزك مال مشروعی كبی تصور ايتمكده بولنمشلر ايدی . حال و موقعلرندن ممنون وكنديلرينی بختيار بيليور و بر (اطاعت مطلقه) دائره‌سنده بولنيورلر ايدی . اونوتمدقلری برشی وارايسه اوده يالكز لسان قديملری ايدی. يكی عثمانليلرك موجودی اولقدر چوغالمش ايديكه طول مدت ممالك عثمانيه‌ده اقامت ايدن براسير حرب ١٤٥٨ سالنده شايان دقت اولان شو سطرلری يازمش ايدی :

« قرب پادشاهيده همان‌همان تركجه ايشيدلميور . كرك معيت شاهانه والك بيوك رجال دولت كافهٔ مهتديلردن عبارتدر . » بوسوزلر شايان تأمل وملاحظه‌در. حقيقی يعنی عرقاً عثمانلی اولنلر يالكز امور عدليه‌يه مأمور ايديلر. آناطولی وروم‌ايلی قاضيعسكرلری واردو قاضيسی كبی. بونلر اولدرجه برقوته مالك ايديلركه پادشاهك اراده‌لرينی، قرارلرينی بيله حكم قرآنه توافق ايتمديكی حالده حكمدن اسقاط ايدرلردی. [١] دور اولی تعقيب ايدن دور اقبالمزده ياوز سلطان سليمك راكب اولديغی حيوانك كمنی طوته‌رق عدالت ايت يوقسه سنی سلطنتدن خلع ايدرم ديو مفتينك سوزی تاريخلرده مقيدر .

(٧)

سيفيه

ايلك تشكيلات عسكريه‌مز

معلم محترم مراد بك افندی بوبابده معلومات آتيه‌يی اعطا ايلر: عثمانليلر اصلنده بر عشيرت ، عشيرتكده كوچيه قسمنده ايديلر . بر

[١] يورغا ـ تاريخ عثمانی جلد ١ ص ٤٧٧ ـ ٤٨٠

چوق مدتدنبری ممالك متمدنه داخلنده بولنيورلردی. مدنيتك آثار ومحسناتندن مستفيد اولمقدن كيری قالميورلردی . اساساً پك مستعد بر قوم اوله‌رق استعدادلری نسبتنده اكتساباتده بولنيورلر ديسه‌ده شرقك او وقت معروض اولديغی قارغشه‌لق استفادهٔ قطعيه‌لرينه مساعد دكلدی . كوچبه‌لك حالی معلومدر : بيكلرجه صغر ، اون بيكلرجه قيون بر آره‌ده رعی ايديله‌مز . بوندن طاقم طاقم كزمكه مجبوريت حاصل اولور . مجموع قبيله‌لر رابطه‌لرينی محافظه ايدرلر ، قوناق مركزی مشترك ، سركرده عموميدر . لكن هر بر طاقمك رئيسی ، بكی آيری اولور . كوچك بكلر رئيس عموميه باقارلر ، طاقملرده كندی بكلرينك امريله حركت ايدرلر ايدی .

سكود سرحدينه كلدكلری وقت عثمانليلر بوحالده ايديلر . عثمان بكك سنجاق بكی نصبی بالخاصه شيخ ادانالی‌يه انتسابی مدنيت عثمانيه‌يه تمل آتيلمسنه سبب اولدی . شيخ سايه‌سنده عثمان غازی عادات قديمهٔ شريعتدن زياده احكام شرعيه‌يه ، ايجابات مدنيه‌يه رعايت ايتمكه باشلدی .

سنجاق بكی صفتيله فعلاً اسكان ايتمش ايدی . اوصفتله توسيع دائرهٔ نفوذ ايتدكجه كندی طاقملرينی‌ده اسكان ايتمكه باشلادی. عشيرت بكلری ، تكفورلرك يرينه قائم اولديلر . آنلرده قاضيلر واسطه‌سيله احكام قرآنيه ايله عامل اولمغه ميل ايتديلر. سوريلری غائب اولمدی، آنلر آدملری معرفتيله قشله ويايلالره كيدوب كلمكه دوام ايدرلردی.

سنجاق بكلك ، دره‌بكلك اصولنجه بر مأموريت رسميه ايدی. عثمان بكك ترتيبيله تكفور حصارلرينه يرلشن امرا دخی عين اصول

اوزره عثمان بکه مربوط ایدیلر . دعوتی اوزرینه کندی طاقلریله مسلحاً معیتنه کلیرلر ، سفره کیدرلردی. بوطاقلر هر برینك منسوب اولدیغی عشیرت قسمنك دلیقانلیلری ایدی. بونلر (نوکر) نامیله بکك یاننه چراق اولورلر . بك بونلره آت ویرر ، خلعت ویرر ، حرب غنیمتندن حصه ویرر ، قدم کسب ایدنجه تزلالر ویرر ، چفتلك ویرر ایدی . لکن بو (نوکر)لرك اقصای امللری بکلکه نائل اولمق ایدی. اوده شوصورتله واقع اولوردی. بوکبی کوچك حصار بکلری غزاده پاراق ایدرلر مثلا قره علی بك ، آقچه قوجه ، غازی عبدالرحمن کبی بیوك فتوحاته سبب اولورلر. مکافاتاً برقطعهٔ مهمه‌یه سنجاق بکی نصب ایدیلرلر. ایشته او وقت ترفیع ایدن بو حصار بکلری، کندی سنجاقلری داخلنده‌بولنان حصارجقلری بکلك عنوانیله‌اشبو (نوکر)لره ویررلردی. که‌بونلر دخی افندیلری کبی حلول وموفقیاته نائلیت ایله ترفیع مسند وتوسیع نفوذ ایتمکه چالیشیرلردی.

ایالت تشکیلات‌عسکریه‌مز ایشته بودر. اورخان غازینك‌تشکیلات داخلیه‌سی صره‌سنده‌بوصنف سواری اون‌بیکی متجاوز ایدی. هرطاقم آتده سوار ومسلح اوله‌رق حکمدارك اوتاغنه کلیردی . ینه‌جك ، ایچیله‌جك . هر بر مصرف حکمداره عائد دکل (طاقم) بکنك دلالتیله کندیلرینه عائد ایدی.

مثلا اورخان غازینك خبر ودعوتی اوزرینه بلا تردد کلیرلردی. چونکه غزاده تسکین غیرتدن بشقه، تأمین کار ومنفعت دخی‌واردی. لکن بونلرك طوپلنمسی ــ استعجالاریله برابر ــ بردن اوله‌مز، برخیلی وقت ایسترردی. اورخان غازی دولتك حال حاضری ایله بو حالی توفیق ایده‌مه‌مش، یکی تدابیره احتیاج حس ایتمشدر .

وقتیله تشکیلات ملکیه‌یه تشکیلات عسکریه ایله برابر باشلانمش ایدی. سنجاق بکی صفتیله قره‌جه حصارده یرلشمش اولان عثمان بك شیخ آدانالینك دلالتیله حصارده‌همان برقاضی تعیین ایتمش، امور عبادك احکام شرعیه وجهله رؤیتنی آکا حواله ایلمشدی.

اثرمزك برنجی جلدنده دخی بیان اولندیغی وجهله عثمان غازی ایالت تشکیلاتی صره‌سنده قره‌جه حصاری اورخان غازی‌یه، بیله‌جکی علاءالدین بکه وسائر مواقعیده امراسنه تعیین ایتدیکی وقت یانلرینه برر ده قاضی نصب ایتمشدی. شیخ آدانالی بومناسبتله بیله‌جکه نقل مکان ایتمش، طورسون فقیه عثمان غازی‌یه امام اولمشدی. بوامام حین حاجتده مفتی وقاضی ایدی.

آدانالینك نفوذی عثمان غازی‌یی پك صلابتکار ایتمش ایدی. طریقتلره میل، تکیه‌لر انشاسنه فضله‌جه انهماك، خیراته طلب ومسارعت ایالت هنکامده ظاهر اولان شو نفوذك اثریدر.

بوندن طولایی مدنیتجه چوق استفاده ایدلمشدر. چونکه بوحالك ممالك اسلامیه‌نك هرطرفندن درکاه عثمانی‌یه علمانك هجوم ایتمسنه سبب اولمشدر. لکن بوکوزل یوزك چیرکین آستاریده واردی. آثار مضره‌سی مرور زمان ایله اثبات وجود ایلمشدر. (تاریخ ابو الفاروق)

اردولریمز وعسکرلك

عثمانلی حیاتنك الك عمیق نقطه‌لرینی آکلامق ایچون حرب آزموده اولان شوقهرمانلری سفرده، حال حربده کورملیدر. شوجنك اولرینی یقیندن طانیان برخرستیان بونلری (شوالیه) کبی [١] برصنف عسکری ظننده بولنمش ایدی. عثمانلیلرك حائز اولدقلری اوصاف

[١] فرنکلر قدسی اسلامدن ضبط ایتدکاری صره‌ده انشا ایتدکاری

جليله ، يكانه مزيت عسكريه ، حسيات حربيه بتون صفحاتيله آنجق هنكام مصادمه مرئى ومشهود اولور . اولجه تعيين ايديلان بركونده اردونك تكميل اقسامى بكلرى ،علمدارلرى واسطه‌سيله صوباشيلرى ، يوز باشيلرى سنجاقلرى آلتنده اوله‌رق محل موعوده تجمع ايدر ايدى . هريوزباشينك معيتنده ١٥٠ الى ٢٠٠ نفرسوارى اوللق اوزره مقدارى نامحدود سواريلر حرب شرقيلر ، غزا منظومه‌لرى تلاوت وتغنى ايدرك كلور ايدى . بونلر سپاهيلر وتيمار صاحبلرى ايديكى هربرى كندى طرفندن تجهيز ايدلمش اقلى بش سوارى كتورر ايدى. [١] تاريخمزك اشبودور اولنده ١٠,٠٠٠ روم ايلى و ٢٠,٠٠٠ آناطولى سپاهيسى موجود ايدى .

سپاهيلره نسبتاً دها ساده كيممش ، تجهيز ايدلمش عساكر سائره‌ده آنلره التحاق ايدرك عثمانلى اردوسى مدهش بريكون تشكيل ايدرايدى.

سپاهيلر اكثريا برخنجر، ويتاغان وكوچك براوق ويای طاشير وعموميتله بر زره ايله خفيف Neaume اكتسا ايلردى . ايكنجى درجه‌ده اولان محاربلر كنديلرينى فرنك اسلحهٔ ناريه‌سندن يك فنا برصورتده محافظه ايدن آغاجدن برقالقان ايله براوق وقليج ايله مجهز

خسته خانه‌يه سن ژان ـ Saint Jean وخلقنه‌ده سن ژان هوسپتاليه‌لرى ـ Hospitaliers de Saint jean دينيدى . و حضرت سليمان عليه السلامك معبدى اوزرينه ياپدقلرى كليسايه مأموراولنلره‌ده تامپليه ـ Templier ديديلر. تامپليه‌لر اوچ صنفه آيرلمش ايدى . برنجيسى زادكان صنفى اولوب بونلره شواليه ـ Chevalier ايكنجيسنه سرژان ـ Sergent اوچنجيسنه رهبان Pretre ديديلر . بوحالده شواليه دو سن‌ژان بونلردر. برده شواليه دومالط Ch. de. Malte واردى. بونلرك الك بيوك وظيفه‌لرى مسلمان قيرمق‌ايدى.

[٢] اشاغيده ادارهٔ اراضى ماده‌سنه مراجعت

اولورلر ایدی. بونلرده اصلا زره کورلمامشدر. اشبو ایکنجی درجه‌ده اولان محاربلرمزك تجهیزاتی قدیم قرمان عساکری طرزنده ایدی.

آناطولی، هیچ بر استحضارات حربیه‌لری اولمیان عزبلرله قرا اهالیسنی کوندرر ایدیکه بونلرده آنجق کمیجیلکه مساعد اوله‌رق قورصان کمیلرنده خدمت ایدر وهرسنه اکریبوز ویا موره ساحللرینه کیدرك یغماکرلکده بولنورلر ایدی. عزبلره طرف پادشاهیدن یومیه اوچر آقچه ویریلور ایدی.

الك قیاق محاربلرمزده آقینجیلرمز ایدی. فی‌الواقع بونلر (یغماکر پیشدارلر) مقامنده استخدام اولنورلردی فقط چوقده ایش کوررلردی. بعضاً بیکلرله انسانلری یقالیوب کتوررلر ایدی. ییلدیرم بایزید زماننده بونلر کثرتله چوریلور ایدیکه براسیر برچفت چزمه‌یه صاتیلور ایدی. بونلره طرف حکومتدن علوفه تسویه اولنمزدی. فقط آلدقلری غنایم کندیلرینه مخصوص اولور. حکومتده بونلرك دشمنه ویردکلری ضرری نفع عام کبی تلقی ایدردی. یالکز اورخان غازینك تأسیساتندن اولان خمس شرعی اعطاسی مجبوری ایدی. [١] بو آقینجیلرك سلاحلری مکمل اولدیغی حالده اطرافی دهشت ایچنده براقوب موفقیات عظیمه‌یه مظهریتلری آنجق یك عتیك وچویك اولان حیوانلری سایه‌سنده ایدی. هرهانکی برسفردن اول کرك انسانلر وکرکسه حیوانات مشاق سفریه‌یه هفته‌لرجه آلشدیریلور ایدی.

اردونك، سفر بر قوتنك ایکنجی درجه‌ده (پیشدار) یده

[١] خمس شرعی تأسیسنی برنجی جلدده سهواً مراد اوله اسناد ایتدك. اورخان غازینك سلیمان پاشایه کوندردیکی وزارت منشورنده بوبابده صراحت اولدیغندن بوراده تصحیح اولندی.

علوفه‌جیان ایدی . بونلرك موجودی سکز یوز نفر ایدی . بعضاً غربادە بوایشه قارشدیریلور ایدی. وقت وحالی ایو کویلی مقوله‌سی وبعض شهرلیلرده محاربه‌یه اشتراك ایدرلرسه ویرکودن معاف طوتیلورلردی . فقط بونلر پك نادر اوله‌رق حربه اشتراك ایدوب اکثریا اردونك کچه‌جکی طریقی تعمیر وتطهیر ایدرلردی. بونلرك آمرلری مقامنده اولان (مسلّم) لر چادرلری رکز ایتدیررلر ویومیه بش آقچه آلورلر ایدی . درویشان ، تجاران دخی اردویی تعقیب ایدرسه‌ده خرستیان اردولرنده اولدیغی کبی صنعتلری افساد اخلاق اولان نسا کروهی صلا اردویه تقرب ایده‌مزدی . خلاصه مختلف صنفلرده ، طبقه‌ده ، صنعتده ، اولان شوهیئت عظیمه لطیف بر صورتده تلوین ایدلمش کوزل ، محتشم برتابلویه بکزردی .

کثیر المقدار دوه‌لر ، اشکلر ، استرلر اردونك رهکذارینه تصادف ایده‌جك ولایت خلقی ، خانه‌لری طرفندن تدارك ایدیلان ذخیره وارزاقی نقل ایدردی. اوقلربیله خصوصی ذوات طرفندن تدارك اولنوردی عثمانلیلر بولندقلری عصر حکومات مختلفه‌سنه نظراً اردو اعاشه‌سی خصوصنده الك کوزل برادارەیه مالك ایدیلر . حتی ١٣٢٧ سنه‌سنده ادرنه جهتنده یاپیلان (صوك بهار) مانوره‌لرنده‌کی اردو اعاشه‌سی (Approvisionnement) دن دها کوزل ایدی . تأسف اولنورکه بو اصولده‌ده ترقی ایتمیه‌رك تدنی ایتدك . یا آناطولینك یتشدیردیکی سواری حیواناتی براز دقت اولنمش اولایدی دولت بو کون اجنبی سواری وحتی طوپکشان حیواناتنه محتاج قالمز . بیکلرجه لیرالر خارجه کیتمز ایدی .

عثمانلی اردوسی هیچ بر وقتده دشمن اراضیسنه ذخیره وحتی

محروقات جهتیله بیله محتاج قالمزدی . واقعا دشمن ممالکنده باغلر وآغاجلر قطع واحراق اولنوردی . فقط بوحال آندن استفاده ایچون دکل دشمنی متضرر ایتمك ایچون ایدی.

پادشاهلریمزك خصوصی براردوسی وار ایدیکه بوده تأمین مظفریته کافل اولان یکیچریلر ایدی . بونلر مصر قاهره مملوکلری موده لنده تنظیم اولنمش اولوب قهر وتدمیر ویا آنلره غلبه دشمنلری ایچون پك مشکل ایدی . یکیچریلر اساساً یا اسیر ویا کنج خرستیان چوجوقلرندن عبارت ایدی . پادشاهلر بونلرك متبوعی اولدقدن بشقه آمرطبیعیلری، سوکیلی بابالری ایدی. کندیسیده یکیچری و (یولداش) ایدی حتی یکیچری آیلغنی آلور ایدی. اوروپاده هنوز عساکر منتظمه وموظفه یوق ایکن ایلك دفعه اوله‌رق عثمانلیلر تشکیل ایتمشلردی .

اشبو عساکر منتظمه‌یه عثمانلیلر (قپو قولی) دیرلردی . آنلرده (یکیچریلر) و (سپاهیلر) و (سلحداربلوکلری) دیو اوچه آیرلمش وهربرینه (یکیچری اوجاغی) (سپاهی اوجاغی) (سلحدار اوجاغی) دینمش ایدی . بوصنفلرك تشکیلاندن اول اثرمزك برنجی جلدنده کورلدیکی اوزره اورخان غازی زماننده (یایا) یاخود پیاده، مسلم عزب، صاریجه، یوروك، جانبازان نامیله برصنف عسکر وارایدیسه‌ده بونلر عسکردن زیاده طوپله محارب اولوب بونلرله برایش کوریله‌میه‌جکی آکلاشیلمغله علاءالدین پاشا وجاندارلی قره خلیلك رأیلریله قپوقولی تشکیل ومنتظم براردو تأسیس اولنمشدی .

دوشیرمه اصولیله طوپلانانلر یکیچری اوجاغنه مخرج ومکتب اعدادی اولان (عجمی اوغلانلری) قشله‌لرینه ویریلور، معلم استادلری نظارتنده تربیه اولندقدنصکره کسب لیاقت ایدنلر یکیچری وسپاه

وسلحدار و (بلوکات اربعه) وغربا بلوکلرینه تعیین اولنوردی .

یکیچریلر محاربه زماننده پادشاهك شخص مقدسی اطرافنده بولنورلر ایدی. دنیاده هیچ بر قوت یکیچریلری بولندقلری موقعلرندن آییره‌مز ایدی. واقعا تیمورله وقوعبولان آنقره محاربه‌سنده (١٤٠٢ـ ٨٠٤) مغلوب اولدیلر فقط اوچیوزبیك موجودلی بر قوته اون الی اون ایکی بیك یکیچری طبیعی مقاومت ایده‌مزدی. سفرلرده پادشاهك قان رنکنده اولان اوتاغی‌ایله مخدوملری خزینه اطرافنده اخذ موقع ایدرلردی. یکیچریلر پك نادر اوله‌رق برشخص آخرك قوماندا سنه ویریلور ایدی. مع‌هذا پك مخاطره‌لی اولان سفرلرده ومثلا (١٤٣٢ ـ ٨٣٦) ده اسکندر بك وطرخان بکك موزه سفرنده موفقیتی تأمین ایچون (قپو قولی) دینلان بوقوت مشارالیهم قوماندا سنده بولندیرلدی. یکیچریلر هیچ بر زمانده قلعه محافظلغنده بولنمدی بعضاً بر قلعه ضبط اولندقده موقتاً برازی اورایه ترك اولنوردی.

یکیچریلرك موجودی اون بشنجی عصرك نصف اولنده بشبیك قدر اولوب سکبان باشی (یکی چری اغاسی) تحت قوماندا سنده بولنوردی. بونلرك ضابطانی صنفلری ، اورطه‌لری (بلوك) (جماعت) لری حقنده آتیده بر بحث مخصوصده تفصیلات لازمه ویرلدی .

سلحدارلر یکیچریلر ایچندن تفریق وانتخاب اولنوردی . ایلك تشکیلاتده موجودلری ٣٠٠ مؤخراً ٧٠٠ ودها صکره ٢٠٠٠ نفری کچدی .

قپو قولی پادشاه ایله برابر سفره کیدرك بر محلده مثلا بر نهر ساحلنده ، بطاقلق جوارنده، اورمانده ، بر یرده اخذموقع ایلدکلرنده درحال قرارکاهك اطرافنه بر خندق حفر وشرامپول قازیقلریله کندلرینی

ستر ايدوب استحكام داخلنده بولنور واروكاهلريني مستحكم اردوكاه حالنه افراغ ايدرلر ايدی . عثمانلی استحكاملری پك مشهور ايدی .

مذكور شرامپول قازيقلرينی‌ده بربرينه تيمور زنجير ايله ربط ايدرلر ايدی . اشبو شرامپوللرك آرقه‌سنه چاقيلان قازيقلره دوه‌لر ربط اولنور وبونك دها كيروسنه حفر اولنان ايكنجی برخندق، ياپالر، مسلّحلر، صولاقلر، عزبلر وآقنجيلر خطنی ستر ايدرايدی . (مارسيغلی)

ايلك هجومده پياده وسواری صولاقلر دشمن اردوسی داخلنه كيروب آنلری قارمه‌قاريشيق ايتمكه چاليشور ،صكره سپاهيلر ايلريلر ايدی بونلرك ايلك هجوملرينی متعاقب رجعتلری برساخته بوزغوناقدن عبارت اولوب دشمنی، قوۀ جسيمه‌لری ايچريسنه چكمك مقصدندن نشأت ايلردی . او حالده دشمن اوزرينه ياغديريلان اوقلر اول درجه‌ده كثرتلی اولورديكه ايكی قوت آره‌سنده برسحاب مظلم تشكيل ايدر ايدی . سواريلر الك زياده دشمنی چويرمك ايله مشغول اولورلردی . عثمانليلر بولندقلری عصر دقايق حربيه‌سنه واقف وبوبابده حيل حربيه اختراعنه مقتدر ايديلر .

يكيچريلر[١] تيمور ديوار كبی يرلرندن قيلدانمز، نه ايلريلر نه‌ده رجعت ايدرلر ايدی . هيچ برزمانده فرار ايتمزلردی فرار كنديلری ايچون الڭ بيوك عار وحجاب وناموسسزلق ايدی . بونلر دشمن مغلوبيده تعقيب ايتمز حتی محاربه‌ده يغمايه‌ده تنزل ايتمزلر ايدی . عزت نفسلری

[١] يكيچريلر وسپاهيلر وسلحدار بلوكارينك صورت تشكيلی وبونلرك قوت ، وظيفه ، مخصصاتلری حقنده تاريخمزك جلد ١ ص ٢٠٦ - ٢٢٠ صحيفه‌لرنده ايجه معلومات ويرلمشدر. براز اشاغيده مذكور قپو قوللری حقنده تفصيلات ويرلدی .

پك بیوك ایدی فقط یغما وغنیمت یرینه دولتك اك بیوك مأموریتنه مظهر اولورلردی (یورغا) بر شهر یغما اولندقده هر کس ایستدیکنی آله بیلوردی فقط خانه واماکن رسمیه‌یه طوقنلمز ایدی .

ایشته بویله برقوهٔ مدهشه ایله فاتح محمدخان ثانی عالمه نمونه اوله‌جق برسلطنت جسیمه تشکیلنه حقی وار ایدی .

عثمانلی عساکر منتظمه‌سی برسیاقده البسه ایله بیاض کلاه اکتسا ایلرکن مؤخراً بیاض تولبند صارلمش کلاه کیمکه باشلامشلر ایدی

(٨)

دونانمه

فاتح زمانلرینـه قدر دونما دیه‌جك درجه‌ده حرب سـفینه‌لریمز یوق ایدی . واقعا چلبی سلطان محمد زماننده (جالی) بك دونماسی کبی بردونما موجود ایدیسه عثمانلی کیجیلری دکز ایشلرنده هنوز ممارسه کسب ایتامشلردی . کوچك بر فیلو دشمنك استیلاسنی منع ضمننده دائما طونه‌وموراوا نهرلری اوزرنده بولندیریلورایدی . فقط پك نادر اوله‌رق دکزده کزرلر ایدی . او تاریخلرده غالریالریمزده پك آز مقدارده اولوب موجود سـفائن حربیه اوفق تفك شیلردن عبارت ایدی . قپودان و کمیجیلرکده اکثریسی خرسـتیان ایدیلر . بونلر یغماکرلك ایچون بو خدمتی قبول ایتمشـلردی . عزب عسـاکری خدمات سفلیه‌ده استخدام اولنوردی . دکز اوزرنده عثمانلیلره محاربه براز مشـکلجه ایدی چونکه قوت بازویه مالك اولدقلرندن مدهش اوقلریله دشمنلری کمیلرینه اوق یاغموری یاغدیررلر ایدی . بوایشیده

الڭ زیاده عزیملر کوررلردی. بورده بورده‌یه کلدکلرنده ایش بشقه‌لشور ایدی زیرا دشمن غالریالریله کمیلرینڭ ارتفاعلری بزمکیلردن زیاده اولدیغندن تفوق بحری آنلرده قالیر ایدی . فاتح استانبولڭ ضبطنی متعاقب کوزل بردونانما تشکیل ایتدی .

بونلرڭ کافه‌سی اردوی عثمانی اقسامندن اولوب سواریلر حیوانلرڭ عتیك وچویکلکی وعلی العموم عساکرمزڭ منظره‌آور قیافتلری ، قهرمان سیمالری خارجه غریب بر تماشا عکس ایدر ایدی .

عساكر منتظمه

عسكرى اوجاقلر (صنف)

دولت عليه بدايت، تشكيلندن سلطان محمود خان ثانى زمانه قدر ايكى صنف عسكر استخدام ايتمشدر . بومدت ظرفنده بوصنفلر پك آز تعديلاته اوغرادى . دولت عليه‌نك احراز شان وشكوه ايليوب واصل اقبال وكمال اولمسى هپ بونلرك ثمرهٔ غيرت وشجاعتلرى ايديسه‌ده دور انحطاط وزواله كيرمسنده‌ده ينه خيلى خدمتلرى اولدى. معهذا تام ايكيوز اللى سنه بوصنفلر اونودلمز يارارلقلر ابراز ايتدى .

صنفلردن برى خزينهٔ دولتدن معاش (علوفه) ومعينات يوميه آلەرق موظف اولان قوت ايدى بونلرده يكيچرى اوجاغى (صنفى) سوارى (سپاهى وسلحدار) اوجاقلرى ، جبه‌جى اوجاغى ، عزبلر ياخود ترسانه اوجاغى ، طوپجى وطوپ عربه‌جى اوجاغى ، بوستانجى اوجاغى ايدى .

ايكنجى صنف عساكر عثمانيه‌ده ارباب تيمار وزعامت ايدى كه بونلرده (ايالت عسكرى) دينور ايدى. بونلر خزينهٔ دولتدن معاش وتعيينات آلمز ، وقت حضرده خدمات عسكريه‌دن معاف اولوب كندى كار وكسبلريله مشغول اولور وسفرهنكامده مجهز اولەرق حيوانيله اردويه التحاق ايدر ايدى .

اشبو ايكى صنف آيرى آيرى بروجه آتى برر مادەايله كوسترلدى.

اولاً منتظم وموظف ودائمی عساکر عثمانیه

قپو قوللی اوجاقلری

(۱)

یکیچری اوجاغی

بو اوجاق قپو قوللرینك الڭ مشهوری ایدی . اثرمزك برنجی جلدنده بیان اولدیغی وجهله عثمان غازی ایله جناب اورخان سلطنتنك برقسمنده یایا یعنی پیاده ، مسلم ، عزب ، صاریجه ، یوروك ، جانبازان وغریبان نامیله استخدام ایدیلان قوتله دولت اداره اولنه میه جغندن علاءالدین پاشا ایله چاندارلی قره خلیلك همتلریله بو اوجاق تشکیل ایدلمشدر .

اوروپاده تشکیل اولنان ایلك منتظم وموظف بر صنف عسکریدر [۱] قانونلری تدریجاً تنظیم وتنسیق اولنه رق بوسایه ده بو اوجاق واردوی عثمانی دنیانك الڭ برنجی ومکمل اردوسی حال وشکلنی آلدی .

بو صنف (یایا) یعنی پیاده صنفی یرینه قائم اولمش وحاجی بکتاش طرفندن تقدیس اولندیغندن بونلرده او طریقته سالك اولمشلردی . بو اوجاغك اصل تنظیم وتنسیقی فاتح زماننده اولوب مشارالیه تعدیل وزمانه کوره اصلاح ایتمشدی .

یکیچری برطاقم طابوره یعنی (اورطه) لره تقسیم اولندقلرندن طریقت بکتاشیه محبانی (جان) ده اوجاغه داخل اوله رق ۹۹ نجی

[۱] اثرمز ـ جلد ۱ ص ۲۰۲ الی ۲۱۲

اورطه‌یی تشکیل ایتمشدی . یکیچری اوجاغی درت فرقه‌یه تقسیم اولنمشدر آنلرده :

١ جماعت
٢ بلوك
٣ سیمن یاخود سکبان
٤ عجمی اوغلانلری

بونلرك بهری هرشانکی مقدار (اورطه) یه تقسیم اولنمش ایدی . دولتده ٢٢٩ اورطه بولنوب بونك ٧٧ اورطه‌سی پایتختده محافظ صورتیله آرامساز اولور باقی ١٥٢ اورطه‌سی ولایاتده بولنوردی .

بونلرك استانبولده محل اقامتلری یکی واسکی اوطه‌لر نامیله ایکی محلده ایدی .

یکی اوطه‌لر (قشله‌لر)

اقسرای جوارنده ومراد پاشا جامعنك اوست طرفنده‌کی جدددن صوفیلر حمامنه کیدیلورکن تصادف اولنان بوستانك قارشوسنده ات(شه) میدانینه کیدن جاده‌نك باشنده یعنی تمام بوستانك قارشوسنده بر مکلف قپو اولوب بو قپو یکی اوطه‌لر قشله‌لرینك اك بیوك قپوسی ایدی . محمود ثانی زماننده قره جهنمك اك اول طوپه طوتدیغی قپو بودر . تکه میدانی بو قپو ایچریسنده ایدی . فاتحك انشا کرده‌سی اولان (اورطه جامع) ده مذکور میدان وسطنده ایدی . اشبومعبد اوجاغك پك چوق دفعه‌لر دولت وسلطنته قارشی اشعال ایلدیکی نائرهٔ بغی واختلالك مرکزی اولمشدی . یکیچریلر نوقت فتنه چیقارمق ایسترلرسه آنالریله علمای بورایه کتوردرك شرعاً اجرا‌آت ایدرلردی .

عثمان خان شهید بو جامعدن قالدیریلوب یدی قله‌یه کوتوریله‌رك اختناق وقولاقاری باعث افنای اولان بیوك آناسی کوسم سلطانه اهداایدلمشدی .

اسکی اوطه‌لر

بونلرده شهزاده‌باشنده فوزیه قرائتخانه‌سی کوشه‌سندن یعنی اخیراً قالدیریلان (عثمان بابا) تربه‌سی آرقه‌سنده یعنی شهزاده جامعی قارشیسنده ایدی (برلرقپوسی) دیدکاری قپومذکور تربه‌نك اتصالنده‌کی سوقاغك (شمدی اجزاخانه ایله قرائتخانه واردر) باشنده و (قرق‌درت قپوسی)‌ده برلرقپوسی اولان یردن چقورچشمه‌یه اینان جاده‌نك نهایتلرنده‌ایدی . ایکی قپو آره‌سی ایله دیرکلر آره‌سی آرقه‌سنه‌وشهزاده قره‌غولنه طوغری اولان محللرك ایکی جهتی یعنی شهزاده باشنده قپامه‌جیلر جاده‌سندن چقور چشمه طرفنه قدر اولان آطه کاملاً اسکی اوطه‌لر (قشله‌لر) حدودی داخلنده ایدی . الیوم عجمی اوغلو حمامیده عجمی اوغلانلری قشله‌سی درونده ایدی . بو کنج عسکرلر یالکز اوراده استحمام ایدرلردی .

پادشاهلر برنجی اوطه‌یه منسوب نفراتدن وتخصوص علوفه‌لری اولدیغی جهتله (برلر) قپوسی اوزرنده بر خنکار کوشکی وار ایدی . علوفه توزیعنده اورایه کیدرلك مطلوبنی استیفا ایدرردی . سلطان محمود ثانی یکیچریلری الغاسنده یکی اوطه‌لر یرینه (احمدیه) واسکی اوطه‌لر یرینه (فوزیه) تسمیه ایلمشدر .

اشبو قشله‌لردن بشقه برده (پیك خانه) واردی . اوده فؤاد پاشا تربه‌سی جوارنده ایدی . پیکلر اوراده اسکان ایدرلردی . طوله باغچه اوزرنده‌کی کموش صویی قشله‌سی موقعنده‌ده صامصون خانه، اسکدارده

سلیمیه جوارنده زغرجیان قشله‌سی بولنوردی . قره‌جه احمد جوارینك طازیجیلر نامیله معروف اولمسی بوندن نشأت ایتمشدر ظن ایدرم . بوحالده اردوی عثمانینك اصل پیاده قسمی استانبول مرکزنده ایدی . زغرجیلرله صامسونجیلرك بك اوغلی واسکدار جهتنده بولنملری اورالری هنوز مسکون اولمیوب حیوانات مذکوره‌یی تربیه وگزدرمکه مساعد اولمسندن نشأت ایتمشدی . حتی شمدیکی غلطه سرایی جهتی آغاجلرله مستور اولوب پادشاهلر اورایه کله‌رك آولنورلردی . غلطه سرایی موقعده بر کوچك قولبه ودرونده عالم انزواده یشار برذات بولنیوردی . بایزید ثانی بر کون آوه چیقمش ، صغوقدن اوشومش ، قلبه‌یه التجا ایتمش ، ذات مومی الیهی نه ایله ممنون ایده‌جکنی صورمش اوده الیله غلطه سرایی اراضیسنی کوستروب شورایه مکتب ، برده حمام یاپ دیمش پادشاهده اویله‌جه یاپمشدر . اشبو ذات غلطه سرایی مکتبی جوارنده مدفوندر . (تاریخ عطا)

اورطه‌لردن برنجیدن التمش برنجی‌یه قدرینه (آغا بلوکاری) وینه بردن باشلیه‌رق اوتوز دردنجی اورطه‌یه‌قدر (سکبان بلوکلری) دینور ایدی . بوصورتده جماعت وبلوك وسکبان نامیله اوچه آیریلان یکیچریلرك اورطه‌لرینه (بلوکایلر ـ یاخود آغا بلوکایلری) وجماعت اورطه‌لرینه (یایا بکلر) وسکبانلره (سیمنلر) دخی دینور ایدی .

جماعت

بوده ۱۰۱ اورطه‌دن عبارت ایدیسه‌ده شهید سعید عثمان خان ثانی علیهنه وقوعبولان اختلالده مشارالیهك قتلنه اشتراك ایدن ٦٥ نجی اورطه (۱۰۳۳ـ۱٦۲۳) تاریخنده مراد رابع طرفندن لغو ایدلمش

قشله‌سیده آخور اتخاذ اولنمش ودیکر اورطه‌لره هراون بش کونده بر (موم توزیع) اولندیغی یاخود (علوفه‌دیوانده ـ معاش توزیعی) ویاخو هراقشـام نمازندن صکره والحاصل سـائر اوقات رسـمیه‌ده (کلبانك) [١] چکدکلری زمان ٦٥ نجی اورطه‌نك نامی یاداولندیغی صره‌ده موجود یکیچریلر برآغزدن (یوق اولسون ، محو وخراب اولسون) دیو باغریشیر ایدی .

جماعت نامیله مسمی اولان (اورطه) لر حدود اوزرنده واقع نقاط مهمه‌نك محافظه‌سـنه مأمور اولدقلرندن قلعه‌لرك آناختارلری بو اورطه‌لرك ضابطانه تسلیم اولنمق کبی برامتیازی حائز ایدیلر. بوضابطلر یکیچری آغاسنك قارشیسنده حیوانه راکب اوله‌بیلوب صنوف سائره ضابطانی‌ایسه بوامتیازدن محروم ایدیلر. بوامتیازدن طولاییدرکه چزمه‌لری صاری ودیکر ضابطانککی قرمزی ایدی . بوامتیاز محمود ثانی زماننده اوجاغك الغاسنه قدر باقی قالمشدر .

بو اورطه‌لردن ٣٩، ٥٩، ٦٠، ٦١، ٦٢، ٦٣، ٦٤، ٧٠، ٧٣، ٩٤، ١٠١ نجی اورطه‌لر اسـتانبولده و٦٠ و٦١ و٦٢ و٦٣ نجی اورطه‌لر پادشـاه سراینه مأمور یعنی معیت عسکری ویا معیت بلوکلری ایدیکه البسه‌لری طرز آخرده وکلاهلری اوسکوف اولوب بونلره (صولاق) دینوردی. بواورطه‌لر یوزر کشیدن عبارت اولدیغندن معیت بلوکلری یاخود صولاقلر جمعاً ٤٠٠ نفر ایدی. البسه‌لری یشیل قدیفه‌دن اولوب رئیسلرینه (یوز باشیلرینه) ـ صولاق باشی ـ ملازم وظیفه‌سنی ایفا ایدنلره رکاب صولاغی دینور ایدی. پادشاه بیوك برمعیت ایله چیقمق ایستدکده درت نفر صولاق باشی وسـکز رکاب صولاغی ایله التمش

[١] کلبانك اثرمزك برنجی جلدنده ـ ص (٢٧٥) ده مندرجدر ،

صولاق پادشاهك طرفیننده کیدر ایدی. بونلر عادتا زمانمزك (خدمهٔ همایونی) ایدی . بونلرك معاشلری (طبیعی) دها فضله وعلاوه مولود نبوی قرائتی کونلری بیك غروشلق براحسانهده مظهر اولورلردی.

بلوك

بوده ٦١ (اورطه) دن عبارت اولوب بونك اوتوز اورطهسی ولایتلرده وباقیسی استانبولده بولنوردی . بلوکیلر بالذات محافظ پادشاهی اولمق و (سنجاغ شریفی) وقایه ایتمك کبی کندیلرینه مخصوص امتیازلری واردی . فقط چورباجیلری بهمحال قرمزی مست کیر و (آغا) حضورنده حیوانه بینهمزدی .

سیمنلر ، سکبانلر

بونلرده ۳٤ اورطه ایدی . یالکز اوتوزبرنجی اورطهسی استانبولده بولنوردی سیمنلر یاخود سکبانلر ضابطانی بلوکیلر کبی قرمزی مست ویاچزمه کیمکه مجبور ایدیسهده ۳۱ نجی اورطه بوقاعدهدن مستثنا اولارق صاری چزمه اکتسا ایتمك امتیازینه مالك ایدی . سکبانلر اساساً پادشاهلرك آوجیلری ایمش ییلدیرم بایزید زماننده سکبان، زغرجی، طورناجی، صامسونجی دیو درت صنفه آیرلمش ایدی.

قوریجی

آنفاً ذکر اولنان اوچ قسم یعنی (جماعت) (بلوك) (سکبان) دن بر صنف عسکری انتخاب اولنوب آکده (قوریجی) دینمش ایدی وظیفهلری استانبول اطرافنده طاغ واورمانلری (قوریمق) وصو

یوللرینه باقیق ایدی. قوچی بکڭ افادهسنه كوره بونلرڭ موجودی ابتدا قرق کشی ایمش. مارسیغلی بوموجودی طقوز یوزه قدر چیقاروب درسعادت ، بروسه ، ادرنه سرایلرینڭ محافظهسنه مأمور اولدقلرینی یازیور. (موراجه دوسسون زاده) بونلره (قوری آغا) دیوب موجودلری آلتیوز نفر اولدیغنی و٣٧ ناحیهده بولنان اورمان ناحیهلرینڭ حفظ وحراستنه مأمور اولدقلرینی بیلدیریور.

عجمی اوغلانلری

عجمی نفرات دیمکدر. بونلر قشلهلر (اوطه) ایله اماکن ومحال سائرهٔ معلومهده یدی سنه تعلیم وتربیه اولندقدن صکره یکیچری صنفنه داخل اولورلردی. چونکه دولتجه معروف ومصدق برخلق وطبیعت ومعلومات عسکریهیی حائز اولهمیانلر یکیچری اولهماملری اورخان غازینڭ وضع ایتدیکی قانونه اقتضاسندن اولدیغندن یکیچریلره منشأ وعادتا مکتب اولمق اوزره بوصنف تشکیل اولنمشدی. (دوشیریلان) افراد جدیدهدن کنج ودنجلری عجمی اوغلانی نامیله ادرنهنك ضبطندن صکره تجدداً انشا ایدیلان جسیم جسیم قشلهلرده (اوطهلرده) اسکان واسرادن حصهٔ پادشاهییه اصابت ایدن خمس سرای همایون ایله مذکور اوطهلره اسرا اولنوردی. بونلر بویله طول مدت تعلیم وتربیه وتحصیل هنرله تزیین ذات وصفات ایدرك وقتلری کلنجه اوجاغه چیقانلر (مکمل بر عسکر) اولهجغندن یکیچریلرڭ دنیانڭ هرطرفنده قزاندیغی نام وشهرت وظفر ونصرت اشبو تعلیم خانهٔ هنر ومعرفتدن یعنی اوزمان مکتب حربیهسندن

چیقان دلاورلر ومکمل عسکرلر سایه‌سنده حاصل اولمشدی .

عجمی اوغلانلری ۳۳ اورطه‌دن عبارت اولوب دائمی صورتده حتی سفر زمانلرنده بیله استانبولده بولنورلردی . عجمی اوغلانلرینك بردوشیرمه قانونی اولوب پك مفصل اولدیغندن بوراده اشعارندن صرف نظر اولندی . خدا نصیب ایدرسه بوندن صکره یازیله‌جق تاریخ عسکریمزه درج ایدیله‌جکدر .

یکیچری ارکانی وامراسی

مجموعی اون سکز نفردن عبارت اولوب (ارکان یکیچریان) یاخود (دائره آغالری) ویا (قطار آغالری) دینور ایدی قطار آغالری وجه تسمیه‌سنك سبیده صره‌ایله سلسله یوریدیله‌رك یکیچری آغاسی اولملرندن کنایه ایدی قطاره ، صره‌یه کیرمش دیمك ایدی. آنلرده تشریفات صره‌سیله شونلردر :

۱ یکیچری اغاسی ـ ۲ (سکبان باشی) ـ ۳ قول کیاسی (کهیا بك) ـ ٤ زغرجی باشی ـ ٥ صامصونجی باشی ـ ٦ طورناجی باشی ـ ۷ سرحد آغا ـ ۸ استانبول آغا ـ ۹ درت نفر صولاق ـ ۱۰ (اوجاق) امامی ـ ۱۱ بیت‌المالجی ـ ۱۲ باش چاوش ـ ۱۳ محضر اغا ـ ۱٤ کهیا یری (کاتب ـ یکیچری افندیسی) ـ ۱٥ تعلیم خانه‌جی ـ ۱٦ چارداق چورباجی ـ ۱۷ عسس باشی ـ ۱۸ آوجی باشی

۱ یکیچری آغاسی

سرعسکر ویا حربیه ناظری ایدی . یکیچری تاریخنك روایتنه کوره [۱] یکیچری آغالغنك تاریخ احداثی یاوز سلطان سلیم چالدیران

[۱] تاریخ عسکری ص ۲۲۸

محاربه‌سندن صکره قیش حلولیله آناطولی‌یه وسیواسه وصولنده یکیچریلرك اختلالی اوزرینه بونلرك ضبط وربطنی بولنه قویمق وغلو واختلاللرینه‌میدان ویرمامك وقول کهیاسی وزغره‌جی‌باشی وسائره‌نك کافه‌سنه‌ده‌قوماندا ایتمك‌اوزره (یکی چری آغاسی) نامیله بورتبه‌وموقعی احداث ایتشدر. فاتحك (قانونامهٔ عثمانی)سنده یکیچری آغاسی دیو صراحت‌کورلمسنه نظراً سلیم‌اول زماننده مقدم بومأموریتك موجود اولدیغی اکلاشیلیور.

(آغا)لر اوجاقدن یتیشه‌رك عسکر اوزرنده پك زیاده نفوذ پیدا ایتملری بعض مرتبه سؤ نتایجی دعوت ایتدیکندن سلیم اول‌یکیچری جزؤ تاملری قوماندانلرینك بعدما کندی ضابطلری میاننده انتخاب اولنمامسی‌قاعده‌سنه وضع ایلدیکندن بوندن‌صکره قوماندانلق‌یا(سپاهی) آغایه ویا سلحدار باشنه ویا (رجال دولت) و(سرای ارکانندن برینه تودیع اولنور ایدیسه‌ده بوندنده بر طاقم فنالقلر ظهور ایتمکله ایشلك اوکی النه‌میه‌جق درجه‌یه کلدکده مراد ثالث (١٥٨٢-٩٩٠)ده اسکی اصولی اعاده‌یه مجبور اولدی وینه سلسله وقدم صره‌سیله بوتاریخدن اعتباراً (سمین باشی) و(قول کهیاسی)آغایه خلف اولمغه باشلدی.عین زمانده استانبول قوماندانی (مرکز قوماندانی) اولان (آغا) بونقطهٔ نظردن صدر اعظمك وکیل عسکریسی عد اولنمق لازم‌کلور. بوندن طولاییدرکه یکی چری آغاسی‌ده هفته‌ده ایکی اوچ دفعه ویا کوندز استانبول اسواق وپازارینی کشت وکذار ایدر ایدی. نتکیم بوستانجی باشیلرده‌دکز جهتلرینك‌حفظ‌وحراستنه مأمورایدی. برده‌درسعادتده حریق اولدیجه صدر اعظمله برابر آغاده کیدر واطفای حریقه چالیشوردی.

مخصصاتی قانونی زماننده بشیوز اقچه وبشقه‌جه سنوی (صمان بها) دیو ٨٠,٠٠٠ اقچه آلوردی.

ترفیع رتبه ایله اوجاقدن انفصالی اقتضا ایدرسه (روم ایلی بکلربکی) یاخود (قپودان دریا) اولوردی. فقط دیگر صورتله عزل اولنورسه سنجاق بکلکنه قدر تنزیل ایدیلوردی. وبوده اکثریا قسطمونی سنجاغی اولوردی. صدر اعظم اولدقلریده واردی.

سوقاغه چیقدقده آرقه‌سنده فلقه‌ودکنك طاشنور ایدی.

سفره گیدرکن یکیچری اوجاغنه مخصوص توغ وبیاض یراق چکیلوب آرقه‌سندن درت یدك آتی گوتوریلوردی. هرایکی طرفنده اتکلری بللرینه صوقولمش (شاطرلر) وبیراقلر ومهترخانه‌سی اوجاق موزیقه‌سی) آغایی تعقیب ایدردی. نصبنده صدر اعظمه جائزه ویرر فقط کندیسیده اوجاغه نصب ایتدیکی آغالردن آنك آجیسنی چیقاروردی آغالق اگرچه مناصب مهمه‌دن ایدی فقط عسکرلری یکیچری عسکری بوزوب نظام وانتظامیده بوزولمغله برطرفدن کندی عسکری دیگر طرفدن غضب پادشاهی کبی ایکی مدهش قوت آره‌سنده قالدیغندن ایکی یوزلی پولتیقه‌دن طوتمغه مجبور وبوده پك مشکل اولور وگاه غضب پادشاهی‌یه دوچار وگاه اوجاقلینك قیامیله کله‌سی اوچوریلوردی.

یکیچری اغاسنك محل اقامتی شمدیکی باب مشیخت ایدی. (آغا) شمدیکی عرض اوطه‌سنده عقد دیوان ایدر ایدی. دیوانه مخصوص قیافت ومراسم مخصوصه وار ایدی.

حضرتك دیوان عالی‌یه گیتمسیده بیوك بر رسم ایدی. صرمه نقشه‌لی ایچولرله مزین وآلتنده صرمه توحه‌یی حاوی، اوزنکیلری آلتوندن بر حیوانه راکب اولوردی. برقضایه میدان ویرمامك ایچون

بر کوله او زنکیلری طوتدیغی و آرقه‌سنده یدی رأس یدك حیوانی بولندیغی وکندیسی سمور کورکی لابس و قوللری یعنی یکلری آیاقلرینه قدر صارقش اولدیغی حالده حرکت ومعیتی خلقی کندیسنی تعقیب ایلردی. آنلك اوکنده قرمزی فستانلی یساقجیلر وصاغنده عادی قطیفه‌دن جبه‌لی (سکبان باشی) کیدر آنی (استانبول) آغاسی تعقیب ایلر ایدی. بونك البسه‌سی سکبان باشی کبی ایدیسه‌ده کلاهی اوستنده سیاه تویدن بر صورغوج بولنور وصاری مست پابوش کیر ایدی. صکره کتخدا بك. (یکیچری افندیسی) یعنی (فدوله خوار کاتبی) (محضر آغا) (باش چاوش) ودیکر ایکی چاوش تعقیب ایلرلر ایدی. خلاصه بو آغالر، بیوك آغانك لازم غیرمفارقی ایدی. بو ضابطلردن صکره نفرات کاور ودیوان دونیشنده عین وفقط عکسی ترتیب اولنور وآنا حضرتاری الك آرقه‌ده قالور ایدی. هر جمعه کونی اوجاق ضابطانی آغانی زیارت ایدر و بعدالزیاره آغا ایله برابر صدر اعظمه کیدیلور ایدی. آغا عین الآی ایله دائره‌سنه عودتله کوچك آغالره سلام ویره‌رك آنلره رخصت ویرر ایدی.

سفرده ومحاربه زماننده ایکندی نمازندن صکره (آغا) چادری اوکنده اوطوروب معیتی اطرافنده طوپلانور ایدی. اردو بو وجهله بیوك بر دائره تشکیل ایلدکدن واوجاق امامی کتخدا بکك نزدینه عزیمت وبعده برلکده آغانی زیارته کلدکدنصکره عساکرك جمله‌سی یارم ساعت نعرهٔ الله الله ایله کنکرهٔ اسمانی اینکلدر وبعده بر دعا ایله مناجاتلریله ختام ویریلور ایدی.

٢ — سكبان باشى

فريقلق رتبه‌سى معادلى بر مقامدر . يكيچرى اوجاغنك تشكيلنده بو صنفه تعيين اولنمش بر ضابط ايدى سليم اول زماننده يكيچرى آغالغى احداث اولنمغله سكبانلق آنك معيتى اولدى . سكبان اورطه‌لرينك رئيسى وعسكرلكده يكيچرى آغاسنك دفعتاً مادونى يعنى (آغاى ثانى) ايدى . سفربرلك زماننده يكيچرى آغاسى محاربه‌يه كيدرسه استانبولده يكيچرى آغالغى وظيفه‌سنى ايفا ايدردى . فقط صكره‌لرى بو وظيفه‌ده يعنى سكبان اورطه‌لرى قوماندانلغى طوغريدن طوغرى‌يه يكيچرى آغاسنه ويرلديكندن سكبان باشيلق ايشسز بر منصب كبى قالمشدى .

٣ — قول كهياسى

يكيچرى آغاسى وسكبان باشيدن صكره كلور اوجاقدن يتيشورلردى . بوده شمديكى فريق رتبه‌سنه معادل بر مأموريتدر . بلوكلردن برنجى اوطه‌نك قوماندانيدر . قوماندا واداره جهتيله آنلردن فرقى اولمديغندن (آغا معاونى) ديمك ايدى . كهيالق اوجاغك اداره مأمورى وشمديكى حربيه نظارتى لوازمات عموميه رئيسى ايدى . بوندن بشقه اوجاغك پوليس وظيفه‌سنى ايفا وقوانين ونظاماتك مرعى الاجرا اولمسنه نظارت ايدر ايدى . قاووغى شكرجى كلاهى كبى بر مخروط تشكيل ايدر ورأسنده يلپازه شكلنده بر توى بولنوب بونك نصفى اوك ديكر نصفى آرقه طرفنه صارقار ايدى . انتارى وخفتانيله قوشاغى يكيچرى آغاسنككى كبى ايدى فرقى آغا كوركنك قولى بياض اطلسدن وكتخدانككى يشيل اطلسدن ايدى صارى جزمه كيمسيده مشروط ايدى . (حامر) ك قولنجه يكيچرى اوچاغنك

مساعده‌سی اولمدقجه پادشاه بیله آنی عزل ایده‌مزمش . بو حالده کهیالق موقعی آغالق موقعندن دها صاغلام ایدی . آغانك معیتی صاییلور ایدیسه‌ده اوجاقده‌کی نفوذی آغادن زیاده ایدی . یکیچریلرك کافهٔ خصوصاتی آغا ایله کتخدا بیننده قرارلشدیریلور ایدی . کهیا چورباجیلرك مادوننده اولان رتبه‌لرك عزل ونصبلرینه مقتدر وفقط آغانك رضاسنی تحصیله مجبور ایدی. محاربه ومحاصره‌لرده هجوم ومدافعه ترتیباتنی اجرا وحدود محافظلغنده بولنان اورطه‌لره اوامر لازمه تسطیر واعطا ایدر ایدی . خلاصه اوجاغك برنوع (ارکان حربیه رئیسی) ایدی . قول کهیالغیده یاوز سلطان سلیمك احداثندندر . زغرجی وصامصونجی وطورناجی باشیلقله عین کونده احداث اولنمشدر .

٤ — زغرجی باشی

(جماعت) دن التمش دردنجی اورطه‌نك رئیسی وصامصونجی وطورناجی باشیله برابر آغا دیوانك برعضو طبیعیسی ایدی . یاوز سلطان سلیم ایران سفرندن عودتنده اماسیه‌اوودسنده ایکن یکیچریلرك اختلالی واسکندر پاشا ایله قاضیعسکر جعفر چلبی وسکبان باشینك اعدامنی متعاقب غازیلرك غلولرینه میدان ویرمامك اوزره احداث اولنمش ایدی .

٥ — صامصونجی باشی

بوده فریق رتبه‌سنه معادل ایدی . جماعتدن یتمش برنجی اورطه‌نك آمری اولدیغی کبی آو کوپکلرینك محافظی اولان عسکرلرده قوماندانی ایدی . صکره پادشاهلرمز شکار هوسندن فارغ اولدقلری جهتله رؤسای مومی الیهم یالکز اسکی نامارینی محافظه ایدرك اوجاغك باشلیجه

آغالرندن بری اولمق اوزره بالفعل قوماندا ایتمکدن و(آغا) مجلسنده اعضا صفتیله بولنمقدن بشقه خدمتلری قالمدی . صامصونجی باشیلغك احداثیده زغرجی باشیلق کیدر .

٦ — طورناجی باشی

موقعی فریق رتبه‌سنه معادل ایدی جماعتدن یتمش اوچنجی اورطه‌نك قوماندانی ایدی .

بو رایه قدر اسملری یازیلان ارکان عسکریه‌یه (اوجاق آغالری) دینوب یکیچری قوناغنده تشکل ایدن (اوجاق دیوانه) مأمور ایدیلر . سیمن باشی یاخود قول کهیاسی اوله بیلمك ایچون صولك اوچ رتبه‌یی احراز ایتمك لازم ایدی بو (آغا) لردن بری انفصال ایدرسه استانبولده قالمز ایدی . یا آطه‌لر دکزی جزایرندن برینه نفی اولنور ویا (سردار اغا) عنوانیله مواقع مستحکمه‌دن برینه قوماندان تعیین ایدیلوردی بوده دیکرلری کبی یاوز سلطان سلیم طرفندن احداث اولنمشدر . طورناجی باشیلر دوشیرمه زماننده روم ایلی یه کیدوب چوجق دوشیررایدی .

٧ — سرحد آغا

الك مهم مواقع مستحکمه محافظلغنده بولنان یکیچریلرك قوماندانی ایدی . بوده دیکرلری کبی زمانمزك (فریق) رتبه‌سنه معادل بر رتبه‌در . سرحد آغالر طورناجی باشیلق رتبه‌سنی احرازدن صکره بو رتبه ومأموریته واصل اولورلر ایدی . بونلرك مقداری بر عصر اولنجه‌یه قدر کافه‌سی عین اقتدار ورتبه‌ده اولمق اوزره اوتوز ایکی نفر ایمش . شو قدرکه (و دین) سرحد آغاسی تشریفاتده دیکر سرحد آغالره تفوق ایدرمش . سببیده موقع

مذکورك سلطان بایزید اول طرفندن فتحندن صکره طورناجی باشی کندی اورطه‌سیله قالدیرلمیوب اوراده قالمش ورئیسی‌ده (طورناجی باشی) عنوانی محافظه ایتمش ایدی . بو آمرك قدملی عد واعتبار اولندیغندن حائز اولدیغی شرف واقتدار استانبولده‌کی طورناجی باشیدن‌ده بالاتر ایدی . شاید بر (سرحد آغا) استانبوله جلب اولنورسه منکوبیتندن اول حائز اولدیغی رتبه ایله جماعته داخل اولور ایدی .

٨ — استانبول آغا

عجمی اوغلانلرینك قوماندانی وبو صنفه منسوب اوتوز دردنجی اورطه‌نك آمری ایدی . (روم ایلی آغا) وآناطولی آغا نامیله بری روم ایلی دیکری آناطولیده بولنان وهر بری ١٧ اوطه‌دن عبارت اولان ایکی فرقهٔ عسکریه‌نك قوماندانلری استانبول آغاسنك وکیل ویا معاونی ایدیلر. روم ایلی عجمی اوغلانلرینه روم ایلینك وآناطولینککنه اورانك افراد جدیده‌سی قید وقبول اولنمق عادت واصولدن ایدی . استانبول آغالق قید حیات شرطیله بر مأموریت ایدیسه‌ده دها ایلری بر فیض وترقی‌یه مالك اوله‌من وفقط قول کهیاسی درجه‌سنده‌تشریفاتده بر موقع احراز ایدردی . دیوانده سکبان باشینك یاننده اوطورور ایمش . استانبول آغا اسطوانی الشکل یوکسك صاریق یعنی مجوزه صارار وکورك اکتسا ایدردی . بیندیکی آتك غاشیه‌سی کوشلی ایمش اصل وظیفه‌سی استانبوله لزومی اولان اودونی وسرایك ذخیره‌سنی تدارك ایلرمش. بو خصوص ایچون سنوی ١٢٠٠٠ آقچه آلدیغی مارسیغلی یازیور . استانبول آغا پایتخت قوماندانی اولوب شمدیکی تعبیرجه (مرکز قوماندانی) ایدی .

۹ -- صولاق باشی ورکاب صولاقلری

درت نفر ایدیلر معیت شاهانه‌یی تشکیل ایدن ٦۰ و ٦۱ و ٦۲ و٦۳ نجی اورطه‌لرك قوماندانی وزغرجی باشی درجه‌سنده بر رتبه‌یی حائز ایدیلر . پادشاه خلق نظرینه چیقدقده اسب همایونك طرفینده (سروی) کورك قاپلی ویشیل قدیفه‌لی البسه‌یی لابس اولدقلری حالده یورورلر ایدی . بونلرك ضابطلریده قید حیات اوله‌رق تعیین اولنور . ووفیات ظهورنده اك اسکی اولان (رکاب صولاغی) آنلره خلف اولور ایدی . (رکاب صولاقلری) ده سکنز نفر اولوب هر ایکیسی بتون اورطه‌لردن انتخاب اولنان یوزر نفرلك بر ر اورطه‌یه قوماندا ایدر ایدی . اشبو اورطه‌لر افرادینك یاقیشقلی ودکرلی وحسن حال اصحابندن اولملری مشروط ایدی . رکاب صولاقلرینك قووقلری طبق (قول کهیاسی) نك کلاهی کبی ایسه‌ده تویلری نصف دائره‌دن زیاده بر شکل تشکیل ایدرمش . البسه‌لرنده کورك اولمیوب آلای کونلری بیاض (باش) وواسته بیاض ودرت قوللی خفتان کیرلرواشبو قوللرك ایکیسنی قوللرینه صوقار دیکر ایکیسنیده بللرنده‌کی قوشاغه صارارمش . آرقه‌لرنده‌ده اوق قویمغه مخصوص بر ر (یترکش) واللرنده بر ر اوق بولنور ایدی . بر کوپری کچیلورکن صولاق باشی اسب شاهانه‌نك دیزکینلرینی طوتارایدی . هراون نفره قوماندان اولان (چاوش) شمدیکی خدمهٔ همایون کبی یوریش نظامنی محافظه ایدر ایمش .

۱۰— اوجاق امامی

یکیچری اوجاغنك امامی و۹۹ نجی اورطه‌نك رئیسی ایدی .

رتبه‌سی ترفیع اولندقده صاریغی چیقاروب مأموریت شرعیه و دینیه‌سنی خلفنه ترك ایدرمش .

١١ — بیت‌المالجی

جماعتدن یوز برنجی اورطه‌نك آمری ویکیچری اوجاغنك وزنه‌داری ایدی . بلا وارث وفات ایدن یکیچریلرك مخلفاتنی طوپلار ایدی . ترفیع ایتمك ایچون اولاً اوجاق امامی اولور صکره طورناجی باشه‌لغه ارتقا ایلر ایدی . بونك معیتنده برخیلی زماندنبری (زوناتا) نام موسوی عائله‌سندن (اوجاق بازرکانی) نامیله‌ده برده اوجاغك مدیری بولنور ایدی .

١٢ — باش چاوش

(بلوك) لردن بشنجی اورطه‌نك (طابور) رئیس وجماعتك تعلیم معلمی ایدی . وظیفه‌سنی ایفا ایچون معیتنده اوچیوز قدر چاوش بولنورمش . بونلرك وظائف مخصوصه‌لرندن بریده یکیچری آغاسنك عقد ایلدیکی دیوانده عرضحال واستدعا وبونلره متفرق اوراقی جناب (آغا)یه تقدیم ورأیني تحصیل ایتمك وعلوفه ویرلدیکی صره‌ده سرایك حولیسنه غازیلری طوپلق ایدی . برنوع (آغا تشریفاتجیسی) ایدی . مارسیغلی‌یه کوره باش‌چاوش یکیچری اوجاغنه کیره‌جكلری قید ایتمك وبونلره عادت اولدیغی اوزره برر طوقات اورمق وقولاقلرینی برر دفعه چكمك ومجازاته مظهراولنلری تأدیب ایتمك ویکیچری آغاسی چکرکن عسکری صره‌یه یعنی صف نظامنه قویمق وتعظیم ایتمك وایتدرمك ایدی . بونك معیتنده ایکی چاوش اولوب بریسی (اورته‌چاوش) نامنده ایدی . کرچه بونلر ضابط دکل‌ایسه‌ده کرك (آغا) وکرکسه (اوجاق

آغالرى) وچورباجيلر طرفندن ويريلان امر موجبنجه متهم نفراتى دوكرلر ايدى. برده يولده كيدركن يوريش نظامنك اجراسنه وبررسم كيدااثناسنده (اورطه چاوش) اللرنى قاووشديره رق يكيچرى آغاسنى اك اول سلاملغه مأمور برسلام آغاسى ايدى . باش چاوشك البسه‌سى وقاووغى طبق قول كهياسنك كبى ايمش . بو رتبه‌يده بالاده بيان اولنديغى وجهله ياوزسلطان سليم احداث ايتمشدى .

١٣ - محضر اغا

(بلوك) لردن دائرهٔ صدارتك محافظه‌سنه مأموريكرمى سكزنجى اورطه‌نك قوماندانى وبناءً عليه باب آصفينك محافظى اولوب اوراده اقامت ايدر ودائرهٔ مذكوره‌ده كى حبسخانهٔ عمومى يى تفتيش ايلر ايدى. كنديسى باب عاليده بولنديغندن يكيچريلرك قبوجه اولان ايشلرينى تسهيل وياموقوف اولنلرى (اورطه) سنه اعزام ايدرمش . اورطه ضابطلرينك ممتازى ايدى . اونيفورمه‌سى پك مكلف يعنى غايت كنيش اولان قوللرينك يكارى، جبه‌سنك يقه وكنارلرى كبى كوك قاپلى ايدى. كلاهنه كلنجه يارى كره شكلنده اولان قاووغنك اوستنه ابريك ودستى قولپى كبى عين قماشدن برصاپ طاقيلمشدر. باش چاوش ايله محضر اغا تشريفاتده عين موقعى حائز ايديلر.

١٤ - كهيا يرى

بلوكلردن هنكام سفرده يكيچرى آغاسنك محافظى اولان اوتوز ايكنجى اورطه‌نك آمرى ايدى . شايد (آغا) خسته اولوبده (سراى ديواننه) كيره‌مزسه آغا وكالةً بوذات كيدردى. اساساً (قول كهيا) سنك وكيلى ويكيچرى آغاسى نزدنده تكميل (اوجاق) لك قبوچوقدارى ايدى .

هر زمان (آغاقپوسنده) اوطوررردی . آنك اوامرینی کاتب واسطه‌سیله قلعه وعسکر قوماندانلری یعنی سردارلره تبلیغ ایدردی. بوندن ماعدا یکیچری تاریخنك روایتنه کوره یکیچریلرك بولندیغی یرلرده محلی حکومت ملکیه‌سیله اوجاغك وقوعبولان ایشلرینی تسویه ایلرمش قول کهیاسی یکیچری آغالغنه پك یقین برمسند اولدیغی حالده سلاطین طرفندن اوجاغه خطاباً یازیلان فرمانلرده (کتخدا یری) نك اسمی اوست طرفده ودها اول یازیلورمش. بومأموریتده سلیم اول طرفندن احداث اولنمش .

۱۵ ـ تعلیمخانه‌جی

بلوکلردن اللی درنجی اورطه‌نك قوماندانی واوجاغك تعلیم معلمی ایدی .

۱۶ ـ چارداق چورباجی

بلوکاردن اللی التنجی اورطه‌نك قوماندانی ایدی . موقعی استانبولك الك باشلی قره‌غولی اولان (چارداق) نام محلده ایمش . وظائفندن بری محروقات ومشروبات واوزان ومقیاسلرك معاینه‌سیچون استانبول قاضیسی قول کزدکده آکا رفاقت ایتمك ایمش .

۱۷ ـ عسس باشی

صلب واعدام جزالرینه وتام شهرك وسطنده کائن حبسخانه (ات میدانی محبسنه) نظارت ایدردی . عسس باشیلر استانبولده‌کی بلوکاردن هرهانکی براوطه‌نك ضابطلرندن انتخاب اولنورمش .

١٨ - آوجی باشی

موسم شتاده استانبولده اسکان ایتدیریلان وموسم صیفده طوغری استرانجه بالقانلنك قرده‌کز حوضه‌سنه حرکت ایدن (سیمن - سکبان) اوتوزاوچنجی اورطه‌نك ضابطی ایدی .

اخطار -- دیکر اورطه‌لرك رؤساسنه سیاناً (چورباجی) نامی ویریلور وبونلر بیننده قدم قاعده‌سنه رعایت اولنوردی . بو حالده یکیچریلرده قدم رعایتنه زمانمزدن زیاده دقت ایدیلوردی .

اورطه ضابطانی

هر اورطه آتیده‌کی برطاقم ضابطان وکوچك ضابطان طرفندن قوماندا اولنوردی .

١ - اوطه باشی (اورته آمر ثانیسی) ٢ - وکیلخرج (اداره‌یه مأمور) ٣ - بیراقدار (سنجاقجی) ٤ - باش اسکی (الك قدملی) ٥- اوسته (آشجی) ٦ - باش قره‌غوللقجی (آشجی باشی چراغی) ٧ - سقا ٨ - قره‌غوللقجی (چاوش مقامنده) اورطه‌نك موجودی نقدر اولورسه اولسون اشبو ضابطان تزیید اولنمزدی .

بیراقدار یاریسی قرمزی یاریسی صاری وذوالفقار اشارتنی حاوی اولان اورطه سنجاغنی محافظه ایدرسه‌ده مارسیغلی‌یه کوره سنجاق (باش اسکی) طرفندن طاشینورمش . (آشجی باشی) نزدنده (یماق) و (جیوه‌لك) نامیله یارداجیلر بولنوردی . هراورطه‌یه مخصوص برمهترخانه (موسیقه)ده بولنوردی. چورباجی باشی‌یه بعضاً (قاشیقجی باشی) ده دینوردی . یکیچری نفراتی کلاهلرنده برر پلاو قاشیغی بولنوردی . نتایج‌الوقوعاتده اوقوندیغنه کوره اورطه‌لرك (آناختار)

(قالبون) (کمی تیموری) (علم) (دپوس) بالق ، چادر مثللو برر نشانی اولدیغندن بونلر قشله وقوللقلری قپولرنده وبیراقلرنده منقوش اولورمش . بوندن بشقه هراورطه افرادی علائم فارقه‌لرینی مرکب ویا باروتله‌قوللرینه‌ویا بالدرلرینه‌توشیم‌ایدرلریعنی‌دوکرلردی. تاریخ‌جودته کوره‌اورطه‌لرده(اوتوراقجی)(قولتوقجی)(دلال)(چورکجی)(کوزلمه‌جی قالفه) کبی برطاقم ضابطان اولدیغی محرر ایسه‌ده اثرینی فداکارلقلر ایدرك مدققـانه تحریر ایدن (دوسسون زاده) نك اثرنده بویولده برتعبیره تصـادف ایده‌مدیکمزدن جودتك روایتی قید احتیاطله تلقی اولنمغه سزادر . [١]

یکیچریلرك قوتی

یکیچری اوجاغنك قوتی اورخان غازی زماننده فاتح محمد خان ثانی زماننه قدر ١٢,٠٠٠ نفردن عبارت اولوب (قیلیچ) دیرلرایدی. سلیمان‌خان قانونی بومقداری ١٤,٠٠٠ مرادثالث ٦٠,٠٠٠ ومخدومی محمد خان ثالثك دور فلاکتنده و (١٥٩٨ - ١٠٠٧) سنه‌سنده ١٠١,٦٠٠ قدر ایدی . بونلر دائمی وموظف یعنی معاشلی ایدیلر . بونلرك مقداری سلطان احمد خان اول و عثمان ثانی و ابراهیم اول زمانلرنده دها زیاده‌لشوب محمد خان رابع زماننده ٢٠٠,٠٠٠ نفری تجاوز ایتمشـدی . فقط بوندن صکره یعنی ینه محمد رابع زماننـدن اعتباراً موجودلری آزالمغه باشلدی . صـدر اعظم طرخونجی احمد پاشا مقدار مذکوری ٥٥,٠٠٠ نفره تنزیل ایتدیسه‌ده‌اوچ سنه‌صکره

[١] بورایه‌قدر ذکراولنان مواد (بوراجه‌دوسسون) زاده- قاستللان- تاریخ عسکری - نتایج الوقوعات - جودت تاریخی - مارسیغلی کبی اثاردن خلاصه ایدلمشدر .

يعنى (١٦٥٥ - ١٠٦٦) بو اوجاغك ولوله وفريادى اولدرجه‌مدهش اولديكه قره‌مراد پاشا بو موجودى ٨٠,٠٠٠ نفر يوكسلتدى . صوك پادشاهلر يعنى مصطفى خان ثالث - كه شيخ الاصلاحات عنوانه لايقدر - بومدهش اوجاغك دوچار ضعف اولمسنه چالشدى . عساكر منتظمه تحريرينه وهنكام محاربه‌ده ولايتلردن عسكر كتورمكه غيرت ايتدى . آنه يش داخلينك ادامه واستقرارى امرنده اتخاذ ايديلان بوتدبير دولت انجق قريم محاربه‌سندن اول روسيه ايله وقوعبولان ايكى محاربه‌سنده وخيم وپك مشئوم اولمندى . نهايت محمود ثانى قنلر آقيده‌رق اوجاغى لغو ايتدى . فقط آندن صكره كنديسنده (ضبط اولنمز بر ارسلان) اولدى . هر اورطه‌نك قوتى هر زمان تخلف ايدردى . يالكز برچورباجى قوماندا سنده اولان و استانبولده بولنان اورطه‌لرك موجودى نظاماً يوز نفر اولمسى لازم ايدى . ولايتده‌كى اورطه‌لرك موجودنده ٢٠٠ الى ٣٠٠ نفره‌ومحاربه زماننده ٥٠٠ نفره ابلاغ اولنوردى . بو حالده اورطه‌لر زمانمزك (طابورلرى) ايدى .

يكيچرى معاشى

اورخان غازى زماننده هر نفر يوميه بر آقچه آلوردى مؤخراً اوچ وبش آقچه‌يه قدر چيقارلدى . فقط بونلر سفره كيدرلركن وبعضاً بيوك بر مظفريتى متعاقبده نائل بخشيش اولورلردى . فاتح زماننده مشارالبهك قرمان سفرينه اثناى حركتنده پادشاهك يولنى كسوب [پادشاهم ايلك سفر كدره خير ايله اتمامى ايچون قوللريكه احسان كرك] ديو يولنى كسه‌شلر وعادتا جبراً بارەسنى آلمشلر ايدى . خدمتلرى مشكور اولانلره (سردنكچديلر) ه (داتقايجلر) ه فضله يوميه ويريلور

ایدی . بونلردن اون بش آقچه قدر یومیه آلان اولوردی .

ات و موم و البسه و یا بونك بدلی كبی بر طاقم حوایج ساعات
واوقات معینه‌سنده توزیع اولنوردی .

علوفه‌لر دوت آیده بر وهرحالده برصالی كونی دیوان عالی قارشیسنده
وسفرا مواجهه‌سنده مراسم مخصوصه ایله توزیع اولنوردی .

پادشاهلرمز بیله یكیچری ایدی (یولداش) طانیلور ایدی .
علوفه چیقدقجه آغا قیافتنه كیره‌رك برنجی بلوكك قشله‌سنه برلر قپوسنده كلور ،
دائره‌سنده اوطورر . علوفه‌سنی آلور كیدر ایدی . جلوسلرنده آغا
قپوی اوكندن كچركن آغانك تقدیم ایتدیكی شربتی ایچر ایدی .
بواصول اسكی تركلردن قالمه بر عادت ظن اولنیور . [شربتی ایچدم
بنده سزه داخل اولدم] دیمك ایمش . حتی بیوك بر (قوروولتای —
مجلس) عقد اولنه‌رق آنده عثمان غازی اعلان استقلالی تصدیق اولندقده
بووجهله شربت ایچمش ایدی . (یوقاریده ص ٣٢٢ مراجعت)

صوفه تذكره‌سی

یكیچریلره مخرج عجمی اوغلانلری ایكن مؤخراً اوچ عصر
صكره یعنی مراد ثالث زماننده بواصول یواش یواش بوزولدی .
یكیچری اوجاغنه ممالك عثمانیه‌نك هرملتندن وهرصنف خلقندن آلنمغه
باشلاندی . برطاقم سرسری واشقیا بیله داخل اولدی . یكیچری صنفنه
داخل اولمق اوزره یاپیلان مراسمده اونودلدی . آناطولیدن استانبوله
برترلك كلدكده همشهریلری همان یقالیوب (بز یولداشم سنی یكیچری
یازدق) دیو منسوب اولدقلری اورطه قشله‌سنه كوتوررلر و (صفه)
تذكره‌سنی آلیویره‌رك یكیچری یاپارلردی . اوده درحال منسوب

اولدیغی اورطه علامتی قولنه بجاغنه‌دوکدیرر ایدی. صوفه‌تذکره‌سی شوندن عبارتدت ایدی: [مؤمنز قالو بلادنبری ، حقك برلکنی‌ایده‌ؤ اقرار، یوله ویرمشز سری، نبیمزدر احمدمختار. ازلدنبری مستانه‌لرز، نورالهیده پروانه‌لرز ، بوجهانده بربلوك دیوانه‌لرز. صاییلمز پرمقله ، توکنمز قیرمقله . طشره‌دن صورمقله کیمسه بیلمز حالمز . اون ایکی امام ، اون ایکی طریق ، جمله‌سنه دیدك بلی. اوچلر، یدیلر، نور نبی کرم علی ، پیرمز سلطان حاجی بکتاش ولی .... فلان آدم یولداشلغه طالب و راغب اولوب اسمی قول دفترینه قید و صوفه‌مزه یاغمورلق وضع ایدوب یدینه اشبو صوفه تذکره‌سی اعطا قلندی. وقت حاجتده ابراز اولنه .]

اخطار

یکیچریلر حقنده بوقدر معلومات ویره‌بیلدك . بونلرك قانونلری تعلیم و تربیه‌لری ارسال لحیه ایتملری، مقدس قزان، جزالری، تقاعدلکلری، ترقیلری، شاعرلری، اویونلری، بقلوا آلایی، دعالری، علوفه آلملری، حربه کیتملری والخ آخره حقنده معلومات مفصله ویرمك ایچون بش التیوز صحیفه‌تحریری لازمکلیور . بونلری (یکیچریلر) عنوانی التنده یازه‌جغمز براثرك نشرینه تعلیقاً شمدیلك بوقدرله اکتفا اولندی .

(٢)

درکاه عالی سپاهیلری

سواری اوجاقلری — سپاهیلرك تشکیلی یکیچریلردن برازصکره یعنی مراد اول زماننده‌در . سپاهیلرك سایسلکی وظیفه‌لرینی ایفا ایتمك اوزره تیمور تاش پاشاده (وینق) نامیله برصنف تشکیل ایتمشدیکه

بونلر اهاليدن وخرستيانلردن آلنور ايدى .

سپاهيلرك تشكيلى (١٣٧٦ - ٧٧٨) سنه‌سنده واقع اولمشدر .

(آلتى بلوك نفراتى) دينلان سوارى اوجاغى (سپاهى) (سلحدار)
(علوفه‌جيان يمين) (وعلوفه‌جيان يسار) (غربای يمين) (غربای يسار)
دينلان بلوكلردر صره ايله باشدن ايكيسنه (باش بلوكلر) (اورته
بلوكلر) (اشاغى بلوكلر) ده دينور ايدى .

علوفه‌جيان وظيفه‌لرى معين ايدى . ايكى‌يه منقسم اوله‌رق برقسمى
اردونك صاغ ديگر قسمى صول جانبنده بولندقلرندن طولايى صاغ
وصول عنوانى آلمشلر ايدى صاغ وصول غريبلريده صف حربك
صاغ وصولنده بولنانلر ايدى .

سلحدار بلوكلرى ، قوت وظيفه‌لرى ، مخصصاتى حقنده اثرمزك
برنجى جلدنده (ص ٢١٣ - ٢٢٠ ده) برخيلى معلومات ويرلديكندن
بوراده تكرارندن صرف نظر اولندى .

سپاهى يعنى سوارى اوجاقلرينك آمرى سپاهى آغاده (فريق)
ديوان همايون اعضاى دائمه‌سندن معدود ايدى .

بونلر قشله نشين دكل ايديلر . چونكه اسب سوار اولدقلرندن
حيواناتى تربيه ايتمك وقولايلقله بسلمك اوزره ادرنه ايله بروسه
آره‌سنده‌كى قرا ومواقعده بولنورلردى مع هذا برمقدارى ده استانبولده
خدمت ايدر ايدى . علوفه زماننده جمعيتله كلورلر پاره‌لرينى آلوب
چيقوب كيدرلر ايدى .

(٣)

جبه‌جى ، طوپجى ، طوپ عربه‌جى اوجاقلرى

جبه‌جيلرده (قپو قولى) پياده اوجاقلرندن بريسيدركه طوپجى

و عربه‌جی اوجاقلری ده آنك متفرعاتندن معدوددر . قشله‌نشین ایدیلر. فاتح سلطان محمد خان زماننه قدر بو صنف عسکر فرمه‌قریشیق یعنی تشکیلاتدن عاری و ٧٠٠ نفردن عبارت ایدی . مراد ثالث زماننده ٧٩٦٦٠ نفره ابلاغ اولنوب (بلوك) و (جماعت) دیو ایکی فرقه‌یه منقسم ایدی . بلوك ویا جماعتلرده مارسینلریه کوره ٦٠ اورطه‌یه آیرلمش و بر قسمی استانبولده آیاصوفیه جامع‌شریفی جوارنده (جبه‌جیلر قپوسنده) منتظم بر قشله‌ده اسکان ایدلمشدی . دیکر قسمیده سرحداتده بولنان قلاعه توزیع اولنمش ایمش. بونلر باخصوص مصرده (عزب) ورئیسلری ده جبه‌جی باشی نامنی آلور ایدی . رئیسلری مقطوعاً ٢٠,٠٠٠ غروش وعسکرلك علوفه سنویه‌سیده ١٥,٣٤٦,٢٨٤ آقچه ایمش .

طوپجیلره کلنجه بو صنف فاتح زماننده ٧٠٠ نفردن عبارت ایکن مراد ثالث زماننده ٥,٠٠٠ نفره ابلاغ اولنوب بر قسمی ولایاتده و بر زی استانبولده ایدی . استانبولده بولنانلر غلطه جهتنده (طوپخانه‌ده) اقامت ایدر ورئیسلرینه (طوپجی باشی) دنیلور ایدی . بو ذات مقطوعاً سنوی ٣٥,٠٠٠ غروش آلور ایدی . کرك مواقع مستحکمه‌نك مدافعه‌سی و کرك محاصره و صحرا محارباتی ایچون طوپجیلره شدت لزومی اولدیغندن مؤخراً بو صنفه پك چوق اهمیت ویرلدی . بونلرده (اورطه) لره تقسیم اولنمشدی . ضابطانی ١ــ طوپجی باشی ــ ٢ دوکم باشی ــ ٣ اوطه باشی ــ ٤ کاتب ایدی .

طوپجی باشی ــ علی العموم طوپجیلرك یعنی کرك انداخت و کرك دوکمخانه‌لره مأمور اولنلرك امری اولوب استانبولده و ولایات سائره‌ده‌کی قلاعده موجود طوپ انبارلرینك دخی مأمور مسئولی ایدی .

بو ذاتك وظائف موضوعه‌سندن بريده آلات و ادوات حربيه وجبخانه‌لره دائر صدراعظمه لايحه‌لر تقديمى ايمش .

دوكم باشى — طوپ دوكمه‌جيلرينك آمريدر. هر هانكى برطوپ دوكمخانه‌دن چيقدقده صدراعظم قارشيسنده تجربه‌سنى ايفا ايدر ايدى.

اوطه باشى — استانبولده بولنان طوپجى اورطه‌لرينه و آنلرك ضبط وربطنه نظارت ايدر ايدى .

كاتب — كنيه دفترلرينى طوتار و افواه ناريه و طوپجيلغه عائد مالزمه دفترلرينى احضار وتنظيم ايدردى .

طوپ عربه‌جى — بوصنف تقريباً ٣٠٠٠ نفردن عبارت اولوب الك باشلى وظيفه‌لرى افواه ناريه‌نك حسن محافظه‌سى و بونلره مخصوص جبخانه‌نك نقلى ايدى ، (آخورقپو) جوارنده اسكان ايدرلر ايدى ، رئيسلرينه (طوپ عربه‌جى باشى) دينور ايدى ، بوكا مقطوعاً سنوى ١٥,٠٠٠ غروش ويريليرمش .

اشبو اوچ صنف افرادك يوميه‌لرى يكيچرى يوميه‌لرينه يك يقين ايدى . بونلرده حضرده ، سفرده تعيينات آلورلردى . وقت حضرده قشله‌لرى و جوارنده اولان حدود معينه‌لرى داخلنده بولنان محللرك محافظه‌سنه مأموريتلرى ومتعدد قره‌غولخانه‌لرى وار ايدى . بونلر ايچنده اضافه‌ده وار ايديسه‌ده وقت معينده خدمتلرى باشنده بولنورلر وعلوفه‌لرى (ايراد جيلر)ه انتقال ايتمديكندن يكيچريلره نسبتاً حال انتظامده ايديلر . محمود خان اول زماننده طوپجى باشيلق خدمتنده بولنان مهتدى احمد پاشا بو اوجاغى پك كوزل تنظيم ايتمشدى .

طوپجيلرله طوپ عربه‌جيلر مراد ثانى زماننده تأسيس اولنديغنه

نظراً عثمانلیلر ایلك دفعه اوله‌رق طوپی (۱٤٤۰ - ۸٤٤) سنه‌سنده و(سمندره) - سنت آندره - ده استعمال ایتدکاری اکلاشیلیور .

(٤)

ترسانه اوجاغی - یاخود عزبلر

بونلر سفینه‌مرتباتی وقپودانلریله ضابطلری ایدی پك‌یقین وقتلره قدر دونما قاسمده‌خلیجه‌ویا کلیبولی ترسانه‌سنه‌چکیلور مرتبات طاغیلور ویك آزی کمیلرك محافظه‌سنه مأمور اولوردی. موجودلری ۳۰۰۰ قدر اولوب دونما دکزه چیقه‌جغی هنکامده [دریا قلمی] دینلان ساحل سنجاقلرنده‌کی تیمارایلر و ارباب زعامت دریا سفرینه کلور ایدی . بونلرك مقداری کفایت ایتمدیکی صورتده یکیچریلردن وصنوف سائره‌دن لزومی مقداری عسکرده ارکاب اولنوردی . کمیلرده کورکجیلك وظیفه‌سی (فورصا) دینلوب دردست ایدیلان فورصانلره واسرایه‌وبعضاً اجرتله طوتیلان اشخاصه تحمیل‌اولنوردی. فورصالر زنجیربنداولدقلری‌حالده ایش کوررلردی . کورکجیلك آیریجه براصناف تشکیل ایدردی . سفائن عسکریه‌مز سوقیات ایشلرنده پك چوق استخدام اولنمشدر .

قوۀ بحریه‌مز چلبی سلطان محمد زماننده ظهور ایتدیسه‌ده‌قوتلی دکل‌ایدی. ایلك محاربۀ بحریه‌مزشهریار مشارالیه زماننده‌وندیکلولرله وقوعبولدی وقپودان (چالی) بکك مجروحاً وفات ایتمسیله مغلوبیت حاصل اولدی . اصل بحریه‌مز فاتح زماننده تنظیم وتکثیر اولنه‌رق برحرب دونماسی قالبنه افراغ ایدلدی آندن‌صکره بحرمحیط اطلاسی و هند دکزلرینه قدر سیاحتلر ایدلدی . خلیج ترسانه‌سی سلیم اول زماننده یاپیلمقله کلیبولی یواش یواش اهمیتنی غائب ایتدی .

(٥)

بوستانجیلر اوجاغی

سرای همایون قایقجیلغی بروسه‌ده، ادرنه‌ده، بوغاز ایچنده، ...اود پاشاده واقع حنکار کوشکلری بوستانجیلغی ایدن درت بش بیك ...در عجمی اوغلانلری ایدی . اولجه معاشله طوتیلوب عادی اصناف ...یکن مؤخراً عجمی اوغلانلرندن انتخاب اولنه‌رق بر اوجاق حالنه ...کتورلمش ایدی . کیت کیده بونلر باغچوانلغی، قایقجیلغی بر درجه‌یه ...در اونوتدیلر . عادتا پادشاهلرك جلادی اولدیلر .

ثانیاً عساکر غیر موظفه یاخود ایالت عسکری و ادارهٔ اراضی

...رباب تیمار وزعامت

دولتك مالك اولدیغی ایکی صنف عسکریدن موظف اولمیان ...یکنجی صنف ارباب تیمار وزعامتدر بونلرك طرز تشکیلی ادارهٔ ...راضی نتیجه‌سی اولدیغندن آنی وطولاییسیله تیمار وزعامت اربابنی ...تایج الوقوعاتدن بروجه آتی نقل ایلدك :

واردات دولتك الك باشلوسی عشر حاصلاتی اولوب اگرچه بو ...اردات خاص وزعامت وتیمار صورتیله وزرا وامرا وبندکان وایالات ...سکری اولان تیمارلو سپاهیسنه ووقف نامیله نشر معارف خصوصلرینه ... (یورتلق) (اوجاقلق) تعبیریله حدود محافظلرینه وینه اوجاقلق ...صد الاحیاله بعض قلاع وامصار یرلو نفراتنه مخصوص ایسه‌ده بو تخصیص ...تقسیم سببیله سلطنت سنیه وکلا ورجال دولت ومأمورین اقلام

وبالجمله طشره والی ومأمورلری معاشدن وارسته اولدقدن بشقه آتیده تفصیل اولنه‌جغی وجهله بلا مصرف یوز قرق بیك قدر سواری یا مالك اولدیغنه مبنی اشبو اراضی توجیهاتنك نظام موضوعی دائره‌سنده جریانه فوق‌العاده اعتنا اولنمشیدی . حتی بر ارضك وقفه ویاخود خاصك زعامته ویا زعامتك تیماره تحویلی والحاصل موضوع لهنك جهت اخرایه تبدیلی لازم کلورایسه ارادهٔ مخصوصهٔ پادشاهی اوزرینه (نشانجی ـ شانسلیه) بولنان ذاته خطاباً تصحیح امرعالیسی صادر اولوب موجبنجه نشانجی دخی قیود دفتر خاقانی‌یی کندی قلمیله تصحیح وزیرینه امضاسنی وضع ایتك وبو فرمانك طغراسنی مطلقا صدر اعظم بولنانلر چکمك مقتضای قانون دولتدن ایدی . چونکه کرك امور مهمه‌یه وکرك دعاوی‌یه دائر صادراولان فرمانلرك طغرالرینی قبه وزیرلری یعنی ایکنجی واوچنجی ودردنجی وزیرلردیوان همایونده اوطوردقلری زمانده چکرلر ایدی .

اراضی اوزرنده ایکی وجهله تصرف جاری اولوب آنك بریسی حق زراعتیدرکه طاپو سندیله متصرف اولان کسان زراعت وآنکله تعیش ایدرلر . ایکنجیسی او ارض محصولنك عشر شرعیسنی آلمق ومحلولاتنی طالبنه تفویض ایتك وفراغ وانتقالی وقوعنده معین اولان خرجنی استیفا ایدرك طاپو سندی ویرمك حقی اولوب بو دخی دولته عائد اولدیغندن سلطنت سنیه بو حقی خاص وزعامت وتیمار اصحابنه اعطا و تقسیم و بعض خیرات ومبراته وقف اولمق اوزره تخصیص ایتمشدر . مثلا بر قریه‌نك اراضیسی طاپو سندلریله سکسان یوز نفر اهالینك عهدهٔ تصرفلرنده اولدیغی حالده او قریه‌نك کافهٔ اراضیسی اوزرنده بولنان وجانب دولته عائداولان حقوق عشریه‌سی بر سپاهینك

اری ویا بر زعیمك زعامتی ویا برمیرلوانك خاصیدر ویاخود خیرات
براتدن برشیئك مصارفی قارشولغی اوله‌رق وقفه تخصیص اولنمشدر.
بروجه مشروح اراضینك حقوق عشریه‌سنه متصرف اولانلره
ان قانونده (صاحب ارض) دینلور واهالیدن بریسی ترلاسنی
اته‌جق اولسه صاحب ارض حضورنده تقریر ویرمك وصاحب
ضك اذنی لاحق اولمق لازمدر و(دیرلك) دخی دیرلرکه مدار تعیش
اسنه اولمغله طرف دولتدن ویریلان هرنوع علوفهٔ یومیه‌یه و خاص
یار وزعامته (پادشاه دیرلکی) اطلاق اولنور .
حب ارض دیرلکی داخلنده محلول اولان اراضی‌یی وزراعتدن
لی بولنان یرلری طاپو مثلیله طالبلرینه تفویض ایلر. فقط کندو
دسنده الیقویه‌مز واخرقضا اهالیسنه صاته‌مز. مکرکه بیوك چفتلك
وب کوی اهالیسنك دخی اراضی‌یه احتیاجی اولمیه. چونکه کندو
دسنده الیقویه بیلسه بالاخره کویك چفتلك اولمسنی وآخر محللر
لیسنه صاته‌بیلسه کویلونك مضایقهٔ حاللرینی ایجاب ایده‌جکندن ذکر
نان محذورلری دفع ایچون بووجهله قانون وضع اولنمشدر .
فتح ممالك واقع اولدقجه اراضیسی تحریر ایتدیریلوب هرقریه
صلات عشریه‌سی ونفوسی وقاچ خانه‌دن عبارت ایدوکی وهرقضانك
تقلا ویاخود مشترکا استعمال ایلدکلری اورمان ومرعا ثبت وترقیم
نوب مثلا برسنجاغك یوز یوك آقچه حاصلات عشریه‌سی اولوبده
الکك هرنوعی دخی بولنمق فرض وتقدیر اولندیغی حالده یکرمی
ی (خاص) واون یوکی (زعامت) وقرق یوکی (تیمار) ویکرمی یوکی
قف) واون یوکی (اوجاقلق ویوردلق) اولمق اوزره تقسیم اولنمشدرکه
جه ترتیب کیفیتلریده آتیده ذکر اولنمشدر :

خاص — حاصلات مفيده‌سی يوز بيك آقچه‌دن زياده اولان ديرلكه دينور. طرف پادشاهی‌يه مخصوص خواص همايون ايله سلاطين عظام حضراتنه تخصيص اولنان خاصلردن ماعدا وزرا وبكلر بكی وميرلوا وسائر بندكانه معين اولان خاصلر منصبلريله قائمدر. يعنی هر منصبك متصرفی معين اولان خاصنه دخی تصرف ايدر واصحاب خاص سفره عزيمت ايلدكده قاچ يوز بيك آقچه خاصی وار ايسه هر بشبيك آقچه‌سی ايچون بر (جبه‌لو) كوتورمكه‌ بورجلودر. بو تقديرجه اون يوك آقچه خاصی اولان بر بكلر بكی تا دالسلاح وحرب وضربه قدر ايكيوز جبه‌لو ايله سفره كيتمك مقتضای قانوندر. فقط جبه‌لولر امرانك توابعاتی ديمك اولديغندن بربكلر بكی وياخود ميرلوا خاصی نسبتيله بورجلی اولديغی جبه‌لونك برقاچ مثلنی استصحاب ايدر و (قپوسی مكمل) تعبيريله شايان شاباش وتحسين اولورلر ايدی [١]. [اجمال] حين تحريرده كرك خاص همايون وخاص وزرا وامرا وآربه‌لقلر وكرك تيمار وزعامت اولوب باجمله قريه هر كيم نامنه مقيد ايسه آنی بيلديرر.

[مفاصل] هر قريه‌نك رعاياسی وعشر رسمی وابواب محصولاتی يازيلان دفتردر. [روزنامچه] بوده يوماً فيوماً اعطا ايديلان براتلرك قيديدر.

(عين علی) رساله‌نه كوره دفعةً ويريلان زعامته يعنی ولايت كاتبی دفتر اجمالده بر كيمسه اوزرينه ٢٠,٠٠٠ آقچه قيد ايدرسه آكا [اجمالی قليج زعامت] دينلور. محلول اولوبده يكرمی بيكدن نقصان اولنق اوزره كيمسه‌يه ويرلمز. فقط بر كيمسه تصرفنده اولان اون بيك آقچه‌لك تيماره حصه ضم ايدرك يكرمی بيك آقچه‌يه علاوه ايدوب براتی‌ده

[١] نتايج الوقوعات - جلد ١ ص ١٤١ - ١٤٣

٢٠،٠٠٠ آقچه‌یه آلسه آكا یالكز زعامت دینوب قیلج زعامت دینمز.

زعامتلر محلول اولدقده بوزولوب توسیع اولنمق ممكن ایدی مثلا ولایت كاتبی دفتر اجمالده بر زعامتی ٢٠،٠٠٠ دن زیاده‌یه ٤٠،٠٠٠ ، ٥٠،٠٠٠ و ١٠٠،٠٠٠ آقچه‌لك اوله‌رق بر كیمسه اوزرینه قید ایتسه آكاده [اجماللی زعامت] دینو. فقط ینه ٢٠،٠٠٠ اقچه‌سی [قلیج] وباقیسنه [حصه] دینور.

اجماللی زعامت محلول اولسه ٢٠،٠٠٠ آقچه‌لكی مستقل بر كیمسه‌یه ویریلوب [قیلج] ماعدا بشر ، اونر ، یكرمیشر بیك آقچه‌لك حصه‌لر اعتبار اولنور ودیكر قیلج وزعامتلره علاوه اولنه‌بیلور. یكرمی بیك آقچه‌دن بر نقصان اولسه زعامت اوله‌مز [تیمار] دینور.

برده [عن زعامت] واردركه بوده زعامت صاحبنك بشقه‌سنجاقده تیماری اولسه اول سنجاقده‌كی تیماری تحریر اولنوركن [عن زعامت] دینور.

زعامت — ینه نتایج الوقوعاتده مطالعه اولندیغنه كوره حاصلاتی ٢٠،٠٠٠ آقچه‌دن یوز بیك آقچه‌یه قدر اولان دیرلكه زعامت دینور بونلرده حاصلات مفیده مقدارینك هر بشبیكی ایچون بر [جبه‌لو] كوتوررلر . لكن زعامتلر هر ایالت مركزنده بولنان خزینه وتیمار دفتردارلرینه و زعامت كتخدالرینه وهر سنجاقده اولان آلای بكنه وقلاع خاقانیه دزدارلرینه وركاب همایونده بولنان قپوجی باشیلره وخواجكان دیوان همایونه ومتفرقه تعبیر قلنان زعمایه ودفترخانه‌وخزینه عامره‌ودیوان همایون قلمی كتابنه توجیه اولنه‌كلكله پك بیوك بر جنحتی ظهور ایتمدكجه عهده‌سندن رفع اولنمز بناءً علیه قید حیاته مقیددر.

تیمار — حاصلاتی ٣،٠٠٠ آقچه‌دن ٢٠،٠٠٠ آقچه‌یه قدر اولان دیرلكه [تیمار] تعبیر قلنور و [قلیج تیمار] اطلاق اولنان اوچبیك

آقچه‌سندن صكره هر اوچبيك آقچه ايچون ديرلك صاحبى بر جبه‌لو كوتورمك مقتضاى قانوندر مثلا التيبيك آقچه تيماره متصرف اولان سپاهى بر جبه‌لو وطقوز بيك آقچه تيماره متصرف اولان ايكى جبه‌لو واون طقوز بيك آقچه تيماره متصرف اولان بش جبه‌لو كوتورمكه بورجلو وتيمار اصحابى ديرلكلرينك بولنديغى سنجاقده متوطن اولمق مشروطدر .

تيمار اوچ نوعدر : ١ ـ [اشكنجى تيمارى] دركه تيمارلرك اك كليتلوسى اولوب متصرفلرى آلاى بكيسى بيراغى آلتنده مأمور اولديغى سفره اشر . ٢ ـ [مستحفظ تيمارى] دركه منسوب اولديغى قلعه محافظه‌سنده بولنور . ٣ — [خدمت تيمارى] دركه بعض سرحدلرده بولنان جوامع امامت وخطابتنه وسراى همايونلر خدماتنه مخصوصدر حتى سراى همايونه سنوى اوتوزبيك سنبل صوغانى كتورمك وشاهين وچاقير دينلان قوشلرى تدارك وتقديم ايتمك ودها بونك كبى ايشلرى رؤيت ايتمك ايچون مخصوص تيمارلر واردر . بعضاً دخى بالذات پادشاهلر بعض امكدارن سپاهيانه متصرف اولدقلرى تيمارلرينى تمليك ايلمشلردركه ورثه‌سنه توارث ايدر .

عين على رساله‌سنه كوره تيمارده قليچ ايكى نوع اوزره اولوب برينه [تذكره‌لى] ديكرينه [تذكره‌سز] دينور . وجه تسميه‌سيده هر بكلر بكيكنه تخصيص اولنديغى مقدارى كندى طرفندن بابرات تفويض ايدركه بو تذكره‌سزدر . فقط اقتدارندن زياده‌سنى تفويض ايتمك ايسترسه ـ طبيعى اسباب موجبه كوستره‌رك ـ تذكره ايله توجيه ايدر . صاحبى تذكره‌سنى زمانمز تعبيرنجه انهاسنى آلوب استانبولدن براتى استحصال ايدر تذكره‌لى ويا تذكره‌سزلرك مالك اوله‌جقلرى

تیمارده هر بکلر بکلکنده مساوی دکلدر. مثلا روم ایلیده، آناطولیده، قرمانده، مرعش، عربستانده بشقه بشقه‌در.

تیمار وزعامت محلوللری — بونلر محلول اولدقده متوفانك حرب و ضربه قدر اولادی وار ایسه آکا ویریلور اکر ولدی صبی ایسه ایفای خدمته مقتدر اولنجیه قدر جبه‌لو کوندرمك شرطیله توجیه قلنور. بلا ولد فوت اولان دیرلك اصحابنك تیمار ویازعامتی جبه‌لولردن مستحق اولانه ویرلمك اوزره بکلر بکیلر تذکره اعطا ایدوب بعده درسعادتدن برات شریف ایله تفویض قلنور. فقط تیمار ایسه مثلا اون بش بیك اقچه‌لك وزعامت ایسه اوتوز قرق بیك اقچه‌لك بولندیغی حالده ایجابنه کوره تیمارك اوچ بش بیکی وزعامتك یکرمی یکرمی بش بیکی توجیه اولنه‌رق اوست طرفلری شایان مکافات کوریلان دیرلك صاحبلرینه ترقی یعنی ضمیمه صورتیله تقسیم اولنور. و بویله ترقیلر ایله بر سپاهینك تیماری یکرمی بیك آقچه‌یی تجاوز ایدر ایسه زعامت اعتبار قیلنور.

یوز سنه‌ده برکره عموما تحریر ممالك نظام موضوعی ایجابندن ایدیسه‌ده سلطان سلیم ثانی زماننده ختام بولان تحریردن صکره اجرا اولنه‌مدیغنه وترقیات مشروحه سببیله دیرلکلر دخی حصه‌لره منقسم اولوب باخصوص مرورزمان ایله دیرلکلرك حاوی اولدیغی اراضیده معموریت وخرابیت وقوعندن ناشی (یازوسی) یعنی حاصلات مفیده‌سی ترقی وتنزل ایلدیکنه مبنی براتلرده یازیلان آقچه برامر اعتباری وبلکه حصه‌دارانه تقسیم حاصلاتی ارائه ایچون برمیزان حکمنده قالمشدر.

برسنجاق ویا ایالتك اشکنجی زعما وارباب تیماری سفره مأمور اولدقده هم محافظهٔ وطن وهمده ارقداشلرینك دیرلکلری امورینی

تسویه ایتمك ایچون اوندبری مملکتلرنده [قوروجی] قلوب معناسی کیدر ومأمور اولدقلری سرعسکرك معیتنه وصوللرنده یوقلمه اولنوب کرك دیرك اصحابی وکرك جبه لولری آیرو آیرو دفتر اولنمغله فلان سپاهی ویا فلان جبه لو فلانجه پاشانك دفترلوسیدر دینیورکه سفرده ثبات وجود ایتمش دیمکدر. اکر سرحداتده قسله مق لازم کورلیسه هر سنجاق سپاهیسی ایچلرندن بشر اونر آدم انتخاب ایدوب [خرجلقجی] نامیله یعنی تیمارلری حاصلاتندن کندولرینه خرجلق کتورمك اوزره مملکتلرینه کوندررلر ایدی. چونکه بونلرده سفرده بولندقلری وقت بیله معاش وتعیین مثللو بری ویرلمز ایدی. بك اختیار وعمل مانده اولنلری تیمارینك ترقیاتی مساعد ایسه آنکله تقاعد ایدیلرك [قلیج] تعبیر اولنان ووظیفهٔ حربیه یی شامل اولان اساس تیمار آخره تفویض قلنمغله یکیدن مصرف آچلمقسزین هم برآدم تقاعده نائل اولور وهمده اعداد عسکریه یه نقصان ترتب ایتمز ایدی. قوانین مبسوطه پك چوق انتظامات وحکمیاتی موجب اولدیغی ادنا ملاحظه ایله معلوم اولوب بونلردن برنجیسی سفرلر نقدر ممتد وتلفات مشتد اولسه عسکر مرقومه دن برنفر اکسلمك احتمالی یوقدر چونکه برتیمار محلول اولور ایسه اون طالبی بولنور. ایکنجیسی اکثر اصحاب تیمار اباعن جد وطنلرینك ضابط وحارسی ومملکتلرینك اوجاق زاده سی ولمغله اهالی بونلری بیوك کورمش اولدقلرندن وکندولری دخی خاندانلقله مفتخر صاحب دارات آدملر ایدوکلرندن قرا وقصبه لرینك محافظه سنه قدر واشقیا واجانب تسلطی احتمالنده درحال اهالینك ایشه یارارلرینی طوپلیوب دفع وتنکیل اعدایه مسارعت ایده بیلمك کبی قوهٔ عصبیه یه مالك ایدیلر. اوچنجیسی بونلرك اولادلری بابالرینه خلف

اوله‌بيلمك استحقاقنى تحصيل ايتمش بولنمق ايچون وقت صباوتلرنده آته بنمك واسلحه قوللانمق خصوصلريله اشتغال ايده‌كلدكلرندن فروست وسلاحشورلقده كسب مهارت ايدرلر ايدى . دردنجيسى بونلرك منافعى ديرلكلرى داخلنده بولنان زراعت تكثير زراعتلرينه وابسته اولديغندن محتاج اعانه اولان اهاليه تخم وحيوانات اعطا وزراعتدن خالى محل قالمامسنه اعتنا ايتملريله وكندولرى ايچون دخى حيوان يتشديرمك مجبوريتنده اولملريله ممالك محروسه‌نك معموريتى وتوانا حيوانلر يتشمسى امرلرنده تأثيرات كافيه‌لرى بديهياتدن بولنمشدر .

بوطائفه‌نك تشويش نظام وانتظاملرى مقدماتى دخى شو وجهله سرزدهٔ ظهور اولديكه محلول اولان ديرلكلر حرب وضربه قادر واصحاب حيثيت وناموسندن اولان وملازملك ايله خدمتى مسبوق بولنان مستحقينه توجيه اولنه كلور ايكن عصر سليمان خانيده چاشنكير باشيلقدن بكلر بكيلك ايله چيقان خسرو پاشا رشوت ايله ويرمك سيئه‌سنه پيشوا اولدى .

عصر مراد خان ثالثده ايران عسكرى اولان عثمان پاشا محلول اولان تيمار وزعامتلرى كندو توابعاتنه توجيه ايتمكه باشلامغله آيالتلر خلقى دعوايه قيام ايلدكلرنده بنم آدملرم بنمله برابر نيجه سفرلرده بولنمش وپادشاه ديرلكنه كسب استحقاق ايتمشدر ديو جواب ويروب نهايت محلولاتك ثلثى مشار اليهك منسوباتنه وثلثانى آيالتلو ملازملرينه توجيه اولنمق اوزره قرار ويرلديكنى كوريجه‌لى قوچى بك لايحهٔ معلومه‌سنده ايراد وبونك ابتدائى وقوعنى عثمان پاشايه اسناد ايتدكدنصكره فى الحقيقه مشار اليهك آدملرينى تبريز وايران سفرلرنده بك چوق خدمات حربيه‌ده بولندقلرندن استحقاقلرينى تصديق ابلر ايسه‌ده تواريخ متعدده مؤلفلرى سلاطين

مرادثالثك صوقوللی محمدپاشا حقنده واقع اولان تحقیراتی بیان صددنده مشارالیهك اون یدی نفر اغواتنك متصرف اولدقلری نمالو تیمار وزعامتلری خواص همایونه ضبط اولنوب بدل اولهرق [یاوز] سندن یعنی حاصلات مفیده‌سندن متنزل چورك تیمارلر ویردیلر دیو حکایه ایدرلر. بوتقدیرجه وزرا دائره‌لرنده بولنان توابعاته دیرلك توجیهی دها اول جریان ایتمش دیمك اولور.

اگرچه اوتوقتك اداره‌سنجه هروزیرك دائره‌سی برمکتب حکمنده اولدیغندن لیاقت واستحقاقی مشاهده اولنانلره دیرلك توجیهی مخالف حکمت حکومت دکل ایدیسه‌ده پادشاه دیرلکنه نائل اولنلر بعدازین افندیلری دائره‌سنده قالمیوب دیرلكك معین اولان موقعنده ایفای خدمت ایتملری لازم کلور ایکن بوقاعدهٔ صحیحه‌یه رعایت اولنمزاولدی حتی بیك بر سنه‌سنده کشاد اولنان سفر مذاکراتنده [سرحدات عساکر مرتبه‌دن خالیدر دیرلکلر ایچ ایله‌دوشدی] دیدکلری بومعنایی متضمن ایدی. زیرا اصحاب حربه مخصوص اولان تیمار وزعامت متصرفلرینك دیرلکلرینك بولندیغی سنجاقده ساکن اولملری وخلافنده بولنانلرك دیرلکی رفع اولنمسی اقوای شرائط قانون همایوندن ایدی.

برده کرك [خواص همایون] وکرك [وزرا وامرا خاص وزعامتلری] امنا معرفتلریله تعشیر اولنه کلور ایکن رستم پاشا خواص همایونی التزامه ویرمك بدعت مخربه‌سنی ایجاد ایدوب کیدرك وزرا وامرا خاص وزعامتلرینه واوقاف اراضیسنه وبلکه تیمارلره قدر سرایت ایلدی.

ملتزملر دیرلك اصحابی کبی ایلرو سنه‌لر حاصلاتنك تکثری مطالعه‌سنده اولمدقلریله زراعه درلو درلو ظلم وتعدی‌یه متجاسر اولدقلرندن ممالك دولتك خرابیتنه بودخی برسبب قوی اولدی.

اوائل دولتده خرستیانلقدن فتح اولنان ممالکك بعض قراسی سلاطین عظام حضراتنك انشاسنه موفق اولدقلری خیرات و مبرات مصارفاتنك تسویه‌سی ایچون وقف و تخصیص اولندیغی مثللو بعضلری دخی اورنوس بك ومیخال بك ولالا شاهین پاشا و تیمورطاش پاشا کبی بالذات خدمت فتحده بولنان مجاهدین مسلمینه و بعض اعزهٔ کرامه تملیك بیورلدیغندن آنلر دخی وقف ایتمشلردر تملیك اولنان شی عینیله تیمار و زعامت و تیره‌سی اوزره زراعك باطاپو تحت تصرفلرنده بولنان تزلالرك حقوق عشریه و عرفیه‌سی اولمغله جانب وقفدن تعشیر و محلول وخالی عن الزراعه اولان یرلری طالب اولان زراعه تفویض اولنوب حاصلاتی خیرات و مبرات مصارفنه صرف اولنور ایدی.

ملوك اسلامیه‌دن نزع اولنان ممالکده ملوك سالفه‌نك کرك کندو وقفلرینه و کرك اعزهٔ کرامه تخصیص ایلدکلری اراضی اکثریا حال وقفیتده ابقا اولندی. لکن کیدرك بو خصوصده‌دخی سوء استعمالات جریان ایتمکه باشلیوب یوز سنه اول فتح اولنوب خاص و زعامت اعتبار اولنان اراضی وزرا و امرایه تملیك اولنور و وقف ایدیلور اولدی.

یاوز سلطان سلیمدن بعض مقربلری برمقدار اراضی تملیکنی رجا ایلدکلرنده ابتدای جلوسمزده غفلتله علی پاشایه بعض قرا تملیك ایتمشیدم اصحاب سیفك مخصصاتنی ماوضع لهنك غیرینه ویردیکمدن طولایی حالا نادم و پشیمانم بیوردقلری منقولدر.

دها صکره‌لری ایش بتون چغرندن چقمغله اراضی توجیهات و تخصیصاتی حقنده تفصیل اولنان مقدمات افسادیه نه‌درجه‌یه قدر ترقی ایتدیکی و نه‌مرتبه‌ده اغتشاش امور دولتی مستلزم اولدیغی انشالله تعالی ایلریده ایراد اولنور.

[اوجاقلق] تعبيری ترسانهٔ عامره مصارفنه وياخود بر قلعه مستحفظلرينك ويا بر شهر يرلو نفراتنك علوفهٔ يوميه‌لرينه قارشولق اولەرق تخصيص قلنمش اولان بر قاچ قريه ويا بر قضا حاصلات عشريه وعرفيه‌سنه اطلاق قيلنور وبونلر دخی عينيله ديرلك كبی اداره وواردانی ماوضع لهنه صرف اولنور فقط اوجاقلق يالكز اعشاره منحصر اولميوب جزيه وميزان حرير وكمرك مثللو بعض رسوماتدن دخی تخصيص اولنمشدر.

ياوز سلطان سليم مرحوم جالديرانده شاه اسماعيلی تدمير ايلدكدن صكره دريس بدليسی‌يی كوندروب حدود اوزرنده بولنان امرای اكرادی طرف دولت عليه‌يه اتباع ايتديرمش اولديغندن امرای مومی اليهمك متوطن اولدقلری محللر كندولرينه [يوردلق] و [اوجاقلق] ناميله توجيه اولندی .

يوردلق واوجاقلغك حاوی اولديغی اراضينك واردات عشريه وعرفيه‌سی وامر حكومتی متصرفلرينه عائد وخدمتلری دخی حدودی محافظه ايتك واو جهتلرده اردوسوق اولنور ايسه سرعسكرلر معيتنده بولنمق مادەسندن عبارتدر. حل وقوعنده ديرلكلری اوغللرينه بالا ولد ايسه وخداندن مناسبنه توجيه قلنمق جملهٔ شرائطدن ايمش[۱] .

تفصيلات سابقه‌دن مستبان اولديغی اوزره (تيمار) و (زعامت) و (اوجاقلق) و(خاص) ديو ممالك مفتوحه‌نك ضبطنی متعاقب تخصيص اولنان (ديرلك) لر بری (محافظهٔ مملكت وترقيات زراعيه) ديكری ده دولت وملت يولنده ابراز آثار مردانكی وخدمت ايدنلری تلطيف كبی ايكی مقصد اوزرينه مؤسس ايدی .

[۱] نتايج الوقوعات جلد ۱ ص ۱٤٦ — ۱٤٨

تيمارليلر ويا زعيملر قانونی سليمان خان زماننده ٢٠٠,٠٠٠ قدر مسلح زرهلی سوارى تدارك ايدرلر ايدى. فقط آنك اخلافی وباخصوص پك فرطنه‌لی بردور سلطنت اولان مرادثالث زماننده على العموم ولايات عسكريه وتيمارليلرله زعيملرده بر چوق سوء استعمالات قارشمش اولديغندن تيمار وزعامت صاحبلرينك پك چوغی نظامی اقتضاسندن اولان مقدارده (جبه‌لی) لريله واليلر سنجاقلرينه التحاق ايتمز اولمش واطاعتسزلك جزاسز قالمش ايدى. حتى قانوناً مقدار معين جبه‌لی تدارك وسوق ايتميانلرك (تيمار) و (زعامتلرى) استرداد اولنه‌جغی وبرسنه‌لك تيمار ويا زعامتلرى حاصلاتی جزاى نقدى اوله‌رق استحصال اولنه‌جغی حقنده معمول به اولان قانونه بيله رعايت ايدلمز اولمشدى. الحاصل دولتك اك مدهش بر قوتی تشكيل ايدن زرهلی سواريلرك اس واساسی اولان تيمار وزعامتلر واليلر طرفندن بر قاچ كشی‌يه فروخت بولندرق بريرى اللرنده‌كی براتلريله (تيمار) و (زعامتلرى) نی تصرف نتيجه ايتدكلرنده عين ديرلكه برقاچ صاحب كورلمكه بينلرنده قانلی نزاعلر ظهور ايدر ايدى. بوكبی سوء استعمالاتك مسببلرى واليلر اولديغندن آنلرده سس چيقارمزلردى. سوء استعمالات اولدرجه‌يی بولمش ايدیكه تيمار وزعامت صاحبی سپاه ارتحال ايلدكده هرهانكی برآدم آنك براتی آلوب براز رشوت ويره‌رك كنديسنه (تذكره) آلور ايدى. بوتذكره واليلك ويرديكی شهادتنامه ويا انها اولوب آنكله بالمراجعه استانبولدن براتی آلور ايدى. سلطان مصطفى خان ثانی واليلرك، پاشالرك تيمار وزعامتلرى توجيه ايده‌ماملرى نظامنی تأكيد ايدرك سوء استعمالات خسته‌لغنه علاج بولمغه چالشمش وبردرجه‌يه قدرده موفق اولمش ايسه‌ده بو بابده دريغ ايديلان غيرت يالكز فالغك منبعنی تبديلدن

عبارت قالمش ایدی . چونکه بو دفعه والیلر یرینه زمرهٔ وکلا چیقوب طبق عبدالحمید ثانی دورینک صوک وکلاسی وباخصوص سرای رجالی که بر طاقم انتریقه ویا تبصبص واحسان اولەرق اله کچیروب ایستدیکی کبی صاتار وآندن کندیسی مستفید اولور، دولتی متضرر قیلار ایدی . وکلانک بویلەجه استفادهٔ نامشروعەیه قویولدیغنی کورن سرای ارکانیده، مأمورین ملکیەده یغمادن کیری قالماق ایچون وکلا ایله رقابته چیقارلر ایدی. الحاصل سپاهی وجبەلولرك پك منتظم اولان اشبو تشکیلاتی اولدرجه محو وبرباد اولمش ایدی که ابوالاصلاحات مصطفی خان ثالث مرحوم (١٧٦٨-١١٨٢) سنەسی ابتدالرنده روسیەیه وقوعبولان محاربەده کمال مشقتله انجق ٢٠٠,٠٠٠ جبەلی یرینه ٢٠,٠٠٠ جبەلی کوره بیلمش ایدی . (قینرجه) محاربەسندن صکره عبدالحمید اول اشبو ایالت عسکرینی تکرار تنظیم ایتمکه بالتشبث (١٧٧٦-١١٩٠) سنەسنده شدیدالمآل براراده نشر ایتمش ایدی . فقط بونکده هیچ بر تأثیری کورلمدی ، چونکه آتی الان اسکداری کچمش ایدی حتی تیمار وزعامت صاحبلری بویکی شدتلره قارشی وکلانی اولدرجه اورکوتمش ایدی که بونلر اختیار سکوتدن بشقه چاره اولمدیغنی شهریار مشارالیه عرضه قدر جسارتلنمش ایدی. بوندن اکلاشیلیورکه خودن مشارالیه زماننده حکومت وسلطنت سنیه اشبو (تیمار) و(زعامتلری) مجدد درجەده تأسیسنی ایفا ایتدیرەبیلەجك نفوذ واقتداری حائز دکل ایدی ، بو حالده بوندن یوز الی ١٢٠ سنه مقدم ایالاتدن همان همان عسکر الممیور وآلنەمیور ایدی. ینه بوندن طولاییدرکه یوزیکرمی سنەدن بری دور عبدالعزیز خانی‌یه قدر وقوعبولان محارباتده دولت مکمل بر اردو طوپلیق اقتدارینی کوستره‌میور ایدی . حتی قریمه

محاربه‌سنده بیله اولانجه قوت صرف اولندیغی حالده بر قول اردو درجه‌سنده آنجق برقوته‌مالك اوله‌بیلمش ایدی. تیمار وزعامت صاحبی عسکر ویرمدکلری ایچون بهر جبه‌لی‌یه مقابل (بدل جبه‌لو) نامیله اللی غروش ویره‌رك یقه‌یی قولایلقله قورتارر و حالبوکه بر جبه‌لی ایچون‌بالاده بیان اولندیغی وجهله اقلی ٣،٠٠٠ اقچه‌لك عشری کندی حسابنه در انبار ایلر ایدی . نهایت تیمار وزعامت صاحبلرندن و یا تعبیر اخرله سپاهیلردن ارتق بر فائده بکلنمه‌مکله محلول اولانلرینی پادشاهلر وقف ایتمکه باشلمش ایدی [١] . بتون بتون برباد اولدی کیتدی .

سنجاق بکلرینک قانونی

هر هانکی بکك خاصی زیاده ایسه مدونه تقدم وتصدرایدرسه‌ده وزیرلره ایده‌مز . سفرلرده اوغور همایونده خدمتی مشاهده‌اولندقجه ترقی ویریلور . قانونلری استحقاقنه کوره بیکده یوز آقچه‌در ، فقط خدمتنه کوره زیاده دخی اولور ، لکن عتبهٔ علیاده اولان آغالر سنجاغه چیقدقده ابتدا ایکی یوز بیك اقچه‌دن زیاده ایله ویریلور . بونلرك هر برینك قانونی متفاوت اولوب مثلا یکیچری آغاسی بشیوزبیك‌ونشانجی وقپو دفتردارلری و میر علم درتیوزبیك‌وقپوجی باشیلر ایله میرآخور کبیر درتیوز بیك وچاشکیر وچاقرجی ومتفرقه باشیلری اوچیوز اللی بیك، کوچك میرآخور اوچیوز اوتوز بیك وسپاهی اوغلانلری آغاسی اوچیوز بیك ، سلحدار باشی ایکیوز سکسان بیك، صاغ‌علوفه‌جی آغاسی . سکبان باشی ، دفتر کتخدالری،

[١] قسما موراجه دوسسوندن جلد ٣ ص ٤١٤ ـ ٤١٥

تیمار دفتردارلری، یایا بکلری، زعامتی اللی بیکدن زیاده اولنلر سنجاغه چیقدقده ایکیوز اللی بیك آقچه ایله چیقار.

بر سنجاق محلول اولدقده استحقاقی احاطه ایتمیان بکه عنایت اولنسه زیاده قلان خاصلری موقوفدر. یکیچریلکدن و بولکدن تیمار ه چیقنلره اول مقوله زیاده خاصلردن تیمار طریقیله ویریلور. لکن مستحق سنجاق بکی اولدقده کیرو خاص اولوب اول معزوللره دوشندن ویریلور. سنجاق بکلری سفر همایونده نصل خاصله سنجاق تصرف ایدرسه هر بش بیکده بر مکمل جبه‌لی ویرر.

میرمیران (بکلر بکی) قانونی

بکلر بکلرینك قانونی هانکی بکلر بکلك اولجه فتح اولنمش ایسه او بکلر بکی سائرینه تقدم ایدر. و هر هانکی بکلر بکلك احسان اولنمش ایسه آنك دفتر معیننده نصل خاصی وارسه اکا متصرف اولور. و هر سفر همایون واقع اولدقده نه مقدار حاصللر تصرف ایدرسه ٥٠٠٠ آقچه‌ده بر (مکمل) جبه‌لوسی اولوب آردنده بیراغی چکر. [١]

(٦)

معارف و ادبیات

مطالعهٔ مخصوصه

استانبول قیصرلرینه خلف اولان سلاطین عثمانیه و رومدن یرینه قلان ملت اسلامیه صنایع، معارف، ادبیات، مدنیت و حتی مرستیٔ دین و مذهب طرفداری اولدیغندن استانبول شهری حکمدار تبعه‌سنك تبدیلیله برشی ضایع ایتمدی. بلکه اکتساب شرف و مدنیت ایتمشدر. ایمپراطورلغك انقراض و خرابیسی اوزرینه

[١] عین علی افندی رساله‌سندن

ایتالیایه فرار ایدن روملر اوراده مرحمتلرینی جلب وکندیلرینه
برملجأ بخش و اعطا ایده‌جك درجه‌ده حسیات رقیقه‌یه مالك انسانلر
بولمش ومهاجرین جدیده‌نك مظهر اولدقلری حمایه ومرحمت
ـده‌دل اولان انسال واحفاده بشقه بر صورتده انتقال ایدرك بونلر
نظرنده مهاجرین مذکوره‌یی طرد ایدن ویا قانونلرینه اطاعته مجبور
ایدن عثمانلولر حیوانات وحشیه ومستکرهه درجه‌سنده فضائل انسانیه
وحسیات بشریه‌دن کلیاً محروم غدار، وحشی، خونخوار برر جنوار
کبی کوزونمش وبوحال نسلدن نسله انتقال ایده ایده زمانمزه قدر
بوقوم نجیب بویله‌جه تصویر ایدلمشدر . منصف اولان برمورخ غالب
مغلوبك ویا مغلوب بر محررك شهادتیله وبونلرك آجی آجی تأسفلرینه
باقه‌رق حکایهٔ حال ایتمه‌ملی ومؤثری اثریله اکلایوب بیلملیدر .
فاتحك استانبولی ضبط ایلدیکی هنکامده مدنی اولان اوروپانه‌نظرده‌در
عکس وبخش ایدیوردی؛ ملل نصارانك ظرافت اخلاقی، قانونلرینك
درجهٔ تکملی معارف ووقوف وعرفانلرینك وسعتی نه ایدیکه وحشی
دنیلان عثمانلیلر اوروپا ارض لطیفنده اسکانه لایق کورلمدی؛ لاتینلر
استانبولی استیلا ایدرك بشکطاشده وکلیسالرده روم‌پاپالرینه‌شمعدنلر،
چراغلر طوتدیروب آنلرك ضیاسی آلتنده روم قزلرینه یاپدقلری
شناعتی هانکی عثمانلی یاپدی؛ براز یوقریده بیان اولندیغی وجهله فتح
رومله بطریق نصب وآکا التفات ایتمکه مجبوریتی نه ایدی؛ روم
پاپالرینی تلطیف ایچون آنلرك لباسنی نچون علمای اسلامیه عیناً
اکتسا ایتدی؛ او تاریخدن بری بشقه بر شکل وحال کسب ایدن
اوروپا ملتلرینه عثمانلیلر او زمانلرده اوروپا علوم ومعارف وصنایعنه
موازی حرکت ایتمیورلرمی ایدی؟ مراد اول ادرنه‌یی ضبط ایله

پايتخت اتخاذ ايدرك عسكرسز . اردوسز ، ماليه‌سز ، اولان رومليه اورخان غازى زماننده برى موظف ومنتظم بر اردو كوستردیكى حالده اوروپا اردو وعسكر نه اولديغنى بيلميور وياالكز برعصر صكره يدنجى شارل زماننده بر مملكتك امنيتى زمان صلحده بر اردونك وجوديله حاصل اولديغنى اكلايوب برمقدار عسكر يازه‌رق سلاح آلتنه طوتيور ايدى . بايزيد اول نيكبولى ملحمهٔ كبرى‌سنده اله كچيرديكى ثروت وغنايمى اكنجه وذوق وصفالردن زياده اوروپاده هنوز معلوم اولميان ادرنه Academie انجمن دانشنه صرف ايتمش وهرسنه عمومه مخصوص برر مكتب انشاسنه مخصوص قيلمش ايدى. مراد ثانى‌يه كلنجه بو ذاتده حنيهٔ انسانيته متصف اولديغى قدرده علوم وفنونك ترقيسى طرفدارلرى اولوب بر همت ديندارانه ايله سطوتنه زبون قيلديغى هرشهرده برر جامع ومدرسه وعمارت وسياحين ايچون خان يعنى مسافرخانه (اوتل) كشاد وانشا ايديوردى . هله فاتح استانبولك ضبط وفتحى سنه‌سنده آياصوفيه جوارنده دولت عليه‌نك ثروت وجسامتده الك بيوك مدرسه‌سنى كشاد ايتديكنى متعاقب نامنه منسوب انشا ايلديكى جامع شريف جوارينه‌ده دها كوزل مدرسه‌لر انشا ايلدى . [١] بوكبى انشاآت حسنه عثمانليلرك اساسى سربستيدن عبارت دين اسلامله عين قانون تابع ادبيات وعلوم وفنونه اولان محبت وتقوى وديانت شعاريدن ايلرى كلديكنى كيم ادعا ايده‌بيلور ، بوكون بر دارالفنون طرزنده بولنان اشبو مؤسسه اون آلتى مدرسه‌دن عبارت اولوب هر برنده يد طولا صاحبى برر مدرس ايله اوچر يوز طلبه بولنيورايدى. بازبار ديديكرى عثمانليلر برطرفدن فتوحات ديكرجهتدن

---

[١] يوقاريده صحيفه ٢٢٣ و ٢٢٤ مراجعت

علوم وفنون ایله مشغول وحوزهٔ اطاعتلرینه کیرن ملل سائره‌یه دیناً وسیاستاً بخش مساوات ایتدکلری زمانلر اوروپا نه منظره‌لر کوستریور ایدی؟ بالطق دکزندن طونه‌یه وبحر محیط کبیردن جبل الطارق طریقیله کیروب بحر سیاهه قدر کشت کذار ایدن بر سیاح نه کوزیور ایدی؟ اوروپا اهالیسنك ثلثانی فؤدالیته دیدکلری برطاقم سرمایه دار دره بکلرینك حکم ونفوذی التنده زبون بولور واهالی‌یی، اصلزاده، اسراء، صنفنه منقسم وشهرلری جسیم وواسع اورمانلر درونده بیوك خندقلرله محاط ومرتفع دیوارلرله چوریلمش واوته‌ده بریده تصادف اولنان منسترلرده بر طاقم سپرلرله محفوظ ومسافه بمسافه تصادف ایدیلان و شربرینه شاتو château دینلان مستحکم مسکنلر صاحبلری متحداً حکمدارلری علیهنده بولنمدقلری هنکامده منفرداً بربری علیهنه مسلح واوه‌رق محاربه ومضاربه‌یه آماده اولدیغی کورلیور ایدی. بوحال ایله عثمانلی ملکی اولان روم ممالکی آره‌سنده ـ که بوغازایچندن مجارستان وطونه‌یه قدر ممتددر ـ باعث تسلی وممنونیت نه بیوك مباینت کوریلور. واقعا بزده‌کی تیمار وزعامتلرده بر درجه‌یه قدر فئودالیته ـ Féodalité ایدی فقط بزمکیله اوروپالیلرککی آره‌سنده بیوك فرق وار ایدی [بزده الك بیوك دیرلکلر اولان خاصلر منصب ایله قائم ایدی حالبوکه آوروپاده اولادیت شرطیله سرمایه ویرلمش ایدی. بزده دیرلکلرك کافهٔ مراتبی برات پادشاهی ایله ویرلدیکی حالده آوروپا خاص صاحبلری زعامتلری، وزعما تیمارلری وهم جرا بلا استیذان ایستدکلرینه ویررلر ایدی. فضله اوله‌رق آوروپاده خاص صاحبلری سکه ضرب ایتمك، حکامی عزل ونصب ایله کندیناملریله اجرای حکم وعدالت ایتمك مساعدات و مضرەسنه مالك ایدیلر] (عبدالرحمن شرف بك)

فتح اولان شوقوم‌نجيبك يوللر اوزرنده مسافه‌دن مسافه‌يه قرداش اولدقلری خرستيان سياحيننك دفع عطشنه واسلاميوجيلرينك آبدست اله‌رق اداى صلوة ايتملرينه خدمت ايدرچشمه‌لر ياپيلديغی شهودات واقعه ايله ثابت اولور وچشمه‌لر اوزرنده يا آيات قرآنيه‌دن بری ويا برشعرايله بانيسنك اسمی قرائت اولنور ، نهرلر اوزرنده وبطاقلقلرده مختلف جسامتلرده كوپريلر آياب ذهابی تسهيل ايدرايدی . خلاصه شهرلرده هر عهدسلطنتده مقداری تزييد ايديلان جوامع و مهمانخانه‌لر وهله پايتخده سلاطينك، وزرانك حتی افراداهالينك علوم‌ومعارفه رغبتلرينه براعت استهلال اولان مدرسه‌لر، عمومی كتبخانه‌لر نظرسياحينه چارپار ايدی . اديان سائره‌يه عدو دينلان دين اسلام پادشاهلريمزك خرستيان قادينلريله ازدواجنه مساعده‌ايدر، خلق خرستيان دينده اولان برسلطانه تعظيم وتبجيل ايلرايدی. باربار دينلان توركلرك ايلك حكمداری اولان عثمان غازی زماننده‌بيله مدرسه مأذونلری مفتی، قضی وعلما ناملريله برطاقم اقسامه تقسيم اولنوب حكومتك تأسيسيه برابر برقانون، برضبط وربط، برمسلك اتخاذ ايدلمشدر .

[رجال عثمانی محاربه ايله مشغول اولديغی كبی دیكر صنفيده ميدان علم عرفانده خامه‌ران اولمشلرايدی. دولت عليه بدايت ظهورندن بری ترويج علومی تسخير ممالكدن آشاغی طوتمدی . پادشاهلريمز ارباب علم وكمالی دائماتقدير وترغيب وحتی من جهة آنلری سائر بندكانه تقديم ايدرلردی. آتيده علماء عثمانيه بحثنده كوريله‌جكی اوزره انتخاب بوصنفه اولان حرمتی اشبو افادامزی مؤيدر .

دولتك حال و مسلكی ايجابنجه الك اول والك زياده مظهر رغبت وتشويق اولان علوم عربيه و شرعيه ايدی جونكه نو ظهور اولان

ئت عثمانیه کرك امور حربیه‌ده وکرك مصالح قانونیه‌ده احکام شرع
ریفه توسل ایله اکتساب توسع وتأید ایلدیکندن سلاطین عثمانیه
کارده علما ایله استشاره‌یه وحتی نظامات اولیهٔ دولتك وضع وتنظیمنی
لره احاله ایدرك مسئولیت اداره‌یه آنلری دخی تشریکه سالك اولمغله
نف علما حکومت عثمانیه‌ده بر موقع محترم احراز ایتمش و لسان
ریعت لسان عربی اولدیغنه نظراً علوم شرعیه‌یی تعلیم، علوم عربیه‌ده
نه متوقف اولدیغندن عربیات ایله شرعیات لازم و ملزوم قیلندن
لمش ایدی .] (عبدالرحمن شرف بك)

(٢)

ادبیات عثمانیه

هانکی ملتده اولورسه اولسون منظوم و منثور آثارك ظهورندن
أ ایله عصراً بعد عصرٍ اوغرادیغی تحولاتی وبونلرك اسباب وعواملنی
دیرن تاریخ خصوصی‌یه تاریخ ادبیات دینور .

عثمانلی ترکلری پك قلیل المقدار اوله‌رق ماوراءالنهرده قانقلی ـ
Kanc دن قالقه‌رق جنکیزك هجوملریله تسلطنده اون بیك قدر ضایعات
ردکدن صکره خوارزمشاهلرك غربه طوغری حرکتلرینی تعقیب
آناطولی‌یه طوغری کلدکلری و عشیرت ، خیمه‌نشین حالنده
لندقلری جهتله معارف وادبیات اوله‌رق برشی کتورمدیلر . ذاتاً
تاریخلرده عقاید دینیه‌لریده پك اوقدر مکمل اولمدقدن بشقه اکثریسیده
وز اسلامی قبول ایتمدیکی محمد خوارزمشاه والده‌سنك اقرباسندن
ثمانلیلرك ظهور ایتدکلری قانقلی ـ کیخانلی ـ خانقلی قبیله‌سندن

برقاچ ذاتك شاه‌مشارالیهه مراجعتلرنده دین‌اسلامی قبول‌ایتمش‌اولملریله ظن‌وتخمین اولنه‌بیلور . احتمالکه قانقلیلرك آناطولی‌یه وصوللرنده ایچلرنده اوقوزیازار آدم بیله یا یوق‌ایدی، ویا یوق دینیله‌جك‌قدر انذر ایدی . بوعشیرت خواجه‌لرینی قضیلرینی آناطولی‌یه وصوللریله ایچه یرلشدکدن صکره‌تدارك ایتدکلری برحقیقت‌اوله‌رق قبول‌اولنه‌بیلور. هله عقاید دینیه‌لرینی شیخ ادبالی ودامادلری چاندارلی قره خلیل ایله طورسون فقیه‌دن تعلیم‌ایتدکلرینه شبهه یوقدر .

عثمانلی ترکلرینك ایچلرنده احتمالکه فصاحت وطلاقت لسانیه‌یه مالك‌ذوات بولنیوردی. فقط‌شعره‌دائرهیچ برشیئه‌واقف اولمدقاری‌ده محققدر. ذاتاً شعرمعارفدن صکره ظهورایده‌جکی اربابنك معلومیدر. احتمالکه‌سوق‌طبیعتله ـ تعبیرعوام‌وجهله ـ قیاباشی‌بعض‌شیلرسویلرلردی. فقط بونلره شعردینه‌مز ایدی .

تاریخلرمزده کوریلان وعثمان واورخان غازیلره حتی مراد اوله عطف اولنان شعرلرده آنلرك محصول لسانی دکلدر. اولا بو ذاتلرك وچیده‌جاهل ایدی. ثانیاً بوشعرلر اوزمانك‌ترکجه‌سی‌دکلدر. مثلا‌عثمان غازینك اوغلی اورخانه نصیحتلرندن

کوکل کراسته‌سیله بر یکیشهر وبازار یاب ،
ظلم ایله رنجبرلره هرنه ایسترسه‌ك وارياب ... الی آخره

وکذا اورخانك، اوغلی مراد خداوندکاره نصایحندن :

الا ای میوهٔ باغ مرادم ، شه عالی نسب سلطان مرادم ،
وصیت ایلرم کوش‌ایله آنی. بنچون‌ایله آه وفغانی ... الی آخره

اورخان غازینك اوقویوب یازمه‌سی اولمدیغی اشبو جلده علاوه اولنان ویازلمش بریازیدن برجاهلك استنساخی‌طرزنده یازدیغی (خط)

ایله معلومدر. اشبو خط اورخانك فرزند عالی همتی سلیمان پاشانك وفاتی اوزرینه جناب خداوندکار طرفندن تنظیم ایتدیریلن وقفیه نك بالاسنده « موجبنجه عمل اولنوب خلافنه جواز کوسترلمیه » عباره سی محرردر. بو عباره نك اطرافی تذهیب ایدلمش اورخانك خط همایونی اولدیغی بیلدیرلمشدر. بزه قالیرسه بو خط اول امرده بری طرفندن یازلمش صکره مشارالیه طرفندن قوپیه سنه چالشلمشدر.

مراد خداوندکارك قوصوه محاربه سنه باشلیه جغی صره ده ایراد ایتدیکی مناجات اولمق اوزره تاریخلرمزه درج اولنان :

آب روی حبیب اکرم ایچون ، کربلاده روان اولان دم ایچون
شب فرقتده آغلیان کوز ایچون . ره عشقکده سورین یوز ایچون ... الی آخره

ییلدیرم بایزیده اسناد ایدیلان :

یاری رند زمانه در صاندم ، بحث وصلی ترانه در صاندم
اهل هجرانه فتنهٔ اغیار ، اورته ده بر بهانه در صاندم

بونلرك هیچ بری حکمداران مشارالیهمك لسانندن صادر اولمامشدر.

منظوم ومنثور ادبیات عثمانیه سلچوقیلرك لسان سیاسی وادبیسی اولهرق بزه انتقال ایتدیکی شبهه سزدر. شایان تأسف وحیرت بر شی وارسه اوده تا ییلدیرم بایزیدك اوغلی سلطان سلیمان خان اول (٨٠٥-٨١٤) زماننه قدر عثمانلیلرده بر ادیب وشاعر یتشمامسیدر. سببیده اوتاریخلرده عثمانلیلر بر ملتدن زیاده بر اردو حالنده ایدیلر. تحصیل علم وکمال اولقدر رواجدار دکلدی. ایشلری کوچلری قلج ایله اوینامق وهمتلرینی الك زیاده فقه وحدیث شریف تحصیلنه صرف ایتمك ایدی. چونکه عثمانلیلرده مسلمانلق هنوز مهدشهوده کلمش ایدی. آنی بیوتمك ، کماله ایرشدرمك لازمدی . بونده بر مجبوریت دها وار

ایدیکه یکیدن یکی یه فتح وضبط اولنان مواقع وممالکه قاضی یتشدرمك ایچون علوم شرعیه تحصیلنه مجبوریت کورلمشدی . اسکی پادشاهلریمز ضبط ایتدکلری بر محله بر (بك) تعیین ایدرلردی فقط حقوق عبادی حفظ وصیانت ایچون ودها طوغریسی بو (بکی) تحت مراقبه‌ده طوتمق ایچون بو قاضیلری تعیین ایدرلردی . احتمالکه پادشاهلریمزك ایلك اوچی دردی زماننده بعض آثار یازلمش اولسون . حفظ اولنمامش ومرور زمان ایله ضایع اولوب کیتمشدر . عثمانلیلر هیچ بر زمانده بوکبی آثارده قیمت شناسلق کوسترمه‌مشدر . خزینهٔ همایون سلاطین اشیاسی وفتح وضبط اولنان مواقعك آناختارلری وسائر اشیا ایله مملو ایسه‌ده هر هانکی برینك کیمه عائد اولدیغنه دائر بر قید دوشورلمامشدر . بوحال اشبو نفائس اشیانی قیمتدن دوشورمشدر . قانونی وحتی آندن اول پادشاهلرمزله معاصر اولان فرانسه حکمدارانك ـ ایکنه‌دن ایپلکنه‌قدر ـ هرشی حسن محافظه ایدلدیکی حالده بزده بوراره دقت اولنمامشدر . چونکه عثمانلیلر عشیرت حیاتنی هیچ بر وجهله براقامشلردر .

عثمان غازی زماننی ادراك ایدن حضرت مولانانی عثمانلی وعثمانلی شاعری طانیه‌میه‌جغمز کبی ینه او زمان یتیشان (سلطان ولد)ده شعرای عثمانیه وبالخصوص مؤسسلر میاننه ادخال اولنه‌مز . چونکه سلطان ولدکده بتون سنوحات عارفانه‌لری فارسی اولوب واقعا ترکجه اولمق اوزره بر قاچ بیتلری و(رباب) نامه‌لری وارسه‌ده بونلر ترکجه‌دن زیاده جغتایی صاییلور .

سلطان ولد حضرتلرینك ترکجه بیتلرندن بری شودر :

تکری ایچون کل بکا . کیم آنکاسین تکری یی
ویر بو جهانی بوکون ، کیم آلاسین تکری یی

دولت عثمانیه‌نك تمامیله تأسس وتقرریله عثمانلیلرك اقوام‌متجاورۀ اسلامیه وبالخاصه ایرانیلرله حاصل اولان اختلاط وتماسی آنلرك علوم ومعارفندن اقتباسی استلزام ایدرك بوسایه‌ده ادبیاتمز رفته رفته ترقی وتجدد ایتمشدر . دارالفنون عثمانی ادبیات قسمنده ترقیات وتجددات ادبیه ظهورندن بوكونه قدر بروجه آتی اون ایكی دوره آیرلمشدر .

١ ــ عاشق پاشا دوری ــ ٢ شیخی دوری ــ ٣ احمد پاشا دوری ــ ٤ نجاتی ــ ٥ ذاتی ــ ٦ باقی ــ ٧ نفعی ــ ٨ نابی ــ ٩ ندیم ــ ١٠ راغب پاشا ــ ١١ شیخ غالب ــ ١٢ ضیا پاشا دورلریدر .

فقط بر دور ادبیی تجدید ایتمك ، جانلاندرمق ایچون (داهی) وهیچ اولمزسه كندیسنده داهی قوقوسی اولمق لازمكلوركن مجددین ادب میاننده تعداد اولنان احمد پاشانك فضیلتی اكثریت عظیمه اعتباریله اشعار عربیه وفارسیه‌نك تركجه‌یه ترجمه‌سندن عبارت اولدیغندن آكا مجددلك كبی اك بیوك بر عنوان مفخرت ویرلمسی البته چوق كوریلور . عاشق پاشا ، شیخی كبی ذواتك قوللاندقلری كلماتدن طولایی مؤاخذه ایتمك موافق انصاف دكلسه‌ده نظملرنده‌كی معناسزلقده قبول ایدیلور شیلردن دكلدر . بناءً علیه عاشق پاشادن ذاتی‌یه قدر بش دوری (بر) اعتبار ایتمك ودور ابتدائی دیمك دها طوغریدر صانیرم . هر دور ادبده ظهور ایدن مجددك پیرولری ایچنده مجدد قدر اولمسه بیله آكا یتیشه‌جك درجه‌ده اثبات اقتدار ایدن بعض ذواتك بولنه‌جغی طبیعی اولنسنه نظراً عاشق پاشا، شیخی ، احمد پاشا، نجاتی ، ذاتی دخی بودورك سیورینش، كندیلرینی براز كوسترمش طاقمندن بشقه برشی دكلدر . ضیا پاشانك :

اسلافده احمد ونجاتى . آواره ودلكسته ذاتى
تركى سخنه تمل قومشلار، كرچه تملى كوزل قومشلار
ايتمكله لسانمز تغير ، اول شيوه‌يى كوچ بزه تصور

بيتلرى حقيقت حاله موافقدر.

دارالفنون تقسياتنده مجددين ادبدن اولمق اوزره كوستريلن نابى وراغب پاشا حقنده دخى يوقاريده‌كى مطالعاتى يوريده‌بيليرز. (نابى)نك مزيتى ضيا پاشا مرحومك

دستنده مثال موم تركيب قصدايتديكى شكل ايله بولورزيب

بيتنده كوستريكى سهولت اداده‌يه منحصر كيدر. راغب پاشا ايسه شاعرلكدن زياده حكيملكه اهميت ويرديكى ديوانى مطالعه‌سيله تظاهر ايدر. مجدد ديمك ايجاد ديمك اولديغى حالده راغب پاشانك ايرانى صائب مقلدى اولديغى انكارقبول ايتمز حقيقتلردندر. بناءً عليه مجدد ديمكده معذورز.

شعراى عثمانيه آره‌سنده (فضولى) (باقى) (نفعى) (نديم) (شيخ غالب) تميز ايتمش سيالردن اولديغندن دور ادبيزى دخى بونلرك نامارينه اوله‌رق تقسيم ايتمك منصفانه وحقيقتكويانه بر تقسيم اولمش اولور اعتقادنده‌يز. دور اخير ادبيز طبيعى بوتقسياتك خارجنده‌در. ضيا پاشانك : [باقى‌يه سزا اولنسه تعيين ، تعبير مجدد نخستين] مصرعى افاده‌مزى تصديق ايدر.

دور ابتدائى

<u>عاشق پاشا</u> دور اولك معروف شاعرلرندن بريدر . بوذات عثمان غازى عصرى مشايخندن ايدى . شيخ الياس خراسانينك مخدومى شيخ مخلص پاشانك اوغلى ايمش . شيخ الياس جنكيزك ماوراءالنهر وخوارزمى استيلا ايتديكى صرده مريدانيله برابر آناطولى‌يه كلدى،

قیرشهرنده اسکان ایتدی، اوراده اجرای مشیخت ایلدی . غیاث الدین ابن علاء الدین سلجوقی کوندن کونه شیخك مرید و محبانك تزایدندن اورکدی، آنی تلف ایلدی . شیخ مخلصك پاشا عنواننه مظهریتی بر عنوان رسمی ومفخرت دکلدی . ترکلرده یا بیوك اولاد اولدقلرندن ویا قدر وشرف صاحبی بولنملری طولاییسیله بوعنوانه مظهر اولورلر ایدی . تاریخمزده بیان اولندیغی وجهله بیوکلره (آغالر) دینديکندن اك بیوکه باش آغا ـ باشاغا ونهایت پاشا دینديکی بیله خاطره کلور .

عاشق پاشانك اصل اسمی علیدر . ترکجه دیوان عاشق پاشا نامنده علم تصوفه عائد اولمق اوزره ترتیب ایدلمش بر دیوانی ، بر اثری وارمش . بو اثر (معارف نامه) آدلی اولوب کلدن، سنبلدن، کنج اوغلاندن بحث ایتمیوب صرف الهیاتدن باحثدر . ولادتی (٦٧٠) ارتحالی (٧٣٣) ده در اولیاء اللهدندر . قبریده مسقط رأسی اولان قیرشهرده در . زیارتکاهدر .

شو منظومه آنکدر .

کرچه کیم سویلدی بونده تورك دیلی،
لیك معلوم اولدی معنی منزلی .
چون بیلەسك جمله یول منزللرین ،
بیرمه اویله تورك وتاجیك دللرین .

اثرمزك برنجی جلدنده مطالعه اولندیغی اوزره (تاجیك) مجوسیلرك دین آخر سالکرینه ویردکلری عنواندر . حتی شمدی ارمنیلر بیله اسلامه (تاجیك ـ طاچیق) دیرلر .

عاشق پاشانك غریب نامەسنده کوریلان منظومەلردن بریده شودر:

الله آدین ایدەلم اول ابتدا . که کاندن (آندن) اولدی ابتدا وانتها،
اولك اول اولیدر بی کمان ، آخرك هم آخریدر جاودان .
جمله عالم یوق ایکن اول ، وارایدی، شویله اکسیکسز غنی جبار ایدی .

عاشق پاشا دیوانی اون فصل هر فصل اون باب اوزره ترتیب ایدلمشدر آتیده کی بیتلر بو دیواندندر :

کلی عالم بر اشارتدر عیان — نیجه یوز بیك ملکی وار حقك عیان
انس وجندن کیمسه‌لر کورمش دکل — کیمسه اول ایلدن خبر ویرمش دکل
فکری عقلك ایره‌مز اول منزله — آدی اول ملکك دخی کلمز دله
چون آنکدر هر یوغی وار ایلمك — هرکز آنك حکمنه یوقدر امك
اون سکز بیك عالمك قدری آکا — یوقدرر بر ذره‌جه اوکدن صوکا

عاشق پاشانك (علوان چلبی) نامنده براوغلی اولوب اوده پدری کبی آلهیته دائر منظومه‌لر ترتیب ایتمشدر. بوده پدری کبی متورع، متشرع ایدی. چورومده مدفون ایمش. شقائق نعمانیه علوان چلبینك تصوفه متعلق (اطوار سلوك) نامیله منظوم براثری اولدیغنی یازیور. بیت آتی آنکدر.

اولیانك، قوللرینك اك کمی علوان درر
کمتریدر، کمتریدر، کمترینك کمتری

نیازی [١] بروسه‌لیدر. ییلدیرم دوری شعراسی ایچنده تفرد ایدنلردندر. ییلدیرم خان نامنه مرتب دیوانی واردر. غزل وقصیده وادیلرنده یکتا ایدی. احمد پاشانك قصیده‌لری بیله اکثریا نیازینك قصیده‌لرینه نظیره‌در. برقصیده وغزلده ایلك دفعه قافیه بولمق شعرای قدیمه‌مز ایچون دکل صوك دور ادبیلرمزه طوغری بیله بیوك برهنر عد اولندیغندن لعل وآفتاب وشکار وآب قصیده‌لرینك مخترعی اولمق اوزره طانمشدر. لطیفی طرز تغزلی بو بولمشدر دیبورسه‌ده دها اول ایران شعراسنك غزللری میدانده اولدیغندن (طرزتغزلی) ترجمه‌یه نقل ایتمشدر دیمك دها طوغریدر. زماننده قازاندیغی شهرتی محافظه

[١] تذکرهٔ لطیفی

ایده‌مامشدر . لطیفی بونك سببنی دیواننك غائب اولمسنه عطف ایدییور دیمك كه زواللی ، بدبختان شعرادن ایمش .

زلفك كیجه‌سندن باشمه كون طوغه بركون
تحقیق ایسه . كر نكتهٔ اللیلة حبلی

بیتی نیازینكدر .

احمد پاشا بیله نیازی چلبینك آثارینی تقلید ایله باشلامشدر . غزل طرزینی دیار رومه ایلك ادخال ایدن بوذاتدر .ییلدیرمه اتحاف ایتدیكی شایان دقت بر دیوانی وارمش .

چلبی سلطان محمد

مؤرخ خیرالله افندی چلبی سلطان محمدك شعرایله مشغول اولدیغنی یازدقدنصكره غزل آتی مشار الیهك زادهٔ طبعی اولدیغنی سویلیور .

جهان خصم اولسه حقدن نصرت ایسته
ارنلردن دعا وهمت ایسته

چالوب دین عشقنه كفاره شمشیر
اكوبن چاریاری خدمت ایسته

اكرلب تشنه ایسك ای بداندیش
بودشنه چشمه‌سندن شربت ایسته

كچندن كچ دمور طاشدن صاقنمه
دموری محو ایدندن قوت ایسته

چویرمه یوز مخالفدن محمد
عدوی عرضه سور وسعت ایسته

سلیمان چلبی (مولدجی)

شیخ محمود نام ذاتك كریمه زاده‌سیدر . بو شیخ .

كرامت كوستروب خلقه ، صویه سجاده صالمشسك .
یاقاسن روم ایلینك دست تقوی ایله آلمشسك .

ديو تاريخلرمزك خرافات قبيلندن اولان صال ايله روم ايلى يه ايلك مرور بحثنى نظماً يازمشدر . شيخ سليمان چلبى بومروره دائر اولان شعرينى صرف خيالات شاعرانه اولەرق يازمشدر ديه بيلورز . چونكه حقايق تاريخيه نه صال ونه ده سجاده ايله روم ايلى يه چلمديكنى كوستريور . روم ايلى يه دكل سكز اون كشى اون بيك غازى بيزانس دونماسيله چمشدى .[١]

سليمان افندى، سليمان پاشا ايله كورشمش، صكره ييلديرم بايزيدك امامى اولمش . آنك ارتحاليله سلطان سليمان خان اول زماننده آكاده امامت ايلمش ايدى . مولد نبوينك مبدعى در .

ضيا پاشا سليمان افندى ايچون :

اولور شعراى رومه استاد
اولدرايدن اهل نظمى ارشاد

ديدكدن صكره مولدينه نقل كلام ايدرك :

يارب ، اونه سوزش اولنه سوزدر
صورتده اكرچه ساده و دوزدر
عشق وسخن آنده مجتمعدر
باشدن باشه سهل ممتنعدر

بيتلريله ستايش خوان اوليور . اثرى قبول عامه يه مظهر اولانه بختيار ديمك جائزسه سليمان چلبى قدر عثمانلى شعراسى آره سنده هيچ بر بختيار يوق ديمكدر . نامنك ياد ايدلمديكى كون يوق كبيدر . مولد نبويسى يوقاريده بيان اولنان عاشق پاشانك [الله آدين . . . .] منظومه سنه بكزه مسى شايان حيرتدر .

---

[١] اثرناچيزك برنجى جلدنده بو بحث مفصلا يازلمشدر. (ص ـ ٤٥٢ ومتعاقبى) مراجعت .

بر چوق شعرا طرفندن نظیره‌لر سویلندی فقط هیچ بری سلیمان افندینك اثری قدر مظهر رغبت اوله‌مدی .

اورخان غازی زماننده بروسه‌ده دنیایه کلمش واوراده ارتحال ایتمشدر. اسکی قاپلیجه قربنده یوغورتلی بابازاویه‌سی اوکنده سداوزرنده‌کی قبرینی سلطان عبدالحمید خان ثانینك سرقرینی حاجی علی پاشا احیا ایلدی.

سلطان مراد خان ثانی

عثمانلی پادشاهلری ایچنده ایلك شعر سویلیان بو ذاتدر . (تذکرهٔ سهی) غایت مرتبه‌ده خوش طبع ونازك نهاد اشعار سویلمکه معتاد ، اشعاری کثیردر دیر . اثنای صحبتده علی الفور سویلدیکی مطلعلرك بری شودر :

چالینور چنکلر ، آیاقلر قارصیلور
رقص اورر رقاص چارداق صارصیلور.

شوده اشعارندن ایمش :

ساقی کتور . کتور ، ینه دونکی شرابمی
سویلت دیله کتور چنك و ربابمی
بن وار ایکن کرك بکا بو زوق وصفا
برکون کله‌که کورمیه کیمسه ترابمی

بوده مشارالیهکدر .

کرچه کیم حدم دکلدر بوسه‌کی قیلمق دیلك
عارف اولان چوق بیلیر، آنی نه لازم سویلمك

غزل

اویخوده دون کیجه جانم کبی جانان کوردم
تن افسرده‌ده قالوب اثر جان کوردم

لبلرك خسته ایكن آغزیمه آلدم بالله
ای طبیب دل وجان دردیمه درمان كوردم
ادرنه كرچه كوزللر یریدر ای همدم
بورسه‌ده داخی نجه دلبر فتان كوردم
ناكهان بن بوكیجه قدره ایروب قاپلوجه‌ده
بر كومشدن یاپلو سرو خرامان كوردم
ای مرادی شه دوران ایكن الآن سنی
زلفنه قلمش اسیر اول شه خوبان كوردم

شیخ الشعرا شیخی

كرمیانلیدر . اسمی سنان بر روایتده یوسفدر . مسقط رأسیده كوتاهیه‌در. كندیسی طبیب اولدیغندن (حكیم سنان)دیو مشهوردر. كرمیان بكنك طبیب خصوصیسی ایدی . مؤخراً چلبی سلطان محمده انتساب ایتدی . آنك رئیس الاطباسی اولدی . [١] ایرانه كیتمش ایدی . ادبیاتی، طبی اوراده اوكرنمشدر . فاضل مشهور شریف جرجانی ایله شریك اولمش، حاجی بیرامك خدمتنده بولنمش، تصوفی تحصیل ایله كوتاهیه قربنده موطن اصلیسنده ارتحال ایدنجه‌یه قدر قالمشدر . متقاعداً اوراده بر عطار دكانی (اجزاجی) آچدی ، طبابتده دوام ایتدی .

نظمده عصرینك یكانه‌سی وقصیده ایله مثنوی وادیلرینك فردانه‌سی ایدی . شیخ ، سلطان مرادك امریله ایرانی نظامینك (خسرو و شیرین) ی تركجه‌یه نظامیدن ترجمه‌یه باشلمش واكمال

---

[١] یوقاریده صحیفه (٤٦) هامشنه مراجعت

ایتمدن وفات ایتمکله همشیره زادهسی (شیخ اوغلی جمالی) اتمام ایتمشدر . جمالی دفتردار ونشانجی ایدی . ترك شعراسی ایچنده الك اول کوزل مثنوی یازان بوذات یعنی شیخیدر. ارتحالی (١٤٢٤ـ ٨٢٨) دهدر . قبری کوتاهیهدهدر . کندیسی محمد خان اول نزدنده برموقع مخصوصی حائزایدی. ندماسی . رجال‌دولتی شیخی‌یی استرقاب ایتدی، مالنی ضبط ایتدیلر آتیدهکی خرنامهسنی آنلره ایهاماً یازدی . هر بیتی بررقیبنه عائد ایمش .

خرنامهسندن :

وار ایدی برخر ضعیف ونزار ،	یوك الندن قاتی شکسته وزار ،
کاه اودونده وکاه صوده ایدی .	یوك الندن قاتی قوصوده ایدی .
یاغر ایدی ، سرا سر اندامی ،	یوغیدی آخور ایچره آرامی .
برزمان اولمش ایدی پك خوشحال،	قودیغنجه ایدی خر دجال .
نعرهٔ شیره کوش صالماز ایدی ،	کرکی عیننه هیچ آلمز ایدی .
ارسلان اورکر ایدی قولاغندن ،	قورد قورقارایدی چوماغندن
رحم ایدوب صاحبی آکا برکون .	صالدی براِتلاغه ، تنعم ایچون ،
واردی اوتلاغه چونکه مسکین خر ،	کوردی اوتلاق ایچره نیجه بقر ،
کیمنك بوینوزی وار آی کبی ،	کیمنك حلقه حلقه یای کبی ،
کوریجك خر، بوحالی دیدی همان :	نه عجبدر زمانه و دوران ،
بونلرك باشلرینه تاج نهدر ؟	بزه بو فقر واحتیاج نهدر ؟

چلبی سلطان محمد اشبو خرنامهیی اوقوینجه مصادره اولنان اموالی اعاده ایتدی ومصادرهیی ارتکاب ایدنلری جزالندردی .

غزلیاتدن :

آچ آلنکی یوزیکی ، یوزنی جهانك منور ایت،
چوز زلفکی دماغنی جانك معطر ایت .

بالا کی باغه عرضه قیل اولسون چنار پست
صال سایه‌کده سرو سرفرازه سرور ایت .
مطرب شکرلبندن نه زنکین غزل دیدك
ترتیل خوش ترانه‌در ؛ آنی مکرر ایت .
آب حضر کرکسه بوظلمات دهرده
جام جهانما ایله عیش سکندر ایت .

قصیدهٔ نعتیه‌لریده مشهوردر :

یا خاتم الرسالة یا اشرف الوری
انت الذی تفرد ، بالفضل والعلی
ای فخر خلق، کیمده اوله زهره مدحکه؟
چون حق دیدی: لعمرك لولاك والضحی
سیر سمند سریکه میدان عرش تنك
پرواز مرغ فکرتکه لامکان فضا
رحمن ایکن معلمك ای قودك آدك
سلطان ایکن دوکونه قپاچه درر عبا..[۱]

بو مطلعده مشارالیهکدر :

کل یوزك مجموعه‌سنده نیجه‌کیم دفتر دوزر
ویر ؛ اوراقی یله چون نسخه‌سن ابتر دوزر.

شیخ اوغلی صمالی — کرمیان بکنك نشانجی و دفترداری ایدی . ترتیب اوزره علومی کورمش ، فاضل ، کامل تصوفه مائل برکیمسه ایدی . موعظه اسلوبنده قصیده‌لری واردی . آتیده‌کی برقاچ بیت (رائیه) آدلی قصیده‌سندندر :

چون کوکلدر خزینهٔ اسرار . طلب ایت، اوخزنه‌یی یار.
سینه‌کی روشن ایله یوقلفدن . که سکا روشن اوله هرنه که وار.

---

[۱] زهر فتح زا ایله جسارت معناسنه ـ قپاچه . قپانچه (البسه) اوله‌لی.

دولت اقليمنه عزيمت ايچون ، همت آتينه فكرى ايله سوار .
بار ايدى اعتقادك وفكرك ، كه يولكدن آييرميه ديار .

هردم آشفته هرزمان بيهود ، هركيجه مرده ، هرسحر مردار .
عالم ايچنده بو ايسه ديرلك ، اولمك آندن سكا يك اولەهزار

احمدى — شيخى دورينك الك مشهور شاعرى (احمدى) در . بوده كرميانلى در . لطيفى تذكره‌سى سيواسدندر ديورسه‌ده آماسيه‌ده وفات ايتديكى (شقائق) ده محرردر . [١] مصرده تحصيل ايتمش ، مولانا فنارى ايله فن طبده شفا مؤلفى حاجى پاشايه‌شريك درس اولمش ، مصردن عودتنده كرميان اوغللرندن سليمان بكه صكره بايزيد زاده سليمان چلبى يه (سلطان سليمان خان اول) معلم تعيين ايدلمشدر . (١٤١٢ـ ٨١٥ ده) سكسان ياشنى كچمش اولديغى حالده كوتاهيه‌ده ارتحال ايلدى . بوذات سلطان مشاراليهك مداحى ايدى . (اسكندرنامه) آدلى بر مثنوى يازمشدر . ظريف ، خندان ، لطيفه‌كو برذات ايمش . حتى تيمور آماسيه‌يه كلديكنده احمدى بر قصيده ترتيب ايدرك اكا تقديم ايتمش ، التفاته مظهر اولمش ، بالاخره مصاحبلرى سلكنه كچمشدر . بركون تيمور ايله حمامده بولندقلرى صره‌ده تيمور احمدى يه مقربلرندن هربرينه برر قيمت تقدير ايت ديمش . صكره بكاده بر بها بيچ ديو سويلمش . احمدى تيموره (٨٠) آقچه تقدير ايدنجه تيمور [انصاف ايت !

[١] قاموس رياضيه پدرينك ايرانلى اولديغنى و كنديسى استانبولده طوغديغنى وعلوم رياضيه وهيئه‌يه شدت انتسابى اولديغنى و ٩٧٠ ده ارتحال ايلديكنى يازيورسه‌ده تاريخلر ارەسنده پك بيوك بر فرق اولديغندن احتمالكه بشقه بر احمدى اوله .

یالکز بنده‌کی قوطه قیمتی ۸۰ اقچه‌در] دیمجه شاهم بنده قیست قویدیغم قوطه‌در. یوقسه سکا بها تقدیری قابلدر جوابنی ویرمشدر.

اسکندر نامه‌سندن:

اعتدالندن عدول ایتدی هوا کیتدی کلدن برك . بلبلدن نوا
لاله وکلدن معری اولدی باغ بلبلك عشرتکهینی طوتدی زاغ

احمد داعی — کوتاهیه‌لیدر. ییلدیرم بایزید اوغلی (سلیمان)ك شاعرلرندندر. لطیفی؛ شاعرك طرز تغزلنی عصری شعراسنك بعضیسنه فائق کوزیپورسه‌ده کندی عصری شعراسنك طرز لطیفنی ترجیح ایدییور و احمد داعی طرزینك تجدیکنی سویلیور. فقط فکرمزجه لطیفی تذکره‌سنده محرر بر چوق شعرانك منتخب اولمق اوزره کوستریلن بیتلری آره‌سنده احمد داعینك بیتلری دها خوش کورونیور، دها تازه طوریپور.

ایا خورشید مه پیکر، جمالك مشتری منظر،
نه‌منظر منظر طالع، نه طالع طالع انور.

یوزکدر آیت رحمت، اوزکدر مظهر قدرت،
نه قدرت قدرت طالع، نه صانع صانع اکبر،

سلیمان سیرتی سنده، سکندر صورتی سنده،
نه‌صورت صورت یوسف، نه‌یوسف یوسف سرور.

قپوکده قوللرك بی‌حد، ولی کمتر قولك احمد.
نه احمد احمد داعی، نه داعی داعیٔ چاکر.

فخار — مراد ثانی شاعرلرندن ایدی. بعضاً قرمان بکلرینك وبعضاًده سلاطین عثمانیه‌نك مدحیه‌لرینی یازارمش:

شو مثنوی فخارکدر :

مکر بر خانهٔ معموری عاقل ، قیلوبدر جسم انسانه مماثل ،
مشابهدر دماغه غرفهٔ دار ، دخی دهلیزدر خلقوم ای یار
اوك سقفن باشه بکزتدی استاد یوزینه صدر دیدی اهل بنیاد
مکر کوزلر درراول اوده منظر اولور تن خانه‌سی آندن منور
فلکلرده عرش وار آدمده همت سماده علو وار آدمده قامت
فلکلرده ملکلر وار ، حقیقت دماغ آدمیده علم وحکمت
فلکده کرچه کیم شمس وقمروار بنی آدمده عقل ایله نظر وار
سماده نجم وار ، آدمده عرفان فلکده دور وار آدمده سیران
جهانده معدن لعل وکهر وار بنی آدمده‌ده درلو هنر وار

همامی — ازنیکلیدر . مراد ثانی مداحلرندندر . الفاظی پاك وکندیسی خوش ادراك ایمش. نظمی لطیف، سوزی سلیس، اداسی رنکین، غزللری شیرین ایمش. شیخی واحمدی ایله معاصر وآنلرله معارض ومناظر ایمش . همامئ عجملك اوتوز قطعه حسبحال وفراق اشتیاقه دائر مکاتیب عاشقانه‌یی حاوی (سی نامه) سنی ترکجه‌یه نظماً ترجمه وصدر اعظم خلیل پاشایه اعطا ایتمشدر . شو بیتلر آندندر:

الا ای سرّی قد ولاله پیکر
مبارك طلعت وفرخنده اختر
دهانی غنچهٔ نخل لطافت
عذاری ورد کلزار طراوت

عطایی — ییلدیرم بایزید وزراسندن (عوض) پاشانك اوغلیدر . ادرنه‌لیدر . مراد ثانی عطایی‌یی اندرونه آلمق ایسته‌مش ایسه‌ده (دریغ) ردیفلی بر غزل تقدیمیله بوخدمتدن کندینی عفو ایتدرمشدر . فاتح زماننده وفات ایتمشدر. شو مقطع آنکدر:

کوز اوجندن نیدەلم یاندی عطایی دل وجان
برمثلدرکه یانار قوری یانـنده یجـه یاش

احمدپاشا زمانی ادبیات عثمانیه تاریخنجه اولدقجه فیضلی بردوردر. اسـبابیده فاتحك مرکز سلطنته هرطرفدن حتی اوروپادن برچوق اصحاب فضیلت ومعرفت کتیرەرك هر برینی عاطفت وعنایتنه مستغرق ایتمك درجەسنده علوم وفنون وصنایعەاولان فرط رغبت وهمتنك ثمرۀ جدیدەسیدر . علما وفضلا وارباب معارفك اسملرینی بر دفتره قید ایدرك صاقلار وبر منصب محلول اولدقده هانکیسی لایق ایسه آنی تعیین ایدر ایدی . کندیسـیده علما وشعرا ایله پك چوق مصاحبت ایدر وشعر سویلردی .

احمد پاشا (ولی‌الدین اوغلی) — بروسەلیدر ، اورانك مدار فخر وغروریدر . ادرنەده طوغمش ادرنه قاضیسی ایکن مراد ثانی دورنده قاضی عسکر اولمشدر. کندیسی سادات حسینیەدن ولی‌الدین ابن الیاسك مخدومی ایدی . فاتحك معلمی ایدی . فاتح احمد پاشـایی پك سودیکندن حرم همایونه بیله ادخال ایدرك صحبتندن لذت آلیرمش نهایت فاتح کندینه وزیر ایتدی . فقط بر خدمه مسئلەسندن طولایی نظردن دوشدی ، عزل وحبس اولندی. [ای محیط کرمك قطرەسی عمان] کرم مصراعیله باشـلیان (کرم) قصیدەسـنی محبسی اولان قپوجیلر اوطەسندن یازەرق کوندروب مظهر عفو اولدیسەده اولکی درجەده پادشـاهه تقرب ایدەمدی. کرم قصیدەسنك مشهور بیتلری شونلردر :

بنی خوار ایله کیم عزتی سن ویرمش ایدك
لطفکه اولمه پشیمان که بودر شان کرم
قول خطا ایتسه نوله عفو شهنشاه قنی
طوته لم ایکی الم قانده قانی کرم ؟

احمد پاشا عفو اولندقدنصکره بروسه ده مرادیه واورخانیه تولیتیله آشیرلدی . فقط اورادن

جهانه جود ایدرسك هرجهتدن
خلاص ایت بن قولکی تولیتدن

بیتنی تقدیم ایتمکله تیره، آنقره، بروسه سنجاغی تفویض اولنمش وبایزیدثانی زماننده بروسه ده بولنورکن ارتحال ایلشدر (١٤٩٦ـ٩٠٢) مدرسه سنده مدفوندر .

ولی الدین اوغلی Lyrique طرزنده شعر یازان شعرامزك پیشواسیدر. مشارالیه بوامتیازی (نجاتی) ظهورینه قدر محافظه ایتدی . نجاتیده بوعنوانی (باقی) یه قدر کیمسه یه ویرمدی .

اشعارندن برپارچه

حریم جنت کویك یتر پناه بکا
حرامدردخی برغیری سجده کاه بکا

مصراعلر : بیلمزلك ایله آدم الندن نه لر چیقار
بروقت اولورکه دیرلر اوده برزمان ایمش
یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایستیان
ایله عاقل ایسه‌ك مجنونی محرم زاریکه

نظامی — بوده تاریخمزك دور اولنه منسوب شاعرلردندر . قونیه لیدر . بوذاتك پدری ده ولی الدین نامنده ایدی . علمادن وزمرهٔ واعظین دندر . شهرت شایعه سی اوزرینه فاتح نظامی یی قونیه دن

کتورتمش ایدی. کندیسی اوتاریخده پك کنج ایدی. قونیه‌دن کاورکن خسته‌لنه‌رق وفات ایتمشدر.

غزلیاتندندر : داغ غمك که مهر و محبت نشانیدر
سینه‌مده صاقلارمکه سعادت نشانیدر

دیکر : بنی سندن صنما کیمسه جدا ایلیه‌مز
مکر اول کون که کل جانی بدندن آییره

فاتح سلطان محمد ثانی — زمانی شعراسندن ایدی. بعض مطبوع اشعاری یوقدر. شعرده (عونی) تخلص ایدردی. مخلصنك معناسی دائره‌سنده شعرا وفضلایه معاونتدن کیری طورمزدی. حتی اوتوز شاعره قیدحیات شرطیله معاشلر تخصیص ایتمشدی. هندده زمانك اك بیوك محرری اولان (خواجهٔ جهان)ه سنوی بیکر آلتون (دوقه) جائزه کوندررایدی. صوك شعرای ایرانیه‌دن ملا جامی‌یه‌ده عین زمانده عین مقدار کوندرمکه باشلمشدی. بوندن بشقه ینه بوذاته خراساندن مکهٔ مکرمه‌یه واورادن استانبوله عزیمتی ضمننده ٥٠٠٠ دوقه‌آلتونلق برکیسه کوندرمشدی. اشبو مبلغی نقل وشاعری دعوت ایچون خواجه عطاءالله کرمانی‌یی مأمور ایتمشدی. فقط عطاءالله افندی شاعره یتیشه‌مدی. چونکه شامه وصولنده ملاجامی خراسانه عودت ایتمشدی.

قرمان اوغلی حقنده

ای زلیخا طلعت یوسف بومحنت کاهده،
بر جنونز زلف لعلیدر بزم زنجیرمز

جناب فاتحك بعض رنکین اشعاری یوقاریده (ص ٢٢٩ الی ٢٣١ ده) یازلدیغندن بوراده تکرارندن صرف نظر قیلندی.

(٣)

علما ومعارف ومشایخ

ادبالی — عثمانلیلرده شیخ اکبر علما و پیشوای فضلا شیخ ادبالیدر. اثرمزك برنجی جلدنده بیان اولندیغی اوزره اسکیشهر جوارنده (ایت بورنی) نام قریه‌ده ساکن ایدی. (اوچ بکی) و (سنجاق بکی) ایکن عثمان غازی‌یه کریمه‌سی مالخاتون ـ بالاخاتون ـ مالخون خاتونی ویردی. مسقط رأسی آطنه‌در. اسمیده علی ایدی. شقائق قرمانلی اولدیغنی یازیور. ١٢٠ یاشنده ایکن ١٣٢٦—٧٢٦ ده وفات ایدرك بیله‌جکه دفن اولنمشدر.

دور عثمان غازی علماسی

[طورسون فقیه] — شیخ ادبالینك تلامیذندن قرمانلی بر عالم، آنك دامادی وعثمان غازینك امام وخطیبی ایدی. ٦٨٨ سنه‌سی غازی مشارالیهه قونیه سلطاننددن ایکنجی فرمان وصولنده رجبك ایکنجی جمعه‌سی خطبه‌سنی قره‌جه‌حصارده وعیدسعید خطبه‌سنیده اسکیشهرده غازی نامنه قرائت ایتمکله مشهوردر. سلجوق سلطانی بو تاریخده بر حیات اولدیغندن آنك اسمیله برابر عثمان غازینکده نامنی ذکر ایتدیکی وارد خاطردر. چونکه غازی عثمان هنوز استقلال ایتمامش وحتی منشوره یازدیغی جوابی [امر وفرمان پادشاهمزکدر] دیو خاتمه‌لندرمشدر.

[خطاب ابن ابی قاسم] — قره حصارلی ایدی . فقیه ، محدث ، مفسر برذات ایمش. عمرنسفی نك منظومه نام اثرینه برشرح یازمشدر. ارتحالی ۷۱۷ ده وشهر مذکورده‌در .

اورخان غازی زمانی علماسی

[داود قیصری] بو ذاتده علمادن ایدی . (۱۳۳۰ ـ ۷۳۱) ده اورخان غازینك ازنیکده کشاد ایتدیکی ایلك عثمانلی مدرسه‌سنك ایلك مدرسلکی شرفنی احراز ایتمشدر . شیخ الاکبر محی الدین عربینك (فصوص) نی شرح آب حیاتی تحقیق وادیسنده بر رساله تحریر ایلشدر. وفاتی اورخان زماننده‌در .

[تاج الدین کردی] — داود قیصرینك ارتحالنده آکا خلف اولدی . عثمانلیلرده ایکنجی مدرسدر . شیخ ادبالی ایله چاندارلی قره خلیل بونك دامادی ایدیلر بوجهتله بواوچ ذاتك سلالهٔ عثمانیه ایله برقرابتلری اولیور .

[علاءالدین اسود (قره خواجه)] — بوده اورخان غازی علماسندندر . تاج الدین کردینك ارتحالنده ازنیك مدرسه‌سنه مدرس تعیین ایدلدی . (وقایه) یه ایکی جلدده برشرح یازدی . فن اصولدن (مغنی) نام متنی‌ده شرح ایلدی . ازنیکده مدفوندر. (۸۰۰) سنه‌سنك محرمنده وفات ایلشدر .

[چاندارلی قره خلیل] — علاءالدین اسودك تلامیذندندر . سفرلرده اجرای احکام شریعت ایچون اوزخان غازی قره خواجه‌دن برذات ایستدکده قره خلیلی ویرمش ایدی . بیله‌جکه صکره ازنیك

فتحنده اورایه قاضی تعیین ایدلدی . مؤخراً بروسه‌یه نقل اولندی . مراد خداوندکار زماننده قاضیعسکر، بکلربکی، وزیر اولدی صلبندن ۸۰ سنه قدر اجرای صدارت ایدن چاندارلی عائله‌سی ظهور ایتدی. وفاتی (رمضان ۷۸۰ ده‌در) ازنیکده مدفوندر ۱۸ سنه صدارتده بولندی: اموردولت وسیاستده‌کامل، علوم دینیه‌ده‌متبحر عسکرلکده ماهر برقوماندان ایدی. (اثرمز جلد ۱ ص ۳۵۹ - ۳۶۰ مراجعت)

[عبدالمحسن قیصری] — بوده اورخان زمانی علماسندندر . فرائضه‌دائر منظوم بررساله‌سی‌وارمش. عروضه دائر شیخ اندلیسنك اثرینی شرح ایتمش ۸۷۲ ده برحیات ایدی .

مراد اول زمانی علماسی

[مولانا قاضی محمود (قوجه افندی)] — مراد اول عصری علماسندندر. قاضی‌زادهٔ رومینك‌پدریدر. (سلطان اوکی) نده‌طوغمش، شهریار مشارالیه طرفندن بروسه‌یه قاضی نصب اولنمشدی . ییلدیرم بایزیده عقدندنصکره کرمیان اوغلنك کریمه‌سنی کتورمك اوزره اعزام اولنان هیئتك رئیسی ایدی . (اثرمز جلد ۱ ص ۳۴۷-۳۴۸ مراجعت) قرق سنه قدر هم‌قاضی وهمده قاضی عسکرلك ایتمشدر .

[موسی پاشا (قاضی زادهٔ رومی)] — مشارالیه قوجه‌افندینك طورونیدر. فحول‌علمادندر. ماوراءالنهر علماسندن‌تحصیل‌ایتدی، الك زیاده علوم ریاضیه ایله مشغول اولوردی . حتی‌معلمی اولدیغی مشهور (الغ) بکی او یوله سوق ایتمشدر . قاضی زاده ۸۱٤ ده علم هیئته دائر (چغمینی) وبرسنه‌صکره علم‌هندسه‌یه دائر دیکر براثر یازدی.

[جمال الدین محمد] — امام فخر الرازی احفادندندر . تکمیل علوم عربیه‌یه وفنون عقلیه و شرعیه‌یه واقف ایدی . (کشاف) ه حاشیه ، علم معانیده (ایضاح) نام متنی، طبده (موجز) وامام بیضاوینك غایة القصوی نام اثرینه شرحی واردر.

[سید شریف جرجانی] — مفتاح، مواقف، فرائض، چغمینی‌یه شرحلری ومطول و تجریده حاشیه‌لری وارمش . ۸۱٦ ده وفات ایتمشدر. اوغلی محمدده برعالم ومؤلف ایدی .

[سعد الدین تفتازانی] — اون التی یاشنده تألیف و تصنیفه باشلمش برداهی ایدی . بوذات هرسنه بر اثر وجوده کتورردی . ۷۹۲ ده سمرقندده وفات ایتدی . الك مشهور آثاری (تلویح) (شرح عقاید) (شرح مفتاح) (مطول) در .

[برهان الدین احمد (ارزنجانه قاضیسی)] — تلویحه ترجیح نامیله حاشیه وفن تصریفده (اکسیر السعاده) نامیله برتألیفی واردر. کندیسی پك شجیع وجسور ایدی . سیواس وطوقات طرفلرنده ۳۰,۰۰۰ قدر مسلح اشخاصی واردی . ییلدیرم بایزید زماننده قتل اولندی . (اثرمز جلد ۱ ص ٤۱۸، ٤۲۰ مراجعت)

ییلدیرم بایزید زمانی علماسی

[مولانا شمس الدین (محمد الفناری)] — علوم عربیه، معانی، بیان ، قرائتده صاحب کمال برذات ایدی . ۷۵۰ ده تولد ، ۸۳٤ ده ارتحال ایتمشدر . صاحب ثروت برذات اولوب سائر مستطرفات مخلفاتندن غیری اون بیك جلد کتاب ترك ایتمشدر . اصول فقهده جامع

الفصول البدایع فی اصول الشرایع نام اثر مهمنه اوتوزسنه چالشمشدر. یوزعدد فنونی جامع (انموزج العلوم) ی و فن میزانده رسالهٔ اثیریه یه، فرائض سراجیه یه ، سیدشریفك شرح موافقنه تعلیقاتی ، وشرح مفتاحنه حاشیه سی ، اساسی تصریف نام تألیفی ، تلخیص جامع نام اثره شرحی واردر. ممالك عثمانیه ده مفتی وشیخ الاسلام وبروسه ده قاضی ومناستر مدرسه سنده مدرس ایدی . جمعه کونلری خانه سندن جامعه کیدرکن خلق صف بستهٔ سلام طورردی. ییلدیرم بایزید، فناری نك حضورنده قضاء ایله ادای شهادت ایتمك ایستدکده [تارك جماعتسك ! شهادتکی قبول ایده مم] دیدی ، بیوکلك کوستردی .

برمسئله دن طولایی پادشاهه کوجنه رك قرمانه هجرت ایتمشدی . ییلدیرمك رجالری اوزرینه ینه عودت ایلدی . مولانا فناری آخر زمانلرنده دوچار عمی اولمشدی .

[مولانا محمد الکردی (ابن بزازی)] صاحب فتوادر . اثرینه فتاوای بزازیه دینیلور. ۸۷۲ ده ارتحال ایتمشدر . ییلدیرم بایزید علماسندن ایدی . (کتاب مرقوم یشهده المقربون) نامیله برده تألیفی واردر .

[مجد الدین محمد فیروز آبادی] . — اجلهٔ علمادندر . عالم ، عامل ، فاضل کامل برذات عالی ایدی . (قاموسی) فضل وکمالیله نام عالیسنی دنیالر طوردقجه ابقا ایتمشدر . ۷۲۹ ده (کازرون) قصبه سنده دنیایه کلمش، برخیلی سیاحت ایدرك ییلدیرم بایزیده انتساب ایتمشدر . قرآن کریمك حقایق ودقایقنی تفسیر وتیسیر ایلیوب (لطائف الکتاب العزیز) نامنی ویردی . صحیح بخاری یی ومشارقی شرح ایلدی . قاموسی ٦٠ جلد ایدی . آنیده تلخیص ایدوب ایکی جلده تنزیل

ایلدی . قوهٔ حافظه‌سی اولدرجه قوتلی ایدیکه اویقویه وارمدن ایکیوز سطر ازبرلمکی اعتیاد ایدنمشدی . وفاتی ۸۱۷ ده‌در .

[مولانا شهاب‌الدین سیواسی] بوده ییلدیرم زمانی مشایخندن ایدی . علم تصوفه دائر رسالة النجاة من شر الصفات آدلی براثر براقمشدر .

[مولانا احمد پاشا] — قره خواجه‌نك اوغلیدر . فن صرفدن (مراح) ی ونحودن مصباح نام کتابه (افتاح) نامیله براثرله شرح ایتدی .

[صفر پاشا] — بوده ییلدیرم زمانی فضلاسندن ایدی .

[محمدشاه] فناری زاده‌در . پدری کبی عالم وعامل ایدی . اون یدی یاشنده ایکن بروسه‌یه مدرس اولمش ایدی وفاتی ۸۳۹ ده‌در .

[یوسف بالی] محمد شاهك برادریدر . آنك وفاتنده مدرسه‌سنه متصرف اولدی . ارتحالی ۸٤٦ تاریخنده‌در .

[شیخ بدرالدین (سماونه قاضیسی)] — اشبو جلدك یوقاریلرنده بیان اولدیغی اوزره سلطان موسی‌نك ادرنه‌ده قاضیسی ایدی آنك ارتحالنده علم وفضلنه حرمته سلطان محمد خان اول طرفندن تلف ایدلمیوب ازنیکه نفی اولندی . اعلم علمادن [شیخ اکبر انقلاب]در . عثمانلیلرده وبلکه اوروپاده [اشتراك اموال ـ Socialiste] لکك موجدیدر . انسانلر مساویدر . برآدمك اکمکه محتاج اولمسی دیکرینك جمع ثروت ایتمسی مقصود خالقه منافیدر . نکاحلی قاریلردن بشقه دنیاده هرشی مشترك اولملی . اسلام ، خرستیان ، موسوی هپ آنك قولیدر... الخ] نظریه‌سنی نشر ایتدی برچوق خلق باشنه طوپلندی . ادرنه علماسی کندیسنی اسکات وقتلنه فتوا ویره‌مدیلر . نهایت عجم حیدرالهراتی فتوایی ویردی . سیروزده آغاجه صاللاندیریلوب بوپادشاه

دورسلطنتنك الك غوائلندن بری بویله‌جه مندفع اولدی. (جامع الفصولین) (تسهیل) نام ایکی فتوای جلیلی و (لطائف الاشارت) و (مسرت‌القلوب) آدلی دیکر ایکی تألیفی و (واردات) نام اثری واردر. (یوقاریده ص ٥١ ومتعاقبی صحیفه‌لره مراجعت)

[مولانا عربشاه] — اسمی احمددر. شاملیدر. کملین علمادر. چلبی سلطان محمدك شهزاده‌لری معلمی ایدی. فارسیدن ترکجه‌یه التی جلدده (جامع الحکایات) نام اثری ترجمه ایتدی. (عنقود الصحه) و (عجایب المقدور فی نوائب التیمور) نامیله تیمور کورکان تاریخنی‌ده یازدی. فقهده ٥٠٠٠ ومعانیده ٢٠٠٠ بیت نظم ایدی. تیمور، شامی استیلا ایتدکده والده وبرادرلریله سمرقنده قدر کوندرمشدی. اوراده اکمال تحصیل ایلدی. محدث، مفسر، فقیه اوله‌رق رومه کلدی.

[مولانا حاجی پاشا] — آیدینلیدر. مصرده تحصیل ایتمش فن طبده ترکجه (تسهیل) نامیله بر اثر وجوده کتورمش آیدین اوغلی محمد بك نامنه (شفا) نام کتابیده تألیف ایتمشدر. بعض آثاره شرح وحاشیه‌لریده واردر.

[مولانا شیخ شمس الدین محمد البخاری] - بروسه‌ده مدفون اولان ییلدیرم بایزید دامادی (امیر سلطان) در ارتحالی ٨٣٣ده‌در. ییلدیرم ایله وقوعبولان بعض مناقبی اثرمزك جلد اولی نهایتلرنده بیان اولندی.

چلبی سلطان محمد خان اول زمانی

[مولانا فخر الدین عجمی] — ایرانلیدر. سید شریفك شاکردی ایدی. رومه کلمش، فناری زاده محمد شاهدن معید ومدرس اولمش،

مراد ثانی زماننده ۳۰ آقچه ایله مفتی‌الانام تعیین ایدلمشدر . وفاتی ادرنه‌ده و ۸۷۰ ده‌در. ۳۰ سنه قدر مفتیلکده بولندی غیور ، اظهار حقده فاروقی سیرت ایمش . فضل‌الله حروفی اتباعی فرجه بولدقده احراقلرینه فتوا ایله اجراسنه امر آلمش وحتی بو آتشی صقالی‌یاندیغی حالده اوفلمکدن فارغ اولمامشدر . آثاری یوقدر . پك قناعتکار بر ذات ایدی . حتی مراد ثانی آرپه‌لغنی آرتیرمغه چالشدیغی حالده قبول ایتمدی.

[مولانا حیدر هروی] — تفتازانینك تلامذه‌سندندر. تفسیری وعلم بلاغتده‌کی فضلیله مشهوردر. وراثت حقنده (سراجیه) نامنده بر اثر یازدی. (ایضاح‌المعانی) وتفتازانینك (کشاف)ه یازدیغی شرحه حاشیه‌سی مشهوردر. ۹۰۰ سنه‌سنده ارتحال ایتدیکنی شقائق یازیور.

[عبداللطیف الفرسی] خراساندن اجازتله بروسه‌یه کلمش واوراده توطن ایتمشدر . محمد خان اول زماننده زینیه طریقنی نشر ایله کسب اشتهار ایتدی. وفاتی بروسه‌ده ۸۵۱ سالنده‌در. زاویه‌سنده مدفوندر. (تحفه) نامیله براثری وارمش.

[صاری یعقوب] — قرمانلیدر. (مناسك‌الحج) صاحبیدر. تفسیره دائر برده رساله‌سی وارمش.

[قره یعقوب] — نیکده‌لیدر ۷۸۹ ده تولد و ۸۳۳ ده ارتحال ایتمشدر . علم معاونی وسائر علوم عربیه‌ده مهارت صاحبی ایدی. (مصابیح) و(هدایه)یی شرح ایتمش (اشراق‌التواریخ) نامیله براثر تألیف ایلمشدر.

[مولانا صرفی بایزید پاشا] — چلبی سلطان محمدك خواجه‌سی

و وزیری ایدی علمادندر . مدبر وشجیع فوق‌الحد غیور بر ذات ایدی .

[ککبوزه صالحی فضل الله]— فقهادندر . بر دفعه سفارتله بیزانس ایمپراطوری نزدینه کیتمش ایدی. نتکیم بو قاریده کورولدی. خدمات مشکوره‌سنه مکافاتاً مراد ثانی واوغلی فاتح زماننده(پاشا) تعیین اولندی هر ایکیسنك وزیر وندیمی ایدی. فقط تاریخده اسمی چوق کچمامشدر.

[ابو عبدالله محمد رومی (کافیه‌جی محیی الدین)]— برغمه‌لیدر. کثرتله کافیه مطالعه ایتدیکندن اویله‌جه نام آلمشدر. متبحرین علمادندر . ذکای مفرط اصحابندن ایدی. عراقده، شامده اوقومش ، مصرده فضلی تقدیر اولنه‌رق تدریس وافتایه مأذون شیخ‌الاسلام عنوانی آلمشدر. مصرده ارتحالنده ٥٠٠ جلد اثر براقمشدر. ٨٣٩ده ارتحال ایتمشدر . شو بیت آنکدر :

نه روادرکه نقد عمر عزیز ، قیل وقال ایچره حقریز اوله تیز

عهد مراد خان ثانی علماسی

فقه وحدیث شریف اصل مراد خان ثانی زماننده ترقی ایدرك بر طاقم مفسرین ظهور ایتدی . مؤخراً فاتح زماننده دها زیاده ترقی ایلمشدر .

[مولانا ملا یگان (محمد) ز محمود ملری]— شمس‌الدین فناری کبی کمال وفضیلت صاحبنه خلف اولدی . آیدینلی ایدی . بروسه‌ده مدرسلك ، قاضیلك ، مفتیلك خدمتلرنده بولندی . عصری علماسنه تفوق ایلدی . مراد ثانی نزدنده پك زیاده مقبول ومحترم ایدی .

شاه محمد ویوسف بالی وعلاءالدین علی نامنده اوچ اوغلی اولوب آنلرده افاضل علمادن ایدیلر . حتی یوسف بالی هدایت وتلویح ومواقف اوزرینه تفسیرلر براقدی . ملایکان ٨٤٠ ده وفات ایتمشدر. ملای مشار الیه دولته ایکی بیوك ذات یتشدرمشدرکه بری مولانا حضر بك دیکری مولانا ملا کورنی ایدی . (یوقاریده ص ٢١٩ ـ ٢٢٠ مراجعت)

[مولانا شرف الدین کمال قریمی] — بو ذاتده فحول علمادندر . مرادثانینك مظهر اکرامی اولورطورردی. شرح منادی‌یی یازمشدر. ٨٤٠ ده بروسه‌ده ارتحال ایتمشدر .

مولانا محمد سیدی قریمی — قریمدن روم کلمش شرح لب الالبابی تألیف ایتمش و ٨٦٤ ده ارتحال ایتمشدر . مرزیفونده مدرس ایدی.

[مولانا سید علی العجمی] — بونامده اولان ایکی ذاتده مشاهیردن ایدی. بونلردن بری (شمسیة) و (مطالعی) وسید جرجانینك (مواقف)ی و (عنایت) نامیله (وقایه) یی تفسیر وشرح ایلدی . مراد ومحمدثانینك مظهر التفاتی اولدی . حتی فاتح زماننده بر امتحان ومباحثه‌ده مزیت علمیه‌سی ثابت اولمشدی. ٨٦٠ ده بروسه‌ده ارتحال ایدرك امیرسلطان جوارینه دفن اولندی .

[مولانا احمد ملا کورانی] — یوقاریده ص ٢١٩ و ٢٢٠ بو ذات شریف حقنده ایجه معلومات ویرلدی . جنازه نمازنده بالذات بایزید ثانی بولنمشدی . (ملا خسرو) ك فضلنی اعتراف ایدردی .

[مولانا حضر بك (جلال زاده)] — نصرالدین خواجه‌نك کریمه زاده‌سیدر . (علم طغارجغی) لقبنی آلمشدی . سیوریحصارده

طوغمش ، پدرندن اوقومش ، مولانا ملا یکاندن اکمال تحصیل ایتمش، علم وفضلی ملا یکاندن بر درجه اشاغی کمال صاحبی بر ذات ایدی . ملایکان کندینه داماد ایدنمشدی. فاتحك جلوسی زمانلری بلاد عربدن کلان بر فاضل ، علمامزایله حضور همایونده مباحثه یه کیرشمش، علمامز مباحثه ده عاجز قالنجه فاتح کندی علماسندن مباحثه یه مقتدر برینی آراتمش حضر بکی بولمشلر. اوتوز یاشلرنده اولان حضر بکی فاضل مومی الیه کورنجه بو چوچقدر دیو خنده‌ٔ استهزا قوپارمش ایسه ده مباحثه ده مبهوت قالمشدر . حضرك مباحثه ده کی فضلی فاتحی ممنونیتدن یرنده صچراتمش طورمش ومکافاتاً بروسه ده سلطان مدرسه‌سنی احسان واستانبولی فتحنده اورایه قاضی نصب ایلمشدرکه استانبولده ایلك قاضیمزدر . عقایده دائر برقصیدهٔ نونیه‌سی و (تائیه) نامیله (شقائق)ده مندرج دیکر برقصیده‌سی واردر . وفاتی (۱۴۵۸ ـ ۸۶۳ ده) در . شیخ وفا قربنده مدفون در . معاصری اولان علمانك ممتازی ایدی . پك چوق شاکرد یتشدرمشدر .

[مولانا شکرالله] — بوده فضل وکمالیله مشهور علمادندر . منهاج الرشاد وبهجة التواریخ نامیله ایکی اثر براقمشدر . فاتح زمانده قرمان اوغلی ابراهیم بك نزدینه سفارتله ده کوندرلدی . کرك فاتح وکرك پدری زماننده موقر برفاضل ایدی . (۱۴۵۹ ـ ۸۶۴) ده وفات ایتمشدر .

[خطیب اوغلی تاج الدین ابراهیم] — مراد ثانی زماننده ازنیك مدرسی ایدی . فاتحك اوان سلطنتنده اوراده وفات ایتمشدر .

[مولانا مظفر شاه] — منتشالیدر . مصرده اون بش سنه قدر

تحصیل ایتمش اولا بلاط صکره بروسه‌ده مرادیه مدرسه‌سنه مدرس تعیین اولنمشدر . ارتحالی (١٤٤٩ـ ٨٥٣ ده)در . متن تجریده‌شرحی مواقف وتلویح شرحلرینه تعلیقاتی واردر .

[آیاثولوغ چلبیسی محمد] — جودت قریه‌سیله مشهور فضلادن ایدی . امام فخرالرازینك تفسیرینی تلخیص ایتمش وبونك اوچنجی جلدینه ومتن معجمه شرح یازمشدر .

[علاء الدین طوسی] برعلامهٔ زمان ایدی. ایرانده تحصیل ایتمش علوم عقلیه وفنون نقلیه‌ده واصل کمال اولمشدر . رومه کلدکده مراد ثانی بروسه‌ده‌کی سلطان مدرسه‌سنی ویردی . فاتح استانبولی ضبط ایدنجه سکز قطعه کلیسایی مدرسه‌یه تحویل ایدرك برینی طوسی‌یه اعطا ایتدی. والیوم مدرس کویی دنیلان قریه‌سیده آکا تملیك ایلدی. طوسینك مدرسه‌سی زیرکده ایدی . فاتح برکون صدراعظم محمودپاشا ایله برابر طوسی‌یی زیارته کیتدی . قرق حجره‌یی حاوی مدرسه‌سنده‌کی طلبه‌یه درس ویرمسنی رجا ایتمکله اوده طلاب تجمع ایلدی. طوسیده مقامنه چکدی صدر اعظم صولده آیاقده طوریوردی . فاتحده صاغنه اوطورمشدی . درس اثناسنده‌مولانانك تقریرندن فاتح اولقدر خشنود قالدیکه ممنونیتندن برقالقدی بر اوطوردی . مولانایه ١٠,٠٠٠ اقچه شاکردانك بهرینه‌ده بشر یوز اقچه احسان ایلدی . امام غزالینك (تهافت فلاسفه) نام اثرینی محاکمه ایچون طوسی‌یه برکتاب یازمسنی امر ایدرك آلتی آیده بتوردی. برطاقم آثار مقبوله‌یی یاشرح ویا تحشیه ایتمشدر مؤخراً ماوراءالنهره کیدرك سمرقندده ٨٨٧ده ارتحال ایلدی.

---

[١] یوقاریده ص ٢٢٩ و ٢٢٠ مراجعت

[مولانا علی قرمانی] — طوقاتلیدر . متورع ، متبرع برذات ایدی. عامل مائة نام اثره شرح یازدی. اسباب قوس قزحه تعلیقاتی واردر. قاموس ریاضیاته کوره (جلد ۱ ص ۱۳۹) بوفاضل ذات (زیج الشامل)ی اوغلی حسن ایله برابر شرح ایدرك (زیج الکامل) نامیله سلطان چلبی محمد خان اوله اتحاف ایلمشدر .

دور مراد خان ثانیده [حمزهٔ قرمانی] و [ابن تمجید] و [علی وحسام الدین توقاتی] و [الیاس سینابی] و [الیاس روحی] و [محمد میناسی] و [علی قوچحصاری] و [عبداللطیف بلاطی] و [محمد ازنیقی] و [فتح الله شروانی] و [اسکوب شیخی الیاس] و [الیاس حنفی] کبی علما ایله شیخ آق بیق ویازیجی اوغللری کبی برطاقم مشایخ وار ایدی .

عهد محمد خان ثانی علماسی

فقه وحدیث شریف الك زیاده فاتح زماننده ترقی ایتمش وعلما وافاضلك مقداری سلاطین سالفه زماننده کیلرك برقاچ مثلی تجاوز ایتمشدر. بوده کشور کشالقده مهارتی قدر علم وفضلده شوپادشاهمزك بهرهٔ کامله سی وهمت معارفپرورانه سیله وقوعبولمشدر. کندیسی اسلافندن زیاده هم عالم وهمده محب علما ایدی زماننده دیار روم مقر علوم اولدی . برقاچ سطر یوقاریده بیان اولنان مولانا طوسی یی زیارت ودرسنی استماع ایتمسی افادات سابقه مزی تأیید ایدر احوالدندر. فاتح اسملرینی خبر آلدیغی علما وفضلایی برر صورتله جلب ایلردی . خرستیان عالملرینی ده دعوتدن چکنمز ایدی . منحلات وقوعنده

آنلری یرلشدیرر ایدی . بوش زمانلرینی دورمدارسده کچیررایدی. ذاتاً کندیسی شارح بخاری شمس الدین احمد ملا کورانینك تلامیذندن ایدی . بو پادشاهك مکتسبات علمیه‌سی ، ارباب علم وفضله معامله‌سی وانشا ایتدردیکی مدارس حقنده یوقاریده (ص ۲۱۸ ـ ۲۲۵ ده) بسط معلومات ایدلدیکندن بوراده تکرارندن صرف نظر قیلندی.

[مولانا خسرو (محمد بن فرامرز)] — فاتح زمانی علماسنك سرفرازی ایدی. عرقاً روم ایدی صکره‌دن اظهار اسلام ایدی. فرامرز قیزینی امراء عثمانیه‌دن (خسرو) بکه تزویج ایتمش ، فرامرز وفات ایدرك خسرو بك قائم برادری کوچك محمدی نزدینه آلمش و (امیر خسروقاینی) عنوانی ویرلمشکن مؤخراً ملا خسرو نامی علم اولمشدر . مولانا حیدر هرایتدن تلمذ ایتدی، فاتحك ایلك جلوسنده ادرنه‌یه قاضی اولدی، آنك خلع ایله مغنیسایه اعزامنده ملا خسرو کندندن آیرلمادی برابرجه اورایه کیتمشدر . فتح قسطنطنیه‌دنصکره یعنی جلالزاده حضر بکك وفاتنده استانبوله قاضی ومفتی (شیخ الاسلام) تعیین اولنمشدر . بو خدمتلری ایفا ایله برابر هرکون آیاصوفیه‌ده تدریسه‌ده بولنوردی .

هر جمعه کونی صلوة جمعه‌یی آیاصوفیه‌ده ادا ایتمك اوزره جامعه داخل اولدقده تکمیل جماعت قیام ایله کندیسنی استقبال ایدر وفاتح محفل همایوندن بو حالی کوروب (زمانمك ابو حنیفه‌سی) دیرو آنکله افتخار ایدردی . بر چوق خدمه وجاریه‌لری وار ایکن مطالعه خانه‌سنی کندی سیلوب سوپورر ایمش . تألیفاتنی هر کون ایکی صحیفه یازمق اوزره ترتیب ایتمش ایمش . بر جمعیت رسمیه‌ده ملا کورانی فاتحك صاغنه کچوب ملا خسروه صول طرفی تخصیص اولندیغندن

بوکا ملا کوجندی ، جمعیته کیتمدی و (بنم او مجلسه وارمدیغم غیرت علمیه‌م اقتضاسیدر) دیدی . بروسه‌یه کیتدی . فاتح رجالرله تکرار کتورتدی . طلبه‌سی آلای ایله هر صباح خانه‌سندن مدرسه‌یه کوتورر درسی متعاقب اویله‌جه خانه‌سنه ایلتیرلر ایدی . استانبولده ٨٨٥ ده وفات ایدرك نعشی بروسه‌یه کوتوریلوب مدرسه‌سنه دفن اولندی . علم اصولده (مرقات) نام متن ومرآت نام شرحی ، تلویحه حاشیه ، فقهدن درر نام‌متن وغرر نام‌بر شرحی واردر. (مات رئیس العلما) وفاتنه تاریخ دوشمشدر .

[مولانا ملا زیرك محمد]— زیرك ، لغت فارسیدر. ذکاوت، ذکا، کثرت فهم وادراك معناسنه‌در. ملا محمده بوعنوانی حاجی بیرام‌سلطان ویرمشدر . زیرك یوقیشی‌ده مشار الیهه اضافتله معروفدر . مدت عمرنده تصنیف وتألیفه مشغول اولمدی ، بضاعهٔ استطاعتنی تدریسه صرف ایتدی . حضور فاتحده‌کی بر مجلسده ملا زیرك بر کون سید شریف جرجانی‌یه دعوای فضیلت ایدنجه فاتح ملا زیرکك سهام کلامندن کندیسنه تجاوزنی آکلامق ایچون خواجه زاده‌یی بروسه‌دن کتورتمش ، ملا ایله مباحثه‌یه طوتشدرمش ، ملاخسروده دعوت اولنه‌رق حکم تعیین ایدلمش ، صدراعظم محمد پاشا حضور پادشاهیده‌ایاقده ملالرده اوطورمش اولدقلری حالده مباحثه‌ده‌ایدیلر. مباحثه‌طول‌مدت‌دوام‌ایتدی. سؤاللر، جوابلر، کاغدلره یازیلیوردی. مباحثات آلتی‌کون دوام ایتدی. آلتنجی کونی یازیلان رساله‌لرمیدانه قوندی. خواجه زاده ملازیرکك رساله‌سنی استنساخ ایتمك ایستدی. فاتحده لطیفه اوله‌رق (مولانا دقت ایدیکز عجله ایله غلط یازمیکز) دینجه خواجه زاده ملا زیرکه تعریضاً (پادشاهم نقدر خطا ایتسه‌م

ینه اصلنده اولان خطادن زیاده اولمز) دیجه فاتح بر قهقهه‌در قوپاردی.
نتیجه‌ده خواجه زاده لهنه حکم ویرلدی . وفاتح خواجه زاده‌یه (ملا زیركك متصرف اولدیغی مدرسه‌یی سکا تفویض ایلدم . سنك حقكدر)دیدی. ملا زیركده بروسه‌یه چکیلوب اوراده خواجه حسن نام ذاتك اعانه‌سیله یشادی . مؤخراً فاتح طرفندن دعوت اولندیسه‌ده (خواجه حسن صاغ اولسون . بنم پادشاهم اول كشیدر) دیوب كیتمدی .

[مصلح الدین مصطفی (خواجه زاده)] — بروسه‌لیدر ۸۷۱ ده ادرنه‌وه ملا خسرودنصكره ۸۷۲ده استانبوله قاضی اولدی. مولانا حضر بك بروسه‌ده سلطان مدرس ایکن خواجه زاده كنج ایدی ، آنك خدمتنده ایدی . شاكردانندن بر سؤال واردر اولسه رفیقلرندن اولان خواجه زاده‌دن كنایتاً (عقل سلیمه مراجعت ایدیكز) دیر ایدی . قریحه‌سی پك واسع وكندیسی پك فقیر ایدی . شرح مواقفی حفظ ایتمشدی . فاتح زماننده استانبوله كلدی . فاتح اوكون ادرنه‌یه كیدیوردی ، فاتحی تشییعه چیقدی . صدراعظم محمود پاشایه بوذات كیمدر دیو سؤالنه بروسه‌ده اسدیه مدرسی خواجه زاده داعیلریدر، اهل علم وصاحب كمالدر، دیجه پادشاه صفا كلدیكز خواجه افندی . دیدی. اثنای طریقده پادشاهك برطرفنده ملا زیرك دیكر طرفنده سیدی علی بولنوردی . خواجه زاده‌یی سیدی علی طرفنه كچرتدی. یولده ملا زیرك ایله مباحثه‌یه طوتشدی . بوآرالق سیدی علی یرندن چكلمكله خواجه زاده فاتحله همعنان اوله‌رق یاننده كیتدی ، مباحثه دوام ایدیوردی ملا زیرك مغلوب اولدی حتی فاتح آكا (مولانا سنك سوزك سوز دكلدر دعوایی خواجه زاده قزاندی) دیوب حكملك

وظیفه‌سنی ایفا ایلدی . بر ایکی کون صکره کندیلرینه خواجه تعیین ومکلف چادر، حیوانات، ١٠,٠٠٠ آقچه، برچوق البسه احسان اولندی وفاتحه فن تصریفدن عزالدین ارزنجانینك متننی تعلیم وصکره شرح ایلدی . قاضیعسکر تعیین ایدلدی . فاتح نزدنده اولدرجه‌ده محترم اولمشدیکه صدر اعظم محمود پاشا بیله بوندن پیره‌لنمکه باشلادی . وبر دولاب چویروب بروسه‌ده سلطان مدرسه‌سنه آتدردی . خواجه زاده بوندن دها زیاده ممنون قالدی . شقائق نعمانیه خواجه زاده‌نك بر چوق مناقبنی یازیور . ٨٩٣ ده بروسه مفتیسی ایکن وفات ایدرك سیدبخاری جوارینه دفن اولندی (تهافت) نام کتابی، شرح موافقه حاشیه‌لری واردر .

[مولانا شمس الدین احمد (ملاخیالی)] فاتح زمانی اکابر فضلاسندندر . بروسه‌ده مرادیه‌یه مدرس تعیین اولنمشدی . اوتوز اوچ یاشنده برمدرس اولمشدی. چوق زمان کچمدی وفات ایتدی . بر کون خواجه زاده ایله جامعده مباحثه‌یه طوتشمشدی . احباسندن بری نتیجه‌یی استعلام ایلدکده کوله‌رك (الحمدلله فضیلت طبانجه‌سنی قفاسنه اوردم . علممك قوتیله فضیلت علمیه‌سنی یوردم » دیدی . مولانا خیالی وفات ایتمدن خواجه‌زاده قورقوسندن یتاغه کیرمزمش وفاتی متعاقب (الحمدلله شمدنصکره آرتق راحت ایدرم) دیوب یتاغه اوزانمش. شرح عقاید نسفیه‌یه کوزل برحاشیه یازمشدر. برچوق آثاری واردر. عربی ، فارسی، ترکیده شاعر ایدی .

مراد ثانینك وفاتنه شو تاریخی نظم ایتمشدر :

شه غازی مراد بن محمد، که جمله روم وشام اولمشدی رامی.
کذر قیلدی جهاندن آکه تاریخ ، ملك اصحابی جنتده مقامی

[محمد تاج الدین (خطیب زاده)] — بوزاتده یوقاریده کیلر کبی فاتح عصری آجلهٔ علماسندندر. پدرندن وعلی طوسی ایله حضربکدن اخذ علوم ایتمش، ازنیکه مدرس اولمشدر . فاتح آره‌صره کندیسنی چاغیرر ودرس آلیر ایدی . بوده خواجه زاده‌یه فضیلت دعواسنی ایدردی. کبر وعظمتی واردی، مباحثه‌ده شدت وحدت کوستررایدی. بایزید ثانینك جلوسنی متعاقب تبریك عیده کیتمش ایدی . پادشاه خطیب زاده‌یی کورنجه یدی خطوه ایلرولدی . حالبوکه کندیسی باش اکمدن ردسلام‌ایتدی. سببنی صوردقلرنده (بنم کبی برعالمك آنك آیاغنه کیتمسی بیوك برحرمتدر، بوقدر کافیدر) دیدی . حتی‌بردفعه فاتح خطیب زاده‌یه (سن خواجه‌زاده‌ایله بحثه‌کیرشمکه قادر دکلسك) دییوردی. خطیب‌زاده‌داوت بن پادشاه‌خواجه‌سی‌یم‌دیمکله فاتح‌مباحث علمیه‌ده کندینك ذکر اولنمسنه کوجنوب خواجه‌لکندن‌تبعیدایلدی. فاتح حضورنده برمباحثه‌ده حقسز اولدیغی حالده اصراردن واز کچمامشدی ، فاتح فنا حالده قیزدی . مؤخراً بحث مذکور اوزرینه بررساله یازوب‌تقدیم وجائزه طلب‌ایدنجه‌فاتح (مجلس علمده‌سویلدیکی معناسز سوزلر یتمزمش کبی شمدیده‌آنلری کاغده یازیور. بویله‌الفاظ مهمله‌نك نه‌معناسی وار ؟ رساله‌سنی باشنه‌چاربك مملکتمدن چیقسون کیتسون، دیوسرزنشلر ایتدی. صدراعظم صوك سوزلری صاقلایوب پادشاه‌نامنه ۱۰,۰۰۰ آقچه‌ویره‌رك مجاوراولمق‌اوزره مکه‌یه کوندردی. ارتحالی ۹۰۱ ده‌در .

[مصلح الدین مصطفی قسطلانی (کستلی)] — مدرنی، دیمتوقه‌ده مدرس ایکن فاتح صحن ثمانیه (یوقاریده ص ۲۲٤ مراجعت) انشاسنده

آنلردن برینی مولانایه ویردی. علم و فضلنه مغرور اولوب مدارس ثمانیه نك جمله‌سی بکا ویرلسه هر بر مدرسه‌ده کونده اوچ درس ویرمکه قادرم دیرایدی. ادرنه‌ده، بروسه‌ده، استانبولده قاضیلکی واردر. فاتحك آواخر سلطنتده قاضیعسکر اولدی. شدت وحدتندن اهل حق اولمیانلر مجروح اولورلردی. حتی صدر اعظم قرمانلی محمد پاشا بیله حضور همایونده کندینی غمز ایدر دیو قسطلانیدن قورقار ایدی. حتی بوندن طولاییدر که قسطلانی‌یه بر رقیب پیدا ایتمك ایچون (وزرا قوللریدرتدر، حالبوکه قاضیعسکر داعیلری بردر، مولانا حاجی حسن زاده کبی مقتدر برذاتده قاضیعسکر تعیین اولنه‌رق بری آناطولی‌یه دیکری روم ایلی‌یه تعیین بیوریلورسه شان سلطنته رونق ویرر) دیو معروضاتده بولنوب کستلی‌یی روم ایلی وحاجی زاده‌یی آناطولی قاضیعسکری تعیین ایتدیردی. حالبوکه بوتوجیهی کستلی قبول ایتمدی محمد پاشا ایکی دفعه آیاغنه کیدرك کوچلکله قبول ایدردی. فاتحك ارتحالنده عزل اولندی. کستلی معند برذات ایدی حتی برایشده سهو وخطا بیله ایتسه رجوع ایتمزدی. کثرت اشتغالدن تألیف وتصنیفه یناشمدی. یالکز عمر نسفینك عقایدینه سعدالدینك یازدیغی شرحه حاشیه‌لر یازمشدر. حاشیهٔ عضده برحاشیه وجهت قبله‌یه متعلق برده رساله‌سی وارمش ٩٠١ ده معزولاً وفات ایتدی. ایوب انصاریده مدفوندر.

[علاءالدین علی عربی] — حلبلیدر. اجلهٔ علمادندر. فاتح زماننده سکز سنه‌قدر مقام فتواده بولندی. ارتحالی ٩٠١ ده اولوب ایوب اوزرنده برقبه‌درونده مدفوندر. رومه‌کلدکده ادرنه دارالحدیثنه مدرس تعیین ایدلدی. مؤخراً شیخ علاءالدین خلوتی ایله صیقجه‌صیقجه

کورشمسی وشیخك مریدانی چوغالمسی اوزرینه فاتح بیره‌لنوب هرایکسنی مغنیسایه اعزام ایتمشـدی . اوراده تدریسه باشلدی . فوق العاده قوۀ باهیه مالك اولوب هر کیجه جماع ایدرمش یوزقدر محصول یتشدرمشدر . طقسان طقوز اوغلنه اسمـاء حسنی‌دن برینی (عبد) کلمه‌سیله تسمیه ایتمش ایسـه‌ده یوزنجی اوغلی ایچون اسـماء حسنی قالمامقله آکاده (عبدالنبی) دییویرمشدر . قزی یوقمش .

[علاء الدین علی (علی قوشجی)] — عصر فاتح افاضـل علماسندندر . علوم ریاضیه‌یه فرط وقوفیله مشهوردر . زیج صـاحبی مشهور امیر (الغ) ایله کورشمشدر فاتحك اوزون حسنله محاربه‌سی اثناسنده حسن بوذاتی سفارتله جناب فاتحه کوندردی. فاتح علی قوشجینك فضلنه حیران اولوب نزدنده قالمسنی رجا ایتدیسه‌ده قوشجی سفارتمی ایفادنصکره کلورم دیدی فاتح موخراً کندیسنی استقباله آدملر کوندردی وممالك عثمانیه‌یه دخولندن استانبوله کلنجه‌یه قدر هر کون بیك آقچه صرف اولنسون دیو اراده ایدرك قدردانلق کوستردی ـ فاتحه علم حسابده (محمدیه) نامیله بررساله اتحاف ایتمشدر . فاتحك اوزون حسن علیهنه ایکنجی سفرنده برابربولنوب علم هیئتده بررساله تألیف ایدرك عراق عجم فتحنه ایهاماً فتحیه نامی ویردی . اوائل تلویحه حاشیه‌سی، رسالۀ وضعیه‌سی علم هیئتده مسرت القلوب فی دفع الکروب اسمیله دیکر بر رساله‌سی، قرآن کریمدن سورۀ زهراوینه‌ده تفسیری واردر . ۸۷۹ ارتحال ایتدی . ایوب انصاری حرمنده مدفوندر .

[علی ابن مجد الدین شاهرودی] — هرات جوارنده شاهرودیده طوغمشدر . امام فخرالرازی احفادندندر . بوسـببله (رازی) دیو

تلقیب اولندیغیده وار ایدی . ۸۰۳ ده طوغمش ۸۲۳ ده (ارشاد)
نام کتابی شرح ایلشدر . علم نحوده مصاحبی ولباب نام اثری شرح
ایتدی . شرح مطول ایله تفتازانینك شرح مفتاحنه وتلویحه حاشیه‌لر
یازدی . دها بر طاقم شرح و حاشـیه‌لری واردر . ۸۷۳ ده یازدیغی
تفسیری مشهوردر. صوك زمانلرنده استانبوله کلدی. ۸۷۵ده ارتحال
ایدرك ایوب‌انصاری‌جوارینه دفن‌اولندی. پك‌زیاده سریع‌القلم ایمش.

اخطار — بورایه قدر ذکر اولنان مولانالر فاتح عصرینك اجلهٔ
علماسیدر دیکر علمای ملتك تراجم احوالی دورثانی یعنی دوراستیلا
نهایتلرینه تحریر اولنه‌جقدر .

(٤)

صنایع نفیسه

صنایع نفیسه‌دن عثمانلی اصول معماریسی تاریخمزك دور اولنده
هنوز نامعلوم ایدی حتی فاتح جامعشریفنك معمـاری، معمار آیاس
نامنده بر ذات ایدیســه‌ده بونك بیزانس معمارلرندن اهتدا ایتمش
برذات ویا سـلچوقیلر زماننده سیوریلمش چیقمش بر معمار اولمسی
مأمول اولدیغندن بوکاعثمانلی معماری دینیله‌مز. هله کیرویه طوغری
کیدیله‌جك اولورسه مراد ثانی ، پدری چلبی سلطان محمد وبرادرلری
موسی وسلیمان خانلرله ییلدیرم بایزید ومراد اول ایله اورخان غازی
زمانلرنده‌کی انشاآت بیزانس‌طرز وادیسنده‌اوله‌رق متوفی ایمپراطورلق
معمارلری طرفندن یاپیلدیغنه شبهه یوقدر .

رسم وهیکلتراشلق کبی صنعتلرایسه صنمه‌تقلیددن احترازاً اسلامده
کلیاً ممنوعدر .

اسلام هیکل ورسم یرینه برطاقم نقشلر قبول ایتمشدرکه بونلرده یامعماری عربدن آلنمش خط کوفی ایله چیچکلر ویاخود تجردلرك آلچیلی بر مخلوط ایله نقش اولنمسندن عبارتدر. اصل معماری عثمانی بایزید ثانیدن باشلار. وقانونی زماننده کماله کلور. صنایع نفیسه‌دن عثمانلیلرده الك اول ترقی ایدن چینیجیلك اولدی. و بوقوله اهمیت ویرلمسی رسم وهیکللرك ممنوعیتندن ایلری کلدی. بروسه‌ده سلطان محمدخان اول جامع شریفی ایله بوپادشاهك تربه‌سنده‌کی صندوقه‌چینیلری افاده‌مزی تأیید ایدر شواهددن معدوددر. بوچینیلری دلی محمد نامنده بر صنعتکارك چیره دستی همتی اولدیغی بعضیلرینك اوزرنده اسمی محرر اولمسندن استدلال اولنور. احتماللکه بوده کرمیانلی یعنی کوتاهیه‌لی ایدی زیرا بوصنعتك اورادن انتشار ایتدیکنه شبهه ایدیله‌مز.

موسیقی‌یه کلنجه بوده پك ساده ایدی چونکه اوتاریخده‌کی آلات موسیقیه‌مز اوزون نوطلرله ترنمه مساعد دکلدی. ذاتاً عثمانلی موسیقیسی، غرب موسیقیسی کبی هنوز براصول مرغوبه مالك اولمدیغندن تاریخمزك اشبو دور اولنده عثمانلیلر موسیقیدن محروم ایدیلر دیمك دها مناسبدر الحالة هذه موسیقیمز ارباب صنعتدن بر جزؤ قلیلك شخصیلریله قائم کبیدر.

قانوننامهٔ آل عثمان

اشبو قانوننامه دولتك بالجمله تأسيسات وتشكيلات عمومیهٔ قديمه‌سنى جامع وبرازده احكام جزائيه‌يه عائد خصوصاتى حاوى اولوب تشكل دولتدن استانبولك فتحيله دولتك اكتساب ايتديكى شكل جديدن طولايى نقصان اولان قسملرى فاتحك اكمال وبعض احكام مجدداً وضع وتعيين اولنمسندن عبارتدر . تاريخ انجمنى مجموعه‌سى بو اثرك ويانه ايمپراطور كتبخانه‌سندن فطوغرافى الديره‌رق نشر ايلديكندن بزده اورادن بروجه آتى نقل ايلدك:

صورت خط همايون

[بسم الله الرحمن الرحيم ـ بو قانوننامه آتام وددهم قانونيدر. وبنم دخى قانونمدر . اولاد كرامم نسلاً بعد نسلٍ بونكله عامل اوله‌لر.]

باب اول

مراتب واعيان واكابر بيانندە‌در

بلكل كه اوّلا وزرا وامرانك وزيراعظم باشيدر جمله‌نك اولوسيدر

جمله امورك وكيل مطلقيدر ومالمك وكيلى دفتردارمدر واول ناظريدر واوتورمده وطورمده ومرتبه‌ده وزير اعظم جمله‌دن مقدمدر .

وشيخ الاسلام علمانك رئيسيدر ومعلم سلطان دخى كذلك سردار علمادر وزير اعظم آنلرى رعايةً اوزرينه آلمق مناسبدر امّا مفتى وخواجه ساير وزرادن بر نيجه طبقه يوقاريدر وتصدر دخى ايدرلر وبر جمعيت عالى وبر مجمع اهالى اولسه اهل ديوانه آخردن آدم توشمسون اولا وزرا آنلردن صكره قاضيعسكرلر آندن صكره دفتردارلر آندن صكره يكيچرى آغاسى وسائر اوزنكى آغالرى ومير علم وقپوجى باشى وميرآخور اوتورر.

مال دفتردارلرم جمله آستانهٔ سعادتمده اولان آغالرمدن يوقارى اوتوررلر وجمله سنجاق بكلرندن يوقارودر ويوقارى اوطوررلر آلتى كره يوز بيك آقچه بلكه دخى اولورسه آنلردن يوقارى اوتوررلر وبكلر دفتردارلرك آلتنه اوتوررلر . وآغالردن يكيچرى آغاسى ساير آنلرك بيوكيدر باش يكيچرى آغاسى آنك آلتنه مير علم آنك آلتنه قوجى باشى آنك آلتنه ميراخور حالا ميراخور دولت پادشاهيده ايكى اولمشدر ميراخور آلتنه چاقرجى باشى آنوك آلتنه چاشنيكر باشى آنوك آلتنه قپوجيلر كتخداسى آنوك آلتنه جبه‌جى باشى آنوك آلتنه طوپجى باشى اوتورر وديوان همايونده صدرده اوتورمق وزرانك وقاضى عسكرك ودفتردارلرك ونشانجيلرك يوليدر اوّلا وزرا اوتوروب بر جانبنه قاضى عسكرلر آنلرك آلتنه دفتردارلر اوتوررلر واول بر جانبه نشانجى اوتورر ونشانجينك مرتبه‌سى اكر وزارت وبكلربكيلك ايسه دفتردارلره تصدر ايدر وسنجاق ايله نشانجى ايسه دفتردارلردن آشغه اوتورر القابى دفتردارلر القابيدر مرتبه‌سى آنلر مرتبه‌سيدر.

ومال دفتردارلرم شاه زاده لالەلرینك اوستنه اوتوررلر وخلعت وقیشلق ویازلق واکمکده وزرا وقاضی عسکرلر ودفتردارلر کیدر.

بالذات رکاب همایونمه صاحب عرض اولانلر قاضی عسکرلرم ودفتردارلرمدر وایچ خلقندن قپو آغاسی واوده باشی وخزینەدار باشی وکیلارجی باشی وسرای عامرەمك آغاسی صاحب عرضدر اما قپو آغاسی اولان اختیار باشدر. اکثریا اوده باشی وقپو آغاسی عرض ایتمك کرکدر ونامه ایله عرض ایتمك کوتردی بکلربکیلرك وقضاتك یولیدر.

مال دفترداراریننك وبکلك ایله نشانجی اولانك وبشیوز آقچه ایله قاضیلرك ودرتیوز بیك آقچەیه وارمش سنجاق بکلرینك یولیدر وسنجاق بکلری کوتوری آغالرك اوستنه اوطوررلر. ونشانجیلق داخل وصحن مدرسلرینك یولیدر. ومال دفتردارلکندن نشانجی اولسه اول بکلر بکیلك حکمی ایله اولور ورئیس الکتاب نشانجی اولسه سنجاق حکمی ایله اولور.

ومال دفتردارلری سنجاق قبول ایتسه درتیوز بیك ایله ویریلورو بکیچری آغاسی وسائر اوزنکی آغالرینه درتیوز اوتوز بیك ایه ویریلور ودرتیوز بیك اکسکلی سنجاق بکی بکلر بکیلر اولمز. آستانەمده دارالسعادتم آغالری سنجاغه چیقسه درتیوز بیك ایله چیقار.

دیوان همایونمده طعامده وزیر اعظم ایله باش دفتردار وسائر وزرا ایله دفتردارلر ونشانجی ییەلر وقاضی عسکرلر بشقه یرلر.

مال دفتردارلرینك وبکلك ایله نشانجیدن وزیر دخی دفعةً اولمق یولدر وقانونمدر.

وزیر اعظم اوکندن قالقان طعام چاوش باشی یولداشلرایله یسون واول وزرا اوکندن قالقان طعام رئیس الکتاب نفرلریله یسون وقاضی عسکرلر اوکندن قالقان طعام قپوجیلر کتخداسنه ویرلسون.

چاوش باشی ورئیس الکتاب وقپوجیلر کتخداسی خدمتکاردر. دیواندە اوتورمزلر وبرمصاحبت ایچون معزول بکلربکیلر کیرسه ویامعزول

بك کیرسه معزول بكلر بكيلر وزرا آلتنه نشانجی آلتنه ومعزول بكلر دفتردارلر آلتنه اوتوره‌لر. معزول بكلر بكيلر اکریکی یولیله منصبلردن کمش مال دفتردارلغنده یاخود اوزنکی آغالغنده اولمش بكلر بکی ایسه اوتوره‌لر

وخدمتكارلرینـه مجوزه کیدرمك وزرانك وقاضی عسـكرلرك ودفتردارلرك یولیدر وبكلربكيلر وسنجاق بكيلر اسـكفلری یورتمك کرکدر

وسلام چاوشی وزرایه ودفتردارلره تعیین اولنمق کرکدر. وطغرای شریفی وزرالر چکوب نشانجی‌یه یاردم ایتمك قانوندر .

باش دفتردار جمله مالمك ناظری اولوب امورعالم آکا مفوضدر . آنك امرنسوز اولمز. برآقچه نه‌داخل نه‌خارج اولور. وآنك قدری روم‌ایلی بكلربكيلرمایله برابردروجمله مالمدفتردارلری مالمك وکیلاریدر قبض وبسطی آنلره مفوضدروجمله کتابك عزل ونصبی آنلره مفوضدر.

مشاورهٔ امورسلطنی‌وزیراعظم‌سائروزرا ایله دفتردارلرمشاورت ایده‌لر آنلردن غیری کیمسه واقف اولمیه .

وطغرای شریفم ایله احکام بیورلمق اوچ جانبه مفوضدر. امور عالمه متعلق احکام وزیر اعظم بیورلدیسی ایله یازیله وماله متعلق‌اولان احکام دفتردارلرم بیورلدیسی ایله یازه‌لر وشرع شریف اوزره دعوا حکمن قاضی عسکرلرم بیورلدیسی ایله یازه‌لر وباش دفتردارلرم دخی امورنی وزیر اعظم ایله مشاوره ایده‌لر امورمخفیه‌ثانی دونمیه .

واولادمدن وفات‌ایدنلرك میتنه‌وزرام‌وقاضی‌عسكرلرم‌ودفتردارلرم حاضراوله‌لر .

ومال دفتردارلری باش دفتردارلق یوللریدر و دفتردارلغـه اوچ

پایه‌ده چقرلر اولا دفتر امینی و شهر امینی دفترار اولمق قانوندر وبیك اوچیوز اقچه قاضی دفتردار اولمق قانوندر واوچیوزاقچه قاضی بشیوز اقچه مرتبه‌سنده‌در وحالا اوچیوز اقچه قاضی برکسنه واردر اوچیوزه واردقدن صکره مال دفترداری اولمق قانوندر ورئیس الکتاب رعایت اولنورسه دفتردار اولمق قانوندر .

ومراتبده دفتر امینی آنوك آلتنه شهر امینی آنوك آلتنه رئیس الکتاب اوتوررلروشهر امینی یوز یکرمی اقچه علوفه‌یه متصرف اولور

کتاب مراتبنده رئیس الکتاب آنوك آلتنه یکیچری کاتبی آنوك آلتنه روزنامه‌جی آنك آلتنه مقابله‌جی مقاطعه‌جی آنوك آلتنه‌تذکره‌جی آنوك آلتنه رئیس کاتبلری اوطورر .

یوقاروده مذکور اولان کتاب خواجه مقامنده‌در آنلر دیوانه اوزون یکلی اوست کیرلر رئیس کاتبلری نفردر وبوذکر اولنان کتابك عزل ونصبی دفتردارلرمه مفوضدر آنلرك خدامیدروعلوفه‌لی متفرقه چاشنکیرلردن مقدمدر چاشنکیرلردن صکره تیمار متفرقه‌سیدر آنلردن آشغه چاوشلردر . چاوشلرله کاتبلر قنغیسی اسکی ایسه اکا اعتبار اولنور وچاوش وکاتب تیماری سربستدر.

وعلوفه متفرقه‌لرینك یولی تیمار دفتردارلغیدر تیمار دفتردارینك یولی دفترکتخدالغیدر وروم ایلینك دفتر کتخداسی رعایت اولندقده مال دفترداری اولمق جائزدر .

ورئیس کاتبلرینك یولی خزینه‌کاتبی اولوب مقاطعه‌جی ومحاسبه‌جی اولمقدر.

وصحن ملالری مقام مولویتده‌در. آنلر جمله سنجاق بکلرینه‌تصدر ایدرلر داخل مدرسی وخارج مدرسی دخی مقام مولویتده‌در وخارج

وصحن وداخل اللیشر آقچه ایله اولور حالیا بنا ایلدوکم مدارس عالیه‌یه صحن دیو اسم قونمشدر صحندن بشیوز اقچه ایله قاضیلغه وصول بولور وآیاصوفیه مدرسه‌سندن دخی کذلك بویله وصول بولنور .

وابتدا یکی ملازم یکرمی اقچه مدرسه‌یه آندن یکرمی بش آندن اوتوز آندن اوتوز بش آندن قرق آندن قرق بش آندن اللی اقچه‌یه واصل اولور اللی آقچه مدرس جمله اغالرك اوستنه اوتورر صحنه واردقدن صکره بشیوز اقچه قاضی اولور آندن قاضی عسکر اولور .

دارالسلطنه قاضیسی بکلربکیلر ایله برابردر.

وایچ ایلده [١] یکرمی آقچه مدرس قاضی اولسه قرق بش اقچه ایله اولور .

واوچیوز آقچه قاضی مقام مولویتده‌در سائر یوز اللی اقچه قاضیلر دفتر کتخدالرینك وآلای بکلرینك اوستنه اوتوررلر اما ایکیوز بیك اقچه سنجاق دخی اولورسه آلتنه اوتوررلر منصبی اوچیوزه وارمینجه مال دفتردارلکنه مستحق اولمز وداخل منلالرینه دخی دفترداراق ونشانجیلق ورلمك صحن مدرسلرینه داخی قانونمدر.

وزیر اعظم اوغللری آلتمش اقچه ایله متفرقه اوله‌لر وسایر وزرا اوغللری اللی اقچه ایله متفرقه اوله‌لر ونشانجی اوغللری دخی کذلك قرق بش اقچه ایله متفرقه اوله‌لر وبکلربکیلر اوغللری دخی قرق‌بش اقچه متفرقه اوله‌لر.

وسنجاق بکی اوغللری اوتوز بیك اقچه زعامت اله
وچاوش اوغللرینه اون‌بیك اقچه تیمار ویره‌لر

---

[١] استانبول، ادرنه، بروسه مدارسنه وبونلرك حوالیسنده‌کی قصبه‌لرده واقع مدرسه‌لرك کزیده‌لرینه مخصوص بر تعبیر ایدی.

وابنای موالئ عظامدن مفتی افندی وخواجه افندی انوك اوغللری آلتمیشر آقچه شهرامینندن علوفه یه متصرف اولهلر وقاضئ عسکر اوغللری قرق بش آقچه علوفه یه متصرف اولهلر وتخت قاضی اوغللری اوتوز اقچه علوفه یه متصرف اولهلر وشاه زاده خواجه سی اوغلی داخی اوتوز اقچه علوفه یه متصرف اولهلر وصحن منلاسی اوغللری یکرمی اقچه یه متصرف اوله

ویکی ملازم زعامت استسه یکرمی بیك اقچه تیماره امر ویررلر. وزیراعظم التی دن برا کسوك تیماری بلاعرض ورمسی قانونم اولمشدر وقاضی عسکرلرم سلاطینه متعلق اولمین جهاتك ایکی اقچه لرین بلاعرض ویرمکه مأمور اولسون ودفتردارلرم خزینهٔ عامره مدن ایکی اقچه بلاعرض ویرمکه مأمور اولسون واطرافده بکلر بکیلر تیمار وزعامتی توجیه ایدوب عرض اتسونلر عرضلری مقبول اولسون

وبلده بر کره رکاب همایونمه دفتردارلرم ایراد ومصرفم اوقیالر خدمت فاخره کیسونلر واللی اقچه مدرس رئیس الکتابه ودفترامیننه تصدر ایده ودفتر امینی شهر امینی بلوك اغالرینه تصدر ایده اما دفتر امینی پایه ده دفترداره قریبدر شهر امیننه ورئیس الکتابه تصدر ایده

ودفتردارلرم خدمت ایدن کمسنه لره یوللرینه کوره چاوشلق وسپاهلق وکاتبلك هر کشنك استحقاقنه کوره عرض ایتمکه مأمور اولسون وسنجاق وزعامتلك داخی لازم کلورسه عرض اتسونلر

ویکیچری طایفه سنه هر ییل بشر زراع چوقه واستر ویرسونلر

بوقدر احوال سلطنته نظام ویرلدی شمدنصکره کلن اولادکرامدن داخی اصلاحنه سعی اتسونلر

امور سلطنته متعلق ترتیب ایبی بیانده‌در .

اولا برعرض اوداسی یاپلسون جناب شریفم پس پرده‌ده اوتوروب هفته‌ده دورت کون وزرام وقاضی عسکرلرم ودفتردارلرم رکاب همایونمه عرضه کیرسونلر

دیوانه هرکون وزرام وقاضی عسکرلرم ودفتردارلرم کلدکده چاوش باشی وقپوجیلر کتخداسی اوکلرینه دوشوب استقبال اتسونلر

وبعض مصالح ایچون بندن طشره خبری قپو اغاسی قپوجیلر کتخداسنه سویلسون واول دخی وزرامه وقاضی عسکرلرمه ودفتردارلرمه سویله‌سونلر

وبرخاص اوطه دخی یاپلشدر اوتوز ایکی عدد خاص اوده اوغلانی ایله ایچنده بری سلحدار وبری رکابدار وبری چوقه‌دار وبری دولبند اوغلانی اوله .

اوده اوغلانینك ضبطی اوده‌باشنه مفوضدر سلحدار دخی عجمیلره سله چانغه مأموردر وانلر چقمق لازم کلسه سلحدار ورکابدار اللی آقچه ایله متفرقه اوله‌لر رعایت اولنسه بلوك اغاسی وچاشنکیر باشی اوله وسایر اوده اوغلانی اوتوز بش اقچه ایله سلحدار قپوجی باشی اولمق داخی واقع اولمشدر .

وخزینه اوغلانی اون سکز اقچه ایله چیقه .

وطعامی حضور عالیشانه کیلارجی باشی قویه باغچه‌یه بوستانجی باشی قونلمشدر . قایغه کرلدکده بوستانجی کورك چکوب اول دومن دوته .

وبیراملرده میدان دیوانه تخت قوریلوب چقمق امرم اولمشدر .

ال اوپولدکده وزرام وقاضی عسکرلرم ودفتردارلرم قفادارم اولوب دوره‌لر خواجه ومفتی الانام اولنه

وزرامه وقاضی عسکرلرمه وباش دفتردارمه ونشانجی یه کندم قالقمق قانونمدر .

وچاوشلر ال اوپمك قانونمدر . واهل منصبك خرده اهل منصبلردن الای بکی ال اوپمك قانونمدر . ومتفرقه علوفه ایله اولورسه ال اوپمك قانونمدر وچاشنکیر ال اوپمك قانونمدر .

وزعیم وارباب تیمار ال اوپمك لازمدکلدر. زعیم متفرقه‌سی یوز اللی بیك آقچه ایســه ال اوپمك قانونمدر والتمش آقچه‌دن یوقاری و یتمش آقچه قاضیلر ال اوپمك قانونمدر ویکرمی اقچه مدرس ال اوپمك قانونمدر.

وکتابدن نفر اولان رئیس کاتبلری ودفترخانه کاتبلری کرك کاتب اولدقده وکرك عیدده ال اوپمك قانونم دکلدر واهل منصب اولان محاسبه جی ویکیچری کاتبی وسپاهیلر کاتبی وروزنامه جی ال اوپمك قانونمدر.

وبالجمله دیوانه واران اوزون یکلی قفتــان ایله کله‌لر انلر خواجه مقامنده‌در .

جناب شریفم سفرظفر رهبره متوجه اولسه یاناشــمق وزرامك وقاضی عسکرلریمك ودفتردارلریمك قانونیدر معزول بکلر بکیلر وبکلر داخی دعوت ایدرسم یاناشمق قانونمدر .

وکندو دوەم وقاترمدن اللیشر قطار قاتر وزرامه بشر قطار قاتر دفتردارلرمه ورلسون خزینه‌لرین کوتورمك ایچون

وجناب شریفم ایله کمسنه طعام یمك قانونم دکلدر مکر اهل عیالدن

اوله اجدادعظامم وزراسیله یرلریمش بن رفع ایتمشمدر

و سفر ظفر رهبرم واقع اولدقده رکاب همایونمده صولاق باشی و پیك باشی یوریسون

وبر کوچك صندق ایله جیب خرجلغی ایچون فلوری کتوره‌لر
وهر کیمسنه‌یه اولادمدن سلطنت میسر اوله قرنداشلرینی نظام عالم

ایچون قتل ایتمك مناسبدر اکثر علما دخی تجویز ایتمشدر انکله عامل اوله‌لر

واوده خاص اوغلانه ییلده درت دفعه خلعت قفتان ویرلسون
اوزرینه چاتمه‌دن تاقیه و پابوج ویرلسون

ومهر شریفم وزیر اعظمده دورسون خزینه‌م ودفترخانه‌م مهرلنمك
لازم کلسه وآچلمق لازم کلسه دفتردارلرم امریله حضورلرنده آچیلوب
قاپانسون .

وخزینه‌مه داخل و خارج اولان اقچه دفتردارلرم امریله داخل
خارج اولسون

احوال جرایم واهل مناصبه تعیین اولنان محصولاتی بیان ایدر

اولا جریمه قانوننده کرك میری صوباشیلرینه وکرك اهل تیمار
صوباشیلرینه اوچ بیك اقچه اوله وکوز چیقمغه بیك بشیوز اقچه اوله
وقول قیرلمغه بیك اقچه اوله وباش یاروغنه اللی اقچه اوله

وبر کشی بر کشیه فحش ایله سوکسه شرعله تعذیر اولنوب قرق
اقچه جریمه النه

وبر کشی بر کشینك حرمنه ناظر اولسه یکرمی اقچه جریمه النه
وچاوش وکاتب تیماری بکلر زنجیرندن سربستدر مکر امور معظمه
اوله

وخواص همایونم قراسی وتیماری بکلر زنجیرندن سربستدر کوتری
دفتردارلریمه مخصوصدر انلرك لازم اولان حل عقدی انلره مفوضدر
وبکلربکلر خاص دفتردارلرم هرکده بولسه‌لر کرك وزرامده وکرك

عهد سلطنة مراد خان ثانی بن محمد خان اول

اعادهٔ شان وشکوه دولت

٧٧ ـ ذات شاهانه وریاست امور ـ ٨٩ ـ دوزمه مصطفی وایمپراطور ـ ٩٢ ـ آنك اعلان سلطنتیله ، آناطولی‌یه مروری ، روم ایلی‌یه فرار واعدامی ـ ٩٦ ـ آدرونه مکافات ـ استانبول محاصره‌سی ـ ٩٩ ـ دادر شهریاری شهزاده مصطفی غائله‌سی ـ شهزاده‌نك صاپی ـ ١٠٢ ـ روم ایلی‌یه آقینلرمز ، قیصرله مصالحه ، جزیه‌گذار قیصر ـ ١٠٥ ـ طوائف ملوکك استیصالی ، سیاسیات، اوروپا جهتنده اجراآت ، اسفندیاربك ، مراد ثانینك ازدواجی ـ ١٠٧ـ جنیدغائله‌سی ـ ١٠٩ ـ منتشا، تکه قرمان، حمید، کرمیان ـ ١١٢ ـ یورکچ پاشا ـ ١١٤ ـ سیاسیات خارجیه، اوروپاجهتنده‌فتوحات، سلانیك وونديك ـ ١٢٠ ـ ونديکلولرله ایکنجی محاربه ، موره ، عثمانلیلر علیهنه اتفاق ـ ١٢٤ ـ سلانیکك ضبطی ، مصالحه ـ ١٢٨ ـ صرب ومجارلرله محاربه ومصالحه ـ ١٣٢ ـ یانیه ـ قیصر وسیکیسموند ، افلاق وبغدان

اوزونه سفر

١٣٧ ـ سفر مقدماتی ، قرمان ، افلاق ، ترانسیلوانیا ـ ١٤٥ صربستان وبوسنه ـ ١٤٩ ـ شمال خرستیانلریله محاربات . مجارلر ، اهل صلیب تشکیلی ـ ١٥٦ ـ صربستان محارباتی ـ ١٥٩ ـ قیشن بالقانلرده مراد ثانی، محاربه‌لر ـ ١٦٣ ـ برانقوویچك حمایه‌مزه دخولی، هونیادك طونه‌یی‌مروری ـ ١٦٧ ـ خلع نفس همایون ـ ١٦٨ ـ دشمنك وارنه‌یه وصولی ـ مراد ثانینك ورودی ـ ١٧٣ ـ وارنه میدان محاربه‌سی ـ ١٧٦ ـ محاربه‌نك صورت جریانی ـ ١٧٨ ـ یکیچری‌اختلالی، تکرارجلوس‌همایون ـ ١٧٩ ـ محاربه‌یی‌متعاقب‌دشمن‌واوروپا، دوام مخاصمات ـ ١٨٤ ـ موره سفری ـ ١٨٦ ـ آرنودلق محارباتی ، اسکندر، ـ ١٩٢ ـ ایکنجی قوصوه محاربه‌سی ـ ١٩٨ ـ بیزانس وراثت سلطنتی ـ ٢٠٠ ـ ارتحال شهریاری .

عهد سلطنة محمد خان ثانی بن مراد خان ثانی

٢٠٣ ـ هویت همایون ـ ٢١٤ فاتحك عسکرلکی ـ ٢١٤ قانونامه‌سی

اشبو ایکنجی جلدك فهرستی

آتیده‌کی ارقام صحیفه نومرولریدر

فاصلهٔ سلطنت و دور فترت

عهد سلیمان خان اول بن سلطان بایزید خان

عهد سلطان موسی بن سلطان بایزید خان

عهد سلطان چلبی محمد خان اول بن سلطان بایزید خان

تجدد بنیان دولت

ویوز اللی اقچه قاضیاره قدوة القضاة الاسلام عمدة ولاة الانام
ممیزالحلال عن الحرام یازیله انلردن اشغه برفقره اکسك یازلمیه
وشهر امیننه ورئیس الکتابه بویله یازیله افتخارالاعالی والاعاظم
مختارالاهالی والاکارم المختص بمزید عنایت الملك الدایم یازیله وچاوشلره
بویله یازیله قدوة الاماثل والاقران یازیله
وکاتبلره قدوة ارباب التحریر یازیله
وصاحب سلطنت اولوب اطاعت ایدن جلیل القدر حاکملره واکر
مملکتده صاحب سکه وخطبه ایسه اخوت مآب یازیله اکر ولایتك اباعن
جد حاکمی ایسه خطبه وسکه صاحبی دکل ایسه امارت مآب یازیله
واوغلوم شاه زاده ادام الله عمره یه حکم یازلمق لازم کلسه بویله یازیله
فرزند ارجمند اسعد وامجد وارث ملك سلیمانی نور حدقه سلطان
والسلاطین صاحب العز والتمکین محض لطف الله الکرام اوغلم سلطان
جم ادام الله بقاه یازیله ومنلا زاده لره وپاشا زاده لره قدوة الخادیم
الکرام عمدة المعاظیم العظام یازیله وخواتین دن سلطانلردن برینه حکم
یازلمق کلسه بویله یازیله
عفت پناه سترت وعزت جاه دولت درج السلاطین عزة برج
سیدالخواتین الاعظم بنات السلاطین اوغلم سلطان محمود قزی عایشه
دامت عصمتها دیو یازیله

تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب تحریراً فی غره ذی الحجة الشریفه سنه ١٠٢٩

ایکنجی جلدك نهایتی

بانقالی جاده‌سی نومرو ٣٧

تعيينه كشاف رموز الدقايق حلال مشكلات الحقايق شيخ الاسلام والمسلمين مفتى انام المؤمنين المستغنى عن التوصيف والتبيين خواجهم مولانا محمد ادام الله فضائله وخدمت فتوادە اولاته مولانا بدرالدين ادام الله تعالى فضائله

ودفتردارلرمه جانب ديواندن بويله يازيله افتخار الامراء والاكابر مختار الكبراء والافاخر مستجمع المعالى والمفاخر ذوالقدر الاتم والصدر الاكرم المختص بمزيد عناية الملك البارى خزينهٔ عامرەمك دفترداری دامت معاليه وجانب ماليەدن بويله يازيله قدوة ارباب العز والاقبال عمدة اصحاب القدر والاجلال جامع وجوه الاموال عامرە الخزين باحسن الاعمال المختص بمزيد عنايت الملك الاعلى خزانهٔ عامرەم دفترداری دامت معاليه

وبكلر بكيلره بويله يازيله اميرالامراء الكرام كبيرالكبراء الفخام ذوالقدر والاحترام صاحب العز والاحتشام المختص بمزيد عنايت ملك العلام قرمان بكلر بكيسى دام اقباله

وسنجاق بكلرينه بويله يازيله قدوة الامراء الكرام عمدة الكبراء الفخام ذوالقدر والاحترام صاحب العز والاحتشام المختص بمزيد عنايت الملك العلام

ويكيچرى اغاسنه وساير اوزنكى اغالرينه بويله يازيله افتخار الاماجد والاكارم جامع المحامد والمكارم المختص بمزيد عنايت ملك الدايم يازيله

وبشر يوز اقچه تخت قاضيلرينه بويله يازيله اقضى قضاة المسلمين اولى ولاة الموحدين معدن الفضل واليقين وارث علوم الانبياء والمرسلين حجة الحق على الخلق اجمعين المختص بمزيد عنايت الملك المعين يازيله

صحن منلالرينه وداخل منلالرينه افتخار العلماء المحققين مختار الفضلاء المدققين ينبوع الفضل واليقين وارث علوم الانبياء والمرسلين المختص بمزيد عنايت الملك المعين يازيله

ایکی اقچه کسر میزان الهلر ودفتردارلره خدمت ایدن کتابه دخی حق
کتابت الهلر خواص همایونم اعشارندن دفتردارلرم مأ کولاتنه معاونت
ایده‌لر

وجناب شریفمه هرنه یردن پشکش کلسه وزراءه ودفتردارلرمه
حصه ویره‌لر

وقضاة بر سجلدن یدی اقچه وحجتدن اوتوز ایکی اقچه وصورت
سجلدن اون ایکی اقچه وامضادن اون‌ایکی اقچه الهلر وقسمت اموالدن
بیکده یکرمی اقچه ونکاحدن بکر ایسه اوتوز ایکی اقچه سیبه ایسه
اون بش اقچه الهلر

قاضی عسکرمه خزینه‌دن کونده بشیوز اقچه ویکیچری اغاسنه
کونده‌درتیور اللی اقچه‌ومیرعلمه یوزسکسان اقچه ومیرآخوره یوزاللی
اقچه وقپوجی باشلرینه یوزاللیشر اقچه وبلوك اغالرینه یوز یکرمی بشر
اقچه‌وچاوش باشنه التمش اقچه وقویوجیلر کتخداسنه التمش اقچه وجبه‌جی
وطوپجی باشنه اللیشر اقچه علوفه ویریله .

وجمله القاب بویله یازیله وزیر اعظم دستور اکرم مشیر افخم
نظام العالم ناظم مناظم الامم انیس الدولة القاهره جلیس السلطنة الزاهره
مدبر امور الجمهور بالرأی الصائب متمم مهام الانام بالفکر الثاقب مؤسس
جناب الدولة والاقبال مخصص ارکان السلطنة والاجلال المحفوف بصنوف
العواطف الملك الاعلی وزیر اعظم ادم‌الله اجلاله وسایر وزرایه بر
مقدار ناقص یازیله

ومفتی افندی‌یه وخواجه افندی‌یه وقاضی عسکرلره بویله یازیله
اعلم العلماء المتبحرین افضل الفضلاء المتورعین ینبوع الفضل والیقین
وارث علوم الانبیاء والمرسلین کشاف المشکلات دینیه وصحاح متعلقات

غیریده اللرندن آلوب یرینه بنم خاصلرمدن بی حاصل اولنلری ویره لر

و وزرام اون ایکی کره یوز بیك اقچه ایله اوله لر خاص اولمقدار تعیین اولنه انلره عایده بنم رکاب همایونمه هر نره دن خراج و پشکش کلورسه وزرامه ودفتردارلرمه دخی حصه لری کلسون

وبکلربکیلر دخی اون کره یوز بیك اون ایکی کره یوز بیکه وارسون اولا سکز کره یوز بیك ایله اولسون

ودفتردارلرمه خاص ویرلسون التی کره یوز بیك اقچه ویرلسون

اکر خزینه دن سالیانه ویریلورسه سالیانه عالیدر یوز اللی بیکدن ایکییوز قرق بیکه دك ویرلسون

خزینه مدن وزرامه سالیانه ویریلورسه ایکییوز قرق بیکدن اوچیوز اللی بیك اقچه یه دك ویرلسون سایر وزرایه یوز یکرمی بیك اقچه ویرلسون .

وزیر اعظم تقاعد استه سه سنه ده یوز اللی بیك آقچه ویرلسون وبکلربکیلر یوز بیك اقچه ایله تقاعد اوله لر وسایر مال دفتردارلری سکسان بیك اقچه ایله متقاعد اوله لر وسنجاق بکیلر آلتمش بیك اقچه ایله اوله لر

وقزلرم اولادندن اولنلره بکلربکیلك ویرلسون آخر سنجق ویرلسون

وزرامه اوتلوغمدن کفایت مقداری اوتلق وشهر امیندن کفایت مقداری اودن بهالری الهلر

ودفتردارلرمك عایده سی خواص همایونمدن کرك التزام و کرك امانت ایله امانیه ویرلن خاصلر قچ یوك ایسه یوك باشنه بیك اقچه حق امضا الهلر ومطلقا خزینهٔ عامره مه اقچه تسلیم اولندقده بیك اقچه دن یکرمی

فتح جليل قسطنطنيه

دور اولده مدنيت عثمانيه

عساكر غير موظفه ياخود ايالت عسكری وادارۀ اراضی

معارف وادبيات

خطا و صواب جدولى

اخطار — ( ) اشارتلرى درونندە اولان رقملردن برنجيسى صحيفه ايكنجيسى سطر وبرنجى كلمه يا كاش، ايكنجى كلمه‌ده طوغريدر .

(٣٩ - ٩ - ارنه - ادرنه) - (٥١ - ١٩ - اخلاصى - اخلاطى) - (٦١ - ١٤ - چلبيده - چلبي‌يده) - (٩٤ - ١١ - چانيك - چاينك) - (١٢٢ - ٢٠ - ميزبترا - ميزيترا) - (١٢٧ - ٤ هدفه - هدمه) - (١٥٢ - ١٧ بيله - بيان) - (١٧٦ - ٥ - صول - صاغ) - (١٧٧ - ٢٣ - رابع - ثانى) - (١٨٩ - ١٠ - ٠٠،٢ - ٢٠٠٠) - (١٩٠ - ٥ - اسقيغراد - اسفتيغراد) - (١٩٢ - ٢١ - ونديكه‌دده - ونديكه‌ده) - (١٩٣ - ١٧ - اولدى - اولندى) - (٢٢٠ - ١٧ - قاضيعسكرلكلر - قاضيعسكرلكلى) - (٢٢٥ - ١٩ - بز جهور - بزر جهير) - (٢٣٩ - ١٥ - كيديكنه - كتديكنه) (٢٤٠ - ١٢ - صورى - سورى) - (٢٤٦ - ٠ اوزره) - (٢٥٠ - ١٠ - توهاته - تفوهاته) - (٢٥٦ - ٨ - غربلر - عزبلر) - (٢٦٩ - ١٣ - ساعت - سرعت) - (٢٧٣ - ٢٣ - آنلر - آنلرله) - (٢٨٨ - ٨ - بعدينه - معبدينه) - (٣٠١ - ١١ - اولديغنه اولدينى) - (٣٠٤ - ٢١ - محل - محلى) (٣٤٤ - ٢ - مصادمه - مصادمه‌ده) - (٣٤٤ - ٦ شرقيلر - شرقيلرى) (٣٤٩ - ١٤ - دقايق - دقايق) - (٣٦١ - ١١ - سنه - سنى) (٣٦٢ - ١٠ - اتكلرى - اتكلرى) -

